

Airepa Vae Reo Ovoi

Rotokas New Testament

Contents

MATYU	1
MAK	70
LUK	108
JON	186
APOSEL IRARA VO KOVOARO	241
ROM	308
1 KORIN	347
2 KORIN	385
GALESIA	411
EFESAS	425
FILIPAI	437
KOLOSİ	446
1 TESALONAIKA	455
2 TESALONAIKA	462
1 TIMOTI	467
2 TIMOTI	478
TAITAS	486
FAILIMON	491
HIBRU	494
JEMS	523
1 PITA	534
2 PITA	546
1 JON	553
2 JON	563
3 JON	565
JUT	567
REVELESEN	571

AIREPA VAE REO OVOI

The New Testament in the Rotokas Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Rotokas long Niugini

Language: Rotokas

Provided by: Wycliffe Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

59118e1a-6c12-5d68-ac03-6c7bef14722f

ISBN: 978-1-5313-0566-6

MATYU

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Iravu disaipel irara iava rera ro Matyu. Ira-ia ovaisivu toupaveira vao oiso, Li-vai. Uva oearovu tarai irara oearoa oiso purapaaveira, Ira vo vuku rigatoreva aue-ia 60 o 70 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Ovusa oearovu oiso purapaaveira aue-ia 80 o 90 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava oa rigatoreva.

Ro Matyu Jiu-pato, riro oirao pie vovouto-a rutu. Osa-a eisi osa iava Jiu vo rugorugooroaro ora voea vo tarairoaro sirova vo vukuo rigatoreva. Uva voari tuariripa vuuta-ia uva oisoa rerare tuepaave, oiso ra voeao Jiu tuvutereve Pauto vo Saraaro-ia koatasa. Eva-a oa vituaro iava Matyu Jisas iava rigatoreva, uvare rera raga ita arureva Pauto, oisore ra oirara rutu tuvutepareve Pauto vaaro Reo Ovoi oirao piepaoro. Ora oreorovu oureva Olpela Testamen iava varao oara Jisas iava oisoa tavipape. Eisi osa iava uvuipaai ra Jiu-pa irara ora voea vo reoaro raga-ia Jisas eveiive oiso, O ita, Pauto reraaro rutu ro Mesaia.

Jisas riroara ruu reoro vatepareva oirara siposipopaoro. Uva vara rigatoreva Matyu oara Pauto vo Saraaro iava oisoa tavitavipape (Mt 13:1-52).

1. Jisas Kraiss kavauaro iava vo Betlehem urui-ia, ora rera aao iraraaro vaisiaraaro, 1:1–2:23.
2. Jon Baptaiss ira pievira oirarapa siposiporeva, 3:1-12.
3. Jon Jisas baptaissreva vo uukova Jordan. Oa iava avaroepa Jisas raaka tapi iare vo uva kokarapato Seten rera-ia kokaraparoepa, 3:13–4:11.

4. Jisas Galili taere sovara-ia virireva rera vo kovoroaro ravoto kovoro purapaoro, 4:12–18:35.

5. Jisas Galili iava avaroepa oaravu kovoara purapaoro vore Jerusalem-ia, 19:1–20:34.

6. Turarovira koataroepa Jisas Jerusalem urui-ia ovoioapa wik-ia toupasa, ouruia-ia oearu rera kotoiva evao parikou-ia, 21:1–27:66.

7. Jisas tova tapi iava vorevira toreroepa. Oa iava disaipel irara iare ora karekeroepa. Uva voea arureva vorarore Vearo Siposipo kosi piepasa, 28:1-20.

Jisas Kraiss Aao Iraraaro Vaisiara-a Voeao

(Luk 3:23-28)

1 Voea-a voeao Jisas Kraiss aao iraraaro. Uva vaiterei-a vaitereo Ebrahim vaio ora Devit rera aautoareiario ro Jisas.

^{2a}Oire uva Ebrahim-a Aisak aitearo. Ari Aisak-a Jekop aitearo. Uva Jekop-a Juda aitearo ora araoko irara oaro.

^{3b}Ari Judas-a Peres aitearo ora Sira vo araorei. Uva aakova oaesia-a o-ia Tema. Uva Peres-a Hesron aitearo. Uva Hesron-a Ram aitearo.

⁴Ari Rama-a Aminadap aitearo. Uva Aminadap-a Nason aitearo. Ari Nason-a Salmon aitearo.

⁵Uva Salmon-a Boas aitearo. Ari aakova-a o-ia Rehap. Uva Boas-a Obet aitearo ari aakova o-ia Rut. Uva Obet-a Jesi aitearo.

⁶Ari Jesi-a King Devit aitearo. Uva Devit-a Solomon aitearo. Oire uva Solomon aakoaro-a Yuraia vatuavaaro tuariri.

^{7c}Uva Solomon-a Riaboam aitearo. Ari Riaboam-a Abaisa aitearo. Uva Abaisa-a Esa aitearo.

⁸Ari Esa-a Jehosafat aitearo. Uva Jihosafat-a Joram aitearo. Uva Joram-a Asaia aitearo.

⁹Ari Asaia-a Jotam aitearo. Uva Jotam-a Ehas aitearo. Uva Ehas-a Hesekaia aitearo.

¹⁰Ari Hesekaia-a Manasa aitearo. Uva Manasa-a Emos aitearo. Uva Emos-a Josaia aitearo.

¹¹Ari Josaia-a Jekonaia aitearo ora oeavu araoko irara oaro. Oire uva vo vuita vao oa-ia vo arao touiva Jekonaia arao osa Babilon vata Isrel-pa irara ouiva voea tovoa vo tauai vego-ia Babilon-ia.

^{12d}Uva voa Babilon-ia tupaoro Jekonaia Sialtiel kavaureva. Oa iava Sialtiel-a Serababel aitearo.

¹³Uva Serababel-a Abaiat aitearo. Ari Abiata-a Elaiakim aitearo. Uva Elaiakim-a Eso aitearo.

¹⁴Ari Eso-a Sedok aitearo. Uva Sedok-a Ekim aitearo. Ari Ekim-a Elaiat aitearo.

¹⁵Ari Elaiat-a Eliesa aitearo. Uva Eliesa-a Matan aitearo. Uva Matan-a Jekop aitearo.

¹⁶Ari Jekop-a Josep aitearo. Uva Josep-a Maria vatuaotoaro, o-ia iria Jisas kavaueva. Uva rera-a ro ira vaisiiva oiso, Krai.

¹⁷Oire uva Ebrahim isivaaro iava katai tau vo resura (14) aao ora kavakavauaepa. Oa iava Devit-ia aue pura piropa katai tau vo resura (14) aaro. Uva rera vo vuutaaro isivaaro iava ora kavakavauaepa. Oa iava oavu ita katai tau vo resura (14) aaro ora puraepa, voeao oea vo karekeepa vao-ia ovuuta-ia touiva vo Babilon-ia. Uva voa tupaoro Babilon-ia oavu ita katai tau vo resura (14) aaro ora kavakavauaepa.

Uva vo sara-a eva oa isivaaro iava Krai kavauroepa.

Maria Jisas Kavaueva

(Luk 2:1-7)

¹⁸Oire uva va-a vao Jisas Krai kavauaro iava vo siposipo. Uva aakova-a o-ia Maria iria reesiiva, oiso ra oira oureve Josep. Uva rera ou asavira toueva osa vagevagevira kakae kovu-ia taraiopa ora oira-ia vao oa purareva Tugoropato Uraurato.

^{19e}Uva rera ro oira oiratoaro torevo vo vovouto. Ira viapau oiso rugoaroepa ra reo goru sirova Maria arii pierve. Uva oiso ruipaparoepa ra oisivi raga oira kavureve. Reasiparoepa ra riro irara oira-ia taraiave.

²⁰Oire uva va-ia Josep rirovira rugogoo iraoparoepa, osa purapurapato enselto Turaro reraaro urioroepa aue-ia urusia rera iare. Uva oiso puraroepa purapurapato, “Josep, Devit aotoaro-a vii. Opeita uriripau riakova oara ou arapa Maria. Vo reo uvuri! Ari kakaeto karekeroi oira kovuaro-ia. Eera ira vateravorao Tugoropato Uraurato oirapa.” ^{21f}Uva kakaeto kavauevere, ra rera vaisiri oiso Jisas. Eake iava? Uvare oirara oaro rutu iava vuriara verarevera vara opesi pieoro, ra ora rerapa voea oureve vorevira vova vuria iava.”

²²Vara rutu-a varao oiso karekeepa profet vo rearo oirao piesa. Oreoa vaterava Turaro profet gisipoaro-ia oiso, ^{23g}“Uvuta! Oiso iriavu iria viapau oiratoa vaiva uusiopa iria oiso kakaeto kavaueve. Oa iava rera vaisiiverea Emanyuel.” Uva vo vaisio oa vituaro oiso tumpai, Pauto vigei tapo toupaveira. ²⁴Oire uva Josep uusia iava toreroepa. Oa iava oiso pierve osa Turaro purapurapatoaro rera tavireva. Oa iava oira

^c1:7 1 Kro 3:10 ^d1:12 1 Kro 3:17 ^e1:19 Diu 24:1 ^f1:21 Lu 2:21

^g1:23 Ais 7:14

oueva Maria. ^{25h}Uva viapau oiso oira tapo oisoa uusiparo vore osa kakaeto kavaueva. Oa iava oiso rera vaisireva, Jisas.

Tarai Irara Urioaepa Jisas Kekesa

2ⁱMaria Jisas kavaueva Betlehem urui-ia vo Judia taere-ia, vo osa voa oisoa Herot turaroparo. Oire uva vo vuuta-ia eva oevu riro tarai irara aaviikoara-ia oea taraioro urioaepa Jerusalem iare tauai iava, vo uva ravireo kae uviroparoveira. ^{2j}Uva oiso akeiva, “Ovu-ia kakaeto kavauroe ro Turaro oae Jiu? Igei aaviiko sirova utuie iria rera reesipae. Iria kae oviro vova uvava ravireo kaeparo viroveira. Oa iava urioiei rera-ia vuurapa vaisi purasa.” ³Oire uva King Herot vo reo uvureva. Oa iava rikerikeparoepra rirovira uriripaoro ora voea rutu voeao Jerusalem urui sovara-ia. ⁴Uva Herot va iava reipa irara gurureva voeao pris irara oea oisoa tauopaave, ora riro tarai irara oea oisoa taraiapaave aue-ia Reo Taisi. Oa iava voea akepareva oiso, “Aa vo uruio-ia kavaurovere Krai?” ⁵Uva rera taviiva oiso, “Ari Betlehem urui-ia vo Judia taere-ia osa profet irara voari tuariri Pauto vo reoaro rigatoiva oiso,

^{6k}Vii vao vo Betlehem urui-a vo rasio-ia vo Judia taere-ia. Viapau oiso gare vaisi urui-a vii vo Judia taere sovara-ia. Uvare vii sovara iava iravu reito karekeroverea. Ira ragai voeaaro tuvutuvereverea voea tokioro voeao Isrel.’

⁷Oire uva oisi-a eisi osa iava Herot oavu iare vataua paua riro tarai irarare keeroepa voeao oea oisoa aaviikoara-ia taraiapaave. Oa iava oiso voea akereva, “E ovirovu voki putevoiva, o-ia taraitae vo osa kaeo viro?” ⁸Oa iava

voea arureva Betlehem iare. Uva oiso voea tavireva, “Kasikasi pievira rutu rerare taraasa avata. Ra rera keketavora, ragai tavisa voreta. Ra ragai tapo rera-ia vuurapa vaisi puraa.”

⁹Oire uva King Herot vo reoaro uvuiva. Uva avaaepa. Oa iava oira eira aaviiko kekeiva oira raga iria keke rovoiva, iria vova kaeo viropra uva ravireo kaeparo viroveira. Uva vo kepao aivaro rueva uvavi-ia kakaeto toupaveva. ¹⁰Oire uva aaviiko kekeoro voeare vovouisiro roru iraova rutu. ^{11l}Uva koataaepa vo kepa-ia kakaeto kekese ora rera aakovaaro Maria. Oa iava voa kokoto rekuoro takua viropra rera-ia vuurapa vaisi puraoro. Oa iava moni tagiro oaive karuiva. Oire va iava rerapa oaravu vatevateara vateiva auero gol, ora frankinsens avuo geesi ovi, ora oavu mer vearo geesia iisi ovi. ¹²Uva urusia-ia Pauto oiso voea vosireva, “Teapi vorepata Herot iare.” Oire uva va iava oraivavu raga gaeoro kareaepa voea vo taerearo iare.

Josep Aao Avaepa Isip Iare

¹³Oire uva kareaepa vo aao kavuoro. Oa iava enselto Turaro reraaro Josep iare karekeroepra urusia-ia. Uva oiso puraroepa rerare, “Toreu ra ovii avaorei oarava tapo avau torioro Isip iare. Uva voa toupatavere Isip-ia ragai vo reoaro reo tupaoro. Oa-ia vii taviavere ra kareu vorevira vo avaoreiva, uvare Herot kakaeto uposa rerare taraaparevere.” ¹⁴Uva va-a vao oa iava Josep aao ora vaseaepa vokiario Isip iare. ^{15m}Uva voa touiva osa Herot kopiioepa. Uva oisi-a oiso osa pura piropa profetato vo reoaro oirao piesa oiso osa vo reo vatereva Turaro Pauto tuariri oiso puraoro,

^h1:25 Eks 13:2 ⁱ2:1 Lu 2:4-7 ^j2:2 Jer 23:5 ^k2:6 Mai 5:2

^l2:11 Sam 72:10-11 ^m2:15 Hos 11:1

‘Ragai oviitoa oaare keeraraepa Isip-ia kavusa.’

Herot Voea Tavireva Kakae Vure Uposa

¹⁶Herot oiso tarairoepa, Voeao aaviikoara-ia taraipa irara ragai keaivora. Oa iava rirovira rutu kasipu irapoaroepa. Uva oevu arureva vo kakaero rutu uposa oea vo peva ivaro-ia tugura asavira toupaiava vo Betlehem urui-ia, ora vo uruiroa ouruiroa tutuu pie visivi oisoa toupaiava. Aue iava uvare vaore rugooroepa osa tarai irara aaviiko iava rera taviiva oiso, Tuariri o aaviiko kaoo viropa. ¹⁷Oire uva oiso osa varao puraiva Jeremaia vo reoaro oirao pieoro ro profet. Uvare oisi puraroepa voari tuariri oiso,

¹⁸ⁿGau guruko uvuivoi Rama urui-ia, sirao pie guruko rutu. Ovusa Resel gau irapoaveoi ovii irarapa. Uva vi-apau irai uvuiparoi ra oira vovouaro sisireve, uvare ovii vure rutu viapau toupai. Oea rutu kopiiava.’

Josep Ovii Avaorei Tapo Isip Iava Vorevira Kareroepa

¹⁹Uva Herot vo kopiiaro isivaaro iava Turaro Pauto reraaro enselto Josep iare karekeroepa urusia-ia, vo osa Isip-ia toupaveva. ²⁰Uva oiso puraroepa, “Toreu! Ra ovii avaorei oarava ora vaseu Isrel iare. Ari ro kopiiroera ira kakaeto uposa aueparoera.” ²¹Oa iava Josep ovii avaorei tapo avaroepa Isrel rasi iare. ²²^oUva voa pou vi-rooro Akeleas iava uvureva, uvare aiteto Herot vo tavukiaro oureva. Uva Judia taere-ia turaroparoepa. Eva-a oa iava Josep rirovira uririparoepa voa tou arapa. Uva Pauto oavu-ia urusia Josep ravaavira tavireva. Oa iava Galili taere

iare avaroepa ²³^pvoa tousa atoia Nasaret urui-ia. Oire uva eisi osa piereva oiso osa va puraiva profet irara voari tuariri. Oreoa oirao piereva oisi voa touoro, uvare oiso puraaepa, ‘Ira vaisiiverea oiso, Nasaret-pato.’

Jon Baptais Reoa Kosi Piereva

(Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Jon 1:18-19)

3 Uva vo voki-a vao oa-ia Jon Baptais urioroepa raaka tapi tousa oiso Judia-ia. Uva voa oiso siposipo rovoroea. ²Oa-ia oiso puraroepa voeare, “Sopaura oavisii poreta, ra vuri vovouro kavuta. Uvare Pauto vo Saraaro tutuu pievoi, ra karekepe vova vuvuiua iava.” ³^qRera ro Jon ira iava taviroepa profet Aisaia ira oiso puraroepa,

‘Iravu ira keeraparoi vo raaka tapi oiso purapa, Turaro vo raivaaro vatatopopata va ravaaoro oa-ia pouro viroverea.’

⁴^rOire uva Jon apota visivi tupaoro aue kamel oruaro iava oisoa rera-ia kuvuparo kuvupato ora takipa iro aue iava bulmakau rakari. Uva aio oaro-a vao-ia siiko ora koiisi. ⁵Uva vo voki-a vao oa-ia voeao Jerusalem vata, ora voea rutu vova Judia distrik, ora voeao vova Jordan taere-ia rutu urioaepa rera iare Jon. ⁶^sOa iava vuri vovouro oaive kosi pieiva rera iare. Osa iava Jon voea-ia Tugoropa Sisu Baptais purareva vo uukova-ia o Jordan.

⁷Oire uva Jon riro irara kekereva lotua-ia irapa irara voeao Farisi-pa irara ora oearovu Sadyusi-pa irara, oeara rutu urioaepa Baptais ousa. Oa iava voeare oiso puraroepa, “Visii vao rakoru ovii iraraaro vuri irara. Irouto visii vosipare, oa iava toripata Pauto vo kasipuaroo asavira? ⁸Visii iava sopaura

ⁿ2:18 Jer 31:15 ^o2:22 Lu 2:39 ^p2:23 Ais 11:1 ^q3:3 Ais 40:3

^r3:4 Sek 13:4 ^s3:6 Ap 19:4, 18

poreta, ra vuri vovouro oavisii kavuta. Oa iava oirao pie vovou oavisii poteravira karekepere oearovupa. ⁹Opeita oiso vovoupata ora visii raga vovouaro-ia, Ebrahim-a igei aitearo oa iava igei-a Pauto oiraraaru rutu. Easi Pauto raga uvuipa vo avekero iava kakae vure purareve. Ra oiso pieive, Ebrahim ovii iraraaru. ¹⁰Torara eira iriaei ravaavira evaova vituaro-ia. Oire vo evaro oiso toupai osa visii, varao oara viapau oiso vearovira kuepape oara rutu taru toepaiverea vara vikipasa tuitui kasi-ia.

¹¹“Ragai visii baptaispaavoi uukoa raga-ia visii reesioro visiigoa vovouisiro oavisii poreta vora. Ari ro ira ragai sirova uturovere, ira vo goruaro ragai vo goruaro-ia putevere, uvare rei vaisitooa. Uva viapau uvuiparai ra rera vaaro tasipa kaea, uvare akukuto-a ragai. Ari rera visii vaterevere vao baptaisa Tugoropato Uraurato vaaro visii reesipaoro Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia ora tuituia vo goruaro. ¹²“Ira vururua-ia pitupare wit ragipasa oira rakariaro verapaoro. Oa iava oira aioaro orirurevere vo aio kitupa tapi oira rakariaro vikioro tuitui kasi-ia vao roko asa kasi.”

Jisas Baptaisreva Jon

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³“Vo voki-a vao oa-ia Jisas Galili-ia kavureva uuko ovi iare avaro vao Jodan, oiso ra baptaisa oureve Jon vavaearo-ia. ¹⁴Osa Jon rerare korukoruparoepa oiso purapaoro, “Ae, apeisi ragavira ragai iare uriouei? Easi ragai uvuiparai ra vii ruvara-ia Baptaisa oua?” ¹⁵Oire Jisas rera vo reoaro pukoreva oiso puraoro, “Eagara, oisi va purave Pauto vo vovouaro sirova utuoro.” Oa iava Jon rerapa vasereva.

¹⁶“Oire Baptaisa oureva Jisas. Uva ikauvira uuko ovi iava veraro virova osa vuvuiua karu piropa. Uva Pauto reraaru Tugoropato Uraurato kekereva osa oiso vararoepa osa kurue. Uva Jisas-ia pitusa rerereva. ¹⁷“Oa iava reoreoa varaepa vuvuiua iava oreoa-ia oiso puraroepa Pauto, “Rera-a eera Oviitooa oaa. Ira kavikopaaveira rutu rera-ia rorupaoro.”

Seten Kokaraparoepa Jisas-ia

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

4 Vo Tugoropato Uraurato Jisas siporeva kuvau rasi iare vo uva viapau oirara vai toupave. Uva voa Seten rera-ia kokara ragaparoepa. ²“Uva Jisas oisoa aio kavuvira toupaveve varao-ia vo resura tau (40) vokiro ora vo resura tau (40) ruparo. Oa iava ogoeroepa. ³Uva rera ruvara iare kokarapato tutuu pierave oiso purasa, “Vosa vii Pauto Oviitooaaru rutu, oire ore aveke reou ra opovira ora poreo.” ⁴“Uva Jisas rera aatoreva rera vo reoaro tuuro oiso, “*Tugoropa Reo oiso purapai, ‘Viapau oiso opoa raga tootooa vatepai oiratoapa. Ari oirato uvuiparoi ra tootooa oupareve vo reoro-ia oara vatepareveira Pauto.’*”

⁵Uva va-a vao oa iava Seten rerava avaroepa ouruivu iare Jerusalem urui Rovopa Kepa Tugoropa Kepa kukuearo-ia rera tovoa viara-ia rutu. ⁶“Uva rera tavireva, “Vosa vii Pauto Oviitooaaru rutu, oire ora vikiu vova rasiuaarore. Aue iava uvare Tugoropa Reo oisi purapai, ‘Ari ita, ensel irara oaro arurevere Pauto, ra vii pituive vo ora voea vavaearo-ia. Ra viapau vii iava kokotoa tatu piro avekeara-ia.’”

[†]3:12 Mal 3:3 ^u3:13 Jo 1:31-34 ^v3:16 Ais 11:2, 42:1 ^w3:17 Sam 2:7

^x4:2 Eks 34:28 ^y4:4 Diu 8:3 ^z4:6 Sam 91:11-12

^{7a}Uva Jisas rera tavireva ita oiso, “*Tu-goropa Reo oiso purapai, ‘Opeita Turaro Pautoa oavisii-ia kokarapata.’*”

⁸Oire va iava Jisas oureva aia ita Seten oavu iare pukuia-ia riro kaekae pukui. Uva voava varao rutu-ia osararovu rutu Jisas kareke piepareva Seten, varao kekekeke pie sararo vo rasio iava. ⁹Uva va iava oiso puraroepa Seten, “Vosa ragai-ia vuurapa vaisi purari ragai iare taku virooro, oire eva-a oa iava vii vateave-re osararovu rutu.” ^{10b}Osa iava rerare oiso puraroepa Jisas, “*Verau Seten! Tu-goropa Reo oiso purapai,*

‘Pautoa raga-ia vuurapa vaisi purapata eera visii reraaro Turaro. Rara rera raga vo kovoaro purapata eera Kataitoa raga.’”

¹¹Uva oisi-a eisi osa iava Seten rera kavureva. Oa iava oearovu enselpa irara urioaepa Jisas tauvasa.

Jisas Kovo Rovoroepa Vo Galili-ia

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹²Uva Jisas Jon iava uvureva osa rera tovoiva tuukepa kepa-ia. Oa iava Galili taere iare avaroepa. ¹³Oire uva voava Nasaret-ia kavureva Kapaneam-ia toupasa. Uva voa vo Kapaneam urui oa Galili rovu ruvara-ia toupaveira. Oiso ragavira Sebyulan Distrikrei sovara-ia ora Naptalai. ¹⁴Vo taererei iare avarooro profetato Aisaia vo reoaro oirao piereva oreoa-ia oiso puraroepa Jisas iava,

^{15c}Vo rasio Sebyulan ora vo rasio Naptalai vo raivao-ia vore toko rovu Jodan-ia toapaoro Galili-ia rupa vovou irara voaaro. ^{16d}Voaeo oirara rutu oea rupa pitupitu-ia oisoa toupave oea riroa aviavia kekeivereva. Ora voeao-ia roroverea riroa aviavia, oea vo urauraaro kopi-

ivira toupaveira vo ovusa rupa ru-goovira toupaveira.’

¹⁷Vo voki-a vao oa-ia Jisas ora rera vo siposipoaro rovoreva. Va poerapaoro oiso puraroepa, “*Poreta viro vuriara oavisii iava. Ari Pauto vo Saraaro vova vu-vuuua oa tutuu pievoi!*”

Vo Jisas Keeraroepa Vo Resurare Oira Atari Oupa Irara Oiso Ra Rera Sirova Utupaave

(Mak 1:16-20)

^{18e}Jisas vokapareva toko rovu vatuario-ia vao vo Galili. Uva voa vo araoreo kekereva Saimon araorei, ro ira oisoa oiso vaisipave Pita ora araokoto Andru. Vo osa kuverava vikivikipasiva toko rovu-ia, uvare vo kovo purapatoarei-a aue atari. ¹⁹Uva vaiterei tavireva Jisas oiso, “*Ragai sirova utusi, ra vei siposipoa oira ivupasa ragai iare.*” ²⁰Uva ikauvira kuverava kavusiva rera taveosa utuoro.

²¹Oire gare visivi vokaoro avaroepa. Oa iava vo araoreo-ia pouro viropa Jems araorei ora Jon, Sebedi oviitoareiaro. Osa oavu sovara-ia toupave uvuoa ora ro aiteto Sebedi. Uva voa kuverava torevokopaiva oira rekorekopaoro. Uva voa vo araorei kekeoro vaitereire keeraroepa. ²²Oa iava ikauvira uvuoa kavusiva ora aiteto tapo Jisas sirova utuoro.

Jisas Oirara Siposipopareva Ora Voea Tapo Porete Piepareva

(Luk 6:17-19)

^{23f}Voraro rutu virireva vo taereo-ia vao vo Galili vo oirara rutupa siposipoaoro Reo Taisi Uvupa Keparo-ia aue Sinagog voea varaaro. Uva voeapa Vearo Siposipo kosi piepareva aue iava Pauto vo Saraaro. Oa iava ou-piarovu iava oirara porete piepareva,

^a4:7 Diu 6:16 ^b4:10 Diu 6:13 ^c4:15 Ais 9:1-2 ^d4:16 Ais 42:7

^e4:18 Jo 1:35-42 ^f4:23 Mk 1:39

ora orekerovu rutu varao oara oisoa va-raura vuri piepaive oirara rutu iava. ²⁴gSiposipoara rutu viriva rera iava voraro ruture Siria taere sovara-ia. Uva va-a eva vituaro iava vuri upia irara rutu sipopaiva rera iare osasararovu rutuva aue upia, ora voearo oearoa-ia oisoa vuri tugararo toupave, ora voearo oearoa koakoapeko upiarova oisoa toupave, ora voearo oearoa oisoa kerau upiarova toupave. Oa iava voea rutu porete piereva. ²⁵Uva riro irara rutu vova Galili taere, Dekapolis uruiro, Jerusalem-ia, ora Judia-ia, ora vova uukova Jordan ivirovira oearoa rutu rera sirova utupaaepa.

**Vo Jisas Voeapa Siposiporeva
Pukuia-ia Kukuearo-ia Toupao**

5 Uva riro irara kekereva. Oa iava iparoepa pukuia-ia. Uva voa rera utuoro ora guruaepa rera voeaaro disaipel. Oa iava voea rutupa voa siposiporeva pauvira toupao.

**Jisas Siposiporeva Vao
Iava Oiraopa Roru**

(Luk 6:20-23)

²Oire uva Jisas voea vatepareva reoa oiso purapaoro voeare,

³“Oire voeao oea apotavira toupaveira oea roruiverea. Aue iava rara oiso ora voea-ia taraipaave, Igei apota irara Pauto vo taraiaropa evoea oea Pauto vo Saraaro-ia toupaveira.

⁴h“Ari voearo oearoa gaupaive sir-aopaoro, oearoa roruiverea, aue iava rara Pauto voeapa gavaurea vatereve.

⁵“Ari voearo oearoa kave vovouvira toupaveira, oearoa roruiverea. Aue iava rara voeapa vara rutu vatereve Pauto varao oarare voeapa reo ovoi purareva vara vatesa ora rera vo Saraaro iavirava.

⁶i“Ari voearo oearoa ovovourovu rutupa torevoko vovouro ruipa iraoapaave, oiso osa ro ira ogoeparo auepa aio ora rogepareve auepa uuko, evoearo oearoa roruiverea. Uvare Pauto voea vo ruiparoaro uvui pieoro vateroverea voeapa.

⁷“Ari voearo oearoa oearovupa sir-aopaave oea roruiverea, rara Pauto voeapa sirao.

⁸“Ari voearo oearoa airerei vovouvira toupaveira, oearoa roruiverea, rara Pauto kekeive.

⁹j“Ari voearo oearoa gavaure vovou kataia goru piepaiveira vo oirara rutu ruvara-ia, oearoa roruiverea. Oeare oiso puraroverea Pauto, Ragai ovii iraraoro visii.

¹⁰“Ari voeao oea Pauto vo ruiparoaro sirova toupaveira, oire va iava vuria oupaiveira voeao ruvara-ia oea viapau oirao pie vovouro vai, oea taru roruiverea, uvare Pauto vo Saraaro-ia toupaveira.

¹¹“Ari vosa visii kekepaive vo osa ragai sirova utupataveira. Oire visii takau-paive ora visii vuri piepaive, ra oreoreorovu rutu purapaive kuuvu vaisiro visiire ragai iavirava, visiigoa rorutaverea. Oire vo osa oisi eisi visii piepaive visii vuri piepaoro, ra roru irapata. ¹²kUvare riroa toupai voria visii vaoro vuvuiua-ia. Ari ita, voari tuariri uva oiso ragavira profet irara oisoa tariopaive voea-ia vuri pitupituro purapaoro, voeao profet irara oea visii-ipa oisoa irapaave.

**Ro Oirao Pie Vovouto Ira Oiso
Toupave Osa Avaka Ora Aviavia**

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³“Oire visii vao oiso toupata osa avaka voeapa vo rasio-ia. Ari vosa avaka vo sipeiaro opesipe, ra apeisi ragavira vorevira avaka vo sipeiaro vorepe? Ari vosa oisi pieive vovueooro, ra viapau kovoa va-

iaro va vao avaka. Oa iava va vikipaive, ra voava va-ia tasiapaive oirara rutu.

¹⁴l^a“Visii-a vao visii^o oiso toupata osa aviavia rasito vaaro. Oire vosa oai riro urui vai toupave pukuia vai kukuearo-ia, ra viapau voa utopape. ¹⁵Vosa iravu vuravu rukuereve, oire ra viapau oiso oira tovoreve baket sopaaro-ia. Ari uvuipa ra oira tovoreve viaevira tebol ivara-ia. Ra voava kepa rutu sopaaro-ia roropaeve voea rutupa aviavia vatepaoro. ¹⁶mEisi osa aviavia oavisii roro piepata vo oirara rutu osireiario-ia. Ra vearo kovo oavisii kekepaive vao oa purapata. Oa iava Aite oavisii vaisiario kae piepaivere ro vova vuvuiua.

Pauto Vaaro Iava Reo Taisi

¹⁷n^a“Opeita oiso rugoopata, Ragai uri-orai Reo Taisi verasa vao Moses vaaro ora voeao profet irara. Viapau! Easi, va uvui piesa uriorai vo reoro rutu oirao pieoro. ¹⁸Oiraopavira rutu visii tavipaa, Oa-a vao Reo Taisi oa vo tugurasa osa auero rutu karekeperea varao oara Reo Taisi sovara-ia toupaveira. Uva vuvuiua opesiperea ora rasito, ari viapau oavi gare rigatovi vai opesiperea vova Reo Taisi Pauto vaaro. ¹⁹oOire vosa ro ira oavivu gareavi putepareve vao iava Reo Taisi, ora vosa oearovu tarai piepareve oisi piepasa, ira vaisiario gareroverea vo Pauto vo Saraaro-ia. Ari vosa ro ira vearovira Reo Taisi sirova utuparoveira oirara rutu tarai piepaoro oisi piesa, ira riro vaisi ourevere vo Pauto vo Saraaro sovara-ia vao vo vuvuiua. ²⁰Visii tavipaavo oiso, Vosa torevoko vovouro oavisii viapau Farisi vo vovouroaro-ia puteve varao torevoko vovouro ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara, oa iava viapau uvuipatai ra Pauto vo Saraaro-ia koatata.

Kasipua Vo Pitupituario Iava

(Luk 12:57-59)

²¹p^a“Oire vo reo uvutavora oreoa ouiva aao irara oavi oa oiso purapai, ‘Opeita oira upopau. Oire vosa iravu visii iava iravu uporeve, uva rera-a eera ira kortua-ia kosiro viroverea.’ ²²qAri ita, visii tavipaavo oiso, Ro ira araokotoaare kasipuparo ira rovirieia-ia kosiro virovere. Ora ro ira araokoto oaro takau-pareve eera-a ira rovopatoa-ia kosiro virovere kaunsel. Ora ro ira oiso puraro, Vii-a kokoropatoa rutu, ira tuitui kasi iare avaroverea vo kasio oa viapau rokopaive.

²³“Oire vosa rovopa kue oavisii vatesa tapo auepata Pautoa iare roru vaisi purapaoro, oire araokotoa oavisiire rugoo rovota, uvare rera-ia reoai visiire kasipua. ²⁴Oire rovopa kuero oavisii tovo rovota rerava ora reo rovosa. Ra kasipua opesi pie rovota. Oire ra voreta taru rovopa kue oavisii vatesa.

²⁵r^a“Vosa iravu visii tovosa aueparo kortua-ia, oire uva uvuipatai ra ikauvira rera tapo ora agiagi rovota. Teapi rera visiiva avaro reo rovirieipato vavaeoro-ia visii tovosa. Oa iava visii vaterevere polis irarapa. Oire evoea visii tovoive tuukepa kepa-ia. ²⁶Visii tavipaavo oiraopavira oiso, Vosa vao visii vaaro voria vo osa tuukepa kepa-ia toupata. Ra viapau va rutu opesi pieta ropa reo rovirieipato, ra viapau oiso tuukepa kepa iava kosi uvirota.

Otopa Pitupituario Iava

²⁷s^a“Visii vao vo reo uvutavora oa oiso purapapeira, ‘Opeita ora oupa oaesii vuri

^l5:14 Fl 2:15 ^m5:16 1 Pi 2:12 ⁿ5:17 Ro 3:31 ^o5:19 Je 2:10

^p5:21 Eks 20:13 ^q5:22 Je 2:20 ^r5:25 Pro 25:8 ^s5:27 Eks 20:14

piepasi. ²⁸ Ari ita, oiraopavira oiso visii tavipaavo, Vosa iravu iriavu kekereve riakova, ra rerare sopaua ora sitape oirava garagarakooro. Oire ra va raga rerapa vo vovou purave oirare o riakova. Uva va-a eva oa-ia reo goru gasire vao ora oupa taisi vaaro.

²⁹ “Vosa ro oirapapato osireito vii kove piereve vuria iare, oire rera tateri rera-ia vikisa. Vearopai vosa orekerovu vova varaua opesipe. Ra viapau oiso ita vii iava varaua oara rutu vikiive vore tuitui kasi vao oa viapau rokopaive. ³⁰ Ora vosa oirapapa vavae vii kove pieve vore vuria, oire vo vavae tokori va-ia vikisa. Vearopai vosa orekerovu vova varaua oara opesipe, ra viapau oiso vii iava varaua oara rutu vikiive vore tuitui kasi vao oa viapau rokopaive.

Ora Oupa Vo Pitupituario Kavuario Iava

(Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ u “Tuariri vo reo karekeepa oiso, ‘Vosa iravu oirato iriavu kavureve riakova, oire oira vaterave oavu pepa vao oa-ia reo goru iava oreovu toupave, oiso ra viapau oira oureve vorevira.’ ³² Ari ita, visii tavipaa oiso, Vosa ro ira riakovaaro kavureve o iria viapau otopa pitupitu purapave, eera-a ira riakova oaro takau pierevoi reo goru-ia vao ora oupa. Oire ra iravu oueve. Osa iava rera tapo ita reo goru gasirevoi ora oupa.

Reo Ovoi Vo Pitupituario Iava

³³ v “Oire oavu reoa vao oa ouiva aao irara oavisii tuariri oa iava va uvutavora. Oa oiso purapai, ‘Opeita vii vaaro reo ovoi puteri. Ari varao purari rutu oarare reo ovoi purarivora Turaropa vara purasa.’ ³⁴ w Ari ita, visii tavi iraopaa oiraopavira oiso, Opeita viara-ia vaisi

ragapata reo ovoi purapaoro. Viapau rutu uvuipatai ra vuvuiua vaisi ragapata oreorovu goru pie ragapaoro. Eake iava? Uvare paupa tugoropa Pauto vaaro aue vuvuiua. ³⁵ x Ora opeita rasitua tapo vaisi ragapata vo oreorovu goru pie ragapaoro. Oavu eva garea paupa oaro Pauto vo rasitua uva tasipareveira. Ora viapau uvuipatai ra Jerusalem-ia vaisi ragapata vo oreorovu goru pie ragapaoro. Uvare rei-a urui Turaro vo uruiaro. ³⁶ Ora opeita ora visii kukuearaoro-ia rei piepata oreorovu ora visii vo rugoaro-ia. Aue iava uvare viapau rutu uvuipatai ra kukue iava oavu orua popote pieta, eke voua rupa pieta. Viapau rutu. ³⁷ O ita, uvuipatai oiso purapasa, Iu ita! ora Viapau rutu! Ari vosa ovaisivu outavere ita uvavuva va siguvava va vao Iu ora Viapau, ra oiso purape, Seten vaaro.

Ora Tuutuukopa Pitupitu Iava

(Luk 6:29-30)

³⁸ y “Ari ita, visii vo reo uvutavora oreoa tuariri karekeepa oiso, ‘Vosa iravu vii osireiaro vuri piereve, oire vii ita rera osireiaro vuri pieri. Ari vosa iravu vii reuriaro vuri piereve, oire ita vii ita rera reuriaro vuri pieri.’ ³⁹ z Ari ita, oiraopavira visii tavipaavo oiso, Opeita voearova ora tuutuukopata oea visii-ia vuria pura rovopaive. Vosa iravu visii tautauaraaro tapareve, oire rerapa ita ovaratavu poreta aia. ⁴⁰ Ari vosa iravu visii tovo vovoupari kortua-ia, ra visii reraaro oureve siglis, oire vo popota rutu vateta ora kuvupato. ⁴¹ Ari vosa irouto riroto visii kae piereve orekevu-ia, oiso ra katai vuuta-ia va kaepaoro vokata. Oire rera tavita oiso, Erao vuuta-ia viipa va kaepaio. ⁴² a Ari vosa ro ira visii arepareve orekevure, oire rera vateta. Ora vosa ro

^t5:28 Pro 6:25 ^u5:31 Diu 24:1-4 ^v5:33 Lev 19:12 ^w5:34 Je 5:12

^x5:35 Ais 66:1 ^y5:38 Eks 21:24 ^z5:39 Pro 24:29 ^a5:42 Diu 15:8

ira visii ruvara-ia ou ragasa aueparo, opeita rerare isivapata.

Keripa Irara Tapo Ora Agiagipasa

(Luk 6:27-28, 32-36)

^{43b}“Ari ita, vo reo uvutavora oa tuariri karekeepa oiso, ‘Vii vao voeaopa siraopau ora vii vate iraraoro. Oire ra voeao raga tapo ora kasipupau oea viiva ora keripaave.’ ^{44c}Ari visii oiso tavipaa, Katai vovou purapata voeaopa siraopaoro oearoa visiiva ora keripaave. Oire Pauto iare variripata ra voea tauvapareve voeao oea visiire vuri vovoupaave. ⁴⁵Eisi osa iava oiso uvuipatai oiso kareketa, Aite ovii iraraoro visii ro ira vuvuiua-ia toupaveira oirara rutupa siraopaoro. Oiso osa ravireo kae piepareveira voeaopa vuri irara ora veoro irara. Ora aue tapo kokeva kove piepareveira voeaopa torevoko irara ora voeaopa tapo riro vakuvaku irara. ⁴⁶Vosa voeao ragapa siraopata oea visii tapo ora agiagipaaveira, ra eake vori outa rera ruvara-ia Pauto va iava vao? Easi voeao vuri irara takis oupa irara oea vai pasi viapau oisi vai piepaiveira tapo oiso, raa? ⁴⁷Ari vosa vate irara oavisii raga tapo ora reopata, ra va iava rei vaisi outaverea, raa? Viapau. Uvare voeao rupa vovou irara tapo oisi piepaiveira oiso. ^{48d}Oisi vo vovouo purapataveira osa vo vovouo purapareveira Aite oavisii ro vuvuiua-ia touto torevoko vovoutoa rutu.

Oearovivu Tauvapasa

6 ⁶“Oire visii vao-ia vatatopo iraopata. Teapi taavoko ragapata oearovu osireiario-ia visii varaaro purapaoro veoro pitupituro. Vosa oisi piepatavere, ra viapau voria vai oavisii outa vo Aite oavisii ruvara-ia vo vuvuiua-ia.

^{2e}“Vosa apota irarapa orekerovu vatepata voea tauvapasa, ra opeita va kareke piepata oirara rutu osireiario-ia. Uva va-a eva osa voeoro toupaveira riro kuvvu irara oearoa oiso varao-ia utavepaaveira vo Reo Taisi Uvupa Kepa aue Sinagog vo raivara sirova ora voea vaisiario rei piepaoro. Uva oisi-a eisi osa oiraopavira rutu visii tavipaa oiso, Voea-a evoea riro kuvvu irara oea voria oaive ou ovoivora ora voea vaoro. ³Oire vosa apota irara tauvapata, ra viapau oiso voeoro tavitavipata va iava vate irara oavisii vao iava oa purapata voeapa vatauvira. ^{4f}Oa-ia taraipa Aite oavisii osa eisi vara purapatavoi rera osireiario-ia. Oa iava va-ia voria outavere Pauto ruvara-ia.

Variripa Pitupitu Iava

(Luk 11:2-4)

⁵“Oire vosa visii oiso variria purapata, ra viapau oiso va purapata osa voeao riro kuvvu irara. Oearoa tore ruipapaaveira, ra variripaave vo Sinagog Keparo sovara-ia. Ora vo raivara sirova, oiso ra voea kekepaive. Uva oiraopavira rutu visii tavi iraopaa oiso, Voea evoea riro ratarataa vovou irara oea voria oaive ou ovoivora vo osa oirara raga rei vaisi pieivora. ^{6g}Oire vosa variri vovoupata, ra tugiaravi iare koatapata rataoara tupapaoro voa variripasa Aite oavisii iare. Ira vo toupaveira vatau urui. Eera Aite oavisii ira visii-ia taraiparoveira osa vatauvira variripata. Oa iava vara-ia voriaro outaverea.

^{7h}“Ora vosa variripata, opeita riroara rutu purapata reo akukuro oiso rutu osa voeao rupa vovou irara. Oea oiso rugoopaa ra riro reoreoro vai rutu purapaive ra Pauto voea uvupareve. ⁸Opeita voeao vo pitupituroaro sirova utupata. Pauto

^b5:43 Lev 19:18 ^c5:44 1 Ko 4:12 ^d5:48 Lev 19:2; Je 1:4 ^e6:2 Ro 12:8

^f6:4 Kl 3:23-24 ^g6:6 2 Kin 4:33 ^h6:7 Ekl 5:2

Aite orekerovu rutu-ia taraipa varao oarapa ruipapataveira. Varao oara-ia vi-apau rera arepata oara-ia taraiparoi.

⁹ⁱ“*Visii uvuipatai ra oiso variripata, Igei Aitearo eisi toupari vuvuiua-ia, vii vaisiaropa avivikepaiei vii vaisiaro kae piepaoro rutu.*

¹⁰*Vii vo Saraaro urio pieri. Vii vo vovouaro puraive eisi vuvuiua, oiso osa raga igei uvui iraopaiei ra va sirova utuio vo rasito.*

¹¹*Vo vokio igei vateri aioa vao vo vokio iare.*

¹²*Igei varaaro vuri vovouro verari, vo rara oevu iava oaravu vuriara vera rovopaio voeao oea igei vuri piepaiveira.*

^{13j}*Opeita igei tovopari kokara-ia. Vara asavira igei vatatopo piepari kokara-patoapa tugarato Seten.*

¹⁴“*Oire uvuta. Vosa oearovivu iava vuri vovouro vera rovopataveira varao oara purapaiveira visii-ia, osa iava Aite oavisii visii iava vuri vovouro oavisii verapareve.* ¹⁵*Ari vosa viapau oisi eisi piepata, ra ita viapau Aite oavisii visii iava vuri vovouro verapareve.*

Aio Kavupa Pitupitu Iava

^{16k}“*Oire vosa aio kavupata rugooara oavisii vatepasa Pautoa-pa, ra opeita ora sirakoisi piepata oiso osa voearo riro kuuvu irara. Aio kavupaoro ora sirao keke piepaaveira, oisore ra va iava taraipaave oirara oiso, Eari aio kavupai. Uva oiraopavira rutu visii tavipaa oiso, Oea-a evoea riro ratarataa vovou irara oea voria oaive ou ovoivora, vo osa oirara raga rei vaisi pieivora.* ¹⁷*Ari vosa aio kavupata rugoo vatepaoro rerapa.*

Oire korovo tovo rovopata vo ora visii kukuearo-ia, ora puaura oavisii tapo sisu rovopata. ¹⁸*Oire eva-a oa iava oearovu viapau oiso taraipaavere oiso, Voeao aio kavupai. Ari ita, Aite oavisii raga vara-ia taraiparovere. Eera Aite ira visii-ia taraiparoveira osa vatauvira aio kavupata. Oa iava vara-ia voria outavere rera ruvara-ia.*

Vearopara Gurupa Pitupitu Iava

(Luk 12:33-34)

^{19l}“*Visii vao viapau oiso uvuipatai ra vearopara gurupata vo-ia vo rasio-ia. Ari ita, vo rasio-ia atarike kare orekerovu vuri piepaiveira ora aue asikauru. Uva aue tapo kavirupa irara kovokovoara kasuraara tokopaiveira orekerovu kavirupasa.* ^{20m}*Ari vosa vearopara gurupata vo Pauto vo uruiaro sovara-ia, uvare voa viapau atarike kare toupaveira, ora viapau varao asikauruara, ora viapau voeao kavirupa irara oea kasuraara tokopaiveira orekerovu kavirupasa.* ²¹*Oire vo uva vearopara oavisii toupaverea, vo-a vo uva visii varaaro rutu rugorugooara oavisii toupaveira varaore rugoopasa vearopara.*

Osireito-a Aviaviaro Varaua

(Luk 11:34-36)

²²ⁿ“*Oiso-ia osireitoarei-a aoa auepa sopaua. Vosa osireiara oavisii roroiara, oire sopaura oavisii rutu tapo roroiovira aviavivira toupave.* ²³*Ari vosa osireiara oavisii vuriara, oire oisi raga ita sopaura oavisii rupavira toupave. Eisi osa raga ita oiso vosa vo aviavio visii sopaaro-ia rupavira toupave, oire ra voava rirope rutu vo rupa vearo vovou rakusa.*

ⁱ6:9 Jo 17:6 ^j6:13 2 Te 3:3 ^k6:16 Ais 58:5 ^l6:19 Pro 23:4

^m6:20 1 Ti 6:19; 1 Pi 1:4 ⁿ6:22 Mk 7:22

**Vaiterei Iava Tokipatoarei, Uva
Irai Viapau Uvuiparoi Ra
Vaiterei Roaropa Kovopareve**

(Luk 16:13)

²⁴ “Viapau irai uvuiparoi ra aitereipa kovo tokipatoarei vai kovopareve. Ra ita iravure vuri vovoupaoro iravu ragapa vearovira kovopareve vo iravupa reasipaoro. Oire visii vao-ia viapau rutu uvuipatai oiso ra kasi pievira rugoopata vaiterei rutu vo kovoreiarore oiso-ia, Pauto vo kovoaro-a vao, ari monito vo kovoaro-a vao.

**Pautoa-ia Rugorugoopasa
Rutu Rera-ia Raripaoro**

(Luk 12:22-31)

²⁵ “Eisi osa iava oiso visii tavipaavoi, Opeita rirovira rugorugoopata vo ora visii varaarore aue aioara ora uukoara oavisii varao oara visiipa vearo tou vatepaiveira. Ora varao varoara varaura oavisii oritopasa. Eake-a vao rovopa rutu, tootooa eke aioa vore varaua? Ora eake-a vao rovopa rutu, varaua eke varoa varaua oritopasa? ²⁶ Oire uva kokio kare kekepataveira oea viapau oiso kukara paupaiveira. Ora viapau oiso aio gurupaiveira, ra vo tovopaive aio gurupa keparo-ia. Ari ita, Aite oavisii ro vova vuvuiua-ia voea aio piepareveira. Easi pasi Aite vo tokiaro visiipa kokio kare vaaro-ia putepaiveira vaopa oa vatepareveira visiipa? ²⁷ Oire iroutoa vaiei visii iava ira uvuiparoi ra ivaara vai sigusiguvareve ora rera vo tootooaro uvuioro, vo rara rirovira rutu rugorugooparo ora rera tootooarore?

²⁸ “Visii vao eakere tuuparare rirovira rutu rugorugoopataveira? Vearovira rutu rugoopata auere kokookoara oara ratau tou ragapaiveira. Ari ita, viapau oiso ora varapa kasivaripapeira ora tuupara vaire

taraapaoro. ²⁹ Ari ita, visii tavipaa aue iava King Solomon riro orekerovu rutu-ia pituto ira ora rera raga ora oritoroepa. Uva viapau oiso vearo oritotoa vaiaro rera oaiaro oiso osa vao-ia vearoa rutu kokookoa. ³⁰ Iu, isiso kouro toupai varuparo. Oire uva vokitavira vo kouro tateivere vara vikisa tuitui kasi-ia. Uva vara evara okouroa oritopareveira Pauto. Oire uva apeisi-a? Uva viapau uvuiparoi Pauto ra oisi visii tapo oritopareve? Ari ita oiraopavira, viapau oiso uvuivira rutu raripatai rera-ia! ³¹ Eisi ra opeita rirovira rugorugoopata oiso, Eake vai aiopere, o eake vai-a ukaioviovere, o eakero vai-a ora tuupaviovere? ³² [Ari ita, rupa vovou irara oisi eisi rugorugoopaveira varare varao.] Oara rutu-ia taraiparoveira Aite oavisii ro vova vuvuiua varao oarapa ruipapataveira. ³³ Oire vearovira rutu rugorugoopata, ra vo rugoo-ia tagau rovopata Pauto vo Saraarore rugoo rovopasa ora rera vo ruipaarore tapo. Ra va iava Pauto visii-ia osireoparoverea. Oiso-ia osa iava viapau uvuipatai ra rera vo tokiaropa apotavira toupataverea. ³⁴ Eisi osa iava visii viapau uvuipatai ra vo vokiore rugorugoopata vokitavira. Ovokia-ia tavaka uvuivira toupai. Teapi vo vokio iava vo tavakao takuvupata vo vokio iavapa ora vokitavira.

**Oearovu Vo Rugorugooaro
Rovirieipa Pitupitu Iava**

(Luk 6:37-38, 41-42)

7 ¹ “Opeita oirara togapata ikauvira reoara-ia. Uva va-a eva osa Pauto visii tapo ikauvira togareverea visii rovirieoro. ² Uva vo pitupitu-a vao oa purapataveira oearovu-ia oirara voea toga ragapaoro reoara-ia ora voea rovirieipaoro, eva pitupitu purareverea Pauto visii rovirieoro. Vao oa purapataveira

oirara-ia voea rovirieipaoro, uva va-a eva oa kareke piereverea Pauto visiipa. ³Eakere koroto kekepaoro rera sisiropari eera araokoara osireiario-ia? E viapau ora vii osireiario-ia evo keposire rugoo rovo asapau? ⁴Keposiu-a evoua vii osireiario-ia. Uva apeisi ragavira uvuipau ra araokoara taviri oiso, Araoko, oiso ruipaparai ra koroto veraa eera vii osireiario-ia? ⁵Uva vii-a eva riro kuuvuto. Viigoa ora vii iava evo keposi vera rovoroi oa vii osireiario tupapai. Oa iava utupavira araokoara osireiario-ia vuravurarivere vearovira ra koro verau.

^{6s}“Oire opeita orekerovu vatepata kaakau karepa varao iava oara tugoropapeira. Vosa oisi voeapa vara iava piepata, oa iava visii sirova utuavere visii aiosa. Opeita vearopara tapo varao aasiara vikipata koie karepa. Teapi vara-ia tasiapave vara uverepaoro ora vo kare tasiario-ia.

**Oirato Uvuiparoi Ra
Kasivarivira Variriparo**

(Luk 11:9-13)

⁷“Areri variria-ia, ra viipa vaterere oa arepari. Ora taraari, ra va kekeri. Ora rataoa totori, ra viipa karureve Pauto. ⁸Voea rutu voeao oea Pautoa-pa variripaave oea orekerovu oupaive. Ora ro ira orekerovure taraapareve, ira vara kekepareve. Ora ro ira rataoa totoreve, irapa karureve Pauto.

⁹“Vosa oviitoa vaiaro irai aitetoa vai visii iava, ra irai arepareve oiso purapaoro, Aite, opoa vai ragaipa. Oire ra aveke vai vaterere? ¹⁰Ora vosa aiteto ruvara-ia atari arero, ra rerapa vuriva vai rakoru vai vaterere, raa? ¹¹Eisi osa toupai oiso, Vosa visii vuri irara oaravu vearopara vatevateara vatepata ovii kakaero oavisiipa, uva va-a eva oa iava ro vearo-

toa rutu Pauto orekerovu vearopara rutu vateparevere pute pievira voeapa oea rerare variripaaveira.

^{12u}“Ovovourovu rutupa ruipapata oiso ra vara purapaive oirara visiipa. Oire vo vovouro raga pura rovopata voeapa, uvare va-a vao Reo Taisi rutu vituaro ora vao profet irara vo siposipoaro vituaro.

Gare Rataovi Tootoopa

(Luk 13:24)

¹³“Visii vao-ia koatapatai gare rataoavia. Ari vao raiva vore opesipa tapi riroo rutu ora riro paraka. Oa sirova utupaaveira riro irara oirara. ¹⁴Ari vao raiva oa riaaro pipigovira toupaveira vavagisia rutu vore Tootoopa ratao-ia. Oire uva kataipa iraravi raga va vao pipigo raiva gaeiverea pasi voa koatasa.

**Visii Vao Ora Vatatopo
Iraopata Profet Irarapa
Voeao Riro Kuuvu Irara**

(Luk 6:43-44, 13:25-27)

^{15v}“Oire voeao vatatopopata riro kuuvu irara profet irara. Oea visii iare uriopaavere sipsip rakariro-ia ora kuvupaoro visii keasa oiso, Vearo pitupitu igei vaaro. Uva oiraopavira rutu vara sovara-ia oiso rutu toupavere osa vavarai kare kaakau kare vo kareo vuri kare. ^{16w}Uva voea eveipatavere varao iava voea vo kueroaro. Ari ita, viapau uvuipatai ra vearoara vai oupata aioara vai vo evaro iava rokarokapa ovaro. ¹⁷Eisi osa raga vearo ova aio kuero purapaiveira vearopara, ora vao oava vuri kuero purapaiveira vuri ova. ¹⁸Oire vao vearo ova oa viapau uvuipai ra vuri kue vai purave. Ora vosa vao vuri ova oa viapau uvuipai ra vearo kue vai purave. ^{19x}Oeva toeivere va-ia vikisa tuitui kasi-ia. ²⁰Uva voea eveipatavere varao iava voea vo

⁷:6 Pro 9:7-8 ⁷:8 Jer 29:12-13 ⁷:12 Ro 13:8-10

⁷:15 Jer 23:16; Re 16:13 ^w7:16 Je 3:12 ^x7:19 Jo 15:2, 6

kueroaro, ra vara iava oiso taraipata voea-ia, Riro kuuvu irara voeao-ia profet irara.

Viapau Vii-ia Taraiparai

²¹y^a“*Visii rutu vao-ia oirara viapau ra oiso rugorugopata, Oirara rutu ragai vaisipaoro keerapaaveira oiso, Turaro, Turaro, oisore ra koataave Pauto vo Saraaro-ia. Viapau rutu. Ari voeao raga oea ragai Aitearo vo ruipaaro sirova utupaaveira ro vo vuvuiua, oea raga rera vo Saraaro-ia koataaverea.* ²²Ari ita, riro irara rutu vo vokio-ia vao oa urioperea utupaua ragaire oiso puraaverea, Turaro, Turaro. Igei-a vao igoa vii vaisiario sovaramia Pauto vo reoaro vatepaioveira. Ora oearovu tapo iava vuri tugararo kosi piepaioveira vii vaisiario raga-ia, uvare riro gorutoa vii. Ora oaravu rutu ravoto kovoro oara tapo purapaioveira. ²³zOire uva vo voki-a eva oa-ia voea taviaverea oiso, Viapau visii-ia taraiparai. Voreta ragai ruvara iava. Visii-a riro vuri pitupituro purapa irara.

Vaitereo Iava Kepa Paupatoarei

(Luk 6:47-49)

²⁴a^a“*Ro ira ragai vo reoaro uvureve ra va sirova uturo, eera-a ira oiso toupavereve, Ira-ia vearo rugorugoo toupai. Oa iava kepa oaro paureva avekeara ivara-ia.* ²⁵Ra vosa kokeva koveopa, ora vosa pirutupe aue uuko, ora vosa kiuvu vusireve goruava, oire vara rutu goruaro evara vo kepa-ia ora iupe, ra viapau oiso kovepe. Aue iava uvare simen votopoi avekeara-ia vo rasito sovaramia. ²⁶Ari vosa ro ira ragai vo reoaro viapau uvureve, ora viapau va sirova uturo, ira oiso toupave, Rera-a eera kokoropato. Ira kepa oaro paureva rogara raga ivaramia. ²⁷Uva kokeva urioopa koveoro. Uuko

oviro tapo pirutuepa, ora kiuvu tapo vusireva goruava, oire vara rutu evara goruaro vo kepa gugiugiva. Oa iava kove ovoiepa vuri ovoiero.”

Pauto Vo Goruaro Iava Oisoa Siposipopareve

²⁸bOire uva Jisas vo siposipo opesi pierevoiva, riro irara rutu oirara tave-tave iraopaiva vo reo-ia vao rera vaaro. ²⁹Eake iava? Uvare viapau oiso voeapa siposiporeva osa voeao tarai irara vao-ia Reo Taisi. Ari oiso rutu toupai, Goruava voeapa siposiporeva.

Oirato Porete Piereva Jisas Ira-ia Oisoa Lepra Upia Toupave

(Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

8 Oire uva pukui iava vararoepa, oa iava riro irara rutu rera sirova utuaepa. ²Uva iravu ira-ia oisoa lepra upia toupave Jisas iare tutuu piereva. Oa iava kotupiuarei rekuoro takuro viropa rera ruvara-ia oiso puraoro, “Turaro. Vosa ruipapau, ra ragai porete pieri.” ³Uva Jisas rera-ia vavaea taku pieoro oiso puraroepa, “*Oiso ruipaparai, ra sisigarueu.*” Osa-a eisi osa iava lepra upia opesi ovoiepa. Oa iava sisigarueroepea. ⁴cUva Jisas rera tavireva oiso, “*Vearovira rutu ora vatatopo iraopauēi. Opeita irai taviparivere. Viapau. Ari varaua oara karekesa avapau pris irarapa. Ra tauoa vai purari oiso osa Moses tuariri puraroepa. Oa iava oirara rutu taraiavere oiso, Upia rutu vii iava opesiepa.*”

Rom Amiaro Reitoaaro Kovopatoaaro Ira Porete Piereva Jisas

(Luk 7:1-10)

⁵Vo Jisas Kapaneam urui-ia koataroepea. Uva iravu ami viurupa

^y7:21 Hos 8:2; Ro 2:13 ^z7:23 Sam 6:8 ^a7:24 Je 1:22-25

^b7:28 Mk 1:22, 6:2; Jo 7:46 ^c8:4 Lev 14:3-4, 10

irara katai vovoto (100) oirara reitoaaro urioroepa rera goruvira rutu aresa. ⁶“Turaro. Ragai reraaro kovopato upiaparoi. Uva reraei kepa-ia. Ira iava keruara rutu kopiiepa aue-ia kerau upia.” ⁷Uva Jisas rera tavireva oiso, “*Ira porete piesa urioravere rara.*” ⁸^dOire uva rera ro viurupa irara reitoaaro rera vo rearo pukooro oiso puraroepa, “Turaro. Viapau oiso vearoto-a ragai ra ragai vo kepaaro-ia ora kiuu. Ari oiso raga ruiaparai ra vo raga touoro rerare reoreou osa poretero. ⁹Ari ita, ragai tapo ro reroarovi toupavoi ira reesiiva kepten rutu ragai tokipasa. Uva ragai raga oearovuva toupavoi viurupa irara katai vovoto (100), oea ragai reroarovi ita toupai. Oire uva oiso-ia vosa irai arua voea iava oiso, Avau, ra avaro. Oire ita, iraire keerara oiso, Uriou, ra urioro. Ra ita kovopatoa oaa ragai reraaro tavia oiso, Vao purari, oire oai purareve.” Oiso puraroepa ami reitoaaro. Uva evo reo oa kosi pieva Jisas vo goruaro. ¹⁰Oire uva Jisas varao rutu uvureva rera ruvara-ia. Oa iava rirovira rutu vara-ia rugorugoo iraoparoepa. Uva voeao tavireva oea rera sirova utupaaepa oiso, “*Oiraopavira rutu visii tavipaavoi oiso-ia, Viapau oiso irai kekeavora Isrel-ia oiso osa ro-ia amipa irarapa irapato ira-ia oirao pie vovou toupai.*

¹¹^e“Oire vo reore rugoopatai oiso, Riro irara oirara oisova uriopaavere uvarovu rutuva vo uvava ravireo kaeparo viroveira ora vova uva rokopareveira. Vo uva aueva Ebrahim pauaverea aioa-ia ora Aisak ora Jekop vo vuvuiua Pauto vo Saraaro-ia. ¹²Ari ita, oirara rutu voeao Jiu-pa irara rera voeaaro oea reesireva ora rerapa, oea iava oeavu kosi piereverea vore rupa tapi voea siguoro ora rera vo tokiaro sovara iava. Oea vurivira gaupaiverea

ora voea reuriaro kuripaoro ora voeapa siraopaoro.”

¹³Oire uva Jisas viurupa irara reitoaaro tavireva oiso, “*Kareu vaviopavira. Vii vaaro oirao pie vovou oa oiraopavira karekepere viipa.*” Oa iava vo vuuta raga-ia eva porete ovoiroepa rera kovopatoaaro.

Pita Aigevaaro Iria Porete Piereva Jisas

(Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)

¹⁴^fJisas koataroepa Pita vo kepaaro-ia. Voa Pita aigevaaro kekereva osa voa kukue upia iava urua-ia gerevira toupavea. ¹⁵Oa iava oira vavaeoro-ia pitureva. Oire uva kukue upia oira kavu ovoiva. Oa iava voava porete ovoioero Jisas-pa aioara vatatopo ovoieva.

Jisas Oirara Rutu Ora Riakora Porete Piepareva

(Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)

¹⁶Uva ovaiaro riro irara rutu oirara ora riakora sipopaiva rera iare Jisas voeoro oearoa-ia oisova vuri tugararo rutu toupave. Oa iava voa voeare reoreoparoepa tugara voea sigupaoro voeao vuri tugararo rutu. Uva voea rutu upiapa irara vorevira poretepaapea. ¹⁷^gUva oisi-a eisi osa vara purapareva vo reo oirao piepaoro oa purareva Pauto Aisaia gisipoaro-ia ro profetato oiso puraoro, ‘Eera ira upiara rutu vo vavataaro kaereverea vara verapaoro vigei iava.’

Voeao Oea Jisas Sirova Utusa Rupa Ragapaave

(Luk 9:57-60)

¹⁸Jisas riro irara oirara kekereva oea ora guraaepa rera kovokovopaoro. Oa iava ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, “*Vova iviropaviei vavo varata iare.*”

^d8:8 Sam 107:20

^e8:11 Mal 1:11

^f8:14 1 Ko 9:5

^g8:17 Ais 53:4

¹⁹Oire uva iravu riro taraito Reo Taisia urioroepa oiso rerare purasa, “Tisato. Vosa ragaipa ruipapau, oire ra vegei rutu avave vo uruiro iare uvaroare avapau.” ²⁰Uva Jisas rerare ora rera iavirava oiso puraroepa, “*Ari ita, Akau kare vo tavukiroaro toupai uusipa tavukiro rasuaaro, ora kokio kare oea vo epitaroaro toupai. Ari ropa Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto viapau oiso tavukia vai ei rerapa kukuearo vasepasa.*” ²¹Oa iava iravu disaipelto Jisas tavipareva oiso, “Ragai ava rovoapai aite tova rovosa, eke?” ²²^hOa iava Jisas oiso rerare puraroepa, “*Eagara, voeaope kopii rugoo irara, oea raga ora tovapaavere osa ragai sirova utuu.*”

Jisas Riroto Kiuvu Rite Piereva

(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

²³Jisas uvua sovara-ia koataroepa. Oa iava disaipel irara rera sirova utuaepa voa. ²⁴Oire rirova purepava kiuvuva toko rovu ivara-ia urioopa. Oa iava rirovira rutu uvuoa petopetopaiva toru kouro osa voa Jisas uusiparoepa. ²⁵Oire uva va-a vao oa iava disaipel urioaepa rera tore piesa oiso puraoro, “Turaro. Igei tauvari! Easi opesipaviei.” ²⁶ⁱUva voeare oiso puraroepa, “*E apeisi iava uriripatai? Easi gare visivi raga rari-patai ragai-ia.*” Uva voava toreroepa purepava kiuvuva rakote pie ovoisa ora uuko ovi vara ruture reoro. ²⁷Oa iava ora voea raga va-ia tavetavepaoro oiso ora reopaaepa, “Avoeao, eaketo-a iraro oirato ira gisipoaro uvu ovoivoi vo vatacore kiuvu ora uuko ovi?”

Oiratoarei Iava Aiterea Iava Vuri Tugararo Verareva Jisas

(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

²⁸Jisas ovaratavu iava toko rovu-ia pouro viropa vo Gadara vase vaaro.

Oire uva voa aitereivu oiratoarei rerava aivarosiva raivaaro aiterea-ia oisoa vuri tugararo toupave. Oa iava vavaraisiepa tova uruiro-ia uusipaoro. Uva eisi osa iava oisoa oirara ora riakora vo raiva vao viapau oisoa gaepave vaiterei asavira. ²⁹^jUva rirovira rutu oivepaoro vaiterei iava keerapaaepa oiso purapaoro, “Vii Pauto Oviitoaaro! Apeisi vai igei piesa urioeui? Vuuta igei vaaro tugura asavira toupavo i ovusa igei rirovira upia piesa vagevagevira urioeui.” ³⁰Ovusa oavu koie ragui tauaivi toupava aiopaooro. ³¹Uva voea voeao vuri tugararo goruvira rutu Jisas arepaiva oiso purapaoro, “Vosa igei kosi piepari, ra vavore igei sipori koie ragui sovara-ia.”

³²Uva va-a vao oa iava voea tavireva oiso, “*Avata!*” Uva vaiterei kavuoro koie ragui-ia koatasa avaaepa. Uva voava vo ragui riro varivarivira rutu ikauoro varaaepa oavu-ia ora vikisa vagapa toko rovu sovara-ia. Oa iava voa gisiaepa kopii ovoiro.

³³Uva koie tokipa irara toriiva riro urui-ia kare uviroso. Uva voa tupaoro voeapa siposipopaiva varao iava oara rutu karekeepa vaiterei-ia tapo aiterea-ia oisoa vuri tugararo toupave. ³⁴^kOire uva oirara rutu voeao vo uruia iava Jisas-va aivarosiva avaaepa. Oa iava rera kekeoro rerare oiso puraaepa, “Vova igei vo rasiaro iava avau uvai ragare.”

Jisas Iravu Oirato Porete Piereva Ira-ia Oisoa Kerav Upia Toupave

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

9 Jisas uvuoa sovara-ia koataroepa ovaratavu iare voesa voa vo toko rovu-ia. Uva voava vorevira karero viropa vore rera vo uruiaro torevokoaro-ia. ²¹^lUva iravu upiapato kaepaooro urioaepa rera iare ira iava

^h8:22 Jo 1:43, 21:19 ⁱ8:26 Sam 65:7, 89:9 ^j8:29 Het 11:12; 2 Sml 16:10

^k8:34 Ap 16:39 ^l9:2 Ap 23:11

keruara rutu kopiiēpa. Oire uva Jisas rera vurareva peperava uru ivara-ia osa voa gerevira toupareva. Oa iava voea varaaro eveioro rari vovouro oiso puraroēpa rerare, “*Sopaua oara kavepe viire. Vuria oara vera ovoiaivoi vii iava.*”

³Evo reo uvupaoro voeao tarai irara aue-ia Reo Taisi oiso rugorugooapaēpa, Easi ro Pauto toviparevoi.

^{4m}Ari ita, vo ovusa Jisas voea varaaro-ia tarairoēpa rugorugooara. Oa iava oiso puraroēpa voeare, “*Eakere eisi ora visii vovouroaro ragaire vurivira rugorugooatai?*” ⁵Ari aa vo reo irao-a oa avekatapai rutu ragaipa, ra va-ia oiso purara, Vuria oara vera ovoiaivoi vii iava, eke oiso purara, Toreu ra vokari? ⁶Oa-a vao-ia oa purapaavoī visiipa ro vearo pieoro. Oire va kekepaoro oiso purapata ragai iavirava, Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto vo goruaro vao-ia oiraopa. Oa-a vao uvuipai vuriara rutu verapasa oirara iava voeao rasitōa-ia tou irara.” Oire uva va-a vao oa iava rerare upiapato oiso puraroēpa Jisas, “*Toreu, ra uruara kaēpaoro kareu vii vo kepaaro iare.*” ⁷Uva oisi-a eisi osa iava avaroēpa tore ovoioro rera vo kepaaro iare. ⁸ⁿOa iava oirara rutu va vao kekeoro va-ia tavetave iraopaiva. Uva taraipaaēpa oiso, Pauto vo goruaro iava vo karopo vao-ia oa vaterēva oirarapa. Oa iava Pauto vaisiāro kae pieiva.

Vo Jisas Matyu-re Keeraroēpa

(*Mak 2:13-17; Luk 5:27-32*)

⁹Jisas vokapaoro iravu kekereva osa pauparoēpa moni oupa kepa-ia gavman vo kepaaro. Rera vaisiāro Matyu. Oa iava voa rerare oiso puraroēpa, “*Matyu, ragai sirova utuu.*” Uva rera sirova utu ovoisa toreroēpa.

¹⁰Oire uva kepa-ia toupareva voa aiooro. Uva voa riro irara rutu takis oupa irara ora riro irara vuri irara oearea rutu rera tapo aiosa urioaēpa. Oa iava voea tapo aiopareva ora rera voeaaro disaipel. ¹¹^oOire uva Farisi va vao kekeiva. Oa iava disaipelre oiso puraaēpa, “*Uva apeisi visii reraaro tuvetuēpato voea tapo takis oupa irara ora voeao vuri vovou irara aiopare?*”

¹²Uva Jisas vo reo uvuoro oiso puraroēpa, “*Voeao upia asa irara viapau oiso ra avapaave ruvarupatoa iare. Viapau. Ari voeao raga oea-ia upiara toupave, oea raga uvuipai rera iare avapaave ruvarupato.*” ^{13p}Visii vao-ia taraia ousa avata vo reo porearo-ia, oreoa Tugoropa Vuku sovāra-ia toupaveira oiso, ‘*Vaopa reasiparai tauo purapa pitupitu. Ragoa vaopa ruipaparai tauva vatepa pitupitu.*’ Oire viapau oiso voeaore keerasa urioraera torevoko vovou irara. Viapau. Ari voeaore keerasa urioraera rupa vovou irara vuri irara, oiso ra ora voea varaaro iava vuriara oaive poreā viro.”

Jisas Akepaiva Vo Aio Kavupa Pitupitu Iava

(*Mak 2:18-22; Luk 5:33-39*)

¹⁴Uva vo vuuta-a eva oa-ia Jon voeaaro disaipel urioaēpa oiso purasa rerare, “*Uva apeisi iava igēi rutu vao-ia aio kavupaioveira ora Farisi-pa irara osa vii voeaaro disaipel viapau oisi piepaive?*”

^{15q}Oa iava Jisas voea tavireva oiso, “*Vosa irai oiratoa vai pitu pie asavira toupave vo raga sara irara ruvara-ia, ra viapau oiso vovousopaave aia purapaoro vao ora ousapa aio. Aue iava uvare utupauavi ora voea iava rera veraivere vo osa riako ouro. Oire ra viapau ita voea tapo sara irara toupave. Uva vo vuuta-*

^m9:4 Lu 6:8, 9:47, 11:17

ⁿ9:8 Ap 4:21, 11:18, 21:20

^o9:11 Ga 2:15

^p9:13 Hos 6:6; 1 Ti 1:15

^q9:15 Ap 13:2-3, 14:23

a eva oa-ia oisoa aio kavupaave taru voea sara irara rerapa siraopaoro, uvare tauaipa voea arova. Osa eisi ragai voeaaro toupaivoi. Oa vituaro iava viapau aio kavupaiveira vo ragai tapo tupaoro.

¹⁶ “Viapau rutu irai uvuiparoi ra ruta vai varoa vai taporeve voava airepa. Vosa oisi pieve, ra ita rutapa karikari piro airepa arova. Ra karia ita riro iraope. ¹⁷ Uva viapau irai uvuipa ra tuariripa rakari vai sovara-ia wain ovi vai airepa vai kuvureve. Vosa oisi pieveve, ra meme rakariaro kari piro. Ra wain koko viro ovusa va tapo meme rakari opesi ovoipe. Ari vosa aue raga-ia airepa kuvupaave, ra vearovira raga oriruvira tupaive va-ia.” Eisi osa voea vo akearo aatoreva Jon voeaaro disaipel.

**Jisas Reito Jiu Oviivaaro
Porete Piereva Ora Iriavu Iria
Rera Vaaro-ia Varoa Pitueva**

(Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

¹⁸ Oire uva Jisas vo reo raga vao purareva, ovusa ro reito uriooepa kokoto rekusa rera ruvara-ia. Oa iava oiso puraroepa, “Vo vokie raga-ia oviiva oaa kopioi. Uva oiso ruipaparai ra uriou oira-ia vavaea tovosa, ra vorevira tooo.”

¹⁹ Uva va iava Jisas rera sirova uturoepa ora disaipel irara tapo.

²⁰ Uva voa-a evoa uva iriavu riakova tupaeva iria-ia oisoa kekira koveparo vokiara rutu-ia. Uva oisi raga tupaoro katai tau erao (12) ivaro-ia tuguraopa. Oire uva oira o rera isivaaro-ia urioopa varoa vatuaro-ia pitusa rera vaaro Jisas.

²¹ Uvare ora vovouaro raga-ia oiso rugorugoopaopa, Vosa rera vaaro-ia varoa pitua, ra va iava veavora poreteoro.

²² Oire uva Jisas ora poreroepa oirare oiso purasa, “Oviiva oaa. Vii iava sopaua varaape kaveoro. Ari vii vaaro oirao pie vovou oa vii ravotovira porete pievoi.” Uva

vo vuutavi raga-ia eva varaa ovoioapa porete ovoiooro.

²³ Oa iava Jisas voa vo pouro viropa reito vo kepaaro-ia ovusa pupi- paiva ora riroa gau guruko purapaiva oirapa gaupaoro. ²⁴ Uva oiso puraroepa Jisas voeare, “Verata vova. Viapau oiso o kopioe kakaeva. Iria uusi ragapai.” Oa iava rera agesipaiva. ²⁵ Oire uva oirara rutu veraiva. Oa iava koataroepa Jisas oira vo tugiario-ia oira vavaero-ia pitusa. Oa iava tore ovoioapa. ²⁶ Uva vo tavitavi vao vokava voraro vo taere-ia vo rasio-ia.

**Jisas Voosito Vaio Vearo
Piereva Ora Iravu Vaaruuto**

²⁷ Uva voava vo urui kavureva Jisas.

Oa iava voosito vaio rera sirova keerapaoro utupasiepa oiso purapaoro, “Vii Jisas vegei aotoaaro, Devit Oviitoaaro. Vegeivipa siraou.”

²⁸ Oa iava koataroepa oavu-ia kepa. Uva voa vaitereo voosito vaio Jisas iare uriosiepa. Uva vaitereire oiso puraroepa, “Easi ragai vai-ia rarisie, oiso ra vao puraa?” Uva oiso purasiepa, “Iu, Turaro!”

²⁹ Uva vavaerei tovoreva vaiterei osirearo-ia aarovira oiso puraoro, “Va-a vao oa reivira karekperere vei vaarova oirao pie vovou.”

³⁰ Oire uva vaitereire osireiara karu piropa. Uva va iava Jisas vaitereipa riro goru reo vatereva oiso puraoro, “Opeita irai tavipasi vao iava.” ³¹ Oa iava voava kosi virooro rera iava Jisas siposiposa kosisi viropa. Uva voraro rutu viriva vo taereo-ia vo rasia vao.

³² Oire uva voava avasieiva, iravu ita sipoiva kapuu gisipoto rera iare iria-ia oisoa vurito tugarato tupaiveve.

³³ Oa iava rera ro vurito tugarato kosi pierava rera iava. Uva voaviva vorevira reoroepa. Uva va iava vao-ia rirovira rutu tavetave iraoapaiva oiso purapaoro, “Via-

pau rutu oiso oai karekeepa Isrel-ia oiso osa vao-ia.” ³⁴Oa iava Farisi oiso ora reopaaepa, “Easi eera tugara kare re-itoaaro vo goruaro iava varao purapare ro Jisas.”

Jisas Oirara Rutupa Siraoparoepa

³⁵Uva voava Jisas voraro rutu virireva riropa uruiro-ia ora garepa uruiro-ia Vearo Siposipo kosi piepaoro Pauto vo Saraaro iava. Ora oupiarovu rutu tapo iava voea porete piepareva ora ovovourovu iava raveraveara. ³⁶Oire uva voa-a evoa uva oavu riro irara oirara kekeoro siraoroepa voeapa. Eake iava? Uvare voea varaaro rugugooara piro piropaepa. Oa iava vurivira rutu toupai va oiso rutu osa sipsip ragui voeao oea viapau tokipatoa vai oaive. ³⁷Uva eisi osa iava oiso disaipelre puraroepa, “*Riroara rutu aioara vioroe oara oiso toupai osa oirao pie asa irara vo ragai-ia Jisas. Osa viapau kovopa irara vai vo voea tavitavipasa.*” ³⁸Eisi osa iava uvuipatai ra rore Turaro Pauto variri iraopata iraruvara-ia toupaveira vo kovo. Ra va iava kovopa irara vai siporeve vo kovo aioaro gurusu.”

Katai Tau Erao (12)

Aposel Vaivaisiaro

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

10 Jisas katai tau eraore keeraroe pa voea iava oea oisoa rera sirova utupaave aue disaipel, auere voeapa goruaro karutusa vuri tugaro kosi piepasa, ora aue okopiiovu rutu iava voea porete piepasa, ora oaravu rutu raverave vovouro verapasa vova varaura.

²Oire uva voea katai tau erao (12) vaivaisiaro-a voeao aposel irara oiso-ia, rovopato-a ro-ia Saimon, uva ovaisivu-a

vao rera raga-ia aue Pita, ora araokoto aue Andru, ora Jems ro Sebedi ovi-itoaaro, ora ro araokoto Jon. ³Ora Filip, ora Batolomyu, ora Tomas, ora Matyu ro moni oupato, ora Jems Alfias oviitoaaro, ora Tadias. ⁴Ora Saimon Selot, ora Judas Iskariot ro ira Jisas kosi piereva keripa irara vavaearo iare.

Jisas Katai Tau Eraopa Aposel Kovo Vateroe pa

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-15)

⁵Oire uva Jisas voea voeao katai tau erao siporeva vao kaepasa Vearo Siposipo. Uva voeapa reo vateroe oiso, “*Visii vao opeita ratau toupai irara iare avapatavere aue Jentael. Ora opeita tapo Sameria uruiro-ia ora kiupatavere.*” ⁶Ari visii vao voeao raga iare Isrel-pa irara avapatai oea opesikoaepa rutu oiso rutu osa sipsip ragui voeao oea opesikopaaveira. ⁷Ari ava iraopatai ra oiso ragavira siposipota, Pauto vo Saraaro vao vova vuvuiua tutuuvui. ⁸Uva oearovu porete piepatavere upiapa irara, ora oearovu kopiipa iraru rutu vorevira tore piepatavere, ora voearo tapo leprapa irara sisigarue piepatavere, ora oearovu iava vuri tugaro tapo kosi piepatavere. Oire vo goru vao oa outavoi oa-ia viapau oiso voria vaiei. Uva oisi raga ita voea vatetavere akukuvira, ra viapau oiso vori oupata ita va-ia.

⁹“*Viapau oiso uvuipatai ra moniara vai kaeoro avata vo resipotara oavisii-ia.*” ¹⁰Visii vao viapau uvuipatai ra oapara vai-ia pitupaoro tapo avatavere varao vokapa oaparo ora aue kuvupara vai. Ari katakataivira oaraiva avatavere ora aue tasipara aue tapo tooroara. Oire vosa ro ira vearovira rutu kovoparevere, ira aioa vatea ouparevere voeao ruvara-ia

⁹9:34 Lu 11:15 ¹9:36 Esi 34:5; Sek 10:2 ^u9:37 Jo 4:35

^v10:4 Jo 13:26; Ap 1:13 ^w10:5 Ap 8:5, 25 ^x10:6 Esi 34:5 ^y10:10 1 Ko 9:7

oea tauvaparevere, aue iava uvare voea vaaro-a rerare rugoopasa rera tokipaoro.

¹¹ “*Vosa visii vao ouruiovu-ia riropa uruiro karepata virovere, eke ouruiovu garepa uruiro, oire vearovira rutu oirara eveipatavere oiso, Aa ro avuo-a vearo vovouto kovu taraa vovouto. Oire rera tapo touta vo tugurasa uva vo urui arova ita avata.* ¹² Vosa okepavu-ia koatata, oire vearo voki purata oirarava ora riakora voeao vo kepa-ia tou irara. ¹³ Vosa vearo vovou irara vai visiiiva ora aatopaa-vere, oire ra voeapa ita kave vovouro oavisii vatepata. Ari vosa viapau visii aatopaive, oire visii iare ita vorevira visii vararo kave vovouro vorepape varao torevokoara. ^{14z} Ora vosa ouruivu iava visiiipa reasipaave vo visii uvu arapa ora reasipaave visii tapo paupa arapa, ra voa ita kavuta. Ra kokotoara tovetove rovota auere rasi voare voea vo vuriaro reesipaoro. ¹⁵ Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavo oiso, Vo vokie vao oia oirara rovirieireverea Pauto, ovokia-ia vo siitoka oa ouverea vo uruiro Sodom ora Gomora urui, ouruira oisoa vuri pitupitu purapaive vo tuariri. Oa-ia puteverea vo uruiro vo vavataaro oa-ia visiiipa reasipaave.

Okasipurovu Rutu Karekepere

^{16a} “*Uvuta! Visii sipopaavo oiso rutu osa sipsip ragui akau kare vuutaaro iare, riro sipsip aio kare. Eisi osa uvuipatai ra kasivarivira rutu rugoo rovopata oiso osa o rakoru riro kasivari rugorugoova, ora oiso osa ro-ia kurue kave vovouto, aiterea vo pitupituaro sirova utupata. [Ra viapau vuri rugorugooro vai purapata.]* ¹⁷ Oire vatatopo iraopatavere voearopa oearovu oea visii sipopaivere Kaunsel irara iare, ra visii rovirieipaive visii ragipaoro voea vo keparoaro sovara-ia

varao Reo Taisi Uvupa Keparo, Sina-gog. ¹⁸ Ari ita, oiso purapaavere, Oari Jisas voeaaro-a evoea. Oa iava oiso visii oupaive vore gavman irara oaive vavaeoro-ia, ora vore turaro irara oaive vavaeoro iare tapo. Oisore ra voea rutupa ora voeao ratau tou irara tavitavipata ragai vaisiario iava. ¹⁹ Uva visii kosi piepaiverea kortua iare, ra opeita uriripata oiso rugorugoopaoro, Apeisi purapaiei? O Apeisi ragavira vo reo purapai? Viapau. Ari evo vuuta raga-ia visii-ia Pauto rera vo rugoaro vateparevere. ²⁰ Ra viapau oiso ora visii orugooaro iava tavita. Viapau. Ari Tugoropatoaaro Aite oavisii ira raga reoreoparovere visii gisipoaro-ia.

²¹ “*Oearovu voearo oea araako irara oaive oiso vatepaiverea vore gavman vavaeoro iare, oiso ra voea kopii piepareve. Ora oearovu oea ovii irara oaive kosi piepaivere gavman vavaeoro iare. Ora tapo oiso-ia ovii irara aite irarava ora keripaavere ora aako riako, ra voea vatepaivere gavman vavaeoro iare, ra voea kopii piepareve.* ^{22b} Vo vuuta-ia vao riro irara rutu visiiire vuri vovou iraopaavere. Eake iava? Uvare ragai vaisiario-ia toupata. Ari vosa ro ira goruvira rutu Pautoa-ia rugooa tovopareve vo tugurasa Ovoipa Voki-ia, eera-a ira taru oureverea Pauto ora rera vo Saraaro iare. ²³ Ari vosa visii-ia oai puraive vuria vai vo ouruui-ia riro urui vai, oire visii vao torioro ita avata ourui iare ita. Ari ita, oiraopavira rutu visii tavipaa, Asi viapau oiso kovoara oavisii potu pietavere vo uruiara rutu-ia varao vo Isrel-ia vo osa Oirato Oviitoaaro ragai vorevira vorera vore rasito.

^{24c} “*Voeao tarai taraapa irara viapau oiso uvuipaai ra tarai vatepatoa-ia putepaive ro voea reraaro. Ora kovopa irara tapo viapau uvuipaai ra reito oaive-*

^z10:14 Ap 13:51 ^a10:16 Ro 16:19 ^b10:22 Dan 12:12

^c10:24 Jo 13:16, 15:20

ia putepaive. ²⁵Vosa tarai taraapato oiso toupaveve osa ro-ia tarai vatepato rera reraaro, uva vearopai oisi. Ari vosa kovopato oiso toupaveve osa ro reito rera reraaro, uva oisi vearopai ita. Vosa vo vaisio vateive ragaipa visii reitoaaro, *Bielsebul [ovaisio porearo vao oiso pura-pai, Seten], ra va iava vearovira taraipata oiso, Visii-a ragai voeaaro visiigoa tapo vurivira rutu takaupaivere.*

Opeita Vigei Iavapa Irarapa Uriripata
(Luk 12:2-7)

²⁶“Visii vao viapau uvuipatai rutu ra uriripata voeaopa oirara. Ari ita, orekerovu rutu vatauara poeravira karekeperea utu-paua. Ora vara rutu varao vatau reoro oara rutu poeravira karekeperea ra vara-ia taraiave oirara. ²⁷Vo reo-a vao oa puraavo visii rupa-ia, oreoa taru vatepatavere vo ravireo-ia roroiovira. Ora vo reo oa ogaoga visivi raga oa uvutavo vao-ia, oreoava uvuipatai ra ora reopa tapiro-ia tupaoro vo reo-ia riropavira reopata. ²⁸^dRa visii vao opeita uriripatavere voeaopa oea visii varaaro vuri piepaivere. Ari ita, ra ratarataavira kopiipata osa urauraara oavisii viapau kopiipape. Viapau. Ari ro raga Pauto irapa uvuipatai ra avivikepata. Ro ira uvuipa ra visii iava varaura rutu ora urauraara oavisii opesi pierere vo vuri tapi.

²⁹“Garetoareivi voripaiveira kokiotoarei katai toea-ia akukutoarei. Ari vosa aite oavisii reasiparo, ra viapau oiso kataitoavi kokioto kove ragaro vore rasito. ³⁰^eAri ita, visii kukuearo-ia oruara oavisii vieirevora Pauto Aite oavisii. ³¹Eisi osa iava viapau uvuipatai ra uriripata vaopa, uvare viapau oiso toupataveira osa kokio kare akuku kare vo Pauto osireiario-ia.

**Ro Ira Jisas Vaisiario
Iava Tavitaviparo**

(Luk 12:8-9)

³²^f“Ro ira ragai vaisiario iava tavitavirovere oirara rutu osireiario-ia, ira iava ita taru taviraverea Aite osireiario-ia ro vo vu-vuuu. ³³Ari ro ira ragaire isivaroverea vo oirara rutu osireiario-ia, ragai tapo ita irare isivaraverea vo Aite osireiario-ia.

Vo Jisas Upoa Kareke Piesa Urioroepa
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴“Visii vao viapau oiso ra oiso ru-goopata, Ragai vo upo vo rasito opesi piesa urioraera. Viapau. Ora oiso tapo viapau oiso gavaurea vaiva urioraera, ari aue ragava toorio urioraera upo purapasa. ³⁵^gAri vao purasa urioraera ora keripa pitupitu oiso ra,

‘Ovii irara aite irara tapo ora upopaave.

Osa ita ovii riakoro aako riakoro tapo ora upopaave, ovusa vaireo aako riakoro taato riakoro tapo ora upopaave.

³⁶Ari ita, katai kepa raga-ia oa-ia tou irara ora voeava upoaverea.’

³⁷“Oire vosa irouto aitetoarei ragapa siraoparo, ra viapau ragaipa oisi sirao rovoparo rutu, eerapa ira viapau oiso vaisiaverea oiso, Vatetoa oaa. Ora vosa irouto ovii vavutatareiaro ragapa siraoparo, ra viapau oiso ragaipa sirao rovoparo rutu, eera ita-a ira viapau oiso vaisiaverea oiso, Vatetoa oaa. ³⁸Ari ro ira rera vaoro riro vavata siitoka viapau oiso oureve va kaesa ragai sirova utuoro, eera-a ira viapau vaisiaverea oiso, Vatetoa oaa. ³⁹^hAri vosa ro ira ora tootooaro ragare taraapaveve kovopaoro, ira vaoro tootooa taru opesiperea. Ari ro ira ragai raga-ia rugoopaoro rera vaoro tootooa

^d10:28 Ais 8:11-13 ^e10:30 Ap 27:34

^g10:35 Mai 7:6 ^h10:39 Jo 12:25

^f10:32 Ro 10:9; Re 3:5

eakapareve, ira oiraopa tootoo rutu ourevere taru.

Ro Iava Ira Vearoa Voria Ourevere

(Mak 9:41)

⁴⁰i“*Ari ro ira visii veaopareve, eera-a ira ragai tapo veaopare. Ari vosa ro ira ragai tapo veaopareve, ira Pautoa tapo veaopare ro ira ragai siporeva.* ⁴¹Ari ro ira profetato veareve aue iava uvare Pauto reraaro-a, ira voria ourevere oiso rutu osa vao profet irara vo voriaro. Ari vosa ro ira iravu veaoreve torevoko vovouto, aue iava uvare torevoko vovouto a rera vaaro oa purapareveira, ira-a eera voria ourevere oiso osa torevoko vovouto irara vo voriaro. ⁴²jAri vosa irouto voeao iava ragai voeaaro iravivu vatereve uuhoa rera ukaio pieoro, uvare rera-ia taraiparo oiso, Ro Jisas sirova utuparoveira, oire uva oiraopavira oiso visii tavipaavo ro iava oirato, Ira vao voria rutu ou iraorevere taru.”

Jon Oearovu Disaipel Irara Rera Voeaaro Arureva Jisas Iare

(Luk 7:18-35)

11 Jisas vo reo vatereva kovoara purasa auepa katai tau erao (12) disaipel rera voeaaro. Vao isivaaro iava vo uruio kavuoro avaroepa vo uruiro iare tutuu pie uruiro voa voeapa siposiposa.

²Vo osa Jon tuukepa kepa-ia toupaooro Krai vo kovoaro iava uvureva. Oa iava oevu arureva rera voeaaro iava disaipel rera iare Jisas. ³Uva rera-ia pou viropaoro rera akepaiva oiso, “Esa vii-a vao viigoa iava taviroepa Jon oiso, Iravu uriorovere? Eke aa ro-a irare tuepaiei, eke irai raga?”

⁴Oire uva Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Vorepata Jon

tavisa varao iava orekerovu rutu oara uvuta ora vara keketa oiso-ia, ⁵kVoosi irara vorevira vuraivoi. Ora voeoro oearoa iava kokotoara oisoa kopiipape oea tapo vorevira vokaivoi. Ora voeao oea-ia lepra upiaaro toupaveira oea tapo sisigarueai. Ora voeoro uvagi irara oea tapo reo uvuai vorevira. Ora voeao kopii irara rutu oea vorevira tootoopai. Ora voea tapo apota irara oepa Vearo Sipoipo puraavoiva, va uvuivoi. ⁶Ari vosa irouto ragai goruvira oiraopieparevere rutu, eera-a ira taru rorupareve!”

⁷Oire uva va iava Jon voeaaro disaipel vorevira kareaeapa ovusa Jisas voea isivaaro iava oirara rutu tavitavireva Jon iava. Oiso puraroepa voea akeoro, “Eake-a vao kekesa avataera vo raaka tapi vo vokio-ia oa-ia Jon iare avataera? Esa pito isiva-ia aisia va ratesa avataera ovusa kiuvu vaisi vurevureparevora, raa? Viapau. Uvare Jon viapau oiso raveravea vaiva siposipoparevora oiso osa pito isi. ⁸Visii vao eake kekesa avataera? Easi pasi irai vaiva oiratoa vai ratepasa avataera osa veaotoa vai-ia kuvuparoera kuvutoa vai? Voeoro iava, pasi, irai oirara oearoa veaopara-ia kuvupaoro kepaara raga sovara-ia toupaveira reipa irara vo kepaoro. ⁹Ari eake irao-a oare avataera? Irai vai profetatoa vai kekesa, eke? Iu. Visii tavipaavo oiso, Eera profetato Jon ira oearovu rutu-ia putepareveira profet irara. ¹⁰mAue iava uvare rera iava taviepa Tugoropa Vuku oa-ia oiso puraepa,

‘Uvuta! Ro sipopaavo reo kaepato. Ira viipa irarovere, eera ira raiva oara vatatoporevere va ravaaoro viipa.’

¹¹Visii tavipaa oiraopavira oiso, Jon Baptais kataito ira oirara rutu-ia putereva voeao oea karekeaeapa vo rasio-ia. Ari ita, vosa aa ro avuo-a ro ira Pauto vo Saraaro-

ⁱ10:40 Ga 4:14 ^j10:42 Mt 25:40; Hi 6:10 ^k11:5 Ais 35:4-6

^l11:6 Ro 9:32 ^m11:10 Mal 3:1

ia akaipavira toupareve, eera-a ira Jon-ia putepare rei vaisi oupaoro.

¹² “Voea riro kasipu irara oea rirovira kaureopaaveira Pauto vo Saraarore, uvare oiso ruipapaaveira ra Pauto vo Saraario-ia pituive rutu va vuri piepaoro. Voea vo pitupituaro vo oa rovoiva rutu vo Jon Baptais vo vokiario-ia. Uva touvira vo vovou voka piepaivoi vo vokio iare. ¹³Varao voeao rutu profet irara ora vao Reo Taisi Moses vaaro oearoa rutu Pauto vo Saraaro iava oisoa tavitavipaave vo tuguraso Jon Baptais vo vuutaaro-ia. ¹⁴Oire vosa vo reo uvu ruipapata, ra oiso ragavira taraita, Jon eera-a Ilaija, ira vo urioaro iava tavitaviepa vo reo. ¹⁵Ro ira-ia kokito toupareve, oire uvureve!

¹⁶ “Uva aa voeao-a voeao oea uvuipaai ra voeao tapo ora areiave vo vokio iavapa irara? Uva voea-a evoea oea oiso tupaivoi osa kakae vure, oea paupaai vo uupa tapi okakaerovure keerapaoro.

¹⁷ Oiso purapaoro, Igei visiipa pupiara-ia pupi ragapaio osa reasipatai roru arapa. Ora vo osa gau guruko tapo pura ragapaio osa reasipatai gau arapa.

¹⁸ Jon urioroepa aio kavuvira ora viapau ukaioparoepa aue-ia wain ovi vai aue korovo. Oa iava oiso puraapepa, Ira-ia eera tugarato vurito toupare. ¹⁹Oire uva Oirato Oviitoaaro ragai urioraepa oearovu tapo aiopasa ora ukaiopasa. Oa iava oiso purapaaepa, Rera keketa riro aioto ora riro ukaioto riroara-ia aue wain oviro korovo. Eera-a takis oupa irara vate-toaaro ora voeao vuri irara. Ari ita, Pauto vo goruaro-a vegei vo kovoaro vituaro ora Jon. Eva-a oa iava vegei vo kovoaro kuearo veipaivere.”

Siraovira Rutu Ouruirovu-ia Varao Oara Viapau Sopaura Oaive Porepai
(Luk 10:13-15)

²⁰ Oire ouruirovu-ia uva Jisas riroara purareva ravoto kovoro oirara porete piepara. Uva viapau oiso oearovu iava sopaura oaive porepa piropa. Uva vo voki-a vao oa-ia Jisas voeare kasipuroepa oiso puraoro, ²¹ o“Siraovira rutu visiipa vao Korasin urui, ora siraovira rutu visiipa Betsaida urui. Vosa ragai oai ravoto kovo vai puraavori Taia uruireipa ora Saidon urui voari rutu tuariri oiso osa vao-ia oa puraavora visii ruvara-ia, oa iava tuariri vuri irara Taia vata ora Saidon vata oearoa rutu vuri varorovi raga-ia tuupaeri ra vo tuurova gavutara raga ivara-ia paupaave vuri vovouro oaiveva ariipaoro. Uva va-a eva oa iava vo vovouro evara tavario pirori. ²² Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoio oiso, Vo vokio vao oa-ia oirara rovirieirevereia Pauto ovokia-ia vo siitoka oa ouverea vo uruireo Taia ora Saidon urui, oarea-ia putevereia vo tavaka visii vaaro. ²³ Ari ita, visii vao Kapaneam vata visiigoa kaeta virovereia vuvuiua iare ora rei vaisipaoro, eke? Viapau. Easi visii oiso vara pievereia vuri tapire. Vosa ragai oai ravoto kovo vai puraavori Sodom urui-ia voari rutu tuariri oiso osa vao-ia oa puraavora visii ruvara-ia, oire ra vo voki-ia vearovira tupaive Sodom urui. ²⁴ Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoio oiso, Vo vokio vao oa-ia oirara rovirieirevereia Pauto ovokia-ia vo siitoka oa ouverea vo uruio Sodom urui, oa-ia putevereia rutu vo siitoka visii vaaro.”

Ragai Iare Uriota Reareaa Ousa

(Luk 10:21-22)

²⁵ ¶Vo voki-a vao oa-ia Jisas oiso puraroepa, “Aite, vii reipau vo vuvuiua-ia ora vo rasito. Vearovira rutu, uvare varao rutu vatauriva voeao asavira riro tarai irara, oa iava voeaopa vara karekeparivorao akaipa irara.” ²⁶ ¶Iu ita Aite, vii vo ruipaaro oisi raga toupai oiso osa va puraparivoi.

²⁷ ¶“Ragai Aitearo vara rutu vasereva ragai vavaearo-ia. Uva viapau irai taraipa Oviitoa-ia, ari Aitetoa raga kataito ira raga taraipa ragai-ia. Ora viapau oiso irai taraipa Aitetoa-ia, ari Oviitoa raga ragai taraiparai rera-ia, ora voeao oirara oepa Aite oaa kareke piesa aueparai.

²⁸ ¶“Oire visii vao raverave vovou irara orekerovu vavataara kaepaoro visiigoa rutu uriota ragai iare ra visii vatea reareaa.” ²⁹ ¶Ragai vo siposipoaro-a oiso osa evaova kaepa ova vao oa ragai vutuoaro-ia toupai. Oa outa ra va kaeta vo ora visii vutuoaro-ia, ra ragai ruvara-ia tarai outa. Eake iava? Uvare ragai raga gavaure vovou purapaa vo oirara, uvare ora gare pieparai ragai raga. Auere ra visii vao reareaa outa ora visii varaaro-ia urauraara.” ³⁰ ¶Vao kae ova ragai vaaro oa tovopaa visii vutuoaro-ia vearoa rutu, oa-ia visii vutuo piepaavo oia-ia viapau oiso vavataa vaiei. Uva vao rutu-a Vearo Siposipo oia-ia visii kae piepaa varaata.”

Kovo Arapa Tugoropa Pitupitu Sabat-ia

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

12 ¶Ovokivu-ia Sabat voki utupavira Jisas vokapareva kukara kovo sovava-ia rera voeaaro tapo disaipel ogoevira tupaaro. Oa iava vo kovo iava tueaepa aue kukara. Uva vara

aioiva voea raga disaipel irara. ² Uva va vao kekeiva Farisi. Oa iava rerare oiso puraaepa, “Kekeri vo pitupituo oa purai voeao disaipel oapa tugoropa-epa vo voki Sabat voki.” ³ ¶Uva Jisas voea akereva oiso, “Easi viapau pasi vo siposipo vieipataveira vao iava osa tuariri rutu Devit ogoevira toureva ora rera voeaaro tapo?” ⁴ Oa-a vao oa iava Pauto vo kepaaro-ia koataaepa oavu bret aiosa. Oa-ia oisoa Pauto-ia vuurapa vaisi purapaive. Oa iava oisoa tugoropape rutu voeaopa akuku irara raga. Uva oisoa pris irara raga va aiopaive. ⁵ Easi pasi viapau vo siposipo vieipataveira oa vo vukuo-ia toupaveira oa-ia Reo Taisi toupaveira vao Moses vaaro? Oa voeao iava tavipapeira pris irara oea oisoa Tugoropa Kepa-ia tauo koko vatatopapaive. Uva oisi eisi kovopaoro Sabat voki rutu-ia oisoa Reo Taisi-ia tagaupave. Uva va iava viapau vuria vai voea-ia. ⁶ Visii tavipaavo oiso, Orugoovuei oa vo rugoo-ia putepaivoi orugooa purapataveira vore Tugoropa Kepa aue Tempel. ⁷ ¶Ari vosa vearovira rutu vo reore rugoo rovota oreoa oiso purapai, ‘Ragai reasiparai auepa tauo, ragoa kaviko vovou ragapa ruipaparai oirara ruvara iava.’ Ra va iava viapau voea-ia kasipua tovopata oea-ia viapau vuria vai. ⁸ Easi Oirato Oviitoaaro raga ira uvuiparoi vo oirara rutu vo pitupituroaro rovirieipasa, varao opitupituroa purapaiveira vo Sabat voki-ia.”

Vo Sabat-ia Jisas Vuri Vavaeto Porete Piereva

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Uva voa vo kavureva Jisas Reo Taisi Uvupa Kepa iare aue Sinagog avaoro voea Jiu vo kepaaro. ¹⁰ ¶Uva voa toupaveira iravu vuri vavaeto ira

¶11:25 1 Ko 1:26-29 ¶11:28 Jer 31:25 ¶11:29 1 Pi 2:21

¶12:1 Diu 23:25 ¶12:3 1 Sml 21:6 ¶12:7 Hos 6:6 ¶12:10 Jo 9:16

iava vavae keruepa. Oa iava oearovu oiso vovoupaaepa ra Jisas tavatavaeive. Oa iava rera akeiva oiso, “E vearopai ra Sabat vokiario-ia vo kovo purapape oirara ruvarupaoro, eke?” ¹¹ Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, “Vosa irai visii iava iriario *sipsip vai rikui vai-ia koveo Sabat voki-ia, ra va iava oiso taraipavio rera-ia, Easi pasi ro viapau oiso sipsip kae pieparoveira vovovira rikui iava, raa?*” ¹² Easi viapau sipsip ragui voriaro oirato vo voriaro-ia putepaiveira? Viapau. Oire uva va-a eva oa iava uvuipatai ra oirara tapo

tauvapata Sabat voki-ia Reo Taisi oavisii sirova utupaoro.” ¹³ Oa iava oiso rera tavireva rera ro puko vavaeto, “Vavaea oara irairari va torevokooro.” Uva oisi va pierева. Oa iava oiso pieva osa ovavaevu vearo ovoipaoro. ¹⁴ Uva va-a vao oa iava Farisi voava vo toreoro avaaepa ora reosa, oiso ra rera upoive.

Kovopatoa Rutu Jisas Pautoa-pa

¹⁵ Vosa Jisas vo reo-ia vao tarai ovoiroepa, oire va iava voa kavuoro avaroepa. Uva riro irara oirara rera sirova utupaaepa. Uva voa-a vo uva riro irara upiapa irara ravotovira porete piepareva. ¹⁶ Oa iava oiso voea tavipareva voea vosipaoro, “*Opeita vao iava tavipatavere ragai iava poeravira.*”

¹⁷ Eisi osa iava vo reo purareva Pauto profetato gisipoaro-ia Aisaia vao oirao pieoro oa purareva Jisas,

¹⁸ ^xRo-ia ragai reraaro kovopato ira ropoavora rera reesioro. Ira kavikopaaveira rutu vovouisi-ia rera-ia rorupaoro. Ira-ia ragai reraaro Tugoropato Uraurato tovo pieaverea. Ira vao kosi piereve ragai vaaro oirara rovirieipa pitupitu vo ratau tou irarapa.

¹⁹ Eera ira viapau kaureoparoverea ora viapau oiso rirovira keeraparoverea takatovira reopaoro vo raivaro.

²⁰ Aisivu pito isi aisia vikopi. Uva viapau oiso ra vaisi sigu piereve voava. Iravu wik vuravu iava ira gava-gavaruvira rovapa. Oire ra va iava rera viapau oiso roko piereve rutu. Oire kovopareveira vo tupaoro vo tugurasa uva ovovourovu rutu vo pitupituroaro-ia rera vaaro torevoko pitupitu puteve.

²¹ Uva oearovu osararovu iava ratau tou sararo rera-ia raripaaverea rerare tuepaoro.’

Uva Jisas Vaisiiva Oiso, “Bielsebul Vo Goruaro-ia Kovopareveira”

(*Mak 3:20-30; Luk 11:14-23, 12:10*)

²² Uva vo voki-a vao-ia oa-ia iravu sipoiva oirato ira-ia oisoa toupaveve vurito tugarato. Ira iava osireitoarei voosisiepa, ora gisipo tapo rera iava tupao viropa. Oa iava Jisas rera ravotovira porete pierева. Uva vovovira vurareva ora reoreoroepa tapo. ²³ Oire uva va-a vao oa-ia voeao riro irara tave-tave iraopaiva. Oa iava oiso puraaepa, “Easi pasi Devit Oviitooaro-a ro-ia ira roporeva Pauto, eke?” ²⁴ Uva va iava Farisi va uvuoro oiso puraaepa, “Easi oiso ragavira vao vituaro toupai. Oa vituaro iava tugara vera purapareveira aue vo goruaro iava Bielsebul tugara kare turaroaro.”

²⁵ Ari ita, tuariri tarai rovoroepe voea varaaro-ia rugorugooara. Oa iava voeare oiso puraroepa, “*Vosa oevu oirara oavu katai sara ora roopa pieave, oire ora upoave ra va iava ora opesi pie ovoiave. Ora vosa oevu katai urui iava eke katai kepa iava, ra ora roopa pieave vo sararei puraoro, oire ra ora upoave ra vo urui eva eke vo kepa eva viapau tupaive, ora opesi*

pie ovoivae. ²⁶ Ari vosa Seten voeao sig-ureve ora rera voeaaro tugara kare, oire ra va iava rera vo saraaro pute ovoireve. *Ra apeisi ragavira rera vo saraaro goruvira toupai?* ²⁷ Vosa oiraopavira Bielsebul ragai tauvareve vo tugara kosi piepaoro, oire ra irou voeao oea visii tauvapaiveira vatepaive gorua tugara kosi piepasa? Oire voea evoea visii raga voeaaro oea raga oiso visii vo vovouroaro ratarataa vovouro oavisii oiso kareke pieive, Visiia vakuvakupaaverea. ²⁸ Ari ita, vosa Pauto reraaro Uraurato ragaipa gorua vatepareveira, oire ra rera vo goruaria tugara kosi piepaa. Ra va iava oiso taraipata, Pauto vo Saraaro pou pirora visii iare osa viapau va eveitavora.

²⁹ *“Apeisi-a uvuipa irai oiratoa vai ra riro varivaritua vai kepaa vaiaro-ia koataro vore, ra auero vaiaro kavirusa? Easi viapau uvuipai. Ari vosa rera tuuke rovoreve iroiro-ia, oire va iava orekerovu rutu rera varaaro kavirureve.*

³⁰ *“Vosa irouto ro ira viapau oiso ragai tapo kovopareve, ira-a eera ragaire isivapa. Ora vosa irouto ro ira viapau ragai iare oirara gurupareve, uva rera-a eera ira oirara sikasikapareveira ragai arova.*

³¹ *“Uva eisi osa iava visii tavipaavoi oiso, Pauto vuriara rutu verarevere ora orekerovu rutu takau reoro varao oara purapaiveira oirara rutu. Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato takaupareve rera akai piepaoro, eva-a oa-ia viapau Pauto uvuipa ra va verareve rera iava va vao vuria oaro.*

³² Vosa ro ira oavu purareve takau reo ragai-ia, oa-ia uvuipa Pauto ra va verareve. Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato takaupareve, oa-ia viapau uvuipa Pauto oiso ra va verareve rera iava. Eva rera vaaro vuria oava toupaveveira vo vokio ora vo vokiri utupavira rutu. Viapau va-ia opesia vaiei.

Vo Vuri Ova Kuearo Iava Toupai

(Luk 6:43-45)

³³ *“Vosa vearo ova, oire vo eva kuearo tapo vearovira toupai. Ari vosa vuri ova, oire vo eva kuearo tapo vurivira toupai. Oire ra va iava vearovira vo evarei eveipari oiso, Vearo ova vao oa kuearo oiso toupai, ari vuri ova vao oa kuearo oiso toupai.* ³⁴ Visii vao-ia rakoru ovii iraraaro. Visiigoa uvuipatai vearo reo purasa, raa? Apeisi ragavira? Uvare vuri irara visii! Eake iava? Uvare eakero epao visii sopaaro-ia evara oara raga visii gisipoaro iava kosipa piroveira. ³⁵ Ro vearoto oirato ira sopaaro-ia vearopa rugorugoo toupai. Oire ra oisi raga ita vearo reoro kosi piepareve. Ari ro vurito ira sopaaro-ia vuri rugorugoo toupai. Ra ita oisi raga ita vuri reoro kosi piepareve.

³⁶ *“Ari ita, oiso visii tavi iraopaa, Varao reoreo akukuro raga oara purapaiveira oirara rutu, oarare Pauto voea rutu akereveira vo vokio-ia oa-ia oirara rutu rovirieireveira.* ³⁷ Oire uva va-a vao osa ragavira Pauto visii oirara eveipaoro visii rovirieireveira oiso, Vearoto-a ro ari vurito-a ro vara iava varao oara gisipoara oavisii iava kosipapi.”

Vo Oearovu Oirara Jisas Akepaiva Ravotoara Kekepasa

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Uva vo voki-a vao oa-ia tarai irara Reo Taisi-ia oiso puraaepa ora oearovu Farisi-pa irara, “Tisato. Igei oiso ruipapaii ra oai purari ravotoa vai, ra oai kekeio.”

³⁹ Oa iava oiso puraroepa, *“Oirara voeao vuri irara oirao pie asa irara vo vokio iava oea taraa ragapaiveira oiso, Eake ravoto reesi vai kekeoro oirao pieve? Ari ita, ragai arepata, uva viapau oiso*

ra visiipa va puraa. Ari vao raga vao oa keketaverea oiso osa piereva Jona ravotovira. ^{40b}Vo tuariri uva Jona vo peva-ia voki toureva ora vo peva-ia rupa riroto atarito sopaaro-ia. Uva eisi osa ragai ro Oirato Oviitoaaro vo peva-ia voki touaverea ora vo peva-ia rupa vo rasito sovara-ia.” Uva Jisas ora rera iava vo reo tavipareva voeapa oiso, ^{41c}“*Utupaua Pauto oirara rovirieireverea vo vokia-ia oa-ia voeao Niniva kortua-ia toreaverea. Oire ra vo vokia iavapa irara togaive reoara-ia. Eake iava? Uvare Jona vo reoaro uvuiva vao oa-ia voea tavireva. Oa iava sopaura oaive poreiva. Ari ita, vo toupere ro ira Jona-ia putepare vo osa viapau rera vo reoaro uvupata novouisiro oavisii poresa.* ^{42d}Vo osa vo voki-a vao oa-ia Pauto oirara rovirieireverea ovusa kwin o oisova Siba rovirieia-ia toreaverea. Oire ra voeao vo vokia iavapa irara togaeverea reoara-ia. Eake iava? Uvare oira o kwin tauai rutuva urioopa Solomon vo taraiaro uvusa, uvare riro taraito-a. Ari ita, uva vo touparevoi ro ira Solomon-ia puteparevoi.” [Jisas ora rera raga iava voea tavipareva.]

Vurito Tugarato Voreroepa

(Luk 11:24-26)

⁴³“*Vo osa iravu iava kosiro viro ro-ia tugarato rera kavuoro vore avaoro raaka tapi vao ora rerapa toua vaire taraasa reareaa taraapaoro. Oire ra taraa ragaparevora.* ⁴⁴Oiso puraro, Voreparai vo kepao iare uva tou rovopaavora tuariri. Oire vorero vo kepa kekesa vo rara vo kepa viouive, ra vo kepa-ia viapau irai. ^{45e}Oire uva vaa vao oa-ia oisova oevu erao vatara tugaratuvetuvepareve ora rera iare, voeao oea vo vovouroaro vuri vovouro oisova rera vo vovouroaro-ia putepaive rutu. Oire uva voea rutu tapo koataro vore-

vira voea tapo toupasa vao. Ra va iava rera vo touaro ro oirato vuri iraoepe rutu vo touo-ia puteoro oa-ia rera ro rovonopato tugarato oisova rera sopaaro-ia tou rovopareve. Uva oisi raga ita voeao toupavereva vuri irara vo vokia iavapa irara.”

Jisas Aakoaro Ora Rera Araoko Iraraaro Urioepa Rerare

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

^{46f}Jisas tovira oirara vatepareva reoara osa aakova urioopa ora araoko irara, oisore ra rera tapo ora reoave. Uva ratau toupaiava. ⁴⁷Oa iava iravu rera tavireva oiso, “Aako oara uvuri ora araoko irara oara vo avao ratau torepai. Oea vii kekesa auepaii.” ⁴⁸Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “*Irouva aako? Ora irou irara araoko irara oaa?*” ⁴⁹Oire uva ora rera voeaaro-ia disaipele pirooro oiso puraroepa, “*Aako keketa ora araoko irara oaa.*” ^{50g}Vosa irouto Aite vo vovouaro sirova utuparo ro ira vuvuiua-ia toupere, eera araokotoa oaa ora taataava oaa ora aako.”

Vo Toupai Reo Ruu Oiratoa Iava Ro Aio Takuraro Vikipato Varuparo

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

13 Uva vo voki raga-ia Jisas kepa iava kosiro viropa toko rovu ruvara-ia pausa. ²Uva riro irara rutu oirara ora guraepa rera ruvara-ia. Oa iava oavu-ia uvuoa kaero viropa vao pausa ovusa oirara rutu rogaraua-ia torepaaepa. ³Uva riroara rutu reoara purareva voeapa vao aue-ia ovoovo reo. Oa-ia oiso puraroepa voeare, “*Travu iava uvupata ira avaroera wit kokoro vikisa varuparo.*

⁴“*Uva vikivikiparoera aue wit osa oaravu vo kovepaera raivaaro osa kokio kare*

^b12:40 Jna 1:17 ^c12:41 Jna 1:2, 3:5

^e12:45 2 Pi 2:20-22 ^f12:46 Jo 2:12

^d12:42 1 Kin 10:2

^g12:50 Jo 15:14

voa vara aiopasa uriopaaera. ⁵Osa oaravu vo kovopaera avekeara ivara-ia vo uva viapau riroa vai rasia vai toupave. Uva eisi-a osa iava ikauvira kova ragapaera. ⁶Vo osa ravireo kaeparo viro vara raverave piesa vara erako pieoro, aue iava uvare viapau vavurupara vai vara piepaivora vara wit kovaro. Oa iava kopiipaera. ⁷Ari oaravu vo kovopaera kokopa kouro sovara-ia varao rokarokapara. Oa iava vara ururao papatapaivora rokarokapa kouro vara ruupasa. ⁸Vo osa oaravu wicara vo kovopaera veoro rasia, uva voa rirovira rutu wicara kuepaera oiso, oaravu katai vovoto (100) kuero, ari oaravu katai vatara tau (60) kuero, ari oaravu vo peva tau (30) kuero. ⁹Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira toupave, veoropai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.”

Jisas Vo Pitupituario Vo Reo Ruuro Purapasa

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰Uva disaipel irara rera voeaaro urioaepa oiso purasa rerare, “Eakere reo ruuro purapariveira voeare?” ¹¹Oa iava voeare oiso puraroepa, “Ari ita, Pauto visii kareke pierevora aue iava vatau reoro vituario varao Pauto vo Saraario-ia oara toupaveira. Ari voeao, viapau. ¹²Vosa iravu orekerovu-ia pitupareve. Ra ita Pauto oaravu ita vatereve, ra riroara rutu pura piro rerapa. Ari vosa ro ira oaravu-ia garearavi pitupareve oara evara opesi ovoiperea rera arova. ¹³^hAri ita, ragai reo ruu vituario iava voeapa oiso ragavira puraparai. Uva vura ragapaivo osa viapau vo reo vituario eveipaivo. Ora va uru pie ragapaivo osa viapau va-ia taraipai. ¹⁴ⁱOire voea-a evoea oea-ia vo reo oirao pievira karekepai oa purareva Aisaia profetato oiso puraoro,

“Visii vao reoara uvu ragapata oa iava viapau taraipatai vara vituario-ia. Vara vura ragapata uva viapau orekevu avu vai eveipatavo.

¹⁵^jAue iava uvare voea ita iava rugorugooara vavagisiepa ora kokiara voea iava uvagiepa, uvare voea raga ora uvagi pieaepa. Uva osireiara oaive voea iava aauepa, uvare voea raga ora voosi pieaepa. Aue vituario vosa viapau oisi eisi ragavira toupave, ra va iava veorovira vurapaive ora voea varaaro iava osireiara. Ora veorovira tapo uvupaive voea varaaro iava kokiara vo rara tapo voea vaoro rugorugooara karuvira toupave. Ra va iava ragai iare ora goripaave, ra voea porete piepaa vorevira.

¹⁶“Ari ita, visii vao rorupata, uvare visii varaaro osireiara uvuipai orekerovu kekepasa, ora kokiara visii varaaro uvuipai oreorovu uvupasa. ¹⁷^kOiraopavira rutu oiso osa visii tavipaa oiso, Tuariri riro irara profet irara ora oearovu torevoko irara oea oisoa ruipapaave orekerovu Pauto vo Saraaro iava vara kekepasa, ra va iava viapau vara kekepaive varao oara kekepatavo vo vokio. Ora varapa ruipapaave vara uvupasa varao reoara raga ita viapau vara uvupaive, varao-ia oara oupatavo ragai ruvara-ia vo vokio.

Reo Ruu Vituario Aviavi Piereva Jisas Aue Iava Ro Aio Takuraro Vikipato

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸“Visii uvuta ro iava oirato ira-ia reo ruu vituario toupai aue iava wit takuraro varao oara vikiparevora varuparo. ¹⁹Oire vo osa oisoa oirara rutu voea vo Pauto vo Saraario-ia reoara rutu oisoa uvupaive, ra viapau roroipaave vara-ia. Uva va-a eva oa-ia oiso toupai osa takuraro kove ragapapeira raivaro. Oire ra Seten ikaureve vo takuraro ve-

^h13:13 Jer 5:21 ⁱ13:14 Ais 6:9-10 ^j13:15 Hi 5:11 ^k13:17 Hi 11:13

rasa varao oara oisoa pau ragapareve Pauto voea sopaaro-ia. ²⁰Uva oaravu wit takuraro kovepaaepa vo uva rirovira toupai va avekeara. Oa oiso toupai, Ro ira ikauvira Pauto vo Saraaro iava vo reo uvureve, ra va iava rorupareve rutu. ²¹Osa viapau rera sopaaro-ia oriruvira toupai vo reo oa uvupareve. Oreoa oiso toupai osa ikopito ro ira viapau avekeara rutu-ia goruvira pitupareve rokopaoro. Oire utupauavi oearovu Pauto vo reoaro tekipasa opitupiturovu purapai vo oirato vuri piepaoro. Oa iava rera vaaro rari vuku viapau uvupai ra gorupe vo osa va kavureve. ²²Oire vo osa oaravu wit takuraro kovepaaepa vo uva kokopa kouro toupai uva va-eva oiso ragavira toupai, Ro ira Pauto vo reoaro uvu ragareve varaore rirovira vovousopaoro vo rasio-ia oiso osa varao orekerovu varaura oritopasa ora auero moniara. Uva vara-a evara oara oisoa Pauto vo reoaro vuri piepave vo rera sopaaro-ia, ra viapau aio kue vai rera-ia karekepe. ²³Ari vao wit oa kovepe vo vearo rasia oa oiso toupai, Ro ira reo uvuro vo rara rerapa aviavive, oire ra vare rugoopaoro. Oa iava rerapa kuepe oiso, katai vovoto (100), ora katai vatara tau (60), ora vo peva tau (30).”

Reo Ruu Aue Iava Isiso Kou Vuri Kou Vao Oa Karekepapeira Varuparo

²⁴^mOire uva Jisas oavu reo ruu vatereva ita voeapa oa-ia oiso puraroepa, “*Pauto vo Saraaro oa oiso toupai, Iravu oirato vearo takuraro wit takuraro vikipareva varuparo vo rera voaro.*” ²⁵Ari ita, vo osa oirara rutu uusiave osa rera ro keripato urioro. Oire ra vuri takuraro isiso takuraro vikireve wit takuraro sovara-ia. Oa iava vorero. ²⁶Oire uva wit kovo kovaepa. Oa iava kuesa auepaepa.

Uva vuriva isiso kekeiva vo kovo sovara-ia. ²⁷Oa iava kovopa irara avaaepa ro iare ira vo kovoaro-a. Uva rerere oiso puraaepa, Turaro. Igei oiso rugoopaiei, Vearoara rutu wit takuraro vikirivora varuparo. Uva eake iava vuri kou isiso kou karekei?

²⁸“*Oire uva oiso voeare puraroepa, Easi keripatoa va-ia eera ira eisi evokovo piervevo. Oa iava kovopa irara oiso rerere puraaepa, Uva apeisi vovoupau? Ra avaiio oira aruosa eira vuriva isiso?*” ²⁹Uva voeare oiso puraroepa, Viapau. Teapi aruopaoro isiso kou vuri kou sovara-ia wit tapo tatepata. ³⁰Vairei rutu eakata, ra vairei rutu riroere vo tugurasa uva vairei kuearo tokopere. Oire ra visii tavia visiigoa vo kovoaro-a. Ra oira vuriva isiso guru rovatavere oira tutuukeoro vo tuukero kasisa. Oa isivaaro iava wit kuearo gurutavere ragai vo kepaoro-ia aio orirupa kepa.”

Vo Toupai Mastet Kuearo Iava Ora Yis Reo Ruu

(*Mak 4:30-32; Luk 13:18-21*)

³¹ⁿJisas voea vatereva oavu reo ruu oa-ia oiso puraroepa, “*Sara vao Pauto vaaro oa oiso rutu toupaveira, Oavu aioa oa oiso vaisipaveira, mastet. Uva iravu oirato oaravu oureva vara pausa rera vo kovoaro-ia va kuearo iava.*” ³²^oGare isivi rutu aisia-ia putepaveira orekerovu rutu kuearo. Uva vosa kovape, ra kovaoro ipape, ra vara rutu-ia puteve evaora riropavira rutu rao puraro. Ra virata kokioro uriopaave epitapasa voa.”

³³^pOire uva oavu ita kosi pierveva reo ruu voeapa oa-ia oiso puraroepa, “*Vao Sara Pauto vaaro oa oiso rutu toupaveira osa yis. Vosa iriavu riakova va oueve va tapo uveresa aue tapo plaua, oire va iava va vao plaua kae piro riropaoro.*”

¹13:22 Ro 12:2; 2 Ko 4:4 ^m13:24 Lu 13:18-20 ⁿ13:31 Mai 4:1

^o13:32 Esi 17:23 ^p13:33 Ga 5:9

Jisas Tavitaviparoepa Reo Ruu Raga-ia

(Mak 4:33-34)

³⁴Vo reoro rutu varao oara-ia Jisas voeapa oirara rutu oiso siposipopareva ruuvira. Uva viapau oiso oai-ia voeapa aviavi pievira taviparoepa. Ari ruuvira raga voeapa siposipopareva. ³⁵¶Uva eisi-a osa vo reoa vao oa iava siposiporeva voeapa vo reo oirao piesa oa vatereva profetato. Oa-ia oiso puraroepa, ‘Ragai gisipo karuavere ruuvira reoro.

Ora vo reoro iava tavravere vatau reoro, oreoroa oisoa toupave vova vo rasio rovoaro.’

Reo Ruu Vituaro Aviavi Piereva Jisas Vuri Kou Iava Isiso Kou

³⁶Oire uva Jisas voea arova oirara avaroepa kepa iare. Oa iava voa rera iare rera voeaaro disaipel irara utuaepa oiso rerare purasa, “Igei taviri vao iava reo ruu aue iava isiso kou vao oa kare-keepa vo varuparo. Va vituaro kosi pieri igeipa.”

³⁷Uva voea vo reoro pukooro Jisas oiso puraroepa, “Ro oirato ira vearo takuraro vikireva eera-a Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. ³⁸¶Uva va-a vao kovoa vo-ia rasitoo rutu-ia. Ari aue-ia vao-ia wit takuraro kuearo, voeao oirara oea Pauto vo Saraaro sovara-ia toupaveira. Uva isiso vuriva oiso osa oearovu vuri irara Seten voeaaro. ³⁹¶Eera ro-ia keripato ira oisoa isiso takuraro vikipareve, iraa vurivira aue Seten. Oire uva vo voki-a vao-ia aio kovo aioaro gurupa voki, vao-ia ovoioapa vuuta oa-ia aioara gu-ruiverea voeao-ia purapurapa irara ensel. ⁴⁰Ovokia-ia taru vuriva isiso gu-ruiverea oira vikisa tuituia-ia. Eisi raga osa pieiverea Ovoioapa Vuuta-ia vao vo

rasitoo-ia. ⁴¹Uva Oirato Oviitoaaro en-selpa irara siporeverea ora rera voeaaro. Ra orekerovu rutu ouive varao oara oirara oirao pie vovouaro vuri piepaveira ora voeao tapo oirara oearoa vuri pitupituro purapaveira. Oea vova veraiverea Pauto vo Saraaro-ia. ⁴²Uva vo voea vikiiverea riroa-ia tuitui kasi. Uva vo kasi-a vao-ia tuitui kasi oa-ia vurivira gaupaiverea siraovira ora reuriara oaive kuripaoro. ⁴³Oire uva vo voki-a vao oa-ia voeao Pauto voeaaro oirara torevoko irara sisikorepaiverea aviavipaoro oiso rutu roropaoro osa ravireo vo Aiteto oaive vo Saraaro sovara-ia. Ari ita, ro ira-ia kok-ito toupave oire vo siposipo orirureve.

Reo Ruu Ro Iava Oirato Ira Moni Bokis Kekereva

⁴⁴t“Vao-ia Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaveira osa moni bokis vao oa oisoa vataupape varuparo kovoa-ia. Uva iravu va kekereva. Oa iava va vataureva ita vorevira. Uva va-ia rorupaoro kareroepa oaravu rutu-ia moni ousa ora rera varaaro. Uva vara vorivira rera ruvara-ia. Oa iava vo moni-ia vo rasi vorireva ora rerapa.

Reo Ruu Vao-ia Aue Iava Aasi Isi Riro Vori Isi Rutu

⁴⁵“Vao-ia Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaveira osa ro iravu oirato ira oisoa aasi isirore taraapareve vaisiro voripasa. ⁴⁶Oire uva aisivu kekereva vearo isi rutu. Oa iava orekerovu rutu-ia ora rera varaaro monia ousa avaroepa. Oa iava vaisi vorireva vaisio vearo isi rutu aasi isi.

Reo Ruu Kuverava Iava

⁴⁷u“Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaveira osa kuverava o iria oisoa vikipave toko rovu-ia. Oire ra oira-ia

¶13:35 Sam 78:2; Ro 16:25-26 ¶13:38 Jo 8:44 §13:39 Re 14:15

†13:44 Ais 55:1 †13:47 Mt 22:10

osasararovu rutu kuverapaive aue atari.
⁴⁸Oire vosa agasio kuverava, ra oira ivuoro oira vera pieive. Ra pauave vearopa kare rovirieisa voea guruoro atari kare. Ra vo kareo tovoive vearopa kare vo pekuri-ia vo kareo vuri kare kipaoro. ⁴⁹Eisi osa toupai vao-ia Ovoioa Vuuta osa pieiverea vo rasio-ia voeao enselpa irara. Oea urioaverea vearopa irara sovara iava vuri irara roporopopaoro ⁵⁰voea vikipasa tuitui kasi-ia. Oire uva vao-a evoa uva vuvivira siraopaaverea gaupaoro ora reuri oaive raga kuripaoro.”

Oirato Ro Ira Airepara Ora Rutaara Oupareveira

⁵¹Uva Jisas oiso voea akereva, “Asi visii vai taraipatai varao vituaro-ia reoara?” Uva oiso rera taviiva, “Iu.”
⁵²Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Oire vo osa voea voeao tarai irara Reo Taisi-ia vao Moses vaaro oea uvuipaai ra Pauto vo Saraaro-ia tapo tarai oupaave. Oea oiso toupai voisa ro ira kepa tokipareve rera vaaro kotokoto gurupa kepa. Oire ra voa koataro oaravu ousa airepara ora rutaara, ra vara rutu kosi piereve.”

Vo Jisas-re Isivaepa Nasaret Vata (Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³^vOire uva Jisas reo ruuro pura rovevoiva, vo urui kavuoro avaroepa.
⁵⁴Uva voare avaroepa vo ora rera vo taerearo rutu-ia voa Pauto vo reoaro vatesa oirarapa Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog. Uva va-a vao oa iava ora sitaaepa. Oa iava rirovira tavetave iraopaiva oiso purapaoro, “Vo tarairo-ia ora varao ravotoara, ovu irao vara ourevorao rera ro-ia? ⁵⁵^wEsa kepa paupatoa avu oviitoaaro-a ro-ia, eke? Easi viapau oiso Maria oviitoaaro-a ro-ia?

Ora viapau oiso rera araoko iraraaro-a voeao-ia, Jems vase ora Josep, ora Saimon, ora Judas evoea? ⁵⁶Ora vairo taataa riako rutu airoa vigei tapo toupaveira? Oire uva ovu rutu-a vo uva varao ou iraorevorao?” ⁵⁷Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Ari ita, profetatoapa avivikepaaveira vo uruiara rutu. Ari vo ora rera vo uruiaro rutu uva viapau avivikepa vaieti rerapa ora vo rera vo kepaoro rutu-ia.” ⁵⁸Uva va-a vao oa iava viapau uvuiaroepa ra riroara vai rutu purareve ravotoara vai vo urui-ia vao rera vaaro. Aue iava uvare viapau rerapa avivikepaapea ora oisoa rera vo reoaro reroaropaive.

Jon Baptais Kopiiroepa

(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20, 9:7-9)

14 Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Herot ro Galili vata turaroaro Jisas iava uvureva. ²Oa iava ora rera voearo kovopa irara tavireva oiso, “Jon Baptais eera ira tova tapi iava toreroi ravotopa goru ouoro.” Oire oiso-ia osa ragavira iava Jon-ia rugooroepa. Aue vituaro iava uvare ³⁻⁵^xHerot ira Herodias oureva rera araokotoaaro Filip vat-uavaaro. Iriapa oisoa Herot-re oiso puraparo Jon, “Viapau uvuiapai ra araokotoara riakovaaro ouri. Viapau oisi torevokopapeira.” Oa iava Herot Jon-ia rovorovosiparoepa, oiso ra rera uporeve. Uva aue ragapa uririparo Jiu-pa irara, oa iava viapau voa rera uporeva. Aue iava uvare voeao Jiu-pa irara oiso rugorugooapaepa, Profetato ro-ia Jon. Oa iava Herot Jon raureva rera tuukesa sen iro-ia. Uva rera tovoreva tuukepa kepa-ia.

⁶Oire uva vo voki-a vao oa-ia Herot kavaveva aakova ovokia-ia aioa purareva vo voki-a rugorugooro vao oa-ia rera kavaveva. Uva oearovu rutu tapo

pauroepa vo aio-ia vao-ia. Uva vo aio aiopaiva osa Herodias oviivaaro urioopa vearovira rekurekusa raurupaoro voea rutu osireiario-ia. Oa iava oira vurapaoro rirovira Herot rorupareva rutu ovusa rekurekupaeva. ⁷Uva reo ovoi purareva oirare oiso puraoro, “Vosa eakepa ruipapau, oire ragai taviri, ra vii vatea oai.” ⁸Uva aakova Herodias oirapa orugoovu vateeva oa-ia oiso puraopa, “Jon Baptais kukuearo tokopari. Ra ragaipa oira toвори tauo vai-ia.”

⁹Uva eisi-a osa puraoiva, King Herot sopaaro vavataroepa. Oire uva vorevira vo reore rugorugooeroepa ita oa purareva voea osireiario-ia oiso puraoro, “Vosa eakepa ruipapau, oire ragai taviri, ra vii vatea oai.” Oa iava oira vo rugooaro iava pura ovoi piropa. ¹⁰Oa iava iravu arureva tuukepa kepa iare Jon Baptais kukuearo tokosa. ¹¹Uva rera kukuearo sipoiva iriavu-ia tauo. Uva oira vateiva o tavauruva vo koko. Oa iava vo koko siposa avaopa aakovapa. ¹²Uva voeao Jon voeaaro disaipel oea urioaepa varaua ousa rera iava voua tovasa. Uva rera tovaivoiva Jon, avaaepa Jisas tavisa.

Jisas Ravoto Aio Purareva Vo Vavae Tukupa (5,000) Aue Oira

(Mak 6:31-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

¹³Jisas vo reo uvurevoiva, vo uruio kavuoro avaroepa oavu-ia uvuoa ipasa uvavure avasa kuvau tapi uva viapau oirara vai toupave. Rera raga voare avaroepa. Oire uva rera iava uvuoro oirara rutu uruiara oaive kavuoro rogaraua-ia utuaepa toko rovu sirova rera iare. ¹⁴Uva voava Jisas veraro viropa. Oa iava riro irara rutu kekereva oirara. Uva voeapa siraoroepa. Oa iava voea iava oearovu upiapa irara porete piereva ravotovira.

¹⁵Uva vokiarovi rera voeaaro disaipel urioaepa rera iare oiso purasa, “Kuvau tapi-a vo-ia uva viapau oirara vai toupaveira. Uva apeisi viapau voeao arupari, ra avaaave aioara vai vorisa ora voeapa voraro uruiara vo vuutavio-ia? Teapi ogoevira voeare vokiepi.” ¹⁶Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Eake iraore avaaevere? Visii raga voea vateta aioara vai.” ¹⁷Uva oiso puraaepa rerare, “Viapau oiso igei aioa vaiei vo-ia. Ari vo vavaevi raga aue bret oava toupao ora kataitoarei atari.” ¹⁸Uva voeare oiso puraroepa, “Varaviva uriota vore ragai iare.”

¹⁹Uva oirara tavireva ora riakora oiso, “Pauta evoa isiso kou ivara-ia.” Oa iava vo vavae oureva breteara ora ataritoarei. Uva vara-ia pitupaoro vuvuiua-ia vurareva vearo vaisi puraoro. Oa iava breteara rekarekareva disaipel vatesa. Uva oirara vatevateiva vara. ²⁰Voea rutu aioiva, oa iava vukuaepa. Oire uva ururukoara guruguruiva varao oara arova vukuaepa. Uva oisi raga disaipel irara katai tau erao (12) agasi pieiva aue pekuri. ²¹Uva voea voeao oirara oea rutu vo aio aioiva vao vo vavae tuku rutu (5,000). Ari ita, viapau riakora vieiiva ora kakae vure.

Jisas Toko Rovu Ivava-ia Vokapareva

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²²Uva Jisas rera voeaaro disaipel tavireva oiso, “Uvuoa-ia irata vavo oisore iviropa varata toko rovu iava.” Oire uva oiso ruipaparoepa ra oirara ruture koruro, ra voreave kareoro uruiara oaive iare. ²³Uva rera raga oavu-ia pukuia-ia iparoepa voa varirisa. Oire uva voa toupaveira osa rerare ovaiaepa. ²⁴Osa tauai rutu avaaepa uvuoa-ia disaipel irara raga. Oa iava vo rovu toko rovu vuruvuruaro rutu-ia ora tovoaepa. Uva voa riroto kiuvu voeare vusireva. Oa

iava toruva uvuoa sisiputapaeva voa voeava. ²⁵Uva avipaepa ovusa Jisas voea iare uturoepa toko rovu ivara-ia vokapaoro voea ruvara-ia pou virosa, ovusa ravireo kae viro asavira toupaveva. ²⁶Oa iava rera tueiva osa vokapaoro uriparoepa toko rovu ivara-ia voea iare disaipel. Uva rirovira rutu rikeri-epaoro oivepaoro uriripaepa rera asavira. Oa iava oiso puraepa, “Avoeao, asi tugarato-a ro!” ²⁷Uva ikauvira Jisas voeare oiso puraroepa, “*Opeita uriri raga-pata. Sopaura oavisii goru pieta. Easi ragai-a vao ragoa uturai.*”

²⁸Uva Pita rerare oiso puraroepa, “Vosa vii-a vao Turaro, oire ragaire keerau. Ra vii iare oisi eisi vokaoro uriora vo vao ivara-ia rovua.” ²⁹Uva Jisas oiso puraroepa, “*Uriou.*” Oa iava Pita uvuoa iava rere ovoiroo voka rovo-paraepa uuko rovu ivara-ia Jisas iare. ³⁰Uva kiuvu sovooro uririroepa. Oa iava roko rovosa auepaoro osa oiso puraroepa, “Turaro! Ragai-ia pituri!”

³¹Oire ikauvira Jisas vavaea tovoreva Pita-ia pituoro. Uva oiso puraroepa, “*Gareavi raga-a eva raria oava touparivoi. Eakere vo rugorugorei rutuva toupari?*”

³²Oire uva voava kaesi viropa uvuoa iare osa kiuvu rakote ovoiroepa. ³³^aOsa voeao oea uvuoa-ia toupai-ia oea oiso purapaaepa rera-ia vuurapa vaisi purapaoro, “Oiraopatoa rutu vii Pauto Oviitoaaro.”

Jisas Riro Irara Upiapa Irara Porete Piereva Genesaret Urui-ia

(Mak 6:53-56)

³⁴Uva toko rovu ivirooro rereiva Genesaret iare. ³⁵Uva voea voeao voava vo-ia rera eveiiva oiso, Eari Jisas-a ro-ia. Oa iava reo viki-epa uruiara rutu

iare varao Genesaret taere sovara-ia. Oa iava upiapa irara rutu sipoiva rera iare. ³⁶^bOsa iava rirovira rutu rerare oiso purapaaepa, “Jisas, igeipa vaseri eera iava kuvupato, ra rera raga vatuaro-ia pitupaoro poretepaio.” Uva va iava oisi voeapa rera iava ora vaseroiva, rera vatuaro-ia pitupaoro porete ovoipaaepa voea rutu.

Pauto Vo Sipoipoaro Aao Irara Vo Sipoipoaro-ia Putepaiveira

(Mak 7:1-13)

15 Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Farisi ora oearovu Reo Taisiro-ia tarai irara oea Jerusalem iava urioaepa Jisas iare. Uva oiso puraepa, ²“Apeisi iava voeao disaipel Reo Taisi-ia tagau iraopaiveira vigei aao iraraaro varaaro? Aue-ia vosa aiosa auepaave, ra viapau oiso vavaeara sisu rovoave Tugoropa Reo Taisi sirova utupaoro.”

³Oa iava Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “*Apeisi ragavira iava ora visii raga vo pitupituroaro sirova utupataveira Pauto vaaro-ia tagauparo Reo Taisi?*” ⁴^cPauto oiso puraroepa, ‘Aitetoarei oarapa ora aakoara ora avivikepau. Ari vosa ro ira aitetoarei takaupareve, eera-a ira kopii pieivere oearovu.’ ⁵⁻⁶^dUva visii oiso purapataveira oirara sipoipoaro, Aako ora aite viapau vuui-para-ia ra vei vatea varao vei tauvapasa. Uvare vara rutu varao vate rovoavora Pautoa-pa. *Vosa eisi oirara tavitavipata oiso, Eagara, uvuipatai ra oisi eisi aite irara oavisii piepata. Oire eva-a oa-ia Pauto vaaro Reo Taisi akaipa piepatavere visii vo pitupituroaro rigaoro ora visii iare.* ⁷^eVisii vao-ia riro ratarataa vovou irara, visiigoa reesireva Aisaia vearovira rutu oiso puraoro,

^a14:33 Sam 2:7; Ap 8:37; Ro 1:4 ^b14:36 Mt 9:20; Mk 3:10

^c15:4 Eks 20:12; Diu 5:16 ^d15:5-6 Eks 21:17 ^e15:7 Ais 29:13

⁸ *Voea rutu ragai vaisiara kae pie ragapai gisipoara raga iava osa voea sopaaro tauaipai rutu ragaipa.*

^{9f} *Oea oirara varaaro reo goruro iava tavipaaveira. Uva viapau oiso vo reo-a eva Pauto vaaro. Eisi osa iava ragai-ia vuurapa vaisi pura ragapaaveira.”*

Varao Oara Oirara Vuri Piepaiveira

(Mak 7:14-23)

¹⁰ Oire uva Jisas oirara ruture keeraroepa ora rera iare. Uva oiso puraroepa voeare, “*Visii uvuta vearovira rutu, ra vare rugoopata.*” ¹¹ Viapau oiso vao oa aiopare oirato oa rera sopaaro vuri piepaivoi. Ari varao-a oara rera sopaaro iava kosipa piroi, evara oara oirato vuri piepaivoi.”

¹² Uva vo voki-a vao oa-ia urioaepa disaipel rera tavisia oiso, “*Farisi vii vo reoaro uvuivo. Oa iava vuri vovoupai. E pasi va vai-ia taraiuei vao?*”

^{13g} Uva Jisas oiso puraroepa, “*Aite toupare eisi vuvuiua ira auero rutu ketoo piepareveira. Ari varao oara viapau ketoo piereve oara rutu evara taterereveira iroara tapo.*” ^{14h} Voea eakata uvare voea-a voosi irara oea raiva purapai oearovupa voosi irara. Ari ita, vosa vaiterei raga voositoarei ora tuvetuvepaoro avapasi raiva-ia, ra kovesi rikui-ia vaiterei rutu.”

¹⁵ Uva Pita Jisas aatoreva, “*Oire vo reo vituaro karuri vao-ia reo ruu. Ra va uvuio.*” ¹⁶ Uva Jisas oiso puraroepa, “*E avoeao, visii tapo viapau rugorugooara vaiiei?*” ¹⁷ Easi visii viapau taraipatai auero rutu-ia varao oara gisipo-ia rokopaiveira vore sare. Oire ra sare vo vikieve vore gare kepa. ¹⁸ⁱ Ari vao oa gisipo iava kosipa piroveira vovouisi rutu iava, oa-a eva oirato vuri piepaiveira. ^{19j} Oire uva vo rugooro-a varao vuri rugooro oara kosipa piroveira

oirato sopaaro iava, oira upo, otopa pitupituro, kaakau kare vo pitupituro, kaviru, keakea reo, reo toga. ²⁰ Oara rutu oirara vuri piepaiveira. Ari vosa ro ira vavae sisu asavira aioa-ia pitureve, viapau oiso eva-ia vuria vai epao.”

Riakova Kenan Iava Oira Iria

Oisoa Jisas-ia Rari Iraopao

(Mak 7:24-30)

²¹ Jisas vo uruio iava avaroepa vo taereo iare oa-ia oisoa vo uruireo toupave Taia urui ora Saidon urui. ^{22k} Uva iriavu riakova Kenan iava ratau tou irara iava oira, iria oiso keeraopa rerare, “*Turaro vii-a Devit Oviitoaaro viigoa roporeva Pauto. Ragaipa sir-aou. Vurito tugarato kakaeva oaa vuri piepareveira.*” ²³ Uva viapau Jisas oira vo reoaro aatopareva. Oa iava disaipel urioaepa rera tavisia oiso, “*O riakova keerapaoro vigei sirova utupaoui. Oirare koruu.*”

²⁴ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Pauto ragai siporevora voeao raga iare Jiu, oea oiso toupaveira osa sipsip ragui voeao vova Isrel-ia oea opesikoaepa.*”

²⁵ Uva riakova urioopa rekusa ora taku virosa rera ruvara-ia oiso puraoro, “*Turaro, ragai tauvari!*” ²⁶ Uva Jisas oirare oiso puraroepa, “*Teapi aioara oupe kakae vure varaaro kaakau karepa vara vikisa.*” ²⁷ Uva oiso puraopa, “*Turaro, oiraopavira eisi purauei igeire ratau tou irara. Ari ita, kaakau kare ururukoara aiopaiveira varao oara tebol iava kovekovepapeira.*” ^{28l} Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*Ae auoo, vii vaaro riroa rutu raria. Oapa ruipapauai, oiso ra vii-ia karekepe.*” Uva vo vuuta raga-ia eva voa-viva porete ovoioapa kakaeva.

^f15:9 Kl 2:18-22 ^g15:13 Ais 60:21 ^h15:14 Ro 2:19 ⁱ15:18 Je 3:6

^j15:19 Ro 14:14-21 ^k15:22 Mt 9:27 ^l15:28 Lu 7:50, 17:19

**Jisas Riro Irara Upiapa Irara
Porete Piepareva Ravotovira**

(Mak 7:31-37)

²⁹ Uva voa vo kavuoro avaroepa Jisas toko rovu ruvara iare vao vo Galili. Uva voa vo pukuia-ia iparoepa pausa. ^{30m} Uva riro irara oirara ora riakora urioaepa rera ruvara iare ora gurupasa vuri kokoto irara sipopaoro rera iare, ora voosi irara, ora regorepa keru irara, ora voeao oea iava oisoa gisipoara kapuuvira raga toupave, ora oearovu rutu oearoa tapo uriopaaepa rera kokotoaro ruvara-ia voea tovopasa. Uva voava voea porete piepareva ravotovira. ³¹ⁿ Uva rirovira rutu tavetave iraopaiva. Aue iava uvare reoreo asa irara reoreoaepa, ora voeao regorepa keru irara oea tapo vearopaaepa vorevira, ora voeao vuri kokoto irara oea tapo vorevira vokapaiva, ora voeao voosi irara oea tapo vorevira vuravuraiva. Uva eisi osa iava Pauto vaisiara kae pieiva rera-ia vuurapa vaisi puraoro ro Jiu reraaro.

**Jisas Vo Resura Tuku Rutu
(4,000) Aio Piereva Ravotovira**

(Mak 8:1-9)

^{32o} Uva Jisas disaipelre keeraroepa. Oa iava oiso puraroepa voeare, “*Sirao iraoaparai voeaopa oirara, uvare vo peva rutu-ia voki ragai tapo toupaivoi aio asavira. Uva reasiparai ra ogoevira voea arua. Teapi osireiara voeare avavaraopape raveravepaoro ogoetua iava raivaaro karepaoro.*” ³³ Oa iava disaipel rera akeiva oiso, “Uva ovu opoara vai toupai voeapa, ra voea aio piepe? Ari raaka tapi raga vo-ia.” ³⁴ Uva Jisas voea akereva oiso, “*Visii ovirovua toupai aue bret?*” Uva rera taviiva, “Ari erao

vataru (7) aue bret oarava toupai ora garearavi atariara.”

³⁵ Oa iava Jisas oirara rutu tavireva oiso, “*Pauta evoa rasiuaaro.*” ^{36p} Uva erao vataru-ia bret ora aue atariara vearo vaisi purareva Pautoa-ia. Oa iava voava vara rekarekareva. Uva disaipel vatevatevera. Oa iava evoea oirara rutu-ia tupa vara vatevateiva. ³⁷ Uva voea rutu vukuaepa. Oa iava aio opesiaepa. Uva ururukoara guruguruiva. Oa iava erao vataru (7) pekuri agasi pieiva. ³⁸ Uva voea rutu vieiara-a voeao oirara vo resura tuku (4,000) rutu. Uva viapau oiso riakora tapo vieiiva ora kakae vure. ³⁹ Oa iava Jisas voea aru ovoioro kaero viropa uvuoa-ia avaro Magadan taere iare.

**Ravotoara Kekepasa
Rirovira Ruipapaaepa Rutu**

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

16 Vo Farisi urioaepa voearei ora Sadyusi-pa irara Jisas-ia kokarasa, oiso ra voea osireiara-ia ravotoa vai purareve Pauto vo goruaro-ia karekeoro. ² Ari Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “*O ita, visii vao visitigoa oiso purapataveira vo ovaiarovi, Vuvuiua revasivira kekepi. Ari vokipavira raipipere.*” ³ Ora vokipaua oiso purapataveira, Rukuta rupapai. Oa iava vuvuiua revasipai. Uva kiuvu vusirevere ora kokeva koveovere vo voki-ia. Iu ita, visii ita vuvuiua vo reesiara kekepataveira. Oire vearovira rutu vara rovirieipata. Ari varao kekepataveira oara vo vuuta vao reesipaveira osa viapau vara eveipata. ^{4q} Oiraopavira, oirara voeao vuri irara oirao pie asa irara voeao vo vokie iava oea taraa ragapaveira oiso, Eake ravoto reesi vai kekeoro Pauto oirao pieve?

Ari ita, ragai arepata, uva viapau oiso ra visiipa va puraa. Ari vao raga oa keketaverea oiso osa piereva Jona vo peva voki-ia ora vo peva rupa peva.” Uva Jisas voea arova avaroepa.

**Reo Ruu Vao-ia Aue Iava Yis
Farisi Ora Sadyusi Vaaro**

(Mak 8:14-21)

⁵Oire voeao-ia disaipel oea toko rovu iviropaoro uriopaaepa auere bret ovaupaoro. ⁶Uva Jisas oiso puraroepa voeare disaipel, “*Visii vao-ia uutuvira rutu toupata vaore yis Farisi ora Sadyusi vaaro.*” ⁷Oa iava oiso ora voea raga ora reopaaepa, “Ari eake-a viapau aioara vaiva urioviei, oa iava oiso vigeire reopa?” ⁸Oire uva Jisas voea-ia tarairoepa. Oa iava oiso puraroepa, “*Uva eakere oiso ora reopatai, Vigeire reopa aio arapa varao oarare ovauei uriooro? Ari ita, visii vao gareavi ragava toupatavoi raria.*” ⁹Easi pasi ragai vo goruaropa sopaivira toupata, raa? E viapau vaore rugoopatai bret vavae oa vateavora voeaopa vo vavae tuku (5,000) rutu aue oira, eke? Ora ovirovua pekuri oara agasi pietavora aue-ia aio ururukoro? ¹⁰Ora pasi viapau vaore erao vatara breteara rugoopatai oara vateavora vo resura tuku (4,000) rutupa aue oira? Uva ovirovua pekuri oa agasi pietavora? ¹¹Apeisi iava viapau oiso taraipatai, Viapau visii tavipaavo aue iava bret? Visii vao ora vatatopo iraopata uutupaoro vaore yis Farisi ora Sadyusi-pa irara vaaro.”

¹²Oire uva va iava oiso taraiiaepa, O asi viapau oiso vigeire reoparoi ra vaopa vatatopopavio yis vao plaua kae piepa. Viapau. Ari vaopa Farisi ora Sadyusi vo siposipoaro oapa vigei vatatopo pieparevoi.

Pita Jisas Vaisireva Oiso, Krai

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³Jisas oiso ragavira avaroepa Sisaria taere Filipai-ia. Uva vo vuuta-a vao oia disaipel akereva oiso, “*Apeisi ragavira ragai vaisipaiveira oirara?*” ¹⁴Uva oiso puraaepa, “Ari oearovu oiso vii vaisipaiveira, Jon Baptais, ovusa oearovu oiso, Ilaija, ari oearovu oiso, Jeremaia, ora oearovu oiso purapaai, Vii iravu voea iava profet irara.” ¹⁵Uva Jisas oiso voea akereva, “*Ari apeisi visii raga ragai vaisipata?*”

¹⁶Uva Saimon Pita rerare oiso puraroepa, “*Vii-a Krai Pauto Oviitoaaro, ro Tootoo Ovoi ira vii arureva vore.*”

¹⁷Oa iava Jisas oiso puraroepa rerare, “*Saimon, Jona oviitoaaro roruri, uvare viapau oiso vo rasitoo iava irai vii tavirevoi vo vaisio iava. Viapau. Ari Aite raga ro ira toupaveira vuvuiua-ia ira vo vaisio iava vii tavirevoi oiraopa.*” ¹⁸Uva vii tavipaa oiso, Pita, oiso toupai osa aveke o peka pie asava. Lotua vituaro aveke-ia iria-ia vo Lotu pauavere. Uva kopii vo goruaro viapau uvuipai oiso ra vo Lotu opesi pieve. ¹⁹Uva viipa ki vateavere karupava o iria-ia uvuipau ra karuri Pauto Saraaro-ia oearovu oirara koata piepasa. Vosa eake pitupituro-ia taraipau vova rasito, oire ra vara iava o pitupiturovure korukorupau, oarare korukorurovere vuvuiua-ia. Ari vao oa iava vaseri vo rasito, oa iava vaserevere Pauto vova vuvuiua.” ²⁰Uva Jisas goruvira rutu voeare oiso puraroepa voeao disaipel, “*Opeita irai tavipatavere oiso ragai vaisipaoro, Ro Krai Pauto reraaro vigei Tuvetuvepato.*”

^r16:8 Mt 6:30, 8:26, 14:31 ^s16:14 Jo 1:21 ^t16:17 1 Ko 15:50; Ga 1:16

^u16:19 Jo 20:23

**Jisas Vo Ora Rera Iava Disaipelpa
Ravaa Reo Vatoreva Oiso Voea
Tavioero, Ragai Kopiiravere
Ora Vorevira Toreravere**

(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

²¹ V Oire vo vuuta-a vao oa iava vo vokia Jisas ora rera iava roroio pievira disaipel tavitavireva voea vosipaoro. Oiso puraroepa, “*Jerusalem iare avaravere turaro irara iare voea ruttu, ora voeao pris, ora voeao oea Reo Taisi-ia taraipaai, oiso ra voa riroara vai siitokaara ouavere vo osa ragai upoive. Oire ra vo peva voki-ia vorevira torera.*”

²² Uva Pita rera auauoro avaroepea vatuarore rerare oiso pura rovosa, “*Turaro. Easi viapau vao vii-ia karekeperel!*”

²³ Uva Jisas ora poreroepa Pita-re oiso purasa, “*Seten. Ragai isivaaro-ia ora tovou. E ragai-ia kokarapau ragaire korupaoro Pauto vo ruipaaro pura arapa? Eva vii vaoro rugorugooa, viapau oiso Pauto vaaro-a. Oirara raga vo rugooaro eva.*”

²⁴ W Oa iava voeare disaipel oiso puraroepa, “*Vosa irai ragai sirova utu vovouparo, oire ra ora rera iava vaisia vara pie rovoreve. Ra ora rerapa vavata siitoka kaeoro uturo ragai sirova, vo vavata vao oa oiso toupai osa evao parikou.* ²⁵ Ro ira tootooa virivaripeve, oava eva opesirovarea tootooaro. Ari ro ira tootooaro vatoreve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro, eera-a ira tootooaro tapo virivariavere taru.

²⁶ Aa vao-a vearoa oa ourevere oirato vo rasio-ia vo rara auero rutu vo rasio iava oureve, vo osa tootooa oaro rutu viki ragapareve rasito oaraaro-ia rugorugooaoro? Eake vai ourevere vorevira tootoo oaro-ia tavariovira? Viapau oavu avu vai ei rerapa. ²⁷ X Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto kerariava vorerovere Aiteto

vaoro. Ora aue tapo enselpa irara oirara vorisa kovoara oaive uvuioero oiso osa uvuivira kovoivora. ²⁸ Y Oiraopavira visii tavipaa oiso, Oearovuei vo-ia visii iava oea viapau tuguraaverea kopiia-ia oea tootoovira toupavere oia ragai Oirato Oviitoaaro turarovira urioravere oia ragai kekeive.”

**Vo Sisikorevira Karekeepa
Jisas Iava Varaua**

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

17 Uva katai vatara (6) aue voki putevoiva, Jisas vo Pita vase oureva, ora Jems araorei ora Jon. Uva voea tapo iparoepa oavu-ia riro pukui, uva voa raga toupai. ² Uva Jisas iava varaua ora tavarioepa vo voea osireiario-ia. Oa iava sisikorevira kekero viropa oia rera iava kagave aviavieva sirusiuoro rutu oiso osa ravireo. Varoara tapo rera varaaro popotevira keke piropa oiso osa aviavia. ³ Uva voa-a evoa uva Moses vaio ora Ilaija Pauto ruvara iava ora karekesiepa Jisas iare vo pukui kukueario-ia. Uva voa rera tapo ora reopasiepa oia voea disaipel vo peva siituepaiva. ⁴ Uva va-a vao oa kekereva aue Pita. Oa iava Jisas-re oiso puraroepa, “*Turaro, vearovira rutu vo touei vigei rutu vao. Apeisi vovoupauei ra kepa peva vai paulo oiso, vii okepai, ari Moses okepai, ari Ilaija okepai?*”

⁵ Uva oisi raga puraoepa oia rukuta popoteva voea tavurusa urioopa riro aviaviva. Uva oavu reo guruko karekeepa ruruta sovara-ia. Uva oavu reo guruko karekeepa rukuta sovara-ia oia oiso puraroepa Pauto, “*Eera-a ira Oviitoa oaa, ira kavikopaaveira rutu rera-ia rorupaoro. Ira vo reoaro uvuta!*”

⁶ Uva voea disaipel vo reoreo vao uvuoro takua viropa rasiuaaro, uvare

^v16:21 Lu 17:25 ^w16:24 Jo 12:25 ^x16:27 Ro 2:6 ^y16:28 Je 5:7

^z17:5 2 Pi 1:17; Ais 42:1

va uvuoro rirovira rutu uriri iraoaepa. ⁷Uva Jisas urioroepa voea ruvara iare. Oa iava-ia pituoro oiso puraroepa, “*Opeita uriripata. Toreta.*” ⁸Oa iava vuravuraiva. Uva viapau oiso irai kekeiva oiratoa vai. Ari Jisas raga. ⁹Oire uva pukuia iava varapaoro touvira Jisas oiso goruvira rutu voea vosipareva oiso pura-paoro, “*Vao-ia oa keketavoi opeita va iava tavipatavere. Ari vo raga osa ragai tova urui iava vorevira tore rovoraverea.*”

¹⁰^aUva disaipel oiso rera akeiva, “Apeisi ragavira iava tarai irara Reo Taisiro-ia oiso purapaaveira, Ilaija urio rovoroverea, ra rera sirova uturo Pauto reraaro vigei tuvetuvesa?”

¹¹Uva oiso puraroepa, “*Ari ita, oiraopavira Ilaija urio rovoroverea orekerovu rutu torevoko rovoisa.*

¹²^bUva visii tavipaavoi oiso, Ilaija urio rovroera uva ora voea-ia rera goguivora. Oa iava rera-ia oiso vo pitupituro puraivora eisi raga ita osa ragai pieivereva ragaipa siitoka vateoro ita.” ¹³Uva oisi-a eisi osa Jisas puraroepa. Oa iava disaipel rugorugooaepa oiso, O! Ari Jon Baptais iavirava Ilaija vaisirevo.

**Jisas Iravu Viovokoto Ravotovira
Porete Piereva Ira-ia Oisoa Vurito
Tugarato Oisoa Toupave**

(*Mak 9:14-29; Luk 9:37-42*)

¹⁴Oire uva oirara rutu ruvara iare avaaepa. Oa iava voa rera ruvara-ia rekusa urioroepa iravu oirato ¹⁵^coiso puraoro, “Turaro. Siraou ragai oviitoaaropa. Ira kokopeko upia tapo purapaveira. Oa iava varaua rerare vurivira toupaveira. Ari ita, vokiara rutu-ia koveparoveira tuitui kasiro iare. Ora vokiara rutu-ia tapo uuko oviro iare koveparoveira tuutuusaoro.

¹⁶Rera sipoavorao oevu iare disaipel vii voeaaro. Uva viapau oiso uvuiaerao oiso ra rera porete pieive.”

¹⁷Uva Jisas oiso puraroepa, “*Ae! Visii vao-ia visiigoa-ia viapau oirao pie vovou vai toupai. Visiigoa viapau torevoko vovou vaiei. Uva ovirovu-ia vuuta visii tapo toupaveira? Ora ovirovu purapaaveira visii vo vovouroaro-ia kasikasipaoro, osa viapau goruvira ragai vaaro-ia pitupata? Rera sipota ragai iare!*” ¹⁸Uva Jisas rerare ro tugarato kasipuvira reoroepa rera kosi pieoro viovokotoa iava. Oa iava rera iava upia opesi ovoiepa.

¹⁹Oire uva voea raga disaipel urioaepa Jisas iare rera akepasa oiso, “Apeisi ragavira iava viapau uvuipaiei tugara kosi piepasa?”

²⁰^dUva voea tavireva oiso puraoro, “*Raria oavisii garepai oa iava viapau uvuipatai. Iu, oiraopavira eisi osa visii tavipaa, Vosa rari vukuro vai toupave oiso osa mastet kuearo garepa takurarovi rutu, oire va iava vo pukuioere oiso purata, Toreu ra vova avau uvaire. Ra avape. Vosa oisi eisi visii varaaro rariara oisi toupave, oa iava uvuipatai osasararovu rutu purasa kovo oisi eisi.*” ²¹[Uva viapau oraivai epao tugara kosi piepa raiva vai. Ari vao raga vosa aio kavu rovopata variria purapasa katai rugoo raga-ia.]”

**Jisas Erao Pievira Ora Rera Iava
Tavioepa Oiso, Kopiiravere
Ra Vorevira Torera**

(*Mak 9:30-32; Luk 9:43-45*)

²²^eUva avaaepa Galili iare. Oa iava voa Jisas disaipel vosireva oiso puraoro ora rera iava, “*Tutuu pievoi ra Oirato Ovi-itoaaro Ro Ropoto tovoive oirara vavaeoro-ia.*” ²³Ra rera upoive rera kopii pieoro. Oire voava vo pevapa vokia vorevira

^a17:10 Mal 4:5-6 ^b17:12 Mt 11:14, 14:3, 10 ^c17:15 Mt 4:24

^d17:20 Lu 17:6; 1 Ko 12:9 ^e17:22 Lu 18:31, 24:6-7

torerovere.” Oa iava disaipel vovouaro rirovira vavataaepa.

**Jisas Moni Vikireva
Lotupa Kepa-ia Takisoro**

^{24f}Oire uva Kapaneam-ia pou virosa avaaepa. Uva voeao moni oupa irara urioaepa Pita ruvara-ia oiso akesa, “E visii tuvetuvepatoaaro avu moniara vai vikipaveira vo kepa-ia Rovopa Kepa Tugoropa Kepa takis voripaoro, eke?”

²⁵Uva Pita oiso puraroepa, “Iu.” Oa iava koataroepa kepa-ia. Uva Jisas reo rovoroea oiso rera akeoro, “*Saimon. Apeisi rugoopau voeao-ia turaro irara vo rasio tokipa irara. Irou ruvara-ia oisoa moni oupaave, ora voea raga vo ovii irara oaive ruvara-ia, eke oearovu raga voeao tauai irara?*”

²⁶Oire uva va-a vao oa iava Pita oiso puraroepa, “Ari voeoro ruvara-ia oisoa moni oupaave tauai irara iava voea.” Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*O ita, oa vituaro-a vao oa iava voeao ovii irara oaive viapau moni vikipaveira takispaoro. Osa ita viapau uvuiparai ra monia vai vatea takisoro vo kepao-ia Aite oaa vo kepaaro.*

^{27g}Ari ita, teapi voea kasipu piepe. Uva oiso vii tavipaa, Avau toko rovu iare ataritoa vai kaa piesa. Uva rovotoa vai kaa pierivere, ra irai gisipoaro gaari. Ra monia vai ouri. Oire ra oaiva voreu veg-eipa takis vorisa Tugoropa Kepa-ia vao uvui pieoro vegei vaaro.”

**Disaipel Jisas Akeiva Oiso, Irou
Riropai Sara-ia Vao Vova Vuvuiua?**

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

18 Uva vo vuuta-a vao oa-ia disaipel urioaepa Jisas iare oiso akesa, “Irou vai oearovu rutu-ia putepai vo Sarao-ia Pauto vaaro?”

²Oire va iava Jisas iravure kakaeto keeraroepa. Oa iava rera tore piereva voea vuutaaro-ia. ^{3h}Uva oiso voeare puraroepa, “*Visii tavi iraopaavo oiraopavira oiso, Vosa visii vovouisiro oavisii iava viapau poreta viro, ra viapau oiso Pauto vo Saraaropa ruipapata osa ro-ia kakaeto vava ruipaparoveira, uva viapau uvuuta koatasa vo Pauto vo Saraaro-ia. Viapau rutu!* ⁴Vosa ro ira ora akaipa pieparo ra oiso karekero osa ro-ia kakaeto, ira oearovu rutu-ia putepare Sara-ia Pauto vaaro.

⁵ⁱ“*Ari vosa irai visii iava ragai vaisiarore rugoopaoro oiso irai tauvareve kakaetoa vai, ira-a eera ira ragai tauvapare.*

**Vuri Pitupitu Oa Oirato Vaaro
Vuri Piepaiveira Raria**

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

^{6j}“*Ari ita, vosa irai oiratoa vai ira kakaeto raria vaiaro vuri piereve voeao iava kakae vure oea ragai-ia raripaaveira, uva vearopai oiso ra oea rera-ia riroa vai aveke vai tuuive rera okoeoro-ia rera roko piesa avakava vuruvuaro-ia.*

⁷“*Siraovira rutu oirara-ia voeao vo rasio-ia oea oearovu kove piepaiveira vuri vovou-ia. Oiraopavira rutu vao-ia vuri pitupitu oa karekeperea. Ari ita, uva siraovira rutu-a ropa ira voea kove piepareveira vuria-ia.* ⁸Oire vosa ovavaevu visii kove pieve ora okokotovu, vearopai va tokooro va-ia vikiu, ra katai vavae ragava ora katai kokoto toupai. Oa iava uvuipau ra veoro tootoo-ia ouri. Teapi vo vavaerei rutuva ora vo kokotoarei rutuva touparivora, vara rutuva vii vikiiverea tuitui kasi iare okasia viapau rokoa vai vo vuri tapi. ^{9k}Ari ita, vosa osireito vii kove piereve vuri vovou-ia, oire rera tateri rera vikisa, ra kataitoa ragava

^f17:24 Eks 30:13, 38:26; Ro 13:7 ^g17:27 Jo 6:61 ^h18:3 Mt 19:14; 1 Pi 2:2

ⁱ18:5 Lu 18:17 ^j18:6 Lu 17:1-2; 1 Ko 11:19 ^k18:9 Mt 5:29

toupari. Oa iava uvuipau ra tootooa rutu-ia karekeu. Teapi vaiterei rutuva touparivora, vaitereiva vii vikiiverea vo tuituia-ia vao oa viapau rokopaive.

Reo Ruu Aue Iava Sipsip O Iria Opesikooa

(Luk 15:3-7)

¹⁰l“Visii vao vatatopo iraopata. Teapi oiso keapata voeao vuutaaro-ia kakae vure akaipa irara raga. Visii tavi iraopaavo oiso, Vo vuvuiua uva enselpa irara epao voeao oea kakae vure tokipaiveira oea vokiara rutu-ia Aite puaaro kekepaiveira ira toupaveoi vo vuvuiua-ia. ¹¹m[Eake iava uvare ragai-a vao Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto urioraera oirara ousa vorevira voeao oea opesikooaepa, ra va iava voea vorevira vorea Pautoa-re.]

¹²“Apeisi vai rugorugooatai? Vosa irai oiratoa vai katai vovoto (100) sipsip ragui tokipareve. Oire vosa iriavu opesikoo, ra viapau oirare taraapareve, eke? Iu! Ra ita aue raga kavu piro vo resura vatara tau vo resura vatara (99) pukuia-ia vo uva vo ragui tokipareve, ra oirare kataiva rororo. Ra voava oirare taraasa avaro o iria opesikoo. ¹³Oiraopavira visii tavipaavo oiso, Vosa vorevira oira oureve o iria opesikoo, ra riovira rorupareve rutu. Vo roruo-ia pute pievira oa tou rovopaive vao-ia vo resura vatara tau vo resura vatara (99) sipsip vo rara vorevira oira oureve vo ragui iare. ¹⁴Eisi osa raga vao toupai Aite oavisii vo vovouaro ro vova vuvuiua. Ira vaopa reasiparoveira, opeita iravu opesikoro voeao iava garepa kakaerovi.

Araokoto Torevokopa Pitupitu Ro Ira Vuria Purapareve

¹⁵n“Oire vosa araokotoa vai oavisii vuria purareve visii-ia, oire avata rera iare,

ra rera tapo pauta rera aviavi piesa. Ra rugooro vaore vuria oa purareve visii-ia. Uva oiso rutu toupai, Rera agiagita vo rara visii vo reoaro uvureve. ¹⁶oAri vosa viapau visii uvureve, oire aitereivu outa ra visii peva rutu avata rera iare. Uva eva oiso toupai, Vaiterei evaiterei o vo peva oea rutu katai reo puraparo vii vo reoaro oirao piepai, oiso osa purapapeira Tugoropa Vuku. ¹⁷Ari vosa viapau visii vo reoaro uvureve, oire oirao pie vovou irara gurui voea tavisa va iava vao-ia voeao lotupa irara. Oire ra vosa voa evoa viapau visii rutu uvureve, ra oiso rerare purata, Auoro, oirao pie asato rutu vii kaviruto, takis oupato.

¹⁸“Oiraopavira oiso osa visii tavipaa oiso, Auero rutu varao oarare korukorupatai vo rasio-ia, Pautoa tapo oarare korukorovere vo vuvuiua-ia. Ari varao oara rutu tapo vasepata vo rasito, Pautoa tapo-a oara vaseparevere vo vuvuiua-ia visiiipa.

¹⁹p“Uva vorevira ita aia visii tavipaavo oiso, Vosa visii iava aiterei katai vovou purasi ora vaiterei-ia vo orekevu avu vai-ia, oire varirisi. Ra Aite oisi va purareve vaitereipa. ²⁰Iu, vosa vaiterei o vo peva ragai vaisiarore rugoo rovoave, oire uva-vivu ora guruave, ra voa voea vuutaaro-ia toua voea tapo.”

Reo Ruu Kovopatoa Iava Ro Ira Varao Ou Ragaara Kavuu Ragapareve

²¹qOire uva vo voki-a vao oa-ia Pita Jisas iare urioroepa. Oa iava voa oiso rera akereva, “Vosa ovirovu purareve araokotoa oaa vuriara ragai-ia, oire ra ovirovu-ia vuuta rera iava vara veraa? Erao vatara (7) vuutaro-ia?”

²²rOa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “Easi viapau oiso eisi vii tavipaa oiso, Erao vatara vuutaro-ia. Ari oiso vii tavipaavo,

¹18:10 Sam 34:7; Ap 12:11 ^m18:11 Jo 3:16 ⁿ18:15 Lev 19:17 ^o18:16 Diu 19:15; 2 Ko 13:1 ^p18:19 1 Jo 5:14 ^q18:21 Lu 17:4 ^r18:22 Kl 3:13

Erao vatara tau vuutaro-ia ora erao vatara vuutaro (77).

²³ “Uva oisi-a eisi osa Sara vao vova vu-vuiua oisi toupaveira oiso, Uva iravu turaro oiso ruipaparoepa ra ou ragaaro torevokoreve kovopa irara varaaro voeao rera voeaaro. ²⁴ Oa iava rovaroepa vara torevokopaoro. Uva rera iare iravu sipoiva oirato ira varaaro oiso uvuipaepa katai tau ipu kina (K10,000) rutu-ia. ²⁵ Ari ita, osa viapau monia vai toupaveira rera ruvara-ia kovopato. Oa iava turaro rerare oiso puraroepa, Vearopai vii-ia voriparai ora riakova oara ora kakae vure rutu voeao vii voeaaro ora orekerovu rutu varao vii varaaro oara rutu vatepaa irai. Oire ragaipa visii voriaro vateve irai vao opesi piesa osa ragai ruvara-ia monia ou ragariva. ²⁶ Oire uva oisi-a oiso-ia osa iava rera ro kovopato takuro viropa vo rasia vao oiso puraoro turarore, Turaro reito ragaivipa siraou tue rovooro ragaire. Oara rutu vore piepaa varao. ²⁷ Oa iava turaro rerapa siraoroepa. Uva vara eaka ragaire varao ou ragaara.

²⁸ “Uva rera kovopato kosiro viropa iravu iare kovopato ira tapo oisoa kovopareve. Oa iava rerare oiso puraroepa rera okoearo-ia pituoro, Auoro! Ragai vaoro vore pieri erao vovoto kina (K200) rutu.

²⁹ “Oa iava rera era ira oisoa tapo kovopareve ira takuro viropa rerare oiso puraoro, Ragaivipa siraou tue rovooro ragaire. Oa vore piepaavere rara viipa. ³⁰ Vo osa roari reasiparoepa. Oa iava rera tovoreva tuukepa kepa-ia, oiso ra vao toureave aue vore piepaoro vao oa ou ragaireva.

³¹ “Oire uva va vao kekeiva kovopa irara. Oa iava rirovira kasipuaepa rutu. Uva vara rutu varao rera vo vovouroaro karekesa avaaepa turaro oaivepa. ³² Oa

iava turaro rerare keeroepa ro kovopato rera akesa oiso, E vii-a vao vurito viigoa vao purarivo? Ari ita, riroara rutu eaka ragaavorao vii vore pieoro, uvare ragaire ora sirao pieueroa. ³³ Oa iava ita viipa siraoraero. Uva apeisi iava viapau eerapa ita siraoerao vii tapo kovopato? ³⁴ Uva va-a vao oa-ia rirovira rutu kasipuroepa ro rera reitoaaro. Oa iava rera vateve voeao vavaeoro iare riro upia vate irara, oiso ra vao toureave vao rutu vore pieoro oa ou ragaireva.” ³⁵ Oire uva vo reo opesi pieoro Jisas oiso puraroepa, “Vosa viapau oisi oiso araoko irara oavisii iava viapau vuriara verapata, ra oisi raga ita Aite ro vova vuviua visii oisi pieparevere oiso-ia.”

Jisas Vao Iava Reoroepa Ora Oupa Pitupitu Putearo

(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

19 Oire uva Jisas vo reoara rutu opesi pieriva. Oa iava Galili-ia kavureva Judia taere iare oiso ragavira ivirovira Jodan. ² Uva riro irara rutu oirara rera sirova utupaaepa. Uva vao voea iava upiara rutu porete piepareva ravotovira.

³ Oa iava vo Farisi rera tavatavaesa urioaepa oiso rera akepaoro, “Vosa oirato ora rera vo ruipaaro-ia riakovaoro kavu ovoireve, uva apeisi-a Reo Taisi vai pasi oisi purapai, Oiso vearopai oisi?”

⁴ ^{uv} Oa iava vo reo pukooro Jisas oiso puraroepa voeare, “E viapau vo siposipo vieipataveira oa toupaveira Tugoropa Vuku-ia vao rovoa iava? Oa-ia Pauto oiratoarei pura rovoreva ora riakova ora oupa pitupitu iava ⁵ ^w oiso puraoro, ‘Vosa oirato aitetoarei kavureve ora aakova. Ora vosa riakova tapo

^s18:25 2 Kin 4:1 ^l18:35 Je 2:13 ^u19:4 Jen 1:27

^v19:4 1 Ko 14:20; 1 Pi 2:2 ^w19:5 Jen 2:24; Ef 5:31

rera oiraaro ra kataito purasi ora vaiereia.'

⁶Eisi osa iava viapau uvuipasiei ra oiso toupasi, Vaiterei. Viapau. Ari oiso piesivoi kataiua varaua. Eisi osa va vao Pauto otavosia purareva oa-ia viapau uvuiparoi irai ra va sikareve."

⁷Oire uva Farisi rerare oiso puraaepa, "Ari eakere Moses igei vatereva vao Reo Taisi oiso, Vo osa oirato reo ovoi rigatooro riakova vatereve, ra oira sigureve?"

⁸Uva Jisas voeare oiso puraroepa, "Riro kaureo irara visii visiigoa vo rugooro paivuruvira toupaveira. Oa iava Moses visii vaipa va vao karureva, oiso ra riakora sigupata. Osa viapau rutu tariri rutu vo pitupitu oisoa toupave. ⁹Ari ita, visii tavipaa oiso, Vosa ro ira riakovaaro kavureve o iria viapau otopa pitupitu purapave, eera-a ira ora oupa vo taisiario-ia tagaure vo osa iriavu riakova oureve ita."

¹⁰Va-a vao oa iava disaipel rerare oiso puraaepa, "O ita, vosa Reo Taisire rugooro irai vao ora oupa taisi oiso, Riro gorua rutu-a vao ora oupa taisi. Eerapa vearopa-a ira viapau ousa vo pitupitu purarevori rovoa-ia."

¹¹Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, "Ari ita, viapau oiso oirara rutupa-a vo reoa vao-ia ora riakora. Viapau. Ari voeao raga vaaro-a oepa va vatereva Pauto. ¹²Aue iava uvare oearovu kavupaiveira aako riakoro oisi raga, ra viapau va iava riakova vai oureve, ora voearo oearoa kakae pura arapa reasipaoro ora itakorepaaveira, ora voearo oearoa vaore rugoopaaveira Pauto vo Saraaro vova vuvuiua. Ari vosa aa ro avuo ro ira vo reo vao sirova utu ruipaparo, oire rera eakata, uvare rera vo reasiaro-a vao riako ou arapa."

Jisas Garepa Kakaero Viraakoreva

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³Va-a vao oa iava garepa kakaero sipoiva rera iare. Oa iava oiso ruipapaaepa ra voea kukuearo-ia ora rera vavaearo tovoreve varirioro, ovusa disaipel voeare korupaaepa. ¹⁴Uva Jisas oiso puraroepa, "Kakae vure eakata, ra urioave ragai iare. Opeita voeare korupata. Ari Pauto vaaro Sara voea vaaro oiso osa voeao garepa kakaero." ¹⁵Oire uva voea kukuearo-ia vavaarei tovoreva. Uva va eva purarevoiva, voea arova avaroepa.

Vo Viovokotoa Iava Toupavoi Ro Riro Kotokoto Guruto

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶Iravu viovokoto Jisas iare urioroepa oiso purasa, "Tisato. Eake vai puraa vearo pitupitu vai, ra oai iava Tootoo Ovoi oua?"

¹⁷Oa iava Jisas oiso rerare puraroepa, "Eakere ragaire eisi purauei? Ari kataitoo raga-a vearotoa rutu Pauto. Vosa rera vaaro Reo Taisi rutu sirova utuu vearovira, oire va iava vo Tootoo ouri."

¹⁸^zOa iava oiso Jisas akereva, "Aa vao-a Reo Taisi?" Uva Jisas oiso puraroepa, "Vao-ia Reo Taisi oiso-ia, Opeita oira upopau, opeita otopau, opeita kavirupau, opeita kuuvupau oearovu iava, ¹⁹aiteara vaiopa avivikepau ora aakoara, ora oearovu rutupa siraopau oiso osa ora vipa siraopaveira."

²⁰Oa iava viovokoto oiso puraroepa, "Otaisiroa rutu varao Reo Taisiro sirova utupaveira. Uva eake vai ragapa potepaavoi?"

²¹Oa iava Jisas oiso rera tavireva, "Ari ita, vosa vearo vovou rutu purasa auopau, oire auero rutu-ia vii varaaro vori rovou. Oa iava uvuipau vara voriaro vaterivora voearopa apota irara, ra ragai sirova utuu.

Eva oa iava viipa varao pere vuvuiua-ia vearopara.”

²² Uva vo reo uvureva rera ro vio-vokoto. Oa iava rerare sopaua va-vataepa. Uva avaroepa, uvare riroara rutu-a orekerovu rera varaaro.

²³ Oire uva va iava Jisas ora rera voeaarore disaipel oiso puraroepa, “*Ari ita, vavagisipapeira rutu voeaopa riro kotokoto guru irara vore ora kiupa arapa Pauto vo Saraaro sovava-ia.*” ²⁴ Uva ita, vavagisipai vao tavaatoa iava vo rito vo osa rirova vai vo kare iava kamel kare iriai voa koatasa auepa. Uva oisi rutu rirovira vavagisi iraopai ropa riro vori guruto vore koatapasa Pauto vo Saraaro-ia.”

²⁵ Uva tavetave iraopaiva rera-ia. Oa iava oiso puraaepa, “Uva apeisi-a? Iroutoa vai-a ira uvuipa Tootoo Ovoi ousa?”

²⁶ ^a Oa iava Jisas voeava vurapareva tuupavira. Uva oiso puraroepa, “*Viapau uvuipa oirato. Ari Pautoa raga uvuiparoi irai oisiri avu pierevora, rera vo Saraaro iare koataro.*”

²⁷ Uva Pita rerare oiso puraroepa, “Ari ita, igei auero oaio rutu kavuiovora vii sirova utupasa. Uva va iava eake vai ouioverea?”

²⁸ ^b Uva Jisas voeare oiso puraroepa ora rera iava, “*Oiraopavira visii tavipaavo. Vo utupaua orekerovu rutu isivaaro iava varao oara airepavira karekepaperea osa varao vo rasitoa-ia torevoko rovorevrea Pauto, ovuutaroa-ia oiso Oirato Oviitoaro Ro Ropoto kerariava pouro viroverea paupa-ia vao king vo vuutaaro. Eva-a oa-ia visii tapo pautaverea aue katai tau erao (12) paupara, visiigoa ragai sirova utupateveira. Oire katai tau erao (12) aue sara vova Isrel oea taavataverea voea rovirieioro.*” ²⁹ Voeao oirara ora

riakora oea ragai vaisiarore rugoopaoro orekerovu rutu kavuiovora oiso-ia, araoko irara, ora taataa riako, ora aite irara, ora aako riako, ora kakae vure, ora voea varaaro rasiara, oea vara-ia varao pute pievira rutu oaravu rutu ouiverea taru aue tapo Tootoo Ovoi. ³⁰ Ari ita, uva voeao oea visii sirova oisoa utupaave, evoea oea visiipa iraverea vo Pauto vo Saraaro sovava iare. Ovusa voeao oea visiipa oisoa irapaave, oea taru visii sirova utuaverea.

Wain Kovo-ia Kovopa Irara

20 “*Iu, Pauto vo Saraaro oa oiso toupaveira osa iravu oirato ira vaaro-a riroa rasia. Oire vokipaua rutu ovokivu-ia avaroepa oearovu kovopa irara ousa wain kovo-ia kovosa rera vaaro.*” ² Uva oearovu tapo kovopa irara ora reoparoepa katai vovou raga-ia, oisore ra katai vovou raga puraive. Ra katakataivira katai voki voriaro oupaive katai kina. Oa iava voea arureva voa kovosa wain kovo-ia. ³ Oire vo peva vuuta isivaaro-ia avaroepa ita oearovu kekesa vo uva oisoa aivaropaive osa tou ragapaiva voa. ⁴ Oa iava oiso voea tavireva, Visii tapo avata wain kovo-ia kovosa, ra va iava uvuivira visiipa monia vai vateavere. ⁵ Uva avaaepa. Oire ravireo vuuta-ia ora ovaiaro avaroepa ita. Uva oisi raga ita piereva.

⁶ “Oire vokiarovi vo vavae vuuta-ia avaoro oearovu ita kekereva osa touiva. Uva oiso puraroepa voeare, Eakepa tou ragapatavo vo-ia ro rutu-ia ravireo?” ⁷ Uva rerare oiso puraaepa, Ari aue iava uvare viapau irai igei vatepare kovoa vai. Oa iava oiso voeare puraroepa, Oire visii tapo avata, ra kovota wain kovo-ia.

⁸ ^c “Oire uva vokiepa voeare. Oa iava rera ro ira vo kovoaro-a wain kovo ira tokipato

^a19:26 Jop 42:2

^b19:28 Re 3:21

^c20:8 Lev 19:3; Diu 24:15

tavireva oiso, Kovopa irarare keerau voea vorisa. Uva voeao iava rovouvere utupa irara voeao-ia rekasipasa irapa kovo irara.

⁹“Oire uva voeao oea vo vavae vuuta-ia kovo rovoaepa oea karea viropa katai kina raga ousa katakataivira. ¹⁰Uva voeao oea irapavira rutu kovo rovoiva oea karea viropa ita. Uva oiso keapaaepa, Vigei riroa vai pute pievira oupai, osa viapau. Ari oisi raga ita katai kina katakataivira ouaepa voea rutu. ¹¹Oire uva oisi-a oiso osa ouaiva, vara agarupaiva rerare re-opaoro ro ira vo kovoaro-a. ¹²^dOiso puraepa, Evoeare oea utupavira kovoivo oea katai vuutavi raga-ia kovoivoi. Uva voea vo voriaro vaearivo rutu igei vaarova uvuipai. Ari ita, igei vao riro vavata kovoro rutu pura rovopaiovo riroto-ia ravireo.

¹³“Oa iava oiso puraroepa iravure oirato voea iava rera, Vatetoa oaa. Katai reo puravevo, oisore ra katai kina raga oupata visii rutu katakataivira. Uva viapau visii vuri pieavoi. ¹⁴Vii vaaro voria ouri, ra vava kareu, uvare ragai vo ruipaaro-a, oa iava oisi raga eisi voeao voriaivoi utupa irara rutu oiso osa vii vo voriaro. ¹⁵^eApeisi ragavira? Ra vosa orekevu avu vai purasa auepara vao-ia monia ragai vaaro, uva viapau oisi uvuiparai, eke? Vearo pitupitu puraavoi, uva vava ia agarupari.” ¹⁶Oire uva vo reo opesi pieoro voea iavirava oiso puraroepa, “Ari ita, uva voeao oea visii sirova oisoo utupaave, evoea oea visiipa iravereva vo Pauto vo Saraaro sovava iare. Ovusa voeao oea visiipa oisoo irapaave, oea taru visii sirova utuavereva.”

Jisas Ora Rera Iava Vo Pevapa Tavi Purareva Oiso, Kopiiravere Ra Vorevira Torera

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷Jisas Jerusalem iare ipasa aueparoepa. Oa iava disaipele ragare keeraoepa, uvare voea raga tapo ora reo ruiparoepa vo vokapaoro raivaaro. Uva oiso puraroepa voeare, ¹⁸^f“Uvuta! Ipavieie Jerusalem iare uva Oirato Oviitoaro Ro Ropoto tovopai reipa irara vavaeoro-ia pris irara ora voeao tarai irara Reo Taisi-ia. Oea rera tovopai kortua-ia. Ora reo goru puravere rera kopii piesa. ¹⁹^gRa rera vateive oearovupa ratau tou irara iava. Ra rera tovipaive rera ragipaoro. Oire rera tapaive evao parikou-ia. Uva taru vo pevapa vokia torerovere kopii iava tootooro vorevira.” Eisi osa voea tavireva ora rera iava.

Jems Araorei Ora Jon Oiso Vovoupasiepa Ra Reipasi

(Mak 10:35-45)

²⁰^hVo vokio-ia aakova vaiterevo oviitoarei sipooro Sebedi oviitoareiario, rekueva rasiuaaro Jisas areoro orekerovure. ²¹Oa iava Jisas oira akereva oiso, “Eake vaipa ruipapauei?” Uva oiso Jisas tavieva, “Oiso ruipaparai ra reo ovoi purari vaitereopa oviitoarei oaa. Ra oiso pausiverea utupaua, iravu vo pauroverea oirapapa varata, ari iravu vo koike varata vo osa turarou.”

²²Uva Jisas oiso puraroepa vo araorei iare ovoovovira, “Viapau taraipasieie vao-ia oare akepasi. E uvuipasieie ra o-ia kap ukaiosi iria-ia ukaioravere, iria agasioi aue iava tavaka?” Oa iava oiso rera tavisiva, “Iu, uvuipaveieie.”

^d20:12 Je 1:11 ^e20:15 Diu 15:9 ^f20:18 Mt 16:21 ^g20:19 Ap 2:23, 3:13

^h20:20 Jo 9:38

²³iOa iava Jisas waitereire oiso puraroepa, “Oiraopavira rutu. O-ia kap iria-ia ukaiosivere ragai oiraaro. Uva irouto-a ira vo oirapapa varata-ia ora koike varata ragai sirova paurovere? Uva vo reoa vao viapau oiso ragai vo reoaro-a. Viapau. Ari varao-ia paupara oara ravaarevora Aite oearovupa oirara voeao oea reesireva.”

²⁴Uva vo reoa vao uvuiva voea katai tau (10) disaipel. Oa iava vo araoreire aveavepaaepa. ²⁵Uva va-a vao oa iava Jisas voeare keeraroepa ora rera iare. Uva oiso puraroepa voeare, “Taraiatai oearovu-ia reipa irara oea ratau tou irarapa turaropaai, oea-ia kae pievira oearovupa toupaveira uvare pute pievira goruava toupaveira. Oire ita, oearovu reipa irara rutu voea-ia pute pievira rutu tupaive. ²⁶Uva vo pitupitu-a vao-ia oa viapau uvuipai ra visii vuutaaro-ia tupaive. Viapau. Ari ro ira oisi ora rei pieparo vo visii vuutaaro-ia ira oiso toupavevea kovopato visii tauvapaoro. ²⁷Ari vosa ro ira visiipa rei ruipaparo ira oiso tourevere, Visii reraaro kovopato. ²⁸iOiso rutu osa ragai ragoa urioraera vore. Uva viapau oiso ruipaparaveira ra oearoi ragai kovopaive oirara vai. Ragoa urioraepa kovoa purasa voea tauvaoro. Ora ragai vaaro tapo tootoo vatesa va iava vaseoro oirara rutupa voea oriruoro.”

Jisas Voositoarei Porete Piereva Ravotovira

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹Oire uva Jeriko iava avaroepa. Oa iava oirara rutu Jisas sirova utuaepa. ³⁰kUva voa waiterei voositoarei raiva vatuaro-ia pausiepa, vo osa rera iava uvusiva Jisas osa vokapareva. Uva oiso puraoro rerare keerapasiepa, “Turaro. Vii-a Devit Aaotoaaro. Veg-eivipa siraou.” ³¹Oa iava riro irara

waitereire korukorupaaepa oiso puraroepa, “Avaitereo, ora tape piesi!” Osa gausiva ita rirovira rutu. Uva oiso purasiepa ita, “Vii-a Devit Aaotoaaro. Vegevipa siraou!”

³²Oa iava Jisas voavi toupapoora waiterei aatoora oiso puraroepa, “Eake vai-a oapa ruipapasiei ra oai puraa veipa?”

³³Uva oiso rera tavisiva, “Turaro. Vegei oiso ruipapaveiei ra vegei osireiara karuri.”

³⁴Oa iava Jisas waitereipa siraoroepa. Uva waiterei osireiara-ia vavaea tovoreva. Uva va iava vorevira vurasiva. Osa iava rera sirova utusiepa.

Jisas Turarovira Koataroepa Jerusalem-ia

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

21 Oire Jerusalem iare avapaoro Betfasi urui iare tutuu pieivoiva, Oliv Kovo Pukui varataaro-ia aitereivu disaipeltoarei ira piereva waiterei aruoro oiso, ²“Vo urui-ia kareu virosa irasi. Ra voa donki kekesi ovusa variaua riarara-ia toupaveve oviitoa tapo oira reraaro. Uva vo avaorei rutu karusivere ra waitereiva vorei ragai iare. ³Oire ra vosa irai vei akepareve oiso, Eakere evaiterei avaorei oupasi? Ra oiso tavisii, Iria-ia Turaro vo kovoaro tupaivoi. Oai iare waitereo oupavevo. Ra waiterei iava vasereve ikauvira veipa.”

⁴Vo reo oirao piesa vao karekei oreoa purareva profetato oiso,

⁵lVii Saion vata taviuvere oiso, Eera visii reraaro King ira urioparoi visii iare gavaure vovouto. Ira donki kakae ivara-ia paupapoora urioparo.’

⁶Oire uva waiterei waitereo disaipeltoarei oisi waiterei piesiva donki avaorei

ⁱ20:23 Ap 12:2; Re 1:9 ^j20:28 Fl 2:7; Ais 53:10

^k20:30 Mt 9:27; Sam 89:1-5 ^l21:5 Ais 62:11; Sek 9:9

vaitereiva voreoro oiso osa Jisas vaiterei tavireva. ⁷Oa iava varoara tovosiva vaiterei ivara-ia oara ivara-ia popotapavira pauparoepa Jisas. ⁸Uva riro irara oirara ora riakora ora voea varaaro varoara parakapaoro vara tovopaiva raivaaro. Osa oearovu evaoara tosi-paoro vara tovopaiva voa raga raivaaro. ^{9m}Uva voea oirara ora riakora piri-paoro rerava irapaaepa, osa oearovu utupaaepa kaku piepaoro oiso purapaaepa, “Hosana Devit aotoaaro-ia Pauto rera viraakoreve, ro-ia ira uriopa Turaro vaisiaro sovara-ia! Hosana vore viara-ia Pauto!”

¹⁰Oire uva Jisas Jerusalem urui-ia koataroepa. Oa iava oirara rutu ora riakora voeao vo urui-ia tou irara oea rera kekeoro paripariiva rutu oiso purapaoro, “Avoeao! Iroutoa rutu-a ro-ia?”

¹¹ⁿOa iava oirara ora riakora voka-paoro oiso puraaepa rerare, “Profetato ro-ia Jisas, Nasaret iava rera vo Galili taere sovara-ia.”

Vo Jisas Oirara Sigureva Tempel Sovara Iava

*(Mak 11:15-19; Luk
19:45-48; Jon 2:13-22)*

¹²Uva Jisas Rovopa Kepa-ia aue Tempel koataroepa. Oa iava voava oirara rutu sigureva vo osa voa ora voripaaepa vo kepa sovara-ia. Uva voa tebolara petopetoreva oara-ia orekerovu-ia moniara ora tuutuukopaaepa, ora varao paupara oara-ia paupaoro ora tuutuukopaaepa kurue kare-ia. ^{13o}Uva oiso voeare puraroepa, “*Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Ragai vo kepaaro-a vao-ia oa vaisipaiveira oiso, Variripa kepa.’ Uva oiso rutu va piepatavoi, vataupa tapi kavirupa irara voaro.*”

¹⁴Uva voa toureva Tempel sovara-ia osa oearovuva uriopaaepa voosi irara ora kotupipa irara rera iare voa. Oa iava voea ravotovira porete pie ovoipareva.

¹⁵Uva reipa irara pris ora oearovu tarai irara Reo Taisi-ia vao ravotoa kekeiva. Oa iava kakae vure uvuivo osa kaku piepaiva Tempel sovara-ia oiso purapaoro, “Hosana Devit Aotoaaro-ia!” Osa-a eisi osa iava vuri vovou iraopaaepa rutu rirovira kasipupaoro.

^{16p}Uva oiso puraaepa rerare, “E pasi vo reo uvurivoi oa purai viire?” Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Iu. Oa uvuavo. Esa viapau vo reo vieipataveira oa oiso purapai,*

‘Vii garepa kakaero oiso pieriva ora voeao sikeo irara roroara-ia tou irara ra vii-ia vuurapa vaisi purapaive?’”

¹⁷Oire uva voea kavuoro kosiro viro-pa uruia iare vao Betani voa tousa vo rupa-ia vao.

Vo Jisas Reoroepa Oa Iava Fik Ova Erakoepa

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸Oire uva vokitaua rutu Jisas voreroepa riro urui iare. Uva voa rirovira rutu ogoeroepa. ¹⁹Oa iava oevavu kekereva fik ova raivaaro. Uva vo eva iare avaroepa. Uva viapau oiso kuea vai kekereva voa. Ari guruvara raga toupai-ia voa. Uva vo evare oiso puraroepa, “*Viapau oiso ra kuepauveira ita.*” Oa iava ikavira erako ovoiepa.

²⁰Uva disaipel va vao kekeiva. Oa iava tavetave iraopaiva oiso purapaoro, “Apeisi iava fik ova ikavira erako ovoiei?”

^{21q}Uva Jisas voea vaaro pukoreva oiso, “*Ari ita, oiraopavira visii tavipaa oiso, Vosa oirao pie vovou rutu purapata vakuvaku asavira, oire ra oiso piepata osa*

^m21:9 Sam 118:26 ⁿ21:11 Jo 6:14, 7:40 ^o21:13 Ais 56:7; Jer 7:11

^p21:16 Sam 8:2 ^q21:21 Mt 17:20; Je 1:6

vo evaore fik ova pieavoi oa iava erakoei. Ari ita, ra viapau oiso va raga vao purapata. Ari uvuipatai ra vaore pukuia tapo oiso purata, Toreu ra ora vikiu vore avakava-ia. Oire ra oisi pieive. ²²rUva vo osa raripaoro rutu variripata orekerovupa ruipapaoro, oa iava uvuipatai ra vara oupata.”

**Jisas Akeiva Oiso, Irou
Vaore Vii Reesiva**

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³sUva Tugoropa Kepa-ia aue Tempel koataroepa Jisas. Oa iava oirara rutu siposiporeva voa. Uva reipa irara pris ora oearovu Isrel iava oearoa rutu urioaepa rera akesa, “Eake reesia vao vii vaaro oa iava vo kovo purapari? Irou vii vateva vo reesi?”

²⁴Oa iava Jisas voea aatooro oiso puraroepa, “Ragai tapo ita visii akepaavoi oavure. Vosa ragai gisipoaro pukota, oire ra ragai tapo ita visii aatoa visii tavioro ragai vo reesiaro iava. ²⁵Oire vo baptaiso Jon oa puraparevora, ovuva vo karopoa oa urioera Pauto ruvara-ia, eke vova oiratoa raga? Ra ragai tavita!” Uva ora rugorugoo piepaaepa oiso, Apeisi avu purapaviei? Vosa oiso puravio, Vova Pauto, ra oiso purarovere, Uva apeisi viapau va oirao piepata? ²⁶tAri vosa oiso puravio, Oirato vaaro, uva riro irarapa uriripaviei, uvare oirara rutu oiso rugorugoo paai oiso, Jon-a profetato rutu. ²⁷Oa iava oiso purapaaepa, “Viapau taraipaiei.” Uva Jisas voea tavireva, “Ragai tapo ita viapau visii taviva vo reesi iava oa iava vo kovo purapaavora.

Reo Ruu Iravu Oviitoareiaro Iava

²⁸“Apeisi rugoopatai? Iravu oirato ira oisoa oviitoareiaro toupasi. Oa iava avaiotoa iare avaroepa oiso rera arusa, Oviitoa oaa avau wain kovo-ia kovosa vo

vokio. ²⁹Uva rera vo rearo pukooro oiso puraroepa avaioto, Reasiparai. Oire va isivaaro iava vovouisi poreoro ita avaroepa kovosa. ³⁰Oire uva kikootoa iare avaroepa aiteto oiso raga ita rera tavisa. Oa iava oiso puraroepa, Iu aite. Avaparai! Uva viapau oiso avaroepa ³¹uOire uva vaierei-a vaitereo oviitoarei, uva aa ro aiteto vo rearo sirova uturoepa?” Oa iava oiso puraaepa, “Ari avaioto.”

Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “Oiraopavira rutu visii tavi iraopaa oiso, Voeao kavirupa irara takis oupa irara ora vairo otopa riako oea Pauto vo Saraaro-ia koata rovoaverea iraoro visiipa. ³²Eake iava? Uvare Jon torevoko pitupitu kareke rovosa urio rovoroea visiipa. Uva viapau rera oirao pietava ovusa voea takis oupa irara ora otopa riako rera oirao pieiva. Ari ita, uva va keketava oa iava viapau oiso vovouisiro oavisii poretava rera oirao pieoro.

**Reo Ruu Vao Voeao Iava Vuri Irara
Oea Oisoa Wain Kovo Tokipaive**

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³v“Reo ruu uvuta vao oa oiso purapai, Iravu wain kovo paureva. Uva vo kovo rirore kasura purareva. Oa iava vao rikui tekareva auere gerepara pigipato masin. Uva vao uutupa kepa paureva vo kovo ruvara-ia. Oa iava oiso oevu kovopa irara tavireva, Vo kovo toki ragapatavere ragai vo kovoaro monia purapaoro ragai vaaro. Voea tavirevoiva, voea tovo pieoro vo kovo-ia otaerevu iare avaroepa. ³⁴Uva oivavu sovara-ia oevu arureva kovopa irara rera voeaaro vo kovo iare, oiso ra vo kovo kuearo iava oarai ouive rerapa voea ruvara-ia voea oea oisoa vo kovo tokipaive. ³⁵Oire uva voea oea arureva rera kovopa iraraaro oea ouiva

^r21:22 Je 5:16

^s21:23 Ap 4:7, 7:27

^t21:26 Mk 6:20

^u21:31 Lu 7:29, 50

^v21:33 Ais 5:1-7

voeao wain kovo tokipa irara. Oa iava voea iava iravu ragipaiva, ari iravu kopii pie ovoiiva, ari iravu vurokoiva aue-ia aveke. ³⁶ Uva rera ro ira vo kovoaro-a oevu ita arureva kovopa irara rera voeaaro riro iraravi rutu. Oa iava oisi raga ita voea pieiva. ³⁷ Oire uva ovoikuvira rutu rera oviitoaaro rutu siporeva voea iare oiso rugoopaoro, Ira vai-ia taru gisipoaro uvuivere ragai rutu oviitoaaro. ³⁸ ^wOa iava oiso ora reoaepa voeao wain kovo tokipa irara, Rera-a ro-ia turaro oviitoaaro rutu. Irare ra rera upoera, rera varaaro rutu oupe. Ra oisi iavirava kovoa tokipe ora vigeipa. ³⁹ Uva va iava rera-ia pituiva vo kovo sovar-ia. Oire voava rerava kosia viropa vo kovo vatuaro-ia rera kopii piesa. ⁴⁰ Uva apeisi vai rugorugoopatai vo siposipo uvupaoro? E utupavira urioroverea ro ira vo kovoaro-a? Ra eake vai-a vao oa purasa uriorovere voea-ia voeao vo kovo tokipa irara, raa?”

⁴¹ Oa iava Jisas-re oiso puraaepa, “Ari voea rutu taru uporeverea voeao vuri irara. Ra oevu raga ita tovo piereve vo kovo-ia. Uva vo aio oupa vuutaaro-ia vo kovo iava oupaoro rerapa vatepaaverea torevokovira.”

⁴² ^xUva voeare oiso puraroepa Jisas, “Esa pasi vo reo vaio vieipataveira Tugoropa Vuku-ia oa oiso purapapeira, ‘O-ia aveke iria veraiva voeao kepa paupa irara oira-ia kepa paupa arapa, eira rutu ita-a avekeva rovopava rutu kukuuvu tuuta oa eisi piereva Pauto Turaro. Uva evo kovo purareva oa vigei osireiario-ia ravotovira toupaveira.’

⁴³ Ari ita, Pauto rera vo Saraaro-ia visii Jiu rui piereverea oevu raga vatesa voeao oea vearo kue purapaveira va-ia. ⁴⁴ [Ari vosa ro ira kovero oira ivara-ia o-ia aveke ra ora pegepegeoro ita. Ari vosa

oira o aveke koveo irai ivara-ia, oire ra garepa visivi rutu rera taritaoro koveo.”]

⁴⁵ Oire uva voea voeao pris ora Farisi va vao reo ruu uvuiva oa purareva Jisas. Oa iava rera oriorisioro oiso puraaepa, “Asi vigeire oiso puraparoi.” ⁴⁶ Uva va-a vao oa iava oiso vovou ragapaaepa ra rera-ia pituive. Uva rirovira rutu uriripaaepa ita oirara rutupa voeao oea oiso oiso purapaave rerare, Jisas profetato.

Reo Ruu Vao Riako Oupa Aio Iava Vao-ia Rei Voki

(Luk 14:16-24)

22 Oire uva oavu ita purareva reo ruu voeare oa-ia oiso puraroepa, ^{2y}“Vao Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupai osa iravu reito king, ro ira oiso vo pitupitu purareva vo osa oviitoaaro riako ousa aueparo rei voki-ia. Oire riroa aioa purareva rera ro reito, ³ uvare oearovu oisoa reesi rovopareve oiso, Voeaore kaokaoravere rara vo aio iare. Oire pura piro vo voki vao oa-ia vo aio purareve. Oa iava rera voeaaro arureve, Voeaore keerasa avata. Ari vo osa reasipaave vo aio iare urio arapa. ⁴ Oa iava oisoa oevu arupareva ita rera voeaaro kovopa irara oiso puraoro, Visii avata ita voeare keerasa ita oeare keera ragaraerao. Ra oiso voea tavita, Uvuta. Ragai vaaro vatatopoei aioa, varao-ia oa puraavo oiso-ia bulmakau kare ora voeao taoropa kare. Ragai vo karearo oea upoavo. Oa iava vara rutu-ia vatatopoavo. Ari uriota va iare vao riako oupa aio.

⁵ “Uva eisi-a osa kaokaosa avaaepa voea voeao kovopa irara voeare, osa reasipaaepa ita vo kaokao uvu arapa. Uva voava ora sikasikaaepa oiso oearovu ora voea vo kovoroaro iare vikuiva, osa oearovu ora voea vo kovoroaro purapasa sara kovoro avaaepa. ⁶ Osa oevu kovopa irara rauiva reito voeaaro voea vuri

piesa voea kopii pieoro. ⁷Uva oisi-a oiso osa iava rera ro reito rirovira rutu kasipuoro rera voeaaro arureva viurupa irara. Oa iava avaaepa voea opesi piesa voeao oea kovopa irara upoiva. Oa iava voea vo vo uruiaro-ia tapo piuaepa.

⁸“Uva va-a vao oa iava reito rera voeaaro kovopa irara tavipareva oiso, Aioa vao oa vatatopoe tuariri. Oa iare voeare keera ragarae oea reesi rovoavora. Uva vi-apau uvuipaai ra urioave, uvare viapau uvuivira toupai voea vo rugorugooroaro. ⁹Oa iava visii tavipaa oiso, Vusita riro raiva iare voa siituepasa oearoire oirara vai ora riakora vai. Ra oeaire keera-paoro oiso purapata, Uriota riako oupa aio iare. ¹⁰Uva eisi-a osa puraroepa, oa iava avaaepa kovopa irara riro raiva iare oirara rutu gurusa ora riakora voeoro tapo vuri irara ora voeao veoro irara. Oa iava voea rutu pausa urioaepa kavatao kepa-ia. Uva agasiepa voea iava.

¹¹z“Oire uva voa paupaaepa oirara rutu vo aio-ia osa reito koataroepa voea kekesa. Oa iava voea sovara-ia iravu kekereva ira viapau vearovira oritooro urioroepa vo vokia eva riako oupa aio-ia. ¹²Oa iava rerare oiso puraroepa reito, Vatetoa oaa. Apeisi iava viapau vearotoa vai-ia kuvutoa vai kuvuoro uriouei vo aio iare? Osa viapau rera aatopareva. ¹³Oa iava rera voeaaro tavireva oiso, Rera vavaearo tuuketa ora kokotoarei tapo. Ra oisi rera pieoro rera kosi pieta vova eisire rupa-ia. Ra voa rupavira toupaooro ora reuriaro kuripareve ora rerapa siraopaoro. ¹⁴Uva oisi-a eisi osa Pauto kaokaoparoveira riro irarare. Ari katakataipa irara raga ora rerapa reesipareve koatapasa rera vo Saraaro-ia.”

Vo Jisas Akeiva Takis Moni Vatesa Sisa-pa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵Oire uva Farisi oiso vo reo purasa avaaepa, “Eake reo vai-ia rera tavatavaepe, ra oa iava rera piro piepe ro Jisas?” ¹⁶Osa iava Herot aruiva disaipel tapo voeao Farisi voeaaro. Oa iava Jisas iare avaaepa oiso purasa, “Tisato, igei vii-ia taraipaiei oiso, Vii-a oiraopa reotoa rutu. Uva oiraopa vovou rutu vii vaaro oa iava oirara rutupa siposipopariveira Pauto vo pitupituario iava. Uva viapau oiso oearovure rugoopauveira oiso, Teapi ragaire vuri rugoo puraive. Viapau. Ari katai reoa raga purapariveira oirara rutupa. ¹⁷Uva oisi-a eisi osa iava igei tavipari, Apeisi rugoopauiei? E torevokopai ra rerapa Sisa takisvio moni vateoro ro gavman vigei reitoaaro, eke viapau?”

¹⁸Uva Jisas voea vo reoaro oriorisioro oiso puraroepa, “Visii vao riro ratarataa vovou irara. E ragai tavatavaepata? ¹⁹Ragai roro pie rovota oai iava takispa moni vai.” Oa iava oavuva urioaepa rera vatesa Jisas. ²⁰Uva oiso voea akereva, “Irouto puaroo-a ro-ia? Ora irouto vaisiara-a?”

²¹aOa iava oiso puraepa, “Ari Sisa.” Uva oiso puraroepa, “Vosa Sisa vaaro, oire rera vateta Sisa. Ari vosa Pauto vaaro, oire Pauto-pa va vateta.”

²²Uva vo reo-a vao oa uvuoro rirovira rutu va-ia rugorugoo iraoaepa. Oa iava rera arova avaaepa.

Jisas Akeiva Oiratoa Iava Ro Ira Kopiuro Ra Vorevira Torero

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³Oire uva vo voki raga vao oa-ia reipa irara Sadyusi-pa irara vova lotua Jisas akesa urioaepa. [Evoea oea oisosa

kopiipa irarare oiso purapaave, “Viapau oiso torepavere vorevira kopii tapi iava.”^b ²⁴Uva oiso rerare puraaepa, “Tisato, Moses oiso puraroepa, Vosa iravu kakae pura asavira kopiipro riakovapa, oire ra araokoto ita oira oureve. Oire rerapa ro kopiito oira-ia kakaeto puraveve araokoto. ²⁵Oire vo tuariri erao vatara (7) rutu oaraovu oea oiso igei ruvara-ia toupave. Oea iava iravu avaioto iriavu arova riakova kopiiproepa kakae pura asavira. Oa iava kikooto ita aia oira oureva. ²⁶Uva eraopato ora vo pevapato oisi raga ita piesiva oira arova. Oa iava vo arao rutu vo rekasi-epa erao vatara rutu-ia oirapa kakae asavira raga kopiipaoro. ²⁷Oire uva vo arao rutu opesiaepa kopiioro. Oa iava vo arao isivaaro iava kopiioapa ita oira. ²⁸Uva vo vokio-ia oa-ia oirara rutu to-reavere vova kopii-ia. Uva irouto vo arao iava oira ourevere? Aue iava uvare vo arao rutu oisoa oira oupaive oira arova kopiipasa.”

²⁹Oa iava Jisas oiso voea vo rearo pukooro oiso puraroepa, “Viapau oiso taraiatai Tugoropa Vuku vo rigatoario-ia. Ora viapau tapo taraiatai Pauto vo goruaro-ia tapo. Eisi osa kokoropavira ora reopatai. ³⁰Oire vo vokio oa-ia oirara rutu kopii-ia iava vorevira torevere oa-ia viapau oiso voreria vaiei riako ou vai. Ari oiso raga toupasa vorevira torevere osa purapurapa irara ensel voeao vuvuiua.

³¹“Uva vo reo-a vao oa iava visii akepa voea iava voeao kopii irara oea torepavere. Asi viapau pasi vo reo vieipataveira oreoa iava Pauto visii tavireva? Oa-ia oiso puraroepa, ³²“Ragai-a Pauto oaive Ebrahim, ora Aisak, ora Jekop voeao oea urauraaro tootoovira toupavere.” Ari ita, uva va-a vao vitu-

aro iava oiso purapai, Viapau oiso kopii irara reraaro-a Pauto. Ari Pauto-a voea reraaro oea tootoopai.” ³³Oire uva voea voeao oea vo reo uvuoro vao-ia ora sitaaepa va-ia tavetavepaoro.

Vo Toupai Reo Taisi Vao Rovopa Rutu Pauto Vaaro

(Mak 12:28-31; Luk 10:25-28)

³⁴Uva voa-a vo uva Sadyusi-pa irara tape piereva Jisas voea vo rearo tuuoro. Oa iava Farisi va iava uvuoro urioaepa. Oire voava voearei rutu ora guruaepa rera ruvara-ia. ³⁵Uva voearei rutu iava iravu riro reo kerisito Reo Taisi-ia toupaveva. Ira oiso vovouparoeapa ra Jisas tavatavaereve rera akeoro. ³⁶Uva oiso puraroepa, “Tisato. Aa vao-a reo goru oa vara rutu-ia reo goruro pute iraopai?”

³⁷^dOa iava Jisas vo akeo aatooro oiso puraroepa, “Reito Pauto vii reraaro irapa sopaua oara rutu vateri, ora rugorugooara rutu, ora taraiara rutu varao vii varaaro rera ragapa vateri. ³⁸Va vao-ia reo goru oa reipai rutu ora rovopa rutu. ³⁹^eUva eraopa oa vava areivira raga oiso purapai, Ora vii sopaaro rutu vatepari voeaopa oea vii ruvara-iavi toupaveira, oiso rutu osa ora viipa siraopaveira. ⁴⁰Vo taisireo Reo Taisi rutu vituaro varao Moses vase ora profeta irara varaaro.”

Jisas Farisi Akereva Ora Rera Iava Krai

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹Vo uvuru raga-ia toupaveva Farisi osa Jisas oiso voea akereva, ⁴²“Apeisi rugorugooatai Krai-ia. Irou aotooaro?” Oa iava oiso rera taviiva, “Ari Devit aotooaro.”

⁴³Uva oiso puraroepa voeare, “Uva apeisi iava Devit vatereva Tugoropato

^b22:24 Diu 25:5 ^c22:32 Eks 3:6, 16; Hi 11:16 ^d22:37 Diu 6:5

^e22:39 Lev 19:18; Ro 13:9; Je 2:8

Uraurato vo rugoo oa iava Kraisi-ia Turaro vaisi tovoreva oiso puraoro,

^{44f}*“Turaro Pauto ragai reraarore Turaro oiso puraroepa, Vo paupaaverea oira-papa varata-ia vo tugurasa ovokia-ia voeao vii voeaaro keripa irara tovoaverea vii kokotoaro reroaro.”*

⁴⁵*Ari ita, Devit raga turarovira Kraisi vaisireva. Uva apeisi ragavira? Uvare Devit aaotoaaro-a ro Kraisi ira Devit sirova kavauroepa.”*

⁴⁶Oa iava viapau oiso irai uvuiparoepa vo reo pukosa Jisas vaaro. Uva voa-a evoa uva rovoaepa uriripaoro rera ake arapa vorevira.

Tisa Irara Vo Pitupituroaro Aue-ia Reo Taisi Voeari Ora Farisi

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46, 20:45-47)

23 Utupavira Jisas oirara rutu tavireva ora voeao rera voeaaro disaipel. ^{2g}Uva oiso puraroepa, “*Voeao tisa irara tarai irara Reo Taisi-ia voeari ora Farisi oeara reesiiva oevu oavu-ia paupa vo uva oisoa Moses varaaro Reo Taisi aviavi piepaive.* ³Uva oisi-a eisi osa vao oiraopa reo rutu va vatepaiveira visiipa. Uva uvuipatai ra va uvupata, ra va sirova utupata. Ari vao voea vo pitupituroaro, viapau oiso vao Reo Taisi sirova utupaaveira oa-ia voeao oirara siposipopaveira. Eva-a oa vituaro iava viapau rutu oiso ra voea vo pitupituroaro sirova utupata. ^{4h}Ora riro vavatapa ruuro tuukepaiveira oirara vutuaaro-ia vara tovopasa, vo osa ora voea raga viapau varavi-ia pitupaive sipareoaravi raga iava voea tauvapaoro oea vara kaepaive. ⁵ⁱUva vara rutu purapaiveira oiso ra oirara vara kekepaive. Iu. Riropa pakoro oara oisoa purapaive Tugoropa Reo-ia pakopasa vara-ia. [Oire varava riro kaekaepavira

variripaave.] Ora aue tapo papaapa varoro oara-ia oisoa oritopaave, oara oisoa kokotoara rutu iare vara piepaive. [Oire ra vara vituaro-ia riro paraka turua purapaive va iava ora reesipasa, oiso ra oirara rutu vara iava oiso auepaave vara kekepaoro, O, riro tarai irara voeao Tugoropa Reo-ia.] ⁶Ora oisoa rovopa tavukipa ruipapaave paupa vo aiopa vokia. Ora vao tapo paupa vo Reo Uvuka Kepa-ia Sinagog oa-ia oisoa paupaave reipa irara. ⁷Ora oiso tapo ruipapaave ra oirara rutu voeapa ora avivikepaoro oiso voeare purapaave, Vearo voki, vo uruiara rutu sovara-ia. Ora oiso tapo purapaave, ra oiso voea vaisipaive, Tisa irara.

⁸*“Uva oiso ruipaparai ra viapau oisi visii vaisipaive oiso, Tisa irara. Viapau. Ari kataitoa raga, visii reraaro Tisato. Ari visii rutu-a katai arao rutu. ^{9j}Uva vo rasio-ia viapau uvuipatai ra irai rei piepata irai vaisipaoro oiso, Vigei aitearo. Viapau. Ari kataitoa raga Aite oavisii ira oiso toupere vuvuiua-ia. ¹⁰Ora viapau tapo ra oiso visii vaisipaive, Turaro. Viapau. Ari kataitoa raga visii reraaro, Ragai ita Kraisi. ¹¹Ari vosa ro ira visiipa reiparo, ira-a eera uvui iraopa ra ora vaisiro oiso, Visii reraaro kovopato. ¹²Ari ro ira ora vaisiaro raga kae piepareve, ira-a eera vaisiaro akaipa pierevere Pauto. Ovusa ro ira ora rera vaisiaro vara piepareve, ira vaisiaro kae pierevere utupaua Pauto.*

Jisas Tisa Irara Ora Farisi Tavireva Vao Iava Vuri Pitupitu Oa Oisoa Purapaive

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52, 20:47)

¹³*“Oire visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi visiigoa vatatopo iraopata*

^f22:44 Sam 110:1; Ap 2:34; Hi 1:13, 10:13 ^g23:2 Esr 7:6, 25; Nie 8:4

^h23:4 Ga 6:13 ⁱ23:5 Diu 6:8 ^j23:9 Mal 1:6

riro kuuvu irara rutu visii. Visiigoa rataoa tupapataveira vao Pauto vo Saraaro iava vo oirara rutu osireiario-ia. Ora visii rutu tupapataveira vo osa oearovu koata ruiipa ragapaave. Oire ra visii raga vo vovouroaro-ia paipaipaive oearovu rara visii raga voeare tupapata.

¹⁴ “[Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi visiigoa vatatopo iraopata riro kuuvu irara rutu visii. Ora riro raroo riakore vo keparoaro ou raga irara. Visiigoa vao oirara osireiario-ia riro kaekaepa variriro purapataveira vuriara oavisii vataupaoro. Oire uva va-a eva oa vituaro iava vuria rutu oupataverea riroa voria vuria.]

¹⁵ “Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi visiigoa vatatopo iraopata, riro kuuvu irara rutu visii. Visiigoa avakava-ia viripataveira ora voraro vo rasio rutu-ia kataitoo ragare taraapaoro disaipelto, oiso ra visiipa disaipelparo. Oire ra oisi rera pietavora, rera ava pieta Vuri Tapi iare. Ra visii raga vo vovouroaro sirova uturo ita oiso osa vara sirova utupataveira visii. Uva va iava eva visii vo voriroaro-ia vuriara rera vo voriaro vuria rutu pute pievira karekepe.

¹⁶ “Visii vao-ia visiigoa oearovu tuvetu-vepataveira raivara-ia oiraravoosipaoro. Visiigoa vatatopo iraopata. Visiigoa ora visii vo siposiporoaro vatepataveira oearovupa. Oire ra oiso voeare purapata, Vosa irouto Tempel vaisi ragapaoro reo ovoï purareve, ra oiso puraparo, Oiraopavira rutu, oa oiso toupaiivoi kiuvu reo raga eva. Ari vosa irouto ro ira gol vaisioro reo ovoï purareve vao oa Tempel sovara-ia toupaveira, oire ra viapau uvuipa ora rera raga vo reoaro gasireve.

¹⁷ ^k “Visii kokoropa irara ora voosi irara. Eake vai-a vao oa reipai? Gol pasi oa reipai, eke Tugoropa Kepa aue Tempel oa gol tugoro pievira karekepapeira, ra

va iava rei vaisipape? ¹⁸ Ora vao tapo osa ora visii vo siposiporoaro iava oar-avu vatepataveira oearovupa. Uva voeare oiso purapata, Vosa irouto eravao raga vaisipaoro oiso puraro, Oiraopavira rutu, oa oiso toupai kiuvu reo raga eva. Ari vosa irouto tauoa eravao-ia toupaveira oiso puraro, Oiraopavira rutu, oire ra viapau uvuipa ora rera raga vo reoaro gasireve. ¹⁹ Visii vao voosi irara. Eake vai reipai? E pasi tauoa reipapeira, eke eravao tauoa rei piepaveira. Oa iava tugoropavira karekepapeira, eke? ²⁰ Uva eisi osa iava oisoa oirato eravao oirao piepaoro oiso puraparo, Oiraopavira rutu, ora orekerovu rutu varao oara oira ivara-ia toupaveira. ²¹ Ari vosa ro ira Tempel vaisioro oisi puraro oiso, Oiraopavira rutu, oire uva rera-a eera ira vao Pauto tapo vaisire. Eake iava? Uvare Pauto vao toupaveira Tugoropa Kepa vao Tempel. ²² ^m Ari vosa ro ira vuvuiua-ia vaisioro oisi puraro oiso, Oiraopavira rutu, oire uva rera-a eera ira Pautoa tapo vaisire vao. Eake iava? Uvare Pauto vao pauparoveira.

²³ “Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara. Visii vao garepa aiorovi iava akuku aioro katakataivira vara vatevate ragapataveira varao iava tautauara rutu iava. Oiso osa varao aiorovi taraipara utuuva geesi piepataveira aue-ia geesi kouro Pautoapa tauoa purapasa. Ovusa varaore reipara ovaupataveira rutu oiso osa varao-ia oira rovirieipa pitupitu oiraopa, ora oirarapa siraopa pitupitu, ora oirao piea vo pitupituro. Oire rovopa vao-ia vosa varao purapata, ra viapau oiso gareparavire tapo ovau-pata vara purapa arapa. [Oiso osa vao-ia taraipa aioro utuuva geesi piepa.] ²⁴ Visii toupata oiso rutu osa voosi irara. Visiigoa oisore auepataveira ra oirara tuve-tuvepata vo raivao-ia oa-ia auere ora ka-

sivaripataveira kuvikuvu kare veravera-paoro roviara iava. Ari vosa koie ra oira rutu kopata.

²⁵ “Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara visii. Visiigoa kap iava varaua raga sisupataveira ora dis, ovusa vara sopaaro agasipape varao iava kavirupa pitupituro ora varao ora aio piepa pitupituro visii raga varaaro. ²⁶ Vii Farisi voosito! Viigoa kap sopaaro sisigarue pie rovpopari, ra oira varaaro tapo sisigarue epao.

²⁷ n “Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara. Visiigoa vatatopo iraopata. Visiigoa oisi rutu toupataveira osa tova urui. Oa ivara-ia va-toe kerarire vearo kekepapeira vo ragava ivara-ia. Ovusa rikuara sovara-ia riroara oira eruro keruara toupave, ora oaravu rutu eruara. ²⁸ Eisi osa visii iava varaara sopaaro toupaveira. Oire ra oearovu rutu oirara visii varaaro kekepaoro oiso keapaave, Torevoko irara, ovusa visii iava sopaura oavisii agasipape varao iava ratarataa vo pitupituro ora varao tapo Reo Taisiva kaureopa pitupituro.

Jisas Voea Rutu Tisa Irara Tavireva Oiso, Vuri Vori Outaverea

(Luk 11:47-51)

²⁹ “Visii tarai irara Reo Taisi-ia ora visii Farisi riro kuuvu irara. Visiigoa vatatopo iraopata. Visiigoa tova uruiro oritopataveira vo uruiro uva voeao tovaiva torevoko irara ora profet irara. ³⁰ Oire oiso purapataveira, Vosa voari rutu toupaiovori igei aao iraraaro vo vuutaaro-ia tuariri, oire ra viapau voea tauvapaio profet irara upopaoro. ³¹ oUva evo reo oa purapatavoi ora visii iavirava oa-ia vaisipatavoi oiso, Igei aao iraraaro oea oisoa profet irara upopaive. ³² pVisii vo pitupitu vao ovoie pie iraopata, oa

rovoiva visiipa aao irara oavisii voari tuariri. ³³ Visii rakoru kare, ora rakoru kare ovii iraraaro. Apeisi-a oiso osa rugorugoopatai vao-ia reesia vore Vuri Tapi? Viapau visii ouverea, raa? Uva ovu rutu iare toritaverea?

³⁴ “Uva va-a eva oa vituaro iava voeao siposa aueparai visii vuruvuaro iare riro tarai irara profet irara, ora tisa irara. Oea iava oearovu upopataverea, vo rara kare uviropaave visii vuruvuaro iare. Ari oearovu tapopataverea evao parikouro-ia voea iava, ora oearovu ragipataverea Tugoropa Keparo sovara-ia. Ora voea tapo iava oearovu sigupataverea ouruirovu iava, ora voea tariopataverea ra avapaave ouruirovu iare. ³⁵ qUva eisi-a osa iava vao visii-ia karekeperea oa puraiva visii aao iraraaro voeao-ia vo rasio-ia. Ari ita, torevokoto Ebel ira kopii pieiva rera upooro. Oire rera-ia rovoaepa oa iava Sekaraia-ia pou piropa vo pitupitu raga eera Berekaia oviitoaaro. Uva voea-a evoea oea upoiva Tempel iava vo tugi vuutaaro-ia ora eravao. Uva evoea-a oea-ia eva puraiva ovuria eva oa vorevira visii-ia kare pieverea Pauto. ³⁶ Oiraopavira oiso visii tavipaavoi vao iava oa puraiva voari tuariri oa voriaro vuriaro ouverea voeao vo vokio iavapa irara.”

Jisas Gaureva Jerusalem-iapa

(Luk 13:34-35)

³⁷ rOiso puraroepa, “Ae! Visii vao Jerusalem vata! Ae, visii Jerusalem vata! Visiigoa profet irara upopataveira voea vurukopaoro aveke-ia. Pauto kovopa irara oaro oea sipo ragapareveira vokiara rutu-ia. Ari ita, visii kakae vure oaa guru ragapaaveira oiso osa kokootu aakova ovii irara rakupaeveira putaeuarei-ia, osa ra-gaire korukorupata ora visii-ia. ³⁸ Oire oiso visii tavipaavoi, Uruia oavisii vao

ⁿ23:27 Ap 23:3 ^o23:31 Ap 7:51-52 ^p23:32 1 Te 2:16

^q23:35 Jen 4:8; Sek 1:1 ^r23:37 2 Kro 24:21

kuvaupai rara. ^{39s}Uvare oiraopavira visii tavipaa, Viapau oiso ragai keketa-vere vorevira vo rekasisa utupaua, vo vuuta-a eva uva oiso purataverea, Pauto viraakoa vateri ropa ira urioroi Turaro vaisiario-ia.”

**Jisas Tugoropa Kepare Reoroepa
Oiso Ra Opsi Ovoipe**

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

24 Uva kosiro viropa vova Rovopa Kepa-ia Tempel osa disaipel rerare ravaaepa, vo osa voava urioparoepa. Oa iava Tugoropa Keparore rerare oiso puraaepa, “Auoro, vo keparo kekeri Tugoropara.” ^{2t}Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Tu! Oara kekepata evara reipa keparo. Uva oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Viapau iriai aveke vai eakave iriai ivara-ia aveke vai osa toupave. Oara evara kururu piroverea koveoro.*”

**Jisas Voea Tavireva
Aue Iava Riroa Tavaka**

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³Uva vo tou-ia vao-ia pauroepa vo pukuia-ia Oliv Kovo-ia. Oa iava voa rera iare urioaepa disaipel. Uva voa rera eri-paiva rera akepaoro oiso, “Igei taviri oiso, Aa vo vuutao-a vao oa-ia evara karekeperea? Uva eake vai-a vao oa iava vo vuuta eveiioverea oiso, Vao vii vo vokiario vao oa-ia kareuverea, ari vao ovoioipa vuuta?”

^{4u}Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Visii ora vatatopo iraopata, teapi irai visii kearevere.*” ⁵Riro irara uriopaaverea ragai vaisiario raga-ia ora vaisipaoro, ra oiso purapaave, Ragai raga-a vao Krai. Uva riro irara rutu oirara ora riakora keakeapaiverea. ⁶Uva oiso upoa gu-rukoaro uvutaverea, ora va iava siposipo

ovusa uvavu toupave. Ra opeita rirovira rugorugoopata ora sitapaoro vo osa va vao kosi piro. Aue iava uvare va-a eva oa kareke rovporea, ra vovio vo utupaua ovoioipa voki karekeperea rara. ^{7v}Oiso-ia oearovu oirara upoa kosi piepaiverea oearovu-ia oirara, ovusa osararovu osararovuva ora upoaverea. Ovusa ogoe vuutaro kosi piroverea voraro rutu ora ravurikeara. ⁸Uva varao oiso rutu toupaveira osa riakova oisoa kakaetoava upia rovopao rera kavausa.

⁹“*Vo vuuta-a vao-ia oa-ia visii oupaiverea visii vao kovopa irara oaro Pauto vatepasa upia ora kasipua visii upopaoro tapo. Uva osararovu rutu iava oiso visiire vuri vovoupaaverea rutu. Eake iava? Uvare vaisia oaa visii-ia toupai.*” ¹⁰Uva vo vuuta-a vao oa-ia oearovu voea varaarore ovauaverea oirao pie vovouro. Ra araoko irara oaive iava gasipaive keripa irarapa ora voeare kasipupaoro rutu. ¹¹Riro irara rutu tapo profet irara oea karekeaverea oirara rutu keakeasa. ¹²Oiso-ia vuri pitupituro rutu karekeperea riro irara-ia. Oa iava ora voeapa siraopa vovouro oaive kavuiverea. ^{13w}Ari vosa ro ira viapau raveraveparo vo tugurasa ovoioipa vuuta iava vo voki-ia, uva rera-a eera ira ourevera Pauto ora rera iare. ^{14x}Ari ita, oearovu Vearo Siposipo kosi piepaivere Pauto vo Saraaro iava siposipopaoro voraro rutu rasitoo rutu-ia. Ra va iava oirara rutu vo siposipo-ia taraipaave vao-ia. Oa isivaario-ia karekeperea vao-ia ovoioipa voki.

Vuri Siitoka Rutu Karekeperea

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

^{15y}“*Oire uva va-a vao riroa rutu vuria oa keketaverea. Eva-a oa vituaro iava vo reo purareva Daniel tuariri vao tupaoro*

vo *Tugoropa Tapi*. [Ari ita, ro ira vo reo vieireve vao-ia, oire ra vearovira vare rugooparo.]¹⁶ Uva vo vuuta-a vao-ia oa-ia oirara rutu Judia-ia touivereea, ra uriripaoro voava tori iraoive pukuia iare.¹⁷ Ari vosa ro ira kepa ivara-ia kiuvu oupaoro uvuruparoverea, ra viapau oiso voava rerereve auero rutu gursa varao rera varaaro.¹⁸ Ari vosa ro ira varuparo touereveea, oire ra viapau oiso voava ora porero kuvuparare rugooro varao rera varaaro.¹⁹ Siraovira rutu vairoviopa taruko riako, ora vairo airoa sikeo kakaero roro piepaiverea vo voki-ia vao.²⁰ Variripatavere tuepaoro. Teapi torita vo kiuvupa vuuta eke vao-ia Tugoropa Voki ra Reo Taisi oaro Pauto gasita vokaoro Tugoropa Voki iava vo reo.²¹ ^zAue iava uvare vo vuuta-ia eva riroa rutu toupavereea tavaka. Uva viapau oiso oai va-ia putepai vao iava oa pura piropa voari tuariri oa vao vo voki-ia tugurapai. Va rutu vao isivaaro iava viapau oiso otavakai perea voari rutu utupaua oiso osa va vao-ia.²² ^aAri vosa Pauto viapau vo vuuta vao poteku piepareve, ra oirara rutu opesive. Ari ita, voeao ragare rugooro vo vuuta poteku piereverea oea reesireva ora rerapa.

²³ *“Vo vuuta-ia vao oire vosa irai visii tavipareve oiso, Kraisa ro vo-ia ira keketa. Eke oiso puraro, Varo vavo-ia, oire ra viapau rera vo reoaro oirao piepata.* ²⁴ ^bOra oearovu keakea irara kraisa irara ora oearovu profet irara oearoa rutu toreavereea karekeoro riropara rutu purapaoro ravotoara. Ora oaravu pisipisa kovoro oara tapo ravotovira puravereea. Ari ita, vosa uvuipaave, oire ra oirara rutu ivuive ora voea iare voeao oea reesireva Pauto ora rerapa.²⁵ Uvuta!

Vao iava visii vosiavo i ravaavira, ra uutupata.

²⁶ *“Eisi vosa visii tavipaive, Rera keketa varo ira vavo toupave kuvau tapi. Oire ra viapau voea vo reoaro uvupaoro voare avapata. Ora vosa oiso visii tavipaive, Ro-ia kepa sovara-ia ira vataupa. Oire ra viapau oiso vao vo reoaro oirao piepata.* ²⁷ Taraipataveira varakeotoa-ia ira parakaupaoro vororo rutu aviavipareveira vuvuiua-ia. Eisi osa parakauro voreravereea Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto vo oirara rutu osireiara-ia.

²⁸ *“Uva osa-a eisi osa vatau asavira ruela kare ora gurupaaveira eru karero aiopasa.*

Utupaua Oirato Oviitoaaro Urioroverea

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ ^c*“Vo osa vo voki vao tavakapa voki isivaaro iava ravireo ruparoverea, ora keketa tapo oiso viapau rororeverea. Aaviikoara kovekoveperea vova vuvuiua iava. Orekerovu rutu goruara vova vuvuiua ravurikeperea.* ³⁰ ^dUva vo vuuta-a vao oa-ia ragai vo reesiaro vuvuiua-ia karekeperea. Oire uva oirara rutu vo rasio-ia va kekeoro gauivereea, vo rara ragai Oirato Oviitoaaro tueivereea ovusa rukuta sovara-ia uriora riroa rutu va gorua ora keraria ragai vaaro.³¹ ^eOire utaveoro varapaavereea vo rara ragai voearo aruave enselpa irara, ra voea guruive voeao oea ropoava voraro rutu va vo rasito rekasiara-ia.

Fik Ova Oa Aue Reesipaiveira Vuuta Vao Rovirieipa Pitupitu Iava

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² *“Visii uvuipatai ra vao-ia fik ova tarai oupata vo rara airepa guruvoro kosi*

^z24:21 Dan 12:1 ^a24:22 Ais 65:8-9 ^b24:24 Re 13:13

^c24:29 Ais 13:10; Esi 32:7 ^d24:30 Dan 7:13 ^e24:31 Sek 9:14

*pieive. Oire ra va iava oiso taraita, Uukoa toupai vai-ia, oa iava poretevira toupaivoi. Ra va iava oisi ragavira taraipata raip-
ipa vuuta tutuu piepai oa-ia ravireo ro-
rorovere.* ^{33f}Eisi ragavira ita osa iava uvuipatai ra ragai iava taraipata oiso, Reraei ira ratao riaaro-ia ora tovoroi koatasa. ³⁴Oiraopavira rutu visii tavi iraopaavo oiso, Oirara rutu voeao vo vuuta-ia eva viapau oiso voea rutu kopi-
iaverea vosa vara rutu evara kareke rovo-
perera. ^{35g}Oire oiso-ia vuvuiua ope-
siperea ora rasito. Ari ragai vo rearo vi-
apau rutu oiso opesiperea.

Viapau Irai Taraipa Vuuta-ia Ora Vo Vokio Oa-ia Voreroverea

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶“Uva viapau irai taraiparoi vo voki-
ia ora vo vuuta-ia, ora purapurapa irara
voeao ensel oaro tapo voeao vo vuvuiua
oia viapau taraipaa, ora Oviitoaaro tapo
viapau taraipa. Ari Aitetoa raga taraipa
Pauto. ^{37h}Vo pitupituro oara puraiva vo
Noa vo vuutaaro-ia osa raga eisi osa
ita pieiverea vo vuuta-ia oa-ia vor-
eraverea Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto.
³⁸Voari tuariri uva rirova pirutuva
kareke asavira toueva ovusa vo vuuta-
ia vearovira aiopaiva, ora vearovira
ukaiopaepa osa oearovu vo vuuta-ia
vearopavira raga riako oupaepa. Oire
vo tugurasa urioaepa oisi raga piepaoro
uva Noa uvua sovara-ia koataroepa, va
vaisiaro, aka. ³⁹Ari ita, viapau oiso oisi
rugoopaepa. Oa iava akukuvira raga
tupaiva osa rirova pirutuva urioopa
voea rutu oirara ora riakora turosa. Uva
oisi raga ita-a eisi osa pieiverea vosa
Oirato Oviitoaaro vorero vo uva viapau
rera vorearore rugorugopaave. ⁴⁰Ari
vo osa aiterei toupasiverea varuparo vai.
Oire uva vaiterei iava iravu ourevere

Pauto iravu arova voa raga. ⁴¹Ari vo osa
airei riakorirei vai plaua purapaerevere
auere bret, osa Pauto vairei iava iriavu
oureve iriavu arova voa raga. ⁴²Uva eisi
osa iava vearovira rutu uutupata. Via-
pau oiso taraipataveira vo vokio-ia oa-
ia Turaro oavisii voreroverea. ⁴³ⁱVare
vao rugoo iraopata. Oire rovvira rutu
ro ira vo kepaaro-a kepa oiso rugoru-
gooparo, Esa vokiario vai urio viaro-
vere kavirupato, ra uutuparo. Ra viapau
oiso rera eaka ragapareve ovusa rera vo
kepaaro tatepareve koatasa. ^{44j}Uva visii
tapo vao-ia vatatopata tuevira vokiara
rutu-ia vaore rugopaaro oa-ia Oirato
Oviitoaaro voreroverea. Vo ovutai-ia
viapau oiso ra oiso rugoopata, Urioro-
vere rara. Oire uva vo vuuta-a vao oa-
ia oirara rutu rerapa vovou vakuvakuvira
touvireea oiso purapaoro, Viapau oiso vo
vokio uriorovere. Ovoki-a eva oa-ia voea
sita pierevere.

Vo Toupai Oiratoarei Iava Kovopatoarei Oiso Iravu-a Vearoto, Ari Iravu-a Vurito

(Luk 12:42-46)

⁴⁵“Oire irouto-a ro kovopato ira oisoa
toupaveve, Eera vearo rugorugooto ora
vearo kovo purapato. Oare rera tovoreva
reito ro rera reraaro oearovu-ia kovopa
irara vuravurapasa voea tokipaoro ora aio
vatepasa vo ora rera vo vuutararo-ia.
^{46k}Oire utupaua reitoa ro voreroverea,
ra rera kekereve ro kovopato ovusa
vo kovo purapareve oiso osa vare rera
tavireva, ra va-ia rera ro kovopato
rorureve. ⁴⁷Uva oiraopavira rutu visii
tavipaavo oiso, Auero rutu rera varaaro
tokipasa rera tovoreva kovopato. ⁴⁸Ari
vo osa ro kovopato vurito ora rera
raga ora keparoro oiso purapaoro, Ra-
gai reraaro reito viapau uvuipa ra ikau-

vira urioro. ⁴⁹^lOire rovororo ora rera voeaaro upopaoro kovopa irara aue raga purapaoro ukaio ora aue tapo aio oearovu tapo oirara. ⁵⁰Oire rera ro vurito kovopato reraaro reito voreroverea vo vokio-ia ovokia-ia viapau oiso rerare tuero. Viapau oiso rrare tueroverea viapau rera-ia taraipaoro osa urioro. ⁵¹^mRa kovopato oaro vurivira rutu uporeve rera ragipaoro. Ra voava rera tovoreve voeao ruvara-ia riro kuuvu irara. Ra voea rutu voa ora reuri oaive kuripaive ora voeapa siraopaoro evoa opesipa tapi.

Reo Ruu Vao Katai Tau (10) Iava Tavauru Riako

25 *“Vo vuuta-a eva oa-ia Pauto vo Saraaro iava oiso karekeperea osa vairoo tavauru riako katai tau (10) rutu. Airoa vuravuara oaive ouoro avaaepa rova aivarosa ira reesiiva oiso ra riakova oureve. ²ⁿUva ovavaevu-a vaaruu vovou riako vairo raga iava, ari ovavaevu-a vearo rugorugoo riako. ³Oire uva vairoo vaaruu vovou riako vuravuara ragava avaaepa osa viapau aue kerasina vai vara iare auere vosa vara iava ita opesipe, ra ovuva ita oarai tovoive vara-ia? ⁴Ovusa vairoo vearo rugoo riako kerasin oviro tapo ora vairo varaaro kaeiva vuravuara. ⁵^oUva rera ro riako oupato viapau urioroepa ikauvira. Oa iava ruraiva. Uva va iava uusiaepa.*

⁶“Uva vo voki vuuta-ia oavu keera uri-oepea vairore oiso purasa, Rera ro riako oupato ira urioroi. Avata rerare koro-tosa. Ra rerava aivarooro rerava uriota! ⁷Oire va iava vuravuara vatatopopaiva. ⁸Uva vairoo vaaruu vovou riako oiso puraaepa vairore vearo rugorugoo riako, Ae, igeipa kerasinara vai vateta. Ari igei varaaro iava opesiei. ⁹Oa iava vairoo vearo rugorugoo riako vo

riako aatooro oiso puraaepa, Viapau varao kerasinara vigei rutuva uvuipai. Oara igei raga varaarova uvuipai. Ari avata evoraro voripa kepa vai-ia oarai vorisa. ¹⁰^{pq}Uva avaaepa kerasin vorisa ovusa riako oupato urioroepa. Osa vairo airoa vatatopoaepa airoa raga rera tapo koataaepa kepa-ia rera tapo pausa riroa-ia aioa vao ora oupa aio. Uva rataoa voea ururao tupa piropa.

¹¹^r“*Oire uva utuaepa vairo airoa uutupaepa. Oa iava voa pou virooro oiso puraaepa, Turaro, turaro, igeivire karuri!* ¹²Oa iava vairo vo keeraaro uvuoro vairore oiso puraroepa, Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, viapau taraiparai visii-ia.” ¹³^sUva reo ruu opesioro oiso puraroepa Jisas ora rera iava, “Eisi osa toupai oiso, Vearovira rutu uutupata. Viapau taraipatai vuuta-ia ora voki-a vao oa-ia urioroverea Oirato Oviitoaaro.

Reo Ruu Kovopa Irara Iava Voeao Oea Moni Ruuro Ouiva

(Luk 19:11-27)

¹⁴“*Vao Pauto vo Saraaro oa oiso rutu toupaveira osa ro iravu oirato ira uvavu vokasa aueparoepa. Oa iava rera voeaarore keeraoepa kovopa irara voea vavaeoro-ia varao tovosaa rera varaaro, oiso ra vara purapaive vara tokipaoro. ¹⁵Oire vo voki-a vao oa-ia voea vo pitupituarore rugorugoo rovoroepea ora voea varaaro tapo goruara voea voeao kovopa irara katakataivira. Oa iava monia roo piereva voeapa oiso, iravu vatereva vo vavae tuku kina (K5,000), ari iravu vatereva erao tuku kina (K2,000), ari iravu vatereva katai tuku kina (K1,000). Uva oiso va puraoro voeapa avaroepa vokasa. ¹⁶Uva avaroepa osa rera isivaaro iava ro ira vo vavae tuku kina oureva, ira*

^l24:49 Lu 21:34 ^m24:51 Mt 8:12, 25:30 ⁿ25:2 Mt 7:24 ^o25:5 1 Te 5:6

^p25:10 Re 19:9 ^q25:10 Lu 13:25 ^r25:11 Mt 7:21-23 ^s25:13 Mt 24:42, 44

va-ia eva oavu sara kovo purareva. Oa iava oavu ita kareke pierewa oisi va-ia kovooro pute piea vo vavae tuku. ¹⁷Ari ro ira erao tuku kina oureva ira va-ia eva oavu sara kovo purareva. Oa iava oavu ita kareke pierewa oisi va-ia kovooro pute piea erao tuku. ¹⁸Ovusa ro ira katai tuku kina oureva, oa iava vare rikui tekareva va tovasa rasiuaaro. Uva voa-a vo uva rera reraaro reito vo moniaro vataureva.

¹⁹“Oire uva riro kaekae vuuta rutu puteva. Oa iava va isivaaro iava reito oaive voea iare kovopa irara urioroepa vorevira. Uva oiso rugoopaorepa ra voea tapo reoa torevokoreve varao iava moniara oara-ia voea pitupitu pierewa. ²⁰Uva ro ira vo vavae tuku kina oureva, oa iava oavu ita karekereva vo vavae tuku kina va sipooro. Uva oiso puraroepa, Reito, ragai vaterivora vo vavae tuku kina (K5,000). Va kekeri vao-ia oa-ia sara kovo puravora. Uva oavu ita ouvora vo vavae tuku kina pute piea. ²¹Oa iava rera ro reito oaro oiso rerare puraroepa, Vii vearotoa rutu kovopato. Viigoa vearoa purarivorao ora vearovira kovoa tokirivorao. Oire varavi tapo gareparavi kasi-varivira tokipariveira, uva eisi osa iava vii tovopaa riropaara rutu orekerovu tokipasa. Uriou ra roruri ragai tapo.

²²“Ari ro ira erao tuku kina (K2,000) oureva, ira tapo urioroepa. Oa iava oiso puraroepa, Reito, ragai vaterivora erao tuku kina. Va kekeri vao-ia oa-ia sara kovo puravora. Uva oavu ita ouvora erao tuku kina pute piea. ²³Oa iava reito oiso rera tavireva, Vearoto ita vii kovopato. Viigoa vearoa purarivorao ora vearovira kovoa tokirivorao. Oire varavi tapo gareparavi kasi-varivira tokipariveira, uva eisi osa iava vii tovopaa riropaara rutu orekerovu tokipasa. Uriou ra roruri ragai tapo.

²⁴“Uva ro tapo urioroepa ira katai tuku kina (K1,000) oureva. Ira oiso puraroepa, Reito, vii-ia taraiparai riro kasi-varito vii, viigoa vo kovoro tatepariveira oara viapau oiso paupariveira. Ora varao tapo oara vikipaiveira oearovu vara paupaoro kukaraara vo rasio-ia. Oire uva vara tapo ou ragapariveira. ²⁵Uva eisi osa iava uririraepa. Oa iava vao vatauava katai tuku kina vo rasito. Va kekeri vao-ia vii vaaro!

²⁶“Uva reito oaro rerare oiso puraroepa, Vurito-a rutu vii kovopato riro reasito. Uva pasi taraipauveira ragai-ia oiso, Ragai vo kovoro tatepaaveira oara viapau oiso paupaaveira. Ora varao tapo oara vikipaiveira oearovu vara paupaoro kukaraara. Uva evara tapo ou raga-paaveira? ²⁷Uva eakepa ragai vaaro monia tovo asariva beng-ia? Oa iava voa va iava pute piea tapo ouavori? ²⁸Oire rera ruvara iava va outa ro vatesa ira vo vavae tuku kina-ia (K5,000) pitupareva. ²⁹Eake iava? Uvare oirara rutu vao raga-ia pitupai uva oavu ita vatepaa voeapa tauvavuvira pute piea. Ari ita, vosa iravu viapau orekerovu-ia pitupareve, oire gareavi raga-ia pitupareve eva oa-ia rera itoavere rera ruvara iava. ³⁰“Uva oiso voea tavireva rerare vurito kovopato, Rera siguta evoare rupa-ia. Ra voa toupaooro ora rera raga iava reuriara kuripareve ora rerapa siraopaoro.

Oirato Oviitoaaro Oirara Rutu Rovirieireverea Utupaua

³¹“Utupaua turarovira urioraverea aueva keraria voea tapo enselpa irara. Uva va iava paupa-ia uvururaverea vao king paupaoro. ³²“Oirara rutu vova rasito ragai ruvara-ia ora guruaverea, ra voava voea rovirieiaverea oiso osa sipsip ragui ora meme ragui toupaveira oiso, sipsip ragui uvavu, meme ragui

uvavu. ³³Eisi osa voeao sipsip ragui tovoaverea vo ora ragai vaaro-ia oirapapa varata, ovusa meme ragui oisova tovoave koike varata-ia. ³⁴^wOa iava voea-a voeao oirara oea toupai oirapapa varata-ia oea taviaverea oiso, Visiigoa viraakoreva Aite oaa. Visiigoa uriota ra va outa Sara oa puraava visiipa voari rutu rasito rovoaro-ia. ³⁵^xEake iava? Uvare vo tuariri oisova ogoevira toupaa osa ragai aio vatepata. Ora vosa uuko regapara, ra ragai vatepata uukoara. Ragai ita vao ouruivu raga iava taveteto ragoare oisova keerapata vorarore ora visii vo keparoaro-ia. ³⁶Vosa tapo oisova varo apotapara, ra ragai vatepata varoara. Ora vosa tapo oisova upiapara, ra ragai ruvarupata. Ora vosa tapo oisova tuukea-ia toupaa, osa voa ragai kekepasa uriopata.

³⁷*“Uva oisi-a eisi osa iava voeao torevoko irara ragai aatooro oiso puraaverea, Turaro. Aa vo vokio vii kekeiovora osa ogoepauera uva vii vateiovora aioara? Ora aa vo vokio uuko regapauera oa iava vii vateiovora aue uuko?”* ³⁸Ari aa vo vokio-ia vii kekeoro oiso puraiera, Uriou, vii-a taveteto ouruivu raga iava vore igei vo kepaaro? Ora aa vo vokio-ia apotapauera auepa varo oa iava viipa vaaro vateiera? ³⁹Ari aa vo vokio-ia vii kekeiovora osa upiapauera, ora tuukea-ia toupavira, uva aaviopavira vii kekesa urioiera?

⁴⁰^y*“Uva oiso voeare puraverea, Ragai visii tavipaavoi oiraopavira oiso, Varao oara oisova purapata ro-ia akaipato ragai araoko iraraaro iava rera, uva ragai-ia ita rera ragoa-ia vara puratavora.*

⁴¹*“Oa iava voeao taviaverea oea koike varata-ia toupai oiso, Opesi irara visii. Visiigoa ragai kavupata tuitui kasi iare avaro vao oa viapau opesipape. Okasia tovoreva Aite auepa Seten ora voeao purapurapa*

irara ensel Seten voeaaro. ⁴²Eake iava? Vosa oisova ogoevira toupaa, osa viapau ragai vatepata aioara vai voari tuariri. Ora vosa oisova uuko regapara tapo, uva viapau oisova ragai ukaio piepata. ⁴³Ari ita, ragai-a taveteto ouruivu raga iava, uva viapau oisova ragaire keerapata vorarore ora visii vo keparoaro iare. Ora vosa oisova varo apotapara, osa viapau ragai vatepata varoara vai. Ora vosa oisova upiapara, ora vosa oisova tuukea-ia toupaa, osa viapau ragai kekepasa uriopata.

⁴⁴*“Uva eisi osa iava voea tapo ragai vo rearo pukopaiverea oiso purapaoro, Turaro. Aa vo vokio-ia vii keke raga-paiovora osa ogoevira toupavira, ora vosa uuko regapauera, ora vosa ouruivu raga iava vii-a taveteto, ora vosa varo apotapauera, ora vosa upiapauera, ora vosa tuukea-ia toupavira osa voa viapau vii tavapaiovora?”*

⁴⁵*“Uva voea aatoaverea oiso puraoro, Oiraopavira visii tavi iraopaavoi, Ari ita, varao oara oisova viapau purapata ropa akaipatoavi voeao iava ragai araoko irara oaro rera, oire uva ragai-a ita rera ragoapa oisova reasipata oisi vara purapa arapa.*

⁴⁶*Uva eisi osa ragavira iava voeao oirara vuria oaive voriaro ouiverea aue-ia upia ora siitoka ora voeapa vokiara rutu-ia. Osa voeao torevoko irara Tootoo Ovoi ouive vao oa viapau opesipape.”*

Turaro Irara Reipa Irara Reo Goru Puraiva Jisas Uposa

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

26 Oire uva Jisas rera vo siposiporoaro opesi piereva. Oa iava rera voeaaro disaipel tavireva oiso, ^{2z}*“Visii taraipatai oiso ragavira vo vokirei isivaaro iava Tagausapa Vurei Pasova pura*

^w25:34 Re 13:8, 17:8

^x25:35 Je 1:27

^y25:40 Pro 14:31, 19:17

^z26:2 Jo 13:1

pirovete, ra ragai kosi pieivere ragai vuri piesa evao parikou-ia."

³Uva vo voki raga-ia Rovopato Pristo tauo purapato vo kepaaro-ia ora guru-aepa Kaiafas voearei rutu pris irara ora reipa irara vova Isrel. ⁴Uva oiso ragavira Jisas-re reo goru puraiva ra rera tuve pieive. Oire ra voava kaviruvira rera rauive, ra rera kopii pieive. ^{5a}Uva oiso puraepa ora voea ragare, "Avoeao, asi viapau uvuipaviei ra vao purape vao-ia vo vokia-ia oa-ia riroa aioa purapapi. Teapi oirara rutu ora sitaoro upoa vai kosi pieive."

Riakova Riro Geesia Ovi Sanda Ovi Petoeva Jisas Kukuearo-ia

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

^{6b}Jisas Betani-ia toureva leprapato vo kepaaro-ia Saimon. ⁷Uva iriavu riakova urioopa aueva korovo ovi sanda aue-ia popotepa tou vearoa Alabasta, oiso osa aveke. Uva vo ovi kokoeva Jisas kukuearo-ia rera rei pieoro osa tebol-ia pauparoepa. ⁸Oa iava oearovu disaipel irara va tueoro oiso ora reopaaepa, "Avoeao, uva apeisi o vao pire ragapae korovo ovi? ⁹Ari ita, vosa oira vateeri irai, oire va iava oira-ia riroa vai voria vai vaterere vigeipa irai. Oire ra oai vatepe voeaopa apota irara."

¹⁰Oa iava Jisas voea vo vovouaro-ia tarai ovoiroepa. Oa iava oiso puraroepa voeare, "*Eakere o vovouaro vavata pie ragapata? Iria vearo pitupitu purae ragai-ia!*" ^{11c}Easi apota irara visii tapo toupavere vokiara rutu-ia. Ari ragai viapau oiso visii tapo tupaavere. ¹²Ari o riakova iria o petoe sanda ragai varaaro-ia tova iare, oa puraevoi ragai-ia ravaavira. ¹³Oiraopavira visii tavipaavo oiso, Vo uvarovu rutu uva Vearo Siposipo kosi pieavere rasioa

rutu-ia, ra va-ia vao tapo ora reopaave vare rugoopaoro oa puraevoi o-ia riakova ragai-ia."

Judas Reo Ovoi Purareva Jisas Iava Vearo Vaisi Puraoro Turaro Irarapa

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴Vo vuuta-a vao oa iava vo vokia avaroepa iravu voea iava katai tau erao (12) disaipel. Rera vaisiaro, Judas Iskar-iot. Ira avaroepa reipa irara iare pris ^{15d}oiso purasa, "Eake vai vate ruipapatai ragai, ra visii rira iare rera karekea?" Oire uva va iava rera vateiva vo peva tau (30) aue silva moniro. ¹⁶Uva voava rovaroepa rerare raiva taraapaoro oiso, Aa vo voki avuo-ia Jisas kosi piepaa voea vavearo iare?

Jisas Ovapa Aio-ia Vao Tagausapa Vurei Pasova Disaipel Tapo Aioreva

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

¹⁷Uva vo rovo vokiario-ia Yis Asa Aio aue bret oa-ia disaipel urioaepa Jisas akesa, "Ovu-ia viipa ravaavira aioa vai puraiovere aue Pasova Vurei vai?" ¹⁸Oa iava oiso voea tavireva, "*Kareta viro evoare Jerusalem urui sovava-ia irai iare. Ra oiso irai tavita, Tisato oiso puraroi, Ragai vo vuutaaro tutuu pievoi. Uva Pasova Vurei aiosa ruipaparai voea tapo disaipel vo vii vo kepaaro-ia.*" ^{19e}Oire voea disaipel oisi va puraiva oiso osa voea tavireva Jisas-pa va ravaaoro Pasova Vurei.

²⁰Oa iava ovaiarovi tebol-ia pauroepa voea tapo katai tau erao (12) disaipel rera voeaoro. ²¹Uva aiopaiva ovusa oiso puraroepa, "*Oiraopavira visii tavipaa, Iravu visii iava ira ragai kosi pieparevoi rara.*" ²²Oa iava vovouisiro rutu vavataepa voeare siraooro. Uva voava

^a26:5 Mt 27:24 ^b26:6 Mt 21:17 ^c26:11 Diu 15:11

^d26:15 Eks 21:32; Sek 11:12 ^e26:19 Diu 16:5-8

rovoaepa rera-ia ora veraoro rera akeoro oiso, “Turaro, esa ragai-a?” ²³fUva voea aatoreva oiso, “*Easi eera ira bretea rupu piere tapi rovu-ia va aiosa ragai tapo, ira-a eera ira ragai kosi pierevere.*” ²⁴Iu. Oirato Oviitoaaro avapa kopiia-ia oiso osa Tugoropa Vuku taviepa ragai iava. Ari ita, siravira rutu rerapa ro ira Oirato Oviitoaaro kosi pierevere. Vearopai vosa viapau aakova rera kavauevori?” ²⁵Uva Judas rera kosi piesoto ira rera akereva oiso, “Tisato. Esa ragai-a pasi?” Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*Iu ita, vii raga-a eva viigoa eisi purauei.*”

Vo Jisas Kovukovu Aio Komunio Vatereva Disaipelpa

(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20;
1 Korin 11:23-25)

²⁶gUva voa-a vo aiopaiva uva Jisas bret oureva va-ia vuurapa vaisi purasa Pautoa-ia. Oa iava va puteputereva voeapa disaipel va vatevatesa. Uva oiso puraroepa, “*Va-a eva ragai varaaro oa ouri ra va aiori.*” ²⁷Oa iava kap-ia wain karo oureva. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi purareva va-ia. Uva voava voea vateoro oiso puraroepa, “*Ieta, visii rutu vao-ia ukaiota.*” ²⁸hEira revasiva oaa iria paruevere ragai iava osa kopiira oirara rutu iava vuriara veraoro Pauto vaaro Reo Ovoi oirao pieoro. ²⁹iRagai oiso visii tavipaa, Vo vuutao iava vo vokia vo utupaua uva viapau ukaiorevere wain karova-ia. Ari ita, vo raga uva airepa karova-ia ukaiorevere utupaua visii tapo Aite vo Saraaro sovara-ia.”

³⁰Oa iava iriavu-ia eraaepa erava. Uva voava kosia viropa Oliv Kovo Pukui iare avasa.

Jisas Vo Pita-re Oiso Puraroepa, Ragaire Isivauvere Rara

(Mak 14:27-31; Luk
22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹jOa iava Jisas oiso voeare puraroepa, “*Visii rutu varaaro oirao pie vovouro vuripai ragaipa vo rupao-ia vo rara ragai arova torita. Ari ita, aue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, Pauto sipsip ragui tokipato uporevere, ra rerare rorooro sikaa viro sipsip ragui.*”

³²kUva vorevira toreravere kopiia iava, ra va iava visiipa irara Galili iare.”

³³Oire Pita rerare oiso puraroepa, “Ari ita, vosa voea rutu varaaro oirao pie vovouro vuripere viipa, eagara osa ragai vaaro oirao pie vovou viapau oiso ra vuripe!” ³⁴Oa iava Jisas Pita aatoreva oiso purapaoro, “*Pita, oiraopavira vii tavipaa oiso, Vo vokiario vo osa kookai gau asavira tourevere ovusa vo peva purari ragai vaisiario taeapaoro.*” ³⁵Uva Pita oiso puraroepa rerare, “Viapau rutu. Asi vii tapo kopiiravere vo rara viapau vii vaisiario taeaa.” Oa iava voea rutu disaipel oisi aga puraapea.

Jisas Variroepa Getsemani-ia

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶Oire uva Jisas voea tapo avaroepa uvavure uva oiso vaisipaive oiso, Getsemani. Oa iava voeare disaipel oiso puraroepa, “*Vovio toupatavara, osa vavoviore avara vao varirisa.*” ³⁷Oa iava Pita vase oureva ora Sebedi oviitoareiaro. Uva voea tapo avaroepa. Oire uva rerare sopaua rirovira rutu siraoepa. ³⁸lUva voa oiso voea tavireva, “*Ragaire sopaua rirovira rutu vavatae siraooro, osiraoa vao oiso rutu sovoa oa iava kopiirai vao-ia. Vo touta ragai tapo uutupaoro, ra ragai vo va-*

^f26:23 Sam 41:9; Dan 9:26 ^g26:26 1 Ko 10:16 ^h26:28 Eks 24:6-8

ⁱ26:29 Ap 10:41 ^j26:31 Jo 16:32; Sek 13:7 ^k26:32 Mt 28:7, 10

^l26:38 Jo 12:27

vataaro sovota.” ^{39m}Oire voava gare visivi avaoro kopukopua ivara-ia gerevira koveroepa. Oa iava voa variri ovoiroepa oiso puraoro, “Aite. Vosa ruipapau ra ragai iava o kap verari iria agasioi rutu aue iava siraoa vo vavataaro. Uva viapau uvuipau ra ragai vo ruipaaro sirova utuu. Viapau. Ari vii raga vo ruipaaro sirova utuu.”

⁴⁰Uva voreroepa Pita vase kekesa osa uusipaaepa. Oa iava oiso puraroepa Pita-re, “E viapau uvuipatai ra ragai tapo uututa katai vuutavi vai raga-ia, raa?” ⁴¹ⁿUutupaoro variripata. Teapi kokarapa vovou visii iare uriope visii kove piesa. Ari ita, vovouisiro oavisii ruipapai oiso ra ragai tapo touta, ovusa varauraro oavisii raga visii iava raveravepai.”

⁴²Oire uva voreroepa ita erao pie vuuta-ia voare ita varirisa oiso, “Aite. Vosa o-ia kap viapau oiso uvuipau ei ra oira verari ragai arova, iria-ia ukaioparai, uvare vii vo ruipaaro-a oa purasa-a.”

⁴³Oa iava voreroepa ita voea iare osa uusipaaepa, uvare voare rura-paiva osireiara. ⁴⁴Uva voava voea arova voreroepa ita vo peva pie vuuta-ia varirisa oiso raga osa variri rovroeroepa rovvira.

⁴⁵Oa iava voava voea iare urioeroepa disaipel. Uva voeare oiso puraroepa, “E touvira uusipatai reareapaoro? Oire uvuta! Vuuta vao tugurarei oa-ia Oirato Oviitoaaro kosi piepai vo vuri vovou irara vavaeoro iare. ⁴⁶Toreta ra avavio. Rera keketa! Ro-ia ira ragai kosi pierveoi. Ira-a ro ira urioroi.”

Judas Jisas Kosi Piereva Keripa Irara Vavaeoro Iare

(Mak 14:43-50; Luk
22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷Oire uva vo Jisas touvira reoreoperoepa, ovusa Judas pouro viropa voea iava rera voeao katai tau erao (12). Ira riro irara tuvetuveoro urioeroepa oea toorioara kaepaoro urioaepa ora aue kakuara voeao oea aruiva pris irara voearei rutu ora reipa irara vova Isrel. ⁴⁸Uva rera ro ira rera kosi pierveva voeapa ira oavu reesia tovoreva voeapa oiso puraoro, “Vosa rerava uugaaravere, oire ra rera-ia pitu ovoita.” ⁴⁹Uva voava ikauvira urioeroepa Jisas iare oiso puraoro, “Vearo rupa Tisato.” Uva rerava uugaa ovoiroepa. ⁵⁰Oa iava Jisas oiso puraroepa rerare, “Vatetoea oaa, vao oare uriouei oire va pura ovoiri ikauvira!” Uva evo reo isivaaro iava tupe ovoiaepa rera rauoro Jisas.

⁵¹Iravu ro ira Jisas tapo toupaveva ira toorio gororeva. Oa iava Rovopato Pristo kovopatoaaro uvareoaro pakoreva rera toero. ^{52o}Oa iava Jisas rera tavioero oiso puraroepa, “Toorio vore pieri eera rera vo tavukiaro-ia, uvare oirara rutu toorioara-ia ora upopai, oara-a evara voea upoverea voea varaaro vuria oaive kare pieoro. ^{53p}Easi pasi vii viapau taraipau ei oiso osa ragai uvuiparai vosa oisi oai purasa ruipapara, oire ra Aite area, ra va iava ragai vatereve riro tuku (tausen) vai rutu aue enselpa irara vai ragai-ia tuesa. ^{54q}Ari vosa oisi oai purasa auepara, ra apeisi ragavira Pauto vo reoaro oiraopavira karekepe, vo reo oa oiso puraepa, Oiso ragavira oiso pieri?”

⁵⁵Uva vo vuuta-a vao oa-ia voeare oiso puraroepa Jisas, “E ragai ousa uriotai evarava toorioara ora evara ragi

^m26:39 Jo 6:38; Fl 2:8 ⁿ26:41 Mt 6:13 ^o26:52 Jen 9:6; Re 13:10

^p26:53 Dan 7:10 ^q26:54 Lu 24:25, 44, 46

urukoro? Ari ita, oisopai rutu visiipa, Kavirupato ira tuukesu uriotai. Vokiara rutu-ia oirara rutu oisoa siposipopaa Tugoropa Keparo-ia osa eakepa voa ragai rau asapata? ⁵⁶ Ari ita, profeta irara vo rigatoroaro ragai iava oirao piesa ragai-ia oara rutu varao kareke piepaa.” Oa iava disaipel rera arova tori ovoiiiva.

**Jisas Rovirieiiva Kaunsel
Ira Osireiario-ia**

*(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,
63-71; Jon 18:13-14, 19-24)*

⁵⁷ Oire rera rauoro rerava avaaepa Rovopato vo kepaaro iare Pristo Kaiafas vo kepao, oa-ia voeao rutu toupaiava Reo Taisi-ia tarai irara ora reipa irara. ⁵⁸ Uva evoa tauaivi Pita rera sirova utuoro riro sitavi-ia kasura-ia rekasiroepa vao Rovopato Pristo vo kepaaro kasuraaro. Oa iava voa koataroepa pausa oevu ruvara iare polis irara. Aue iava uvare oiso ruipaparoepa ra vao kekereve oa purapai rera-ia Jisas.

⁵⁹ Oire uva reipa irara pris ora Kaunsel irara oea rutu oiso ora reopaaepa, ra irai oiratoa vai reesiive. Ra irai rera iava Jisas kuuvuro kortua-ia vo kuuvuia. Ra oa iava rera upoive. ⁶⁰ Oire uva va iava oearovu riro irara uriopaaepa. Oa iava oaravu-ia kuuvu reoro rera toga ragapaiva. Aue iava uvare viapau oiso oai vituaro oiraopavira kekepaiva, oisore ra oai iava rera kopii pieive. Uva va-va vao isivaaro iava aitereivu pousi viropa ⁶¹ oreovuva rera iavirava vo reo oa purareva. Uva oiso purasiepa, “Easi ro oiso puraroepa, Ragai uvuiparai ra Pauto vo kepaaro Rovopa Kepa Tugoropa Kepa pakoa. Ra ita vovevira vo peva raga-ia voki vo kepa paua ita.”

⁶² Oire uva Rovopato Pristo toreoro Jisas-re oiso puraroepa, “E reasipauei vo

reo eva aato arapa, raa? Apeisi vo reo- a eva oa-ia vii togapaivoi?” ⁶³ Osa viapau Jisas reoparoepa. Uva Rovopato Pristo rerare oiso puraroepa ita, “Ragai vii ake iraopaavoi Pauto vaisiarore ro Tootopato, ra igei tavi iraori oiso, E vii-a Kraisi Pauto Oviitoaaro, viigoa vigei Jiu-pa irara tuvetuvepasa uriouera, eke?”

⁶⁴ Uva Jisas rera aatooro oiso puraroepa, “Eisi osa purauei. Uva visii tavipaavoi oiso, Vo vuutao iava vo vokia vo utupaua uva ragai-a vao Oirato Oviitoaaro keketaverea, ovusa paupara vo oirapapa varata-ia vao Pauto, ro ira goruara rutuva toupaveira. Uva rukuta sovara-ia tapo vovevira urioraverea vova vuvuiua-ia.”

⁶⁵ Oire uva oisi-a osa puraroiva Jisas, Rovopato Pristo ora rera iava kuvupato karikarioro kasipuroepa oiso puraro, “Pauto toviparevoi! Uva viapau ita uvuipavie ra oeaire keeravio rera vo reoaro rovirieisa. Ira ro Pauto tovipare! Ari ita, rera uvutavoi ita! ⁶⁶ Uva apeisi vai rugoopatai?” Oa iava oiso puraaepa rerare, “Ira-a eera uvuipa ra kopiuro. Ira-ia vuria epao!”

⁶⁷ Oa iava rera kagavearo-ia ruipaaepa oearovu rera tapatapapaaro. ⁶⁸ Uva oiso rerare puraaepa, “Vosa oiraopato-a vii profetato, oire igei taviri, Irouro vii tapare?”

**Pita Jisas Taeareva Oiso Puraoro,
Viapau Taraiparai Eera-ia**

*(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62;
Jon 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Uva Pita ratau pauparoepa kepa kasuraaro sovara-ia osa voa iriavu kovopava rera iare urioopa oiso purasa, “Vii tapo-a ita iravu viigoa oisoa Jisas tapo toupari ro vova Galili.” ⁷⁰ Oa iava Pita oiso puraroepa voea

[†]26:60 Sam 27:12, 35:11 [‡]26:63 Ais 53:2-11 [†]26:64 Sam 110:1

[†]26:65 Ap 14:14

rutu osireiario-ia, “Easi viapau eva-ia taraiparai osa purapauei.” ⁷¹Oire uva Pita kosiro viropa rataoa riaaro iare. Oa iava voa iriavu ita kovopava oiso puraopa rera kekeoro voeao taviro oea voa toupaiava, “Easi iravu-a ro ira oisoa Jisas tapo toupaveve ro vova Nasaret.” ⁷²Oa iava Pita taearoepa ita erao pievira oiso puraoro, “Oiraopavira rutu vavo oiso viara-ia, viapau taraiparai rera-ia eera.” ⁷³Oa iava oearovu ita utupauavi toreoro ita oiso rerare puraaepa, “Oiraopavira rutu. Easi iravu-a ita vii voea iava. Viigoa eveipaio reoa iava vii vaaro.” ⁷⁴Oire uva ovoioapa reo-ia oiso voeava kaureopaoro oiso puraroepa, “Avoeao! Oiraopavira rutu viapau rera-ia taraiparai eera. Vosa viapau oiraopa reo vai purapaavori, ra va iava Pauto ragai vuri piereve rutu.” Oire oisi reoroiva, kookai gaureva. ⁷⁵^vOsa iava Pita vo reore rugooroepa vao oa-ia Jisas rerare oiso puraroepa, “*Vo osa kookai gau asavira tourevere, ovusa vo peva purari ragai vaisiario taeapaoro.*” Oa iava kosiro viropa Pita rirovira gaupasa.

Jisas Sipoiva Pailat Iare

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

27 Oire uva avia sikereva ovusa reipa irara pris ora turaro irara voeao vova Isrel ora reopaepa, oiso ra rera upoive Jisas. ²^wOa iava rera tuukeiva iroiro-ia rerava avapaoro rovopatoa iare Pailat Rom gavman iava rera.

Judas Kopiioepa

(Aposel 1:18-19)

³Oire uva rera ro Judas ira Jisas kosi piereva, ira rera-ia voea tuereva osa rera Jisas ivaioiva kopiia-ia. Oa iava

rerare vovouisi ora poreepa. Uva oiso vovouparoepa ra silva moni vo peva tau (30) vore piereve voeapa voeao reipa irara pris ora turaro irara. ⁴Oa iava oiso puraroepa, “Ari ita, ragai vao ragoa vuria puraavo, uvare ro kosi pieavo oirato ira-ia viapau vuria vaiiei. Ira ivaioivo kopiia-ia.” Oa iava oiso puraaraepa, “Viapau oiso igei vaaro-a. Vii raga vaaro-a vao vuria.” ⁵^xUva va iava Judas monia vikireva Tempel sovara-ia. Uva voava voea arova avaroepa iroiro-ia ora kaasa.

⁶Oire uva voeao reipa irara pris irara vo moni vao silva ouoro oiso puraaraepa, “Oira upo voriaro vao-ia oa-ia viapau uvuipaviei ra vao tapo va takuvupe Tugoropa Kepa-ia tou moni.” ⁷Oa iava vo moni-ia oreovu goruiva vao. Oa iava iravu vo rasiaro voriiiva katai vovou raga-ia, ira oisoa pitoka puraparo. Oire va iava vo rasi ouiva voeapa tauaipa irara, auere ra voea tovapaiive voa. ⁸Uva oiso vo rasi vaisiiva, Revasi Tova rasi. Oire uva touvira vo vaisiei toupai vo vokio voa. ⁹^yEisi osa oreovu toupaveira Pauto oreoa purareva profet Jeremaia gisipoaro-ia. Uva oisi-a eisi osa oiraopavira karekeepa vao-ia oa oiso purapai,

‘Vao ouiverea vo peva tau (30) aue silva moni Isrel-pa irara oa reesiiva oiso ra ro voriiive oirato. ¹⁰Ro vo rasiaro vorisa pitoka purapato. Eisi osa ragai tavireva Turaro.’

Pailat Jisas Akepareva

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹Jisas tore pieiva reito gavman osireiario-ia. Oire uva rera-a eera rovopato gavman ira rera akepareva oiso, “E vii-a Jiu reraoro king, raa?” Uva Jisas oiso puraroepa, “*Vii raga ita-a*

eva viigoa eisi puraei." ^{12z}Oa iava reipa irara pris ora turaro irara rera togapaiva oaravu-ia reoara. Osa viapau oarai pukopareva vo reoro iava. ¹³Uva va iava Pailat rerare oiso puraroepa, "Easi pasi viapau vo reoro vaio rutu uvupari oara-ia vii togapai?" ^{14a}Uva viapau rutu oiso Jisas oreoi aatoreva vo Pailat-pa oreoiaro. Uva va-a eva oa iava ro rovopato gavman tavetave iraopareva.

Pailat Taviroepa Jisas Tapasa

*(Mak 15:6-15; Luk 23:13-15;
Jon 18:39-19:16)*

¹⁵Uva vo ivara rutu-ia uva oisoa ro rovopato gavman oiratoa vai kosi piepareve tuukepa kepa iava vo vokia vao oa-ia oisoa Tagausapa Vurei Pasova aiopaive, vo rara oirara rutu irai arepaive. ¹⁶Uva vo voki-a vao oa-ia iravu oirato vuritua rutu toupaveva tuukepa kepa-ia rera vaisiario, Barabas. ¹⁷Uva oirara rutu ora guruaepa. Oa iava Pailat oiso voea akereva, "Aa ropa ruipapatai ra visiipa rera kosi piea Barabas eke Jisas ro ira vaisipaiveira oiso, Krai?" ¹⁸Ari ita, Pailat voeao-ia tarairoepa oiso osa oisoa rera riiriipaive. Oa-a eva oa iava rera kosi pieivora kortua iare.

^{19b}Pailat paupa-ia pauparoepa vo kepa-ia oa-ia oisoa oirara rovirieipareve. Oire uva voa-a evoa uva toureva ovusa vatuava rerare oavu tavia ava pieeva oiso puraoro, "Viapau oiso uvuipauei ra orekevu avu vai purari eera-ia torevokoto. Vo vokiaro ira kekeavo urusa-ia. Uva riroa rutu sovoavo vavata vo rera kekeoro."

²⁰Uva voeao reipa irara pris ora voeao turaro irara oearea oirara rutu vovouaro tore pieiva, oiso ra Pailat arepaoro oiso puraave, "Barabas eakaoro Jisas kopii

piei!" ²¹Oire uva ro rovopato gavman oiso voea akereva ita, "Iroutoapa ruipapatai vaitereo iava, ra rera vorevira eakaa visiipa?" Oa iava oiso puraaepa ita, "Ari Barabas!" ²²Oire uva oiso puraroepa Pailat, "Ari apeisi ro piepaavoii Jisas ira vaisipaiveira oiso, Krai?" Oa iava oiso puraaepa raga pieoro, "Rera kotori evao parikou-ia!" ²³Uva Pailat oiso voea akereva, "Eake rutupa? Eakea vurira oa purarevora?" Osa rirovira rutu raga piepaoro oiso raga purapaepa oiso, "Rera kotori evao parikou-ia!"

^{24c}Uva Pailat ora rera-ia oiso aueroepa, Easi viapau uvuiparai ra oavu vai purasa rera-ia. Teapi riroa rutu karekepe upoa. Eisi osa iava uuokoa oureva ora rera iava vavaea sisusa voea rutu osireiario-ia oiso puraoro, "Viapau vuria vaiei oiso ra oai iava rera upoa. Ari aue oavisii-a visii raga." ²⁵Oa iava voea rutu oiso puraaepa, "Oa-a eva vuria uvuipai ra va kekepaioverea ora voeao igei aao kakaeroaro!" ^{26d}Eisi osa iava Pailat Barabas iava vasereva voeapa. Oire uva Jisas iava vasereva voeapa upo pura irara, oiso ra rera raga rovopaoro rera tapave vo evao parikou-ia.

Jisas Tovipaiva Upo Pura Irara

(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷Oire uva voeao upo pura irara oaro ro Pailat oea Jisas koata pieiva gavman vo kepaoro-ia. Oa iava vo rerare voea rutu voeao upo pura irara ora guruaepa. ²⁸Uva voa rera iava kuvupara veraiva iravu raga tavari pieoro revasito rera reesioro oiso, Vii-a king. ^{29e}Uva oavu kukuvaipa puraiva rokarokapa iro iava. Oa iava va tovoiva rera kukuearo-ia. Uva pito isi-ia rera tooro pieiva oisova oirapapa vavae-ia. Oa iava rerare kokoto

^z27:12 Mt 26:63 ^a27:14 1 Ti 6:13 ^b27:19 Ap 12:21

^c27:24 Diu 21:6-8; Sam 26:6 ^d27:26 Ais 53:5 ^e27:29 Sam 69:19; Ais 53:3

rekupaoro oiso purapaaepa, “Jiu reraaro king! Vearo voki rutu!” rera tovipaoro. ^{30f}Uva rera-ia ruipaaepa. Oire voava vaisi pito isi ouoro rera kukuearo rahiiva vaisi-ia. ^{31g}Uva rera tovi rovopaivoiva, kuvupato veraiva rera iava. Uva voava ora rera reraaro-ia kuvupato rera kuvuiva vovevira. Oa iava rerava avaaepa rera tapasa evao parikou-ia.

Jisas Tapaiva Evao Parikou-ia

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

^{32h}Oire uva voa-a vo uva rera tapo avapaaepa. Oa iava voa avapaoro iravu kekeiva oirato Sairini iava, rera vaisiario, Saimon. Oa iava voa rera aruiva goruvira rutu Jisas vaaro kaesa evao parikou.

³³Oa iava uvavu poua viropa opukuivu-ia, va vaisiario, Golgota. Oa porearo oiso toupaveira, Kukue Pukui [aue iava uvare oiso kekepa piroveira osa kukue keru]. ³⁴ⁱUva voa rera vateiva wain ovi va uvareoro oavu tapo itakopa ovi. Oire uva vava reasiparoepa ukaio arapa, uvare vo gisipo raga-ia vo ovi soveveva itakovira. ^{35j}Oa iava rera tapaiva evao parikou-ia. Uva rera varaaro-ia kuvupara satu visiko purapaiva vara roo piepaoro ora voeapa. ³⁶Uva voa toupaveira rera-ia uutupaoro. ³⁷Vo rera kukuearo isivaaro uva vo reo rigatoiva oreoa-ia rera togaiva tavaa iare. Uva oiso vo reo rigatoiva, KING OAIIVE JIU.

^{38k}Oire uva voa-a vo uva rera ruvara-ia Jisas aitereivu tapaiva riro kavirutoarei oiso iravu vova oirapapa varata, ari iravu vova koike varata. ³⁹Uva oirara rutu ora riakora voa rera tovipaoro putepaiva rerere kukue pikupikupaoro oiso purapaaepa, ⁴⁰“Vii-a vao Tugoropa

Kepa pakopato. Vo peva raga-ia voki vo kepa paupasa vovevira! Oire ora vii avu raga ora tauvau ita, uvare vii-a Pauto Oviitoaaro. Evoava evao parikou-ia rereri!” ⁴¹Uva voea tapo vovevira irara pris ora turaro irara oea tapo rera akaipa piepaiva oiso purapaaepa, ⁴²“Ari oearovu raga oisoa tauvavareve. Uva vi-apau uvuiva ra oisi ora rera raga ora tauvaro? E rera ro Isrel reraaro king? Uva eakepa ra evao parikou kavureve, ra va iava rera-ia oiraovio! ^{43l}Ira ro oisoa Pauto oiraovio piepareve oiso purapaaepa, Ragai-a Pauto Oviitoaaro. Uva eakepa ra Pauto rera tauvareve, vo rera rera-ia vovoupari!” ⁴⁴Oire uva vaiterei-a vaitereo oira upopatoarei ora kavirupatoarei aiterea tapo kotoiva evao parikourei-ia uva Jisas vuruvuru-ia siva. Ari ita, vaiterei apo akaipavira vo reo raga purapasiva rerere Jisas.

Jisas Kopiiroepa

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

^{45m}Oire uva ravireo vuuta-ia ravireo utoroiva, rupa rovoepa vo rasitoa rutu-ia. Uva vo peva rutu-ia vuuta (3 klok) rekasiapa vo rupa. ⁴⁶ⁿUva vo peva vuuta ruvara-iavi Jisas koikoiroeva oiso puraoro, “Eli, Eli, lema sabaktani?” Oa oiso ragavira porearo toupai, “Pautoa oaa, Pautoa oaa, Eakere ragaivi kavupari?” ⁴⁷Oa iava voeoro oea rera ruvara-ia toupaveira oea rera uvuoro oiso purapaaepa, “Easi profetatoare keerapa ro Ilaija.” ^{48o}Uva iravu ikaureva pupupuru rupa piesa aue-ia uureopa ovi viniga ovi. Oa iava evao rao-ia vo ovi vatepareva rerapa Jisas. Osa oearovu oiso purapaaepa, ⁴⁹“Tue rovou, ra Ilaija rera rere piesa urio rovoro, pasi.” ⁵⁰Oire Jisas

^f27:30 Ais 50:6 ^g27:31 Ais 53:7 ^h27:32 Hi 13:12 ⁱ27:34 Sam 69:21

^j27:35 Sam 22:18 ^k27:38 Ais 53:12 ^l27:43 Sam 22:8 ^m27:45 Amo 8:9

ⁿ27:46 Sam 22:1 ^o27:48 Sam 69:21

rirovira koikoioro vovoua vikireva kopii ovoiooro.

⁵¹ Uva vo voki raga-a vao oa-ia riroua varoua vo rataoa-ia touua Pauto vo topisario iava oua vo Tugoropa Kepa-ia aue Tempel vuritavira kari piropa vo rutuva viara-ia vo ruture rasiuaaro. Vouao oua kari pirora, oiso ra oirara rutu Pauto ruvara iare tutuu pieive. Ovusa rasito tapo rikerikeroepa. Oa iava riropa avekero tapo poroporo piropa. ⁵² Osa tova urui tapo karu piropa vo uva voeao Pauto voeaaro oea oisoa tovapaive toreaepa tootooro vorevira. ⁵³ Uva voea-a voeao oea tova urui iava toreaepa vo vokio isivaaro iava oa-ia toreroepa Jisas. Oa iava voea rutu karea viropa Tugoropa Urui iare Jerusalem. Osa iava voa voea rutu kekeiva oearovu. ⁵⁴ Uva voa reito oaive tapo viurupa irara toupaiava Jisas-re uutupaoro. Uva vao kekeiva osa rasito rikerikeroepa ora orekerovu rutu varao oara rutu karekeepa. Oara rutu kekeoro rirovira rutu uriripaaepa. Oa iava oiso puraaepa, “Oiraopavira rutu rera ro Pauto Oviitoaaro!”

⁵⁵ PVo a riro riako toupaiava vairo airoa Jisas sirova utuaepa Galili-ia kavuoro rera tauvapaoro. Uva vairo-a evairo airoa tauaivi toreaepaoro rera siituepaiva ⁵⁶ oiso-ia, iriavu-a o-ia Maria Makdala iava, ora iriavu ita Maria, Jems araorei aakoaro ora Josep. O tapo Sebedi oviitoareiara aakoaro, ora airorovu tapo.

Aveke Rikui-ia Jisas Tovoiva

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

⁵⁷ qUva vo ovaiarovi iravu Arimatia iava rera riro monito, rera vaisiario, Josep ira urioroepa. Uvare iravu Jisas disaipeltoaaro rera-a. ⁵⁸ Ira Pailat-ia pouro

viropa Jisas kopiire rera aresa. Oa iava Pailat rera voeaaro tavireva, “Vo kopii vatesa rerapa.” ⁵⁹ Uva Josep vo kopii oureva rera tavorusa airepa-ia varoa popotea. ⁶⁰ rOa iava rera tovoreva aveke rikui-ia rera vaaro oa ravaavira teka ragaiva iriavu-ia aveke. Uva vo rikui iare iriavu rirova aveke perireva vo riku riaro o vitasa oira-ia. ⁶¹ Ovusa Maria vaio o Makdala iava ora iriavu Maria airea paupaeriepa vo tova ruvara-ia.

Pailat Uutupa Irara Tovoreva Tova-ia Uutusa

⁶² Uva aio ravaapa voki putevoiva vao Sabat iare. Oa iava vo voki isivaaro iava avaaepa reipa irara pris voearei ora Farisi oeara rutu ora guruaepa rera ruvara-ia Pailat. ⁶³ sOire uva voa oiso puraaepa rerare, “Oreovu vao-ia oare rugooiei Jisas vo reoaro. Oa-ia oiso puraroepa rera ro riro kuuvuto, *Vo pevapa voki isivaaro iava vorevira toreravere*, vo osa tovira toupaveva vo. ⁶⁴ Uva eisi osa iava vii rugoo piepaiovoi, ra taviu va iava. Oire ra vii voeaaro upo purapa irara toveri vo tova-ia uutupasa vo peva rutu-ia voki. Auepa teapi rera voeaaro disaipel rera kavirusa urioave, ra oirara rutu tavitaviive va iava kuuvuvira oiso, Vorevira toreroe tova urui iava. Teapi vo kuuvuo-ia rovopa puteve vo kuuvuo utupa.” ⁶⁵ Oa iava Pailat oiso voea tavireva, “Oire uutupa irara vai tavita, ra avata avukivira rutu vo tova rukusa oiso osa ruipapatai.” ⁶⁶ tUva va iava avaaepa vo tova-ia uutupasa. Oa iava pisikui reesivira tovoiva o ivara-ia aveke iria taku pievira tovoiva vo tova-ia. Oisore ra va-ia oovaupaave [auepa teapi irai vo tova kavirureve.]

^p27:55 Lu 8:2-3 ^q27:57 Ap 13:29 ^r27:60 Mk 16:4

^s27:63 Mt 16:21; Mk 8:31; Jo 2:19 ^t27:66 Mt 28:11-15

Jisas Vorevira Toreroepa Tova Iava*(Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Jon 20:1-18)*

28^uOire uva Sabat voki topekakao vo putevoiva, ravireo sikerereva vo vokio iava wiki-ia vituaro vo voki. Oa iava vaireo urioereiepa Maria Makdala ora o iriavu Maria vo tova kekesa.²Vo osa rasito ravurike ovoiroepa rirovira rutu. Uva Turaro reraaro purapurapato ensel vuvuiua iava vararoepa aveke vera ovoisa oira peka pieoro. Oa iava voava oira ivara-ia pauparoepa.³Uva rera iava varaua rutu sisikorepaiva aviavipaoro. Ora varoa kuvupara rera iava oisi raga popotevira rutu toupaooro roropaiva. Viapau oiso oai aviaviaro uvuipa ra rera vo aviaviaro-ia puteve.⁴Uva va-a vao oa iava voeao uutupa irara rirovira rutu rope kopii puraiva rirovira rutu uriripaoro. Uva oiso paaepa rutu, Voeapa kopiipai.

⁵Oa iava enselpato Maria vaiore oiso puraroepa, “Teapi uriripaere. Taraiparai vei-ia veigoa urioereie Jisas-re vurasa ro ira kotoivorao evao parikou-ia.⁶Viapau oiso vo touparevoi. Ira toreroi vorevira oiso osa puraroera voviri. Ari ita, urioereiei vo tavukio raga kekesa uva tupaivo vo kopii.⁷Ra ikavira voreere disaipel irara tavisia oiso, Vorevira toreroe tova iava. Ira visiipa iraroi Galili iare. Rera kekesa utupatai. Uva vo reo-a vao ragai vo reoaro oa vateavoi veipa oare rugoopaerevere.” Oiso osa puraroepa enselto.

⁸Oa iava vairei riakorirei rirovira rutu uriripaereiepa ora rirovira tapo rorupaereva. Uva ikavira rikui raga ruvara iava avaereiepa disaipel tavisia.⁹Uva voa-a vo uva Jisas vairei iare pouro viropa raivaaro. Oa iava vairei kekeoro oiso puraroepa, “*Vearo voki rutu.*”

Oa iava rera iare tutuu pieereva rerapa avivikepaoro rera kokotoaro-ia pitusa. Uva rera-ia vuurapa vaisi puraereva.¹⁰Oire uva Jisas vaireire oiso puraroepa, “*Opeita uriripaere. Avaere araoko irara oaa tavisia, ra Galili iare avaave uva ragai kekeivere.*”

Vo Uutupa Irara Vo Reoaro-a Vao-ia

¹¹Oire touvira avapaereiepa osa oearovu voea iava vo tova-ia uutupa irara karea viropa vo Jerusalem urui iare reipa irara pris tavitavisia varao rutu iava orekerovu oara karekeepa voa.¹²Uva va-a vao oa iava voea rutu ora guruaepa pris irara ora turaro irara. Oire vo pau-a vao oa-ia oavu reoa goruiva. Oa iava riroa monia vateiva voeaopa vo tova-ia uutupa irara¹³oiso voea vosipaoro, “Teapi eisi tavitavipatavere. Ari oiso raga purapatavere, Rera voeaaro disaipel urioae voava rera kavirua osa uusivira touiovo.¹⁴Ari ita, vosa rovopato gavman vo reo iava vao uvurevere, oire ra rera vovouaro poreio. Ra va iava viapau visii-ia vuria vai karekepe.”¹⁵Uva eisi osa iava monia-ia pituoro voea vo reoaro sirova utuaepa. Oa iava oisi raga vo reo sikataiva Juda taere iare. Oa iava oisi va purapaivoi vo vokio-ia tapo.

**Jisas Ora Karekeroepa Disaipel
Irara Iare Voea Tavisia, Avata
Oirara Siposipopasa***(Mak 16:14-18; Luk
24:36-49; Jon 20:19-23)*

¹⁶aVo katai tau katai (11) disaipel irara vokapaoro avaaepa Galili iare. Oa iava vo pukuio-ia poua viropa oare Jisas voea tavireva oiso ra voare avaave.¹⁷Uva voa-a vo uva rera kekeiva Jisas.

^u28:1 Mt 27:56 ^v28:3 Dan 7:9, 10:6 ^w28:6 Mt 12:40, 20:19^x28:9 Jo 20:14-18 ^y28:11 Mt 27:65-66 ^z28:14 Mt 27:2 ^a28:16 Mt 26:32

Oa iava rera-ia vuurapa vaisi puraiva. Ari ita, vosa oearovu voea iava via-pau oiso rera oirao piepaiva. ¹⁸^bOa iava Jisas voea iare tutuu piereva. Oire voava voea tavireva oiso, “*Pauto vo goruro rutu vuvuiua iava ora vo rasito vatereva ragaipa.*” ¹⁹^cOiso osa iava uvuipatai ra oirara rutu vo rasitoo-ia disaipel pieta ragai voeaaro. Voea bap-

taisoro voea reesita Aite vaisiaro-ia, ora Oviito, ora Tugoropato Uraurato. ²⁰Rara voea siposipopata vo reoro rutu iava oara vateavora visiipa. Oire ra vearovira rutu vara sirova utupaave. Ragai uvu iraopata! Ragoa visii tavipaa oiraopavira rutu oiso, Visii tapo toupavereva vokiara rutu-ia vo tugurasa vo rasio vo vuutaaro opesiaro-ia.”

^b28:18 Dan 7:13-14; Fl 2:9-10 ^c28:19 Ap 1:8; Ap 2:42

MAK

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Ro ira vo vukuo rigatoreva ira oisoa vaisipaive Jon Mak. Rera raga ita ira oisoa Pol vaio ora Pita tauvapareve Pauto vo kovoaro purapaoro (Ap 13:5, 13 ora 1 Pita 5:13). Oearovu oiso rugorugopaaveira, Ira raga ita ro ira torireva viurupa irara asavira vo osa Jisas ousa urioaepa Oliv Kovo sopaaro-ia (Mk 14:51-52). Uva vo vuku rigatoreva 60 o 70 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava.

Mak rigatoreva voeaopa Rom-pa irara oea oisoa ruipapaave ra vo siposiporo uvupaive oara oirato vo goruaro iava oisoa tavipape. Eva-a oa iava rirovira tavitaviroepa Mak varao iava riro goru kovoro ravoto kovoro oara oisoa purapareve Jisas vo Pauto vo goruaro iavirava.

Uva vo vukuo sovara-ia Jisas vaisireva oiso, Pauto Oviitoaaro (Mk 1:1 ora Mk 15:39), ora oiso tapo Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. Ari kataitoa raga-a, Jisas ira riro siitoka ou rovorevoiva, vorevira voreroepa Pauto Aite iare. Uva vo utupavira voreroverea oirao pie vovou irara rera voeaoro ou piesa ita (Mk 8:38; Mk 13:26, ora Mk 14:62).

1. Jon Baptais iava vo osa Vearo Siposipo kosi piereva raiva puraoro oa-ia pouro viropa Jisas, 1:1-13.
2. Jisas Galili taere sovara-ia virireva rera vo kovoroaro ravoto kovoro purapaoro, 1:14-9:50.
3. Jisas vova avaroepa Galili-ia vore Jerusalem, 10:1-52.
4. Turarovira koataroepa Jisas Jerusalem urui-ia ovoioapa wiki-ia toupasa, ouruia-ia oea

rera kotoiva evao parikou-ia, 11:1-15:47.

5. Jisas vorevira toreroepa vova kopii-ia, 16:1-8.
6. Vorevira toreroepa Jisas vo pevapa voki-ia, oa iava ovokivu-ia disaipel irara iare ora karekeroepa ora oearovu iare tapo, 16:9-20.

Jon Baptais Vo Siposipoaro

(*Matyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Jon 1:19-28*)

1 Rovoaro Vearo Siposipo Jisas Kraisa iava, Pauto Oviitoaaro.

^{2d}Oa iava oiso va rigatoreva profetato ro reo topa piepato, Aisaia. Oreoa oiso purapai,

⁴Uvuri. Ro iava ira ira pieavoivi iare reo kaepato. Ira raiva oara vatatopoparevere va ravaaoro viipa.'

^{3e}Iravu ira keeraparoivi vo raaka tapi oiso purapa, Turaro vo raivaoro vatatopopata va ravaaoro oa-ia pouro viroverea.'

⁴Uva vo reo-a vao oirao pieoro karero viropa Jon baptais vatepato vo raaka tapi. Uva voeaopa siposipopareva Jon, oiso ra poreva viro ra baptaisa ouive, vo rara Pauto voea iava vuriara verareve.

⁵Uva voea rutu avaaepa rera iare voea rutu voeaoro vova Judia taere ora vova riro urui Jerusalem. Uva vuriara oaive kosi piepaoro vo vuuta raga-ia baptaisa ouiva Jon ruvara-ia vo uukova Jordan.

^{6f}Uva Jon aue kamel oruaro iava oisoa rera-ia oiso kuvuparo kuvupato, ora takipa iro bulmakau rakari. Uva rera vo aioaro-a vao-ia siiko ora kosi. ⁷Uva oisi siposipopareva, "Ro ira utuparoivi ira ragaipa reipa. Uva viapau uvuipara ra rerapa akaipa kovo vai pura ragaa, oiso osa vao rera vaoro tasipa oa-ia viapau uvuiparai ra va akaipavira vera ragaa.

^d1:2 Mal 3:1 ^e1:3 Ais 40:3 ^f1:6 Lev 11:22

^{8g}Uva visii baptaispaavoi aue-ia uukoa. Ari rera visii baptaisrevere Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia visii reesipaoro rutu.

Jon Jisas Baptaisreva

(*Matyu 3:13-17; Luk 3:21-22*)

⁹Ovuuta-a eva isivaaro iava Jisas Nasaret iava Galili-ia urioroepa. Oa iava Jon rera baptaisreva vo Judan sir. ^{10h}Oa iava veraro viropa voava uukova sirova. Uva voava vuvuiua kekereva osa karu piropa. Uva Tugoropato Uraurato oiso vararoepa osa kurue rera-ia pitusa. ¹¹ⁱUva reoreoa varaepa vuvuiua iava oa oiso puraepa, “Vii-a ragai Oviitoaaro rutu. Viigoa-ia roru iraopaavoi rutu vii kavikopaoro.”

Seten Jisas-ia Kokaraparoepa

(*Matyu 4:1-11; Luk 4:1-13*)

¹²Uva ikauvira Tugoropato Uraurato rerava avaroepa raaka tapire vo uva viapau oirara vai. ^{13j}Uva voa toureva aue-ia vo resura tau (40) voki, osa Seten voa rera-ia kokara ragaparoepa. Uva okarerovu rutu tapo toupaveva vavarai kare, osa enselpa irara voa rera tokipaiva.

Jisas Ora Rera Vo Kovoaro Rovoreva Galili-ia

(*Matyu 4:12-17; Luk 4:14-15*)

¹⁴Oire uva Jon tovoiva vo tuukepa kepa-ia. Oa isivaaro-ia Jisas urioroepa vore Galili. Uva voa siposipopareva Pauto vaaro iava Vearo Siposipo. ^{15k}Uva oiso puraroepa, “*Vo vuuta vao-ia oa pou piroi oapa tutuu piei ra karekepe vo vuutao iare oa-ia Pauto ora rera vo Saraaro tokirevere. Poreta viro, ra Vearo Siposipo oirao pieta.*”

Vo Jisas Ataripa Resua Roporeva

(*Matyu 4:18-22; Luk 5:1-11*)

¹⁶Jisas Galili rovu vatuario-ia vokareva. Uva Saimon vaio kekereva vaiterei ora Andru vo araorei, ovusa varuerepasiepa. Uvare vaiterei-a pakupatoarei moni oupasa. ¹⁷Uva Jisas vaitereire oiso puraroepa, “*Ragai sirova utusi, ra vei siposipoa oira ivupasa ragai iare.*” ^{18l}Oa iava ikauvira raga kuverava kavusiva rera sirova utuoro.

¹⁹Uva oisivi vokaoro Jems-ia pouro viropa Sebedi oviitoaaro vo araorei ora Jon, vo osa uvuoa-ia kuverava murupaoro toupasiva. ²⁰Uva vaitereire keeroepa. Oa iava Sebedi aiteto kavusiva uvuoa-ia ora kovopa irara utupaoro rera sirova.

Jisas Vurito Tugarato Verareva Oiratoa Iava

(*Luk 4:31-37*)

^{21m}Uva Kapaneam-ia karea viropa. Uva voa-a vo uva Sabat Voki-ia Reo Taisi Uvupa Kepa-ia Sinagog koataroepa. Uva voa oirarapa siposiporeva. ²²ⁿOa iava rera vo siposipoaro-ia tavetaveiva, uvare rera vo reoaro-ia gorua toupaveva. Viapau oiso rera-a osa voeao oea Reo Taisi iava siposipopaiveira.

²³Uva voa toureva Sinagog sovara-ia evoa uva toupaveva iravu oirato iraa oiso toupaveve tugarato. ^{24o}Uva-a vo uva oirato iava tugarato oiveoro oiso puraroepa, “*Eake vai purari igeire vii Jisas vova Nasaret? Vii uriouei igei opesi ovoi piesa, eke? Ari ita, taraiparai vii-ia. Vii-a Torevokotoa rutu vova Pauto.*” ²⁵Uva Jisas rerare korooro oiso puraroepa, “*Ora tape pieu, ra eera arova kosiu viro.*” ²⁶Oa iava voea tugarara rera-

^{8l}1:8 Ais 44:3; Joe 2:28 ^h1:10 Jo 1:32 ⁱ1:11 Sam 2:7; Ais 42:1

^j1:13 Sam 91:11-13 ^k1:15 Ga 4:4; Ef 1:10; Ap 20:21 ^l1:18 Mt 19:27

^m1:21 Mt 4:23 ⁿ1:22 Mt 7:28 ^o1:24 Jo 6:69; Ap 3:14

ia taketokoaeapa rera rikerike pieoro, osa rirovira oiveroiva, rera iava kosia viropa. ²⁷Uva voea rutu tavetaveiva. Oa iava voea raga ora akeakepaaeapa oiso, “Eake irao vao-ia? E airepa siposipo-a oa karekei vo goruova oa iava tugara rera uvui?” ²⁸Osa iava ikauvira rera iava vo siposipo viriva voraro rutu vo Galili taerero sovara-ia.

Jisas Pita Aigevaaro Porete Piereva

(*Matyu 8:14-15; Luk 4:38-39*)

²⁹Uva Jisas tapo kosia viroiva Sinagog iava. Oa iava koataaeapa voeao disaipel ora Jems vaio ora Jon, vo kepa-ia Saimon vaio vo kepaaro ora Andru. ³⁰Uva-a vo uva Saimon aigevaaro kukue upia puraiva. Oa iava oira iava Jisas taviiva. ³¹Uva avaroepa oira-ia pitusa vavae-ia oira tore pieoro. Oa iava kukue upia oira kavu ovoiva. Oa iava voeapa aioara vatatopo ovoieva.

Riro Irara Porete Piereva Jisas Ovaiarovi

(*Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41*)

³²Uva vo ovaiarovi ravireo ovusa rokoreva uva rera iare oearovu upiapa irara siposa urioaeapa, ora oearovu tugara upo irara. ³³Oirara rutu voeao vo uruio iava vao riroa oea vo uvuruaro kepa rataoaro tupaiva. ³⁴Uva-a vo uva oirara iava oupirovu rutu ruvarureva, ora oearovu oearoa iava vuri tugararo kosi piereva. Uva tugarare koruroepa oiso ra ora tape pieave, uvare rera-ia taraipaaeapa.

Jisas Siposipopaoro Virireva Galili-ia

(*Luk 4:42-44*)

³⁵Vo vokipakou rutu-ia Jisas toreroepa. Oa iava voava kosi virooro

avaroepa varirisa kuvau tapi. ³⁶Uva Saimon vase ora voeao oea rera tapo vokapaiva oea rerare taraapaoro utupaaeapa. ³⁷Oa ava rera kekeoro rera taviiva oiso, “Oirara rutu viire taraapaivoi. ³⁸Oa iava voeare oiso puraroepa, “*Irata. Ra voraro tutuu pievira ourui iare avavio, ra oa-ia vo siposipoa vao iava oa vituaro rutu iava vore urioraera.*” ³⁹Uva oiso ragavira avaaepa Galili-ia. Uva voa siposiporeva Sinagog sovara-ia Jiu vaoro, ora tugara kosi pie tapo purareva voraro rutu vo Galili taerero sovara-ia.

Jisas Iravu Lepra Sisigarue Piereva

(*Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16*)

⁴⁰Uva rera iare Jisas urioroepa iravu ira-ia oisoa lepra upia toupave. Ira rera areoro rerare rekureva oiso puraoro, “Vosa apeisi vovoupau ra ragaivi porete pieri.” ⁴¹Uva Jisas rerapa siraoroepa rutu. Oa iava rera-ia pitureva vavaea tovooro. Uva rera tavireva oiso, “*Ruiparai ra sisigarueu.*” ⁴²Uva va-a eva lepra upia rera kavuva. Oa iava veaaroepa. ⁴³Uva goruvira rera vosipareva rera arupaoro. ⁴⁴Osa iava rerare oiso puraroepa, “*Opeita irai taviparivere. Viapau. Ari varaua oara karekesa avapau pris irarapa. Ra tauoa vai purari oiso osa va iava visii taviva Moses vo rigatoaro. Oire ra oearovu rutu taraiavere oiso, Upia rutu vii iava opesiei.*” ⁴⁵Ari ita, avaroepa voraro rutu siposipopaoro. Osa-a eisi vituaro iava Jisas viapau uvuiparoepa ra avaro ouruioaru iare. Ari ratauro raga toupaveva kuvau tapiro-ia. Osa iava rera iare urioaeapa oirara vova voraro rutu.

^p1:32 Mk 4:24 ^q1:34 Mt 4:23; Ap 16:17-18 ^r1:35 Mt 14:23

^s1:38 Ais 61:1 ^t1:39 Mt 4:23-25 ^u1:40 Mk 10:17

^v1:44 Lev 13:49, 14:2-32 ^w1:45 Jo 6:2

Jisas Kerauto Porete Piereva

(Matyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

2 Uva ovokirovu isivaaro iava vo Kapaneam-ia pouro viropa. Uva voa rera iava tavia avaepa vo osa kepa sovara-ia toupaveva voa. ²Uva riro irara rutu ora guruiva, agasiepa. Uva viapau oiso oavi viapaa vai touva vo kepa rataoaro-ia. Uva-a vo uva voeapa siposiporeva va iava vao Vearo Siposipo. ³xUva oresuravu iravuva kerauto kaepaoro urioaepa. ⁴Ari ita, viapau uvuiaepa vo kaeva koatasa, uvare riroa ita uvuruu. Osa iava kepa kukuuvuaro tokoiva Jisas aivarova. Oa iava vo kae vara pieiva. ⁵Uva Jisas voea varaaro oirao pie vovouro kekereva. Oa iava kerautore oiso puraroepa, “*Oviitoa oaa. Vii vaaro vuria verapi.*”

⁶Vo osa oearovu voavi paupaaepa Reo Taisi-ia tarai irara, oea oiso ora rugurugoo piepaaepa ora voea raga vovouario-ia. ⁷yEake vituaro iava eisi puraroi rera ro-ia? Ira Pauto toviparevoi rera reroaropaoro. Irou vai uvuipai vuriara verapasa. Easi Pautoa raga. ⁸Uva Jisas voea sovoreva ora rera iava sopaua-ia. Oa iava voea oiso akereva, “*Eakere eisi ragaire vurivira rugorugoopatai ora visii raga sopaaro-ia?*” ⁹E aa vo reo irao-a oa avekatapai rutu ragaipa, ra va-ia oiso purara, Vuriara oara verapi, eke oiso, Toreu ra urua vii vaaro kaeri, ra vava kareu vokapaoro? ¹⁰Ari ita, ragai-ia taraipatai ragoa ro arua oiso, Urua kaeri ra vava kareu vokapaoro, auere ra va kekepaoro oiso purapata ragai iavirava, Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto vo goruaro vao-ia oiraopa. Oa vao uvuipai vuriara verapasa oirara iava voeao vo rasitoo-ia

tou irara.” ¹¹Oire kerauto tavireva oiso, “*Vii tavipaavoi, Toreu, ra urua oara kaeoro ra kareu vii vo kepaaro iare.*” ¹²zUva tore ovoiroepa urua oaro kaesa. Uva kareroepa ora karekesa voeare. Oa iava rera-ia tavetavepaiva. Uva Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva oiso puraoro, “*Viapau oiso oai kekeiova oiso-ia.*”

Vo Livai Oureva

(Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³aUva vorevira pouro viropa tokorovu rogaraaro-ia. Uva riro irara rutu oirara ora guruuava voa rera iare. Oa iava voa voeapa siposiporeva. ¹⁴bUva Jisas voava avapaoro Livai kekereva, Alfias oviitoaaro, vo osa vo pauparoepa takis oupa kepa-ia moni vikipa tapi. Uva rera tavireva oiso, “*Ragai sirova utuu.*” Oa iava toreoro rera sirova utu ovoiroepa.

¹⁵Uva aiosa avaroepa Jisas voavi pauoro Livai vo kepaaro-ia. Uva riro irara voeao moni oupa irara ora voeao vuri vovou irara, oea tapo toupaveva, ora disaipel irara voeao rera voeaaro. Aue iava uvare riro irara rutu rerare utupaaepa. ¹⁶cUva voeao Reo Taisi-ia taraipa irara Farisi iava voea oea rera tueiva osa vuri vovou irara tapo aiopareva ora takis oupa irara. Uva voea disaipel akeiva, “*Uva apeisi moni oupa irara tapo aiopare ora vuri vovou irara?*” ¹⁷dUva Jisas va uvureva. Oa iava oiso puraroepa voeare, “*Voeao upia asa irara viapau oiso ra avapaave ruvarupatoa iare. Viapau. Ari voeao raga vuri vara irara. Ari ita, voeare toreovoko vovou irara viapau oiso keerasa urioraera. Ari voeao-a vuri vovou irara, oiso ra vuriara oaive iava porea viro.*”

^x2:3 Mt 4:24 ^y2:7 Ais 43:25 ^z2:12 Mt 9:33 ^a2:13 Mk 1:45

^b2:14 Mt 8:22 ^c2:16 Ap 23:9 ^d2:17 1 Ti 1:15

Aio Kavupa Pitupitu Iava

(Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Uva Jon voeaaro disaipel ora Farisi urioaepa voeao aio kavu irara. Oa iava oeavu Jisas akeiva oiso puraoro, “Uva apeisi Jon voeaaro disaipel voearei ora Farisi voeaaro aio kavupai, oiso ra vearovira lotu purapaive, vo osa vii voeaaro disaipel viapau oiso aio kavupaaveira?” ¹⁹ Uva Jisas voea akereva, “E vosa voeao oea saratoaaro riakoparo, oea uvuipaai ra aio kavuave rera tapo touoro, eke? Asi viapau, uvare toupave voea tapo.” ²⁰ ^eAri ita, ovokivu oa uriopere oa-ia ora voea iava rera veraivere vo osa riako ouro. Oire evo voki oa-ia oiso aio kavua-vere siraopaoro.”

²¹ Uva vo reo-a vao oa iava oiso puraroepa, “Viapau rutu irai uvuiparoi ra ruta vai ora airepa varoa vai taporeve. Vosa oisi piereve, ra ita ruta karikari piro airepa arova. Ra karia ita riro iraope.” ²² Oire vosa airepa ovi wain ovi ora riro piepe, ra viapau rutu irai uvuiparoi ra va vao airepa ovi wain ovi kuvureve ruta tou-ia aue iava meme rakariaro, auempa uvare tuakaka. Vosa oisi va piereve ra poko piro vo oviva, ra va iava vuri ovoipe. Ari vosa airepa ovi raga kuvureve airepa tou-ia, ra oriruvira toupave.”

Disaipel Kukara Tueiva Sabat Voki-ia

(Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ ^fUva poua viropa kukara kovo-ia Sabat voki-ia. Uva rera voeaaro disaipel kukara tuepaoro rovoaepa vo kovo sovara-ia vokapaoro. ²⁴ Uva rerare oiso puraaepa Farisi, “Kekeri. Uva apeisi iava oiso piepai Sabat voki-ia oa-ia viapau uvuipaai, uvare Reo Taisi putepaivoi?”

²⁵ Oa iava voea akereva Jisas, “E viapau va vieipataveira vao iava osa piereva

Devit tuariri rutu, ira ogoevira toureva ora voeaovio oea tapo toupaveva?” ²⁶ ^gOa-ia ita koataroepa Pauto vo kepaoro-ia vo vuutao-ia oa-ia Abaiata prisparoepa. Uva bret aioreva vao oa-ia viapau uvuipa akukutoa vai ra va aioreve. Va vao bret oa oisoa vatepaive Pautoa-pa ra va kekepareve. Pris irara raga uvuipaai va aiopasa. Uva rera voeao vatereva oea tapo oisoa toupaveva?”

²⁷ ^hUva voea tavireva, “Sabat voki oirato tauvapasa pura piropa. Viapau oiso oirato puraro viropa Sabat vokipa oiso ra rera tokipaive.” ²⁸ Easi Oirato Ovi-itoaaro raga ira uvuiparoi vo oirara rutu vo pitupituroaro rovirieipasa varao opitupituroa purapaiveira vo Sabat voki-ia.”

Jisas Pakoeto Ruvareva

(Matyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

3 Uva voava ita vo ovokivu-ia uva vorevira koataroepa Reo Taisi Uvupa Kepa-ia Jiu vaoro, osa voa toupaveva iravu oirato kopii vavaeto. ² ⁱUva rera-ia siituepaepa oiso vosa rera porete piereve vo Sabat voki-ia, ra rera iava gasiive oai iava. ³ Uva rera pakoeto tavireva, “Toreu ra uriou vore.” ⁴ Oa iava voea akereva Reo Taisi iava oiso puraoro, “Apeisi torevokopai vao Sabat voki veaoro purapasa, eke vuria purapasa? Oira porete piepasa, eke oira upopasa?” Oa iava ora tape pieaepa ita. ⁵ Uva kasipuvira poreroepa voeare, uvare voea iava sopaura vavagisipaepa. Oa-a vao oa iava rerare vovouisi vavataepa. Uva rera pakoeto tavireva, “Vavaea irairari va torevokooro.” Uva va irairareva. Oa iava rerare vavaea veaoro ovoiepa. ⁶ ^jUva Farisi ora reosa avaaepa voeao tapo King Herot tauvapa irara oiso, “Apeisi vai iava rera upope?”

^e2:20 Lu 17:22 ^f2:23 Diu 23:25 ^g2:26 1 Sml 21:1-6; 2 Sml 8:17

^h2:27 Eks 23:12 ⁱ3:2 Lu 14:1, 20:20 ^j3:6 Mk 12:13

Riro Uvuru Touva Toko Rovu Vatuaro-ia Rogaraua-ia

(Matyu 12:15-21)

⁷kJisas rera voeaaro tapo disaipel vararoepa vore toko rovu. Oa iava voeareo vova Galili-ia ora Judia-ia oearea rutu rera sirova utupaaepa. ⁸Ora voeao Jerusalem iava ora vova Idu-mia, ora vova ivirovira Jordan ora voeao Taia-ia vatuaro ora Saidon-ia. Ogururoa rutu-a voeao oea rera iare urioaepa, uvare riro-a Jisas vo kovoaro oa iava uvuiva. ⁹Osa iava voea tavireva disaipel irara oaro, oiso ra uvuoa vai ravaaive. Teapi oirara urioave ra rera tavuruoro ora guruave. ¹⁰Uvare voa riro irara rutu porete pie rovorevoiva, oearovu oupiarovuva vo uvuru ugapaoro koat-apaepa Jisas-ia rirupasa. ¹¹Uva tugarapa irara rera kekeiva. Oa iava rerare takua viropa oiveoro oiso puraoro, “Vii-a Pauto Oviitoaaro.” ¹²mOa-a eva oa iava voea vosireva riro goruvira oiso puraoro, “*Opeita ragai iava tavipatavere poeravira.*”

Katai Tau Erao (12) Roporeva Jisas

(Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³nUva Jisas iparoepa pukuia-ia, uvare oiso ruipaparoepea ra oeai reesireve. Oa iava voeare voeao keeroepa. ¹⁴Uva katai tau erao (12) roporeva oiso ra rera tapo toupai. Oa iava voea vaisireva oiso, Aposel irara. Ra va iava voea siporeve oearovu rutupa siposipopasa. ¹⁵Uva gorua voeapa karoporeva vaore, oiso ra va iava tugara kosi piepaive. ¹⁶oVoea-a voeao katai tau erao oiso, Saimon-a ro ira-ia vo vaisio tovoreva, Pita. ¹⁷Ora Jems Sebedi oviitoareiara ora Jon, vo araorei vaisireva oiso, Boanesis.

Va vituaro iava uvare riro varakeo reotoarei-a. ¹⁸Andru ora Filip, ora Batolomyu, ora Matyu, ora Tomas. Jems oviitoaaro Alfias ora Tadias ora Saimon Selot. ¹⁹Ora Judas Iskariot, ro ira Jisas kosi piereva keripa irara vavaeoro iare.

Vo Jisas Vaio Vo Reaoro Toupai Ora Bielsebul

(Matyu 12:24-32; Luk 11:14-23, 12:10)

²⁰Oire uva Jisas kepa-ia koataroepea. Oa iava voa rera iare rovevira ita ora guruapea oirara rutu. Osa-a eisi osa iava viapau uvuaiepa oiso ra aioive, uvare riro uvuru rutu-a. ²¹pUva Jisas sara iraraoro va iava vao uvuiva. Osa iava urioaepa rera ou piesa, uvare oevu oirara oiso puraaepa, “Easi ro kokoropa.”

²²Uva voea Reo Taisi-ia tarai irara urioaepa Jerusalem iava varaoro. Uva oiso puraaepa, “Ira-ia pouparo viroveira tugarapa reipato rera vaisiara, Bielsebul. Ira vo goruaro iavirava tugara kosi piepareveira.” ²³Oa iava Jisas voeare keeroepa ruu reo purasa voeapa oiso, “*Apeisi ragavira ra Seten uvuipa ra ora siguro?*” ²⁴Vosa osarai ora aveavepaave, ra viapau vearovira toupai. ²⁵Ora vosa oaoi ora sikaave katai kepa vai ora upoooro, uva viapau uvuipaai ra oisi iava vearovira touive. ²⁶Ra vosa Seten ora vuri pieparo, ra viapau goruvira toupave. Ra rera vo saraoro toko ovoiro, ra oisi iava opesi ovoiro.”

²⁷qUva vo reo-a vao oa-ia oiso puraroepa, “*Viapau irai uvuipa ra koata ragaro vo goruto vo kepaoro-ia rera varaoro kavirusa. Ari vosa rera tuuke rovoreve iroiro-ia ro goruto, oire ra rera varaoro kavirureve.*”

²⁸“*Oiraopavira rutu visii tavipaa oiso, Pauto vuriara rutu verarevere ora*

orekerovu varao takau reoro varao oara purapaiveira oirara. ²⁹Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato takaupareve rera akaipa piepaoro, eva-a oa-ia viapau Pauto uvuipa ra va verareve rera iava va vao vuria oaro. Oa touvira rera vuri piepaiverea vokiara rutu-ia.” ³⁰Uva Jisas oiso puraroepa uvare oearovu oiso purapaepa, “Ira sopaaro-ia ro tugarato touparevoi.”

**Jisas Aakoaro Iava
Ora Araoko Iraraaro**

(Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹Uva aakova ora araoko irara oavaoa karea viropa ratau tousa uvava aruaepa rerare, oiso ra vo avao iare uri-oro. ³²Ari ita, riro uvuru rutu Jisas tavurupaiva. Uva rera taviiva oiso puraoro, “Kekeri. Aakoara ora vii araoko iraraaro oavaoa oiso torepai ratau. Oea vii kekesa auepaai.” ³³Oa iava voea vo reoro pukoro oiso voea akereva, “Irouva aako ora irou irara araoko irara oaa?” ³⁴Uva ora poreroepa voea iare oea rera tapo toupai va voeare oiso purasa, “Visii-a aakoa vase ora visii-a vao ragai araoko iraraaro. ³⁵Uvare ro ira Pauto vo vovouaro sirova utuparo, ira ita-a eera araokotoa oaa ora taataava oaa ora aako.”

**Vo Oirato Vuruara
Vikipareva Kovo-ia**

(Matyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

4^rUva vorerivira ita voea siposipopaoro rovoroepe vo toko rovu-ia Galili-ia. Uva riro uruiro rera tavuruiva. Oa iava kaero viropa uvuo-ia voa pausa, osa toko rovu ivara-ia toupavea. Uva va-ia pauroepa ovusa vo uvuru rogaraua-ia toupai va. ²Uva voava voea siposiporeva riroara rutu-ia

ovoovo reoro oara-ia oiso puraroepa voeare,

³“Uvuta. Iravu oirato avaroera wit koko vikisa varuparo. ⁴Uva vara vikiparevora osa oaravu vo kovepaera raivaaro. Uva kokio kare vara aiopasa uriopaera. ⁵Ovusa oaravu avekepa tapiro kovepaera vo uva viapau rirovira toupai va voeare vai. Oa iava ikauvira raga kova ovoiera. ⁶Uva ita, ravireo kaero viro vara raverave piesa vara erako pieoro. Aue-ia ita uvare viapau vavurupatoa vai ita. Oa iava raveraveera. ⁷Ari oaravu kovepaera kokopa kouro sovara-ia varao rokarokapara. Uva kokopa kou varare tavuruoro riroera. Oa iava viapau kueera ita. ⁸Ari oaravu koveera veoro rasi-ia. Oa iava vearovira raga kovaera. Uva vearovira kueera rirovira. Oaravu aue-ia uvuipaera peva tau (30), ari oaravu aue-ia katai vatara tau (60), ari oaravu aue-ia uvuipaera katai vovoto (100).” ⁹Uva oiso puraroepa, “Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira toupaveve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.”

Vo Ovoovo Reo Vituaro Toupai

(Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰Uva oearovu oirara Jisas arova kareaepa ora katai tau erao (12) disaipel. Ora oearovu oea rera tapo toupai va, oea rera akeiva vo reoro porearore varao ovoovo reoro. ¹¹Oa iava voea raga tavireva oiso, “Vo reo vao oa vataupai, oa vituaro iava visii tavirevora Pauto ora rera vo Saraaro iava. Ari ita, voeao oea ratauvira toupaveira ragai vo vovouaropa, oepa vo siposipo puraavoi ovoovovira. ¹²Ari ita, ‘Vura ragapaivo osa viapau vo reo vituaro eveipaivo. Ora va uru pie ragapaivo

^r4:1 Mk 2:13 ^s4:8 Jo 15:5; Kl 1:6 ^t4:11 1 Ko 5:12; Kl 4:5

^u4:12 Ais 6:9; Ro 11:8

osa viapau va-ia taraipai oisopa, Teapi porea viro ra vuriara oaive vera piro voea iava.”

Ovoovo Reo Aue Iava Wit Koko Vikipato Aviavi Piereva Jisas

(Matyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Uva Jisas voea tavireva, “Vosa viapau vao-ia taraipata ovoovo reo, uva apeisi ragavira oreorovu-ia taraipatavere ovoovo reoro? ¹⁴ Wit koko vikivikipato ira oiso toupave osa ro ira Pauto vo rearo paupare. ¹⁵ Uva varao oara kovepai raiva-ia, uva evoa ora paupai reoa. Ovusa uvupaive ra Seten ita urio ovoiro vo reo kaviru ovoisa vao oa oisoa voea sopaaro-ia toupave. ¹⁶ Ari varao oara ora paupape avekepa tapiro oa oiso toupai, Oeaa vo reo uvuivoi. Oa iava va ou ovoivoi roruvira raga. ¹⁷ Vo osa viapau ikopitoa vai va-ia, vo osa ovurirovu rutu sasararo pou piro vare vao Pauto vo rearo. Oire ra va iava ikauvira vo reo kavuive. ¹⁸ Ari oearovu oiso toupai, Oea vuutaaro-ia wit koko kovepai rokarokapa kou sovara-ia. Evoea ita oea vo reo uvuivoi. ¹⁹ Ari ita, rirovira rutu rugorugopaai varao ruture vo rasio iava vara, uvare oiso rugopaai ra riroara vai rutu gurupaive moniara vai ora orekerovu rutu riiriipaive. Oara rutu evara oara Pauto vo rearo tavurupaiveira. Eisi osa vituaro iava viapau vo reo eva kuea vai voea sopaaro-ia. ²⁰ Ari ita, oearovu oiso toupai osa vearoa rasia, oa iava voa vearovira ora pauepa. Uva voa vo reo tokiiva va sirova utuoro. Oa iava rirovira kuepa oiso, oaravu uvuipaepa peva tau-ia (30), ari oaravu katai vatara tau-ia (60), ari oaravu uvuipai katai vovoto-ia (100) uvuiepa.”

Vuravu Vatauiva Baket Reroaro

(Luk 8:16-18)

²¹ Uva voea akereva, “E vuravu kaepatavoi ra oira tovota baket sopaaro-ia, ora uruara ita reroaro oira tovota voa? Viapau. Easi tebol ivara-ia oira tovopata. ²² Ari ita, orekerovu rutu vatauvira toupaveira oara rutu poeravira kosi piroveera. Ora varao oara rakupareve, oara rutu poerareveera rara utupaua. ²³ Vosa irai-ia kokitoa vai karuvira toupaveve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.”

²⁴ Uva voeare oiso puraroepa, “Vearovira rutu uvupata. Vosa gare visivi uvupata, eva-a oa iava gare visivi taraipatavere. Ari vosa rirovira rutu uvupata, osa iava uvuipatai ita ra taraipatavere rutu. Vosa vearovira rutu vo reo sirova utupata, eisi osa iava vo reo-ia vearovira tarai irapatavere. ²⁵ Vosa vo taraio kovo piereve, ira ita uvuiparoi ita vorerivira ouroveera. Ari vosa ro ira viapau garea vai-ia pitureve, ira uvuiparoi ita apotaroveera rutu.”

Ovoovo Reo Aue

Kovaaro Iava Wit Koko

²⁶ Uva oiso puraroepa voeare, “Pauto vo Saraaro oiso rutu toupai osa oirato ira wit takuraro vikiparoi vo rasitoo-ia. ²⁷ Uva kareroe vokiario uusisa. Uva avitoo-ia eraoroe osa kovae. Osa viapau vara-ia taraiparoe. ²⁸ Rasito raga iava kovapa-peira varao witara. Uva rovvira rovvira vakipa kae rovo piro. Ari va isivaaro iava kuepe viorosa. ²⁹ Uva vioroepa vo kue. Oa iava rotureva, vo uvare rotupa vuuta-ia tuguraepa.”

^v4:15 Mk 2:23, 26 ^w4:22 Mt 10:26 ^x4:24 Lu 6:38

^y4:25 Mt 13:12, 25:29 ^z4:26 Mt 13:24 ^a4:29 Re 14:15

Ovoovo Reo Mastet Vuruaro Iava

(Matyu 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Uva ita oiso akereva, “Aa vao oiso toupai Pauto vo Saraaro? Ora aa vo reo ovoovo reo vava ovoovopai, oa iava uvuipatai oai iava ra va-ia roroiopata?”
³¹ Oiso rutu toupai voi osa oavu aioa oa oiso vaisipaiveira, mastet. Oeva iava oisoa aisivu pauive ra kovape. Ra rirovira rirope. Gare isivi rutu aisia-ia putepaiveira orekerovu rutu kuearo. ³² Uva vosa kovape, ra kovaoro ipape. Ra vara rutu-ia puteve evaoara riropavira rutu rao puraoro. Osa iava virata kokioro pitupaive vuavuapasa voa, ora voa epita-paave tapo.”

Jisas Siposipopaoro Ovoovo Reo Purareva

(Matyu 13:34-35)

³³ ^b Oire uva vo reoro-ia ovoovo reoro voea tavitavireva, oiso ra uvuiave vara uvusa. ³⁴ ^c Uva ita, viapau oiso voeapa vo reoro aviavi pierewa varao ovoovo reoro. Ari vosa disaipel irara oaro raga tapo oisoa toupaveve, ra voea ragapa orekerovu rutu aviavi piepareve.

Purepa Kiuvu Rite Pierewa Jisas

(Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ ^b Ovaiarovi vuri eveivei-ia voea disaipel tavireva oiso, “Irata, ra ouruiara ivirovio ovarata-ia.” ³⁶ ^d Uva vo uvuru arova kaea viropa uvuoa-ia rera tapo Jisas. Vo osa oaravivu garepa uvuoro oara voea sirova utuepa. ³⁷ Uva vusireva riroto kiuvu. Oa iava sigato kaero viropa uvuoa sovara iare ora va ivara-ia. Uva gareavi raga kavu piropa, ra agasio uuokova uvuoa-ia. ³⁸ Vo osa rera oira vituaro-ia uusiparoepa orave ivara-ia kukue otarapaoro. Uva rera eraopaiva oiso pura-

paoro, “Tisa, e viapau vao sovoparivoi oa iava viapau igeipa siraopau? Oa-ia igeipa tutuu pievoi ra kopiiio.” ³⁹ Oa iava Jisas erao ovoiroepa. Uva kiuvu rakote piesa reoroepa ora rirova toruva tavireva, “Varau ra ora siroi piie.” Uva kiuvu rerereva riteoro. ⁴⁰ ^e Oa iava Jisas voea akereva oiso, “Eakepa uriripatai? Ari ita, vosa raria vai toupave, oire ra viapau uriripata.” ⁴¹ Osa uriri iraopaoro ora voea raga oiso puraepa, “Easi iroutoa rutu-a ro, uvare kiuvu rera uvu ovoire ora uuokova?”

Tugara Kosi Pierewa Oiratoa Iava Gerasa Taere-ia

(Matyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

5 Uva Jisas ora rera voeaaro disaipel rereiva ivirovira rovua iava vao Gerasa taere-ia sovara-ia. ² Oire vosa uvuoa iava rereiva uva oiratoava aivaroi voiva, ira tova urui iava kosiro viropa. Ro ira-ia oisoa toupave tugara. ³ Uva voea raga oisoa toupaveve tova urui-ia. Uva viapau oiso ra oiratoa vai uvuiro rera uuokesa voea aue-ia sen iro vai. ⁴ Ari ita, vokiara rutu-ia oisoa rera vavaearaaro uuoke ragapaive sen iro-ia. Ora oaravu oara-ia oisoa rera kokotoaro taki ragapaive, ovusa vara rutu tokotokopaveve. Viapau rutu irai uvuiaro ra rera uuokereve rera tarai piesa. ⁵ Oire voea vokiara rutu-ia aue-ia aviaviaroro ora vo vokiara rutu-ia oisoa toupaveve vo uuokuiara ora vo tova uruiro. Ra gaupaveve ora rera raga ora upopaoro vorarova varaua iava aue-ia aveke ora tatupaoro.

⁶ ^f Uva Jisas tuopaoro tauai ikaureva rerere taku virosa. ⁷ ^g Oa iava rirovira oivepaoro oiso puraroepa, “Apeisi vai ruipapauei ragaire vii Jisas? Pauto Ovi-itoaaro ro oiso rutu viara-ia. Ragaive.

^b4:33 Jo 16:12 ^c4:34 Jo 16:25 ^d4:36 Mk 5:2, 21 ^e4:40 Mk 16:14

^f5:6 Mt 4:9 ^g5:7 Ap 16:17; Hi 7:1

Vii arepaavoi vo Pauto vaisiario sovara-ia oiso, Opeita ragai tekipari.”⁸ Oiso puraroepa oiso-ia uvare Jisas rerare oiso puraroepa, “*Oiratoa iava kosi virou eera vii tugarato.*”⁹ Oa iava Jisas rera akereva oiso, “*Irouto-a vii vaisiario?*” Uva rera tavireva, “Vaisia oaa Riro Irara, uvare riro irara igei tugara.”¹⁰ Uva tuupavira oiso raga rera akepareva oiso puraoro, “Opeita igei sigupari tauai vaire.”

¹¹ Uva oisoa koiepa tapatapa toupaipe pukuia-ia vatuaro-ia. Oa oisoa aiopaive.¹² Uva Jisas akeiva oiso puraoro, “Igei siguri ra koie kare sopaaro-ia rokoio.”¹³ Uva voea iava vasereva. Oa iava voea tugara kosia viropa vo koie kare-ia koatasa. Uvava koie kare ikauoro varaaepa vaesia-ia ora vikisa rovu-ia. Oa iava kopiiapapa uuko ovi sovara-ia. Voea rutu uvuiaro erao tuku (2,000).

¹⁴ Uva koie tokipa irara toriiva vorarore uruiara-ia ora uvarovu tapo tavitavipasa. Oa iava urioaepa aue kekesa vao oa purareva.¹⁵ Uva urioaepa Jisas iare. Oa iava rera kekeiva ira-ia oisoa toupaipe riro irara tugara, osa varo tuuava pauparoepa ora torevoko rugoo tapo. Oa iava uririaepa.¹⁶ Oire voea-a voea oea ruvara-ia tugara kosi pierева rera iava ro-ia, oea oearovupa siposipopaiva vao iava, uvare oisoa tugara rera-ia toupaipe ora aue iava koie ragui.¹⁷ Oire eva-a oa iava Jisas aruiva, oiso ra uruia oaive iava avaro.

¹⁸ Osa-a eisi osa iava koataroepa uvuoa-ia. Uva rera ro ira-ia oisoa toupaipe tugara ira ruipaparoepa oiso ra rera sirova utuparo.¹⁹ Uva Jisas rerare korooro rera tavireva oiso, “*Avau vore uruia oara ora sara irara oara iare. Ra voea taviri aue iava siraoa oa-ia vo kovo purare Turaro vii-ia.*”²⁰ Oire uva avaroepa vo uruiro iare Dikapolis oa porearo oiso vaisipaiveira, Katai Tau

Uruiro. Uva voa vao iava tavitaviroepa riro kovo oa purareva Jisas rera-ia. Osa iava uruiara rutu tavetaveiva va iava.

**Vo Jisas Reito Oviivaaro Porete
Piereva Ora Iriavu Riakova
Iria Rera Varoaro-ia Pitueva
(Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56)**

²¹ Oa iava Jisas iviroroepa ovaratavu iare. Uva riro irara ora guruaepa rera iare. Uva vo raga toureva uuko ovi vatuaro.²² Uva Jiu vaaro Reo Taisi Uvupa Kepa tokipato urioroepa. Rera vaisiario ro-ia, Jairas. Uva Jisas kekeoro takuro viropa vo rera kokotoaro-ia rekuoro.²³ Oa iava oiso puraroepa rirovira rutu rera areoro, “Kakaeva oaapa tutuu piepai ra kopiio. Vii arepaavoi ra vavaea oara toveri oira-ia, ra va iava porete ora tooo vorevira.”²⁴ Oire uva Jisas rera sirova uturoepa. Uva riro irara vaiterei sirova utuaepa. Oa iava tututuu piepaiva.

²⁵ Uva iriavu riakova iria-ia oisoa kekira koveparo vokiara rutu-ia. Uva oisi raga tupaoro katai tau erao (12) ivaro-ia tuguraopa vo upia purapaoro.²⁶ Uva riro irara rutu iare oisoa ava ragapao, oiso ra oirapa vo ruvaru pupaive, ra opesipe vo kopii. Uva oisoa voeapa ora vori via pie ragapao. Vo ovusa vo kopii oirare riropape rutu, ovusa ora apota pie ragapao.²⁷ Uva Jisas iava uvueva, oa iava riro uvuru sovara-ia rera iare koataopa, oiso ra oira porete pierleve. Uva varoa vatuaro-ia pitueva vao rera vaaro.²⁸ Aue iava uvare oira raga oiso ora rugoopaopa, Vosa rera vaaro-ia pitua varoa, ra vearora poreteoro.²⁹ Uva vo vokia-a eva opesiepa upia. Uva varaua soveva uvare varaaepa.³⁰ Oisi-a eisi osa iava varaua soveva Jisas oiso, Easi iravu iare avai gorua ragai iava. Oa iava ora poreroepa

voeare oiso puraoro, “*Trou varoa-ia pitu-voi?*” ³¹ Uva rera voeaaro disaipel rera akeiva oiso, “E vo uvuruo vurapari oea vii iare tutuu piepai. Uva apeisi iava oiso akepari, Irouto ragai-ia piture?” ³² Oa iava voea vuravurapareva oiso ra ro kekereve ira rera-ia piturevoi. ³³ Osa riakova raga va vao ravaeva oa oira-ia karekeepa. Oa iava rikerikepaopa uriripaoro. Uva rekueva rera kokotoaro-ia. Oa iava oiraopavira rera tavieva. ³⁴ Uva Jisas oiso puraroepa oirare, “*Oviiva oaa. Vii vaaro oirao piea vii porete pievoi ravotovira. Avau gavaurea-ia, ari vearouei.*”

³⁵ Uva eisi puraparoepa ovusa Sinagog tokipato voeaaro poua viropa oiso tavisia, “Vii oviivaaro kopiioi. Uva uvui-pau ra rerare koruu eera Tisato. Ra oirape iria kopiioi.” ³⁶ Uva Jisas voea uvupaoro rera tavireva Sinagog tokipato oiso, “*Opeita uripau. Ragai oirao pieri.*” ³⁷ Uva voeare koruroepa. Oa iava voea raga oureva oiso-ia, Pita-a ro, ora Jems, ora Jon araokotoaaro Jems. ³⁸ Uva karea viropa voa vo Jairus vo kepaaro-ia. Oa iava gauara uvuiva. Uva voea kekereva vo ovusa siraopaaepa gau iraopaoro rutu. ³⁹ Uva Jisas koataroepa. Oa iava voeare oiso puraroepa, “*Eake iraopa gau-pata? Ari o kakaeva viapau oiso kopiioi. Iria uusipaoi.*” ⁴⁰ Oire uva rera agesipaiva rutu. Oa iava voea kosi piereva. Uva aitetoarei ora kakaeva aakoaro rera sirova utuaepa, ovusa koataroepa vo uva toupavea kakae kopii. ⁴¹ Oire oira vavaeoro-ia pituoro vo reo purareva, “*Talita kumi.*” Oa porearo oiso purapai, “*Tavauruva, ragai vii tavipaa oiso ra toreu.*” ⁴² Oire uva oira-a eira tavauruva vaviopavira raga toreopa voka ovoisa. Oa iava oira-ia tavetave iraoiva rutu.

Oira uvuiaro riroaro aue-ia uvui-paoui katai tau erao (12) ivaro. ⁴³ Uva Jisas voea vosireva va iava vao-ia oa purareva oiso, “*Teapi irai uvureve oira iava. Oire ra aioa vai vateta oirapa ra oai aioeve.*”

Viapau Jisas-pa Oisoa Avivikepaave Vo-ia Nasaret-ia

(Matyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

6 Uva Jisas voa kavureva vore rera vo taerearo rutu iare. Oa iava rera sirova utuaepa rera voeaaro disaipel. ^{2m} Uva Sabat voki tuguraepa. Uva avaroepa siposiposa vo Reo Taisi Uvupa Kepa-ia. Uva tavetave iraopaiva rera vo siposipoaro uvupaoro. Osa iava oiso puraaepa, “Ovu irao ro vo pitupituro ourevora? Iroutoa vai rera vaterevora vo tarairo? Ora vao ravoto kovo, oa purapare ora rera vavaeoro-ia? ³ⁿ Easi viapau oiso kepa paupato rera ro-ia Maria oviitoaaro, raa? Uvare oiratoa raga-a ro-ia. Ari ita, araoko irara voeao Jems vase ora Josis, ora Judas, ora Saimon, ora taataa riakoaro vairo airoa vigei tapo toupaveira.” Uva rerare kasipuaepa. ^{4o} Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Vosa oearovu voeao ouruïrovu raga iava, evoea-a oea profetatoapa avivikepaaveira. Ari viapau oiso voeao rera vo taerearo rutu-ia tou irara rerapa avivikepaaveira, ora sara irara oaro, ora voeao oea vo aao vo kepaaro-ia toupaveira.*” ⁵ Osa iava viapau uvui-pa ra riropa ravotoro vai purapareve voa. Ari uvui-pa ra vavaea raga tovopareve voearovio-ia upiapa irara voea porete piepaoro. ⁶ Uva Jisas tavetave iraopareva voea vo vovouroaro-ia varao oirao pie asa vovouro. Vo osa avaroepa siposiposa uruiara rutu-ia oirarapa.

^k5:34 Je 2:16 ^l5:39 Jo 11:11 ^m6:2 Mt 4:23 ⁿ6:3 Mt 12:46, 11:6
^o6:4 Jo 4:44

**Jisas Katai Tau Eraopa
Disaipel Kovo Vateroepa**

(*Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6*)

⁷P^UUva voea voeao katai tau erao (12) oearo keeraroepa. Oa iava voea arureva toatoa pievira. Uva voeapa gorua karoporeva auere ra va iava tugara kosi piepaive. ⁸U^Uva goruvira voea tavireva oiso, “*Teapi oaravu avu vai kaepatavere vokapaoro. Ari aue raga tooroara vai. Viapau aue breteara vai ora oapara vai ora moniara vai.*” ⁹A^Uri aue raga tasi-para. Ora viapau oiso ra vaiterei kuvupatoarei, ari kataitoa raga. ¹⁰V^Uosa ouruia kareta virora, uvuipatai ra koatata katai kepa vai-ia. Eova uva toupaoaru uvuipatai ra oirara-ia kovopata uruia sovara-ia. Oire voava visii rutu ita kosita viro ita ra avata. ¹¹V^Uosa ourui visii reasipape visii uvu arapa, ra voa kavuta ora visii iava kokotoara iava poupaou tovetoveoro, voea vo kaureoroaro reesioro.” ¹²U^Uva avaaepa siposiposa oiso ra oearovu rutu iava sopaura poreive. ¹³U^Uva riro irara rutu iava tugara kosi piepaiva. Uva gorua ovoovopaoro korovo oviro tovopaiva voeao-ia oea upiaarava toupapaiva. Oa iava porete ovoipaepa.

Jon Baptais Kopiiroepa

(*Matyu 14:1-12; Luk 3:19-20, 9:7-9*)

¹⁴U^Uva King Herot uvureva varao iava, uvare uvarovu rutu Jisas vaisiaro virireva. Osa iava eisi oearovu oiso puraaepa, “Easi pasi Jon Baptais vai-a eera, ira vorevira tootooro. Ira uvuipa ra evo kovoro ravoto kovoro purapareve ita.” ¹⁵V^Uosa oearovu oiso purapaaepa, “Easi Ilaija-a eera profetato.” Osa oearovu oiso purapaaepa, “Profetatoa rutu-a eera oiso rera osa tuariripato.”

¹⁶Oa iava Herot oiso puraroepa, “Easi Jon vai-a eera ro ira tokoavora, ira vorevira toreroe.” ¹⁷⁻¹⁹V^Uao iava osa Herot voea arureva tuaririvi oiso ra rera rauive aue Jon. Ra rera tuukeive vo tuukepa kepa auepa Herodias riakovaaro Filip araokoto iria ita oureva Herot. Uva Herodias aveave iraopaopa rirovira rerere, uvare Jon Herot-re kasipuroepa oiso puraoro rerere, “Vuria purari ora vii araokotoaaro riakooro. Viapau oisi torevokopapeira. Oa iava Herodias oiso ruipapaopa ra Jon kopiuro. Uva viapau uvuipaopa. ²⁰V^Uosa Herot avivikeparoepa Jon-pa, uvare rera-ia taraiparoepa oiso, Vearo vovouto ora vearo sopato. Oa iava vearovira rera tokipareva. Oire vosa uvureva, oa iava ruruvutuepa rugooaro rerere. Oa iava oiso ruipaparoepa ra rera rutu tuu pievira rera uvureve.

²¹U^Uva pou piropa vo vuutao oa iava vo vokia kavauroepa Herot, ovokia-ia uvuioapa oiso ra oira vo ruipaaro kosi pieve. Uva vo vokia voeapa aioa purareva reipa irara oaro, ora ami iava ofisa irara, ora oira vasi irara vova Galili. ²²Oire uva koataopa Herodias oviivaaro rekurekusa. Osa iava eisi Herot vearovira rutu oira vo rekurekuaro tuereva ora voeao oea rera tapo paupaaepa. Uva reito king oira tavireva tavauruva, “Vosa eakepa ruipapau, ra vii vatea va.” ²³U^Uva oiso puraroepa oirare reo ovoi puraoro, “Vao oa areri ragai ruvara-ia oa-ia uvuiparai ra viipa va vatea. Eagara vosa eake vatea ragai varaaro iava oara tokipaaveira, oara-ia pute piea vai rutu-ia uvuiparai ra vii vatea oai.”

²⁴Oire uva va iava avaaepa aakova akesa oiso, “Eake vai arepaa?” Uva aakova oira tavieva, “Ari Jon Baptais

^P6:7 Lu 10:1 ^Q6:12 Mt 11:1 ^R6:13 Je 5:14 ^S6:15 Mt 16:14

^T6:17-19 Lev 18:16, 20:21 ^U6:23 Est 5:3, 6, 7:2

iava kukue.”²⁵ Oa iava ikauvira rutu voreopa vore reito. Uva oiso puraopa, “Vao-ia oapa ruipaparai. Ra va vateri ragaipa Jon Baptais iava kukueva, ra rera kukuearo toвори aue-ia tauo vai.”²⁶ Uva rerare sopaua vavataepa rutu, uvare viapau oiso uvuiparoepa ora rera vaaro reo ovoi gasireve, vao oa purareva oira uvuru osireiario-ia.²⁷ Oa iava iravu arureva voeao iava viurupa irara rera voeaaro. Uva rera tavireva oiso ra Jon kukuearova urioro. Uva avaroepa rera tokosa tuukepa kepa-ia.²⁸ Uva vo kokova voreroepa tauo-ia. Oa iava vo kokoa vatereva oirapa tavauruva. Uva vo kokova avaopa aakova vatesa.

²⁹Uva disaipel irara voeao Jon voeaaro rera iava uvuoro urioaepa vo kopii ousa. Oa iava rera tovaiva vo tova urui.

Jisas Riro Irara Rutu Aio Piereva Vo Vavae Tuku Rutu (5,000)

(Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

³⁰Uva aposel irara vorevira kareaepa Jisas iare rera tavitavisa varao iava oara puraiva ora varao oara iava siposipoiva.³¹ Uva oirara rutu ora voreripaaepa. Oa iava Jisas-pa ora rera voeaaro aposel viapau vuutaa vai toupaiava oiso ra oai-ia aioive. Eisi osa iava Jisas voea tavireva oiso puraoro, “*Oire irata ra vigei raga avavio uvavire kuvau tapi vai, ra voa reareata gare visivi.*”³² Oa iava ipaaepa uvuoa-ia. Oa iava rera tapo avaaepa uvavure kuvau tapi.

³³Uva riro irara rutu voea tueiva vo uva avaaepa. Oa iava taraiaepa voea-ia. Uva rovoaepa ikaupaoro vova atoiaro oaive. Osa iava Jisas-re vage rovopaoro voa poua viropa.³⁴ Oa iava Jisas vera uviroeroepa rogaraua iare, vo osa riro irara rutu kekereva. Oa

iava oiso voeapa siraoroepa, uvare oiso rutu paepa voeapa osa sipsip kare, voeao oea viapau tokipatoa vai. Oire uva Jisas rovoroepa voea siposipopaoro riroara rutu iava.³⁵ Uva ravireo rokosa aueparoeapa, oa iava disaipel irara urioaepa rera iare rera tavisa oiso, “Voavi-a vo-ia kuvau tapi. Uva vokiei vigeire.”³⁶ Voea aruri ra avaaave uvaire ora ouruiroi iare, ra aioara vai voriiive ora voeapa.”³⁷ Uva voea tavireva oiso, “*Voea vateta aioara vai.*” Uva rerare oiso puraaepa, “E apeisi-a, ruipapau ra vaova avaiio vao-ia erao vovoto kina (K200) bret vorisa voeapa, eke?”³⁸ Uva voea akereva, “*Aa voviroa aue bret, oara epao visii ruvara-ia?*” Oire uva va iava rera taviiva oiso, “Easi vo vavaevi raga aue bret ora kataitoarei ataritoarei.”

³⁹Uva voea tavireva oiso ra voea pau pieive isiso kou-ia.⁴⁰ Uva pauaepa gurvira roopavira. Oeavu aue-ia uvuipaaepa katai vovoto (100), ari oeavu aue-ia uvuipaaepa vo vavae tau (50).⁴¹ Uva bret vavae oureva ora ataritoarei. Uva viara-ia vurareva vo vuvuiua vuurapa vaisi puraoro. Oa iava vara puteputereva. Uva vara vatereva disaipelpa, oiso ra voea roo pieive vara rutu-ia.⁴² Oa iava voea oirara rutu aiooro vukuaepa.⁴³ Oa iava vara ururukoaro guruguruiva. Uva aue-ia uvuiiepa katai tau erao (12) pekuri.⁴⁴ Voea uvuiaro voeao oirara raga ouvuruu bret aioiva aue-ia uvuipaaepa vo vavae tuku (5,000) oirara.

Jisas Toko Rovu Ivara-ia Vokareva

(Matyu 14:22-23; Jon 6:15-21)

⁴⁵Uva Jisas voea disaipel aru ovoireva uvuoa iare, oiso ra iraaave eisire Betsaida iare voea iava vaseoro oirara.⁴⁶ Oa iava voeava tavariooro varirisa

iparoepa pukuia-ia. ⁴⁷Uva vokiepa rerare osa uvuoa touvira vokapaiva toko rovu vuutaro-ia, vo osa Jisas raga touvira vo pukuia-ia toupaveva. ⁴⁸^zUva voea tuereva Jisas osa ora takau piepaepa tuaapaoro kiuvu iare. Oa iava voea iare vokipaua rutu vokiropo vo osa ravireo kae viro asavira toureva. Uva avaroepa vo toko rovu ivara-ia vokapaoro voeava aivarosa. ⁴⁹Uva rera siituepaiva osa uuko rovu ivara-ia vokapaoro urioroepa. Uva oiso keapaaepa, Rera urauraoro. Uva rerapa uriripaaepa gaupaoro. ⁵⁰^aVao iava uvare rera vurapaoro rirovira rutu uriri iraopaaepa. Oa iava voeare reoroepa oiso puraoro, “*Ora tape pieta. Opeita uriri ragapata. Easi, ragai-a vao,*” osa puraroepa Jisas voeare. ⁵¹Uva vo osa iparoepa uvuoa-ia, uva kiuvu opesiroepa. Osa-a eisi osa iava rera-ia tavetave iraopaiva. ⁵²Ari ita, uvare viapau roroiopaaepa vo kovo-ia oa purareva bret-ia. Osa iava eisi rera eveivori rera vo goruaro iavirava. Ari voeare vavagisivira raga toupaveva rugoara.

**Upiapa Irara Porete
Piereva Jisas Genesaret-ia**

(Matyu 14:34-36)

⁵³^bUva iviroaepa. Oa iava veraa viropa vo Genesaret urui-ia. Oire uvuoa tuuiva vo toko rovu vatuaro-ia. ⁵⁴Uva vera uviroaepa, oa iava rera evei ovoiva. ⁵⁵Uva tariripaaepa voraro rutu upiapa irara kaepaoro rakorako ururo-ia rera iare. Uva ouruirovu iava uriopaaepa Jisas iava uvupaoro vore uva toupaveva. ⁵⁶^cOire oa iava Jisas uvarovure oiso avaparo garepa uruirovu iare ora riropa uruiro. Uva oiso upiapa irara tovopaive vo uupa tapiro. Uva rera arepaiva oiso

ra varoa vatuaro-ia pitupaive ra porete ovoipaave. Oa iava va-ia pitupaiva, uva porete ovoipaave voea rutu.

**Pauto Vaaro Reo Taisi Oisoa Voea
Aao Iraraoro Vo Taviaro-ia Putepaive**

(Matyu 15:1-9)

7 Uva Farisi rera ruvara-ia ora guru aepa ora Reo Taisi-ia tarai irara, oea vova urioaepa Jerusalem-ia. ²^dOa iava eva disaipel irara tueiva rera voearo osa aiopaiva vavae sisu asavira raga, vo pitupituo Farisi vaaro gasipaoro. ³Uva Farisi-pa irara ora Jiu-pa irara vo pitupituro-a vao-ia vosa viapau vavaeara sisu rovoive, ra viapau uvuipaai ra aioive. Aue iava aao irara vo siposipoaro oisoa sirova utupaave. ⁴Ora vosa aivaropa tapirova kareave, ra viapau vavae sisuave, ra ita viapau aioive ita. Uvare vo pitupituro rutu-a varao voea aao iraraoro varaoro oisi, vao kap sisupa, ari vao pitoka sisupa, ora tauoara varao oara oisoa purapaive bras-ia. ⁵Uva Farisi ora Reo Taisi-ia tarai irara rera akeiva oiso, “Uva apeisi iava vii voearo disaipel viapau vigei aao iraraoro vo pitupituroaro sirova utupaai? Uva viapau vavae sisuai, oa iava aioivoi.” ⁶^eUva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Oiraoei ravaa reo vao profetato Aisaia oa-ia torevokovira rutu visii reesioro va rigatoreva riro ratarataa vovou irara visii.*

‘Voea rutu raga vaisiaro kae pie ragapai gisipoara raga iava, osa voea sopaoro tauaipai rutu ragaipa. ⁷Oirara raga vo siposipoaro iava siposipopaveira, ra oiso purapaave, Va vao-ia Pauto vo reoro. Eisi osa iava ragaipa akukuvira rutu lotu ragapaaveira.’

^z6:48 Mt 13:35, 24:43 ^a6:50 Mt 9:2

^b6:53 Jo 6:24-25

^c6:56 Mt 9:20

^d7:2 Lu 11:38 ^e7:6 Ais 29:13

Eisi osa puraroepa Aisaia. ⁸ Oa ita kavutava Pauto vaaro Reo Taisi oirato raga vo siposipoaro sirova utupasa.”

⁹ Uva voea tavireva, “*Pauto vaaro Reo Taisi gasi iraopatavoi, oisore ra ora visii vo pitupituario raga tokipata.*” ¹⁰ Uvuta! Moses oiso puraroepa,

‘*Aako oarapa ora avivikepau ora aiteara. Ari ro ira aitetoarei takaupareve, eera-a ira kopii pieivere oearovu.*’

¹¹⁻¹² *Vo osa visii oiso purapataveira, Aako ora aite viapau uvuiparai ra vei vatea varao, uvare Pauto-pa vara rutu vate rovoavora.* ¹³ Vosa oisi piepata eisi, oire eva-a oa-ia Pauto vaaro Reo Taisi akaipa piepataveira visii vo pitupituroaro riga-paoro oearovu iare. Uva riroara rutu-a oara purapataveira.”

Varao Iava Toupai Oara Sopaura Vuri Piepaiveira

(Matyu 15:10-20)

¹⁴ Uva Jisas voeare keeraroepa ita. Oa iava voeare oiso puraroepa, “*Visii rutu uvuta! Ra roroiota vao-ia.*” ¹⁵ Viapau oiso vao oa aiopare oirato oa rera sopaaro vuri piepaivoi, ari vao-a oa rera sopaaro iava kosipa piroi. Evara-a oara oirato vuri piepaivoi. ¹⁶ [Vosa irai-ia kokitoo vai karuvira toupareve, vearopai ra va uvureve, uvare uvupatoa ita kokito.]”

¹⁷ Uva koataroepa kepa-ia oirara rutu arova ratau. Oa iava vao disaipel rera voeaaro rera akeiva vao iava ruu reo. ¹⁸ Oa iava voeare oiso puraroepa. “*E viapau taraia vaiei visii-ia oiso osa evoea oearovu? Uva viapau vara evepatavoi varao oirato sopaaro-ia ora kiupai. Uva viapau rera vuri piepaivoi.*” ¹⁹ Ari ita, aue iava uvare viapau ora kiupai sopaua-ia, ari vo raga sare-ia. Ra vorevira vusive.” Uva vo reo-a vao oa-ia aioara ruture oiso puraroepa, “*Vearoara varao*

aioara rutu aiopasa.” ²⁰ Uva va-a vao oa iava oiso puraroepa, “*Ari vaoa-ia vuri vovou oa oiratoa iava kosipapi oa rera vuri piepai.*” ²¹ Ari ita, vo vuri rugooro-a varao oara kosipapi oirato sopaaro iava vuri rugorugooro oiso-ia, otopa pitupituro, kaviru, oira upo, riako riri-iri, ²² Oearovu vaaro riirii, vuri vovou, keakea reoro, getegete, roruoru, reo toga, egaega, ora kokoropa vovou. ²³ Evara rutu oara kosipa piroveira visii sopaaro iava oara oirara vuri piepaivoi.”

O-ia Finisia-pava Iria Jisas Oirao Pieva Rutu

(Matyu 15:21-28)

²⁴ Uva evoava ita toparo viropa Jisas aue iare avaoro Taia-ia. Uva vao okepavu-ia voea asavira koataroepa. Ari ita, viapau oiso uvuiparoepa ra tou ragareve rera raga. ²⁵ Oa iava vo voki raga-ia eva iriavu rera iava uvuoro rera iare urioopa, iria oisoa oviivaaro-ia tugara toupave. Oa iava rera kokotoaro-ia Jisas rekueva. ²⁶ Oire uva osaravu raga iava oira, vo sarao vo-ia Finisia oea oisoa Siria taere-ia toupave. Iria Jisas areeva oisore ra tugara kosi piereve oviiva iava. ²⁷ Uva oiso oira tavireva, “*Kakae vure aio pie rovopai. Viapau oiso vearopai ra kakae vure vo kurooroaro aio kurooro oupe vara vikisa kaakau karepa.*”

²⁸ “Oiraopavira ita Turaro,” osa puraopa riakova, “Uvare kaakau kare uvuipaai ururukoara raga aiopasa varao oara kovepapeira vova tebol iava kakae vure vaaro.”

²⁹ Oa iava Jisas oiso oirare puraroepa, “*Kareu ari tugarato kosirovi oviiva oara iava, uvare vearo reo purari.*” ³⁰ Uva pouo viropa oira vo kepaaro-ia. Oa iava oviiva

^f7:10 Eks 20:12; Diu 5:16; Lev 20:9 ^g7:17 Mk 9:28

^h7:19 Ro 14:1-12; Kl 2:16 ⁱ7:22 Mt 6:23 ^j7:24 Mt 11:21

kekeeva urua ivara-ia uusivira, vo uvare tugarato oira iava kosiro viropa.

Jisas Uvagito Vaaruuto Vearo Piereva

(Matyu 15:29-31)

³¹Oire va-a eva oa iava vorevira virireva Taia taere iava vore Saidonia putesa aue iare Galili Rovu. Ora aue-ia tapo putereva Katai Tau Uruiroia, Dekapolis. ³²^kUva iravuva urioaepa uvagito vaaruuto. Oa iava Jisas areiva oiso ra rera-ia vavaea tovoreve. ³³¹Oa iava voea arova rerava avaroepa kuvau tapire. Uva voa sipareo tovoreva rera kokiario-ia ora ruiroepa. Oa iava aia ita arevuotoa-ia pitureva. ³⁴Uva vuvuiua-ia vurareva. Uva vovou iparoepa rerare oiso puraoro, “Efata.” Oiso ragavira oa porearo toupai, “Auero rutu karu piroi.” ³⁵^mUva karu ovoiro viropa kokito rerare, osa arevuoto tapo vase ovoireva. Osa-a eisi osa iava torevokovira reo ovoiroepa. ³⁶ⁿUva Jisas riro goruvira rutu voea vosi ragareva va iava vao oiso ra viapau iraiapa taviave. Ari ita, riro goruvira rutu voea vosi ragapareva vo osa ora gorupaaepa rutu va iava vao siposipopaoro. ³⁷Uva tavetaveiva rutu oiso purapaoro, “Avoeao, vearoa rutu purarevo ro-ia voeao uvagi irara oea uvu piepaoro, ora vaaru irara reoreo pierevo,” eisa osa purapaepa.

Jisas Vo Resura Tuku Rutu (4,000) Aio Piereva

(Matyu 15:32-39)

8 Uva vo vokia-a vao oa-ia riro uvuru toupai. Viapau aia vai voeapa. Uva voeare keeraroepa rera voeaaro disaipel voea tavisia oiso, ²^o“Siraoparai voeaopa uvare vo peva-ia voki touivo vigei tapo. Uva viapau aiopaivo. ³Vosa voeare koruvio, ra voreave vorarore ora voea vo

uruiroaro. Ra raveraveave vo raivaaro, uvare oearovu riro kaekae tapirova uriopaaero.” ⁴Oa iava disaipel rera akeiva oiso, “Uva ovu vai voea aio piepai. Ari raaka tapi raga-a vo.” ⁵^pEisi osa iava oiso voea akereva, “Ovirovua bret oa epao visii ruvara-ia?” Oa iava oiso puraaepa, “Ari erao vatara.”

⁶Uva voea pau piereva vo rasito. Oa iava aue oueva erao vatara (7) bret. Uva vara-ia vearo vaisi purareva vara puteputeoro. Osa iava vara vaterera rera voeaaropa disaipel, oiso ra voea vatevateive taru. ⁷^qUva toupai atari kare gare karevi raga. Uva vo kare-ia ita aia vearo vaisi purareva. Oa iava voea tavireva oiso, “Voea vateta atari kare.” ⁸Uva voea aioivoiva, vukuaepa. Oa iava ururukoara guruiva erao vatara pekuri agasi pieoro vara-ia. ⁹Uva voea rutu uvuiaro-a voea oiso toupai, vo resura tuku (4,000). ¹⁰Oa iava voeare koruroepa. Uva rera tapo voeava tavari ovoiro uvua-ia ipa ovoiroepa ora disaipel irara tapo vore avasa vo Dalmanuta taere.

Vo Oearovu Jisas Arepaiva Oiso Ra Ravotoara Vai Kekeive

(Matyu 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹^rUva Farisi-pa irara urioaepa rera akesa oiso, “Ruiapaiei ra ravotoa vai purari vo goruo kareke pieoro vuvuiua iava.” Oisi-a eisi osa kokarapaaepa. ¹²Oa iava Jisas-re sopaua vavataepa. Osa iava oiso puraroepa, “Eake vaire voeao vo vuutao iavapa irara ravoto arepaai? Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavo, Viapau rutu uvuiaparai ra ora ragai vo ravotoaro vituaro kareke piepaa visii pa.” ¹³Oa iava voea arova voa kae viroeroepa uvua iare. Uva avaroepa ivirosa ovaratavu iare.

^k7:32 Mk 5:23 ^l7:33 Mk 8:23 ^m7:35 Ais 35:5-6 ⁿ7:36 Mk 1:44, 5:43

^o8:2 Mt 9:36 ^p8:5 Mk 6:38 ^q8:7 Mt 14:19 ^r8:11 Mt 12:38-39; Jo 6:30

**Jisas Ovoovoa Purareva Yis-ia Vao
Farisi-pa Irara Ora Herot**

(Matyu 16:5-12)

¹⁴Uva disaipel ovauaepa auere bret ora voeapa osa kataiavi raga toupaiava vo uvuoa. ¹⁵^sOsa-a eisi osa iava Jisas voeare oiso puraroepa ovoovovira, “*Vaopa yis vatatopopatai Farisi-pa irara vaaro ora ro Herot.*” ¹⁶Uva oiso puraaepa ora voea raga, “*Aue iava ita oiso vigei tavirevoi, uvare viapau bretea vaiei.*” ¹⁷^tUva Jisas vo reo sovoreva, oa iava oiso puraroepa, “*Apeisi iava eisi ora reopatai oiso, Viapau vigei bretea vaiei? E viapau sovopata ora viapau taraipatai? E sopaura oavisii vavagisipai?*” ¹⁸⁻¹⁹^uAri ita, osireiara oavisii epao, uva viapau vara iava vurapataveira. Ora kokiara oavisii, uva viapau vara iava uvupataveira. E viapau vaore rugoopatai oa-ia vo vavae tukupa (5,000) vo vavaea bret puteputeavora. *Uva ovirovua pekuri oara agasi pietavora?*” Oa iava rerare oiso puraaepa, “*Katai tau erao (12) aue pekuri.*” ²⁰Eisi osa iava voeare oiso puraroepa, “*Ari ita, ovokivu-ia resura tuku (4,000) vao aioivora erao vatara bret. Uva ovirovua aue pekuri oa agasi pietavora aue-ia bret ururukoro?*” Oa iava oiso puraaepa, “*Erao vatara.*” ²¹^vOsa iava eisi voea akereva oiso, “*E touvira vo kovo vituaro iava taraitavere vao-ia, raad?*”

**Jisas Voosito Vura
Piereva Betsaida-ia**

²²^wUva Betsaida urui-ia poua viropa. Oa iava iravu sipoiva rera iare voosito. Uva Jisas arepaiva oiso ra rera-ia pitureve. ²³^xOa iava Jisas rera vavaeairo-ia pituoro rerava kosiro viropa uruia

iava. Uva Jisas rera osireiario-ia ruiroiva, rera-ia vavaearei tovoreva. Oa iava oiso rera akereva, “*E oavu avu vai vura-pari?*” ²⁴Uva voosito vurareva viara-ia oiso puraoro, “*Ari ita, oirara si-ituepaavoio oea vokapaivoi. Uva voeapa oisi pai evaoara oara vokapaivoi.*” ²⁵Uva Jisas vorerivira ora rera iava vavaearei rera-ia ita tovoreva. Oa iava rera ro voosito tuupavira vurareva. Uva porete ovoiroepa roroiovira vuravura ovoioro. ²⁶^yOsa iava eisi Jisas rera aruoro oiso puraroepa, “*Kareu vii vo kepaaro iare. Ra opeita vo uruio iare vorevira voreu.*”

Pita Jisas Vaisireva Oiso, Krais

(Matyu 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷^zUva Jisas avaroepa rera voeaaro tapo disaipel vo urio iare vo Sisaria voa raga Filipai. Uva voare avapaoro voea akereva oiso, “*Apeisi oirara ragai vaisipaiveira?*” ²⁸Uva oiso rera taviiva, “*Ari oearovu oiso purapaaveira, Jon Baptais eera, osa oearovu oiso purapaave, Ilaija eera ro profetato. Ari oearovu oiso purapaaveira, Vii iravu voea iava profet irara.*” ²⁹^aOa iava voea akereva, “*Ari apeisi visii raga ragai vaisipata?*” Oa iava Pita oiso puraroepa, “*Ari vii-a Krais ro Ropoto viigoa arureva Pauto vore.*” ³⁰Uva voea vosireva oiso, “*Opeita eisi ragai iava oearoipa tavipatavere.*”

**Ravaavira Voeapa Tavitaviroepa Ora
Rera Vaaro Iava Kopiiia Jisas**

(Matyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹Va vao isivaaro iava voea siposipooro rovoroepe ora rera iava oiso, “*Oirato Oviitoaaro riroara siitokaara ourevere. Irare isivaavere taru oira vasi irara, ora pris irara voeao reipa irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora rera*

^s8:15 Lu 12:1 ^t8:17 Ais 6:9-10 ^u8:18-19 Jo 6:13 ^v8:21 Mk 6:52

^w8:22 Mt 11:21 ^x8:23 Mk 7:33 ^y8:26 Mt 8:4 ^z8:27 Jo 6:66-69

^a8:29 Jo 6:69, 11:27

upoivere. Ra vo peva pie voki-ia torero vorevira.” ^{32b}Uva poeravira eisi voea tavirevoiva, Pita rera-ia pituoro Jisas oureva rera tape piesa oiso puraoro, “Opeita oiso purapau.” ³³Uva voeao disaipel vuraso ora poreroepa. Osa iava Pita vo rugooaro torevokopasa oiso puraroepa, “*Seten, ragai isivaaro-ia ora tovou. Viapau rutu rugoopaei Pauto varaarore. Ari varao ragare rugoopau oirato varaaro,*” osa puraroepa Jisas.

^{34c}Oa iava oirara ruture keeraroepa ora disaipel irara ora rera iare. Uva voeare oiso puraroepa, “*Vosa ro ira vovouparo ra ragai sirova uturo, oire ra ora rera iava vaisia vara pie rovoreve. Oa iava uvuipa ra ora rerapa vavata siitoka kaereve, oiso osa vao evao parikou ragai sirova utupaoro vokiara rutu-ia.*” ³⁵Ari ro ira tootooa virivaripareve, oava eva ope-siroverea tootooaro. Ari ro ira tootooaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro ora vao iava Vearo Siposipo eera-a ira tootooaro tapo viri-variavere taru. ³⁶Aa vao-a vearoa oa oureverea oirato vo rasio-ia, vo rara auero rutu varao vo rasio iava oureve, ovusa tootooa oaro rutu viki ragapareve? ³⁷Uva eake vai oureverea vorevira tootooaro-ia tavariovira? ^{38d}Ro ira ragaipa ariiro ora ragai siposipoaropa tapo vo oearovu osireiario-ia voeao iava riro otopa irara ora voea vuri vovou irara, irapa ita eera utupaua Oirato Oviitoaaro ariiroverea vo vokio-ia oa-ia voreraverea vo Aiteto vaarova keraria, ora voeao tapo tugoropa irara ensel irara.”

9^eUva Jisas voea tavireva oiso, “*Oiraopavira visii tavipaavoi, Oearovuei visii iava oea toupai vo-ia oea kopii asavira tupaoro Pauto vo Saraaro keke rovoipaivere, vo osa goruvira karekepe.*”

Jisas Iava Varaua Sisikorevira Karekeepa

(*Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36*)

^{2f}Uva katai vatara voki-ro putevoiva, Jisas Pita vase tapo iparoepa ora Jems ora Jon pukui iare riro pukui vo uva varaua rera iava ora tavarioepa. ³Varoara tapo oara sisikoreva. Uva viapau oiso irai vo rasio iava ra oisi eisi sisikoreve osa evara varoara. ⁴Uva Ilaija vaio ora Moses ora karekesiepa. Uva vaiterei siituepaiva ovusa Jisas tapo ora reopasiepa. ⁵Oa iava Pita Jisas-re oiso puraroepa, “*Tisa, vo toupai vearovira. Uva igei uvuipaiei ra kepa peva vai pauio oiso, viipa okepai, ari Moses okepai, ari Ilaija okepai aue guruva keparovai.*” ⁶Oisi-a eisi osa pura ragaroepa Pita uvare rirovira rutu uririparoepa. Oa-a eva oa iava viapau vearovira rutu reoroepa. ^{7g}Uva rukuta voea ruueva, osa oavu reo guruko karekeepa rukuta sovara-ia, oa-ia oiso puraroepa Pauto, “*Eera rutu ragai Oviitoaaro ira kaviko iraopaaveira rutu. Ira uvu iraopata.*” ⁸Osa iava ora vura ragapaaepa. Uva viapau oiso iravu avu vai kekepaiva, ari Jisas raga.

⁹Uva vo osa varapaaepa pukui iava, uva Jisas voea vosipareva oiso ra viapau oearoi tavipaivere vao iava oa kekeivoi. Ari vo raga osa Oirato Oviitoaaro torovorovere kopii tapi iava. Uva oisi-a eisi osa ora rera raga iava voea tavireva. ¹⁰Uva vo tavi uvu ovoiiiva, oiso ragavira ora akepaaepa, Eake rutu-a torea vituaro porearo? ^{11h}Oa iava rera akeiva oiso puraoro, “*Uva ari eakere Reo Taisi-ia tarai irara oiso purapaaaveira, Ilaija ira*

^b8:32 Jo 18:20 ^c8:34 Mt 10:38; Lu 14:27 ^d8:38 Mk 13:26 ^e9:1 Mt 24:30; Lu 22:18 ^f9:2 Mk 5:37 ^g9:7 Mk 1:11; 2 Pi 1:17-18 ^h9:11 Mt 11:14

urio rovorovere?” ¹²iOsa-a eisi osa iava voea tavireva oiso, “*Oiraopavira ita oiso osa ragaipa irarovere Ilaija, ira auero rutu torevokoreve. Ari apeisi vo rigato oa oiso purapapeira, Ro-ia Oirato Oviitoaaro ira taru siitoka ourevera, ora rera akaipa piepaivera?*” ¹³Ari ita, visii tavipaavoi oiso, Ilaija ira urioroera voviri. Uva oirara oisoa ora voea raga vo ruiparoaro sirova oisoa utupaave. Eisi osa vara sirova utuaiva, opitupiturovu rutu pu-raiva rera-ia oiso osa Tugoropa Vuku purapai.”

**Jisas Viovokotoa Iava
Tugarato Kosi Piereva**

(Matyu 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴Oire uva vo peva evoea disaipel iare poua viropa. Uva voa riro irara rutu oirara kekeiva osa voa ora guru-paaepa voeao tapo Reo Taisi-ia tarai irara, oea disaipel irara tapo ora re-opaaepa ora kaureopaoro. ¹⁵JOa iava voea rutu Jisas kekeiva rera-ia tave-tavepaoro. Uva ikauiva rerava ora re-osa. ¹⁶Uva voea disaipel akereva Jisas, “*Eake-ia evoea tapo ora reopaoro voeava ora kaureopatai?*”

¹⁷Uva iravu voea iava Jisas iare urio-roepa. Oa iava rerare osa puraroepa, “Tisa, ragai oviitoaaro vaaruuto ira vaaru piepareveira vurito tugarato. Irava uriorai vii iare. ¹⁸Ovuutarovu rutu-ia vurito tugarato rera-ia goruvira rutu pitupaoro rera-ia vikipareveira rasiuaarore. Oa iava ruiuisoara karekepa-peira rera gisipoaro-ia, ora tapo vo osa ora rera iava reuriara aiopareveira. Vo osa ora rera iava varaua rutu tuukaupе. Uva eva-a oare vii voeaaro ake ragaavora disaipel. Uva viapau oiso uvuipaerao ra rera kosi pieive tugarato.”

¹⁹Uva Jisas vo reo uvurevoiva, voeare oiso puraroepa, “*Avoeao! Visii vao-ia visiigoa viapau oirao pie vovou vai toupai. Ovirovuro-ia vuuta uvuiparai ra visii tapo toupaa. Ora ovirovuro-ia vu-uta uvuiparai ra visii ateate piepaoro ra-gai eisi piepata? Viovokotoava uriota eera ragai iare.*” ²⁰kUva rera iare rerava avaaepa. Uva Jisas vurareva tugarato, oa iava kakaeto tuutuusi piereva. Oa iava koveroepa rasiuaaro vereverekeoro ruiuisopa akutaoro.

²¹Uva Jisas aiteto akereva oiso, “*Ovi-rovua voki oa-ia oiso tourevora?*” ²²Oa iava Jisas tavireva aiteto oiso, “Ari ita, riroara rutu vokiara oara-ia oisi raga rovoroeapa, osa rera tovopareveira tugarato eto kasiro-ia ora vo uuko oviro-ia, oiso ra rera kopii piereve. E uvuipauei oavu avu vai purasa ra vegeivipa sir-aou vegei tauvasa?” ²³lEisi osa iava oiso Jisas rera akereva, “*Eakere eisi purauei oiso, E uvuipau? Ari ita, ro ira oirao piepareve rutu, irapa uvuipa ra oaravu rutu oiraopape rerapa.*” ²⁴Uva aiteto rirovira gauoro oiso puraroepa, “Ragai oirao pie iraopaaveira. Uva oiso ruipaparai ra ragai vo oirao piearo vao-ia riro pieri.” ²⁵Uva Jisas uvu-rua kekereva osa ora guru ovoiaepa. Oa iava tugaratoare oiso puraroepa, “*Vii tugarato vaaruuto uvagito, viire goru-vira reoparai ra kosiu viro rera va-raua iava. Ra opeita vorevira ita voreu rera iava varaua iare.*” ²⁶Oa iava oiveroepa tugarato kakaeto rirovira tuu-tuusi pieoro. Oire uva rera iava ovoivira kosi ovoiro viropa. Uva oiso paepa kopi-ito kakaeto. Oa iava oearovu oiso pura-paaepa, “Kakaeto kopii ovoiroi.” ²⁷Eisi osa iava Jisas rera vavaearo-ia pitureva rera tore piesa. Oa iava tore ovoiroepa rera ita.

ⁱ9:12 Sam 22:6; Fl 2:7 ^j9:15 Mk 14:33 ^k9:20 Mk 1:26

^l9:23 Mk 11:23; Lu 17:6; Jo 11:40

²⁸ Uva Jisas koataparoea osa oiso rera akepaiva disaipel, “Eake rutu vituaro iava viapau uvuipaierao tugara verapasa?” ²⁹ Uva voea tavireva, “Viapau oiso oavu avu vai-a oa uvuipai. Ari variria raga-ia.”

Jisas Vorevira Voega Tavireva Ita Ora Rera Vaaro Iava Kopii

(Matyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Oire uva evo urui kavuiva, oa iava Galili-ia puteoro avaaepa. Uva oiso ru-
gooparoea, Teapi vo voka-ia taraiave oearoi, ³¹ muvare rera voeaaro raga disaipel ora rera iava siposiposa ruipaparoepa. Uva voeare oiso puraroepa, “Ira-
vu Oirato Oviitoaaro kosi pierevere oirara vavaearo iare, oiso ra rera upoive. Vosa kopiivore, ra torovere ita vorevira vo pevapa voki-ia.” ³² Uva viapau roroioopaaepa vo siposipo-ia. Oa iava rerapa uriripaaepa rera ake arapa va iava.

Irouto-a Rutu Rovopato Oirara Rutu Iava?

(Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Uva Kapaneam-ia poua viropa. Oa iava koata ovoiroepa kepa-ia. Uva voa disaipel akepareva, “Eake-ia ora reopatae eisi raivaaro?” ³⁴ Uva viapau reopaaepa, uvare ora reopaoro vokapaiva vo raivaaro vao-ia oiso, Irou vai oiso rovope voeapa. ³⁵ Uva Jisas pauroepa katai tau eraore (12) keeraoro disaipel. Oa iava oiso voea tavireva, “Vosa irai ira vovouparao ra ita ira pievira rutu ora tovoroo, eera-a ira oirara rutupa kovorevere oiso osa ovoiookuto akaipato.” ³⁶ Oa iava iravu oureva kakaeto rera tore piesa voea vuutaaro-ia. Uva rera kaverukooro rera-ia pitureva oiso puraoro voeare,

³⁷ q “Oire vosa irai tauvareve kakaetoa vai vo ragai vaisiario-ia, ira ita-a eera ira ragai tauvapare. Uva viapau oiso ragai raga, ari ro tapo ira ragai siporeva.”

Ro Ira Viapau Vigeiva Keriparo Ira Vigeiva Tavosivira Toupare

(Luk 9:49-50)

³⁸ r Uva Jon rera tavireva oiso puraoro, “Tisa, iravu kekeiovora ira vuri tugararo kosi pieparevorao vii vaisiario-ia. Uva rerare koruierao uvare viapau oiso vigei iava rera-a.” ³⁹ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Opeita rerare korupata. Vosa irai vao ravoto kovo purapareve vo ragai vaisiario sovara-ia, oire ra viapau rutu oiso ra ragai takaupareve. ⁴⁰ Ari ro ira viapau vigeiva keriparo, ira-a eera vigeiva tavosivira toupare. ⁴¹ s Oiraopavira visii tavipaavo. Vosa irouto voeao iava ragai voeaaro iravivu vatereve uukoa vai rera ukaio piepaoro, aue iava uvare ragai vaisiario-ia Krai kovopareveira ira vo vorio ou iraoreveira taru Pauto ruvara-ia.

Vo Kokara Toupai Auere Vuri Vovou Purapasa

(Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² “Vosa irouto vai vo kakaeto kove piereve ragai-ia kavusa okakaea ragai oirao piepaiveira, uva ita vearopai vosa oiso vo vovou purasa aueparoo, oire voea rutu rera-ia rirova vai aveke vai kotoive iriai tuuroo rera okoearo-ia rera roko piesa riku rovu-ia. ⁴³ t Ari vosa vii iava vavaea raga vii kove pieve vore vuria, oire vo vavae tokori. Oa iava vearopai ra vava avau vao katai vavaea vore uva tootooa viapau opesipape. Oa iava viapau oiso avauverea vore opesipa tapi eto kasi-ia vo vavaerei rutuva. ⁴⁴ [Vo uva aviko kare

^m9:31 Mt 16:21; Mk 8:31 ⁿ9:32 Jo 12:16 ^o9:34 Lu 22:24

^p9:35 Mt 20:26-27 ^q9:37 Jo 12:44, 13:20 ^r9:38 Nam 11:27-29

^s9:41 Mt 10:42 ^t9:43 Mt 5:29-30, 25:41

viapau opesipaave varaura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.]⁴⁵ Ari vosa vii iava kokoto vii kove pieve vuria purasa, ra va poturi. Oa iava vearopai ra katai kokotova avau vore uva tootooa viapau opesipape. Oa iava viapau vii vikiiverea vore opesipa tapi vo eto kasi-ia.⁴⁶ [Vo uva aviko kare viapau opesipaave varaura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.]⁴⁷ Ari vosa iravu vii iava osireito vii kove pierve vuria purasa, oire vearopai ra rera tateri. Oa iava vearopai ra kataitoava koatau vo Pauto vo Saraaro sovara-ia. Oa iava viapau vii vikiiverea vore opesipa tapi eto kasi-ia.⁴⁸ ^uVo uva aviko kare viapau opesipaave varaura aiopaoro, ora viapau rokopaive eto kasi voava.

⁴⁹ ^v“Oire uva oirara rutu ruuvereve eto kasi oiso osa aioara ruupaiveira avakara vara vearo piepaoro.”⁵⁰ ^wVearoa rutu avaka aioara vearo piepa. Ari vosa opesipe sipeia va iava, ra apeisi ragavira vorevira va sipei pieta ita. Oire oisi ita toupata visii vao-ia oiso osa avaka sipei vuutaaro. Osa ragavira ora vovou oavisii tokita kavevira visii rutu vearoa puraoro oiso osa avaka (sol).”

Jisas Sipošiporeva Aue Iava Ora Oupa Pitupitu

(Matyu 19:1-12; Luk 16:18)

10 Jisas vo uruio kavuoro avaroepa Judia taere iare. Oa iava uukova Jordan-ia iviroreva. Uva riro irara vorevira voreaeapa rera iare, oa iava voea rutu siposiporeva, uvare rera vo pitupituaroa oirara rutu siposiposa.

² Uva Farisi-pa irara urioaeapa rera-ia kokarasa oiso puraoro, “E vearopai oiso-ia vao-ia Reo Taisi, vosa iravu vatuaava vaiaro kavu ovoireve?”³ Oire uva voea

vo rearo pukooro oiso puraroepa, “Ari aa vo reo goru reo vatereva Moses visi-ipa?”⁴ ^xOa iava rera aatoiva oiso puraoro, “Moses oiso puraroepa, Uvuipai vosa riakova kavuoro oavu rigatoreve reo ovoi, ra va-ia oira sigureve.”⁵ Oa iava Jisas oiso voea tavireva, “Ari ita, riro kaureo vovou irara visii, oa iava vo taisi vao reo taisi rigatoreva.”⁶ ^yAri ita, vo rasito rovo oaro-ia, uva Pauto oirato purareva ora riakova.

⁷ ^z“Oire vearopai vosa viovokoto aitetoarei kavureve riako ouoro.

⁸ Ra kataivira rutu tupaoro vo tou-ia kataiua varaua purasi.”

Osa-a eisi osa iava viapau oiso toupasi vaiterei, ari oiso piesivoi kataiua-ia varaua toupasivoi.”⁹ Vosa vaitereo aiterea pitu pierveve Pauto vaiterei aivaro pieoro, uva viapau irai uvuipa ra vaiterei vorevira sikareve.”

¹⁰ Uva vorevira koataaeapa kepa sovara-ia ita. Oire uva voa disaipel rera akeiva vo reo iava.¹¹ ^aUva voea tavireva oiso, “Ro ira riakova oaro kavu ovoireve iriavu raga ousa, uva va-a eva oa-ia otopa pitu purare iriavu ita.

¹² Ora vosa iriavu riakova oirato kavu ovoieve iravu ousa, eva-a oa-ia rerava otopa pitupitu purapevo.”

Jisas Kakae Vure Viraakoreva

(Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Uva vao isivaaro iava kakae vureva urioaeapa oiso ra voea-ia pitureve. Uva disaipel irara voeare korupaeapa.¹⁴ Oa iava Jisas voea kekeoro kasipuroepa. Uva oiso puraroepa, “Voea eakata oea kakae vure sipopai ragai iare. Opeita voeare korupata. Pauto vo Saraaro-a vao oa toupaiivoi voeapa oiso osa voeao kakae vure.”¹⁵ ^bOiraopavira rutu visii

^u9:48 Ais 66:24 ^v9:49 Lev 2:13 ^w9:50 Ro 12:18 ^x10:4 Diu 24:1-4

^y10:6 Jen 1:27, 5:2 ^z10:7 Jen 2:24; 1 Ko 6:16 ^a10:11 Ro 7:3

^b10:15 Mt 18:3; 1 Pi 2:2

tavipaavoi, vosa irouto viapau oiso vo ruipaaro toupave osa ro kakaeto ira vaopa ruipaparoveira Pauto vo Saraaro, oire uva rera-a eera *ira viapau uvuipa oiso ra Pauto vo Saraaro sovara-ia toupave.*" ^{16c}Oa iava kakae vure oureva voea kaverukooro. Uva voea viraakosa voea rutu-ia vavaeareiaro tovoreva.

Viovokotoa Iava Ro Riro Kotokoto Guruto

(*Matyu 19:16-30; Luk 18:18-30*)

^{17d}Vo osa Jisas voka rovopareva vo raivaaro uva iravu rera iare ikaureva. Uva rekuoro rerare oiso puraroepa, "Tisa Vearoto. Eake vai puraa, ra Tootoo Ovoi oua?" ¹⁸Uva Jisas rera akereva oiso, "Apeisi iava ragai vaisipari oiso, Vearoto? Asi viapau iraiiei vearotoa vai. Ari kataitoo raga Pauto Vearotoa rutu. ^{19e}Taraipau vao-ia Reo Taisi Pauto vaaro oa oiso purapai,

'Opeita otopau, opeita oira upopau, opeita kavirupau, opeita oearovu iava kuvupau, opeita oearovu keakeapari orekerovu karutupaoro, ora aiteara vaio ora aakoarapa avivikepau.'"

²⁰Uva oiso Jisas tavireva, "Tisa, easi varao rutu oisoa tokipaa vova rovoaro osa kakaevira oisoa toupaa." ²¹Oa iava Jisas rera-ia vurareva rerapa siraooro. Uva rerare oiso puraroepa, "Ari ita, vosa vearo vovou rutu purasa auepau, oire auero rutu-ia vii varaaro vori rovou vara-ia moni ouoro apota irarapa oarai vatesa. Eva-a oa iava uvuipau ra vearoa ouriverea vo vuvuuu. Oire ra uriou ragai sirova utuoro." ²²Uva vo reo-a vao oa-ia rera tavaka piereva. Oa iava rerare vovouisi vavataepa. Osa iava avaroepa, uvare riro vori guruto-a.

²³Uva Jisas voeava vurapaoro ora poreroepa rera voeaaro disaipel tavis

oiso, "Ari ita, vavagisipapeira rutu voeaopa riro kotokoto guru irara vore ora kiusa Pauto vo Saraaro sovara iare." ^{24f}Uva disaipel irara vo reo iava rera-ia tavetave iraopaiva. Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, "Kakae vure oaa oirara. Vavagisipai rutu voeaopa oea moni raga-ia rugorugooapaaveira vore koatapasa Pauto vo Saraaro-ia. ²⁵Ari ita, vavagisipai vao tavaatoa iava vo rito vosa rirova vai vo kare iava kamel kare iriai vao koatasa auepao. Ari ita, uva oisi rutu rirovira vavagisi iraopai ropa riro vori guruto vore koatapasa Pauto vo Saraaro-ia." ²⁶Uva tavetave iraopaive rera-ia. Oa iava oiso puraepa rerare, "Uva apeisi-a. Iroutoa vai-a ira uvuipa Tootoo Ovoi ousa?" ^{27g}Oa iava Jisas voeava vurapareva tuupavira. Uva oiso puraroepa, "Viapau uvuipa oirato, ari Pautoa raga uvuiparoi irai oisiri avu pierevora, rera vo Saraaro iare koataro."

²⁸Uva Pita rerare oiso puraroepa, "Ari ita, igei auero oaio rutu kavuiovora vii sirova utupasa." ²⁹Uva Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, "Oiraopavira rutu visii tavipaavoi oiso, Viapau irai oaravu avu vaiaaro rutu kavupare. Ari ita, vosa oiso-ia irai vara rutu kavureve oiso, kepa-a vao, ari araoko irara, ari taataa riako, ora aiteoareie ora aakova, ora kakae vure oaro, ora rasiara oaro rutu vo ragai tauvasa utuoro aue-ia tapo Vearo Sipoipo, ³⁰rera-a eera ira riroara pute pievira rutu ourevere kepaara, ora araoko irara ora taataa riako, ora aite irara, ora rasiara oaro rutu, ora varao sirova tapo tavakaara vo voki-ia uva utupau taru Tootoo Ovoi oupareverea. ³¹Ari ita, uva voearo oea visii sirova oisoa utupaave, evoea oea visiipa iravereva vo Pauto vo Saraaro sovara iare. Ovusa

^c10:16 Mk 9:36 ^d10:17 Lu 10:25 ^e10:19 Eks 20:12-16; Diu 5:16-20

^f10:24 Sam 52:7 ^g10:27 Jer 32:17

voeao oea visiipa oisoa irapaave, oea taru visii sirova utuaverea.”

**Voea Ita Tavireva Ora Rera Vaaro
Iava Kopii Vo Peva Pievira Jisas**

(Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34)

³²^hUva vokapaoro raivaaro ipapaaepa Jerusalem iare vo osa Jisas voeapa iraparoepa. Oa iava rirovira tavetave iraopaiva disaipel irara, vo osa oearovu uriripaapea oea tapo rera sirova utupaaepa. Oa iava rera voeaaro ragapa disaipel rovrooepa siposipooro varao iava oara karekepape utupaua rera-ia.

³³Uva oiso puraroepa, “*Uvuta! Ipaviei vore Jerusalem-ia. Uva voea ragai-a vao Oirato Oviitoaro Ro Ropoto tovopavere reipa irara vavaearo-ia pris irara ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara. Oea reo ovoi pu-raivere oiso, Rera kopii pieta. Oa iava voeaopa ragai kosi pieivere osararovu iava voea.*” ³⁴ⁱRa ragai akaipa piepaive, ora ragai-ia ruipaave, ora ragai ragipaive, ora ragai upoive. Oire vosa vo peva voki puteve, ra toreravere vorevira.”

**Vaitereo Vo Ruipaaro Iava
Jems Vaio Ora Jon**

(Matyu 20:20-28)

³⁵Uva Sebedi oviitoareiaro Jems araorei ora Jon uriosiepa oiso purasa, “Tisa, vaopa ruipapaveiei ra va purari vegeipa oa arepave vii ruvara-ia.” ³⁶Oa iava oiso vaiterei akereva, “*Eake-a vao oapa ruipapasiei ra va puraa veipa?*”

³⁷^jUva oiso purasiepa, “Vegeipa vase ra irai pauro vo oirapapa varata oara-ia, osa irai vo koike varata oara-ia vovio uva tokipauveira turaropaoro vii vo goruaro-ia.”

³⁸^kUva Jisas oiso puraroepa vaitereire ovoovovira, “*Viapau taraipasiei vao-ia oare arepasi. E uvuipasiei ra tavakao ousi*

oa oupaa o-ia ukaiooro kap iria agasipaoi aue iava siitoka? E uvuipasiei ra koatasi vo tavakao-ia oa-ia koataparai?”

³⁹^lOa iava oiso purasiepa, “Uvuipaveiei.” Uva Jisas oiso puraroepa, “*O ita. Ukaiosivere o-ia iria-ia ukaioparai. Ora vo tavakao-ia tapo koatasivere oa-ia koataparai.*” ⁴⁰Uva viapau oiso ragai vaaro-a ra vei pau piea vare-ia oiso, iravu oirapapa varata iava, osa iravu koike varata iava. Ari Pauto auearo-a ira aitereivu reesirevora, oa iva tavukiarei vatatoporevora vaitereipa.”

⁴¹Oire vosa katai tau disaipel va iava vao uvuiva, uva kasipuaepa vaitereire Jems araorei ora Jon. ⁴²Uva Jisas keeraroepa voeareire oiso puraoro, “*Taraipatai voeao-ia ratau tou irara oea vo kovoaro oiso toupaveira, Oearovu oirara tokipasa. Oea ora rei vaisi piepaaveira voeare. Ora voea iava oearovu riro goruva toupaveira oea oirarapa kovo vatepaaveira.*” ⁴³^mAri visii viapau oisi eisi toupatavere osa evoea. Ari ro ira ruipaparo oiso ra rera raga ora rei piero visiire, eera-a ira taru visii tauvapaoro kovorevere. ⁴⁴Ari ro ira iraparo visiipa, eera-a kovopato oavisii vo utupaua. ⁴⁵Oiso rutu osa urioraera vore. Uva viapau oiso kovopa irara vai ousa ora ragaipa, ari kovoa purapasa oearu tauvapaoro. Ora vaore tapo ragai vo tootoaro vatepasa voea rutupa oirara voea vorevira voripaoro vuri vovou sovara iava.”

**Voositoa Batimias Ira
Vura Piereva Jisas**

(Matyu 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶Va isivaaro iava Jeriko-ia poua viropa. Oire vo osa vo uruio kavureva disaipel irara tapo, ora oearovu riro irara,

^h10:32 Mk 8:31, 9:31; Lu 9:22 ⁱ10:34 Mt 26:67, 27:30; Mk 14:65 ^j10:37 Mt 19:28 ^k10:38 Jo 18:11 ^l10:39 Ap 12:2; Lu 22:25-27 ^m10:43 Jo 13:14

uva iravu voosito Batimias ro oviitoaaro Timias ira raivaaro pauroepa arepaoro. ⁴⁷Uva Jisas ro vova Nasaret ira iava uvureva. Oa iava rerare keeraoepa oiso purapaoro, “Jisas Devit Oviitoaaro. Ragaipa siraou.” ⁴⁸Oa iava riro irara rerare reopaepa oiso purapaoro, “Auoro, ora tape pieu,” osa keeraoepa ita rirovira rutu. Uva oiso puraroepa ita, “Vii Devit Oviitoaaro. Ragaivipa siraou.” ⁴⁹Oa iava Jisas voka tuuke pierewa oiso puraoro, “*Rerare keerata.*” Uva rerare keeraepa voosito oiso, “Toreu, ra roruri, uvare vi-ire keerapa.” ⁵⁰Osa iava varo rakuraku veraoro tokaoro toreroepa Jisas iare uri-ooro. ⁵¹Oa iava Jisas rera akereva oiso, “*Eake vaipa ruipapau ra oai puraa vi-ipa?*” Uva oiso puraroepa, “Tisa, ragaivi vura pieri vorevira.” ⁵²Uva Jisas rera tavireva, “*Ora poreu ra avau. Aue iava uvare vii raga vaaro oirao piea vii vorevira ravotovira porete pie ovoivoi.*” Oa iava vearovira vura ovoirevoiva, Jisas sirova utu ovoiroepa raivaaro.

**Jisas Turarovira
Koataroepa Jerusalem-ia**

(Matyu 21:1-11; Luk
19:28-40; Jon 12:12-19)

11 ¹Uva tutuu pieiva vokapaoro Jerusalem iare. Oa iava Betfasi urui-ia poua viropa ora Betani-ia vo uva Oliv Kovo Pukui toupaveira. Oa iava Jisas voava aitereivu arureva voea iava voea katai tau erao (12) disaipel. ²Uva oiso vaiterei tavireva, “*Vavo oiso avasi vavo uruio-ia. Vosa karesi virovere voa, ra gareva vai kekesi donki iria tuu iro riana-ia toupaveoi, o iria-ia viapau irai vokapareva uvare koruova. Ra oira karusi, ra oira ivupaoro uriosi.*” ³Vosa irai vei akepareve oiso, Eakere purapasi? Ra rera tavisi oiso, Iria-ia Turaro

vo kovoaro. Iria vore pierevere rara.” ⁴Oa iava avasiepa. Uva oira donki kekesiva kakaeva osa tuu iro-ia toupavea kepa rataoaro riaaro-ia vo raivaaro. Oire uva oira karusiva. ⁵Vo ovusa oevavu voa tupaoro vaiterei akepaiva oiso, “Eakere eira donki karupasi?” ⁶Uva voea tavisiva oiso osa Jisas vaiterei tavireva. Osa iava vaiterei iava vaseiva vorevira. ⁷Oa iava oirava voresiepa donki vore Jisas. Oa iava oira ivara-ia varoara tovoiva varao oara-ia pauroepa. ⁸Uva vo voki-a vao oa-ia riro irara rutu varoara oaive-ia urupaiva raiva-ia, osa oearovu evaora tosipaiva vegoaro vara tovopasa raivaaro rera-ia rorupaoro. ⁹Oire uva oearovu irapaaepa osa oearovu ita utupaaepa. Oearea rutu rerava rorupaoro kaku piepaiva oiso purapaoro, “Hosana! Vigei Kae Pietoaro! ‘Pauto ira viraakopare ro-ia ira uriopa vo Turaro Pauto goruaro sovara-ia.’” ¹⁰Rera-ia vuurapa vaisi purape, eera ira turarovere oiso rutu osa Devit ro vigei aautoaaro ira turaroepa. Vuurapa vaisi purape Pautoa-ia, Reitoa rutu. Hosana vore viara-ia Pauto!”

¹¹Uva Jisas karero viropa vo Jerusalem. Uva voa koataroepa Rovopa Kepa-ia Tugoropa Kepa Tempel. Uva voa orekerovu rutu vuravurareva. Oa iava vorevira Betani iare katai tau erao (12) disaipel tapo kareroepa, uvare ravireo rokosa aueroepa.

Fik Ova Vao Oapa Kasipuroepa Jisas
(Matyu 21:18-19)

¹²Oa iava vokiaepa Betani iava voreoro. Uva vo voka-a vao oa-ia ogoeroepa. ¹³Uva oevavu fik ova evaova kekereva tauaivi, riro guruva ova rutu. Oa iava vo eva iare urioeroepa oiso ra voava kueara

¹10:47 Mt 9:27 ²10:51 Jo 20:16 ³10:52 Mt 9:22; Lu 7:50, 8:48, 17:19
⁴11:1 Mt 21:17 ⁵11:9 Sam 118:26 ⁶11:12 Lu 13:6-9

vai oureve. Uva vo evao-ia pou virooro kasikasiroepa vura ragaoro, oiso ra kuea vai kekereve osa guruvara raga oisoa voa toupaiave. Aue iava uvare kuepa vuuta-ia viapau tuguraaepa. ¹⁴Oa iava Jisas vo evare oiso puraroepa, “*Viapau irai vii kuearo aioparevere vokiara rutu-ia.*” Vo osa rera voeaaro disaipel rera uvuiva.

Orekerovu Vuriara Sigureva Jisas Tempel Iava

(*Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22*)

¹⁵Uva urioaepa vore Jerusalem-ia Tempel-ia koatasa. Uva oevavu oirara sigureva osa uupaaepa voa orekerovu-ia ora tuutuupaoro vo Tugoropa Kepa sovara-ia. Uva tebolara petopetoreva voeare oea ora tuutuupaaepa aue-ia moni, ora paupara oaive voeao oea kurue kare-ia ora tuutuupaaepa. ¹⁶Uva voeare korukoruoro rutu goruvira oiso puraroepa, “*Viapau rutu oiso ra ora visii varaarova oapara oavisii vo Tugoropa Kepa sovara-ia ora putepata.*” ¹⁷Uva va isivaaro iava voea siposiporeva oiso puraro voeare, “*Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Ragai vo Kapaaro-a vao oa oiso vaisipaiveira, Variripa Kepa.’ Ari visii vo kepao oiso piepata, vataupa tapi kavirupa irara vaaro.*”

¹⁸Uva voeao pris reipa irara ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara oea vo reo uvuiva. Oa iava raiva taraapaaepa oiso ra rera upoive. Aue iava uvare rera uriripaiva, uvare oearovu rutu tavetavepaiva rera vo siposipoaro-ia.

¹⁹Oire vo osa vokiaroviepa voeare, oa iava kosia viropa voava vo riro uruia-ia.

Fik Ova Iava Vao Raverave Ova Vao Oare Reoroepa Jisas

(*Matyu 21:20-22*)

²⁰Oire uva vokipaua avaaepa. Uva voa avapaoro fik ova kekeoro puteva osa raveraveepa vo eva vavurupaoro tapo. ²¹Oa iava Pita Jisas vo reoaro rugooro oiso puraroepa, “*Tisa. Vao kekerefi fik ova oevare ovoievira reouerao. Oa iava erakoerao.*” ²²Oa iava Jisas rera vo rearo pukooro oiso puraroepa, “*Pautoa-ia oirao pie vovouro oavisii tovota.*” ²³Oiraopavira rutu visii tavipaa, Vosa oirao pie vovou rutu purapata vakuvaku asavira, oire ra vaore pukuia oiso purata, Toreu ra ora vikiu eisi avakava. Oire ra oisi pieive, vo rara evo reo oirao piepata rutu. ²⁴Osa-a eisi osa iava visii tavipaa oiso, Vosa variripata orekerovure arepaoro, oire ra vara oirao piepata, ra vara oupata.

²⁵“*Oire vosa torepata variripasa, ari vosa iravuva ora aveaveu, oire va eaka pie rovori. Oisore ra vii vaaro vuri vovou verareve Aite oavisii ro vova vuvuuia.*” ²⁶[Ari ita, vosa viapau oiso iravu iava viapau oiso vuri oaro vera rovori, ra viapau vii Aitearo vii iava vuri oara verareve ro ira vuvuuia-ia toupaveira.]”

Oevavu Jisas Akepaiva Rera Vaarore Reesia

(*Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8*)

²⁷Uva va vao isivaaro iava voreaepa Jerusalem iare. Uva voa Tempel sovara-ia vokapaoro urioaepa Jisas iare voeao Reo Taisi-ia tarai irara, ora pris reipa irara, ora oira vasi irara. ²⁸Oa iava oiso rera akeiva, “*Eake reesi-a vao vii vaaro oa iava vo kovo purapari? Irou vii vateva vo reesi?*”

^t11:17 Ais 56:7; Jer 7:11 ^u11:18 Mt 21:46, 7:28 ^v11:20 Mt 21:19

^w11:23 Mt 21:21 ^x11:24 Mt 7:7; Jo 14:13-14, 15:7 ^y11:25 Kl 3:13

²⁹Oire uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Visii akea ra ragaipa vo reo vituaro pukota. Ra visii tavia ita vo reesi iava oa-ia varao purapaa.*” ³⁰Oire e baptaisa vao Jon oa puraparevora, ovuva vo reesia oa urioera Pauto ruvara-ia, eke vova oiratoa raga? Oire ita ragai tavita.”

³¹Uva ora rugorugoo piepaaepa oiso, Apeisi avu purapaviei. Vosa oiso puravio, Vova Pauto, ra oiso purarovere, Uva apeisi viapau va oirao piepata? ³²^zAri vosa oiso puravio, Oirato vaaro. Uva ora voea ragapa uriripaaepa, uvare voea rutu oirara oisi taraipaaepa oiso, Rera-a ro profetatoa rutu. ³³Oa iava oiso purapaaepa, “*Viapau taraipaei.*”

Uva Jisas voea tavireva oiso, “*Ragai tapo ita, viapau oiso ra visii tavia vo reesi iava oa-ia vo kovo purapaavora.*”

Ovoovo Reo Wain Kovo Iava Ora Vo Kovo Tokipa Irara Iava Tapo

(*Matyu 21:33-46; Luk 20:9-19*)

12^aUva rovoroeapa voeapa siposipopaoro aue-ia ovoovo reoro oiso, “*Travu wain kovo paureva. Uva vo kovo rirore kasura purareva. Oa iava rikui tekareva auepa pigipava masin gerep. Uva voa kepa paureva uutupa kepa vo kovo-ia. Uva oevu kovopa irara tavireva auere ra vo kovo tokipaive moni oupaoro ora rerapa. Oire uva va-a vao oa iava avaroepa otaerevu iare uvavu.*”

²Uva oivavu-ia iravu kovopato rera reraaro siporeva, oiso ra kovoa iava kuearoa vai oureve voea ruvara-ia vo kovo tokipa irara. ³Oa iava rera rauiva. Uva rera ragipaivoiva, viapavira rera siguiva vorevira. ⁴Oire uva iravu ita ava piereva ita. Oa iava rera kukuearo gagoagoiva rera tapatapaoro. Uva rera vuri pieiva. ⁵Oa iava iravu ita arureva ita. Osa iava rera kopii pie ovoiiva. Uva

oisi raga oisoa piepaive oiso oearovu oisoa raga ragapaive, ari oearovu oisoa kopii pie ovoipaive. ⁶Uva kataitoaviei ira toupere rera oviitoaaro, ira oisoa kavikopareve rutu. Oa iava ovoikuvira rera utu piereva ita voea iare oiso rugoopaoro, *Ira vai-ia taru gisipoaro uvuivere oviitoa oaa.* ⁷Oa iava oiso ora reoaepa voea voeao oea oisoa kovoa tokipaive, Rera ro-ia reito oviitoaaro rutu. Irare ra rera upope. Ra rera vaaro ouoro vo kovo vao tokipe ora vigeipa. ⁸Oa iava rera rauiva rera kopii pie ovoisa. Oire wain kovo sovara iava vo kopii kosi pieiva.”

⁹Uva vo reo-a vao ovoovo reoa oa iava oiso akereva Jisas, “*Uva eake vai purarevere ro ira vo kovoaro-a vao-ia wain kovo? Oire uva ro ira uriorovere voeao vo kovo tokipa irara opesi piesa voea rutu kopii pieoro. Oire ra ita oevu raga ita tovo piereve vo kovo tokipasa ita.*” ¹⁰^b*e* viapau vo reo vieitavora Tugoropa Vuku-ia oiso, “*O-ia aveke iria veraiva voeao kepa paupa irara oira-ia kepa pau arapa, eira rutu ita avekeva rovopava rutu kukuuvu tuta.*” ¹¹Easi, vo kovo purareva Turaro, oa vigei osireiaro-ia ravotovira toupaveira?”

¹²Uva oiso ruipa ragapaaepa ra Jisas ouive rera kortusa voeao reipa irara Jiu iava. Ari ita, oevu ragapa oirara uriripaaepa, uvare oiso taraipaaepa, Asi vao ovoovo reo vigei togapare vo-ia. Uva rera kavuoro avaaepa.

Jisas Akeiva Takis Moni Iava

(*Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26*)

¹³^cUva va-a vao oa iava oevu Farisi ora voeao tapo King Herot tauvapa irara oea sipoiva rera iare oiso ra ora rera oaiaro-ia ora rera raga ora kove piero.

¹⁴Uva evoearei rutu urioaepa. Oa iava

^z11:32 Mt 14:5 ^a12:1 Ais 5:1-7 ^b12:10 Sam 118:22-23; Ap 4:11; 1 Pi 2:7

^c12:13 Mk 3:6; Lu 11:54

rerare oiso puraaepa, “Tisa, taraipaiei vii-ia, uvare vii-a oiraopa reotoa rutu. Ari vaeavira rutu voea rutu siposipopari vo Pauto vo pitupituario iava. Oire uva apeisi-a? E torevokopai ra Sisa-pa takisvio moni vateoro, eke viapau?”

¹⁵ Ari ita, tarai ovoiroepa voea vo kuuvuaro-ia. Uva voea akereva, “*Eakere ragai-ia kokarapatai? Oire ragai vateta moni isi vai ra aisi eveia.*” ¹⁶ Uva aisivu vateiva. Uva voea akereva oiso, “*E irou puaro-a vao-ia vo kiro-ia?*” Uva rera taviiva, “Ari Sisa.” ¹⁷ ^dOire va iava oiso puraroepa, “*Vosa Sisa varaaro, oire Sisa-pa vara vateta. Ari vosa Pauto varaaro, oire Pautoa-pa vara kare pie iraota.*” Oa iava vo reo iava rirovira rutu rugorugoo iraopaaepa.

Jisas Akeiva Oiratoa Iava Ro Ira Kopiuro Ra Vorevira Torero

(*Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40*)

¹⁸ Uva Sadyusi-pa irara urioaepa rera iare voeao oea oisoa viapau kopiia torearo iava oirao piepaive. Oa iava oiso rera akeiva, ¹⁹ ^e“Tisa, Moses oiso igeipa rigatoroepa, Vosa irai araokotoa vaiaro kopiuro, vo osa riakovaaro toupavee kakae pura asavira raga. Ra ita araokoto oira oureve rerapa ro kopiuro oira-ia kakaeto purasa. ²⁰ Uva erao vatara oaraovu oea oisoa toupavee. Oea iava avaioto riakoparoepa. Oa iava oira arova kopiuroepa osa viapau kakaeto vai. ²¹ Uva ro kikooto oira ita oureva. Uva kopiuroepa ita, osa ita viapau kakaeto vai. Uva peva piepato oisi raga pie ragareva ita. ²² Uva oisi raga piepaoro oira arova opesiaepa vo arao rutu erao vatara, osa viapau kakaeto vai kavaupaive. Uva utupau vo arao isivaaro iava kopii ovoioepa. ²³ Oire uva vo vokio-ia oa-ia oirara rutu toreaverea vova kopiia-ia,

uva irouto vo arao iava oira ourevere? Uvare voea voeao erao vatara rutu oea oira ouiva.”

²⁴ Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Rugorugooara oavisii pirovira avapai. Aue iava uvare viapau taraipatai aue-ia Tugoropa Vuku vo rigatoaro ora goruaro Pauto.*” ²⁵ ^fVo kopiia iava torea-ia viapau oiso riako ou vai, uvare viapau ora oupaaverea. Viapau. Ari oisi rutu oiso toupaverea osa enselpa irara vo vuvuiua-ia.

²⁶ ^g“*Oire ari voeao-ia kopii irara vosa toreave vorevira, uva viapau voea iava vieipataera vo siposipo-ia oa-ia gare kairi evaoa rovaepa. Osiposipo-ia Moses tavireva Pauto oiso, ‘Ragai-a Pautoaaro Ebrahim, ora Pautoaaro Aisak, ora Pautoaaro Jekop?’*” ²⁷ Oire vo Pauto vo rugorugooara vuraaro-ia voeao tootoovira toupai oea kopiiaepa. Oa-a vao oa iava oiso puraroepa, Ragai Pauto oaive voeao oea tootoopai. Ari rugorugooara oavisii viapau oiso torevokopai.”

Rovopa Rutu Reo Taisi

(*Matyu 22:34-40*)

²⁸ Oire uva iravu urioroepa Reo Taisi iava siposipopato voea uvusa osa ora akepaepa. Uva Jisas vo reoaro eveireva osa voea vo reoroaro pukopareva. Osa iava rera akereva oiso, “Aa vao-a rovopa rutu Reo Taisiro rutupa?” ²⁹ ^hOa iava Jisas rera vo reoaro pukoreva oiso puraoro, “*Vao-ia rovopa rutu Reo Taisi oia oiso purapapeira,*

‘Isrel-pa irara uvuta. Ro-ia Turaro Pauto oavi, rera raga ira turaroproveira.

³⁰ *Ira-ia sopaura oavisii rutu tovota, ora rugorugooara oavisii rutu, ora taraiara oavisii rutu, ora goruara oavisii rutu.’*

³¹ ⁱAri erao piepa vao-ia oiso,

^d12:17 Ro 13:7 ^e12:19 Diu 25:5 ^f12:25 1 Ko 15:42, 49, 52

^g12:26 Eks 3:6 ^h12:29 Diu 6:4 ⁱ12:31 Lev 19:18; Ro 13:9; Ga 5:14; Je 2:8

'Voeaopa oea vii ruvara iavi toupaveira siraopau rutu, oiso rutu osa ora viipa siraopaveira.'

Viapau oiso oarai Reo Taisiro vai vareo-ia putepaiveira."

³² Uva Reo Taisi-ia taraito rera tavireva, "Oiraopavira Tisa. Ari kataittoa raga Turaro Pauto. Uva viapau irai ei turaro vai oiso osa ro-ia. ³³ Uva vosa rera-ia vii iava sopaua rutu toveri, ora rugorugooara rutu, ora vii vaaro gorua rutu, ora vao tapo-ia oiso ra iravupa siraopau oiso osa ora viipa siraopaveira, oire uva vara-a varao oara kouroupa pitupitu-ia putepaiveira, opitupitua-ia oisoa kouroupa kare riipu piepaiveira."

³⁴ Uva Jisas rera-ia tarairoepa uvare vearovira rera vo reoaro pukopareva. Oa iava rera tavireva oiso, "*Viapau oiso tauipauei Pauto vo Saraaropa.*"

Osa-a eisi osa iava voea rutu uriri-paaepa Jisas ake arapa vorevira.

Vo Devit Oviitoaaro Iava Akea Toupai

(Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Vo osa Jisas siposiporeva Tugoropa Kepa-ia Tempel, uva oiso puraroepa, "*Easi eake iava Reo Taisi-ia tarai irara oiso purapaai, Asi Krai Devit aautoaaro ro vo rasio raga iava.* ³⁶ ^k Aue iava ita uvare rera raga Devit vatereva Tugoropato Uraurato vo rugoo oa iava oiso puraroepa,

'Turaro Pauto ira oiso puraroepa rora ragai Turaroaro, Pauu vo oirapapa varata vao-ia vo vuutaore tuepaoro oa-ia vii voeaaro keripa irara tovoaverea vii kokotoaro roaro, vo rara voea-ia puteri.'

³⁷ ^l Ari ita, Devit raga ira turarovira Krai vaisireva. Uva apeisi-a, Krai rera aautoaaro Devit ira Devit sirova kavauroepa?"

Uva riro uvuru rera vo reoaro roruvira uvuiva.

Reo Taisi-ia Tarai Irara Vo Pitupituroaro

(Matyu 23:1-36; Luk 11:37-54, 20:45-47)

³⁸ ^m Uva voea siposipopaoro voea tavireva oiso, "*Ora vatatopopata evoeapa Reo Taisi-ia tarai irara oea vearopara-ia kuvupaai kuvupara varoara, ora oiso uvare vaopa tapo ruipapaaveira, oiso ra oearovu oirara voeapa ora avivikepaoro oiso purapaave, Veoro voki voeare vo aivaropa tapi.* ³⁹ Ora oiso tapo osa varaopa ruipapaaveira rovopara paupara varao Reo Taisi Uvupa Keparo sovara-ia touara. Ora varaopa tapo vasivasi tapiro roro pie visivi vo vureipa voki-ro-ia. ⁴⁰ Evoea oea auero ou ragapaiveira raroe riako varaaro, ra kuuvuvira riro kaekaepavira variripaaveira ita. Evoea ita oea riroa siitoka ouiverea. Va-a eva vuri oaive voriaro oearovu rutu varaaro-ia oara putepaverea rutu."

Raroeva Sirao Vatea Moni isi Vikieva

(Luk 21:1-4)

⁴¹ ⁿ Uva ipa pie visivi pauroepa Jisas vo moni oupa tapi. Uva voea siituepareva osa moni vikipaaepa voa. Uva voea riro moni irara oea tapo riropara moniara vikipaiva. ⁴² Osa-a eisi osa iriavu uri-oopa raroeva apotavavi. Uva aisirevivu vikieva moni isirei gare isireivi bokis iare. Uva ora takuvuepa, uva aue raga-ia uvuipaepa katai tau toea (10t). ⁴³ ^o Uva disaipel irarare keeroepa ora rera iare. Oa iava voea tavireva oiso, "*Oiraopavira rutu vikioi apotavavi ita voeao-ia puteoro oea riropa moni vikipai.* ⁴⁴ Ari ita, voea rutu vikiae riroara iava ita, osa oiravi

^j12:33 Hos 6:6 ^k12:36 Sam 110:1; Hi 1:13 ^l12:37 Jo 12:9

^m12:38 Lu 11:43 ⁿ12:41 Jo 8:20; 2 Kin 12:9 ^o12:43 2 Ko 8:12

ita iria ora oira iava sopaua rutu tapo vukievo oa-ia oearovu rutu-ia puteevoi.”

Jisas Voea Ravaavira Tavitavireva Tugoropa Kepa Tempel Opesiario Iava

(Matyu 24:1-2; Luk 21:5-6)

13 Uva kosiro viropa vova Tempel, osa iravu voea iava disaipel rerare oiso puraroepa, “Tisa kek-eri. Vearopara-ia avekeara ora vearo keparo-ia.” ²P^O Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “O ita, oara kekepata riropa keparo. Ari viapau iriai aveke vai eakave iriai ivara-ia aveke vai osa toupave. Oara rutu evara kururu piroverea koveoro.”

Vo Siitoka Rovoaro Iava Toupai Oa Karekeperea Vo Ovoio Voki

(Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³Uva-a vo uva pauparoepa Jisas vo pukuio-ia Oliv Kovo Pukui aueva Tempel tuuravira pauparoepa, osa rera akepaiva vatau visivi voeao Pita vase, ora Jems, ora Jon aue tapo Andru. ⁴“Igei taviri. Aa vo vokio ora purapere vara varao, ora eake ravaa reesiro-a oara ora purapere vara-ia?”

⁵Uva Jisas oiso puraroepa voeare, “Vatatopopata. Teapi visii piro piereve oiratoa vai. ⁶Riro irara rutu uriopaaverea ragai vaisiario-ia, ra oiso puraave, Ragai-a vao Krai. Ra riro irara vai keakeapaive oirara vai.

⁷“Vo osa upoara siposipoaro iava uvutavere varao oara tauai toupave visiipa ora tutuu pievira visiipa, ra viapau oiso uriripata. Uvare vara-a varao oara pou piroverea taru. Uva viapau oiso vara varao opesiapa tutuu piepai, ari orekerovu urio rovopapere ⁸oiso-ia, osararovu osararovuva ora upoaverea. Ari gavman tapo ora rera ragava aia ita gavman ora uporoverea. Ravurikepaperea

otaererovu-ia, ora ogoepa vokiro oara poupa piroverea voraro rutu. Uva vara rutu-a varao oara-ia siitoka rovoaro pura piroverea.

⁹s“Voeaopa vatatopo iraota oea visii vateverea auepa Kaunsel irara oea visii ragipaiverea vo keparo-ia Sinagog keparo. Ora oiso tapo osa visii tore piepaiverea vo reipa irara osireiario-ia, ora vo king irara osireiario-ia, uvare ragai sirova utupataveira. Uva voea-a voeao turaro irara oepa tavitavipatavere ragai vo kovoaro iava. ¹⁰Ari ita, vo osa Vearo Sipoipo uvu rovoiverea oirara rutu osararovu rutu iava. Oa isivaaro iava taru Opesi Voki pou piro. ¹¹Vosa visii sipopaiverea voeapa oea visii rovirieipaiverea kortua-ia. Oire uva opeita uriripata oiso rugorugooapaoro, Apeisi purapaiei voea vo reoroaro pukopaoro. Rera raga visii vatereverea eva oa iava tavitavitaverea. Viapau oiso visii-a visiigoa reoreotaverea, ari Tugoropato Uraurato vo visii gisipoaro-ia. ¹²Oiso-ia tapo, iravu araokoto vatereverea vore gavman vavaeoro iare, oiso ra rera kopii pierevere. Ora aitetu oviito vatereverea iravupa ra rera kopii pierevere. Ari ovii irara aite irarava keriverea ra voea upoive. ¹³Ari ita, oirara rutu visiire vuri vovou iraopaaverea, uvare ragai vaisiario-ia toupataverea. Ari ro ira goruvira rutu Pautoa-ia rugooa tovopareve vo tugurasa Ovoipa Voki-ia, eera-a ira taru oureverea Pauto ora rera vo Saraaro iare.

Vuria Rutu Karekeperea Vo Utupaua

(Matyu 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴u“Vosa vao keketaverea oa uvuipai riroa vuria pura iraopasa aue-ia Tugoropa Tapi, oire ra uriripaoro torita visii vao Judia-ia tou irara pukuiara iare. [Ari ro

^p13:2 Lu 19:44; Ap 6:14 ^q13:3 Mk 5:37 ^r13:5 Ef 5:6; 1 Te 2:3

^s13:9 Mt 10:17 ^t13:12 Mai 7:6; Mt 10:21 ^u13:14 Dan 9:27, 11:31, 12:11

ira vao vieipareve, oire tarairo va-ia vao].

¹⁵Ro ira kepa ivara-ia toupaveve, viapau oiso uvuipa ra vararo oavu avu vai ousa vo kepa oaro-ia. ¹⁶Ro ira toupaveve varuparo, viapau uvuipa ra ora rakurakupaarore vorero varoa. ¹⁷^vAri vo riakovio airoa irakovira toupavereve, oriakoa sirao iraoavereve tavaka ouoro, ora vairo sikeo kakaero roroopa riako vo voki-ia. ¹⁸Variripata. Oa iava viapau pou pirovereve vo tavakaro varao vo kiuvupa vuuta-ia. ¹⁹^wOire vo vokieo-ia oa-ia rasito rovereve Pauto vo vokieo-ia pou virosa vao-ia, uva varei sovara-ia vareo viapau oiso oavu avu vai tavaka vai vareo sovara iava oai vo tavakao-ia putepai oa uriopereve utupaua riroa rutu. Oire ita vara isivaaro iava varao viapau oiso otavakai ita uriopereve oiso osa vo tavaka vao-ia. ²⁰Vosa viapau rugorugooarore Pauto vo vuutao poteku piesa, ra viapau oiso iraipe tootoovira tupaoro. Ari voea ragare rugoooro vo vuuta poteku pierereve voea oea roporeve ora rerapa.

²¹*“Vosa irai visii tavipareve oiso, Ro keketa Pauto reraaro Ropoto. O ita, Rera keketa ro, oire ra viapau oiso rera vo rearo oirao piepata.* ²²Riro irara rutu kraisi irara kuuvu irara oea urioavereve. Ora riro irara profet irara kuuvu irara oea ravaavira oreorovu puraivereve ora ravoto kovoro. Oara-ia voea oea piro pievereve vosa uvuipaave voea oea roporeve Pauto. ²³Ari ita, visii vatatopo piepaa varao iava visii tavitavi rovoaoro.

Pauto Reraaro Iava Ropoto Vorearo Iava

(Matyu 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴^x*“Uva tavakapa vuuta isivaaro iava ravireo rupaovereve ora kekira*

tapo. ²⁵Aaviikoara kovekovepereve vova vuvuiua iava. Orekerovu rutu goruara vova vuvuiua ravurikepereve. ²⁶^yVo voki-a vao oa-ia ragai Oirato Oviitoaaro tueivereve oirara rutu, ovusa iriavu rukuta sovara-ia uriora riroa rutuva gorua ora riroa ragai vaoro keraria. ²⁷Uva voea aruavereve enselpa irara oaa, ra voea guruive voea oea roporeve ora rerapa voraro rutuva vo rasito rekasiaro-ia.

Fik Ova Iava Voea Tavireva

(Matyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸*“Oire uva vo evao fik ova taraitavereve rara roovira airepa guruvoro kosi pieve rovo guruvoro. Ra oiso taraita, Raipipa vuuta tutuu piepai oa-ia ravireo rorovere.* ²⁹Ari ita, visii tapo varao iava taraitavereve vara kekeoro, ra oiso aueta, Ragaipa karepa vuuta tutuu pievoi. ³⁰^zOiraopavira visii tavipaavoi, Oirara rutu voea oea vuuta-ia eva viapau oiso voea rutu kopiiavereve vo osa vara rutu evara kareke rovopereve. ³¹Oire oiso-ia vuvuiua opesipereve ora rasito, ari ragai vo rearo viapau rutu oiso opesipereve.

Viapau Oiso Oiratoa Vai Taraipa Karepa Vuuta-ia

(Matyu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³²^a*“Uva viapau irai taraiparoi vo voki-ia ora vo aua-ia. Ora enselpa irara tapo voea oea vo vuvuiua oea viapau taraipaai. Ora Oviitoaaro tapo viapau taraipa. Ari Aitetoa raga Pauto ira karepa voki rutu-ia taraipa.*

^v13:17 Lu 23:29 ^w13:19 Dan 9:26, 12:1; Joe 2:2 ^x13:24 Sef 1:15

^y13:26 Dan 7:13; 1 Te 4:16; 2 Te 1:7, 10 ^z13:30 Mk 9:1 ^a13:32 Ap 1:7

^{33b}“*Vearovira rutu uutupata. Uvare viapau taraipatai vo vuuta-ia vao oa-ia urioperea.* ³⁴Oiso rutu osa iravu aapaapuroepa ouruivu iare kepaaro kavuoro. Uva kovoara rovirieireva kovopa iraraaropa. Uva goruvira rutu ratao tokipato tavireva oiso ra vara rutu tokipareve. ³⁵Oire visii vao vatatopo iraopatai tuepaoro, uvare viapau taraipatai rera-ia eera reito ira voreroverea rera vo kepaaro kekesa ovaiano eke voki vuuta-ia, eke vosa kookai kare gaupaive, eke vokipaua. ³⁶Teapi visii sita piesa urioro visii kekeoro osa uusipata. ³⁷Uva va-ia vao visii tavipaa ravaavira ora oearovu rutu, ra ora vatatopopata rutu.”

Reipa Irara Ora Reoaepa Oiso Ra Jisas Upoive

(*Matyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53*)

14 ^cOire uva reipa irara pris irara ora Reo Taisi-ia tarai irara oea raiva taraapaaepa ora voea-ia, oisore ra oa-ia kaviruvira rera rauive. Ra rera upoive vo vokireo isivaaro iava, ovokirea-ia aioa pura pirovere Pasova Vurei ora oaiorovu Yis Asa Aioro aue Bret. ²Oire uva vo voki-ia rugoopaoro oiso ora reopaaepa, “Teapi vo vokiro raga-ia varao oara-ia aioara purapa pirovere rera-ia pituera, oearoi ora sitaoro kasipuave vigei uposa.”

Iriavu Sanda Ovi-ia Rera Atoatoeva Vo Betani Urui-ia

(*Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8*)

^{3d}Uva Jisas toureva Betani-ia ro lep-rapato vo kepaaro-ia Saimon. Uva voa pauroepa aiopaoro ovusa iriavu riakova urioopa aueva korovo ovi sanda, oovia vaisipai oiso, nad. Oa oisoa purapaive

aue iava airepa ruu piero. Oa toupaiava aue-ia popotepa tou vearoa Alabasta oiso osa aveke. Ipa pie vori ovi oava uri-oopa. Uva vo ovi keeva, oa iava va koko-eva Jisas kukuearo-ia. ⁴Uva oearovu oiso ora reopaaepa kasipupaoro, “Apeisi o vao ropi ragapae korovo ovi? ⁵Ari uvuipaori ra va-ia monia vai oueve korovo ovi vo peva vovoto kina (K300), ra oai vateeve voeaopa apota irara.” Uva ora reopaaepa rirovira rutu oirare kasipupaoro. ⁶Oa iava oiso puraroepa Jisas, “*Oirape, ra va puraevve. Eakere oira vovouaro vavata pie ragapata? Vearo pitupitu rutu purapae ragaipa.* ^{7e}Ari ita, apota irara oea toupaveira touvira rutu visii tapo vokiara rutu-ia. Vosa oisi voeapa oaravu tauvaara purasa ruipapata, uva uvuipatai oisi eisi purapasa. Ari ragai viapau oiso visii tapo toupaveire touvira. ⁸Oira o iria va puraevvoi oiso osa uvuioi va purasa. Iria ita ragai iava varaua atoato rovoevo ravaavira korovo ovi-ia, auere vava ragai tovasa. ⁹Oiraopavira rutu visii tavipaavo, Vo uvarovu rutu uva Vearo Sipoipo kosi piepaivere vo rasio-ia, ra va-ia vao tapo ora reopaave vare rugoopaoro oa puraevvoi o-ia riakova ragai-ia.”

Reo Ovoi Purareva Judas, Oiso Ra Jisas Kosi Piereve Keripa Irarapa

(*Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6*)

^{10f}Uva iravu voea iava katai tau erao (12) disaipel ro Judas Iskariot ira avaroepa reipa irara iare pris voea ravaavira tavisia, “Visiipa Jisas kosi pieavere.” ¹¹Uva Judas vo reoaro uvuoro roruiva rutu. Oa iava ovoivira rera taviiva aue iava moni. Osa-a eisi osa iava ora rerapa raiva taraaroepa, oiso ra Jisas kosi piereve voea vavaearo iare.

^b13:33 Ef 6:18; 1 Te 5:6; Kl 4:2 ^c14:1 Mk 11:18 ^d14:3 Lu 7:37-39

^e14:7 Diu 15:11 ^f14:10 Lu 22:3-4; Jo 6:71

**Jisas Tagausapa Vurei Aioreva
Rera Voeaaro Tapo Disaipel**

(Matyu 16:17-25; Luk 22:7-14,
21-23; Jon 13:21-30)

¹²gUva vo rovo vokiario-ia Yis Asa Aio aue Bret oa-ia sipsip kakae-ia koruoua oisoa puraive. Oa iava vo vokia vao disaipel irara Jisas akeiva oiso, “Ovu-ia viipa ravaavira aioa vai puraiovere Tagausapa Aio Pasova Aio vai?” ¹³Uva disaipeltoarei arureva oiso, “Karesi viro urui iare. Vosa iravuva aivarosivere osa uuko ovi vai kaepareve rirova-ia pitokava, ra rera sirova utusi. ¹⁴Uva iravu vo kepaaro koatarovere. Oire ro ira vo kepaaro-a irare oiso purasi, Ro-ia Tisato ira oiso puraroi, Ovu-ia ragai vo tugiaro epao tavete tugi uva Pasova Vurei aioavere disaipel irara oaa tapo?” ¹⁵Uva vei kareke pierevere riro tugia oa toupai ravaavira vo viara-ia. Uva voa aioara ravaasivere vigei rutupa.” ¹⁶Uva disaipeltoarei karesi viropa urui iare. Uva va kekesiva vao oare Jisas taviroepa. Oa iava voa Pasova Vurei vatatoposiva.

¹⁷Uva vokiariovi pouro viropa Jisas ora katai tau erao disaipel. ¹⁸hOa iava aiopaiva osa Jisas voeare oiso puraroepa, “Oiraopavira visii tavipaa, Iravu visii iava ira ragai kosi pierevere oearovupa.” ¹⁹Oa iava vovouisiro rutu vavataepa voeare siraooro. Uva voea rutu oisi raga puraaepa, “Easi viapau ragai-a?” ²⁰Oa iava oiso voea tavireva, “Ro katai tau erao iava disaipel, ira vavae roko piere breteva tapi rovu viipaoro va-ia ragai tapo, eera-a ira ragai kosi pierevere. ²¹Iu, Oirato Oviitoaaro avapa kopiia-ia oiso osa Tugoropa Vuku taviepa ragai iava. Ari ita, siraoovira rutu rerapa ira ra-

gai kosi pierevere. Vearopai ita vosa viapau aakova rera kavau rovoevori.”

**Vo Jisas Komunion Aio
Vatereva Disaipelpa**

(Matyu 26:26-30; Luk
22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²²iOire vo osa aiopaiva uva Jisas bret oureva va-ia vearo vaisi purasa. Uva va puteputeoro vara vatereva voeapa oiso puraro, “Ieta, vao outa ragai iava varaua.” ²³jOa iava kap-ia wain karo oureva va-ia vearo vaisi purasa. Uva voea vatereva va. Oa iava voea rutu ukaioaepa oira iava. ²⁴kUva oiso voea tavireva, “Eira ragai iava revasiva iria paruevere ragai iava vo osa kopi-ira voea rutupa oirara Pauto vaaro Reo Ovoi oirao pieoro. ²⁵Oiraopavira ita visii tavipaavo, Viapau oiso ra vorevira ita vao-ia wain ovi ukaioravere. Ari vo raga uva airepa karova-ia ukaioravere utupau vo Pauto vo Saraaro-ia.”

²⁶Uva iriavu-ia eraaepa erava. Oa iava ipaaepa Oliv Kovo Pukui iare.

**Jisas Pita Tavireva
Oiso, Ragai Taearivere**

(Matyu 26:31-35; Luk
22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷lUva Jisas voeare oiso puraroepa, “Ragai arova toritavere ragai raga kavuoro, uvare oisi ita va iava rigatoiva vo Pauto vo rearo-ia oiso, ‘Pauto sipsip ragui tokipato uporevere ra rerare rorooro sika viro sipsip ragui.’

²⁸mVo osa kopiia oaa iava toreoro visi-ipa iraravere Galili iare.” ²⁹nUva Pita rerare oiso puraroepa, “Vosa voea rutu varaaro oirao pie vovouro vuripere vi-ipa, eagara osa ragai vaaro oirao pie vovou viapau oiso ra vuripe.” ³⁰Uva

§14:12 Eks 12:11 h14:18 Mk 14:44-45 i14:22 Mk 6:41, 8:6; 1 Ko 11:23-25

j14:23 1 Ko 10:16 k14:24 Eks 24:8; Hi 9:20 l14:27 Sek 13:7

m14:28 Mk 16:7 n14:29 Jo 13:37-38

Jisas rerare oiso puraroepa, “*Oiraopavira rutu vii tavipaavoi, Vo osa kookai touvira erao piepa gau purarevere vo vokiario, ovusa vo peva purari ragai vaisiario ora taeapaoro.*” ³¹ Uva oisi-a oiso osa iava Pita goruvira rutu rera tavitavipareva oiso, “*Viapau rutu. Asi vii tapo kopiiravere, vo rara viapau vii vaisiario taeaa.*” Uva voea rutu disaipel oea oisi raga purarepa oiso osa puraroepa Pita.

Jisas Vaaro Variria Oa Purareva Getsemani

(*Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46*)

³² Uva avaaepa aue iare Getsemani-ia. Oa iava rera voeaaro disaipel tavireva oiso, “*Vovio pautera osa avara varirovosa.*” ³³ Uva Pita vase tapo avaroepa voea Jems ora Jon. Oa iava rovaroepa rirovira rutu siraooro osa vovouisi rerare vavataepa rutu. ³⁴ Uva voea tavireva ita oiso, “*Ragaire sopaua rirovira rutu vavatae siraooro. Osiraoa vao oisi rutu sovoa, oa iava kopiirai vao-ia. Vo tou rovopaoro uutupata.*” ³⁵ Uva gare visivi avapaoro gerevira koveroepa rasiua are. Uva voa variroepa oiso ra rera-ia puteve vao tavaka vuuta. ³⁶ Uva oiso puraroepa, “*Aite. Vosa ruipapau ra ragai iava o kap verari iria agasioi rutu aue iava siraoa vo vavataaro. Uva viapau uvuipau ra ragai vo ruipaaro sirova utuu. Viapau. Ari vii raga vo ruipaaro sirova utuu.*”

³⁷ Uva voreroepa voea kekesa osa uusipaaepa. Uva Pita-re oiso puraroepa, “*Saimon. Eari uusipau ei? E viapau uvuipau ei ovuutavi-ia tokisa?*” ³⁸ Uutupata ora variripata. Teapi kokarapa vovouro visii iare uriope visii kove piesa. Ari ita, vovouisiro oavisii ruipapai oiso ra ragai tapo tauta, osa varauraro oavisii raga visii iava raveravepai.”

³⁹ Uva voreroepa ita varirisa. Oa iava oiso raga ita variroepa. ⁴⁰ Uva ita voreroepa voea kekesa osa uusipaaepa, uvare rura iraoapaiva rutu. Uva viapau reoavi vai ra oai iava rera aatoive.

⁴¹ Uva ita, vo peva piepa vuuta-ia voreroepa rera ita. Uva voea tavireva, “*Touvira uusipatai reareapaoro? Oire uvuta! Vuuta-a vao tuguraei oa-ia Oirato Oviitoaaro kosi piepai vo vuri vovou irara vavaearo iare.*” ⁴² Toreta ra avavio. Ro keketa ira ragai kosi pierivoi. Ira-a ro ira urioroi.”

Jisas Kosi Piereva Judas Keripa Irarapa Oiso Ra Rera Kortuive

(*Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12*)

⁴³ Uva Jisas touvira reoreoparoepa, ovusa pouro viropa Judas, iravu ita voea iava voea katai tau erao (12). Ira riro irara tapo urioroepa auerova kakuara ora toorioara, voea oea aruiva rovopa irara pris irara ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora oira vasi irara. ⁴⁴ Uva oisi-a oiso osa voea ravaavira tavireva oiso, “*Ro irava uugaaparai, ira-ia pitu ovoita rerava avasa.*”

⁴⁵ Uva urioroepa Judas rera iare ava ovoiro oiso purasa, “*Tisa.*” Oa iava rerava uugaa ovoiroepa. ⁴⁶ Oa iava rera-ia pituiva rera rauoro.

⁴⁷ Uva iravu ruvara-ia toupaveva ira toorio gororeva. Uva Rovopato Pisto reraaro kovopato iava uvareoua pakoreva voua toero. ⁴⁸ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*E oiso rutu ragaire taraapata osa kavirupato? Oa iava toorioara kaepata ora aue kakuara vo ragai-ia pitusa?*” ⁴⁹ Ari ita, siposipopaaavora vokiara rutu-ia visiipa vo Tugoropa Kepa-ia. Uva eakepa viapau vao ragai-ia pitu asataavora? *Oire uva va-a eva oa iava vearopai*

^o14:34 Jo 12:27 ^p14:36 Ro 8:15; Ga 4:6; Jo 5:30

^q14:38 Lu 11:4; Ro 7:23; Ga 5:17 ^r14:45 Mt 23:7 ^s14:49 Ais 53:7; Lu 19:47

ra va vao Tugoropa Rigato oirao pieve vao oa pura piropa vo ragai-ia." ⁵⁰tOa iava voeao disaipel rera arova tori ovoiiiva.

Vo Viovokoto Torireva Gapuvira

⁵¹ Uva iravu viovokoto Jisas sirova uturoepa ira varoa-ia tuuparoepa. Uva rera-ia pituiva. ⁵² Oa iava varoa iava vase ovoioro gapuvira raga torireva rera ita.

Jisas Rovirieiiva Kaunsel Iraira Osireiario-ia

*(Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55,
63-71; Jon 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Uva Jisas-va avaaepa Pristoa iare ro Rovopato, vo uva ora gurupaaepa pris irara voea reipa irara, ora voeao oira vasi irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara. ⁵⁴ uUva tauaivi Pita rera sirova uturoepa. Oa iava rera tapo koataroepa vo Rovopato vo tugiario, oa roeroarova oisoa toupave rera vo kepaaro-ia Pristo. Uva polis irara tapo pauparoepa eto kasi-ia tuituipaoro.

⁵⁵ Oire uva reipa irara pris irara oearovu reipa irara Jiu iava oearea ora reoreopaaepa oiso ra Jisas togapaive oara iava reoara vai, auere ra rera kopii pieive oara iava. Uva taraa ragapaiva. ⁵⁶ Ari ita, oearovu riro irara rera togapaiva oreorovu-ia kuuvu reoro rera vo kovoaro iava. Uva viapau oiso vaea reoro-a. Osa-a eisi iava viapau oreoi puraiva vao oiraopa reo vai rutu. ⁵⁷ Uva va-a vao isivaaro iava oearovu torepaaepa oiso kuuvu-pasa oiso-ia, ⁵⁸ v" Easi oiso rera uvuiova osa oiso puraroepa, *Avoeao, vao Tempel pakoavere oa puraiva vavaeara iava. Ra vorevira vo kepa paua ita vo pevavi ragai-ia voki. Vo kepao oa viapau uvuipaori ra vavae-ia oira paureve.*" ⁵⁹ Uva ita, via-

pau vaea reorovi-a varao oara purapaiva rerare.

⁶⁰ Uva Rovopato Pristo toreroepa voea vuutaro-ia. Oa iava Jisas akereva oiso, "E reasipauei vo reo eva aato arapa, raa? Apeisi vo reo-a eva oa-ia vii togapaivoi?" ⁶¹ wOra uru pie ragapaoro viapau oiso rera vo reoro pukopareva.

Oa iava Jisas akereva rera ita Rovopato Pristo, "Easi vii avu-a Ropoto Kraisi Pauto Reraaro rutu. Ro Oviitoaaro ira-ia vuurapa vaisi purapaoiveira?" ⁶² xOa iava Jisas rera vo reoro pukoooro oiso puraroepa, "Ragai rutu vao-ia. Uva Oirato Oviitoaaro ragai ragoa kekerivereva osa paura vo oirapapa varata-ia Pauto vaaro ira-ia riroa gorua toupaveira. Ora vo osa rukuta kouro sovava-ia voreravereva vova vuvuiua." ⁶³ Oire uva oisi-a eisi osa puraroiva Jisas, Rovopato Pristo ora rera iava kuvupato karikarioro kasipuroepa rutu oiso puraoro, "Uva aa vo reore taraapai toga reo? ⁶⁴ yAri rera uvutavoisi osa Pauto tovipare! Uva apeisi vovoupatai?" Oa iava voea rutu katai reo puraoro rera iava vaseiva oiso ra rera kopii pieive.

⁶⁵ Uva oearovu rerapa rui vikipaaepa. Uva rera puaro tavuruoro rera tapata-papaoro rerare oiso purapaaepa, "Taviu, irouto vii tapare?" Oire uva va-a vao oa iava polis irara rera taparakopaiva.

Pita Jisas Taeareva

*(Matyu 26:69-75; Luk 22:56-62;
Jon 18:15-18, 25-27)*

⁶⁶ Uva Pita otugivivu-ia toupaveva roeroarovi. Uva Rovopatoapa Pristo oiraaro kovopava urioopa ⁶⁷ zPita kekesa osa tuituipaoroepa. Oa iava rerava vurapaoro rerare oiso puraopa, "Easi vii vai tapo-a iravu Jisas reraaro ro vova Nasaret-ia." ⁶⁸ Oa iava

^t14:50 Sam 88:8; Mk 14:27 ^u14:54 Jo 18:18 ^v14:58 Jo 2:19; Ap 6:14

^w14:61 Ais 53:7 ^x14:62 Dan 7:13 ^y14:64 Lev 24:16 ^z14:67 Mk 1:24

taeaparoepa oiso purapaoro, “Viapau taraiparai vao-ia oare oisi purapauai.” Oa iava kosiro viropa rataoa riaro iare. Uva kookai kokorokureva. ⁶⁹Oa iava ita rera kekeoro voeao tavieva oira o kovopava oea rera ruvara-ia toupaiava, “Easi iravu-a ro voea iava.” ^{70a}Oa iava ora taearoepa ita.

Oire uva gare visivi rerare Pita oiso purapaepa, “E auoro. Easi vii-a iravu voea iava, uvare vii-a ita Galili iava.” ⁷¹Oa iava ora rerare vuri reo purareva goruvira rutu ora takauoro oiso puraoro, “Avoeao, viapau rutu taraiparai eera-ia ira iava ragaire eisi purapatai.” ⁷²Uva kookai erao pie gau purareva. Oa iava Pita ora rugoo pieroepa Jisas vo reoarore, vo reo oa iava rera tavireva Jisas, “*Kookai touvira erao piepa gau purarevere vo vokiario ovusa vo peva purari ragai vaisiario taeapaoro.*” Uva ora rugoo pieoro vo reore Pita gau ovoireva rirovira rutu.

Jisas Sipoiva Pailat Ruvara Iare Ro Rom Gavman Iava Rera

(*Matyu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38*)

15^bUva vokipakou rutu ora reopaaepa reipa irara pris irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara, ora oira vasi irara, ora voeao rutu Kaunsel irara ora reoaepa. Oa iava Jisas tuukeiva. Uva voava rera ivuoro avaaepa Pailat iare Jisas vatesa rerapa. ²Uva Pailat rera akereva, “E vii-a Jiu reraaro king, raa?” Uva Jisas rera aatoreva, “*Iu. Eisi osa purau.*” ³Osa iava riroara rutu-ia reoara Jisas togaiva pris irara. ⁴Oa iava Pailat vorerivira ita rerare oiso puraroepa, “E reasipau voea aato arapa? Oire uvuri.

Easi riro reoro-ia vii togapaivoi.” ^{5c}Osa Jisas viapau reoparoepa. Oa iava Pailat tavetave iraopareva.

Vo Jisas Vatereva Rera Kopii Piesa

(*Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16*)

^{6d}Vo osa Tagausapa Vurei vao Pasova pura piro ra oisoa iravu tuukepato karupareve Pailat voeapa ro irapa ruipa-paave rera kosi piesa. ⁷Oire uva iravu ro-ia Barabas ira toupareva oevu tapo tuukepa irara voeao-ia oea gavman oaiveva ora upopaoro iravu kopii pieiva. ⁸Uva poua viropa Pailat ruvara-ia rera aresa oiso, “Vo pitupitu purari oiso osa vara purapariveira.” ⁹Uva Pailat oiso puraroepa, “E oiso vovoupatai ra rera karua visiipa ro Jiu reraaro king?” ¹⁰Ari ita, rera Pailat voeao-ia tarairoepa oiso osa oisoa Jisas vo goruaro riiriipaive. Oa iava Pailat-pa rera vateiva Jisas. ^{11e}Uva reipa irara pris irara oearovu rutu vovouaro kasipu piepaiva, oiso ra aue Barabas karureve voeapa. ¹²Oa iava Pailat voea akereva ita, “Eake vai purapaa visiipa ro-ia ira vaisipata oiso, Jiu reraaro king?” ¹³Uva rirovira ora reoaepa, “Ae! Rera tapata evao parikou-ia!” ¹⁴Uva Pailat oiso puraroepa, “Eake rutupa? Eakea vuri-a oa purarevora?” Oa iava ita voea rutu rirovira ita oiso puraepa, “Ae! Rera tapata evao parikou-ia!” ^{15f}Uva Pailat oiso vovouparoepra ra voea rutu vovouaro roru piereve. Oa iava ro Barabas karureva voeapa. Oire uva Jisas vatereva oearovupa. Oa iava rera ragi rovopaoro rera iava taru vasereva voeapa, oiso ra rera tapaipe vo evao parikou-ia.

^a14:70 Ap 2:7 ^b15:1 Mt 5:22; Jo 18:28 ^c15:5 Ais 53:7

^d15:6 Mt 27:15; Jo 18:39 ^e15:11 Ap 3:14 ^f15:15 Jo 19:1, 16

Vo Upo Pura Irara Jisas Akaipa Pieiva

(Matyu 27:27-31; Jon 19:2-3)

^{16g}Oa iava upo pura irara rerava koataaepa gavman vo kepaaro-ia, okepa oisoa vaisipaive oiso, Pretoriam. Uva voa ora guruaepa voea rutu upo pura irara. ¹⁷Uva Jisas tuuiva varoa-ia revasipa varo, ora kukuvaipa puraiva rokarokapa iro iava. Oa iava rera kukuvaiva va-ia rera turaro pieoro kuuvuvira. ¹⁸Uva rerare oiso puraaepa avivikevira, “Riro kaekaevira turarovira touri vii vao Jiu reraaro king!” ¹⁹Oa iava aue-ia pito tapoko rera ragaiva rera kukuearo. Osa ita rera-ia rui vikipaaepa rerare taku viropaoro kuuvuvira. ²⁰Uva voa rera tovi rovopaivoiva, revasipa varo veraiva rera iava. Oa iava rera vaaro rutu-ia rera tuuiva vorevira. Uva rerava avaaepa rera tapasa.

Jisas Tapaiva Vo Evao Parikou

(Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

^{21h}Oire uva Saimon ro vova Sairini, Aleksanda vaio ora Rufus aitearo ira uri-oroepa uvavuva. Uva rera aruiva goruvira evao parikou kaesa vao Jisas vaaro.

²²Uva avaaepa uvavure voa vaisiaro Golgota-ia. Oa porearo oiso toupaveira, Kukue Keru Pukui. ²³Oa iava rera vateiva wain ovi va uvereoro oavu tapo itakopa ovi, oiso ra ovirei rutu-ia ukaioro. Vo osa vo ovipa reasiroepa. ²⁴ⁱOa iava rera tapaiva evao parikou-ia, vo osa rera varaaro-ia varoara ora roo pieaepa ora voeapa. Oa iava varare satu visiko purapaiva.

²⁵Aue-ia vo resura vatara vuuta-ia (9 klok) vokipaua, ovuuta-ia rera tapaiva. ²⁶Oa iava vo vaisio rigatoiva oa vituaro iava rera tapaiva oiso puraoro,

JISAS KING OAIVE JIU. ²⁷Uva rera tapo aitereivu tapaiva kavirupatoarei oiso-ia, iravu oirapapa varata iava, ari iravu koike varata iava. ²⁸[Va vao Tugoropa Vuku iava vo rigato oa oirao pieiva rera-ia va karekeoro, uvare oiso purapapeira, ‘Oa-ia oiso rugooaepa, Iravu ro vuri irara iava rera.’]

^{29j}Oire vo osa oearovu rera-ia putepaoro rerare kukue pikupikupaoro oiso purapaaepa, “Aika, ari vii-a vao viigoa Tugoropa Kepa pakosa auepauera. Oire vo kepa vorevira paupari vo peva-ia aue voki! ³⁰Oire ora tauvau ra evao parikou iava varau!” ^{31k}Uva pris irara reipa irara, ora Reo Taisi-ia tarai irara tapo rera akaipa piepaiva rerare oiso purapaoro, “Ia, ari oearovu oisoa tauvapareve. Uva viapau oiso ra oisi ora rera raga ora tauvaro. ³²Oire vosa vii oiraopatoa rutu Ropoto Krai Pauto reraaro vii Isrel reraaro King, oire varau evoava evao parikou. Ra vii oirao pieo va iava!” Vo osa vaitereo tapo aiteara tapo rera tapaiva rera akaipavira reopasiepa.

Jisas Kopiioepa

(Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³Oa iava ravireopa vuuta-ia (12 klok), ravireo utoroiva, rupa rovoepa voeare aue-ia rekasisa vo peva vuuta (3 klok) vokiariovi vo taere rutu-ia vao. ^{34l}Oa iava vo peva vuuta-ia rirovira oiso puraroepa Jisas, “Eloi, Eloi lama sabaktani.” Oa vao porearo oiso purapapeira, “Pautoa oaa, Pautoa oaa. Eakere ragaivi kavuri?” ³⁵Oa iava rera oisi uvuiva voeao oea toupaveira rera ruvara-ia. Oire uva oiso puraaepa, “Uvuta. Keeraro Ilaija-re.” ^{36m}Uva iravu ikau-reva iruta rupu piesa aue-ia uureopa

viniga ovi. Oa iava evao rao-ia vo ovi vatepareva rerapa Jisas oiso purapaoro, “Tue rovota osa Ilaija rera rere piesa urio rovoro pasi.”³⁷ Uva Jisas rirovira gauoro vovouisi vikireva kopii ovoiro.

³⁸ Osa riroua varoua Tempel ratao-ia kotovira touua, oua vurita piropa varei puraoro vova Pauto vo topisario viara iava rovoepa vore rasiuaaro.³⁹ Oa iava ro ira oisoa katai vovoto (100) viurupa irara tokipareve rera Jisas eveireva vosa kopii ovoiroepa. Oa iava oiso puraroepa, “Oiraopavira! Oviitoaaro Pauto eera-a!”

⁴⁰ Uva riakora tapo toupaiava voa rerava vurapaoro tauaiva. Uva aue tapo toupavea vao Maria aue iava Makdala ora iriavu ita Maria Jems aakoaro ro avaioto, ora Josis, ora Salomi.⁴¹ Uva voea-a voeao oea rera oisoa sirova utupaave rera tokipaoro vo osa toupaveve Galili, ora airovu riro riako rutu airoa tapo rera sirova utuaepa Jerusalem iare.

Aveke Rikui-ia Jisas Tovoiva

(*Matyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42*)

⁴² Uva vo ovaiarovi vo vokio ovokia oisoa vaisipaive, Aio Ravaapa Voki vo vokio iare Sabat voki.⁴³ Ovokia-ia uri-roepa Josep vova Arimatia ro tore-voko vovouto Kaunselto. Ro ira oisoa Pauto vo Saraarore tapo rugorugooparo vare tuepaoro. Ira Pailat iare uriri asavira avaroepa. Uva Jisas kopiire rera arepareva.⁴⁴ Oa iava Pailat rirovira rugorugooroepa, uvare ikavira kopii ovoiroepa Jisas. Uva ro ira oisoa katai vovoto (100) viurupa irara tokipareve rerare keeraroepa Pailat. Oa iava rera akereva, “E kopiioe Jisas?”⁴⁵ Uva viurupa irara tokipato vo taviaro uvureva

oiso, Kopiioe. Oa iava Jisas iava va-raua vatereva Josep-pa.⁴⁶ Oa iava rera Josep ouavu vorireva varoua popoteua. Oa iava Jisas rere piereva rera tavurusa va-ia varoa popotea. Oa iava rera tovoreva aveke rikui-ia, oa ravaavira teka ragaiva rirova-ia aveke. Uva vo rikui iare iriavu rirova aveke piereva iria-ia vo riku riaro ivitasa.⁴⁷ Uva vao isivaaro iava Maria Makdala vairei ora iriavu ita Maria Josis aakoaro airea tapo voa kekeereva vo uva Jisas tovoiva.

Jisas Vorevira Toreroepa Tova Iava

(*Matyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10*)

16^r Oire uva Sabat voki isivaaro iava Maria Makdala, ora Maria aue Jems aakoaro ora Salomi airoa vearo geesipara voriiiva, oiso ra varava avaave Jisas varaaro kipusa.² Vo vokipakou rutu-ia vo vokio-ia rovopa voki wik iava oa-ia avaaepa tova urui iare. Vo ovusa ravireo kaeparo viropa.³ Oa iava ora akeakepaepa voa oiso, “Esa, irou vai vigeipa vao aveke veravere vova rikui riaro iava?”⁴ Uva voava vurapaiva tuupavira. Oa iava ore rirova aveke vura ragaiva iria voava peri ovoio viropa.⁵ Uva koatapaepa rikui-ia. Uva vao iravu kekeiva viovokoto ira oirapapa varata-ia pauparoepa popotetoa-ia kuvupaoro. Oa iava ropeaepa.

⁶ Uva vairo tavireva oiso puraoro, “Opeita uriripata. Jisas ro vova Nasaret-ia, ro ira kopii pieivora, irare taraapatavoi ita, ira vorevira toreroi. Via-pau oiso vo toupavevoi. Keketa. Vo uva ita rera tovoivorao. Uva viapau.⁷ Oire voreta disaipel tavisava rera voeaaro Pita tapo. Ira ita iraroe eisi Galili-ia. Uva vao rera keketavere oiso osa visii tavirevora.”

ⁿ15:38 Hi 10:19-20 ^o15:40 Sam 38:11; Jo 19:25 ^p15:42 Diu 21:22-23

^q15:43 Ap 13:50, 17:12; Lu 2:25, 38 ^r16:1 Lu 23:56; Jo 19:39

^s16:3 Mk 15:46 ^t16:7 Jo 21:1-23

⁸Uva rikui iava torioro voreaepa osa rikerikepaoro ora ropepaoro tapo. Uva viapau oiso oearoiva ora reopaaepa, uvare rirovira uriripaaepa.

Jisas Ora Karekeroepa Maria

Iare O Vova Makdala

(Jon 20:11-18)

⁹Uva toreroepa Jisas vokipakou-ia avitoava rovopa voki rupaoro iava vo wik iava. Oa-ia Maria o vova Makdala iriare ora karekeroepa rovovira. O iria iava erao vatara sigureva aue tugara. ¹⁰Oa iava voea tavitavisa kareopa voeao oea oisoa rera tapo toupave. Vo osa gau eraro-ia gaupaoro gaupaiva. ¹¹Oire vo osa oisi uvuiva oiso, Vorevira tootooro toreroi, oa iava rera kekeeva. Uva viapau oiso oira vo reoro oirao piepaiva.

Jisas Ora Karekeroepa

Disaipeltoarei Iare

(Luk 24:13-35)

¹²Oire va isivaaro iava vaitereore ita ora karekeroepa pisavira aiterea raiva-ia vokapasiva. ¹³Oa iava va iava voeapa tavitavisa karesiepa. Uva ita, viapau oiso vaiterei vo reoroaro oirao piepaiva.

Jisas Katai Tau Katai Siporeva Voraro Ruture Aueva Rera Vo Goruaro

(Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁴Oire uva voea-ia katai tau katai (11) iare ora karekeroepa osa aiopaiva. Oa iava voeare aveavevira reoroepa aue-

ia kaureo rugoo oaive ora aue vav-agisi vovouro oaive. Aue iava uvare viapau voeao reoro oirao piepaiva oea rera kekeiva vo osa toreroepa. ¹⁵Uva voea tavireva oiso puraoro, “Avata voraro ruture vo rasio-ia Vearo Siposipo iava tavitavisa oirara rutupa. ¹⁶Ro oirato ira ragai oirao pierevere ra baptaisa oureve, ira-a eera ira ourevere Pauto ora rera iare. Ari ro ira viapau oirao pieparevere ira iava viapau oiso opesi-paperea rera vaaro vuri vovou. ¹⁷Uva varao ravaa reesiro toupavere voeao-ia oea oirao piepaiveira oiso-ia, Taraia-vere tugara kare sigupasa vo raga ragai vo goruaro-ia, ora pisa reoro-ia ora reopaaverea. ¹⁸Oea rakoru-ia pituivere, ora itakopara-ia ukaioavere. Uva varei rutu evarei uvuipai oirato kopii pieve. Ari ita, viapau oiso voea vuri piepaive ita vareo. Oea ita vavaeara oaive tovopaivere voeao-ia upiapa irara voea porete piepaoro.”

Jisas Iparoepa Vuvuiua Iare

(Luk 24:50-53; Aposel 1:9-11)

¹⁹^wOire uva vo tavitavia vao isivaaro iava Pauto rera ipa pie ovoireva Turaro Jisas vuvuiua iare vo uva pauparoveira oirapapa varata iava Pauto vaaro. ²⁰^xUva va-a vao oa iava ava ovoiaepa voraro ruture rera iava siposiposa. Vo osa Turaro voea vo siposiporoaro oirao piereva aue-ia ravoto kovoro.

^u16:9 Jo 20:11-18 ^v16:14 Lu 24:36-38; Jo 20:26 ^w16:19 Ap 2:33-34
^x16:20 Ap 14:3; Hi 2:3-4

LUK

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Rera-a ro Luk ira oisoa dokta kovo pupareve. Voea iava rera ro Jentael-pa irara. Uva rera vo rigato purareva aueia 60 o 70 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava.

Luk oisoa vokapareve Pol tapo vo vuutao-ia oa-ia oisoa Pol tapo toupareve vo Troas urui-ia (Ap 16:10-41). Uva vo vuku-a vao oa rigatoreva Pol tapo toupaooro vo tuukepa kepa-ia (Ap 27:1-28:16).

Oa iava vo siposipo oa rigatoreva Jisas iava, oa-ia oiso puraroepa, Jisas ira oiso rutu oisoa toupareve vo rasio-ia oiso osa oirara. Ira siraoa vo vavataaro sovoreva oiso rutu osa vigei oirara. Ira rirovira voeao rutupa oisoa siraoparo voeao oiso-ia, kakae vure, ora vairo raree riako, ora voeao apotapa irara, ora voeao upiapa irara, ora oearovu rutu tapo oirara. Luk riro reoro rigatoreva variria vo pitupituaroo iava (Lu 3:21, 5:16, 6:12, 11:1, 22:32, 23:24-26), ora aue iava Tugoropato Uraurato vo kovoaro iava tapo (Lu 4:1-14, 10:21, 24:49).

1. Ira pie reo vao iava oa ora karekepere, 1:1-4.
2. Vaiterei kavauaro iava Jon Baptais vaio ora Jisas, ora vo osa riroparoepa Jisas, 1:5-2:52.
3. Jon Baptais voraro virireva oirarapa siposipopaoro, 3:1-20.
4. Jon Jisas baptaisreva vo uukova-ia Jodan. Oa iava avaroepa Jisas raaka tapi iare vo uva
kokarapato Seten rera-ia
kokaraparoepa, 3:21-4:13.
5. Jisas Galili taere sovora-ia virireva rera vo kovoroaro ravoto kovoro pupapaoro, 4:14-9:50.

6. Jisas Galili iava avaroepa vore Jerusalem iare Jeriko urui-ia puteoro, 9:51-19:27.

7. Turarovira koataroepa Jisas Jerusalem urui-ia ovoioapa wiki-ia toupasa, ouruia-ia oeavu rera kotoiva evao parikou-ia, 19:28-23:56.

8. Vorevira toreroepa Jisas vo pevapa voki-ia, oa iava ovokivu-ia disaipel irara iare ora karekeroepa ora oearovu iare tapo, 24:1-53.

Luk Vo Siposipo

Rigatoreva Auepa Tiofilas

1 Reito Tiofilas, vo tuariri uva oearovu rovoaera siposipoara rutu rigatooro varao rutu iava oara karekereva Pauto igei rutu vuutaaro-ia. ^{2y}Uva voeao gisipoaro sirova utuaera oea Jisas vo kovoaro kekeiva ora voea osireiario iava voari rovoa-ia ora vo vokiara rutu-ia tapo. Aue iava uvare voea oea oisoa oiso toupave, Pauto vo reoro kosi piepa irara. Uva voea-a evoea oea igei vateivora vo siposiporo varao. ^{3z}Uva oisi-a eisi osa iava ragai tapo ita vo siposipo rigatopaavo, oiso ra viipa reito Tiofilas va sipoa, vo rara vara rutu vituarore taraa rovopaavo vearovira. Ra va iava torevokovira vara rigatoa oiso rutu osa tuariri karekepa. ⁴Eisi osa iava uvuipau ra vara-ia vearovira taraiu oiso, Oiraopara varao oara-ia vii siposipoivora Jisas vo kovoaro iava.

Vo Sekaraia Tavireva Enselto

Jon Iava Ira Kavaurovere

^{5a}Vo osa King Herot reiparoepa ro vova Judia taere-ia, osa vo vuuta-ia oisoa iravu koruou purapato pristo toupareve. Rera vaisiario, Sekaraia voeao iava pris irara Abaisa voeao. Ari o-ia tapo Ilisabet vatuava vo sarao iava oira

pris irara voeao Eron voeaaro. ^{6b}Aiterea vaitereo oisoa torevokovira rutu oisoa toupasi Pauto osireiario-ia. Uva varao Reo Taisiro rutu oara oisoa oirao piepasi, ora varao Pauto vo reoroaro. Oa-a vao oa iava viapau vuria vai vaiterei-ia. ⁷Vo osa viapau vaiterei oviitoa vaiaro, uvare Ilisabet-a asaova. Oa iava viapau oiso kakae kavaupao. Uva avuka ragasiapa kakae kavau asavira.

⁸Oire uva ovokivu-ia Sekaraia pris kovo purareva Pauto osireiario-ia vo vuutao-ia oa-ia oisoa rera voeaaro pris kovo purapaive. ^{9c}Uvare oisi rera reesiva voea vo pitupituaro sirova utupaoro, oiso ra Tugoropa Tugi-ia koataparao vao Turaro Pauto vaaro, aue koruou kuparero purapasa. Otugia-a vao oa Rovopa Kepa Lotupa Kepa Tempel sovara-ia rutu oisoa toupave. ^{10d}Oire uva vo vuuta vao koruou kupare purapa vuuta oa-ia riro irara rutu Jiu ora guruaepa varirisa ratauva. ¹¹Uva Sekaraia purapurapato enselto kekereva eravao vatuario-ia oirapapa varata iava, uvare voa rera ruvara iare karekeroepa. ¹²Oa iava voa rera kekeoro rirovira ora sitaroepa. Uva uririparoepa. ¹³Uva enselto rerare oiso puraroepa, “Sekaraia. Teapi uriripau. Ari Pauto vii vaaro variria uvurevoi. Uva vii tavipaavoi oiso, Vii vatuaavaaro Ilisabet veipa oviito oaesi kavavevere. Oa iava oiso rera vaisirivere rara, Jon. ¹⁴Osa iava vii iava sopau vearovira touvere ora tapo rorurivere. Ra riro irara tapo roruivere rera-ia ovusa kavau. ¹⁵Ira rei vaisirovere kovopaoro vo Turaro Pauto osireiario-ia. Uva viapau rutu oiso ukaioparovere varao-ia riro gorupara aue wain oviro, vo oviro oara uvuipai oirara kokoro piepasa. Ira-ia goruvira toupavevere Tugoropato Uraurato rera iava sopau uvui piepaoro vo

vuutao-ia vao vo osa aakova kovuarodia toupavevere, ora vo osa kavau. Uva vukuparovere Tugoropatoa-ia Uraurato. ¹⁶Ira riro irara roroiovira soporeparevere voeao vova Isrel-ia. Ra Turarore poreave ro voea reraaro Pauto oaive. ¹⁷Ira-ia Tugoropato Uraurato ora gorua toupavevere, ro Uraurato ora vo goruo oarea oisoa Ilaija-ia toupave vo osa Pauto vo reoro kosi piepareve voari turariri. Ra iraparo Reitoapa Turaro. Eera oviitoara ira vo aaro rutu vovouaro porerevere ra ora agiagiave ora voeao tapo riro kaureo irara. Oire ra va iava vearo rugoo ouive voeao torevoko vovou irara vaaro. Ora voea tapo oirara rera voeaaro ravaarevere ra Reitoare Turaro tuevira toupave rera vo kovoaro purapasa.”

¹⁸Uva va-a vao oa iava Sekaraia rerare enselto oiso puraroepa, “Uva eake iava oiso puraravere, Oiraopa reo vao-ia? Easi ragai avukaraerao vegei rutu ora riakova oaa.”

^{19e}Oire oa iava enselto oiso rera aatoreva, “Ragai-a Gabriel ragoa Pauto ruvara-ia torepairaveira. Ari ita, uva Pauto raga-a ira ragai arurevoi oa iava uriorai vii tavisava vao iava vearo siposipo vii oviitoaaro iava. ^{20f}Oire uvuri! Vii iava gisipo kapuuevoi, uvare viapau ragai vo reoro oirao pieparivoi. Ra viapau reopau vo rutu rekasisa, uva varu rutu varao karekepere ragai vo reoroaro oirao pieoro.”

²¹Oire uva voea rutu oirara rerare tue ragapaaepa Sekaraia oiso purapaoro, “Eake vai karekei Tugoropa Tugi-ia rerare oa iava viapau vigei tavisava kosiro viroi?” ²²Uva va isivaaro iava kosiro viropa. Oa iava viapau voeapa reoara vai vatereva. Uva va iava oiso taraiapaa, Easi oavu avu rutu kekerevoi evoa Tu-

^b1:6 Jen 7:1 ^c1:9 Eks 30:7-8 ^d1:10 Lev 16:17 ^e1:19 Mt 18:10

^f1:20 Esi 3:26, 24:27

goropa Tugi sovara-ia. Uva vavaea raga-ia voeare reoreoparoepa uvare gisipo rerare kapuueva. ²³ Oa iava Sekaraia vo kovoaro vao koruou purapa kovo ope-siepa. Uva vorevira kareroepa ora rera vo uruiaro iare. ²⁴ Oire uva va-a vao osa kakae kovu pura piropa oira kovuaro-ia Ilisabet. Oa iava oisoa toupaeve vo kovuva vo raga oira vo kepaaro raga sovara-ia vo vavae rutu sovara-ia aue kekira. Oa iava oiso puraopa, ²⁵ “Ari ita, kakae kavau asava ragai. Uva Turaro Pauto ragaipa siraoroi. Oa iava oiso ragai pierevoi ariia veraoro ragai iava oirara rutu osireiario iava.”

Enselto Maria Tavireva Jisas Iava Ira Karekerovere

^{26g} Uva katai vatara-ia (6) kekira kakae kovuva toupaeve Ilisabet-ia, ovusa Pauto purapurapato Gebriel arureva ouruivu iare vo uruio Galili taere-ia. Va vaisiario, Nasaret. ²⁷ Osa iava avaroepa iriavu iare tavauruva riakova iria reesiiva oiso ra oirato oira oureve. Rera vaisiario, Josep, King Devit aao iraraaro iava rera. Uva oira vaisiario-a, Maria o-ia iria viapau oiratoa vaiva uusiopa. ^{28h} Oa iava Gebriel oira iare avaroepa. Uva oirare oiso puraroepa, “Vearovira Maria. Pauto vii viraakopare viipa siraoro. Oa iava Turaro vii tapo toupaveira vii tauvapaoro.”

²⁹ Oire uva Maria vo reo vao uvuevoiva, oirare sopaua vavataepa rirovira rutu oiso rugorugooapaoro, Apeisi raga reo-a vao-ia?

³⁰ Oa iava purapurapato enselto oiso oira tavireva, “Maria. Opeita uriripau. Pauto vo vovouaro vearopa vii-ia. ³¹ⁱ Uvuri! Kakae kovu purapapi vii-ia

rara, ra iravu kavauri kakaeto ira vaisirivere oiso, Jisas.

^{32j} “Ira turarovira toupavevea. Oa iava oiso rera vaisiiverea, Pauto Oviitoaaro ro oiso viara-ia. Oa iava Pauto turarovira rutu rera tovorevea oiso rutu osa rera aautoaaro King Devit. ^{33k} Ira taru Jekop voeaaropa Jiu-pa irara turaroparevea vokiara rutu-ia. Ra rera vaaro tokia viapau oiso opesiperea.”

³⁴ Oa iava Maria rerare enselto oiso puraopa, “Uva apeisi ragavira karekepere va vao-ia, uvare oira ou asavira toupavoi.”

³⁵ Oire uva enselto oira vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Ari! Tugoropato Uraurato ira vii iare uriopa, vo osa Pauto vo goruaro vii ruuve. Eisi osa iava rera reraaro kakaeto kavaurivere rara utupavira. Uva va-a eva vituaro iava oiso rera vaisipaivere oiso, Roroio Vovoutoa Rutu Pauto Oviitoaaro.

³⁶ “Uvuri! Easi Ilisabet sarava oara iria avukaopa rutu. Iria-ia kakaetoa epao oira kovuaro-ia. Iriare tuariri oisoa oiso purapaave, Viapau uvuipaoi ra kakaetoa vai kavaveve. Ovusa vo vokio-ia oira kovuaro-ia kakae kovuei. Ari ita! Katai vatara (6) kekira oira vaaro oa putevoi.

³⁷ Pauto uvui iraopa auero rutu purapasa.” Uva oisi-a eisi Maria tavireva enselto vo osa vairei reesipareva vaireo airea kakaetoarei kavausa auepareiepa.

³⁸ Oa iava Maria rera vo reoaro aautooro oiso puraopa, “Ari ita! Ragai-a Turaro oiraaro kovopava. Ira uvuipa ra ragaipa oisi va purareve oiso osa puravei.” Oa iava enselto oira arova avaroepa.

Maria Ilisabet Kekesa Avaopa

³⁹ Oire uva vo vuuta iava vao vo vokia Maria toreoro ikavivira avaopa

^g1:26 Mt 2:23 ^h1:28 Dan 9:23 ⁱ1:31 Ais 7:14 ^j1:32 Ais 9:6-7

^k1:33 Hi 1:8

ouruivu iare pukuiara vuutaaro-ia vo Judia taere-ia. ⁴⁰Oa iava Sekaraia vo kepaaro-ia koataopa. Uva voa Ilisabet-va vearo voki puraeva. ⁴¹Uva Ilisabet Maria uvueva osa oirava vearo vokieva. Ovusa kakaeto oira kovuaro-ia toupaveva Ilisabet. Uva voa toritoripareva. Oa iava Tugoropatoa-ia Uraurato agasiopa Ilisabet. ⁴²¹Oa iava rirovira rutu goruvira reopa oiso puraoro, “Vii-ia riroa viraakoa toupaivoi Pauto vaaro. Oa vituaro iava vii vo roruaro oriakorovu rutu vo roruaro-ia putepaivoi. Uva eera tapo kakaeto vava toupavevoi iraei vii kovuaro-ia. ⁴³^mE apeisi vai ragai iare tavetevoi Turaro aakoaro. Asi viapau riro vaisivavi-a ragai? ⁴⁴Ari ita! Vii uvuavo ovusa ragaiva vearo vokirivoi vo pou virooro. Oa iava kakaeto ro iraei ragai kovuaro-ia vo uvava ora sitaoro rorurevoi. ⁴⁵Vii-a vao riakova viigoa roruava toupairoi vo rera vo reoro oirao pieoro oiso osa vii tavirevo. Uva oisi oiraopavira vii-ia karekperere.” Eisi osa puraopa Ilisabet oirare Maria.

Erava Maria Oiraaro

⁴⁶ⁿMaria oiso puraopa,

“Ragai iava sopaua oaa Turaro vaisiario kae piepairoi. ⁴⁷^oOa iava ragai reraaro uraurato Pautoa-ia roruparevoi ro ira ragai virivaripareveira. ⁴⁸^pRagai-a vao rerapa kovopava. Ragai akaipavavi raga ragoapa siraoroi. Vo vokie ora vo utupaua uva oirara rutu ragai iava oiso purapaaverea, Pauto oirapa riroa vaterevoi roru. ⁴⁹^qAue iava uvare riro gorua rutu purare ragai-ia. Rera raga ro Tugoropa Vaisitoa Rutu, ira riro kovo purapareveira. ⁵⁰^rIra vaaro siraoa voeaopa toupai oea rera rei piepaiveira rerapa avivikepaoro.

Oire uva oisi raga ita voeaopa tapo siraoparoverea ovii irara ovii iraraaro. ⁵¹Ira iava vavae-a riro goru kovo purava. Ora voea sikasikareva voea siguoro voea riro kaureo irara oea oiso ora rei vaisi piepaave ora voea raga. ⁵²Ira reipa irara vaisiario vara pierava voea vaisiario kae pieoro akaipa vaisi iraravi. ⁵³Ira voea sopaaro vuku piepareveira oea iava sopaura ogoepapeira veoropara. Vo osa voea vore pierave riro kotokoto guru irara, vo osa viapau oarai oive rera ruvara-ia.

⁵⁴^sUva rerapa kovopa irara tauvarevo vigei vao Isrel, uvare rera vaarore siraoa rugooroe. ⁵⁵Oiso osa puraroepa vigei aao iraraarore oiso, Ebrahim-pa siraoparoverea ora rera voeaaro utupa irara voari rutu tugurasa utupa vokie rutu-ia.”

⁵⁶Maria vo peva-ia kekira Ilisabet tapo toupaveva. Oa iava vorevira ora oira vo uruiaro iare kareopa.

Ilisabet Jon Kavaveva

⁵⁷Oire uva oira vo vuutaaro pou piropa. Oa iava oviito kavaveva Ilisabet. ⁵⁸^tUva voea oira vo uruiaro-ia tou irara ora sara irara oea rutu vo siposipo iava vao uvuiva. Vo uvare Turaro Pauto oirapa siraoroepa rutu. Uva va-a eva oa iava oira tapo rorupaiva.

⁵⁹Uva vo peva vatarapa voki (8) pou piropa. Oa iava vo vokie-ia urioaepa rera kakaeto iava rakari verasa rera-ia vo vaisio tovooro, Sekaraia, aiteto vaisiario. ⁶⁰Vo osa aakova oiso puraopa, “Viapau. Ari vao iava oiso rera vaisipai, Jon.” ⁶¹Uva oirare oiso puraapea, “Uvare saratoa vai oara oisi ovaisiei oa oisi toupai, oa iava oisi ruipapavei? Vi-

¹1:42 Het 5:24 ^m1:43 Lu 2:11 ⁿ1:46 1 Sml 2:1-10; Sam 34:2-3

^o1:47 Sam 35:9 ^p1:48 Sam 138:6 ^q1:49 Sam 71:19, 111:9

^r1:50 Sam 103:17 ^s1:54 Sam 98:3 ^t1:58 Jen 19:19

apau!”⁶² Oire oa iava vavaeara raga-ia Sekaraia akeiva oiso, “Aa vo vaisio-a vao oa iava rera vaisipai ro-ia vii ovi-toaaro?”⁶³ Uva slet pero areрева. Oa iava vo vaisi vao Jon-pa rigatoreva va-ia voeapa. Uva rirovira rugorugooapa.⁶⁴ Oire uva vo vuuta raga-ia Sekaraia iava gisipo karu ovoio viropa. Oa iava arevuoto rera iava vorevira vearoroepa. Uva va iava Pautoa-ia vuurapa vaisi pura ovoireva.⁶⁵ Uva voeao rera vo uruiario-ia tou irara uririaepa. Oa iava vara rutu iava varao vo siposipo viriva vo Judia pukuuro vo taerearo rutu-ia.⁶⁶ Uva va iava oirara rutu vo siposipo vao uvuoro rirovira rutu tavetavepaiva rugorugooapaoro vo ora voea iava sopaura-ia. Uva oiso puraaepa, “Esa apeisi vai ragavira utupaua toupavevere rera ro kakaeto?” Ari ita! Uvare taraipaaepa oiso, Pauto vo goruaro toupai rera-ia.

Sekaraia Oiraaro Erava

⁶⁷ Oire uva Tugoropato Uraurato Sekaraia sopaaro-ia koataroepa rera vuku pieoro ro kakaeto aitetoaaro. Oa iava ravaa reo purareva oiso puraoro,⁶⁸ w“Turaro vaisiario-ia vuurapa vaisi purape, ro Pauto Isrel reraaro. Ira vigei oirara tauvasa urioroi ora rera voeaaro. Uvare vigeipa oraivavu purareva oraiva iavirava uvuipaviei ra virivarivira toupape.⁶⁹ xUva vova rera kovopatoaaro Devit ira sara iraraaro iava iravu riro goruto oirato tore pierveoi vigei oupasa vorevira ora rerapa vova vuria iava.⁷⁰ Eisi osa siposiporeva voari tuariri profet irara gisipoaro-ia voeao torevoko vovou irara.⁷¹ Oa-ia oiso puraroepa, Vigei viri-varipavevere voeao vavaearo iava oea vigeiva keripaaveira, ora voeao

tapo vavaearo iava oea vigeire vuri vovoupaaveira rutu.⁷² Ira vigei aao iraraarore oiso puraroepa, Visii tauvapaaveira. Oire uva va-a vao Reo Ovoi oare rugoooro va oirao piere vigeipa.⁷³⁻⁷⁵ yEisi osa puraroepa rore vigei aautoaaro Ebrahim va vao Reo Ovoi puraoro oiso, Vigei vorevira vore ovoirevere voeao vavaearo iava vigeiva keripa irara. Ra va iava rera vo kovoaro purape uriri asavira. Rara avivikepavio rera osireiario-ia aue torevoko vovou purapaoro vokiara rutu-ia.

⁷⁶ z“Oire uva vii-a vao kakaeto viigoa vaisiiverea oiso, Profetato Pauto reraaro ro oiso rutu viara-ia. Viigoa irauvere Turaropa raiva vatatopopaoro.⁷⁷ Uva oirara rutu siposiporivere voeao rera voeaaro. Oire ra vo reoro iava taraiave oiso, Ira taru voea iava vuri vovouro verapavevere voea vorevira oupaoro ora rerapa.⁷⁸ Aue vituaro iava uvare rirovira vigeipa siraopa vovou

purapaveira Pauto ro vigei reraaro. Osa oiso pieparevere ro ira ora rera iava aviavi piea vateparevere vigeipa.⁷⁹ Osa iava voeaopa aviavia vateparevere oea kopiiia vo goruaro sovara-ia toupaveira voeao rupa vovou irara. Uva vigei kokotoaro torevokorevere vigei tuvetu-vepaoro. Ra va iava gavaure vovou vo raivaaro-ia vokape.”

Eisi osa puraroepa Sekaraia.

⁸⁰ Oire uva riroroepa rera kakaeto. Uva rera iava varaua ora uraurato goruvira karekeepa. Oa iava vo toureva raaka tapi vo tugurasa uva ora karekeroepa Isrel-pa irara osireiario-ia ro aue Jon.

^u1:66 Lu 2:19, 51; Jen 39:2; Ap 11:21 ^v1:67 Joe 2:28 ^w1:68 Sam 72:18

^x1:69 Sam 89:17, 132:17 ^y1:73-75 Ro 6:18 ^z1:76 Mal 3:1, 4:5

Maria Jisas Kavaueva

(Matyu 1:18-25)

2^aVo vuuta-ia vao oa-ia King Sisa Ogastas oavu reo ovoi purareva, oiso ra vo voki-ia oirara rutu vieiario vaivaisiario ouive. ²Oire uva rovopa voki rutu-a va vao oa-ia vaisi oupaapea oirara rutu iava. Ovusa aue Sairinias voa reiparoepa gavmanpaoro vo Siria-ia vo vo voki-ia eva. ³Uva oisi-a eisi osa iava voea rutu oirara vo urui iare eva voea rutu vo uruiaro torevokoaro avaaepa, oiso ra voea rutu vaivaisiario vieiario ouive voa. ⁴^bAri ita, Josep-a Devit sara iraraaro iava rera. Oa iava ora rera vo uruiario iava gare urui avaroepa vao Nasaret vo Galili taere-ia. Oa iava voare vo Judia avaroepa vo King Devit vo uruiario-ia uva oisoa vaisipaive oiso, Betlehem-ia. ⁵Uva oira tapo Maria avaroepa voare o iria reesiiva rerapa, oisore ra vaiterei rutu vaisiario tapo ouive voa. Vo osa kakae kovuva toupavea Maria. ⁶Uva vo urui raga-ia vao Betlehem urui tovira toupasiva. ⁷Oire uva bulmakau kare vo kepaario-ia toupaooro rera eera avaiotoa rutu ira kavaueva voa, uvare tavetepa irara vo kepaaro agasiapa. Oa iava voa rera ruueva varoa-ia. Uva voa rera uusi pieeva bokis-ia o iria-ia oisoa bulmakau kare aiopaive.

Purapurapa Irara Ensel Sipsip Tokipa Irara Taviiva

⁸Uva voa-a vo uva oearovu sipsip tokipa irara toupavea vo urui vatuaro-ia voea vo raguiroaro tokipaoro vokiario. ⁹^cUva Turaro reraaro ensel voea iare urioroepa. Uva voa Turaro vaaro keraria voeare sisikorevira aviaviva. Oa

iava rirovira rutu uririaepa. ¹⁰Uva enselto oiso puraroepa voeare, “Opeita uriripata. Uvuta! Ragai visiipa Vearo Siposipo sipoavoi vao oa oirara rutu roru pie iraovere. ¹¹^dVo voki-a vao oa-ia iriavu riakova kakaeto kavauevovi vo King Devit vo uruiaro sovara-ia. Ro ira visii ouereve vorevira vova vuria iava. Eera Krai Turaro ira Pauto oiraraaro tuvetuveparevarea. ¹²^eUva ora visii vo reesiroaro iava rera vo kavauaro-ia taraitai eisi osa. Uva rera kakaeto keketavere ira ruuevo varoa-ia rera uusi piesa bulmakau kare aiopavaaro-ia bokis.”

¹³Oire uva voavi ragava riro irara rutu vuvuiua-ia tou irara poua viropa vuvuiua iava vo toupasa enselto ruvara-ia. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro oiso purapaaepa erapaoro, ¹⁴^f“Pauto vaisiario-ia vuurapa vaisi purata vo vuvuiua rutu-ia. Ra gavaure vovou rutu outa vo rasiotoa-ia toupaooro visii vao visiigoa-ia rorupareveira Pauto.”

Sipsip Tokipa Irara Jisas Kekesa Avaaepa

¹⁵Oire uva enselpa irara voea arova voreaepa vuvuiua iare. Oa iava voeao sipsip tokipa irara ora reoapea oiso “Irata, ra avavio voare Betlehem-ia. Ra va avu kekepe vao oa karekei vao oa iava Turaro Pauto vigei tavirevoi.” ¹⁶Oa iava ikavira avaaepa. Uva vaiterei Maria vaio ora Josep kekeiva voa osa voa toupasiva. Ovusa kakaeto bulmakau kare aiopavaaro-ia bokis uusiparoepa. ¹⁷Uva rera kekeivoiva, vo reo vao taviiva oa uvuiva rera iava ro-ia kakaeto vo enselto ruvara-ia. ¹⁸Oire uva voea rutu oirara vo reo uvuiva sipsip tokipa irara ruvara-ia, oea vo reo-ia rirovira rugorugooapaepa. ¹⁹^gVo osa Maria vo re-

^a2:1 Lu 3:1 ^b2:4 Lu 1:27 ^c2:9 Ap 5:19 ^d2:11 Jo 4:42

^e2:12 1 Sml 2:34; Ais 7:14 ^f2:14 Ais 57:19 ^g2:19 Lu 2:51

oro rutu varao ora oira sopaaro-ia orirupaeva. Oa iava voa varare rugoopaopa rutu. ²⁰^hUva sipsip tokipa irara vorevira kareaepa Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro. Oa iava rirovira rutu rorupaiva Pautoa-ia vara-ia varao oara rutu uvuiva, ora vara rutu tapo kekeiva oiso osa enselpa irara voea taviiva.

Jisas Vateiva Vaisia

²¹ⁱUva vo peva vatarapa voki (8) pou piropa, oa iava Jisas rakari veraiva rera-ia vo vaisio tovo ovoioro, Jisas-pa vaisi. Ari ita, vo osa vo kovutoa-ia pou viro asavira toureva, ovusa enselto vo vaisi iava rera vaisireva.

Simion Vaio Ora Ana Jisas

Kekesiva Lotupa Kepa Sovara-ia

²²^jOire uva vo vuuta-a vao oa pou piropa vo avaorei rutu sisigarue piesa oiso osa Moses vaaro Reo Taisi puraepa. Oa iava aiteto avukarei vo kakaeva avasiepa Jerusalem iare Pauto Turaro vatesa rera. ²³^kOiso osa oisoa rigatoo purapape vo Turaro vaaro-ia Reo Taisi oiso,

‘Vosa avaiio kakae kavaueve aakova, oire ra Turaropa Pauto rera vateive rera reesioro rerapa.’

²⁴Oa iava oiso ruipapasiepa tapo ra pristo koruoua vai tapo purareve vaiterei vo vovouaro sirova. Oiso osa puraepa Turaro vaaro-ia Reo Taisi oiso, ‘Viovokotoarei kurue vaio, eke tavaururirei vai uruvaurirei.’

²⁵Oire uva iravu oirato Jerusalem-ia toupaveva rera vaisiaro Simion. Torevokotoa rutu ora tapo riro aviviketo Pautoa-pa. Ira oisoa rerare ro tueparo ira Isrel-pa irara vorevira ourevere ora rerapa vova vuria iava. Vo osa Tugoropato Uraurato

oisoa Simion sopaaro-ia toupaveve. ²⁶^lAri ita, Tugoropato Uraurato rera tavireva ravaavira oiso, “Viapau ikauvira kopiiuvere. Viapau. Ari Kraisi keke rovorivere, ira arureva Turaro Pauto vore rasitoo-ia rera voeaaro tuvetuvepasa.” ²⁷Uva Tugoropato Uraurato Simion tuvetuvepaoro koataroepa Rovopa Kepa Lotupa Kepa Tempel sovara-ia, vo osa aiteto ora aakova Jisas kakaeva uriosiepa vo pitupituo purasa osa oisoa purapape Reo Taisi. ²⁸Oire uva Simion Jisas kavaureva ora rera vavaeoro-ia. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi purareva rerava oiso puraoro,

²⁹“O Turaro Pauto. Ro iava vii reraaro kovopato vaseri ra vova avaro, uvare ragai vo vovouaro gavaurevira toupai. Ra va iava vii vo reoaro oirao pieri oreoa purariva voari taririri. ³⁰^mAue iava uvare ragai iava osireitoarei oaa vao kekesivoi oa purarivoi auere vorevira igei ora viipa ousa vova vuria iava. Va-a eva oa iava kopiisa vovouparai. ³¹Vii vao ravaarivora oirara rutu osireiaro-ia ³²ⁿeva aviavia. Oa-a vao aviavia vateparevere vo osararovu rutu vo rugorugooroaro karupasa, oiso ra vii vo raivaaro-ia taraiave. Ra va iava vii voeaaro Isrel riro vaisi ouive.”

³³Aitetoarei ora aakova rirovira rutu rera-ia Simion tavetave iraopasiva vo reo iava vao oa purareva. ³⁴Oire uva Simion voea vatereva viraakoa. Oa iava Maria tavipareva oiso,

“Uvuri! Ro-ia kakaeto ira oearovu rutu Isrel-pa irara kove pierevere ora riro irara tapo tore pierevere tapo. Ra oiso toupaveve, Reesia Pauto vaaro. Uva riro irara rutu rera

^h2:20 Mt 9:8 ⁱ2:21 Lu 1:31, 59 ^j2:22 Lev 12:2-6 ^k2:23 Eks 13:2, 12

^l2:26 Sam 89:48 ^m2:30 Ais 52:10 ⁿ2:32 Ap 13:47

takaupaivere rara. ³⁵Eisi osa iava riro irara varaaro rugorugooara roroiovira karekepere, [Uva iravu toorio ira avuavuario oiso toupere osa siraoa ira vii sopaaro togarevere.]”

³⁶Oire uva iriavu profetava riakova toupaeva voa. Oira vaisiaro, Ana o-ia Fanyuel oviivaaro ro vova Asa-pa irara. Iria erao vatara (7) ivaro-ia vat- uato tapo toupaeva. Oa iava kopiivoiva, rera isivaaro-ia avukaopa rutu raroevira. ³⁷Uva vo peva vatara tau vo resura (84) ivaro-ia oira vaaro oa-ia tuguraopa. Uva viapau oisoa Tugoropa Kepa Tempel kavupaeve. Ari ita, oisoa aioara kavu- pao katai rugoo purapasa variripaoro, uvare oisoa Pauto vo kovoaro-ia pitu- paeve vo vokiario ora tapo ravireo-ia. ³⁸Oire uva vo vuuta raga-ia vao uri- oopa Pautoa-ia vearo vaisi purasa. Oa iava oira tapo siposipoeva rera iava ro kakaeto voeapa oirara voeao oea oisoa Pautoa-re tuepaave, oiso ra Jerusalem vore pierve ora rerapa.

Josep Nasaret Iare Kareroepa Vorevira

³⁹Oire uva vara rutu varao puraiva oiso osa Pauto vaaro Reo Taisi puraepa. Oa iava ora voea vo uruiario iare vore- vira kareaepa vao vo Galili taere-ia gare uruivi Nasaret-ia. ⁴⁰Uva kakaeto riro- roepa goruoro rutu. Oa iava vearopa tarairo rera-ia karekeepa. Uva Pauto vaaro tapo viraakoa toupaiava rera-ia.

Viovokovira Toupaooro Jisas Lotupa Kepa Tempel Sovara-ia Toupaveva

⁴¹PJisas aitearo avukarei ipasiepa ovokivu-ia Jerusalem iare, vao iare Tagausapa Vurei aue Pasova, oa oisoa purapa piro vo ivara rutu-ia

katakataivira. Ra Pauto vaarore siraoa oisoa rugorugooaave vorevira vo osa voea tauvareva Isip iava voea kosi pieoro. ⁴²Uva Jisas katai tau erao (12) ivaro-ia uvuiroepa. Oa iava vo voki vao vo pitupituario sirova utuaepa Pasova Aio purapa voki. ⁴³Uva vo vokiara varao Pasova Aio purapa vokiro oara opesieiva, vorevira kareaepa. Ovusa Jisas viovokoto voa raga touvira toupaveva Jerusalem-ia. Uva aitetorei viapau rera-ia taraipasiepa vo osa touvira voa toupaveva. ⁴⁴⁻⁴⁵Uva oiso keapasiepa, Oearoi tapo vokapare. Oa iava riro sita rutu purasiva rera kavuoro. Oire uva va iava voeao vuruvuru-ia vate irara oesi ora sara irara vuravura ragasiva rerare. Uva taraa ragapasivoiva rerare, katai voki rutu isivaaro iava vorevira voresiepa Jerusalem iare rerare taraasa voa. ⁴⁶Uva voa raga rerare taraapasiva vo peva rutu-ia voki peva. Oa iava voa rera kekesiva Tempel atoaro, osa voa pauparoepa tisa irara vuutaro-ia vo voea varaaro reoara uru piepaoro. Uva toupaveva, ora voea tapo akepareva vorevira vara iava. ⁴⁷Uvo ovusa rera vo reoroaro uru piepaiva. Uva rera-ia rirovira rutu tavetave iraopaiva aue iava rera vaaro taraia rutu, ora vo reo vearovira oa purareva voea aatooro. ⁴⁸Uva oira aitetorei voa rera kekeoro ora sitasiepa rutu. Uva aakova rerare oiso puraopa, “Ae kakaeto. Eakere vegeivi oiso pierivoi oa iava viire taraa raga vasipavevoi?” ⁴⁹Uva oira vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Ari eakere ragaire taraa rovo asasivo Aite vo kepaoro-ia? Uva kasikasi ragapasiei ragaire taraa ragapaoro?” ⁵⁰Oa iava vo reo-ia vavagisipasiepa eva oa purareva vaitereire.

^o2:40 Lu 1:80, 2:52 ^p2:41 Eks 23:15; Diu 16:1-6 ^q2:47 Mt 7:28

^r2:48 Mk 3:31-35

⁵¹ Uva va-a vao oa iava vaiterei tapo kareroepa. Oa iava Nasaret-ia karea vi-ropa. Uva voa oisoa vokiara rutu-ia vaiterei gisipoaro sirova utuparo. Ari ita, uva aakova vara rutu varao-ia orirupaeva oara kekeeva vo rera ruvara-ia. ⁵² Oire uva Jisas riroroepa. Oa iava taraia rera vaaro vearovira rutu karekepa. Uva Pauto ora oirara rutu rerare vearo vovouaepa rutu.

Jon Baptais Siposiporeva

(Matyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Jon 1:19-28)

3 ¹ Taibirias Sisa Rom-pa irara tokireva katai tau vo vavae (15) ivaro sovarama. osa Pontias Pailat gavmanpaoro toupaveva Judia-ia. Uva vo vuuta-a vao oia-ia aue Herot reiparoepa Galili taere-ia, ovusa voraro araokoto Filip reiparoepa Ituria taere ora Trakonaitis, vo osa ro Laisienias Abilin taere-ia reiparoepa. ² Vo osa Anas vaio ora Kaiafas pris kovoa reipasiepa. Vo vuutao-ia oa-ia Jon Sekaraia oviitoaaro vo rasitoo-ia toupaveva kuvau tapi. Uva Pauto vo reoaro urioepa rera iare voa. ³ Uvava-a eva oa iava voraro rutu avaroepa Jodan oirara rutupa siposipopaoro, oiso ra sopaura oaive poreive. Ra va iava baptaisa ouive rara Pauto voea iava vuri vovouro vera rovereve. ⁴ Oiso osa profet Aisaia vo vukuaro-ia oisoa rigatoo toupave, 'Iravu ira keeraparoi vo raaka tapi oiso purapa, Turaro vo raivaaro vatatopopata va ravaaoro oa-ia pouro virovereve. ⁵ Oiso ra goreara rutu agasi pieve pukuiara erioro vara vaeoro. Regorepa raivaro tapo torevokoooro ra torevokope. Ora varao tapo vuri raivaro oara vearo pieve rara. ⁶ Ra va iava oirara rutu vo kovo vao kekeive

Pauto oa purapare vigei vorevira ousapa vuriara iava.'

⁷ Oire uva riro irara rutu oirara urioaepa Jon vavaeoro-ia baptaisa ousa. Oa iava oiso voeare puraroepa. "Visii vao rakoru ovii iraraaro! Irouto visii vosipare, oa iava toripata Pauto vo kasipuaroo asavira?" ⁸ Visii iava sopaura poreta, ra vuri vovouro oavisii kavuta. Oa iava oirao pie vovouro oavisii poteravira karekepere oearovupa. Opeita ora visii raga vo vovouroaro iava oreorovu kareke piepata oiso purapaoro, Ebrahim-a igei aitearo. Oa iava igeia Pauto oiraraaro rutu. Ari ita, visii tavi iraopaavoi, Pautoa raga uvuipa vo avekero iava kakae vure purapasa. Ra oisi pieve, Ebrahim ovii iraraaro. ⁹ Torara eira iriaei ravaavira evaova vituaro-ia. Oire vo evaro oiso toupai osa visii. Varao oara viapau oiso vearo kuero vai kaepaive oara rutu taru toepaivereva vara vikipasa tuitui kasi-ia." Eisi osa puraroepa Jon.

¹⁰ Uva voea rutu Jon akeiva oiso puraoro, "Eake vai puraio?" ¹¹ Oa iava oiso puraroepa voea aatooro, "Ro ira vaiterei kuvupatoarei, oire iravu vaterere ropa apotato. Ari ro ira aioara toupave, oire oisi raga ita piereve iravupa oaravu vateoro," ¹² Uva oearovu tapo takis oupa irara urioaepa, oiso ra voea tapo baptaisa ouive rera ruvara-ia. Oa iava rerare oiso puraaepa, "Tisa. Eake vai purapaio?" ¹³ Oa iava voeare oiso puraroepa, "Ari moni oupatai oiso osa gavman visii tavirevora. Oire ra viapau vo reesi iava ita pute pievira oarai ita ou ragapata." ¹⁴ Uva oearovu tapo ita viurupa irara rera akeiva oiso, "Eake vai purapaio?" Oa iava oiso voeare puraroepa, "Viapau oiso ra oira upopata ora viapau oiso ra kuuvuvira voea

^s2:52 1 Sml 2:26 ^t3:1 Mt 27:2 ^u3:4 Ais 40:3-5 ^v3:10 Ap 2:37

^w3:11 Je 2:15-16

rovirieipata kortua-ia voea varaaro ivu ragapasa moniara. Ari voriara oavisii raga rekasiaro reesiario-ia rorupata.”

¹⁵Oire uva voeare vovouisiro riro varivarivira toreepa. Oa iava rirovira rugorugoopaaepa oiso puraoro, “Easi, Jon-a ro-ia Krais, eke?” ¹⁶Uva va iava Jon voea vo rearo pukoreva oiso puraoro, “Visii baptaispaavoi uukoa raga-ia visii reesiro visiigoa vovouisiro oavisii poretavorao. Ari ro ira ragai sirova uturovere, ira vo goruaro ragai vo goruaro-ia putevere uvare riro vasittoa-a. Uva viapau oiso uvuiparai ra rera vaaro tasipa kaea, uvare akukutoavi raga-a ragai. Ari rera visii vaterevere vao baptaisa Tugoropato Uraurato vaaro visii reesipaoro aue-ia Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia ora eto kasi vo goruaro-ia. ¹⁷^xIra vururaa-ia pitupare wit ragipasa oira rakariaro verapaoro. Oire ra oira aioaro gurureve rera vo kepaaro-ia wit kepa vo aio kitupasa voa. Oa iava oira rakariaro kasirevere vao-ia tuitui kasi-ia oa viapau rokopaive.”

¹⁸Jon oreorovu rutu tapo purareva voea iava sopaura tore pieoro. Uva vo pitupitu-a vao oa purareva vearo sipoipo purapaoro oirara rutupa.

Vo Herot Jon Tuukereva

¹⁹^yOire uva Jon tuu pievira Herot tavireva rera vaaro iava vuria, ro voea reraaro rovopato gavman. Aue iava uvare vuria purareva aue-ia Herodias araokoto vatuvavaaro ouoro. Ora opitupiturovu rutu tapo-ia oara oisoo purapareve rera Herot. ²⁰Uva varao vuriara oara oisoo purapareve rera Herot uva vo vuria vao puteva rutu, uvare vao riroa rutu vuria purareva Jon tovooro tuukepa kepa-ia.

Jon Jisas Baptaisreva

(Matyu 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹^zUva vo vuuta-a vao oa-ia oirara rutu baptais rovopaaepa. Oa iava vo raga ita Jon Jisas tapo baptaisreva. Oire voa baptaisroiva, variri ovoiroepa voa. Uva vuvuiua karu piropa. ²²^aOa iava Tugoropato Uraurato vararoepa. Uva oiso rera kekeiva osa kurue. Uva Jisas-ia pitusa rerereva. Oa iava vuvuiua iava Pauto vo rearo varaepa oa oiso puraepa, “Vii-a ragai Oviitooaro rutu viigoa kaviko iraopaaveira. Uva vii-ia rorupaaveira rutu.”

Jisas Aao Iraraaro Vaisiario

(Matyu 1:1-17)

²³^bJisas ora rera vo kovoaro rovoreva vo peva tau (30) ivaro-ia uvuivira toupaoro. Uva oirara rutu rerare oiso puraaepa, “Eera-a Josep oviitooaro.” ²⁴Oiso-ia Josep-a Hilai oviitooaro, ari Hilai-a Matat oviitooaro, ari Matat-a Livai oviitooaro, ari Livai-a Melkai oviitooaro, ari Melkai-a Janai oviitooaro, ari Janai-a Josep oviitooaro, ²⁵ari Josep-a Matataias oviitooaro, ari Matataias-a Emos oviitooaro, ari Emos-a Neam oviitooaro, ari Neam-a Eslai oviitooaro, ari Eslai-a Nagai oviitooaro, ²⁶ari Nagai-a Meat oviitooaro, ari Meat-a Matataias oviitooaro, ari Matataias-a Semen oviitooaro, ari Semen-a Josek oviitooaro, ari Josek-a Joda oviitooaro, ²⁷^cari Joda-a Joanan oviitooaro, ari Joanan-a Resa oviitooaro, ari Resa-a Serababel oviitooaro, ari Serababel-a Sialtiel oviitooaro, ari Sialtiel-a Nerai oviitooaro, ²⁸ari Nerai-a Melkai oviitooaro, ari Melkai-a Edai oviitooaro, ari Edai-a Kosam oviitooaro, ari Kosam-a Elmadam oviitooaro, ari Elmadam-a Er oviitooaro,

^x3:17 Ais 30:24; Mai 4:12 ^y3:19 Mt 14:3-4; Mk 6:17-18 ^z3:21 Lu 5:16

^a3:22 Sam 2:7; Ais 42:1; Ap 10:38 ^b3:23 Jo 8:57 ^c3:27 Mt 1:12

²⁹ari Er-a Josua oviitoaaro, ari Josua-a Eliesa oviitoaaro, ari Eliesa-a Jorim oviitoaaro, ari Jorim-a Matat oviitoaaro, ari Matat-a Livai oviitoaaro, ³⁰ari Livai-a Simion oviitoaaro, ari Simion-a Juda oviitoaaro, ari Juda-a Josep oviitoaaro, ari Josep-a Jonam oviitoaaro, ari Jonam-a Elaiakim oviitoaaro, ³¹^dari Elaiakim-a Melia oviitoaaro, ari Melia-a Mena oviitoaaro, ari Mena-a Matata oviitoaaro, ari Matata-a Netan oviitoaaro, ari Netan-a Devit oviitoaaro, ³²Devit-a Jesi oviitoaaro, ari Jesi-a Obet oviitoaaro, ari Obet-a Boas oviitoaaro, ari Boas-a Salmon oviitoaaro, ari Salmon-a Nason oviitoaaro, ³³ari Nason-a Aminadap oviitoaaro, ari Aminadap-a Atmin oviitoaaro, ari Atmin-a Anai oviitoaaro, ari Anai-a Hesron oviitoaaro, ari Hesron-a Peres oviitoaaro, ari Peres-a Juda oviitoaaro, ³⁴^eari Juda-a Jekop oviitoaaro, ari Jekop-a Aisak oviitoaaro, ari Aisak-a Ebrahim oviitoaaro, ari Ebrahim-a Tira oviitoaaro, ari Tira-a Neho oviitoaaro, ³⁵ari Neho-a Serak oviitoaaro, ari Serak-a Reu oviitoaaro, ari Reu-a Pelek oviitoaaro, ari Pelek-a Ebe oviitoaaro, ari Ebe-a Sela oviitoaaro, ³⁶ari Sela-a Kenan oviitoaaro, ari Kenan-a Apaksat oviitoaaro, ari Apaksat-a Siem oviitoaaro, ari Siem-a Noa oviitoaaro, ari Noa-a Lamek oviitoaaro, ³⁷ari Lamek-a Metusala oviitoaaro, ari Metusala-a Inok oviitoaaro, ari Inok-a Jaret oviitoaaro, ari Jaret-a Mahalalel oviitoaaro, ari Mahalalel-a Kenan oviitoaaro, ³⁸^fari Kenan-a Inos oviitoaaro, ari Inos-a Set oviitoaaro, ari Set-a Adam oviitoaaro, ari Adam-a Pauto oviitoaaro.

Jisas-ia Kokaraparoepa Seten

(Matyu 4:1-11; Mak 1:12-13)

4 Vo Tugoropato Uraurato iava vukuroepa Jisas. Oa iava uukova iava veraro viropa Jordan. Oire voava voreroiva, Tugoropato Uraurato rera tuvetuvepaoro avaroepa kuvau tapirore. ²gOa iava resura tau (40) vokiro rutu-ia toureva. Uva voa Seten rera-ia kokara ragaparoepa,

Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia oisoa aio kavuvira toupaveve. Oa iava vo vokiro varao opesieiva, ogoeroepa rera Jisas. ³Osa iava Seten rera tavireva oiso, “Vosa vii Pauto Oviitoaaro rutu, oire o taviri aveke ra opovira ora poreo.” ⁴hUva Jisas rera aatoreva oiso puraoro, “*Via-pau. Uvare Pauto vo reoaro oiso purapai, ‘Opoa raga viapau uvuipai ra oiratoapa tootoa vatepaive.’*”

⁵Oire uva voaviva Seten rera ipa pierева. Oa iava osasararovu ruture voava rera kareke pierева varao vo rasitoa-ia katai vuutavi raga-ia. ⁶iUva va iava rera raga Seten oiso Jisas tavipareva, “Vo goruro rutu-a varao oara vatepaavoivi viipa, ora vao tapo riro vaisi vo vara iavirava, uvare vara rutu-a evara ragai varaaro. Uva oiso toupai, Vosa irai vate ruipapara vara, oire ra irai vate vara. ⁷Vosa ragai-ia vuurapa vaisi purapaoro taku virou, oire ra vii ragapa vara rutupe varao.” ⁸jUva Jisas oiso puraroepa, “*Pauto vo reoaro oiso purapai, ‘Pautoa raga-ia vuurapa vaisi purapata eera visii reraaro Turaro. Rara rera raga vo kovoaro purapata eera kataitoa raga.’*”

⁹Uva voa-a vo uvava rerava Jisas avaroepa Seten Jerusalem iare Rovopa Kepa Lotupa Kepa kukuearo-ia rera tovosa viara-ia rutu. Oire uva voa rera

^d3:31 1 Kro 3:5 ^e3:34 Jen 11:24, 26 ^f3:38 Jen 5:1-2 ^g4:2 Eks 34:28

^h4:4 Diu 8:3 ⁱ4:6 Jo 12:31 ^j4:8 Diu 6:13

tavipareva oiso, “Vosa vii-a Pauto Ovi-itoaaro rutu, oire vo toreu ra voava ora vikiu. ¹⁰^kUvare vo rigato toupai oa oiso purapai, ‘Pauto voeao arurevere enselpa irara ra vii tokiive vii-ia uutupaoro.’ ¹¹Uva oreovu oiso purapai, ‘Oea vii-ia pituivere ora voea vavaearo iava. Ra vi-apau oiso avekeara vai-ia ora upou koko-toa iava.’”

¹²^lOire uva Jisas oiso puraroepa, “Easi, oreovu oiso purapai, ‘Opeita Turaro Pauto oavisii-ia kokarapata.’”

¹³Vo kokaraara rutu purareva Seten rera-ia. Uva voa Jisas kavureva Seten ovokivure ita tueoro.

Jisas Ora Rera Vo Kovoaro Rovoreva Galili-ia

(*Matyu 4:12-17; Mak 1:14-15*)

¹⁴^mOire uva Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava vorevira voreroepa Jisas Galili iare. Uva voa rera iava vo siposipo viriva voraro rutu vo taere-ia vao-ia. ¹⁵ⁿUva oisoa oirara rutu siposipopareve voea vo keparoaria, Reo Taisi Uvupa Keparo Sinagog. Oa iava oirara rutu rera-ia rei vaisi purapaiva.

Nasaret Vata Isivaaepa Rerare Jisas

(*Matyu 13:53-58; Mak 6:1-6*)

¹⁶Oire uva Jisas Nasaret iare avaroepa. Ari ita, kakaevira oisoa vo urui-ia toupareve. Oa iava voa tupaoro riroroepa. Uva Sabat voki-ia voa Sinagog-ia koataroepa ora rera vo pitupituario sirova utuoro. Uva voa toreparoepa Pauto vo reoaro vieipasa. ¹⁷Uva oisi-a eisi osa iava profet Aisaia vo vukuaro vateiva rerapa. Oa iava va-ia vo rigato kekereva oa oiso purapapeira,

¹⁸^o“Turaro Pauto reraaro Uraurato ira epao ragai-ia. Ira ragai reesirevora rera vo reoaro iava siposiposa voeaopa apotapa irara. Eera ira ragai arurevora voeaopa tuukepa irara siposipopasa, oiso ra tuukea iava kosipaa viro. Ora voeaopa siposipopasa voosi irara, oiso ra vorevira vuravurapaive. Ora oearovu rutu tavupasa voeao oea riro vavatapara rutu viitokaara kaepaiveira. ¹⁹^pOra voea rutu oirara tavitavipasa vo vuutao iava Turaro vaaro, ro ira ora rera voeaoro ourevere vorevira ora rerapa.’

²⁰Oire Jisas vukua kapu piereva. Oa iava uutupatoapa va vatereva. Uva va isivaaro iava pauparoepa voa Sinagog-ia, ovusa voeao oea tapo voa tupaiva oea rerava tuupavira rutu vurapaiva.

²¹Uva voa rovrooepa voea tavitavipaoro oiso, “Oiraopavira rutu vo rigato-ia Pauto vaaro. Oa oiraoei vo vokie vo osa vo reo uvutavoi.” ²²^qUva va iava rera egaegaiva rutu, uvare vo reoro iare rugoopaaepa vearo reoro oara karekereva ora rera gisipoaro iava. Oa iava oiso puraaepa, “Apeisi ragavira? Easi pasi viapau Josep oviitoaoro-ia?”

²³Uva oiso voeare puraroepa, “Oiraopavira rutu! Osa ita vo reo puratavere ragaire oiso, Ruvavupato ora vii raga iava varaua porete pieri. Ora oiso puratavere, Eva-ia ravoto kovo oa purarivora Kapeneam-ia evoa oa uvuiovora, osa raga ita eisi osa va purarivere vo ora vii vo uruiaro rutu-ia.”

²⁴Uva oiso puraroepa, “Oiraopavira rutu visiire oiso puraparai, Oirara viapau uvuipaai ra irai profetatoa vai gisipoaro uvupaive vo ora rera vo uruiaro rutu-ia. Ari ita, voa rera reroaropaive. ²⁵^rUva

^k4:10 Sam 91:11-12 ^l4:12 Diu 6:16 ^m4:14 Mt 9:26 ⁿ4:15 Mt 9:35, 11:1

^o4:18 Ais 61:1-2 ^p4:19 Lev 25:10 ^q4:22 Sam 45:2 ^r4:25 1 Kin 17:1, 8-16

ita, oiraopavira oiso puraparai, Voeao Ilaija vo vuutaaro iava oea iava riro riako toupai Isrel-ia airoa vatua iraraaro kopiiapa. Vo vokio-ia oa-ia vuvuiua tupa piropa rutu. Oire uva viapau kokeva vai vo peva ivaro rutu-ia ora katai vatara kekira vai-ia. Uva voava riroto ogoeto karekeroepa voraro rutu. ²⁶Ari ita, oiso-ia viapau oiso Ilaija arureva Pauto iriai iare riakova vai vova Isrel oira tauvasa. Viapau. Ari o ratau touva tauvasa rera arureva iria vo kavauopa Sarefat urui-ia. Iria oisoa raroevira toupave vo Saidon-ia. ²⁷Oiso osa tapo voari tuariri vo vuutao-ia oa-ia profet Ilaisa epao. Oa-ia riro irara leprapa irara oisoa toupave Isrel-ia. Oire uva viapau voea iava irai porete piereva Ilaisa. Ari aue raga Neman ro vova Siria ratau touto ira vearo piereva.” Jisas evo reo purareva vo Jiu iavirava voea riro reo uvu asa irara.

²⁸Oire uva Reo Taisi Uvupa Kepa-ia tupaoro vo reo uvuiva rerare kasipu iraoaoro. ²⁹Uva voava vusiiva rera sitasa. Oa iava rera ivupaoro kosia viropa vo urui isivaaro iava oa oisoa pukuia-ia kukuearo-ia toupave. Uvare oiso vovoupaapea ra voava Jisas-ia vikiave vara pievira. ³⁰Osa voea raga sovara-ia vokaoro avaroepa voea gogu pieoro.

**Jisas Iravu Vurito Tugarato
Verareva Iravu Iava Oirato**

(Mak 1:21-28)

³¹Uva Kapaneam urui iare avaroepa vo Galili taere sovara-ia. Oa iava voa Sabat voki-ia oirara rutu tarai piepareva voea siposipoaoro. ³²Uva rera vo

siposipoaro uvuivoiva, vovouisiro oaive rirovira rutu ipaepa. Uvare rera vo rearo-ia gorua tupaiva. ³³Oire uva voa Sinagog-ia iravu oirato toupaveva. Ira-ia vurito tugarato oisoa toupaveve. Oa iava voa tupaoro rirovira rutu oiveoro keeroepa oiso puraoro, ³⁴u“*Auoro Jisas Nasaret iava! Eake purasa uriovei igei-ia? Igei opesi ovoi piesa, eke? Vii-ia taraiparai, Tugoropato Pauto reraaro.*”

³⁵vOa iava Jisas rerare koruroepa oiso puraoro, *“Eakau! Eera iava kosi virou.”* Oa iava rera tugarato oirato-ia vikiroepa rasiua are. Uva voa koveroepa voea vuutaaro-ia. Osa iava rera arova ava ovoiroepa rera tugarato. Vo osa viapau vuria vai purareva rera-ia oirato. ³⁶Oa iava voea rutu ropeaepa. Oire ora voea vovouro arova taavi iraoapaiva oiso ora reopaoro, *“Avoeao! Apeisi raga reo irao-a vao-ia oa iava voeaore vuri tugararo reoro? Easi ro vai-ia reesia vaiei ora gorua vai. Oa iava rera uvu ovoipaiveira ra oirara arova ava ovoipaave?”* ³⁷Uva oisi-a eisi osa iava rera iava Jisas viriva vo siposipo vao-ia voraro rutu vo taere-ia vao-ia.

Jisas Pita Aigevaaro Porete Piereva

(Matyu 8:14-15; Mak 1:29-31)

³⁸Uva Sinagog iava kosiro viropa Jisas. Oa iava Saimon vo kepaoro-ia koataroepa. Vo osa voa Saimon vatavaaro aakoaro riro upia-ia kukue upia tupaeva. Uva va-a eva oa iava rerare Jisas keeraapea vo oira porete piesa. ³⁹Uva voa oira ruvara-ia toresa uriroepa vo upia iare reosa. Uva oira iava opesi ovoiepa vo upia. Oire voava vearo ovoioero rerapa aioara vatatopo ovoieva.

**Jisas Riro Irara Porete
Piereva Ravotovira**

(Matyu 8:16-17; Mak 1:32-34)

⁴⁰Uva vo ovaiarovi ovusa ravireo rokopareva, uva rera iare oearovuva vuri vara irara urioaepa, ora voearo tapo tugara oearoa oisoa upopaive. Oa iava voea rutu porete piereva ravotovira voea-ia vavaearei tovopaoro. ⁴¹XOire uva riro irara rutu iava kosia viropa. Uva voea evoea vuri irara tugara oea rirovira oiveoro oiso puraaepa, “Vii-a Pauto Oviitoaaro.” Osa iava voeare koruparoepa rera iava oreoi pura arapa, uvare taraipaepa oiso, Rera ro-ia Krai.

**Jisas Kovopaoro Virireva
Uruiara Rutu-ia**

(Mak 1:35-39)

⁴²Oire uva avitoava eraoroepa Jisas. Oa iava rokoreva uvavure kuvau tapi voa varirisa. Uva voa-a evoa uva toureva osa rerare taraa ragapaiva. Oa iava rera kekeoro voa oiso rugoopaepa ra ora voea raga iare rera voreive. ⁴³Oa iava voeare oiso puraroepa, “Oiso ruipa-parai ra Vearo Siposipo iava siposipoa aue iava Pauto vo Saraaro voraro ouruirovu-ia tapo. Aue vituaro iava uvare Pauto ragai arurevora okovoa purasa vao-ia.” ⁴⁴YOa iava vo Judia Distrik-ia riro keparo-ia Reo Taisi Uvupa Keparo siposiporeva va iava vao Vearo Siposipo voeapa.

**Jisas Pita Tavireva Oa Iava
Rirovira Atariroepa**

(Matyu 4:18-22; Mak 1:16-20)

5 Oire uva ovokivu-ia rogaraua-ia toreparoepa vo toko rovu vatuaro-ia vao vo Genesaret. Uva ovaisivu-a vao-ia oiso Galili. Uva voa oirara rutu Jisas tapo toupaiava ora voea-ia paipaoro

vo reo vao Pauto vo reoaro uvupasa. ²Uva voa uvuoarei kekereva uvuoarei rogaraua-ia vo toko rovu-ia. Uva voa voeao atari oupa irara vo uvuoarei iava veraa viropa kuverara sisupasa. ³ZOire uva vo uvuoarei iava oavu-ia kaero vi-ropa aue Saimon vo uvuoaro. Oa iava Jisas rera tavipareva oiso, “Vo uvuo gare visivi topari rogaraua iava rovu iare.” Oire uva vo uvuo-ia paupaoro Jisas voeapa siposiporeva oirara.

⁴aUva voeapa siposiporevoiva, rera Saimon tavireva oiso, “Uvuoa viru pieri vavore uva riro rokopai. Ra voava kuverava roko pieta. Ra atari kare vai ivuta.”

⁵Uva Saimon oiso puraroepa, “Turaro. Easi igei kasivarivira rutu kovo ragaiovo vo rupao-ia. Uva viapau okarei ivuiovo aue atari. Ari ita, vii uvuavoivi osa ragai tavitaviri. Uva oisi va purapaavoivi.”

⁶Oa iava oisi oira pieiva. Uva riro kare atari kare ivuiva. Oa iava kuverava toko rovoopa. ⁷Oisi-a eisi osa iava oearovure puepueiva ora voea raga iava, voeao oea ouvuovu raga-ia toupaiava. Oiso ra urioave voea tauvasa. Oa iava urioaepa. Uva voea rutu vo uvuoarei agasi pieiva vo kare-ia atari kare. Uva roko rovoepa vo uvuoarei rutu vo kare vavatapaoro.

⁸Uva va-a vao oa kekerevoiva Saimon Pita, Jisas kokotoaro ruvara-ia kokoto rekuoro pauroepa oiso puraoro, “Turaro, ragai ruvara iava avau. Ari ragai-a vurito.” ⁹Uvare vo kare evoea atari kare kekereva okarea ivuiva. Oa iava rirovira rutu roperoepa. Ora voeao oea rera tapo toupaiava oea tapo ropeaepa. ¹⁰Aue oviitoareiapo Sebedi, Jems araorei ora Jon aiterea rera tapo oisoa kovopasi aue Saimon, aiterea tapo ora sitasiepa. Uva va-a vao oa iava Jisas Saimon-re oiso puraroepa, “Teapi uriripau. Ari utupaua oiso oirara ivurivere rara ragai iare.” ¹¹bOa

^w4:40 Mk 5:23; Mt 4:23 ^x4:41 Mt 4:3 ^y4:44 Mt 4:18-22; Jo 1:40-42

^z5:3 Mt 13:1-2 ^a5:4 Jo 21:6 ^b5:11 Mt 19:29

iava uvuoarei rere pieiva rogaraua iare, vo osa auero rutu voea varaaro kavuiva rera sirova utuoro.

**Jisas Iravu Oirato Sisigarue Piereva,
Ira-ia Oisoa Lepra Upia Toupaive**

(*Matyu 8:1-4; Mak 1:40-45*)

^{12c}Vo riro urui-ia toureva Jisas. Uva voa-a evoa ouruia-ia iravu oisoa toupaveve oirato ira-ia oisoa lepra upia toupaive. Oa iava Jisas kekeoro kokotoarei-ia rekureva variroro rerare. Oiso puraroepa, “Vosa ragaipa ruipapau ra ragai porete pieri.” ¹³Oa iava Jisas rera-ia vavaea tovooro oiso puraroepa, “*Oiso ruipaparai ra sisigarueu.*” Oa iava vaviopavira raga rera iava vo upia eva lepra upia opesiepa. ¹⁴Uva Jisas riro goruvira rutu rera vosireva oiso puraoro, “*Opeita irai ita taviparivere. Viapau. Ari avapau ei ora vii iava varaua karekesa auempa pris koruoua vai puraoro oiso osa purapapeira Reo Taisi vao Moses vaaro. Ra va iava oirara rutu oiraopavira oiso taraiave, O ari vii-a vao viigoa iava upia opesiei rutu.*” ^{15d}Vo ovusa vara iava vo siposipo viripaoro avaepa varao oara rutu purareva Jisas voea-ia. Oire uva va-a eva oa iava riro irara rutu urioaepa rera vo reoaro uvusa. Ora oiso tapo ra upiara iava voea tapo porete piepareve varao voea varaaro. ^{16e}Oire uva voea arova rera raga avaparoepa uvavure kuvau tapivi voa variripasa.

**Jisas Iravu Oirato Porete
Piereva Kerauto**

(*Matyu 9:1-8; Mak 2:1-12*)

^{17f}Ovokivu-ia oirara tarai piepareva ovusa oearovu ratarataa vovou irara aue Farisi ora tisa irara tapo voeao Reo Taisiro-ia tarai irara, oea tapo paupaaepa voa voeao oea vo uruiro

iava urioaepa oiso-ia, Galili-ia vo, ari Judia-ia, ora Jerusalem-ia. Vo osa Pauto vo goruarova Jisas toupaveva ogorua iava oirara porete piepareva. ¹⁸Uva oresuravu iravu-ia kaepaoro urioaepa. Ira-ia kerau upia oisoa toupaive keruara rutu-ia. Oire uva oiso ruipapaaepa ra rera kaepaoro urua-ia koataave Jisas iare atoaro voa rera tovosa. ¹⁹Vo osa oirara rutu iava tupapaa piropa. Oa iava oiso auepaaepa ra apeisi vai ragavira rera koata pieive rera iare voa atoaro. Oire uva va iava vo kepa ivara iare rera kaepaoro ipaaepa. Oa iava kukuuvua veraiva voava iroiro-ia rera vara piesa urua tapo voa vo voea rutu oirara vuutaario-ia. Oa iava rera tovoiva vo uva Jisas toupaveva. ^{20g}Uva Jisas voea varaaro oirao pie vovouro eveirevoiva, rerare oiso puraroepa, “*Vatetoa oaa, vii iava vuri vovouro veraavoi.*”

^{21h}Oire uva va-a vao oa iava voeao riro tarai irara Reo Taisi-ia ora voeao Farisi oearoa rutu ora voea raga ora reopaaepa. Oa iava voea iava oearovu riro irara oiso puraepa, “*Avoeao! Iroutoa rutu-a ro-ia ira vao tovi reo purare Pautoa-ia? Irou vai uvuipai vuriara verapasa? Easi Pautoa raga.*” ²²Uva Jisas voea vo rugorugooroaro-ia tarai ovoiroepa. Oa iava voeare oiso puraroepa, “*Eakere eisi ragaire virivira rugorugoopatai ora visii raga sopaaro-ia?*” ²³Ari aa vo reoa-a vao oa-ia avekata vaiei ragaipa ra oa-ia oiso purara, Vii iava vuri vovou veraavoi? Eke oiso, Toreu ra vokari? ²⁴Uva oiso ruipaparai ra oiraopavira rutu taraita oiso, *Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto ragai raga goruava toupaveira vo rasio-ia. Vao oa iava uvuiparai varao verapasa vuri vovouro. Eisi osa iava oiso purarai rora ira iava keruara rutu kopiiepa, Toreu, ra vii vaaro*

^c5:12 Lu 17:11-19 ^d5:15 Mt 9:26 ^e5:16 Mk 6:46 ^f5:17 Mt 15:1

^g5:20 Lu 7:48-49 ^h5:21 Ais 43:25

ouri urua, ra avau vore vii vo kepaaro iare.” ²⁵Oire uva va-a vao oa iava voea rutu oirara osireiario-ia toreroepa urua ouoro vao oa-ia uusiparoepa. Uva rera vo kepaaro iare vava avaroepa. Oa iava voa Pautoa-ia vuurapa vaisi purareva karepaoro. ²⁶Oire uva oirara rutu ropeaepa ora sitaoro. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi puraeva rerapa avivikeoro. Osa iava oiso puraeva, “Vo vokieo rutu-ia oavu raga ravotoa rutu kekei.”

Jisas Livai-re Reoroepa

(Matyu 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷Uva utupavira Jisas vokapaoro avaroepa. Oa iava iravu oirato kekereva ovusa takis oupa kepa-ia pauparoepa. Rera vaisiario ro-ia, Livai. Uva rerare Jisas keeraroepa oiso puraoro, “Uriou ragai sirova utusa.” ²⁸Oire tore ovoiroepa rera varaaro rutu kavuoro, osa toupai va vo Jisas sirova utuoro.

²⁹JUva rera Livai oavu riroa aioa purareva rerapa Jisas ora rera vo kepaoro-ia. Oa iava oearovu riro irara takis oupa irara va iare urioaepa ora oearovu tapo vuri irara. Oea rutu vaierei tapo paupaaepa aiopaooro. ³⁰KUva va-a vao oa iava Farisi ora Reo Taisi-ia tarai irara iava voeare kasipupaoro oiso purapaaepa disaipel ruvara-ia voeao Jisas voearo, “Uva apeisi iava takis oupa irara tapo voeao kavirupa irara aiopatavoi ora oearovu voeao vuri vovou irara?” ³¹Oa iava Jisas voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Ari ita! Voeao upia asa irara oea viapau oiso ruvarupatoa iare avapaaveira. Viapau. Asi upiapa irara raga oea ruvarupatoa iare avapaaveira.” ³²Ari ita, viapau oiso voeaoore keerasa urioraera torevoko vovou irara. Viapau. Easi voeaoore keerasa

vuri vovou irara urioraera, oiso ra sopaura oai ve iava porepaa viro vova vuria.”

Vo Toupai Aio Kavupa Pitupitu

(Matyu 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³MUveao uva Jisas taviiva oiso, “Voeao Jon voeaoore disaipel oea oiso aio arapa kavupaive rirovira rutu variripaoro vo riro vuutaro rutu-ia. Ora voeao Farisi vo disaipelaro oea tapo oisi raga oisoa piepaive. Ari vii voeaoore disaipel oea aioara rutu aiopaiveira ora ukaiopaaveira.” ³⁴Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Easi visii uvuipatai vai pasi ra vova sara irara vai aio kavu piepata oea iava rera sarato riako ousa aueparo, vo osa voea raga ruvara-ia toupaveve, eke? Ari viapau uvuipai.” ³⁵NUveao uva utupavira ora voea iava rera veraive oearovu vo osa riako ouoro. Ra va iava tauaivira toupaooro viapau oiso vorerivira voea tapo toupaveve evoea sara irara. Oire uva vo voki-a vao oa-ia aio kavuave taru rerapa siraopaooro. Osa eisi ragai voeaoore tapo toupavoi. Oa vituaro iava viapau aio kavupaaveira vo ragai tapo toupaooro.”

³⁶Uva Jisas voeapa oavu reo ruu tapo vatereva. Oa-ia oiso puraroepa, “Viapau oiso irai uvuiparoi ra airepatoa vai kuvupatoa vai karireve, ra rutatoa vaiva oai turureve karia vai-ia. Oire vosa irai oisi oai pierave, ra rera raga airepato vuri pierave. Ra va iava va vao airepa varoa viapau oiso areivira kekepa piro vao tapo ruta.” ³⁷Ora viapau irai uvuipa ra airepa wain ovi vai kuvureve ruta rakari vai-ia aue meme. Oire vosa irai oisi oa-ia pierave airepa wain vai kuvuoro, ra ita va vao ruta rakari karikari piro vo osa riopape airepa wain. Ra va vao wain ovi rasiua arore koko piro. Oire ra ita meme rakari tapo vuri ovoipe. ³⁸Uva oirato uvuiparoi

ⁱ5:26 Lu 7:16 ^j5:29 Lu 15:1 ^k5:30 Ap 23:9 ^l5:32 1 Ti 1:15

^m5:33 Lu 7:18; Jo 3:25-26 ⁿ5:35 Lu 9:22, 17:22

ra airepa rakari-ia airepa wain kuvureve. ³⁹Ari ro ira rutapa-ia ukaioro wain, ra ita viapau oiso auepa airepa ruipaparo. Oire ra oiso puraro, Va vao vearopai uvare airepa-ia putepai aue wain!”

Jisas Akeiva Tugoropa Voki Iava

(Matyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

6^oOvokivu-ia Sabat voki Jisas wit kovo sovara-ia vokapareva. Vo osa voa rera voeaaro disaipel okokorovu ouiva aue wit. Oa iava vara ruviruvi-iva ora voeapa vara aiosa. ²^pUva oevu ratarataa novou irara Farisi-pa irara oiso puraaepa, “Easi varao tugoropa-peira Sabat voki-ia. Uva apeisi iava oiso pieivoi?” ³^qOa iava Jisas oiso puraroepa, “Easi pasi, viapau vao vieipataveira osa tulariri rutu Devit ora rera voeaaro tapo ogoeroepa?” ⁴Uva Devit Pauto vo kepaario-ia koataroepa bret ousa pristo ruvara-ia, vao oa oisoa Pauto osireiario-ia toupave. Va-a vao tugoropa bret oa oisoa aiopaive koruou purapa irara raga pris irara. Ari ita, uva Devit va aioreva rera voeaaro tapo Reo Taisi-ia gasioro. Osa-a eisi osa ragai voeaaro tapo viapau oiso vuria vai purapaivoi wit aiopaoro vo vokio-ia.” ⁵Oa iava oiso puraroepa ora rera iava Jisas voea ruture, “Oirato Oviitoaaro raga ira uvuiparoi vo oirara rutu vo pitupituroaro rovirieipasa varao opitupituroa pura-paiveira vo Sabat voki-ia.”

Jisas Sabat Voki-ia Iravu Vuri Vavaeto Ravotovira Porete Piereva

(Matyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶^rVo oavu-ia Sabat voki Reo Taisi Uvupa Kepa-ia Sinagog koataroepa. Oa iava voa oirara tarai piepareva siposipopaoro. Uva voa iravu oirato toupaveira ira iava oirapapa vavae

vuriepa kopiioro. ⁷Uva riro tarai irara Reo Taisi-ia voearei ora Farisi oeara rerava siituepaaepa Jisas. Uvare oiso ruipapaaepa ra oai iava rera tavatavaeive. Vo rara taraiave rera-ia oiso, Ari Sabat voki-ia va purarevoi upiapa irara porete piepaoro. ⁸^sUva rera raga voea oriorisi ovoiro voea vo vovouroaro-ia tarai ovoiroepa. Oa iava rera tavireva ira iava vavaea kopiiepa oiso, “Uriou. Ra vo-ia torevira toupari.” Oa iava toreroepa. ⁹Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “Visii akea oiso, Apeisi purapai vao Reo Taisi vigei vaaro, ra vuria purapape, eke veaaro purape oirara-ia vo Sabat voki? Ora oirato porete piepe, eke rera kopii piepe?” ¹⁰Uva voea rutu-ia vuraoro rera tavireva oiso, “Vavaea irairari va torevokooro.” Uva oisi va piereva. Oa iava rera iava vavaea torevoko ovoiepa vorevira. ¹¹Oire uva rirovira rutu kasipu iraopaaepa. Oa iava voea raga ora reopaoro oiso purapaaepa, “Avoeao! Eake vai purapere ro-ia Jisas?”

Jisas Katai Tau Erao Reesireva Aue Aposel

(Matyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹²^tUva vo vuuta-a vao oa-ia Jisas iparoepa pukuia-ia varirisa Pautoa iare. Oa iava avia-ia rekasiroepa variripaoro. ¹³^uUva ravireo kaero viroiva, voeare keearoepa disaipel voea rutu oea oisoa rera sirova utupaave. Uva voea iava katai tau erao (12) reesireva. Oa iava voeapa aposelpa vaisi vatereva voeao reo kaepa irara rera voeaaro. ¹⁴Uva voea katai tau erao vaivaisiario-a voeao-ia, Saimon [uva Jisas rera-ia Pita-pa vaisi tovoreva], ari Andru, Saimon araokoaro, ora Jems araorei ora Jon, ora Filip, ora

^o6:1 Diu 23:25 ^p6:2 Eks 20:10, 23:12; Diu 5:14 ^q6:3 1 Sml 21:6

^r6:6 Lu 13:14, 14:3; Jo 9:16 ^s6:8 Mt 9:4 ^t6:12 Mt 14:23; Lu 9:28

^u6:13 Mk 6:30

Batolomyu. ¹⁵ Ari Matyu, ora Tomas, ora Jems aue Alfias oviitoaaro ora aue Saimon, rera raga aue Selot. ¹⁶ ^vOra Judas, Jems oviitoaaro, ora Judas Iskariot ro ira Jisas kosi piereva keripa irara vavaearo iare.

Jisas Oirara Rutu-ia Kovoreva

(Matyu 4:23-25)

¹⁷ ^wUva Jisas katai tau erao (12) tapo vararoepa tuuria iare voa toresa oearovu tapo riro irara disaipel rera voeaaro. Oa iava voa riro irara rutu voea tapo toupai va vorarova voea Judia Distrik ora Jerusalem ora voraro tapova avakava sirova aue ruvara-ia Taia-iaiei ora Saidon-ia. ¹⁸ Oea rutu uriopaaepa rera vo rearo uvupasa. Ora oiso tapo ra voea iava upiara verapareve. Ora voea ro oea-ia oisoa vuri tugararo toupai vea tapo urioaepa. Oa iava Jisas voea rutu ravotovira porete pie ovoipareva vo tugararo kosi piepaoro. ¹⁹ ^xUva voea rutu oirara rera-ia vavaeara tovo ruipaaepa. Aue iava uvare rera vo goruaro ava ovoipaepa oirara porete pie ovoipaoro.

Vo Taviroepa Voeaore Oea Rorupaive Ora Oea Gaupaive

(Matyu 5:1-12)

²⁰ Oire uva Jisas ora rera voeaaro-ia disaipel vuraoro oiso puraroepa,

“Visii vao apota irara Pauto vo taraiaropa visiigoa roruta, uvare visii-ia Pauto vo Saraaro-ia toupataveira.

²¹ ^y“Ora visii vao visiigoa ovovourovu ruti tupa torevoko vovouro ruipa iraopata oiso osa ro ira ogoeparo auepa aio visiigoa rorupata. Uvare Pauto visii vo ruiparoaro uvui pieoro vaterovere visiipa.

“Ora visii vao visiigoa gaupataveira visiigoa tapo roruta. Aue iava uvare utupaua taru agesitavere rorupaoro aue-ia Pauto vaaro kaviko vovou.

²² ^z“Vo utupaua oirara rutu visii vurai-vere osa ragai sirova utupata. Ra va iava visiire rirovira rutu vuri vovou iraopaave. Oire ra vurivira rutu visii vaisiario akaipa piepaive visii tovipaoro. Oa-a eva oea-ia uvuipatai ra rorupata. ²³ ^aVosa oisi visii piepaive, ra va-ia rorupata vearo vovoupaoro rutu. Uvuta! Riroa rutu epao voria visii vaaro vuvuiua-ia. Ari ita, voea aao irara oai vea oea oisi raga eisi oisoa profet irara piepaive voari tuariri.

²⁴ ^b“Ari visii vao-ia riro moni guru irara visiigoa ora vatatopo iraopata. Eake iava? Uvare visii roru piepaiveira varao oara-ia pitupataveira varao vo rasio iava. Oara rutu opesipere visii arova vo utupaua.

²⁵ ^c“Visii vao visiigoa aiopatavoi oa iava vukupatai, visiigoa ora vatatopo iraopata rutu. Visiigoa taru ogoetavere utupaua.

“Ora visii vao visiigoa agesipataveira, visiigoa ora vatatopo iraopata. Visiigoa gautavere utupaua, ra visii osireiario-ia gau oviro varape. ²⁶ ^dOra vatatopo iraopata. Teapi visii vaisiario-ia vuurapa vaisi pura ragapaive oiso rutu osa oisoa voari tuariri voea aao iraraaro piepaive oearovu iava profet irara riro kuvu irara. Aue vituaro iava uvare oisoa oearovu roru pie ragapasa oreorovu raga kuvu reo oisoa purapaive.

Vo Keripa Irarava Ora Agiagipa Pitupitu Toupai

(Matyu 5:38-48)

²⁷ ^e“Ari ita, visii tavipaavoi vao visiigoa ragai vo rearo uvutavoi, oiso ra voearova agiagipata oea visiiva ora keripaaveira. Ora voea tapo ora vearo vovoupatata oea

^y6:16 Ju 1 ^w6:17 Mt 4:25; Mk 3:7-8 ^x6:19 Mk 3:10 ^y6:21 Ais 61:3

^z6:22 1 Pi 4:14 ^a6:23 Kl 1:24 ^b6:24 Je 5:1 ^c6:25 Ais 65:13

^d6:26 Jo 15:19 ^e6:27 Ro 12:20

visiiva ora vuri vovoupaaveira. ^{28f}Ora voeaopa tapo vearo vovou vatepata oea visii vuri piepasa oreorovu purapaiveira. Ra tapo variripata voea tauvapa voeao oea visii tovipaive. ²⁹Vosa irai vii tautauaro tapareve, oire otautauvu ita poreri rerapa, ra va tapareve ita. Ora vosa irai vii kuvupatoa vaiaro itopareve, opeita rerare korukorupau. Rera vate vo popota rutu ora siglis. ^{30g}Vosa irai vii arepareve orekevu avu vaire, rera vateri oai. Ora vosa irai vii oavu avu vaiaro oueve, oire ra viapau oiso va voreri vorevira rera ruvara-ia. ^{31h}Ari vosa vo vovouroa vo oarapa ruipapata oiso ra oirara vara purapaive visiipa, oire ra visii tapo oisi vara pura rovopata voeapa.

³²“Ora vosa voea ragapa sirao vovouro oavisii vatepata voeao oea visiipa sirao vovouro oaive vatepaive. Ra eake vai vearoa outa Pauto ruvara-ia, raa? Ari ita! Oiraopavira voeao vuri irara oea oisi raga ora voeapa sirao vovouro oaive vatepaiveira voeaopa oea voeapa sirao vovouro oaive vatepaive. ³³Ora vosa voeaopa vearo vovou purapata oea visiipa vearo vovou purapaive. Oire ra eake-a vearoa oa outa Pauto ruvara-ia? Oiraopavira, voeao vuri irara oea oisi raga ora voeapa sirao vovouro oaive vatepaiveira voeaopa oea voeapa sirao vovouro oaive vatepaive. ³⁴Ari vosa voeapa orekerovu vatepata ra oisi rugoopata, Vorevira visiipa vara kare piepaive. Oire aa vao-a vearoa oa outavere Pauto ruvara-ia va-ia vao, raa? Ari ita, voea tapo vuri irara orekerovu vatepaiveira voearopa oearovu vuri irara oisore ra kataia raga oupaive vorevira. ³⁵Voeao agiagipata oea visiiva ora keripaaveira, ora voea-ia vearo vovou purapata, ora voeapa orekerovu vatepata.

Ra viapau varare vorevira rugoopata oiso ra oarai kare piepaive visiipa vara iava. Oire vosa oisi oiso piepata, ra va iava riroa rutu voria visii vaaro. Uva voeapa siraopaoro oea viapau vearo vaisi purapaiveira visii-ia, uva oiso purapaoro oiso rutu toupata, Pauto ovii iraraaro ro oiso viara-ia. Uvare ro Aite ira voeaopa siraoparoveira oea viapau rera-ia vearo vaisi purapaive. Ora voeao vuri irara oea ora voea raga-ia rugorugooaaveira, oea tapopa vereopa vovou purapareveira. ³⁶Oirarapa siraopata oiso osa Aite oavisii siraoparoveira.

Vo Oirara Rovirieipa Pitupitu Toupai Oiso Osa Jas

(Matyu 7:1-5)

³⁷ⁱ“Opeita oirara vo vovouroaro rovirieipata oiso osa jas, eva-a oa iava viapau ita Pauto visii rovirieivevea. Ora vosa viapau oirara toga ragapata oreorovu-ia, oa iava ita Pauto viapau visii ita togarevevea vo utupaua. Ari oiso ruipaparai ra oirara iava vuriara vera ragapata, oa iava ita Pauto visii iava vuri vovouro verarevere. ^{38j}Orekerovu avu vai vatepata oearoipa. Oa iava Pauto visiipa ita oarai vaterereve oisi ragavira ita osa vao, osa visiipa vavaeara agasi pierevere rutu Pauto pute pievira visiipa vateoro. Vo uvuio-ia oa-ia oearovupa oaravu vatepata, oire uva vo uvui raga-a eva oa-ia visii vaterereve ita Pauto.”

^{39k}Oire uva Jisas oavu tapo reo ruu vaterereve voeapa oa-ia oiso puraroepa, “Easi pasi, voositoa vai uvuipa ra irai voositoa vai tuvetuvepareve raiva vai-ia pasi, eke? Uva viapau. Ra ita vaiterei rutu kovesi vo rikui-ia. ^{40l}Viapau oiso tarai taraapato rera reraaro-ia puteparevoi tisato.

^f6:28 Ap 7:60 ^g6:30 Diu 15:7-8, 10 ^h6:31 Mt 7:12 ⁱ6:37 Ro 2:1

^j6:38 Je 2:13 ^k6:39 Mt 15:4 ^l6:40 Mt 10:24; Jo 13:16, 15:20

Ari vorara tarai rovoru, oire ra rerava ti-sato oaro areiireve.

⁴¹“*Eakere korotoava vurapari eera araokoara osireiara-ia, osa viapau riro perore rugoo rovopau eva vii osireiara-ia?*

⁴²*Uva apeisi ragavira uvuipau ra araokoara taviri oiso, Araoko, ragai oiso ruipaparai koroto veraa eera vii osireiara iava. Vorara viapau ora vii iava evo keposi riroa rutu viapau vera rovoru, vao vuri vovou oa vii tupapai? Ari ita, riro ratarataa vovoutoa rutu vii. Viigoa riro pero rutu vera rovoru eva vii osireiara iava. Viigoa ora osireiara sisiro rovoru vearovira. Oa iava araokoara osireiara sisirivere rara. Oire ra va iava vearovira vuravurapaoro koro verauvere araokoara osireiara iava.*

Vo Vuri Ova Iava Toupaveira Vao Oa Vuri Kue Purapaveira

(Matyu 7:17-20, 12:33-35)

⁴³m“*Vao vearo ova oa viapau oiso vuri kuero vai purapaveira. Eisi osa raga ita vao vuri ova oa viapau oiso vearo kuero vai purapaveira.* ⁴⁴nOire uva oirara oisoa vo eva kuearo keke rovopaive auere tarai rovosa vearovira oiso, O vearo ova, eke vuri ova. Oirara vi-apau oiso ra rokarokapa iroiro-ia fik ova kuearo oupaive. Ora viapau oiso ra kapuasisi kouro sovara-ia wain kuearo oupaive. ⁴⁵oAri ita, ro vearoto oirato ira-ia vearo rugorugoo rutu toupave vo rera sopaaro-ia, eva-a oa vituaro iava vearo pitupituro ita purapaveira. Ari vosa ro ira-ia vuri rugorugoo toupave, oire ra oisi raga ita vo pitupituro kosi piepareveira varao oara iava rera iava sopaua agasipapeira, vo rara vova rera gisipoaro-ia kosipa piro reoara.

Kepa Paupa Pitupiturei Iava

(Matyu 7:24-27)

⁴⁶p“*Eakere ragai vaisipatavo oiso, Turaro, Turaro. Vo osa viapau ragai sirova utupaveira varao-ia oara-ia visii tavipaaveira?* ⁴⁷qAri ro ira ragai iare urioparo ragai vo reoaro uvupasa ora ragai vo reoaro purapasa, ira-a eera oiso toupave osa ro ira iava visii tavipaavoi. ⁴⁸Ro-ia oirato ira kepa paureva. Oire uva riro kaekavira rikui teka rovoreva. Oa iava voava aue simen tovoreva rirova-ia aveke oira voto pie rovooro rutu vo rasito sovara-ia. Ra oira ivara-ia vo kepa tore piereva o-ia aveke. Uva utupaua pirutua urioopa. Oa iava viapau uvuiopa vo kepa tatesa. Ari va vurevure ragapaeva. Eake iava? Uvare vearovira rutu vo kepa paureva goruvira. ⁴⁹Ari ita, ro ira ragai vo reoaro uvu ragareve ra viapau va sirova uturo, oiso osa ro oirato ira rasito raga-ia kepa paureva. Uva viapau simen tovo rovoreva vo rasito sovara-ia. Oa iava pirutua vo kepa-ia ora vikiopa ovusa ikavira peka ovoi piropa. Oa iava vuri ovoiepa rutu.”

Jisas Rom Ami Keptentoaro Kovopatoaro Porete Piereva Ravotovira

(Matyu 8:5-13)

7^rOire uva Jisas vo reo oirarapa vaterevoiva, Kapaneam-ia kare uvirova avaroea. ²Ovusa voa Rom ami keptentoaro toupaveira ira reoaro katai vovoto (100) viurupa irara oisoa toupave. Ira reraaro kovopato toupaveira ira oisoa kavikopareve rutu. Uva upiaparoea kovopato. Oa iava tutuu piepa rerapa rutu oiso ra kopi-ro. ³Oire uva rera kepten Jisas iava uvureva osa toupaveira. Osa iava

^m6:43 Mt 7:16, 18, 20 ⁿ6:44 Mt 12:33

^o6:45 Mk 7:20

^p6:46 Mt 7:21

^q6:47 Je 1:22-25 ^r7:1 Mt 7:28

oearovu tuvetuvepa irara Jiu iava voea arureva rera ou piesa, oiso ra urioro rera ro kovopato porete piesa. ⁴Uva rera-ia poua viropa Jisas. Oa iava goruvira rutu rera kegipaoro oiso purapaaepa, “Vearotoa rutu ira reraaro-ia uvuipau ra rera vearo pieri rera tauvaoro. ⁵Ira vigeipa sopaua rutu vatepareveira vigei vao Jiu. Uva rera raga vigei vo kepaaro paurevora vao Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog.”

⁶Oire uva Jisas voea tapo voreroepa. Oa iava kepa iare tutuu piereva. Uva rera ro kepten oearovu arureva ora rera vate iraraaro rera tavisia Jisas oiso, “Turaro. Viipe. Teapi ora reasi pie ragau. Ari ita, viapau oiso vearoto-a ragai, ra uriou ragai vo kepaaro-ia koatasa. ⁷Uva oisi-a eisi osa rugoorai oiso, Viapau vearoto-a ragai, ra vii iare uriora. Uva oiso ruipaparai ra evoa ragava reou, ovusa ro ragai reraaro kovopato porete ovoiro vorevira. ⁸Eake iava? Uvare ragai tapo ro ita roeroovi toupavaovi ira ragaipa kovo vatepareveira. Ari ita, ragai raga oavuvu toupaa viurupa irara oea ragai roeroovi toupaveira. Oa iava oiso voea piepaaveira. Vosa irai arua voea iava oiso, Avau. Oire ra irai avaro. Ari vosa iraire voea iava keerara oiso, Uriou. Ra ita irai urioro. Ari vosa ragai kovopatoaaro tavia oiso, Vo kovo purari. Oire ra oai purareve.” Oiso puraroepa kepten. Uva evo reo oa kosi pieva Jisas vo goruaro.

⁹Uva Jisas vo reo vao uvuoro rirovira rutu rugorugoo iraoparoepa rerare ro oirato. Oire voava ora poreroepa voeaore riro irara oiso purasa, “*Oiso visii tavipaavo, Oiraopavira rutu, Viapau oiso irai oirao pie vovoutoa vai kekeavora*

Isrel-ia oiso osa ro-ia Rom amipa irara irapato.” ¹⁰Oa iava voea oea arureva rera kepten oea vorevira voreaepa kepa iare. Uva voa rera kovopato kekeiva osa porete ovoiroepa ravotovira.

Jisas Vioвокoto Porete Piereva Nen Iava Rera

¹¹Uva utupa visivi Jisas ouruivu iare avaroepa vo urui vaisiaro vao-ia, Nen. Uva rera voeaaro disaipep ora riro irara rutu oea rutu rera tapo avaaepa. ¹²Oire uva riro ratao iare tutuu piereva vao vo urui vo rataoaro, ovusa iravu oirato kaepaoro kosia viropa kopiito. Uvava aakova oisoa raroevira toupaveve ro raga tapo kataito oviito. Iria sirova utupaaepa riro irara oirara vo kae sirova.

¹³Uva Turaro oira o riakova kekeveva. Oa iava rera iava sopaua siraoepa rutu. Osa iava oirare oiso puraroepa, “*Auoo. Opeita gaupari.*” ¹⁴Oire uva vo kes ruvara iare avaroepa va-ia pitusa vao urua peperava uru. Uva voea oea vo kes kaepaiva oea voavi torepaaepa. Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*Vioвокoto. Vii tavipaa oiso, Vorevira toou, ra toreu.*” ¹⁵Oa iava rera ro ira kopi-iroepa ora porete ovoiro toreroepa vao paupasa. Oire voava rovroepa reoreoparo. Oa iava Jisas aakovapa rera vatereva. ¹⁶Uva oisi-a eisi osa iava oirara rutu rirovira rutu ropeaepa. Oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva oiso puraoro, “*Iravu ro-ia reito profetato. Ira vigei vuutaaro-ia pouro viroi.*” Uva aia ita oiso puraaepa, “*Pauto ro-ia ira vo pouro viroi rera voeaaro oirara tauvasa.*” ¹⁷Uva rera iava Jisas vo siposipo viriva oiso Judia Distrik sovarama ora uvarovu rutu.

⁹7:9 Lu 7:50 ⁷7:11 1 Kin 17:17-24 ¹⁰7:14 Lu 8:54; Ap 9:40

¹¹7:16 Lu 1:65; Jo 6:14

**Jon Baptais Disaipeltoarei
Arureva Jisas Iare**

(Matyu 11:2-19)

¹⁸ Uva vara rutu iava voeao Jon voeaaro disaipel rera taviiva. ¹⁹ Oa iava voea iava aitereivure keeraroepa disaipeltoarei. Uva vaiterei arureva Jon oreovu siposa Turaropa. Oa-ia oiso puraroepa, “Tuariri oea vu oirara oisoa oiso purapaave, Iravu oirato ira urioroverea Pauto reraaro. Easi vii vai-a vao viigoa uriouei? Eke iravu raga-a irare tuepaioveira?” ²⁰ Uva Jisas iare uriosiepa aitereivu. Oa iava oiso purasiepa, “Jon Baptais vegei arurevoi vii iare ira oiso puraroe, Easi vii vai-a vao viigoare tuepaiei osa uriouei. Eke irai raga-a irare tuepaiei?”

²¹ Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Jisas riro irara ravotovira porete piepareva oea-ia oupiarovu rutu oiso toupave oiso-ia, oearovu-ia oisoa vuri tugararo toupave, ari riro irara voosi irara oearoa tapo vorevira vuravura piepareva. ²² ^wUva oiso puraroepa vaitereire, “Voresi Jon tavisava varao rutu iava oara kekesivoi ora varao oara uvusivoi oiso-ia, voosi irara vorevira vuravuraivoi. Ora voeao vuri kokoto irara oea tapo vorevira vokaivoi. Ora voeao leprapa irara oea tapo vorevira sisigarueai. Ora voeao uvagi irara oea tapo reo uvuai. Ora kopii irara oea tapo vorevira torei. Ora voeao apotapa irara oea tapo Vearo Siposipo uvuivoi. ²³ Ari ita, ro ira ragai goruvira oirao pieparevere rutu ira uvuipa ra viraakoa ouoro rorupareve vo ragai.”

²⁴ Oire uva Jon vaitereiaro disaipeltoarei karesiepa. Oa iava oirara rutu tavireva Jisas Jon iava oiso puraoro, “Eaketo-a ro ira kekesa avataera vo raaka tapi vo vokio-ia oa-ia Jon iare avataera?

Esa pito isi vai-a aisia va ratesa avataera, ovusa kiuvu vaisi vurevureparevora, raa? Viapau. Uvare Jon viapau oiso raverave vaiva siposiporevora oiso osa pito isi. ²⁵ Eke eake-a oa kekesa avataera voa. Easi pasi visii vai irai vai kekesa avataera osa veaorapa vai-ia kuvupara vai kuvuparoera voa? Eke viapau? Oearoi pasi oea vai-ia veaorapa kuvuro vaiva toupaveira voa ora varao veaorapa voea varaaro-ia, varao oarava toupaveira king irara vo voea vo keparoro-ia. ²⁶ Ari eake irao-a oa kekesa voa avataera? Easi irai vaia eera profetato? Iu. Ragai visii tavipaa oiso, Eera profetato Jon ira oearovu rutu-ia profet irara puterevora rei vaisi oupaoro. ²⁷ ^xVoari tuariri uva Jon iava Pauto Tugoropa Vuku-ia taviroepa oiso, ‘Ragai Pauto iravu sipopaa reo kaepato.

Ira viipa iraparoverea viipa raiva vatatoposa.’

²⁸ Uva oiso visii tavipaavoi, Jon voeao rutu-ia puterevora oea vo toupaveira rasitoa-ia. Ari ro ira Pauto vo Saraaropia ora akaipa pieparoi, ira ita Jon-ia puteparevoi rei vaisi oupaoro.”

²⁹ [Oire uva vo reo-a vao oa uvuiva Jisas oa pureva. Oa iava voea rutu ora reopaaepa ora voeao takis oupa irara oea rutu oiso puraepa, “Iu. Ari Pauto vo pitupituaroo-a torevokoa.” Oreoroa varao voea varaaro oirao piepaoro baptaisa oupaiva Jon vavaeoro-ia. ³⁰ ^yVosa voeareo ratarataa vovou irara Farisi ora voeao riro tarai irara Reo Taisi-ia oeara viapau oiso baptaisa ouiva Jon ruvaraa-ia. Eva-a oa vituaro iava isivaapea vaore vearo raiva Pauto vaaro.]

³¹ Uva va-a vao oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Uva eake vai-a vao oa visii vao vo vokio iavapa irara reesivere oiso apeisi raga irara?” ³² Visii vao visiigoa oiso rutu toupataivoi osa voeao

kakae vure oea uruia vuutaaro-ia pau-paaepa okakae vure keerapaoro. Oiso purapaaepa,

*Ari ita, igei visiipa pupiara-ia pupi raga-
gapaio, osa kovaa arapa reasipatai. Ora
visiipa gau eraro-ia kovaa raga-
gapaiei, osa gau arapa reasipatai
tapo.* ³³ *Uva Jon Baptais urioroera.
Uva viapau breteara vai aioparevora.
Ora tapo viapau wain oviro vai-
ia ukaioparoera. Oa iava eva oisoa
oiso purapata rerare, Vuri tugararo
ira-ia toupaveira ro-ia Jon.* ³⁴ *Oire
uva Oirato Oviitoaaro ragai urio-
raera aiopasa ora ukaiopasa tapo
aue-ia wain. Oa iava oiso purap-
ataera, Rera keketa eera riro aioto
ora riro ukaioto riroara-ia aue wain
oviro. Takis oupa irara vatetoaaro
ora voeao vuri irara. Eisi osa ra-
gaire purapataveira visii.* ³⁵ *Pauto
vo taraiaro-a vegei vo kovoaro vi-
tuaro ora Jon. Eisi osa vegei vo
kovoaro kuearo eveipaivere.”*

Iriavu Riakova Jisas Kokotoaro Iisieva Aue-ia Korovo Ovi

³⁶ *Oire uva iravu Farisi-pato Jisas-
re keeraroepa rera tapo aiosa. Oa iava
rera iare avaroepa. Uva pauroepa aiosa.*
³⁷ *Uva voa iriavu vo urui-ia vuriva ri-
akova toupavea. Oa iava voa tupaoro
rera iava Jisas uvueva ovusa rera
tapo Farisi-pato aiopareva vo rera vo
kepaaro. Oa iava oira o riakova oavu
vearo ovi rutu sanda ovi ouoro urioopa,
oovia popotepa tou-ia aveke tou sovara-
ia toupaiava.* ³⁸ *Uva Jisas isivaaro iare
avaopa rera kokotoaro ruvara iare. Oa
iava gaupaeva, vo osa oira osireiario iava
gau oviro kovekovepaepa rera koko-
toaro iare Jisas. Oa iava ora oira oruaro-
ia vara posiposi piepaeva rera kokotoaro*

iava. Oire vo osa rerapa avivikepaoro
rera kokotoarova uugaapaoro rera koko-
toaro kipupaeva aue-ia sanda ovi.

³⁹ *Uva va-a vao oa kekereva rera ro
Farisi-pato, ira rerare Jisas oiso rugoru-
gooparoepa ora rera raga sopaaro-ia,
Vosa oiraopatoa rutu rera ro profetato,
oire ra va iava oira-ia tarairo iria rera-ia
vavaea tovosa uriooi. Ora varao-ia tapo
oira vovouroaro tarairo vara eveiario. Ra
oiso auero, Vuriva o-ia otopava.*

⁴⁰ *Uva Jisas Farisi-pato vo rugoaroaro
pukoreva oiso puraoro rerare, “Saimon.
Ragai reo-a vao oava oiso ruipaparai ra
vii vatea va.” Osa iava Saimon rerare
oiso puraroepa, “Oire Tisato vo reo kosi
pieri.”* ⁴¹ *Oa iava Jisas oiso puraroepa,
“Aitereivu oiratoarei aiterea iravu vaoro
moni ou ragasiva oiso, iravu aue uvuiaro
vo vavae vovoto kina (K500), ari iravu
aue vo vavae tau kina raga (K50).* ⁴² *Oire
uva viapau oiso uvuisiepa oiso ra varei
kare piesi vorevira rerapa ro oirato. Oa
iava vaitereipa varei eaka ragareva. Oire
uva iroutoa vaiei vaiterei iava ira pute
pievira rorupaoro ora rera iava sopaua
vaiaro vaterevere rerapa ro oirato?”*

⁴³ *“Ari ro oirato ira riroa rutu ou ra-
gareva,” osa puraro Saimon. Oa iava
Jisas oiso puraroepa, “Ari ita, tore-
vokovira oisi rugoouei eisi.”*

⁴⁴ *Oa iava oirare ora poreroepa o-
ia riakova oiso purasa rerare Saimon,
“E oira kekeri o-ia riakova? Ari ita, vii
vo kepaaro-ia koatasa uriorae. Uva via-
pau ragai vaterivo uukoa vai kokoto sisusa
utupaoro. Osa o riakova ragai kokotoaro
sisuevoi ora oira osireiario iava gau ovi-ia.
Oa iava ora oira iava orui-ia vo ovi posi-
posi pievevoi.”* ⁴⁵ *Ora viapau oiso ragaiva
uugaave. Ari ita, vosa koatarae uva oisi
raga ita oiso osa tupaavoivi vaviopavira.*

^{7:34} Lu 5:29, 15:1-2

^{a7:36} Mt 26:6-13; Jo 12:1-8

^{b7:41} Mt 18:28

^{7:44} Het 19:21

Oa iava oira o-ia riakova iria ragai kokotoarova uugaapaoui touvira ragaipa avivikepaoro. ⁴⁶dAri ita, ragai kukuearo viapau iisirivo korovo ovi vai-ia. Ari o riakova ragai kokotoaro iisievoi vao-ia korovo ovi aue sanda. ⁴⁷Oire uva oisi-a eisi osa iava vii tavipaavoi oiso, Oira-a o riakova iria ora oira iava sopaua rutu vate iraoevoi ragaipa, uvare oira varaaro-a riroara vuriara, oara verarevora Pauto. Ari ita, Pauto oavivu garea vuria verareve iravu iava oirato, oire ra oisi raga ita ro oirato ora rera iava gare visivi sopaua vatereve iravupa oirato.” ⁴⁸Oa iava Jisas o riakova tavireva oiso, “*Vii iava vuriara veraavoi.*” ⁴⁹Uva rera tapo paupaaepa oirara tebol-ia voeao oea voa rovoaepa rerare oiso puraoro, “Avoeao! Iroutoa rutu-a ro-ia ira vuriara verapare?” ⁵⁰eUva Jisas oirare oiso puraroepa, “*Ari ita, ragai oirao pierivoi, oa iava vii iava vuriara veraavoi. Avau, ra kave vovouvira toupari.*”

Vo Airorovu Riakora Jisas Sirova Utuaepa Rera Tapo Vokapaoro

8 Oire uva utupa visivi riropa uruiro-ia virireva Jisas ora garepara-ia tapo voraro vokapaoro. Uva Vearo Siposipo vao Pauto vo Saraaro iava voeapa oirara oisoa siposipopareve. Uva voea disaipel katai tau erao (12) rera tapo vokapaiva. ^{2f}Ora airorovu riakora airoa iava tulariri tugara verapareva Jisas ora oupiarovu rutu. Airoa-a vairo oriakora rera tapo vokapaiva oiso-ia, iriavu o-ia Maria [iria vova Makdala urui iava]. Iria iava Jisas erao vatara (7) aue tugara verareva. ³Ora aue Joana rera Susa vatavaaro, ro ira Herot vo kepaaro-ia oisoa tokipareve. Ora o-ia Susana, ora airorovu rutu tapo rera tapo avapaaepa airoa

Jisas tauvapaiva ora voea disaipel aue-ia moniara varao vairo varaaro.

Reo Ruu Vao Oirato Iava Ira Wit Takuraro Vikipareva Varuparo

(Matyu 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴Uva oirara rutu urioaepa ora gurusa Jisas iare voeao vova uruiara rutu iava. Oa iava voea vatereva oavu ruu reo. Oa-ia oiso puraroepa, ⁵“*Uva iravu oirato avaroera wit takuraro vikisa varuparo. Oa iava vara vikiparevora. Uva oaravu raivaro kovopaera. Oa iava vao vara-ia tiasiasipaivora oirara. Uva kokio kare vara aiopasa uriopaaera vao.*” ⁶Uva oaravu wicara kovopaera vo uva avekeara toupaviva. Oa iava vao kova ragapaera osa viapau aue uukoa vai. Uva vorevira kopii ovoipaera vao erako ovoipaoro. ⁷Ari oaravu wicara vo kovopaera vo kokopa kouro sovara-ia varao rokarokapara. Oa iava vao vo kovaro ururao papatapaivora vara ruupaoro wicara. ⁸gAri oaravu wicara vo kovopaera vearopa rasiro-ia. Oa iava vao rirovira rutu kuepaera oiso, oaravu katai vovoto (100) kuero puravora.” Uva Jisas oisi oiso puraroepa. Oa iava rirovira oiso ita puraroepa, “*Ro ira-ia kokito toupareve, oire vo siposipo orirureve va kuverapaoro ora rera sopaaoro-ia.*”

Jisas Vo Pitupituario Reo Ruu Purapasa

(Matyu 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹Oire uva rera voeaaro disaipel va vituarore vao reo ruu rera akeiva. ¹⁰hOa iava oiso puraroepa Jisas, “*Pauto raga visii tavipare vao vatau reo vituario iava rera vo Saraaro iava vo reo. Ari oearovupa oirara reo ruuro raga vatepaaveira, oiso ra osireiara voea iava vura ragapaive, vo osa viapau vo reoro vituario eveipaive. Ora*

^d7:46 Sam 23:5 ^e7:50 Lu 8:48 ^f8:2 Mt 27:55-56 ^g8:8 Mt 11:15

^h8:10 Ais 6:9-10; Jer 5:21; Esi 12:2

vo reoro tapo uvu ragapaive, osa viapau taraiapaive vara vituaro-ia.

**Vo Toupai Wit Takuraro
Vituaro Iava Vao Reo Ruu**

(Matyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹i“Vao reo ruu vituaro oiso toupai, Vao-ia wit takuraro oara oiso toupai, Eva Pauto vo reoro. ¹²Oaravu witara vo kovepaepa raivaro oa oiso toupai, Oirara vo reoro uvupaiva, oa iava Seten uriparoepa vo reoro verapasa voea sopaaro iava. Uvare oiso rugorugoparoepa, Teapi vo reo oirao pieive, ra va iava Pauto voea vorereve vorevira ora rerapa. ¹³Ari oaravu vo kovepaepa uva rirovira avekeara toupai, oa vituaro oiso toupai, Voeao-ia oirara oea ikauvira Pauto vo Saraaro iava vo reoro uvupaoro vara oupaiva vara-ia rorupasa rutu, osa viapau voea iava sopaura-ia oriruvira toupai vo reo. Oreoa oiso toupai osa ikopito ro ira viapau avekeara rutu-ia goruvira toupai o pitupare. Oire utupauavi oearovu Pauto vo reoro tekipasa opitupiturovu purapaive voea oirara vuri piepaoro. Oa iava voea vaaro oirao pie vovou viapau uvuiapai ra gorupe vo osa va kavuive. ¹⁴Ari varao witara oara kokopa kouro-ia kovepaepa oa vituaro oiso toupai, Oirara evoea oea reoara uvu ragapaoro vokapaiva vo osa orugorugoorovu rutuva toupai vo ora voea vo touaro iava, ora orekerovu rutuva rugorugoparo moniara oaive, ora varao veaopara rutu oara-ia oisoa rorupaive. Oire uva vara-a varao oara Pauto vo reoro oisoa vuri piepaive rutu vo voea iava sopaura. Ra viapau aio kue vai voea-ia karekepe. ¹⁵Vo osa varao veaopa rasiro-ia kovepaepa witara oara vituaro oiso toupai, Evoea oirara oea reo uvupaepa, oa iava vara goruvira orirupaiva

ora voea iava sopaura varao veaopara. Oa iava kuepaepa voea vo osa goru vovouvira toupai.

**Vo Aviavi Iava Toupai Oa
Vatauiva Baket Sovara-ia**

(Mak 4:21-25)

¹⁶j“E oirara vuravu rukuepaiveira ra oira vataupaive baket sovara-ia, eke uru-ara reoro, ra? Viapau! Asi oirara vuravu tovopaiveira tebol ivara-ia viaevira. Oire ra voava roropaeve osa vo aviaviva vurapaoro koatapaavere voea oea vo kepa-ia toupai. ¹⁷kAri ita, varao oara vatauvira toupai oara rutu poeravira ora karekeperea. Ora varao rutu varao oara tavurupareve oirato, oara rutu tapo oiso utupau poeravira ora karekepe. Oire ra va iava oirara vara-ia taraiave.

¹⁸l“Ora vatatopo iraopata visii vao-ia ra vearovira reo uvu iraopata. Vosa irai oirato vai oisi vo reo-ia vao pitureve, oire ra ita Pauto aviavi pievira oreorovu ita vatereve rerapa. Ari ro ira oiso kearo, Vo reo ou ovoiaovi va-ia orirusa. Oire uva rera-a eera ira iava vo tarai eva verareve Pauto.”

**Jisas Aakoaro Iava
Ora Rera Araoko Iraraaro**

(Matyu 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹Vo vuutao iava vo vokia aakova ora rera araoko iraraaro urioaepa Jisas iare, vo osa riro irara rutu ora gurupaepa. Oa iava viapau uvuiapaepa ra rera iare tutuu pieive. ²⁰Uva oearovu rera taviiva oiso, “Aakoara vase-a ora araoko irara oiso torepai ratau. Oea vii kekesa auepai.” ²¹mUva voea vo reoro pukooro oiso puraroepa, “Ro oirato ira Pauto vo vovou sirova utuparo eira-a ragai aakoaro ora ragai araokotoaro.”

ⁱ8:11 1 Te 2:13; 1 Pi 1:23 ^j8:16 Mt 5:15; Lu 11:33 ^k8:17 Mt 10:26

^l8:18 Mt 13:12, 25:29; Lu 19:26 ^m8:21 Lu 11:28; Jo 15:14

Jisas Kiuvu Rakote Piereva

(Matyu 8:23-27; Mak 4:35-41)

²²ⁿOvokivu-ia Jisas oavu-ia kaero viropa uvuoa disaipel iraraaro tapo. Oa iava voeare oiso puraroepa, “Oiso ragavira ivirovira toko rovu avapaviei.” Osa iava voare avaaepa. ²³Uva uvuoa ikauvira avaaepa vo osa Jisas uusiparoepa va-ia. Oire uva riroto kiuvu vusireva voeare uuko rovu-ia. Uva tutuu piepa voeapa oiso ra opesiave. ^{24o}Oa iava Jisas tore piesa avaaepa oiso puraoro rerare, “Reito! Rokosa tutuu piei.” Oa iava toreroepa kiuvu rakote piesa ora rirova toruva. Oa iava vo vatako rutu rakote ovoiepa vao kiuvu ora toruva. Oa iava uuko rovu viapau oiso ora vurevurepaepa. ²⁵Uva voeare disaipel oiso puraroepa, “Ovu-ia visii varaaroi oirao pie vovouro?” Osa iava rirovira rutu rugorugooapaoro voea raga ora reopaaepa oiso purapaoro, “Avoeao! Irouro-a ro-ia ira vo vatakore kiuvu ora uuko ovi reoroi, oa iava rera gisipoaro uvu ovoivoi?”

Jisas Iravu Iava Kokoropato Vurito Tugarato Verareva

(Matyu 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶Oire uva Gegesa-ia poua viropa Galili-ia vo toko rovu isivaaro-ia. ²⁷Oa iava Jisas uvuoa iava rerereva, osa iravu oirato vo urui iava vao urioroepa rera iare, ira-ia oisoa vuri irara tugara toupave. Ari ita, riro kaekavira rutu oisoa varo tuu asavira toupave. Ora tapo viapau kepaara vai-ia toupave. Viapau. Ari tova urui raga-ia oisoa toupave. ^{28p}Uva Jisas kekereva rera ro. Oa iava rirovira rutu oiveoro koveroepa rasiua arore rera kokotoaro ruvara-ia Jisas-pa avivikepaoro. Oa iava voava rerare riro akutaroeapa oiso pu-

raoro, “Jisas. Vii-a Pauto Oviitoaaro ro oiso rutu viara-ia. Viire variriparai oiso ra viapau ragai vuri pieri.”

²⁹Uva oisi-a eisi osa puraroepa tugarato Jisas-re, uvare Jisas tugarato kosi piesa aueparoeapa oiratoa iava. [Aue iava uvare oisoa oiratoa-ia toupaooro rera varivari piepareve. Ra va iava sen tokopareve ora hankap, vorara vara-ia rera tuuke ragapaive. Oa iava oisoa rera tuvetuvepaoro vorarore kuvau tapiro rerava avaparo tugarato uva viapau oisoa oirara vai toupave.]

³⁰Uva oisi-a eisi osa iava Jisas rera akereva oiso, “Irou vaisito-a vii?” Uva oiso puraroepa, “Ragai-a, Riro Irara.” Aue iava uvare riro irara rutu tugara irara oea koataaepa rera sovara iare. ^{31q}Oa iava voeao vuri irara tugara rirovira rutu Jisas-re oiso purapaaepa, “Teapi igei sigupari vuri tapi vaire rikui vai sovava iare.”

³²Uva oavu koue ragui oa pukui-ia ororoaro-ia aiopaoro voa toupave gare pukui raga. Uva va-a eva oa iare Jisas kegi iraopaiva oiso purapaoro, “Igei tariori vavore koue ragui-ia koatapasa.” Osa iava voea sipo piereva voare. ³³Oa iava voeao vuri irara tugara rera iava ro oirato kosia viropa. Uva avaaepa koue ragui-ia koatasa. Oa iava vo ragui vao riro varivarivira ikauoro varaapa vagapa-ia ora vikioro toko rovu-ia rokosa. Uva voa gisi ovoiaepa kopiioro.

³⁴Oire uva va vao kekeiva voeao oea oisoa vo ragui tokipave. Oa iava toriiva oirara rutu tavitavisa voeao oea riro urui-ia oisoa toupave ora uvarovu rutu tapo. ³⁵Uva oirara rutu va vao kekesa urioaepa. Oa iava Jisas ruvara-ia poua viropa, ovusa rera kokotoaro ruvara-ia pauparoepa varoa-ia tuupaoro, rera ro

ⁿ8:22 Mk 6:47-52; Jo 6:16-21 ^o8:24 Lu 5:5, 4:39 ^p8:28 Mk 1:24

^q8:31 Ro 10:7; Re 20:1, 3

ira iava tugara kosia viropa. Uvare rera iava rugorugooara roroioepa vorevira. Uva va vao kekeoro rirovira rutu voea iava vovouisiro uririepa Jisas vo goruaro asavira. ³⁶Oire uva voeao oea va vao kekeiva opitupitua purareva Jisas. Oa iava siposipopaiva va iava vao oa purareva ro oirato ira-ia tuariri vuri tugararo oisoa toupai. ³⁷^tOa iava oirara rutu voeao vorarova Gegesa oea Jisas-re oiso puraepa, “Vo kavuoro ava iraopauei,” uvare uriripaepa. Oire uva va-a vao oa iava Jisas uvuoa-ia kaero viropa vorevira karesa. ³⁸Uva rera ro ira kavuiva tugara Jisas kegipareva rutu oiso purapaoro, “Ruiaparai ra vegei rutu kareve.” Oa iava Jisas vorevira rerare koruroepa oiso puraoro, ³⁹“*Voreu atoiare vo vii voaaro. Ra voa siposipori varao iava Pauto oara purare vii-ia.*” Oa iava voare kareroepa voea rutupa oirara siposiposa vo rera vo uruiaro vara rutu iava varao Jisas oara purareva rera-ia.

**Jisas Reito Oviivaaro Ravotovira
Porete Piereva Ora O Iria
Rera Iava Varoa-ia Pitueva
(Matyu 9:18-26; Mak 5:21-43)**

⁴⁰Oire uva Jisas vorevira kareroepa uuko rovu iviropaoro. Oa iava oirara rutu rera-ia rorupaiva. Uvare rerare tuepaepa voea rutu, osa vorevira kareroepa voea iare. ⁴¹Oa iava iravu pouro viropa rera vaisiara, Jairas reito Reo Taisi Uvupa Kepa iava rera. Ira urioroepa Jisas kokotoaro ruvara-ia rekusa. Oire uva voava goruvira rutu rerare oiso puraparoepa, “E uvuipauei ra urio iraou vore ragai vo kepaaro-ia?” ⁴²Ira oviivaaro kataivavi raga. Iria katai tau erao (12) iva-ia uvuipaopa. Oire uva tutuu piepa oirapa oiso ra kopiio. Oa iava voare Jisas avaroepa.

Uva riro irara rutu oirara rera kovokovoiva voa rerare ora guruoro. ⁴³Uva voa-a evoa uva iriavu riakova voea tapo toupaeva. Iria-ia kekira oisoa koveparo vokiara rutu-ia. Uva aue rutu uvuiaro-ia toueva rera ragava kekira katai tau erao (12) ivaro vo osa oira oupareve. Uva va-a eva oa-ia oisoa riroara moniara viki ragapaeve riro irara rutupa ruvarupa irara, vo rara oira ruvarupaive. Osa viapau irai oisoa oira iava vo upia opesi piepareve. ⁴⁴Oire uva urioopa rera isivaaro iare tutuu pieoro Jisas. Uva voaviva rera iava varoa vatuaro-ia pitueva. Oa iava vagevagevira raga revasi upia opesi ovoiepa oira iava posiposi ovoioro. Uva viapau oiso vorerivira ita oira oupaiva vo upia eva. ⁴⁵^sUva Jisas ora rera-ia oira sovooro oiso puraroepa, “*Irouto ragai-ia pitueva?*” Oa iava voea rutu taeaaepa oiso puraoro, “Ae, igei viapau.” Uva Pita oiso puraroepa rerare, “Reito. Easi voeao vaio-a riro irara rutu oea vii kovokovoivoi viire ora guruoro.” ⁴⁶^tOa iava Jisas oiso puraroepa, “*Iravu ira ragai-ia pituevoi. Oa iava oavure gorua rororai, oa avaei ragai iava irai vearo piesa.*” ⁴⁷Oire uva oira o riakova iria taraiopa. Uva viapau oiso uvuipaopa ra rerare vatauo. Oa iava rerapa uriripaoro rirovira rikrikepaopa. Uva rera ruvara-ia rekusa urioopa vo oirara rutu osireiara-ia. Oa iava voea rutupa tavitaviopa vao vituaro iava oa iava vavaea tovoeva Jisas-ia pituoro. Uva oiso puraopa, “Ragai iava ikavira raga upia opesi ovoiei.” ⁴⁸Oa iava Jisas oiso oirare puraroepa, “*Oviiva oaa, vii vaaro oirao pie vovouaro oa vii ravotovira porete pie ovoivoi. Avau. Ra vii iava sopaua gavaurevira toupai.*” ⁴⁹Oire uva touvira reoreoparoepa, ovusa iravu oirato ro Jairas vo kepaaro iava urioroepa rera tavisa oiso, “Vii ovi-

ivaaro kopiiroi rutu. Teapi touvira Tisato pugu piepari va iava vao.”⁵⁰ Oire uva Jisas va vao uvureva. Oa iava rera vo rearo aatooro oiso puraroepa, “Eakepa uriripaei? Ragai oirao pieri. Oviiva oara ravotovira poretepaoui vorevira tootooro.”⁵¹ Oa iava Jisas avaroepa Jairas vo kepaaro iare. Uva voa voea rutu kosi pieriva. Vo osa voeao raga tapo voare koataro Pita vase ora Jon, ora Jems, ora aiteto avukarei, vaitereu uvava oviiva.⁵² Uvusa oirara rutu oirapa kakaeva gaupaiva. Uva va-a vao oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Opeita gaupata. Viapau oiso kopiiroi rutu. Easi eira uusi ragapaoi.”⁵³ Oire uva rera agesipaiva rutu. Eake iava? Uvare oiso taraipaaepa, Iria o kopiiroi rutu.⁵⁴ UvOa iava Jisas oira vavaearo-ia pituoro oirare oiso puraroepa, “Kakaeva toreu.”⁵⁵ Oa iava tootooa oira iava kakaeva vorevira voreepa oira iare. Uva ikauvira vaaraa ovoioapa. Oa iava Jisas oiso voea tavireva, “Oirapa aioara vai vateta.”⁵⁶ UvUva aitetoarei rirovira rope iraopasiepa. Oa iava Jisas goruvira rutu oiso vaiterei tavireva, “Opeita irai tavipavivere.”

Jisas Kovoa Vatareva Katai Tau Eraopa Aposei

(Matyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

9^xOire uva voeare katai tau erao (12) disaipel keeraoepa. Oa iava voea vatareva riroa gorua ora reesia tapo voeapa aue rei vaisi, oisore ra va iavirava vuri tugararo kosi piepaive, ora oaravu rutu tapo upiara.² UvUva voea arureva Pauto vo Saraaro iava siposipopasa ora upiapa irara tapo porete piepasa.³ Oire uva oiso voea

tavipareva, “Viapau oiso ra oaravu avu vai rutu kaepatavere vokapaoro. Ora viapau oiso ra tooroara vai-ia pitupatavere vokapaoro, ora oapara vai, ora opo, ora moniara vai. Ora viapau oiso ra eraeraovira kuvupara vai-ia pitupata tapo ora visiipa. Uvare voea auearo-a visii tokipasa voeao oea tauvapasa avapatai.⁴ Vosa okepai-ia koatata, oire ra vo kepa raga-ia touta vo tugurasa uva vo kepa-ia toupaooro ouruivu iare topa uvirosa auepata ita.⁵ Ari vosa viapau visii oupaive vore ora voea vo kepaaro-ia, oire ra vo urui eva kavuoro avata. Ra ora visii iava kokotoaro iava rasiara tovetoveta voare voea vo vuriaro reesipasa. Ra va iava ora voea vo pitupituroaro evara rugooave.”⁶ Uva va-a eva oa iava avaaepa Vearo Siposipo purapasa vo uruiara rutu-ia. Uva upiapa irara rutu tapo ravotovira porete piepaiva vorevira.

King Herot Jisas Iava Uvureva

(Matyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

⁷ Oire uva King Herot Galili iavapa irara reitoaaro ira vara rutu iava varao uvureva. Oa iava vavagisiparoepa rutu. Eake iava? Uvare oearovu oiso purapaaepa, “Jon eera ira tova tapi iava vorevira toreroi.”⁸ Osa oearovu oiso purapaaepa, “Easi Ilaija eera ira vorevira ora karekeroi.” Vo osa oearovu oiso purapaaepa, “Easi reo topa piepato-a profetato eera tuariripato ira vorevira toreroepa.”⁹ UvOa iava ro Herot oiso puraroepa, “Jon kukuearore ragai voearo aruavora. Ari iroutoa rutu-a ro ira iava siposipopaivoi oirara?” Oire uva va-a vao oa iava oiso ruipaparoepa ra Jisas kekereve rutu.

^u8:52 Jo 11:11, 13 ^v8:54 Jo 11:43 ^w8:56 Lu 9:21 ^x9:1 Mk 3:13-14
^y9:2 Lu 10:1, 9 ^z9:5 Ap 13:51 ^a9:8 Mt 16:14 ^b9:9 Lu 23:8

**Jisas Vo Vavae Tuku
(5,000) Aio Piereva**

(*Matyu 14:13-21; Mak
6:30-44; Jon 6:1-13*)

¹⁰ Uva vorevira rera voeaaro aposel irara kareaepa Jisas iare. Oa iava rera tavipaiva varao rutu iava oara puraiva. Osa iava voea raga roporeva voea ouoro oirara rutu sovara iava. Uva ouruivu iare voea tapo avaroepa, oiso ra reareaave. Vo urui vaisiario, Betsaida urui. ¹¹ Uva va iava uvuivoiva, voea sirova utuaepa. Uva viapau oiso Jisas voeare koruroepa. Uva voea rutupa Pauto vo Saraaro iava siposipopareva. Ora oearovu rutu tapo upiapa irara ravotovira porete piepareva. ¹² Ovaiarovi katai tau erao (12) Jisas iare urioaepa rerare oiso purasa, “Voeao taviri ra evoraro uruiara vai-ia uusisa avaave. Ora voeapa aioara vai voripaive voraro. Ari kuvau tapi-a vo-ia uva toupai. Uva viapau oirara vai toupai.” ¹³ Oa iava Jisas voea tavireva oiso, “*Visii raga voeapa aioara vai vateta.*” Uva oiso puraaepa, “Viapau riroara vai ei vo igei vara. Ari vo vavaevi raga vao-ia bret ora kataitoarei ataritoarei oaravia rutu-a varao toupai. Esa oiso vaio ruipapauei ra voeapa aioara vai vorisa avaio, eke?” ¹⁴ [Aue rutu vao vo vavae tuku (5,000) rutu uvuiaro oirara, vo osa viapau riakora ora kakae vure vievieiiva voea oea toupai.]

Uva Jisas rera voeaaro disaipel tavireva oiso, “*Voea totoevira pau pieta oiso, oeavu vo vavae tau (50) uvavivu, ra oeavu vo vavae tau uvavivu pauave, osa oeavu ita vo vavae tau uvavivu pauave.*” ¹⁵ Oa iava disaipel oisi voea roorookavira paupau pieiva. Osa iava voea rutu oirara rutu pau pieiva. ¹⁶ Oire uva Jisas bret vavae ouoro

ora ataritoarei vara rutuva vuvuiua-ia vurareva vearo vaisi puraoro. Oa iava vara puteputeoro voeapa disaipel vara vatereva, oiso ra vara vateive voeapa oirara. ¹⁷ Uva voea rutu uvuivira aioiva. Oa iava ururukoara guruiva varao oara kavu piropa. Oara-ia katai tau erao (12) aue pekuri agasi pieiva.

**Pita Jisas-pa Taviroepa
Oiso, Vii-a Krai**

(*Matyu 16:13-19; Mak 8:27-29*)

¹⁸ Ovuutavu-ia rera raga Jisas variriroepa vo osa disaipel irara rera tapo toupai. Oa iava voa oiso voea akereva, “*Apeisi ragai vaisipaiveira oirara?*” ¹⁹ Oa iava rerare oiso puraaepa, “Ari oearovu oiso vii vaisipaiveira, Jon Baptais, osa oearovu oiso, Ilaija ira oisoa reo topa piepa kovo purapareve voari tuariri. Ari oearovu oiso, iravu tuariripato profetato roari ira vorevira toreroepa.” ²⁰ Oa iava oiso ita voea akereva, “*Ari apeisi visii raga ragai vaisipata?*” Oa iava Pita oiso puraroepa, “Ari vii-a Krai ro Ropoto viigoa arureva Pauto vore.”

**Jisas Ora Rera Iava Taviroepa Oiso,
Kopiiravere Ra Vorevira Torera**

(*Matyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1*)

²¹ Oire uva vo reo-a vao oa iava Jisas goruvira voea vosireva oiso, “*Opeita oisi ragai iava irai tavita.*” ²² Oa iava topa pievira oiso voea tavireva ora rera iava. “*Oirato Oviitoaaro oiso riroara vai si-itokaara vai oureve. Uva lotupa irapa irara, ora reipa irara pris, ora voea Reo Taisi-ia tarai irara rerare isivaavere. Uva rera upoivere, ra vo pevapa voki-ia vorevira torerovere.*”

²³ Oa iava oiso voea puraroepa, “*Vosa ro ira ragai sirova utu ruipaparo,*

^c9:13 2 Kin 4:42-44 ^d9:16 Lu 22:19; Ap 2:42, 20:11 ^e9:18 Jo 1:49, 11:27

^f9:19 Mk 9:11-13 ^g9:20 Jo 6:69 ^h9:21 Mt 16:20 ⁱ9:23 Mt 10:38

oire ra ora rera iava vaisia vara pie rovoreve. Oa iava uvuipa ra ora rera vo vavataaro kaereve, oiso osa vao evao parikou ragai sirova utupaoro vokiara rutu-ia. ²⁴Ro ira tootooaro virivaripareve, oava eva opesiroverea tootooaro. Ari ro ira tootooaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro eera-ia ira tootooaro tapo virivariavere taru. ²⁵Vosa irai sara kovo vai purareve, ra auero rutu oureve varao vo rasio-ia, vo osa eisi piepaoro ora vuri piero, oire aa vao-a veaora oa ourevere oirato vo rasio-ia? ^{26j}Vosa irai ragaipa ariiparo vo oearovu osireiara-ia ora ragai vo siposipoaropa tapo. Uva oisi-a eisi osa rerapa ita ariiraverea ragai vao Oirato Oviitoaaro, vo osa ragai vaarova keraria vorera. Ora vao Aiteto, ora voeao tугoropa irara enselpa irara vaaro keraria, oea rutu osireiara-ia rerapa eera ariiraverea rara. ^{27k}Oiraopavira rutu visii tavi iraopaavo oiso, Ari ita, oearovu oirara visii iava tootoovira toupavereva oea viapau tuguraaverea kopii-ia. Oea Pauto vo Saraaro keke rovoivere taru.”

**Jisas Iava Varaua
Avokorivira Karekepa**

(Matyu 17:1-13; Mak 9:2-13)

^{28l}Jisas vo reo purareva, oa iava utupavira vo peva vatara vokiara isivaaro iava vo peva vao oureva oiso, Pita, Jon, ora Jems. Uva voea tapo iparoepa oavu-ia riro pukuia oiso ra voa variriro. ²⁹Voa variriparoepa. Uva rera iava puaua avokorivira karekepa, osa rerare kuvu-para tapo popoteepa rutu oiso sisikoreoro osa aviavia. ³⁰Oa iava voa aitereivu oiratoarei rera iare ora karekesiepa voava Pauto vo uruiaro. Uva evaiterei Jisas tapo ora reopasiepa Moses vaio ora Ilaija. ^{31m}Aiterea Pauto vaaro-ia kareke-

siepa keraria eva aviavia. Uva voa ora reopasiepa aue tapo Jisas varao iava oara purarevere Jerusalem-ia kopiioro Pauto vo vovouaro sirova utuoro. ³²Oire uva Pita vase iava osireiara rurava. Oa iava oiso ruipapaaepa ra uusivave, osa vi-apau oiso uusipaaepa. Oa iava vorevira voea iava osireiara pariiva Jisas vaaro keraria kekesa, ora vaiterevo tapo aiterea rera tapo torepasiepa. ³³ⁿOire uva va-a vao oa iava Jisas arova avasa auepasiepa ovusa Pita Jisas-re oiso puraroepa, “Re-ito. Igei-a vao vo toupavo vearovai ra kepa peva vai pauio oiso, Vii okepai, ora Moses okepai, ora Ilaija okepai.” [Aue iava uvare Pita viapau vearovira taraiparoepa va-ia vao oa iava oisi eisi puraroepa.]

³⁴Oire uva toupavira raga vo reo vao purapareva osa iriavu rukuta voea ruueva. Oa iava rirovira rutu uriri iraoaepa. ^{35o}Oira sovava-ia o rukuta oreovu Pauto vo reoaro oiso puraepa, “Eera-a ragai Oviitoaaro ira reesiavora rera ropooro. Ira uvu iraota.” ³⁶Uva oisi-a oiso osa pureiva vo reo vao, voa rera raga kekeiva osa toreparoepa. Oa iava ora tape pieaepa. Uva viapau irai tavipaiva va iava vao oa kekeiva voa.

**Jisas Ravotovira Iravu
Viovokoto Porete Piereva
Vurito Tugarato Veraoro**

(Matyu 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷Vokipavira pukuia iava vokiaepa voava vaaro, osa oevu riro irara rera iare Jisas urioaepa raivaaro rerava aivarosa voa. ³⁸Uva iravu oirato voea iava Jisas-re keeraoro oiso puraroepa, “Tisato, goruvira rutu vii arepaavo oiso ra oviitoa oaa kekeri kataitoavi raga. ³⁹Ira-ia pitupareveira iravu vurito tugarato. Oa iava rirovira oivepaoro

j9:26 2 Ti 2:12; 1 Jo 2:28 k9:27 Jo 21:22 l9:28 Lu 3:21

m9:31 2 Pi 1:15 n9:33 Lu 5:8, 8:24, 45 o9:35 2 Pi 1:17-18

ikaupavira kove ovoiparoveira vuvivira rutu. Ra popotevira rera gisipoaro-ia kosikosipa piro aue ruiuiso. Ari ita, rera iava varaua vuri pie iraopareveira. Ra va iava viapau oiso ikauvira rera eakapareveira. ⁴⁰Oa iava vii voearore gau ragapaavora disaipel, oiso ra rera ro vurito tugarato kosi pieve. Osa viapau vuuiapaerao.”

⁴¹Oa iava Jisas rera aatooro oiso puraroepa voeare, “*Ae visii vao-ia oirara vo vokia iava. Viapau oiso oirao pie vovou vaiei visii-ia. Vuri sopa irara rutu-a visii. Ovirovu-ia vuuta visii tapo toupaveira? Ora ovirovu purapaavere visii vo vovouaro-ia kasikasipaoro, osa viapau goruvira ragai vaaro-ia pitupata?*” Uva va-a vao oa iava rerare ora poreoro oiso puraroepa, “*Oviito oarava uriou.*” ⁴²Oire uva rera raga kakaeto urioroepa. Oa iava rera vurito tugarato rera-ia vikiroepa rasiua arore rera sisiputaoro rutu vuvivira. Osa iava Jisas rerare tugarato kasipuroepa rera kosi pie ovoioro rera iava ro kakaeto. Oa iava vorevira aitetato vaterava rera. ⁴³Oire uva voa-a vo uva oirara rutu vao riroa Pauto kerario vo goruaro kekeiva. Oa iava ora sitaaepa rutu va-ia tavetavepaoro.

Jisas Erao Pievira Ora Rera Iava Taviroepa Oiso, Kopiiravere

(*Matyu 17:22-23; Mak 9:30-32*)

Oa iava rirovira rutu vara iava rugorugoo iraopaaepa varao oara purareva. Oa iava Jisas voea disaipel tavireva oiso, ⁴⁴“*Vearovira rutu ora visii iava kokiara gereta, ra vo reo uvuoro va oriruta. Uvare utupauavi Oirato Oviitoaaro vateivere keripa irara vavaearo iare.*” ⁴⁵Osa iava viapau vo reo vituaro-ia taraipaaepa vao vatau reo oa purareva ora rera iava voeare. Oa iava viapau vo

reo-ia taraipaaepa vearovira. Uva vo reore ake arapa uriripaaepa rera asavira.

Irouto-a Reito?

(*Matyu 18:1-5; Mak 9:33-37*)

⁴⁶Uva voea raga disaipel reoa-ia ora upopaaepa oiso ora reopaoro, Iroutoa rutupa ro ira vigei iava reiparoi? ⁴⁷Uva Jisas voea vo rugorugooaro-ia tarairoepa vao oa toupaiava voa voea iava sopaura. Oa iava iravu oureva kakaeto garetoavi ora rera ruvara-ia rera tore piesa. ⁴⁸Uva voeare oiso puraroepa, “*Ro ira ro kakaeto tauvapareve vo ragai vaisiario-ia, rera-a eera ira ragai tauvapare. Ora ro ira ragai tauvapare, ira ita ro tauvapare ira ragai arureva vore. Ari ita, ro ira gare visivi rutu toupave akaipavira visii rutu vao-ia vuutaaro-ia, ira-a eera rovopatoa rutu visii rutupa vo Pauto osireiario-ia.*”

Ro Ira Viapau Visiiva Keriparo Uva Rera Eera Vatetoo Oavisii

(*Mak 9:38-40*)

⁴⁹Jon oiso puraroepa, “*Reito, iravu oirato kekeiovo osa vuri tugarato kosi piepare vii vaisiario-ia. Ari ita, vo osa viapau vii sirova utuparoveira oiso osa igei vii sirova utupaioveira. Uva va-a eva oa vituaro iava rerare koruie.*” ⁵⁰Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “*Eakere rerare korutae? Ari ita, ro ira viapau vigeiva ora keriparo, eera-a ira vigeiva tavosivira toupave.*”

Vo Sameria-pa Irara Ora

Voea Vo Uruiaro-ia

Korukorupaoro Jisas Siguiva

⁵¹Uvo vuuta-a vao oa tutuu pieiva oia Pauto oiso ruipaparoepa ra Jisas kae piererve vorevira vuvuiua iare. Oire uva vo vuuta iava vo vokia rovoroepra rera

³⁹9:43 2 Pi 1:16 ⁴⁹9:45 Lu 2:50, 18:34

¹⁹9:48 Mt 10:40; Jo 12:44, 13:20; Mt 23:11-12 ⁵⁹9:50 Mt 12:30 ¹⁹9:51 Lu 13:22

vo ruipaaro tovooro, oiso ra Jerusalem iare avaro. ⁵²Uosa iava oeavu ira pierева vo reova vao ora rera iava. Uva ouruivua ia karea viropa Sameria vo uruiaro. Oa iava rera varaaro vatatoposa aueaepa. ⁵³Vo osa voea voeao vo uruia vao rerapa Jisas reasi iraopaepa vova ora voea vo uruiaro-ia. Aue iava uvare oiso taraipaepa rera-ia, Ari ro-ia Jiu ira Jerusalem iare avaparo, osaravu rutu iava rera. ⁵⁴Uva va vao kekesiva vaitereo Jems vaio ora Jon. Oire oa iava Jisas-re oiso purasiepa, “Turaro, apeisi vovoupauē ra tuitui kasire keeravio. Ra voeao oirara kasisa varape vova vuvuiua iava?” ⁵⁵Uva Jisas vaiteireire kasipuoro vaiteirei tape piesa ora poreroepa. ⁵⁶Oa iava ouruivu raga iare topaa viropa ita.

Irouro Ro Ira Jisas Sirova Utu Ruipaparo

(Matyu 8:19-22)

⁵⁷Oire uva raivaaro vokapaoro avapaaepa. Uva voa iravu oiso Jisas tavipareva, “Voraro ouruioa rutu-ia vokapaoro avapauvere, uvaroa vii sirova utuparavere.” ⁵⁸Uva oirato vo vovouaro rutu kareke piesa oiso puraroepa rerare, “Aakau kare varaaro rikuara toupaveira rasiuaaro. Ora kokio kare oea tapo varaaro epitara toupaveira. Ari ragai Oirato Oviitoaaro viapau oiso oai epao tavukia vai ragaipa ora ragai iava kukue uusi piepasa.”

⁵⁹Uva va-a vao oa iava Jisas oiso iravu tavireva, “Ragai sirova utuu.” Oa iava rera ro oiso puraroepa, “Vearopai ra ragai iava vase rovoru. Ra aite tova rovosa vore rovara, vo rara kopiuro.” ⁶⁰Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “Eagara, voeape evoea kopii rugoo irara ra ora voea raga ora tovapaave. Osa vii Pauto vo Saraaro iava siposiposa avau.”

⁶¹Uva iravu ita rera tavipareva oiso, “Turaro, oiso ruipaparai ra vii sirova utupara. Uva apeisi vovoupau? Ra ragai iava vase rovoru auere ra sekan rovosa vore rovara ragai voeaarova.” ⁶²Oire uva Jisas rerare oiso puraroepa, “Ro ira ora rera vo kovoaro-ia pitu rovoreve, oire ra voava orugorugoorovu ita porero utupavira, ra apeisi ragavira rera vo kovoaro vearovira rutu karekepe? Ira-a eera viapau uvuiparo vo kovo-ia pitureve Pauto vo Saraaro-ia okovoa toupaveira.”

Jisas Erao Vatara Tau Erao (72) Siporeva Rera Vo Kovoarova

10^xVo utupavira Turaro erao vatara tau erao (72) reesirevoiva, voea eraeraopavira siporeva. Uva iraaepa rerapa uruiara rutu iare, varaaro reipa uruiro ora garepa uruiro tapo. Uva utupavira rera raga avasa aueparoepe vo uruiro iare varaaro. ²Oire uva Pauto vo kovoaro reesioro oiso puraroepa voeare, “Riroara aioara vioroe, oara oiso toupai osa oirao pie asa irara vo ragai-ia Jisas. Osa viapau kovopa irara vai vo voea tavitavipasa. Eisi osa iava variripatavere rore ira vo kovoaro-a. Ra va iava kovopa irara vai siporeve rerapa aioara gurusa aue oirara.

³“Uvuta! Visii sipopaavo oiso osa sipsip kakaero aakau kare vuutaaro iare, okarea vo kakaero aiopaiveira. ⁴Opeita moni oaparo vai kaepatavere, ora ogataara vai, ora aue tasipa su. Teapi ora visii vo vutaroaro pute pie ragapata ora reoreo ragapaoro oearovu tapo voraro raivaaro. ⁵Oire vosa oai-ia kepa vai koatasa auepata, oire ra oisi pura rovota, Visii vao vo kepa o iava kave vovovira touta. ⁶Vosa irai kave vovoutoa vai vo kepa-ia toupaveve, oire ra va vao kave vovou tovota rera-ia. Ra rera iare vira piro. Ari

^u9:52 Mt 10:5; Jo 4:4 ^v9:54 1 Kin 1:10, 12 ^w9:59 Mt 8:21, 22

^x10:1 Mt 10:1; Mk 6:7

vosa viapau oisi irai, oire ra visii vaaro kave vovou vao oa vateta oa visii iare ita vorevira vorepere, vo rara irai viapau va oupareve. ^{7y}Oire ra voa katai kepa raga-ia toupata. Ra vo kepa raga-ia aiopata ora ukaiopata tapo varao oara vatepaive visiipa voa. Aue iava uvare ro ira Pautoa-pa kovopareve oirara tauvapaoro, irapa torevokopai oiso ra tauvaa oupareve oearovu ruvara-ia, voeao oea tauvapareve voea tokipaoro. Ari ita, viapau uvuipatai ra okeparovu iare ora sikasikapata. Ari uvuipatai ra katai kepa raga-ia toupata.

⁸“Oire vosa ourui-ia kare uvirota, ra voa visii ouive vorarore ora voea vo keparoaria. Oire ra aioara aiopata varao oara visiipa vatepaive. ⁹Upiapa irara porete piepata voa vo urui-ia. Ra oisi voea tavipata tapo, Pauto vo Saraaro tutuu piepaivoi visii iare. ¹⁰Ari vosa ourui-ia kareu virota vao oa-ia visiire korukoru-paave, oire ra vo urui vuutaaro-ia toresa avata voava voea siposiposa ¹¹oiso puraoro, Ae! Poupou rasiro igei kokotoario-ia votoei. Oire uva visiipa Pauto vo kasipuaru kareke piepaivoi vara vorevira tovetoveoro ora igei kokotoaro iava. Ra va iava oiso vearovira taraita, Ari ita, Pauto vo reoaro visiire keera ragapai osa va uvu ragapatavoi. [Ari ita, tutuu pie ragavoi Pauto vo Saraaro ovusa vapa reasipatai]. ^{12z}Oire uva visii tavipaa vao iava Ovoioapa Voki oa-ia Sodom vata voeao oea oisoa vuri pitupitu purapaive, oea vo siitokaaro ouiverea, oa-ia visii vo siitokaaro puteverea riroa rutu.

Siraovira Rutu Vo Uruiropa Oara-ia Viapau Ora Voea Iava Sopaura Oaive Porepaive

(Matyu 11:20-24)

^{13a}“Siraovira rutu visiipa vo Korasin urui. Ora siraovira rutu visiipa Betsaida urui. Vosa ragai oai ravoto kovo vai puraavori Taia uruireipa ora Saidon vora irutu rutu tuariri, oiso osa vao-ia oa puravora visii ruvara-ia, oa iava tuariri vuri irara Taia vata ora Saidon vata oearua rutu vuri varorovi raga-ia tuupaaeri. Ra vo tuurova gavutara raga ivara-ia paupaave vuri vovouro oaiveva ariipaoro. Oa iava sopaura oaive voea iava pore pirori vova vuriara oaive iava. ¹⁴Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaaivoi oiso, Vo vokie vao oa-ia oirara rovirieireverea Pauto ovokia-ia vo siitoka ouverea vo uruireo Taia uruirei ora Saidon, oa-ia puteverea rutu vo tavaka visii vaaro. ¹⁵Ari visii Kapaneam vata visiigoa kae viro ruipapataveira vuvuiua iare, oiso ra rei vaisipata, raa? Ari viapau. Easi visii vara piereverea vuri tapire.”

^{16b}Oa iava oiso Jisas rera voeaaro disaipel tavireva, “Ro ira visii gisipoaro uvureve, oire uva rera-a ita eera ira ragai gisipoaro uvurevoi. Ari ro ira visiire isivaru, eera-a ita ragaire isivaroi ora ro tapore Pauto ira ragai arurevora vore.”

Erao Vatara Tau Erao (72) Kovopa Ira Oea Vorevira Kareaeapa

¹⁷Oire uva utupa visivi erao vatara tau erao (72) vorevira kareaeapa. Oa iava rorupaiva oiso puraoro, “Turaro, igei vii vaisiaro iavirava voeaore reopaie vuri irara tugara. Oa iava igei vo reoaro uvupaivo rutu, vo osa oearovu iava voea kosi piepaio. ^{18c}Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, “Seten tueava osa

^y10:7 Mt 10:10; 1 Ko 9:14; 1 Ti 5:18 ^z10:12 Mt 10:15, 11:24

^a10:13 Lu 6:24-26 ^b10:16 Mk 9:37; Jo 13:20 ^c10:18 Jo 12:31; Re 9:1, 12:8-9

oiso vararoepa osa parakauoro vuvuiua iava koveoro, vo uvare viapau gorua vai epao rera oaiaro. ¹⁹dUvuta! Ragai visipi gorua vatepaavoi. Oa iava ro-ia pute-tavere ira vigeiva keriparoveira Seten. Ra va iava vo kareo rutu-ia tapo puteta voea-ia tasioro rakoru kare ora siikopi kare. Ra va iava viapau visii vuri piereve ro vurito. ²⁰eOpeita rorupaoro oiso purapata, Vuri tugararo igei vo reoroaro uvupaiveira. Viapau. Ari *Pautoa-ia roru iraopata ira visii vaivaisiaro rigatoreva rera vo uruiaro-ia oiso puraoro, Ragai voeaaro-a visii.*”

Jisas Rorupareva Rutu Oa iava Vearo Vaisi Purareva Pautoa-ia Aiteto

(Matyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹fVo vuutao-ia Tugoropato Uraurato rorua kareke piereva Jisas sopaaro-ia. Oa iava oiso puraroepa, “Aite, vii Re-ito Turaro vuvuiua-ia ora vo tapo rasioa-ia. Vii-ia vearo vaisi puraavoi. Uvare vi-igoa varao rutu vatauriva voea asavira oirara oea-ia taraiara toupai vo ora voea vo rugorugooaro-ia. Oa iava voea raga kareke pieriva oea oiso toupaveira osa garepa kakaero. Iu ita. Aite, vii raga vo ruipaaro osa oiso vearovira toupaveira.

²²g“Aite ragai vavaeoro-ia varao rutu tovoreva. Uva viapau irai oiratoa vai taraipa rutu ragai-ia Oviito. Ari Aite raga kataito. Ira ragai tarai iraopa ragai-ia. Ora viapau irai Aite-ia taraipa rutu. Viapau. Ari ragai raga rera-ia tarai iraoparai, ora voea oea-ia Aiteto kareke piepareveira Oviito ora rera vo ruipaaro sirova.”

²³Oire uva voea raga disaipel Jisas tapo toupai. Oa iava voea iare ora poreroepa oiso puraoro, “Oearovu oirara roruive vosa oarai kekepaive varao oara kekepatavoi vo vokio ragai ruvara-ia.

²⁴hAri ita, visii tavipaavoi oiso, Voari tu-ariri uva riro irara profet irara ora king irara oearoa orekerovu rutupa varao oisoa ruipapaave, oiso ra vara kekepaive varao Pauto vo Saraaro iava oara kekepatavoi. Uva viapau oisoa vara kekepaive. Ora vara tapopa ruipapaave oiso ra vara uvupaive varao oreoroa ragai iava. Uva viapau vo reo oisoa uvupaive.”

Vo Sameria-pato Ora Rera Keripatoaropa Siraoroepa

²⁵Oire uva iravu taraito Reo Taisi-ia toreroepa Jisas-ia kokarasa rera tavatavaeoro. Ira oiso puraroepa, “Tisato. Eake vai-a uvuiparai ra oai puraa. Ra va iava Tootoo Ovoi oua vao oa opesi asavira toupai?” ²⁶Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “Oavu rigato-a oa toupai Reo Taisi-ia. Oire uva apeisi ragavira rugorugoopau va vieipaoro?” ²⁷iUva Jisas vo reoro aatooro oiso puraroepa, “Turaro eera-a vii reraaro Pauto. Ira ragapa vii iava sopaua rutu vateri, ora vii vaaro rutu tapo rugorugooara rutu, ora gorua, ora taraiara rutu rera ragapa. Ora eisi osa ropa siraopau ira vii ruvara-iavi toupaveira, oiso rutu osa ora viipa siraopaveira.” ²⁸jOa iava Jisas oiso rera tavireva, “O ita! Torevokovira vo reo aatori. Uva oisi-a eisi osa iava uvuipaui ra va iava Tootoo Ovoi rutu ouri.”

²⁹Ari ita, ovusa rera ro riro taraito oiso ruipaparoepa ra ora rera raga vaisiaro raga vearoreve. Oa iava Jisas-re oiso puraroepa, “Iroutoa irao-a ira ragai ruvara-iavi toupaveira?” ³⁰Oa iava Jisas rera vo reoroa topa piepaoro oiso puraroepa,

^d10:19 Ap 28:5 ^e10:20 Sam 69:28; Dan 12:1; Hi 12:23; Re 13:8, 21:27

^f10:21 1 Ko 1:26-29 ^g10:22 Mt 28:18 ^h10:24 1 Pi 1:10

ⁱ10:27 Diu 6:5; Lev 19:18; Ro 13:9; Ga 5:14 ^j10:28 Lev 18:5; Mt 19:17

“Iraavu oirato ira Jerusalem iava vararoepa Jeriko iare. Uva vuri irara riro kaviru irara rerava aivaroiva raivaaro. Oa iava auero rutu rera varaaro ouiva voa rera vuvivira rutu upooro. Oa iava kopii ragaroepa rutu. ³¹Oire uva iravu koruou purapato pris ira vo raiva gaepareva. Oa iava voa rera vatavatareva vo raiva vatuario-ia avaro. ³²Uva iravu ita Livai ira oisoa Tugoropa Kepa-ia kovopareve, ira ita oisi raga rera kekeoro rera vatavatareva.

³³*“Oire uva iravu Sameria-pa irara iava rera, voeao oea oisoa voeava Jiu ora keripaave, ira voa rera kekeoro rerapa rirovira rutu siraoroepa.* ³⁴Oa iava rera ruvara iare tutuu piereva. Uva voa rera-ia aue wel petoreva. Ora wain ovi tapo oa ro iava kokoroepa vorarore kapuaria-ia, oiso ra opeisipe. Oa iava rera kae piereva ora rera oiraaro iare donki. Osa iava rerava avaroepa rera tovoosa oavu-ia tavete uusi piepa kepa. Oire uva voa-a evoa uva vearovira rutu rera tokireva. ³⁵Vokipavira moni erao kina (K2) vatereva ropa ira vo kepaaro-a va vao tavete uusi piepa kepa. Uva oiso rera tavireva, Vearovira rera tokipari. Ari vosa vii oaiaro-ia rera tokirivere, oire vosa vorevira vorera ra viipa oai kare piea vorevira. ³⁶Oire ra apeisi rugorugopauei? Iroutoa vai-a vo pevao iava ira oisi eisi rera piereva vo uvare rera ruvara-iavi toupere, ro ira vuri pieiva kavirupa irara?” ³⁷Uva va-a vao oa iava rera ro Reo Taisi-ia taraipato oiso puraroepa, “Ari ro oirato ira rerapa siraroepa rera tauvaoro.” Uva Jisas oiso puraroepa rerare, “O ita, uva oisi raga piesa avapauei.”

Vo Mata Vaio Iava Toupai Ora Maria

³⁸Oire uva vokapaoro avaparoepa raivaaro disaipel iraraaro tapo. Oa iava

ouruivu-ia karea viropa. Uva iriavu riakova, oira vaisiaro, Mata iria rera ou pieeva ora oira vo kepaaro iare, oiso ra aioa vai vateeve rerapa. ³⁹^lUva oira Mata taevaaro toupaveva Maria. Oa iava urioopa Maria rera Turaro koko-toaro ruvara iare. Uva voava rera vo reoaro uru piepaeva. ⁴⁰Vo osa Mata riro kovo rutu purapaeva aioara ravaapaaro rerapa. Oa iava oirare rugorugooara viriva rutu. Uva Jisas iare urioopa oiso purasa, “Turaro. Asi ragai taevaaro ragai arova avaoi. Oa iava ragai raga varao-ia virikasisiparai vara vatatopopaoro aioara. Oire uva apeisi vai-a vao rugorugopauei? Oiso ruipaparai ra oira aruri ragai tauvasa.” ⁴¹Oire uva oira aatooro oiso puraroepa ro Turaro, “Mata. Eakere riro rugorugooro rutu purapari ora vii iava sopaua vavata pie ragapaoro?” ⁴²^mAri ita, kataia ragapa poteparivoi oa vearopai viipa. Oa-a vao oa purasa oira vo vovouaro tovopaevoo Maria, oiso ra ragai vo reoaro uru piepaeva. Ari ita, viapau uvuipaveiei ra va vao vearo ruipa verave oira iava.”

Vo Toupai Variripa Pitupitu Iava

(Matyu 6:9-15, 7:7-11)

11 ⁿOire uva uvavu variripaoro toureva Jisas. Oa iava variri opesiroiva, iravu disaipelto rerare oiso puraroepa, “Vearopai Turaro ra igei tarai pieri variria vo pitupituario iava, oiso osa Jon ora rera voearo tarai piereva disaipel.” ²Osa iava Jisas oiso voea tavireva, “Vosa variripata, ra oiso purapata,

Aite. Vii vaisiaropa avivikepaiei va kae piepaoro rutu, uvare Tugoropa Vaisito-a vii.

Vii vaaro Sara urio pieri poeravira.

³*Vo vokio igei vateri aioa vao vo vokio iare.*

^k10:38 Jo 11:1 ^l10:39 Lu 8:35; Ap 22:3

^m10:42 Sam 27:4

ⁿ11:1 Mk 1:35

⁴*Igei varaaro vuri vovouro verari, vo rara oearovu iava oaravu vuriara vera rovopaio voeao oea igei vuri piepaiveira.*

Ora vosa kokarapara igei iare tutuu piepaive, oire varapa igei vatatopo piepari oiso, teapi vara-ia koveiovere.”

⁵*Uva Jisas oiso puraroepa, “Easi pasi, visii iava irai epao ira vatetoo vaiaro epao. Uva eera ovokivu-ia voki vuuta-ia avaroepa rera tavisa oiso, Ragaipa bret peruva vai vateri vatetoo oaa.* ⁶*Ari iravu ragai saratooaro urioparoi raivaaro ragai iare. Uva viapau aioa vaiei oa vatevere rerapa.* ⁷*Oire uva rera ro ira kepa sovara-ia toupaveira ira rerare oiso puraroepa, Auoro tupavo. Viapau uvuipauei ra ragai pugu pie ragari uusi arapa. Ari ita, kakae vure uusiai ragai tapo urua-ia. Uva viapau uvuiparai vi-ipa oavu avu vai vatesa! Oire uva apeisi-a?* ⁸*Visii tavipaavoi, Vosa taraiparoeri oiso, Ragai vatetooaro ro-ia, oire ra viapau rerapa aioa vai vatereva. Uva kasivarivira rutu rera arepareva. Uva va-a vao vituaro iava rera vatereva aioara.* ⁹*Osa iava oiso visii tavipaavoi, Pautoa-pa variripata arepaoro, ra va iava visiiipa vara vatepareve. Taraapata, ra vara kekepata. Rataoa totota, ra Pauto visiiipa karureve.* ¹⁰*Ari ita, voeao oirara oea Pautoa-pa variripaave, ra va iava orekerovu oupaive. Ari ro ira orekerovure taraapave, ra rera ita vara kekepareve. Ari ro ira rataoa totoreve, irapa eera Pauto karurevere, vo rara rera vaaro uvureve variria.*

¹¹*“Oire vosa irai oviitoo vaiaro visii iava irai aitetoo vai arepareve oiso purapaoro, Aite. Ragaipa ataritoo vai vateri, ra irai aioa. Uva apeisi-a? Ra aitetoo rakoru vai vatereve rerapa, raa? Via-pau.* ¹²*Ora vosa rera oviitoo rera aitetoo*

arepareve, oiso ra rera vatereve aue takura vao va aiosa. Ra pasi vuritoo vai vatereve aue siikopi? Easi eva tapopa viapau. ¹³*Oire visii vao vuri irara visiigoa veaopara vatepataveira ovii irara oavisiipa. Uva oisi-a eisi osa iava vearovira rutu taraipavio va-ia vao, Osa ragavira Aite veaotoa rutu ro vova vuvuiua-ia Tugoropato Uraurato pute pievira vatepareveira voeaopa oea rera arepaiveira rerare variripaoro.”*

Vo Oiso Puraaepa, Jisas Bielsebul Tapo Kovopare

(Matyu 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴*q**Oire uva Jisas iravu vuritoo tugarato kosi piereva iravu iava oirato ira iava gisipo kapuueva. Uva rera iava rera ro tugarato avaroepa. Oa iava ro kapuu gisipoto vovovira reoreoroepa. Uva va-a vao oa iava tavetave iraopaiva rirovira rutu rugorugooapaoro.* ¹⁵*Ovusa oearovu oiso purapaaepa, “Easi ro voeao vuri irara tugara kosi piepare aue Bielsebul vo goruaro iava, ro vuri irara tugara turarotoaoro.”* ¹⁶*r**Vo osa oearovu oiso purapaaepa rera arepaoro, “Ravotoa vai purari. Ra oai iava vii-ia taraiio oiso, O oiraopavira vii vao arureva Pauto vuvuiua iava.” Uva va-a vao oai oiso ruipapaaepa ra va iava vao rera tavatavaeive.* ¹⁷*s**Ari ita, osa voeao vovouoroaro-ia tarai rovoroea. Oa iava oiso voeare puraroepa, “Vosa oearovu oirara oavu katai sara ora roopa pieave, oire ora upoave. Ra va iava ora opesi pie ovoiaive. Ora vosa oearovu katai kepa iava, ra ora roopa pieave vo keparei puraro. Oire ra ora opesi pie ovoiaive ita.* ¹⁸*Vosa Seten rera raga ita Bielsebul ira vo saraaro ora sikaave, ra apeisi ragavira gorua oupaive ora voea-ia? Eisi osa ragaire purapatai oiso, Aue Bielsebul vo goruaro*

^o11:4 Mt 18:35; Mk 11:25 ^p11:9 Je 1:5-8; 1 Jo 5:14-15

^q11:14 Mt 9:32-34 ^r11:16 Mt 16:1; Mk 8:11 ^s11:17 Jo 2:25

*iava vuri tugararo kosi pieparevo. Asi vi-
apau oiso uvuipaai ra voea raga ora kosi
piepaave. Uvare voea raga ita-a.* ¹⁹Oire
vosa Bielsebul oiraopavira ragai tauva-
pareve vo osa vuri irara tugara vera-
paa, oire ra irou visii voeaaro tauva-
paive vuri tugararo verapasa, raa? Uva
voea-a evoea visii raga voeaaro oea visii
vo vuriaro karekeivere poeravira rara.
²⁰^tAri vosa Pauto vo goruaro ragai tau-
vapaive voeaoro vuri irara tugara kosi
piepaoro, oire ra va iava oiso taraita,
Pauto vo Saraaro pou pirora visii iare osa
viapau va eveitavora.

²¹^u“Vosa riro varivaritoo vai ora irai
okepaiaro-ia uutuparo togava vaiva, ra va
iava vearovira rutu vara rutu rera varaaro
oriruvira toupaiive.” ²²Oire ra irai riro vari-
varitoo vai karero viro rera iare. Ra
rera-ia putereve varao rutu itooro rera
ruvara-ia togara ora toorio varao upo
purapara oara-ia rariparo. Ra va iava
vara rera varaaro roo pierave oearovu
rutupa.

²³^u“Vosa irouto ro ira viapau oiso ragai
tapo kovopareve, ira-a eera ragaire isivapa.
Ora vosa irouto ro ira viapau ragai iare
oirara gurupareve, ari ita uva rera-a eera
ira oirara sikasikapareveira ragai arova.

Vurito Tugarato Vorevira Voreroepa (Matyu 12:43-45)

²⁴“Vosa iravu iava kosiro viro ro-ia tu-
garato vore avoaro raaka tapi voa ora
rerapa toua vaire taraasa rearea taraa-
paoro. Oire ra taraa ragaparevoiva, oiso
puraro, Voreparai vo kepaio iare uva
tou rovopaavora tuariri.” ²⁵Oire vorero
vo kepa kekesa, vo rara vo kepa vi-
ouive va rekooro. ²⁶^vUva va-a vao oa-
ia oisoa oevu erao vatara tugara tu-
vetuvepareve ora rera iare, voeaoro oea

vo vovouaro vuri vovouo oisoa rera
vo vovouaro-ia putepaive rutu. Oire
ra voea rutu tapo koataro vorevira voea
tapo toupasa voa vo oirato sopaaro-ia.
Ra va iava rera vo *touaro ro oirato vuri
iraope rutu vo touo-ia puteoro oa-ia rera
ro rovopato tugarato oisoa rera sopaaro-ia
tou rovopareve.*”

Vo Rorua Rutu Oupa Pitupitu Iava Toupai

²⁷^wJisas vo reo purareva ovusa riro
irara toupaiava. Oea vuruvuru-ia iriavu
riakova toupaeava. Iria oiso puraopa
kearaoro, “O-ia iria vii kavauvea ora vii
roro pieeva iria rirovira rorupae, uvare
viraakoava toupaevoi.” ²⁸^xVo osa Jisas
oira vo reoaro aatooro oiso puraroepa,
“Viapau. Asi voeaoro oea Pauto vo reoaro
uvupaoro va sirova vearovira utupaave,
oea roruive.”

Oearovu Ruipapaaepa Oiso Ra Ravotoa Vai Kekeive

(Matyu 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹^yUva rirovira ora gurupaaepa. Oa
iava oiso voea tavireva, “Visii vao vo
vokio iavapa irara vuri irara. Visiigoa ra-
gai arepata oiso ra ravoto reesi vai pu-
raa ora ragai reesipasa. Ra oai keketa.
Osa viapau oiso ra visiipa va puraa. Ari
vao raga-a vao oa keketaverea oiso osa
piereva Jona ravotovira.” ³⁰Vo tuariri uva
Jona ro reo topa piepato profetato vao
reesia karekereva voeaopa Niniva, vo
osa ravotovira vo pevapa voki-ia vova
atarito sopaaro iava vorevira toreroepa
oirara vuutaaro-ia. Oire uva oisi-a eisi
osa pieaverea ravotovira visiipa va vao
reesia karekeoro visiigoa vo vokio-ia
toupatavoi. ³¹^zUva vo osa vo vokia-a
vao oa-ia Pauto oirara rovirieireverea,

^t11:20 Eks 8:19 ^u11:23 Lu 9:50 ^v11:26 Hi 10:26; 2 Pi 2:20

^w11:27 Lu 23:29 ^x11:28 Lu 8:21; Jo 15:14 ^y11:29 Mt 16:4

^z11:31 1 Kin 10:1; 2 Kro 9:1

ovusa kwin o oisova Siba rovirieia-ia toreviewea aue kort. Oire ra voeao vo vokie iavapa irara togaeverea reoara-ia. Eake iava? Uvare oira o kwin tauai rutuva urioopa Solomon vo taraiaro uvusa, uvare riro taraitoa. Ari ita, uva vo toupavevoi ro ira Solomon-ia putepare. Vo osa viapau rera vo rearo uvupata vovouisiro oavisii poresa. ^{32a}Utupau Pauto oirara rovirieireverea vo vokie-ia oa-ia voeao Niniva kortua-ia toreviewea. Ra vo vokie iavapa irara togaive reoara-ia. Eake iava? Uvare Jona vo rearo uvuiva vao oa-ia voea tavireva. Oa *iava sopaura oaive poreiva. Ari ita, vo toupave visii vuutaaro-ia ro ira Jona-ia putepare.*” Eisi osa puraroepa Jisas ora rera iava tavipaoro.

Varaua Vo Aviaviaro

(*Matyu 5:15, 6:22-23*)

^{33b}Uva oiso puraroepa, “*Viapau vuvavara rukuepaiveira, ra vara tovopaive rikuara sovava-ia vo kepaara sovava-ia, eke vo baket vai roeroaro. Viapau. Asi vo tebol ivava-ia oira tovopaiveira. Ra voeao oea koatapaave vo aviavi kekepaoro vao-ia aviavia.*” ^{34c}Oiso-ia osireitoarei-a aoa auempa sopaua. Vosa osireiara oavisii roroiavira toupave, oire sopaura oavisii rutu tapo roroiavira ita aviavira toupave. Ari vosa osireiara oavisii tapo rupavira toupave, oire oisi raga ita tapo sopaura oavisii rupavira toupave. ³⁵Oisi-a eisi osa raga ita ora vatatopopata. Teapi eva aviavia oa visii sopaa-ia toupai rupape. Ra va iava viapau vearo rugooro eveita. ³⁶Oire vosa visii iava rugugooara rutu aviavira toupave, ra viapau oa visii vara iava rupape. Oire ra oiso aviavipaive osa vuvavu o iria roropaive visii rutu-ia.”

Vuri Pitupitu Puraiva Farisi Voearei Ora Tisa Irara

(*Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47*)

^{37d}Vo reo-a vao oa purareva Jisas. Oa iava iravu ratarataa vovouto Farisipato rerare keeroepa oiso ra rera tapo aioreve. Osa iava Jisas koataroepa tebol-ia pausa. ³⁸Oire uva rera ro Farisipato rerava vurapaveva osa voa paupaoro aiopaveva, uvare viapau vavaea sisu roveveva Reo Taisi sirova utupaoro. Oa-a vao oa iava rirovira rutu rugugoo iraoparoepa. ³⁹Uva Turaro oiso rerare puraroepa, “*Visii vao-ia Farisi visiigoa kap iava varaua raga sisigarue piepataveira ora aue dis, osa visii iava sopaura oavisii agasipape varao iava kavirupa vovouro ora varao vuri pitupituro.*” ⁴⁰Visii vao evao kukue irara. E Pauto auero iava varaura raga purareva, uva viapau tapo vara sopaa-ia purareva, raa? ⁴¹Ari ita, vao oa visii sovava-ia toupave oa-ia uvuipatai ra va-ia voeao apota irara tavata. Oire vosa oisi oiso piepata, ra va iava visii iava auero rutu sisigaruepape.

^{42e}“*Visii vao-ia Farisi visiigoa ora vatatopo iraopata. Visiigoa vao garepa aiorovi iava akuku aioro katakataivira vara vatevate ragapataveira varao iava tautauara rutu iava. Oiso ra utuiva geesi purapata Pautoa-pa koruou purapaoro. Uva eisi osa piepaoro torevoko pitupitu vatavata iraopataveira ora varao visii varaaro Pautoa-pa siraopa vovouro. Eisi osa vo pitupituro purapata koruou purapasa. Oire ra viapau opitupiturovu varao reipara kavupata. Ra va iava visiipa torevokopape.*”

⁴³“*Visii Farisi ora vatatopo iraopata. Visiigoa oirara rutu osireiara-ia pau rupapataveira Reo Taisi Uvupa Keparo sovava-*

^a11:32 Jna 3:5

^b11:33 Mk 4:21; Lu 8:16

^c11:34 Mt 6:22-23

^d11:37 Lu 7:36

^e11:42 Mt 23:23

ia vo rovopara-ia paupa tavukiro. Ora riro oiso ruipa irara visii ra oirara rutu visiiva vearo voki purapaive visiipa ora avivikepaoro voraro uupa tapirovi.

⁴⁴ “Visii vao-ia ora vatatopo iraopata. Visiigoa oiso rutu toupataveira osa tova vao oa rasito sovara-ia toupaveira. Oire ra oirara viapau va-ia taraipaoro va ivara-ia tasiapaoro vokapaive vo eruro ivara-ia. Eisi osa visii iava sopaura toupaveira vao iava vuri vovouro.”

⁴⁵ Oire uva iravu riro taraito Reo Taisi-ia ira rera vo reoaro aatooro oiso puraroepa, “Tisato. Asi vii eisi purapaoro igei tapo toviparivoi.” ⁴⁶ Oa iava Jisas oiso puraroepa, “Visii vao tarai irara Reo Taisi-ia visiigoa ora vatatopo iraopata. Visiigoa riro vavatapa ruuro-ia oirara ogata piepataveira varao visii raga varaaro reo goruro. Vo osa ora visii raga tapo viapau varavi-ia pitupata sipareoaravi raga iava voea tauvapasa oea vara kaepaive.

⁴⁷ ^f“Visii ora vatatopo iraopata, uvare voari tuariri aao irara oavisii oisoa profet irara upopaive. Oa iava voea vo tova uruiroaro oritopataveira. ⁴⁸ Oire uva oisi raga-a oiso osa piepaoro visii vo rugorugooroaro karekepatavorao oiso purapaoro, Vearo pitupitu-a vao oa puraiva voeao igei aao iraraaro voeao profet irara upooro. Uva va-a vao oa iava voea vo tovaroaro oritopataveira. ⁴⁹ ^gAue iava uvare Pauto ora rera taraiaro-ia riroa oiso puraroepa, Voea iare profet irara sipoaverea ora voeao aposel irara. Oa iava voea iava oearovu tariopaiverea voea upopasa. Ra oearovu tapo voea iava vuri piepaive. ⁵⁰ Uva va-a eva oa-ia voeao vo vokio iava voea vo vuriaro vo voriaro ouivere. Aue iava uvare profet irara upopaiva voari tuariri rutu. Uva vo vokio-ia tugurasa urioi oisi raga

piepaoro oiso. ⁵¹ ^hOsa raga ita voari tuariri uva Ebel uporeva araakoto ro torevoko vovouto. Oire ira-ia rovoepa. Uva Sekaraia-ia pou virosa vo pitupitu raga urioepa. Uva oearovu tapo ita oea upoiva Tugoropa Kepa iava vo tugi vuutaaro-ia ora eravao. Uva voea-a voea oea iava eva puraiva ovuria oiso eva oa vorevira visii-ia oiso kare piereverea Pauto.

⁵² “Visii riro tarai irara Reo Taisi-ia visiigoa ora vatatopo iraopata. Aue iava uvare ki veratavora o tarai oupava. Oa iava Tugoropa Vuku karupataveira ovukua-ia taraia toupaveira. Oire uva va-a vao oa-ia ora visii ruture raiva tupatava. Vo osa oearovu oiso ruipa ragapaave ra koataave. Oa-a eva oa-ia visii raga vo vovouroaro-ia paipaipaiveira oearovu, aue iava rara visii raga voeare tupapata.”

⁵³ Oire uva Jisas vo kepa iava kosiro viropa. Oa iava voearei voeareo Farisi ora Reo Taisi-ia tarai irara kasipu iraoaepa. Oa iava rera togapaiva oreorovu-ia. Vo osa oaravu rutu akeara purapaiva rera akepaoro, ⁵⁴ oiso ra rera tavatavaeive. Oire ra oreoi uvuivora rera gisipoaro iava rera iava gasiive kortua iare.

Ora Vatatopo Iraopata Vaopa Kuuvupa Pitupitu

(Matyu 10:26-27)

12 ⁱRiro tukuro rutu (tausen) oirara ora guruaepa. Oa iava voea iava tupa piropa rutu. Oire uva vo vuuta-a vao oa-ia Jisas ora rera voearore disaipel reo rovroepa. Uva oiso puraroepa, “Avoeao. Vaopa kuuvu pitupitu ora vatatopo iraopata. Oa oiso rutu toupaveira osa vao yis Farisi vo pitupituro voeao riro ratarataa vovou irara. ^{2j} Ari ita, varao oara rutu vataupa-peira, oara karekepere utupaua poer-

^f11:47 Ap 7:51-53 ^g11:49 1 Ko 1:24; Kl 2:3 ^h11:51 Jen 4:8

ⁱ12:1 Mt 16:6 ^j12:2 Lu 8:17; Ef 5:13

avira vore viaea-ia. Uva ita, tavuru-vira oisoa toupave, oire ra utupaua oirara vara-ia taraipaave. ³Oire vo reo oara purapataveira vo rupa-ia, ore-oroa uvuivere vo ravireo-ia. Ari vo reo oa-ia ogaogavira ora reopataveira vo kepaara sovara-ia, oarava torepaveira oearovu voraro ora reopa tapiro vara iava siposipopaoro.

**Oirato Uvuipa Ra Uririparo
Kataitoa Ragapa
(Matyu 10:28-31)**

⁴k“Vate irara oaa, visii tavipaavoio oiso, Opeita voeao ragapa uriripata oea visii iava varaura raga kopii piepaiveira. Uva voea evoea viapau uvuipaai ra utupaua oavu avu vai ita puraive vo visii-ia. ⁵lAri visii tavi iraopaavoio rutu ro iava irapa uvuipatai ra rerapa uriri iraopata. Ro-ia Pauto irapa uriri iraopata. Ira uvuiparoi ra oirato kopii pie ovoireve. Uva toupai tapo rera vaaro gorua vore utupaua uva oirara vikirevere vore vuri tapi. Iu, eisi osa visii tavi iraopaavoio oiso, Eera irapa uriri iraopata.

⁶“Ari ita, taraipatai oiso, Oirara vo vavae kokio kare garepa kare voripaiveira aue-ia erao toea (2t). Osa Pauto viapau oisi iravire ovauparo eisi. ⁷mAri ita, visii tokipaoro visii kukuearo iava oru-ara rutu vieireva. Uva va-a eva oa iava viapau uvuipatai ra uriripata. Visii vaoro voria vo kareo voriaro-ia putepaiveira garepa kare kokio kare. Eva-a oa vituaro iava Aite vearovira visii tokipareveira.

**Vo Jisas Iava Siposipopa
Pitupitu Toupavoi**

(Matyu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸n“Visii tavipaavoio oiso, Vosa irai ragai vaisiaro iava taviro vo oirara rutu

osireiaro-ia oiso puraoro, Eera-a ragai reraaro Turaro. Oire uva ira-a eera vaisiaro iava taviraverea ita, ragai Oirato Oviitoaaro vo enselpa irara osireiaro-ia voeao Pauto voeaaoro. ⁹Ari ro ira ragaire isivaro vo oirara rutu osireiaro-ia, ragai tapo ita irare taru isivaraverea vo Pauto voeaaoro enselpa irara osireiaro-ia.

¹⁰“Ari ita, ro ira ragaire oavu takau vaisi purareve vuria, oa-a eva verarevere Pauto rera iava. Ari vosa ro ira Tugoropato Uraurato-ia takau vaisi purareve, uva va-a eva oa-ia Pauto viapau rutu oiso uvuipa ra evo vuri verareve rera iava.

¹¹o“Oire vosa visii rovirieisa kortua-ia visii sipopaivere vorarore voea vo keparoaro-ia Sinagog. Ora vosa vorarore gavman irara osireiaro-ia ora reipa irara kort purasa visii sipopaivere uvare ragai sirova utupataveira, oire ra viapau oiso uriripata voeapa oiso rugorugopaoro, Apeisi ragavira reoara pukopaiovere? ¹²Uvare vo vuutavi raga-ia Tugoropato Uraurato visii tavirevere vo reo iava oa-ia voea vo reoroaro pukosa auepata.”

**Reo Ruu Vao-ia Riro Monitoa
Iava Oirato Ira Kokororoepa**

¹³Oire uva iravu voea iava oirara ira Jisas-re oiso puraroepa, “Tisato, oiso ruipaparai ra araokotoa oaa taviri. Ra auero roo piereve varao aite varaaro. Oire ra ragaipa oarai vaterere.” ¹⁴pOa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “Irouro ragai reesirevora vei rovirieisa. Ora veipa auero roo piesa vei aitearo varaaro?” ¹⁵Oa iava voeare oiso puraroepa, “Avoeao. Ora vatatopo iraopata. Ra vearovira rutu uutupata. Opeita orekerovu riiriipata. Ari ita, ro ira riroara rutuva toupave orekerovu, oire uva uvuipa ra

^k12:4 Jo 15:14-15 ^l12:5 Hi 10:31 ^m12:7 Mt 12:12; Ap 27:34

ⁿ12:8 Mk 8:38; 2 Ti 2:12; 1 Jo 2:23 ^o12:11 Mk 13:11; Lu 21:14

^p12:14 Mai 6:8; Ro 2:1, 3

vara-ia riro kaekae tootoo tapo oupareve? Easi viapau!”

¹⁶ Uva voeapa oavu reo ruu vatereva Jisas. Oa-ia oiso puraroepa, “*Aio kovo iravu riro monito oirato vaaro, okovoa rirovira aio puraera.*” ¹⁷ Osa iava ora rera raga sopaaro-ia oiso rugorugoooparoera, Eake vai puraa? Viapau oiso kepa vaiei ragai oaiaro oa uvuipai varao aioara gurusa oa-ia vara oriruoro. ¹⁸ Uva oiso puraroepa, Oiso ragavira va pupapaavoi. *Vara rutu varao aio kitupa keparo pakopaavoi vara rigaoro. Oire ra riroa rutu puraa va-ia vao. Ra va iava vara rutu witaru gurua voa ora varao vearopara ragai varaaro vo kepa-ia.* ¹⁹ ^qRa ora ragai raga ora tavira oiso puraoro, Riroara rutu vearopara vii varaaro. Oara vearovira touvora riroara rutu-ia ivara voarire utupaua tapo uvuivira. Oire reareau aiopaoro, ora ukaiopaoro tapo, ora roruvira touri. ²⁰ ^rOa iava Pauto oiso puraroepa rerare, Auoro. Kokoropato-a vii, viigoa kopiipauvei vo rupao raga-ia. Osa vara rutupe varao oara vatatorivo. Oire uva iroutoa vai vii varaaro ourevere? ²¹ Eisi osa ragavira ita oearovu orekerovu rutu vo rasio raga iava voea varaaro gurupaiveira ora voeapa vo Pauto osireiario-ia. Vo osa Pauto voea vaisipareveira oiso, Apota irara raga voea.”

Pautoa Raga-ia Raripasa

(Matyu 6:25-34)

²² Oire uva Jisas ora rera voeaarore disaipel oiso puraroepa, “*Osa-a eisi osa iava visii tavipaavoi oiso, Opeita ora visii varaarore rugorugooopata rutu tootooara oiso pupapaoro, Eake vai aiopaio? Ora eake vai-ia varaura oaio rakurakupaio?*” ²³ Aioarei ora varoa viapau oiso uvuipai ra visiipa vearo tootoo vai vatepaive.

²⁴ ^sOire voeaore kokio kare rugoopata oea viapau wit taraapaaveira, ora tapo viapau oiso aio gurupaaveira. Uvare viapau voea kepa vaiaro aio gurupasa ora orekerovu oaive tovopasa. Ari ita, Pauto voea vatepareveira aioara. Oire uva visii oirara voriaro vo kare vo voriaro-ia putepaiveira rutu. Oa iava Pauto putepievira visii tokipareveira. ²⁵ ^hroutoa vaiei visii iava ira uvuiparoi ra ivara vai sigusiguvareve ora rera vo tootooaro uvuiooro, vo rara rirovira rutu rugorugoooparo ora rera tootooaro? ²⁶ Oire vosa viapau uvuipatai ra oiso oavi gareavi vai purata ivara siguvapaoro, ra eakere riroara ruture vovousopata?

²⁷ ^u“*Vearovira rutu rugoopata auere kokookoara oara ratau tou ragapaiveira. Ari ita, viapau oiso ora varapa kasivaripa-peira kovopaoro ora rakurakupara vai turupaoro. Ari ita, visii tavipaa aue iava King Solomon riro orekerovu rutu-ia pituto, ira oisoo ora rera raga ora oritoparo tuariri rutu. Uva viapau oiso vearo oritoo vaiaro rera oaiaro vearoara rutu oiso osa varao-ia kokookoara.*” ²⁸ ^lIu, isiso kouro toupai varuparo. Uva vokipavira vo kouro tosi-ivere vara vikisa tuituia-ia. Uva vara-a evara okouroa oritopareveira Pauto. Oire uva apeisi-a? Easi uvuiparoi Pauto ra oiso visii tapo orito iraopareve? Ari ita, oiraopavira viapau oiso uvuivira rutu raripatai rera-ia. ²⁹ Eisi ra opeita rirovira rugorugooopata oiso, Eake vai aiopere, o eake vai-ia ukaioviovere? Ra varare taraapata. ³⁰ ^vAri ita, rupa vovou irara oisi eisi oiso rugorugooopaaveira varare varao. Va-ia vao taraiparoveira Aite oavisii ro vova vuvuiua oiso, Vosa viapau aioara vai, ra ogoepaoro kopiitavere. ³¹ Easi uvuipatai ra vao ruture rugorugoo iraopata Pauto vo Saraaro vare

^q12:19 Ekl 11:9; Je 5:5 ^r12:20 Jer 17:11; Sam 39:6 ^s12:24 Jop 38:41

^h12:25 Sam 39:5 ^l12:27 1 Kin 10:4-7 ^v12:30 Mt 6:8

taraapasa. Ra va iava vara tapo evara vateveve visiipa.

Vearopara Gurupasa Vo Vuvuiua-ia

(Matyu 6:19-21)

³²w“*Opeita uriripata sipsip ragui ragai voeaaro. Ari Aite oavisii reo ovoi purareva rera vo Saraaro vatesa visiipa, oiso ra va iava oearovu oirara tokitavere voeapa reipaoro Pauto tapo toupao.* ³³xAri auero rutu vateta oearoipa. Ra vara voriiive. Oire voeao vateta vo moni oea apotapaaveira voea tauvapaoro. Ra vaore moni bokis taraata oa viapau vuripapeira. Oire ra va-ia veaopara guruta vo vuvuiua varao oara viapau opesipape vo vuvuiua-ia. Aue iava uvare kavirupa irara viapau voare tutuu piepaiveira. Ora viapau rivute kare vara vuri piepaiveira voa. ³⁴yOire uva vo tavuki-a vao visii vaaro oa-ia visii varaaro veaopara toupavereva, uva vo tavuki-a eva oa-ia visii vo vovouaro toupavereva veaoparare rugoopaoro.

Kovopa Irara Iava Voeao Oea Vatatopopaa Uutupaoro

³⁵“*Goruvira tuuta aue-ia takipa iro.* Oire ra vuravuara rukueta vatatopovira tuevira tousa. ³⁶Ra oiso rutu tuepaoro touta, Oea rore reito tuepaoro toupavoi. Ira riroa iava riako oupa aio kareparoi. Oa iava rerare tuepai vo osa voava kareparo. Ra voava tupa totosa pouro viro. Oire ra rerapa karuive ikavira. ³⁷Ra voava kareoro voea iare pouro viro osa torevira raga toupave voea kovopa irara. Oire ra va iava rirovira rutu roruive. Ari ita, oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Ora rera raga vaisiara vara piepaoro ro reito tuu iro goruvira takirevere. Oa iava voava voea tavirevere pausa tebol-ia. Ra rera raga

voa voeapa aioara vatevaterevere. ³⁸Ari vosa voki vuuta rutu-ia pou virooro uri-oro, eke vo osa rovo gau purapareve kookai, ra voea kekereve osa viapau uusipaave. Oire ra va iava roruive voea kovopa irara.

³⁹z“*Vaore rugoopata vao-ia. Vosa rera ro ira vo kepaoro-a tarairo oiso, Vo voki-ia kavirupato urioparoi. Oire ra viapau oiso rera eaka ragaparevori osa vo kepai tateoro kavirua koataparoi. Viapau.* ⁴⁰aOire uva visii tapo vatatopopatavere tuevira. Aue iava uvare Oirato Oviitoaoro vo voki-ia uriorovere oa-ia viapau taraipata oiso, Vo voki-ia uriorovere.”

Vearotoa Iava Kovopato Ora Iravu Vurito Kovopato

(Matyu 24:45-51)

⁴¹Oire uva Pita oiso puraroepa, “*Turaro. Easi vii vao reo ruu vatepari igei ragapa, eke oirara rutupa tapo?*” ⁴²bOa iava Jisas oiso puraroepa, “*Easi, aa ro-a ro tokipato ira toupave veoro rugorugoo vaiva, ra va iava osivu avu rutu ora rera vo kovoroaro tokipareve? Vosa ro ira oisi ragavira oiso-ia toupaveve, oire uva rera-a eera ira reesirevere reito rera voeaoro kovopa irara tokipasa. Ora voeapa aio vatepasa vo voea vo vuutaroaro-ia aiopa vuutaro.* ⁴³Oire ra utupavira rera reitoaoro vorevira vorero. Uva rera reraoro kovopato kekerevere, vo osa varao rutu purareve oiso osa rera tavireva voari tuariri. Oire ra va iava rorureve rera ro kovopato. ⁴⁴Oiraopavira visii tavipaavoi oiso-ia, Reito oaro oiso rera tovoreve auero rutu tokipasa varao rera varaaro. ⁴⁵Oire ra pasi ora rera raga sopaoro-ia rera ro kovopato oiso rugorugoo, Viapau uvuiparoi ragai reraoro reito, ra vorevira vorero ovoki-ia ikavira. Oire ra va iava

w12:32 Jo 21:15-17 x12:33 Mk 6:20 y12:34 Mt 6:21

z12:39 Mt 24:43; Re 3:3, 16:15 a12:40 Mt 24:44; Mk 13:33 b12:42 Lu 7:13

rovoro oearovu kovopa irara upopaoro. Ora airorovu kovopa riako tapo upopareve. Ra va iava rovoro aioa raga purapaoro, ora aue ukaio spak vuri reoreoro raga purapaoro. ⁴⁶Oire vosa oisi piepareve osa rera ro reito vorevira vorero ovokivua, ovusa vo voki-ia rera ro kovopato viapau rerare tuero. Vo voki-a vao oa-ia oisoa viapau rerare rugorugopaoro toupaveve. Oire ra va iava rera ro reito rera vuri piereve rutu. Ra va iava vo vuri tapi rera tovoreve voea ruvara-ia oea viapau vearovira ora voea vo kovoroaro tokipaive.

^{47c}“Kovopato oiso taraiparo rutu rera reraaro reito vo vovouaro-ia. Uva viapau rerare tuevira vatatoroi, uvare viapau rera vo vovouaro sirova utuparoveira. Oire uva rera-a eera ira vuvivira rutu uporevere taru reito. ^{48d}Ari ro kovopato raga ira viapau oisoa taraipa vo reito vo ruipaario-ia, oire ra oiso raga ita tarai asavira viapau vearo kovo vai purareve. Oire ra va iava oisivi raga ita gare visivi rera uporeve reito. Ora iroutoa rutu-a ro ira vearo taraiva toupaveve, ira ita uvuiparoi ra vearo kovo purareve rera vo taraiaro oirao pieoro vo oearovu osireiario-ia. Ora vosa Pauto irai ruvara-ia oisi oiso oai riro kovo vai tovoreve oiso ra va purareve, oire ra utupavira Pauto oiso ruiparo ra vearo vai kekereve vo kovo-ia vao oa tovoreva.

Jisas Vo Kovoaro Oa Oirara Roo Pieva

(Matyu 10:34-36)

⁴⁹“Urioraera tuituia kasisa vo rasitoo-ia. Uva oiso ruipaparai ra ikauvira vuvuoro vuriara rutu rovape vo rasio iava. ^{50e}Oa vituaro iava oiso ruipa iraparai ra ikauvira baptaisa vai oua, ra vo tavakao opesipe vao oa ragaipa siitoka vatepaiveira. Obaptaisa iava sopaua rirovira rutu ra-

gai iava siraope. Ra vo tugurape uva opesipere vo sirao utupaua. ⁵¹Esa pasi oiso vaio keapatai, Varao rutu upoara opesi piesa urioraera vo rasio-ia, raa? Viapau. Easi oiso oiraopavira visii tavipaavoi, Ragoa voea oirara oisi piesa urioraera, ra ora voea iava voearei puraive ora tokopaoro. Oa iava oevu ragai vo reoaro uvuive osa voea-ia oevu raga viapau. ⁵²Vo voki-a vao oa-ia oira vavae toupavere katai kepa-ia. Oire uva voava ora voea-ia voearei puraivere ora voea-ia tokooro oiso, operuvavu aitereivuva ora upoave ragai iavirava. Osa ita aitereivu vo peruvava ora uposi ita. ^{53f}Ora vo osa aite irara ovii irarava ora upoavere. Ovusa ita voea-ia ita ovii irara aite irarava ora upoavere. Osa ovii riako aako riakova ora upopaave. Ovusa aako riako ovii riakorova ora upoave. Ovusa oirato aakovaaro taatovava ora upopao. Ovusa oirato vatuvavaaro oirava ita taatova oira ita ora upopao.”

Vo Pitupituo Varao-ia Taraipasa Oara Karekesa Auepape

(Matyu 16:2-3; Mak 8:11-13)

⁵⁴Oire uva Jisas oirara ruture oiso puraroepa, “Rukuta kekepataveira vo osa uriopaoi vova uva ravireo rokopareveira. Oire ra va iava ikauvira oiso purata, Kokeva kovesa auepaoi. Ari oiraopavira iria kovepaoi rara. ^{55g}Oire uva oisoa kiuvu tapo sovopaoro oiso purapata, Ravireo rirovira kasiraoparoi rara. Ari ita, uva oiraopavira osa karekeparoveira eisi. ^{56h}Avoeao! Riro ratarataa vovou irara rutu visii. E vearovira rasito vo reesiaro kekepataveira ora vuvuiua, raa? Oire uva apeisi iava viapau vo vokie vo reesiaro eveipata varao iava oara purapaavorao.

^c12:47 Nam 15:30; Diu 25:2 ^d12:48 Lev 5:17 ^e12:50 Mk 10:38; Jo 12:27

^f12:53 Mai 7:6; Mt 10:21 ^g12:55 Mt 20:12 ^h12:56 Mt 16:3

Vo Toupai Ora Agiagipa Ro Tapo Irai Vii Iava Gasisa Aueparo

(Matyu 5:25-26)

⁵⁷“Oire eakere visii raga vearovira rutu rugorugoo rovo asapataveira. Ra va iava viapau torevoko rugooro rovirieipata varao purapaoro?” ⁵⁸Vosa touvira raivaaro vokapaoro avapasi ro tapo ira vii iava gasireve, oire ra raivaaro raga tousi. Oire uva vo vuuta-a eva oa-ia uvuipau ra rera tapo vorevira ora agiagi. Teapi rera eera viiva avaro reo rovirieipato vavaearo-ia vii tovosa. Oa iava vii vaterevere polis irarapa. Oire evoea vii tovoive tuukepa kepa-ia. ⁵⁹Oiraopavira visii tavipaavoi, Viapau rutu uvuipau oiso ra ikavira tuukepa kepa iava kosi virou. Ari vo raga rara varavio rutu garepa pitupituro vuriara vori rovoru. Ora varao riropara varao rutu oara voriaro opesi pie rovorivere rutu.”

Ro Ira Iava Sopaua Viapau Pore Piro Ira Opesirovere

13^jOire uva ovokivu-ia oavuu oirara toupai oea Jisas tavipaiva oavuu iava Galili iava, oea uporeva Pailat voea iava revasiva karasa. Oa iava oira uverereva varao tapo oara-ia Pautoa-pa koruoua purasa auepaape voea Jiu-pa irara. ²⁻³^kUva Jisas voea vo rearo aatooro oiso puraroepa, “O ita, oiso rugoopataveira, Voea raga pute pievira vuri vovou purapaiveira oea rirovira tavaka siraoaro oupaiveira oiso rutu osa voea oea uporeva Pailat. Ovusa oavuu oea vearovira toupaveira viapau vuri vovou purapaiveira. Uva visii tavipaavoi, Viapau torevokopai evo rugorugoo, uvare vaepai voeare rutupa. Oa vituaro iava uvui

iraopaai ra vovouisi oaipe poreive Pautoa iare. Oa vituaro iava vosa viapau visii vao sopaura oavisii poreta vova vuri vovou oavisii iava, oire uva va-a eva oa vituaro iava visii rutu opesitaverea taru oisi raga ita eisi. ⁴¹Oire voea-ia katai tau vo peva vatara (18) rutu oirara voea-ia oea rakuva riro kaekae kepa koveoro vo uuko rovu vaturo-ia vao Siloam, oa iava kopiiapa. Oire uva apeisi rugoopatui? Voea vo vuriaro oearovu vo vuriaro-ia putepaivoi voea oea epao Jerusalem-ia, uvare oisi raga kopiiapa, raa? ⁵Torevokovira visii tavipaavoi oiso, Viapau rutu. Ari ita, vosa viapau visii vao sopaura oavisii poreta vova vuri vovou, oire uva va-a eva oa vituaro iava visii rutu opesitaverea taru oisi raga ita eisi.”

Reo Ruu Vo Evaio Iava Oa Viapau Aio Kuero Vai Purapaive

⁶^mOire uva oavu reo ruu kosi pierava oa-ia oiso puraroepa, “Iravu oirato varuparo fik ova paureva wain kovo-ia rera vaaro. Uva utupavira urioroepa vo eva kekesa, oiso ra aio kue vai kekerere vo osa viapau oiso kuepape vo eva. ⁷ⁿOa iava rera roari vo kovo tokipato tavireva rera ro reito oiso puraoro. Uvupari? Vo peva rutu-ia aue ivaara oara sovara-ia oisoa urio ragapara vo eva ivia ragapasa, osa viapau aioara vai vo eva-ia. Oire uva vii taviipaavoi ra vo eva toeri. Eake iava? Uvare rasia goruaro opesi pie ragapaiveira. Osa viapau aioara vai vo evaio iava toupai. ⁸Oa iava ro kovo tokipato oiso puraroepa, Reito, eaka rovou. Ra vo eva vituaro eri rovoavere bulmakau opokoaro tovo rovosa voa gorua vatepasa. ⁹Easi pasi, uvuipai ra oiva-ia kuepe vo eva vao. Vosa viapau, oire ra vo eva tateri.”

ⁱ12:59 Mk 12:42 ^j13:1 Mt 27:2 ^k13:2-3 Jo 9:2-3 ^l13:4 Lu 11:4

^m13:6 Mt 21:19 ⁿ13:7 Mt 3:10, 7:19; Lu 3:9

**Iriavu Riakova Iria Ravotovira
Porete Piereva Jisas Sabat Voki-ia**

¹⁰ Jisas ovokivu-ia Sabat voki voeapa siposiporeva Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog sovara-ia, ¹¹ ovusa voa iriavu riakova toupavea iria-ia vurito tugarato oisoa toupaveve. Oire uva oira-ia oisoa toupaooro oirapa riroa upia rutu oisoa vatepareve katai tau vo peva vatara (18) ivaro rutu sovara-ia. Uva va-a vao oa iava oira iava avuaua puko piropa. Osa iava viapau oisoa torevokovira torepao. ¹² Oire uva Jisas oira kekereva. Oa iava oirare oiso puraroepa, “*Vii iava upia opesi pieavoi.*” ¹³ ^oUva oira kukuearo-ia vavae toveveva. Oa iava ravotovira raga torevokovira tore ovoioapa. Osa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi pura ovoieva. ¹⁴ ^pVo osa ro ira oisoa Sinagog-ia reiparo rirovira rutu kasipu iraoparoepa, uvare Jisas vo voki-ia vao oa purareva oira ravotovira porete pieoro. Oa iava oiso puraroepa reito voeare, “*Ari katai vatara (6) vokiropata toupai visiipa kovopasa, ovokiroa-ia uriopata ruvarupa tauva oupasa. Uva viapau uvuiipatai ra vore uriopata varao purapasa vo vokio-ia vao Sabat voki.*” ¹⁵ ^qOa iava reito vo reoaro pukooro oiso puraroepa Jisas, “*Avoeao! Riro ratarataa vovou irara rutu visii. Easi Sabat Vokiropata avapataveira bulmakaupa kepa iare vo karere karupasa voeare bulmakau kare, ora aue donki kare tapo auere vo kare ukaio piepasa, eke?*” ¹⁶ ^rAri o-ia riakova eira iriavu aue Ebrahim aaovaaro Jiu-pava, iria tuukereva Seten aue rutu uvuiaro-ia katai tau vo peva vatara ivaro (18). Oire uva va-a eva oa iava oira iava vo tuuke karuavoi oira porete piepaoro vo vokio sovara-ia vao Sabat voki. Uva apeisi-a? Oira-ia vuria puraaivoi?” ¹⁷ Oire uva oisi-a eisi osa pu-

raroepa. Oa iava voeao rerava keripa irara rirovira ariiaepa rutu. Osa oirara rutu rirovira roru iraopaiva vara rutu-ia varao vearopara oara oisoa purapaveve.

**Reo Ruu Mastet
Kuearo Iava Ora Aue Yis**

(*Matyu 13:31-33; Mak 4:30-32*)

¹⁸ Uva va-a vao oa iava voea oirara akereva Jisas oiso, “*Aa vao oiso toupai Pauto vo Saraaro?*” ¹⁹ Oa-a eva oiso rutu toupaveira, Oavu aio kue oa vaisipaveira oiso, mastet. Oa iava aisivu oureva gare isivi rutu iravu oirato vaisi pausa varuparo vo ora rera vo kovoaro-ia. Oa iava voa rirovira rutu riroepa oiso osa evaova. Uva va iava oisoa kokio kare vo eva raoaro-ia pitupaoro epitapasa uriopaveve voa.”

²⁰ Oire uva Jisas oiso ita puraroepa, “*Apeisi ragavira vai uvuiiparai ra Pauto vo Saraaro ovoovoa? Eake vai-ia?*” ²¹ Oa oiso toupai osa aue yis. Vao yis oa oueva iriavu riakova aue tapo plaua dram va uveresa. Oa iava utupavira va vao plaua kae piropa riropaoro.”

Gareavi Rataoa

(*Matyu 7:13-14, 21-23*)

²² ^sOire uva Jisas vokapaoro avaroepa ouruirovu-ia reipa uruiro ora varao tapo garepa uruiro. Oirara rutu tarai piepaoro vokapaoro avaparoepa. Uvare oiso vovuparoepa ra Jerusalem-ia kare uvirooro. ²³ Oa iava iravu oirato oiso rera akereva, “*Turaro. Esa Pauto katakataipa iraravi vai vorevira ourevere ora rerapa pasi, raa?*” Oa iava Jisas oiso rerare puraroepa, ²⁴ ^t“*Ora visii vo vovouroaro goru pie iraota. Oa iava uvuiipatai ra vaovio gare ratao-ia koatata Pauto vo Saraaro iare taru. Visii tavi iraopaavo oiso, Riro irara rutu oiso ruipapaave oiso*

^o13:13 Mk 5:23 ^p13:14 Eks 20:9; Lu 6:7 ^q13:15 Lu 7:13

^r13:16 Lu 19:9 ^s13:22 Lu 9:51 ^t13:24 Mt 7:13

ra koataave, vo osa viapau uvuipaai. ²⁵ Ari ita, vo utupaua uva ro ira vo kepaaro-a ira rataoa tupareverea. Oire ra ratau torepasa uriota vo ratao totopaoro. Uva oiso purapataverea, Reito. Rataoa karuri igeipa. Osa iava oiso visii akereverea, Ovu iava visii? Viapau visii-ia taraiparai. ²⁶ Oire ra oiso purapata, *Easi igei vii tapo aioiovora ora ukaioiera, vo uva igei vo uruiaro vuutaaro-ia torepaooro igeipa siposipoparivora.* ²⁷ ^uOire uva visiiere oiso puraroverea, Avoeao! Ovu iraova visii? Viapau visii-ia taraiparai. Visii-a riro vuriaru pura irara. Visiigoa ragai ruvara iava vova avata. ²⁸ ^vOire uva voeao Ebrahim vase ora Aisak ora Jekop, ora voea rutu reo topa piepa irara profeta irara oea rutu keketaverea, ovusa Pauto vo Saraaro-ia toupave. Ovusa visii raga ratau toupata ora visiipa vurivira rutu gaupaoro, ora visii iava reuri oavisii raga kuripaoro siraovira. ²⁹ Vo osa oirara rutu vorarova rutu vo rasio-ia ora aivaro piesa urioaverea pauoro vo Pauto vo Saraaro sovara-ia aiopaoro veaotoa-ia tebol. ³⁰ Ari ita, uva voeao oea visii sirova oisoa utupaave, evoea oea visiipa iraverea vo Pauto vo Saraaro sovara iare. Ovusa voeao oea visiipa oisoa irapaave, oea taru visii sirova utuaverea.”

Jisas Gaureva Jerusalem-pa

(Matyu 23:37-39)

³¹ Oire uva vo vuutavi raga oa-ia torevokovira urioaepa Farisi oiso rera tavisa, “Avau vova uvai ragare. Ari King Herot vii uposa aueparoi.” ³² ^wOa iava Jisas oiso voea tavireva, “*Voreta oiso rera tavisa Herot ro ira vuri rugoo purapareveira kaakau aakauto. Uvuri! Vo vokio-ia ora vokipavira uva vuri irara tugara kosi pieavere, ora upiapa irara porete*

piepaavere. Oire uva vo pevapa voki-ia ragai vo kovoaro opesi pieavere. ³³ Ari ita, vo vokio ora vokipavira ora vo vokipari-ia utupa uva vokapaoro avaravere Jerusalem iare. Aue iava uvare voeao vo kovoaro-a profet irara upopasa oea Jerusalem-ia toupaveira. Teapi oeai raga ragai upoive ourui raga-ia.

³⁴ ^x“*Ae! Visii vao Jerusalem vata! Ae, Visii Jerusalem vata! Visiigoa profet irara upo iraopataveira. Ora voeao vuroko iraopataveira aue-ia avekeara Pauto oea sipo ragapareveira visii iare. Visii ovii iraraaro-ia guru ruipa ragapaaveira oiso osa kokootu ovii irara tavurupaveira putaeuarei-ia. Vo osa visii vao reasipataveira ragaipa.* ³⁵ ^yUvuta! Pauto visii vo uruiaro kavurevoi. Uva oisi-a eisi osa iava visii tavipaavoi, Viapau oiso ragai keketaverea vorevira vo rekasisa utupaua, uva oiso purataverea ragaire ragoa roporeva Pauto, Pauto veaoro viraakoa vatereva ropa ira urioroi Turaro vaisiaro-ia.”

Iravu Oirato Ira Iava Varaua Rutu Tuvuuepa Ira Vorevira Porete Piereva Jisas

14 ^zUva ovokivu-ia Sabat voki Jisas aiosa avaroepa iravu vo kepaaro iare ro Farisi reraoro reito. Osa voa Jisas siitueiva kasikasi pievira. ² Oire uva iravu oirato ira iava varaua tuvuupepa rera ruvara-ia toupaveira. ³ ^aUva Jisas rera kekeoro voeao Reo Taisi-ia tarai irara akereva voearei rutu ora ratarataa vovou irara Farisi oiso, “*E pasi, uvuipaviei ra Sabat voki-ia upiapa irara ruvarupape, eke viapau?*” ⁴ Uva ora tape pieaepa. Osa iava rera oureva. Uva rera vorevira ravotovira porete piereva. Oa iava rera iava vasereva. Uva avaroepa.

^u13:27 Mt 7:23, 25:41 ^v13:28 Mt 8:11-12 ^w13:32 Hi 2:10, 7:28

^x13:34 Mt 23:37-39; Lu 19:41 ^y13:35 Sam 118:26; Mt 21:9 ^z14:1 Mk 3:2

^a14:3 Mt 12:10; Mk 3:4

^{5b}Oire uva oiso voeare puraroepa, “Vosa irai oviitoa vaiaro visii iava, eke bulmakau vai kove rikui vai-ia uuokopava vai, oire ra viapau pasi ikauvira rera vorevira kae pierleve vo voki-ia vao Sabat voki, raa?”

⁶Oa iava ariipaoro viapau rera vo rearo vao aatoiva.

Ro Ira Ora Rera Raga Ora Akaipa Pieparo

⁷Oire uva Jisas voea siituepareva, ovusa vo aio iare urioaepa varao raga-ia rovopara paupasa paupara. Osa iava voeapa oavu reo ruu vatereva. Oa-ia oiso puraroepa, ^{8c}“Vosa irai viire keeraro kaokaoro, oire ra avau vao iare riako oupa aio. Ra viapau oiso paupau vao-ia rovopa paupa. Auepa teapi rera ro iravure ita keerarovere, ro rei vaisitoa rutu ro ira vii vaisiario-ia pute pievira toupere.” ⁹Oire ra rera ro ira veire keeraro ira urioro oiso puraoro viire, Evoava rovopa-ia paupa verau eerapa. Ra va iava rirovira rutu ariioro vuria-ia pausa rereri. ¹⁰Ari vosa irai viire keeraro, oire ra avau vo aio iare. Ra isivauaro rutu pauu. Oire vosa oisi pieri, ra rera ro ira viire keeraro urioro viire oiso purasa, Vatetoa oaa, uriou vo pausa viara-ia ragai ruvara-ia. Oire ra oisi vii pierleve oiso-ia. Oa iava uvuipau ra riro vaisi rutu ouri vo oirara rutu osireiario-ia voeao oea tapo aiopari. ^{11d}Ari ita, vosa ro ira ora rera raga vaisiario kae piepareve, uva rera-a eera Pauto ira vaisiario akaipa piereverea. Osa ro ira ora rera vaisiario akaipa piepareve, eera-a Pauto ira vaisiario kae piereverea taru.”

Oirarare Kaokaopa Vo Aioa Iare

¹²Oire uva Jisas oiso puraroepa rerare ro ira rerare keeraroepa vo aio iare, “Vosa oai aioa vai purarivere, ra viapau

oiso ora vii vate iraraarore keerau, ora araoko irara vai oara, ora vii sara irara vaiaro, ora oearoi vii iavapa irara vai voearo riro moni irara. Auepa teapi vorevira viire keeraave, ra avau voea vo kepaaro iare aiosa. Oire ra vo aio vao vii vaaro kare pieve viipa vorevira. ¹³Viapau. Ari vosa oai riroa vai purari aioa vai. Oire ra voeare apota iraravi keerau, ora voeao vuri vara irara, ora voeao vuri kokoto irara, ora voeao voosi irara. ¹⁴Oire uva voea-a evoea oea viapau uvuipaai ra viipa oaiou puraive vo aio kare pieoro oa purarivora voeapa. Ari ita, uva oisi-a eisi osa iava uvuipau ra roru iraopari. Eake iava? Uvare Pauto viipa vo aio vao purareverea vo vokio-ia oa-ia voeao tore-voko irara toreaverea vova tova urui-ia.”

Reo Ruu Vao Riroa Iava Aioa

(Matyu 22:1-10)

^{15e}Uva va isivaaro iava iravu voea iava voeao oea rera tapo aiopaiva ira vo reo vao uvureva. Oa iava rerare Jisas oiso puraroepa, “Ro ira Pauto vo Saraaro sovara-ia paupaoro aiopareverea, ira uvuipa ra roru iraopareve.” ¹⁶Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “Iravu ira riroa aioa purasa aueparoepa. Oire uva va iare riro irarare keeraroepa kaokaoro vo aio iare oiso ra urioave. ^{17f}Oire uva vo vuuta rutu-a vao vo aio vaaro oa kare-keepa. Oa iava voeare rera voeao arureva kovopa irara, oiso ra voeare avaave oere kaokaoa pura rovopareva. Oa iava oiso voeare puraaepa, Uriota aiosa. Ari auero rutu vatatopoe. ¹⁸Uva voea rutu vaea reo raga ita purapaiva oiso, Viapau uvuipai oiso ra evo aio iare avavio. Oire uva va-a vao oa-ia iravu oiso puraroepa, Oavu aio kovo voriaivo. Vearovira rutu ari viapau uvuiparai ita ra evo aio iare uriora. Uvare oiso ruipa-

^b14:5 Eks 23:5; Lu 13:15 ^c14:8 Pro 25:6-7 ^d14:11 Mt 23:12; Lu 18:14; Je 4:6; 1 Pi 5:5-6 ^e14:15 Re 19:9 ^f14:17 Pro 9:2, 5

parai vo kovo keke rovosa ava rovara. ¹⁹Ari iravu oiso voea tavireva, Ari ita, katai tau voriavo aue bulmakau kovopa kare. Oire uva oiso vovouparai ra voea akeakesa avara. Vearovira kaokaoa-ia. Ari viapau uvuiparai oiso ra evo aio iare uriora. ²⁰Uva ita, iravu voeare oiso puraroepa, Ari ita, vaviopavira raga riako ourai. Oa iava viapau uvuiparai ra uriora evo aio iare.

²¹“Oire uva oisi-a eisi osa iava kovopa irara voreaepa reito tavisa va iava vao-ia. Oa iava rera ro ira vo kepaaro-a rirovira rutu kasipuroepa. Uva oiso kovopa irara tavireva, Ikauvira avata oiso ragavira riropa raivaro iare, ora varao garepa raivaro varao vorarore riropa urui sovara-ia. Voeaore avata apota irara rutu, ora voeao vuri vara irara, ora voosi irara, ora voeao vuri kokoto irara. Oire ra voea rutu koata piesa uriota vo ragai vo kepaaro-ia. ²²Oa iava voea voeao kovopa irara oiso puraaepa, Ari ita, reito vii vo reoaro puraiovora. Ari touvira oaravu-a varao paupa tavukiro viapavira.

²³“Oa iava ita rera ro reito voea tavireva oiso, Avata vorarore riropa raivaro, ra voa kasuraara gaeta varao aio kovoro. Oire ra voava voea rutu ivuoro voreta voea koata piesa vo-ia ragai vo kepaaro. Uvare oiso ruipaparai ra ragai vo kepaaro agasipe rutu. ²⁴^hUva oiso visii tavi iraopaavoi, Voeao iava oeare keera ragaraerao oea viapau rutu uvuipaai ra vo aio ouive ragai vaaro.”

**Vearovira Rutu Rugorugoo
Rovoparo Ra Jisas Sirova Uturo**

(Matyu 10:37-38)

²⁵Riro irara rutu Jisas tapo vokapaiva. Uva voeare ora poreoro oiso puraroepa, ²⁶“Oire vosa ro ira ragai sirova utu ruipaparo, oire ra aitotoaire isiva rovororo

ora aakova, ora riakovaaro, ora kakae vurearo, ora araoko iraraaro, ora taataa riakoaro, ora vao tapo rera vo tootooaro raga. Vosa viapau oisi pie rovoreve ragaire pute pievira rugoopasa, oire uva viapau oiso rera-a eera ragai reraaro-a disaipelto. ²⁷ⁱOra ro tapo ira viapau ragai sirova utuoro ora rerapa evao parikou aue sir-aoa vo tavakaaro kaereve. Oire uva rera-a ita eera viapau oiso ragai reraaro-a disaipelto.

²⁸“E apeisi-a? Vosa irai visii iava riro kaekae kepa vai pausa aueparo viara-ia ruture. Oire ra pau rovoparo vo kepa voriarore vearovira rutu rugoo rovopasa oiso rugooapaoro, Esa ragai vo moniaro uvuipai avu ra va-ia vo kepa vao opesipe, eke viapau? ²⁹Vosa viapau oisi vo kepa pie rovoreve, ra va iava utupavira simen tovoreve. Oire ra viapau oiso ikauvira vo kepa opesi pierleve. Ra ita, riro irara rutu rera agesipaoro rera tovipaive. ³⁰Ra oiso puraave, E rera-a ro ira vo kepa rovorevorao? Uva apeisi viapau vo kepa opesi piervevo?

³¹“Ora vosa irai king vai iraiva ita king vai ora uposa avaro. Oire ra oiso pau rovororo vearovira rutu rugorugoo rovosa. Aue iava uvare rera voeaaro-a katai tau tuku rutu (10,000) viurupa irara voeao rera voeaaro. Vo osa roari iravu erao tau tuku rutuva (20,000) urioro voeao rera voeaaro viurupa irara. Uva va-a eva oa iava vearovira rutu oiso ora rugorugoo pie rovosa pauro oiso, Esa pasi uvuiparai ra rera roari king upoa rera siguoro, eke viapau? ³²Ari vosa oiso rugooparo, Viapau uvuiparai. Ra va iava rerava keripatoapa tauaivira toupaveve. Oire ra va iava oearovu arupareve rera iare roari rera arepasa, oiso ra vearo reoa vai purasi vo upo opesi piesa.

⁸14:20 Diu 24:5; 1 Ko 7:33 ^h14:24 Ap 13:46

ⁱ14:27 Mt 16:24; Mk 8:34; Lu 9:23

³³j“Osa raga ita oiso-ia, vosa irai visii iava vearo rugoo-ia varao ruture rera varaarore isiva rovoparo vara iava vase rovoparo, oire ra oiso toupaveve, Ragai reraaro disaipelto.

Vo Toupai Avaka Iava Uvako

(Matyu 5:13; Mak 9:50)

³⁴“Avaka vearoo rutu. Ari vosa va vo sipeiario opesipe, ra uvuipai ra oai pupape vare? Ra oai iava vorevira sipeipe, raa? ³⁵kVo avaka vao-ia oiso-ia, oa-ia viapau uvuipaviei ra va tovopape varuparo aue tapo bulmakau eekoaro vao uverepaoro, auere gorua vatepasa rasiapa. Oire ra va iava avaka vera ovoiiive. Ari vosa ro ira-ia kokito toupaveve, oire vo siposipo orirureve va kuverapaoro ora rera sopaaro-ia.”

Reo Ruu Sipsip Iava O Iria Opesikoopa

(Matyu 18:12-14)

15¹Takis oupa irara ora oearovu vuri irara oearea rutu Jisas iare urioaepa rera vo siposipoaro uvusa. ²mUva va-a vao oa iava ratarataa vovou irara Farisi ora voeao tarai irara Reo Taisi-ia oearea rutu rirovira kasipu iraopaaepa oiso purapaoro, “Rera-a ro-ia vuri irara vatetoaaro. Ira voea tapo aiopaveveira.”

³Uva oisi-a eisi osa iava vao reo ruu vatereva Jisas voeapa. ⁴“Vosa irai visii iava oaiaro aue katai vovoto vai (100) sipsip. Oire vosa iriai voava opesikoo. Oire ra rera ro ira vo raguiaro-a aue raga kavureve vo resura vatara tau vo resura vatara (99), ovusa aiopaive tupaoro uvavivu. Osa avaro oirare o taraasa sipsip iria opesikoo. Osa iava oirare voraro kasivarivira taraapaveve. Ra vova oira oureve vorevira. ⁵Oire vo osa

oira ouro, ra oira kaverukopaoro vorevira karero oira-ia rorupaoro. ⁶Oire ra ora rera vo kepaaro iare urioro oirava. Ra voava ora rera iavapa irarare keearo voeao rera vate iraraaro. Ra voava urioave ora gurusa. Oa iava voa voea tavireve oiso, Ragai tapo rorupata. Uvare iriavu sipsip ragai oiraaro opesikoora virataoro. Oa iava oirare taraaavoi vorevira oira ousa. ⁷nUva oisi-a oiso osa visii tavipaavoi, Oiso osa raga ita vuvuiua-ia rorupaiveira oearovu-ia oirara oiso, Voea torevoko vovou irara vo resura vatara tau vo resura vatara (99). Aue iava gareara voea varaaro vuri vovouro. Oire uva vara iava vorevira porepaa virove sopaura oaive iava. Ari ita, vosa irai vuritoa vai iava sopaua vai oisi oiso vorevira pore piro, oire ra va iava riroa rutu rorua karekepe pute pievira vuvuiua-ia.

Reo Ruu Moni Iava Vao Oa Opesikoopa Voraro

⁸“Vosa iriai riakova oaiaro katai tau (10) aue monia vai. Oire ra utupaua aisivu voava monia-ia opesikope. Ra vaisire vuravu rukueeve vo aviavia kepa iava vearovira rutu viousa vuravurapaoro. Oire uva vaisire taraapaveve vo tugurasa uva vaisi kekeoro vaisi oueve vorevira. ⁹Oire vaisi ouoro keerao oearovure voeao oira iavapa irara. Ra va iava urioave oira ruvara-ia ora gurusa. Ra voa voea tavieve oiso puraoro, Ragai tapo rorupatavai. Uvare aisivu moni isi ragai vaisiario opesikoera. Uva taraaavo vaisire, oa iava vorevira vaisi kekeavo. ¹⁰Uva oisi-a eisi osa raga ita Pauto voeaaro purapurapa irara ensel rorupaiveira, vo rara kataitoavi raga vuritoavi vorevira ora rera iava sopauaaro porereve.”

j14:33 Fl 3:7; Hi 11:26 k14:35 Mt 11:15 l15:1 Lu 5:29 m15:2 Mt 9:11
 n15:7 Lu 19:10; Je 5:20

Vioвокото Ira Aiteto Kavureva

¹¹ ^oJisas oiso puraroepa, “*Iravu oirato ira-a vaiterei oviitoarei.*” ¹² ^pUva kikooto oiso puraroepa, Aite. Ragai vateri varao oara iava ragai taviriva oiso, Veipa oiso varao roo piea vovio utupauavi. Oire ra ragai oai oua, rara ragai vateri oai. Uva vearo vaisi purareva aiteto. Oa iava vara rutu roo piereva vaitereipa. ¹³ Ikauvira raga rera ro kikooto auero rutu gurureva ora rerapa. Oa iava varava ouruivu iare tauai rutu avaroepa. *Osa iava vara rutu moniara oisoa viki ragapareve opitupituru rutu-ia vuriara. Uva oisi-a eisi osa oisoa piepareve rera ro kikooto.* ¹⁴ Oire uva vara rutu moniara varao vikireva. Uva va-a vao oa iava ogoeto karekeroepa voa vo taere sovara-ia. Uva viapau monia vai rerapa vao rera tauvapasa. ¹⁵ Osa iava iravu ruvara-ia kovo ousa avaroepa voava rera vo taere-ia. Uva vuri kovovi raga iare rera siporeva vo ora rera vo rasiaro iare, oiso ra koie ragui tokipare voa. ¹⁶ Uva oevavu kuearo iava eva ova vo ragui oisoa aio piepareve, uvare vo ragui raga vaaro-a aioa. Oire uva oisoa rera tapo oiso ruipaparo ra vo ragui tapo aiopareve. Uvare viapau irai rerapa aio vatepasa.

¹⁷ “*Uva va-a vao oa iava rera rugorugooa karu piropa. Oa iava oiso puraroepa, Aite voeaaro kovopa irara oea riroa rutu aioara aiopaoro toupaveira. Ari vo uva tupaavoi uva vuri iraorai ogoetoa iava.*” ¹⁸ Eagara, uvava vo kareparai aite iare. Ra oiso rerare purara, Aite, asi Pautoa-ia vuria puraavora ora vii-ia tapo. ¹⁹ Uva viapau oiso vearoto-a ragai, ra oiso ragai vaisipari, Vii oviitoaaro ragai. Viapau. Ari ragai tovopari oiso, Iravu ragai viipa kovopato. ²⁰ ^qOire uva voava kareroepa rera iare aiteto.

“*Oa iava tauai rutu urioparoepa, osa aiteto rera tuereva. Uva va-a vao oa iava aitetoa iava rirovira rutu sopaua sirao iraoepa. Uva voava ikaureva oviitoa-ia pitu ovoisa. Oire uva rerava uugaa ovoiroepa.*” ²¹ ^rOa iava oviito oiso rerare puraroepa, Aite. Ragai Pautoa-ia vuria puraavora ora vii-ia tapo. Uva viapau oiso vearoto-a ragai, ra oiso ragai vaisipari vii oviitoaaro ragai. ²² Oa iava aiteto rera voeaaro kovopa irara tavireva oiso, Roari rovopato kuvuto ragai reraaro ouoro uriota ikauvira, ra rera-ia rera kuvuta. Ring vai tapo rera sipareoaro-ia tovopatavoi. Ra va iava vorevira reesia oureve oiso, Ragai oviitoaaro-a rutu. Ora tasiparei vai rera kokotoaro-ia tapo tovopatavoi. ²³ Ra taoropa koruou vai bulmakau upooro oaiva tapo uriota. Ra oai aiopaoro rera tapo *rorupe.* ²⁴ ^sEake iava? Uvare rera ro ira opesikoroepa oiso rutu osa kopiito ragai oviitoaaro. Oire uva vo vokio vorevira ita ira tootooroi. Ira-a ro opesikoroepa. Oa iava vorevira rera kekeoro rorupai ita. Osa iava rovoaepa rera tapo aiopaoro rorupaoro.

²⁵ “*Vo ovusa avaioto varuparo toupareva kovoa-ia. Uva voava kareparoepa. Oa iava kepa iare kare uviro tutuuroepa. Uva voava pupi guruko uvureva ora aue raurauara.*”

²⁶ Uva va-a vao oa iava iravure kovopato keeroepa oiso rera akesa, Eake-a vao oa purapai? ²⁷ Uva oiso kovopato rera tavireva, Ari vii araokotoaaro ira vorevira karero viroi. Oa iava aiteara taoropa koruou uporevo aue bulmakau. Uvare rera iare vorevira voreroe oviito, osa viapau oiso oavu avu vai vo rera varaaro-ia. ²⁸ Uva va-a vao oa iava avaioto rirovira rutu kasipu iraparoepa. Osa iava reasiparoepa koata arapa. Oa iava aiteto kosiro viropa rera vovouaro vuavua piesa rerare kavevira ora reoro. ²⁹ Uva

^o15:11 Mt 21:28

^p15:12 Diu 21:17

^q15:20 Jen 45:14, 46:29

^r15:21 Sam 51:4

^s15:24 1 Ti 5:6

aiteto vo rearo pukooro oiso puraroepa avaioto, Ari ita, riroara rutu-ia ivara vii vo kovoaro-ia pitu ragapaaveira oiso rutu osa ro kovopato akukutoavi. Osa vi-
apau ovokivi-ia vii varaaro-ia reo goruro tagaupaa vara gasipaoro. Uva va-a eva oa iava viapau ragaipa oavi meme kakae vai vatepariveira, oiso ra ragai voeaaro tapo vate irara oaa rorua oai aiooro. Osa viapau rutu. ³⁰Vo osa eera oviito oara vii varaaro rutu opesi pie ragaparevora vairoropa otopa riako. Oa iava vorevira kareroi. Uva rerare rugooro rerapa taoropava bulmakau uporivoi.

³¹“Oa iava aiteto rerare oiso puraroepa, Oviitoa oaa. Vokiara rutu-ia toupaveaira vegei rutu. Osa iava auero rutu-a varao vii varaaro vo ragai vo kepaaro sovara-ia. ³²Uva vo vokio-ia roru iraopai, auere ra vigei iava sopaura veaope rorupaoro rera-ia ro araokotoa oara. Ira opesiko-roepa rutu oiso rutu osa kopiito. Oa iava tootooroi. Osa iava vorevira rera kekepai ita.”

Tokipatoa Iava Ira Oisoa Vuri Kovo Purapareve

16 ¹Oire uva Jisas ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, “*Travu riro monito ira reraaro kovo tokipato oisoa toupareve. Uva oearovu rera iare ro riro monito urioaepa. Oa iava rera ro kovo tokipato togapaiva oaravu-ia reoara. Varao oara-ia oiso purapaaepa, Eera vii reraaro kovo tokipato ira auero rutu viki ragapareveira.* ²Oa iava rerare keeraoepa ro kovo tokipato. Uva oiso rera akereva, Auoro. Apeisi ragavira vii iava uvuavo? Avau auero rutu torevokovira vieisa, varao oara oisoa oupari oea-
vu ruvara-ia, ora varao oara oisoa vikipari oaravu voripaoro ragai varaaro. Uva viapau rutu uvuipauei oiso ra vorevira kovo tokipau.

³“*Oire uva rera ro kovo tokipato ora rugorugoo pie iraoparoepa vo ora rera raga vovouaro-ia. Oa iava oiso puraroepa ora rera ragare, Esa eake vai purapaavoi? Uvare reito ragai sigurevoi vao iava kovo tokipa kovo. Viapau rutu ragai-ia gorua vaiei vo aio kovo vai purapasa. Ora rirovira rutu arii iraoparai oearovu goruvira are arapa auere aioara vai.* ⁴Oire oavure rugoorai. Vosa va puraa va-
ia, ra va iava ragai ou piepaive vorarore ora voea vo keparoaro-ia, vo rara reito ragai verareve. ⁵Oa iava katakataivira voea ruture keeraoepa voea oea oisoa orekerovu rutu ou ragapaive rera ruvara-ia ro-ia reito. Oire uva iravu kovo tokipato iare urioroepa. Oa iava oiso rera akereve, Ovirovuei varao oara oisoa ou ragapari ragai reraaro ruvara-ia reito? ⁶Uva oiso puraroepa, Katai vovoto (100) auero wel dramro. Oa iava oiso puraroepa, Ie, tiket oa-ia reo goru purarivora vara ouoro. Oire vara rutu vievieioro vara iava vo vavae tau (50) raga rigatori ikau visivi vara vieiario tavarioro. ⁷Oire uva iravu ita rera iare urioroepa. Oa iava rera ro kovo tokipato oiso rera akereva, Aa voviroa varao akuku ouara vii varaaro? Uva oiso puraroepa, Ari katai vovoto (100) auero wit bekro. Oa iava oiso rera arureva. Vao ouri tiket. Ra vii vaaro tavarioro varao vieiario rigatooro vo peva vatara tau raga (80).

⁸“*Oire uva va-a vao oa iava ro reito rera reraaro vurito kovopato oiso tavireva, Auoro, kasivarivira rutu vii vo kovoaro purarivo oirara varaaro gare piepaoro varao oara oisoa ou ragapaive ragai ruvara-ia. Uvare eisi piepaoro voea roru pierivo ora vii-ia.*

“*Ari ita, oiraopavira voea oirara oea vo rasio raga-ia rugorugooaaveira oea kasivarivira rugorugooaaveira ora voea*

vate iraraaro roru piepasa, oea raga ita vo pitupituario oearovu vo pitupituroaro-ia putepaiveira voeao torevoko vovou irara. Aue iava uvare voeao torevoko vovou irara kasivari rugoo asavira voea vo kovoaro purapaiveira ora voea voeaaro vate irara tauvapasa.

⁹“Oire uva visii tavipaavoivi vao iava moni vo rasio-ia vuria, vo osa vuri rugooro-ia osivu ragavira va kovo piepata. Uva vara moniara vearovira kovo piepata. Ra vara-ia visii voeaaro vate irara roru piepata. Oire vosa opesipe moni ou vo rasio iava ora orekerovu rutu, ra visii vo pitupituario iavirava visii oureve Pauto vo ora rera vo uruiaro iare, oa-ia toupavoivi Tootooa opesi asa vo vokiara rutu-ia.

¹⁰v“Vosa irai orekerovi garepara vai vearovira tokipareve, oire ra ita oisi raga reipara vearovira rutu tokipareve. Ari ro ira viapau torevokovira kovopareve varavi-ia garepara, oire ra ita oisi raga viapau oiso reipara-ia torevokovira kovopareve tapo. ¹¹Vosa viapau va-ia vao vuri moni vearovira va kovo piepataverea vo rasio-ia, ra irou rutu visii vatepaive oiraopara vai? Ra oarai tokipata vearovira, raa? ¹²Vosa viapau vearovira oearovu varaaro tokipata, ra irou visii vatepaive orekerovu avu vai, oiso ra oarai-ia pitupata, raa?

¹³w“Viapau kataitoa vai kovopatoa vai uvuiparoi ra aiterei rutupa reitoarei vai okovoreiario-ia pitupareve. Oire vo osa iravure vuri vovoupaoro iravu ragare vearo vovouparo, eke rerapa ruipaparo rutu roaripa reasipaoro. Ari ita, visii vao viapau uvuipatai ra vo rugorei rutu sirova ututa oiso, Pauto-a ro, ari vao moniapa.”

Vo Toupai Reo Taisi Iava Ora Pauto Vo Saraaro

¹⁴xVoeao Farisi oea moniapa ruipa iraopaaveira rutu vare rugoo iraopaoro. Oa iava vo reoro rutu uvuiva Jisas oreoroa purareva. Oire uva rera tovipaiva va iava vao. ¹⁵yUva Jisas oiso puraroepa voeare, “Ari ita, visii oiso ruipapataveira ra ora visii vo pitupituroaro vearopa vovouro karekepata oirara rutu osireiario-ia. Vo osa Pauto visii vo vovouroaro-ia taraiparoveira torevokovira. Oire ra oirara visii vo pitupituroaro kekepaoro oiso purapaave, Torevoko vovouro rutu varao. Vo osa Pauto osireiario-ia vuvivira rutu kekepa piro.

¹⁶“Reo Taisi vo reoroaro Moses vaoro ora profet irara vo reoroaro oara rutu oisoo toupave oirarapa torevoko rugoo vatepasa. Oa iava vo rutu turgasa urioepa Jon Baptais vo vuutaaro-ia. Oire uva Jon vo vuutaaro isivaaro iava Pauto vaoro Vearo Siposipo rera vo Saraaro iava vo uruiara rutu-ia kare pirorao. Osa iava oirara rutu kasivarivira kovopai, oiso ra Pauto vo Saraaro-ia koataave.

¹⁷z“Utupaua vuvuiua ora rasito oiso opesiperea taru, ovusa Reo Taisi iava viapau oavi gare rigatovi vai opesiperea vao Pauto vo reoro.

Jisas Reoroepa Riako Kavupa Pitupitu Iava

(Matyu 5:31-32, 19:9; Mak 10:11-12)

¹⁸a“Vosa oirato riakova kavureve iriavu raga ousa, oire ra va-ia ora oua vuri piereve otopa pitupitu purapaoro. Ora vosa ro ira oira oureve o iria kavu rovoreve roari, uva rera-a eera ira ora oupa vo taisiario vuri pierevoi otopa pitupitu purapaoro.

^v16:10 Mt 25:21 ^w16:13 Mt 6:24 ^x16:14 2 Ti 3:2; Lu 23:35

^y16:15 1 Sml 16:7; Pro 21:2 ^z16:17 Ais 40:8; Mt 5:17-18

^a16:18 Mt 5:31-32, 19:19; Mk 10:11; 1 Ko 7:10-11

**Lasaras Iava Vao Apotatoavi Ora Ro
Riro Monito Ira Viapau Oisoa
Sopauaaro Porepareve Vo
Pauto-ia Rugoopasa**

¹⁹ “Tuariri iravu riro monito ira oisoa toupareve. Uva oisoa vokiara rutu-ia vearopa kuvuro-ia kuvuparo revasipara. Ora vokiara rutu-ia vearo aio rutu oisoa tapo aiopareve riro rorua oupasa ora rerapa. ²⁰^b Ovusa rera vo kepaaro rataoaro ruvara-ia iravu apotato oirato toupareve. Rera vaisiario, Lasaras riro kapukapuato vova varaua-ia. ²¹ Oa iava oisoa rurukopara kavopareve rera ro riro monito reraaro tebol roeroava. Oire ra varavi-ia ora reravi iava kovuto vuku pie ragapareve. Uva voa oisoa kaakau kare rera kapuaaro veaveapasa uriopaave ora voea arevuoaro-ia.

²²^c “Oire uva rera ro apotatoavi kopi-iroepa. Oa iava enselpa irara rera kaeiva Ebrahim ruvara-ia rera tovosa, uva oisoa rera tapo toupareve. Oire uva rera isi-vaaro iava rera ro riro monito kopi-iroepa. Oa iava rera tovaiva. ²³ Uva vo toupare vuri tapi riro siitoka oupa tapi rutu. Uva voava taraapavira tuupavira aue Ebrahim vaio vurapareva, ovusa Lasaras rera sirova torepairoepa, ovusa tauaivira toupasiva rerapa. ²⁴^d Oire uva voa-a vo uvava rera ro riro monito keeraroepea oiso puraoro, Aite Ebrahim. Ragaivipa sirao. Lasaras aruri, ra sipareo rupu pieoro urioro ragai iava arevuotoa-ia oira tovosa. Ra rera vuavua piereve gare visivi. Ari ita, vurivira rutu upia sovo iraopaavo vo kasio-ia.

²⁵^e “Vo osa Ebrahim oiso puraroepea rera aatooro, Oviitoa oaa. E rugoopauei voaire tuariri uva tootoovira touparivora

vearopara aiopaoro, ora vara oupaoro ora viipa? Osa ro-ia Lasaras ora rerapa vurii-ara oisoa oupareve. Uva va-a eva oa iava rerare sopaua vearovira toupavoi vo uruio-ia, osa vuri siitoka ouparivoi ita vii.

²⁶ Ora oavu tapo vo vigei vuutaaro-ia oa tovoreva Pauto vigeipa tugivira rirova apui. Eira iria-ia viapau voeao uvuipaai ra oira iviropaoro visii iare uriopaave. Ora voea tapo ita eisiva viapau uvuipaai ra oira-ia iviropaoro vore uriopaave igei iare.

²⁷ “Oa iava riro monito oiso puraroepea, Ari ita, aite Ebrahim. Oiso viire keera-parai ra Lasaras aruri. Ra aite vo kepaaro iare avaro. ²⁸ Okepa-ia toupai vo vavae voeao ragai araoko iraraaro. Oire uva oiso ruipaparai ra goruvira rutu Lasaras voea tavirevere auepa, teapi voea tapo ita vore urioave riro-ia siitoka. Vo osa viapau voea iava sopaura pore rovo piro vova vuri vovouro.

²⁹^f “Ari Ebrahim rera aatooro oiso puraroepea, Ari ita, reoreoara toupaveira voea ruvara-ia, oreoa rigatoiva tuariri rutu Moses ora voeao profet irara. Uva vii voeaaro araoko irara uvuipaai ra evo re-oreo sirova utupaave. ³⁰ Uva riro monito oiso puraroepea, Viapau aite Ebrahim. Viapau oiso evara uvuipaai. Ari vo raga osa irai kopiitoa vai tovaa vai iava toreo-oro voea iare avaro. Oa iava uvuipaai ra sopaura oaive iava poreo viro vova vuri vovou. ³¹ Uva va-a vao oa iava Ebrahim oiso rera tavireva, Ari ita, vosa viapau Moses ora profet irara viapau vo reoroare rugoopaave, oire ra apeisi ragavira ita irai oreoiaro oirao pieive, vo rara tova tapi vai iava vorevira vorero voea tavisa?”

^b16:20 Ap 3:2 ^c16:22 Jo 13:23 ^d16:24 Mt 25:41 ^e16:25 Lu 6:24

^f16:29 Jo 5:45-47

Vuri Pitupitu Iava Oa Oirato Vaaro Oirao Piea Vuri Piepaiveira

(Matyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

17 ⁸Jisas ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, “Oiraopavira rutu, oaravu rutu vo vokio kareke iraopapeira oirara rutu kove piepasa, oiso ra vuri vovouro purapaive. Ari ita, uva siraovira ropa ira oisi vo pitupituro kareke pieparevoi vo vokio oirara kove piepasa. ^{2h}Vosa irai oiratoa vai irai raverave vovoutoa vai oirao pie vovouaro vuri pierere voeao iava raverave vovou irara oea ragai-ia rariapaiveira, oire uva veaopai oiso ra oea *rera-ia rirova aveke vai tuuive rera okoearo-ia rera roko piesa avakava vuvuvuruaro-ia.*

³ⁱ“Ora vatatopo iraopata. Vosa araokotoa oara vuria purareve, oire rera tarairi. Oire vosa ora rera iava sopaua vorevira porereve vo rara vii vo reoaro uvureve, ra va iava rera iava va vuria verari. ⁴Ari vosa vii-ia voreripavira vuria purareve rirovira vo katai voki-ia, oire ra katakataivira vara rutu isivaaro iava vii iare urioparo oiso purapasa, Ragai iava sopaua pore piroi vova vuria oa puraavo vii-ia. Oire ra va iava uvui iraopauei ra rera iava vara rutu evara vuriara vera-pari katakataivira.”

Oirao Pie Vovou

^{5j}Uva aposel irara Turarore oiso pu-raaepa, “Igei varaaro oirao pie vovouro riro pieri rutu.” ^{6k}Uva Turaro oiso voeare puraroepa, “Egara ita, vosa visii varaaro oirao pie vovouro oisivi raga toupave oiso osa mastet kuearo garepa takurarovi rutu, oire ra va iava evare riropa eva oiso purata, Vavurupara rutu iava tate uviro, ra avau vavore avakava sovava-ia.

Ra voa ora pauu ita. Oire ra va iava visii gisipoaro sirova utupe ita. Aue iavirava visii varaaro oirao pie vovouro.

Vao Kovopato Vo Kovoaro

⁷“Vosa visii iava irai kovopatoa vai varuparo vai gaaripareve rasia porepaoro, eke sipsip ragui vai tokipareve. Oire ra voava karero viro kepa iare. Ra pasi, rera reitooaro rerere keeraro oiso, Uriou ikauvira pausa ra aiori? ^{8l}Viapau. Ari oiso vaio rera tavireve, Varoa tavario rovori. Ra ragaipa aioara ravaari. Oa iava varava uriou. Ra aio rovoa ora tapo ukaio rovora. Oa iava utupavira aiori-vere ukaiooro tapo. ⁹Ra apeisi-a? E rera-ia roru vaisi purareve ro kovopato vo rara rera gisipoaro sirova vearovira utuparo, raa? Ari viapau rutu. ¹⁰Oire uva oisi-a eisi osa iava visii tapo uvuipatai vosa orekerovu rutu kovoara opesi pie rovopata oiso osa Pauto visii tavireve, oire ra va iava oiso purata, Igeivi-a viapau vearo irara kovopa irara, ra va iava vearo vaisi ouio reito ruvara-ia. Igoa vo kovo raga purapaiveira. Ari viapau oaiei.”

Katai Tau Leprapa Irara Oea Sisigarue Piereva Jisas

^{11m}Oire uva Jisas vo raivao Jerusalem iare gaeoro avaroepa. Oa iava Sameria-iaiei vuvuvuruaro-ia vokapaoro avaroepa ora Galili-ia. ¹²ⁿUva voa ouruivu-ia karero viropa. Oire voava katai tau leprapa irara urioaepa rera iare raivaaro. Uva voava tauaivi torepaaepa ¹³keerapaoro oiso, “Jisas, Reito. Igeipa sirau!” ^{14o}Oa iava Jisas voa voea vuraoro oiso voeare puraroepa, “Avata ora visii iava varaura karekesa koruou purapa irarapa pris irara.” Oa iava vokapaoro avapaepa.

⁸17:1 Mk 9:42; 1 Ko 11:19 ^h17:2 1 Ko 8:12 ⁱ17:3 Mt 18:15

^j17:5 Mk 6:30 ^k17:6 Mt 17:20, 21:21; Mk 9:23; Lu 7:13 ^l17:8 Lu 12:37

^m17:11 Lu 9:51-52 ⁿ17:12 Lev 13:46 ^o17:14 Lev 13:2, 14:2

Uva voa voeare varaura sisigarue ovoiepa. ¹⁵Uva voa voea iava iravu ora rera iava varaua kekereva uvare sisigarueepa. Oa iava voreroepa. Uva rirovira Pauto vaisiario-ia vuurapa vaisi purapareva. ¹⁶^pUva voa Jisas vuvara-ia kokotoaro rekureva rera-ia veuro vaisi puraoro. Ro Sameria iava rera. ¹⁷Uva va-a vao oa kekereva Jisas, oa iava oiso puraroepa, “*Eari keaparai oiso katai tau rutu sisigaruei. Uva ovu-ia avai vo resura vatara?*” ¹⁸Easi pasi, viapau irai voreparoi Pautoa-ia vuurapa vaisi purasa? Ari ita, ro-ia kataitoavi raga uvavu ragava rera ratau touto.” ¹⁹^qOire uva Jisas oiso rerare puraroepa, “*Toreu ra avau. Vii vaaro oirao pie vovou vii ravotovira porete pievoi vorevira.*”

Pauto Vo Saraaro Oa Karekeperea

(*Matyu 24:23-28, 37-41*)

²⁰^rUva Farisi oiso Jisas akeiva, “*Aa vo vuutao-ia Pauto vo Saraaro karekeperea?*” Oa iava voea aatooro oiso puraroepa, “*Vosa Pauto vo Saraaro karekeperea, oire ra oirara viapau oiso va kekeive ora voea osireiario iava.*” ²¹Ra viapau irai oiso purarovere, Keketa va vao vo-ia. Eke, Asi va vao-a vavo oiso. *Oire uvuta! Pauto vo Saraaro epao visii vuutaaro-ia.*”

²²^sUva va-a vao oa iava Jisas ora rera voeaaro disaipel tavireva oiso, “*Easi utupaua oiso ruipa ragapatavere ra ragai Oirato Oviitoaaro kekesa katai vokivi vai raga-ia, osa viapau.*” ²³Oire uva oearovu visii tavitavipaivere oiso, Keketa. Asi ro-a vo-ia toupere. Eke, Varo vavo-ia. Oire ra viapau rutu uvuipata ra voea sirova utupata. ²⁴E varakeotoa-ia taraipataveira? Ira parakaupareveira voraro ruture vuvuiua-ia roropaoro. Oire uva oisi-a eisi osa ragai Oirato Ovi-

itoaaro pieoro karekeraverea vo oirara rutu osireiario iare katai vuutavi raga-ia. ²⁵Ari ita, riroara vai siitokaara vai kae rovopaa. Oa iava voea vo vuutao iava voea ragaire isivapaavere.

²⁶^t“*Vo pitupituro-ia oara puraiva vo Noa vo vuutaaro-ia. Oire uva oisi raga ita eisi osa pieiverea vo ragai Oirato Oviitoaaro vo vuutaaro-ia.*” ²⁷Uva voea rutu oisoo aiopaive, ora ukaiopaave, ora vearovira raga riako oupaave. Oa iava voa vo rekasisa urioaepa oisi raga piepaoro uva Noa sip uvuo-ia koataroepa vo tuariri rutu. Osa iava rirova pirutuva karekeopa. Uva oirara rutu gisiaepa oira-ia. ²⁸^uOsa raga ita-a eisi pieiva vo Lot vo vuutaaro-ia tapo voari tuariri. Uva oisoo aiopaive, ora ukaiopaave, ora orekerovu voripaive, ra oearovupa vara sipopaive moni oupasa. Ora aio kovoro paupaave, ora kepa paupaave. ²⁹Oire uva Lot Sodom-ia kavuoro avaroepa. Uva vo voki raga vao oa-ia tuitui kasi karekepa, oa-ia vita-vokovira kovekoveoro vuvuiua iava oiso osa kokeva. Oa iava oirara rutu kopii pieva voa. ³⁰Uva oisi raga ita eisi osa pieiverea vo vokio-ia oa-ia Oirato Ovi-itoaaro karekeroverea poeravira ragai raga ita.

³¹“*Uva vo voki raga-ia ro ira kepa ivara-ia toupareverea, vo osa rera varaaro vo kepa sovara-ia toupave, ira viapau oiso voava rere rovoreve vara ou rovosa rera varaaro, uvare viapau vuutavi toupave. Eisi osa ro ira varuparo toupareverea ira viapau oiso voava karero ora rera vo kepaaro iare rera varaaro ousa.*” ³²Vearovira rutu rugoopata Lot vatuavaarore. Iria porepaoro kopii ovoioapa. ³³^vAri vosa ro ira ora rera tootoaaro raga taraapareve kovopaoro, oa taru rera iava opesi ovoipere. Ari vosa ro ira ragai-

^p17:16 Mt 10:5 ^q17:19 Mt 9:22; Mk 5:34 ^r17:20 Lu 19:11 ^s17:22 Mt 9:15; Mk 2:20 ^t17:26 Jen 7:1-24 ^u17:28 Jen 18:20-33, 19:24-25 ^v17:33 Lu 9:24

ia vovoupaoro ora rera iava tootoa eaka ragapareve, ira-ia Oiraopa Tootoo rutu toupaveira.

³⁴ “Visii tavipaavoi oiso, Vo voki iava vo rupa-a vao oa-ia aiterei atarapasiverea katai uru vai-ia. Oire ra voava Pauto irai raga ourevere vaiterei iava iravu kavuoro vo osa toupaveve. ³⁵ Ari airei riakorirei vai plaua purapaerevere auere bret, osa Pauto iriavu raga ita oureve vaierei iava iriavu arova voa osa toupaveve. ³⁶ Ari aiterei oiratoarei vai varuparo vai toupasiverea osa Pauto vaiterei iava iravu raga ita oureve iravu arova voa raga osa toupaveve.” ³⁷ Uva va vao uvuoro oiso puraepa disaipel, “Turaro, ovu-a vo uva va eva karekepere?” Oa iava Jisas ruuvira raga voea tavireva oiso, “Ari vo uva okarero ruu kopiipaaveira, uva ruega kare ora gurupasa rerepaiveira eru karero aiopasa.”

**Reo Ruu Vao Vo Osa Riakova
Reo Rovirieipatoare
Keeraopa Oira Tauvasa**

18 ^wOire uva Jisas oavu reo ruu vatereva voeapa voea tarai piepaoro, oiso ra variripaave vokiara rutu-ia reasi asavira. ² Uva oiso puraroepa, “*Ouruivu-ia iravu reo rovirieipato oisoa toupaveve ira viapau Pautoa-pa uririparo ora avivikepaoro. Ari viapau oiso ra oirarare veoro vovouparo.*” ³ Uva iriavu raroeva riakova oisoa toupaveve vo urui-ia uvava vatuoato kopiioepa. Oire uva vokiara rutu-ia oisoa uriopao rera ro reo rovirieipato tavipasa oiso, Keripato ragai vuri piesa aueparoi. Oiso ruipaparai ra ragai tauvari va-ia vao-ia kort puraoro torevokovira! ⁴ Uva voari rovvira viapau oiso vovouparoepa ra oira tauvareve rera ro reo rovirieipato.

Uva utupavira oiso puraroepa ora rerare, Oiraopavira rutu viapau oiso Pautoa-pa uririparai. Ora tapo viapau oiso oirarare rugorugooaparaveira voeapa avivikepaoro. ⁵ ^x Ari ita, oira o-ia raroeva ragai pugu pie iraopaaveira. Oire ita, eagara ra oira tauvaa kort puraoro oirapa. Teapi ora voreri vasipao. Ra va iava ragaire varaua reasipe rutu.” ⁶ Oa iava Turaro Jisas voeare oiso puraroepa, “*E vo reo vao uvutavoi, oreoa purarevora ro-ia vurito reo rovirieipato, raa?*” ⁷ ^y Uva apeisi-a voea-ia oirara Pauto oea reesipareveira ora rerapa, oea rerare gaupaiveira arepaoro vo aviaviaro ora vo vokiario tapo? Oire uva apeisi-a? Ra viapau Pauto voea tauvareve, raa? Ra ateate piepaoro toupaveve? ⁸ Ari ita, ira uvuipa ra ikavira voea tauvareve. Uva va-a eva oare rugooapaoro visii akepaavoi oiso, Ovirovua vao oirara voeao oea goruvira ragai-ia rariipaaveira oea perea ovusa vorevira vorera ragai Oirato Oviitoaoro rara?”

**Reo Ruu Farisi Iava
Ora Takis Oupa Irara**

⁹ ^z Oearovu oea ora voea raga-ia rariipaaveira oiso, Igei torevoko irara, ovusa oevure oiso purapaave, “Vuri irara voeao.” Oire uva voea-a evoea oearo Jisas oavu reo ruu purareva. ¹⁰ Uva oiso puraparoepa, “*Aitereivu oiratoarei aiteara oiso ruipapasiepa ra varisi. Oa iava Rovopa Kepa Tempel iare ipasiepa oiso, iravu-a ratarataa vovouto Farisi-pato, ari iravu-a takis oupato.*” ¹¹ ^a Oire uva rera ro Farisi-pato toreroepa ora rera sopaua raga iava oiso variripasa, Pauto, ragai viapau oiso osa oearovu vuri irara voeao oea kavirupaaveira, ora varao tapo kuvu pitupituro purapaaveira, ora riako-

^w18:1 Lu 11:5-8; Ro 12:12 ^x18:5 Lu 11:8

^y18:7 Re 6:10; Ro 8:33; Kl 3:12; 2 Ti 2:10 ^z18:9 Lu 16:15 ^a18:11 Mt 6:5

rava otopa pitupituro tapo purapaiveira. Ora viapau oiso toupaaivoi osa ro-ia takis oupato. Eisi osa iava vii-ia vearo vaisi purapaavo. ¹²Ari ita, vo wikiara rutu-ia eraeraovira vo vokirei-ia aio kavuparaveira vii ragare rugoopaoro. Uva vara rutu varao oara oupaaveira oara iava katai taupara putepaaveira viipa oavu vatepasa voava. ¹³Oire ro takis oupato ira tauaiviva torepaoepa reasipaoro vuviuia vura arapa taraaro. Ira ora kopokopuaro raga tapatapapareva sir-aopaoro. Uva oiso puraparoepa, Pauto, ragaivi vurito ragoapa sirau.

^{14b}*“Oire uva visii tavipaavo oiso, Ro-ia takis oupato ira iava vuriara verareva Pauto. Osa iava rera vaisireva oiso, Torevokoto ro-ia oirato. Oa iava vorevira kareroepa ora rera vo uruiaro iare. Vo ovusa ro Farisi-pato ora rera varaarova vorevira kareroepa, oiso osa raga ita varava vuriara urioroepa. Aue vituaro iava uvare ro ira ora rera raga vaisiario kae piepareve, ira vaisiario akaipa pierevere Pauto. Ari ro ira ora rera vaisiario akaipa piepareve, ira taru vaisiario kae pierevere utupaua Pauto.”*

Jisas Kakae Vure Viraakoreva

(Matyu 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵Oire uva garepa kakaero sipoiva Jisas iare. Uvare oiso ruipapaepa ra voea-ia vavaeareiaro tovoreve varirioro. Uva disaipel irara voea tueoro voeare korupaaepa. ¹⁶Oa iava Jisas ora rera ruvara iare voeare kakae vure keeroepa oiso puraoro, *“Kakae vure eakata. Ra urioave ragai iare. Opeita voeare korupata. Ari ita, Pauto vo Saraaro oa oiso voea-ia toupaveira oea oiso purapaa viroveira osa voeao-ia garepa kakaero.* ¹⁷^cOiraopavira rutu visii tavi iraopaavo oiso, Voeao-ia kakae vure riro rari irara rutu ragai-

ia. Vosa irouto viapau oiso vo ruipaaro toupave osa ro kakaeto ira vaopa ruipaparoaveira Pauto vo Saraaro, oire uva rera oirato ira viapau uvuipa oiso ra Pauto vo Saraaro sovara iare koataro.”

Iravu Reito Riro

Kotokoto Gurupareve

(Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

^{18d}Oire uva iravu Jiu-pato reito oiso rerare puraroepa, *“Vearoto Tisato. Eake vai-ia uvuiparai ra oai puraa, ra Tootoo Ovoi oua?”* ¹⁹Oa iava Jisas oiso rerare puraroepa, *“Eakere eisi ragai vaisipari oiso, Vearoto? Vo osa kataitoa raga-va vearoto Pauto.* ^{20e}Ari ita, aue-ia taraipauaei vao-ia Reo Taisi Moses vaaro. Oa oiso purapapeira, Opeita otopau. Ora opeita oira upopau. Ora opeita kavirupau. Ora opeita oearovu iava kuuvupau. Aiteara vaiopa ora aakoara tapo avivikepau.” ²¹Oa iava ro reito oiso puraroepa, *“Ari ita, vo osa kakaevira oisoa toupaa, uva va eva Reo Taisi oisoa uvupaa va tokipaoro.”* ²²Uva Jisas rera vo reoaro uvuoro oiso puraroepa, *“Ari oavivu ragapa touvira poteparivoi vao-ia oiso-ia, Auero rutu-ia vii varaaro vori rovou-vere vara-ia moni ouoro apotapa irarapa oarai vatesa. Vosa oisi pieri oiso, ra va iava vearoa ouri vuvuiua-ia. Oire ra ragai sirova utuu.”* ²³Osa vo reo uvuoro vao vovouisi vavatareva rutu rera ro reito. Eake iava? Uvare riro monitoa rutu-a.

^{24f}Oa iava Jisas rera-ia vurapaoro oiso puraroepa, *“Oiraopavira ita. Voeapa voeao riro kotokoto guru irara vavagisi iraopapeira varaova ora kiu arapa vore Pauto vo Saraaro-ia.* ²⁵Ari ita, vavagisipai vao tavaatoa iava vo rito, vosa rirova vai vo kare iava kamel kare iriai voa koatasa auepao. Uva oisi rutu rirovira vavagisi iraopai ropa riro moni guruto

^b18:14 Mt 23:12; Lu 14:11; 1 Pi 5:6 ^c18:17 Mt 18:3 ^d18:18 Lu 10:25

^e18:20 Eks 20:12-16; Diu 5:16-20; Ro 13:9 ^f18:24 Pro 11:28

vore koatapasa Pauto vo Saraaro-ia.”
²⁶Oire uva va vao uvuoro oearovu oiso puraaepa, “Vosa oisi eisi, uva iroutoa vai uvuiparoi ra va eva Tootoo Ovoi oureve?” ²⁷gOa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Ari ita, vao oa viapau purapareve oirato, Pauto oa-ia uvuiparoi ra va purareve.”

²⁸Uva va iava Pita oiso puraroepa rerare, “Uvupari? Igei varaaro uruiara kavuiova vii raga sirova utuoro.” ²⁹Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, “Oiraopavira visii tavi irapaavoi oiso, Voea rutu oea Pauto vo Saraarore rugoopaoro orekerovu rutu kavupaiveira oiso-ia, kepaara varao, ari vatua riakoro, ari araoko irara, ari aite irara, ari kakae vure voea voeaaro. ³⁰Oeapa riroara rutu vatepare Pauto vo vokio-ia voea varaaro-ia pute pievira. Oire va iava utupavira Opesi Asa Tootoo oupaiverea.”

**Jisas Vo Peva Piepa Tavi
 Purareva Ora Rera Iava Oiso,
 Kopyiravere Ra Vorevira Torera**

(Matyu 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹hOire uva voea katai tau erao (12) oureva disaipel. Oa iava oiso voeare puraroepa, “Uvuta vao. Vo vokio-ia ipapaviei Jerusalem iare. Oire ra vo reoro rutu oiraope profet irara vo reoroaro oara rigatoiva ragai iava ro Oirato Oviitoaaro. ³²Uvare ragai vateivere voeao vavaeoro iare osararovu iava voea. Oire ra va iava ragai tovipaive, ora ragai vuri piepaoro ragai-ia ruipaave tapo. ³³Ra ragai ragipaive ragai kopii piepaoro. Ra vo pevapa voki-ia vorevira torera voava kopii tapi tootoopaoro.” ³⁴iOa iava voeao disaipel viapau oiso vo reo-ia vao aviavipaaepa oreoa ruureva voeare. Uva va-a vao oa

iava viapau oiso vearovira taraipaaepa vo reo vituaro-ia.

**Jisas Iravu Voosito Porete
 Piereva Riro Oira Areareto**

(Matyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵Oire uva Jisas Jeriko urui ruvara-ia karero viropa vo uva iravu voosito oisoo raiva vatuaaro-ia pauparo. Uva oisoo moni areparo oirara rutu ruvara-ia. ³⁶Uva voava riro irara iava uvureva, ovusa vokapaoro urioapaepa voare. Oa iava oiso voea akepareva, “Eake purapaivoi?” ³⁷Uva oiso rera taviiva, “Ari Jisas ro vova Nasaret-ia ira vokapaoro vigei-ia puteparevoi.” ³⁸jOa iava rirovira oiso puraroepa, “Jisas! Vii-a Devit aaotoaaro. Ragaivipa siraou!” ³⁹Oire uva irapa irara rerare kasipupaaepa oiso purapaoro, “Auro! Ora tape pieu.” Ovusa rirovira rutu keera irapaoroepa oisi raga purapaoro oiso, “Vii-a Devit aaotoaaro! Ragaipa siraou.” ⁴⁰Uva Jisas voari toresa uriooroepa. Uva voava voea tavireva oiso, “Voea tavita ra rera sipoive ragai iare.” Uva tutuu pieoro rera iare uriooroepa. Oa iava Jisas rera akereva, ⁴¹“Eake vaipa ruipapau, ra oai puraa viipa?” Uva oiso puraroepa, “Turaro. Oiso ruipaparai ra vuraa.” ⁴²kOa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “Vorevira vurari. Uvare vii raga vaaro oirao piea vii vorevira ravotovira porete pie ovoivoi.” ⁴³lOire uva oisi-a eisi osa iava vorevira vurareva. Oa iava Jisas sirova utu ovoiroepa. Uva Pautoa-ia vuurapa vaisi pura ovoireva, osa oirara rutu va vao kekeiva. Oa iava voea rutu Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva.

Vo Toupai Sakias Iava Vo Siposipo

19^mJisas Jeriko iare vokapaoro karero viropa. ²Oire uva vo

^g18:27 Jop 42:2

^h18:31 Lu 9:51; Sam 22

ⁱ18:34 Mk 9:32; Lu 9:45

^j18:38 Mt 9:27

^k18:42 Mk 5:34; Lu 17:19

^l18:43 Mt 9:8

^m19:1 Lu 18:35

urui eva kavupasa aueroepa, vo osa iravu oirato voa toupaveva rera vaisiario, Sakias rera ro takis oupa irara reitooaaro. Uva rera-a riro monito. ³Uva oiso ruipaparoepa ra Jisas-ia tarairo oiso, Iroutoa rutu-a? Ari viapau oiso uvuiparoepa ra rera kekereve, uvare riro irara rutu Jisas utopaiva. Uvare ita potekuto-a rera Sakias. ⁴Oa iava ikauvira iparoepa oevaovu-ia riro ova, uvare oiso ru-gooparoepa ra Jisas kekereve rutu. Ari ita, oiso taraiparoepa, Vo raivao-ia voka-paoro uriorovere Jisas. ⁵Oire uva Jisas voavi pouro viropa. Uva voa vo viara-ia vuraveva. Oa iava oiso puraroepa rerare, “Sakias. *Ikauvira varau evoava. Ari vo vokio-ia vii vo kepaaro-ia toupaa.*” ⁶Uva oisi-a eisi osa iava ikauvira vararoepa, uvare rera iava sopaua rirovira rutu roruva. Oa iava rera tapo Jisas avaroepa ora rera vo kepaaro iare. ⁷Oire uva oirara rutu va vao kekeoro aveavevira reoreopaaepa oiso purapaoro, “Uva apeisi vurito vo kepaaro-ia koataro rera tapo tousa?” ⁸Oire uva Jisas oiso purasa, “Reito. Oiso ruipaparai ra ora ragai varaaro rutu roo piea oiso, oavu voeaopa apota irara. Ora varao tapo kare piea oara oisoa ou ragapaa kuvuvira oearovu ruvara-ia katakataivira. Uva voeapa oiso vara kare piepaavere iravu vaaro rekasiaro-ia oresuravu tovoa rerapa pute pievira.” ⁹Oire uva Jisas rerare oiso puraroepa, “Vo vokio-ia Pauto voeao oea vo kepa-ia toupaveira oea vorerevoi ora rerapa vova vuriara oaive iava. Ari ita, uvare vii tapo-a iravu Ebrahim aotooaro. ¹⁰Ragai-a vao Oirato Oviitooaaro ragoa oirara ousa urioraera voeao oea opesikoaepa, ra va iava voea vorevira vorea Pautoa-re.”

Katai Tau Iava Kovopa Irara Voeao Oea Moni Ouaepa

¹¹Oire uva vo reo-a vao oa uvuiivoiva, oavu reo ruu vatereva voeapa. Eake iava? Uvare tutuu piereva Jerusalem iare. Vo osa oiso keapaaepa, Vo voki raga-ia Pauto vo Saraaro roroi ovira ora karekepai. ¹²Oa iava oiso puraroepa, “*Iravu reito ira oiso ruipaparoepa ra tauai ruture avaro, oisore ra voa rera king pieve. Ra va iava vorevira karero.*” ¹³Uva katai taure kovopa irara keeraroepe rera voeaaro. Oa iava voeapa katakataivira erao tau kina (K20) vatereva. Uva oiso voea tavireva, Vao-ia sara kovoro vai puratavere vore tuepaoro uva vorevira voreravere.

¹⁴“*Vo osa rera vo uruiaro iava voea rerare vuri vovoupaapepa. Oa iava voea arova avaroepa. Uva voeao rera iavapa irara oearovu aruiva ora voea raga iava rera sirova utupasa. Oa iava oiso purasa utuaepa, Igei reasipaiei ra ro igeipa king-paro turaropaoro.*”

¹⁵“*Oire rera king pieivoiva, voava vorevira voreroepa vore rera vo uruiaro-ia. Oa iava oiso puraroepa, Oirarare keerata voeao oepa moniara vateavora. Aue iava keepararai voeare uvare oiso ruipaparai ra taraira oiso, Aa voviro kareke pieivora katakataivira vara rutu iava moniara.*”

¹⁶“*Oire uva iravu iraroepa oiso purasa, Reito, vii vaaro-ia monia sara kovo puravora aue rutu erao tau kina (K20). Oa iava va-ia pute piea ouavora aue rutu erao vovoto kina (K200) rutu.*” ¹⁷Uva va iava king oiso rera tavireva, Vii vearotoa rutu kovopato. Viigoa vearovira gareparavia vurapariveira vara vearovira rutu tokipaoro. Oire uva va-a eva oa iava vii vatepaavoi oavu reesia. Ra va iava katai

¹¹19:4 Ais 9:10 ¹²19:8 Eks 22:1; Nam 5:7 ¹³19:9 Ro 4:16; Ga 3:7

¹⁴19:11 Ap 1:6 ¹⁵19:12 Mt 25:14-30; Mk 13:34 ¹⁶19:17 Lu 16:10

tau rutu tokipari aue riropa uruiro (10 taun).

¹⁸ “Oire uva erao pieto ita rera iare pouro viropa oiso purasa, Reito, vii vaario-ia erao tau kina sara kovo puraavorao. Oa iava aue katai vovoto kina (K100) pute piea ouavorao va-ia ita. ¹⁹ Osa iava king oiso rera tavireva, Vii tovopaavo, ra vo vavae tokipari riropa uruiro (5 taun).

²⁰ “Oire uva iravu ita kovopato rera iare pouro viropa. Oa iava rerare oiso puraroepa, Reito, vii vaaro-a vao erao tau kina vo-ia. Oa ruuava aue-ia varoa va oriruoro. Oa iava vo toupaveira. ²¹ Eake iava? Uvare vii-ia oisoa taraipara, Riro kasivaritoa rutu varao ou ragapaoro oara tovopaivora oearovu. Ora varao aioara oara paupaveira oearovu raga, oara tapo tatepariveira vii raga. Eisi osa iava viipa oisoa uriripara varao moniara kovo pie arapa.

²² ^t “Oa iava rera ro king rerare kovopato oiso puraroepa, Vii vurito kovopato. Vii goa iava gasipaavo vii raga vo rearo-ia. Ari ita, ragai-ia oiraopavira oisoa taraipau oiso, Riro kasivarito ragai varao ou ragapaaveira oara tovopaivora oearovu raga. Ora varao tapo tatepaaveira oara paupaveira oearovu raga. ²³ Ari apeisi iava viapau va vao ragai vaaro moni tovo asariva beng-ia? Oa iava voreraeri voava va ousa aue tapo pute piea vai interes. ²⁴ Oire uva oiso puraroepa voeaore oea tutuu pievira rera ruvara-ia toupaveira. Vao outa eva erao tau kina. Ra eera vateta ira erao vovoto kinava toupaveiroi.

²⁵ “Oa iava oiso rerare puraaepa, Reito. Easi rerapa erao vovoto kina pura piroi.

²⁶ ^u “Uva oiso puraroepa, Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavo, Oirara rutu oea oisi vara-ia pitupaivoi, uva voeapa ita oarai vaterevere Pauto pute pievira. Ari vosa viapau oisi oai-ia pitupareve irai, oire ra

gareavi raga-ia pitupareve, eva-a oa verevere rera ruvara iava Pauto. ²⁷ Ari evoea oea oiso purapaaveira ragaire, Reasipaiei rerapa oiso ra igeipa king-paro turaropaoro. Oire uva voea evoea ragaiva keripa irara. Uva voeava urioa vore ragai osireiario-ia voea uposa.”

Jisas Turarovira Jerusalem-ia Karero Viropa

(Matyu 21:1-11; Mak
11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ ^v Oire uva Jisas vo reo vao pureva. Oa iava vokapaoro iraroepa vo raivao gaepaoro oa-ia oisoa Jerusalem iare ipapaave. ²⁹ Oa iava Betfasi urui ruvara-ia pouro viropa vo uruirei ora Betani-ia vo pukuio-ia oa oisoa vaisipaive oiso, Oliv Kovo Pukui. Oire uva voava aitereivu disaipeltoarei ira piereva vo uruiri iare oa oiso oisiriva pute pievira vo pukuio-ia toupave. ³⁰ Uva oiso vaiterei reesiresireva, “Vo uruiri iare irasi, ra vo urui-ia kareu virosi. Oire ra vao gareva kekesivere donki, osa variaua riaro-ia toupave, iria-ia viapau oisoa irai pauparo voari tuariri uvare koruova. Oire ra voava oira karuoro oirava voresivere. ³¹ Vosa irai vei akepareve oiso, Eakere eira donki karupasi? Oire ra oiso ragavira irai tavis, Iria-ia Turaro vo kovoaro.”

³² ^w Oire uva Jisas vaiterei arureva. Oa iava avasiepa. Uva oisi vara rutu kekesiva oiso osa vaiterei tavireva. ³³ Uva oira iava iroiro karupasiva o-ia donki. Oa iava voea-a voeao oea oiraaro-a oea oiso vaiterei akeiva, “Eakere eira koruova donki karupasivoi?” ³⁴ Uva va-a vao oa iava oiso voea tavisiva, “Iria-ia Turaro vaaro kova.”

³⁵ Uva oirava koruova donki voresiepa rera iare Jisas. Uva vaiterei varaaro

^t19:22 2 Sml 1:16 ^u19:26 Lu 8:18 ^v19:28 Mk 10:32; Lu 21:37

^w19:32 Lu 22:13

varoara tovosiva oira ivara-ia. Uva vara ivara-ia Jisas pau piesiva. ^{36x}Uva oira ivara-ia paupaoro avaroepa, ovusa voea rutu oirara varoara-ia uruiva parakavira raivaaro vo raiva oritopasa. ³⁷Oire uva voava tutuu pieoro avaroepa vo raivao-ia vova varapaoro Oliv Kovo Pukui iava. Oa iava riro irara rera voeaoro disaipel irara rovoaepa rorupaoro. Uvare varao ruture rugooaepa ravotoara oara oisoa kekepaive, vorara vara purapareve. Oa iava rirovira rutu raga pieiva Pautoa-ia vuurapa vaisi puraoro. ^{38y}Oiso pura- paoro kaku piepaiva,

“Reito king vaisiaro rei piepe. Ira urioroi Turaro Pauto vaisiaro-ia. Uvare Pautoa iava sopaua vearo i vigeipa oirara, uvare kasipua opesiei. Oire ra Pauto vaisiaro rei piepe ro oiso vuvuiua-ia viara-ia rutu.”

³⁹Oire uva oearovu ratarataa vovou irara Farisi iava voava vo uvuru vao sovara-ia toupai, oea Jisas-re oiso purapaaepa, “Tisato! Evoea disaipel tapeta- peri vii voeaoro. Opeita eisi piepaive.”

^{40z}Oa iava voeare oiso puraroepa, “Ari ita, visii tavipaavoi oiso, Vosa voea varaaro gisipoara tuupaive, oire ra varao avekeara raga kaku piepaive vuurapa vaisi puraoro.”

Jisas Jerusalem-ia Gaureva

^{41a}Oire uva tutuu piereva Jisas voare vo Jerusalem urui-ia. Oa iava vo urui kekeoro siraovira gaureva ⁴²oiso puraoro, “Vosa vo vokio raga-ia vao-ia vo pitupituo-ia vearovira taraitai oa oiso toupai, Visiipa gavaure vovou vatepai, ra va iava vearota. Ari ita, vo vokio-ia opitupitua vao vataupai. Ra viapau va keketa. ^{43b}Uvuta! Vo utupaua uva ovutavu karekeperea oa-ia visii voeaoro

keripa irara uutuva purasa urioaverea, o ora upopava visii ururao visii kovokovooro voraro rutu. ^{44c}Oire uva visii kepikapiiverea visii vuri pieoro rutu. Vii urui ora ovii irara oara voeao oea epao vii urui sovara-ia oea toupai. Uva viapau oiso vii iava iriai aveke vai eakaiverea, oiso ra iriai toupavee vo iriai ivara-ia ita. *Eake iava? Uvare viapau vo vuutao eveitavoi oa-ia Pauto urioroi visii tauva raga-ia visii oriruoro.*”

Jisas Voea Sigureva Osa Ora Tuutuupaaepa Ora Voripaoro Tugoropa Kepa Sovara-ia

(Matyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵Uva Rovopa Kepa-ia Tugoropa Kepa Tempel koataroepa. Oa iava rovrooepa voava voea sigupaoro, ovusa sara kovoro purapaiva vao Tempel sovara-ia. ^{46d}Uva oiso voeare puraroepa, “Tugoropa Vuku oiso purapai, ‘Ragai vo kepaaro eakata eva oa oiso toupai Variripa Kepa ragai vaaro.’

Oa oiso rutu piepatavoi, ‘Vataupa tapi uva visii vao kavirupa irara vataupaaveira sara kovoro oavisii purapaoro.’”

^{47e}Oire uva vokiara rutu-ia voea tarai piepaoro vao toureva vo kepa sovara-ia vao Tempel. Oa iava voeao reipa irara pris ora voeao tarai irara aue-ia Reo Taisi, ora voeao tapo oirara rutu reipa irara oea rerare raiva taraapaaepa, oiso ra oai iava rera upoive. ⁴⁸Vo osa oirara rutu goru iraopaaepa rera vo reoaro uvupaoro. Oire uva oisi-a eisi osa iava voeao reipa irara viapau oiso uvuipaaepa oiso ra oraivai kekeive rera uposa.

^x19:36 2 Kin 9:13 ^y19:38 Sam 118:26 ^z19:40 Hab 2:11

^a19:41 Lu 13:34-35 ^b19:43 Ais 29:3; Jer 6:6 ^c19:44 Mt 24:2; Mk 13:2

^d19:46 Ais 56:7; Jer 7:11 ^e19:47 Mt 26:55; Jo 7:19

**Jisas Akeiva Oiso, Irouto Vii
Vatereva Vo Reesi?**

(Matyu 21:23-27; Mak 11:27-33)

20^fOvokivu-ia Jisas voea siposipopareva Rovopa Kepa Tempel Tugoropa Kepa sovara-ia Vearo Sipoipo-ia. Uva voea reipa irara koruou purapa irara pris ora voeao Reo Taisi-ia tarai irara, ora voeao tuvetuvepa irara Jiu iava oea urioaepa rera iare Jisas. ²gOa iava rerare oiso puraapea, “Igei taviri oiso, Eake reesi-a vao oa iava varao kovoara purapariveira? Uva irou-a vao oa vii vateva vo reesi eva?” ³Oa iava voea aatooro oiso puraroepa, “Ari ita, uva ragai tapo ita visii akepaavo oreovu iava, ra ragai tavita.” ⁴Irouto-a ro ira Jon vatereva vo kovo oa iavirava oirara baptaisreva, Pauto eke oirara raga?” ⁵Oire uva voea raga ora reopaaepa oiso purapaoro, “Vosa oiso puravio, Pauto ruvara iava va, ra ita oiso puraro, Uva apeisi viapau va oirao piepata?” ⁶hAri vosa oiso puravio, Ari oiratoa raga vaaro, oire ra oirara rutu va iava vigei vurokoive aue-ia aveke voeao oea goruvira rutu Jon oirao piepaiveira oiso purapaoro, Profetato Jon.” ⁷Oire uva oisi-a oiso osa iava rera vo reoaro aatooro oiso puraapea, “Viapau oiso igei eva-ia Jon vo baptaisaro taraipaiei oiso, Ovu iava karekeepa.” ⁸Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Ragai tapo ita viapau uvuiparai ra visii tavia vo reesi iava oa iava vo kovo purapavora.”

**Vuri Irara Iava Reo Ruu Oea
Oisoa Wain Kovo Tokipaive**

(Matyu 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹iUva oisi-a oiso osa puraroiva, voeapa reo ruu vatereva oiso puraoro,

“Iravu oirato ira wain kovo paureva. Oa iava vo kovo-ia kovopa irara tovoreva, oiso ra vo kovo-ia sara kovo puraive. Vo osa rera ouruivu iare avaroepa tauai rutu voa toupasa. ¹⁰Oire uva aio oupa vuuta-ia vo kovo iava iravu kovopato rera reraaro arureva voea iare voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive vao wain kovo. Uvare oiso ruipaparoepa ra rera vateive oarai aioara vai vo kovo iava. Vo ovusa voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive rera ro upopaoro viapavira rera siguiva vorevira. ¹¹Oa iava iravu ita kovopato voea iare arureva reito. Oire uva rera upooro rera vuri pieiva. Oa iava oisi raga akukuvira rera sigu ragaiva ita. ¹²Oa iava vo peva piepato arureva voea iare. Uva rera upooro rera kosi pieiva rera-ia vikioro rataure. ¹³Osa iava rera ro ira vo kovoaro-a oiso vovouparoepea, Eake vai pura? Oire ra ro ragai oviitoaaro rutu arua ira kavikopaaveira rutu. Ira vai-ia taru gisipoaro uvuivere. ¹⁴Oa iava voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive rera tueiva. Uva voea raga ora reopaaepa oiso, Rera-a ro ira utupaua auero rutu varao aiteto varaaro ourevere. Avoeao! Rera upope. Ra va iava vigei raga vo kovo-ia pitupere. ¹⁵Osa iava vo kovo iava rera kosi pieoro rera-ia vikiaepa rataure vo wain kovo vatuaro-ia rera kopii pieoro. Oire uva ro ira vo kovoaro-a wain kovo, eake vai purarevere voea-ia? ¹⁶jIra uriorovere taru voea kopii piesa voeao oea oisoa vo kovo-ia kovopaive vao wain kovo. Oire ra va iava oearoi raga vatereve vo kovo.” Uva vo siposipo uvuiva oa purareva Jisas. Oa iava oiso puraapea, “Ae! Teapi eisi vai pierereve.”

^f20:1 Mt 26:55; Lu 8:1 ^g20:2 Jo 2:18; Ap 4:7 ^h20:6 Mt 14:5; Lu 7:29

ⁱ20:9 Ais 5:1-7; Mt 25:14 ^j20:16 Lu 19:27; Ro 3:4, 6, 31

¹⁷^kOa iava Jisas voeava vurapaoro oiso puraroepa, “Eake-a vo reo vituaro vao oa toupai Tugoropa Vuku-ia?”
‘O-ia aveke kovopa irara iria veraiva, iria oiso karekeopa o aveke rovopava rutu kepa iava kukuuvuva.’

¹⁸^lOirara rutu oisoa o-ia aveke ivara-ia kovepaave ora tarita ovoipaoro. Ari vosa oira o aveke irai ivara-ia koveoverea, oire ra irai tarita ovoieve garepa visivi oiso rutu osa poupou.”

¹⁹Oire uva voea voeao Reo Taisi-ia tarai irara ora reipa irara pris oiso tara-iaepa, Easi Jisas vigei togaparevoi vao-ia reo ruu. Uva va-a eva oa iava oiso vovoupaapea ra voa raga rera-ia pitu ovoiiive. Uva oirara ragapa uriripaapea rera-ia pitu arapa.

Jisas Akeiva Sisa-pa Takis Vatesa

(Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰Oire uva rera siituepaiva. Oa iava oevau tagorovira aruiva rera iare. Uva kuuvuvira oisoa torevoko pitupitu pura ragapaive rera ruvara-ia, vo osa rera siituepaiva. Uvare oiso rugoopaaepa ra ora rera raga vo reoaro-ia rera iava gasiive auepa reito gavman. Ra gavman vavaearo-ia rera tovoive. ²¹^mOisi-a eisi osa rerare oiso puraaepa, “Tisato, vii vo reoaro-a torevokoa oa vatepariveira oirara rutupa. Uvare viapau oiso rei vaisi irarapa uriripauveira. Viapau. Ari vaeavira rutu oirara rutu tarai piepariveira Pauto vo pitupituaro-ia. Oa uvupaiveira oiso purapasa, Oiraopavira rutu! ²²Uva apeisi vai vovoupauvei vao-ia vigei vaaro Reo Taisi? E torevokopai ra Sisa-pa takispaviei?” ²³Vo osa Jisas vo kuuvu-ia tarairoepa va eveioro. Oa iava oiso puraroepa voea taviaro, ²⁴“Oire oa-ia monia vai ragai kareke pieta. Vao oa-ia irou puaroo toupai? Ora irou vaisiaro toupai

vo va varaaro-ia?” Uva oiso puraaepa, “Ari King Sisa!” ²⁵ⁿOa iava Jisas oiso puraroepa, “Oire rera vaaro Sisa oa rera vateta Sisa. Ari vao Pauto vaaro, oire ra Pauto vateta va.” ²⁶Oire uva va-a eva oa iava viapau oiso rera rauiva vao-ia rera vo reoaro vo oirara osireiario-ia. Oa iava rirovira rutu rugorugoo iraopaaepa vo reo-ia vao oa pukoreva voeare. Osa iava ora tape pieapea rutu.

Jisas Akeiva Rore Ira Kopiio Ra Ita Vorevira Torero

(Matyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷^oOire uva Sadyusi-pa irara iava oevau urioaepa rera iare Jisas [oea oisoa oiso purapaave, “Voeao kopii irara, viapau uvuipaai ra vorevira torepaaave.”]
²⁸^pOa iava rerare oiso puraaepa, “Tisa, Moses oreovu rigatoreva vigeipa oiso, Vosa iravu kakae pura asavira kopi-iro riakovapa, oire ra araokoto oira ita oureve. Oire ra rerapa ro kopi-ito oira-ia kakaeto purareve araokoto. Eisi osa toupai Reo Taisi. ²⁹Uva oevau erao vatara rutu (7) oaraovu oea oisoa toupave. Uva avaioto vo arao iava riakova oureva. Oire uva kakae kavau asavira kopiioepa oira arova. ³⁰Uva kikooto ita oira oureva o-ia riakova. ³¹Oire uva vo pevapato ita oisi raga oira oureva ita. Uva oisi raga-a eisi osa vo arao rutu voeao oira oisoa oupaive. Oa iava kakae kavau asavira raga oira arova vo arao rutu oisoa kopiipaave. ³²Uva vo arao isivaaro iava utupavira kopiiopa. ³³Oire uva vo vokio-ia oa-ia kopii irara oiso vorevira torevareva, uva iroutoapa oira perea o-ia? Ari ita, vo arao voeao erao vatara (7) oea oisoa oira oupaive. Oa iava voea rutu vatuavaaro-a.”

³⁴Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Voea-ia oirara ora riakora vo vokio iava,

^k20:17 Sam 118:22-23 ^l20:18 Ais 8:14-15 ^m20:21 Jo 3:2

ⁿ20:25 Ro 13:7; Lu 23:2 ^o20:27 Ap 23:6, 8 ^p20:28 Diu 25:5

voea-a oea ora oupaaveira. ³⁵ Ari voeao oirara Pauto oea oise puraroverea, Uvuipatai ra vorevira tootoota toreoro, voeao oea viapau oise ora oupaaverea.

³⁶ ^qOea viapau uvuipaai ra kopiiave ita. Oea oise raga ita toupavereia oise osa purapurapa irara ensel, vo rara Pauto voea vorevira tore pierve kopii tapi iava. Oire ra oise toupave rera ovii iraraaro Pauto.

³⁷ ^rAri ita, Moses tapo roroio pievira rutu vigei tavireva oise, Kopii irara vorevira torepavereia kopii tapi iava, vo siposipo oa-ia gare kairi evaoa rovaepa. Oa-ia ita oise puraroepa Pauto, Ragai-a Pautoaro Ebrahim, ora Pautoaro Aisak, ora Pautoaro Jekop. Voeao oea uraaraaro tootovira toupavereia. ³⁸ ^sAri ita, viapau oise kopii irara reraaro-a Pauto. Viapau. Ari voeao reraaro oea tootoopaai rutu vo rera osireiario-ia.”

³⁹ Oire uva oisi-a eisi osa puraroiva, oearovu riro tarai irara iava Reo Taisi-ia oise puraaepa, “Tisato. Vearovira rutu eisi osa reouei.” ⁴⁰ Oire uva va-a vao oa iava uriripaaepa vorevira Jisas ake arapa.

**Jisas Farisi Akereva Auere
Krais-pa Vaisi Vituaro Iava**

(*Matyu 22:41-46; Mak 12:35-37*)

⁴¹ Oire uva oise voea akereva, “Apeisi iava oise purapataveira, Asi Krais Devit aaotoaaro ro vo rasio raga iava? ⁴² ^tUvare vao-ia Sam Vuku Devit raga voari tuariri oise puraroepa Krais iava,

‘Turaro Pauto rore ragai reraaro Turaro oise puraroepa, Vova pauu ragai vaaro-ia oirapapa varata ⁴³ vo tugurasa uva voeao viiva keripa irara tovoavereia taru vii kokotoaro reroaaro.’

⁴⁴ Oire uva rera raga Devit turarovira Krais vaisireva. Uva apeisi ragavira ita oise purapataveira, Krais Devit aaotoaaro, ira Devit sirova kavauroepa?”

**Jisas Voea Vosireva Voeaopa Oea
Reo Taisi Iava Siposipopaiveira**

(*Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54*)

⁴⁵ Oirara rutu tovira toupaveia Jisas vo reoaro uvupaoro. Oa iava disaipelre oise puraroepa, ⁴⁶ ^u“Vearovira rutu Reo Taisi-ia tarai irarava siitueta. Evoea riro oise ruipa irara, ra riro kaekaepa kuvuparo-ia kuvupaave oritopaoro. Ra varava vokapaive. Evoea oea rirovira oise ruipapaaveira ra voeava oirara oise purapaave avivikepaoro, Vearo voki, voraro uupa tapiro. Ora oise tapo ruipapaaveira ra rovopa tavuki-ia paupaave vo Reo Taisi Uvupa Keparo sovara-ia. Ora riro varaopa ruipa irara rovopara paupara vo vurei aiopa voki-ro-ia. ⁴⁷ Oea vo riakoro vo keparoaro-ia koatapaaveira vairo varaaro ou ragapasa vairo keakeapaoro raroe riakora. Oire ra vo pitupituro vataupaoro riro kaekaepa variriro purapaive. Uva oisi-a eisi osa iava voea vaoro voria riroa rutu ouivereia siitoka vavata.”

**Apotava Riakova Iria Tauoa
Vateeva Pautoa-pa**

(*Mak 12:41-44*)

21 ^vOire uva Jisas voeava vura-paraeva vo Rovopa Kepa Tugoropa Kepa sovara-ia toupaooro, ovusa voa sirao vate vikipaiva bokis-ia moni tovopaooro o Pauto oiraaro. ² ^wOa iava iriavu apotava raroeva tuereva Jisas, ovusa gare isirei-ia vikiopa moni isirei

^q20:36 Ro 8:16-17 ^r20:37 Eks 3:6 ^s20:38 Ro 6:10-11

^t20:42 Sam 110:1; Ap 2:34 ^u20:46 Lu 11:43 ^v21:1 Mk 12:41-44

^w21:2 Mk 12:42

bokis iare. ³Uva va-a vao oa iava Jisas oiso puraroepa, “Oiraopavira visi-ire oiso puraparai, O-ia apotapava raroeva iria gare isireivi vikievoi ora oira iava sopaua rutu tapo, oa-ia oearovu rutu-ia puteevoi. ⁴Osa voeao oea riroara moniara toupaivoi oara iava oaravu-ia sirao vate viki ragapaivoi Pautoa-pa. Ovusa o apota iraopaovi rutu. Oa iava ora oira vaaro rutu viki ovoievoi moni-ia. Uva viapau oai ora oirapa aio voripasa.”

**Vo Jisas Oiso Puraroepa,
Tugoropa Kepa Opesi Ovoiperea**

(Matyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵xUva oevau oirara ora reopaaepa Rovopa Kepa-ia Tempel oiso, uvare vo kepa oritoiva vearopara-ia avekeara ora varao sirao vatero oara oisoa vatepaive Pautoa-pa. Oa iava Jisas oiso puraroepa, ⁶y“Vara-a oara kekepatavoi. Ari vo vuutao-ia vao oa urioperea, ra viapau iriai aveke vai eakave iriai ivara-ia aveke vai osa toupave. Oara rutu evara kururu piroverea koveoro. Vo osa vara rutu-ia viki-avere voraro voeao keripa irara.”

**Jisas Riroa Iava Siraoa Ora Tavaka
Disaipel Tavireva Oarea Karekeperea**

(Matyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷Uva rera akeiva oiso puraoro, “Tisa, aa vo vuutao-a oa-ia va vao vuria karekeperea? Uva eake iava va reesioverea, ra va iava oiso va eveiio, O, ari va-a vao oa karekesa tutuuvoi?” ⁸zOa iava Jisas oiso puraroepa voeare, “Voeaopa ora vatatopo iraopata vearovira. Teapi visii keaive. Riro irara rutu uriopaaverea ragai vaisiario-ia ora vaisipaoro, oiso purapaaverea, Ragai raga-a vao-ia Krai. Uva oiso tapo purapaaverea, Vo vuuta-a vao-ia oa tutuu pievoi. Oire ra viapau oiso voea sirova utupata. ⁹Ari

ita, utupaua uva riroara iava tatuara upoara uvutaverea taru. Oire ra via-pau oiso rikerikepata uriripaoro. Oara-a evara kareke rovoperea, ovusa Ovoioapa Voki kareke asavira touve.”

¹⁰aUva oiso voea tavireva, “Osaravu oa osaravu tapo ora upoaverea. Ovusa iravu king voeaoro iravu king voeaoro tapo ora upoaverea. ¹¹Uva riroara aue ravurikeara karekeperea vo rasi-toa-ia, ovusa uvarovu rirovira ogoepaave. Ora riroara upiara karekeperea, ovusa vuvuiua-ia riroara reesiara keketaverea ora osasarovvu rutu, varao oara visii uriri pieverea ora karekepaoro.

¹²b“Oire uva vara-a varao oara ora kareke asavira toupaverea, ovusa visii ragai voeaoro visiigoa oiso raupaive visii vuri piepasa. Ora tapo visii iava gasipaiverea Reo Taisi Uvupa Keparo sovaria-ia visii rovirieipasa kortua-ia. Oa iava visii tovopaiverea tuukepa keparo-ia. Aue iava uvare oiso vovoupaaverea ra ragai vaisiario akaipa piepaive eisi piepaoro. Ora king irara puaaro iare visii sipopaiverea ora gavman irara oisore ra ragai iava siposipopata. ¹³Oire uva va-a vao visii vo raivaaro vao iava Vearo Siposipo tavitavipaoro. ¹⁴cUva oisi-a eisi osa iava uvui iraopatai ra rugorugooara oavisii rukupata. Auepa teapi oraivaroi vatatopo rovopata ravaavira, oa-ia voea aatotaverea reoreoara oavisii-ia. ¹⁵Ari ita, ragai raga visii gisipoaro-ia reoparaverea visiipa vearoo taraia vatepaoro. Oire ra voeao oea visiiva keripaave, viapau oiso uvuipaave ra visiiva ora kaureopaave vo reo-ia vakupaoro vao oa vatepaa visiipa.

¹⁶“Ora voeao tapo aite irara oavisii, ora aako riakoro oavisii tapo, ora araoko irara, ora taataa riakoro oea tapo visii tovopaiverea vo visiiva keripa irara vavaeoro-ia. Oire ra visii iava oearoi up-

^x21:5 Mk 13:1 ^y21:6 Lu 19:44 ^z21:8 Lu 17:23 ^a21:10 Ais 19:2

^b21:12 Jo 16:2 ^c21:14 Lu 12:11-12

opaiverea. ^{17d}Ora oirara rutu tapo oea visiire vuri vovou iraopaaverea. Eake iava? Uvare ragai vaisiaro toupaverea visii-ia. ¹⁸Ari ita, ra viapau oiso visii kukuearo iava ouai orua vai opesiko ragape, vo rara virivarivira toupataverea Pauto vavaearo-ia. ^{19e}Goruvira rutu toupataverea. Ra va iava visii vaaro Oiraopa Tootooro outaverea vorevira.

Jisas Jerusalem-re Oiso Puraroepa Ra Opsi Ovoiperea

(*Matyu 24:15-21; Mak 13:14-19*)

^{20f}“Ari ita, vo utupaua uva viurupa irara keketaverea, ovusa Jerusalem-ia kovokovoiverea. Oire ra va iava vo vuuta eveita oiso, Uruia vuri piepa vuuta vao-ia oa tutuu pievoi. ²¹Uva vo voki-a vao oa-ia Judia-ia tou irara uriri iraopaaverea, ra toriiverea pukuiara iare. Ovusa voeao oea Jerusalem urui sovara-ia toupaveira oea uvui iraopaai ra va kavuiverea uvai ragare avao. Ovusa voeao oea vo urui vatuaro-ia toupaveira viapau oiso uvuipaai ra karea viro vo urui sovara iare. ^{22g}Uvare vo voki-a eva oa-ia Pauto vuriara vorevira kare pieverea. Oire ra oisi iava vo reo oa epao Tugoropa Vukua oiraope rutu. ²³Uva siraovira rutu-a vairopa taruko riakovi, ora vairopa tapo airoa sikeo kakaero roro piepaiverea vo vuuta-ia eva. Ari ita, riroa rutu siraoa oa vo rasio-ia karekeperea. Uva va-a eva Pauto vo kasipuaru oa voea-ia voeao oirara karekeperea. ^{24h}Uva aue-ia toorioara voea toepaiverea. Ra va iava keripa irara voea tuukeive. Oire voava voea ouoro voeava avave osararovu sovara iare. Ra voa toupave, ovusa osararovu raga iava Jerusalem-ia tasive vo urui upooro. Oire ra oisi raga toupave vo vuutao rutu-ia rekasisa, oa-ia oearovu vova

ratau tou irara iava oea osararovu iava opesiaverea.

Oirato Oviitoaaro Ira Voreroverea

(*Matyu 24:29-31; Mak 13:24-27*)

²⁵ⁱ“Uva oaravu rutu reesiara karekeperea taru aue-ia ravireo ora kekira ora aaviikoara. Ora vo rasitua-ia uva oirara rutu vovouaro vuriaverea rutu uririoro auepa toruva gurukoaro uvuoro, ovusa pokoo viro avakava-ia. ²⁶Oirara rutu varao iava rirovira rugugooapaaverea oara vo rasio-ia karekeperea. Oire ra va iava voeare vovouisiro rirovira uriri iraopape rutu. Ra avavaraopaoro osireiara iava kovopaaverea. Eake iava? Uvare aaviikoara ora tavariopaoro vuvuiua-ia rikerikepaperea. ^{27j}Vosa va vao karekeperea, oire uva ragai Oirato Oviitoaaro tueiverea oirara rutu, ovusa iriavu rukuta sovara-ia uriora riroa rutuva gorua ora riroa ragai vaaro keraria. ^{28k}Oire uva vara-a evara oara rovpaperea karekepaoro. Uva vo vuuta-a eva oa-ia toretaverea ora visii iava torevokovira kukueara kae pieoro taraasa. Uvare vo vuuta-a eva Pauto vaaro visii vorevira ousa, oa pou virosa tutuu piepai.”

Fik Ova Oa Vo Pitupituarua Vuutara Rovirieipasa

(*Matyu 24:32-35; Mak 13:28-31*)

²⁹Oire uva va-a vao oa iava oavu reo ruu vatereva Jisas voeapa. Oa-ia oiso puraroepa, “Fik ova kekepataveira ora oeararovu tapo. ³⁰Oire vosa vo evao keketa ovusa aruapaive airepa guruvaro purapaoro, oire ra va iava taraita oiso, Raipipa vuuta tutuu piepai oa-ia ravireo rorovere. ^{31l}Eisi raga ita-a oiso osa vara

^d21:17 Mt 10:22 ^e21:19 Re 2:7 ^f21:20 Lu 19:43

^g21:22 Ais 63:4; Dan 9:24-27 ^h21:24 Dan 8:13, 9:27, 12:7; Re 11:2

ⁱ21:25 2 Pi 3:10, 12 ^j21:27 Re 1:7, 14:14 ^k21:28 Lu 18:7 ^l21:31 Mt 3:2

keketaverea varao ovusa karekepape. Oire ra vara iava vearovira taraita oiso, Pauto vo vuutaaro tutuu pievoi. Vao oa-ia ora rera voeaaro vovevira ouparevoi rara ora rerapa voea tokipasa.

³² “Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavo, Oirara rutu voeao vo vuutao iava oea kopii asavira toupaverea, ovusa vara evara karekeperea. ³³ ^mVuvuiua ora rasito oara rutu opesiperea, vo osa ragai vo rearo viapau rutu oiso opesipe.

Disaipel Irara Vearovira Rutu Uutupaave Ora Vatatopopaoro

³⁴ ⁿ“Ari ita, vearovira rutu uutupata. Teapi aio ragapata vo vokiara rutu-ia spak ragapaoro. Ora viapau oiso ra varao ragare rugorugoopata tapo varaura vo ruiparoaro. Uvare vo pitupituro-a evara oara uvuipai ra visii vuri piepaive. Ovusa vao Turaro vo vokiara ravotovira raga visii iare pou piro. Oiso rutu osa kuverava atari kare-ia poupa viroveira voea kuverapaoro sita pievira. ³⁵ Oire uva vo voki-a vao oa voeao oirara rutu kuveraverea vo oea rasitoa rutu-ia toupaveira voea-ia vakoravira pou vi-rooro. ³⁶ ^oVuutara rutu-ia vokiara rutu-ia uutupata toupaooro Pautoa iare variri-paoro, ra visii vatepareve gorua. Oire ra va iava vara rutupa varao oara virivari-pata oara visii-ia karekepaperea. Ora vo osa tapo vo utupavira uva ragai ruvara-ia toretaverea vo ragai osireiario-ia.”

³⁷ ^pVokiara rutu-ia Jisas oisoa oirara rutu siposipopareve voea tarai piepaoro vo Tempel-ia. Oire uva vokiara pukui-ia oisoa toupasa vovevira kareparo vao oa vaisipaiveira oiso, Oliv Kovo Pukui. ³⁸ Uva oirara rutu oisoa vokipaua rutu

torepaoro rera iare uriopaave rera vo rearo uvupasa Tugoropa Kepa-ia, vo osa voea siposipopareve.

Judas Reo Ovoi Purareva Jisas Vatesa Reipa Irarapa

(Matyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

22 ^oOire uva vo voki-a vao tutuu pieva oa-ia Jiu-pa irara bret-ia aioive vao oa-ia viapau yisa vai. Vo vokiore oisoa rugorugopaaave oa-ia Pauto Isip iava Isrel-pa irara oureva voea oriruoro. Ovokia-a vao oa oiso vaisipaive oiso Tagausapa Pasova Ovapa Vurei. ² ^rUva voea reipa irara voeao iava koruou purapa irara pris, ora voeao riro tarai irara Reo Taisi-ia oea rutu rirovira uriripaaepa oirara asavira. Oa iava oiso puraaepa, “Apeisi vai ragavira rera upopai rara ro-ia Jisas?”

³ ^sOire uva va-a vao oa iava Seten Judas sopaoro-ia ora kiuroepa. Ro ira oisoa vaisipaive oiso, Iskariot. Voea iava katai tau erao (12) disaipel rera. ⁴ Oire uva voea tapo reipa irara ora reoroepa pris ora reipa irara voeao oea Rovopa Kepa-ia Tempel oisoa uutupaave. Oea rutu ruvara-ia raiva taraaroepa Jisas kosi piesa voea vavaearo iare. ⁵ ^tOsa iava rirovira rutu rorupaiva. Oire uva oavu reoa goruiva rerapa moni vatesa. ⁶ Osa iava Judas voea vo rearo aatoreva oiso puraoro, “Vearopai.” Uva va-a vao oa iava ora rerapa raiva taraaroepa rera kosi piesa Jisas voea vavaearo iare. Oa iava oiso aueparoepa ra arakasi vuuta vai kekereve vao oa-ia viapau oirara vai Jisas tapo toupave.

^m21:33 Lu 16:17

ⁿ21:34 Mk 4:19; Lu 12:45; 1 Te 5:6-7

^o21:36 Lu 18:1

^p21:37 Mk 11:19

^q22:1 Jo 11:47-53

^r22:2 Mt 12:14

^s22:3 Jo 13:2

^t22:5 Sek 11:12

Disaipeltoarei Tagausapa Vurei Vatatoposiva

(Matyu 26:17-25; Mak
14:12-21; Jon 13:21-30)

⁷Uvo Tugoropa Voki Yis Asa Bret vo vokiaro oa karekeepa. Oire uva vo vokia-a vao oa-ia oisoa sipsip vai kopii pieive koroova vai aue iare Tagausapa Vurei Pasova. ⁸Vosa iava Jisas Pita vaio arureva ora Jon oiso puraoro, “*Irapasiei ragaipa Pasova Vurei vatatoposava ravaavira ra va aiopere.*” ⁹Oa iava oiso rera akesiva, “Ovu-ia vo aio ravaaveare?” ¹⁰Uva oiso vaiterei tavireva, “*Uvusi. Jerusalem-ia kare uvirovivere. Oire iravu veiva aivarorevere raivaaro. Ira uuko ovi kaeparevere rirova-ia pitokava. Ra rera sirova utusi vo kepa-ia koatasa oa-ia koatasa kareparovere.*” ¹¹Oire uva rera-a ro ira vo kepaaro-a tavi rovosivere rerare oiso puraoro, Tisa oiso puraroi, Ovu-ia ragai vo tugiara epao tavete tugi oa-ia ragai voeaaro tapo disaipel Pasova Vurei aiopaavere? ¹²Oa iava vei tavirevere oiso, Otugivu-a vao riroa oa epao oiso viara-ia. Oa-ia aue epao tebolara ora paupara. Oire ra vo tugi-ia Pasova Vurei ravaasi.” ¹³Uva va-a vao oa iava avasiepa. Oire uva oisi va kekesiva oiso osa Jisas taviroepa. Osa iava Pasova Vurei ravaasiva voa.

Jisas Komunion Aio Vatereva Voeapa Disaipel

(Matyu 26:26-30; Mak
14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴Oire uva vo vuuta-a vao oa pou piropa, oa iava Jisas tebol-ia pauroepa. Uva voea aposel irara rera tapo voa pau ovoiaepa. ¹⁵Uva voa oiso voea tavireva, “*Oiso ruipa iraparai ra visii tapo vao Pasova Vurei aio rovopaavo, uvare utu-*

pavira riroa siraoa oupaavo rara.” ¹⁶Uva visii tavipaavo oiso, Viapau vorerivira Pasova aioavere ita vo rutu rekasisa uva va vao oiraopere rutu Pauto vo Saraaro sovara-ia.”

¹⁷Oire uva kap oureva. Oa iava oira-ia okarovu puraoro va-ia vearo vaisi purareva Pautoa-ia. Oa iava oiso puraroepa, “*Vao outa, ra va roo pieta ora visiiipa.*” ¹⁸Uvare oiraopavira visii tavipaavo oiso, Vo vokio ora vo utupaua uva viapau wain kuearo-ia ukaioravere va rutu tugurasa uva Pauto vo Saraaro karekeperea.” ¹⁹Oa iava bret oureva va-ia vearo vaisi purasa Pautoa-ia. Uva va puteputeoro voeapa va vatepaoro oiso puraroepa, “*Vao-ia ragai iava varaua. Oa vatepaavo visii tavipasa. Oa iava ragaire rugoopavere.*” ²⁰Oire uva va aioivoiva ita, oisi raga pierere aue-ia wain karo kap-ia ouoro. Oava oiso puraroepa, “*Eva airepa agiagi Pauto vaoro o-ia revasiva ragai iava. Iria petoavo visii tavasa.*

²¹x“*Ari! Rera kekepata ro-ia ira vavaeoro ragai vate ruipaparoi voeao vavaeoro iare ragaiva keripa irara. Ro-ia ira ragai tapo toupavevo vo-ia tebol.*” ²²yIu. Ragai Oirato Oviitoaaro vo raivao sirova uturavere Pauto oa reesireva ragaipa. Ari ita, uva siravira rutu rerapa ro ira ragai kosi piepare rara voeaopa ragaiva ora keripa irara.” ²³Osa-a eisi osa iava voea raga ora akeakepaepa oiso puraoro, “*Iroutoa rutu-a vigei iava ira vo pitupitu vao purapavevo?*”

Disaipel Irara Ora Kaureopaepa Ora Voea Raga Oiso, Irouto Vigei Iava Reiparoi?

²⁴Oire uva voea disaipel ora kaureopaepa ora reopaoro. Uva oiso

^u22:7 Eks 12:18-20; Diu 16:5-8 ^v22:8 Lu 19:29; Ap 3:1

^w22:16 Lu 14:15; Re 19:9 ^x22:21 Jo 13:21-30 ^y22:22 Ap 2:23, 4:28

purapaaepa, “Iroutoa vai vigei iava reiparoi?” ²⁵Oa iava voeare oiso puraroepa Jisas, “*King irara osararovu voeaaro oiso toupaveira reipa irara voea voeaaro. Oa iava voeao oea-ia gorua toupaveira voea oirara oaive voeao tokipaveira. Oea oiso ora vaisipaaveira oiso, Vigei vearo pitupitu purapa irara oirarapa.*” ²⁶^zAri viapau uvuipatai ra oisi piepata oiso. Viapau. Ari vosa ro ira visiipa oiso reiparo, ira oiso viovoko visivi visii reoarovi toupave. Ari ro ira visiipa reiparo, ira oiso tou iraopaveve visii kovopatoaaro visii tauvapaoro. ²⁷Irouto-a reito? E pasi ro-a ira aioa-ia pauparoi? E pasi kovopato rerapa aio tovoparoi sipopaoro? Eera ro ira aioa-ia pauparoi, eera raga ita. Ari ita, ragai visii vuruvuruaro-ia toupavaovi oiso, Kovopato visii tauvapaoro.

²⁸^a“*Voari tuariri uva orekerovu karekepaera ragai-ia varao tavaka vovouro. Oara ragaipa riroara vavatara vatepaivora, vo osa ragai tapo toupatavara. Uva viapau ragai kavupatavara.*” ²⁹^bAri ita, Aite ragai reesireva oiso ra oirara rutupa reipaoro voea tokipaa. Eisi raga ita osa visiipa vo reesi vateaverea. ³⁰^cOiso ra tokia vao ragai vaaro oa-ia aiotaverea ora ukaiotaverea vo ragai reraaro-ia tebol. Uva oiraopavira king varaaro-ia paupara paupataverea. Oa iava voa tupaoro oiso toupataverea, Reo rovirieipa irara visii vigeipa Isrel katai tau erao (12) sararo Jiu-pa irara.

Jisas Pita-re Oiso Puraroepa, Ragaire Isivauvere

(*Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38*)

³¹^d“*Auro Saimon, Saimon uvuri! Seten visiire arereva oiso ra visii roporoporeve voeao raverave vovou irara veravaoro. Oiso osa wit rogetaaro veraveraveira oira aioaro ariarava.*” ³²^eAri ita, vii tauvapaoro varirirai, oiso ra vii vaaro oirao pie vovou viapau raveravepape. *Ra va iava ora poreuvere vorevira voreoro ragaire. Oa iava araoko irara oara goru pieriverea rutu.*”

³³Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Turaro. Easi vatatoporai, oiso ra vii tapo tuukea iare avara. Ora oiso tapo ra vii tapo kopiira.” ³⁴Uva Jisas Pita-re oiso puraroepa, “*Vo rupao-ia vo osa kookai gau asavira toupaveve, ovusa vo peva purari oiso purapaoro, Viapau taraiparai eera-ia Jisas.*”

Bokis Moni Iava Ora Ogataara Ora Toorio

³⁵^fOa iava Jisas voea rutu tavireva oiso, “*Voari tuariri uva visii sipoava. Uva viapau auero vai kaeoro avataepa moni bokisro vai, ora ogataara vai, ora tasi-para vai, ora toorioara vai. Uva vo vuuta-a eva oa-ia oaravu avu vaipa apotataepa, eke viapau?*” Oa iava oiso puraepa, “Viapau.” ³⁶Oire Jisas oiso voeare puraroepa, “*Ari ita, irouto vo vokio-ia moni bokis vaiva toupaveve, oire ra vava avaro aue tapo ogata. Ora aue tapo toorio vai. Ari vosa viapau iraipe ira ruvara-ia, oire ra kuvupatoa vai-ia monia vai ou rovoreve ora rerapa irai toorio vai vorisa oa-ia.*” ³⁷^gEake iava? Uvare Tugoropa Vuku oiso puraepa, ‘Rera tapo taku-

^z22:26 Lu 9:48 ^a22:28 Hi 2:18, 4:15 ^b22:29 2 Ti 2:12 ^c22:30 Lu 14:15; Re 19:9 ^d22:31 Jop 1:6-12; Amo 9:9 ^e22:32 Jo 17:9, 15, 21:15-17
^f22:35 Mt 10:9; Lu 9:3, 10:4 ^g22:37 Ais 53:12; Mk 15:28

vuiverea vuri pitupituro purapa irara tapo.’ Oire uva oiso visii tavipaavoi ra vo reo eva oiraope rutu vao oa kare-keepa ragai iava. Ari ita, vo reoro rutu varao Tugoropa Vuku oara purava ragai iava, evara-a oara oiraosa auepai rutu.”³⁸ Uva disaipel irara rerare oiso puraepa, “Turaro. Kekepari? Easi ipei ruvara-ia vaiterei-ia vaiteero toorio vaio vo-ia.” Oa iava voeare oiso puraroepa, “Ovoiei.”

Jisas Variria Purareva Getsemani-ia

(Matyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹hOire uva Jisas riro urui kavuoro avaroepa Oliv Kovo Pukui iare oiso osa raga oisoa piepareve vokiara rutu-ia. Oire uva disaipel irara rera sirova utuaepa voare. ⁴⁰iOa iava voa pou viro ovoioro oiso voea tavireva, “Variripatai. Ra va iava varao kokarapara viapau visii-ia poupa piro visii kove piepaoro.” ⁴¹Oa iava voea arova gare visivi avaroepa. Uva voavi kokoto rekuroepa varirisa oiso puraoro, ⁴²j“Aite. Vosa ruipapau ra ragai iava o kap verari iria agasioi rutu aue iava siraoa vo vavataaro. Uva viapau uvuipau ra ragai vo ruipaaro sirova utuu. Viapau. Ari vii raga vo ruipaaro sirova utuu.”

⁴³Uva va-a vao oa iava iravu en-sel vuvuiua iava vararoepa rera goru piesa. ⁴⁴Oire uva riroa siraoa sovoreva Jisas ora rera-ia. Oa iava goruvira rutu variriroepa. Uva rirovira rutu pupuraki iraroepa oiso osa revasiva iria kosikosio viropa rera iava rasiua areore kovekovepaoro.

⁴⁵Uva variri opesiroiva, rera voeaaro iare voreroepa disaipel. Oa iava voea kekereva, ovusa uusipaaepa. Uvare rirovira siraopaaepa, oa iava rurapaiva. ⁴⁶Osa iava voea erao piepaoro oiso

puraroepa voeare, “Eakere uusipatai? Toreta ra varirita. Teapi kokarapa vovouro visii iare uriope visii kove piesa.”

Judas Jisas Tovoreva Keripa Irara Vavaeoro-ia

(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-12)

⁴⁷Oire uva Jisas touvira raga reoreoparoepa, ovusa riro irara rutu urioaepa. Uva rera ro Judas voeao raga iava aposel irara ira voeapa iraroepa. Oa iava Jisas iare tutuu piereva rerava uugaasa. ⁴⁸Uva Jisas oiso puraroepa rerare, “Judas. E Oirato Oviitoaarova uugaapauei, oiso ra keripa irarapa rera kosi pieri, eke?”

⁴⁹Oire uva voeao disaipel irara oea Jisas tapo toupaiava, oea voea kekeoro voea-ia taraiapa oiso, Asi vo vuuta-a vao oa-ia karekepai vao vuria. Oa iava oiso puraaepa, “Turaro, oiso ruipa-paiei ra voeao upoio vara-ia toorioara, eke?” ⁵⁰Oire uva va-a vao oa iava iravu voea iava Rovopato Pristo kovopatoaro uvareoaro toereva rera pakooro oisova oirapapa varata-ia. Oa iava voava koveepa. ⁵¹Uva Jisas rera kekeoro oiso puraroepa, “Ae! Vo pitupituo eakari!” Oa iava rera kokiario-ia vavaea tovoreva rera iava uvareoua vore pieoro. Osa iava rera iava vorevira veoroepa.

⁵²kOire uva Jisas voea voeao reipa irara pris irarare vo reoro purapareva, ora voeao Tempel-ia uutupa irarapa reipa irara, ora voeao Jiu-pa irara oira vasi irara oea rutu urioaepa rera rausa. Uva voeare oiso puraroepa, “E toorioarava uriotai ora kakuara, eke? Oire uva oiso pai rutu visiiapa, Kavirupatoa vai ira tuukesa uriotai varava evara, raa?” ⁵³lAri ita, vokiara rutu-ia oisoa visii tapo toupaa vo Tempel-ia. Uva eakepa oisoa voa ragai-ia pitu asapata? Eagara! Va pu-

^h22:39 Lu 21:37 ⁱ22:40 Mt 6:13 ^j22:42 Jo 5:30, 18:11

^k22:52 Lu 22:4, 37 ^l22:53 Jo 12:27

rata. Uvare vo vuuta vao-ia visii vaaro oa-ia rupa vovou vo goruaro riropai rutu.”

Pita Oiso Puraroepa, Viapau Eera-ia Taraiparai Jisas

(*Matyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴^mOire uva oisi-a oiso osa reoroiva, rera-ia pituiva. Oa iava rerava avaaepa. Uva rera koata pieiva Rovopato Pristo vo kepaaro-ia. Uva Pita rera sirova uturoepa. Oa iava voa rerapa tauaivi toureva. ⁵⁵Uva voa vo kepa kasuraaro sovara-ia tuitui kasi puraiva. Oa iava vo kasi-ia tuitupaoro paupaaepa. Oire uva voa-a evoa uva Pita voea tapo pauparoepa. ⁵⁶Uva iriavu kovopava rera kekeeva, ovusa pauparoepa tuitupaoro. Oa iava tuupavira rerava vurapaoro oiso puraopa, “Easi ro tapo oisoa Jisas toupaveve.” ⁵⁷Vo osa Pita oiso puraroepa ora taeaoro, “Auoo, viapau eera-ia taraiparai irare purauei.” ⁵⁸Oire uva va ita isivaaro iava iravu ita rera kekereva. Oa iava oiso puraroepa, “Auoro! Vii tapo iravu voea iava.” Oa iava Pita oiso puraroepa, “Easi ragai viapau.” ⁵⁹Oire uva katai vuuta putevoiva, va isivaaro iava iravu ita rirovira oiso puraroepa, “Oiraopavira. Ari rera tapo eera oisoa tapo toupaveve. Rera ro-ia Galili iava.” ⁶⁰Vo osa Pita oiso puraroepa, “Auoro! Viapau evo reo-ia taraiparai oa purapari.” Oire uva oisi raga oiso puraparoepa Pita, osa ikauvira kookai gau ovoireva. ⁶¹ⁿUva Turaro Jisas ora poreroepa Pita-va tuupavira vurasa. Oa iava Pita vo reore rugooroepa oa purareva rerare Turaro oiso puraoro, “*Vo rupao-ia kookai gau asavira toupavevere, ovusa vo peva purari oiso purapaoro, Viapau taraiparai eera-ia Jisas.*” ⁶²Uva va-a

vao oa iava Pita atoarova kosiro viropa rataure. Oa iava voa rirovira rutu gau iraoreva siraopaoro.

Jisas Agesipaoro Rera Upopaiva

(*Matyu 26:67-68; Mak 14:65*)

⁶³^oOire Jisas rauivoiva, rera tovipaiva rera upopaoro. ⁶⁴Uva rera iava osire-ito tavuruiva varoa-ia. Oa iava oiso puraaepa rerare, “Oire profet reo purari. Irouto vii taparevoi? Uvare ora vaisipauveira, Profetato-a ragai.” ⁶⁵Oa iava rera-ia oreorovu rutu takau reoro purapaiva rera-ia.

Jisas Rovirieipaiva Kaunsel Irara Ruvara-ia

(*Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24*)

⁶⁶^pRavireo kaero viropa ovusa reipa irara Isrel iava ora guruaepa, ora voeao tapo riro tarai irara Reo Taisi-ia. Oa iava ora voea voeaaro iare Kaunsel irara rerava Jisas avaaepa. Uva oiso puraaepa, ⁶⁷“Igei taviri. Vii-a Kraisi viigoa roporeva Pauto, eke?” Oa iava oiso puraroepa, “*Vosa visii tavia, ra viapau va oirao pieta.*” ⁶⁸Ora vosa visii akepaa oarai iava reoara vai, ra viapau ita ragai vo reoaro pukopata. ⁶⁹Ari vo vokio ora vo utupaua taru, uva Oirato Oviitoaaro oirapapa varata-ia pauparoverea vao Pauto vaaro vo uva riroa gorua toupaveira.”

⁷⁰^qOa iava voea rutu oiso puraaepa, “O! Ari vii raga-a vao Pauto Oviitoaaro, raa?” Uva oiso puraroepa, “*Ari ita, oiraopavira eisi osa ragai vaisipata oiso, Ragai raga ita vao-ia.*” ⁷¹Oire uva oiso puraaepa, “Avoeao! Ra eake vaisi vai uvupe vuri vaisi vai rera ruvara-ia. Uvare ora rera gisipoaro-ia vo reo purarevoi oreoa uvuei ita.”

^m22:54 Mt 26:58; Mk 14:54 ⁿ22:61 Lu 22:34 ^o22:63 Jo 18:22-23

^p22:66 Mt 27:1; Mk 15:1 ^q22:70 Mt 27:11; Lu 23:3

Jisas Rovirieiiva Pailat Ruvara-ia Kortua-ia

(*Matyu 27:1-2, 11-14; Mak
15:1-5; Jon 18:28-38*)

23 Oire uva voea rutu rerava avaaepa Pailat iare. ^{2r}Oa iava voa rovoaepa rera iava gasioro. Uva oiso puraaepa, “Rera-a ro-ia ira kekeiovora vo osa igei sara iraraaro piro pieparevora. Uva igeire tapo koruroera Sisa-pa takis vate arapa. Ari ita, ora vaisiparoveira oiso puraoro, Ragai raga-a Kraiss. Ragai king.” ^{3s}Oire uva Pailat rera akereva oiso, “E vii-a Jiu reraaro king, raa?” Oa iava Pailat aatooro oiso puraroepa, “*Vii raga ita eisi purauei.*” ^{4t}Uva va-a vao oa iava Pailat reipa irara pris irara ora Jiu-pa tuvetuvepa irara oeara rutu tavioro oiso puraroepa, “Viapau oiso oavu avu vai vuria vai kekeavoi ro-ia Jisas.” ⁵Oa iava goruvira oiso puraaepa, “Ae! Ira-a eera vurivira oirara rutu sita piepareveira voea siposipopaoro vo Judia taere-ia. Uva Galili iava rovroepa evo pitupitu raga purapaoro. Oa iava vo rutu pouro virorao va raga purapaoro vo ruture.”

Jisas Rovirieiiva Herot Ruvara-ia

⁶Oire uva Pailat va uru pieparevoiva, voea akereva oiso, “Esa rera ro-ia Galili taere iava, raa?” ^{7u}Oa iava rera taviiva vo osa rera-ia Jisas taraiparoepa oiso, Vo rasio iava rera orasia oisoa tokipareve rera King Herot. Osa iava Pailat rera iare Herot Jisas siporeva, vo osa Jerusalem-ia toupaveva.

^{8v}Oire uva Herot rera kekereva Jisas. Oa iava rirovira rorupaveva. Uvare tuariri rutu oisoa rera iava uvupareve. Oa iava oisoa rera keke ruipaparo rutu.

Oire uva oiso ruipaparoepa ra Jisas oai purareve ravotoa vai, ra oai kekereve. ⁹Uva oisi-a oiso osa iava Herot rera akepareva orekerovu ruture riroara. Vo osa Jisas viapau rerapa oreoi pukopaveva vara iava. ¹⁰Oa iava reipa irara pris ora voeao tarai irara Reo Taisi-ia oeara rutu vovio rera ruvara-ia toresa urioaepa uvavi-ia rera rovirieipaiva. Uva va iava goruvira rutu rera togapaoro rera iava gasipaiva. ^{11w}Osa iava Herot ora rera voeaaro viurupa irara oea rutu Jisas akaipa piepaiva. Ora rera tovipaiva tapo. Osa iava iravu vearoto kuvuto ouiva rera-ia rera kuvusa. Oa iava rera vore pieiva aue iare Pailat. ^{12x}Ari ita, voari tuariri uva oisoa Herot Pailat tapo ora keriparo. Uva vo vuutao raga-ia ora agiagisiepa.

Pailat Jisas Tapasa Evao Parikou-ia Taviroepa

(*Matyu 27:15-26; Mak
15:6-15; Jon 18:39-19:16*)

¹³Oire uva Pailat reipa irarare pris keeraroepa, ora Jiu voeaaro tuvetuvepa irara tapo, ora voeao rutu oirara. Uva ora gurusa urioaepa. ¹⁴Oa iava voeare oiso puraroepa Pailat, “E rova urio-tai ragai iare, oa iava oiso puratai, Ira-a ro oirara rutu vo pitupituroaro piro piereva? Uva rera akeavo vo visii osireiario-ia torevokovira. Oire uvuta! Viapau oavu avu vai vuria vai kekea rera-ia ro-ia vao oa iava rera iava gasitavoi. ¹⁵Oiso osa raga ita aue Herot ira rera vore pievevora vore vigei iare, uvare viapau vuria vai kekerevora rera-ia ro-ia. Oire uvuta! Ro viapau oiso oavu avu vai vuria vai purarevora, ra oai iava rera kopii piepe. ¹⁶Uva voeaopa rera vate rovopaavoi, ra rera rahiive. Oa iava rera iava vaseavere rara. [¹⁷Oire uva

^r23:2 Lu 20:22; Jo 19:12 ^s23:3 Lu 22:70; 1 Ti 6:13 ^t23:4 1 Pi 2:22

^u23:7 Lu 3:1 ^v23:8 Lu 9:9; Mk 6:14 ^w23:11 Jo 19:2-3 ^x23:12 Ap 4:27

oiso toupaveira vo pitupituo Tagausapa Vurei Pasova vo pitupituario. Ra va-ia Pailat iravu kosi pierève tuukepa kepa iava voea iare.]

¹⁸yOa-a vao oa vituario iava voea rutu oirara rirovira kaku pieoro raga pieiva oiso purapaoro, “Rera kopii pieoro Barabas iava vaseri tuukepa kepa iava iagei iare!” ¹⁹Ari ita, Barabas ira oavu upoa kosi pierève gavmanva vo riro urui sovara-ia. Uva oirato tapo kopii pierève. Oa-a eva oa iava rera tovoiva tuukepa kepa-ia. ²⁰Oire uva Pailat voeare ita reoa purareva ita. Uvare Jisas iava vasea aueparoepa. ²¹Oa iava kaku pieoro ita oiso puraaepa, “Rera tapari evao parikou-ia!” ²²Oa iava ita vo peva pie vuuta-ia vorevira voea ita akereva oiso, “Eakepa? Ro oirato Jisas, aa vao vuri pitupitu purarevora? Viapau oiso rera-ia vuria vai kekeavoi, ra oai iava rera kopii piepe. Uva va-a vao oa iava oiso ruipaparai ra ragai voeaaropa rera vate rovoa, ra rera raga rovoive. Ra rera iava vasea.” ²³Vo ovusa rirovira rutu goru iraopaaepa. Oa iava goruvira rutu voea rutu raga piepaoro rerare oiso puraaepa, “Rera tapari evao parikou-ia!” Osa iava voea vo reoaro uvu-paraivoiva Pailat, goruvira vorevoreripavira rera iava vasereva. ²⁴Uva va-a eva oa iava Pailat reo goru purareva voea vo ruipaaro sirova utuoro. ²⁵Uva ro-ia riro kaureoto gavmanva ora upo purapato ira tovoiva tuukea-ia, ira arepaiva oirara, oiso ra rera vore pierève Pailat vorevira voeapa. Osa iava Pailat Barabas iava vasereva voeapa voea vo ruipaaro sirova utuoro. Ari rera Jisas tovereva keripa irara vavaeoro-ia.

Jisas Tapaiva Evao Parikou-ia

(Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶Oire uva rerava Jisas avaaepa. Uva iravu-ia oirato pituiva aue Saimon, aue iava rera Sairini urui. Uvare rerava aivaroiva ovusa riro urui-ia kare uvirova aueparoepa. Oa iava rera vutuoaro-ia evao parikou tovoiva vao Jisas oa kaepareva. Oa iava vava rera sirova uturoepa.

²⁷zOvusa riro irara rera sirova utupaaepa. Riro riako tapo airoa rerapa gau eraro-ia gaupaoro utupaaepa rerapa siraopaoro. ²⁸Oa iava Jisas vairore oiso purasa ora poreroepa, “Avairo Jerusalem iava. Opeita gaupata ragaipa. Easi vearopai ra ora visiipa gaupata ora voearopa visii ovii iraraaro tapo. ²⁹Uvuta! Vo utupavira uva ovuutavu urioperea uva oiso puraaavea, Vairo riako, ora vairo kavau asa riako, ora vairo airoa viapau kakae vure roro piepaiva, airoa rutu roruive, uvare viapau ovii irara vai epao siraoa vo vavataaro oupasa. ³⁰aVo vuutao-ia oa-ia oiso puraaavea pukuiarare, Igei rakuoro koveta. Ora varaore garepa pukuivirovi tapo oiso puraaavea, Igei tavuruoro koveta. ³¹Aue iava uvare vosa vo vokio-ia oiso ragai piepaivoi osa vo evao oa-ia uuko ovi toupavoi, oire ari eake vai puraive vao-ia erako ova?” [Ro Jisas ira oiso toupare osa eva ova vo eva-ia uuko ovi toupai vearoa. Uva erako ova oa oiso toupavoi vao erako ova osa voeao vuri irara vova Jerusalem-ia.]

³²bOire uva Jisas oiso puraroiva, rerava avaaepa ora aitereivu tapo vaitereoro aiterea oisoa vuri pitupituro rutu purapasi. Uvare oiso vovoupaaepa ra vaitereivi tapo rera upoive Jisas. ³³Uva va-a vao oa iava uvavu poua viropa va

vaisiario, Kukue Keru Pukui-ia opukuia-a vao oa-ia rera tapaiva evao parikou-ia. Oire uva evaiterei tapo tapaiva vao oiso-ia, Iravu oisova oirapapa varata vao Jisas, ari iravu oisova koike varata. ³⁴Oire uva Jisas oiso puraroepa, “*Aite! Voeao iava vuriara verari. Oea viapau va-ia taraipaai vao oa puraivoi ragai-ia.*” Uva kuvupara-ia satu visiko purapaiva vara roo piepaoro ora voeapa. ³⁵Vo ovusa oirara rutu voeava vurapaiva. Ari voeao tuvetuvepa irara Jiu iava oea oiso puraaepa, “Ari oearovu raga oisosa tauvapari. Oire vosa vii oiraopatoa rutu Ropoto Kraiss Pauto reraaro, oire uva va iava vii raga uvuipau ra ora tauvau.” ³⁶cUva vao voea tapo viurupa irara rera tovipaoro putepaiva. Oa iava rera vateiva aue viniga itakopa ovi ³⁷oiso purapaoro, “Vosa vii Juda kingaro rutu, oire ra ora vii raga ora tauvau.” ³⁸Oire uva oavu rigatoa rera kukuearovi-ia toupapaiva. Oa oiso purapaepa, JISAS KING OAIIVE JIU.

³⁹Uva vaitereao aiterea tapo rera ko-toiva aiterea iava iravu rerare oiso puraroepa rera tovipaoro Jisas, “E vii-a Kraiss, raa? Oire vii raga ora tauvapaoro vigei rutu tapo tauvari.” ⁴⁰Ovusa iravu vaiterei iava rera uvuoro kasipuoro oiso puraroepa, “Easi vii tapo evo siitoka ourivoi, oiso osa reraei. E viapau Pautoapa uriripauei, raa? ⁴¹Vegei tapo torevokovira vo siitoka ouvevoi oa torevokopai vegei vo pitupituroarova. Ari ro-ia ira viapau vuria vai purareva.” ⁴²Oa iava oiso puraroepa, “Jisas. Vosa turarouvere, uva evo vuuta-ia ragai-vire rugoouvere.” ⁴³Uva Jisas oiso rerare puraroepa, “*Oiraopavira rutu vii tavipaavoio oiso, Vo vokie-ia ragai tapo tourivoio vo Peradais-ia vo roru oupa tapi.*”

Jisas Kopiiroepa

(*Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30*)

⁴⁴Oire uva ravireo vuuta uvuiaro rutu-ia kopiiroepa. Oa iava ravireo utoroiva, rasitoo rutu-ia rupaepa vo rutu tugurasa vo peva vuuta-ia (3 klok) ova-iaro. ⁴⁵dVo osa va vao varoua oua oisosa Rovopa Kepa-ia Tempel kotovira toupapaive vo rataoa-ia touua Pauto vo topisiario iava, oa ariarava oua vuritavira rutu kari piropa, oiso ra oirara rutu Pauto ruvara iare tutuu pieve.

⁴⁶eUva Jisas rirovira rutu oiveoro keeraoro oiso puraroepa, “*Aite! Ragai vii vavaearo-ia urauratoa oaa tovoavoio.*” Uva oisi-a oiso osa pura ovoiooro vovouisi vikireva kopii ovoiooro.

⁴⁷Oire uva va-a vao oa kekereva ro viurupa irara reitooaro. Oa iava Pauto vaisiario kae piereva rera-ia vuurapa vaisi puraro. Oiso puraroepa, “*Oiraopatoa rutu ro-ia, torevokoto Jisas.*”

⁴⁸Osa-a eisi osa voea rutu oirara voeao oea urioaepa siituesa oea vara rutu varao kekeiva oara karekeepa. Oa iava ora voea iava kopukopuara tapatapaoro kareaepa sirao irapaoro.

⁴⁹fVo osa rera Jisas vate iraraaro tauaivi toko pievira torepapaepa, voeao oea Galili rutu iava utuaepa rera sirova. Airorovu tapo riakora airoa vara rutu varao siitueiva.

Jisas Iava Varaua Tovoiva Aveke Rikui-ia

(*Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹gOire uva iravu oirato vao torepapoepa. Rera vaisiario, Josep eera Juda vo uruiaro iava vao oa oisosa vaisipaive oiso, Arimatia uvava rera-a

vearoto torevoko vovouto eera. Reipa irara iava rera-a Kaunsel irara voea vo Jiu. Ari ita, ira ro viapau oiso voeao Kaunsel irara vo vovouaro sirova utuparo vao Jisas kopii piepa vovou. Ari oisoa Pauto vo Saraarore rugoosaro vare tuepaoro. ⁵²Ira-a ro ira Pailat iare avaroepa Jisas kopii aresa rera ruvara-ia. ⁵³Oire uva va-a vao oa iava vo kopii rere piereva rera tavurusa popotepaua-ia varoua. Oa iava rera tovoreva oavu-ia tova urui. Uva voa-a vo uva rikui tekaiva ravaavira aveke-ia rirova voari tuariri uva oirara-ia viapau oisoa irai tovapaive. ⁵⁴Oire uva vo voki-a vao orekerovu ravaapa voki aue iare Sabat voki oa-ia Josep vao purareva. Oa iava Sabat vokipa tutuu pieva oiso ra karekepe.

⁵⁵Oa iava vairo riakora Jisas sirova utuaepa Galili rutu iava, airoa Josep sirova ita utuaepa voare vo tova situesia oiso, Apeisi avu ragavira rera to-vaparevoi? Oire uva va-a eva oa tapo kekeiva. ⁵⁶^hUva rera siitueivoiva, vorevira kareaepa ora vairo vo uruiaro iare. Oa iava voa korovo oviro ravaasa kareaepa varao vearopa geesi oviro. Oire uva Sabat voki-ia reareaaepa oiso osa oisoa purapape Reo Taisi.

Jisas Toreroepa Vorevira Tootoopaoro

(*Matyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10*)

24ⁱOire uva rovo voki rutu-a vao wik vituaro iava, ovokia-ia avaaepa tova iare vo ovirova varao riro geesi oviro aue korovo oara ravaa rovoiva. ²Uva avekere vura ragaiva iria pekaiva vo tova riaaro iare. Oa iava

viapau vo tova-ia toupaeava. ³Uva va-a eva oa iava voa koataaepa. Oire uva voa viapau rera iava varaua kekeiva Turaro Jisas. ⁴^jOa iava rirovira rugorugoo irapoaro vavagisipaaepa rutu. Uva voa aitereivu oiratoarei kekeiva, ovusa voavi ruvara-ia torepasiepa. Aiterea iava kuvupara rutu sisikorepaiva. ⁵Oa iava rirovira rutu uririaepa vo riako vairo. Oire uva takua viropa rasiua are. Vo ovusa vaiterei oiso vairore purasiepa, “Eake-a vao oare rore taraapatai ro tootooto vova kopii irara voaro?” ⁶Viapau oiso vo touparevoi. Ira vorevira toreroe. Ari ita, vo reore rugoo iraota oa vaterevora visiipa vo osa Galili-ia touparevora. ⁷Vo uva oiso puraroepa, *Ragai vatepaivoi rara vuri irara keripa irara vavaeoro iare. Ra ragai tapaive evao parikou-ia rara. Oire uva vo pevapa voki-ia toreravere vorevira.*”

⁸^kOiso osa iava vo reore rugooaepa Jisas oa purarevora. ⁹Oire uva tova tavukiaro kavuro vorevira kareaepa katai tau katai (11) disaipel tavisia ora oearovu rutu. ¹⁰^lOiso Maria o Makdala iava, ari aue Joana, ari Maria Jems aakoaro airoa rutu toupaiava. Ora airorovu airoa tapo toupaiava, ovusa vo reo iava vao voea aposel irara tavipaiva. ¹¹Ari voeao aposel irara keapaepa oiso, Kiuvu reo raga-a oa tavipaivoi. Oa iava viapau oiso vo riako vo reoro oirao piepaiva. ¹²Vo osa Pita ikavvira avaroepa vo tova iare. Oa iava takuro viropa uva voa kokepareva. Uva varoara raga kekereva osa voa toupaiava. Oa iava vorevira voreroepa kepa iare. Osa iava rirovira rutu rugorugoo irapoaroepa tavetavepaoro va-ia vao oa karekeepa.

^h23:56 Mk 16:1; Eks 12:16, 20:10 ⁱ24:1 Lu 23:56 ^j24:4 Ap 1:10

^k24:8 Jo 2:22 ^l24:10 Lu 8:1-3

Aitereivu Jisas Tapo Vokapasiva Vo Raivao-ia Vo Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³Oire uva vo voki raga-a vao oa-ia aitereivu voea iava vokapasiva gare uruivi iare. Va vaisiario aue-ia, Emeas. Aue iava Jerusalem-ia oisoa vo raiva-ia avapaave voare Emeas. Uva aue-ia oisoa uvuipape voare katai tau katai vu-uta rutu (11 kilomita). ¹⁴Oa iava voa vokapaoro avapasiepa varao rutu-ia ora reopaoro oara karekeepa. ¹⁵Oire uva voa ora reopaoro vokapasiva. Uva rera Jisas waiterei ruvara-ia ora karekeroepa. Oa iava waiterei tapo vokapaoro avaparoepa. ¹⁶^mAri waiterei iava osireiara aauepa. Oa iava viapau oiso rera eveipasiva oiso, Jisas ro-ia.

¹⁷Oire uva oiso waitereire puraroepa waiterei akeoro, “Eake-a vao oa-ia ora reopaoro avapasiei?” Uva oisi-a oiso osa puraroiva, ruusiva siraooro rutu. ¹⁸Oa iava iravu rera vaisiario, Kliopas rera aatooro oiso puraroepa, “Riro irara rutu ouruivovu iava vo-ia Jerusalem-ia toupavoi. Ari vii vai pasi kataito, viigoa viapau pasi taraipauei vao-ia oa karekeerao oiso Jerusalem-ia vo vuutao raga-ia, raa?” ¹⁹ⁿUva waiterei akereva Jisas oiso, “Eake-a?”

Oa iava oiso purasiepa, “Auoro! Vao-ia oa karekeei ro-ia Jisas vova Nasaret eera profetato. Ira oisoa riro gorupa kovoro purapareve, ora riro gorupa reoro tapo vo Pauto osireiario-ia ora vo tapo oirara rutu osireiario-ia. ²⁰Aue tapo uvare voeao reipa irara pris irara ora voeao tuvetuvepa irara vigei voeaaro rera tovoivora voeao gavman irara vavaeoro-ia. Oa iava voea gavman irara reo goru puraivora rera uposa. Uva rera tapavivora evao parikou-ia. ²¹Ari ita, voari tuariri uva oisoa igei rera oirao

piepaio, Eera ira voea oirara karureverea Isrel-pa irara vova tuukea-ia. Iu. Ora oreovu tapo vao iava rera vo kopiiaro isivaaro iava vo vokio-ia vo pevapa voki vo vokio. ²²Ari ita, airovua vairo igei iava airoa igei sita pievoi rutu. Uvare vokipaua rutu vokiae voarive tova-ia. ²³Oa iava voa viapau rera iava Jisas varaua kekeivo. Osa iava vorevira voreae igei tavisia. Ari ita, uva voa oearovu enselpa irara tapo kekeivo oea oiso pu-raae, Ira tootoovira touparevoi. ²⁴Oa iava oearovu igei iava voare tova-ia tavariivo. Uva oisi raga ita va kekeivo oiso osa vo riako taviae. Vo uvare voa viapau rera kekeivo.”

²⁵Oire uva Jisas waitereire oiso puraroepa, “Ari ita, viapau oiso visii-a rugugooa vaiei. Uvare visii iava sopaura vavagisi iraopapeira. Oa iava viapau vo reoro oirao piepataveira profet irara oara iava oisoa tavipaave voari tuariri. ²⁶^oE apeisi-a? Esa pasi viapau taraipataveira oiso, Vo raga osa Kraisiitoka ou rovo iraoreve, oire ra utupavira rera vaaro keraria ora gorua oureve?” ²⁷Uva vova varao rovoepa Moses vo reoro-ia vo pou virosa voea rutu profet irara. Oa iava waitereipa siposiporeva oiso vo reo rutu varao oara Tugoropa Vuku-ia oisoa toupave, vo reoro iava rovopaoro oreoroa rigatoiva Moses ora profet irara. Oara rutu oisoa rera raga iava tavitavipape.

²⁸Oire uva vo urui iare tutuuiva vao oa iare avapasiepa. Oa iava Jisas oiso rovoroepe ra vo urui-ia waiterei veraoro putereve rera raga avao. ²⁹Vo osa rera vovesivoiva, oiso purasiepa, “Vo tou rovori vegei tapo. Uvare ravireo rokrevoi. Uva rupasa auepai.” Oire uva waiterei tapo tousa koataroepe. ³⁰Oa isivaaro iava aiosa auepaapepa. Uva waiterei tapo pauroepa rera Jisas. Uva bret

^m24:16 Jo 21:4 ⁿ24:19 Lu 7:16, 13:33

^o24:26 Hi 2:10; 1 Pi 1:11

oueva va-ia vearo vaisi purasa Pautoa-ia. Oa iava vaitereipa va puteputereva vaiterei vatevatesa vara. ³¹Uva oisi-a oiso osa va purarevoiva, vaiterei iava osireiara karu piropa roroiooro. Oa iava vearovira rutu rera-ia taraisiepa rera eveioro. Uva va isivaaro iava vaiterei arova opesikoroepa avaoro. ³²Oire uva ora reopasiepa vaiterei raga oiso, “Ari ita, vo osa vokapavevo raivaaro, ovusa vegei tavitaviparevo aue iava Tugoropa Vuku vituaro iava. Uva oiraopavira ita, vegei iava vovouisirei roruroviro rirovira rutu kovatae rera vo reoro sovooro.”

³³Oire uva vo voki raga-ia Jerusalem iare vore karesiepa katai tau katai (11) disaipel iare pou virosa ora oearovu. Uva ora guruaepa voea rutu ³⁴Poiso puraoro, “Oiraopavira rutu Turaro Jisas vorevira torerori Saimon ira kekerevo.” ³⁵Oa iava voeapa siposiposiva varao iava oara vaiterei iare karekeepa raivaaro. Uva oiso purasiepa voeare, “Easi eera veg-eipa bret puteputerevo. Oa iava rera-ia taraiveie rera eveioro.”

**Jisas Ora Karekeroepa Rera
Voeaaro Iare Disaipel**

(*Matyu 28:16-20; Mak
16:14-18; Jon 20:19-23*)

³⁶Oire uva oisi-a oiso osa ora reopaoro toupaiava, ovusa Jisas voea vuutaaro-ia ora tore pieoro ora karekeroepa voea iare. ³⁷Uva rirovira rutu ora sitaaepa. Oa iava uriripaaepa rutu oiso keapaoro, Iravu uraurato tugarato ira voea iare pouro viroi. Oa iava rera kekeivoi. ³⁸Uva voeare oiso puraroepa, “*Eakepa vurivira rutu ora sitatai? Ari eakere visii iava sopaura ragai-ia vakuvaku asapai?*” ³⁹“Ragai vavaearo keketa ora ragai kokotoaro viupara kekesa. Easi ragai raga-a vao, ragoa toupavaovi. Oire ragai-

ia pituta ora visii varaaro iava vavaeara, uvare tugaratoa-ia viapau keruara vai toupaveira oiso osa varao oara ragai-ia toupaivoi oara kekepatavoi ragai-ia.” ⁴⁰Oire uva oisi-a oiso osa puraroepa ora rera iava vavaearei karekeoro ora koko-toarei voeapa. ⁴¹Oa iava rirovira rutu roru iraopaiva. Ari touvira viapau rera oirao piepaiva rutu. Uva rirovira rutu rugorugoo iraopaaepa. Osa iava voea akereva oiso, “*Esa aioara vaiiei voraro?*” ⁴²Oa iava rerapa ataria vateiva oa oriva. ⁴³“Uva va ouoro va aioreva ovusa rera siituepaiva rugorugoo iraopaoro.

⁴⁴Oire uva voeare oiso puraroepa, “*Voari tuariri uva visii tapo toupavava, uva visii taviavava vo reoro rutu iava varao ragai iava vo Reo Taisi-ia vao Moses vaaro, ora varao rutu oara rigatoiva profet irara vao-ia Vukua voea vaaro, ora vo Sam. Uva vo reoro rutu-a varao oara oiraoei.*”

⁴⁵Uva va-a vao oa-ia voea vovouaro roroio piereva. Oa iava Pauto vo reoroaro-ia taraiapa rutu. ⁴⁶“Osa iava voeare oiso puraroepa, “*Tugoropa Vuku oiso purapapeira, Kraisi tavaka vo vavataaro kae rovo iraoreve. Oa iava vo pevapa voki-ia vorevira torerovere taru tova tapi iava.*

⁴⁷Oa iava rera vo kovoaro iava siposipo iraopaivere vo oirara rutupa voraro rutu okovoa-ia raiva purareva Pautoa iare. Ra va iava voea iava sopaura oaive vorevira pore piro vova vuri vovouro oaive. Oire ra Pauto voea iava vuriana oaive verareve. Uva vova Jerusalem-ia vo siposipo vao rovo iraopatavoi rara. ⁴⁸“Uva uvui iraopatai ra vara iava varao siposipota oara keketavo rutu. ⁴⁹“Oire uvuta! Va-a vao-ia oa iava Aite taviroepa voari tuariri, ira-a ro ira visiipa vatepaavoi Tugoropato Uraurato. Uva rera sipoavere visiipa vo osa vo urui-ia Jerusalem urui-ia tou rovota. Oa-ia

^p24:34 1 Ko 15:5 ^q24:39 Jo 20:27 ^r24:43 Ap 10:41

^s24:46 Ais 50:6; Hos 6:2 ^t24:48 Ap 1:8 ^u24:49 Jo 14:16; Ap 1:4

visii iare va vao rera vo goruaro vuvuiua iava varapere visii-ia okovorovu purapasa oearovupa oirara vao Pauto vo kovoaro.”

Pauto Jisas Kae Piereva Vuvuiua Iare

(Matyu 16:19-20; Aposel 1:9-12)

⁵⁰vOire uva voava vo voea tuvetu-vereva aue-ia ruture Betani-ia. Oa iava vavaea kae piereva voea vateoro vi-

raakrovopaivoivaoa vao Pauto vo goruaro iava. ⁵¹wOire uva voa-a vo uva voea viraakopareva touvira, ovusa Pauto rera kae piereva vuvuiua iare. ⁵²Uva voa raga rera-ia Jisas vuurapa vaisi pura, Jerusalem iare voreaepa. Oa iava rirovira rutu rorupaiva rutu. ⁵³xOa iava vao oisoa vokiara rutu-ia Rovopa Kepa-ia Tempel toupave. Uva Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro rorupaive rera-ia.

JON

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Iravu-a ro Jon katai tau erao disaipel iava rera, ira oisoa kaviko iraopareve rutu Jisas. Vaitereo ora Pita aiterea oearovupa disaipelpa irara oisoa irapasi. Uva Jisas vo araoreire keeraroepa ora Jems vo osa sara kovo purapasiva atari oupaoro ora aitetoa tapo Sebedi (Mk 1:19-20). Oa iava aiteto kavuoro utusiepa ora kovopa iraraaro Jisas sirova utuoro.

Oire uva vo rera vaoro-ia rigatoa Jisas iava poeravira rutu tavitavioepa oiso, Rera raga Pauto ira oiravira karekeroepa vo rasio-ia toupasa oiso rutu osa vigei oirara. Uva viapau riroara vai siposipoara vai rigatoreva Jisas vo kovoaro iava, viapau. Ari Jisas vo siposiporoaro iava ora rera vo kovoaro vituaro iava rigatoreva Jon, oiso ra oirara uvuipaai ra roroiovira taraiave oiso, Jisas-a ro Krai, Pauto Oviitoaaro rutu. Ira iavirava uvuipaviei ra Tootoo Ovoi oupe vo rera vaisiario-ia ora rera vo goruaro-ia.

Uva Pentikos Voki isivaaro-ia Jon toupaveva Pita tapo vo Jerusalem-ia (Ap 3:1, 4:23). Oire vaitereo aiterea Kristen irara tauvasiva voeao oea oisoa Sameria-ia toupave (Ap 8:14-25).

1. Aviavi pie reoro aue iava Pauto vo Reoro rera raga ita Krai, 1:1-18.
2. Jon Baptais vo tavitaviaro iava, ora vo osa Jisas rera vo kovoaro rovopasa voeao disaipel ropo rovoreva, 1:19-51.
3. Voraro virireva Jisas rera vo kovoaro ravoto kovoro purapaoro, okovoroa iavirava lotupa irapa irara Jiu reoa puraiva Jisas kopii piesa, 2:1-50.

4. Jerusalem-ia toupaooro disaipel irara siposiporeva ora rera iava. Oa iava oevu rera kotoiva evao parikou-ia, 13:1-19:42.

5. Jisas tova tapi iava vo pevapa voki-ia vorevira toreroepa. Oa iava disaipel irara iare ora karekeroepa, 20:1-29.

6. Vo toupai vao vituaro iava oa iava Jon vo vukuo rigatoreva, 20:30-31.

7. Galili-ia Jisas disaipel tapo toureva, 21:1-25.

Reo-a Vao Oa-ia Tootooa Toupaveira Oa Oiravira Karekeepa Ro Vaisiario Jisas Krai

1 ^yVaori tuariri vo uva vo rasio pura asavira touva Reoa raga touva. Oa a Reoa oa Pautoa tapo touva. Uva oisi-a eisi osa Pauto toureva, osa-a eisi osa Reoa raga touva. ²Oa tuariri rutu Pautoa tapo touva. ^{3z}Oreoa orekerovu rutu vituaro. Oa iavirava Pauto orekerovu rutu purareva. Ari ita, viapau oiso oai oraivai raga iava karekeepa. Viapau. Ari Reoa raga-a orekerovu rutu vituaro. ^{4a}Oa-a Reoa Tootooa rutu vituaro. Oa iava va Tootooa oirara rutupa Aviavia. ⁵Uva va-a eva Aviavia oa rupapa aviavia vatepaiveira vare roropaoro. Osa iava eisi rupa viapau oiso vo Aviavi papupaiveira.

⁶Oire uva iravu oirato urioeroepa rera vaisiario Jon, ro ira arureva Pauto. ⁷Ira urioeroepa oiraopa reo siposiposa. Va iava vao Aviavia tavitavioepa voea rutupa, oiso ra va iava vao Aviavia uvuoro oirao pieve. ⁸Uva rera-a viapau oiso va eva Aviavia. Viapau. Ari eera urio ragaeroepa va iava vao Aviavia tavitavisa.

⁹Oaviavia rutu-a eva oiraopa. Oa oirara rutupa aviavia vatepaiveira. Rera-a eera Aviaviaro oirara rutupa ira urioeroepa vo rasio iare. ¹⁰Oa raga-a eva

Reoa oa urioepa vo rasio-ia tousa. Uva rera-a ro ira iavirava Pauto vo rasio rutu purareva. Uva oirara voea vo rasio-ia oisi iavirava viapau oisoa rera eveipaive.

¹¹ Osa iava vararoepa vo tousa uva purareva rera voaaro. Ari ita, uva viapau oiso voea rera voeaaro rutu rera ouiva. ¹² Vo ovusa oearovu raga voea iava rera eveioro rera ouiva voea oea oisoa rera-ia oirao piepaive. Oa iava voea vo vovouroaro-ia taraipaoro voea reesireva, ra oiso toupave rutu, voea-a Pauto ovii iraraaro rutu. ¹³ Ari voea oea oiso toupaveira, Pauto ovii iraraaro viapau oiso eisire voea kavauivora aite irara ora aako riakoro oaive. Ora viapau oiso varaua raga vo ruipaaro-ia. Ora viapau oiso vo oiratoa raga vo ruipaaro-a. Viapau. Ari Pautoa raga ora rera vo ruipaaro-ia voea kareke piepareveira oiso rutu, ra oiso toupave, Rera ovii iraraaro rutu.

¹⁴ ^b Oa raga-a vao-ia Reoa oa oiravira ora poreepa. Osa iava igei vuutaaro-ia toureva. Oa iava igei rera vaaro keraria kekeiova. Vao keraria-a rera vaaro ro-ia Kataitoa raga Oviito Aite ira arureva oa iava urioroepa. Ira-ia vereopa vovou toupaveira ora aue oiraopa pitupitu. Oara rutu iava agasiroepa. ¹⁵ Uva Jon Baptais rera iava taviro oiso puraroepa, “Era oirato tuariri rutu ira iava visii taviavora oiso-ia, Ro ira ragai sirova uturovere ira ragaipa reiparoveira. Eake iava? Uvare tuariri rutu toureva ovusa ragai kavau asavira touava.”

¹⁶ Ari ita, vigei rutu ovatevatearovu rutu vorevoreripavira sirao vatero oisoa oupape rera ruvara-ia. Varao oara rutu iava agasiroepa. ¹⁷ ^c Eake iava? Uvare Pauto vigeipa Reo Taisi vatereva Moses vavaearo-ia. Ari va vao riroa rutu vereopa vovou ora oiraopa pitupitu oara rutu Jisas Krai iavirava karekeepa. ¹⁸ Viapau

oiso irai gare visivi Pauto kekereva. Viapau rutu. Ari rera raga ro-ia Pauto Oviitoaaro ira Aiteto ruvara-ia oisoa toupaveve. Oire uva va-a eva oa iava Aitetoa rutu iava oisoa vigei soporepareve.

Jon Baptais Tavitaviroepa

(*Matyu 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17*)

¹⁹ Oire uva Jiu iava voea reipa irara oearovu tauo purapa irara pris irara aruiva ora oearovu tapo Livai-pa irara voea oea oisoa Tugoropa Kepa tokipaive. Oea Jerusalem iava urioaepa Jon akesa oiso, “Vii-a irouto?”

²⁰ Uva Jon roroio pievira rutu voeapa siposiporeva. Uva oisi siposipopaoro viapau oiso voeapa oreoi vairupaoro oai vataupareva. Ari oisi raga siposipopareva oiso purapaoro, “Viapau oiso Krai-a ragai ro ira roporeva Pauto, oiso ra Jiu-pa irara tuvetuvereve.”

²¹ ^d Oa iava rera akeiva “Ari apeisi-a. Vii-a profetato Ilaija, eke?” Oa iava oiso puraroepa, “Viapau.” Uva oiso ita puraaepa, “Asi rera vai-a vii ro profetato viigoare tuepaioveira. Ro ira iava tuariri reo purareva Moses?” Uva voea vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Viapau.” ²² Osa iava rerare oiso puraaepa, “Ari irouto-a vii? Igei oiso ruipapaiei ra voea oreoiaro pukooi oea igei aruivoiva, urioie. Apeisi-a oiso osa purapauei ora vii ragare?” ²³ ^e Oa iava Jon oiso puraroepa profetato Aisaia vo reoroaro sirova uturo, “Ragai-a iravu gisipoaro. Ragoa vo tupaoro raaka tapi oiso keeraparai, Turaro vo raivaaro torevokota.”

²⁴ Uva Farisi oearovu aruiva ora voea raga iava. Oa iava avaaepa rera iare.

²⁵ Uva rerare oiso puraaepa, “Ari viapau vii-a Krai, eke viapau vii-a Ilaija, ora viapau vii-a profetato. Vosa viapau Krai vii, uva apeisi ragavira vii reesirevora oa

^b1:14 Jen 3:15; Re 19:13

^c1:17 Ro 3:24

^d1:21 Diu 18:15

^e1:23 Ais 40:3

iava oirara rutu baptaisparivoi?” ²⁶fOa iava Jon voeare oiso puraroepa, “Ari ita, voea baptaispaaveira uukoa raga-ia. Vo ovusa visii vuutaaro-ia iravu toupareveira ira viapau eveipataveira. ²⁷Ro ira ragai sirova utuparoi. Uva viapau oiso vearoto-a ragai, ra rera vaaro iava tasipa tuukea karua.” ²⁸Vo reoro rutu purareva Betani urui-ia ovaratavu iava uuko ovi iviropavira vo ovio Judan vo uva Jon oirara baptaispareva.

Jisas Ira-a Sipsip Kakae Pauto Vaaro

²⁹gUva vokipaua Jon Jisas tuereva osa vokapaoro urioparoepa rera iare. Oa iava Jon oiso puraroepa, “Va kekepata eva tauo puraso kakae Sipsip Kakae Pauto vaaro. Oa vuriara veravere oirara rutu iava vo rasio-ia. ³⁰Eera ira iava tuariri taviraepa oiso puraoro, Iravu oirato ragai sirova uturovere ira ragaipa reiparoi rutu. Eake iava? Uvare tuariri rutu toureva vo osa kavau asavira ragai touava. ³¹Ari ita, viapau vearovira rera-ia tarai rovoraeapa. Oa iava urio-raepa oirara rutu baptaisisa uukoa raga-ia ro oirato kareke pieoro voeaopa Isrel-pa irara.”

³²hOire Jon oiraopa reo vatepaoro oiso puraroepa, “Uraurato tueavora ovusa vuvuiua iava vararoera oiso rutu osa kurue rera kukuearo ariaraaro toupasa. ³³iAri ita, viapau rera-ia tarai rovoraeapa vo ovusa ro ira ragai arureva oirara rutu baptaisisa uuko raga-ia. Ira ragai tavirevora oiso puraoro, Uraurato kekerivere. Ira vararovere iravu kukuearo ariaraaro iare oirato. Eera ira oirara baptaispareverea rara aue-ia Tugoropato Uraurato. Oa iava aue-ia vukupavereva Uraurato vo goruaro.

³⁴Uva ragai raga rera kekeava. Oa iava rera iava tavitaviparai oiso purapaoro, Oiraopavira rutu, uvare Pauto Oviitoaaro-a rera ro-ia.” Oiraopavira rutu Jon osa oiso puraroepa.

Jisas Disaipel Resura Oureva

³⁵Oire uva ovokivu vokipakouaro-ia Jon aitereivu tapo disaipeltoarei rera vaitereiaro toreroepa. ³⁶Uva voa-a vo uvava Jisas tuereva ovusa vokapaoro urioparoepa. Oa iava Jon oiso puraroepa, “Eva Sipsip Kakae Pauto Ovi-iaro.” ³⁷Uva disaipeltoarei rera uvu-siva ovusa oisi puraroepa oiso. Oa iava Jisas sirova utusa avasiepa. ³⁸Uva Jisas vaiterei akesa ora poreroepa ovusa rera sirova utupasiepa. Oa iava oiso puraroepa vaitereire, “*Eakere taraapa-sivoi?*” Oa iava rerare oiso purasiepa, “Rabai, ovu-ia toupavivoi? Aa vo kepa-ia?” [Ovaisi-a vao, Rabai porearo oiso toupai, Tisato.] ³⁹Uva vaitereire oiso puraroepa, “*Uriosi kekesa.*” Oa iava avasiepa vo kepa kekesa voa oa-ia toupareva. Uva voa voeare vokiepa, vo uvare vo resura vuuta rutu-a vao oa-ia rera iare pousi viropa voa.

⁴⁰jAndru, Saimon Pita araokotoaaro eera iravu vaiterei iava vaitereo aiterea Jon vo reoro uvusivoiva, avaroepa Jisas sirova utusa. ⁴¹kUva Andru araokotoare taraa rovosa avaroepa aue Saimon. Oa iava rera tavireva oiso, “Igei Mesaia kekeiovoi.” [Ovaisia porearo-a vao oiso, Krais.] ⁴²lOa iava Andru rera tapo avaroepa Jisas iare. Uva voa Jisas rera kekeoro oiso puraroepa, “*Vii-a vao Saimon Jon oviitoaaro. Viigoa vaisiaro perea utupavira oiso, Sifas.*” [Ovaisia porearo-a vao oiso, Pita eera Aveke.]

^f1:26 Ap 1:5 ^g1:29 Ais 53:7 ^h1:32 Mt 3:16; Mk 1:10; Lu 3:22

ⁱ1:33 Ap 1:5 ^j1:40 Mt 4:18-22 ^k1:41 Dan 9:25 ^l1:42 Mt 16:18

Jisas Filip Vaio Roporeva Ora Nataniel

⁴³^mOire uva Jisas Galili iare vokioro Filip kekeoro rera tavireva oiso, “*Ragai sirova utuu.*” ⁴⁴[Uva rera-a Filip aue iava Betsaida-ia, Andru vo uruiaro rutu vaiterei ora Pita.] ⁴⁵ⁿUva Filip Nataniel kekesa avaroepa. Oa iava rera tavireva oiso “Ro ira iava tuariri Moses reoa rigatoreva Reo Taisi-ia. Ora aue tapo profet irara oea rera iava va rigatoiva, eera ira kekeiovora ro Jisas Nasaret iava Josep oviitoaaro.” ⁴⁶Uva oisi-a eisi osa iava Nataniel rerare oiso puraroepa, “Esa pasi oavu avu vai vearoo vai uvuipai avu ra Nasaret-ia karekepe, raa?” Uva va-a vao oa iava Filip rerare oiso puraroepa. “Urío ragau kekesa.”

⁴⁷^oOire uva Jisas Nataniel siituepareva ovusa urioparoepa rera iare. Oa iava rerare oiso puraroepa, “*Keketa ro-ia Isrel-patoa rutu. Ira-ia viapau kuuvua vai toupai voi.*” ⁴⁸Oa iava Nataniel rera akeoro oiso puraroepa, “E apeisi iava ragai-ia maraiuera?” Uva Jisas oiso puraroepa, “*Ari ita, vo osa Filip viire keera asavira tourevora ovusa fik ova vituaro-ia toupavira, ovokia-a eva oa-ia vii keke rovoavora.*” ⁴⁹Oa iava Nataniel oiso puraroepa, “Tisato, vii-a Pauto Oviitoaaro. Vii Isrel-pa irara reraaro rutu Kingto.” ⁵⁰Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “*Vii tavipaavo i vao iava osa vii keke rovoavora fik ova vituaro-ia. Uva va vai-ia pasi oiraopau vao, raa? Uva utupavira oaravu kekepariverea oara vao-ia putepaiverea rara.*” ⁵¹Uva Jisas rera ita vorerivira tavireva oiso puraoro, “*Oiraopavira rutu eisi osa visii tavipaavo i oiso, Vo utupavira vuvuiua keketaverea ovusa karu piro, ra purapurapa irara ensel keketa vao Pauto*

voeaaro ovusa voare ipapaave ora voava varapaave Oirato Oviitoaaro iare ragai.”

Iravu Oirato Ira Riako Ouroepa Kena-ia

2^pVo pevapa voki-ia iravu oirato riakova oureva Kena-ia oiso Galili taere sovara-ia. Uva Jisas aakoaro vao kavatao kepa-ia toupavea. ²Uva Jisas-re tapo keeraepa ora igei rera voeaaro disaipel va vao ora oupa pitupitu kekesa. ³Uva wain ovi opesieiva, aakova Jisas tavieva oiso, “Voeao viapau wain ovi vai ei.” ⁴Oa iava Jisas oiso oirare puraroepa, “*Riakova, ragai auearo. Viapau oiso vii auearo-a. Uvare ragai vo vuutaaro tugura asavira toupai voi [ovuuta-ia ragai vaisiario roroiovira kareke pieavere].*” ⁵Oa iava aakova kovopa irara tavioro oiso puraopa, “Vosa eake reo purapareve visiire, uvuipatai ra oisi va sirova ututa.”

⁶Oire uva vao toupai va aue katai vatara (6) pitokaara avekeara oara-ia Tugoropa Sisu oisoa purapai ve vo vavaeara oaive-ia aue Jiu. Oara oisoa uvuipape vo osa vara uukopaoro vara agasi piepai ve oiso uvuivira erao tau (20) galen ora vo peva tau (30) galen aue uuko vo kataiva-ia pitokava. ⁷Oa iava varare Jisas voea tavireva oiso, “*Uukoara vai kuvuta vo pitokaara rutu-ia.*” Uva vara agasi pieva rutu. ⁸Jisas voea tavireva oiso, “*Oarai kokota. Ra ro vatesa avata ira aioa-ia tokipa.*” Oa iava varava avaaepa. ⁹Oire uva rera ro ira vo aio-ia tokiparoepa vo ovi togovireva, ovusa wainvira ora poreepa. Uva viapau taraiparoepa oiso, Ovu-ia vo ovi oivo. Vo osa voea raga kovopa irara taraipaaepa voea oea vara-ia uuko kuvupaepa. Oa iava rera ro aioa-i tokipato rerare ro riako oupato keeraoepa ¹⁰oiso puraoro, “Oirara rutu vearoo oviro

^m1:43 Mt 10:1-6 ⁿ1:45 Hi 11:1-6 ^o1:47 Sam 32:2, 73:1; Ro 9:4, 6

^p2:1 Jo 4:46

wain oviro roo pie rovopaiveira. Oire ra rirovira ukaioave, ra va isivaaro iava taru wain turi-ia akukuara raga ukaio ragaave. Uva viapau oisi eisi pieri. Uvare vo vuuta-a vao oa-ia vearopara wain oviro roo pieparivoi oirara rutupa vo oviro oara rukurivo.”

¹¹“Oire uva vao rovopa rutu ravotoa Jisas oa purareva oiso Kena urui-ia Galili taere sovara-ia. Oa-ia rera vaaro keraria vo govuaro kareke pierева voeapa. Oa iava voeao disaipelpa irara rera voeaaro rera oirao pieiva rutu.

¹²Uva va vao isivaaro iava Jisas Kapaneam iare tavetereva aakova tapo, ora araoko irara, ora igei disaipel irara. Uva voa ovokirovu-ia vo urui-ia touiova.

Jisas Voripa Irara Sigureva Tugoropa Kepa Iava Aue Tempel

(*Matyu 21:12-13; Mak
11:15-19; Luk 19:45-46*)

¹³“Vo Tagausapa Vurei Pasova Vureipa Jiu vaaro tutuu pieepa oiso ra karekepe, ovusa Jisas Jerusalem iare iparoepa. ¹⁴Uva voa Rovopa Kepa Tugoropa Kepa Tempel sovara-ia oirara rutu kekereva, ovusa orekerovu-ia voriara ora tuutuupaepa aue-ia tapo sara kovoro purapaoro bulmakau kare, ora aue sipsip, ora kurue kare, vo kareo okarea-ia oisoa tauo purapaive. Uva voa voea kekereva ovusa paupaepa oisi eisi vara-ia ora piepaoro. ¹⁵Uva kopirovu kekereva Jisas. Oa iava rera-ia aue purareva ragi vuruko. Osa iava va-ia voea oirara tarioreva voava vo Tempel-ia vo kareva aue sipsip ora bulmakau. Uva voea varaaro petopetoreva moniara voeao oea moni tavariopaepa varao tapo tebolara voea varaaro. ¹⁶Uva va-a vao oa iava voeare oiso puraroepa voeao oea sara kovoro

purapaiva kurue kare-ia, “*Vo kareva kosita viro. Opeita Aite oaa vo kepaaro oiso piepata, Vori oupa kepa.*” ¹⁷Uva igei disaipel oreovure rugooiepa oa epao Tugoropa Vuku-ia oa oiso purapapeira, ‘Kasivarivira rugorugoo iraoparaveira vii vo kepaarore oiso vovoupaoro, ra vearovira touve.’

¹⁸Oire uva va vao kekeivoiva, reipa irara Jiu iava oiso puraepa, “Eake ravoto rutu-a vao oa-ia igei kareke pierivoiva, uvuipaiei ra vii-ia taraiio oiso, Viigoa eva vo reesiva toupavivoi oiso piepasa, raa?” ¹⁹“Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Tugoropa Kepa vao Tempel rigapata okepa rara tore pieavere ita vo pevapa voki-ia.*” ²⁰Uva va-a vao oa iava voea Jiu oiso puraepa, “Vo resura tau katai vatara (46) ivaro-ia vo kepao pauiva. Uva apeisi-a? Vo pevavi raga-ia voki uvuipauei ra vo kepao vorevira tore pieri, raa?”

²¹“Jisas vo kepaore Tugoropa Kepa Tempel oisi eisi puraroepa varaua vouao ora rera iava. ²²“Oire vo tore vokiario vo osa Pauto vorevira tova tapi iava rera tore pierева ovokia-a eva oa-ia igei disaipel rera vo reoarore rugooiepa vao oa purareva. Oa iava Pauto vo rigatoaro oirao pieiova ora vo reo vao oa purareva Jisas.

Jisas Oirara Rutu-ia Tarairoepa

²³Oire uva Jisas Jerusalem-ia toureva va-ia vao Tugoropa Voki Pasova Vurei vaaro. Uva riro irara rutu oravotorovu rutu kekeiva varao oara purapareva voa. Uva vara-a evara oara iava rera oirao pieiva rutu. ²⁴Osa Jisas viapau oiso voea vo oirao piearo oirao piepareva. Viapau. Oa-a eva vituaro iava viapau oiso voea vavaeoro-ia ora tovoroea. ²⁵“Eake iava? Uvare taraiparoepa voea rutu-ia.

q2:11 Jo 1:14 f2:13 Diu 16:1-6 s2:16 Lu 2:49 t2:19 Mk 14:58

u2:21 1 Ko 6:19 v2:22 Lu 24:6-8 w2:25 Jo 6:61, 64, 13:11

Viapau oiso vavagisivira toureva ra irai rera tavireve vo oirara vo pitupituroaro iava. Viapau. Ari rera taraiparoepa voea vo sopaaro-ia.

Jisas Nikodimas Tapo Ora Reoroepa

3^xIravu ro oirato toupaveva rera vaisiario, Nikodimas ratarataa vovoutoa rutu Farisi-pato. Uva iravu-a voea iava reipa irara Jiu voeaaro. ²Ira urioroepa Jisas iare vokiario oiso rerare purasa, “Tisato. Igei taraipaiei oiso, Pauto vii siporevora oiso rutu osa iravu tisato. Ari vosa viapau Pauto irai-ia toupaveve, ra viapau uvuipa ra vo ravotoro purapaveve irai oara purapariveira.”

^{3y}Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “*Oiraopavira rutu oiso osa vii tavipaavo i oiso, Vosa ro ira viapau airepavira kavau, ira viapau uvuiparoi ra Pauto vo Saraaro kekereve ora viapau Pauto vo goruaro sovopaveve.*”

⁴Oa iava Nikodimas oiso puraroepa, “Apeisi ragavira irai avukaoro uvuiparoi ra vorevira ita kavau? E pasi uvuiparoi ra vorevira aakova kovuaro-ia koataroera vorevira rera kavaveve ita, raa?”

^{5z}Oire uva Jisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “*Oiraopavira rutu osa vii tavipaavo i oiso, Vosa viapau uuksa-ia kavau rovoru oirato, ora tapo vosa viapau Tugoropatoa-ia Uraurato ita kavau, ira viapau uvuipa ra Pauto vo Saraaro-ia koataro ora viapau Pauto vo goruaro sovopaveve.*” ⁶Ari ro oirato ira oiravira kavau eera oiratoa raga. Ari ro ira Tugoropatoa-ia Uraurato kavau, eera oirato ira sopaaro-ia Tugoropato Uraurato toupaveveira. ⁷Opeita rirovira rutu rugorugoo iraopau vo osa oiso vii tavipaavo i, Vorevira kavau airepavira. ⁸Kiuvu ora rera raga vo ruipaaro sirova

utuparoveira uvarovu vuvurepaoro avapaoro. Uva rera vo gurukoaro uvuipariveira, ra viapau taraipau oiso, Ovu iava urioparoi, eke ovu-ia avaparoi. Ari ita, oirara rutu uvuipaai ra kiuvu vo goruaro kekepaive. Uva oisi-a eisi osa roroiovira rutu Pauto vo Uraurato ora rera vo goruaro eveipariveve vo osa vorevira kavaupau, ra airepa rugooro purari.”

⁹Oa iava Nikodimas rerare oiso puraroepa, “Uva apeisi ragavira va vao uvuipai ra karekepe?”

¹⁰Osa iava eisi Jisas rerare oiso puraroepa, “*Ari apeisi ragavira-a va-ia vao? Uvare vii-a Isrel-pa irara tuvutuvepato. Oa iava viapau va-ia vao roroioapauei, raa?*” ¹¹Oiraopavira rutu oiso osa vii tavi iraopaavo i oiso, Igei varao-ia reopaiei oara-ia taraipaiei. Ora varao iava siposipopaiovo i oara kekeiovora. Osa visii vao vo reore isivapataveira oreoa vao oa iava oiraopavira rutu siposipopaiovo i. ¹²Visii tavipaaveira vara iava varao vo rasio iava. Uva viapau vara oirao piepataveira. Vosa visii tavia ita varao iava vuvuiua iava, ra apeisi ragavira vara oirao piepata ita rara, raa? ¹³Viapau oiso irai vuvuiua iare iparoepa. Ari Oiratoa raga Oviitoaaro-a ragai ragoa vuvuiua kavuoro vararaepa. Ira raga-a ita ragai Kataito. ¹⁴Tuariri Moses brasva rakoru toorotoa-ia kae piereva kuvau tapi iria puraveva. Eisi raga ita osa Oirato Oviitoaaro kae pieivereva rara evao *parikou iare*. ¹⁵Ra oisi iavirava oearovu oirara rutu iava ragai oirao pieve. Ra va iava Tootoo Ovoi ouive.

^{16a}“*Oreoa vituaro iava oiso toupai, Pauto ora rera vaaro sirao vovou rutu oirara rutupa vatepareveira voea oea vo rasio-ia toupaveira. Eva-a oa vituaro iava*

ro kataitoa raga Oviito voeapa vatereva, oisore ra oirara rutu iava oearovu rera oirao pieive. Ra va iava viapau opesive. Viapau. Uva uvuipaai ra Opesi Asa Tootoo ouive. ¹⁷ Pauto viapau oiso Oviito siporeva oirara rovirieipasa voeao vo rasio-ia oiso osa ro reo rovirieipato aue jas. Viapau. Ari eera siporeva vorevira voea kae piepaoro voea oupasa ora rera iare. ¹⁸ Ro ira Pauto Oviitoaaro oirao piepareve ira viapau rovirieia vai. Ari ro ira viapau rera oirao piepareve eera ira opesi ovoiroverea rovirieia-ia. Eake iava? Uvare viapau Kataitoa raga Oviito Pauto Oviitoaaro oirao piepareve. ¹⁹ Uva va-a vao rovirieia vituaro oa oiso toupai, Aviaviaro oirarapa oa-a vao oa pou pirora vo tuaririvi vo rasio-ia, ovusa oirara rupapa ruipapaaveira. Eake iava? Uvare vuri pitupitu-a voea vaoro. ²⁰ ^bUva voeao oea vuri pitupitupa ruipapaaveira oea aviaviava ora upopaaveira oiso reasipaoro, Teapi voea vo pitupituroaro vuriara poteravira karekepape. Eva-a oa iava viapau uriopaaveira aviavia iare. ²¹ ^cAri ro ira oirao pie vovou rutu purapareve ira aviavia iare urioparoveira. Oire ra va iava oirara vearovira rutu rera vuraiva. Ra oiso puraave rerare, Eera ira ora rera vo kovoaro purapareveira Pauto vo rugoaro-ia.”

Jon Poeravira Rutu Siposiporeva Jisas Iava

²² Oire uva va vao opesieiva, Jisas rera voeaaro tapo disaipel avaroepa oisore Judia Distrik sovara-ia. Uva voa igei tapo tupaoro oearovu baptaispareva Jisas ora rera vaisiario-ia. ²³ Uva aue tapo Jon Baptais voea rutu tapo baptaispareva vo aue-ia Inon-ia aue ruvara-ia Selim-ia uva oisoa tupaive riroara uuko oviro. Uva oirara rutu iava

oearovu baptais ousa urioaepa voa. ²⁴ Vo ovusa Herot Jon tovo asavira toupaveva tuukea-ia.

²⁵ Uva va-a vao oa iava oreorovu kosi pieiva Jon voeaaro disaipel ora iravu Jiupato. Oreoroa-ia ora reopaaepa baptais vo pitupituroaro iava. ²⁶ Oa iava voea disaipel Jon voeaoro rerare avaaepa. Oa iava oiso Jon tavipaiva, “Tisato, ro-ia oirato ira vii tapo toupavevira oiso Jodan-ia iviropavira uva rera iava siposipoparivora, ira-a ro ira oirara rutu iava voea baptaisparevoi ora rera iava. Oa iava voea rutu rera iare avapaae. Ari apeisi viapau oea uriopaai vii iare?” ²⁷ ^dUva Jon voea vo reoro pukopaoro oiso puraroepa. “Vosa Pauto iraiapa viapau kovoa vai vatereve, ra viapau oirato vai raga uvuiparo oavu avu vai purasa. ²⁸ Ari ita, visii raga ita vao visigoa vo reo uvutavora oa puraavora tuaririvi oiso, Viapau oiso Ropoto Kraisa ragai. Ari Pauto ragai ira pierevora. Oa iava iraraera rerapa ro Kraisa ragai sirova uturovere. ²⁹ ^eOire vosa irai riakova vai oureve, ra rerapa oirape ro ira oira oureve. Ra sarato toreparo rera gisipoaro uvupasa. Ra oisi iava rorupareve rutu rera uvupaoro rera ro ira riakova oureve. Uva ragai tapo oiso rutu rorupaavo, uvare sarato oaa ira iare oirara rutu ora gurupaaveira. ³⁰ Ira vaisiario uvui iraoapa ra reiparo, ovusa ragai vaisiario varapara.”

³¹ ^fRo ira viara iava urioeroa ira oirara rutupa reipa. Ari ro ira rasitoo iava karekero eera ita vo rasio iava rera-a. Ira varao rutu iava vo rasio-ia reoreoparoveira. Ari ro ira vuvuiua iava urioero ira oirara rutu-ia putepareveira eera. ³² Ira varao iava siposipopareveira oara rutu kekereva ora vara rutu iava uvureva. Ari viapau irai vara iava vo re-

^b3:20 Ef 5:11, 13 ^c3:21 1 Jo 1:6 ^d3:27 1 Ko 4:7; Hi 5:4

^e3:29 Mk 2:19, 20 ^f3:31 1 Jo 4:5

oro oupaoro vara-ia goruvira rutu pitupareveira. ^{33g}Vosa ro ira vo reo oureve, ra va iava goruvira vo reo-ia pitupareve. Ora tapo vosa ro ira iureve vo Pauto vo rearo-ia, eera-a ira oiraopa pitupitu kareke piepareveira Pauto vaaro. ³⁴Uva Pauto Oviito arurevora, oa iava uri-roera. Oa iava Pauto vo rearo iava sipoipopareveira. Eake iava? Uvare Tugoropato Uraurato vatereva Pauto. Oa iava rera-ia vukuparoveira. ³⁵Ari ita, Pauto Oviito kaviko iraopareveira. Oa iava orekerovu rutu vateparevora rera vavaearo iare. ^{36h}Ro ira Oviitoaaro oirao piepareve, ira-ia Tootoo Ovoi toupaveira. Ari vosa ro ira viapau Pauto Oviitoaaro vo reoroaro sirova utuparo, ira-a eera viapau uvuiparoi ra Tootoo Ovoi oureve. Viapau. Ari Pauto vaaro kasipua ira-ia eera toupaverea opesi asavira rutu.

Jisas Riakova Tapo Ora Reoparoepa Sameria Iava

4 Vo vuuta-a vao-ia oa-ia oavuu ratarataa vovou irara Farisi oea iava oreovu uvuiva vao oa oiso purapai, Jisas oearovu rutu oupaoro riro irara rutu disaipel baptaisparevoi. Oa-ia Jon-ia puterevoi rutu. ²Uva viapau Jisas voea baptaispareva. Ari igei raga rera voeaaro disaipel igoa voea oirara baptaispaiova. ³Uva Jisas oisi oiso-ia tarairoepa oiso, Farisi vo rearo-a vao oa uvuivoi oiso, Oirara baptaisparevoi Jisas aue-ia Jon putepaoro. Oa iava Judia-ia kavuoro vorevira kareroepa Galili iare. ⁴Oa iava vo raivao gaereva oa Sameria-ia vuvuvuruiaaro-ia oisoa toupave.

⁵ⁱOire uva riro urui-ia karero viropa vao Sameria taere-ia oa oisoa vaisipaive oiso, Saika vo rasio ruvara-ia Jekop oa tuariri rutu vatereva oviitoapa Josep.

⁶Ouruia-a eva oa-ia vao uuko oupa riku oisoa toupave oa purareva Jekop. Uva Jisas vokapaoro avaroepa voare. Oa iava varaua rerare raveraveepa riro kaekae voka-ia. Osa iava vo riku vao uukopa ruvara-ia pauroepa Jisas aue rutu torevokoaro-ia ravireo vuuta 12 klok.

⁷Oire uva voava iriavu riakova Sameria-ia urioopa uukosa. Uva Jisas oirare oiso puraroepa, *“Ragaipa uukoa vai. Ragoa rirovira rutu uuko regaparai.”*

⁸Vo ovusa igei disaipel irara riro urui iare kareio viropa aio vorisa. ^{9j}Uva va-a vao osa oira o Sameria iava rerare oiso puraopa, *“Easi vii-a Jiu-pato? Oea viapau oiso Sameria-pa irara tapo paupaaveira. Uva ragai-a vao Sameria iava. Uva apeisi-a oiso osa iava eisi purauei oiso, Ragaipa uukoa vai. Ragoa uuko rega iraoparai?”* ¹⁰Oa iava Jisas oirare oiso puraroepa, *“Vosa taraipau Pauto vaaro-ia vatevatea, ra oisi iavirava va iava ro-ia taraiu ira vii areparevoi oiso purapaoro, Ragaipa uukoa vai. Ragoa uuko regaparai. Oire ra oisi iavirava rera vai areri pasi vaore uukoa oa-ia Tootoo Ovoi toupaveira. Ra oisi iava va iava vii vatereve.”* ¹¹Oa iava riakova rerare oiso puraopa, *“Turaro. Viapau baketa vaiei vii iriario, uvare vo rikuo uukopa rokovira rutu toupai. Uva oisi-a eisi osa iava vo uuko eva oa-ia Tootoo Ovoi toupavei oa ovu ourivere, raa?”* ¹²Oa-a vao uuko riku oa vatereva igeipa aaoto oaio Jekop. Aue iava uvare rera raga va-ia oisoa ukaioparo ora rera ovii iraraaro tapo, ora bulmakau raguiro, ora sipsip raguiro voeao rera voeaaro. Uva vii vai pasi rera vai-ia puteparivoi, raa?” ¹³Oa iava Jisas oirare oiso puraroepa, *“Ari ita, oiraopavira rutu oirara rutu-ia voeao oea vo rikuo iava ukaiopaaveira. Oea ita vorerivira uuko*

regapaaveira. ¹⁴ Ari vosa irai vao-ia uukoa ukaioro oa vate ruipaparai, ra viapau vorerivira uuko regaparo. Viapau rutu. Oire uva vo uukoa-a vao oa vate ruipaparai, oa oiso rutu toupai tuputupue riku. Oa rera iava sopaua-ia toupaveira. Oire ra voava vusivusipaive rerapa tootoo vatepaoro vao oa uvuipai toupaveira vo vokiara rutu-ia.” ¹⁵ Oa iava riakova rerare oiso puraopa, “Turaro. Vo uuko vate iraori ragaipa. Oa iava viapau uvuiparai ra voreripavira uriopara uukopasa vo rara uuko regapara.”

¹⁶ Osa-a eisi osa iava Jisas oira tavireva oiso puraoro, “*Avau vatuated oarare keerasa. Oa iava vorevira vore vorevere.*” ¹⁷ Oa iava Jisas aatoeva oiso puraoro, “Viapau ragai oiratoa vai oaa.” Osa iava Jisas oirare oiso puraroepa, “*Vii-a ita vao viigoa oiso purauei, Ragai viapau oiratoa vai. Ari ita, uva oiraopavira oisi ita eisi purauei.*” ¹⁸ Eake iava? Uvare voari tuaririvi vo vavae rutuva oirara oisoa tou rovopari. Oire uva eera ita irava toupavoi, viapau oiso vii reraaro rutu-a. Ari ita, evo reo vii vaaro oiraopai.” ¹⁹ Uva rerare oiso puraopa, “Turaro. Ragai vii-ia tarai iraori oiso, Profetatoa rutu vii, viigoa ragai vo rugooaro sisiro iraopari. ²⁰ ^k Ari ita, voari tuariri rutu voeao Sameria-pa irara igei aao irara oaio oisoa vo pukuio-ia ora gurupaave lotupasa. Ari visii Jiu oiso purapatai, Vo uva Jerusalem-ia toupaveira uva oirara uvui iraopai ra voa Pautoa-pa lotupaave.”

²¹ Oire uva Jisas oiso puraroepa, “*Riakova, ragai vo reoro oirao pie iraori. Ovuutavu urioperea taru oa-ia viapau oiso lotutaverea Aitepa vo pukui raga-ia eva. Ora viapau oiso rerapa lotupaverea tapo Jerusalem raga-ia.*

²² ¹ Visii ropa lotupaveira ira-ia viapau oiso taraipaveira. Ari igei Jiu igoa ropa lotupaveira ira-ia taraipaveira. Eake iava? Uvare Pauto vo kovoaro-a vao vorevira oirara oupasa ora rera iare ro iavirava ira Jiu-pa irara iava karekeroepa. ²³ Ari ita, tutuu pievoi vo vuutapa eva oiso ra karekepe uva karekei. Ra oirara rutu oiraopavira rutu lotupaave vuurapa vaisi purapaoro ora voea vo urauraro oaive iavirava Aitepa ora varao voea vo vovouaro oiraopara. Oeare taraapaveira Aite evoea oea oisi eisi ragavira rera-ia vuurapa vaisi purapaive. ²⁴ Pauto-a uraurato. Oa iava uvuipai oirara rera-ia vuurapa vaisi pura iraopave. Vo osa ora voea vo urauraro oirara vuurapa vaisi pura iraopave, ora voea vo vovouaro oiraopar rutu.” ²⁵ Uva riakova rera taviro oiso puraopa, “Taraiparai oiso, Mesaia uriorovere ro ira vaisipaiveira oiso, Krai. Vosa uriorovere, ra vigei tavireve orekerovu rutu iava.” ²⁶ Uva Jisas oira tavireva oiso, “*Easi ragai raga-a vao ragoa vii tapo ora reoparai.*”

²⁷ Uva oisi-a oiso osa puraroepa ovusa rera voeaaro disaipel igei igoa vorevira urioiepa. Oa iava rirovira rutu rera-ia rugorugoo iraopaiepa, uvare oira tapo eira riakova ora reoparoepa. Uva viapau oiso irai oira akepareva oiso, “Eake vai ou ruipapauei?” Eke, “Eakere vii Jisas eira tapo ora reopavei?” ²⁸ Oire uva oira o riakova ora oira oiraaro kavuoro uuko kaepava pitokava kareopa riro urui iare oirara rutupa tavitavisa. ²⁹ Oiso puraopa, “Avoeao, uriota oirato kekesa ira ragai vo pitupituaru sisiro iraorevo opitupitua oisoa purapaa voari tuariri. Oa iava ragai tavirevo. Esa pasi Krai vai-a vigei muvetuvepatoaaro,

eke?” ³⁰ Uva va-a vao oa iava riro urui iava urioaepa rera kekesa Jisas.

³¹ Ovuuta-a vao oa-ia uriopaaera ovuuta-ia igei disaipel rerare oiso puraiepa, “Tisato. Tepa aio iraori taru.”

³² Oa iava igei oiso puraroepa, “Ragai oaravu aioara toupai. Oara-ia viapau taraipatai.” ³³ Uva igei raga disaipel oiso ora reopaiepa, “Easi pasi irai vai rerapa oai aioa vai siporevo?”

³⁴ Oa iava Jisas igei taviro oiso puraroepa, “Ragai vaaro-a vao-ia aioa oa oiso toupai, Ro vo ruipaaro sirova utu-parai ira ragai arureva. Eva oa oiso toupai osa vao aioa oa aiopaavo. Uva uvui iraoparai ra rera vo kovoaro opesi pie rovoa.

³⁵ “Visii vao visiigoa oiso purapataveira, Vo resurarei touvira aue kekira, ra aio oupa vuuta karekepe. Ari oiso rutu visii tavipaavo, Vuravurata ra riro irara keketa oea uriopaaveira ragai iare. Voeao oea sopaura oaive oiso toupai osa vo kuero okueroa vioro varavaravira toupai. Oea oiso rutu toupai, ragai oirao piesa auepaai.

^{36m} Voeao oea ragai vo reoroaro iava siposipopaveira oea oiso toupaveira takuraara vikipaveira. Oea oiso toupai ragai vo reoroaro paupa irara vo oirara sopaaro-ia. Ovusa aia oearovu ita oea ragai vo reoroaro aviavi piepaveira oea oiso toupai kuero rotupa irara. Oire vo reo uvupaaro oearovu ragai oirao piepaive. Ra va iava Tootoo Ovoi ouive. Eva-a oa vituaro iava voeao takuraara paupa irara ora kue rotupa irara voea rutu rorupaive, uvare ragai-ia oirao piepai. Eva rorua voearei vo kovoreiario iava. ³⁷ Oiraopavira rutu oirara oiso purapaaveira, Iravu raga-a vo kovo paupato ari iravu-a vo kovo kuearo rotupato. ³⁸ Oisi-a eisi osa iava visii aruavora vo kovoro kueroaro rotupasa okovoroa evara viapau oiso pau rovtavora. Ari

oeavu raga vo kovoro pau rovoivora. Va-a vao osa oirara siposipo rovoivora oeavu Vearo Siposipo ragai iava. Vo osa oirarapa Vearo Siposipo aviavi piepata-vora. Oa iava ragai-ia oirao pievora.”

³⁹ Oire uva va-a vao oa iava riro irara Sameria vo uruio iava voea oira reoroaro uvuoro Jisas oirao pieva rutu. Eake iava? Uvare oira eira oiso puraopa, “Ira ragai tavitavirevoi varao iava muariri oisoa oara purapaa.” ⁴⁰ Oisi-a eisi osa iava voea Sameria-pa irara urioaepa rera iare. Oa iava rera pieoro oiso puraepa, “Igei tapo vo tou rovoru.” Uva vo vokirei-ia tou rovoreva vo urui-ia voea tapo. ⁴¹ Osa iava riro irara rutu rera raga vo reoroaro uvuoro rera-ia oirao pie iraoiva rutu. ⁴²ⁿ Uva oirare oiso puraepa, “Viapau oiso vii raga vo taviaro uvuoro eera oirao pieiovoi oirato. Viapau. Ari igei rera vo reoroaro uvuiovoi. Oa iava tarai-iei oiso, O ari rera raga ro-ia ira oirara rutu vorevira ourevere va rasio iava ora rera iare.”

Jisas Reito Kovopatoaaro Oviitoaaro Ravotovira Tore Piereva

⁴³ Uva vo vokirei vareo opesiepa oarea isivaaro iava Jisas vo uruio kavureva Galili iare avaro. ^{44o} Uva va-a vao osa Jisas siposipopaaero voeare oiso puraroepa, “Profetato ro reo topa piepato ira viapau vaisia vaiei rera oaiaro vo rera vo taerearo rutu-ia.” ⁴⁵ Osa iava Galili-ia kare uvirosa avaroepa. Uva voa Galili-pa irara rera-ia roru iraopaiva, uvare voea iare avaroepa. Uva voea tapo varao kekeiva oara purareva voa evoa Jerusalem-ia vo vokio-ia Tugoropa Voki oa-ia Tugoropa Vurei pura piropa aue Pasova vao Tagausapa Vurei.

^{46p} Uva voava ita aue iare karero viropa Kena-ia vo Galili taere sovara-ia. Ouruia-a eva oa-ia uukoa wainvira

porereva. Uva Kapaneam urui-ia iravu ofisato reito toureva. Ira oviitoaaro-ia upia toupai. ⁴⁷ Uva Jisas iava uvureva ovusa Judia iava ora vaseroepa Galili iare uriooro. Oa iava rera iare avaroepa goruvira rutu rera tavisia, oiso ra vararo rera oviitoaaro porete piesa irapa tutuu pieepa oiso ra kopiuro. ⁴⁸ Uva Jisas oiso rera tavireva, “*Vosa visii vao ravoto kovoro viapaua vai kekepata, ra viapau oirao pie vovouro vai purapata.*” ⁴⁹ Oa iava rera ro ofisato rerare goruvira rutu oiso puraroepa, “Reito. Ikauvira varau. Teapi oviitoa oaa kopiuro.” ⁵⁰ Uva Jisas oiso puraroepa rera aruoro, “*Avau oviitoara tootoovira toupaveoi.*” Uva Jisas vo rearo oirao piepaoro vorevira voreroepa. ⁵¹ Oire uva vaova kareparoepa ovusa kovopa irara rera voeaaro raivaaro rerava aivaroiava. Oa iava voa oiso rera taviiva, “Oviitoara vorevira tootooroi.” ⁵² Uva oiso voea akereva, “Aa vo vuutao-a vao oa-ia gare visivi tootooroi vorevira?” Oa iava oiso puraepa, “Ari aruvea aue-ia ravireo sipoko. Oa rutu-ia upia rera kavuvo.” ⁵³ Oa iava aiteto oiso tarairoepa, O ari vo vuuta raga ita-a vao oa-ia ragai tavirevo oiso puraoro, “*Oviitoara vorevira tootooroi.*” Oire uva oisi-a eisi osa iava Jisas oirao piereva ora voeaoro rera voeaaro, oea tapo Jisas oirao pieiva rutu. ⁵⁴ Uva Jisas Judia iava uriooroepa vore Galili taere-ia. Uva va vao erao pie ravoto oa purareva voa vo Galili taere-ia.

Jisas Iravu Oirato Vorevira Porete Piereva Toko Rovua Vao Vo Betesda

5 Oire uva va-a vao opesieiva, oavu Tugoropa Voki Jiu vaaro pou piropa. Oa iava Jisas Jerusalem iare iparoepa.

² Uva voa-a vo Jerusalem-ia uva riro ratao toupai sipsip ragui vaaro. Uva

oavu gareavi toko rovu toupaveira oa oiso vaisipaiveira, Betesda vo Hibru reo-ia. Uva voa vo rovu vaturo-ia ovavaevu aue kiuvupa keparo toupaveira. ³ Uva vo keparo-a varao kiuvupa keparo oara-ia riro irara voosi irara, ora voearo vuri kokoto irara, ora voearo oearoa oisoa kerau upiaro iava kopiipaave. [Uva aue voa oisoa tuepaoro toupaveira vo osa ora vurevurepe uuko rovu. ⁴ Aue iava uvare ovokirovu-ia Turaro Pauto reraaro purapurapato ensel oisoa varaparo vo rovu sovara iare vao toko rovu voava va vurevurepa. Oire ra vo rovu vao ora vurevurepe. Ra iravu ira rovororo vo rovu sovara iare, vosa apeisi rera vaaro upia, oa iava vorevira veaoro.]

⁵ Uva va-a vao osa oisoa iravu voa toupaveira vo kiuvu oupa kepa-ia. Ira vo upiaaro aue rutu-ia uvuiepa vo peva tau vo peva vatara ivaro rutu (38 ivaro).

⁶ Uva voa Jisas vo gerepa kekereva. Oa iava rera-ia oiso tarairoepa, Riro kaekaevira rutu oisoa upiiparo. Oa iava Jisas oiso rera tavireva, “*E oiso ruipapau ra va iava eva vii vo upiaaro vorevira vearovira karekeu?*”

⁷ Oire uva rera ro upiipato rera vo rearo pukooro oiso puraroepa, “Turaro. Viapau oiso irai ra ragaivi siporeve uuko rovu sovara-ia ragai tovoa vosa ora vurevurepe. Ari ragaivi raga ora akeake ragaparaveira oiso ra avara. Vo ovusa oearovu ragai-ia putepaoro voare ava rovoaave.”

⁸ Uva oisi-a eisi osa iava Jisas rera tavireva oiso, “*Toreu. Ra urua ouoro vava vokari.*” ⁹ Uva oire uva ikauvira raga rera iava varaua veaoro ovoiepa. Oa iava vokareva urua ouoro vao rera vaaro vava avasa.

Oire uva Sabat voki-a vao. ¹⁰ Oa iava Jiu rerare ro ira vorevira poreteroepa oiso puraepa, “Auro. Sabat voki-a vao.

Oa-ia viapau rutu uvui iraopauei ra ora vii vo uruaro kaepari vo voki-ia vao Tugoropa.” ¹¹ Oa iava voeare oiso puraroepa, “Easi ro-a ira ragai vorevira porete pierivoi ira oiso ragai tavirevoi, *Vii uruaro ouoro vava vokari.*” ¹² Oa iava rera akeiva oiso, “Iroutoa rutu-a ira vii tavirevoi oisi osa iava vii vaarova urua ouoro vava vokari, raa?” ¹³ Oire uva rera ro ira vorevira poreteroepa ira viapau oiso taraiparoepa. Uvare riro irara rutu oirara oea-ia ora riroirooro Jisas avaroepa.

¹⁴ Uva utupa visivi Jisas rera tavireva Tugoropa Kepa-ia Tempel rera kekeoro oiso, “*Uvuri. Vorevira poreteue. Uva viapau rutu uvuipauei ra ita vorevira vuria vai purari ita. Viapau rutu. Teapi pute pie upia vai rutu ita vii-ia karekepe.*” ¹⁵ Osa iava avaroepa Jiu tavisia oiso, “Rera-a ro oirato ira ragai vorevira porete pierivo-rao aue Jisas.”

¹⁶ Oire uva oisi-a eisi osa iava rovoaepa rera Jisas vuri piepaoro, uvare Sabat voki-a oa-ia va eva purareva. ¹⁷ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Aite oaa vokiara rutu-ia kovopareveira. Osa raga ita ragai tapo kovopaavo ita.*” ¹⁸ ^wUva va-a vao oa iava voea Jiu oiso vovoupaepa rutu ra Jisas kopii pieive rera upooro. Eake iava? Uvare viapau oiso vao ragapa-a Sabat voki vo taisiario reo goru. Ari aue tapo uvare oiso puraroepa, Pauto-a rera rutu Aitetoaaro. Uva vo reo-a eva oa-ia oiso rutu rera raga ora kareke pieparoepa Jisas, Oiso rutu toupave osa Pauto.

Pauto Oviitoaaro-ia Reesia Toupai Kovo Purapasa

¹⁹ Oire uva Jisas voeare oiso puraroepa ora rera iava, “*Oiraopavira rutu oiso-ia osa visii tavipaavo, Viapau*

uvuiparai ra ora ragai vo vovouaro iava oavu avu vai puraa. Viapau rutu. Ari vao raga-a oa purapaa oa kekeava ovusa Aite-toa oaa va purapareva. Oire ra ragai tapo ita rera Oviitoaaro ragoa uvuiparai oisi raga va purapaa.” ²⁰ Aite ruipa iraroepa ragaipa, ra va iava ragai kareke piereva varao iava oara purareva. Uva ita, ragai tavirevere okovorovu iava ita riropara rutu oara varao-ia putepaivere rutu. Ra va iava rirovira rutu rugorugoo irapata vara-ia tavetavepaoro. ²¹ ^xAite ro ira kopii irara vorevira tootoo piepaoro voea vatepareveira tootoa vorevira. Uva oisi raga ita-a eisi osa oearovu vatepaavo tootoa vorevira voeaopa oea reesipaaveira ora ragaipa. ²² ^yAite viapau irai rovirieipareveira taavaa vai-ia kort. Oara rutu varao rovirieia purapa kovoro oara vatereva ragaipa. ²³ ^zOa iava oirara rutu uvui iraopaai ra ragai vaisiario kae piepaive osa raga ita oiso uvuipaai osa Aiteto vaisiario kae piepaiveira. Ro ira viapau ragai vaisiario kae piepareve, eera ira viapau Aite vaisiario kae pieparevoi ro ira ragai arureva vore rasito puaaro-ia.

²⁴ “*Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavo oiso, Ro ira ragai vo reoaro uvupareve, eera-a ira ro oirao piepareve ita ira ragai arureva oa iava urioraera, ira-ia Tootoo Ovoi toupaveira rutu. Ira ita viapau oiso kortua-ia karekeroverea. Viapau. Ari ira kopii-ia puterevora vore ivirooro Tootoo Ovoi vo raivaaro-ia.*”

²⁵ “*Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavo oiso, Vo vuuta-a vao oa karekesa auepapeira. Uva vo vuuta-a vao oa karekeiei vo vokia-ia oa-ia kopii roro tou irara Pauto Oviitoaaro gisipoaro uvuivere. Oire ra voea evoea ragai vo reoaro uvuoro tootooave rutu.*” ²⁶ Ari Aite-a Tootooa rutu vituaro, uvare rera

^v5:14 Mk 2:5 ^w5:18 Jo 7:1, 19, 10:30-33 ^x5:21 Ro 4:17, 8:11

^y5:22 Ap 17:31 ^z5:23 1 Jo 2:23

raga ita. Oa iavirava gorua vatereva ragaipa rera Oviitoaaro. Oire uva ragai tapo ita oisi raga ita toupavaovi osa rera, Tootooa rutu vituaro. ²⁷Ragai-a vao Oirato Oviitoaaro ragoa roporeva Pauto. Oa vituaro iava Aite ragai vatereva reesia oirara rutu rovirieipasa taavaa-ia kort. ²⁸Visii vao opeita rugorugoo iraopata vaore oa oiso purapai, Tutuuvoivi vo vuutao oa-ia oirara rutu tova uruiro iava ragai gisipoaro uvuiverea. ²⁹Uva tova uruiro iava kosipaa piroverea voeao oea vearo pitupituro purapaiveira. Oea vorevira toreverea taru Tootoo Ovoi rutu ousa. Ari voeao oea vuri pitupituro purapaiveira oea tapo ita vorevira toreverea voea vo pitupituroaro vo voriaro ousa taavaa-ia kort.

**Oearovuei Oea Oisoa Jisas-re Rutu
Vaaro Rutu Vituaro Iava
Oiraopavira Sipoipoaiva**

^{30 a}“Viapau rutu uvuiparai ra oavu avu vai puraa ora ragai vo vovouaro iava. Vo reo oa uvuava Aite ruvara-ia oreoa-a eva raga ita sirova utuparaverea oirara rovirieipaoro kortua-ia. Uvare ragai vo rovirieiaro-a torevokoa rutu. Uvare viapau oiso ora ragai raga vo ruipaaoro sirova utuparaveira. Ari ro raga vo ruipaaoro sirova utuparaveira ira ragai arurevora vore.

³¹“Vosa ora ragai raga vo reoaro iava sipoipopaa, ra va iava vo reo eva viapau oiso oiraopape. ³²Ari iravu toupere ro Aite ira uvuiparoi ra ragai vo reoaro iava oiraopavira rutu sipoipopareve. Taraiparai oiso, Rera vo reoaro oiraopai ragai iava, eisi osa oiraopai rutu.

³³“Voari tuariri Jon iare oreovu sipotavora ragai iava akesa. Oa iava oiraopa reo rutu iava sipoiporevora. ^{34 b}Ragai viapau oiso rerare rugorugoo iraoparai rutu, Irouto ro ira ragai iava sipoiporevora.

Viapau. Ari oiso ruipa iraoparai ra Pauto visii vorevira oureve. Eisi osa iava vo reo puraavoivi vo reo iava Jon vo reoaro oisi osa ra rera vo reoarore rugoopata. ³⁵Jon oiso tourevora osa vuravu avi-avipava. Osa iava eisi oirarapa avia-avia vaterevora. Oire uva oisi iava visii iava sopaura vearoepa. Oa iava poteku vuutavi-ia rorutavora rera vo aviaviario-ia.

³⁶“Ari oaravu epao oara Jon-ia putevoivi vo osa ragai iava oiraopavira sipoiporevora. Oara oiso toupai, Varao kovoara oara vaterevora Aite ragaipa oisore ra vara purapaa. Oara iava evara oirara tavipaiveira ra oiso taraipaave, Aite ragai arureva oa iava urioraepa.

^{37 c}Uva Aite tapo ira ragai rutu iava sipoipoparevora. Ari viapau oisoa rera gisipoaro uvupata gare visivi. Viapau rutu. Ora viapau oisoa rera puaro kekepata. ³⁸Uvare tapo rera vo reoaro viapau visii sopaaro-ia toupaveira. Eake iava? Uvare viapau eera vo reoaro oirao piepataveira Aite ira ragai arureva. ³⁹Ari ita, riro goruvira rutu Pauto vo rigatoaro aue Tugoropa Vuku vieipaoro va-ia tarai iraopataveira oiso rugorugooapaoro, ra oisi va iavirava Tootoo Ovoi oupata. Origatoa raga-a eva oa ragai rutu iava viaevira rutu sipoipopaiveira, ⁴⁰vo osa ragai iare urio arapa reasipataveira vo Tootoo eva oupa arapa.

⁴¹“Viapau oiso ruipaparai ra irai ragai rei vaisi piepareve vova oirara. ⁴²Ari visii-ia taraiparaveira visiigoa sopaario-ia Pautoa-pa siraopa vovou viapau toupave. ⁴³Aite oaa vaisiaro-ia urioraera. Uva viapau ragai vo reoaro uvupataveira. Vosa irai urioro vo ora irai raga vaisiaro-ia, ra irai vo reoaro uvuta. ⁴⁴Visii vao visiigoa oearovu raga ruvara-ia vuurapa vaisipa ruipapataveira. Vo

osa viapau oiso rugoopata oiso, Vearopai vosa oai purape ra va iava Kataitua raga Pauto ruvara-ia vuurapa vaisi oupe. Oire uva apeisi ragavira-a oiso osa iava uvuipatai ra ragai oirao pie iraopata, raa? ^{45d}Viapau oiso ra ragai-ia rugorugoo ragapata oiso, Visii iava gasi-averea Aitepa. Viapau. Ari ro raga Moses ira oirao piepataveira oiso, Ira visii tauvareverea, ira-a eera ira visii iava gasireverea. ⁴⁶Vosa rera vo rearo oirao pietavori Moses, oire ra oisi ragavira ragai oirao piepatavori tapo. Eake iava? Uvare rera-a eera ira ragai iava vo reo rigatoreva. ⁴⁷Ari vosa viapau vo reo oirao piepata oa rigatoreva, ra apeisi ragavira ragai vo rearo oirao piepata, raa?"

**Jisas Vo Vavae Tukupa
(5,000) Aio Vateroepa**

(Matyu 14:13-21; Mak
6:30-44; Luk 9:10-17)

6 Uva vo reo opesieiva, Jisas toko rovu iava ovaratavu iare urioroepa. Vao toko rovu Galili-ia oa vaisipaiveira ovaisivu iava vao oiso, Taibirias. ^{2e}Uva riro irara rutu riro ravotoro kekeiva oara purareva upiapa irara-ia. Osa iava rera sirova utupaaepa. ³Uva-a vo uva Jisas iparoepa pukuia iare. Oa iava voa pauroepa igei tapo ae disaipel. ⁴Oire uva Tagausapa Vurei Pasova vo vuu-taaropa tutuu piepa oiso ra karekepe. Evo voki-a Tugoropa Voki Jiu vaaro. ⁵Uva Jisas vuravurapareva. Oa iava riro irara rutu oirara kekereva ovusa utupaaepa rera iare. Osa iava Filip akereva oiso puraoro, "Ovu-ia breteara vai voripai voeaopa oirara, ra oarai aioive?" ^{6f}Uva oisi-a eisi osa Filip akeakeparoepa vo osa rera raga taraiparoepa vao-ia oa pura- pare rara.

⁷Uva va-a vao oa iava Filip rerare oiso puraroepa, "Vosa aue-ia erao vovoto kina (K200) bret vorivio, ra pasi viapau vai voea-ia uvuipe vo osa garepa visivi ouave voea voeao-ia." ⁸Uva iravu disaipelto Andru aue araokotoaaro Saimon Pita, ira oiso puraroepa rerare, ^{9g}"Iravu viovokoto ira vo touparevoi ira varaaro vo vavae epao bret ora vaiterei ataritoarei. Ari ita, uva viapau vai uvuipai pasi voea-ia voeao-ia riro irara rutu." ¹⁰Oa iava Jisas oiso puraroepa, "Voea tavita, ra pauave evoa isiso kou ivara-ia." Uva voea rutu uvuiaro-a voeao-ia oiso-ia, vo vavae tuku rutu uvuiaro (5,000). Uva voa-a evoa uva pauaepa.

¹¹Oa iava breteara ouoro Jisas vara-ia vearo vaisi purareva. Oa iava voeapa oirara vara roo piereva. Uva oisi raga ita ataritoarei piereva voea roo pieoro, voea vo ruiparoaro uvui pieoro. ¹²Uva uvuivira aioivoiva, igei disaipel tavireva oiso, "Aio ururukoro guruta evara oara touvira toupaivoi. Teapi oarai opesiko ragape." ¹³Oa iava vara guruguruiova. Uva katai tau erao (12) pekuriara agasiepa vo vavae iava vao bret vo ururukoro-ia oara iava aiooro vukuaepa.

^{14h}Oire uva vo ravoto vao kekeivoiva, voea oiso puraaepa, "Oiraopavira rutu rera-ia ro-ia, Profetato ira vo rasio iare urioroera irare tuepavioveira." ¹⁵ⁱUva Jisas voea-ia tarairoepa oiso, Rera ousa uriopaai ora voeapa, ra oiso toupareve, Voea reraaro reito king. Uva va-a eva oa iava rera raga pukuia iare voreroepa.

Jisas Toko Rovu Ivava-ia Vokapareva
(Matyu 14:22-23; Mak 6:45-52)

¹⁶Oire uva vuri eveveia-ia Jisas voeaaro disaipel igei toko rovu iare varaiepa. ¹⁷Uva uvuoa-ia kaeio viropa. Oa iava va-ia toko rovu ivara-ia

^d5:45 Ro 2:17; Jo 9:28 ^e6:2 Jo 2:11 ^f6:6 2 Ko 13:5 ^g6:9 2 Kin 4:43

^h6:14 Jen 49:10; Diu 18:15, 18 ⁱ6:15 Jo 18:36

avaiepa, uvare oiso vovoupaiepa ra Kapaneam iare avai. Uva rupaepa ovusa Jisas voa igei iare pou viro asavira toureva. ¹⁸Uva voa riro gorutoa rutu kiuvu purepato igeire vusireva. Ira uuko rovu sigasiga pierewa. ¹⁹Uva voa rera-ia tuepaoro avapaiepa aue uvuiaro-ia vo peva vuuta, eke vo resura vuuta rutu-ia (6 kilomita). Uva voava ora poreiepa Jisas aivaro rera kekesa, ovusa toko rovu ivara-ia vokapaoro utuparoepa. Uva voa-ia vo uva uvuoa iare tutuu pierivoiva, uriripaiepa. ²⁰Oa iava voa igeire oiso puraroepa, “*Asi ragai-a vao. Ragoa visii iare uturai. Opeita uriri ragapata.*” ²¹Oire uva voare uvuoa-ia rera kae pieoro rera-ia rorupaiova ovusa ikauvira uvuoa vo pou piropa uvare avapaiepa.

Jisas-re Taraapaiva Oirara

²²Uva vokiavira voea oirara tovira toupaiiva iviropa varata-ia vao toko rovu iava. Uva Jisas viapau vo uvuo-ia kaero viropa igei tapo disaipel. Viapau. Ari igei raga vo uvuo-ia ipaiepa avaro. Eisi osa iava oirara taraiaepa, uvare katai uvuovi raga oa voa touva. Oa iava Jisas viapau voea tapo avaroepa va-ia. ²³Ari ita, vo osa oaravu uvuoaara Taibirias iava vara voavi ruvara iare vera piropa vovio uva Turaro breteara-ia vearo vaisi purareve, vao oa aioiva. ²⁴^jOire uva voea oirara rutu roroaepa Jisas-re ora disaipel. Uva viapau oiso voea kekeiva osa voa toupaiiva. Oa iava ipaaepa uvuoaara-ia Taibirias iava oara-ia urioaepa. Uva aue iare Kapaneam-ia avaaepa rerare Jisas voa taraasa.

Jisas-a Bret-ia Vuvuiua Iava Va-a

²⁵Oire uva rera Jisas kekeiva iviropavira toko rovu-ia. Oa iava rerare

oiso puraaepa, “Tisato. Aa vo vuutao iava vo vokie-ia vore uriouei?” ²⁶Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*Ragai oiso oiraopavira visii tavipaavoi, Viapau oiso ra varare varao rugorugoopata ravotoara oara keketavo oa iava ragaire taraapatavoi. Viapau. Ari oa aiotavorao ita eva bret oa iava visii iava kovuara vukuerao. Eva-a oa vituaro iava ragaire taraapatavoi.*” ²⁷^kViapau oiso ra kovopata vo aio eva oupasa oa vuripapeira. Viapau. Ari vo aio ou iraopata oa vokiara rutu-ia toupaveira. *Eva-a tootoo va aioaro, oa vokiara rutu-ia toupaveira vearovira. Vo aio Oirato Oviitoaaro ragai oa vateaverea visiipa. Aue iava uvare Pauto Aite ragaipa reesia vatereva.*”

²⁸Oa-a eva oa iava rerare oiso puraaepa, “Eake vai uvuipai ra oai purairo, ra Pauto vo kovoaro purairo?” ²⁹^lOa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Pauto vo kovoaro oiso toupai, Visii ro oirao pie iraota Pauto ira ragai arurevora vore.*”

³⁰Oire uva rera akeiva oiso purooro, “Eake-a reesia oa kekeiovere vii-ia, ra vii oirao pieio. Ora tapo eake kovoa vao ravoto kovo oa purarivoi, ra va kekeiovera, vii vo reoro oirao pieio?” ³¹^mVigei aao iraraoro aue aioiva kuvau tapi mana voari tuariri rutu oiso osa Tugoropa Vuku purapai. Uvare vuvuiua iava vo bret vatereva voeapa oa iava va aioiva.” ³²Uva oisi-a oiso osa iava Jisas voea taviooro oiso puraroepa, “*Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Viapau oiso Moses visii vatereva bret vao vova vuvuiua-ia. Viapau. Ari Aite rutu-a ira oiraopa bret vatepareveira vova vuvuiua-ia visiipa.*” ³³Vao bret Pauto oa vateparevora, Ro ira vuvuiua kavuoro vararoepa oirarapa tootoo vatesa voeao vo rasio-ia.” ³⁴Oa iava rerare oiso puraaepa, “Turaro. Igeipa va eva bret va-

^j6:24 Mt 14:34; Mk 6:53 ^k6:27 Ais 55:2; Jo 4:14 ^l6:29 1 Jo 3:23

^m6:31 Eks 16:15; Nam 11:8

teri vokiara rutu-ia.”³⁵ Oa iava Jisas oiso voea tavireva, “Ragai raga-a ita bret vao Tootoo Vatepa. Ari ro ira ragai iare urioro ira viapau oiso uvuiparoi ra ogoero vorevira. Ora vosa ro ira ragai oirao piepareve ira ita viapau oiso uvuiparoi ra vorevira uuko regaro ita.

³⁶ “Ari ita, visii tavipaavoi, Ragai kekepatavoi ovusa viapau oiso ragai-ia oirao rapataveira.”³⁷ Oiraravi voeao Aite ragaiapa oeavi-a vatereva, oisore ra voeavi rutu ragai iare urioapaave. Oire vosa ro ira ragai iare urioro, irare viapau uvuiparai ra rerare isivapara. Viapau rutu.³⁸ Aue iava uvare ragai-a vao ragoa vuvuiua iava vararaera vore. Uva viapau oiso ora ragai raga vo ruipaaro sirova utusa-a. Viapau. Ari ragai vararaera ro vo ruipaaro sirova utusa ira ragai arurevora vore oa iava urioraera.³⁹ Uvare ro vo ruipaaro-a ira ragai arurevora, vao oiso ragavira viapau uvuiparai ra oearoi kavua voeao rutu iava oea vatereva Pauto Aite ragaiapa. Viapau. Ari oea rutu ita evoea vorevira tore pieaverea voea tootoo pieoro vo Ovoioapa Voki-ia.⁴⁰ Aite oaa vo ruipaaro oiso toupaveira, Oirara rutu voeao oea Oviitoa oaa kekepaoro rera oirao piepaive oea uvuipaai ra Tootoo Ovoi oupaive vao oa viapau opesia vai. Evoea oea vorevira tore pieaverea voeapa tootooa vateoro Ovoioapa Voki-ia.

⁴¹ “Ragai raga-a ita vao bret ragoa vuvuiua iava vararaera.” Uva oisi-a oiso osa puraroiva, Jisas Jiu-pa irara kasipu iraopaaepa. Oa iava rirovira rutu re-oreopaaepa.⁴² Uva oiso purapaaepa, “Avoeao! Eaketoa vai irao-a rera ro-ia Jisas Josep oviitoaaro? Ari ita, vigei rutu tarai iraopavioveira aitetoarei-ia ora aakova. Uva eake vai iava oiso puraroi, Ragai vuvuiua iava vararaera?”

⁴³ Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “Teapi rirovira rutu ora reo ragapata ora visii raga vuuataaro-ia.”⁴⁴ Viapau rutu irai uvuiparoi ra ragai iare urio ragaro. Viapau rutu. Easi Aite raga-a. Vosa irai ivureve vo ragai iare, oire ra rera-a eera urioro ragai iare. Uva rera ita-a eera ira vorevira tore pieaverea taru voari Ovoioapa Voki-ia.⁴⁵ “Vo reo toupavoi vo vukuo-ia profet irara vaaro oiso, ‘Pauto oirara rutu tarai pieerevea.’

Oire ra voea rutu rera uvuive vo rera ruvara-ia Aite taraia ouoro. Ra va iava ragai iare urioapaave.

⁴⁶ “Viapau oiso irai Aite kekereva. Ari ragai raga-a ragoa Pautoa tapo oisoo toupaa ragoa urioraera. Uva ragai raga ita-a ragoa Aite kekeava.”⁴⁷ Oiraopavira rutu oiso osa visii tavi iraoapaavoi oiso, Vosa ro ira ragai oirao piepareve, eera-a ita ira-ia Tootoo Ovoi rutu toupavoi.⁴⁸ Ragai raga-a ita bret Tootoo Vatepa.⁴⁹ Tuariri aao irara oavisii mana aioiva kuvau tapi uva raga-a vo uva kopi-iaepa voari tuariri.⁵⁰ Ari bret oa vuvuiua iava varaepa. Vosa irouto ro ira va iava aio ruipaparo, ira viapau uvuiparoi ra kopiuro.⁵¹ Ragai raga-a ita bret vao Tootoo Vatepa ragoa vuvuiua iava vararaera. Vosa irai va vao bret iava aioro, ira uvuiparoi ra tootoovira toupaveve ovoievira rutu. Oa-a vao bret uvuiparai ra rera vatea vao-ia ragai iava varaua. Oua vatepaavoi oirara rutupa voea vo rasio-ia ra tootoovira toupaveve.”

⁵² Oire uva va-a vao oa iava voeao Jiu ora voea raga ora kaureopaoro oiso purapaaepa, “Eaketoa vai-a ro ira uvuiparoi ra ora rera iava varaua vatereve vigeipa? E uvuiparoi ra ora rera iava voua vatereve, ra voua aiope rera iava, raa?”

⁵³ Oa iava Jisas oiso voeare puraroepa, “Oiraopavira osa visii tavipaavoi, Vosa

viapau Oirato Oviitoaaro iava varaua aiota, ora vosa viapau ragai revasiario-ia ukaiota, ra viapau Tootoo Ovoi outa. ⁵⁴Ari ro ira ragai iava varaua aioreve ora ragai revasiario-ia tapo ukaioro, ira tootooparoverea vokiara rutu-ia. Ora ira vorevira tore pieaverea Ovoiopa Voki-ia rera tootoo pieoro. ⁵⁵Eake iava? Uvare ragai iava varaua-a oiraopa rutu aioa. Ora revasiva oiraopava rutu ukaiopava. ⁵⁶Ro ira ragai iava varaua aioreve ora ragai iava revasiva-ia ukaioro, ira ita-a eera ragaiva ora tavosivira rutu toupave, ovusa ragai rerava ora tavosivira rutu tapo toupavaovi. ⁵⁷^aAite ira tootoovira toupaveira ira ragai arurevora oa iava urioraera. Oa iava ragai Aite vo goruaria tootoovira toupavaovi. Osa-a eisi osa uvuiparoi ro ira ragai iava varaua aioreve, oire ra va iava tootoovira toupaveve ragaiva ora tavosipaoro. ⁵⁸Vao bret oa vuvuiua iava varaepa oa viapau oiso vo bretova vaeavira tupaivoi oa aioiva vigei aao iraraaro tuariri. Oa iava kopii ovoiaepa. Viapau. Ari vosa ro ira vo breto aioreve, ira-a eera uvuiparoi ra vokiara rutu-ia tootooparo. ⁵⁹Vo Jisas voea siposipopareva Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog sovara-ia vo Kapaneam-ia uva reo eva vatereva voeapa.

Jisas-ia Tootoo Vatepa Reo Rutu Toupaveira

⁶⁰Oire uva riro irara disaipel vo reo vao uvuiva. Oa iava oiso puraaepa. “Vo reo vavagisi iraopai. Irou vai uvuipai ra vo reo uvuve?” ⁶¹^pVo osa ora rera iava sopaua-ia voea-ia tarairoepa Jisas oiso, Vo reo iava vao disaipel rirovira rutu oiso ora reopaai. Uva va-a vao oa iava voeare oiso puraroepa. “Evo reo ragai vo reoaro visii vo rugorugooroaro vuri piepaivoi, raa?” ⁶²Ari

vosa Oirato Oviitoaaro ragai tueta ovusa ipara vore uva oisoa toupave tuariri, ra apeisi? ⁶³^qUrauratoa raga tootooa vatepareveira oiratoapa. Varaua-a viapau oiso Tootoo Ovoi vituaro-a. Ari vo reo oa vatevoi visii vo urauraroaro aio piepasa. Oa iava uvuipai ra visiipa tootoo vatepaive vo reo. ⁶⁴Osa oearovu visii vuutaaro iava vo reo vao viapau oirao piepaivoi.” Ari ita, Jisas voea-ia tarai ovoiroepa oea viapau rera vo reoaro oirao piepaiva. Ora tapo osa ro-ia tarairoepa ira keripa irarapa rera kosi piereve. ⁶⁵Oa iava oiso puraroepa. “Ari ita, va raga vituaro-a vao oa iava visii taviavo oiso. Vosa Aite viapau oirato oisi piereve, ira viapau uvuipa ra ragai iare urioro.”

⁶⁶Orea vao vituaro iava riro irara disaipel irara Jisas kavuoro sikaa viropa. Oa iava viapau oiso rera tapo vorerivira touiva. ⁶⁷^rOire uva Jisas igei katai tau erao (12) akereva oiso, “E visii vai tapo ragai kavuoro avapatai?”

⁶⁸^sOa iava Saimon Pita oiso puraroepa, “Turaro. Ra irou iare avaiio? Uvare vii raga-a viigoa-ia Tootoo Vatepa Reo tupaivoi. ⁶⁹Uvare igei vii raga-ia vovouisi oaio tovoiova vii raga oirao piepaoro. Uvare ita vii raga-ia taraiiepa oiso, Vii-a Tugoropato Pauto reraaro rutu.”

⁷⁰Osa iava Jisas oiso igei akereva, “Apeisi ragavira iava visii katai tau erao (12) oiso ropooro visii reesivora, ovusa iravu epao visii vuutaaro-ia vurito ira ragaiva keripa?” ⁷¹^tAuere oiso puraroepa Judas Saimon oviitoaaro Iskariot. Eera-a iravu igei iava vao katai tau erao (12) disaipel. Aue iava uvare rera-a eera ira utupavira Jisas kosi piereve voeaopa oea rera upoive.

⁹6:57 Jo 3:17 ^p6:61 Mt 11:6 ^q6:63 2 Ko 3:6 ^r6:67 Mt 10:2

^s6:68 Mt 16:16; Ap 5:20 ^t6:71 Jo 13:26

**Araoko Iraraaro Rutu Viapau
Jisas Oisoa Oirao Piepaive**

7 Oire uva va vao opesieiva, Jisas oiso ragavira vokareva Galili taere-ia. Uva aue Jiu rera uposa auepaaepa vo Judia-ia. Oa iava voare ava arapa reasiparoepa. ²Uva va vao Tugoropa Voki Jiu vaaro oa oiso oisoa vaisipaive Oovapa Voki aue-ia Rovopa Kuero-ia. Ovoki-a vao oapa tutuu pieepa. ³Uva oisi-a eisi osa iava araoko irara rera arupaiva oiso, “Vo uruio iava avau Judia Distrik iare. Ra voa vii voeaaro disaipel vo kovoro kekeive oara puraparivoi. ⁴Ari ita, vosa irai oavu avu vai purasa aueparo, ra riro vaisi oureve vo oirara osireiario-ia. Ra viapau oiso uvuiparoi ra vatau tapi vai oai purareve. Oire vosa oiso varao puraparivoi, uva uvuipauei ra viaevira rutu torepau oirara rutu osireiario-ia.” ⁵Uva voea tapo-a araoko iraraaro oea oisoa viapau rera oirao piepaive. Oa iava oisi eisi puraaepa. ⁶Va-a vao oa vituaro iava Jisas oiso voeare puraroepa. “*Ragai vo vuutaaro tugura asavira toupaivoi oa-ia ragai vaisiario karekeavere. Ari visii raga vo vuutaroaro-a varao-ia.*” ⁷Voeao oirara rutu vo rasio-ia viapau uvuipaai ra visiiva ora keripaave. Ari ragai ragava ora keripaaveira. Eake iava? Uvare vo pitupitureore reoreoparaveira vuriana oara purapaiveira vurivira rutu. ⁸Uva oiso visii tavipaavoi, Visii raga avata voare evoa Oovapa Voki-ia. Ari ragai viapau oiso va iare eva Oovapa Voki avaparai. Aue iava uvare ragai vo vuutaaro tugura asavira toupaivoi.” ⁹Osa oiso-ia voea tavireva. Oa iava vo raga Galili-ia toureva.

**Jisas Rovopa Kuero Iava
Oovapa Voki-ia Toureva**

¹⁰Uva voea Jisas araoko iraraaro avaaepa Oovapa Voki kekesa. Oa iava rera tapo voare uturoepa vatauvira. Viapau oiso viaevira voare iparoepa. ¹¹Uva va-a vao osa voea Jiu rerare taraa ragapaiva va-ia vao Oovapa Voki oiso puraoro, “Ovu irao ro epao?” ¹²Voea rutu rirovira rutu rera-ia ora reopaaepa. Uva oearovu oiso purapaaepa, “Avoeao. Asi vearoto-a eera.” Ovusa oearovu oiso purapaaepa, “Viapau. Ari oirara rutu keakea irapareveira eera.” ¹³Vo osa oearovu Jiu-pa irarapa uriripaoro vatau visivi raga rera-ia ora reopaaepa.

¹⁴Uva vo voki rutu-a vao Oovapa Voki oa vo vuutaaro-ia Jisas Tugoropa Kepa iare iparoepa oirara rutupa siposiposa voa. ¹⁵Osa iava voea Jiu iava voea reipa irara rirovira rutu oiso rugorugoo irapaoro oiso puraaepa, “Eake rutu-a vao oa iava rera vo vukuara vieiparevoi. Viapau oiso taraia vai oureva rera ro oiso osa voeao tarai irara rutu tisa irara.” ¹⁶Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Vo reo oa vatepaavoi visiipa viapau oiso ragai raga vo reoaro-a. Viapau. Ari Pauto vo reoaro-a ro ira ragai siporevora ragai aruoro.*” ¹⁷Vosa irai Pauto gisipoaro sirova utu ruipa irapaoro, ra ragai vo reoaro iava vao tarairo oiso, Oiraopavira vo reo Pauto iava poupa piroi, eke ora ragai raga vo vovouaro iava oiso reoparai. ¹⁸Ro ira ora rera raga vo vovouaro iava reoreoparo, iraa eera oiso vovoupa ra ora rera raga ora vaisiario kae piepareve. Ari vosa ro ira roari vaisiario kae pie ruipaparo ira rera siporeve, iraa eera torevokoto. Ira-ia viapau vuria vai toupai.

⁷7:2 Lev 23:34; Diu 16:16

⁷7:7 Jo 15:18-19, 3:19-20

⁷7:13 Jo 9:22

⁷7:16 Jo 3:11, 8:28, 12:49

¹⁹y“*Tuariri Moses visii vatereva Reo Taisi. Uva apeisi iava viapau irai visii iava viapau vo taisi sirova utuparoveira? Eake-a vao oapa ragai kopii piesa auepatai, raa?*”

²⁰Oa iava rerare oiso puraaepa, “Iravuei vurito uraurato vii-ia. Uva irou vii uposa auepai, raa?” ²¹Ua Jisas voeare oiso puraroepa, “*Ari ita, vo kovo-ia tavetave iraopatavoi vao-ia, Oirato vorevira porete pieavo vo Sabat voki-ia. Oa iava rirovira rutu rugorugoo iraopatai eisi.*” ²²zEasi Moses visiipa rakari verapa pitupitu vatereva. Opitupitua-a eva oa viapau Moses iava kosi piropa. Oa-a eva voeari iare vigei aao iraraaro karekeepa. Uva visii kakae vure rakariaro rooroopaoro voea rakariaro verapataveira vo voki-ia eva Sabat voki, vosa vo voki-a eva rakari verapa voki rera vo vokiaro kakaeto. ²³Oiso rugorugoopataveira ra *vearovira rutu Moses vaaro Reo Taisi sirova utu iraopata. Oa iava kakae vure rakariaro rooroopataveira va-ia Sabat. Oire uva voa-a vo Sabat uva ragai iravu oirato vorevira porete pieavorao. Uva eakepa ragaire kasipupatai, raa?* ²⁴aOpeita orekerovu rovirieipata ora visii iava osireiara raga-ia oiso osa ragai piepatavoi. Ari uvui iraopatai ra oearovu sopaaro rutu-ia tarai rovopaoro voea vo rugooroaro kerikerisipata.”

**Oeavu Oirara Oea Oiso Puraaepa,
Easi Krai Vai-a Ro-ia?**

²⁵Oearovu Jerusalem iava oiso puraaepa, “E apeisi-a rera ro uposa auepaai, eke?” ²⁶Rera kekepata eera ira viaevira rutu reoreoparoi. Oa iava viapau oiso oreovu avu vai purapaivoi rerare. Easi pasi oiraopai rutu, uvare vai reipa irara taraipaai rera-ia oiso, Krai vai pasi, raa? ²⁷bAri ita, vigei

taraipaviei rera vo uruiaro rutu-ia. Ari vosa Krai karekero, ra viapau irai taraiparo rera vo uruiaro rutu-ia.”

²⁸cOire uva Jisas Tugoropa Kepa-ia Tempel toupaveva voeapa siposipopaoro. Uva rirovira rutu gisipo karureva voeare oiso puraoro, “*Ragai-ia taraipatai ita. Ora ragai vo uruiaro rutu-ia tapo taraipatai. Ari ita, osa viapau oiso ora ragai raga vo vovouaro iava urioraera. Ari Aitetoa oaa raga ragai arurevora, oa iava urioraera. Ira vo vovouaro-a oiraopa. Uva viapau visii rera-ia taraipatai.*” ²⁹Ragai ira-ia taraiparai uvare rera tapo oisoa toupaa rera voaaro. Oa iava voava ragai arurevora vore.”

³⁰Uva oisi-a eisi osa iava rera tuukesa auepaaepa. Vo ovusa rera vo vuutaaro tugura asavira tupaiva. Oa iava viapau irai rera-ia vavaea vai tovoreva. Viapau. ³¹dUva riro irara rutu oisi iava rera oirao pieiva. Oa iava oiso puraaepa, “Vosa Krai pouro virovere, ra pasi riroara ravotoara vai purareve. Oara vai-a uvuipai ra vo ravotoro-ia puteve oara purarevoi ro-ia, eke?”

**Oeavu Polis Irara
Aruiva Jisas Tuukesa**

³²Oire uva Farisi ratarataa vovou irara voea oea uvuiva uvare oirara rutu oreorovu rutu purapaiva rerare Jisas. Osa iava reipa irara Pris ora aue Farisi oearovu polis irara aruiva. Oa iava urioaepa oiso ra rera tuukeive Jisas. ³³eUva va-a vao oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Gare visivi visii tapo tupaavoi. Ra ro iare vorera ira ragai arurevora vore.*” ³⁴fUva ragaire taraa ragapatavere. Ra viapau oiso ragai keketa. Ora viapau tapo oiso ra vo urui-ia pouta viro vao oa iare avaravere. Vao

y7:19 Eks 24:3 z7:22 Lev 12:3; Jen 17:10 a7:24 Lev 19:15

b7:27 Mt 13:55 c7:28 Jo 8:14 d7:31 Jo 8:30; Mt 12:23 e7:33 Jo 13:33

f7:34 Jo 8:21, 13:33

iava uvare viapau oiso uvuipatai ra voare avata.” ^{35g}Oire uva voea raga Jiu ora reopaaepa oiso purapaoro, “Ovu iare avarovere vo uva viapau rera kekeperea? Easi pasi vigei iavapa irara vai iare avarovere voeao oea vigei arova sikasikaaepa vorarore avaooro vo voea vo uruiroaro iare Grik-pa irara? Uva voea tarai pieparevere vai Grik, raa? ³⁶Uvare oiso puraroi, *Ragaire taraa ragapata. Ra viapau ragai keketa.* Ora oiso tapo puraroi, *Ra viapau voare avata vo uvare avaravere voa tousa.* Uva aa vao-a vo reo vituaro, raa?”

Vo Toupai Uukoa Iava Vao Tootoo Vatepa

^{37h}Ovoioipa voki vaopa Oovapa Vurei, reipa voki rutu oa-ia Jisas toreroepa rirovira rutu reoro oiso purasa, “*Vosa irai uuko regapaoro urioro, ira-a eera uvuiparoi ra urioro vo ukaiosa ragai.* ³⁸ⁱOiso-ia osa Pauto vo rigatoaro oiso purapapeira,

‘Ro ira ragai oirao piepareve ira-a eera sopaaro-ia uuko ovi Tootoo Vatepa ovi karekepapere rera iava vusivusipaoro.’”

^{39j}Oire Jisas vo ruu reo purevea ro iava Tugoropato Uraurato ira ouiverea vo rara rera oirao piepaive Jisas. Uvare vo vokia-a eva oa-ia Jisas touvira keraria ou asavira toureva. Aue iava uvare rera eera Tugoropato Uraurato urio asavira toureva irare eisi puraroepa.

Oirara Ora Roo Pieaepa

^{40k}Oire uva oearovu oisi eisi vo reo uvuoro oiso puraaepa, “Oiraopavira rutu rera-ia ro-ia profetato irare tuepavioveira.” ⁴¹Ovusa oearovu oiso puraaepa, “Eera Krai.” Ari oearovu

oiso puraaepa, “Ra viapau oiso Galili iava uriorovere Krai. ^{42l}Tugoropa Vuku taviapa Krai iava ro Devit voeaaro iava rera. Ira Betlehem-ia pouro virovere vo uruio-ia oa-ia tuariri Devit tou rovoreva.” ^{43m}Oisi-a eisi osa iavirava ora voeare-ia varei puraiva ora roo pieoro Jisas iavirava. ⁴⁴Uva oearovu oiso vovoupaepa ra rera tuukeive. Uva viapau oiso irai rera-ia vavaea vai tovoreva.

Reipa Irara Jisas Viapau Oirao Piepaiva

⁴⁵Oire voea polis irara vorevira vore-aepe reipa irarare iare Pris ora Farisi. Oa iava voeare oiso puraaepa, “Eakepa viapau rerava voretai?” ⁴⁶ⁿUva polis irara voeare oiso puraaepa, “Ari ita, voari tuariri uva viapau oisoa irai oiso reoparo osa ro reoparoi.” ⁴⁷Osa iava Farisi voeare oiso puraaepa, “Easi visii vai tapo pasi keakeaparevoi, raa? ^{48o}E pasi oearoi igei vai iava Farisi, o voeao iava reipa irara irai vai keketavo ovusa rera vo reoroaro oirao pieparevo, raa? Viapau. ⁴⁹Uvare akuku iraravi raga-a evoea oirara oea Jisas vo reoroaro uvupaoro viapau taraipaai Reo Taisi-ia vao oa-ia vuria puraivoi Pauto osireiario-ia, osa iava opesikoaverea rara.”

⁵⁰Oire uva iravu-a ro-ia Nikodimas ira tuariri avaroepa Jisas iare. Voea iava rera, ira voeare oiso puraroepa, ^{51p}“Esa vigei vaoro Reo Taisi oiso toupavoi ra iravu iava akukuvira gasi ragape, eke? Uvui irapaviei ra rera vo reoaro uvupe. Oire ra va iava vearovira tarai rovvio vao-ia oa pura rovoreve.”

⁵²Oa iava rerare oiso puraaepa, “Easi vii tapo-a iravu Galili iava, raa? Vearovira rutu Pauto vo reoaro viei

^{87:35} Je 1:1; 1 Pi 1:1 ^{h7:37} Ais 55:1; Re 22:17 ^{i7:38} Ais 12:3

^{j7:39} Joe 2:28; Jo 20:22 ^{k7:40} Mt 21:11 ^{l7:42} Jer 23:5; Mai 5:2 ^{m7:43} Jo 9:16, 10:19 ^{n7:46} Mt 7:28-29 ^{o7:48} Jo 12:42 ^{p7:51} Diu 17:6, 19:15

rovori, ra taraiu. Viapau irai profetatoa vai uvuiparoi ra Galili iava karekero.”

Riakova Ora Oua Vuri Pieeva

8 [1 Oire uva voea rutu oirara sikasikaaepa vorarore ora voea vo keparoarō avaarō, ovusa Jisas Oliv Kovo Pukui iare avaroepa. ²Oa iava vikipakou rutu voava vokiroepa Tugoropa Kepa iare vao Tempel. Uva riro irara rutu voa rera iare urioaepa. Oire uva paupaoro voea tarai piepareva. ³Uva voa-a vo uva riro tarai irara ora ratarataa vovou irara Farisi iriavuva riakova urioaepa rera iare. Aue iava uvare oira kekeiva iravu tapo. Oa iava ora voea vuruvuruaro rutu-ia oira tore piesa urioaepa. ⁴Uva oira iava Jisas tavipaoro oiso purapaaepa, “Tisato. O riakova iria ora oua vuri pieevo. Uva oevu oira-ia poua viro osa eisi pieevorao. ⁵¶Vao-ia Reo Taisi Moses igei tavireva oiso puraoro, Vosa oiso iriavu riakova vuria puraave, oire ra oira vurokope aue-ia aveke. Ra oisi iava eisi apeisi purau?” ⁶Oiso osa puraaepa rera-ia kokarapaoro. Uvare oiso vovoupaapea ra oaire reoa vai taraaive rera-ia. Auere ra oreoi iava rera iava gasiive taru. Vo osa Jisas takuro viropa rasia-ia rigatopaoro ora rera iava sipareo-ia.

⁷¶Oire uva rera akepaiva voreripavira. Oa iava voava toreoro voeare oiso puraroepa, “Vosa irai visii vuruvuruaro-ia toupaveve ro ira-ia viapau vuria vaipe, ira uvuiparoi ra rovova vai-ia aveke vai oira vuro rovoreve o-ia riakova.” ⁸Uva takuro viropa ita vo rasi rigatosa ita. ⁹¶Oisi uvuivoiva, voea rutu ora voea-ia vesipaoro kosikosa viropa oiso, reipa irara rovovira ira rovoaepa. Oa iava oearovu tupepaapea utupaoro. Osa iava rera raga

Jisas kavuiva. Uva rera raga oira tapo toupaveva, ovusa torepapa voari rera puaro-ia.

¹⁰Oire uva Jisas toreoro riakova akereva oiso, “*Ovu-ia oirara epao? E viapau irai epao vii iava gasiparevoi, raa?*” ¹¹¶Oa iava riakova oiso puraopa, “Reito. Easi viapau irai epao.” Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*Ari ita, ragai tapo viapau oiso vii iava gasipaavo. Avau vova, ra viapau ita vorerivira oai vuria vai purari.*”]

Jisas Ira-a Rasitoapa Aviavia

¹²Jisas voea tavioro oiso puraroepa, “*Ragai-a rasitoapa aviavia. Ro ira ragai sirova uturo ira viapau uvuipa ra rupa-ia vokareve. Viapau. Ari aviavia-ia toupavevoi vao Tootoo Vatepa vituaro.*” ¹³¶Oa iava Farisi rerare oiso puraaepa, “Easi vii ora vii raga vo reoarō-ia siposipopariveira. Eva-a oa iava vii vo reoarō iava viapau oarai oirao piepaioveira.” ¹⁴¶Osa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Oiraopavira rutu ita. Ora ragai raga vo reoarō iava siposipopaaveira. Ari ita, vo osa oiraopa reo rutu-a ita vao ragai vo reoarō. Eake iava? Uvare vo urui-ia taraiparaveira vao oa iava urioraepa. Oa iava vo urui-ia taraipaoro voare avaravere. Vo osa visii viapau voa taraipatai vo uva vo urui iava urioraera. Ora vo uva ragavira avaravere uva tapo viapau taraipatai.*” ¹⁵Visii vao visii goa oearovivu oirara roviriei iraopataveira vo vovouo-ia vo rasio-ia. Ari ragai viapau irai rovirieipaaveira. ¹⁶Ari vosa ragai irai rovirieia, oire ra torevokovira rutu irai rovirieia. Eake iava? Uvare viapau oiso ragai raga kataito. Viapau. Ari iravuei Aite, ro ira ragai arurevora. Ira ragai tapo kovopareveira. ¹⁷¶Vo visii vaaro-ia Reo Taisi oiso toupai, Vosa

⁹8:5 Lev 20:10; Diu 22:22 ¹8:7 Diu 17:7 ⁵8:9 Ro 2:22

¹8:11 Jo 3:18, 5:14 ⁴8:13 Jo 5:31 ¹8:14 Jo 18:37, 13:3 ¹8:17 Diu 17:6

vaiterei katai reo raga iava siposipopasi, oire ra vaiterei vo rearo torevokopape rutu. ¹⁸Ari ita, ragai raga ora ragai iava siposipopaaveira ora vo osa Aite ragai arurevora. Ira tapo ragai iava oiraopavira tavitaviparoveira.”

¹⁹Oire uva voea rerare oiso puraaepa, “Ovu-ia vii Aitearo epao?” Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Viapau oiso ragai-ia taraipatai. Eisi osa viapau Aite oaa-ia taraipata.*”

²⁰^xVo reo pukoreva Jisas monipa tugi-ia toupao. Vo osa oirara tarai piepareva voa evoa Tempel-ia. Uva oisi-a oiso osa iava viapau irai rera tuukepareva voa, uvare rera vo vuutaaro tugura asavira touva.

Vo Toupai Uvare Viapau Uvuipauei Ra Voare Avau Uvare Avaparai

²¹^yJisas vorerivira oiso voea tavireva, “*Avarai vore uva ragaire taraa ragapatavere. Ari ita, kopiipatavere visii varaarova vuriara oavisii, vo rara Aite viapau visii iava vara vera rovopareve. Oa iava viapau uvuipatai ra vo poupata viro uvare avaparai.*” ²²Uva va-a eva oa iava Jiu reipa iraraaro oiso puraaepa, “Apeisi ragavira eisi reoroi oiso, *Viapau uvuipatai ra vo uruio iare avata oa iare avaparai?* Asi evo reo vai porearo oiso vaio toupai, Ra rera raga ora uporo, eke?” ²³Uva voeare oiso puraroepa, “*Visii roeraro. Ari ragai viara iava. Uvare visii-a vao vo rasio iava. Ari ragai viapau vo rasi iava vao-ia.*” ²⁴^zOsa iava visii taviavoi oiso, Kopiipatavere ovusa vuriara oavisii visii-ia touvira toupave. Ari ita, vosa viapau ragai vo reoroaro oirao piepata vo uvare ora ragai raga iava visi-ipa siposipopaavoi. Oire uva oisi-a eisi osa iava vuriara oavisii kopiipatavere ovusa touvira visii-ia toupave.”

²⁵Uva rera akeoro oiso puraaepa, “*Iroutoa irao-a vii?*” Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*Ragai raga ita vao-ia oiso osa ora ragai iava tuariri visii taviavora.*”

²⁶Riro reoro rutuva toupaaivoi. Oara-ia uvuiparai ra visii vo pitupituroarore reoreora. Ora visii vo vovouaro tapo rovirieia oiso osa jas ro reo rovirieipato. Ari ro ira ragai arurevora ira vo vovouaro-a oiraopa rutu. Ora vo reoro rutu oara uvuava rera ruvara-ia, evara-a oara iava siposipopaaveira oirara rutupa voeao vo rasio-ia.”

²⁷Oire uva viapau roroioaepa. Vo uvare voea tavipareva Aitetoa iava. ²⁸^aUva osa-a eisi osa iava Jisas oiso voea tavireva, “*Voari utupaua oiso Oirato Oviitoaaro kae pietavere rera kotosa. Uva vo vuuta-a eva oa-ia taraitaverea, Oiraopavira oisoa ora rera iava siposipopareve. Oire ra oisi iavirava taraita. Ari ragai viapau oiso oavu avu vai purapaavo ora ragai raga vo rugorugooaro iava. Viapau. Ari ragai vo reo iava siposipopaavo oa iava ragai tavireva Aite.*” ²⁹^bAite ragai siporeva ira ragai tapo toupaveira. Uva viapau oiso ragai kavurevora ra ragai raga toupaa. Viapau. Uvare vokiara rutu-ia varao purapaaveira oarapa ruipaparoveira.”

³⁰Oire uva oisi-a oiso osa puraroiva, oirara rutu iava oearovu rera oirao pieiraiva.

Oiraopa Reo Rutu Uvuipai Ra Visii Oiso Pieve, Viapau Oiso Ra Akukuvira Iraipa Kovo Ragapata Oiso Rutu Osa Voeao Oea Tuukepa Kepa-ia Toupaveira

³¹^cOire uva Jisas Jiu tavireve, voeao oea rera oirao pieiva oiso, “*Vosa vokiara rutu-ia ragai vo rearo vearovira uvupata, oire ra va iava visii oiso, Ragai rutu*”

^x8:20 Mk 12:41; Jo 7:30 ^y8:21 Jo 7:34, 36 ^z8:24 Mk 13:6

^a8:28 Jo 3:14, 12:32 ^b8:29 Jo 4:34 ^c8:31 2 Jo 9

voeaaro disaipel. ^{32d}Ra oisi iava oiraopa reo rutu-ia taraita. Oa iava oiraopa reo rutu uvuipai ra oiso visii pieve, Viapau uvuipatai ra akukuvira iraiapa kovo ragapata. Oiso osa ro ira tuukepa kepa-ia toupaveira.”

³³Oa iava rera vo reoaro pukooro oiso puraaepa, “Igei-a Ebrahim iava vo sara. Viapau oiso irai igei iava akukuvira kovo ragapaveira iraiapa. Uva apeisi iava eisi puraeui oiso, *Viapau oiso akukuvira iraiapa kovo ragapatavere?*”

^{34e}Uva Jisas oiso puraroepa, “*Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Irou irara voea oea vuri vovou purapaiveira. Uva varao vuri vovouro oaive oara voea tuukepaiveira. Oa iava akukuvira kovo ragapaiveira vaopa veoro rugoo viapavira.* ³⁵Oviito ira vearovira kepaaro-ia aitetu toupaveira eva kepaaro rutu. Ari ro ira tuukepa kepa-ia toupaveira akukuvira kovo ragapaoro, uva viapau kepaaro rutu-a va vao. ³⁶Ragai-a vao Oviitoaro ragoa uvuiparai ra tuukepa kepa iava visii kosi piea vao iava vuri vovou. Oa iava uvuipatai ra vearovira toupata vo Aite oaa vo kepaaro.

³⁷“*Taraiarai oiso, Ebrahim sara iraraaro visii. Uva apeisi viapau ragai vo reoaro visii sopaaro-ia tupaivoi, raa? Eisi osa iava oiso ruipapatai ra ragai upooro ragai kopii pieta.* ^{38f}Ari ita, ragai siposipopaaveira varao rutu iava oara kekepaaveira Aite oaa ruvara-ia, ovusa visii evo pitupituro purapataveira oara oupataveira ro ruvara-ia visii aitearo.”

Visii Aitearo-a Seten

^{39g}Oire uva rerare oiso puraaepa, “Earai igei aitearo Ebrahim.” Oa iava Jisas oiso puraroepa, “*Vosa oiraopavira visii Ebrahim ovii iraraaro, oire ra rera*

vo pitupituroaro rutu tapo purapata oiso osa rera Ebrahim oisoa piepareve. ⁴⁰Visi-ipa oiraopa reo rutu iava siposipo iraopaavoi varao oara uvuavora Pauto ruvara-ia. Oara-a varao oarapa vo vokio-ia ragai uposa auepatai. Ari ita, viapau oiso Ebrahim oisi oiso piereva. ^{41h}Oiraopavira uvare ora visii aitearo vo pitupituro purapataveira.”

Uva va-a eva oa iava rerare oiso puraaepa, “Easi igei aako riakoaro viapau oiso otopa vovouro vai purapaoro igei kavaupaivora. Igoa-a kataitoa raga Pauto ovii iraraaro.” ⁴²ⁱOa iava Jisas oiso puraroepa, “*Vosa oiraopavira rutu rera Pauto visii aitearo rutu, oire ragaipa siraopata. Eake iava? Uvare ragai oisoa Pauto ruvara-ia toupaa. Ora vo uvare tapo rera vo ruipaaro-ia urioraera. Viapau oiso ora ragai vo ruipaaro-ia vore urioraera. Viapau. Ari Pauto ragai arurevora oa iava vore urioraera.* ⁴³Uva eakepa viapau ragai vo reoroaro-ia roroipatai? Oa vituaro vao-ia oiso tupaivoi, Viapau oiso uvuipatai ra ragai vo reoroaro uvupata riro vavagisiara.

^{44j}“*Visii-a Seten ovii iraraaro. Uvare goruvira rutu rera vo vovouaro sirova utu iraopataveira eera visii aitearo. Ari ita, voari tuariri rera-a eera riro oira upoto, ora tapo viapau oisoa oiraopa vovou rutu sirova utuparo. Uvare oiraopa vovou rutu viapau oisoa rera-ia tupaive. Uvare kuuvu reoro raga oisoa purapaveira ora rera raga vo reoroaro torevokoaro. Eera-a riro kuuvuto, uvare rera raga-a kuuvu reoro rutu vo vovouaro vituaro.* ⁴⁵Ari ragai oiraopa reoro rutu iava siposipopaaveira. Uva apeisi viapau vo reoro oirao piepataveira? Uva kuuvu reoro raga oirao piepataveira ro aite oavisii vo reoroaro Seten. ⁴⁶Iroutoa vai visii iava uvuiparoi ra ragai iava oai vuria vai

^d8:32 Ro 8:2; Je 2:12 ^e8:34 Ro 6:16; 2 Pi 2:19 ^f8:38 Jo 5:19, 30

^g8:39 Ro 9:7; Ga 3:7 ^h8:41 Ais 63:16 ⁱ8:42 1 Jo 5:1 ^j8:44 1 Jo 3:8

kosi piereve vao oa toupave vo ragai-ia, raa? Ari ita, oiraopa reo rutu kosi piepaavoi. Uva apeisi iava oisi eisi vi-apau ragai vo reoaro oirao piepatavoi, raa? ⁴⁷kAri Pauto ovii iraraaro rutu rera vo reoroaro rutu uvupaiveira. Ari viapau oiso rera ovii iraraaro-a visii. Oa iava viapau rera vo reoroaro uvupataveira.”

Ebrahim Kareke Asavira Toureva Vo Vuutao-ia Oa-ia Touava

⁴⁸lOa iava voea Jiu rerare oiso puraepa, “Eari, igei viire oiso purapaioveira, Sameria iava vii. Viigoa-ia iravu vurito tugarato toupaveira. Uva oiraopavira vai oisi eisi purapaioveira viire, eke?” ⁴⁹Uva Jisas oiso puraroepa voeare, “Ragai viapau tugaratoa vaiva tupaaveira. Viapau. Ari Aite oaa raga vaisiaro kae piepaaveira, ovusa visii ragai vaisiaro akaipa piepata. ⁵⁰mAri ragai raga viapau oiso uvuiparai ra ora vaisi oaa kae piepaa, uvare iravu raga uvuiparoi ra ragai vaisiaro kae piepareveira. Uvare rera-a eera oirara vo vovouaro rovirieipato. ⁵¹nOiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Vosa irai ragai vo reoaro sirova uturo, ira-a eera viapau uvuiparoi ra kopii ovoiro.”

⁵²Oire uva voea Jiu rerare oiso puraepa, “Tarai iraoiei vii-ia. Viigoa-ia toupaveoi vurito tugarato. Easi Ebrahim kopii ovoiroepa, ora voeao reo topa piepa irara profet irara oea tapo kopiiapa. Uva apeisi-a oiso osa iava oiso purauei, Vosa irai vearovira rutu ragai vo reoaro sirova uturo, eera-a ira viapau uvuiparoi ra kopii ovoiro? ⁵³E apeisi-a? Easi pasi vii vigei aaotoaaro-ia puteparivoi Ebrahim, raa? Ira kopi-iroepa ora voeao profet irara oea tapo

kopiiapa. E vii raga apeisi ora kareke piesa auepauvei?”

⁵⁴oUva Jisas voea aatoreva oiso puraoro, “Vosa ora ragai raga vaisiaro kae piepaa, ra oisi iavirava ragai iava vaisia akukupapavira raga toupave. Ari Aite raga-a ira ragai kae piepareveira ro irare oiso purapataveira, Visii reraaro Pauto, ⁵⁵vo osa viapau rera-ia taraipataveira. Ari ragai rera-ia taraiparaveira. Vosa oiso purapara, Viapau rera-ia taraiparai, oire ra oisi iava riro kuuvutoape ragai oiso osa visii. Ari rera-ia taraiparai. Osa iava vearovira rera vo reoroaro sirova rutu utuparaveira.

⁵⁶p“*Aaoto oavisii Ebrahim rorureva vo vuutao-ia ragai vaaro-ia taraioro, oa iava urioraera vo rasio iare. Uva oisi-a eisi osa iava rera iava sopaua roruva rutu taraioro.*” ⁵⁷Uva va-a vao oa iava Jiu rerare oiso puraepa, “Easi vii viapau vo vavae tau (50) ivaro-ia tugarauera avukaoro. Uva apeisi-a? Rera vai kekeriva Ebrahim, raa?” ⁵⁸qUva Jisas oiso puraroepa, “Oiraopavira rutu oiso osa visii tavipaavoi, Vo osa Ebrahim kareke asavira toureva, ovusa vo vuuta-a eva oa-ia ragai voari tuariri touava.”

⁵⁹Oire uva oisi-a eisi osa iava rerare avekeara kae pie ragaiva, oiso ra vara-ia rera vurokoive. Vo osa Jisas voava Tugoropa Keba-ia vatauvira kosiro viropa.

Vo Toupai Voosito Iava Vo Siposipo

9 Uva vokapaoro Jisas avaroepa. Oa iava iravu voosito oirato kekereva. Aakova oisi raga rera kavaveva voosivira. ²rUva voa igei disaipel Jisas akeiova oiso, “Tisato. Irou vaaro-a vuria oa iava aakova oiso ro voosivira kavavevora? E rera raga vo vuriaro oa

^k8:47 1 Jo 4:6 ^l8:48 Jo 7:20, 10:20 ^m8:50 Jo 5:41 ⁿ8:51 Hi 11:5

^o8:54 Jo 16:14 ^p8:56 Mt 13:17; Hi 11:13 ^q8:58 Jo 1:1; Re 1:8

^r9:2 Eks 20:5; Esi 18:20

iava oisi karekeroepa? Eke aیتوareی vaaro vuria oa purasiva?”

³Uva Jisas igeire oiso puraroepa, “*Viapau ro oirato vuria vai purareva, ora aیتوareی ora aakova, ra oisi iava eisi voosivira karekero. Viapau. Ari vaore ro oiso toupaveira, ra rera-ia Pauto vo kovoaro viaevira rutu roroiovira karekepe.* ⁴Vosa ravireo touvira toupaveoi, uva uvui iraopaviei ra Pauto vo kovoaro-ia pitupe va puraoro. Uvare rupa urioei oa-ia viapau irai uvuipa ra kovoreve. ⁵Vosa ragai vo rasio-ia touvira *toupaavo, uva ragai-a aviavia voeaopa oea vo rasio-ia toupaveira.*”

⁶Uva oisi-a oiso osa iava vavaea-ia ruroepa. Oire rasia uverereva va tovure pieoro. Oa iava rera osireiario vavoreva vo tovure-ia. ⁷Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “*Avau sisusa uuko rovu-ia va vao Siloam.*” [Oa porearo oiso toupai, Rera aruiva]. Oa iava avaroepa sisusa. Uva vorevira vorepaoro vuravurareva.

⁸Uva va-a vao oa iava voeao rera vo uruiaro iava ora oearovu tapo voeao oea oisoa rera kekepave ovusa pauvira raga tou rovopareve, oea rutu rerare oiso puraaepa, “E rera-a ro-ia ira oisoa rirovira moni areparo oirara rutu ruvara-ia, eke viapau?” ⁹Uva osa iava rerare oiso puraaepa, “Iu. Rera raga-a ita ro-ia.” Ovusa oearovu oiso purapaaepa. “Viapau. Easi oisi raga keketo-a ro-ia. Ari ita, uva iravu raga.” Oa iava rera raga voeare oiso puraroepa, “Easi ragai raga-a ita vao-ia.”

¹⁰Uva rera akeiva oiso, “Uva apeisi-a oiso osa iava vii iava osireitoarei vuravurasivo, raa?” ¹¹Uva voeare oiso puraroepa, “Ari ro oirato ira vaisipaiveira oiso, Jisas ira rasia uvererevo va tovure pieoro aue tapo uuko. Oa iava vo tovure-ia ragai osireiario vavooro oiso puraroe ragai aruoro, *Avau sisusa vavo uuko rovu-ia Siloam.* Oire uva

voa sisuoro vuravura ovoiaivo. Oa iava uvuirai orekerovu kekepasa.” ¹²Uva eisi osa iava oiso rera akeiva, “Ovu-ia rera epao?” Uva oiso voeapa taearoepa, “Viapau taraiparai.”

Farisi-pa Irara Vo Ravoto Vituarore Taraapaiva

¹³Oire uva rera tapo ro voosito tuariri ira voosivira oisoa toupaveve avaaepa Farisi iare voeao ratarataa vovou irara. ¹⁴Uva Sabat voki-a vao oa-ia Jisas va vao rasia tovure pieoro va-ia rera iava osireito karureva. ¹⁵Osa iava vorerivira ita rera akeiva oiso puraoro, “Apeisi ragavira rutu-a oiso osa iava vii iava osireitoarei vuravurasivo?” Oa iava oiso voea tavireva, “Ragai osireiario vavorevo tovurea-ia rasia. Oa iava sisusa avaraiva, ragai iava osireitoarei vuravura ovoisivo roroio ovoioro.” ¹⁶Uva osa iava oearovu Farisi oiso puraaepa, “Viapau oiso Pauto rera siporeva, uvare viapau oiso Sabat voki vo pitupituaroo sirova utuparoveira ora vao Reo Taisi.” Oa iava eva oearovu oiso puraaepa, “Uva apeisi ragavira-a ro ira-ia vuria toupave, ra oaiva varao purapareve ravotoara, raa?” Oire uva-a vao oa iava ora voeare-ia vo uvururei purapaiva.

¹⁷Uva rera akeoro ita oiso puraaepa, “Uva apeisi vai purapavei rerare ro ira vii iava osireitoarei vura pierovo?” Oa iava oiso puraroepa, “Ari profetato eera.”

¹⁸Oiraopavira rutu ira-a ro oisoa voosivira toupaveve. Oa iava vo vokie vuravurarevoi. Uva voea Jiu vo reo vao viapau oirao piepaiva. Oa iava aیتوareی keeraaepa vaitereu uvava ovitoa rera ro ira iava osireitoarei karusi viropa. ¹⁹Vaiterei akeoro oiso puraaepa, “E rera vai-a ro vei ovitoaaro, pasi? Ira iava oisoa oiso purapasi, Ira kavaueva

aakova, ovusa voosivira raga toureva. Oire uva apeisi iava vuravurarevoi?”

²⁰Osa iava aitotoarei voea tavisiva oiso, “Ari ira-ia taraipaveiei eera vegei oviitoaaro, osa raga voosivira aakova rera kavaueva. Oa iava oisi raga karekeroepa. ²¹Uva vo vokio viapau taraipaveiei oiso osa ragavira iava rera iava osireitoarei aviavisivoi. Ora tapo viapau taraipaveiei oiso, Irouto rera osireiario karurevo. Rera ake iraota. Ira riroroera. Ira uvuipa ra ora rera raga tavitaviro.”

²²Oire uva aitotoarei voea tavipasiva oisi eisi, uvare Jiu asavira uriripasiepa, voeao oea oiso purapaaepa reo goru puraoro, Vosa irai Jisas oiso vaisirevere, Ari Kraisa eera, oire ra oisi iavirava irai siguive vova Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog. ²³Oa-a vao oa vituaro iava aitotoarei voea taviro oiso purasiepa, “Ora visii raga rera aketa. Ira riro-roera. Osa iava uvuipa ra ora rera raga visii tavitavireve.” ²⁴^wOire uva rerare vorerivira keeraaepa ro ira voosivira tou rovopareve. Oa iava rerare oiso puraaepa, “Pauto vaisipaoro oiraopavira rutu taviu. Uvare Jisas-ia taraipaei oiso, Vurito.”

²⁵Oa iava voeare oiso puraroepa, “E vurito-a eera, eke viapau? Uvare viapau taraiparai rera vo vovouaro-ia. Ari ita, oiso raga ora ragai-ia taraiparai osa oisoa tuariri voosivira raga toupaa. Uva vo vokio raga-ia ragai iava osireitoarei aviavisivoi karu uviro ovoiro.”

²⁶Oa iava oiso rera akeiva, “Eake rutu purarevo viire? Apeisi ragavira rutu vii iava osireitoarei karurevo, raa?”

²⁷Oire uva voeare oiso puraroepa, “Visii tavi ovoiavo ita. Uva apeisi ragavira uvusa auepatai ita? Easi visii vai tapo oiso ruipapatai ra oiso pieta, Rera voearo disaipel, raa?”

²⁸Oa-a eva oa iava rera takaupaoro oiso puraaepa, “Vii raga ita rera disaipeltoaaro. Ari igei-a Moses voearo disaipel. ²⁹Uvare taraipaei oiso, Pauto Moses vatereva reoa. Ari ovu irao rutu iava evo oira urioei? Ira-ia viapau taraipaei.”

³⁰Uva oiso puraroepa, “Avoeao. Avokoria vao-ia. Oa-ia viapau taraipatai oiso-ia. Uvare oiso purapatai, Ovu iava urioroe? Ira-ia viapau taraipaei. Rera raga-a ita ro ira ragai iava osireitoarei aviavi pierervo. ³¹*Taraipavei oiso, Pauto viapau oiso vuri irara vo reoroaro uvupareveira. Ari vosa ro ira rerapa lotuparo ora rera vo reoroaro rutu sirova utuparo eera Pauto, ra va iava rera Pauto vo reoroaro uvupareve vara purapasa. ³²Vokiara rutu-ia voari tuariri viapau oisi osiposipoi oisoa toupave irai iava ira voositoa vai osireiario vura piereva ro ira voosivira raga kavaueve aakova vai. ³³Vosa Pauto viapau ro siporevori vo rasio iare, ra viapau oiso uvuiparoeri oaravu avu vai purapasa.”

³⁴Oa iava rerare oiso puraaepa, “Auoro! Aakoara vii kavaueva vuri pitupitu raga-ia. Osa iava oisoa vurivira rutu toupai. Apeisire auepaei, ra igei tarai pieri, raa?” Uva oiso pura ovoiro rera siguiva vova Sinagog.

Vovouisi Osireiario Aisia Voosivira Toupaveira

³⁵Uva Jisas rera iava uvureva uvare rera siguiva. Oa iava rerare taraapareva. Oa iava rera kekerevoiva, rera akereva oiso, “*E Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto oirao pieparivoi, eke viapau?*” ³⁶Oa iava rerare oiso puraroepa, “Reito. Iroutoa rutu-a Oirato Oviitoaaro? Rera iava ra-

gai taviri, ra rera oirao piea.” ³⁷Yosa iava Jisas oiso puraroepa ora rera iava, “Ira kekerivoi ro-ia ovusa vii tapo ora reoparoi.” ³⁸Uva oisi-a eisi osa iavirava oiso puraroepa, “Turaro. Ragai vii oirao pieavoi.” Oire eisi pura ovoioro takuro viropa Jisas-ia vuurapa vaisi pura ovoisa.

³⁹zOire uva Jisas oiso puraroepa, “Ragai urioraera vo rasio iare oirara rovirieisa. Osa iava voearo vuravura asa irara vuravurapaiveira. Ovusa voeao oea vuravurapaiveira oea iava osireiara voosipapere rara.” ⁴⁰aUva oearovu Farisi iava voa rera ruvara-ia toupaiava. Uva rera uvuoro rerare oiso puraaepa, “E apeisi-a? Igei tapo-a voosi osirei irara, raa?” ⁴¹bUva Jisas voeare oiso puraroepa, “Vosa vovouisiro oavisii osireiario visiire voosivira toupaiave, oire ra oisi iava viapau uvuipaai ra oei visi togapaive aue-ia reo. Ari ita, oiso purapataveira, Igei iava vovouisiro osireiario aviavipaiveira oiraopara rutu-ia taraipaoro. Oire uva oisi-a eisi osa iava uvuipaai ra visi togapaive oevu aue-ia reo.

Reo Ruu Sipsip Kovokovo Iava

10 “Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Ro ira viapau rataoa rutu-ia vao sipsip kovokovo vaaro koataro, ora vosa uvavu ragava putereve vo kovokovo kukuearo-ia voare koataoro, ira-a eera oiso toupave, Kavirupato ira orekerovu rutu ou ragapaveira. ²cAri vosa ro ira rataoa rutu-ia koataparao, ira-a eera sipsip ragui tokipatoaaro rutu. ³Rataoa tokipato ira rataoa karupaveira ropa ira sipsip ragui tokipaveira. Oa iava sipsip ragui rera gisipoaro uvupaiveira vo osa vo ragui vaivaisharore keeraparo vo

ragui rera voeaaro. Osa iava oisoa vo ragui kosi piepareve rataure vo ragui tuvetuvepaoro. ⁴Uva oisoa vo ragui sipsip ragui ora rera voeaaro kosi piepareve rataure. Oire ra vo ragui pa iraro. Vo rara vo ragui sipsip ragui rera gisipoaro eveipaoro rera sirova utuave. ⁵Viapau uvuipaai ra iravu raga sirova utuave. Viapau. Ari eera asavira oisoa toripaive, uvare viapau rera gisipoaro eveipai eera iravu raga.” ⁶dVa-a vao reo ruu Jisas oa voeapa vatereva. Uva viapau roroioapaepa vo reo vituaro-ia vao oa purareva voeare.

Vearoto Sipsip Ragui Tokipato

⁷eUva va-a vao oa iava Jisas voeare ita oiso puraroepa, “Oiraopavira oiso visii tavipaavoi, Ragai-a vao rataoaro sipsip ragui vova kovokovo. ⁸Voeari oirara oea ragaipa iraaepa oea-a kavirupa irara oea oisoa urio ragapaave sipsip kavirupasa, osa viapau sipsip kare voea gisipoaro uvupaoro voea iare utupaave. ⁹Ragai raga ita ratao-a. Vosa irai ragai iare urioro koatasa vo kasura sovava-ia, ira-a eera orirurevere Pauto vo rara koataro. Ra voava ita kosiro viro aio oupasa. Ra oisi raga ora voreripaoro urioparo koat- apasa ita.

¹⁰ “Kavirupato viapau oiso orekerovu avu vaire urioparoveira. Ari sipsip ragui kavirupasa urioparoveira voea upopaoro vo kare vuri piepasa rutu. Ari ragai vaore urioraera, ra tootooa rutu oupaive. Oire ra oisi iava voea-ia agasipape rutu vo tootoo. ¹¹fRagai vearoto sipsip ragui-ia tokipato. Uvare rera raga vearoto sipsip ragui tokipato ira ora rera iava tootooaro viki ragareverea rara vo ragui iavirava. ¹²Ari ro kovopatoa raga ira voria ragare kovopaveve, viapau oiso sipsip ragui

y9:37 Jo 4:26 z9:39 Jo 5:22, 27; Mt 13:13 a9:40 Ro 2:19

b9:41 Jo 15:22, 24 c10:2 Mk 6:34 d10:6 Jo 16:25

e10:7 Jer 23:1-2; Esi 34:2 f10:11 Ais 40:11; 1 Pi 5:4

tokipatoa rutu-a. Uvare viapau oiso rera vo raguiaro-a sipsip ragui. Eva-a oa vituaro oiso toupai, Ro ira aakau kare tueoro torirevere sipsip ragui kavuoro. Ra oisi iava aakau kare sipsip ragui aiopaoro vo ragui sikasikapaive. ¹³Eake iava? Uvare eera voria ragare kovoparevoi. Viapau oiso sipsip raguire rugooparo.

¹⁴*“Ari ita, ragai-a vearoto sipsip kare tokipato. Ragoa vo ragui-ia taraiparaveira, ovusa vo ragui tapo ita ragai-ia taraipaave.* ¹⁵Oiso-ia Aite ragai-ia taraiparoi, ovusa ita Aite-ia taraiparai. Oa iava ora ragai iava tootoa oaa vikiavere rara sipsip ragui tauvaoro. ¹⁶Oire uva oraguirovu tapo tou ragapaiveira sipsip ragui. Uva viapau oiso vo kovokovo iava vo raguiro-a. Oraguiroare tapo oiso ruipaparai ra vo raguiro tuvetuvea. Ra va iava ragai raga gisipoaro uvuive. Ra oisi iava katai ragui rutu puraa viro ora takuvuoro. Osa iavirava kataitoa raga pere vo ragui rutu tokipato aue ragai. ¹⁷^gOsa raga vituaro iava Aite ragaipa vo sirao vatereva vare, oiso ra ora ragai vaaro tootoa viki ragaa vo raguipta ootootoa vorevira ouaverea. ¹⁸^hViapau oiso irai ragai iava tootoa verarevere rara. Viapau. Ari ragai raga-a ragoa vare rugooparo va viki *ragapaavo* vao tootoa. *Ari ita, gorua tupaivoi ragai vaaro tootoa viki ragasa. Ora oiso osa tapo tupaivoi vo goruo vo tootoo vorevira ita ousa. Oare oisi vo reo ouavora Aite ruvara-ia vare vao.*”

¹⁹Oire uva voeao Jiu vo reo vao uvuoro ora voea-ia voearei ita puraiva ora roo pieoro oisi vo reo iavirava. ²⁰Uva oisi-a oiso osa iava riro irara rutu oiso purapaaepa, “Vurito tugarato iraa toupare eera oa iava kokoroparoi. Uva eakere rera vo reoaro uvupatavoi?” ²¹ⁱOvusa oearovu voe iava oiso pura-

paaepa, “Viapau oiso vo reo-a vao ro vo reoaro ira-ia vurito tugarato toupareve. Eari apeisi ragavira vurito tugarato uvuiparoi ra voeao voosi irara osireiario vorevira vura piepareve, raa?”

Jiu Jisas-va Keriaepa

²²Uva Jerusalem-ia Tugoropa Voki karekeepa vao oa-ia oisoa Oovapa Vurei purapaive vo vokie reesipaoro oa-ia Tugoropa Kepa Tempel vorevira rataoaro karuiva voari tuariri. Ovuuta-a eva riro uteo vuuta. ²³Uva vao Tempel sovara-ia Jisas vokareva rakorako uru ivara-ia vao oa paureva Solomon. ²⁴Oire uva voeao vo uva Jiu rera kovokovosa urioaepa ora guruoro rera iare. Oa iava vao rerare oiso puraaepa, “Auoro. Aa vo vokie igeipa aviavi pievira rutu ora vii iava siposiporivere? Vosa vii rutu Kraiss, oire igeipa roroio pievira rutu tavi irao.”

²⁵^jUva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Visii tavipaavora vo vaisio iava. Uva viapau oiso oirao piepataveira. Uvare vo kovoro rutu varao oara purapaaveira Aite vaisiario-ia oara iava ragai vaisiario oiraopavira karekeparaveira.*” ²⁶Ari ita, oearovu raga-a visii. Viapau oiso ragai vo raguiaro iava sipsip ragui visii-a. Osa iava viapau oirao piepataveira. ²⁷Ari ragai vo raguiaro sipsip ragui ragai gisipoaro uvupaiveira. Oa iava ragai tapo vo ragui-ia taraiparaveira. Osa iava eisi ragai sirova *utupaaveira.* ²⁸^kOa iava vo ragui vatepaaveira Tootoo Ovoivo vokiara rutu iarepa. Ra oisi iava viapau oiso opesikopaave. Viapau rutu. Uva viapau irai uvuiparoi ra vo ragui verareve ragai vavaeoro iava. ²⁹Aite oaa ragaipa oraguia vatereva, uvare rera gorutoa rutu ira orekerovu rutu-ia pute iraoareveira. Uva viapau oiso irai uvuiparoi ra vo ragui verareve vova Aite

^g10:17 Ais 53:7-8, 12 ^h10:18 Hi 5:8

ⁱ10:21 Jo 9:32-33 ^j10:25 Jo 5:36

^k10:28 Jo 17:2-3; 1 Jo 2:25

vavaearo iava. ³⁰Ragai ora Aite vegoa-a kataitoarei rutu.”

³¹Osa-a oiso osa vituaro iava voea Jiu avekeara kae pie ragaiva, oiso ra rera vurukoive vara-ia. ³²Oa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “*Visii tue pieavora riroara rutu-ia vearopa kovoro Aite varaaro. Ari aa vo kovo-a vao oa-ia rugorugooaoro ragai vurukosa auepatai evara-ia avekeara, raa?*”

³³Osa iava voea Jiu rerare oiso puraaepa, “*Viapau oiso igei okovoi-ia vearoa vai rugorugooaoro vii vurukosa auepaiei. Viapau. Ari aue iava uvare Pauto toviparivoi vii vao oirato akuku raga. Ora tapo vaopa uvare ora vii ragaie oiso purapauiei, Vii-a Pauto.*”

³⁴^lUva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Apeisi ragavira? Uvare rigatoa oiso toupaiivoi vo visii vaaro-ia Reo Taisi oreoa-ia Pauto ora rerapa oevu reipa irara reesireva voari tuariri oiso puraoro, Visii-a pau irara.*” ³⁵Uva voea voeao tuariri oea iare Pauto vo reoaro avaepa vao oa oiso puraepa, Voea-a pau irara. Ari ita, Tugoropa Vuku viapau uvuipai ra oku pieive. ³⁶Uva Aite ragai reesioro ragai arureva vo rasio iare. Uva oisi-a eisi osa iava oiso purarai, Ragai-a Pauto Oviitoaaro. Uva eakere oiso purapatai, Pauto toviparivoi, raa?

³⁷“*Vosa viapau Aite vo kovoaro purapaa, ra opeita ragai vo reoaro oirao piepata.*” ³⁸^mAri ita, ragai rera vo kovoaro purapaavoi. Vosa irai ragai vo reoaro oirao pie arapa reasiparo, oa iava uvuiparoi ra vo kovoro raga oirao piepareve oara purapaavoi. Osa iava uvuipatai rutu ra taraita ora vearovira rugorugoota oiso-ia, Ragai-ia toupare Aite, ovusa ita ragai Aite-ia toupaaavoi.”

³⁹Uva rera tuuke rovosa auepaaepa ita, ovusa voea vatavataoro avaroepa.

⁴⁰Uva Jisas vorevira voreoro uukova Jodan iviroreva. Oa iava vo pouro viropa uva tuariri Jon oirara baptaisreva. Uva voa toureva. ⁴¹ⁿOire uva voa riro irara rutu rera iare urioaepa. Oa iava oiso puraaepa, “*Oiraopavira rutu. Viapau oiso Jon oravotoi purareva. Ari vo osa Jon rera iava ro reoara rutu purareva, oara-a oiraopara rutu.*” ⁴²Uva voa-a vo uva riro irara rutu rera oirao pieiva rutu.

Vo Lasaras Iava Toupai Uva Kopiaeroepa

11 ^oUva iravu upiaproepa eera Lasaras aue iava rera Betani urui-ia. Uva-a vo Betani-ia Maria vo voaorei vo uruiaro ora Mata. ²Eira Maria iria oiso vo utupaua sanda kokoeva Turaro kokotoaro iare. Oa iava kokotoarei posiposi pieeva ora oira oruaro-ia. Uvava taataato-a eera Lasaras ira upiaproepa. ³Uva va-a vao oa-ia taataarirei keeraeiepa Jisas-re oiso puraoro, “*Turaro. Ro ira kavikopariveira ira upiaproei.*” ⁴^pOa iava Jisas vo reo uvuoro oiso puraroepa, “*Viapau ovoieivira rutu kopipasa eva upiario. Ari auere-a keraria vo goruaro kareke piepasa vao Pauto vaaro. Ra oisi iavirava ragai vaisiaro kae pieive rara.*”

⁵Uva Mata ora Maria ora Lasaras ovavuatapa oisoa rirovira siraoparo Jisas. ⁶Uva Lasaras iava uvureva uvare upiaproepa. Oa iava vo vokirei-ia toureva vo uruia eva oa-ia toureva. ⁷Uva utupavira igei disaipel tavioro oiso puraroepa, “*Irata ra vorevio Judia Distrik iare.*”

⁸Oa iava igei disaipel rerare oiso puraiepa, “*Tisato. Airevi raga ita voa vii vurukosa Jiu aue ragaae. Uva voare ita vorea auepauei, raa?*”

⁹Jisas oiso puraroepa, “*Asi viapau pasi oiso katai tau erao (12) vaiiei o*

^l10:34 Sam 82:6 ^m10:38 Jo 14:10-11

^o11:1 Mk 11:1; Lu 10:38 ^p11:4 Jo 9:3

ⁿ10:41 Jo 2:11

^o11:9 Lu 13:33; Jo 9:4, 12:35

ravireo-ia, eke? Vosa ro ira ravireo-ia vokapareve, ra viapau oiso koveparo. Eake iava? Uvare vo rasio aviaviaro kekeparevoi vokapaoro. ¹⁰ Ari vosa vokiario vokapareve, ra koveparo, uvare viapau aviavia vai rerapa.”

¹¹ Uva oisi-a eisi osa pura rovoroiava, oiso ita puraroepa, “*Vatetoa oavi Lasaras uusiroi. Ira tore piesa avaparai.*” ¹² Oa iava ipei rerare oiso puraiepa, “Turaro. Vosa uusiroe, uva uvuiparoi ra vorevira torero poreteoro, eke?” ¹³ Jisas Lasaras kopiiario iava eisi puraroepa. Oa iava oiso keapaiepa, Ira uusi ragaparoi.

¹⁴ Osa iava Jisas aviavi pievira oiso ipei tavireva, “*Lasaras ira kopiioe rutu.*” ¹⁵ Uva visiire rugurugoopaoro rorupaavo. Aue iava uvare viapau rera tapo touavo vo vokia eva. Osa iava rera iare avapavie ra oiraota.”

¹⁶ Uva Tomas ro ira oisoa vaisipaive oiso, Didimas tavarato, ipei disaipel arupareva oiso purapaoro, “Oire irata, ra Tisato tapo kopiisa avavio.”

Jisas-a Oirato Vorevira Vo Torearo Vituaro Ora Tootooa

¹⁷ Oire uva Jisas avaroepa. Uva pouro viropa. Oa iava tarairoepa oiso, Lasaras vo resura rutu-ia voki toureva tova-ia. ¹⁸ Betani-ia uva Jerusalem-ia ruvara-ia toupaveira aue uvuiaro-ia vo peva vuutara (3 kilomita). ¹⁹ Uva-a vo uvare riro irara rutu Jiu iava urioaepa Mata voarei ora Maria vo vovouaro varaata piepasa, uvare taataato vairei arova kopiioepa. ²⁰ Uva Mata Jisas iava uvuoro avaopa raivaaro rerava aivarosa. Ovusa Maria kepa raga sovara-ia paupaoro toupavea.

²¹ Oire uva Mata rerare oiso puraopa, “Turaro. Vosa vo tourivori, ra viapau taataatoa oaa kopiio. ²² Ari taraiparai

oiso, Vosa Pautoa iare variriu, ra vii vatereve oavu avu vai vii vo ruipaoro sirova.”

²³ Oa iava Jisas oiso oira tavireva, “*Taataatoara vorevira toreparoi, rara.*” ²⁴ Uva Mata rerare oiso puraopa, “Ari ita, ragai oiso taraiparai, Ira Ovoiopa Voki-ia toreroverea vo rara tootooro rera raga vo vokiri-ia oa-ia oirara rutu vorevira torevira.” ²⁵ Uva Jisas oira tavireva, “*Ragai raga ita vorevira torea vituaro ora tootooa vituaro eva-a ita ragai raga. Ro ira ragai oirao piepareve eagara vosa kopiio, ira ita taru oiso tootoovira toupavevira.*” ²⁶ Ora voeao oea tootoovira toupai ragai oirao piepaoro oea viapau uvuipaai ra ovoievira kopii ovoipaave. Viapau. Ari evoea uvuipaai ra tootoovira raga toupave vokiara rutu-ia. Eva-a vai vao oirao pieparivoi, eke viapau?”

²⁷ Uva Mata rerare Jisas oiso puraopa, “Aure, Turaro. Vii oirao piepaa, uvare vii-a Krai Pauto Oviitoaaro. Vii vao viigoa iava Pauto taviroepa, oiso ra uriou vo rasio iare.”

Jisas Gaureva

²⁸ Uva Mata oiso puraopa. Oa iava tavare keerasa avaopa Maria. Oire uva oira ou pieoro vatuarore oirava voreopa. Uva voa gare visivi oiso oira tavipaeva, “Tisato eera ira urioroi vo tousa. Ira viire keepararoi.” ²⁹ Uva Maria vo reo uvuoro ikavira avaopa Jisas iare. ³⁰ Oire uva Jisas kare uviro asavira toureva. Uvare voari raga toupaveva uva Mata rerava aivaroeva. ³¹ Ari ita, vo osa Jiu-pa irara Maria tapo toupavea kepa-ia oira vovouaro varaata piepaoro. Uva voa-a evoa uvava oira tueiva ovusa ikavira kosio viropa. Oa iava oira sirova

^{11:22} Jo 9:31 ^{11:24} Dan 12:2; Jo 5:28-29 ^{11:25} Jo 1:4, 5:26

^{11:27} Mt 16:16 ^{11:28} Mt 26:18; Lu 22:11

utuaepa uvare oiso keapaaepa, Tova-ia gaupasa avaoe.

³²Oire uva Maria vo pouo viropa uva toureva Jisas. Uva voa rera kekeoro rera kokotoaro ruvara-ia rekuoro takuo viropa rerare oiso puraoro, “Turaro. Vosa vo tourivori, ra viapau oiso taataatoa oaa kopiuro.”

³³Uva voa Jisas oira vurareva ovusa gaupaeva. Ora voea tapo kekereva Jiu-pa irara oea oira tapo urioaepa. Oea tapo gaupaiva. Osa iava vurivira rutu rera iava sopaua vavataepa kopiia vaarore kasipu iraopaoro aue siitoka. Oa iava sir-aoroepa rutu. ³⁴Osa iava oiso akereva, “*Ovu-ia rera tovatavo?*” Uva rerare oiso puraaepa, “Turaro. Uriou vo tova kekesa.”

³⁵Osa iava Jisas gaureva ora rera sopaaro raga-ia. ³⁶Oa iava Jiu rerare oiso puraaepa, “Rera kekepatavoi. Ro ira ro kaviko iraopareveira.” ³⁷Ovusa oearovu oiso purapaaepa, “Ira-a eera oearovu osireiario vura pieparevora voosi irara. Easi pasi, viapau vai uvuiroeri vai, ra ro tauvarevora, viapau vai kopiuroeri?”

Jisas Lasaras Vorevira Tore Piereva

³⁸Jisas rirovira siraoa vo vavataaro sovorevoiva ora rera sopaaro-ia, vo pouo viropa uva toupaiava vo tova aveke rikui-ia. Uvare iriavu-a rikui iria tekaiva rirova rutu-ia avekeva. Uva iriavu o rikui riaro veropava aveke tupapaeva. ³⁹Uva Jisas voea taviooro oiso puraroepa, “*Aveke verata o-ia.*” Oa iava Mata o uvava taataato ira kopiuroepa iria oiso puraopa, “Turaro. Easi kopiuroerao. Vo resura voki putevorao rera isivaaro-ia. Uva eru geesi viapau kosi pirovere rara, eke?” ⁴⁰Oa iava Jisas oirare oiso puraroepa, “*Ari apeisi vii tavi rovoavo? Uva*

oiso purarae, Vosa oirao pieri, osa iava uvuipauei ra keraria vo goruaro kekeri Pauto vaaro.” ⁴¹Oire uva aveke veraiva.

Oa iava Jisas viara-ia vuraoro oiso puraroepa, “*Aite. Vii-ia vearo vaii purapaavoi, uvare ragai vaaro variria uvurivoi.*” ⁴²Taraiparai oiso, Vii ragai vo varirooro uvupariveira varao oara purapaaveira. Ari voeare oirara rugooparai. Oa iava vo variroo puraavoi, oisore ra oisi vo reo uvuoro vao oirao pieve osa ragai arurivora vore.”

⁴³Eisi puraroiva, rirovira rutu rerare keeroepa oiso puraoro, “*Lasaras! Kosiu viro!*” ⁴⁴Oa iava rera kopiito kosiro viropa kokoto tuukerova ora vavaeara varao oara tuukeiva aue-ia varo iroro. Ora rera puaro tapo tavuruiva oavu-ia varoa oa oisi raga toupaiava. Oa iava Jisas oiso voea tavireva, “*Varoara verata. Ra oisi iava vokareve.*” Uva oisi pieiva rera-ia.

Reipa Irara Reo Goru Puraiva Jisas Uposa

(*Matyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2*)

⁴⁵Riro irara Jiu iava urioaepa Maria tapo va kekesa vao oa purareva. Uva va-a eva oa iava rera Jisas oirao pieiva rutu. ⁴⁶Osa oearovu ratarataa vovou irara aue Farisi iare avaaepa voea tavisava iava vao oa purareva Jisas.

⁴⁷Osa iava reipa irara pris voeao tauo purapa irara voeareira ora Farisi Kaunsel irara guruiva. Oa iava voea oiso akeiva, “*Apeisi rera piepai ro ira riroara rutu ravotoara pura vasiparevoi?*” ⁴⁸Vosa rera eaka ragapapere, oire ra oisi raga piepareve. Ra va iava oirara rutu rera raga oirao piepaive. Vosa oisi eisi ra Rom gavmanaro rera voearo arureve, ra urioave vigei vaaro Rovopa Kepa Tugoropa Kepa pakosa. Ora orekerovu rutu

^w11:33 Jo 12:27 ^x11:37 Jo 9:6-7 ^y11:38 Mt 27:60 ^z11:41 Jo 17:1

^a11:42 Jo 12:30 ^b11:45 Jo 2:23

vuri pieive varao vigei varaaro ora voeao vigei voeaaro.”

^{49c}Oire uva iravu oirato rera vaisiario, Kaiafas vo vuuta iava eva vo iva-ia pris kovo-ia reiparoepa. Ira voeare oiso puraroepa, “E viapau gare visivi taraipatai? ⁵⁰Opeita voeaore rugorugoopata. Vosa kataitoavi vai raga kopiuro oirara rutupa tootoaro vateoro, eva vearoa rutu visiipa. Teapi oirara rutu voeao vigei voeaaro opesi ragaave.”

⁵¹Uva viapau oiso ora rera vovouaro iava oiso vo reo purareva. Ari eera pris kovo-ia reiparoepa vo iva sovaria voa-ia. Oa iava Pauto iava vo reo urioepa. Oa iava ravaavira oiso puraroepa, Jisas kopiiovere Jiu-pa irarapa tootoaro vateoro. ^{52d}Uva viapau oiso Jiu ragapa tootoaro vatereve kopiuro. Viapau. Ari eera kopiiovere Pauto ovii iraraaro rutu gursa. Voeao oea vo rasio-ia sikasikavira toupaveira. Ra va iava katai irara raga puraive.

⁵³Uva vo voki-a eva Jiu reipa iraraaro rovoaepa reoa puraoro Jisas uposa. ^{54e}Eva vituaro iava viapau oiso poeravira vokapareva Juda taere vuruvuru-ia. Uva vo taere kavureva eva. Osa iava uvavure avaroepa kuvau tapi ruvara-ia vo uruio iare riro urui oa voavi oisoa toupave oa oisoa vaisipaive, Efram. Uva vo uruia eva toureva igei disaipel tapo.

^{55f}Oire uva Tagausapa Vurei Pasova vo vuutaaropa tutuu pieepa Jiu vaaro. Uva Pasova vurei oa touvira toupave ovusa oirara rutu uruiara rutu iava Jerusalem iare ipaepa, oisore ra ora voea raga ora sisigarue pie rovoave oavu-ia tugoropa pitupitu voea vaaro. ⁵⁶Uva osa iava Jisas-re taraapaiva. Uva Tugoropa Kepa Tempel sovaria torepaaepa. Oa iava voea raga voa

ora reopaaepa oiso purapaoro, “Apeisi vai rugoopatai visii vao? Easi viapau pasi eera Tugoropa Voki kekesa urioparoi vai?” ⁵⁷Uva voeao reipa irara pris irararei ora Farisi oiso reesia puraiva. Vosa irai Jisas-ia taraiparovere vo osa ovu-ia toupaveve, oire irai rera iava taviro. Oa iava uvuipaa ra uvai rera tuukeive.

Maria Sanda Petoeva Jisas Kokotoaro Iare

(Matyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

12⁸Oire uva touvira katai vatara vokiro toupave auepa Tagausapa Vurei Pasova oiso ra karekepe. Uva vo vuuta-ia Jisas Betani iare avaroepa Lasaras vo uruiaro iare ro ira vorevira tore piereva tova iava. ²Oa iava vo urui-ia Jisas-pa aiao puraiva. Uva Mata urioopa aio tokesa. Oire voa Lasaras voea tapo oirara pauparoepa oea Jisas tapo paupaaepa. ^{3h}Uva Maria aue uvuiaro katai vavata (paun) korovo ovi oeva. Oovia vaisipai oiso, Nad. Oovia puraiva aue iava airepa ruu piero. Ipa pie voriva rutu. Oa iava oira-ia Jisas kokotoaro kipueva. Uva ora oira iava orui-ia rera kokotoaro posiposi pieeva. Oira vearo geesi va vaaro vao sanda kepa sopaaro vogisi pieva. ⁴Uva iravu disaipelto Judas Iskariot ro ira Jisas kosi pierevere keripa irarapa ira oiso puraroepa, ⁵“Eakepa irai pa vo ovio sanda ovi vate asapai, ra va vorireve irai? Oa iava uvuipaviei ra va-ia aue vo peva vovoto kina (K300) oupe vo ovi-ia. Ra oai apota irara vai vatepe rara.” ⁶Uva viapau oiso apota irara-a oearo rugorugooapaoro oisi eisi puraroepa. Viapau. Ari ora rera ragare-a, uvare rera-a riro kaviruto. Ira oisoa moni bokis tokipaoro va kavirupareve.

^c11:49 Mt 26:3 ^d11:52 Ais 49:6; Jo 10:16 ^e11:54 2 Kro 13:19

^f11:55 Mt 26:1-2 ^g12:1 Lu 7:37-39 ^h12:3 Jo 11:2; Mk 14:3

⁷Uva oisi-a eisi osa iava Jisas voeare oiso puraroepa, “Oira eakata eira. Iria eisi pieveoi ragai kipuoro vo vokio iare ravaavira ovokia-ia ragai tovoivere tova-ia. Uvare ragai vo vokiara tutuu pievoi.
⁸iApota irara visii tapo vokiara rutu-ia toupaveira. Ari ragai viapau oiso visii tapo toupaveire touvira.”

Reipa Irara Pris Reo Goru Puraiva Lasaras Uposa

⁹jOire uva riro irara Jiu iava taraipaaepa oiso, Jisas vo uruio-ia toupaveoi. Oa iava rera iare urioaepa. Uva viapau oiso rera raga kekesa urioaepa. Viapau. Ari vao iava tapo-a, uvare Jisas Lasaras tuaririvi vovevira tore piereva tova tapi iava. Oa iava rer tapo kekesa urioaepa. ¹⁰Uva oisi-a oiso osa iava reipa irara reo goru puraiva, oiso ra Lasaras tapo upoive. ¹¹Eake iava? Uvare riro irara rutu Jiu iava Lasaras-re rugoopaoro voea kavuiva reipa irara pris Jisas raga oirao piesa.

Jisas Jerusalem-ia Karero Viropa Oiso Osa King

(Matyu 21:1-11; Mak
11:1-11; Luk 19:28-40)

¹²Oire uva vo vokio isivaaro riro irara Pasova vurei-ia toupaooro Jisas iava uvuiva oiso, Urioparoi vore Jerusalem-ia. ¹³kOsa iava sorapita raoro ouiva. Oa iava varava rerare korotosa avaaepa raivaaro. Oa iava raga piepaiva varava kaku piepaoro rerava oiso purapaoro, “Hosana! Ro vaisiario kae piepe ira urioroi Reito Turaro vaisiario-ia Isrel-pa irara reraaro King!”

¹⁴Uva Jisas iriavu donki kakae kekereva. Oa iava oira ivara-ia paupaoro urioroepa oiso osa Tugoropa Vuku purapapeira,

¹⁵lO Saion-pa irara. Opeita uriripata. Visii reraaro King keketa. Eera-a ira urioroi aue-ia paupaoro donki kakae.’

¹⁶mOire uva rovoa-ia igei disaipel viapau oiso va vituaro-ia taraiiepa. Ari rera vo torearo isivaaro iava Jisas keraria oueva. Ovuuta-a eva oa-ia vovevira ora rugorugoo pieiepa vaore osa Tugoropa Vuku purapapeira rera iava. Osa iava tapo oirara ruture rugooiepa voeao oea orekerovu purapaiva vo rerare.

¹⁷Tuariri Lasaras kopiioepa. Oa iava tova-ia toureva. Uva riro irara Jisas tapo toupaveira ovusa Lasaras-re keeraroepa rera vovevira tore pieoro. Uva va-a vao oa iava riro irara tavitavi iraopaaepa va iava vao oa purareva Jisas. ¹⁸Osa iava rera iava uvuiva oirara, uvare ravotoa purareva. Oa iava raivaaro rerava aivarosa avaaepa. ¹⁹nUva oisi-a eisi osa iava voea raga Farisi ora reopaaepa oiso purapaoro, “Va eva keketavoi. Visiigoa voeare korukoru ragapataveira, osa viapau. Uva oirara rutu rera raga sirova avaa.”

Oearovu Grik Jisas Keke Ruipapaaepa

²⁰Oirara rutu Jerusalem iare ipaaepa Pautoa-pa lotusa vo vokia vao Tugoropa Voki Oovapa. Uva oearovu tapo Grik-pa irara voare ipapaaepa. ²¹Uva Grik-pa irara urioaepa Filip iare aue iava rera Betsaida vo Galili taere sovara-ia. Uva oiso rerare pu-raaepa, “Auoro. Oiso ruipapaei ra Jisas kekeio.” ²²Oa iava Filip avaroepa Andru tavis. Uva vaiterei rutu avasiepa Jisas tavis. ²³Uva Jisas vaitereire oiso puraroepa, “Easi Oirato Oviitoaaro ragai vo vuutaaro-a vao oa pou piroi. Oa-ia keraria oupaavo. ²⁴oOiraopavira rutu oiso osa vei tavipaavo ragai vo vuu-

¹12:8 Diu 15:11; Mk 14:7 ^j12:9 Mk 12:37 ^k12:13 Sam 118:25-26; Jo 1:49

^l12:15 Sek 9:9 ^m12:16 Mk 9:32 ⁿ12:19 Jo 11:47-48 ^o12:24 1 Ko 15:36

taaro iava oiso, Vosa wit takura viapau rasiua arore kovepe kopiisa voa, ra va raga kataia toupave. Ari ita, vosa kopi-iro, oire voava vovira torero riro kouro aioara karekeoro. ²⁵ Ari ro ira ora rera iava tootoa-ia virivirioparo ira iava opesi ovoipere eera. Ari ro ira tootoaro vatereve vo oearovupa ragai vo ruipaaro sirova utupaoro, eera-a ira ora rera vaaro tootoa oueverea vao Tootoo Ovoi rutu. Oa viapau opesia vai. ²⁶ Vosa irai ragai vo kovoaro-ia pitureve, ira uvui iraopa ra ragai sirova uturo, oiso ra ragai tapo toupaveve, Kovopatoa oaa vo uva tupaaverea. Vosa ro ira ragai vo kovoaro-ia pitupareve, irapa rei vaisi vatereveve Aite oaa taru.

Uvuipaa Ra Oirato Oviitoaaro Vaisiara Kae Pie Iraopave

²⁷ *“Vo vokio ragai iava sopaua vavataei. Uva apeisi puraparai? E uvuiparai ra oiso vaio pasi purara, Aite vao verari oa ragai-ia karekesa auapai? Eke viapau uvuiparai ra eisi purara? Viapau. Uvare va raga-a eva oare poua viropa vo vuutari-ia oa-ia siraoa vo tavakaaro ouavere.”* ²⁸ Aite. Uvuipauei ra ora vii vaisiara rei pieri oisi iavirava oiso.” Eisi osa puraroepa Jisas. Oa iava Pauto vo reoaro vuvuiua iava varaepa. Oreoa-ia oiso puraroepa, “Turariri ora ragai iava vaisia rei pieavora. Oire uva vorerivira ora ragai vaisiara rei piepaavo rara.” ²⁹ Oirara voeao oea rera ruvara-ia tutuu pievira torepaaepa oea vo guruku uvuiva. Oa iava oiso puraepa, “Varakeoto ira pokoro viroi.” Ovusa oearovu oiso puraepa, “Iravu purapurapato enselto ira rera tapo ora reoparoi.”

³⁰ Oire uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Viapau oiso ragai tauvasa oiso*

vo reo karekeei. Viapau. Ari visii tauvasa-a. ³¹ Vo vokio Pauto oirara rutu voeao vo rasio-ia rovirieiparevoi. Vo vuuta-a vao oa-ia vo rasio vo pitupituario vo goruaro tokoparevoi Seten vo goruaro-ia pute iraooro. ³² Vo vokio vo rasio-ia toupaa. Uva vovio utupauavi ragai kae pieivere ragai kotooro rara. Uva vo vuuta-a eva oa-ia oirara rutu vo rugoaro ivuavere ora ragai iare. Ra oisi iavirava ragai oirao pieve.” ³³ Uva oisi-a oiso osa puraroepa ora rera vo kopiiaro reesioro.

³⁴ Oa iava oearovu rutu rera vo reoaro pukooro rerare oiso puraepa, “Igei oiso vo reo uvuiova Reo Taisi-ia, Krai oiso tovira rutu toupaveve. Uva eake-a vao oa vituario iava oiso purauei, Oirato Oviitoaaro kae pieivere rera kotooro? Uva aa ro rutu-a ro Oirato Oviitoaaro, raa?”

³⁵ Oa iava Jisas oiso voea tavireva ora rerare, “*Gare vuutavi raga-ia aviavia visii tapo tupaivoi. Uva uvui iraopatai ra vo aviavo-ia vokata. Teapi rupa visii tavuruve. Ro ira rupa-ia vokapareve oire ra viapau taraiparo oiso, Ovu avaparoi.* ³⁶ Vo osa aviavia vaviopavira visii tapo tovira toupai, oire uva uvui iraopatai ra vo aviavi oirao pie iraota. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu kareketa, Visii-a aviavia-ia vokapa irara rutu.”

Riro Irara Rutu Jiu Viapau Oiso Jisas Oisoa Oirao Piepave

Vo reo-a vao oa purarevoiva, Jisas voea kavuoro avaroepa voea osireiario iava vatausa. ³⁷ Ari ita, rera oisoa situe ragapave Jiu, ovusa riro ravotoro rutu pura ragapareve. Ovusa viapau rera oirao piepave oisi iavirava. ³⁸ Uva oisi-

^P12:25 Mt 10:39; Mk 8:35; Lu 9:24 ^Q12:26 Jo 14:3; 1 Te 4:17

^r12:27 Mt 26:38-39 ^s12:28 Mk 1:11, 9:7 ^t12:31 2 Ko 4:4; Ef 2:2

^u12:34 Sam 110:4; Ais 9:7 ^v12:38 Ais 53:1; Ro 10:16

a eisi osa iava profetato Aisaia vo reoaro oiraoepa vao oa iava oiso puraroepa, ‘Turaro Pauto. Irouto igei vo reoaro oirao piepare? Irouto-a ro ira Turaro Pauto vo goruaro eveiparevoi? Viapau rutu oiso iraiiei.’

³⁹ Uva viapau oiso uvuipaavere ra Jisas oirao piepaive. Oa vituaro iava Aisaia oiso oreovu rigatoreva. Oa-ia oiso puraroepa,

⁴⁰ ^wPauto voea osireiario voosi ovoi piereva. Ora voea vo rugorugooaro tapo tupareva. Osa iava viapau uvuipaai ra oaravu avu vai kekepaive ora voea osireiario iava. Ora vo vearo rugoo-ia voea iava sopaura-ia. Oire ra oisi iavirava viapau ora voea iava sopaura oaive porepaive. Osa iava viapau uvuiparai ra voea porete piepaa. Viapau rutu.’

⁴¹ ^xAri ita, voari tuariri Aisaia ira Krais vaaro keraria kekereva. Oa iava vo reo purareva rera ragare Krais.

⁴² Riro irara reipa irara Jiu iava rera oirao pieiva. Osa Farisi ragapa uriripaaepa. Oa iava viapau ora voea vo oirao pieroaro iava tavitavipaaepa, uvare oiso rugoopaaepa, Teapi vigei siguive Reo Taisi Uvupa Kepa iava Sinagog. ⁴³ Aue iava uvare oiso raga oisoa ruipa iraoapaave ra oirara voea vaisiario kae piepaive. Vo osa oisivi raga Pautoare oiso rugoopaaave. Ra voea vaisiario-ia vearo vaisi purapareve.

Jisas Vo Reoaro-a Vao Oa-ia Oirara Rovirieireverea

⁴⁴ ^yOire uva Jisas rirovira rutu reoaro oiso puraroepa, “*Ro ira ragai oirao piepareve ira viapau oiso ragai raga oirao pieparevoi. Ari Aite tapo oirao pieparevoi ro ira ragai arureva vore.*” ⁴⁵ Ora ro ira

ragai kekereve eera ita-a ira Aite tapo kekepare ro ira ragai arureva. ⁴⁶ Vo rasio iare oiso rutu urioraera osa avia vaore, oiso ra oirara rutu ragai oirao pieive. Ra oisi iava viapau oiso rupa-ia toupave. ⁴⁷ ^zVosa irai ragai vo reoaro uvupareve, ra viapau va oirao piepareve va sirova utupaoro, eera-a ira viapau rovirieiverea oiso osa ro reo rovirieipato. Viapau oiso ragai urioraera ra oiso toupaa, Oirara rovirieipato ragai. Viapau. Ari uriorae voea vorevira virivarisa rutu. ⁴⁸ Ro ira ragaire isivaparo vo rara viapau ragai vo reoaro oupareve, ira rovirieiverea ragai vo reoaro raga vo Ovoioipa Voki-ia. Uvare ragai vo reoaro, Oiraoepa Reo rutu oa toupai oiso rutu osa reo rovirieipato. ⁴⁹ ^aViapau oiso ora ragai raga vo vovouaro iava oiso reoreoparai. Viapau. Ari Aite-a ira ragai siporeva. Eera ira ragai taviparevoi vo reoro ruture vara purapasa vara rutu tapo iava siposipopaoro. ⁵⁰ Taraiparai Aite vo reoaro-ia. Oa tootooa kareke piepaiveira vao Tootoo Ovoi vokiara rutu iarepa. Eisi osa iava vo reoro rutu varao purapaa oiso osa Aite varare puraroepa.”

Jisas Disaipel Irara Kokotoaro Sisureva

13 Tagausapa Vurei Pasova vo vuu-taaro kareke asavira touva. Uva Jisas tarairoepa vo vuutao-ia oa karekei oa-ia vo rasio kavurevere Aitetoa iare avaro. Uva oisoa oirara kaviko iraoepareve voeaoro rera voeaoro oea vo rasio-ia toupaveira. Okavikoa vao rera vaoro oa vo rutu tugurasa urioepa uva kopiioepa.

² ^bOire uva ovaiarovi aiopaoro toupaveira. Vo osa Seten ora rera vo rugorugooaro vuria tovo rovoreva

^w12:40 Ais 6:9-10

^x12:41 Ais 6:1-4

^y12:44 Mt 10:40

^z12:47 Jo 3:17

^a12:49 Jo 14:31

^b13:2 Mk 14:10

Judas Iskariot sopaaro-ia ro Saimon oviitoaaro, oisore ra Jisas kosi piereve keripa irara vavaearo iare. ³Uva Jisas tarai rovrooepa oiso, Aiteto orekerovu rutu vatereva rera vavaearo iare. Uva vao-ia tapo oiso tarai rovrooepa, Pauto Aite rera arureva oa iava uriooepa vore. Ora uva vorevira voroverea rara Pautoa iare. ⁴Oire uva aiopa tapiva toreroepa varoa verasa ora rera iava vao oa-ia oisoa ora rakurakuparo. Oa iava aue taul oureva rera-ia tuusa. ⁵Osa-a eisi osa pierevoiva, uuko ovi petereva aue iare dis. Uva rovrooepa igei disaipel kokotoaro sisupaoro. Uvare oiso rutu ora pieroepa, Akukutoavi raga kovopato. Uva voava igei kokotoaro posiposi piepareva vorevira taul-ia.

⁶Uva Saimon Pita iare ora viruroepa. Oa iava Pita oiso rera akereva, “Turaro. E ragai kokotoaro tapo sisuparivoi?”

⁷Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “*Vao oa purapaavoi oa-ia viapau tarai pauei. Utupavira oa-ia tarai uvere rara.*”

⁸Uva Pita rerare oiso puraroepa, “Viapau oiso ra ragai kokotoaro sisuri. Viapau rutu.” Uva Jisas oiso puraroepa, “*Eakepa Pita? Vosa viapau vii sisua, ra viapau uvuipauei ra oiso toupai, Ragai reraaro disaipelto.*” ⁹Oa iava Saimon Pita rerare oiso puraroepa, “Eagara. Ragai kokotoarei ro sisuri, ora vavaearoi, ora kukue.”

¹⁰Uva Jisas oiso puraroepa, “*Ro ira ora rera iava varaua rutu sisu rovrove ira sisigarue ovoiroi ita. Oa iava uvuiparoi ra kokotoaro raga ita sisureve. Ari ita, sisi-garuevira toupatavoi. Uva viapau oiso visii rutu-a.*” ¹¹Aue iava uvare tarairoepa ro-ia ira rera kosi pieparevoi rara keripa irarapa. Uva va-a vao oa iava

oiso puraroepa, “*Viapau oiso visii rutu sisigaruetai.*”

¹²Oire uva Jisas voea sisu rovrovoiva, vorevira varoa-ia ora rakurakuroepa. Oa iava vorevira pauroepa. Uva voea akereva oiso, “*E vao-ia tarai patai oa puraavoi visii-ia?*”

¹³Ari ita, ragai vaisipataveira oiso, Tisato, ora oiso, Turaro. Uva vearovira rutu-a, uvare oisi eisi purapataveira ragaire. Osa raga ita-a eisi osa toupavao. ¹⁴Oiraopavira rutu, uvare Turaro-a ragai, ora Tisato. Ragoa visii iava kokotoara sisuavoi. Oire uva visii tapo ita uvui iraopatai ra ora visii araoko iraraaro kokotoaro tapo oisi sisupata. Ra voeapa ora vaisiaro oavisii gare piepata. ¹⁵Uva visii tapo uvui iraopatai ra oisi ragavira viovira oisi piepata, oiso osa va vao ovoovovira puraavoi visii-ia. ¹⁶Oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Kovopato viapau putepare rera reraaro-ia reito. Ora ro ira okovovu iare avaro, ira viapau oiso uvuipa ra roari-ia putepareve ira rera arurevora, avaro. ¹⁷Uva vo ovoovo-ia taraitai oa puraavo visii osireiario-ia. Oa iava uvuipatai ra va sirova utupaoro oarai purapatavora, roru iraopata.

¹⁸“*Viapau oiso visii ruture oiso purarai. Ari ragai voeao-ia tarai parai oea ora ragaipa reereesiava ragai voearo. Ari ita, uvare va vao oare Tugoropa Vuku oiso puraepa oa oiraoperea rara. Oiso osa Tugoropa Vuku-ia oiso purapai, ‘Ro ira ragai tapo bret iava aioroera ira kokotoarei kae piere ragai-ia tasisa.’*”

¹⁹Uva va vao kareke asavira toupai osa rera iava visii tavipaavoi. Uvare oisi karekepere rara. Ra oisi iavirava ragai oirao pieta ragai raga ita vao-ia Krai. ²⁰Oiraopavira visii tavipaavoi oiso, Vosa aa ro avuo ro ira kovopatao

^c13:3 Hi 2:8; Jo 8:42

^d13:8 Jo 3:5

^e13:13 Fl 2:11

^f13:14 1 Pi 5:5

^g13:15 1 Pi 2:21

oaare vearo vovou rutu purapareve ro ira arua, ira ita vearo vovou rutu purapareveira ragai tapo-ia. Oa iava ita rera vegei-ia ora Aite tapo-ia vearo vovou rutu purapareveira.”

**Judas Jisas Vatesa Aueparoepa
Keripa Irara Vavaearo Iare**

(*Matyu 26:20-25; Mak
14:17-21; Luk 22:21-23*)

²¹^hOire uva Jisas sopauaaro vavata iraoepa. Oa iava oiso voeare puraroepa, “*Travu epao visii iava ira ragai kosi pieparevoi keripa irarapa rara.*” ²²Uva oisi-a eisi osa puraroiva, igei raga disaipel ora igeiva vurapaiova tuupavira oiso purapaoro, “*Viapau taraipaviei irouto-a*”. ²³Uva ragai Jon rera reraaro disaipelto Jisas kopukopuaro-ia otarapaoro pauparaepa. Ragoa oisoa kaviko iraopareve rera Jisas. ²⁴Osa iava Saimon Pita kukue pikuoro ragaire oiso puraroepa, “*Rera akeri. Iroure eisi puraroei?*” ²⁵Oa iava rera kopukopuaro iare tutuu pieoro rutu ogaga visivi oiso rera akeava, “*Turaro. Iroure eisi puraei?*” ²⁶ⁱUva Jisas oiso puraroepa, “*Aioa vai tovopaavo tapi rovu-ia. Ra rera vatea ro raga ita-ia.*” Osa iava aioa tovoreva kap-ia. Oire va ouoro va vatereva Judas-pa Saimon Iskariot oviitoaaro.

²⁷^jOire uva Judas aioa ourevoiva, Seten rera sopauaaro-ia ora kiuroepa. Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “*Vosa va pura ruipapau. Uva uvui iraopau ei ra ikavira raga va purari.*” ²⁸Uva viapau oiso irai tebol ruvara-iavi paupaoro oisi iava vo reo vituaro-ia tarairoepa oreoa purareva Judas-re.

²⁹^kUva oearovu igei iava disaipel oiso keapaaepa vao iava, uvare Judas moni bokis-ia pitupareveira. Oa iava oiso keapaaepa, Jisas rera taviparevoi orekerovu avu vai vorivorisa Tugoropa Vurei iare. Eke oarai vatevatesa apota irarapa. ³⁰Uva Judas aioa ourevoiva, ikavira kosi ovoiro viropa ovusa rupa ovoiepa.

Airepa Reo Taisi

³¹^lUva Judas kosiro viroiva, Jisas oiso puraroepa ora rera raga vaisipaoro, “*Vaviopavira Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto keraria vo goruaro ourevoi, uvare Pauto vo kerariaro rera-ia karekei.*” ³²Vosa ragai Oirato Oviitoaaro Pauto vaoro keraria vo goruaro kareke piea oirarapa, ra Pauto ita ragai vo kerariaro vo goruaro tapo kareke pierve poteravira oirarapa. Ra torevokovira Pauto oisi pierve, uvare ragai vo kerariaro vituaro rera-ia toupaveira. ³³^mOvii irara oaa. Gare visivi raga visii tapo tupaavo. Uva ragaire taraa ragapatavere. Oiso osa Jiu taviava oiso-ia osa visii tavipaavo tapo. Viapau rutu uvuipatai ra voare avata vo uvare avaparai. ³⁴ⁿVisii vateavo airepa reo goru. Oa-ia oiso purarai, Ora visii iava sopaura rutu vatepata araoko irara oavisipa sir-aopaoro. Oiso osa ragai ita ora ragai iava sopaua rutu vate rovoavora visipa siraopaoro. Eisi raga ita osa uvui iraopatai ra ora visii araoko iraraaropa siraopata. ³⁵Vosa araoko irara oavisipa siraopata. Oa iava uvuipai ra oirara rutu oiso taraiapaave, Visii-a ragai voearo rutu disaipel irara.”

^h13:21 Jo 12:27 ⁱ13:26 Jo 6:71 ^j13:27 Lu 22:3 ^k13:29 Jo 12:5-6

^l13:31 Jo 7:39; 1 Pi 4:11 ^m13:33 Jo 7:33-34

ⁿ13:34 Lev 19:18; Jo 15:12; 1 Jo 2:7, 3:11, 4:10

**Jisas Pita Tavipareva Oiso,
Ragaire Isivauvere Rara.**

(*Matyu 26:31-35; Mak
14:27-31; Luk 22:31-34*)

³⁶Oire uva Saimon Pita rerare oiso puraroepa, “Turaro. Ovu-a vo uvare avauvere?” Uva Jisas oiso puraroepa rerare, “*Vo uvare avaravere, uvare viapau oiso uvuipauei ra ragai sirova voare utuu. Ari ita, voari utupavira ragai sirova utuuvare.*”

³⁷Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Turaro. Eake iava viapau uvuiparai ra vii sirova utura? Uvare ora ragai iava tootooa oaa vikisa aueparai vii tauvaoro.”

³⁸PUva Jisas rerare oiso puraroepa, “*O ari ragai tauvaoro ora vii vaaro tootooa vikirivere, eke? Oiraopavira rutu oiso osa vii tavipaavoi, Vo osa kookai gau asavira toupavere, ovusa ragai vaisiario vatauri vo peva piepa taea-ia.*

**Jisas-a Raiva Tootoo
Vatepa Vore Aiteto**

14¹*“Opeita visii iava sopaura oavisii siraopape. Ari Pauto oirao piepata ora ragai tapo ita. ²Vo Aite oaa vo kepaaro-ia oa-ia riroara rutu toupaveira tugitugiara. Vosa viapau oisi eisi toupavori, ra viapau oiso visii tavi rovoavori. Ari oiraopavira avaparai visiipa uruia ravaasa. ³Oire vo osa avaparai visiipa uruia ravaasa, uva voava vorevira voreraverea visii ou piesa. Ra ragai tapo touta voa. Osa-a eisi osa vo urui-ia eva touavere. Oa-ia ita visii tapo ragai tapo toupataverea. ⁴Uva taraipatai raiva-ia vo urui iare vao oa iare avaparai.”*

⁵Uva Tomas oiso rera akereva, “Turaro. Ovu-a vo uvare avapauei? Via-

pau oiso igei taraipaiei. Apeisi ragavira iava uvuipaiei ra vo raiva-ia taraiio eva voare?”

⁶^rOa iava Jisas oiso puraroepa, “*Ragai raga ita-a vao-ia raiva, uvare ragai-a Oiraopa Rutu vituaro. Ora ragai-a Tootooa tapo vituaro rutu. Viapau irai uvuiparoi ra oraivai raga iava Aite-ia pouro viro. Viapau rutu. Ari vo raga ragai. ⁷Vosa ragai-ia taraipataeri, ra oisi iavirava Aite oaa-ia tapo taraipata. Oire uva vaviopavira rovota rera-ia taraipaoro. Uvare ita rera kekepataveira.”*

⁸Uva Filip oiso rerare puraroepa, “Turaro. Igei kareke pieri Aiteara iava. Ra oisi iavirava igei vo ruiparoaro uvui pierive.”

⁹Jisas rerare oiso puraroepa, “*Filip. Riro kaekae vuutaro rutu-ia oisoa visii tapo toupaa, osa viapau ragai-ia taraipau, raa? Ro ira ragai kekepareve, eera ita-a ira Aite tapo kekepareveira. Uva apeisi iava oiso purauei, Igei kareke pieri Aiteara iava? ¹⁰^sEasi viapau vai ragai oirao piepariveira vo osa Aite tapo toupaveira, ovusa ita Aite oaa ragai tapo toupaveira, raa? Vo reo oa vatepaaveira visiipa, uva viapau oiso va purapaaveira ora ragai raga vo rugorugooaro iava. Easi Aite ragai tapo toupaveira ira ora rera vo kovoroaro purapaveira. ¹¹Ragai vo reoaro oirao pie iraota aue-ia uvare Aite-ia toupaa, ovusa Aite ita ragai-ia toupaveira. Vosa vo reopa viapaeri, oire ra vo kovoro ruture rugoo iraopata oara purapaaveira. Osa iava uvuipatai ra vo kovoro iavirava ragai oirao piepata.*

¹²*“Oiraopavira rutu oiso visii tavipaavoi, Vosa irouto ragai oirao piepareve vo kovoro iava oara purapaaveira, ira-a tapo ita eera ira uvuiparoi ra oisi vara purapaveira. Ari*

^o13:36 Jo 21:18; 2 Pi 1:14 ^p13:38 Jo 18:27 ^q14:1 Jo 16:23-24

^r14:6 Jo 10:9 ^s14:10 Jo 10:38, 5:19, 12:49

ita, oa iava uvuiparoi ra pute pievira rutu okovorovu riroara purapareve. Oire vo kovoro evara vo kovo-ia ragai vaaro puteve. Eake iava? Uvare avaparai Aite iare. Ra voa toupaooro Tugoropato Uraurato vara pieavere visii tauvapasa. ¹³tRa varao orekerovu rutu oarare variripata ragai vaisiario-ia oara-ia uvuiparai ra vara purapaa. Osa iava uvuipai ra Aiteto vo kerariaro goruaro karekepe ragai iavirava. ¹⁴Vosa ragai vaisiario oirao piepaoro variripata orekevure, ra va puraa taru.

Jisas Reo Ovoi Purareva Vorevira Tugoropato Uraurato Vara Piesa

¹⁵u“Vosa ragai kavikopaoro ragaipa ora visii iava sopaura oavisii rutu vatepata, eva-a oa iava ragai vaaro reo goru sirova vearovira rutu utu iraopatavere. ¹⁶Oa iava uvuiparai ra varirira Aite iare. Ra oisi iavirava visii vatereve iravu visii Tauvapato visii sopaura oavisii goru piepaoro vokiara rutu-ia. ¹⁷vRo-ia Tugoropato Uraurato Oiraopara Rutu Kareke Piepato. Ira-ia viapau uvuipaai oirara rutu iava oearovu vo rasio-ia ra rera viapau oupaive, uvare viapau rera eveipaiveira, ora viapau rera-ia taraipaaveira. Ari ita, visii raga rera-ia taraipataveira. Eake iava? Uvare visii tapo toupaveira osa iava visii sopaaro-ia toupare.

¹⁸“Teapi keapata oiso, Visii kavupaavo, ra oiso rutu toupata osa virakoi kakaero. Viapau. Ari visii iare vorevira voreravereara. ¹⁹Tutuu piepai ra oirara rutu voeao vo rasio-ia tou irara viapau ragai kekeive vorerivira. Ari visii raga taru ragai kekepatavere ragoa tootoovira toupaa. Eva-a oa vituaro iavirava visii tapo ita tootoovira toupataveira. ²⁰wOvokia-ia

eva taraitavere oiso-ia, Ragai Aite tapo ora tavosiparai. Ra ita ragai tapo ora tavosipata, ovusa ragai ita visii tapo ora tavosipara. ²¹Ro ira ragai vaaro reo goru oureve ra oisi iavirava vearovira rutu va sirova utuparo, ira-a eera ragaipa ora rera iava sopaua rutu vateparevoi ragai kavikopaoro. Ora ro ira ragai kavikopareve, ira ita kavikopareveira Aite. Ora ragai tapo ira tapo kavikopaaveira rera iare roroiavira rutu ora karekepaoro.”

²²Osa-a eisi osa puraroepa Jisas. Uva iravu raga Judas viapau oiso ro-a Iskar-iot, ira Jisas-re oiso puraroepa, “Turaro. Apeisi iavirava igei iare roroiavira ora karekeuveira, vo osa oisi eisi viapau ro-roiovira ora karekeu oirara rutu-ia voeao vo rasio-ia?” ²³xJisas rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Vosa ro ira ragai kavikopareve, ira-a eera vearovira rutu ragai vo reoaro sirova utuparoi. Oa iava Aite rera kavikopareveira. Osa iava vegei aaorei rutu rera iare urioveare rera tapo toupasa vokiara rutu-ia. ²⁴Ari ro ira viapau ragai kavikopareve, ira-a eera viapau vearovira ragai vo reoaro sirova utupaveira. Oire uva vo reo-ia vao-ia oa uvutavo viapau oiso ragai vo reoaro-a. Ari Aite vo reoaro-a ro ira ragai arureva vore.

²⁵“Tou visivi visii tapo toupaooro visii tavipaavo vara iava. ²⁶Ari ita, Tauvapatoa rutu ro Tugoropato Uraurato ira ragai vaisiario-ia arurevere Aite. Eera ira visii tarai pieparevere orekerovu rutu-ia. Ora visii vo rugorugooroaro toretore pieparevere. Oire ra oisi iavirava vo reoro ruture rugoopata oara vatepaaveira visiipa.

²⁷y“Visii kavusa aueparai. Ra oisi iava visii vatea gavaure vovou vaore, oiso ra visii-ia toupaveira. Eva gavaure vovou oa

^t14:13 Je 1:5; Jo 15:16 ^u14:15 1 Jo 5:3

^v14:17 Jo 16:13; 1 Jo 4:6; 1 Ko 2:14 ^w14:20 Jo 10:38 ^x14:23 Re 3:20

^y14:27 Kl 3:15

vatepaavoi visiipa ragai vaaro. Viapau oiso visiipa vao oiso gavaure vovou vateavoi osa voeao oirara vo rasio-ia visiipa gavaure vovou vate ragapaiveira. Opeita visii iava sopaura oavisii vavata ragapape. Ora opeita uriripata. ²⁸Vo reo uvutavoi ita oa vateavoi visiipa oiso, Visii kavuavoi avaro, oa iava vorevira voreraverea. Vosa ragaipa sirao rovotaeri, oa iava uvuipatai ra ragai-ia rorupata ovusa Aite oaa iare avara. Ra voa toupaooro visiipa Tugoropato Uraurato vara pieavere. Ari ita, Aite reiparoi rutu. Ira ragai-ia putepareveira. ²⁹Va-a vao oa pou viro asavira toupavoi oa iava vo vokio visii taviavoi. Oa-a eva vovio utupa visivi karekepere taru vo osa Aite iare avara. Ra oisi iavirava taru ragai vo reoroaro oirao pieta.

³⁰“Viapau oiso vorevoreripavira visiipa riro reoro vai rutu purapaa. Eake iava? Uvare vo rasio vo pitupituario goruaro, rera raga-a Seten ira urioroi. Ira viapau rutu uvuiparoi ra ragai vo goruaro-ia putepareve. ³¹Ari ita, uvare oiso ruipaparai ra oirara voeao vo rasio-ia taraiave, Ragai Aite oaa kaviko iraopaavoi. Oa iava oisi piepaaveira oiso osa Aite ragai tavipareveira. Oire toreta ra vova avavio.

Jisas Ira-a Wain Ova Rutu

15^z“Ragai-a wain ova oiraopa ova. Ari Aite oaa-a vo kovo tokipatoa rutu. ²Oirara voeao oea ragai oirao piepaiveira oea oiso rutu toupai osa sipukau raoro ragai iava oraoroa kuepa-peira. Ari ro ira viapau ragai oirao piepareve, ira tokorevere Aite oiso osa rurui raoro oara tokopareveira ro kovo tokipato. Oire uva ro ira oirao pie vovou purapareveira, ira sopaaro iava orugoorovu vuri rugooro oaive verapareveira Aite. Oiso ra rirovira rera

vo kuearo kareke pierave aue oirao pie vovouaro-ia. Oiso rutu osa ruipa-paoro ro kovo tokipato evao raoro tokopareve. ³Uva visii sopaaro iava vuri rugooro oavisii vera pirora aue iavirava Tugoropa Reo, oreoa iava visiipa siposipopaavora. ⁴aRagai tapo ora tavosipaoro toupata. Ra ragai tapo ita visii tapo ora tavosipaoro toupaa. Uvare viapau raa kua oipai vosa viapau evaova varaaro-ia toupave. Oiso rutu osa visii visiigoa viapau uvuipatai ra oirao pie vovouro purapata vosa viapau ragai tapo ora tavosipaoro toupata.

⁵“Ragai-a wain ova rutu. Ari visii-raoara. Ro ira ragai tapo ora tavosipaoro toupave ovusa ragai tapo ita rera tapo ora tavosipaoro toupaa, ira-a eera ira rirovira rutu aio kua purapareveira. Ari vosa viapau ragai-ia toupata, oa iava viapau oiso uvuipatai ra oavu avu vai purapata. ⁶Vosa viapau irai ragai tapo ora tavosiparo, ira taru eera verarevere Aite oaa oiso osa evao rao vao oa erakope. Ra va iava vo raoro guruguruive vara-ia vikisa tuitui kasi-ia vara kasioro.

⁷b“Vosa ragai tapo ora tavosipaoro toupata. Ora vosa ragai vo reoro visii-ia toupave. Ra oisi iavirava uvuipai ra variripata visii vo ruipaaro arova katai vovou purapaoro ragai-ia. Ra va iava visii vo ruipaaro uvureve Aite oaa va purasa. ⁸Vosa rirovira rutu aio kua vai purapata, ovovoua iavirava eva eisi vuurapa vaisi oupareveira Aite. Osa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Ragai voeaaro visii disaipel. ⁹Aite ragai kavikopareveira. Eisi raga osa visii kavikopaaveira. Oa iava vokiaru rutu-ia uvuipatai ra oiso toupata, Ragai voeaaro rutu oea kavikopaaveira. ¹⁰Vosa vearovira rutu ragai vaoro reo goru sirova utupata, eva-a oa iava uvuipatai ra ragai vo siraooro sovara-ia

^z15:1 Ais 5:1-7; Esi 19:10 ^a15:4 1 Jo 2:6 ^b15:7 Jo 14:13

toupata. Oiso raga ita osa Aite vaaro sirova reo goru vearovira utuparaveira. Oa iava rera vo siraoaro sovara-ia toupaveira. ¹¹Oiso ruipaparai ra ragai vo roruaru visii-ia toupaveira. Ra oisi iavirava vo roru eva visii sopaaro agasi piepaive rutu. Eva-a oa vituaro iava vo reo purapaavo visii.

¹²“Ragai vaaro-a vao reo goru oiso toupaveira, Ora visii araoko iraraviaro kaviko iraopata. Oiso osa ragai ita visii kaviko iraopaaveira. ¹³“Vosa irai ora irai iava tootoa vaiaro vikireve ora irai vate irara vaiaro tauvaoro, oire uva viapau oiso ovovouiei siraopa vovou vai oa vao-ia putepaveira. ¹⁴Vosa oiso rutu piepata osa visii tavipaavo, oa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Ragai vate iraraaru rutu visii. ¹⁵Kovopa irara viapau uvuipaai ra vao-ia taraipaave oa purapave voea reitoaro. Eisi osa iava oisi viapau visii vaisipaavo vorerivira oiso, Kovopa irara. Aue iava uvare reora rutu vateavorao visii siposipopaoro aue iava Aite. Oreora ouava rera ruvara-ia. Eva-a oa iava oiso visii vaisipaavo, Vate irara oaa.

¹⁶d“Viapau oiso ora visii ragai reesitava. Viapau. Ari visii ora ragaipa ropooro visii reesiava ragai raga. Oa iava visii tovoava kovoa-ia. Osa iava uvuipatai ra avataera, aio kuero purata. Osa iava visii vo aioraro uvuipai ra toupave opesi asavira. Eisi piepaoro uvuipatai ra ragai vaisiario-ia variripata Aite iare. Ra visii vateave oavu avu vai. ¹⁷Visii vateavora reo goru vaore, oiso ra ora visii araoko iraraviaro kavikopata.

Rasitua-ia Tou Irara Disaipelva Keripaaverea

¹⁸e“Vosa oirara voeao vo rasio-ia visii keripaave, osa iava uvuipatai ra taraita

oiso, Oea-a evoea ragaiva keru rovoaera rorovira. ¹⁹fVosa visii vao vo rasio rutu iava-a voea, ra oisi iavirava visii agiagipaive oearovu. Vo uvare visii-a voea iavapa irara. Ari ita, viapau oiso visii-a vo rasio iava. Viapau. Aue iava uvare visii reesiavora oiso ra vo rasio vo pitupituro kavuta. Eva-a oa iava oirara voeao vo rasio-ia visii ora keripaaverea. ²⁰Vearovira rutu vo reore rugoo iraopataveira oa puraavo visii oiso, Viapau oiso kovopato rera reitoaro-ia putepaveira. Osa-a eisi osa iava voea evoea oisoa ragai upopaive, eisi raga osa visii upopaive. Ari ita, vosa ragai vo reoro sirova utupaaeri, oire ra oisi raga ita visii vo reoro sirova utupaave. ²¹Ari viapau taraipaaveira Aite-ia ro ira ragai arureva vore. Ra oisi iavirava keapaoro ragai vaisiario-ia visii-ia vuri vovouro purapaive.

²²g“Vosa viapau oiraopavira urioraeri voeapa siposiposa, eva-a oa iava viapau vuriara vaieri voea-ia. Ari ita, urioraeri voea oiraopavira siposipopaoro ragai vo kovoaro vituaro iava. Osa viapau vo siposipo oirao pieve. Eva-a oa voea vo vuriaro vituaro. Oa roroiovira toupaveira.

²³Ro ira ragaiva keriparo, eera ita-a ira Aite tapova ora keripaveira. ²⁴Ari ita, okovorovu rutu oara oisoa viapau oearoi tuariri purapaive okovoroa puraavora voea rutu vuutaaro-ia. Oiraopavira rutu vosa viapau vo kovoro puraavori, ra oisi iavirava viapau vuriara vaipe voea-ia. Ari ita, vo osa vo vokio vara kekeivora uva ragaiva ora keripaai ora Aite oaa tapova. Eva-a ita voea vo vuriaro vituaro. ²⁵hUva voea vo pitupituroaro iavirava vo reo oiraopavira karekeepa oa rigatoiva vo voea vaaro-ia Reo Taisi.

^c15:13 Ro 5:7-8 ^d15:16 Jo 6:70 ^e15:18 1 Jo 3:13 ^f15:19 Jo 17:14
^g15:22 Jo 9:41; Ro 1:20 ^h15:25 Sam 35:19

Oreoa vao oa oiso toupai, Ragaiva keri ragapaai.

²⁶ⁱ“Ro visii *Tauvapato ira epao Aite tapo uvava rera aruavere, ra urioro visii iare. Eera Tugoropato Uraurato Oiraopa Rutu Kareke Piepato varao Pautoa iava. Ira Aite tapo toupaveveira uvava uriorovere ragai iava oiraopavira siposiposa.* ²⁷Visii tapo ragai iava oiraopavira siposipopatavere. Uvare tuariri visii ragai tapo oisoa toupata voari rovoa-ia ovusa kovoa rovoava. Oa iava vo voki-ia rekasisa voava uriotaerao oa-a vao-ia.

16^j“Visii taviavora ragai vo reoroaro iava, *Teapi visii varaaro oirao pie vovouo oavisii kovepe opesioro.* ²^kVo osa visii sigupaivere vova Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog voea vaaro. Osa raga ita visii piepaivere visii upopaoro vo vuutarori-ia oara uriopaperea. Ra oiso keapaave, Vearo kovo purapaivoi Pauto vaaro. ³^lViapau oiso Aite-ia taraipaaveira. Ora viapau oiso ragai-ia tapo taraipaave. Eisi osa iavirava vo vovouo purapaivere visii-ia. ⁴Ari ita, visii oisoa tavipaa vara iava oara utupaua karekepaperea. Oa iava varare vorevira rugorugopatavere, vo uvare vara iava visii tavipaaveira.

Tugoropato Uraurato Vo Kovoaro

“*Tuariri oisoa visii tapo toupaa. Osa vituaro iava eisi viapau oisoa visii tavipaa va iava vao.* ⁵Uva vaoviopavira avaparai ro iare ira ragai arurevoiva, vore urioraepa. Uva viapau oiso irai visii iava ragai akeparevoi oiso, Ovu iare avapaei? ⁶Viapau. Ari ragai raga vo reo puraavoiva, visiire sopaura oavisii vatapai siraopaoro. ⁷^mOiraopavira rutu oiso visii tavi iraopaavoi, Visii arova avaparai visii tauvasa. Oire vosa via-

pau avara, ra va iava viapau irai urioro visii tauvasa. Ari vosa avaparai, osa iava visii iare rera aruavere ra urioro eera visii Tauvapato visii soporepasa. ⁸Uva uriorovere, ra oirara rutu voeao vo rasio iava tarai iraoaverea vuri vovouo rutu vituaro-ia voea varaaro, ora vao torevoko vovou rutu vituaro, ora kort vituaro-ia oira roviriei pitupitu Pauto vaaro, vo rara voea soporepareve. ⁹Oire uva ora voea vo vuri vovouoaro vituaro-ia taraipaave. Oa vituaro oiso toupai, *Viapau ragai oirao piepaiveira.* ¹⁰Oirara rutu vo rasio-ia oea veavovira ragai-ia taraipaave oiso, O ita, ari torevokotoa rutu-a ro Jisas. Aue iava uvare avaparai vore Aite oaa ruvara-ia. Ra viapau vorerivira ragai kekepata. ¹¹ⁿAri oira rovirieipa pitupitu iava voea soporeparevere ro Tugoropato Uraurato. Aue iava uvare Pauto Seten vo goruaro rovirieioro va putereva, uvare rera raga Seten vo rasio vo pitupituaro vituaro.

¹²“*Ari ita, riro reoro rutu epao oarava toupaa. Uva oiso ruipaparai ra visiipa tavitavira vara iava, osa viapau. Uvare viapau oiso uvuipatai ra vaoviopavira vo reoro outa. Teapi visii iava sopaura oavisii vatatapape rutu.* ¹³^oAri vosa oiraopa reoa rutu vituaro urioro, rera ro Tugoropato Uraurato ira oiraopa reo rutu iava visii soporeparevere. Ra viapau oiso ora rera raga vo rugorugooroaro iava reoreoparo. Viapau. Ari vo reo-a oa uvureve Pauto ruvara iava oa siposipoparevere. Oire ra oisi visii tavitavipaoro varao iava oara karekepaperea utupaua visii soporepareve. ¹⁴Ira ragai vo vovouoaro-ia taraipaoro va iava visii soporeparevere. Osa-a eisi piepaoro ragai iava rei vaisi kareke pierereva rara. ¹⁵^pOrekerovu rutu Aite varaaro oara-a evara ragai raga

ⁱ15:26 1 Jo 2:1, 5:7 ^j16:1 Jo 15:18-27 ^k16:2 Ap 26:9; Ais 66:5

^l16:3 1 Jo 3:1 ^m16:7 Jo 7:39, 14:16, 26, 15:26 ⁿ16:11 Jo 12:31

^o16:13 Jo 14:17, 26 ^p16:15 Jo 17:10

ita varaaro. Eisi osa iava oiso purarai, Ira ragai vo vovouaro ouoro va iava visii siposipopaoro visii soporeparevere ragai iava.

**Tavaka Vovou Ora Siraopa
Vovou Roruvira Ora Poreperea**

¹⁶ *“Gare vuutavi raga ra viapau ragai keketa vorerivira. Oire uva ita utupa visivi aia ragai keketavere ita rara.”* ¹⁷ Uva oearovu disaipel voea raga ora reopaoro oiso purapaaepa, “Aa vao rutu-a vo reo vao vituaro oa purarevoi vigeire? Oa-ia oiso puraroi, *Gare vuutavi raga, ra viapau vorerivira ita ragai keketa. Uva ita gare vuutavi raga pere, ra utupauavi ita ragai keketa.* Uva oiso tapo pura, *Aite iare avaparai.*” ¹⁸ Oire uva oiso puraaepa, “Gare vuutavi raga-a oa iava oisi taviroi. Oa apeisi ragavira toupai? Vigei viapau oiso taraipaviei vo reo vituaro-ia eva oa purarevoi.”

¹⁹ ^qOire uva Jisas voea vo rugooaro ou ovoireva vo osa rera akesa auelpaaepa. Oa iava oiso puraroepa, “*Asi visii vai pasi ora akeakepatai vo reo vituarore oa puraavoi. Oa-ia oiso purarai, Gare vuutavi raga toupai, ra viapau ita vorerivira ragai keketa. Uva ita, utupa visivi rara ragai ita keketavere.*” ²⁰ ^rOiraopavira rutu visii tavipaavoi oiso, Utupaua gaupatavere sirao pievira rutu. Vo ovusa oirara rutu voeao vo rasio iava rorupaive. Ora tapo osa visii iava sopaura vavata iraope siraoa iava. Oire uva vo sirao-a eva oa roruvira rutu ora porepere taru. ²¹ ^sVosa riakova kakae kavausa auelpao, oire ra ora oira vo vuutaaro-ia taraio oiso, Karekeei ragai vo vuutaaro. Oa iava rirovira rutu siraopao. Oire ra va isivaaro iava kakaeto kavaveve. Ra viapau oiso evo upiare vorerivira rugoo

oa pureave. Viapau. Ari roru iraopaevae kakaeto raga-ia ro ira karekero. ²² Oiso ita osa vaoviopavira siraopatai. Ari utupavira vorevira visii kekeaveve. Ra oisi iavirava sopaura oavisii visii iava roru iraoe. Osa iava eisi viapau oiso irai uvuivoreva ra visii iava vo roru eva verareve. ²³ Oire uva vo voki-a eva oa-ia viapau oiso ragai akepatavere oavu avu vaire. Oiraopavira rutu visii tavipaavoi, Aite oaa iare variripata ragai vaisiaro oirao piepaoro. Ra visii taru vara vaterevere. ²⁴ ^tVoari tuariri uva viapau oisoa variripata ragai vaisiaro oirao piepaoro orekerovu avu vai oupasa. Oire vo vokio uva variri iraoapatavere, oisore ra oisi iavirava oaravu avu vai oupata. Osa-a eisi osa vituaro iava visii iava sopaura roru iraoapaivere rutu.

Jisas Rasito Vo Vovouaro-ia Putereva

²⁵ ^u“*Ragai oiso vo reoro puraavoi visii ruuvira. Uva utupaua viapau oiso vorerivira ita visii oisi ruuvira reoravere. Viapau. Ari visii evoa aviavi pievira raga taviravere Aite iava.*” ²⁶ Uva vo voki-a eva oa-ia ragai vaisiaro oirao piepaoro variripatavere. Uva viapau oiso visii tavipaavoi, Ragai raga Aite iare variripatavere, oisore ra visii tavipareve. ²⁷ ^vViapau. Ari Aite raga visii kavikopareveira. Uvare visii raga-a ita vao visii goa ragai ruipataera. Oa iava ragai oirao pietavora vao iava osa Aite tapo tupaavoiva, urioraera vore. ²⁸ ^wUvare tuariri rutu Aite tapo oisoa tupaava. Oa iava rera arova urioraepa vore rasitoa-ia. Uva vo vokio-ia vo rasio kavuoro Aite iare voreparai.”

²⁹ Oire uva igei disaipel rerare oiso puraiepa, “*Iu, vo vokio-ia aviavi pievira tavitaviu. Viapau oiso ra ruuvira raga re-*

^q16:19 Mk 9:32 ^r16:20 Lu 23:27; Jo 20:20 ^s16:21 1 Te 5:3

^t16:24 Jo 15:11 ^u16:25 Jo 10:6; Mt 13:34 ^v16:27 Jo 14:21, 23

^w16:28 Jo 13:3

opau. ³⁰Uvare oiso taraiiei, Viapau oiso voearore tue rovopau oearoa vii akesa aupepaave. Viapau. Ari vii auero rutu-ia tarai irapauvei. Eva-a oa vituaro iava vii oirao piepaioveira rutu oiso, Viigoa vao Pautoa tapo tourivoiva, urioepa vore.”

³¹Oa iava Jisas oiso igei akereva, “*E vo vokio-ia oiraotai rutu, raa?*” ³²Uvuta. Vuuta vao-ia tutuu pievoi vaore oiso ra karekepe. Iu. Kareke ovoiei vo vokio oia visii tariopaivoi rara vorarore visii vo uruiroaro-ia roopavira. Uva ragai kavupatavo ovusa ragai raga toupaa. Ari ita, uva viapau oiso ragai raga toupave. Viapau. Ari ragai tapo toupave Aite rara. ^{33x}Uva oiso ruipaparai rutu ra ragai tapo ora tavosipata. Osa iava sopaura oavisii uvuipai ra gavaurevira toupave. Eisi osa iava vo reo visii puraavoi. Oiraopavira uvare vo rasio-ia tou irara visii riroa rutu tavaka siraoa vatepaiverea. Osa iava uvuipatai ra tuvuu vovouvira rutu goruvira toupata. Uvare ragai vo rasio vo vovouaro vo goruaro-ia pute iraoavoi.”

Jisas Ora Rerapa Variriroepa

17 Oisi-a oiso osa puraroepa Jisas. Oa iava vuvuiua taraaoro oiso puraroepa, “*Aite. Ragai vo vuutaaro-a vao pura piroi. Osa iavirava uvuipau ra ragai vaisiara kae pieri. Eisi osa iava ragai vii Oviitoaaro vii vaisiara kae piepaaverea.*” ^{2y}Uvare ragai vateriva reesia oiso ragai reesioro, Ragai-a oirara rutupa reipato. Osa iavirava uvuiparai ra oirarapa Opesi Asa Tootoo vatepaa voeao oea ragaipa vateriva. ³Oa-a vao Tootoo Ovoi oa oupaivere vo rara vii-ia tarai rovopaave oiso, Vii-a Kataitoa raga Pauto, Oiraopatoa rutu. Ora vo osa ragai-ia tapo tarai rovopaave, Ragai Jisas Krai ragoa aruriva vore.

⁴“*Vii vaaro keraria vo goruaro kareke pieavora vo rasio-ia. Okovo-a vao vateriva ragaipa va purasa oa opesi pieavoi.*” ^{5z}Aite. Voari tuariri rutu uva rasito kareke asavira toureva, ovuuta-a eva oa-ia vii tapo toupaooro oisoa oisi rei vaisivira toupaa. Uva vo vokio-ia oiso ruipaparai ra vo vaisi raga ita eva reia vateri ragaipa vo vegei vo touaro-ia.

Jisas Variriroepa Disaipel Tauvasa

⁶“*Voeapa vii vo ruipaaro kosi pieavora voeao oirara oea ragaipa vateriva vo rasio-ia vii voeaaro. Ari ita, uva ragaipa voea vate ovoiriva. Oa iava vii vo reoaro vearovira rutu sirova utupaaveira.*” ⁷Osa-a eisi osa iavirava oiso taraiaraero, Orekerovu rutu varao oara vate ovoiriva ragaipa oara vii ruvara iava urioepa. ⁸Ari ita, vo reoro rutu oara ragaipa vateriva oara rutu voeapa vateavora. Oa iava vara ou ovoivora. Osa iava tarai ovoiaera oiso, Oiraopavira, uvare tuariri rutu oisoa vii tapo toupaa. Oa iava voava urioraepa. Ora vao oirao pievora rutu ita osa ragai arurivora vore.

^{9a}“*Variriparai voea tauvasa. Ari ita, viapau oiso oirara rutupa voeao vo rasio-ia variriparai. Viapau. Ari voea raga tauvasa oea roporiva ragai iare, uvare vii voeaaroa.*” ¹⁰Uva voea rutu-a ragai voeaaro evoea vii voeaaro. Uva ita, voea rutu-a vii voeaaro evoea ita ragai voeaaro. Oea ragai vaisiara kae piepaiveira.

^{11b}“*Vo vokio viapau oiso tovira tupaavo vo rasio-ia. Ari voea vo rasio-ia tupaivere ovusa vii iare uriora. Aite, Tugoropato. Voea kavikori voea tokipaaro ora vii vaisiara vo goruaro iavirava, vo goru oa vateriva ragaipa. Osa iava uvuipaai ra katai vovou rutu-ia tupaive. Oiso osa vegei katai vovou rutu-ia tupaaveira.*” ¹²Vo osa voea

^x16:33 Kl 1:20; Ro 8:27; Re 3:21 ^y17:2 Dan 7:14; Hi 2:8

^z17:5 Jo 1:1; Fl 2:6 ^a17:9 Lu 22:32; Jo 14:16 ^b17:11 Re 19:12; Jo 10:30

tapo toupaooro voea tokipaaveira vii vaisiaro vo goruaro iavirava. Vo vaisio oa goruaro vateriva ragaipa. Oa iava voea-ia vearovira rutu uutuparaveira voea tokipaoro. Osa iavirava viapau irai opesikoparo. Eera ira iava vii vo rigatoaro oiraopere. ¹³Uva vii iare urioparai. Osa vituaro iava vo reo puraavoi vo rasio-ia. Oa iava ragai vaoro rorua uvuipai ra voea iava sopaura-ia agasipe rutu.

¹⁴“Ari ita, vii vo reoaro vateava voeapa. Osa iava oirara voeao vo rasio iava voeava keripaaveira. Eake iava? Uvare ragai voeaoro vii vo reoaro-ia taraipaoro viapau vo pitupitu purapaaveira oara vo toupaveira vo rasio-ia. Oiso ita osa ragai ita viapau vara purapaaveira. ¹⁵Viapau oiso viire variriparai oiso ra voea kae pieri vo rasi iava uvaire. Viapau. Ari oiso viire variriparai ra voeavi viri-varipari. Ra oisi iava vurito Seten viapau voea piro pieparevere. ¹⁶Viapau vo pitupituro purapaaveira oara vo toupaveira vo rasio-ia. Oiso ita osa ragai ita viapau vara purapaaveira. ¹⁷Ora viipa voea roro pieoro voea reesiri, oisore ra vii vo vovouaro-ia Oiraopa Vovou goruvira pituive. Uvare vii vo reoaro-ia taraipaoro Oiraopa Vovou rutu-ia taraipaaverea. ¹⁸Tuariri ragai aruriva oa iava urioraera oirara rutu vuruvuru-ia tousa voeao vo rasio-ia. Eisi raga osa voea voeao disaipel arusa aueparai, oiso ra oirara rutu vuruvuru-ia toupasa avaave. ¹⁹^dUva ora ragai iava tootooa oaa reesipaavoi voeao tauvaoro. Oa iava vii vaoro-ia Oiraopa Vovou taraipaoro ora reesiavere oiso, Vii oiraraaro-a igei.

Jisas Variroepa Voeao Tauvasa Oirao Pie Vovou Irara

²⁰“Ari ita, viapau oiso voea raga tauvasa variriparai. Viapau. Ari voeao tapopa variriparai oea voea vo siposipoaro uvupaive. Ra oisi iavirava ragai oirao piepaive rutu. ²¹^eUva oiso ruipaparai ra voea katai vovou raga-ia toupaveira. Oiso rutu osa vii Aite ragai-ia toupaveira, ovusa ita ragai vii-ia toupaa. Osa raga ita voeapa ruipaparai oiso ra vegei tapo tavosivira toupaveira. Osa iava uvuipai ra oirara rutu vo rasio iava vigei vo vovouaro katai vovou kekepaive, ra oisi oirao piepaive. Ragai arurivoiva, urioraera vore. ²²^fUva vao keraria vo goruaro ragaipa oa vateriva eva ita oa voeapa vateavoi, oiso ra va iavirava katai vovou rutu-ia toupaveira, oiso osa vegei toupaveira. ²³Ari ita, ragai voea-ia toupavoi, ovusa vii ragai-ia toupavoi. Eisi osa raga ita voeapa oiso ruipaparai ra katai vovou raga-ia toupaveira. Ra oisi iavirava oirara voeao vo rasio-ia taraipaave oiso, Vii ragai arurivora vore. Ora tapo oiso osa voeapa siraopaaveira oiso osa ragaipa siraopaaveira.

²⁴“Aite. Oiso ruipaparai ra oirara voeao oea ragaipa vateriva ragai tapo toupavereira vo uva toupavereira. Oa iava ragai vaoro keraria vo goruaro kekevereira voa. Aue iava uvare tuariri vo uva rasito pura uviro asavira toureva ovuuta-a eva oa-ia oisoa ragaipa siraopau. Oa iava ragai vateriva va eva keraria vo goruaro. ²⁵^gAite. Vii-a Torevokotoa Rutu. Uva oirara vo rasio iava viapau vii-ia taraipaaveira, vo ovusa ragai raga vii-ia taraiparai. Ora voeao disaipel oiso taraipaaveira, Ragai siporiva oa iava urioraepa vore. ²⁶^hAri ita, vii vo ruipaaro iava siposipoavora voeapa. Uva topa pievira ita aia

^c17:15 Mt 6:13 ^d17:19 Jo 15:13 ^e17:21 Jo 10:38 ^f17:22 Jo 14:20

^g17:25 Jo 15:21, 16:3 ^h17:26 Jo 15:9

vii vo ruipaaro kosi piepaavoi voeapa vaore, ra kaviko vovou rutu sovopaive ora voea sopaaro-ia. Oiso rutu osa vii vaaro kaviko vovou sovopaaveira ora ragai-ia. Ora oisore ra ragai tapo voea-ia toupaaaveira voeava ora tavosipaaro.”

**Judas Keripa Irara
Vavaearo-ia Jisas Tovoreva**

(*Matyu 26:47-56; Mak
14:43-50; Luk 22:47-53*)

18ⁱVo variri purarevoiva, Jisas ora igei disaipel tapo avaroepea uuko ovi iviuroo Kidron. Oa iviropavira okovovu Oliv kovo oisoa toupave. Oa iava vo kovo-ia ora kiusa avaroepea Jisas igei tapo. ²jUva Judas tapo vo kovo-ia taraiparoepea ro Jisas kosi piepato. Uvare vokiara rutu-ia Jisas igei disaipel tapo vo kovo sovara-ia voa oisoa uvuruparo. ³Uva voa-a vo uvare Judas viurupa irara tuvetuvereva ora oearovu polis irara reipa irara pris voeaaro voearei ora voeao ratarataa vovou irara Farisi. Oa iava voare urioaepa aue-ia pitupaoro vuravuara, ora aoara, ora auero rutu varao upo purapara. ⁴Oire uva Jisas tarai ovoiroepa vara rutu-ia varao oara rera-ia karekesa auepaaepa. Oa iava Jisas voea iare tutuu piereva rutu voeare oiso purasa, “*Troure taraapatavoi?*”

⁵Uva oiso puraaepa, “Ari Jisas, irare taraapaiovoi ro oisova Nasaret.”

Osa iava Jisas oiso puraroepa, “*Easi ragai raga ita vao-ia.*” Uva Judas toreparoepa voea ruvara-ia. ⁶Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Easi ragai raga ita vao-ia.*” Oa iava ora virupaoro vorepaaepa rasiuaaro kovepaoro.

⁷Uva vorerivira ita voea akereva oiso, “*Troure taraapatavoi?*” Oa iava oiso puraaepa, “Ari Jisas ro oisova Nasaret-ia.”

⁸Uva Jisas voeare oiso puraroepa, “*Voari visii taviavoi ita oiso, Ragai raga ita vao-ia. Vosa ragaire taraapatavoi, oire voeao eakapatavoi ra avaave.*” ⁹kUva eisi puraroepa vo reo oirao pieoro tuaririvi oa purareva. Oa-ia oiso puraroepa, “*Voea oirara ragaipa oea vaterivora oea iava viapau oiso irai opesikorovere.*”

¹⁰Oire uva va-a vao oa iava Saimon Pita toorio gororeva Rovopato Pristo kovopatoaaro iava uvareoua pakosa oisova oirapapa varata-ia uvava voua toereva. Ira vaisiaro-a ro-ia, Malkas. ¹¹lOa iava Jisas Pita oiso tavireva, “*Toorio tovoru rera vaaro-ia pausa. E apeisi-a? O-ia kap viapau ukaioravere iria agasioi aue iava siraoa vo tavakaaro Aite iria vaterivora ragaipa?*”

Jisas Sipoiva Anas Iare

¹²Oire uva va-a vao oa iava voea rutu viurupa irara, ora reito ofisato, ora polis irara rutu oea rutu Jisas rauiva rera tuukesa iroara-ia. ¹³mUva rerava avo rovoaepa Anas iare Kaiafas avuetoaaro, ro ira pris kovo-ia reiparoepea vo iva-ia eva. ¹⁴nIra-a ro Kaiafas voari Jiu-pa irara tavi rovoreva oiso, “*Vearopai vosa kataitoa vai raga kopirove oirara rutupa tootoaaro vateoro.*”

**Pita Ora Taearoepea Oiso Puraoro,
Ragai Eera-ia Jisas Viapau Taraiparai**

(*Matyu 26:69-70; Mak
14:66-68; Luk 22:55-57*)

¹⁵Ragai ora Saimon Pita vegoa Jisas sirova utuveiepa. Uva pristo vo kepaaro kasuraaro iare koatarapea Jisas sirova. ¹⁶Ovusa Pita ratau toreparoepa. Oa iava ragai vao ragoa-ia oisoa reito pristo taraiparo, ragoa avaraepa riakova tavisa o iria oiso rataoa tokipave. Oa iava Pita koata pieava atoarore ragai arova.

ⁱ18:1 2 Sml 15:23 ^j18:2 Lu 21:37 ^k18:9 Jo 17:12 ^l18:11 Mt 20:22

^m18:13 Mt 26:57; Mk 14:53; Lu 22:54 ⁿ18:14 Jo 11:49-51

¹⁷Uva o tavauruva iria oisoa ratao tokipaeve rerare Pita oiso puraopa, “Easi vii-a iravu disaipelto rera reraaro, raa?”

Oa iava Pita oiso puraroepa, “Viapau oiso ragai-a.” ¹⁸Oire uva kovopa irara voearei ora polis irara oavu tuitui kasi kasiva, uvare rirovira rutu uteopaaepa. Uva voa torepaoro vo kasi-ia tuituipaaepa. Uva Pita voa voea tapo toreparoepa tuituipaoro.

Rovopato Pristo Jisas Akereva

(*Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71*)

¹⁹Uva Rovopato Pristo Jisas akereva disaipelre voeao rera voeaoro ora vaore osa oisoa oirara rutupa siposipopareve.

²⁰P^OOa iava Jisas rera vo reoro pukooro oiso puraroepa, “Ari ita, poeravira rutu oirarapa oisoa siposipopaoro voea tarai piepaa vo Tugoropa Kepa-ia aue Tempel, ora varao oara iare oisoa ora gurupaave Reo Taisi uvupasa Jiu-pa irara. Uva viapau oiso vatauvira oreovu avu vai oisoa purapaa.” ²¹Uva eakere ragai akepari? Ari voea akeri evoea oea vo reoro uvuivora. Oa iava vo reoro-ia taraiaera varao oara purapaaveira.”

²²Uva oisi-a eisi osa puraroiva, iravu polisto toreroepa Jisas tapaoro oiso puraoro, “Eakere Rovopatoare Pristo eisi reopaei, raa?”

²³Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “Vosa vuri reo vai puraa, oire uva uvuipau ra vo reo avu vuri reo kosi pieri. Ari vosa vearo reo raga puraa, uva eake-a vao oa rutupa ragai tapari?”

²⁴Osa iava tuukea ragava toupaveva Jisas, vo osa vava Anas rera siporeva Rovopatoa iare Pristo Kaiafas.

Pita Vorerivira Ita Oiso Puraroepa, Viapau Oiso Ragai Eera-ia Jisas Taraiparai

(*Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62*)

²⁵Uva Saimon Pita voari tuituipaoro toreparoepa. Osa voa rerare oiso purapaaepa, “Asi vii-a iravu vai disaipelto rera reraaro, raa?” Uva ora taeroepa oiso puraoro, “Viapau oiso ragai-a.”

²⁶Uva iravu kovopato Rovopatoapa Pristo roari saratoaaro Pita ira iava uvareoua toereva, ira oiso puraroepa rerare, “Oiraopavira rutu, uvare ragai tapo ita vii kekeavora ovusa rera tapo touparivora kovoa-ia.” ²⁷Uva Pita ora taeroepa ita oiso puraoro, “Viapau oiso ragai-a.” Vo osa kookai gau ovoireva.

Jisas Sipoiva Pailat Iare

(*Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5*)

²⁸Oire uva Kaiafas ruvara iava rerava avaaepa ro reito Rom gavmanaro vo kepaoro iare vokipaua rutu. Uva viapau oiso voea rutu Jiu koataaepa vo kepa-ia vao reito gavman vo kepaoro. Uvare oiso rugoopaaepa, Teapi vuivui oupe Reo Taisi gasioro, ra viapau Pasova Vurei aiope. ²⁹Oa iava ratau toupaiava. Uva Pailat voea iare urioroepa oiso voea akesa, “Eakepa ro iava gasitavoi?” ³⁰Oire uva rera vo akearo pukooro oiso puraaepa, “Vosa rera ro viapau vurirara vai purapareve, oire ra viapau oiso rerava urioio vii iare.”

³¹Osa iava Pailat voeare oiso puraroepa, “Visii raga rera outa, ra rera rovirieita kortua-ia visii vaaro sirova Reo Taisi.” Oa iava Jiu rerare oiso puraaepa, “Asi igeipa tugoropai rutu vaopa vo osa iravu kopii pieio.”

^o18:18 Jo 21:9 ^p18:20 Mt 26:55; Jo 7:26 ^q18:23 Mt 5:39; Ap 23:2-5

^r18:27 Jo 13:38 ^s18:28 Ap 11:3

³²†Ari ita, tuariri Jisas ora rera iava taviroepa ora rera vo kopiiaro reesioro. Uva oisi-a oiso osa iava rera vo reoaro oiraosa auepai.

³³Oire uva Pailat vorevira koataroepa voaire gavman kepa-ia. Oa iava Jisas-re keeroepa. Uva rera akeoro oiso puraroepa, “E vii-a Jiu reraaro king, raa?”

³⁴Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “*Easi vii vai raga oisi eisi rugoouei oa iava evo reo purarivoi, raa? O irai vai pasi vii tavirevo ragai iava oisi eisi, eke?*”

³⁵Uva Pailat rerare oiso puraroepa, “Easi pasi Jiu-patoa vai-a ragai, raa? Ari sara irara oara raga ora reipa irara pris irara viiva urioai ragai iare. E eake vai purarivora?”

³⁶Jisas oiso puraroepa, “*Ari ita, ragai vo Saraaro viapau oiso vo rasio iava. Vosa oisi eisi, oire ra kovopa irara oaa upoa vai puraive. Ra viapau oiso irai uvuiro ragai tovosa Jiu-pa irara vavaearo-ia. Ari ita, uva vo vokio ragai vo Saraaro viapau oiso vo rasio iava.*”

³⁷Uva Pailat rerare oiso puraroepa, “O ari iravu-a vii king, raa?” Uva Jisas oiso puraroepa, “*Vii raga ita-a viigoa ragaire oiso purauei oiso, king. Aako ragai kavaueva. Oa iava vo rasio iare urioraepa va ragare vao-ia. Uvare ragai vo kovoaro-a Oiraopa Reo rutu iava siposipopasa. Ari ita, oirara rutu voeao oea Oiraopa Reo rutu sirova utupaaveira oea-a evoea oea ragai gisipoaro uvupaiveira.*”

³⁸Uva Pailat rera akereva oiso, “Eake rutu-a vao Oiraopa Reo, raa?”

**Pailat Jisas Tapasa
Evao Parikou-ia Taviroepa**

(Matyu 27:15-31; Mak
15:6-20; Luk 23:13-25)

Oire eva eisi osa akerevoiva, vorevira kosiro viropa voea iare Jiu. Oa iava oiso

voea tavireva, “Viapau oiso oavu avu vai vuria vai kekeavoi rera-ia. ³⁹Ari visii vo pitupituarou toupai, oiso ra visiipa iravu iava vasea tuukepa kepa iava vo Pasova Aio vo vuutaaro-ia. Uva ruipapatai pasi oiso ra visiipa king iava ro Jiu reraaro vasea, raa?”

⁴⁰vUva voea rutu raga pieoro oiso puraroepa, “Viapau. Ari Barabas iava vase iraori.” Eera Barabas riro oirara upoto ora orekerovu tapo kavirupato.

19^wOire uva Pailat Jisas vorevira koata piereva vore uva viurupa irara rera ragipaiva. ²Oa iava rerapa kukuvaipa puraiva rokarokapa iro iava. Uva va tovoiva rera kukuearo-ia. Ora revasito kuvupato ira-ia rera kuvuiva rera reesioro oiso, Vii-a king. ³Oire uva rera ruvara-ia pou viropaoro rerare oiso purapaaepa, “Vearo voki Jiu reraaro king.” Uva oisi purapaoro rera taparakopaiva.

⁴Oa isivaaro iava Pailat voea iare kosiro viropa vorerivira ita voeare oiso purasa, “Ragai kekepatavoi ragoa visiipa rera kosi pie ovoiaivoi. Ra oisi iavirava taraita oiso, Ragai viapau vuria vai kekeavoi rera-ia.” ⁵Oire uva Jisas kosiro viropa. Uva va vao kukuvaipa oa puraiva iroiro iava rokarokapa iro oa rera kukuearo-ia tupaiva. Ro tapo revasito kuvupato ira rera-ia tupaiva. Uva Pailat voeare oiso puraroepa, “Rera kekepatavoi ro-ia.”

⁶xUva va-a vao oa iava voea reipa irara pris voearei ora polis irara rera kekeoro oiso puraaepa, “Rera tapa evao parikou-ia! Rera tapa evao parikou-ia!”

Oa iava Pailat voeare oiso puraroepa, “Ora visii raga rera outa rera tapasa evao parikou-ia. Ari ragai viapau oiso vuria vai kekeavoi rera-ia.”

†18:32 Mt 20:19; Jo 12:32-33 u18:37 Jo 8:47; 1 Jo 3:19, 4:6

v18:40 Ap 3:14 w19:1 Mt 27:26-30 x19:6 Ap 3:13

^{7y}Oire uva voea Jiu rera vo rearo tuuro oiso puraaepa, “Ari ita, igei vaaro Reo Taisi toupavoi rerarepa, oiso ra kopiuro rera ro-ia. Uvare oiso puraroveira, Ragai-a Pauto Oviitoaaro.”

⁸Uva Pailat vo reo uvuoro uriri iraparoepa. ⁹Oa iava vovovira koataroepa gavman kepa-ia voe Jisas akesa oiso, “Ovuva karekeuepa?” Uva Jisas viapau oiso rera vo rearo aatopareva. ¹⁰Oire uva va-a vao oa iava Pailat rerare oiso puraroepa, “Eakepa viapau ragai aatopari, raa? Auoro. Uvuiparai ra vovovira vii iava vasea. Ora tapo uvuiparai ra vii tapaa evao parikou-ia. Easi pasi viapau va vai-ia taraipauvei, raa?”

^{11z}Uva Jisas rerare oiso puraroepa, “*Vosa Pauto ro oisova viara-ia viapau viipa gorua vai vaterevori, oire ra viapau vii-ia gorua vaipe ragaipa reipasa. Osa-a eisi osa iava ro ira ragai tovorevoraovii vavaearo-ia ira vo vuriaro eisi vii vo vuriaro-ia putepavoi rutu.*”

¹²Oire uva vo reo vao uvurevoiva, Pailat raiva taraaroepa, oiso ra oai iava Jisas iava vovovira vasereve. Ovusa aue Jiu-pa irara rirovira rerare oiso puraaepa, “Vosa rera iava vovovira vasereve, oire ra viapau oiso vii-a igei reitoaaro rutu Sisa vatetoaaro. Ro ira ora rera ragare oiso puraroveira, Ragai-a king, eera Sisa vo tavukiaro ousa auepa.”

^{13a}Uva Pailat evo reo uvuoro Jisas kosi piereva. Oa iava oira rovirieipato vaaro-ia paupa pauroepa uvavu uva oisova vaisipaive oiso, Aveke Uru. Ari aue-ia Hibru reo oiso oisova va vaisipaive, Gabata. ¹⁴Oire uva vo vokia-a vao orekerovu ravaapa voki aue iare Pasova Vurei. Uva ravireo vuuta rutu-a vao oia tuguraaepa. Oa iava Pailat Jiu-re oiso puraroepa, “Rera kekepatavoi, eera Jiu reraaro king.”

¹⁵Uva rirovira rutu raga pieoro oiso puraaepa, “Rera siguri! Rera siguri! Rera tapasa evao parikou-ia!” Uva Pailat voeare oiso puraroepa, “E oiso ruipapatai ra visii reraaro king tapaa evao parikou-ia, raa?”

Oa iava reipa irara pris irara oiso puraaepa, “Viapau oiso igei irai epao ita kingtoa vai. Ari kataitoa raga, Sisa.”

¹⁶Uva va-a vao oa iava Pailat Jisas iava vasereve voea vavaearo iare, oiso ra rera tapave evao parikou-ia voeao viurupa irara reipa irara pris irara vo ruipaaaro sirova utuoro.

Jisas Tapaiva Evao Parikou-ia

(*Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43*)

¹⁷Oire uva Jisas ouiva. Oa iava rera raga evao parikou kaepareva. Uva riro urui kavuoro rerava avaaepa uvavure uva oisova vaisipaive oiso, Kukue Keru Pukui. Ari aue-ia Hibru reo oiso-ia, Golgota. ¹⁸Uva-a evoa uva rera tapaiva evao parikou-ia. Oire evoa aitereivu tapo voa tapaiva aatokorovira oiso, iravu ovaratavu iava ari iravu ovaratavu iava. Uva vaiterei vuruvuruaro-ia Jisas tovoiva.

¹⁹Oire uva Pailat oreovu tapo rigatoreva. Oa iava va tovoreva evao parikou-ia vo rigato oa oiso purapai, JISAS KING OAIVE JIU. ²⁰Uva Jisas kotoiva evao parikou-ia vo riro urui ruvara-ia, osa iava riro irara Jiu va vieipaiva voa. Uvare Pailat vo rigato purareva aue-ia Hibru reo, ora Rom reo, ora Grik reo. ²¹Uva reipa irara pris Jiu voeaaaro Pailat tavipaiva oiso purapaaro, “Viapau oiso ra oiso ragavira vo rigato purari, King Jiu reraaro. Viapau. Ari oiso ragavira uvuipauei ra vo rigato purari, Ro oiso puraroepa, Ragai-a king, Jiu reraaro.”

²²Oa iava Pailat voeare oiso puraroepa, “Vo reo oa rigatoa, eva-a oa rigato ovoi ita.”

²³Uva voea viurupa irara Jisas tapa ovoiiva evao parikou-ia. Uva oisi rera pie ovoiro auro rutu varoara rera varaaro ou ovoiiva. Oire ora voeapa vo resurapavira vara rutu rookaiva, osa voea viurupa irara katakataivira ora voeapa ouaepa. Uva kuvuto tapo rera reraaro ouiva ira-ia viapau oisoa turua vai toupaiive. ^{24b}Osa-a eisi osa iava viurupa irara ora reopaaepa oiso pura-paoro, “Viapau oiso uvuipaviei ra ro karikaripe. Ira-ia uvuipaviei ra rera-ia satupavio, oisore ra oiso piepaoro irai reesipe ro ira rera oureve.” Oire uva oisi-a eisi osa rera-ia piepaiva. Oa iava Tugoropa Vuku vo reoaro oisi iavirava oiraoepa rutu. Vao oiso-ia, ‘Ragai varaaro-ia varoara rooai vara ouoro.

Ora satupaai ragai reraaro-ia kuvupato.’
Eisi osa pieiva viurupa irara vara-ia.

^{25c}Uva evao parikou vao Jisas vaaro ruvara-ia Jisas aakoaro toupaeava aue tapo taeva, ora Maria rera Klopas vatu-avaaro, ora iriavu Maria Makdala iava. Vo resura evairo voavi toupaiiva evao parikou ruvara-ia. ²⁶Uva Jisas aakova kekereva vegei rutu ora ragai Jon ragoa oisoa kavikopareve rutu, uvare voavi tutuu pie visivi torepaveiepa. Oa iava Jisas aakovare oiso puraroepa, “*Riakova. Era vii oviitoaaro.*” ²⁷Uva ragai tavireva oiso puraoro, “*O-ia vii aakoaro.*” Oire vo vuuta raga-ia oira ouoro Maria oirava avaraepa ora ragai vo kepaaro iare voa oira tokipasa.

Jisas Kopii Ovoiroepa

(*Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

^{28d}Uva vao isivaaro iava Jisas oiso tarairoepa, Orekerovu rutu opesi ovoieie vo vokie. Osa iava Pauto vo rigatoaro ora rera iava oirao pieoro oiso puraroepa Jisas, “*Uuko regarai.*” ²⁹Uva otouvu toupaiiva botol tou oa agasiepa aue iava viniga ovi. Oa iava oavu pupupua ouiva va ruvu piesa vo ovi-ia viniga ovi. Uva uuko piropa. Uva evao kairi-ia va tuukeiva. Oa iava rera gisipoaro-ia Jisas va tovoiva. ^{30e}Uva Jisas va-ia viniga ukaio ovoiro oiso puraroepa, “*Opesiei rutu vaoviopavira ragai vo kovoaro.*” Eisi osa pura ovoiroiva, rera iava kukue goe ovoio viropa. Osa ora rera iava urauratoaaro iava vasereva Pautoa iare vorevira.

Viurupa Irara Ora Rera Iava Ovaratavu Togaiva

^{31f}Uva vo vokia vao orekerovu ravaapa vokie aue iare Tagausapa Vurei Pasova ora vao tapo Sabat vokie riroa rutu. Oa vituaro iava Jiu-pa irara reasipaaepa oiso, Teapi vo kopiuro evao parikou raga-ia toupaiive vo vokie-ia Sabat vokie. Oa iava Pailat akeiva voea kokotoaro kepikiepa, oiso ra ikavira kopiiave. Ra va iava vo kopiuro rere pieive. ³²Oire uva voea viurupa irara vaiterei kokotoaro kepikiepa avaaepa aiterea tapaiva Jisas tapo. ³³Uva Jisas-ia poua viropa rera kekesa ira kopii ovoiroepa. Oa iava viapau oiso rera kokotoaro kepikiepiiva. ^{34g}Ari iravu viurupato rera varataaro togareva aue-ia togava. Oa iava ikavira revasiva paru ovoieva ora aue uuko ovi voava

^b19:24 Eks 28:32; Sam 22:18 ^c19:25 Mt 27:55-56; Mk 15:40-41; Lu 23:49

^d19:28 Jo 13:1, 17:4; Sam 69:21 ^e19:30 Jo 17:4 ^f19:31 Diu 21:23

^g19:34 1 Jo 5:6, 8

rera iava varaua-ia. ³⁵[Uva ragai Jon vao kekeava ragoa oisi va-ia tarairaiva, va iava oiso tavitaviparai oiraopavira rutu. Eisi osa iava uvuipatai ra va oirao pieta rutu.] ³⁶^hAri ita, oa-a vao karekeiva oiso-ia Tugoropa Vuku vo rearo oiraoei vo reo oa oiso purapapeira, ‘Viapau oiso okerui kepiiverea rera iava.’ ³⁷ⁱAri oreovu-a vao oiso purapapeira voa Tugoropa Vuku-ia, ‘Irava vurapaiverea ro ira togaivora.’

**Jisas Iava Varaua
Tovoiva Aveke Rikui-ia**

(*Matyu 27:57-61; Mak
15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸Oa-a vao isivaaro iava Josep Ari-matia urui iava rera avaroepa Pailat aresa Jisas kopiire, uvare rera-a iravu disaipelto Jisas reraaro. Ari Jiu ragapa uriripaoro ora rera vo oirao piearo vataupareva. Oire uva Pailat rerapa vasereva. Oa iava Josep avaroepa Jisas iava varaua rere piesa. ³⁹^jUva Nikodimas ro ira rovvira rutu Jisas iare urioroepa vokiario, ira tapo urioroepa oavuva mer vearo geesi ovi iisi ovi. Oa iava va vavataaro rutu aue-ia uvuiepa 34 kilo. ⁴⁰^kUva vo kopii ousiva. Oa iava rera ruusiva varoa-ia oaravu tapo vearo geesiara. Oiso osa vara oisoa purapaive voea Jiu oirara tovapasa. ⁴¹Oire uva voa-a vo uva Jisas tapaiva evao parikou-ia uva oisoa oavua kovoa toupave. Oa sovara-ia oavu oira tovaso riku toupave. Ari ita, uva viapau oiso va-ia irai tova rovoiva. ⁴²Uva vo voki-a vao Jiu vaaro orekerovu ravaapa voki aue iare Pasova Vurei Oovapa. Uva vo rikui tutuu pie visivi raga toupave. Oa iava Jisas tovo-siva rera tovaoro voa vo rikui-ia.

Jisas Vorevira Toreroepa

(*Matyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

20¹Oire uva rovo voki rutu-a vao wik iava uva Maria Makdala iava vokipaua rutu urioopa vo tova iare vo osa rupavira raga toupave. Iria aveke viapau kekeeva o iria-ia vo tova riaoro-ia toupave iria peka pieiva. ²Oa iava ikauvira raga vorevira voreopa ragai ora Saimon Pita tavisia, ragoa Jisas oisoa kavikopareve rutu. Uva Maria vegei tavipaeva oiso purapaoro, “Turaro vorevira tova iava voreivo. Uva viapau taraipaiei oiso, Ovu-ia rera tovoivo.”

³Osa iava vegei ora Pita uruia iava ora vaseveiepa vo tova iare avaro. ⁴Uva ikauvira raga avaveiepa. Ari ita, uva ragai Pita-ia puteava ikauoro. Oa iava voa pou rovara viropa vo tova-ia. ⁵^mUva voa kokeesa takura viropa osa iava varoara raga kekeava. Ari ita, uva viapau oiso koataraepa rutu vo rikui-ia. ⁶Uva Saimon Pita ragai sirova utuoro rikui rutu-ia koataroepa. Oa iava voa varoara kekereva. ⁷Uva voa oavu kekereva varoa vao oa-ia rera kukuearo tavuruiva Jisas. Oire uva va eva varoa viapau oiso varari tapo toupave oara-ia rera rutu tavuruiva. Viapau. Ari evo viko uvavu raga toupave. ⁸Uva ragai tapo ragoa ira rovaraepa voare rikui-ia ragoa tapo ita voare koataraepa. Oa iava va eva kekeava. Uva oisi-a eisi osa iava oiraoraepa rutu. ⁹ⁿUva evo vuuta-ia viapau oisoa roroiovira rutu taraipaio Pauto vo rigatoaro-ia vao oa oisoa oiso purapape, Jisas vorevira toreroverea tova tapi iava. ¹⁰Oire uva vegei disaipeltoarei vorevira kareveiepa atoiare.

^h19:36 Eks 12:46; Nam 9:12; Sam 34:20 ⁱ19:37 Sek 12:10

^j19:39 Jo 3:1, 7:50 ^k19:40 Jo 11:44; Mt 26:12; Jo 20:5, 7; Lu 24:12

^l20:1 Mt 27:60, 66 ^m20:5 Jo 19:40 ⁿ20:9 Mt 22:29; Lu 24:26, 46

**Maria O Makdala Iava
Iriava Aivaroreva Jisas**

(Mak 16:9-11)

¹¹ Maria rikui raga ruvara-ia torepaoa gaupaoro. Uva voa raga gaupaoro toupavea rikui sovara-ia kokeepaoro. ¹² Oa iava aitereivu enseltoarei kekeeva aiterea popototoarei-ia kuvupasiepa kuvutoarei. Uva voa paupasiepa vo uva Jisas varaaro tovoiva, iravu oisova uva kukueparoepa, ari iravu oisova uva kokotoparoepa. ¹³ Aiterea oira Maria akesiva oiso puraoro, “Riakova. Eakepa gauparivoi?”

Uva oiso puraopa vaitereire, “Ari Turaro ragai reraaro ira voraro avu tovoisa rera vorevira voreivo vova-ia. Uva viapau taraiparai ovu-ia reraei.” ¹⁴ Uva oisi-a eisi osa puraoviva, ora poreopa rera Jisas kekesa ovusa torepaoepa. Uva viapau oiso Maria Jisas eveipaeva.

¹⁵ Uva Jisas oira akereva oiso puraoro, “Riakova. Iroupa gauparivoi? Ora iroure taraaparivoi?”

Uva Maria oiso keapaopa, Kovoia tokipato ro-ia. Oa iava oiso puraopa rerare, “Auoro. Vosa vii rera ouri, uva uvuipauei ra ragai taviri vore uva rera tovorivo. Ra voava rera kaeoro karera.”

¹⁶ Uva Jisas oiso puraroepa oirare, “Maria.”

Oa iava Maria ora poreopa rerare oiso purasa Hibru reo-ia, “Rabona.” Oa porearo oiso toupai, Tisato.

¹⁷ Uva oira tavioro oiso puraroepa, “Opeita ragai-ia pitupari. Ragoa ipa asavira tupaavoivi Aite iare. Ari kare iraou, ra araoko irara oaa taviri oiso-ia, Iparai Aite iare ragai reraaro ora visii Aitearo. Ira iare avarai Pauto, ragai reraaro ora visii reraaro Pauto.”

¹⁸ Oire uva Maria vova Makdala vorevira kareopa disaipel tavisia oiso puraoro, “Turaro kekeavoivi.” Uva voea tavieva vo reo iava vao osa oira tavieva Jisas.

Disaipel Jisas Kekeiva

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Igei disaipel Jiu asavira uriripaoro toupaiova. Oa iava kepa-ia ora igei ururao tuupaiova. Uva ravireo voa igeire rokoreva rovopa voki-ia wik iava vo voki. Uva voa Jisas igei rutu vuruvuruaro-ia toresa urioroepa oiso puraoro, “Opeita uriripata. Visii iava sopaura oavisii kavepe.” ²⁰ Oire uva oisi eisi puraroiva, igeipa ora rera iava vavaearei karekepareva ora ovaratavu rera iava. Oa iava viupara kekepaoro igei iava sopaura oaioro roru iraoiva rutu. ²¹ Uva Jisas igei ita tavieva oiso puraoro, “Visii iava sopaura uvuipai ra kave iraope. Ari ita, Aite ragai arureva oa iava urioraepa vore. Osa ita visii arupaavoivi ra avata.”

²² Uva eisi puraroiva, igei iare vavauroepa oiso igei tavioro, “Tugoropato Uraurato outavoivi.” ²³ Vosa oearovivu iava vuri vovouro vai oaive verapatavereia, oire ra oisi iavirava vo vovouro vuriara voea iava opesi ovoipape. Ari vosa viapau oisi voea iava vuriara verapata, ra oisi iavirava voea-ia tovira tupaive.”

**Tomas Jisas Kekerevoiva,
Oirao Piereva**

²⁴ Jisas ora karekeroepa disaipel irara iare vo vuutao iava vo vokia oa-ia iravu disaipelto igei iava katai tau erao (12) viapau oiso igei tapo toupaveva ro-ia Tomas. Ira iava ovaisivu-a, Didi-mas tavarato. ²⁵ Uva oisi-a eisi osa iava oearovu disaipel rera taviiva oiso, “Igei Turaro kekeiovoivi.”

^o20:12 Mt 28:2-3; Lu 24:4 ^p20:17 Mt 28:10 ^q20:18 Lu 24:10, 13

^r20:23 Mt 16:19, 18:18

Uva Tomas oiso voeare puraroepa, “Vosa viapau nilpa vuurei kekea rera vavaearo-ia, ora vosa viapau sipareo roko piea voa vo nilpa vuu-ia. Ora aue tapo vosa viapau vavaea oaa tapo roko piea vo uva rera togaivorao, oire ra viapau oiso oirao piepaa rutu.”

²⁶Oire uva katai wik isivaaro iava igei disaipel kepa sovara-ia toupaiova. Uva Tomas igei tapo toureva. Uva ora igei ururao rataoara rutu tupaiova. Oa iava voa Jisas igei vuutaaro-ia ora karekeoro oiso puraroepa, “*Visii iava sopaura kavepe.*” ²⁷^sOire uva Tomas tavireva oiso, “*Ora vii iava sipareo tovari vo-ia. Ora ragai vavaearo kekeri, ra oisi iavirava viapau vakuvakuu. Ari ragai oirao pie iraori.*”

²⁸Oa iava Tomas rerare oiso puraroepa, “*Vii-a ragai reraaro Turaro. Ora vii-a ragai reraaro Pauto.*”

²⁹^tOsa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “*Ragai kekerivoiva, ragai oirao pierivoi, raa? Osa-a eisi osa voeao oea viapau oiso ragai kekepaoro ragai oirao piepaive, oea uvuipaa ra vii vo roruaro-ia putepaoro roru iraopaive rutu.*”

Vo Toupai Vao Vituaro Iava Oa Iava Jon Vo Vukuo Rigatoreva

³⁰^uAri ita, Jisas ira oisoa oravotorovu purapareve igei disaipel osireiario-ia. Uva viapau oiso vara rutu rigatoavoi vo vukuo-ia. ³¹^vAri vao oa rigatoavoi visiipa, oisore ra va oirao pieoro rutu Jisas oirao pie iraota oiso, Ro-ia Krai. Ora aue tapo oirao pie iraota oiso, Jisas-a Pauto Oviitoaaro. Ora vo osa oirao piepata, osa iava uvuipatai ra Opesi Asa Tootoo rutu oa iraota rera iavirava.

Erao Vatara (7) Disaipel Jisas Kekeiva

21¹⁻²Uva utupa visivi vorerivira ita Jisas ora karekeroepa igei iare disaipel vo toko rovu ruvara-ia, vao Taibirias. Uva karekeroepa oisi oiso-ia igei iare, Saimon Pita, ora Tomas ira iava ovaisivu-a vao Didimas tavarato. Ari Nataniel Kena iava oiso Galili taere. Ora vegei Sebedi oviitoareiario, ora aitereivu disaipeltoarei igoa voa toupaiova. ³Uva Saimon Pita igei tavipareva oiso, “*Atarisa avaparai.*” Oa iava oiso puraiepa, “*Vigei rutu ita avapaviei,*” Oa iava uvuoa-ia avaiiepa. Uva vo rupa-ia eva viapau oiso atari kare vai ouiova.

⁴^wOire uva ravireo sikere asavira toureva ovusa Jisas rogaraua-ia toreparoepa. Uva igei viapau oiso rera-ia taraipaiepa vao oiso, Jisas-a ro-ia. ⁵^xUva Jisas igei akeoro oiso puraroepa, “*Ovii irara oaa. E atari kare vai epao?*” Oa iava rerare oiso puraiepa, “*Viapau rutu.*” ⁶^yOa iava Jisas oiso igei tavireva, “*Ovaratavu iava oiso uvuoa-ia oirapapa kuverava vikita. Osa iava uvuipatai ra riro kare vai outa aue atari.*” Oire uva oisi-a eisi osa iava kuverava roko pieiova uvuoa iava oirapapa varata iava. Uva oira roko pieiovoiva, riro kare rutu kuveraiova. Oa iava viapau oiso uvuipaiepa oiso ra oira kae pieio oira ivuoro.

⁷Uva ragai Pita taviava oiso puraoro, “*Eera Turaro!*” Uva Saimon Pita ora rakurakupa varoa veraoro kovopareva. Eisi osa iava vo reo uvureva, Eera Turaro. Oa iava va-ia varoa vorevira ora rakurakuroepa. Uva vo rakurakuva uuko rovu-ia rokoreva. ⁸Ovusa oearovu disaipel uvuoa-ia uriopaaepa kuverava ivu-

^s20:27 Lu 24:40 ^t20:29 1 Pi 1:8 ^u20:30 Jo 21:25

^v20:31 Jo 19:35; 1 Jo 5:13 ^w21:4 Jo 20:14 ^x21:5 Lu 24:41

^y21:6 Lu 5:4, 6, 7

paoro atari kareva. Uva viapau oiso tauaivira toupai va rogarauapa. Ari oiso uvuivira vo resura vatara tau (90) mita raga-ia.

⁹Uva reresa urioiepa. Oa iava voava verau viroiepa oavu tuitui kasi kekesa, ovusa atarito voa vo kasi-ia toupaveva. Ora bret tapo oa voa toupai va. ¹⁰Uva Jisas igeire oiso puraroepa, “Evo kare iava atari kare oea outavo i okareiva.” ¹¹Osa iava Saimon Pita uvuoa-ia kaero viropa kuverava ivusa. Uva oira ivupaoro urioiepa rogaraua iare. Uva riropa kare raga iava agasiopa kuverava. Okarea oiso uvuipaaepa katai vovoto vo vavae tau vo peva (153). Ari ita, uva riro kare rutu-a. Uva viapau kuverava vo kareva tokopao viropa.

¹²Oire uva Jisas igeire keeraroepa oiso, “Uriota aiosa.” Osa iava viapau irai disaipeltoa vai uvuiparoepa ra rera akereve oiso puraoro, “Irouto-a vii?” Viapau. Ari taraipaiepa oiso, Turaro-a roia. ¹³Uva Jisas bret ourevoiva, igeipa va vatevatereva. Uva oisi raga ita igeipa atarito roo piereva ita.

¹⁴Vo uvare tova iava vorevira toreroepa rera Jisas. Oire uva va-a vao vo peva piepa vuuta oa-ia igei iare disaipel ora karekeroe pa ita.

Jisas Oiso Puraroepa, Ragai Vo Raguiaro Sipsip Ragui Aio Pieri.

¹⁵aUva aio opesiiioiva, Jisas Saimon Pita-re oiso puraroepa, “Saimon, Jon oviitoaaro. Easi vii vai voea rutu-ia voeao puteparivoi vai ragaipa ruipapaoro, eke?” Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Iu Turaro. Vii kaviko iraopaavo i.” Oa iava Jisas rera tavireva oiso, “O ita, uva vii-ia vovou iraoparai oiso ra ragai vo raguiaro aio pieri sipsip ragui.”

¹⁶bUva vorerivira ita rerare oiso puraroepa, “Saimon, Jon oviitoaaro. E ragaipa ruipa iraopauei?” Oa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Iu Turaro. Ragai-ia ita taraipauei ragoa vii kaviko iraopaavo i.” Oa iava Jisas oiso puraroepa, “Oire ragai vo raguiaro sipsip ragui tokipari.”

¹⁷cUva vo peva piepa vuuta-ia rerare oiso puraroepa, “Saimon, Jon oviitoaaro. Esa pasi ragai vai kaviko iraoparivoi?” Uva va-a eva oa iava Pita iava sopaua vavataepa rutu. Uvare rerare oisi eisi puraroepa vo peva piepa vuuta-ia. Osa iava Jisas-re oiso puraroepa, “Turaro. Orekerovu rutu-ia taraipau. Oiso osa taraipauei ragai-ia, vo osa oisi vii kaviko iraopaavo i.” Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “Ragai vo raguiaro sipsip ragui tokipari.

¹⁸“Oiraopavira rutu oiso osa vii tavi iraopaavo i oiso. Voari tuariri vii raga oisoo ora asikovira toupari ora vii vo iroaro-ia takipaoro tuu iro. Oire uva oisoo vokapari vii raga asikovira rutu uruiara iare voraro uvare ava vovoupau. Ari ita, uva utupaua avukauverea. Oire ovuuta-a eva oa-ia vii vavaeoro kae piereverea, oisore ra iravu raga vii takireve tuu iro-ia. Oire oisi iava vii tuvetuvepaoro uvavure avaparo voraro uvaroare ava arapa reasipau.” ¹⁹dJisas vo oiso puraroepa, Pita utupavira kopiivera. Uva vo kopii-ia Pauto vaisiara kae piereverea. Osa puraroepa Jisas vo Pita-pa kopii reesiro. Oa iava oiso Pita-re puraroepa, “Ragai sirova utuu.”

Jisas Oreovu Purareva Ragai Iava Vao Jon

²⁰Oire uva Pita ora poreoro ragai vurapaveva ragoa oisoo kaviko iraopareve Jisas. Ragoa vaiterei sirova uturaepa avapaoro. Ragai raga ita ragoa

^a21:14 Jo 20:19, 26 ^a21:15 Jo 13:37

^c21:17 Jo 16:30 ^d21:19 2 Pi 1:14

^b21:16 Mt 2:6; Ap 20:28; 1 Pi 5:2

voari pauparaepa ovokia-ia aiopaiova uva Jisas kopukopuaro rutu-ia toupaaava, uvava oiso puraraepa, “Turaro. Irouto-a ro ira vii kosi pierevere keripa irara vavaearo iare?” ²¹ Uva Pita ragai kekeoro Jisas oiso akereva, “Turaro. Ari apeisi ragavira ro vo kopiiaro?” ²² Oa iava Jisas rerare oiso puraroepa, “Vosa ragai raga rerapa ruipara, oiso ra toupaveve vore tupaoro uva voreraverea, uva viapau oiso vii auearo-a. Ragai sirova utuu.”

²³ Osa iava vo reo vao uvarovu rutu araoko irara iare disaipel viriva avaoro oiso, Ro disaipelto viapau oiso kopi-iroverea. Ari ita, osa Jisas viapau oiso oisi rera tavireva oiso, Ro viapau kopi-

iroverea. Viapau. Ari eerare oiso puraroepa, “Vosa oiso ruipapara ra toupaveve vo vokiore tupaoro oa-ia vorevira voreraverea, uva viapau oiso vii auearo-a.”

²⁴ Ira raga-a ita ragai Jon, ro-ia disaipelto. Ragoa orekerovu rutu iava oiraopavira siposipopaava. Oa iava vo reoro rutu rigato ovoiaava vaore, oiso ra vigei rutu vao-ia tarai iraopavio oiso, O ari va vao oiraopa siposipo rutu.

²⁵ Ari ita, oaravu rutu oisoa purapaveve Jisas. Vosa voeao oea vara rutu evara rigatooro varare katakataivira ora kasivariave rutu, oire ra vo vukuro evara rigatoive rirovira. Ra vo rasio iava viapau otavukipe oisi vara rutupa evara.

APOSEL IRARA VO KOVOARO

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Oeavu vo vuku vaisiiva oiso, *Aposel Irara Vo Kovoaro*. Ari ita, oiraopavira uvuipai ra va vaisipe oiso, *Tugoropato Uraurato Vo Kovoaro*. Aue iava uvare rirovira tavitavipai rera vo kovoaro iava vo osa oirarapa rugorugooara ora tara-iaara rera varaaro oisoa vatepareve. Ora vo osa aposel vo kovoaro oisoa oirao piepareve tapo.

Uva rera ro Luk ira varei rutu vukuarei rigatoreva. Ira Vearo Siposipo Jisas iava rigato rovoreva (Ap 1:1). Oa iava aposel irara vo kovoaro iava rigatoreva vo vuku-ia vao. Ovukua rigatoreva 63 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava, vo osa Pol tapo toupaveva tuukepa kepa-ia Sisaria-ia.

Ari ita, Luk rirovira Tugoropato Uraurato iava tavitaviroepa. Ora aue iava tapo rigatoreva oaravu lotuara rovoaro varao oara-ia Pauto voeaaro oisoa toupave. Uva rovvira Pita vo kovoaro iava tavitaviroepa vo osa lotupa irara oisoa tauvapeve (Ap 1–12). Oire evo siposipo isivaaro iava Pol iava ita tavitaviroepa Luk (Ap 13–28).

1. Aposel irara vatatopopaepa Jisas vo reoro vatesa oirara rutupa, 1:1–26.
 - a. Jisas ovoiopavira aposel irara tavireva Tugoropato Uraurato iava ira vara pieverere voea tauvapasa, 1:1–11.
 - b. Judas iava vao vo uvare iravu ira rera vo tavukiaro oureva, 1:12–26.
2. Turaro voea tavireva oiso, Vosa Uraurato outavere, ra Jerusalem iava rovota ragai vo reoro tavitavipaoro, 2:1–8:3.

3. Turaro voea tavireva oiso, Vore avata Judia taere iare ora Sameria-ia Vearo Siposipo iava tavitavipasa, 8:4–12:25.
4. Pol vaaro iava kovoa vo osa Jisas vo kovoaro purapaoro avaroepa voraro rutu uruiara-ia, 13:1–28:31.
 - a. Rovopa voka Pol vaaro Jisas vo reoro kaepaoro, 13:1–14:28.
 - b. Riroa rutu paua puraiva vo Jerusalem-ia, 15:1–35.
 - c. Eraopa voka Pol vaaro Jisas vo reoroava, 15:36–18:22.
 - d. Vo pevapa voka Pol vaaro Jisas vo reoro kaepaoro, 18:23–21:19.
 - e. Pol tuukepa keparo-ia toureva vo Jerusalem-ia, ora Sesaria-ia, ora Rom-ia, 21:20–28:31.

Jisas Reo Ovoi Puraveva Auere Tugoropato Uraurato

1^hVateto oaa, Tiofilas, viipa rigato rovoavora voviri vo siposiporo iava ora vo kovoro iava varao oara oisoa purapeve Jisas. ²Oara rovoreva osa vorevira iparoepa. Uva varao tapo reoreora voeapa vatereva vo Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava, oiso ra vara purapeve, voeao aposel irara oea reeresireva Pauto vo kovoaro purapasa. Oire va isivaaro iava iparoepa vuvuiua iare ³i^aue-ia vo resura tau (40) vokiro rera kopiiaro isivaaro iava. Oa iava voea iare aposel irara ora karekeroepa vorevira. Ora rera raga ora tootooro karekereva voeapa oiso ra kekeive. Ora oiso tapo uvare vo kareke-ia eva voea tapo ora reoroepa aue iava Saraaro Pauto ipa asavira touoro. ⁴Ovokivu-ia voea tapo goruvira tavireva oiso, “*Opeita vo Jerusalem-ia kavupata*. Ari voa raga tuepatai auere ovoiei reoro Pauto oa varapere vao oa iava visii taviavora tuaririvi. ⁵jOire Jon oearovu baptaisreva uukoa

^h1:1 Lu 1:1–4 ⁱ1:3 Mt 28:17; Lu 24:34, 36 ^j1:5 Ap 11:16

raga-ia. Ari tou visivi visii Tugoropato Uraurato vo baptaisaro-ia rera vaaro gorua outavere.”

⁶Uva vo aivaro-a vao oa-ia oiso rera akeiva, “Turaro, apeisi-a? E vo vokia-ia Isrel sara tore piepari vorevira oiso osa voari tuariri?” ⁷Uva voea tavireva oiso, “*Viapau oiso visii vaaro-a ra vo vuutaro-ia ora vo ivaro-ia taraita. Ari aue oaro-a Aite ira varao tovoreva vo ora rera raga vaaro-ia ruipa.*” ⁸kAri vao raga vo osa Tugoropato Uraurato uriorovere visii iare osa rera-ia gorua outa. Oa iava ragai iava oearovu rutu tavitavitavere voraro oiso, Jerusalem-ia ora Judia ora Sameria, vo taerero rutu varao ora voraro rutu rasi-toa rutu ivara-ia.”

Jisas Iparoepa Vuvuiua Iare

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁹Uva vo reo-a vao oa isivaaro iava kaero viropa ipaoro vo osa rera siitueiva. Osa rukuta rera ruueva Jisas rera vatauoro. ¹⁰lUva vuvuiua-ia siituepaepa osa iparoepa, ovusa sita pievira voea vatuaro-ia karekesiepa aitereivu kaopopatoarei-ia kuvupaoro. ¹¹mOire voeare oiso purasiepa, “Ai. Visii vao Galili-pa irara. Eakere vuvuiua ragava siituepatai? Ro-ia oirato Jisas ira ipa piervoi Pauto vuvuiua iare. Ira ita vararoverea vorevira oiso osa iparoi osa rera keketa.”

Judas Vo Tavukiaro Oureva Iravu

¹²Uva eva isivaaro iava kareaepa Jerusalem iare vova vo pukuio-ia oa vaisipaiveira oiso, Oliv Kovo Pukui, vo raivao-ia oa oisoa voare potekupape voava vo pukuia. ¹³nUva kepa oaive-ia poua viropa. Oire voava vo kepa-ia ipaaepa otugivu iare oa oisoa ipavi-

rava toupave, ivaraiapa tugi. Uva voea rutu vaisiaro-a voeao oea voa toupave oiso, Pita ora Jon, ora Jems, Andru, ora Filip vaio tapo ora Tomas, ora Batolomyu vaio tapo ora Matyu, ora Jems aue oviitoaaro Alfias, ora Saimon Selot, ora Judas aue oviitoaaro Jems. ¹⁴oUva vaea vovou raga-ia voea rutu toupave variripaoro voeao oirara, ora riakora, ora Maria Jisas aakoaro, ora Jisas araoko irara oaro tapo.

¹⁵pVo voki-ia vao Pita voea iava toreroepa reoreosa. Uva voea rutu vieiario vuvuiaro-a voeao-ia oiso, Katai vovoto erao tau (120) oirao pie vovou irara. ¹⁶qPita ira oiso puraroepa, “Visii araoko irara oaa, aue iava uvare vao Tugoropa Reo oiraoepa oreoa vatereva Tugoropato Uraurato aue-ia Devit gisipoaro. Uva vo vokia oirao piea rutu karekeepa aue-ia Judas, eera ira voea tuvvetuvereva voeao oea Jisas ouiva aue iare kort. ¹⁷Eera iravu igei iava ira oisoa oiso kovopareve osa igei.

¹⁸“Eera ira monia oureva aue-ia Jisas vuria puraoro. Oa iava oevu rera vaaro-ia monia vo rasio voriiva oa-ia koveroepa takuvira. Oa iava ora kovuaro poko pierveva. Uva sare rera iava vuseva. ¹⁹Oire uva Jerusalem-ia tou irara va-ia taraipepa. Oa iava va vaisiiva voea vo reoaro-ia oiso, Akeldama. Oa porearo oiso toupaveira, Revasi Tova.

²⁰r“Oara rutu varao toupaveira aue-ia Sam Vuku oiso,

‘Kepa oaro viapavira toupavereva. Vi-apau oiso ra oirara vai iava irai voa toureva. Iravu rera vo kovoaro ourevereva vao oa oisoa pitupareve.’

²¹“Uva irai vo kovo ou iraorevere, vo kovo aue iava tavitavisa torearo Turaro Jisas. Oa iava voeao sirova utur-

^k1:8 Ap 2:1-4; Jo 15:27 ^l1:10 Jo 20:12

^m1:11 Mt 24:30; Mk 13:26; Jo 14:3 ⁿ1:13 Lu 6:14-16 ^o1:14 Ap 2:1, 46

^p1:15 Ap 6:3 ^q1:16 Jo 13:18 ^r1:20 Sam 69:25, 109:8

overe oea oisoa rera sirova utupaave Jisas ora igei tapo. ²²Vo voki-a vao-ia ovokia rutu-ia Jon voea baptaispareva, ovokiroa rutu-ia tapo uvuipa ra igei tapo toureve ora vo ovokia-ia Pauto Jisas ipa pierewa vorevira.”

²³Oire uva voea vaiereore tore pieiva oiso aueroa Josep ora ovaisireivu vareo-ia Basabas ora Jastas rera raga ita Mataias. ²⁴Uva oiso puraoro variriaepa, “Turaro. Vii oearovu rutu vovouaro-ia taraipau. Oa iava ro igei iare kareke pieri ira igepa reesirivora. ²⁵Ira aposel kovoaro ourevere Judas vaaro oa arova vuria purarevora vore avaro opesi tapi oaro aue-ia vuria oaro.” ²⁶Uva va iava voea vao puraiva paupaua rerare Pauto vo ruipaaro sirova. Oa iava vaisiarei uveuveveiva. Oire iravu rera vaisiaro kae pierewa torevokovira. Oa iava rera tore pieiva ro-ia Mataias. Uva ora voea iare vaevira raga rera tovoiva, oiso osa voea voeao aposel irara katai tau katai (11).

Tugoropato Uraurato Vararoepa

2 ¹Uva vo osa Pentikos-pa Voki pou piropa. Uva oirao pie vovou irara ora guraaepa katai tapi raga-ia. ²Uva uri-oepa gurukoa vuvuiua iava sita pievira. Oa oiso urioepa rutu osa riroto kiuvu. Uva vo kepao rutu agasi pieva okepa-ia ora voeava paupaaepa vo guruko vao oa varaepa vuvuiua iava. ³Oire uva voea iare katakataivira karekepa oiso osa arevuoara etovira voea kukuearo-ia pausa. ⁴Oa iava rera iava vuku iraoepa Tugoropato Uraurato ouoro. Uva rera iavirava oearovu rutu pisa ro-ro rutu puraiva, ovusa voeapa gorua vatereva vo reoro purasa Tugoropato Uraurato.

⁵Uva va iava oearovu rutu urioaepa Jiu-pa irara riro vuurapa vaisi pura

irara voeao oea oisoa Jerusalem-ia toupave, voeao osararoa oisoa toupave vo uvarovu rutu vo rasitoa rutu-ia. ⁶Oire uva gurukoa uvupaoro ora gurupaaepa voea rutu. Vo osa vavagisipaaepa uvare ora reo oaive raga uru piepaiva katakataivira, vo reoro pisipisa reoro oara purapaiva. ⁷Oiraopavira. Uva voea rutu vavagisipaaepa. Oa iava oiso puraepa rirovira rutu rugorugooro, “Uvuta. Easi voeao rutu Galili raga iava urioae. ⁸Uva apeisi ragavira uvuipaviei ra ora vigei vo reoro raga uvupe vo reo oreoa-ia kakaevira touera. ⁹Uva vigei rutu oiso toupai vo-ia, vigei Pattia, ora voeao Midia, ora voeao Ilam, ora voeao Mesopotemia, ora voeao Judia, ora voeao Kapadosia, ora voeao Pontas, ora voeao Esia, ¹⁰ora Frisia, ora Pamfilia, ora Isip, ora voeao otaererovu iava oiso osa Libia-ia sovara-ia oea Sairinia ruvara-ia toupaveira, ora oearovu voeao oea Jiu-pa irara vo pitupituroaro sirova utupaaveira. ¹¹Ora Krit-pa irara, ora Arebia-pa irara vigoa rutu oiso ragavira toupai. Vigoa rutu uvuipaviei ra evoea uvupe oea goru kovoaro iava Pauto vaaro tavitavipaai.” ¹²Osa iava eisi vavagisivira rutu toupaveira oiso purapaoro, “Avoeao! Eake rutu-a vao?” ¹³Oire uva oearovu oiso puraepa vakuvakupaoro, “Easi evoea aue raga-ia airepa oviro wain ukaioaiva kokoropaai.”

Pita Vo Reoro Aue-ia Pentikos Voki

¹⁴Uva Pita aueva toreroepa katai tau katai (11) voeao rera iava oeava oiso puraroepa goruvira, “Visii rutu vao-ia Jerusalem-pa irara ora oearovu uvarovuva Jiu-pa irara visiigoa ragai uvuta. Uva ragai gisipoaro sirova utupatai rara.” ¹⁵Uva oiso puraroepa

¹1:24 1 Sml 16:7 ²2:1 Lev 23:15; Diu 16:9 ³2:4 1 Ko 12:10-11
⁴2:13 1 Ko 14:23

oearovu vo rearo pukooro, “Viapau oiso evoea kokoropaai wain iava oiso osa purapatai voeare aue-ia toupaooro vo resura vatara vuuta (9 klok) vo vokipaua. Viapau igei vo pitupituario vao vokipakou-ia ukaiopasa aue-ia wain.

¹⁶ Ari vao iava tuariri profetato Joel taviroepa oiso puraoro,

¹⁷ ^w Pauto oiso puraroepa auere ovoioipa voki-ro, Ragai reraaro Uraurato ir-ia oirara rutu vuku pieaverea voeao oea rasitua rutu-ia toupaveira oiso-ia, Voeao-ia ovii irara oavisii ora ovii riako oavisii oea taru ragai vo reoroaro siposipoiverea vo ragai vo goruaro sovara-ia. Oa-ia tapo orekerovu karekeaverea visii ovii iraraaro viovokoa osireiario-ia aue-ia areo uusi. Ari avuka irara oavisii urusiara oupaiverea.

¹⁸ ^x Ora voeao kovopa irara oaa ora kovopa riako oaa oea tapo vuku pieaverea aue-ia Urauratoa oaa. Oa iava ragai vo reoroaro kosi piepaiverea.

¹⁹ Ragai osasararovu rutupa oaravu rutu ravotoara karekeaverea vova vu-vuiua sovara-ia ora vo rasitua-ia tapo. Uva oaravu rutu tapo pu-raaverea oisi vo reesiro ravaavira oiso-ia, oaravua revasiara, ari oar-avu tuituiara, ari oaravu kupareara.

²⁰ Ari ro-ia ravireo ira rupavira taru porero viroverea. Ari ro kekira ira revasivira ora porero. Oire vara rutu-a varao oara isivaaro iava taru Turaro vo vokiario oiraopavira pou piroverea. Vo voki-a eva oa-ia pisavira touperea oa-ia rera vaaro gorua karekerverea ora kortua.

²¹ ^y Vo oiso, irouto-a ro ira Turaro areverea oiso puraoro, Turaro ra-gaivi tauvari vii goruaro sovara-

ia, eera-a ira oiso kae piereve rera orirusa.’

Eisi osa ro profetato Joel puraroepa tuariri.

²² “Isrel-pa irara visii-a vao visiigoa vo reoro uvu iraopata. Jisas ro vova Nasaret ira visiipa karekerverea rutu Pauto aue-ia oiraopara. Oa iava pisaara oiraopara rutu purarevora Pauto goruaro-ia oiso-ia, varao oara purarevora oearovu porete piepaoro ora riro gorupa kovoro tapo puraparevora. Uva vara rutu-ia varao vearovira tarai iraopata. ²³ Eera Jisas ira tapatavora aue-ia evao parikou rera kopii pieoro oevu raga vavaearo iava oea-ia viapau lotua vai. Uva va puratavora. Ari ita, viapau oiso visii vaaro-a vao-ia, ari Pauto vaaro-a vao oa puratavora, uvare visiipa rera iava vasereva. Uvare rera raga vo ravaaro-a oa oisoa voari rutu toupave tuariri. Uva vo ravaa-a eva oa vo taraiaro sirova ututaera. ²⁴ Oire uva viapau oiso kopii rera tuukevora. Oa iava Pauto rera ro-ia kae pierevora. Osiitoka eva kavurevora, oa iava tootoovira toupere Jisas. ²⁵ ^z Oisi-a eisi osa iava Devit oiso puraroepa vo rera iava ro Jisas,

‘Ro-ia Turaro Pauto ira kekepaaverea vo ora ragai puaro-ia vo irapaua. Uvare vo ragai oirapapa vavaearo-ia toupavereva Turaro ragai virivari-paoro. Ra viapau vuria vai oua.

²⁶ Eva-a oa-ia sopaua oaa agasipapeira aue-ia rorua, ora uvare tapo ragai vuurapa vaisi purapaaveira rera-ia. Vosa kopiira, eagara. Tueparaverea vo ovoioipa voki vare tuepaoro.

²⁷ Eva oa iava viapau oiso varaua oaa urauraaro kavuriverea vore kopii irara voaaro voeao uraura irara. Ra viapau va iava vaseriverea, ora oiso

tapo ra viapau oiso ra Tugoropato oara varaaro eruro.

²⁸Vii ragaipa tootoopa raiva vaterivora ora ragai vuku piepariverea aue-ia rorua, uvare ragai tapo toupaviverea vo vokiara rutu-ia.’

Eisi osa puraroepa Devit.

²⁹a^c“Visii-a araoko irara oaa, uvuiparai ra visiipa aviavi pievira tavira aue iava aaoaota oavi ro-ia Devit ira kopiioepa. Oa iava rera tovaiva aue-ia kakiua rera vouaaro. Uva va vao vigei ruvara-ia toupai vo vokie. ³⁰Uva rera profetato va iava tarairoepa vao oiso osa rera vatereva Pauto vao reo ovoi. Vo reo-a ovoiei reo oreoa-ia oiso puraroepa, Ragai vii aao irara iava irai ouaverea irai turaro piesa oiso osa vii vao Turaro. Uva va-a vao-ia oiso ragavira tarai rovoroepe Devit oiso, Utupaua taru toupaviverea ro-ia oirato Pauto reraaro Jisas Krai ro Ropoto vo rasitoa-ia. Ora kopiioverea, ora vorevira toreroverea tapo. ³¹Oa-a vao oa-ia taraipaoro oiso puraroepa Devit auere Jisas Krai vaore torea oaro vorevira, Viapau oiso Pauto rera ro-ia urauraaro iava vasereverea vore uva kopii irara urauraaro toupaveira. Ora oiso, Asi viapau varaua rerare eruperea.

³²“Ro-ia oirato Jisas ira vorevira tore piereva Pauto, ira kekeiovora ora igei osireiario iava tuu pievira. ³³Uva toupaveira vo oirapapa varata-ia uva rera tovereva rera rei pieoro Pauto. Uva vao tapo-a uvare Tugoropato Uraurato oueva ro irare Reo Ovoi purareva Pauto rerapa. Oisi-a oiso osa iava varao rutu kareke pierevo oara rutu keketavo ora vara tapo uvutavo vo-ia. ³⁴b^bIra-a ro-ia Devit viapau oiso iparoepa vuvuiua iare. Ari ora rera raga oiso puraroepa,

‘Ro-ia Turaro Pauto ira oiso puraroepa rerare Turarotoa oaa, Vo pauu oira-papa vavae oaa-ia.

³⁵Ovusa viipa urua puraa tasipasa voeao-ia keripa irara oara, vo rara voea-ia puteri.’

³⁶“Oiraopavira rutu varao Isrel sararo vao-ia tarai iraopaavere Jisas iava ro ira rei piereva Pauto. Ro-ia ira evao parikou-ia tapatavora. Oa-a vao oa iava rera roporeva rera vaisioro oiso, Krai, rera Turaro pieoro.”

Oirara Rutu Ora Voea Iava Sopaura Poreivoiva, Baptaisaepa

³⁷Uva vo reo isivaaro iava voea iava sopaura oaive vavataepa rutu. Oa iava siraoepa. Oire va iava oiso puraaepa auere Pita ora oearovu aposel irara, “Avoeao araoko irara oaio. Eake vai-ia uvuipaiei ra oai puraio?”

³⁸c^c“Oa iava Pita voeare oiso puraroepa, “Ora visii iava vovouisiro oavisii poreta katakataivira visii rutu. Ra baptaisa outa ora reesioro. Ra rera vaisiario-ia Jisas Krai tauta. Oiso ra visii iava vuriara oavisii verareve, oa iava vao Tugoropato Uraurato outavere rera vo goruarova tupaoro. ³⁹d^dVao-ia Reo Ovoi oa purareva Pauto visiire, ora aao irara oavisii, ora voearore tapo oearoa tauairo rutu tapo toupaveira, ora oearovu rutu tapo oearoa roporoporeverea Pauto ora rera iare.”

⁴⁰Uva oreorovu rutu-ia voea goruvira tavireva Pita oiso, “Ora oriruta visii vao-ia ora voearo vo vokie iavapa irara. Uva voearopa ora vatatopopatavere oearovu vuri vovou irara.” ⁴¹Oire va iava voea voeao rera reoaro uvu iraoiva. Oa iava baptaisa ouiva. Voea rutu voeao-ia oea vieiario-a vao vo peva tuku (3,000). Uva voea evoea oirao pie vovou irara tapo

^a2:29 1 Kin 2:10 ^b2:34 Sam 110:1 ^c2:38 Lu 24:47; Ap 3:19, 5:31

^d2:39 Ais 57:19; Joe 2:32; Ap 10:45; Ef 2:13

ora takutakuvuaepa. ⁴²Oa iava taraia ouiva aue sirova utupaoro aposel irara vo siposiporoaro. Osa iava voea rutu toupaiava oavu-ia ora goruaepa aue komunion aio purasa ora aue tapo variria.

Oirao Pie Vovou Irara Vo Tootooaro Iava

^{43e}Voea rutu voea-ia tavetavepaiva, uvare oaravu rutu ravoto kovoro puraiva aposel irara vo Tugoropato Uraurato goruaro-ia. ⁴⁴Oirara rutu voeao oirao pie vovou irara oea oisoa vaea kaevira toupaiave katai tapi, ora orekerovu rutu oaive oara-ia ora roorookaaepa ora voea raga. ⁴⁵Vara rutu varao oara oisoa voea ruvara-ia toupaiave oara-ia moni ouaepa oearovu ruvara-ia. Oa iava oisoa voearopa vara varao moniaro roo piepaive voeaopa apota iraravi. ^{46f}Uva oisoa vokiara rutu-ia aivaropaive Rovopa Kepa Tugoropa Kepa-ia Tempel vo katai vovou raga-ia, ora vo tapo kepara oaive-ia tapo. Uva tapo oisoa aue-ia aioara oisi raga vaeavira aiopaive voea rutu. Ora aue-ia roru vovou-ia oisoa oearovupa orekerovu vate raga-paive. ^{47g}Oa-a eva oa-ia oisoa Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive. Uva va-ia oearovu voea-ia oisoa tavetavepaive. Oa iava oisoa vokiara rutu-ia Turaro Pauto oearovu gurupareve oirao pie vovou irara voea iare.

Vuri Kokototo Vearoroepa Ira Oisoa Toupareve Tempel Iava Rataoa Riaaro-ia

3^hOvokivu-ia Pita vaio ora Jon ipasiepa Tugoropa Kepa Tempel iare aue-ia vo peva vuuta (3 klok) variripa vuuta ovaiarovi. ²Oire iravu oirato ira kavauveva aakova vuri kokototo. Ira iava kopiiepa kokotoarei. Oa iava oisoa rera

kaepaive. Uva oisoa vokiara rutu-ia rera tovopaive vo Tempel rataoa riaaro-ia. Vo ratao oa oisoa vaisipaive oiso, Vearo Ratao Rutu. Uva oisoa voa tupaoro oearovu arepareve auere moni, ovusa koatapaave Tempel sovara iare. ³Oire voava kaea-ia Pita vaio kekereva ora Jon ovusa koata rovopasiepa. Oa iava vaierei arepareva auere oaravu avu vai rerapa, oiso ra oarai vatesi rerapa. ⁴Uva tuupavira Pita rerava vurapareva. Uva Jon tapo tupaoro oiso puraroepa, “Vegei-ia vurari.” ⁵Uva va iava vaitereiva vurapareva keapaoro oiso, Ragai vatepasivoi orekevu avu vai. ⁶ⁱOa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Viapau oiso monia vaiiei ra viipa oai vateve. Ari ita, oavu raga vao-ia oa iava vii vatepaave Jisas Kraiss vo goruaro raga iava ro vova Nasaret. Uva vii tavipaa ra toreu, ra vokari.” ⁷Oire Pita rera oirapapa vavaeoro-ia pituoro rera tore piereva. Uva vo vuuta raga-ia eva oa-ia rerare goruepa kokotoarei vova ario kerureiara iava. ⁸Uva voava tokatokareva voaviva voka ovoisa. Oire vaierei tapo koataroepa vore Tugoropa Kepa vao Tempel sovara-ia tokatokapaoro ora Pautoa-ia vuurapa vaisi puraoro. ⁹Osa iava eisi oirara rutu rera kekeiva osa eisi vokareva Pautoa-ia vuurapa vaisi puraoro. ^{10j}Oa iava voava rerare oiso puraroepa, “Akoa, ari ro oisoa Tempel vuura rataoaro-ia toupareve moni arepaoro.” Ari ita, rirovira rugorugoo iraopaaepa vao iava oa rera-ia karekepa uva oisi vokareva.

Pita Vo Reoaro Rakorako Uru Iava Vao Solomon Vaaro

^{11k}Vo osa Pita vaio-ia pitupareva ora Jon, ovusa oearovu ikaupaoro uriopaaepa vore rakorako uru vao Rovopa

^e2:43 Ap 5:12 ^f2:46 Ap 5:42; 1 Ko 10:16 ^g2:47 Ro 14:18

^h3:1 Ap 2:46; Sam 55:17 ⁱ3:6 Ap 4:10 ^j3:10 Jo 9:8 ^k3:11 Lu 22:8

Kepa Tugoropa Kepa. Oa oisoa vaisi-paive oiso, Solomon Vo Uruaro Rakorako Uru. Osa iava oiso rirovira rutu rugorugoopaaepa voea rutu. ¹²Oa iava Pita voeare oiso puraroepa, “Ai! Eake iava vegeiva tuupavira vurapata visii Isrel-pa irara. E oiso rugorugoopatai ora vegei raga vo goruaro iava vao puravevo? Ora vao tapo vao iava torevoko vovou oiso ro oirato pievevoi? ¹³Viapau rutu. Oiraopavira, ari Pauto raga ro Pauto oaive Ebrahim vase, ora Aisak, ora Jekop. Uva eera-a Pauto oaive vigei aite iraraaro. Ari ita, rera raga-a eera Oviito Kovopato Jisas ira rei pieredora Pauto. Ira vate ragatavora rera rovirieisa kortua-ia. Rera-ia kuuvu pitupituro rutu puraoro rerare isivataera vo Pailat osireiario-ia. Oire va iava Pailat Jisas kortuoro oiso puraroepa, Rerape. ¹⁴Uva visii rutu vao-ia visiigoa rerare isivaoro ora poretaera rera karusa ro oira upopato. Oire rera kopii pietavora Torevoko Vovouto ora Tugoropato. ¹⁵^mIra upotavora Turaro ira Tootooa vatepareveira. Ro ira vorevira tore pieredora Pauto voeao ruvara iava kopii irara. Uva rera-a eera ira kekevevora vegei. ¹⁶Va-a vao oa iava Jisas oirao pievevoiva, vuri kokototo porete pieredora rera vaoro iavirava gorua, oporetea-a vao-ia oa keketavoi vo vokio vao oa karekei ro-ia ira-ia taraitai.

¹⁷“Araoko irara oaa, taraiparai vao-ia osa vao pura ragatavora vuria, uvare viapau taraipataera oiso rutu osa voeao reipa irara oavisii vo tuariri. ¹⁸Ari ita, vara rutu varao oara karekereva Pauto aue-ia profet irara gisipoaro tuariri. Oire vo tavakaro urioera Krai iare Pauto Ropotoaaro. Uva vo reoro varao oara oirao pieredora Pauto vo rera-ia.

¹⁹“Oire ora visii vo pitupituroaro tavariota, ra poreta viro. Oa iava vuriara oavisii uvuiapai verareve. ²⁰Osa iava eisi uvuiapa ra vorerivira airepa goru vaterereve, oiso osa ogoepato gorua oupareveira aioa-ia. Aue iava uvare vao raga-ia Turaro Pauto visii tapo toupere. Uva va iava Jisas visiipa siporevere, ro Krai ira roporeva Pauto visiipa. ²¹Ari ita, rera ro tou rovorevora vo vuvuiua-ia vo vuutare tuepaoro, vo osa orekerovu rutu torevoko rovorevere vo rasitua-ia. Oara iava rera voeao profet irara tavireva tuariri voea vateoro. Osa iava profet irara vara iava tavitaviaepa.

²²ⁿ“Oire uva Moses tapo oiso puraroepa,

‘Pauto profetatoa vai roporevora visii araoko iraraaro iava irai oiso osa ragai piereda. Ra irai reoaro uvupata.

²³“Oire vosa irouto rera reoaro viapau uvupareve, ira-a eera taru voea iava viro pieredora rera opesi piesa.’

²⁴Oiraopavira ita, voeao-ia profet irara oiso osa ro-ia Samyuel rovopato, ora oearovu rutu voeao oearoa oiso rera sirova utupave vo reoro varao vatepaoro oara rutu iava tavitaviaepa vo vokiro rutu iava varao-ia.

²⁵^p“Oire uva evara-a oara iava oaravu outavere varao oara iava tavitaviaepa profet irara voari tuariri. Visiigoa Pauto vo Reo Ovoiaro sovara-ia toupata oreoa iava vigei tuariripa iraraaro tavireva oiso,

‘Ebrahim, vova vii ovii iraraaro oea iava taru viraakoa karekeperea vore oearovu rutu-ia vo rasitua-ia.’

²⁶Pauto Oviitoaaro roporeva rera sipo rovosa visii iare, oiso ra visii rutu viraakoreve aue, ra vuriara oavisii iava poreta viro.”

Pita Vaio Ora Jon Tovoiva Tuukepa Kepa-ia

4⁴Oire vo osa voea tapo oirara ora reopasiepa, ovusa poua viropa oearovu oirara oiso osa pris irara, ora Sadyusi-pa irara, ora ro rovopatoa rutu vova voeao iava oea oisoa Tugoropa Kepa Tempel tokipaive. ²Uva va iava rirovira kasipupaaepa vo siposiporo iava oara vatesiva oirarapa oiso osa vao-ia oa-ia oiso purasiepa, “Voea rutu taru oirara vorevira toreaverea Tootooa ouoro oiso osa pieverora ro-ia Jisas.” ³Oa iava vaierei iava gasiiva vaierei tuukesa uva vaiereire vokiepa voa. ⁴^rAri ita, riro irara rutu Pauto vo reoroaro oirao pieiva vo reo oa vatesiva. Eva-a oa iava voea rutu vieiario aue-ia uvuiaepa, vo vavae tuku (5,000) voea rutu uvuiario voeao oirao pie vovou irara.

Kaunsel Irara Osireiario-ia Vaiterei Kortuiva

⁵Uva katai voki putevoiva, voea rutu ora guraepa Jerusalem-ia. ⁶Oiso-ia tokipa irara, ora oevu oira vasi irara, ora oevu voeao Reo Taisi iava siposipopa irara, ora ro tapo Anas Rovopato Pristo, ora Kaiafas, ora Jon, ora Aleksanda, ora voea rutu voeao Rovopatoa rutu voeaaro. ⁷Uva ora voea sovara-ia aposel irara tovoiva. Oa iava oiso voea akepaiva, “Aa vo goru-a, ora aa vo karopo-a oa iava varao purapatavo visii oira akukuro?”

⁸^sOire Pita Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava oiso puraroepa voeare, “Visii vao oirarapa uutupa irara reipa irara ora oira vasi irara oae Isrel-pa irara. ⁹Vosa taraia oupata vegei-ia vava vegei rovirieipasa vao-ia vegei vaoro

vearo kovo oa-ia ro porete pievevora vuri kokototo. Uva uvuipatai ra rera kekepaoro rugorugoo iraopata. ¹⁰^rRo Jisas ira vo goruaro-a vao oa aviavi pie iraopaavoi visiipa vao-ia ora voeao Isrel-pa irara. Ari ita, rera raga ro-ia Jisas Krai ro vova Nasaret ira tapatavara aue-ia evao parikou, oa iava rera tore pieverora Pauto aue iava kopiario. Ira vo goruaro-a vao oa oiso ro porete pievora vuri kokototo ira tapo toupatavovi vo vokie. ¹¹^uRo-ia Jisas irare isivataera oiso osa vao vo reo-ia rera iava Jisas aveke tuuta oreoa toupai Tugoropa Vuku sovara-ia oiso,

‘O-ia aveke iriare isivaaera kepa paupa irara. Uva utupauavi oiso karekeoi kukuuvu tuuta oira o aveke.’

¹²^vUva viapau irai vova rasitoo-ia uvuiparoi irai ita ousa vore Pauto ruvara-ia. Viapau rutu. Ari ro raga vaisiario-a, ira vigei kae pievererea utupau ro raga, Jisas Krai.”

¹³Oa-a eva oa iava vaierei-ia tarai iraopaaepa voeao Jiu iava voea reipa irara, uvare viapau uriripasi goruvira rutu reopaoro. Uva oiso tapo oisoa taraiapaave, Asi vaitereo viapau oiso skulsiepa, ora viapau vigei vo taraiario ousivora. Oa iava rirovira rutu oiso rugorugooapaepa, uvare vaierei eveipaiva oiso, Easi vaitereo Jisas tapo oisoa toupasi. ¹⁴Ari ita, rera vurapaiva ita ro-ia oirato ira vorevira vearoroepa. Uva viapau oiso uvuipaaepa oiso ra oreovu avu vai puraive va iava eva rera-ia.

¹⁵Oire vaierei kosi pieiva Kaunsel Kepa iava. Oa iava vaierei-ia ora reopaaepa rirovira rutu rugorugooapaoro vaore oa purasiva. ¹⁶Uva oiso puraaepa vaiereire, “Avoeao, eake vai purapere vaiereire? Ari ita, oiraopa rutu ita vao oa purasivora ravoto kovo rutu puraoro

⁴4:1 Lu 22:4; Mt 3:7 ^r4:4 Ap 2:41, 3:1 ^s4:8 Ap 13:9 ^t4:10 Ap 3:6, 2:24

^u4:11 Sam 118:22; Ais 28:16 ^v4:12 1 Ti 2:5-6

oirara rutu osireiario-ia voeao Jerusalem-ia tou irara. Uva viapau uvuipaviei ra oiso puravio, Easi viapau oavu avu vaiei vao-ia.”¹⁷ Oire vaitereire oiso puraaepa voea raga ora reopaoro, “Vearopai ra oisivu avu rutu ora vaiterei raga-ia vape. Ra viapau rutu avape oearovu siposiposa ro iava Jisas. Teapi oearovu iare ita avape ra va-ia taraiave.”¹⁸ Uva va isivaoro iava vorevira ita vaitereire keeraepa. Uva voava oiso vaiterei vearovira rutu vosipaiva oiso vaiterei tavipaoro, “Opeita vo vaisio iava ita Jisas-pa vaisi oearo ita siposiposivere.”

¹⁹Uva Pita vaio ora Jon oiso ragavira voea akepasiva voea vo reoroaro pukooro, “Eake vai vearopai vo Pauto osireiario-ia, visii vo reoroaro sirova utusa, eke Pauto vo reoroaro? Oire varei vearovira rookata, aa vao vearopai.”²⁰ Viapau rutu uvuipaiei ra varao kavuio oara kekeiovora ora vara uvuiovora.”²¹ Oire va iava vorerivira vaitereipa oreovu ita goru pie reo vateiva. Oa iava vaiterei iava vaseiva. Uvare viapau uvuipaaepa oiso ra raiva vai kekeve ra oai-ia vaiterei vuri pieive. Aue iava uvare vao ragare vorevira rugurgooaepa oearovure voearo oearoa tapo vova ratau Pautoa-ia vuurapa vaisi pupapaiva va-ia vao vaiterei vo kovoario-ia, oa-ia ro porete piesivora vuri kokototo.”²² Rera-a ro irare vo resura tau (40) ivaro puteva. Uva uvuiparoi ra vorevira vokareve vo vokio-ia.

Oirao Pie Vovou Irara Uriri Asavira Variripaaepa

²³Oire uva va iava ora vaiterei iavapa irara iare avasiepa voeapa siposiposa vo reoro rutu iava varao oara puraiva voeao rovopa irara rutu pris irara ora oira vasi irara.”²⁴Uva vo siposipo uvuoro katai

guruko raga puraiva varirioro vaeavira rutu oiso, “Pauto riro gorutoa rutua vii Turaro. Vii raga varao purariva oiso-ia, vuvuiua, ora rasito, ora avakava, ora orekerovu rutu varao oara sovarai toupaveira.”²⁵Uva vii raga vo reoria Tugoropato Uraurato oara iava Devit gisipoaro-ia ro vii kovopatoaaro oara-ia oiso purauepa,

‘Eakere osararovu kasipuvira toupaveira. Ora eakere oearovu vo kovoro-ia reesiara pura ragaiva akukuvira.

²⁶Uva voeao-ia oira vasi irara oea oisoa rasitoo-ia toupave ora ravaapaoro uutuvira. Ora oearovu tapo voeao tokipa irara oearoa rutu ora guruaepa uva voava rerare ro Turaro Pauto kasipuaepa ora auere tapo Krai rera reraaro ro Ropoto.’

²⁷“Oiraopavira osa toupai vo-ia. Uva voea voeao ora guruaera auere vii Oviitoaarore kasipusa ro Jisas ira roporiva rera siposa Airereito Kovopato. Uva voea-a voeao-ia oea ora guruaepa oiso-ia, Herot-a ro-ia, Pontias Pailat-a ro, ora Isrel-pa irara, ora oearovu ratau tou irara.”²⁸ Oisi ragavira otakutakuvua vao puraiva oiso osa vii vo goruaro ora vii vo ruipaaro reesireva, oisore ra oisi kareke iraope.”²⁹ Turaro, igei tauvari voea vo reoro uvuoro kasipu reo, oiso ra viapau uriripaio vo osa vii vo reoroaro goruvira puraio.”³⁰ Ora vo osa vavaea oara toveri vo oearovu porete piepaoro, auere ra ravaa reesiro ora karekepe ora ravoto kovoro tapo vao iavirava Jisas vaisiario vii reraaro Airereito Kovopato.”

³¹Uva vo varirio isivaaro iava kepa vao rikerikeepa ravurikeoro. Uva voea rutu tapo agasiaepa Tugoropato Uraurato vo goruaro ouoro. Eva-a oa iava

^w4:19 Ap 5:28-29

^x4:24 2 Kin 19:15

^y4:25 Sam 2:1-2

^z4:26 Hi 1:9

^a4:31 Ap 2:2, 4

uriri asavira oisoa Pauto vo rearo vatepaive.

Orekerovu Rutu Voea Varaaro-ia Oisoa Vaeavira Raga Pitupaive

^{32b}Oire uva voeao oirao pie vovou irara oea aue raga-ia oisoa toupai katai vovou ora katai tootoo. Uva viapau oiso ra irai voea iava oiso puraro, “Eva-ragai vaaro.” Oapa viapau oisi oa-ia touiva kataia raga-ia vaea rugugoo. ³³Uva aueva gorua voeao aposel irara Turaro Jisas torearo iava sipoipoiva. Osa iava riroa-ia touiva gavaurea ora tauva vereopa vovou-ia. ^{34c}Uva viapau irai voea iava apotavira oisoa toupave, uvare kepaara ora rasiara oaive-ia oisoa voria oupaave varao oara oisoa voea ruvara-ia toupave. ³⁵Oire vo voriro evara oara oisoa oupaive oara oisoa tovopaive aposel irara ruvara-ia. Uva voava oisoa vara oupaoro voearovio roo piepaive apota irara.

³⁶Ro Josep ira oisoa vaisipaive oiso, Banabas. Ovaisia porearo oiso ragavira oisoa toupave, Vearopa Reoro Vateto. Eera Livai-pato Saipras iava rera. ^{37d}Uva oisoa rera vaaro rasia toupave, oa-ia voriroepa monia ousa aposel irarapa.

Vo Ananias Vaio Iava Toupa Ora Sapaira

5 Uva ita, iravu-a ro-ia rera vaisiara, Ananias ora vatuava o-ia, Sapaira aiterea tapo oavu oaesi-ia rasia vori ousiepa monia ouoro va-ia. ²Ari ita, aiterea vaitereo monia ou ragasiva auero oaesi rutu voriaro-ia. Uva okarutuvu-ia pitureva ora rerapa. Uva vatuava tapo taraiopa va-ia, osa okarutuvu raga ouoro vava avaroepa aposel irara vatesa va. ^{3e}Oa iava Pita oiso puraroepa rerare, “Ananias. Apeisi ragavira iava ora vii

iava sopaua iava vaserivoi Seten-pa? Oa iava voua-ia piturevoi. Uva vo pitupitu-a vao kuuvua purarivo Tugoropato Uraurato keaoro ora viipa moni-ia karutuoro rasia voriaro. ⁴Vo osa vori asavira rasia oisoa toupave, uva voa-a eva uva oisoa vii raga vo rasia oisoa pitupari. Uva va isivaaro iava vo rasi voriiivo viipa. Oa iava va voriaro tokirivo. Oire uva apeisi ragavira vovouisi oara pierivo? Rera tapo Pauto kearivo. Viapau oiso oirara raga kearivo vao-ia. Viapau rutu.” ⁵Uva va iava Ananias vo reo uvuoro kove ovoiroepa kopii ovoiro. Oa iava voea rutu rera iava uvuiva va iava eva osa pieriva kopiioro ora uririaepa rutu. ^{6f}Uva oearovu rera ruuoro rerava kosia viropa rera tovasa.

⁷Oire vo peva vuuta (3 aua) isivaaro iava urioopa vatuava oaro. Viapau oiso rera-ia taraipaoro oiso, Ro kopiiroe, ra oa-ia koataopa. ⁸Uva Pita oira akereva oiso, “E vo monia vao-ia rasia oaesi voriaro?” Oa iava oiso puraopa, “Aure. Eisi ita osa torevokopai.” ⁹Osa iava Pita oirare oiso puraroepa, “Apeisi irao iava vei rutu vaea vovou purasivo Tugoropato Urauratoa-ia kokaraoro Pauto reraaro? Uvuipau ra voea kukuukuaro uvuri ovusa vii kaesa vorepaave vova uva vatuatoa oara tovapa tapi.” ¹⁰Oa iava kove ovoiroepa kopii ovoiro. Uva voava vokapaoro vo gerepa kekeiva. Oa iava oira kaeiva oira tovasa voari vatuato tova ruvara-ia. ^{11g}Uva voea voeao lotupa irara ora oearovu oea rutu vaitereo iava uvuoro rirovira rutu uririaepa.

Riroara Puraiva Ravaa Reesiro Ora Ravoto Kovoro

^{12h}Oire voeao aposel irara osasarovu rutu ravoto kovoro puraiva

^b4:32 Ap 5:12 ^c4:34 Ap 2:45 ^d4:37 Ap 5:2 ^e5:3 Diu 23:21; Lu 22:3
^f5:6 Jo 19:40 ^g5:11 Ap 19:17 ^h5:12 Ap 2:43, 3:11, 4:32

oirara rutu vuutaaro-ia. Oa iava voea rutu vaea vovou puraiva. Uva ora guraaepa rakorako uru-ia Solomon vaaro. ¹³Oearovu voearo lotu asa irara oea viapau voea tapo ora guraaepa uvare uriripaaepa. Ovusa oearovu oisoo voea iava aposel irarapa avivikepaave. ¹⁴Ari ita, oearovu oearoa Turaro-ia oirao pie vovou rutu purapaiva, oearoa voea tapo ora guraaepa ora takuvuoro. ¹⁵Oa iava voraro rutuva oearovu uriopaaepa oearovu kaepaoro, upiapa irara vore raiva. Uva voeapa urupaiva vo raiva puaaro aue-ia mat ora uru rakorakoro-ia tapo auere rugoopaoro, Vosa Pita voea-ia putepaoro vokaparevere, ra uveiotoa oaro kavupareve voea-ia rera verapaoro voea iare osa voea ruupareve uveiotoa oaro voea porete piepaoro. ¹⁶Uva vo uruiro tapo uriopaaepa ouruiroa oisoo Jerusalem-ia ruvara-ia toupaiave, ouruiroa oearovu upiapa irara sipopaiva ora oearovu oearoa-ia oisoo tugara kopiuro toupaiave. Oa iava vorevira voea porete pieiva.

Vo Tavaka Iava Toupai Vao Oa Karekepa Aposel Irara-ia

¹⁷oara-a evara ravoto kovoro riirireva kasipuoro Rovopato Pristo ora oearovu rera iava Sadyusi-pa irara. ¹⁸Osa-a eisi osa iava aposel irara ouiva voea tovosa tuukepa kepa sovara-ia. ¹⁹Uva vokiuro urioroepa Turaro purapurapatoaaro ensel rataoa karusa. Oa iava voea kosi piereva rataure. Uva oisoo puraroepa, ²⁰^kAvata. Uva Rovopa Kepa-ia Tempel toutavere, ra voa toupaooro voea rutu oirara siposipota vao iava tootoo, Airepa Tootoo oa vo toupaiivoi Jisas vo raivaaro-ia.” ²¹^lEva-a oa uvuoro

avaaepa Tempel iare vo reoro-ia rovosa vara vateoro.

Uva Rovopato Pristo urioroepa ora voeao rera iavapa irara tapo. Oa iava voeao Kaunsel irara guru pieiva voeare keeraoro voeao Isrel-pa irara oira vasi iraraaro. Uva va isivaaro iava oearovu aposel irara ousa avaaepa tuukepa kepa iava. ²²Oire uva polis irara avaaepa voare. Uva viapau voea kekeiva tuukepa kepa sovara-ia. Oa iava vura ragaoro voreaepa oisoo purasa, ²³“Igei tuukepa kepa-ia vura ragaio. Viapau oisoo irai ararava karuivo. Ari ita, tupavira raga toupaiivo tupa. Ora aue tapo uvare vo kepa-ia uutupa irara tapo toupaiivo.”

²⁴Uva va iava vo reoro uvuoro Rovopato Pristo ora iravu reito aue iava Tempel aiterea rutu oisoo rugorugoo iraopasiapa, Eake irao-a vao-ia oa pou piroi vo-ia? ²⁵Oa iava iravu urioroepa voea rutu tavisa oisoo, “Avoeao uvuta. Easi voeao epao Tempel-ia oea oirara siposipoiivoi.” ²⁶Oire reito avaroepa rera voeaoro tapo. Oa iava voea tapo aposel irara voreaepa voea rutu. Uva viapau oisoo orekevu avu vai puraiva voea-ia, uvare oisoo ragavira rugorugooapaepa, Teapi vigei iare avekeara vai vikiive.

Aposel Irara Viapau Oisoo Uriripaave Kaunsel Irarare Reoreopaoro

²⁷Uva voava voeava karea viropa voea tovosa Kaunsel irara sovara-ia. Oa iava ro-ia Rovopato Pristo oisoo puraroepa, ²⁸^m“Igei visiipa goru vosi rutu pura ragaiovoraoro oisoo, Opeita vo vaisio iava oearovupa siposipotavere Jisapa vaisi. Uva apeisi iava visii raga vo uruiro agasi pieta Jerusalem urui vo ora visii gisipooro raga iava igeipa vao vuria puraoro oisoo, Igoa rera kopii pieiovora?”

²⁹nUva Pita ora oevu aposel irara vo reo pukoiva oiso puraoro, “Igei Pauto vo reoaro sirova utu iraopaioveira. Ari oirara vo reoroaro oara tupepapeira. ³⁰Vigei aite iraraaro Pautoa-aro ira Jisas tore pierevora vovevira ro ira kopii pietavora evao parikou-ia. ³¹Uva Pauto rera rei pierevora ora rera oirapapa varata oaro-ia oiso rera pieoro, Turaro Kae Piepato, oisore ra Isrel-pa irara sopaaro oaive poreive. Oire ra va iava voea iava vuriara oaive veraparevere. ³²oOra igei-ia vao iava tavitavipa irara ora ro tapo Tugoropato Uraurato ira voearopa vatepare Pauto oearoa rera vo reoaro sirova utupaaveira.”

**Gameliel Oiso Puraroepa,
Kaunsel Irara Gavaure Visivi
Aposel Irarare Reopata**

³³Oire uva vo reoro voea sopaaro togava rutu. Oa iava voeare vovouisiro tore iraoepa. Uva oiso vovoupaapea ra aposel irara upoive voea kopii pieoro. ³⁴Uva voava vo vokia vao-ia iravu toreroepa voea iava voeao Kaunsel irara ro-ia Farisi-pato rera vaisiario, Gameliel. Eera Gameliel riro taraito Reo Taisi-ia. Irare oisoa oearovu rutu oiso purapaave, “Eera-a vearo vovoutoa rutu,” uvare reo keketoa. Oire uva toreroepa oiso purasa, “Eisivi raga ratauvi voeao aposel irara kosi pieta.” ³⁵Oa iava oiso puraroepa Kaunsel irarare, “Visii vao Isrel-pa irara vatatopopata. Teapi voeao vuri pie ragata. ³⁶Teapi oiso pieta osa iravu ro-ia rera vaisiario, Tiudas ira oisoa ora rera vaisiario raga rei piepareve. Oire riro irara rutu rera sirova utuaepa. Voea uvuiaro voeao-ia vo resura vovoto (400). Uva va iava oevu rera upoiva. Osa-a eisi osa iava oisi raga ora rigaaepa

voeao vo resura vovoto ora opesi pieoro. ³⁷Uva voea isivaaro iava iravu ro-ia rera vaisiario, Judas ira karekeroepa aue-ia vo vokia sensispa voki ro-ia Galili-pato. Uva voava riro irara ivureva ora rera iare rera sirova utusa. Ari ita, eisi ita osa ragavira iava ora opesi pieroepa. Uva oisi raga voeao utuaepa rera voeaaro. ³⁸pAri ita, vo vokia-ia visii tavipaa oiso, Voeape, ora voea vo kovoaro tapo, ora raivara oaive. Oara tapo evara opesi ragapere, vosa voea raga varaaro oira turo. ³⁹qAri vosa voea varaaro vova Pauto, ra viapau oiso uvuipatai ra voea-ia puteta. Uva oiraopavira pasi oiso, Easi visii vai raga Pauto upopatavere.”

**Aposel Irara Roruiva Ariia
Oupasa Jisas Vaisiario-ia**

⁴⁰rOsa-a eisi osa iava Gameliel vo reoaro sirova utuaepa. Oa iava voeare aposel irara keeraaepa. Uva voea ragi-iva voeare goruvira oiso purapaoro, “Opeita Jisas vo kovoaro iava tavitavipatavere.” Uva va isivaaro iava voea eakaiva. ⁴¹sOire Kaunsel-pa irara kavuiva roruoro, uvare Pauto voeapa reoa reesireva oiso puraoro, “Uvuitae ariia ouoro varao rutu vearopa kovoro kareketavoiva Jisas varaaro.” ⁴²tOa iava vokiara rutu-ia vo Rovopa Kepa-ia vao Tempel ora vo kepaara tapo vo siposipo oisoa vatepaive Jisas iava oiso, Pauto reraaro ro-ia Ropoto.

**Erao Vatara (7) Oirara Reesiiva
Aposel Irara Tauvapasa**

6 Ovokivu-ia utupaua uva disaipel vieiario riroepa. Uva voea raga iava oearovu Jiu-pa irara Grik reo-ia oisoa reopaave voeaore oea oisoa Hibru reo-ia reopaave oiso purapaoro, “Uva apeisi

ⁿ5:29 Ap 4:19 ^o5:32 Lu 24:48; Jo 15:26; Ro 8:16 ^p5:38 Mt 15:13

^q5:39 Ap 7:51, 9:5, 11:17 ^r5:40 Mt 10:17; Mk 13:9

^s5:41 1 Pi 4:13, 16; Jo 15:21 ^t5:42 Ga 1:16

viapau vairopa raroe riako igei iavapa riako uvuivira aioara vai vatepaiveira vokiara rutu-ia?” ²Uva oiso puraaepa voeao katai tau erao (12) aposel voeaore keeraoro disaipel irara, “Viapau rutu uvuipaiei ra Pauto vo rearo vatepa kovo kavuio okovorovu raga tokioro. ³Uire ora visii raga iava erao vatara vaire taraata torevoko sopa irara vai. Voeao oea vukupaveira aue-ia Tugoropato Uraurato rera vaaro tauva ouoro, ora aue tapo vosa riro tarai irara vai. Oa iava uvuipaiei ra voea reesiio vo kovo tokipasa aio vatepa kovo. ⁴Uvare igei vaaro oiso toupai, Igoa variripaivere, ora vo reo vatepaivere siposipopaoro.”

⁵Uva va iava oiso puraaepa, “O ita vearopai.” Oa iava Stiven reesiiva ro ira aue-ia Tugoropato Uraurato vukuroepa ro riro oirao pie vovouto. Ora voeao tapo reesiiva oiso-ia, Filip, ora Prokoras, ora Naikena, ora Taimon, ora Pamenas, ora Nikolas Antiok iava rera ouruia oisoa ratau toupave tauai, ira Jiu vo pitupituario sirova uturoepa. ⁶Uire voea tovoiva aposel irara ruvara-ia. Uva variria isivaaro iava voea-ia vavaeara tovoiva voea-ia ovoiei reesi puraooro.

⁷Uire Pauto vo rearo ora sikataepa. Uva disaipel vieiario riroepa. Oa iava riro irara pris irara vo reo vao oirao pieiva.

Vo Stiven Iava Toupai Uvare Rera Tuukeiva

⁸Oire uva Stiven vukuroepa gavaurea-ia ora gorua uvare Pauto vaaro-a tauva. Ira varao ravaa reesiio purareva ora oira porete piepa kovo tapo. ⁹Oire oevu okepavu iava Jiu vaaro Reo Taisi Uvupa Kepa oea oiso vaisipaiveira oiso, Friman oea urioaepa ora oearovu vo taerero

iava oiso-ia, Sairini, Aleksandria, ora Silisia, ora Esia Provins evoea oea rutu kaureoaepa Stiven-va. ¹⁰xUva viapau uvuipaaepa oiso ra tarai oaro goruaro gasiive vao oa vatereva Tugoropato Uraurato rerapa vao oa iava oisoa reoreoparo. ¹¹yOire oearovu oirara vatavira vori ragaiva, oiso ra oiso vo kuvuvu puraive, “Igei Stiven uvuiovora osa Pauto vaio toviparevora ora Moses tapo vaiterei vara piepaoro.” ¹²Oa iava voea oira vasi irara aveave pieiva ora voeao riro tarai irara Jiu-pa irara oea rera vateiva Kaunsel irarapa. ¹³Uva oearovu kareke pieiva kuvuoro oiso purapaoro, “Ari ita, ro Tugoropa Tapi toviparevo ora vao Reo Taisi tapo. ¹⁴zUva rera uvuiovora osa oiso puraroera, Ro-ia Jisas Nasaret iava ira vao Tugoropa Kepa Tempel verarevere, ora vo pitupituo tapo tavariorevere oa vatereva Moses vigeipa.” ¹⁵Uva voea rutu Kaunsel Kepa-ia uvurupaoro rerava tuupavira vurapaiva. Uva oisi ragavira Stiven iava puava vurapaiva sisikorevira oiso osa ensel puaro.

Stiven Voea Vo Reoroaro Pukooro Voeapa Siposiporeva

7 Uva ro Rovopato Pisto oiso rera akereva, “E auero rutu varao torevokopai?”

²aUva Stiven oiso puraroepa, “Araoko irara oaa, ora aite irara oaa. Ro reitoo rutu Pauto ira sisikorevira karekeroepa Ebrahim iare vigei aautoaaro, vo osa Mesopotemia-ia toureva. Uva vo tou isivaaro iava aue iare avaroepa Harania. ³bUva oiso puraroepa Pauto, Rasiara oara kavuoro avau ora sara irara oara vo rasio iare oa-ia vii kareke pieavere. ⁴Oire va iava Kaldia taere kavuoro

^u6:3 Jo 21:23; Ap 1:15 ^v6:6 1 Ti 4:14, 5:22; 2 Ti 1:6

^w6:7 Ap 12:24, 19:20 ^x6:10 Lu 21:15 ^y6:11 Mt 26:59-60

^z6:14 Mt 26:61, 15:1 ^a7:2 Jen 11:31 ^b7:3 Jen 12:1

avaroepa Haran-ia toupasa, vo uvare aitetoaaro kopiioepa. Oa iava visii iare urioepa vo taereo-ia oa-ia toupatavo, uvare Pauto rera urio piereva voare. ⁵Viapau oiso rerapa rasia vai vatereva Pauto auere ra oavi-ia tasipareve. Via-pau rutu. Ari ita, voari tuariri uva Reo Ovoi-ia rera tavireva Pauto oiso, Vi-ipa taru vo rasio rutu vateaverea vii ora vii aao iraraa vaiaro. Eisi osa puraroepa vo osa Ebrahim viapau ovitoa vaiaro toureva. ⁶Uva Pauto oiso puraroepa, Ro-ia ira aao iraraaro aapaupavira toupave tauai rutu akukuvira kovopaoro. Ora aue tapo vuria ouiverea rara tauaipa irara aue-ia vo resura vovoto (400) ivaro. ⁷Voeao oea oisoa kovopa irara oaive-ia pitupaive ragai voearo, oea vo vuriaro voriaro vateaverea taru voeapa, ora voeao kovopa irara oea voava kosia viro ragaipa lotupasa vuurapa vaisi purapaoro vo-ia. ⁸Oire uva va iava voeapa reo ovoi purareva Pauto. Oa iava vao puraiva rakari verapa pitupitu vo ora voea iava. Oire voava Ebrahim Aisak kavaureva. Oa iava vo peva vatara (8) vokiro putevoiva, rera kuroreva rera rakari veraoro. Oire va iava Aisak Jekop kavaureva. Uva rera ro Jekop katai tau erao (12) arao aitearo voeao vigei aite iraraoro.

⁹“Voeao katai tau katai (11) arao ora voea iava araokoto oaive-ia voriaepa Josep rera riiriipaoro voeopa oea avapaaepa Isip iare. Ari ita, Pauto oisoa rera tapo toupaveve. ¹⁰Rera vuria iava orirureva rera virivarioro. Ora aue tapo osa riroa tarai vatereva rerapa. Uva veaotoa rutu-a ira oiso ragavira karekeroepa aue Pero osireiario-ia ro king oaive Isip-pa irara. Ira tore piereva Pero, oiso ra rerapa eraoparo Isip-pa

irara tokipaoro ora orekerovu rutu Pero vo kepaaro sovara-ia touara tapo.

¹¹“Oire uva ovokivu-ia ogoepa vuuta urioepa vore Isip taere-ia ora vo tapo Kenan taere-ia. Riroa rutua tavaka oa pou piropa vo voki-ia eva. Oa iava vigei aite iraraoro aio kasikasiaepa rutu rera-ia eera ogoeto. ¹²Oire Jekop aioara iava uvurevoiva Isip-ia, vigei aite irara oaro arureva voea ava pieoro voare Isip-ia. ¹³Uva eraopa vore-ia ita Josep voeapa ora karekeroepa araoko irara oaro, ro ira oisoa Isip vata tokipareve. ¹⁴Oa iava Josep aiteto oureva voare evoa Isip-ia. Uva voea rutu takuvuaro uvuiaro-a voeao-ia erao vatara tau vo vavae (75) rutu. ¹⁵Oire voava vararoepa Isip iare Jekop voea tapo vigei aite iraraoro. Oa iava voa kopiiaepa. ¹⁶Oire uva oisoa voa kopiipaave, oa iava vova oisoa voea kaepaive voea tovapasa Sekemia aveke rikui-ia oa vorireva Ebrahim Hemo ruvara-ia Sekem-pato.

¹⁷“Uva va iava Reo Ovoi vo vuutaaro tutuu pieva vao oare Ebrahim tavireva Pauto. Osa iava ora kavakavauaepa Isrel-pa irara Isip-ia. ¹⁸Oire uva iravu Isip-pato king tore pieiva ira viapau oisoa Josep-ia taraiparo. ¹⁹Vuri pitupitu-ia vigei aite iraraoro ratareva vatauvira oiso pieoro vo kakaero sikeo kakaero, oisore ra aite irara vo kakaero kavu ragapaive. Oa iava vo kakaero oisoa kopiipaave. ²⁰Uva vo vokia-a vao oa-ia Moses kavauroepa vearo keketo rutu oirato vo Pauto osireiario-ia. Uva voava vo peva putevoiva kekira, rera aio vatesiva aitetoarei, vo osa veguruvira toureva. ²¹Oire uva oisi-a oiso osa Moses kavu ragaivoiva aakova, Pero oviivaoro rera oueva rera aio vatesa oiso rutu osa oira ovii kakaearo, osa rera pieeva. ²²Uva voava Moses riro tarai oureva Isip-pa irara vo siposiporoaro-

ia. Ora riroroepa tapo aue-ia reoara ora kovoara.

²³“Oire voava vo resura tau (40) putevoiva ivara, oiso rugooroepa ra araoko irara oaro kekereve Isrel-pa irara.

²⁴Oire uva iravu-ia voea iava vuria kare-keepa. Oa iava Moses va kekereva rera-ia. Osa iava va tuureva Moses iravu-ia Isip-pato rera tapaoro. Oa iava kopi-iroepa. ²⁵Uva va iava oiso purarepa Moses ora rera ragare, Easi pasi ro araoko oiso purarovere ragaire vo osa riroa iava tavaka voea virivaria Pauto vo goruaro iavirava, Vearotoa rutu Moses. Riro virivari purato. Ira ragai tauvarevo.

²⁶“Uva utupa visivi aitereivu-ia pouro viropa ovusa ora upopasiepa. Osa iava vaiterei sikapaoro vaiterei goruvira tavireva oiso, Ae ora eakasi. Eakere ora upopasiei? Vei araorei raga ita vao. Vorevira ora agiagisi. ²⁷Uva ro ira iravuva ora upoparoepa ira Moses peoro rerare oiso puraroepa, Auoro, irouto vii rei pieredora, oa iava vegei sikapari? ²⁸E ragai upopaari oiso osa Isip-pato pierivorao aruvea, raa? ²⁹Oire uva va iava torireva Midian-ia tousa Moses. Oa iava voa oviitoarei kavaureva.

³⁰“Oa iava vo resura tau (40) ivaro puteva rerare. Uva purapurapato ensel rera iare pouro viropa raaka tapi vo Sinai Pukui-ia. Uva eto kasi-ia enselto karekeroepa rera iare Moses. ³¹Uva rera-a ro kekerevoiva Moses, voavire tutuu piereva rutu, oiso ra va eveireve. Uva Pauto vo reoaro rera iare urioepa viaevira. ³²Oa rerare oiso puraepa, Ragai-a Pauto vii aitearo ora Turaroaro Ebrahim, ora Aisak, ora Jekop. Uva Moses uririroepa. Uva viapau vorerivira voa vurareva. ³³Uva Turaro Pauto rerare oiso puraroepa, Tasitauo iava eva verari tasipa, uvare Tugoropa Tapi-a vo-ia uva

toupaavoiva uva tasipari va-ia. ³⁴Tavaka keke iraoavora oirara oaa-ia vo Isip. Oa iava voea gauaro uvuoro vararae voea orirusa voea virivarioro. Oire vatatopou ra vii sipo piea vorevira Isip iare.

³⁵“Ro-ia Moses irava kaureosiepa oiso puraoro, Irouto vii rei pieredora oa iava vegei sikapari vegei taapaoro? Uva rera-a ro Moses sipo pieredora Pauto turarosa, ro voea tapo voeao virivarisa vao-ia tauva enselto vaaro oava pouro viropa garepa vegovi-ia. ³⁶Uva varao tapo ravoto kovoro purareva Moses Isip-ia ora avakava-ia tapo aue Ret Si. Ira rera voeaaro oirara tuvetuveoro raaka tapi iare voeava kosiro viropa Isip iava. Oa iava vo resura tau ivaro voa voeare puteva, osa voa voea oisoa tokipareve. ³⁷Ira-a ro Moses ira Isrel-pa irara tavireva oiso, Rera ro Pauto oavisii ira visii iava oirara profetatoa vai kareke pieredere oiso irai osa ragai. Ira taru visiipa Pauto vo reoroaro vateparevere. ³⁸Ira raga-a ro Moses ira Isrel-pa irara gurureva raaka tapi voa voea tapo toupasa. Uva voa ro purapurapato ensel Moses gisipoaro iava reoroepa voeare. Oa iava voea vatereva Pauto vo reoaro goru reo oa viapau opesia vai.

³⁹“Ari ita, voea vigei aite iraraaro viapau oisoa Moses vo reoroaro sirova utupaave. Uvare oisoa oiso va purapaive, Rerape. Viapau uvuipavie ra rera uvupape, uvare orekerovu rutu vigei varaaro toupaveira Isip-ia. ⁴⁰Oa iava oiso puraepa Eron-re, Tokarasiara vai purari ora vii vavaeoro-ia. Ra oeai vigei tuvetuvepaive, uvare viapau taraipaiei Moses-ia oiso, Apeisi pieredora ira vore vigei tuvetuverevora raaka tapi Isip iava. Ira va-ia piroeroa pasi, eke. Apeisia avu pieredora? ⁴¹Uva vo vokiro-ia oavu bulmakau kakae puraiva vapa tauopasa. Uva oisi-a oiso osa iava rorupaiva rutu

vo kovo-ia vao oa puraiva ora voea vavaearo iava. ^{42f}Uva va iava Pauto voea arova isivaroepa voeapa vaseoro. Oa iava aaviikoarapa oisoa lotupaave varao oara vuvuiua-ia toupaveira. Oiso rutu osa vo rigato oisoa toupave profet irara vaaro vukua-ia vao oa-ia oiso puraroepa,

⁴³‘E ragai ragapa tauopataera vo-ia raaka tapi, ovusa vo resura tau (40) ivaro visiire putevora visii vao Isrel-pa irara?’

⁴³Viapau rutu. Asi visii vo kepa Moloko vo kepaaro lotupa kepa varo kepa kaepatavora aue tapo aaviiko rera ro oiraaro Refan pauto. Ora varao tapo oisoa kaepata oara puratavora varapa lotupasa tokarasiara. Oire uva visii topa piepaavoii rara vova eisire Babilon tauai rutu.’

⁴⁴“Uva vo-ia raaka tapi uva Lotupa Kepa varo kepa touva, okepa-ia Pauto oisoa ora rera vo reoaro vatepareve. Vo kepa-ia vao oava oisoa toupavei vigei aite iraraaro. Uva vo kepa-ia vao Pauto siposiporeva Moses tavioro oiso, Vo kepa purari oiso osa okepavu kek-eriva. ⁴⁵Voeao vigei aite iraraaro oea sirova oevu ita utuaepa vo kepa ragava vao-ia varo kepa toupasa. Uva os-ararovu rutu oisoa putepaive rara voea upopaive vo kepa ragava tupaoro vao-ia, vo vuutao-ia oa-ia oisoa Josua voeapa iraparo vo viurupasa. Oa iava voea sara irara kosi piereva Pauto voea veraoro vigei aite iraraaro. Uva oisi-a eisi osa oisoa toupavei vava vao varo kepa Lotupa Kepa vo osa Devit toupavei. ⁴⁶Uva rera ro Devit ira vo tou-ia vao tupaoro vearo vovou oureva Pautoa-ia. Oa iava Pauto arereva oiso ra vigei reraaro Jekop reraaropa Pauto tavukia vai purareve. ⁴⁷Oire eva-a oa iava Solomon rerapa kepa paureva.

⁴⁸“Ari ita, Pauto ro oiraopatoa rutu vi-apau oiso vo kepa raga-ia toupaveira oa purapaiveira vavaea-ia. Oa iava oiso puraapea profet irara,

⁴⁹‘Ragai-a Pauto ragoa vo turaropari vuvuiua-ia ora evoa rasitoo-ia. Ari evoa rasitoo-ia tasipaavoii vao paupaoro. Uva apeisi ragavira uvuipatai ra ragaipa kepa vai pauto? Uva aa vo tavukio-a vao oa uvuipai vao oa-ia tupaavereva turaroparo?’

⁵⁰Varao-ia oiso-ia vuvuiua ora rasitoo oara rutu ragai raga puraava ora ragai vavaearo iava. Uva apeisi-a? Oiraopavira-a oiso osa purarai?’

⁵¹“Visii vao-ia visiigoa viapau oiso uvupataveira. Visiigoa oiso rutu toupaveira osa voea ratau tou irara oea-ia viapau oiso oiraopie vovou vai toupaveira vo sopaura oaive sovora-ia. Uva visii-a vao visiigoa Tugoropato Urauratoare korukorupataveira vo pitupituro puraparo osa vara oisoa purapaive visii aite iraraaro tuariri.”

⁵²Uva va-a vao oa iava oiso voea akereva Stiven, “Irouto-a profet irara iava rera ira kavuiva visii aao iraraaro? Viapau oiso iraii ira kavuro viropa vaopa vuri vovou oa puraiva rera-ia. Ora voea voea upoiva oea Torevoko Vovouto vo raivaaro aviavi pieiva. Ro Tugoropato ira urioroepa, ira outavora kuuvu pitupitu-ia rera kopii piesa. ⁵³Visii vao visiigoa Pauto vo reoaro outavora pisavira enselpa irara ruvara-ia. Uva viapau oiso vo reo sirova utupataera.” Eisi osa rutu voeare puraroepa Stiven.

Stiven Vurokoiva Aue-ia Aveke

⁵⁴Vo reoro rutu voea vovouaro togava. Oa iava rirovira voea iava gisipoara keikei piropa rirovira kasipuoro rerere. ⁵⁵Ari ita, Stiven

ae-ia Tugoropato Uraurato vukuroepa. Oa iava tuupavira vuvuiua taraareva. Uva voa Pauto vo sisikorearo kekereva ora Jisas tapo, ovusa Pauto oirapapa varataaro-ia torepoarepa. ^{56g}Uva voava Stiven vao-ia oiso puraroepa, “Oiraopavira rutu vuvuiua kekeavoi oa karuvira toupavoi. Uva rera tapo kekea Ropotoaaro Oiraopato ira oirapapa varata-ia torepoari Pauto varaaro-ia.”

⁵⁷Oa iava kokiara tupaiva vo gau-paoro kasipupaoro rerare. Osa iava rerare vusi ovoiviva. ^{58h}Oa iava oearovu voea iava kuvupara oaive ririvuoro vara guruiva ro ruvara-ia rera vaisiario, Sol. Uva voea-a evoea oea rorovira rera roaro rovoiva ae-ia kort oea rera rovoiva rera vurukooro. ⁵⁹ⁱOire vo osa rera vurokopaiva ae-ia aveke. Oa iava variriroepa oiso puraoro Jisare, “Turaro. Ragai uraaraoro kae pieri.” ⁶⁰Uva voava takuro viropa oiso goruvira rutu keerasa, “Turaro. Opeita vao vuria voeapa reesiri, oiso ra utupaua va tuuri voeapa.” Oa-a vao oa isivaaro iava kopii ovoiroepa vovouisi vaseoro.

8^jUva Sol tapo gasirevoiva, Stiven upoiva.

Sol Oisoa Lotu Purapa Irara Vuri Piepareve

Uva vo voki-a vao oa-ia vao riroa rutu tavaka karekepa vo lotua-ia Jerusalem-ia. Oa iava voea rutu voava sikaa viropa ora rigaoro vorarore oiso, oearovu Judia iare, ari oearovu Sameria iare avaaepa, ovusa voea raga aposel irara voa kavua viropa Jerusalem-ia. ²Uva voa rera tovaiva Stiven voea voeao riro oirao pie vovou irara. Uva voa tovaoro gau eraro-ia gaupaiva rerapa. ^{3k}Ari ro Sol ira oisoa lotupa irara rutu vuri piepareve, ira kepaara rutu-ia koata-

paoro oisoa oirara ora riakora oupareve voea tovopasa tuukepa kepa-ia.

Veoro Siposipo Vao Oa Viriva Sameria-ia

⁴Oire uva lotu purapa irara torioro avaaepa vorarore oiso-ia, Judia-ia ora Sameria-ia. Uva voa siposipooro oisoa vokapaive ae iava Veoro Siposipo voraro ruture. ⁵Uva Filip vararoepa riro urui iare vao Sameria-ia voea tavitavisa Kraisa iava ro Ropoto. ⁶Vo ovusa voea rutu vaea vovou raga-ia toupaooro rera siposipooro sirova utupaaepa. Vo osa voeapa siposipopareva veoro reo vatepaoro voeapa. Ora oaravu tapo oara kekeiva rera-ia oira porete piepa kovoro. ⁷Riro irara tugura oea kosi pieriva ro-ia Filip, ovusa riro guruko purapaiva gau-paoro oirara iava kosi virooro. Oearovu rutu oearoa-ia oisoa rikerikepa kopi-iro tupaive, ora voeao oea iava koko-toara oisoa kopiipape oearoa rutu veoro pieriva. ⁸Oa iava rirovira rutu roruiva vo uruia.

^{9l}Ovusa iravu ro-ia rera vaisiario, Saimon ira keakea kovoro oisoa purapareve pisavira rutu oirara keakeapaoro voeao Sameria-ia tou irara. Uva oisoa ora rera raga ora rei vaisi pieparo vo uruia. ¹⁰Uva voea rutu oisoa oira vasi irara rera sirova utupaave ora voeoro oiraravi raga. Oa iava voeao oiso puraaepa, “Aveao ro-ia gorutoa rutu Pauto reraoro Saimon.” ¹¹Uva voea rutu oisoa rera sirova utupaave, rara rirovira rutu voea keakeapareve. ¹²Ari ita, vo osa Filip vo siposipooro oirao pieiva vao Veoro Siposipo ae iava Pauto vo Saraaro ora Jisas vo vaisiario goruaro, uva voea rutu oirara ora riakora baptaisa ouiva. ¹³Uva va iava rera tapo Saimon oiraoroepa rarioro. Oa iava bap-

⁸7:56 Mt 3:16; Dan 7:13 ^h7:58 Lu 4:29; Lev 24:16 ⁱ7:59 Sam 31:5

^j8:1 Ap 7:58 ^k8:3 1 Ko 15:9; Ga 1:13; Fl 3:6; 1 Ti 1:13 ^l8:9 Ap 13:6, 5:36

taisa oureva. Oire uva va isivaaro iava oisoa Filip tapo toupaveve vokiara rutuia Saimon. Oa iava vo tou-ia varao-ia tarairoepa ravoto kovoro ora varao tapo ravaa reesiro. Uva rirovira rutu rugorugoroepa varare varao-ia ravoto kovoro.

¹⁴Oire vo osa aposel irara vao iava uvuiva vo uvare Sameria-pa irara Pauto vo rearo ouiva. Oire va iava aitereivu sipoiva Pita vaio ora Jon Sameria iare. ¹⁵Uva voa pousi viropa. Oa iava voeapa variri rovosiepa areoro Pauto ruvara-ia oiso, “Tugoropato Uraurato vara pierivere voeapa.” ¹⁶^mAue iava uvare viapau voea sopaaro-ia toupaveva Tugoropato Uraurato. Ari ita, Jisas vaisiario sovara-ia baptaisa ou ragaiva. ¹⁷Oire uva va iava vavaeara oaesii tovosiva voea-ia. Oa iava voea iare Tugoropato Uraurato vararoepa.

¹⁸Uva ro-ia Saimon ira vaiereii siituereva aposeltoarei osa vavaeara oaesii-ia Tugoropato Uraurato vara piepasiva voea iare. Oa iava oiso puraroepa vaiereire, ¹⁹“Ari oiso ruipaparai ra ragai tapo vo goru vao-ia voria vei ruvara-ia, oiso ra va-ia oearoi iare ragai tapo rera Tugoropato Uraurato vara piepaa oearo-ia vavae oaa tovopaoro.”

²⁰ⁿOa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Avoeao, apeisi ragavira rugorugoopau? E uvuipauei ra vatevatearo Pauto vorevira voriri? Vii ora monia oara oa tapo opesiuvare taru kopiioro. ²¹Auro. Viapau oiso uvuipauei, uvare sopaua oara tauavira toupaveira Pautoa-pa. ²²Vii vao-ia ora poreu vuri vovou oara iava varirioro. Osa iava Pauto uvuipa ra vii vaaro vuri vovou verareve. ²³Oiraopavira rutu vii iava sopaua sisiropaa oua vukuepa aue iava riroara rutu vuri vovou vii varaaro.

Uva vii-ia ora goruepa vii varaaro vuri vovou vii-ia pituoro.”

²⁴Oa iava Saimon oiso puraroepa vaiereire Pita vaio ora Jon, “Turaro iare varirisi ragaipa tauva areoro. Ra oisi iava viapau vao karekepe ragai-ia oiso osa purasiei ragaire.”

²⁵Oire vo kovoro opesiario isivaaro iava karesiepa Jerusalem iare, uvare voeapa aviavi pievira tavitavisiepa Pauto vo rearo iava. Uva vo osa karesiepa oa iava vo raivao-ia ouruivovu-ia pousi viropa voeapa ita siposiposa vo uruiro-ia va raga iava Pauto vaaro Vearo Siposipo voa raga Sameria taere sovara-ia.

Filip Vaio Iava Ora Ro Itiopia-pato

²⁶Oire uva Turaro reraaro ensel Filipre oiso puraroepa, “Vatatopou, ra varau vo raivao-ia vova Jerusalem iava vore Gasa-ia vo raivao-ia oa raaka tapi-ia toupaveira.” ²⁷^oUva va iava vatatoporoepa varasa, ovusa vo voki-a eva vao-ia iravu Itiopia iava, rera Kwin Kandesi reraaro reito ira oisoa oira vo monia tokipareve, ira urioroepa Jerusalem iare voa lotu purasa. ²⁸Uva vo voki raga-ia kareroepa voava aue-ia karis rakorako. Uva va-ia paupaoro profet Aisaia vo rigatoaro vieipareva. ²⁹Uva va iava Tugoropato Uraurato oiso puraroepa Filipre, “Tutuu pieri karis rakorako iare.”

³⁰Oire uva voa pouro viropa va iare ikauoro. Oa iava Filip rera uvureva vo osa profet Aisaia vo rigatoaro vieipareva. Osa iava oiso rera akereva, “E va-ia taraipau eva oa iava va vieipaari?”

³¹Oa iava oiso puraroepa, “Viapau. Uvare irai ragaipa va aviavi piepareveira?” Oa iava Filipre oiso puraroepa, “Vore kaeu viro ragai tapo pausa.”

^m8:16 Ap 19:2; Mt 28:19 ⁿ8:20 Mt 10:8; 2 Kin 5:16

^o8:27 Sam 68:31; Jo 12:20

³²Poire vo vuutaro-a varao-ia oara oiso toupai vo vuku iava vao oa vieipareva,

‘Rera ava pieiva oiso osa sipsip kare oisoa kopii piepaive. Ra viapau vo kakae eva sipsip kakae oivepe vo osa oirato va oruaro siipareve. Eisi osa ro oirato ira viapau oreovu avu vai purareva osa rera-ia vuria puraiva vao.

³³Uva vo osa rera arii pieiva rera-ia vakuvakupaoro, uva viapau oiso irai voea iava oiso puraroepa, Rerape, uvare torevokoto-a eera. Uva iroutoa vai uvuiparoi ra varao vuri vovouro oaive vieireve voeao iava vo vokio iavapa irara. Evara vuri vovouro oara rera tootoaro ouiva rera kopii piesa vo rasio-ia.’

³⁴Uva va iava ro-ia reito Itiopia-pato oiso puraroepa Filip-re, “Irouto-a ro ira iava siposipopare ro-ia profetato. Ora rera raga iava-a, eke iravu raga?”

³⁵Oire uva Filip Vearo Siposipo rovoreva rera soporesa aue iava Jisas vo rigato raga iava Aisaia vo rigatoaro. ³⁶⁻³⁷Uva vaiterei avasiepa vo raivao-ia. Oa iava vo pousi viropa vao-ia uuko rovu. Uva ro Itiopia-pato oiso akereva, “E oavu avu vaiei ragai-ia oa iava viapau uvuiparai ra baptaisava oua vao-ia uuko rovu?”

³⁸Oire vo reo uvuoro karis rakorako ruu pieveva va goto pieoro. Uva va isivaaro iava varasiepa aue iare uuko rovu vaiterei vaitereo Filip vaio ora Itiopia-pato. Oa iava voa Filip rera baptaisaveva Itiopia-pato. ³⁹Uva voava kaesi viropa vovevira. Oa iava sita pievira Turaro Pauto Urauratoaro Filip kaereva vorarore. Osa Itiopia-pato viapau rera-ia tarairoepa vo osa voraro rerava avaroepa. Uva avaparoepa rera

raga Itiopia-pato raivaaro rorupaoro rutu. ⁴⁰Uva Filip Asdot-ia pouro viropa. Uva voa vokapaoro vo uruiro-ia siposipopareva. Ari va isivaaro iava eva avaroepa Sisaria iare.

Pol Porereva Vo Damaskas Raiva

9Ro-ia Sol touvira rutu oisoa gasipareve Turaro voeaaro disaipel irara upopaoro. Uva oisi-a eisi osa iava avaroepa Rovopatoa iare Pristo ²rera areva varaore rigatoara, oisore ra raiva oaro rerapa karu piro vore Jiu varaaro iare Reo Taisi Uvupa Keparo Sinagog, varao oara oisoa toupave Damaskasia. Oiso ra voa oearoi kekereve voeoro oearoa Turaro vo raivaaro sirova utupaave Airepa Tootoo oupa raiva. Oire voea oureva voea tuukeoro tuukepa kepa iare Jerusalem-ia. ³Uva vo osa avaparoepa Sol raiva-ia vao Damaskas, uva tutuu pieveva voa ovusa aviavia varaeva vuvuiua iava rera ruusa. ⁴Oa iava koveroepa vo rasitoo-ia vo reo uvuoro oreoa oiso puraeva rerere, “Sol, Sol, apeisi iava ragai vuri piepariveira vokiara rutu-ia?” ⁵Oa iava oiso akereva, “Turaro, irouto-a vii?” Uva Turaro oiso puraroepa, “Ragai-a Jisas ragoa upopariveira vokiara rutu-ia.” ⁶Uva vii tavipaa oiso, Toreu ra avau vo uruio iare oa-ia iravu vii tavirevere ragai iava vaore oa-ia uvui iraopauvere oiso ra va purari.”

⁷Vo osa voeao oea rera tapo avapaaepa oea ruruvutu ragaepa voka tuuke pieoro, uvare oiso auepaepa, Apeisi vai ragavira reoreopave. Uvare viapau rera kekepaiva ro ira reoreoparoepa auere Sol. ⁸Oire uva voava Sol toreroepa rasiua arova. Oa iava aavivira vuraveva. Uva viapau oiso irai kekereva, uvare osireitoarei rerere ausiaspa. Oa

^p8:32 Ais 53:7-8 ^q8:36-37 Ap 10:47

^r8:39 1 Kin 18:12; 2 Kin 2:16

^s9:3 Ap 22:6, 26:12; 1 Ko 15:8

iava rera kapokaporopaoro rera tuvetu-vepaoro poua viropa aue-ia Damaskas-ia. ⁹Oa iava vo peva-ia aue voki peva voosivira raga toureva, ora aio asavira, ora ukaio asavira tapo.

¹⁰Oisi-a eisi osa iravu disaipelto toupaveva Damaskas-ia rera vaisiario Ananaias. Ira kuu piereva Turaro areo uusi-ia oiso puraoro, “*Ananaias.*” Oa iava Ananaias oiso puraroepa, “*Ragai-a vao-ia.*” ¹¹Uva Turaro rerare oiso puraroepa, “*Toreu ra avau vao-ia raiva va vaisiario, Torevoko Raiva. Uva evoa akerivere auere Sol ro vova Tasas, ira epao Judas vo kepaoro-ia uva variripa taivare areparoi.*” ¹²Ira areo uusi-ia vao kekerevora, ovusa vii Ananaias rera osireiario-ia vavae tovoparivorao rera vura piesa vorevira.”

¹³Oa iava Ananaias rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “*Turaro, ro iava uvuavora riro irara rutu iava, vo osa oaravu kaureo vovouro puraparevora oearovu-ia vii voeaoro-ia oirao pie vovou irara vo Jerusalem-ia.*” ¹⁴Ira uvuipa ra igei rutu tapo tuukereve, igoa vii vaisiario sovora-ia kovopaioveira. Uvare vo rigato kaepareveira raiva pupapa rigato oa ourevora Rovopato Pristo ruvara-ia.”

¹⁵Uva va iava Turaro rerare oiso puraroepa, “*Avau, uvare ro reesivora ora ragaipa ira ratau tou irara, ora oearovu Isrel-pa irara, ora king irara tapo, ora turaro irara oearoa rutu taru siposiporevere ragai iava.*” ¹⁶Ira kareke pieavere siitokai-ia, uvare ragai iava siposiporevere.”

¹⁷Oire uva avaroepa Ananaias vo kepaoro-ia koatasa oa-ia Pol toupaveva. Oa iava oiso puraroepa ora rera vavaeoro tovooro rera-ia, “*Araokotoa oaa, Sol. Turaro Jisas ira vii iare karekeroerao vo raivaaro Damaskas ruvara-ia vo osa uriopauerao. Ira ragai siporevoi vore vii*

vorevira vura piesa vii porete pieoro, ora auere tapo ra vukuuvere aue-ia Tugoropato Uraurato.” ¹⁸Uva vo voki raga-a vao oa-ia verutara rera osireiario iava kovekoveepa. Oa iava varare ro-rooro vearovira vurareva. Oa-a eva oa iava toreroepa. Osa iava rera baptaisiva. ¹⁹Vo raverave eva isivaaro iava gorua oureva vorevira, uvare aioara aioreva.

Sol Siposiporeva Damaskas-ia

Oire voava Sol tovura raga toupaveva Damaskas-ia disaipel irara ruvara-ia. ²⁰Uva vo vokia-a vao oa-ia siposiporo voroepa Jiu varaaro-ia Reo Taisi Uvupa Keparo Sinagog keparo oiso pupapaoro, “*Ro-ia Jisas Pauto Oviitoaaro.*” ²¹Uva oisi-a oiso osa iava rirovira rugugooaepa, vo uvare va-ia eva rera uvuiva. Uva oiso puraaepa, “*Avoeao! E rera-a ro-ia ira Jisas kovopa iraraaro upopareveira Jerusalem-ia? Uva viapau oisi piesa urioroi ita vore osa oisoa voea tuukepaoro voea sipopareve aue iare Rovopato Pristo?*”

²²Vo osa rugugooa oaro goruaro riroepa rerare Sol. Oa iava voea Jiu-pa irara voea Damaskas-ia tou irara oea vavagisi piereva, uvare Jisas oiraopavira poereva voepa oiso pupapaoro, “*Krais-a Ropoto ira reesireva Pauto oiso rutu, Rerapa Kovopato.*”

Sol Jiu-pa Irara Asavira Torireva Vokiario

²³Ovokirovu isivaaro iava voea Jiu-pa irara ora guruapea, oisore ra rerare raiva vaire taraave rera kopii piesa Sol. ²⁴Uvo ovusa voea vovouaro-ia tarai ovoiroepa rera Sol. Uva kasura rataoroaro-ia oisoa uutupaave vokiario rutu-ia avi vokiario ora vokiario rera uposa. ²⁵Oa iava orupavu-ia vokiario aue disaipel irara rirova-ia pekuri rera vara pieiva rera

pute pieoro kasura kukuearo iava. Oa iava voava torireva.

Sol Jerusalem-ia Toureva

²⁶vOire vo osa Jerusalem-ia pouro vi-ropa uva oiso aueparoepa, ra oearovu tapo disaipel irara ora takuvuro. Oa iava evoea rera roruorupaiva oiso purapaoro, “Easi ro vigei keakeapare. Viapau oiso iravu-a vigei iava disaipelto.” ²⁷Oa iava aue Banabas rera oueva rerava avasa aposel irara iare. Oa iava oiso voea tavireva rera iava, “Ari ita, oiraopavira Turaro kekerevora. Uva Turaro rerava ora reoroera. Ora vo osa Damaskas-ia toupaooro voea goruvira siposiporevora vo Jisas vaisiaro-ia.” ²⁸Oire va isivaaro iava aue Sol voea tapo ora takuvuroepa voea tapo toupasa vokiara rutu-ia Jerusalem-ia. Uva voa uriri asavira siposipopareva aue iava Jisas Turaro vaisiaro. ²⁹wUva va iava voa ora reoparoepa oearovu tapo Jiu-pa irara voeao oearoa oisoa Grik-pa reo-ia reopaave. Vo ovusa voea rirovira rutu ruipapaaepa oiso ra raivaa vai rerare kekeive oia rera kopii piesa. ³⁰Vo ovusa va-ia taraoro oevau oirao pie vovou irara rera vara pieiva vore Sisaria. Oa iava voava rera sipoiva aue iare Tasas-ia.

³¹Uva voeao lotupa irara oisoa vearovira rutu gavarevira toupave vo Judia-ia, ora Galili-ia, ora Sameria-ia. Oire va iava Turaropa avivikepaoro lotupa kovo-ia goruaepa. Oa iava ora rigaaepa riropaoro aue-ia tauvaaro vao Tugoropato Uraurato vaaro.

Pita Inias Porete Piereva Vo Lida Urui-ia

³²Uva ovokivu-ia Pita vararoepa vokaoro voeao kekesa oea oisoa Jisas oirao piepaive aue-ia Lida urui-ia.

³³Vo osa voa pouro viropa uva iravu kekereva rera vaisiaro, Inias. Irare puteva vo peva vatara ivaro (8) rutu osa kerauvira raga toupave urua ivara-ia. ³⁴xOa iava Pita rerare oiso puraroepa, “Inias, Jisas Krai vii porete piepare vorevira, ra toreu. Ra urua oara torevokori.” Oa iava toreroepa Inias. ³⁵Vo osa voeoro rutu vo uruiro iava vo tupaiva oiso, Lida vata ora Saron vata oearoa rutu-a voeao oea va rera-ia ro-ia kekeoro ora voea iava sopaura oaive rutu poreiva. Oa iava rera sirova oisoa utupaave Turaro.

Dokas Vorevira Tootoopa

³⁶Oire iriavu-a o riakova disaipelva Jopa vata iava oira. Iria vaisiaro, Tabita. Uva Grik vo reoro-ia oiso, Dokas. Riro tauva purava rutu. Iria oisoa riropa kovoro vearopara purapave orekerovu vate ragapaoro apota irarapa. ³⁷Uva ovokivu-ia upia oira ouva, oa iava kopi-ropa. Oire va iava vo kopii sisuiva oira tovoa ivaraiapa tugi-ia kepa-ia. ³⁸Uva Pita-re aruaepa, uvare oisoa Lida urui-ia tutuu pievira toupave Jopa-ia. Eva-a oa iava voare aitereivu aruiva Pita ou piesa. Oa iava oiso rera tavisiva, “Ikauvira raga vegei sirova uriou, ra vorevio.” ³⁹Uva Pita tapo voresiepa. Oa iava voa pouro viropa. Uva rera ipa pieiva vo tugi iare vao ivaraiapa tugi. Uva voa rera kareke piepaoro rare riako gaupaiva varoara-ia oara oisoa purapave Dokas, vo osa oisoa tootovira toupave vairo tapo vo kovo purapaoro. ⁴⁰yOa iava Pita vairo rutu kosi piereva rataure. Uva kotupi-uairei rekuoro variriroepa. Oire voava ora poreroepa vo kopiire oiso purasa, “Dokas, toreu!” Oire va isivaaro iava eva osirei kae pieoro porete ovoiroa tokoruosa Pita vurapaoro. ⁴¹Uva oira

^v9:26 Ap 22:17; Ga 1:17-18 ^w9:29 Ap 6:1, 11:20; 2 Ko 11:26

^x9:34 Ap 3:6, 16, 4:10 ^y9:40 Mt 9:25; Ap 7:60; Mk 5:41-42

vavaearo-ia pituoro oira tore piereva. Oa iava voea ruture lotupa irara keeraroepa ora vairo raroe riako. Oa iava oira kareke piereva voeapa, uvare toopa vorevira. ⁴²Oire va-a vao oa-ia taraiaiva voeao Jopa-ia tou irara iava, oearovu rirovira rutu Turaro oirao pieiva. ⁴³Uva Pita voa toureva Jopa-ia riro vokirotutu-ia iravu tapo ira oisoa bulmakau rakariro gagopareve vara purapasa. Rera vaisiario, Saimon.

Pita Vaio Iava Ora Konilias

10 Iravu rera vaisiario, Konilias ira oisoa toupaveve Sisaria-ia katai vovoto (100) tuvetuvepato viurupa irara. Uva voeao aue iava Itali ratau tou tapi. ²Ira oisoa Pautoa-pa avivikeparo rutu vearotoa rutu lotupato ora ovii avao oaro. Riro vatevate vovouto oearovu rutupa apota irara. Ora oisoa tapo variriparo vokiara rutu-ia Pautoa-re. ³^aOire uva ovokivu-ia vo peva vuuta-ia (3 klok) ovaiarovi Pauto reraaro ensel kekereva, ovusa koataparoepea rera iare oiso purapaoro areo uusi sovara-ia, “Konilias.”

⁴^bOa iava tuupavira rerava vurapaveva uriripaoro rerapa. Uva oiso puraroepa, “Eake-a, Turaro?” Uva oiso puraroepa enselto rerare, “Vii varaaro variriara pou piropa Pautoa iare, ora vii vaaro tapo vatevatea vovou apota irarapa. Oarare rugorugoparoveira Pauto viire. ⁵Uva oeai arupari Jopa iare eerare Saimon rera raga Pita, ra urioro vore. ⁶^cIra epao tavetevira iravu ruvara-ia Saimon, ira bulmakau kare rakariro gagopareveira. Ira vo kepaoro avakava ruvara-ia toupaveira. Pita vii tavirevere rara oiso osa pierivere rara.” ⁷Va isivaaro-ia purapurapato ensel rera

arova voreroepa. Oa iava aitereivu oureva kovopatoarei ora iravu tapo upo purapato vearoto lotupato. Uva rera oisoa Konilias vearovira tauvapareve. ⁸Oa iava enselto vo reoroaro iava voea tavitavireva voea aruoro Jopa iare.

Pita Orekerovu Kekereva Areo Uusi-ia

⁹Utupa voki-ia vo urui iare tutuu pieiva evoea oira peva, ovusa Pita ivaraiapa tugi-ia varirisa kaero viropa rirotoa-ia ravireo. ¹⁰^dUva voa rirovira ogoeroepa aio ruipapaoro. Vo osa oeavu aioara rerapa ravaapaiva, ovusa rurapaveva. ¹¹^eEvo rura oa sovara-ia areo uusi oureva. Ovuiipa-ia aue vuvuiua kekereva ovusa karu piropa. Uva vo karupa-ia varapaepa aue varuere koko. Oiso osa oearovu varo kovero eoropaveira. Eisi osa rutu vo koko kekereva osa varapaepa vore rasito. ¹²Uva vo koko sovara-ia okarerovu sasaro touva oiso-ia, okarerovia vokapa karero, ari okarerovu riruvira ora voea raga-ia vokapaveira rasitoo-ia, ovusa okarerovu oea papapaveira. ¹³Oa iava vo reo oiso rera iare urioepa, “Auoro Pita. Toreu ra vo kareo upori. Ra vo kare aiorei.” ¹⁴^fOvusa Pita oiso puraroepa, “Viapau rutu Turaro, oiso ra vo kareo iava irai aioa. Uvare vuvuiiei vo karea okareroapa tugoropaveira vo-ia Jiu-pa irara vaoro sovara-ia Reo Taisi vo karepa kavupasa.” ¹⁵^gOa iava vo reo oiso ragavira ita urioepa Pita iare, “Vosa vo karero-ia okarea puraveva Pauto vearovira rutu, uva vii viapau uvuiipavei ra oiso purau vo karere, Vuri kare vao-ia Jiu-pa irara vaoro Reo Taisi varuere karepa kavupa.” ¹⁶Uva vo peva-ia aue areo uusi peva vara kekepareva. Oa iava

⁹9:43 Ap 10:6 ^a10:3 Ap 9:10, 3:1, 5:19 ^b10:4 Ap 3:4; Re 8:4; Mt 26:13

^c10:6 Ap 9:43 ^d10:10 Ap 22:17 ^e10:11 Ap 7:56; Re 19:11

^f10:14 Lev 11:4, 20:25; Diu 14:3, 7 ^g10:15 Ro 14:14; 1 Ko 10:25

vo peva isivaaro iava vo koko rutu vorevira kae piropa vuvuiua iare.

¹⁷Oire vosa evara vorearo isivaaro iava Pita rirovira rutu oiso rugorugoparoepa, Apeisi rutu vao porearo toupaivoi? Vo ovusa evoa oira peva Saimon vo kepaarore akepaiva vo kepao-ia toupaveira Pita. Oa iava poua viropa opevaa arureva Konilias rerare Pita vo kepa rataaro riaaro-ia. ¹⁸Oa iava vo peva eva oiso puraepa, “E Saimon-ei vo ira vaisiario ro-ia, Pita?” ¹⁹Oire va iava Tugoropato Uraurato oiso puraroepa rerare vo osa touvira rugorugoparoepa areo uusire, “Evo peva oea viire akepaivoi. ²⁰Toreu, ra voea iare varau. Opeita vao-ia roruorupari. Viapau oiso ra vii tuukepaive, ra voea tapo avau. Ari ita, ragai raga viire vo peva aruavo.”

²¹Vao isivaaro iava Pita voea iare vararoepa oiso purasa, “Ragai-a vao ragoare taraapata. Eakere uriotai?” ²²Oa iava oiso puraepa rera iava taviro Konilias, “Ro-ia irapato ira katai vovotopa (100) viurupa irarapa iraparoveira. Vearo vovoutoa rutu-a, uvare Pautoa-pa avivikiparoveira Oa iava Jiu-pa irara rera vaisipaiveira oiso, Vearo vovoutoa rutu. Uva Pauto reraaro ensel ira rera tavireva oiso, “Pita-re aruu, ra urioro. Ra rera uvuri. ²³Uva va isivaaro iava Pita voea koata pierewa kepa-ia. Oa iava rera tapo touiva vao tavetevira vokiario. Uva utupa voki-ia voea tapo avaroepa ora oevu oirao pievovou irara Jisas-ia voava vo Jopa-ia.

Pita Konilias Vo Kepaaro Iare Avaroepa

²⁴Ovokivu-ia poua viropa vo Sisaria-ia, vo ovusa Konilias vao voeare tueparo ora rera voavaoaro, ora vate irara oaro tapo. ²⁵Oire vosa Pita Konilias vo kepaaro-ia koataroepa. Uva Konil-

ias rerapa avivikepaoro rerare takuro viropa kotupiuarei rekuoro. ²⁶^hOa iava Pita rera tore pierewa oiso puraoro, “Ae! Eaketo-a ragai? Easi ragai-a oira-toa raga. Viapau oiso pautoa-a ragai.” ²⁷Oisi-a eisi osa ora reopaoro koatasiepa atoaro ruture oearovu oirara riro irara kekepaoro, ovusa ora gurupaaepa vao.

²⁸Oa iava oiso puraroepa voeare, “Visii rutu vao-ia taraipatai Jiu vo pitupituario oa oiso toupaveira, Viapau irai uvuiaroi Jiu-patoa vai ra osararovu raga iava iraiava uvururo tavetetoa vai, uvare viapau oiso Jiu vaaro eva. Ari ita, Pauto ragai tavirevora areo uusi-ia, oiso ra viapau uvuiarai ra vo pitupituo oirao piepaa igei vaaro Jiu, oa oisoa purapaive voeapa Reo Taisipa sopaipa irara, Visii-a vuri irara. ²⁹Oire vao oa sirova uriorai visii iare ikauvira, uvare ragaire arutaerao. Viapau oiso oavu avu vai-ia rugorugopao uriorai visii iare. Oire uva eake vaipa ruipaoro ragaire arutaerao?”

³⁰ⁱOire va iava Konilias oiso puraroepa, “Ari ita, vo resura aue voki putevoiva vo vuutaore vo peva vuuta (3 klok) ovaiarovi oa-ia variriparaera, osa sita pievira urioroera oirato ragai iare. Ira varaaro sisikorevira tourevora. ³¹Uva ragaire oiso puraroera, “Konilias, variria oara uvupareveira vii varaaro Pauto. Ora vao tapo vatevatea vovou apota irarapa vii vaaro oare tapo rugoparoi. ³²Uva oiso vovouparai ra Saimon Pita-re aruu Jopa-ia. Ira Saimon vo kepaaro-ia toupaveira tavetevira vo kepao oa avakava sirova toupaveira, bulmakau rakariro gagopato vo kepaaro. Uva vosa rera Pita uriorovere, ra vii tavireve. ³³Uva vo voki raga-a eva oa-ia viire aruraerao. Ari ita, uva vearo vovoutoa rutu-a vii, osa iava ikauvira uriou ragai iare. Oire ra vigei rutu vo toupe Pauto osireiario-ia. Ra igei taviri

^h10:26 Ap 24:14-15; Re 19:10 ⁱ10:30 Ap 1:10; Mt 28:3; Mk 16:5; Lu 24:4

rara vo reoro iava oara igeipa vaterevora Turaro Pauto viipa.” Eisi osa puraroepa Konilias.

Pita Konilias Vo Kepaaro Sovara-ia Reoreoroepa

³⁴J^jOa iava Pita siposipo rovoroepea voeapa oiso puraoro, “Oiraopavira rutu oiso ragavira taraiparai vokio-ia, Viapau oiso rovirieivira Pauto vo vovouaro toupaveira vo osararovu rutupa. ³⁵V^sosa eake sara iava irouto Pautoa-pa avivikeparo ora torevoko vovou purapareve, ira-a eera oiratoaaro Pauto. ³⁶k^vVisii rutu vao-ia taraipatai vo reo-ia oa vatereva Pauto Isrel-pa irarapa. Oa-ia Jisas Krai iava gavaurea taviroepa vao sovara-ia Vearo Siposipo [oirara rutu reraaro Turaro]. ³⁷Vo reoro-ia oreoroa kosi piepaiveira Judia iava oara roveopa vova Galili taere-ia aue isivaaro iava oiso osa siposiporeva Jon vo ora rera vaaro-ia baptaisa. ³⁸Ora oiso tapo osa vo siposipo aue iava Jisas ro vova Nasaret, uvare rera iare Tugoropato Uraurato vara pierewa Pauto ora riroa gorua, vo osa Jon rera baptaisreva. Jisas ira virireva vokaoro veaopara rutu purapaoro ora oirara rutu porete piepaoro voeoro oearoa-ia pituva Seten vo goruaro. Oara purareva Jisas, uvare oisoa Pauto rera tapo toupave. ³⁹Vara rutu varao kekeiovora oara puraparevora vo Judia taere-ia ora Jerusalem-ia. Uva rera kopii pieoro rera tapaivora evao parikou-ia Jisas. ⁴⁰Rera raga ita ira tore pierewora Pauto aue-ia vo pevapa voki. Oa iava rera karekewora oirarapa. ⁴¹l¹Ari ita, viapau oiso oirara rutupa. Ari igei raga igoa reeresireva Pauto tuariri igoa rera iava tavitavipaiveira. Igoa rera

tapo aiopaiovora ora ukaiopaiera rera torearo isivaaro-ia, vo osa kopii tapiva voreroera. ⁴²m¹Ira oiso igei tavirevora goruvira rutu, *Ava irapatai oirara rutupa siposiposa oiso, Ro-ia kataitoa raga ira reesireva Pauto oirara rutupa. Ira voea rovirieiparevora voeao oea totoovira toupai, ora voeao oea kopiiapa tapo.* ⁴³Oire voeao-ia profet irara oea rera iava tavitaviaepa tuariri oiso, Vosa iroutoa vai Jisas oirao pierewe rera-ia rarioro, oa iava rera iava vuri vovouaro verareve Jisas ora rera vo goruaro-ia.”

Ratau Tou Irara Tugoropato Uraurato Ouiva

⁴⁴n^oOire touvira evo reoro vatepareva Pita voeapa, osa Tugoropato Uraurato vararoepa voea iare oea rera vo siposipoaro uru piepaiva voa. ⁴⁵Uva voeao Jiu-pa irara oirao pie vovou irara oea tapo Pita urioroepea voare, oea rirovira rutu vao-ia tavetave irapava, uvare ratau tou irarapa Tugoropato Uraurato vara pierewa Pauto rera vatepaoro voeapa. ⁴⁶Ari ita, ro-ia Tugoropato Uraurato ira eveiiva voeao Jiu-pa irara, uvare pisa reo-ia Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva. Oire vao isivaaro iava Pita oiso puraroepa, ⁴⁷o¹“Iroutoa vai uvuiparoi ra oiso puraro, Viapau uvuipauei ra uukoa vai-ia baptaisa vateri voeapa oea Tugoropato Uraurato ouivoi oiso-ia osa igei igoa rera ouiovora?” ⁴⁸p^oOsa iava Pita voea goruvira tavireva oiso, “Visii vao-ia baptaisa ou iraota ora reesioro, ra rera vaisiario sovara-ia touta Jisas Krai.” Uva vo reo isivaaro iava rera akeiva oiso, “E uvuipau ra igei tapo tou rovoroi ovokiro-ia ita?”

^j10:34 Diu 10:17; Ro 2:11; Ef 6:9 ^k10:36 Ais 57:19; Ro 10:12

^l10:41 Jo 14:17, 22 ^m10:42 Ro 14:9; 2 Ko 5:10

ⁿ10:44 Ap 4:31, 8:15-16, 11:15, 15:8 ^o10:47 Ap 8:36 ^p10:48 1 Ko 1:17

**Pita Ora Rera Vo Kovoaro Iava
Siposiporeva Vo Jerusalem
Vao Oa Oisoa Purapareve**

11 Oire uva aposel irara ora oearovu oirao pie vovou irara oea rutu vao iava uvuiva, Ratau tou irara Vearo Siposipo oaro Pauto ouivora va sirova utuoro. ²Uva vo osa Pita kareroepa Jerusalem iare vorevira, uva oearovu Jiu iava voeao oea oisoa rakari verapa pitupitu iava siposipopaive oea Pita reroaropaoro rerava ora kaureopaaepa ³oiso purapaoro, “Auoro, vii koatauerao osaravu raga-ia voeao ratau tou irara. Uva voea tapo toupaooro aioparivora voeao oea viapau ora kuropaaveira ora rakari verapaoro.”

⁴Ari varao aviavi pie rovoreva Pita oiso osa vo siposipoa oiraopavira kare-keepa. Oare oiso puraroepa, ⁵“Ari ita, Jopa-ia toupaaava variripaoro, ovusa ragai iare urioera areo uusi-ia aio koko eorovira vuvuiua iava varaoro. Oa iava ragai iare pou pirora. ⁶Uva tuupavira vava vurapaoro okarerovu rutu sasaoro kekepaavora oiso-ia okarerovua vavarai kare, ari okarerovua oea riruvira ora voea-ia vokapaiveira rasitoo-ia, ari okarerovua kokio kare. ⁷Oa iava vo reo uvuavora oa ragaire oiso puraera, Auoro, Pita. Toreu ra vo kareo upori. Ra vo kare aiori.” ⁸Uva oiso puraraera, “Viapau rutu Turaro, oiso ra vo kareo iava irai aioa, uvare vuivui ei vo kareo-ia okareapa tugoropapeira vo-ia Jiu-pa irara vaaro sovava-ia Reo Taisi vo karepa kavupa.” ⁹Oa iava oreovu vorevira vuvuiua iava varaera ragai iare oiso puraoro, “Vosa vo karea purareva Pauto vearovira rutu, uva viapau uvuipau ei ra oiso purau vo karere, Vuri kare vaoya Jiu-pa irara vaaro Reo Taisi sirova

varuere karepa kavupa.” ¹⁰Uva vo peva-ia aue areo uusi peva vara kekepaavora. Oa iava vo peva isivaaro iava vo koko rutu vorevira kae pirora vuvuiua iare. ¹¹Vo voki raga-a vao oa-ia vo pevao oira peva poua viropa kepa iare vao oa-ia toupaaava. Oea urioera Sisaria iava ragai ou piesa. ¹²Oa iava Tugoropato Uraurato ragaire oiso puraroepa, Avau voea tapo. Viapau oiso ra rugorugoopau rutu vaore. Ari ita, viapau oiso vii tuukepai va vao-ia. Uva voeao-ia katai vatara ora vo peva vao oea ragai sirova utuaera. Oa iava igei rutu avaiera Konilias vo kepaoro-ia koatasa. ¹³Oire uva ro-ia oirato igei tavirevora vao iava osa enselto kekevora ora rera vo kepaoro-ia. Uvare torevira toupaooro rera taviparevora oiso, Oeai aruri Jopa iare Saimon ou piesa rera raga Pita. ¹⁴Ira visii aao rutu tavirevere Turaro iava visii siposipooro, ra vuri vovouro oavisii kavuta. Osa iava eisi visii virivarirevere visii oriruoro Pauto. ¹⁵Oire vo osa ragai voeapa siposipo rovaraera, ovusa Tugoropato Uraurato vararoera voea iare, oiso-ia osa va purareva vigei-ia voari rovoa-ia. ¹⁶Uva vaore rugooraera oiso osa puraroepa Turaro oiso, *Jon baptaisa vaterevora aue-ia uukoa raga. Ari tou visii Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia baptaisa outavere.* ¹⁷Vo osa Pauto Tugoropato Uraurato vaterevora voeapa, eisi ita osa vigei vate rovorevora voari tuariri, vigei vao vigoa Turaro Jisav Kraiv oirao piepapeira. Oire vosa Pauto oisi va purareve, uva irouto-a ragai ragoa uvuiparai ra Pautoa-re korura?”

¹⁸Uva vo reoro-a varao uvuoro viapau oiso oavu avu vai puraiva. Ari Pautoa-ia vuurapa vaisi raga puraiva oiso puraoro, “Oiraopavira rutu ita Pauto vigei vatereva vo raivao ora os-

^q11:3 Ap 10:28; Ga 2:12 ^r11:5 Ap 10:9-32

^s11:16 Mt 3:11; Jo 1:26, 33; Joe 2:28, 3:18 ^t11:18 Ro 10:12-13

ararovu rutu tapo. Oa iava vigei rutu uvuipaviei ra Airepa Tootoo oupe, vo rara ora vigei iava sopaura oavi rutu porepe.”

Vo Toupai Voeao Iava Lotupa Irara Vo Antiok-ia

¹⁹uOire voeao-ia oea Jerusalem iava sikaa viropa Stiven upoaro iava tauairo rutue vavaeapa oiso aue-ia vo Finisia-ia, ari Saipras-ia, ari Antiok-ia vo taerero-a evara oara-ia tupaoro oisoa Jiu-pa irara raga siposipopaoro tupaive. ²⁰Ari oearovu oiso Saipras iava ari Sairini iava evoea disaipel irara iava, oea poua viropa aue-ia Antiok. Uva evoea-a oea Grik-pa irara tapo siposipoiva Vearo Siposipo iava Jisas Krai vaaro. ²¹Oire uva Turaro voea tauvareva gorua vateoro voeapa. Oa iava riro irara rutu sopaura oave poreiva Jisas Krai oirao pieoro.

²²Vo siposipoa pou piropa voea iare lotupa aivaro-ia, ovusa tupaiva Jerusalem-ia. Oa iava aue Banabas sipoiva Antiok iare. ²³vOire uva voa pouro viropa, oa iava Pauto vo kovoaro kekereva voa, ovusa Pauto voea viraakopareva. Oa iava rirovira rutu rorupareva. Uva voeare oiso puraroepa, “Oirao pieara oavisii tovota Turaro-ia. Oa iava viapau oiso oavu avu vai visii vaaro sikavere oirao piea, rara goruvira raga oiso Turaro sirova utupata.” ²⁴Eisi osa voeare puraroepa Banabas, uvare vearo vovoutoa rutu-a. Ira ita vukuroepa aue Tugoropato Uraurato ora oirao pie vovou. Oa iava eva riro irara rutu Turaro-ia oirao pie vaisi puraiva.

²⁵Oire Banabas avaroepa Tasas iare Sol-re taraasa. ²⁶wUva voa rera kekerevoiva, rera tapo vorevira kareroepa

Antiok iare. Oa iava voa tousiva katai iva sovara-ia. Oire uva vo tou-a vao oa-ia tupaoro riro irara rutu siposiposiva lotupa irara. Uva voeao oea oisoa oiso disaipel irara vaisipaive, Kristen irara, uvare oisoa Jisas Krai oirao piepaive.

²⁷Uva ovokirovu-ia urioaepa oearovu profet irara Jerusalem iava aue iare Antiok. ²⁸Oa iava iravu voea iare toreroepa rera vaisiario, Agabas. Uva Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava reoreorepa voeare oiso purapaoro, “Rirotuai ogoeto ovuuta uriopere vorarore rasitua rutu-ia.” [Ari ita, oiraopavira rutu ro ogoeto ira uriorepa, vo ovusa ro reito Klodias vo tokiaro-ia touiva.] ²⁹xOsa iava voea rutu disaipel oiso puraaepa, “Vearopai vosa vigei voeaopa oirao pie vovou irara tauvaa vai vatepe Judia Distrik-ia oiso osa uvuipaviei katakataivira. ³⁰Oa iava va puraiva moniara vateoro voare vaitereo vaisiario-ia Banabas vaio ora Sol. Oire evaiterei varava avasiepa oira vasi irarapa vara vatesa.

Oeavu Jems Kopii Pieiva Ora Pita Tapo Tuukeiva

12 Oire ro-ia ira vo vokio-ia oearovu lotupa irara iava oea vuri pie rovoreva rera vaisiario, King Herot. ²yOiso osa vao oa purareva ro-ia Jems kopii pieoro aue-ia baint toorio, ro-ia Jon araokotoaaro. ³zUva Jiu-pa irara roruiva rera-ia. Ororua-a vao kekerevoiva, Pita ita oureva rera tovosu kortua-ia. Uva vao oa purareva Jiu-pa irara vo vokiroaro sapaoro vuutaro-ia Tugoropa Vokiro. Ovokiroa vaisiario-a varao oara oisoa vaisipaive, Yis Asa Bret Vo Vokiro. ⁴Uva rera-ia pituoro rera koata piereva tuukepa kepa sovara-ia. Oa iava rera tokipasa uutupa irara

^u11:19 Ap 8:1, 4 ^v11:23 Ap 13:43 ^w11:26 Ap 26:28

^x11:29 Ro 15:26; 1 Ko 16:1 ^y12:2 Mt 4:21, 20:23 ^z12:3 Eks 12:15, 23:15

resiresuravira tovoreva. Oiso ragavira rugorugoooparoepa, Vearopai ira karekeavere vo Tagausapa Vurei Pasova isivaaro-ia oirara rutu osireiario-ia rera rovirieisa. ^{5a}Oire vo osa oisoa Pita tokipaive tuukepa kepa-ia, ovusa voeao lotupa irara rerapa Pauto oisoa arepaive aue-ia variriara oaive vokiara rutu-ia.

Pita Kosi Piereva Tuukepa Kepa Iava Enselto

⁶Oa iava tutuu pieepa, oire va iava King Herot oiso vovouparoepea ra rera oureve vorevira. Uva vo rupa-a vao oa-ia voeao uutupa irara rera tapo toupaiava oiso-ia, Aitereivu rera tapo ora aue-ia tuuke iro ora tuukesiepa. Vo ovusa oevu rataoa-ia uutupaaepa. ^{7b}Osa iava Turaro reraaro enselto sita pievira pouro viropa rera ruvara-ia Pita, ovusa aviavia varaepa voa raga ora kiusa tuukepa tugi-ia. Oire voaviva rera eraopareva rera vurevurepaoro. Uva oiso puraroepa rerare Pita, “Toreu ikauvira.” Oa iava tuuke iro kove ovoiepa rera iava. ⁸Uva purapurapato ensel rerare oiso puraroepa, “Kuvupatoa-ia ora kuvuu. Ora tasiparei tapo goruri.” Oa iava vara tovo-tovoreva ora rera-ia. Uva vorerivira enselto rera ita tavireva oiso, “Ora raku-rakupato oara-ia ora rakurakuu. Ra ragai sirova utuu.” ⁹Oa iava iraroepa enselto. Uva Pita rera sirova uturoepa. Uusivira raga Pita toupareva, vo osa rera eraopareva enselto. Osa iava oiso keaparoepa Pita, Urusiparai. Viapau oiso oiraopa vao-ia oiso-ia osa ragai piepare ro-ia enselto. ¹⁰Oire vo osa rovopato uutupato ira-ia putesiva, oire va iava vokasiva ita iravu-ia putesa eraopato. Oa iava tutuu piesiva riro ratao iare vao urui iarepa ratao. Ovusa karu piropa akukuvira raga vaitereipa. Oa iava kosi vi-

rosiepa raiva iare. Uva vao isivaaro iava enselto Pita arova roroverikovira ava ovoiroepa.

^{11c}Uva Pita torevokovira rutu ro-roiovira rugorugoooroepa oiso purasa, “Oiraopavira rutu oiso osa tarai iraorai vao-ia oa purarevo enselto ragai-ia. Ira arurevo Turaro ragaire ragai kosi piesa Herot vavaearo iava, ora varao tapo Jiupa irara oara purapasa aue ragapaaveira ragaire Herot tapo.”

¹²Oire va-a vao oa ragare rugorugooaoro Maria vo kepaaro-ia pouro viropa, Jon aakoaro rera raga Mak. Vo ovusa vao vo kepa-ia riro irara ora gurupaaepa variripaoro. ¹³Uva voea iare pouro viropa rataoa iava totoa. Oire va uvuoro iriavu kosi uviropa va iava vurasa. Oira vaisiario, Roda. ^{14d}Oa iava eva totoa rera reoaro eveieva. Vo osa viapau oiso karueva. Ari tupa raga-a toupaiava ratao-ia, ovusa rirovira rorupaoro va kavu ragaeva voea tavisa ikauoro vorevira oiso puraoro, “Avoeao, Pita eera evoa ratao riaaro-ia.” ¹⁵Uva viapau oiso oira vo taviaro oirao piepaiva. Oiso raga purapaaepa oirare, “O ita, easi kokoropava o iria vigei keakeapaevoi.” Oa iava vorerivira ita aia oiso voea tavieva, “Viapau rutu. Ari oiraopavira eera-a Pita.” Oa iava oiso puraepa, “Viapau, easi rera urauraaro eera.”

¹⁶Osa Pita touvira totopareva rataoa-ia voa raga tupaoro ratau. Oa iava rataoa iava tupaoro karuoro rera kekeiva. Uva rera-ia tavetave iraopaiva rutu rorupaoro. ¹⁷Osa iava voea tapetapereva Pita aue-ia vavaearei oiso voea tavisa, “Turaro ragai kosi pierevo tuukepa kepa iava. Uva visii tavipaa ra avata Jems tavisa ora araoko irara oaro tapo va iava vao oa purarevo ragai-ia

^a12:5 Ef 6:18 ^b12:7 Ap 5:19, 16:26 ^c12:11 Lu 15:17; Dan 3:28, 6:22
^d12:14 Lu 24:41

Turaro.” Uva vao isivaaro iava voea kavureva vorarore avaoro.

¹⁸Oire uva evo kepa-ia tuukepa kepa voeao uutupa irara oiso aue iraoaepa tavetavepaoro, Ae! Apeisi pierevo Pita vova? ¹⁹Oa iava oearovu arureva Herot rerare taraasa. Uva viapau rutu oiso uvuipaaepa ra rera kekeive. Osa iava voeaore keeraroepa uutupa irara oea oisoa tuukepa kepa tokipaive voea akesa va iava. Uva va-a vao oa iava oearovu arureva oiso ra uutupa irara upoive, uvare voea ruvara iava kosiro viro Pita.

Vao isivaaro iava Herot ovokirovu-ia Judia Distrik-ia kavuoro vararoepa Sis-aria iare.

King Herot Vaaro Iava Kopii

²⁰eOire uva King Herot rirovira kasipuroepa auere Taia vatarei ora Saidon vata. Oa iava ora guraaepa rera iare uriosa. Oire va iava Blastas ou rovoiva rera-ia vearo rugoo ou rovosa ora voeapa. Uva ro ira ou rovoiva ira oisoa King Herot vo kepaaro tokipareve. Oire vao vuavua vovou oare taraapaiva rera-ia Herot, uvare oiso ragavira taraiapaepa, Easi ro ruvara-ia aio voripavioveira.

²¹Uva vo vokia-a vao oa reesireva oa-ia varoa-ia ora rakurakuroepa vao turaro irara vo varoaro. Uva voa paupa-ia tapo pauroepa turaro irara vaaro voeapa riro kaekaevira siposiposa. ²²Uva voeao oirara rera uvuoro oiso purapaaepa rirovira keerapaoro, “Ro-ia pauto ira vigei vateparevoi vo siposiporo. Via-pau oiso oiratoa raga-a ro-ia Herot, ari pautoa-a.” ²³fUva vo voki raga-a vao-ia oa-ia Turaro reraaro enselto rera upia piereva, uvare viapau vao pautoapa vaisi torevokoreva voeapa vorevira, oiso osa rera vaisiiva. Uva vo upia vao oa-

ia aviko kare rera sarearo aioiva, vo ovusa urauratoaaro varaua arova rera kavureva. Oa iava kopiioepa Herot.

²⁴Vo osa Pauto vo rearo kovaepa ora rigapaoro rirovira rutu.

²⁵Uva Banabas vaio ora Sol Jerusalem iava karesiepa auero tapo Jon rera raga Mak. Uva voea vo kovoroaro ovoioero kareaepa vo peva rutu.

Banabas Vaio Ora Sol Reesiiva Vaiterei Aruoro Kovosa

13^gOlotuvu vao-ia Antiok-ia oa sovara-ia oisoa voeao profet irara ora tisa irara toupave oiso voea Banabas, ari Simion ira oiso vaisipaive Naisa, ora auero Lusas aue iava rera Sairini, ora Maneyen ira oisoa iravu raga Herot Tetrak ruvara-ia toupaveve tuariri, ora ro-ia Sol. ²Oea-a Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaiva ovokivu-ia aio asavira tupaoro auere lotu purapasa vearovira rutu. Oa iava Tugoropato Uraurato voeare oiso puraroepa, “Banabas vaio rovirieita ora Sol vaiterei roro pieoro. Aiterea vo kovo purapasisivere oa reesiavora vaitereipa, oiso ra va purasi.” ³hOa iava aio asavira raga tupaoro variripaaepa vaitereipa. Oire va iava voea vaiterei kukuearo-ia vavaeara oaive tovoiva vo vaiterei reesioro Pauto vo kovoaro purasa tauai. Oa iava eva isivaaro iava vaiterei sipoiva vaiterei ava pieoro voava vo.

Aposel Siposipoiva Saipras-ia

⁴Oire voava Tugoropato Uraurato vaiterei siporeva, oa iava varasiepa Selusia iare. Uva voava aue iare Saipras-ia avasiepa selpa uvuo-ia. ⁵Uva voa pou virosieiva, voeao siposiposiva Salamispa irara vo Jiu-pa irara vo keparoro-ia Reo Taisi Uvupa Keparo Pauto vo rearo

^e12:20 Mt 11:21; 1 Kin 5:9, 11 ^f12:23 1 Sml 25:38; 2 Sml 24:17

^g13:1 Ap 11:22-26 ^h13:3 Ap 6:6, 14:26

iava. Uva oisoa Jon vaierei tapo toupareve vaierei tauvapaoro.

⁶Oire voeao oea voraro vo toko-ia vokaiva. Oa iava vo voka iava Pefosa-ia poua viropa. Uva voa iravu-ia poua viropa Jiu-pato ira oisoa kuuvu kovoro purapareve pisavira rutu. Riro keakea purato profetato ira vaisiaro-a, Ba-Jisas. ⁷Ro-ia rovopato gavman ro kuuvu kovoro purapato vatetoaaro. Uva ro-ia rovopato gavman ira-ia oisoa vearo rugorugoo toupave. Rera vaisiaro, Sesias Polas. Ira vaiereore Banabas vaio ora Sol keeroepa, oisore ra Pauto vo siposipoaro uvureve vaierei ruvara-ia. ⁸Ro-ia ira oisoa kuuvu kovoro purapareve, rera vaisiaro Elimas rera raga vaisiaro Ba-Jisas ira rore rovopato gavman korukuroepa, vo osa vaiereipa ruiparoepa. Uva rera ro reasiparoepa oiso, teapi Pauto vo reoaro vatesivere ra va uvureve. ⁹Ari ita, ro-ia Sol rera raga vaisiaro, Pol ira vukuroepa rera-ia Tugoropato Uraurato ira rerava tuupavira vurapaoro oiso puraroepa rerare, ¹⁰i“Auoro, vii-a vao Seten reraaro rutu viigoa vukupaveira tugara kare raga-ia, ora vii varaaro tapo vuri pitupituro. Vii vo pitupituroaro purapariveira. Viigoa torevoko pitupituvu keru iraopaveira. Vokiara rutu-ia vo vovouo purapariveira oirara rutu piro piepaoro vova Pauto vaaro-ia torevoko raiva. ¹¹jVaoviopavira raga Turaro vavaeoro vii-ia toupai. Oa iava vavoiipauei, ra viapau ravireo kekepari vo voki-ro-ia varao.” Oire vao isivaoro iava apapa koarapavira vurareva. Oa iava oira taraaparoepa oiso ra irai rera sikuropaoro vokapareve, uvare rupavira rutu vurareva. ¹²Oa kekereva ro gavman rovopato, oa iava rera iava sopaua rutu oiraoepa rutu, vo osa varao-ia Turaro varaaro rutu tavetavereva.

Pol Ora Banabas Aiterea Antiok-ia Vo Pisidia Taere Sovara-ia Toupasiva

¹³Oire uva Pefos-ia kavuoro aue-ia selpa uvuoa topaa viropa Pega urui iare ouruia oisoa toupave Pamfilia taere sovara-ia. Uva evoa vaierei arova kareoepa rera raga Jon Mak Jerusalem iare. ¹⁴Oa iava Pega urui iava vokasiva aue-ia pou virosa Antiok vo uruio oa oisoa Pisidia taere sovara-ia toupave. Uva okepavu-ia koatasiepa Sinagog Jiu vaaro voa pausa. ¹⁵Oire oearovu Pauto vaaro Reo Taisi viei rovoiva, ora vo reoro tapo profet irara vo rigatoroaro. Uva varao isivaoro iava voeao rovopa irara vova Sinagog vo rigato vateiva vaiereipa origatoa oiso puraepa, “Araokotoarei oaio, vosa reoa vai vei-ia toupave voeao oirara ora riakora sopaaro soporesa, oire oai kosi piesi vo uvuruo-ia.” ¹⁶Oire uva Pol toreoro voea tapetapereva vavaearei-ia oiso puraoro voeare,

“Visii Isrel-pa irara ora visii oearovu visiigoa Pautoa-pa avivikepataveira. Visiigoa rutu vao uvuta. ¹⁷kRo Pauto oaive Isrel-pa irara ira oearovu voeao iava vigei aao iraraaro viro piereva voea reesioro auere voea riro piesa vo ovusa tavetevira voa toupave. Oa iava voea iare goruaro karekereva voea kosi pieoro voava Isip-ia. ¹⁸Oa iava aue sovara-ia vo resura tau ivaro (40) voea oisoa tauvaporeve vo osa raaka tapi-ia toupave. Oiso osa voeoro oearoa veguru kakaero oaive tokipaveira. ¹⁹Oire vosa erao vatara (7) sararo opesi pie rovorevoiva aue iava Kenan-ia, voea vaterava vo rasi Jiu-pa irara. Oa iava oiso pura piropa, Voea raga vo rasiaro. Uvare voeapa vo rasi roorookareva. Uva voa touiva aue-ia vo resura vovoto vo vavae tau ivaro (450). ²⁰Uva vao

isivaaro iava Pauto voea vatereva reo rovirieipa irara aue jas voea tokipasa. Oa iava ro-ia Samyuel profetato voeapa vatereva Pauto.

²¹“Uva Samyuel isivaaro iava auere ita Pauto areiva king. Oire Sol vatereva Kis oviitoaaro vo sarao iava rera Bensamin vase vo saraaro. Uva oisoa va-ia toupave vo ivaro sovara-ia vo resura tau iva (40). ²²Vao isivaaro iava Sol verareva vorevira ita Pauto aue tavari piesa Devit, oisore ra voeapa turaroparo. Oa iava vo reoro vatereva voeapa aue iava Devit oiso puraoro, Ro-ia Jesi oviitoaaro, ira ragai vo ruipaaro rutu-ia toupave. Ira taru oiso vara puraparevere osa rera tavipaavo. ²³¹Uva Devit aao iraraaro-ia Pauto ro Jisas karekereva Isrel-pa irara kae piesa voea oriruoro. Oa purareva vao ora rera vaaro reo ravaa oirao pieoro.

²⁴“Oire uva Jon ira pierewa Jisas-pa. Oa iava oiso siposiporeva oirarapa, Visii poreta viro, ra vuri vovouro oavisii kavuta. Oa iava baptaisa outavere. ²⁵Uva Jon vo kovoro opesi pieoro oiso puraroepa, Apeisi rugorugopatai ragai-ia? Irouto-a ragai? Viapau oiso ragai-a ro ira iare tuepataveira. Oire uvuta oiso-ia iravu ira uriorovere irapa ariiparai. Uva viapau uvuiparai ra rerapa akaipa kovo vai pura ragaa. Oiso osa vao tasipaaro oa-ia viapau uvuiparai ra va akaipavira vera ragaa vo rera iava.

²⁶“Araoko irara oaa. Visii vao Ebrahim aao iraraaro, ora visii vao ratau tou irara visiigoa rutu Pautoa-pa avivikepataveira, vigei rutupa Pauto vo reo vatereva virivari pie reo aue iava Jisas Krai vigei Kae Piepatoaaro. ²⁷Voeao-ia Jerusalem-ia tou irara ora voeao reipa irara oaive oea rutu vo reo oirao pievora profet irara vo

reoro vo Jisas kopii pieoro, uvare viapau oiso rera eveivora oiso, Kae Pieta oaive. Ira iava profet irara vo reo rigatoiva oa oisoa vieipaive Sabat vokiro rutu-ia. ²⁸Uva viapau oiso uvuiaera ra rera kortuive vuriara vai sirova, uvare oiso ragavira taraiera rera-ia, Easi torevokotoa-a ro-ia. Ari ita, Pailat taviiva oiso ragavira, Eagara ita, ruipapaiei oiso ra rera kopii pieri igeipa. ²⁹Uva vo reoro rutu evara oirao pieoro oara rera iava rigatoiva rera rere pievora vova evao parikou-ia rera tovasa aveke rikui-ia. ³⁰Ari ita, vo osa Pauto vorevira rera tore pieredora vova kopiia. ³¹Oa iava oearovu ovokirovu-ia rera kekevora voearo oearoa tapo avaroepa Galili iava aue iare Jerusalem-ia. Voearo oearoa vo vokio-ia tavitavipaai rera iava.

³²“Ora vegei tapo vara iava tavitavipaveiei vearo siposiporo oiso-ia, vara iava ovoiei reoro oara oirao pieredora Pauto vigeipa rera-ia. Varao oara vatereva tuariri vo voeopa vigei aite iraraaro. ³³^mOiso osa vao-ia oa-ia Jisas tore pieredora vorevira kopiia iava. Osiposipoa vao aue-ia Sam Vuku papara erao oiso oa-ia puraroepa Pauto, ‘Vii-a oviitoa oaa. Ragai vo vokio vii aitea.’

³⁴ⁿOa iava Pauto reo ovoi puraoro oiso va purareva, ira toreroverea Jisas kopiia iava vorevira, ra viapau eruro. Eisi osa pura piropa vo rigato oiso osa vao-ia, ‘Ragai-a vao ragoa visii rutu oiraopavira vateaverea oiraopara ora tugoropara, varao oara iava reo ovoi puraava auepa Devit.’

³⁵^oOra vao tapo oa-ia oiso puraroepa Devit vo aue-ia opaparavu vo Sam Vuku sovara-ia.

¹13:23 Ais 11:1; Mt 1:21; Ro 11:26 ^m13:33 Sam 2:7 ⁿ13:34 Ais 55:3

^o13:35 Sam 16:10

‘Ro-ia Tugoropatoa oara ira iava varaua iava viapau uvuipau ra vaseri, oiso ra erupe.’

³⁶ Uva vo reoa vao-ia aue iava Jisas oa purareva, viapau oiso ora rera raga-ia vo reo-a. Aue iava uvare rera vo touaro-ia Devit Pauto vo vovouaro purareva rera voeaaro-ia oirara, oa iava kopiioepa. Uva rera tovaiva vo rera aite iraraaro tovaaro ruvara-ia. Oa iava rera iava varaua erupea vao. ³⁷ Ari ita, ro ira tore pierevora Pauto kopiario iava rera Jisas, ira iava viapau oiso varaua oaro eruera. ³⁸ Araoko irara oaa, vao uvuta oa iava visiipa siposipopaavoi vuri verapa siposipo. Oa visiipa ora vatepere rera raga-ia ro-ia Jisas, ³⁹ vo rara rera oirao pieta. Oa iava visii iava vuriara oavisii verarevere oara viapau uvuipai ra Moses vaaro Reo Taisi vara verapaive. ⁴⁰ Vatatopopata, teapi vao visii-ia karekepe oiso osa profet irara vo reoaro-ia puraaepa voari oiso, Vao karekeperea vo oearovu-ia. Oiso osa vao-ia,

⁴¹ P^v ‘Visii riro vakuvaku irara vao keketa, ra vare rugorugoota visiigoa taru kopiitavere, uvare vo kovo purapaavoi. Uva viapau oiso va oirao piepata. Ari ita, vosa irai visiipa evo kovo aviavi piepareve, ra viapau oiso irai vo reoaro oirao piepata va iava eva.’”

⁴² Oa iava kosi virosiepa Pol vaio ora Banabas voava vo Sinagog. Uva voea rutu oiso puraaepa vaitereire, “Uriosivere aia vo toupao-ia utupa igeipa siposiposa vo reoro iava.” ⁴³ Oire uva voeao-ia Jiu-pa irara ora oearovu ratau tou irara oearoa oisoa Jiu-pa irara vo pitupituario sirova utupaave, oea rutu vaiterei sirova utuaepa raivaaro. Oa iava vao vaitereo aposeltoarei voea taporo ora reopasiepa oiso voea tavipaoro, “Avoeao. Pauto vo Saraaro-ia sopaura oavisii tovopatavoi.

Ra vao toupaooro goruvira rera sirova ututa.”

⁴⁴ Va-ia vao utupa Sabat voki vorevira voeao vo urui iava ora guruaepa Pauto vo reoaro uvusa. ⁴⁵ Vo osa voeapa siposipopareva Pol, ovusa Jiu-pa irara urioaepa vo uvuru kekesa. Oa iava rirovira rutu vara riiriiva. Osa iava vara iava rerava rirovira ora kaureopaaepa rera reoaroapoaro. ⁴⁶ Uva goruvira rutu reoapoaro voeare Pol vaio ora Banabas oiso purasiepa, “Ari ita, rovvira rutu visii vate irao rovvovora vo reoro Pauto vo reoroaro. Uva visii-ia tarai iraopaveiei visii kekepaoro, ovusa vo reoropa reasipaoro vara peopata ora visii iava. Uva oisi-a oiso osa ora kosi piepatai, oa iava viapau oiso uvuipatai ra vao Tootoo Ovoi outa. Eva-a oa vituaro iava avapaveare ratau tou irarapa vo reo vatepasa. ⁴⁷ Aue vituaro iava uvare ro Turaro vegei tavirevora oiso,

‘Ragai visii sipopaa osararovu ratau tou irara aviavi piesa voeapa vao iava siposipooro. Oa iava uvuipai ra ora voea varaaro iava vuri vovouoro ora poreave, vo rara vo reoro varao oirao piepaive voea rutu vo rasitao rutu-ia.’”

⁴⁸ Uva vao uvupaoro oearovu ratau tou irara iava rirovira rorupaiva. Oa iava Pauto vo reoaro rei pieiva oiso puraoro, “Vearovira rutu vatevatearo-ia Pauto.” Uva riro irara vo reo oirao pieiva voeao oea ropo rovvoreva Pauto ora rerapa voari rovoa rutu-ia.

⁴⁹ Oa iava Pauto vo reoaro ora sikataepa voraro ruture vo taerero-ia varao. ⁵⁰ Uva voeao Jiu-pa irara oira vasi irara kasipu pieiva ora riakora tapo vairo airoa oisoa goruvira rutu lotu purapaave vokiara rutu-ia. Oa-a vao oa puraiva Pol vaio ora Banabas kosi piesa vo taere iava. ⁵¹ Uva kokotoara

oaesi iava vereo tovetovesiepa voare vo urui reesioro vao-ia, Reo uvu asa urui. Oa iava voea kavuoro ava ovoisiepa vore Aikoniam-ia. ⁵²Uva voeao disaipel irara vukuaepa rutu aue-ia Tugoropato Uraurato ora aue-ia tapo rorua.

Vo Toupasiva Aikoniam-ia Kovopaoro

14 Oire uva ovokivu-ia ita vao vo Aikoniam-ia oavu-ia ita Sinagog pausa koatasiepa. Voa ita goruvira rutu voeapa siposiposiva. Uva riro irara rutu vaiereie vo siposiporoaro oirao pieiva voea rutu oiso, Jiu-pa irara ari Grik-pa irara tapo. ²Ari ita, oearovu voea iava Jiu-pa irara oirao pie asa irara oea oearovu kasipu pieiva osararovu iava, oisore ra vuvivira rugurugooave vaiereie Pol vaio ora Banabas oearovure tapo oirao pie vovou irara. ³Oire vao vo riro kaekavira tousiva siposipopaoro uriri asavira Turaro iava, ro ira vaiereie vo reoroaro aue iava Pauto vo tauvaaro oirao piepareva gorua vatepaoro. Osa iava ravaa reesiro ora ravoto kovoro purasiva ora vavaea oaesi iava voea rutu osireiario-ia. ⁴Oa iava voeao vo urui-ia tou irara oea viapau oiso vaeavira vovoupaaeapa, uvare oearovu oiso vovoupaaeapa osa Jiu-pa irara vo vovouaro. Ari oearovu oiso vovoupaaeapa osa aposel irara vo vovouaro.

⁵Oire Jiu-pa irara ora oearovu ratau tou irara ora voea iavapa irara reipa irara oiso vovoupaaeapa ra aposeltoarei vurokoive aue-ia aveke. ⁶Ari ita, vo osa va-ia tarai rovosiepa. Oa iava ouruireivu iare torisiva vo uruireo Listra-ia ora Debi-ia. Ouruirea oisoa Likionia taere sovara-ia toupave, ora vo tapo otaererovu oara oisoa voavi ruvara-ia

toupave. ⁷Uva vao Vearo Siposipoaro Jisas vatepasiva voeapa.

Vaiterei Vo Kovoaro Iava Oa Purasiva Listra-ia

⁸Oire uva iravu ira oisoa vo urui-ia vao Listra urui tokoruovira raga toupave, uvare rera iava kokotoa vuriepa osa raga rera kavaueva aakova. Oa iava oisoa viapau uvuiparo oiso ra voka-paveve. ⁹Uva Pol vo reoro uvureva, oa iava Pol rera eveireva. Osa iava ora rerare oiso puraroepa, “Akoa, ro-ia oirato ira ragai vo reoro oirao piepare aue iava Jisas. Ira poreterovere rara.” Uva Pol rerava tuupavira vurareva oiso rutu puraoro akareva, ¹⁰“Toreu torevokovira. Vii oiraaro-ia kokotuo.” Oa iava tokaoro toreroepa voka ovoisa.

¹¹Oire riro irara va eva kekeiva oa purareva rera-ia Pol. Rera kekeoro voea rutu rirovira oiveaepa oiso puraoro, “Ae, oiraopavira rutu vaiereie-ia pautoarei, aiterea oira varavira raga varasiei vore vigei iare.” ¹²Banabas vaisiiva oiso, Sus pautoa oaive, ora aue tapo Pol ira-ia vo vaisio tapo tovoiva, Hemis iravu ita pautoa oaive. Uva vao iava vo vaisio Pol-ia tovoiva Hemis-pa vaisi, rara voeapa reo vateparo. ¹³Ro-ia pristo Sus reraaro ira vo kepaaro lotupa kepa oisoa uruia vatuario-ia toupave, ira urioroepa bulmakau kare tapo ora kokookoara voea rutu iare, oiso ra vara-ia koruoua purareve voea tapo Pol vaiopa ora Banabas. Uvare vaiereiepa oiso keapaepa, pautoarei.

¹⁴Uva Pol vaio ora Banabas eisi va iava uvuoro ikavira uriosiepa voea iare kuvupara karikaripaoro ora vaiereie iava. [Uvare rirovira rutu ariipasiepa vao-ia oa purapaiva vaiereiepa.] Oa iava oiso purasiepa, ¹⁵“Ae! Eake-a vao pu-

^q14:3 Hi 2:4; Jo 4:48

^r14:4 Ap 17:4-5

^s14:6 Mt 10:23

^t14:8 Ap 3:2

^u14:11 Ap 8:10, 28:6

^v14:15 Jen 1:1; Sam 146:6

rapatavoi? Viapau oiso vegei-a pautoarei. Vegei oiratoarei oiso osa visii vao-ia. Vegoa urioveiera visii rutu vao tavisia Vearo Siposipo iava, oisore ra vo pitupituro iava kuuvu pitupituro poreta viro Tootoopato sirova utuoro Pauto. Ro ira vuvuiua purareva, ora rasiso, ora avakava, ora auero rutu varao oara vara sovara-ia toupaveira.¹⁶ Ro-ia Pauto ira oisosa osararovu rutupa vasepareve voari tuariri. Oa iava ora voea raga vo pitupituroaro sirova oisosa utu ragapaave.¹⁷ ^wAri ita, vo tuariri rutu rovoa-ia uva Pauto auero rutu purareva, oiso ra oirara rutu vara kekepaoro vara iava rera eveipaive. Oiso veaopara rutu varao purareva oiso-ia, kokeva o auere kovepasa, ari kovoara varao auere kovapasa, ari evaoara rutu varao auere kuepasa, ari oaravua varao auere opo purapasa, ora varao tapo auere vara aiopasa. Oire ra vara iava vukupave ora aue-ia rorua ora gorua. Varao oara rutu viraakoreva Pauto vara ovoioro.”

¹⁸ Uva vo reoro-a varao oara-ia voea kasikasi pievira akeakesiva, oisore ra va eakaive vao uvare koruoua purapaiva vaitereipa.

Pol Vurokoiva Avekeara-ia

¹⁹ ^xUva vo vokia-a vao oa raga-ia oearovu Jiu-pa irara Antiok iava ora Aikoniam-ia urioaepa oearovu ivu ragapaoro. Oa iava voea sirova utupaaepa. Uva Pol vurokoiva avekeara-ia. Oa iava rera ivuoro rera kosi pieiva vo urui sovara iava oiso keaoro, Ira kopiroidi.²⁰ Oa isivaaro iava vao voeao oirao pie vovou irara ora guraepa rera kovokovooro. Oa iava poreteoro ora pueroepa vorevira vo urui iare vonesa. Ovokivu-ia utupa voki vo urui kavuoro avasiepa vaiterei

rutu Pol vaio ora Banabas aue iare Debi-ia.

Pol Vorevira Kareroepa Vova Antiok-ia Vo Siria Taere-ia

²¹ Uva voa vo Debi-ia toupaooro voeapa Vearo Siposipo iava siposipapasiva. Oire riro irara rutu vaiterei vo siposiporoaro oirao pieiva rutu. Uva vara opesi piesivoiva, vorevira karesiepa Listra iare. Oa iava voava ita Aikoniam iare voresiepa. Oa iava voava ita Antiok-ia.²² ^yUva voava vorevira karepaoro voeao oirao pie vovou irara sapaoro goru piepaoro karesiepa riro goruvira oiso puraoro, “Uvuipatai ra goruvira tauta oirao piepaoro. Uvare tutuu piepai ra koatavio Pauto vo Saraaria. Ari ita, vo osa voka rovope vo raivao-ia oa-ia riroara vavatara toupai.”²³ ^zOire uva oearovu lotupa irara iava reereesisiva, oiso ra lotupa irarapa irapaoro vearovira voea tokipaive. Uva aio kavuvira raga toupaooro Pautoa iare varirisiepa voeapa Turaro vo tokiaro sovara-ia voea tovooro, ro ira-ia raripaaveira. Uva oisi-a eisi osa piepasiva voraro rutu vo uva lotu gururo rutu oisosa toupaveira.

Vo Vorevira Karesiepa Antiok Iare Vo Siria Taere

²⁴ Oire uva Pisidia sovara-ia voka-paoro aue-ia Pamfilia-ia pousi viropa.²⁵ Oa iava voa vo Pega vearo reo iava tavitavisiepa voeapa siposipooro oirara. Uva va isivaaro iava varasiepa aue iare Atelia.²⁶ ^aUva voava kare ovoisiepa selpa uvuo-ia Antiok iare, vo uruio-ia oa-ia oeavu aposel irara rorovira vaiterei tovo pie rovoiva Pauto vavaeoro-ia kovosa. Oa iava opesioro voare karesiepa.

^w14:17 Ro 1:20; Sam 65:10 ^x14:19 2 Ko 11:25; 2 Ti 3:11

^y14:22 Ap 11:23, 13:43; Jo 16:33 ^z14:23 Ta 1:5 ^a14:26 Ap 11:19, 13:1, 3

²⁷^bOire vo osa voa pou virosiepa, oa iava lotupa irara rutu gurusiva voeapa varao iava tavitavisa oara oisoa pura-pareve Pauto vaierei tapo. Vao iava tapo uvare vo raivao karureva ratau tou irarapa, oisore ra taraiave Jisas vaisiaro-ia. Ra va iava rera oirao pieive rera-ia rario. ²⁸Oire uva voa vo Antiok-ia riro kaekavira tousiva vo voea tapo voeao oirao pie vovou irara.

Lotuara Kaunsel Irara Ora Guruaepa Jerusalem-ia

15 ^cUva oevu varaaepa Judia iava vore Antiok-ia voeao oea oiso voeaoipa siposipopaiva oirao pie vovou irara oiso purapaoro, “Vosa visii vi-apau vo pitupitu sirova ututa Moses vaaro rakari verapa pitupitu, oa iava vi-apau uvuipatai ra vuriara oavisii iava virivarita utupaua.” ²Oa iava Pol vaio ora Banabas voeare goruvira rutu oiso purasiepa, “Easi viapau oiso vao torevokopai.” Oa iava rirovira rutu ora takatoaepa kasipuvira ora reoro. Uva vao iava Pol vaio reesiiva ora oearovu vaierei iare Jerusalem iare avasa vo re-ova vao-ia oa-ia ora reoaepa. Uva voare oearovu iare reipa irara ora aposel irara vava avaaepa, oiso ra va-ia ora reoave voea rutu.

³Oire uva va iava voea rutu voeao-ia lotupa irara vaierei sipoiva Jerusalem iare. Vo uruireo Finisia ora Sameria vuutaaro-ia pute rovooro voeao tavisiva oirao pie vovou irara oiso puraoro, “Vo raiva-ia Pauto ratau tou irara sopaaro porereva oiso-ia.” Oa iava rirovira rutu roruiva vo siposipo uvuoro oirao pie vovou irara. ⁴Vo osa voa pousi viropa Jerusalem-ia, oa iava vaiereiva sekansa avaaepa reipa irara, ora aposel irara, ora voeao rutu lotupa irara. Oa iava voeapa

siposiposiva varao iava oara oisoa pura-pareve Pauto vaierei-ia. ⁵Uva oearovu voearo oearoa oisoa Farisi vo siposiporoaro sirova oisoa utupaave, oea toreaepa riro oirao pie vovou irarare oiso purasa, “Avoeao, tepa ora rakari vera-paavere Moses vo taisiaro sirova utupaoro Reo Taisi.”

⁶Uva va-a vao oa iava voeao reipa irara ora voeao aposel irara rutu ora guruaepa va-ia ora reosa. ⁷Uva riro kaekaeapa reoro rutu-a oara-ia ora reopaaepa vo aivaro-ia vao-ia oa puraiva. Oa iava Pita toreroepa oiso purasa, “Araoko irara oaa, tuariri Pauto ragai reesireva ratau tou irarapa Vearo Siposipo vatepasa, oisore ra oearovu rutu vo reo oirao piepaive. ⁸Pautoa raga oirara rutu iava sopaura-ia taraiparoveira. Oa iava ora rera voeaooro vo rugorugooroaro oirao piepasa Tugoropato Uraurato rere pierevora voeaoipa ratau tou irara, oiso osa piereva vigeipa voari. ⁹^dOiraopavira rutu. Viapau oiso Pauto vo vovouaro vigei iava oearoi veriverisipaiveira. Viapau. Uvare vigei rutu areiivira rutu toupaveira. Osa iava oearovu uvuipaai rera oirao piepaive. Oa iava Pauto uvuiparoi ra voea iava vuriara verapareve. ¹⁰Uva apeisi vovouatai, ra Pauto akeaketa va-ia vao, oisore ra va-ia rera torevokota, ra va sirova utuave? Opitupitua vao rakari verapa oiso rutu toupaveira osa aveke. Ari ita, vosa oirato oira-ia kae vovouro, ra viapau uvuiro oira kaesa vo rara vavatapao. Eisi osa oisoa toupave voari igei aao iraraaropa tuariri, ora vigeipa vao-ia vo vokio. Eisi osa iava viapau uvuipavioveira ra oisi va sirova utupavio. ¹¹^eAri ita, vao vigei vaoro oirao pie vovou oa oiso ragavira toupai,

^b14:27 Ap 15:4, 12; 1 Ko 16:9; 2 Ko 2:12; Kl 4:3 ^c15:1 Ga 2:12, 5:2

^d15:9 Ap 10:28 ^e15:11 Ro 3:24; Ef 2:5-8

Akuku raga vatevatea oa vate ragareva Pauto. Ovatevatea raga iavirava Jisas Krais uvuiparoveira ra vuriara oavi verapareve vigei iava. Osa-a oiso osa pierevere rara voeaopa ratau tou irara.”

¹² Vao isivaaro iava voea rutu voeao vo uvuru-ia vao ora reopaaepa. Oea rutu ora tape pieaepa Pol vaio ora Banabas raga rearo uru piepaoro, vosa voeapa siposipopasiva varao iava ravaa reesiro ora ravoto tapo. Varao oara oisoa purapareve Pauto vaiterei-ia voeapa ratau tou irara.

¹³ Oire uva siposipoa oaesii opesi piesiva, oa iava Jems toreroepa oiso purasa, “Araoko irara oaa, ragai uvuta.

¹⁴ Ari ita, Pita visiipa siposiporevoi ro-roiovira oiso osa iraroepa Pauto oearovu tauvapaoro voea ou rovosa voeao iava ratau tou irara, oisore ra vearovira rera sirova utupaave oiso rutu osa rera voeaaro. ¹⁵ Ari ita, vao rigatoa oaive voea profet irara oa oisi toupai osa Pita puraparoi vao-ia. ¹⁶ Vo uvare profet irara oiso va rigatoiva,

“Turaro oiso puraroepa, Vao isivaaro iava kareraverea, ra Devit vo kepaoro tore piea vorevira vao oa vurioro koveepa tuariri. Vo kepa vorevira veoro pieoro vo kepa tore pieaverea.

¹⁷ Auere ra voea rutu voeao ragaire taraiive ragai sirova utusa, voearei rutu voeareo ora oearovu rutu ratau tou irara, evoearei oearoa reesiava oiso, Ragai voeareiaro oirara.

¹⁸ Eisi osa puraroepa Turaro ro ira vo taraio kareke piereva voari tuariri rutu.’

¹⁹ “Oire vao-ia ragai iava rugorugooa oiso toupai, Viapau uvuipaviei oiso ra voeao ratau tou irara vavagisi piepe vao-ia vigei Jiu-pa irara vaoro

riro vavata reo goru. Uvare evoea iava sopaura oaive porepa virora Pautoa iare rera sirova utupasa. ²⁰ Ari varao raga oara iava voea vatepere aue vai pasia vai oiso, Opeita varao koruou aioro aiopata, oara vatepaiveira oearovu tokarasi irarapa vara-ia vuivui pura-paoro. Opeita ora visiiva otopata, oara kavu iraota. Opeita vo karero varuere kare aiopata okarea kopii piepataveira voea kaapaoro, vo rara viapau oiso revasiva puteive vo kare iava. Opeita revasiara aiopata. ²¹ §Uva varao raga iava voea vatepai rara, uvare varao Tugoropa Reoro toupaveira vao-ia Jiu vaoro-ia Reo Taisi. Oara vatepaiveira vieiara sovara-ia Sabat voki rutu-ia vo Jiu Reo Taisi Uvupa Keparo rutu-ia vova tuariri rutu.”

Pasia Sipoiva Voeaopa Oirao Pie Vovou Irara Voeao Ratau Tou Irara

²² Oire va iava voea aposel irara, ora reipa irara, ora voeoro rutu tapo lotupa irara, oea vaea vovou kataia raga puraiva ora guruoro aitereivu reesiro ora voea iava aue iare Pol vaio ora Banabas, oiso ra voea rutu avaave Antiok iare. Uva vaiterei vaisiara-a vaitereo Judas Basabas ora Sailas, aiterea-ia oisoa veoro vaisi purapaive oirao pie vovou irara. ²³ Uva vaiterei tapo vo pasio sipoiva oia oiso purapaoro,

“Igei aposel irara ora riro irara tapo igoa visiiva oiso puraiei, Veoro voki rutu araoko irara oaio, visiigoa evoa toupaveira Antiok-ia, ora Siria-ia, ora Silisia-ia. ²⁴ Ari ita, visii iava uvuiovora vo uvare oearovu voeoro igei iava avaaera oiso visii tavitavisa. Uva visii vavagisi piepaivora oiso purapaoro, Uvuipatai ra Jiu vaoro sirova ututa Reo Taisi vo pitupituo-ia rakari verapa pitupitu. Ari ita, taraipatai oiso,

Viapau rutu igei voea sipoiovoara visii iare. ²⁵ Oa iava ora guruierao evaiterei reesisa aue-ia katai vovou. Uva turaro irara iava vaiterei uriosiei visii iare aue sirova igei vatetoareiaro Banabas vaio ora Pol. ²⁶^h Vaitereo-ia Pol vaio ora Banabas aiterea ora tootooarei oaesii piresivora vosa Turaro oaiopa kovopasivora ro Jisas Kraiss. ²⁷ Uva vaitereo sipoiovoari visiipa Judas vaio ora Sailas, oiso ra ora vaiterei gisipoaro iava visii tavitavisi vearovira oiso osa evo rigato oa puraiovoari visiipa. ²⁸ Uvare igei ora Tugoropato Uraurato oiso auepaiei, Viapau oiso veuropai ra vao riro vavata reo goru tovo ragapaio vo visii-ia. ²⁹ Ari ita, varao raga oara sirova utu iraota oiso-ia, Opeita varao koruoupa aiore aiopata oara vatepaiveira oearovu tokarasi irarapa vara-ia vuivui pura-paoro. Opeita ora visiiva otopata, oara kavu iraota. Opeita vo karero varuere kare aiopata okarea kopii piepataveira voea kaapaoro, vo rara viapau oiso revasiva puteive vo kare iava. Opeita revasiara aiopata. Oire uva oiso-ia ra visii rutu vearovira ora visiiva tou iraopatavere, vorara varao sirova ututa. Oire evavi raga ra opesipe. Vearo voki rutu.”

³⁰ Uva tavitavipa resura oea sipoiva, oa iava voare avaaepa evoa Antiok-ia. Oire va iava voa vo resura voea voeao oirao pie vovou irara guruiva voa vo rigato vatesa voeapa. ³¹ Oa iava voea rutu vo rigato vieipaoro rirovira rutu rorupaiva, uvare voea iava sopaura oaive goru pieiva va-ia. ³² Uva Judas vaio ora Sailas profetatoarei aiterea riro kaekavira voeapa siposivosiva voeao oirao pie vovou irara voea vo rugooroaro goru pieoro. ³³⁻³⁴ⁱ Ovokirovu isivaaro iava oearu vaiterei sipo pieiva

oiso puraoro, “Avasi gavaurea sovara-ia toupasa.” Uva vorevira voreaepa aposel irara iare. ³⁵ Oa iava Pol vaio ora Banabas tou rovosiva voa Antiok-ia vo voeapa siposipopaoro aue iava Turaro vo reoroaro ora oearovu tapo riro irara.

Pol Vaio Ora Banabas Ora Sikasiepa

³⁶ Oire uva ovokirovu isivaaro iava Pol oiso puraroepa Banabas-re, “Vearopai vosa kareve ora vegei araoko irara oaro kekesa, voeao oea oiso toupaveira voraro uruiara-ia vo uvaroa voea siposiporovoveva aue iava Turaro vo reoroaro. Oa iava uvuipaveiei ra taraive voeao-ia oiso, Apesi ragavira toupai. Ra voea ita tauvave.” ³⁷^j Vo osa Banabas Jonpa ruipaparoepa, rera raga Mak, oiso ra rera tapo avasi voare. ³⁸^k Oire va iava Pol rerare oiso rugorugooepa, Easi viapau uvuipaveiei ra rera tapo avave. Uvare ita vegei kavureva aue-ia Pamfilia-ia vo kovopa reasipaoro. ³⁹ Oa iava ora aveavesiepa. Uva viapau oiso katai vovou vai-ia toupasiva. Oa iava ora tavarisiepa oiso, Banabas avaroepa Saipras iare vaiterei ora Jon Mak selpa uvuo-ia. ⁴⁰ Ovusa Pol Sailas tapo avaroepa. Vo ovusa voeao oirao pie vovou irara Pauto vo tokiaro sovara-ia vaiterei tovoiva. ⁴¹^l Uva avasiepa vo Siria taererei ora Silisia-ia vuutaaro-ia lotupa kovo voraro goru piepaoro.

Timoti Pol Vaio Tapo Avaroepa Ora Sailas

16^m Oire voa pousi viropa vo Debia ora vo Listra-ia. Uva voa iravu oisoa toupaveira oirao pie vovou rera vaisiara, Timoti. Uva aakova Jiu-pava ora oirao pie vovouva tapo, vo ovusa aiteto-a Grik-pato. ² Uva voeao oirao pie vovou irara oea oisoa Listra-ia toupaveira

^h15:26 Ap 14:19; 1 Ko 15:30 ⁱ15:33-34 1 Ko 16:11 ^j15:37 Ap 12:12

^k15:38 Ap 13:13 ^l15:41 Ap 16:5 ^m16:1 Ap 14:6; Ro 16:21; 2 Ti 1:2

ora Aikoniam-ia oea oisoa oiso pura-paave rerare Timoti, “Vearotoa rutu ro-ia.” ³ⁿOire va iava Pol rera akereva oiso ra rera tapo kovopareve vo voka-ia vao. Ari ita, vo osa rovovira rera rakari vera rovoreva, uvare riro irara Jiu-pa irara oisoa voa toupave. Uva oiso tapo taraia ouiva uvare aitetō-a Grik-pato ira oisoa rera-ia koruparo vapa eva rakari vera. ⁴Oa iava avaaepa voea uruiara rutoroaro iare vao reo goru vatepaoro voeapa voeao oirao pie vovou irara. Vo reoro-ia varao iava aue korusoupa aioropa, ora otopa pitupituropa, ora varao tapo revasipara aio arapa evo reo oa puraiva aposel irara Jerusalem-ia. ⁵^oOire vokiara rutu-ia lotupa kovo goru pieiva, vo osa voea rutu voeao vieiario riroepa.

Vo Pol Masedonia-pato Kekereva Areo Uusi-ia

⁶Uva vorarore vokaiva Frisia-ia ora Galesia-ia, vo osa Tugoropato Uraurato voeare korukoruroepa Esia Provins-ia siposipo arapa Turaro vo reoaro iava. ⁷^pUva va iava poua viropa vo Misia-ia uvuiaro rekasiaro-ia akeakevira avapaoro, oiso ra poua viro Bitinia-ia. Vo ovusa Tugoropato Uraurato goruvira rutu voeare oiso puraroepa, “Avoeao, opeita voare puteta Bitinia-ia koatasa.” ⁸Oa iava voka ragapaoro aue Misia-ia vuutaaro iava varaaepa Troas iare. ⁹^qOire evoa-a uva areo uusi oureva Pol vokiario oa-ia iravu oirato kekereva Masedonia-pato, ovusa variripaoro torepaooro keeraparoepa oiso purapaoro, “Vore uriou Masedonia-ia igei tauvasa.” ¹⁰Vo areo uusi isivaaro iava vatatopopaaepa Masedonia iare avasa. Uva ragai Luk voea tapo avaraepa. Uva voavi raga oiso taraiiepa, Pauto

igei sipopare rera vaaro vatesa Vearo Siposipo.

Lidia Sopaua Poreeva

¹¹Oa iava Troas iava avaaiepa selpa uvuo-ia torevokovira Samotres iare avao. Oire voava ita utupa voki-ia aue iare avaaiepa Niapolis. ¹²^rUva voava Filipai iare vao rovopa urui vovio Masedonia-ia sovara-ia. Vo uruio oa oisoa tokipareve gavman ro vova Rom-ia. Oa iava voa ovokirovu-ia toupaiova. ¹³Uva Sabat voki-ia kosi viroiepa vore uuko ovi sirova oiso ragavira rugooro, Ari voa-a vo uva Jiu-pa irara variripa tapiaro toupaveira. Uva voa uvuruoro airorovu riakora siposipoiva. ¹⁴Oire uva iriavu riakova oira vaisiario, Lidia vova Taiataira. Iria oisoa raove varoro raga sipopaeve vara-ia moni oupaoro, eira iria oisoa lotu purapao Pautoa iare. Oire Pol vo siposiporoaro uvueva. Uva Turaro oira sopaaro karureva. Oa iava rera vo reoroaro sirova utuopa. ¹⁵^sOire uva va iava baptaisa oueva ora voeao tapo oea oisoa oira vo kepaoro-ia toupave. Oa iava igeire oiso puraopa igei akeoro, “E uvuipatai ra ragai tapo uvurusa uriota vo kepa oaa-ia, vo rara oiso ragai taraipata, Oirao pie vovouva o-ia.” Uva oisi raga oiso voreripavira igeire keerapaoro oiso purapaopa. Oa iava oira tapo avaaiepa.

Pol Vaio Ora Sailas Tuukeiva Vo Filipai-ia

¹⁶^tUva ovokivu-ia avaaiepa varirisa. Uva voa iriavu igei tapo uvurusa urioopa kovopava. O-ia riakova riro reova varao-ia oara utupaua karekepape. Uva vo reoroa oisoa purapaeve aue vo goruaro-ia

ⁿ16:3 Ga 2:3 ^o16:5 Ap 15:41 ^p16:7 Ro 8:9; Ga 4:6

^q16:9 Ap 9:10, 18:5, 20:1, 3, 27:2 ^r16:12 Fl 1:1

^s16:15 Ap 11:14; Lu 24:29 ^t16:16 Diu 18:11; 1 Sml 28:3, 7

tugara, osa oiso riroa monia oupaeve. Va oupaoro voeaopa vara vatepaeve oea oisoa oira tokipaive. ¹⁷Uva oira igeire ora Pol oiso keerapaoro utupaopa, “Voeao Reitoa rutu Pauto kovopa iraraaro, oea oiso vigei tavipaiveira vao iava Pauto vaaro raiva oa-ia uvuiparoi ra vigei vorevira oupareve ora rera iare.” ¹⁸Uva oisoa vokiara rutu-ia oisi raga piepaeve. Oire va iava Pol rea-sioro oirare ora poreroepa oiso purasa auere tugarato ro oira reraaro, “Jisas Krai vo goruaro iavirava vii tavipaa, ra oira arova kosi viro.” Uva va iava kosi ovoiro viropa oira iava vo voki raga-ia.

¹⁹Oa iava voea oea oisoa oira tokipaive taraiapaa oiso, Easi kovoa oavi opesiei. Viapau oiso moni oupaviovere oira ruvara-ia ita. Oire uva voava kasipuoro vaiterei sitaiva Pol vaio ora Banabas vaiterei ivuoro. Uva voava vo urui sovara-ia vuruvuru-ia vaitereiva avaaepa oira vasi irara iare voea tapo ora gurusa. ²⁰Uva oa-ia oiso puraaepa, “Voeao Jiu-pa irara oea vigei vo uruiaro vuri piepaiveira. ²¹Voea vo pitupituroaro-ia siposipopasi pisavira rutu. Uva vigei vao-ia Rom-pa irara viapau uvuipaviei ra va-ia vearo vaisi purape.” ²²Uva va iava riro irara rutu ora uvuruapaa vaitereo Pol vaio ora Sailas uposa. Uva vo uvuru-ia ora voea iava voeao turaro irara kuvupara oaive karikaripaiva rirovira rutu kasipupaoro vaitereire. Oa iava oiso puraaepa, “Vaiterei ragita.” ²³Oa iava vaiterei ragipaiva rirovira rutu. Uva vao isivaaro iava tuukepa kepa tokipato vateiva vaiterei oiso puraoro, “Vearovira rutu vaiterei tokiparivere.” ²⁴Oire va uvuoro vaiterei peoreva oisirire tuukepa kepa rutu sovara-ia. Uva evoa-a uva vaiterei iava tasiara kaporeva evao peroro-ia vaiterei tuukeoro.

²⁵Uva voki vuuta-ia Pol vaio ora Sailas Pauto-pa variripasiepa erapaoro rera-ia vuurapa vaisi purapaoro. Vo osa oearovu tuukepa irara vaiterei uru piepaiva. ²⁶Va purasivoiva, riroto ravurike karekeroepa. Uva tuukepa kepa vituaro rikerikeepa. Oa iava riro tuparo piropa akukuvira. Ora kapo tuukero tapo varao vova voea rutu tuukepa irara kokotoaro iava rutu kovekovepa oisi raga akukuvira. ²⁷Oire oa iava ro ira oisoa tuukepa kepa tokipareve eraoroepa riropa tuparo vo karuparoaro kekesa. Va iava ora rerare sigoa goro ragareva oiso ra ora uporo, uvare oiso keaparoepa, Voea vai rutu tuukepa irara toriivo. ²⁸Vo osa Pol rerare koruroepa oiso puraoro, “Ae, opeita eva purapari ora vii-ia. Easi igei rutu-a vao vo-ia.” ²⁹Va iava vuravu arereva, oa iava oira-ia avapaoro ikavira koataroepa. Oire uva rirovira rikerikepaoro koveroepa vaiterei kokotoaro-ia Pol vaio ora Sailas. ³⁰Voava vaiterei tapo kosiro viropa oiso purapaoro, “Avoeao apeisi vai ragavira uvuiparai ra vuriara oaa iava ora porera?”

³¹Uva rerare oiso purasiepa, “Ro Turaro Jisas Krai oirao pieri. Oa iava vuriara oara iava uvuipau ra poreu viro, visii rutu vao-ia ora voea vii vo kepaaro-ia tapo toupaveira.” ³²Oire vao isivaaro iava voea rutupa siposiposiva ora voea oea oisoa rera vo kepaaro-ia toupave va iava vao Turaro vo rearo. ³³Vo vuuta raga-ia eva vo vokiara ro ira oisoa tuukepa kepa tokipareve vaitereipa iava kapuara sisureva. Vao isivaaro iava baptaisa oureva ora voea tapo oea tapo oiso toupaveve. ³⁴Oire uva vaiterei koata piereva rera vo kepaaro-ia vaiterei aio vatesa voa. Uva voa rirovira rutu roru-

pareva ora voeao oea tapo oisoa toupareve, uvare oirao piea ouiva.

³⁵Oire vokipaua voeao reipa irara oea polis irara aruiva auere tuukepa kepa tokipato tavisia, oiso ra vaiterei kosi piereve. ³⁶Oa iava ro tuukepa kepa tokipato vaitereire oiso puraroepa, “Avasi gavaurea sovara-ia toupasa.”

³⁷^xAri oiso puraroepa Pol, “Akoea, viapau oiso torevokovira vegei kort rovoivora. Oa iava vegei ragaivo-rao oearovu rutu osireiario-ia. Vegei toupaveaira vo Rom gavman sovara-ia. Uva apeisi-a? Evoea uvuipaai ra oisi raga ita vegei kosi pie ragaive ita vatauvira voava vo tuukepa kepa-ia, eke? Uva voea tavi iraopari, ra voea raga urioave vegei kosi piesa voava vo-ia.”

³⁸Oire uva va iava voeao polis irara reipa irara tavisia voreaeapa. Uva voea-a voeao oea rirovira rutu uririaepa, uvare oiso ragavira taraiapa Pol vaio-ia ora Sailas, Eari Rom gavman vaiteriario vaitereo. ³⁹Uva evoea urioaepa vaiterei kosi piesa. Oa iava vaitereire oiso puraaepa, “Vei-ia vuria pura ragaio. Uva oiso vovoupaiei ra vo kavuoro ava iraosi uvai ragare.” ⁴⁰Va isivaaro iava tuukepa kepa iava avasiepa Lidia vo kepaaro iare. Uva voa-a evoa uva oearovu riro oirao pie vovou irara kekesiva. Oa iava voea vovouaro goru piesiva voa. Vao isivaaro rutu iava voa rutu vo kavuoro avasiepa.

Tesalonaika Vata Pol Vaiore Ora Sailas Rirovira Kasipuaepa

17^yUva Pol vaio ora Sailas vo uruireo-ia vokapaoro avasiepa Amfipolis uruia ora Apolonia. Uva voava aue-ia pousi viropa Tesalonaika urui uva oisoa Jiu vo kepaaro Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog toupave. ²Uva ora rera vo pitupituario raga sirova utuoro vo

kepa-ia koataroepa. Uva voa vo peva-ia Sabat vokiro Tugoropa Rigato voeapa karukarureva Pol ^{3z}vo reo aviavi piesa Jisas vo siitokaaro iava, ora vao iava tapo osa vorevira toreroepa kopii tapi iava. Oa iava Jisas oirao piereva voeapa oiso puraoro, “Ari ita, Pauto reraaro Ropoto rutu Jisas.” ⁴Uva oearovu rera vo rearo oirao pieiva va uvuoro. Oa iava oiso vovouaepa ra vaiterei tapo ora takuvuave. Ora oearovu Grik iava riro irara oea oisoa Pautoa-pa lotu purapai, ora airorovu oira vasi riako.

⁵Ari ita, oearovu voea raga iava Jiu-pa irara oea viapau oiso vaiterei vo rearo uvuiva va oirao piesa. Evoea-a oea oisoa vaiterei vo kovoaro riiri-ipaive. Uva voea riro pokapoka irara oea ouiva oearovu tapo ora takuvusa aue Jiu, oiso ra voea rutu Pol vaio tapo ora upoave. Oa iava voea rutu avaaepa Jeson vo kepaaro-ia Pol vaiore taraasa voa. Uvare oiso ruipapaaepa ra oirara rutu osireiario-ia vaiterei karekeive. ⁶Oire uva vaitereire vura ragaoro Jeson ouiva ora oearovu tapo voeoro oirao pie vovou irara. Uva voea rutuva avaaepa voea ivuoro voeao iare oea oisoa vo urui-ia turaropaave. Oa iava voeare oiso puraaepa, “Avoeao vaitereo Pol vaio ora Sailas aiterea oirara rutu vavagisi piepasiveira uvarovu rutu. Uva oisi-a oiso osa piesa vore ita uriosiei ^{7a}aue iare Jeson taveteoro. Aiterea-a vaitereo Sisa vaoro goru pute iraopasiveira oiso pura-paoro, Iravu epao king. Rera vaisiario, Jisas.” ⁸Oa iava oirara rutu ora turaro irara oea oisoa vo uruio-ia toupave oea vo reo vao uvuoro ora sitaaepa rirovira rutu rugorugooro. ⁹Oa iava Jeson ruvara-ia moni ouaepa ora oearovu voeao riro oirao pie vovou irara oiso-ia, Vosa viapau vuria vai purasivori, oire vo

^x16:37 Ap 22:25-27 ^y17:1 Ap 27:2 ^z17:3 Lu 24:26, 46

^a17:7 Lu 23:2; Jo 19:12

vori vao voeapa Jeson vase vore pieive. Oisi-a eisi osa vaiterei pieivoiva, vaiterei iava vaseiva. Oa iava avasiépa.

Pol Vaio Ora Sailas Kovosiva Beria-ia

¹⁰ Uva vo rupa raga-ia Pol vaio ora Sailas sipo pieiva voeao oirao pie vovou irara aue iare Beria. Uva voare avasiépa. Oa iava Jiu vo kepaaro-ia Sinagog koatasiepa voeapa sipo sipo rovosa voa. ¹¹ ^b Voeao oea oisoa vo Beria-ia toupave oea viapau oiso oisoa toupave osa voeao Tesalonaika-pa irara, oea vaaru vovouvira rutu oisoa toupave auepa vo sipo sipo uvu arapa. Ari voeao Beria vata vo rugorugooaro karu viropa, ovusa voeapa sipo sipo pasiva. Uva va-a vao oa vituaro-ia oisoa vearovira Tugoropa Rigato taraapeave voea voeao Beria vo osa Pol voeapa sipo sipo pareve vaore, oiso ra rera vo sipo sipo oaro uvupaaro vearovira vara uvuipave, vosa va rutu sirova torevokopape Pol vo sipo sipo oaro. ¹² Oa iava riro irara rutu Jisas oirao pieiva oiso-ia, airorovu-a oira vasi riakoro Grik iava, ora oearovu rutu oirara. ¹³ Vo ovusa oearovu Jiu-pa irara voeao oisoa vo toupave Tesalonaika-ia oea va iava uvuiva vao oa purapasiva Pol vaio oirara-ia voeao Beria-ia Pauto vo reoaro vatepaaro. Oa iava voare avaaépa voea piururuosa voea kasipu pieoro. ¹⁴⁻¹⁵ ^c Oa iava oearovu oirao pie vovou irara Pol sipo pieiva uvavu avakava-ia. Uva voava Beria-ia Pol tapo avaaépa oearovu aue arova Timoti vaio ora Sailas Atens iare. Oire uva voa touoro vaitereire vorevira voea kokareva oiso, “Ragai iare ikauvira Timoti vaio ora Sailas arusa karepatai. Ra ragai tapo tousa utusi vo-ia.”

Vo Toupai Pol Iava Vo Osa Atens-ia Toureva

¹⁶ ^d Vosa vaiterei ateate piepaaro Atens-ia Pol rirovira rutu rugorugoo iraoparoépa voeaore oea oisoa sopaura oaive tovopaive aue-ia tokarasiara oaive, voea rutu voeao vo urui rutu sovara-ia tou irara. ¹⁷ Oa iava avaroépa oavu iare Sinagog Jiu vaaro voa oearovu tapo Jiu-pa irara ora reoreosa ora oearovu oearoa oisoa Pautoa-pa lotupaave. Uva vokiara rutu-ia tapo aivaropa tapi oisoa voea tapo ora reopasa avaparo. ¹⁸ ^e Ari ita, oearovu voearo riro tarai irara oea tapo oisoa Pol tapo uvurupaave oiso-ia, Epikurian-pa irara voeao, ora Stoik-pa irara. Uva oisi voearei rutupa sipo sipo preva Jisas iava ora rera vo torearo iava tapo. Vo osa rera vo reoroaro pukopaaro oiso puraaépa rerare, “O ita. Koovoto eera ira riroara rutu reoara purapare.” Vo ovusa oearovu oiso puraaépa, “Eera vigei sipo sipo pare oearovu raga iava pisa irara pau irara.” ¹⁹ Oa isivaaro iava vao rerava Pol avaaépa aivaroa iare aue kukuearo-ia Ariopagas Pukui. Voa uva oisoa oaravu rutu lotuara rovirieipasa ora gurupaave. Oa iava voa rerare oiso puraaépa, “Vearopai vosa igei taviri oraivai raga iava vao-ia osa ragavira vii vo reoroaro toupaveira. ²⁰ Uvare pisa reoro rutu purapariveira. Eva-a oa iava oiso ruipapaiei ra vara porearo iava vearovira rutu taraiio.” ²¹ Uva voearo Atens iava ora oearovu tapo aapaapu irara oea rutu oisoa reo uvu ruipapaave orekerovu iava varao airepara, oara iava tavitavipaave oearovu.

²² Uva va iava Pol toreroépa voea rutu osireiáro-ia voa vo Ariopagas Pukui-ia oiso purasa voeare, “Visii vao-ia Atens-

^b17:11 Ais 34:16; Lu 16:29; Jo 5:39 ^c17:14-15 Ap 15:3 ^d17:16 2 Pi 2:8
^e17:18 1 Ko 4:10; Ap 4:2

pa irara. Uvuiparai visii kekea vo ovusa avivikepata rirovira rutu oearovupa pau irara. ²³Ari ita, vo osa oisoa voka-paa, uva riroara rutu eravaoara oisoa kekepaoro viripaa voraro rutu visii vo uruiaro sovara-ia. Uva oavu-ia vo rigato epao oa oiso oisoa toupave oiso-ia, Vao-a vao eravaoa ropa pauto ira-ia viapau taraipaviei. Uva rera-a ro pauto irapa oisoa lotupata vo rera-ia tarai asavira, ira iava oiso ruipaparai ra visii tavitavia.

²⁴fRo-ia Pauto ira vo rasio rutu purareva ora orekerovu rutu varao oara rera sirova toupaveira. Aue iava uvare rera reitua rutu ora rovopatoa rutu vo vuvuiua-ia ora vo rasitua-ia. Ari ita, viapau oiso vo toupaveira lotupa keparo-ia oara purapaveira vo ora vigei vavaeoro-ia. ²⁵gOra oiso tapo vo osa oearovu viapau uvuipaai ra oaravu avu vai rerapa vatepaive vo osa rerapa kovopaive. Eake iava? Uvare vara rutu-a vatepareveira oiso-ia, tootooa vao, ora vovoua, ora orekerovu rutu varao oara-ia vatevatea purapaveira oirara rutupa vo rasio rutu-ia. Uvare vaea kae-vira raga toupaveira. ²⁶hAri ita, oirara rutu purareva kataito raga iava ro-ia rovopato. Ira raga iava voea rutu rigareva voraro rutu vo rasio rutu-ia. Uva rera raga Pauto vo vokio reesireva oa-ia karekeaverea, ora vo vokio oa-ia voea rutu opesiaverea, ora vo tapo uva toupaveira taru. ²⁷Uva vara rutu-a varao ora rera ragare taraapasa oara purareva. Uva vai pasi uvuipaai ra rera vai kekepaive Pauto vo ora vara raga iava. Ari ita, oiraopavira rutu viapau oiso tauavira vigeipa toupaveira Pauto. ²⁸Uvare Pauto raga iavirava tootoopaviei, ora rera raga iavirava vokapai, ora auero rutu purapai rera raga iavirava. Oiso osa iravu visii iava

riro taraito rigatoa purareva oiso, Vigei rutu-a Pauto ovii iraraaro. ²⁹O ita, oiraopavira vigei-a Pauto ovii iraraaro. Uva viapau rutu uvuipaviei ra oiso rugorugoopavio oiso puraoro, Easi oirara raga Pauto puraiva oiso osa tokarasi aue-ia gol ora silva ora avekea vo oirara raga vo rugorugooaro sirova utupaoro. ³⁰Ari ita, Pauto ira oisoa oirara rutu vura ragapave voari tuariri rutu vo ovusa vaaruu vovovira toupave voea vo pitupituroaropa voea roviriei arapa. Uva vo vokio goruvira rutu oirara rutu oiso puraparo, Visii rutu vuriara oavisii iava poreta viro. ³¹Eake iava? Uvare ovokivu reesireva vao oa-ia oirara rutu taru rovirieireverea vo rasio rutu-ia kataitua raga uvuiarova Jisas. Eera ira-ia vo reesi oiraopavira purareva rera vorevira kopiia iava tore pieoro,” eisi osa puraroepa Pol.

³²Ari ita, vo osa vo reo uvuoro rera toreao iava Jisas rirovira ora agesi pieaepa vo va-ia vakuvakupaoro. Ovusa oearovu voea raga iava oiso purapaaepa, “O ita, igei oiso ruipapaiei ra vii vo siposipoaro uvuiio ita va iava eva.” ³³Oa iava voea arova ora vaseroepa Pol vorepaoro. ³⁴Vo osa oearovivu rera sirova ora tavosiaepa oiso-ia, Daionisas ro Kaunselta vova Ariopagas Kort, ora o-ia riakova Damaris, ora oearovu tapo.

Pol Vo Kovoaro Iava Korin-ia

18 Va isivaaro iava Pol avaroepa Korin iare vova Atens-ia. ²Uva voa aivaroreva iravu tapo rera vaisiario, Akwila ira kavauroepa Pontas urui-ia. Ira airevi raga urioroepa vatuava oaro tapo aue iava Itali-ia. Aue vituaro iava uvare iravu king ira reo goru-ia oiso puraroepa, Voea rutu Jiu-pa irara vo kavu iraoivere Rom-ia. Uva

^f17:24 Ais 42:5 ^g17:25 Sam 50:10-12

^h17:26 Mal 2:10; Diu 32:8

raera vaisiario ro-ia, Klodias Sisa. ³Oire uva Pol vaiiteri tapo toupaooro kovoreva, uvare vaiiteri vo kovoaro oiso rutu oisoa toupave osa Pol vo kovoaro aue pura-paoro varo keparo. ⁴Uva oisoa vokiara rutu-ia vo Sabat voki-ro-ia vo Jiu vaaro-ia Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog toupave Pol vo voea varaaro ruguru-gooara akeakepaoro, oiso ra poreo viro Jiu-pa irara ora oearovu voea raga iava Grik-pa irara.

⁵Oire vo osa Sailas vaio ora Timoti kare ovoisiepa aue iava Masedonia-ia, ovusa vaiiteri isivaaro iava oisoa Pol voea siposipopave vokiara rutu-ia rera iava Ropoto Jisas Pauto reraoro rera oirao piepaoro voeapa. ⁶JVo ovusa aue Jiu-pa irara rirovira rutu kaureopaave rerava rera reoroapaoro. Uva vo kau-reo uvuoro Pol voea ruvara-ia kuvupa-toaaro iava poupou tovetoveroepa oiso puraoro voeare, “Eagara, visii vaoro eva vuri reo kaureoa. Ari ita, vosa visii va-ia riroirovira raga toupata vapa vao, uva viapau ragai vo vuriaro-a. Visii raga vaoro. Ari ragai evapa viapau. Ragoa kosiparavi ratau tou irara iare.” ⁷Uva Sinagog iava kosiro viropa Pol avasa iravu vo kepaaro iare. Rera vaisiario ro-ia, Tisias Jastas ira ro Pautoa-pa oisoa lotuparo. Uva rera vo kepaaro aue vatuaro-ia oisoa toupave Sinagog Jiu vaoro. ⁸Uva iravu Krispas ira oisoa Sinagog-ia reiparo, ira oisoa Turaro Jisas oirao piepareve ora voeao oea tapo oisoa toupaveve rera vo kepaaro-ia. Ora oearovu rutu tapo Korin iava oearoa rutu oirao pie vovou rutu ouiva Pol vo reoro uvuoro. Oa iava voea rutu baptaisaepa.

⁹Uva orupavu-ia vokiario aue Turaro areo uusi-ia oiso puraroepa Pol-re, “*Opeita uriripaoro ora vii iava gisipo kapu piepari. Ari reo oara kosi piepari.*” ¹⁰Uvare

vii tapo toupaveira. Uva viapau irai uvuiparoi ra vuria vai purareve vii-ia. Ari ita, riro irara rutu oirara oaa vo uruiu sovara-ia karekeavere, Ragai voeaoro rutu.” ¹¹Oire uva voa Pol katai iva-ia toureva ora kuro iva tapo, vo osa Pauto vo reoro iava voea siposipopaveva.

¹²Oire vo osa voa iravu ro-ia Galio ira airepavira rovoparoepa gavmanpaoro voa Grik-ia. Vo ovusa voea rutu Jiu oiso ruipapaepa ra upoa purai aue-ia Pol. Oa iava rerava avaaepa aue iare kort oiso rera iava tavisia, ¹³“Ro-ia ira vigei vaoro Reo Taisi putepaveira oraivarovu purapaoro Pautoa-pa lotupasa.” ¹⁴^kOire vo osa Pol voea vo reoroaro puko rovo-paraeva, ovusa Galio ora poreroepa Jiu-pa irarare oiso purasa, “Vosa rera-ia taraipata oiso, Oearovu uporeva oirara, ora riro kaviruto, ora oaravu rutu tapo vuriara oisoa purapaveve, eva-a oa iava uvuiparai ra visii Jiu uvua va-ia. ¹⁵Ari vosa visii raga vaoro Reo Taisi, ora varao vaisiara, ora oreorovu rutu, uva visii raga uvuipatai ra vara torevoko ragata rera tapo. Oa iava viapau uvuiparai ra vara puraa.” ¹⁶Osa iava voea kosi piereva voava vo kortupa tapi. ¹⁷Uva vao oa isivaaro iava voeao Grik-pa irara aue Sostenis ouiva, ro ira oisoa Jiu vo kepaaro-ia Sinagog reiparo. Oa iava rera ragaiva vo kortupa kepa rataoaro riario-ia. Uva viapau va-ia eva oa puraiva rera-ia, Galio oavu avu vai purareva voea-ia.

Pol Antiok Iare Voreroepa Vo Siria Taere-ia

¹⁸^lUva-a voa vo Pol riro kaekae visivi toutou piereva. Oa iava voava ora vaseroepa voeao ruvara iava oirao pie vovou irara. Oa iava avaroepa selpa uvuo-ia aue iare Siria. Uva vaiitereo-ia Akwila avukarei ora Prisila aiterea

ⁱ18:3 Ap 20:34; 1 Ko 4:12 ^j18:6 Ap 13:45, 51; 2 Sml 1:16; Esi 18:13

^k18:14 Ap 23:29 ^l18:18 Nam 6:18; Ap 21:24; Ro 16:1

rera tapo avasiepa. Oire uva-a voa vo uvare avaroepa uva rera iava orui siiva rera vaaro reo ovoi reesioro, vao oa purareva voa Jiu-pa irara vo pitupituario. ¹⁹Oire uva voava pouro viropa Efesasia. Uva voa vaiteero arova avaroepa Akwila avukarei ora Prisila rera raga Jiu vo kepaaro iare Sinagog voea rutupa voa siposiposa voea vo rugorugooaro tavariosa. ²⁰Uva rera ake ragapaiva oiso ra voea ruvara-ia tou rovoreve, ovusa voeare oiso puraroepa, “Easi viapau uvuiiparai ra vo toua. ²¹^mUvare oiso vovouparai ra ikavira raga avara Jerusalem iare.” Oire uva oiso voea tavireva, “Ari ita, vosa Pautoa raga uvuiipa ragai vorevira kare piererve visii iare pasi.” Oa iava voava Efesasia ora vaseroepa va-ia selpa uvuoa.

²²Uva voava avakava sirova o-ia pouro viropa vo Sisaria-ia. Oire voava taru avaroepa Jerusalem iare lotuara rutuva vearo vaisi purasa. Uva oisi-a eisi oia pierivoiva, Antiok iare vararoepa.

Apolos Siposipopareva Vo Efesasia

²³Pol riro kaekae visivi toureva vo Antiok-ia. Uva va isivaaro iava avaroepa vokapaaro ouruirovu iare vo rasio-ia vo Galesia ora Frisia-ia. Uva oirao pie vovou irara sopaaro goru piepaaro vokapareva.

²⁴ⁿUva iravu Jiu-pato aue iava Aleksandria rera vaisiario, Apolos. Riro vearo reo puratoa rutu, ora vao-ia tapo oisoa vearovira rutu rirovira taraiparo aue Tugoropa Vuku. Ira urioroepa Efesasia iare. ²⁵^oUva rera-a ro-ia ira oisoa taraiparo vo Turaro vaaro-ia raiva. Oa iava oisoa kasivarivira rutu torevokovira siposipopareve aue iava ro Turaro Jisas. Uva Jon vo baptisaro raga-a oa-ia oisoa taraiparo. ²⁶Oa iava Jiu vo kepaaro-

ia Sinagog siposipo rovrooepa goruvira. Uva Prisila vaio ora Akwila rera uvusivoiva, rera ousiva rera vearovira siposiposa rera tarai pieoro aue-ia Pauto vo raivaaro, uvare oaravivu vuri visivi rera vaaro-ia uvusiva. ²⁷Oire uva ro-ia Apolos ira oiso ruipaparoepa ra avaro Grik iare. Oa iava oearovu oirao pie vovou irara rera tauvaiva oavu-ia rigatua rerapa raiva karusa va-ia. Oire vosa pouro viropa voa Grik-ia, oa iava voa tupaaro voeao oearovu oirao pie vovou irara rutu rirovira tauvapaaro toupaveva voa. Voeao oea Pauto vo kavikoaro sovara-ia Jisas oirao pieiva rutu. ²⁸Oa iava rera vaaro-ia goru reo rutu Jiu vo reoroaro putepareva vo oavu-ia ora reoa. Uva Pauto reraaro ro Ropoto oirao pieraveva rutu aue-ia Tugoropa Vuku.

Pol Efesasia Toupaveva

19 Uva vo osa Apolos Korin-ia toupaveva, ovusa Pol oiso ragavira vokaoro vo pukuiro-ia urioroepa aue-ia pou virosa Efesasia. Uva voa oearovu kekereva disaipel irara. ²Uva voea akereva oiso, “E Tugoropato Uraurato outavorao vo oirao piea rovoaro isivaaro-ia?” Uva va iava oiso rerapa taeaaepa, “E uvare igei taraipaiei rera-ia ro Tugoropato Uraurato?” ³Oire va iava voeare oiso puraroepa, “Ari eakere vao baptaisa-a oa outavorao?” Oa iava oiso puraaepa, “E aa vao-a? Ari vo baptaiso iava Jon oiso siposiporevora.”

⁴^pUva Pol oiso puraroepa voeare, “O ita, Jon ita obaptaisa vaterevora visii reesioro visiigoa poreta virora vuriara oavisii iava Pautoa iare. Oire ita, tepa Jisas tapo oirao pieta ro ira iava oiso puraroera Jon, Ro ira ragai sirova uturovere utupaua. ⁵Oa uvuoro baptaisaepa ora reesioro, ra rera vaisiario-ia Jisas

^m18:21 1 Ko 4:19 ⁿ18:24 Ap 19:1; 1 Ko 1:12, 3:5-6, 4:6; Ta 3:13

^o18:25 Ro 12:11; Ap 19:3-4 ^p19:4 Mt 3:11; Ap 13:24-25

Krais toupai. ⁶ Osa iava Pol ora rera vavaearo toforeva voea-ia. Oa iava voea iare Tugoropato Uraurato rerereva. Oa a eva oa iava osasarovu rutu aue reoara puraiva Tugoropato Uraurato goruaro-ia, ora varao tapo reo ravaaro. ⁷ Uva voea vuuiaro rutu-a voeao katai tau erao (12).

⁸ Oire uva oisoa Pol avaparo Jiu vaaro iare Reo Taisi Uvupa Kepa Sinagog voea siposipopasa uriri asavira rutu vo peva sovara-ia kekira. Uva oisoa voea rugooaro akeakepareve, oisore ra oiso pieve osa rera vo rugorugooaro Pauto vaaro iare Sara. ⁹ Ari vo osa oearovu viapau oisoa rera reoaro uvupaive. Uva vao vituaro iava Turaro Krai vo raivaarova oisoa kaureopaave oira uvururo osireiario-ia, uvare viapau oirao pie vovou vai oaive. Va iava voea tapo disaipel avaroepa oavu iare skulpa kepa aue vaaro Tiranasi. Uva voa vokiara rutu-ia voea oisoa siposipopareve. ¹⁰ Uva vo pitupitu-a vao oa purareva erao ivarei sovara-ia. Oa iava oirara rutu vo Esia Provinsi sovara-ia tou irara Turaro vo reoaro uvuiva, voea rutu voeao Jiu-pa irara ora Griki-pa irara.

Siva Ovii Iraraaro Iava

¹¹ Uva voa vo tou-ia Pauto Pol-pa gorua vatereva. Oa iava voa pispisa kovoro ravoto kovoro rutu purareva. ¹² Oire voa varao purareva osasarovu rutu iava varo tokotokoro voea vararo vara-ia gavipasa. Uva vara-a evara oara oisoa oupaoro avapaave vo voeoro-ia upiapa irara vara tovopasa. Ra vara raga iava porete ovoipaave. Ora aue tapo tugara karero kosi piepaive vo vara raga-ia varao varo tokotokoro.

¹³ Oire oearovu tariri irara Jiu oea vo kovoaro-a vao-ia pisa kovo tugara kosi

piepa kovo oirara iava. Uva urioaepa vo kovo purasa akeakevira Jisasi vaisiario sovara-ia oiso puraoro, "Visii vao-ia tugara kosi viro iraota, uvare vao-a oa puraio Jisasi vaisiario sovara-ia, ro ira iava Pol siposipopareveira." ¹⁴ Uva voea voeao-ia erao vatara aue Siva ro Rovopato Pristo Jiu reraaro. Ira ovii iraraaro oea vo kovo puraiva. ¹⁵ Oire uva ro oirato rera iava tugarato oiso voea tavireva, "O ita, ira eveipaa era Jisasi vaiterei ora Pol. Ari irou irara visii?" ¹⁶ Vao isivaaro iava voea rutu-ia ora vikiroepa rera ro ira-ia oisoa tugara toupai. Oa iava voea upoaro virireva. Uva va iava kasikasiro tori-iva gapuvira raga rirovira rutu ora voea iava varaura oaive kapua pieoro. ¹⁷ Uva vo siposipo rera iava ikauvira rutu voraro rutu avaepa Efesas sovara-ia aue iare Jiu-pa irararei ora Griki. Uva riroa rutu uriria ouiva. Oa iava Turaro Jisasi vaisiario riro pieva. ¹⁸ Oire uva oearovu voeoro oirao pie vovou irara oea urioaepa voea iare voeapa kosi pievira tavitavisa, oisore ra vurira oaive kavuive varao oara oisoa purapaive voviri tuariri. ¹⁹ Uva oearovu voea iava oearoa oisoa kuuvu kovoro purapaive, ora voea varaaro kuuvu kovoro purapa vukuro ouiva vara kasisa voea rutu osireiario-ia. Uva vara rutu voriaro uvuiaro-a oiso toupai, Riroara rutu silva moniro (K50,000).

²⁰ Uva oiso rutu goruvira Pauto vo reoaro touva voa. Uva viapau oavu avu vai uvuipaepa oiso ra va puteve vo osa goruvira rutu kovaepa.

Vo Efesas Vata Kasipuaepa Pol-re

²¹ Uva varao isivaaro iava Pol goru rugorugoo oureva, oiso ra vorarore avaro Masedonia-ia ora Griki-ia. Oire vo osa

⁶19:6 Ap 6:6, 8:17, 2:4, 10:46 ⁷19:9 2 Ti 1:15; Ap 9:2

⁸19:13 Mt 12:27; Mk 9:38; Lu 9:49 ¹⁴19:17 Ap 2:43, 5:5, 11

vorarore avaro uvaroava, uvuiparoi ra Jerusalem-ia pouro viro. Va iava oiso puraroepa, “O ita. Tapa ra Rom-ia kekeavere.”²² Vaitereo aiterea oisoa rera tauvapasi ira piereva Timoti vaio ora Irastas Masedonia iare. Vo osa oiso aueparoepa ra tou pie rovoreve voa vo-ia Esia Provins-ia.

²³ Oire uva vo vokia-a vao oa-ia riroa upoa karekeepa vao-ia Turaro Kraiss vaaro raiva vo-ia Efesas-ia. ²⁴ Iravu rera vaisiaro, Demitrias ira oisoa kovopa irara oaro tapo oaravu garepa keparovi lotupa keparo purapareve aue-ia silva. O vo keparoaro riakova pauva iria vaisiaro, Artemis. Ora oearovu tapo tokarasi irara oea tapo oisoa purapareve vara raga-ia silva. Oara rutu-ia oisoa riroa rutu voria oupareve ora oirara oaro tapo. ²⁵ Oire uva ovokivu-ia ora rera voeaaro gurureva kovopa irara, ora oearovu tapo voearo oearoa areivira raga oisoa oisi kovopaive tokarasi purapaoro. Oa iava voea ruture oiso puraroepa, “Avoeao, taraiptai vao-ia kovoa oa raga-ia monia oupapeira. ²⁶ Visii uvuipatai ra vurata ora uvuta varao-ia oara purapare Pol oiso purapaoro, Voeao-ia pau irara tokarasi irara oea purapai ora voea vavaearo iava, viapau oiso oiraopa irara. Ira-a ro-ia Pol ira voea rutu vovouaro soporevora Efesas ora uvarovu rutu voraro Esia Provins-ia. ²⁷ Uva vao-ia oa iava pasi vao vigei vaaro kovoa oavi opesipere, ora varao tapo voriara oavi. Ari ita, uva viapau oiso vara raga varao-ia, ari pasi vao tapo-a osa vai pasi viapau oiso oearoi varaopa lotupa keparo Artemis varaaro avivikepaavere. Oa vai iava vo keparo varao tou ragapaivere pasi. Ora oira tapo o-ia Artemis vaisiaro rereevere iriapa oirara rutu lotu purapaaveira vo-ia Esia-ia ora voraro rutu vo rasio-ia.”

²⁸ Uva vo reoro uvuoro rirovira rutu raga pieiva kasipuoro. Oa iava voea rutu oiso puraaepa, “O-ia rirova rutu Artemis, vigei oiraaro vo-ia Efesas-ia.” ²⁹ Oire va iava oearovu tapo rovoaepa vo ora guuruoro. Uva ora voea-ia vavagisiaepa. Viapau oiso ragavira taraiptaaepa, Eake gurukoa vao, ora oiso apeisi ragavira piepaio. Osa iava voea rutu ikauvira urioaepa ora kiusa vo ora reopa uvuru sovara-ia, vo ovusa vaitereo ivupaiva Gaias vaio ora Aristakas vaitereo Masedonia Provins iava, aiterea tapo oisoa vokapareve Pol. ³⁰ Oire Pol oiso ruipaparoepa ra rera tapo koataro vo uvuru-ia, ovusa disaipel irara rerare koruaepa. ³¹ Uva oearovu tapo gavmanpa irara vova Esia-ia oea rerare Pol korukoruoro rerapa rigatoaepa rera vate iraraoro oiso, “Opeita koatapavere voea sovara-ia.”

³² Orekerovu rutu voeare vo uvuru-ia vavagisiepa. Oa iava oiso vaivaisipaiva oearovu osivu ragavira reoreopaave, osa oearovu osivu ragavira purapaave ita. Uva viapau oiso ora voea-ia taraiptaaepa oiso, Apeisi ragavira oiso osa piepai. ³³ Uva oearovu Jiu-pa irara voea iava oea ro Aleksanda kekeiva. Oa iava rera peopeopaiva ira pievira ora voeapa. Vo ovusa oiso vovou ragaroepa ra voea tapetapereve ora rera vavaearo-ia, oiso ra ora reoreoave. Ra voea eakaive Jiu-pa irara. ³⁴ Vo osa vo uvuru rutu vao-ia rera eveipaoro oiso purapaaepa, “Akoea. Rera ita era Jiu-pato.” Oire va iava voea rutu rerava rirovira raga pieiva aue-ia erao vuuta oiso puraoro, “O-ia rirova oavi rutu Artemis vo Efesas-ia. O-ia rirova oavi rutu Artemis vo Efesas-ia.”

³⁵ Oa iava iravu kuskus voea tapetape ovoireva oiso puraoro, “Visii rutu vao-ia Efesas-pa irara. Iroutoa vai viapau visii iava taraiptaroveira vao-ia osa vigei

rutu lotupa kepa tokipapeira Atemis vaaro, ora aue tapo aveke o tugoropava iria koveopa vuvuiua iava? ³⁶Vosa va-ia vao taraipata, oire ora tape pieta. Opeita oavu avu vai purapata. Eake iava? Uvare viapau oavu avu vai rutu uvuipai vao putesa. ³⁷^wEasi visii voeao ou pietavoi vore. Uva viapau oiso oar-avu avu vai kaviruivoi vo o vo kepaario-ia lotupa kepa. Ora viapau oiso oira vaisiario vara pieivo. ³⁸Vosa Demitrias ora voeao tokarasi purapa irara oiso ruipaparo ra voeao oirara kortuive, oire uva torevoko raiva toupavoi va purasa, vo osa reo rovirieipa irara va puraive, aue iava vo osa gavman vaaro reo goru sirova utuave. ³⁹Vosa oreoroi va sovara-ia touve, oire uva veuropai ra va torevokota Kaunselpa aivaro sovara-ia. ⁴⁰Ari ita, uvuipaviei pasi ra va-ia vao vuria vai oupe vo Rom gavmanario-ia, uvare vigei rutu tokipareveira. Eake iava? Uvare viapau oiso uvuipaviei ra va vao vuria aviavi piepe voeapa.” ⁴¹Oreoa vao oa isivaaro iava voea rutu kosi piereva kuskus.

Pol Masedonia Provins Iare avaroepa Ora Grik-ia

20^xOire uva va vao isivaaro iava Pol keeraroeпа voea ruture disaipel auere voea tapo sekansa. Oa iava voea vovouaro goru piereva vo voeapa vearo reoro vateoro. Uva vao iava avaroepa Pol Masedonia iare. ²Oa iava voraro rutu vokareva vo taerero rutu-ia voeoro oirao pie vovou irara vovouaro goru piepaoro. Uva vo voka-a eva oa-ia pouro viropa Grik-ia. ³Oa iava voa tou rovoreva vo peva kekira sovara-ia. Uva vo tou-ia eva Siria iare avasa vatatopoparoepa aue-ia avasa selpa uvuo. Uva voare avasa auepaoro

oiso uvureva, uvare rera uposa raiva purapaaepa Jiu. Oa iava viapau Siria iare avaroepa, ari vorevira voreroepa Masedonia iare. ⁴Uva voeao-ia oirara oea rera tapo avaaepa vova Esia voea oiso, Sopata ro vova Beria ro-ia Piras ovi-itoaaro, ari Aristaka ora Sekandas aue iava vaierei Tesalonaika, ari Gaias vova Debi, ora ro-ia Timoti, ora aitereivu vaiereoro vova Esia Provins, Tikikas ora Trofimas. ⁵Voea rutu iraaepa tuesa aue-ia Troas igeire. Vo ovusa ragai Luk vorevira Pol tapo touava. ⁶^yVo vokiro varao Tugoropa vokiro isivaaro iava Yis Asa Bret Vokiro Filipai iava ora vaseiepa uvuoa-ia. Vosa vo vavae aue voki igeire puteva voa oa-ia aue-ia pou viroiepa Troas urui. Uva voa touiova katai wiki-ia.

Pol Ovoio帀avira Rutu Avaroepa Troas Iare

⁷^zOire uva voa rovopa vokia vo wik iava ovokia-ia igei rutu ora guruiepa kovukovu aio ora komunion aio purasa. Ari ita, riro kaekavira rutu siposiporeva aue Pol katai tau erao (12) vuuta-ia putesa voa vo vokiaro. Uvare oiso vovouparoepa ra voa ragava va iava vao voki ovoiro uvavure ita. ⁸Uva vo kepa-ia otugivu oisoa toupave ivaraiapa tugi, oa sovara-ia vuravuara tupaiva voa vo uva ora guruiepa Pol vo siposipoaro uru piesa. ⁹Oire vo osa Pol voeapa riro kaekavira rutu siposipopareva, ovusa iravu viovokoto, Yutikas kiuvupa ratao-ia pauparoepa rera uru piepaoro. Uva voa rurapareva. Osa iava koveroepa kukau virooro riro kaekavira kovesa vo rasiuaaro vo tugi iava vao vo pevapa tugi ivaraiapa rutu. Oire voava rera kae pieiva vo kopii raga, uvare ora kopii pie ovoiroepa. ¹⁰^aUva Pol

^w19:37 Ro 2:22 ^x20:1 Ap 11:26; 1 Ko 16:5; 1 Ti 1:3 ^y20:6 Ap 16:8

^z20:7 1 Ko 16:2; Re 1:10 ^a20:10 1 Kin 17:21; Mt 9:23-24

vararoepa rera-ia pituoro taku virosa. Oa iava voeare oiso puraroepa, “Teapi keapao ro uriri ragapata. Viapau oiso oavu avu vai ei rera-ia. Ira ro tootoovira toupae.” ¹¹ Uva vao isivaaro iava vorevira iparoepa vore ivaraiapa tugi va vao kovukovu aio ravaasa. Oa iava voea rutu va aioiva. Oire uva voa riro kaekaevira rutu siposipopareva voeapa, ovusa rerere aviepa. Oa iava voea arova voki ovoiroepa ora vaseoro voea arova. ¹² Uva kareaepa voava vorevira rera tapo ro-ia viovokoto, uvare vorevira tootooroepa. Oa iava rera-ia roru iraopaiva.

Pol Uvuoa-ia Avaroepa Vova Troas Eisire Mailitas

¹³ Uva igei iraiempa selpa uvuoa-ia Asos iare, vo osa Pol raivaaro vokavira uturoepa igei iare. ¹⁴ Oire voava igei iare karero viropa. Uva voava igei rutu taru uvuoa-ia avaiepa ita aue iare Mitilini. ¹⁵ Voava ita topa uviroiepa va-ia selpa uvuo aue iare Kaios ruvara-ia. Uva voava taru pou viroiepa utupa voki-ia Semosia. Oire voava ita ora vaseoro topa uviroiepa Mailitas iare. ¹⁶ ^b Oire voa Pol oiso ruipaparoepa ra Efesas-ia pute ragaive, uvare reasiparoepa oiso ra voeare pute ragave ovokirovu Esia-ia. Aue iava uvare Pentikos Vureipa Voki Jiu vaaro iare ora ikau pieparoepa Jerusalem-ia, oiso ra ikavira voa poua viro.

Pol Oira Vasi Irarare Avauereva Efesas-ia

¹⁷ Uva Mailitas-ia toupao ro Pol reoa siporeva Efesas iare voeaore oea oisoa lotu kovo-ia irapaave, oiso ra rera iare urioave vo-ia selpa uvuoa-ia. Uva Efesas-ia tauai visivi toupaveira. ¹⁸ Oire vo osa poua viropa rera iare, oa iava voeare oiso puraroepa,

“Visii rutu vearovira vao-ia taraipatai, oiso osa vova rovo voki rutu-ia Esia Provins-ia vovouisi oaa rutu tovo rovoavora vo kovo sovara-ia. ¹⁹ Uva viapau oiso ora vaisi oaa rei pieavora. Ari oisoa gau ragapaa vo pitupituro-ia voea varaaro vuri pitupituro, rara vara-ia ragai sirao piepaive. Ari ita, taraipatai va-ia vao ragai vaaro tavaka vao-ia oiso osa oisoa ragavira keripaave voeao Jiu, oiso ra ragai upoive. ²⁰ Uva vao-ia taraipatai oiso, Easi viapau oiso oreoro karutuoro oarai vateavora voviri visipia vo reo iava tauva reo. Ari ita, oiso-ia visiipa oiraopavira siposipopaavora vo aivaroara-ia ora vo kepaara oavisii-ia. ²¹ Vo reo raga vao-ia oa vateavora voeareopa Jiu ora Grik, oeara voeareo vosiavora oiso voearei taviaro, Vuriara oavisii iava poreta viro aue iare Pauto, ra Jisas Krai oirao pieta ro Turaro oavi. ²² Uva vo vokio-ia avaparai Jerusalem iare, uvare ro Tugoropato Uraurato ragai ivupare goruvira. Uva va iava oiso rugooperai, Eake vai ragai-ia karekepere voa evoa Jerusalem-ia? ²³ Ari ita, vao raga-ia taraiparai vo osa virivira vokapaaveira voraro uruiara rutu-ia, uva Tugoropato Uraurato ragai tavipareveira varao raga iava tavakaara, ora vo osa ragai tuukepaive tuukepa keparo-ia oara kekeavere vovio utupauavi.

²⁴ ^c “Ari ita, vao ragai vo tootoaro oia-ia viapau oiso rugooperaveira vo osa kovopaaveira. Ari ita, vava toupaa auere oiso ra va iava ragai vo kovoaro ora ragai vo raivaaro opesi piea vareo oarea ragaipa vatereva Jisas Krai oirara rutupa siposipopasa Pauto vo tokiaro iava vearoa.

²⁵ “Ari ita, visii rutu tapo toupaaavora vo Sara iava siposipopao ro Pauto vaaro. Uva vaviopavira raga vara rutu varao opesi ovoiei. Uva taraiparai oiso, Easi vi-

^b20:16 Ap 18:19; 2 Ti 1:15 ^c20:24 Ap 21:13; 2 Ko 4:16; Ga 1:1

apau oiso ragai puaaro keketavere rara vorerivira. ²⁶Oa iava visii rutu tavitavi iraopaa vo vokio-ia oiso-ia, Vosa ro ira visii iava oiso opesiro oirao pie asavira raga, uva viapau rutu oiso ragai vaaroa. ²⁷Uvare viapau oiso visiipa oavu avu vai karutupaavora vo osa visiipa Pauto vo rearo iava siposipopaavora. ²⁸^dOire uva vatatopopatai. Ra vearovira ora tokita, ora voeao tapo Pauto voeaaro oea visii vo tokiaro sovara-ia Tugoropato Uraurato oea toforevora. Ra oiso ora tokita osa oearovu sipsip karero tokipaiveira. Visii tavipaa ra voeao aio pie iraota vao-ia Pauto vo rearo, voeao oea roporoporevoiva Pauto, voea vorireva Jisas revasiaro-ia vo evao parikou-ia. ²⁹Ari ita, uvare oiso ragavira taraiparai osa oearovu osararovu iava ora kiuavere visii sovara-ia voeao visii iava oearovu riro oirao pie vovou irara kavirusa. Oiso osa aakau kare uriopaaveira sipsip ragui aiopasa voea kavirupaoro. ³⁰Ora oiso tapo auepa ora visii raga iava oearovu oearoa rirovira kuuvuavere. Ra visii iava oearovu keaive, Voearo oirao pie vovou irara ora voea sirova utupasa. ³¹Oire oiso-ia, ra uutupaoro ora vatatopopata. Ra vaore rugoopata oa iava visiipa oisoa siposipopaa vokiara rutu-ia aue sovara-ia vo peva ivaro (3 yia). Oiso tapo osa rirovira oisoa gaupaoro visiipa sirapara.

³²“Vo vokio-ia visii tovopaa Pauto vo tokiaro sovara-ia. Ra Pauto vo rearo-ia sopaura oavisii aio pieta. Oreoa-a vao-ia goru reo rutu oreoa uvuipai visii sopaoro goru piepasa. Oa iava utupaua oiso visii viraakorevere, uvare visii rutu-a rera voeaaro oea roporoporeva ora rerapa. ³³Visii tavipaa oiso, Viapau oiso oearoi visii iava orekeroiaro riiriipaavora mo-

niara vai, ora kotokotoara vai, ora vearopara vai kuvupara vai. ³⁴Uva visii raga vearovira rutu taraipatai ragai-ia, ragoa ora ragai vavaeoro-ia orekerovu oisoa purapaa moni oupasa aio voripasa ora ragaipa, ora voeao tapo ragai iavapa irara. ³⁵^eRagai-a ovoovoa visiipa ragoa visii kareke pieavora vao-ia oiso, Apeisi ragavira uvuipatai ra voearovio apota irara tauva ragapata vaore rugooparo Jisas vo rearo oa-ia oiso puraroepa, “*Roru-a vao oa oupari oearovu vate ragapao, oa-ia putepaiveira vo roru oa karekepapeira varao-ia oara ou ragapari.*”

³⁶Uva vo reoa-a vao oa opesi pierevoiva, Pol takuro viropa voea tapo varirisa. ³⁷Oa iava voea rutu rirovira gauiva rera raupaoro ora rerava uugaapaoro. [Evarei voea vo sekanaro.] ³⁸Uvare vaore rirovira rugorugooaepa oreoa-ia oiso puraroepa voeare, “Viapau oiso visii kekeavere vorevira.” Eva-a oa iava voea vovouisiro oaive vavataepa siraooro. Uva va vao isivaaro iava rera tapo avaaepa selpa uvuo iare.

Jerusalem Iare Avaroepa Pol

21 Vo osa voea arova lotu tokipa irara ora vaseiepa vo-ia Efesas avaro uvuoa-ia, aue iare torevokovira pou virosa Kos-ia. Uva utupa voki-ia avaipea Ros iare. Oire uva voava avaipea Patara iare. ²^fUva evoa oavu kekeiovora selpa uvuo oa aue iare Finisia avasa auepaaepa. Uva va iare ora vaseiepa vo uvuo arova oa-ia urioiepa vore. ³Oire voa uriopaoro koike varata iava Saipras toko vurapaoro puteiova torevokovira avaro Taia iare vao oa Siria taere sovara-ia toupaveira. Uva voa-a vo uva selpa uvuo arova ora vaseiepa vo osa va iava kovopa irara kotokotoara rere piepaiva rogara arore. ⁴^gUva

^d20:28 1 Ti 4:16; 1 Pi 5:2; 1 Ko 12:28

^e20:35 Mt 10:8; Ro 15:1

^f21:2 Ap 11:19 ^g21:4 Ap 20:23

voa toupaooro oevuvua aivaroiova disaipel. Oa iava voa touiova katai wik rutu sovara-ia. Uva Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava Pol taviiva oiso, “Viapau uvuipau ra Jerusalem iare avau.”^{5h}Oire uva vo voki-ro isivaaro iava ora topaiepa ita uvavure ita avaoro. Oire vo osa voava igei rutu ora disaipel irara ovii avaooro igoa rutu ora vaseiepa vo urui iava avaoro. Uva voava avapaooro rogaraua-ia taku viroiepa varirisa.⁶Oa iava igei rutu ora igeiva sekaniepa ora tavarisa voava, vo ovusa voreaepa atoia-re ovusa uvuoa-ia avaiiepa.

Sisaria-ia Profetato Agabas Pol Vatereva Reoa

⁷Vo osa aue iava ita Taia-ia avaiiepa vore Tolemes. Uva evoa oearovuvua oirao pie vovou irara sekaniepa voa touoro katai voki-ia.⁸ⁱOa iava utupa voki-ia avaiiepa ita Sisaria iare. Uva voa iravu vo kepaaro iare avaiiepa rera vaisiario-ro-ia, Filip ro evanselista. Voeao iava rera oea roporopo rovoiva tuariri Jerusalem-ia erao vatara oira vasi irara.⁹Uva rera ovii riakoaro tavauru riako vo resura airoa vairo oisoa oiso rutu reopaave osa profet irara, varao reesipaoro ravotovira oara uvuipai ra karekepape vo utupaua.

^{10j}Oire uva ovokirovu-ia voa toupaiova ovusa iravu ro-ia vararoepa igei iare Judia Distrik iava rera vaisiario, Agabas ro profetato.¹¹Oire vosa igei iare karero viropa, oa iava Pol vo iroaro takipa iro oureva ora rera iava vavaeara ora kokotoarei tuukesa oiso puraoro, “Vo irore Tugoropato Uraurato oiso taviroi, Ro vo iro-ia takiparoveira, ira tuukeivere Jiu vo-ia Jerusalem-ia. Osa iava osararovupa rera vateivora, rera vuri pieivere.”

¹²Uva vo reoro uvuiovoiva, igei rutu ora voeao oea vo kepa-ia oisoa toupave oiso Pol rirovira rutu vosi ragapaiova, “Viapau rutu uvuipauei ra Jerusalem iare avau.”¹³Vo osa oiso puraroepa, “Eake-a vao oapa gaupata ragai vovouaro vavata pie ragapaoro? Ari ita, voare vatatopoparai Jerusalem-ia. Eagara vosa ragai tuukeive voa. Ora vao tapo oare vatatopovira toupaa, Eagara vosa kopiira auepa Turaro Jisas voa vo Jerusalem-ia.”^{14k}Oire uva va iava oiso aueiepa, Easi viapau rutu uvuipaviei oiso ra rera vovouaro vorepe. Oa iava rera eakaiova oiso raga rerare purapaoro, “Ari ita, vao ragapa ruipapaiei vo osa Turaro raga-a rera vo ruipaoro purareve vii-ia.”

Jerusalem-ia Pol Ora Rera Vo Kovoaro Iava Siposiporeva Reipa Irarapa

¹⁵Vao isivaaro iava auero oaio vatatopoiova ipa ovoisa voare Jerusalem-ia.¹⁶Oire uva oevu disaipel irara Sisaria iava igei tapo avaaepa Neson vo kepaaro iare okepa-ia toupaiovere. Ro-ia Neson ira Saipras iava urioroepa, ira oisoa rovovira rutu Pauto oirao piepareve.^{17l}Oire vo osa pou viroiepa Jerusalem-ia, ovusa oearovu oirao pie vovou irara igei-ia rirovira rorupaiva.

¹⁸Oa iava utupa voki-ia Pol igei tapo avaroepa Jems iare ora oearovu lotua-ia reipa irara.^{19m}Uva pou virooro Pol voeava sekanroepa. Va isivaaro iava voeapa siposiporeva katakataivira varao iava oara purapareva Pauto voeopa ratau tou irara vo rera vo kovoaro-ia Pol.

^h21:5 Ap 20:36 ⁱ21:8 Ef 4:11; 2 Ti 4:5 ^j21:10 Ap 11:28

^k21:14 Mt 26:42; Lu 22:42 ^l21:17 Ap 15:4 ^m21:19 Ap 14:27, 1:17, 20:24

**Pol Reo Uvuroepa Reipa
Irara Ruvara-ia Oa
Iava Tempel Iare Avaroepa**

²⁰ⁿVo osa vo sipoipo vao uvuiva, oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi puraiva. Uva va iava oiso Pol-re puraaepa, “Ari ita, vo-ia Jiu-ia taraipauai, uva riro irara rutu oirao pie vovou irara toupai riro tukuro rutu (tausen). Vo osa tapo goruvira rutu vao raga sirova Moses vaaro Reo Taisi utupaaveira.”²¹ Ari ita, oearovu voea iava Jiu-pa irara vii iava tauai rutu oisoa tavitavipaave voeao oirao pie vovou irara oiso, Ro Pol voeao Jiu sipoipopaveira oearoa ratau tou irara vo taereroaro sovara-ia toupaveira, oiso ra Moses vaaro Reo Taisi eakaive. Ora vao tapo oare korupaveira oiso, Opeita ora visii voeaaro kakae vure rakari verapata. Ora opeita vao tapo sirova utupata Jiu vo pitupituaru.²² Oire uva apeisi ragavira, vo osa vii vo touaro iava uvuivere vo-ia voeao Jiu iava voea oirao pie vovou irara? ²³Uva oiso veaopai rutu vosa oisi pieri oiso osare vii tavipaiovoi oiso, Vo resura epao oira vo-ia oea oavu reo ovoi puraivora oavu avu purasa Pautoa-pa. Uva va puraoro ora voea-ia reesia puraivere ora gagavurioro.²⁴ Ore-suai tapo avauvere rara Jiu-pa irara vaaro tugoropa sisu purasa. Oire uva vo pitupituo vigei vaaro voririvere tugoropa sisu ora vao koruoupara tapo, vo osa ora vii iava orui gagavurisa auepau. Oa iava oearovu uvuipaai ra vii-ia taraiave oiso, Akoea, ari vara rutu-a varao oara iava kuuvupaaveira. Ari ita, oiraopavira rutu Pol Moses vaaro sirova Reo Taisi utupaveira.²⁵ Uva igei vo rigato sipoiovora voeapa oearovu oirao pie vovou irara ratau tou irara voea origatoa tavipapeira Moses

vaaro iava Reo Taisi. Oa oiso purapa-peira, Vearopai ra varao raga sirova utupata oiso-ia, Opeita varao koruoupa aioro aiopata oara vatepaiveira oearovu tokarasi irarapa vara-ia vuivui pura-paoro. Opeita ora visiiiva otupata oara kavu iraota. Opeita vo karero varuere kare aiopata okarea kopii piepataveira voea kaapaoro. Oa iava revasiva vi-apau puteiveira vo kare iava. Opeita revasiara aiopata.”²⁶ Oire uva utupa voki-ia vo resura tapo avaroepa Pol voeapa va vorisa tugoropa sisu. Oa iava voea rutu va puraiva ora rera. Eisi osa iava Jiu vo kepaaro-ia Rovopa Kepa Tempel koataroepa va iava vao reo ovoi reesiara vearovira voea tavitavisa. Oire uva ora rera-ia tapo oavu purareva tugoropa sisu, oisore ra sisigaruevira rutu toupave. Osa iava voea tavireva oiso, “Va vao tugoropa sisu oa opesipere vosa koruoua puraio, vo rara erao vatarapa voki puteve.”

**Pol Rauiva Vo Tempel
Sovara-ia Rera Iava Gasisa**

²⁷ Vo osa erao vatarapa voki tu-tuu pieva osa oavu Esia Provins iava voea Jiu-pa irara Pol kekeiva Tugoropa Kepa Tempel sovara-ia. Oa iava voea oearovu rutu kasipu pieiva voea vav-agisi piepaoro. Oa iava Pol sitaoro rera ivuiva²⁸ oiso keerao, “Avoeao uri-ota! Uriota! Ro kekesa oirato ira uvarovu rutu avaparoveira oirara rutu vovouaro poreporepasa, oisore ra varao eakaive Jiu vo pitupituroaro. Ora varao rutu oara toupaveira Moses vaaro-ia Reo Taisi, oisore ra vara tapo kavuive, ora vao tapo Tugoropa Kepa. Oire uva vo vokio ita koataparoi aue-ia Tempel voea tapo voeao ratau tou irara vo kepa-ia vuivui-pasa, osapa oiso tugoro

ⁿ21:20 Ap 22:3; Ro 10:2; Ga 1:14 ^o21:25 Ap 15:20, 29

^p21:26 Nam 6:13; Ap 24:18 ^q21:27 Ap 24:18, 26:21

iraopapeira.” ^{29r}Oa iava oiso puraaepa, uvare vokipaua Pol kekeiva ovusa uruia sovara-ia toupaveva iravu tapo ratau tou irara iava rera. Ira vaisiario-a ro, Trofimas, Efesas iava rera. Ari ita, uva viapau oiso Tempel sovara-ia koatasiepa, ari rera roruoru ragapaiva.

³⁰Oire uva vo urui rutu ora sitaoro vusiiva Pol rausa Tugoropa Kepa sovara-ia. Uva voava rera ivupaoro kosia viropa. Uva va isivaaro iava riro ratau tupaoro va goruiva rera asavira.

Rovopato Viurupato Rom Gavman Tokipato Pol Oureva

³¹Uva voea-a voeao kasipu irara oea oisore auepaaepa ra Pol kopii pieive rera upooro. Osa-a oiso osa iava oavu rigatua ava pieiva iravu iare rovopato voeao iava viurupa irara rera. Origatua-ia oiso puraaepa, Voea rutu vo Jerusalem-ia oiso ruipapaai ra Pol upoive, uvare kasipuvira rutu toupai rerare. ^{32s}Oire iravu ro-ia ofisato ikaureva oearovu tapo reipa irara ora viurupa irara voare vo kasipu uvuru uva touva. Uva rera kekeoro ora oearovu viurupa irara Pol eakaiva rera kopii pie arapa. ³³Oa iava ro-ia ofisato Pol ruvara iare tutuureva rera-ia pitusa auere rera kort piesa. Uva oiso voeao viurupa irara tavireva ofisato, “Vearovira rutu rera Pol tuuketavere goruvira oirorei-ia sen irorei vai.” Vo uvuru voeao akereva oiso, “E irouto-a rera? Ira eake pupapare?” ^{34t}Oa iava oevu oiso puraaepa, ovusa oevu osirovu ragavira ita aia reopaaepa. Uva viapau oisi vituaro iava oiso reoa vai oupareva, uvare riroirovira raga ora reopaaepa. Uva ofisato viurupa irara tavireva oiso, “Avata rerava Pol vore visii vo kepaaro-ia.” ³⁵Oire vo osa kepa oaive-ia voea

viurupa irara rerava karea viropa. Oa iava vo kepa taapaaro vituaro iava ipapaoro ora voea raga vituaro-ia rera ipa pieiva, uvare oearovu rirovira rutu kasipupaaepa rerare Pol. ^{36u}Uva voea rutu rerare raga piepaoro urioaepa oiso purapaoro, “Rera upota! Rera upota!”

Pol Jiu Tavireva Rera Vo Oirao Piearo Vituaro Iava

³⁷Oire tutuu pieiva ora voea vo kepaaro-ia viurupa irara rerava koatasa. Uva voava ofisatoare oiso puraroepa Pol, “E uvuiparai ra vii tapo ora reo rovara?” Oa iava vo reo uvuoro vao Grik reo ro ofisato oiso puraroepa rerare, “O ari Grik reo-ia taraipaei? ^{38v}Uva vii vo reoaro-ia taraira, viigoa viapau oiso gavman tapo ora upouepa voviri tuariri oearovu vo rugorugooaro vavagisi pieoro. Vo ovokia-ia vo resura tukuro (4,000) tutu-vepaivora raaka tapire.” ³⁹Oa iava Pol rera vo reoaro pukooro oiso puraroepa, “Iu ita, ragai-a Jiu-pato vova Tasas-ia vo Silisia taere. Vo uruio oa-ia rei vaisi toupaveira. Uva oiso ruipaparai ra voeao tapo oirara ora reora.” ^{40w}Oire va iava ro ofisa oiso rerare puraroepa, “Oire ita, oisi pieri voea tapo.” Oire voava Pol taapa kukuearo-ia torepaooro voea rutu tapetapereva aue-ia vavaearei. Uva ora siroi pieaepa. Oa iava voeava ora reoroepa Hibru-pa reo-ia rera Pol.

22 Uva voeare oiso puraroepa, “Aite irara oaa ora araoko irara oaa. Ragai uvu iraota vao-ia osa visii tavitavipaa ora ragai iava.” ²Oire vo osa Hibru-pa reo-ia reoreoroepa voeare, osa va-ia rera uvuoro rirovira rutu riteiva reo tokooro. ³Uva oiso puraroepa voeare,

“Ragai-a Jiu-pato ragoa vo kavau-raera Tasas-ia Silisia taere sovara-ia.

^r21:29 Ap 20:4, 18:19 ^s21:32 Ap 23:27 ^t21:34 Ap 19:32 ^u21:36 Lu 23:18; Jo 19:15; Ap 22:22 ^v21:38 Ap 5:36; Mt 24:26 ^w21:40 Ap 12:17, 22:2, 26:14

Oa iava Jerusalem-ia voava skulsa avaraera. Oire uva voa toupaveira iravu Gameliel ragai reraaro tisato, ira ragai vearovira rutu siposiporevora Reo Taisi vao vigei aao iraraaro vaaro. Oa iava vearovira rutu Pauto sirova utupaveira. Uva viapau oiso iraipei visii-ia ira uvuipa ra oiso piereve osa toupaa. ^{4x}Ari ita, riroa rutu tavaka oisoa kareke piepaa voeaore oirao pie vovou irara Kraisi vo raivaoro-ia, vo osa voeare taraapaavora voea upopasa. Voea rutu oirara tapo ora riakora oearoa rutu oisoa oupaa tuukepa kepa iare. ⁵Uva voea rutu-a voea-ia reipa irara pris irara ora voea Kaunsel irara oea rutu uvuipaai vo reo oirao pieve visiipa ragai vaaro, uvare voea ruvara-ia pasiara ouavora vo Damaskas iarepa raiva karusa voeare voa tou irara oirao pie vovou irara. Oa iava vo raiva-ia avaraera oearovu vovesa oirao pie vovou irara vore Jerusalem-ia, oisore ra voa voea upoio.

Pol Voea Tavireva Ora Rera Vo Pore Uviroaro Iava

^{6y}“Ari ita, vo osa avaparaera vore Damaskas-ia ruvara-ia ravireopa vuutavi-ia, ovusa voa ragai iare varaera sisikore aviavi vuvuiua iava ragai aau piesa. ⁷Oa iava rasiua areore kove ovoiraera. Uva voava vo reo uvuavora oa oiso puraera ragaire, *Sol, Sol. Apeisi iava ragai vuri piepariveira vokiara rutu-ia?* ⁸Uva oiso akeavora, Turaro, irouto-a vii? Oa iava Turaro oiso puraroepa, *Ragai-a Jisas ragoa upopariveira vokiara rutu-ia.* ^{9z}Ari ita, voeao oea tapo vokapaavora oea vo aviavi kekeivora, osa viapau vo reo uvuivora. Oa uvuavora, ragai raga.

¹⁰“Oa iava oiso puraraera rerare Turaro, Uva eake vai purapaa? Oa iava oiso

ragai tavirevora rera Turaro, *Toreu vovara avau Damaskas iare. Uva evoa iravu vii tavirevere rara varao rutu iava oara vii iare uriopere utupau.* ¹¹Ari ita, ragai aau pievora vo aviavi, oa iava ragai sikuropaivora Damaskas iare avapaoro.

^{12a}“Uva voa iravu oisoa toupaveira rera vaisiara, Ananias vearoto lotu purapato, ira oisoa Moses vaaro sirova Reo Taisi vearovira utuparo. Ro irapa oisoa Jiu-pa irara rutu avivikepaave voa Damaskas-ia. ¹³Ira ragai iare urioroepa. Uva ragai ruvara-ia tutuu pieoro oiso puraroepa, Araokotoa oaa, Sol. Vorevira vurari. Oa iava vorevira vuraavora vo rera keke ovoisa. ¹⁴Oire va iava Ananias ragaire oiso puraroera, Vegei aao iraraaro reraaro Pauto vii reesirevo, oisore ra rera vo vovouaro-ia taraiu. Ora vo rara Torevokoto kekeri rera reraaro Kovopato, ora vo osa rera vo reoaro uvuri vo reo oa kosi piro rera gisipoaro iava. ¹⁵Vaore oiso ra vara rutu iava tavitaviu varao oara kekerivorao ora varao oara uvurivorao voea rutupa oirara. Ra vara iava rera oirao pieri voea rutupa. ^{16b}Oire uva eakere tuepau. Avau baptaisa ousa, ora rara tapo Jisas Kraisi areri ra vii vaaro vuri vovou verareve. Eisi osa puraroepa Ananias ragaire.

Pauto Pol Siporeva Ratau Tou Sararore

^{17c}“Oire uva Jerusalem iare voreraera. Uva voa-a vo Jerusalem-ia uva variriparaera, ovusa areo uusi sovaria ragai iare urioroera Turaro, vo ovusa Tempel sovaria-ia toupavaora. ¹⁸Uva Turaro ragai tavirevora aue-ia areo uusi oiso, *Jerusalem iava avau ikauvira, uvare vo tou irara viapau oiso vii reoroaro uvupaivere varao ragai iava.* ¹⁹Oa iava oiso puraraera rerare, Turaro oearovu ragai-

^x22:4 Ap 8:3, 26:9-11; Fl 3:6 ^y22:6 Ap 9:3 ^z22:9 Ap 9:7, 26:13 ^a22:12 Ap 9:17, 10:22 ^b22:16 Ap 2:38; Hi 10:22; Ro 10:13 ^c22:17 Ap 9:26, 10:10

ia taraipaai vo osa avaparaera vorarore aivaropa tapiro voeare taraapasa oirao pie vovou irara, auere voea ragipasa ora voea tovopasa vo tuukepa kepa sovarama. ²⁰dOra vao-ia tapo taraipaai ragaima vo osa vo tou-ia toupaa-ovora, ovusa Stiven vurokooro rera kopii pieivora aue-ia aveke ro vii kovopatoaaro. Oire uva vo vokia-a eva oa-ia ragai toupaa-ovora. Oa iava voeare oiso puraraera, lu vearopai, rera kopii pieta, vo osa voea vo ogooroaro tokipaavora aue kuvupa ogooro oara veraivora ora voea iava rera uposa. ²¹eAri ita, Turaro ragaire oiso puraroera, *Jerusalem iava ora vaseu, uvare voava vii arupaa. Ra avau osararovu rutu voeao ratau tou irara tavitavisa tauai.*

Pol Ututupato Ruvarama-ia Toureva

²²Ovoiei, voava voea rutu ora siroi pieaepa Pol vo reoaro uru piepaoro. Ari vosa ratau tou irara iava voea tavireva, oa iava rerare rirovira rutu kasipuaepa. Oire va iava voea rutu raga pieoro oiso puraepa, “Rera kopii pieta. Teapi vo raga tootooparo.” ²³fUva rerava oivepaoro rasiara kakavupaoro va-ia vikipaaepa viara-ia. Eva-a oa-ia kuvupara oaive tapo sitapaoro ora voea iava vara vikipaiva. Oara rutu-ia rerare kasipua kosi pieiva vao voea vo pitupituro. ²⁴Oa iava ro ofisato rera koata pierева. Uva rera vateoro voeapa oiso voea tavireva, “Rera ragipata, ra oiraopa vai iava taviro vao oapa kasipupaai rerare Jiu.” ²⁵gUva vo osa rera ragisa rera tuuke rovoiva, ovusa iravu ofisato ira rera ruvara-ia torepaoepa irare oiso puraroepa Pol, “E torevokopai, vosa vii vao Rom gavmanaro iava oiratoa vai ragiri, ro ira viapau rera reoaro kosi piereve rovoivira aue iare taava kort?”

²⁶Oire uva vo ake uvuoro ro ofisato roari rovopatoa ruture avaroepa oiso purasa, “Apeisi vai ro piepari oirato. Uvare Rom gavmanaro iava rera.” ²⁷Uva va iava urioroepa Pol akesa oiso, “E vii-a vao Rom gavman iava? Ragai taviri.” Uva Pol rerare oiso puraroepa, “Aure.” ²⁸Oa iava ofisato rerare oiso puraroepa, “Ari ita, ragai tapo-a vao-ia voava Rom-ia, ragoa riroa rutu moni vikiavora aue voa koatasa vo gavman sovarama.” Oire va iava Pol oiso rera tavireva, “O ita, ari ragai vo gavman sovarama kavauraepa.” ²⁹hOire ikavivira voeao oea rera ragisa auepaepa rera kavu ovoiro avaaepa. Uva rera tapo ofisato rirovira rutu uririroepa, uvare oiso ragivira tarairoepa, Akoea, ari Rom gavman iava rera. Uvare rerare voea tavi ragareva oiso, Rera ragipata, ora rera tuukepata.

³⁰Uva voava utupa voki-ia Pol tuuke iro vagoreva va karuoro. Oa iava voea pris irara gurureva ora Jiu iava voea lotupa irara Kaunsel irara. Oire uva va-a vao ouvurua-ia ora voea sovarama rera tovoreva aue rera-ia oiraopa reo rutu ousa, vao oa iava rerare kasipuaepa rera togapaooro aue-ia reo.

Pol Vo Tavitaviroepa Kaunsel Irara Voeao Jiu

23 Uva tuupavira Kaunsel irarava vurapaoro voeare oiso puraroepa Pol, “Araoko irara oaa, ragai torevokovira rutu oisoa toupaa voari rutu vo vokie iare rekasisa. Uva viapau oiso uririparai Pautoa-pa. Ari ita, vo vokie viavira rutu toupai ragai vo vovouaro ora ragai vo rugorugooaro.” ²iEisi osa iava Ananias ro Rovopato Pristo voeare oiso puraroepa oea Pol ruvara-ia toupaiava,

^d22:20 Lu 11:48; Ap 8:1; Ro 1:32 ^e22:21 Ap 9:15

^f22:23 Ap 7:58; 2 Sml 16:13 ^g22:25 Ap 16:37 ^h22:29 Ap 22:24-25

ⁱ23:2 Jo 18:22

“Avoeao, rera gisipoaro tapatapata.”
³JUva va iava Pol rerare oiso puraroepa, “O ita, Pauto viigoa tapatapareverea. Vii vao viigoa iava kepa kaapovira kovovoaro toupaveira vova ratau, osa atoarova rupapavira toupave. Viigoa-a vao viigoa paupauei ragai kortusa aue-ia Reo Taisi-ia. Uva viigoa raga vao tokopari Reo Taisi, uvare voeao aru-parivoi ragai tapatapasa.”

⁴Oire va iava voeao oea Pol ruvara-ia toupaveira oea oiso purapaepa rerare, “Auoro. Uva apeisi kaureopauei rova Rovopato Pristo Pauto reraaro?”

⁵KOa iava oiso voeare puraroepa, “Avoeao, easi viapau oiso taraiparai rera-ia eera Rovopato Pristo. Ari ita, vuria puraavoi rerava kaureooro, uvare Moses vaaro-ia Reo Taisi oiso purapa-peira, Opeita rova ora kaureopau reito ira visii rutu tokipareveira.”

⁶Oire uva Pol voea vo vovouoro kekereva. Oa iava oiso aueroepa, Viapau oiso katai vovou vai-ia toupaveira. Aue iava uvare oearovu-a Sadyusi ari oearovu Farisi iava. Oire eva-a oa iava voeare Kaunsel irara oiso puraroepa, “Araoko irara oaa, ragai-a iravu Farisi iava, ora vao osa ragai-a Farisi-pato oviitoaaro. Uva visii rutu-a vao ragai rovirieipatavoi kortua-ia, uvare oiso oirao piepaaveira, Kopii irara vorevira toreaverea tootooro. Eva-a oa vituaro iava oirara siposipopaaveira. Oa iava vava ragai kortupatavoi.”

⁷Uva vao isivaaro iava voearei voeareo Farisi ora Sadyusi oearoa ora kaureopaaepa kasipuvira, uvare voearei vo rugurugooaro ora sikaepa.
⁸1Oa vituaro iava ora reopaaepa kasipuvira, uvare Sadyusi irara oiso oisoa purapaave, “Viapau oiso vorevira torea vai peira ora ensel irara vai peira,

ora viapau oiso oirato urauratoa vaiaro peira. Vo ovusa voeao Farisi-pa irara vo pevao rutu oirao pieiva oiso-ia, torea, ora enselto, ora uraurato. ⁹Oire vo osa va iava rirovira ora kaureopaaepa. Uva voava voeao Reo Taisi iava tisa irara oea oisoa Farisi vo pitupituaro sirova utupaave, oea oiso purasa toreaepa, “Viapau rutu oiso vuria vaiei oa kekeiovoi ro-ia Pol. Easi pasi, oiraopavira vai-a oiso osa rera tavirevora uraurato vo raivaaro ora vo Jerusalem-ia.”

¹⁰Oa iava voearei kekeoro rirovira rutu Pol-pa siraoroepa ofisato. Uva oiso vovouoroepa, Ora voeareire piopaoro rera opesi ovoi piepai. Oa iava rerare rera voeaaro viurupa irara arureva rera ousa vo uvurure vuutaaro-ia. Uva oiso voea tavireva, “Rerava voretavere vore visii vo kepaaro.”

¹¹MOire uva vo rupa-a vao oa ro Turaro Pol sirova touoro oiso puraroepa, “Opeita uriripau. Ari Jerusalem-pa irara ragai iava siposiporivora. Uva eisi raga ita oiso taru voeao Rom-ia tou irara siposiporivore ragai iava.”

Reo Ovoi Puraiva Pol-re Oiso Ra Rera Upoive

¹²Uva utupa voki vokipakouaro-ia Jiu-pa irara ora guruapea, oiso ra rerare raiva puraive rera kopii piesa. Oire vo vokia-a vao oa-ia ora voeapa reo ovoi puraiva oiso, Easi viapau uvuipaviei ra tootoovira toupave, ovusa aioara vai aiopape ora ukaiopavio. Ari vo raga veaopai vosa rera kopii pie rovopere.
¹³Voea rutu uvuiaro-a voeao oea vo resura tau (40) uvuiaro-ia puteva rutu, vo uvuru rutu vieiara oea vo raiva vao purapaiva. ¹⁴Oire uva voea voeao vo reo ovooivoiva, urioaepa rovopa irara pris

irara ora oira vasi irara tavisia oiso, “Igei vao igoa ora igeipa reo goru puraio oiso, Easi viapau oiso uvuipaviei ra aioara vai aiopape ora ukaiopavio vosa Pol viapau kopii pie rovopape. ¹⁵Uva visii rutu-a vao ora oearovu Kaunsel irara visigoa tavipaiovoi, auere ra rovopatoapa ofisato vo reo ava pieta, oa iava uvuipa ra visii-pa Pol siporeve. Uva oiso ruipapaiei ra oiso rera keatavere, Igei vateri Pol, ra igeipa torevoko reo vai vaterave. Uva va-a vao oa-ia rerare utupaiovere ovusa urioro. Ra va iava rera upoio.”

¹⁶Uva Pol paparitoaaro vo reo uvureva. Oa iava urioroepa viurupa irara vo kepaaro-ia Pol tavisia. ¹⁷Oire uva va iava Pol iravu kepten arureva oiso puraoro, “Vearopai ra ro tapo paparitoa oaa avau vore rovopatoa iare ofisato. Ra vasivasivira rutu rovopato ofisato tavireve.” ¹⁸Vao isivaaro iava avasiepa rera iare rovopato ofisato. Oa iava voa rera ruvara-ia pou virooro oiso puraroepa rerare, “Ro tuukepato Pol ira ragai arure vii iare ro tapo viovokoto ira ruvara-ia reoa toupaivoi. Uva oiso ruipapaa ra vii tavireve va iava.”

¹⁹Oire uva Pol paparitoaaro ivuoro vavaea iava rerava avaroepa uvavivure toko pievira, oiso ra voa roroiovira rera tavireve. Osa iava oiso voa rera akereva, “Apeisi vai ragai tavisia uriouei?” ²⁰Uva ro viovokoto oiso puraroepa, “Auoro oiso-ia uvare voeao Jiu-pa irara ora reoae. Uva vii-ia va tovoivo oiso, Urioavere vii aresa auere Pol oiso ra rerava uriou rera siposa Kaunsel irara ruvara-ia vokipavira. Uva oiso vii keaivere, Rerapa ruipapaiei ra rera ruvara-ia torevoko reo vai ouio. ²¹Uva viapau oiso ra voea uvuri, uvare vo resura tau-ia putevo voea rutu vieiario voeao oea utuavere rerare rera uposa. Uva

rera-ia ora reoro ora voeapa reo ovoio puraivoraio oiso, Viapau oiso ra aiope ora ukaiovio vosa Pol upo asavira toupareve. Ari vo raga osa rera upo rovope rera kopii pieoro. Uva vao raga-ia vii vo reoaro pukoarore tuepaai.” ²²Oire uva va iava ro rovopato ofisato oiso rera goruvira tavireva oiso, “Viapau oiso ra irai ita taviri va iava vao oa iava ragai tavirivoi.” Oa iava rerare ro viovokoto koruroepa vorevira.

Pol Sipoiava Reitoa Iare Gavman Filiks

²³Uva vao isivaaro iava ro rovopato ofisato vaitereiarore keeraroepa vaiterei tavisia oiso, “Erao vovoto vai (200) vatatopopasi viurupa irara vai, ora erao vatara tau vai (70) voeao oea aue-ia hos kare avavere, ora erao vovoto vai (200) voeao oea kaatutaru kaeivere avaro Sisaria iare aue-ia vo resura vatara vuuta-ia (9 klok) vo kavuoro vokiario. ²⁴Uva okarei tapo ousivere auropa Pol vo kareo okarea-ia avavere. Oire uva virivarivira rutu rera tapo vatatopovira rutu avatavere aue iare Filiks roari reitoa rutu gavman.” ²⁵Oa iava ro rovopato ofisato rerapa rigatoroepa aue Filiks oiso,

²⁶Ragai-a Klodias Lisias ragoa vo pasio rigatoa viipa reitoa rutu gavman Filiks. Vearo voki rutu. ²⁷Voeao-ia Jiu oea ro-ia pituivora oirato oiso ra rera kopii pieive. Ari ita, vo osa rera-ia taraia ou rovoavora oiso ragavira, uvare rera-a Rom gavman iava. Oa iava rerare viurupa irara oaa aruavora rera ousa. Oire voava rera oriruavora voea sovara-ia. ²⁸Oa iava rera tapo avaraera Kaunsel irara iare, oiso ra rera-ia vuria vai kekea. ²⁹Uva rera-ia oiso tarairaera, Akoea ari Moses vaaro raga Reo Taisi oapa oisi rera piesa auropa. Oire uva viapau oiso va iava uvuiraera rera tovosia tuukepa

¹⁵23:15 Ap 22:30 ¹⁶23:16 Ap 21:34 ¹⁷23:18 Ef 3:1

¹⁸23:26 Ap 24:3, 15:23 ¹⁹23:29 Ap 18:15, 25:19, 26:31

kepa-ia, ora oiso ra rera kopii piea.
³⁰Ari ita, vo osa iravu ragai tavirevo-
 rao rera iava. Uvare rerare raiva goruiv-
 orao ora voea-ia, oiso ra rera uposa utu-
 ave raivaaro. Eva-a oa iava vii iare rera
 sipoavoi. Oire uva voea-a voeao oea tavi-
 avorao, ra ora voea vo rearova urioave
 rara, vo oa puraivora oiso ra rera up-
 oive va-ia.”

³¹Oire uva vo rupa raga-a vao oa-ia
 viurupa irara Pol tapo rovopato ofisato
 vo rearo sirova utu ovoiaepa avao
 Antipatris iare. Oa iava vo rupa raga-
 ia voa pou viro ovoiaepa. ³²Uva voeao
 oea oisoa hos kare-ia vokapaive oea
 Pol tapo topa viropa, osa voeao viu-
 rupa irara voeava tavariooro vorevira
 kareaepa vore ora voea vo kepaaro iare.
³³Oa iava voa Sisaria-ia poua viropa.
 Oire voava va vao pasia vateiva rera
 tapo Pol rerapa ro reittoa rutu gavman.
³⁴Oire vo osa vo pasi vao vieireva, oa
 iava Pol akereva oiso, “Aa vo distrik iava
 uriouei?” Uva Pol oiso puraroepa, “Ari
 Silisia-ia.” ³⁵Oa iava rera uvuoro oiso
 puraroepa, “Akoea! Uva vii uvuavere
 rara voeao poua viro, oea viire vo reo pu-
 raivora.” Uva ora rera voeaaro tavireva
 oiso, “Pol ururao tupata vo Herot gav-
 man vo kepaaro-ia.”

Pol Togapaiva Reoara Rutu-ia Aue Jiu-pa Irara

24 Oire uva ro-ia Ananias ira vo
 vavae vokiro isivaaro iava uri-
 oroepa Sisaria iare oeavu tapo oira vasi
 irara, ora iravu tapo voeapa reo kaepato
 voeao oea oisoa Pol-re aupepaave. Uva
 rera ro reo kaepato, Tetalas ira oiso uri-
 oroepa voea tapo, ra Pol iava vo reo kosi
 pieive rovopatoapa reittoa rutu gavman.

²Oire uva Tetalas-re keeroepa oiso ra
 Pol iava reoa kosi piereve rera togaoro
 va-ia. Oa iava oiso puraroepa,

“Ari ita, vii-a reittoa Filiks viigoa
 vo tokiaro-ia vearoa varao kosi piropa
 oiso-ia, gavaurea vao ora gavaure tou
 igeipa vao Jiu-pa irara. Ari ita, riroara
 reo goruro vearopara oara igeipa pu-
 rarivora, oisore ra igei vo uruioaro-ia
 orekerovu rutu torevokope. ³Oa iava
 igei rutu vii-ia rorupaioveira varao-ia
 oara rutu purapariveira igeipa vii Filiks.

⁴“Uva reasiparai vii pugu piearapa.
 Oa iava oiso vii arepaavoi, E uvuipauei
 ra ragai vo reoviara uvuri, ovusa vii
 tavia va iava poteku visivi vao iava
 oa puraparevora rera ro Pol? ⁵Ari ita,
 igei rerava siituepaioveira ovusa varao
 vuriara purapareveira. Ira varao rovo-
 pareveira oara-ia Jiu-pa irara reraarova
 gavman ora upopareveira vo rasittoa
 rutu-ia. Ro ira oisoa voeapa reiparo
 oea oisoa Nasaret pitupitu purapaive.
⁶“Ora vao tapo osa igei vaaro Rovopa
 Lotupa Kepa Tempel vuivuirevora igei
 vaaro puteoro Reo Taisi tugoropa. Eva-a
 oapa rera ouivora. [Uva va-ia oiso ruipa-
 paiera rera kortuoro rera rovirieio Reo
 Taisi-ia vao igei. ⁷Osa rovopato ofisato
 Lisas igeiva paupaupaoro urioroera rera
 Pol ivu ovoisa igei ruvara-ia ⁸oiso pu-
 raoro, Avoeao, rerava avata Filiks iare,
 ra rera rovirieireve vao-ia Rom vaaro
 raga reo goru.] Oire uva uvuipauei ra
 rera akeri varaore oara-ia ora reopaveiei
 oiraopara. Ra vii tavireve oisi raga oiso-
 ia osa vii tavipaa.”

⁹“Oire uva voea rutu Jiu oiso pu-
 raepa ora voeapa kae pieoro kataivira,
 “Oiraopavira rutu eisi osa puraparoi
 Tetalas.”

²23:35 Ap 24:19, 25:16, 24:27 ³24:5 Ap 16:20, 17:6, 21:28

⁴24:6 Ap 21:28 ⁵24:9 1 Te 2:16

Pol Filiks-pa Reoara Kosi Piereva

¹⁰ Vao isivaaro iava ro reito gavman Pol piiroo-ia tavireva. Uva va-ia oiso puraroepa Pol,

“Ari ita, vii-ia taraiparai Filiks viigoa oisoa Jiu rovirieiparive riro ivaro rutu sovara-ia, varao oara-ia rorupaoro vo reo vatepaavoi viipa ora ragai iava vo reo. ¹¹ Uva uvuipau ra vaore voea akერი oiso osa katai tau erao (12) vokiro putevora varao oara-ia lotu puraparaiva, Jerusalem iare avaraera. ¹² Uva viapau oiso Jiu ragai vurapaivora osa iraiava ora variri posiparaera ora reopaoro Jiu vaaro Rovopa Kepa Tempel sovara-ia. Ari ita, viapau oiso voeao iava oeai ragai kekeivora osa oeai kasipu pieavora uvai Reo Taisi Uvupa Kepaa vai sovara-ia, ora uvai vo urui sovara-ia. Viapau rutu. ¹³ Uva vo reoa vao-ia oa purapaivoi, viapau oiso ra va oirao pieive.

¹⁴ w“Ari ita, varao raga iava vii tavipaa ro iava Pauto ira ragapa lotu puraparaveira, ro igei aite iraraoro reraoro ro Pauto. Vo raivao raga sirova utupaoro rera vo raivaaro, vao-ia oa-ia vakuvakupaiveira Jiu oiso purapaoro, Kuvu raiva. Ari ita, vao-ia Moses vaaro Reo Taisi ora varao profet irara vo rigatoroaro oara rutu oirao piepaaveira. ¹⁵ xAri ita, vao raga-ia rugooperaveira oiso osa oirara rutu kopiiia iava vorevira toreaverea voeao-ia torevoko vovou irara ora voeao vuri vovouro pura irara. Uva va raga-a vao oa raga-ia rugooperai vao-ia voeaore oiso-ia osa voeao-ia Jiu. ¹⁶ Ari ita, uva va-a vao oare akeakepaaveira rutu vo ora ragai vo goruaro rutu-ia, oiso ra roroio vovou rutu-ia toupave Pautoa-pa ora voea rutu oirara. Uvare viapau vuriara vai purapaaveira voea-ia ora rera-ia Pauto.

¹⁷ “Uva riroara ivara isivaaro iava vorevira kareraera Jerusalem iare Jiu-pa irarapa vatevateavira moniara vatesa, ora koruouara tapo purasa Pautoa-pa.

¹⁸ Uva vo osa varao purapaavora, osa ragai iare urioaera. Uva voa tugoropa sisu puraavora. Oire va raga-a eva oa-ia ragai kekeivora. Ari ita, viapau riro irara vai ragai tapo toupavira, oa-ia viapau oiso upoa vai. ¹⁹ Ari ita, oeavu Esia Provins iava Jiu-pa irara oea tapo voa toupavira. Uva vosa voea vo toupave, oire uvuipaa ra voea tapo viipa oirao pievira taviave vo osa ragaire kasipupaave. ²⁰ Ari ita, vo osa voea akერი oaire vuria vai oiso oai kekeivora ragai-ia vo Kaunsel uvuru sovara-ia. ²¹ yAri ita, vao raga osa purasa toreraera voeare oiso, Oiraopavira oiso osa visii vavaeoro-ia toupaa kort purapa irara. Uvare ragai vao ragare rugooperai oiso osa oirara rutu taru vorevira toreaverea kopiiia oai ve kavuoro.” Eisi osa puraroepa Pol rera tavioro.

²² Oire va-a vao oa iava Filiks ro riro taraito aue-ia oirao piea vo pitupituaro-ia, ira vo kort vao opesi piereva oiso voea tavioro, “Vosa rovonopato ofisa Lisas vo pouro virovere, oire visii rutu vo reoroaro rovirieia.” ²³ Oire va iava tuukepa kepa-ia uutupato tavireva oiso, “Pol tapo avau rera koata piesa tuukepa kepa-ia rerare tore pie ragasa. Ari vosa sara irara rera iare uriopaave, ra opeita voeare korupavere, vo osa orekerovu avu vaiva uriopaave rera vatepasa.”

Filiks Pol Tuukereva Vo Ivarei Uvuiaro-ia Tuukepa Kepa-ia

²⁴ Oire uva ovokirovu isivaaro iava Filiks urioroepa vatuava tapo Drusila Jiu-pava Pol-re arusa, oiso ra rera kosi piereve uutupato tuukepa kepa iava. Ra vaierei tavireve vo raivao iava Jisas

Krais oirao piepa raiva. ²⁵ Oire va iava Pol vo avukarei tavitavireva aue iava torevoko vovou vo pitupituario, auere ra torevokovira raga ora tokipaave vaopa, teapi vuriara vai purapaive. Uvare oirara rutu vo vokiario pou piroverea vao oia taru oirara rutu rovirieireverea Pauto. Oara-a varao oara rutu uvuoro rirovira uririroepa Filiks, uvare ora rera sopaario ia vo reoro uvuipareva. Oa iava Pol arureva oiso, “Ovoiei. Avau. Uva ovokia ita oiso viire keeraravere, rara avu viipa ruipara ita.” ²⁶ Ari oiso vovouparoepa, Easi pasi Pol vai ragaipa monia vai vaterevere va iava rerare karua tuukepa kepa iava. Oire oa iava rerare voreripavira keeparoepa vo rera tapo ora reoreopasa.

²⁷ ^a Oire uva erao ivarei puteva, oa iava iravu raga tavarireva Filiks vo tavukiario iare. Rera vaisiario ro-ia, Posas Festas. Uva Filiks avaooro Pol kavureva tuukepa kepa-ia vaore, oiso ra Jiu rera-ia roru paive rutu.

Pol Sisa-pa Ruiparoepa Vaore Oiso Ra Rera Vo Kortuario Uvureve

25 Oire uva Festas urioroepa Sisaria-ia tousa. Voava vo peva isi-vaoro iava aue voki peva Jerusalem iare avaroepa. ² Uva voa Jerusalem-ia pouro viropa Festas. Oa iava voa voeao rovopa irara pris irara ora oearovu oira vasi irara voea iava Jiu, oea rutu oreorovia ita rera iava Pol gasiiva rerapa ro-ia Festas. ³ Uva vorevoreripavira rera arepaiva rerare Pol, oiso ra Jerusalem iare rera siporeve. Uvare oavu raiva rerare ravaa rovoiva, oiso ra rera upoive vo osa urioparo raivaaro. ⁴ Uva voea vo reoaro pukoreva Festas oiso voea tavioro, “Avoeao, ira tuukepa kepa-ia toupape Sisaria-ia. Uva tutuu piepai ra

rera iare vorera voa. ⁵ Uva oiso vearopai vosa oearoi visii iava riro iraraa vai ragai sirova utupaai, ra oeai tapo karera. Oa iava vigei rutu uvuipaviei ra rera-ia vuriara vai kekepe pasi.”

⁶ Oire uva vo peva vatara vokiario katai tau vokiario isivaoro iava Festas voreroepa Sisaria iare. Oa iava utupa voki-ia vo kort vao purareva. Uva va iava Pol-re aruroepa. Oa iava oevu rera iare rera sipoiva. ⁷ Uva voa pouro viropa kortupa kepa sovara-ia rera Pol. Oa iava oevu Jiu-pa irara Jerusalem iava oea Pol ruvara-ia toupapaiva, oea rera iava Pol oreorovu rovoiva. Osa iava vo reoro iava vuriara oara-ia Pol togapaiva, oara-ia viapau oiso ra irai vara oirao piepareve.

⁸ ^b Oire oa iava vearovira rutu Pol voea vo reoroaro pukoreva oiso puraoro, “Viapau rutu oiso vuria vai puraavora oiso osa purapaai voeao. Viapau oiso oavu avu vai gasiavora Jiu vaoro iava Reo Taisi. Ora viapau tapo oiso Jiu vaoro-ia Rovopa Kepa Tempel. Ora Rom reraaro tapo King Sisa ira-ia tapo viapau oiso oai vuria vai puraavora.”

⁹ Ari ita, Festas oiso ruiparoepa ra Jiu agoagotoreve rovirie-ia kortua-ia. Oa iava Pol akereva oiso, “E avapau Jerusalem iare ra voa vii rovirieia?”

¹⁰ Oa iava Pol rerare oiso puraroepa, “Vo kepao-ia oa-ia torepaooro toupaa eva kortupa kepa Sisa vaoro. Uvare vo kepa raga vao-ia oa raga ragai vo kortuario uvuipaivoi. Ragai-ia taraipauei ragoa viapau oiso vuria vai puraavora Jiu-pa irara-ia. ¹¹ ^c O ita, vosa Reo Taisi tokoa, o vosa oarai puraa vuriara vai, oa-ia taru uvuipaa ra ragai kopii pieive. Osa iava viapau uvuiparai ra voea asavira toria. Ari vosa voea vaoro vao kuu-va, oa-ia viapau rutu irai uvuiparoi ra ragai vaterere voeapa voeao Jiu. Vii

^{24:25} Ga 5:23; Ap 10:42 ^{a24:27} Ap 25:1, 4, 9, 14

^{b25:8} Ap 6:13, 24:12, 28:17 ^{c25:11} Ap 26:32, 28:19

tavipaa oiso, Avaravere Rom reraaro iare King Sisa ira raga uvuiparoi ra ragai rovirieireve.”¹² Oa iava Festas ora reoroepa voeaova riro tarai irara. Uva va iava oiso puraroepa Pol-re, “O ita, ragai tavipari oiso ra avau Sisa iare. Uva vii tavipaavoio oiso, Vearopai ita, ra rera iare avau Sisa.”

Festas Agripa Akereva Pol-re

¹³Uva ovokirovu isivaaro iava aue King Agripa avukarei tavetesiva ora o-ia vatuava Benaisi aue iare Festas. Oa iava rerava vearo vokisiva.¹⁴^dOire uva riro vokiro rutu-ia voa toupaooro aue Festas King tapo ora reoroepa Pol iava vo reoro iava rera tavitavipaoro. Uva oiso puraroepa, “Ro-ia oirato ira vo tourevora ovusa Filiks avaroera rera arova.¹⁵ Ro-ia ira iava ragai taviivora rovopa irara pris irara ora voea tapo oira vasi irara eisi Jerusalem-ia vo osa voa toupaa-voora. Uva oiso ruipapaaera ra ragai rera rovirieia.¹⁶ Uva oiso voeare puraraera voea tavioro, Viapau oiso Rom opitupituiaro oiso toupai, ra oiratoa vai vate ragaive irai kopii piesa vo rara viapau rera roviriei rovoive, ora vo osa viapau kortua-ia voea vo reoaro pukopareve.

¹⁷“Uva va-a vao oa iava urioaiva vore ovokivu-ia utupavira kort uvupa kepa sovara-ia paupaoro, voea uutupa irarare aruraera oiso ra rera sipoive.¹⁸ Uva voa vo uva Jiu toreaera. Uva ragai oiso keparaera, Riroa vai rutu vuria vai oa iava rera iava tavipaa. Osa viapau oisi oai iava oisi vo reo puraivora.¹⁹^eVo osa vao raga lotua oa vo pitupituaroo-a, oa iava ragai tavitaviivora ora Jisas iava tapo ro ira kopiioepa. Uvare Pol rera iava oiso siposipopareveira, Ira tootovira toupare.²⁰ Uva va-a vao oa rutu-ia vavagisiparaera oiso, Uva apeisi ragavira va vituarore taraavere. Oa iava Pol akeav-

ora oiso, E avapauei eisire Jerusalem-ia, ra voa vii kortua vo reo-ia vao-ia?²¹ Vo osa Pol oiso puraroera, Viapau. Ari King iare avaparai ro Rom-ia, oisore ra rera raga ragai vo reoaro rovirieireve. Oa iava uutupa irara rerare taviavora oiso, Vearovira rera tokipata vaore tueoro osa rera sipoavere rara utupa visivi aue iare Sisa.”²² Oa iava Agripa oiso puraroepa Festas-re, “Oiso ruipaparai ra Pol uvua.” Osa iava Festas oiso King Agripa tavireva, “Vearopai. Ira uvurivere vokipavira.”

²³Oisi-a eisi osa iava utupa voki-ia Agripa vaio ora Benaisi oritoareiva uriosiepa ora gurupa kepa-ia koatasa. Uva oevu tapo reipa irara viurupa irara iava voea oea tapo uriosiepa voare ora oira vasi irara. Oa iava Festas Pol-re aruroepa oiso ra urioro.²⁴ Uva Festas voea ruture oiso puraroepa, “Vii King Agripa ora visii rutu vao-ia ro oirato kekepata ira arepaiveira voeao Jiu oea vo toupaveira Jerusalem-ia vorevorripavira rera uposa.²⁵^fVo osa ragai raga oiso rugooparaveira, Viapau oiso vuria vai purareva, ra oai iava rera upope. Uva rera sipopaa auepa Sisa, uvare Pol rera iare ragai arerevora.²⁶ Ari ita, oiso ragavira va-ia vavagisiparai oiso auepaoro, Aa vao-a vuria oa iava Sisa-pa rigatoravere oa iava Pol siposa rera iare? Oa-a vao oa iava rera ou pieavoi vore visii rutu osireiario iare. Oire uva oiso ruipaparai ra vii King Agripa rera ita taraari vao avuore oa iava rigatoavere Sisa iare.²⁷ Uvare viapau oiso torevokopai ra tuukepato sipo ragaa Sisa iare, vosa viapau siposipoa vai ou rovoa rerapa rera vo vuriario iava.”

Pol Agripa-pa Reoara Kosi Piereva

26 Oire King Agripa oiso puraroepa Pol-re, “Vearopai ra ora vii iava

^d25:14 Ap 24:27

^e25:19 Ap 18:15, 23:29

^f25:25 Ap 23:9, 29, 26:31-32

tavitaviu.” Oa iava Pol ora vavaearo iraoro oiso puraroepa voeao Jiu vo rearo pukooro, vao oa-ia rera iava gasiiva.

²“Vearovira rutu King Agripa vao-ia oiso osa uvuiparai ra ragai vo rearo vatea vo reoro pukooro viipa.

³Oiraopavira rutu oiso osa taraipauei rutu Reo Taisi-ia vao Jiu vaaro ora igei vo pitupituroaro. Oa iava oiso vii akepaavoi, ra ragai uvuoro ragai vo rearo aroviri.

⁴g“Ari ita, vara rutu-ia taraipaai Jiu ragai vo touaro-ia vo osa viovokovira oisoa toupaa vo ragai voeaa ruvaraa-ia oirara Tasas-ia. Uva voava avaraepa Jerusalem-ia tousa. ⁵Ari ita, tuariri voa ragai-ia taraiaepa. Vosa oisi ruipapaeri, ra voa vo reo kosi pieive. Uvare voa ragai-ia taraiaepa osa Farisi vo vovouroaro sirova utupara, varao riro vavagisiara rutu oara opitupiturovu rutu-ia varao lotupara putepaiveira rutu igei varaaro. ⁶hOire uva ragai-a vao ragoa rovirieipata vo vokio aue vituaro iava uvare vo reo raga-ia oirao piepaaveira vao Reo Ovoi oa vatereva Pauto voeaopa vigei aao iraraaro. ⁷iOa raga-a vao Reo Ovoi oa oisoa oirao piepaive opesi asavira katai tau erao (12) sararo vigei aao iraraaro, vo osa Pautoa-pa lotupaave vo vokiario ora vo ravireo-ia. Ari ita, uva vo oirao piea vao-ia ragai vaaro oa-ia ragai rovirieipai voeao Jiu osa vii tavipaa King oaa. ⁸Apeisi vaaro-ia vavagisipatai oiso rugooparo, Viapau Pauto uvuiparoi ra oirato tore piereve vorevira kopiia iava?

⁹“Ari ita, iravu-a ragai ragoa oisoa vurivira rugoopara, oa iava oisoa vuria purapaa Jisas vo siposipoaro-ia ro vova Nasaret. ¹⁰jOa iava oisoa varao pura-

paa Jerusalem-ia riro irara rutu Pauto kovopa iraraaro tovopaoro tuukepa kepa sovara-ia. Uvare oisi vo goruva ragai tovoiva rovopa irara pris irara. Ari ita, vao tapo osa oisoa oearovu voea upopaive. Uvare ragai tapo oisoa voeare arupara oiso, Iu vearopai. Voea upota. ¹¹Uva ita, vokiara rutu-ia oisoa vurirara purapaa voea-ia voraro Jiu varaario-ia Reo Taisi Uvupa Keparo Sinagoga. Ari ita, oiso rutu oisoa rugoopara ra voea varaaro oirao pie vovouro tokopaa. Vao-ia osa rirovira rutu voeare oisoa kasipupara. Oa-ia tauairo rutu oisoa voeare taraapaoro avapara.

Pol Voea Tavireva Ora Rera Vaaro Iava Oiso Osa Porero Viropa

¹²k“Ari ita, va vao vuri vovou purapasa avaparaepa vo raivao-ia vo Damaskas, uvare oavuva vasirako reesi oisoa vokapaa reo goru sirova, oarei ragai vateiva rovopa irara pris irara. ¹³Uva uvupari King oiso-ia, Ovokivu-ia ravireo vuuta-ia oavu aviavia varaepa vuvuiua iava oaviavia ravireo vo aviaviario-ia puteoro rutu varaepa ragai aau piesa voeao tapo oea tapo vokapaava. ¹⁴Uva igei rutu kovekoveiepa. Oire voa Hibrupa reo uvua oa-ia oiso puraepa ragaire, *Sol, Sol. Apeisi iava ragai vuri piepariveira vokiara rutu-ia? Ragai vo ruiparo tapo upopariveira. Oiso rutu piepariveira osa bulmakau orekerovu otuotupara totopaaveira ora oira kokotoario-ia. Eisi osa rutu ragai toopariveira ora vii raga ora vuri piepaoro.* ¹⁵Oire uva va iava oiso akeava, Turaro, irouto-a vii? Oa iava oiso puraroepa, *Ragai-a Jisas ragoa upopariveira vokiara rutu-ia.* ¹⁶lToreu. Uvare viire ora poerarai vii reesioro viigoa ragaipa kovoparivere. Uva vii

§26:4 Ga 1:13-14 ^b26:6 Ro 15:8; Ta 2:13 ⁱ26:7 Je 1:1; 1 Te 3:10

^j26:10 Ap 8:3; Ga 1:13; Ap 9:14, 21 ^k26:12 Ap 9:3, 22:6

^l26:16 Esi 2:1; Dan 10:11; Ap 22:14-15

tavipaa oiso, Oearovu rutu tavitavirivere varao iava oara kekerivoi ragai ruvaraa-ia vo vokio, ora varao iava tapo oara vii iare karekepapere utupaua. ^{17m}Ari ita, vii virivaripaavere voeao asavira Jiu ora oearovu asavira osararovu iava ratau tou irara voearo oearoa iare vii sipopaavere. ¹⁸ⁿVoeao oea vo rugooroaro karurivere voeapa vara aviavi pieoro. Eva oa iava rapa vovouro oaiive iava porea virovere aviavia iare. Ora Seten vo goruaro iava Pautoa iare porepaa virovere. Eisi osa ragavira ragai oirao piepaivora, uvuipai ra voea iava vuri vovou verapa piro. Oa iava uvuiparai ra voea rutu takuvua ora voeao oea roporeva Pauto ora rerapa.”

**Pol Ora Rera Vo Kovoaro
Iava Lotu Kovo King Agripa
Tavireva Vao Oa Purareva**

¹⁹“Ari ita, King Agripa, viapau oiso ragai vo reova kaureoraepa oreoa ragai iare varaepa vova vuvuiua iava areo uusi sovara-ia. ²⁰Ari rovvira Damaskas-ia voea siposipoavora. Oire uva voava Jerusalem-ia ita. Uva aia voava ita voraro rutu vo taerero-ia vo Judia Distrik sovara-ia ora voraro tapo osararovu-ia, oearoa rutu oisoo tavitavipaave oiso, Tepa vuriara oavisii iava poreta viro vore Pauto. Ora vosa porepata viro, ra uvuipatai ra oisi iavirava vearopa kovoro vai pupapata visii vo oirao pieroaro kareke piepaoro. ^{21o}Uva ragai ouivora voeao Jiu vo Rovopa Kepa Tempel sovara-ia ragai tovosa kortua-ia vo reoropa oara iava voeapa siposipopaavora. Uva varaa varao oara iava oiso aue ragaaera ra ragai kopii pieive. ²²Ari ita, oisoo Pauto ragai tavapareve vokiara rutu-ia, oiso ra vo vokio-ia toupaa rera vo reoroaro vatepaoro oirara rutupa voeao

oiso-ia, oira vasi irara ari oearovua apota irara. O ita, oiso puraparai vao-ia oiso osa puraaepa profet irara ora aue tapo Moses varaore oara uriopaperea voari rutu utupaua. ^{23p}Oiso-ia, Jisas ro Ropoto Pauto reraaro ira riroa ourevere siitoka. Eera irapatoa rutu ira taru kopii iava toreroverea voeapa raiva puraoro voeao-ia Jiu ora ratau tou irara. Vo osa va-ia vao voeareipa varei rutu aviavi pie rovoreverea, oire va iava rera oirao pie iraoive rutu vo torea taraioro. Osa iava voea orirureverea.”

**Pol Agripa Tavireva Oiso Ra
Oirao Piereve Rutu**

²⁴Oire vo osa Pol voea vo reoroaro pukoreva varao oara-ia rera toga raga-paiva, oa iava aue Festas rerare rirovira oiso puraroepa, “Auoro Pol. E kokoropau? Ari ita, riroa taraia oa ouriva. Oa raga-a eva vii kokoro piepaivoi.” ²⁵Uva Pol rerare oiso puraroepa, “Viapau rutu Festas. Viapau oiso vii keakeapaavo. Oiraopavira rutu oiso osa vii tavitavipaa torevokovira. ²⁶Ari ita, rera ro King Agripa ira vara rutu-ia varao taraiaroi. Rera tapo vara-ia roroi ovira ora reoparai, uvare viapau oiso vara iava oai vatauvira puraavora. ²⁷Auoro King Agripa. E profet irara vo rigatoro oirao piepariveira? Ari ita, vii-ia taraiarai vigoa vo rigatoro oirao piepariveira.”

²⁸Uva King Agripa oiso puraroepa Pol-re, “E uva apeisi-a oiso rugoopaei, ra evo reovi-ia ragai iava sopaua poreri? Ra va uvuoro Kristen tou puraa?”

²⁹Uva Pol oiso puraroepa, “Ari ita, Pauto areavoi visii rutupa vo reovio-ia ora riro reo tapo, osa iava uvuipatai visii rutu kristenta oiso osa ragai-a vao vo vokio. Ari vao ragapa reasiparai oiso,

^m26:17 Jer 1:8, 19 ⁿ26:18 Ais 35:5, 42:7; 1 Pi 2:9 ^o26:21 Ap 21:30-31
^p26:23 Mt 26:24; 1 Ko 15:20; Kl 1:18; Re 1:5

Teapi visii tuukepaive oiso osa ragai piepaiveira.”

³⁰Oire uva vo reo isivaaro iava King, ora reito gavman, ora Benaisi, ora oearovu oea vo peva tapo toupaiava oea rutu toreaepa ora vasesa avao. ³¹Uva vo osa kosia viropa, oa iava voa ora reopaaepa oiso puraoro vo ora voea ragare, “Avoeao, viapau oiso oavu avu vai vuria vai purarevora ro-ia oirato irare oiso auepavieraoro ra rera upope ora rera koata piepape tuukepa kepa-ia.” ³²Oire va iava Agripa Festas-re oiso purorepa, “Ari ita, vuui-paei oiso ra rera karuri vo vokie raga-ia. Ari aue raga ita uvare oiso puroreoro ra Sisa iare avaro. Ira rera rovirieirevere rara.”

Pol Tovoiva Selpa Uvuoa-ia Rom Iare Avasa

27 Oire uva varao isivaaro iava oavu reo goru puraiva, oiso ra Itali iare avao aue-ia uvuoa. Vo osa Pol tovo rovoiva vo Sisa reraoro vo tokiaro-ia ofisato. Ro-ia rera vaisiaro, Julius ro Rom gavmanpa uutupato ira oisoa katai vovotova (100) toupaveve viurupa irara. Uva voa toupaveva oearovu tapo tuukepa irara. ²Oire oavu-ia vao selpa uvuo vova Adramitiam oa-ia kae uviroiepa. Uva vo uvuo-ia avaipea Esia-ia vatuaoro. Uva igei rutu vao igoa avaipea ora ragai Luk ora iravu ro-ia Aristakas Tesalonaika-pato vova Masedonia Provins. ³Oa iava utupa voki-ia Saidon-ia pou viroiepa. Oire uva voa-a evoa uva pou viroieiva, aue Julius vearo vovou purareva. Oa iava Pol iava vasereva, oiso ra avaro vate irara iare voea ruvara-ia oaravu avu vai ousa, oisore ra vara iava vearovira toupaveve. ⁴Oa iava voava ita ora vaseiepa Saipras toko isivaaro-ia avasa, uvare kiuvuva

aivaropaiva uvuoa. Oa iava vorevira vo toko ravisioro avaipea. ⁵Uva vo voka-a vao oa-ia Silisiarei vatuaoro puteiova ora Pamfilia-ia. Va iava Maira-ia pou viroiepa vao oa Lisia Distrik sovora-ia toupaveira.

⁶Uva voa-a evoa uva tupaoro ro igei reraoro ofisato oavu tuereva uvuoa, ovusa Aleksandria iava uriopaepa vo aue-ia Isip. Oire voava uriopaepa Itali iare avasa. Uva va-ia igei rutu tovoreva. Oa iava igeiva avaepea. ⁷Uva garutu visivi vasi pievira avapaipea vokapaoro, uvare kasikasi pie visivi rutu kovopaoro vokapaiova voare avapaoro Naidas-ia. Uva viapau vuuipea oiso ra voava topa viroio, uvare riroto kiuvu igei takireva. Oa iava vorevira varaiepa oiso Krit toko rorovira Salmoni kipekipe vatuaoro-ia varasa. Oire eva-a oa iava vo toko rooro avaipea taru, uvare kasikasi pievira rutu vokaoro urioiepa. ⁸Uva vo-ia kasikasi visivi rutu avapaipea vore avapaoro Vearo Paitu vao oa toupaveira Lasia urui ruvara-ia.

⁹Oire uva voa-a evoa igeire riroara vokiara puteva osa vokapaiova vo vuuta vao oa-ia avakava vuriopa rutu rirovira. Uva va-a vao oa iava Pol voea goruvira tavireva ravaavira, uvare vo vuutao-ia taraiparoepa oa oisoa karekepape ivara rutu-ia katakataivira. ¹⁰Uva voea tavireva oiso, “O ita, oiraopavira vao-ia oa kekepaa oa ouvare rara, vo osa vova topa uvirovio. Ra riroa tavaka oupe oa vatevere rara vo vuutao vigeipa. Uva selpa uvuo rokovere ora kotokotoara rutu tapo ora vigei vai pasi.” ¹¹Uva Pol vo tavitaviaro uvu raga-paoro ofisato uvuoa voka piepato vo reorooro raga oirao piepareva vaiterei rutu ora ro oira-ia reipato kepten. ¹²Uva voeavio kovopa irara va-ia vao

uvuoa oea oiso vovou ragapaaepa ra Finiks iare topaa viro. Uvare vao oia toupaiua oare rugoopaoro oiso purapaaepa, “Avoeao viapau rutu uvuipaviei ra vo toupape, uvare vagoa vao-ia oia uvuipasiei kiuvu vaio ora kokeva ra vigeiva uvuoa vuri piesi. Ari vosa aue iare ipavio Krit-ia vo uva Finiks pasis toupaiueira uva kavovovira toupaiueira paitua utopavira, oa-ia uvuipaviei ra virivarivio.”

Rioto Kiuvu Vuri Toru Kareke Piereva Avakava-ia

¹³Uva voava rovvira gare visivi rovroepa vusipaoro kiuvu. Uva va iava oiso raga rugooa ouiva vo rera iava oa iava oiso puraaepa, “O ita, veuropai ra voa raga virare raiva purape, ra voare avavio eisi Finiks-ia.” Oa iava anka kae pieiva avasa uvuoa-ia vo Krit rogara vatuaro-ia. ^{14v}Oire uva ikauvira purepavira vo toko iava vararoepa vo voa igeire riro varivarivira rutu. ¹⁵Uva voava igeiva vo uvuo peoreva riro goruvira rutu, ovusa osa auepaiepa ra rera sirova oira tovoio, ovusa viapau oiso uvuipaipepa ra rera gaeive. Oapa voea peo ragapaoro igeiva va topapareva va pupipaoro. ¹⁶Oire vosa voava gaegaerepaoro otokovu reoro igeiva puteva virivari visivi va-ia uru-raopaoro. Oa iava igeiva gaegaerepaoro avapaepa. Uva vo toko vaisiaro-a vao-ia oa-ia igeiva va-ia putereva, Koda Toko. Uva vo toko-ia vao putepaoro dingiva takauiepa rutu oira kae pieoro, o iria ivupaoro vokapaeva selpa uvuo. ¹⁷Uva vo osa pege roruorupaoro va rutu tuukeiva uvuoa kovuaro oirovua riro goru iro oiso, teapi kiuvu oira kaekae pieparevora, pegeo viro igeiva. Osa-a oiso osa iava uriripaaepa oiso, teapi vigeiva uvuoa vera pierere raaka-

ia vao Aprika-ia ruvara-ia tou raaka. Oa iava va iava selara sigiiova oiso va puraoro ra igeiva gaegaerevira raga avape. ¹⁸Uva va vao isivaaro iava rirovira rutu torueva avakava. Oa iava voea kovopa irara voava auero-ia kotokotoara rovoaepa vara-ia vikipaoro. ¹⁹Uva ovokivu-ia vo pevapa voki igei rutu kopirovu vikiiepa. ²⁰Uva riro vokiro rutu-a pupuru vokiro ovokiroa-ia viapau rutu oiso ravireo kekepaio ora visurikoara, oara iava riroiroreva. Oa iava igei rutu oiso vovoupaiepa, Oiraopavira rutu igei rutu vao opesipaipe, uvare igeivi riroiro pierere purepato kiuvu.

²¹Uva riroara rutu vokiara igeire oisoa pute ragapave aio asavira. Ovokiro-a evara isivaaro iava Pol toreroepa oiso purasa, “Ari ita, vosa ragai vo reoroarore uru piepasa ora tape piepataeri voviri vo osa Krit toko pute asavira toupaeao, oa iava viapau oiso vo tavakao vigei ouvori. Oa iava tapo varao kotokotoara viapau oiso riroirovira touvori vigei varaaro. ²²Uva visii tavipaa ra uririara eakata, uvare viapau oiso irai vigei iava kopiirovere. Ari vao raga uvuoa roko-vere vigei arova. ^{23w}Ari ita, vo vokiara uva purapurapato ensel urioroerao ro reraaro Pauto ira ragai-ia pitupareveira, ora oiso tapo irapa kovopaaveira. ²⁴Uva ragai sirova tupaoro oiso puraroerao, Auoro Pol, teapi uriripau. Ari King Sisa osireiaro-ia tourivere rara. Uva visii rutu-a vao ora voea oearovu uvuoa-ia tou irara visiigoa rutu virivariavere. ²⁵Oire uva ora tape pieta. Teapi uriripata. Oa purarevere rara vigeipa oiso osa rera vo reoro toupaiueira. Ari ita, oara rutu oirao piepaaveira ragai vao-ia. ²⁶Ari ita, vao uvuoa oa vigeiva vera pirovere oavu-ia raaka vo oavu-ia tokoa.”

²⁷ Uva vao iava katai tau vo resurapa (14) rupa vao oa-ia igeiva uvuoa peopareva kiuvu vo avakao-ia vao oa vaisiario, Edria Si. Uva voa avapaoro vo uvuoa-ia aue sovopaiva oa iava oiso puraaepa, Easi tutuu piei rasia vai iare, voeao oea oisoa vo uvuo-ia kovopaive.

²⁸ Oa iava voeao vo rovu avaka rovu rokoaro uvuiiva oavu-ia iroi-ro. Oire uva aue-ia erao tau vuta (20 param) vo rovu rokoaro uvuiepa, uvare va uvuiva vo iro-ia. Oa iava aue-ia ita uvuiepa katai tau vo vavae vuta (15 param).

²⁹ Uva voava oavu-ia uvuia kekeiva vo avapaoro raaka-ia osa tutuuva uvuoa. Oa iava uririoro oiso puraaepa, “Vigei upopai raaka-ia”. Uva vo resura vikiiva anka vo uvuo taki rovosa varirisa, oiso ra avi rovope tapo uvare rupavira vokapaiva. ³⁰ Uva voa-a vo uva kovopa irara rirovira uriripaaepa. Oa iava oiso vovouaepa ra toriive vo uvuo arova. Uva iriavu dingi vo uvuo iava rere pieiva oiso ra torioro avaave. Uva oiso voea kea ragapaiva, “Oaravu ankara tovoio oisova irapaua va vao uvuoa takioro rutu.” ³¹ Vo osa Pol oiso puraroepa auere ofisato ora voeao viurupa irara, “Vosa kovopa irara viapau vo toupai ve uvuoa-ia, ra viapau oiso virivarita.” ³² Oa iava iroi-ro tokoiva aue iava dingi, ra koveo avaka rovu iare.

³³ Vo osa avia sikerepaiva osa Pol oiso riro goruvira rutu voea tavipareva, “Vearovira rutu aiopatavoi, uvare viapau oiso vo wikireo sovara-ia aiopata-vorao oarea putevo.” ³⁴ Uva eisi osa visii tavipaavo oiso ra aioara vai aiota, ra vovevira gorua outa rara. Ari ita, viapau rutu oiso irai visii iava vuria vai ourevere.” ³⁵ Uva vo reo isivaaro iava Pol bret ouoro oiso puraroepa, “Vearovira rutu Pauto vao-ia.” Uva va puteoro voea rutu osireiario-ia va aioreva. ³⁶ Uva

va-a vao oa kekeoro rera-ia vovevira vovouisiro voea iava kavevira toupai va oiso vovouoro, O asi vearovira toupai. Oa iava voea rutu aioara aioiva. ³⁷ Uva voea rutu uvuiaro-a voeao oea oisoa vo uvuo sovara-ia toupai ve, erao vovoto erao vatara tau katai vatara rutu (276). ³⁸ Uva aio opesiaiva, oaravu aioara witaro vikiiva avakava iare, auere oiso ra selpa uvuo varaatape.

Selpa Uvuoa Oa Taki Piropa Raaka-ia

³⁹ Oire uva avieiva. Osa iava viapau oiso vao tokoa vatuaru eveipaiva. Oa iava oavu kekeiva paitua. Uva oiso puraaepa, “Easi uvuipai vai ra vao iare uvuoa viru piepe rogararore tutuu pieoro.” ⁴⁰ Oire uva va iava voare va viru piesa auero rutu vatatopopaoro ankava iroi-ro tokoiva. Oa iava avaka rovu iare koveroepa. Ora vo uvuo torevokopa perova tapo iroi-ro iava vagoiva, ora sel tapo iria ipa pieiva. Oa iava vo uvuo topapaiva, oisore ra rogaraua iare viruve. ⁴¹ Oire uva ora vaseiepa oiso ra rogaraua iare viruve. Osa raaka-ia irapauava paiva, ovusa rirova toruva vo uvuo vituaru pegeeva. ⁴² Oa iava ofisato arepaiva viurupa irara voeare tuukepa irara, oiso ra voea kopii pieive vo raga auempa, teapi aataoro toriive vorarore vegoaro. ⁴³ Uva oiso vovouparoepa ro-ia ofisato ra Pol raga virivarireve voea arova. Oa iava voea rutupa vaseoro oiso puraroepa, “Vosa uvuipata aatasa, oire vearopai avakava-ia ora vikioro voa aatapaoro verata viro rogara arore. Ari ita, vosa viapau uvuipata aatasa, oire vo peroro-ia pitupaoro verata viro.” ⁴⁴ Uva voa oearovu voea iava aatapaoro verapaa viropa, ovusa oearovu oaravu-ia plank peroro ora operorovivu-ia vo uvuo iava oara-ia verapaa viropa. Uva oisi

raga-a eisi osa verau viroiepa igei rutu rogara arore virivarioro.

Pol Toureva Molta Toko-ia

28 Oire vo osa igei rutu vo toko-ia vao toupaooro vo toko vaisiaro-ia taraiiepa vao-ia, Molta Toko. ²Uva voeao oea oisoa vo toko-ia toupaiue oea igei-ia veoro vovou rutu puraiva igeipa eto kasioro. Uvare rirova-ia uteova uteoiepa, oa iava kasiraoiepa. ³Uva voa vo uva Pol erako kouara kakavupareva va tovosa eto kasi-ia, osa oira kopii piepava rakoru rera vavaearo avusa vusieva. ^{4a}Oa iava voeao vo toko-ia oea oisoa toupaiue oira kekeoro oiso puraiepa ora voeare osa rera vavaearo avupaoro kotovira toupaveva, “Akoea oira upopatoa vai-a ro ira vo toko iare virivarivira urioroi. Uva vo vuria vao oa-ia torevokovira ora rera-ia viroi. Uva kopiipa o iava rakoru iria rera avuevoi.” ⁵Ari ita, vo osa Pol oira sisiputareva tuitui kasi iare. Oire uva viapaiu oiso upiaroiepa vova uvava rera avueva. ⁶Osa iava voea rutu rerava tuepaoro oiso vovoupaaiepa, Easi tuvuparo i ra kopiuro va iava ikauvira. Uva oisa-a eisi osa rugorugooaoro rerava riro kaekaevira tue ragapaaiepa oiso ra va iava kopiuro. Vo osa viapaiu vuria vai oureva vo va-ia vao oavua puraeva rera-ia. Uva va-a vao oa-ia soporeiepa. Oa iava oiso puraiepa, “Avoeao, easi pauto-a ro.”

⁷Uva reitoo ro-ia vo toko iava, Pablias ira vo rasiaro ruvara-ia verau viroiepa, ira veoro vovoutoo rutu. Ira vo peva-ia voki igei oisoa aio vatepareve osa voa toupaiova. ^{8b}Uva vo vokiro-a varao oara-ia oisoa Pablias aitearo upiapiro urua raga ivara-ia. Oire uva oisoa rera iava kukue tapo upiapiro kasiraovira, ora kovuto ira tapo oisoa rera upopareve.

Oa iava Pol rera iare koataroiepa rerapa varirisa. Uva rera varaaro-ia vavaea oaro tovooro, rera vorevira porete piereva. ⁹Uva va isivaaro iava oearovu rutu upiapa irara urioaiepa rera iare. Oa iava voea rutu vorevira porete piereva. ¹⁰Osa iava igeipa riroara vatevateara vateiva. Ora vo tapo osa voava topa uvirosa auepaaiepa, osa igeipa oaravu ita vate ragaiva vatevateara auere raiva vearosa igeipa.

Pol Rom-ia Pouro Viroiepa Molta Iava Uriooro

^{11c}Uva-a vo uva vao uvuoa vuriaro isivaaro iava igeire vo peva kekira voa raga vo puteva. Oa iava oavu raga-ia Aleksandria iava vo uvuo selpa avaiiepa. Vo uvuo vaisiaro-a vao-ia oiso-ia, Tavara-toarei Pauto Araorei. Uva vo uvuoa voa toupaooro koke taki ateate piepaeva, oa iava voava avaiiepa. ¹²Oire uva aue-ia pou viroiepa Sairakyus vo peva-ia voki voa tousa. ¹³Oa iava voava avaiiepa aue iare ita Risiam. Uva ovokivu-ia vearoto kiuvu urioiepa. Oa iava rera-ia avaiiepa aue iare Pyutiolai-ia. ¹⁴Uva voa-a eva uva touoro oearovu kekeiova oirao pie vovou irara oea oiso igeire puraiepa, “E uvuipatai ra igei tapo tou rovota katai wik sovara-ia?” Osa iava vo wik eva putevoiva, Rom iare topa viroiepa. ¹⁵Uva voeao Rom-ia tou irara oirao pie vovou irara igei iava uvuoro varaaiepa Aivaropa Tapire Apias voaro. Uva ouruivu-ia va vaisiaro, Vo Peva Stua kovuaro oearovu veraoro puteiva ora voea iava vo ruture puteoro. Oa iava Pautoa-ia Pol vuurapa vaisi puraoro oiso purarioiepa, “Vearovira rutu Pauto aue-ia voka.”

^{16d}Vo osa voa pou viroiepa Rom-ia, oa iava ro ofisato Pol-re oiso pu-

^a28:4 Lu 13:4 ^b28:8 Je 5:14-15; Mk 5:23 ^c28:11 Ap 27:6

^d28:16 Ap 24:23, 27:3

raroepa, “Vearopai ra kepa oara-ia torevokovira touri, vo osa irai uutupatoa vai vii tokipareve voa.”

**Pol Vearo Siposipo Kosi
Piereva Rom-ia Toupaoro**

¹⁷ Oire uva voki peva isivaaro iava oira vasi irara Jiu iava gurureva Pol. Oa iava voeare oiso puraroepa, “Araoko irara oaa, evoea evoa Jerusalem-ia Jiu-pa irara oea ragai ouivora kortua iare, oiso ra Rom reraaropa gavman ragai vateive. Ari ita, viapau oiso vuria vai puraava voeao-ia vigei voeaaro oirara, ora varao-ia aao irara oavi vo pitupituroaro. ¹⁸eUva Rom reraaro gavman ragai rovirieirevora vo va-ia. Uva viapau oiso vuria vai kekerevora ragai-ia. Oa iava oiso vovou ragaroera ra ragai karureve vorevira, uvare viapau oiso ragai-ia oavu avu vai touvora, oiso ra oai sirova ragai uporeve eisi osa rutu oisoa ruipapaave Jiu ragaire. ¹⁹Uva oiso puraara Jiu, Viapau oiso ro vo reoaro gavman torevokopai. Eva-a oa iava oiso puraraera, Vearopai ra Sisa iare avara, ra ragai vo reoaro rovirieireve. Ari ita, uva ragai viapau oiso voeao oirara oaa Jiu kortupaa. ²⁰fOa-a vao oa iava visii guru-avoi oiso ra va-ia ora reovio. Ari ita, oiraopavira vo iro-ia ragai tuukepa iro oa vituaro toupavoi vao-ia, Kataia-a raga oare rugoopaoro rariparai oiso osa voea ita voeao Jiu rariapaaveira rera-ia ro-ia Ropoto Pauto reraaro Kae Pieto ira taru urioroverea.”

²¹ Uva va-a vao oa iava rera vo reoaro pukooro oiso puraepa, “Ari ita, viapau oiso reoa vai vuria vai vii oaiaro uvuiovora. Ora aue rigatoa vai tapo vo vii iava vo voea iava voeao oea oisoa uriopaave Judia Distrik iava. ²² Ari ita, oiso ruipapaiei rutu ra vo reo uvuio oreoa

oirao piepariveira, uvare voraro rutuva voearo iava uvupaioveira vii voeaaro oirao pie vovou irara oea-ia vuri reoro purapaiveira oearovu.”

²³ Oa iava ovokivu reesiiva oiso, “Vo vokio-ia ora guruviovere vorevira ita.” Uva vo voki-a vao oa-ia riro irara rutu Pol vo kepaaro iare urioaepa, ovokia vokipakouaro rutu-ia voeapa siposipopaoro rovoroepa vo putesa vokiavoi vo tugurasa vokiario Pauto vo Saraaro iava siposipopaoro. Ari ita, vao-ia Moses vaaro Reo Taisi ora profet irara vo rigatoroaro origatoroa rutu iava voea tavitavipaoro voeapa vara aviavi piepareva aue iava Jisas. ²⁴ Oa-a vao oa iava oearovu rera vo reoaro oirao pieiva, ovusa oearovu vo reo uvu ragaiva. ²⁵ Uva oisi-a eisi osa iava viapau oiso katai vovou vai-ia ora reopaaepa. Vo osa Pol arova ora vaseaepa osa oavu goruvira reo vatereva voeapa oiso puraoro voeare, “Ari ita, ro-ia Tugoropato Uraurato ira oiraopavira rutu profet Aisaia gisipaoro iava oisoa reoreoparo visii aao iraraarore ora visii vao oiso purapaoro,

²⁶ gAvau ra voeao oirara taviri oiso, Visii vao-ia uvu ragatavere. Ari ita, oiraopavira vo reo gurukoaro uvupatavere, osa viapau oiso taraipatavere. Ora oiso tapo vare keke ragapatavere, ra ita viapau oiso vara-ia taraipata oiso osa toupai.

²⁷ Aue iava uvare tarai asavira toupata. Kokiara oavisii tupapata ora visii iava, ora osireiara oavisii tapo ururupa piepata. Uvare reasipatai oaravu keke arapa, ora oiso tapo uvare reasipatai oaravu uvu arapa. Oa-ia vao ragai arova porepata viroveira, aue iava uvare oisi ragavira rutu visii iava sopaura oavisii ra-

^e28:18 Ap 26:31-32 ^f28:20 Ap 26:6-7, 29; Ef 3:1; 2 Ti 1:16

^g28:26 Ais 6:9-10; Ro 11:8

gaipa reasipapeira oiso, teapi visii virivaria.’

Eisi osa puraroepa Pauto.”

²⁸^hUva Pol oiso puraroepa voeare ita, uvare tarairoepa voea vo vovourooria tarai asa vovouro, “Uvuta! Pauto vo raivaaro iava vao virivaripa ora poretepa raiva. Osa-a eisi osa iava vo reo vao avapaperea voeaopa ratau tou irara. Oa iava vo reo uvu iraoivere rara voea voeao sopaipa irara.” ²⁹ [Uva vo reo isivaaro iava ora vase ovoiaepa ora reopaoro voea raga. Uva vo reo-ia ora voeava kaureopaoro avapaaepa.]

³⁰ Pol vo ivarei sovara-ia toureva Rom-ia. Oa iava voa ora rerapa kepa vorireva. Uva vo kepa rataoaro oisoa karupareve oearovu rutupa voearo oearoa oisoa rera rugoopaoro rera iare uriopaave. ³¹ Uva oisoa vokiara rutu-ia voa tupaoro Pauto vo Saraaro iava siposipopareve ora Turaro iava ro-ia Jisas Krais. Eera ira iavirava oisoa uriri asavira rutu siposipopareve, osa viapau oiso irai uvuiparo rerare korusa.

ROM

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva 57 o 58 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava, vo ovusa Korin urui-ia toupaooro oisoa lotupa irara tauvapareve. Riroara pasiara rigatoreva Pol oara toupaveira Nupela Testamen sopaaro-ia. Ari vao-ia oa purareva voeao Rom vata oa oaravu rutu-ia putepai vao reia pasia.

Uva vo pasio sovara-ia ira voearei rutupa reoara purareva. Voeao Jiu-pa irara (Ro 2:17–4:25), ora voeao tapo Jentaelpa irara (Ro 1:13-15, 11:13) oeara takuvuvira oisoa lotupaave vo Rom urui-ia toupaooro. Uva voearei rutu tavireva oiso rigatooro, Kataitoa raga-a ro Krai ira uvuipa ra oirara karureve vuri vovou vo goruaro iava. Ra va iava uvuipaai Airepa Tootoo oupasa rera oirao piepaoro. Ari ita, Moses vaoro tapo vao Reo Taisi oa viapau uvuipai, ora orekerovu rutu oara viapau uvuipai tootooa vatepasa. Ari kataitoa raga Krai vo osa rera oirao piepaive oirara rutu.

Oearovu Papara 8 oiso vaisipaiveira, Vearo Siposipo Rera Iava Tugoropato Uraurato.

1. Kova vituaro vao aposelto oa purareva aue Pol, 1:1-17.
2. Oirara rutu uvuipaai ra vao kaviko vovouaro oupaive vao Pauto. Auepa, teapi eto kasi-ia avaaverea vao vuri tapi, 1:18–3:20.
3. Pauto Oviitoa-ia Airepa Raiva purarevora vao oa-ia uvuipa vigei oriru iraopasa, 3:21–4:25.
4. Jisas raga-ia uvuipaviei ra Airepa Tootoo oupape, 5:1–8:39.

5. Pol siraoroepa Jiu-pa irarapa voeao oea reesireva Pauto ora rerapa, 9:1–11:36.
6. Vo toupai oiso osa ragavira uvuipa Kristento ra toupaveve Pauto vo ruipaaro sirova utupaoro, 12:1–15:13.
7. Vo Pol ovoioapa reoro purareva ora tapo vearo vokireva, 15:14–16:27.

Kovoa Vituaro Vao Aposelto Oa Purareva Aue Pol

1ⁱRagai raga-a, vao Pol Jisas Krai reraaro kovopato, ro ira ragai arurevora rera vo reoaro kaesa. Eera ira ragai roporeva rera vaoro kaepasa va iava oearovupa siposipopasa Vearo Siposipo.

²Vo siposipo-ia oa iava Pauto tuariri rutu reo goru purareva. Vao oa iava profet irara va vao reo goru rigatoiva Tugoropa Vuku sovara-ia voari tuariri rutu. ³J^jVo siposipo-ia Vearo Siposipo oa rera iava ro-ia Jisas Krai toupai, vigei reraaro Turaro, Pauto Oviitoaaro. Ro ira oiravira rutu kavauroepa vo rasio-ia vo Devit vo saraoro sovara-ia. ⁴Uva oiraopavira rutu-a, uvare tugoropa vaisitoa rutu-a ro-ia Pauto Oviitoaaro. Ira-ia toupaveira riroa gorua. Aue vituaro iava uvare rera vo kopiiaro iava ravotovira vorevira toreroepa. Oire uva va-a eva oa iava vigei rutu taraipavio oiso, Rera eera Pauto Oviitoaaro rutu. ⁵^kRera Jisas ira iava Pauto vigei-ia vearo vovou purapaveira. Osa iava Pauto ragaipa ruipapaoro rutu ragai-ia vo kovo tovoreva oiso ra rerapa kovopaa rutu oiso, aposel. Ra va iava oearovu rutupa tavitavipara osararovu rutu iava. Ra va uvupaoro ora voea iava sopaura oaive vorevira porepaive rera iare, ro Pauto rera vaisiario kae piepaoro. ⁶Oire uva visii-a eva visiigoa evoa toupataveira

ⁱ1:1 1 Ko 1:1; Ap 9:15 ^j1:3 Jo 1:14 ^k1:5 Ga 1:16; Ap 6:7

Rom urui-ia osararovu rutu iava visii. Pauto visiigoare tapo keeraroepa oiso ra kareketa voeao tapo Jisas voeaaro.

⁷Uva oisi-a eisi osa iava vo rigato pupapaavoivi visiipa vao Rom-ia tou irara. Visiigoapa siraopaoro Pauto visiire keeraroepa, oiso ra oiso touta rera voeaaro. Uva uvuipasi Pauto Aite oavi ora Turaro Jisas Krai ra visiipa tauva vatesi ora gavaure vovou tapo.

Pol Vearo Vaisi Purareva Rera Vaaro Sovara-ia Variria Pautoa Iare

⁸Rovopavira rutu visii tavipaavoivi vao iava osa oirara rutu voraro rutu toupaooro visii iava uvupaiveira oiso, Riro rari irara visii Jisas-ia. Oa vituaro iava oiso puraparai, Vearovira rutu Pauto. Aue iavirava uvare Jisas rutu vo kovoaro-a vao-ia. ⁹Oire uva vokiara rutu-ia kasivarivira rutu kovopaaveira ora ragai iava vovouisi rutu tovopaoro, oiso ra va iava Pauto vo kovoaro vearovira rutu puraa oearovu rutupa siposipopaoro rera Oviitoaaro iava. Ro-ia Pauto ira vearovira rutu ragai-ia taraiparaveira vosa oiso oiraopavira purapara, Visiipa siraopaoro vokiara rutu-ia visiire variriparai Pautoa iare.

¹⁰Ari ita, voviri tuaririvi uva oiso ruipa ragapara oiso ra visii kekea. Oa iava Pauto iare variriparai oiso ra visii kekea. Uva Pauto vo vovouaro raga sirova va vao variria purapaavoivi vo vokio-ia, oiso ra visii kekea rara. ¹¹Uva oiso ruipa iraoparai ra visii kekesa uriora rara. Oiso ra visii siposipoa varao iava oara iava Tugoropato Uraurato ragai siposiporevora. Oire ra vara iava uvuoro visii varaaro oirao pie vovouro oavisii goru pieta rutu. ¹²Uva ora tautauvavio ora vigeipa tavitavio

varao iava vigei rutu varaaro oirao pie vovouro. Oire ra va iava vigei rutu iava vaeavira goruvira rutu torepe oirao pie vovouro oavi.

¹³Araoko irara oaa, vearovira rutu vare vao rugorugoo iraopatai, uvare vokiara rutu-ia oiso ruipa ragaparaveira ra visii kekea, vo osa orekerovu rutu ragai vo ruipaarore korupape. Ari ita, visii tapo tou ruipa ragaparaveira, oiso ra visii siposipoa visii tarai pieoro vo siposipo iava vao-ia. Oire va iava visii iava oearovu iava sopaura oaive pore piro, oiso osa oearovupa siposipopavora rera iava Jisas voeaaropa ratau tou sararo. ¹⁴Ari ita, Pauto ragai reesirevora rutu. Uva vo reesire rugopaoro rutu rera vo kovoaro purapaaveira oearovivu rutu oirara tauvapaoro. Viapau oiso voeao raga tauvapasareipa uruiro-ia. Viapau. Ari oearovu rutupa voeoro oearoa vegoara sopaaro-ia toupaveira. Ari ita, viapau oiso voeoro ragapa riro tarai irara. Viapau. Ari voeaviopa tapo ruruvutu irara. ¹⁵Va vao vituaro iava visii keke ruipa iraoparai visiigoa evoa Rom-ia toupataveira. Oiso ra vao visii siposipoa visii tarai pieoro va iava vao Vearo Siposipo.

Vearo Siposipo Vo Goruaro-a Vao

¹⁶Va Jisas vo reoro viapau oiso raveravea-a ra vava ariipara. Viapau. Ari ita, uvare Pauto vo goruaro rutu va-ia toupavoivi vao-ia Vearo Siposipo. Uva va-a eva oa iava oiso taraiparai vo osa oearovu vo reo iava uvuoro ora virivaripaaverea rutu voeao oea Jisas oirao piepaiveira rutu voeao iava Jiu-pa irara voari rovovira, uva voea isivaaro iava oearovu rutu voeao ratau tou irara.

¹1:7 1 Ko 1:2-3 ^m1:9 Fl 1:8; Ap 24:14 ⁿ1:11 Ro 15:23

^o1:14 1 Ko 9:16; Ap 28:2 ^p1:15 Ro 12:18 ^q1:16 2 Ti 1:8; 1 Ko 1:18

¹⁷rVao Pauto vo rearo oa roroi ovira rutu vo raivao kareke piepaiveira Jisas vo raivaaro, oa-ia oearovu rutu uvuipaai ra va-ia ora agiagipaave Pautoa-va. Uvare vo raiva vituaro-a eva oirao piea, ora vo raiva ovoiaro-a vo raga oirao piea, va vao oa iava Pauto voea oirara oiso reesipareverea oiso, Voea voeao torevoko vovou irara. Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

‘Ro torevoko rugooto ira uvuiparoi ra Pautoa-ia rugorugooapaoro rera-ia rariparo orekerovu rutu oupaoro varao veaopara Pauto varaaro.’

Oirara Rutu Isivaaepa Pauto Vo Ruipaaro Sirova Utu Arapa

¹⁸sPauto toupave vo vuvuiua-ia. Uva voava roroi ovira rutu kasipua karekepareveira voeaore vuri vovou irara ora voeao oea rerare isivapaaveira. Voeao oea oiraopa siposipore korukorupaaveira oearovu asavira oiso, teapi va-ia taraipaave. Uva voea-a evoea oea vuri pitupitu purapaiveira vare korukorupaoro. ¹⁹Ari ita, viapau oiso rera vo vovouaro vataureva Pauto. Uva voea tapo va-ia taraipaaveira oiso osa vigei, uvare oearovu rutupa va karekereva. ²⁰tU, Pauto tuariri rutu orekerovu rutu purareva vo vuuta-ia eva, oa iava vo voki-ia rekasisa urioerao ovokia vao-ia. Uva oirara vara varao kekepaiveira varao oara purareva ora rera vo goruaro-ia vao oa viapau opesia vai. Oire uva vara iavirava uvuipaai ra rera vo goruaro eveipaive ora rera vo vovouaro. Eva oa vituaro iava viapau raiva vai epao voeapa oiso ra vuri pitupituro oaive vataupaoro vara taeapaive.

²¹Ari ita, Pautoa-ia oisoa taraipaave. Uva viapau oisoa rerapa avivikepaave

rera vaisiaro kae piepaoro. Ora viapau oiso oisoa purapaave rerare, “Vearovira rutu Pauto” vo rera-ia vearo vaisi purapaoro. Oisi-a eisi osa raga purapaoro oisoa akukupapa rugorugoooro raga oupaive. Uva vara-a evara oaria ora voea vo rugorugoooro ruupa pieva vara vavagisi pieoro rutu. ²²uOa iava oisoa oiso purapaave, “Igei-a riro tarai irara rutu.” Vo osa voeare rugorugooara vavagisivira rutu toupave. ²³vAri ita, vo pitupituro kavuiva oia oisoa Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive, ro ira viapau opesia vaiaro. Oa iava opitupiturovu oaive raga puraiva varaopa ora avivikepasa vara-ia vuurapa vaisi purapaoro tokarasiara. Oara oisoa purapaive ora voea vavaeoro raga iava, oiso ra oiravira kekepa viro ora kokiovira, ora rakoruvira, ora vo karero okareroa vo rasio-ia vokapaiveira.

Vo Toupai Ovurirovu Rutu Iava

²⁴wUva oisi-a eisi osa ragavira vo pitupitu eva puraiva, oa iava Pauto voea iava vasereva oiso ra ora voea vo pitupituro purapaive evara kokoropara. Oa iava ora voea vo rugorugoooro raga sirova utuoro opitupiturovu rutu vuriara karekareke piepaiva. Uva ora voea-ia opitupiturovu rutu puraiva oiso osa okarerovu kaakau karero, voeao okarea viapau oiso ora vo karepa ariipaave. ²⁵xAri ita, Pauto vaarore oiraopa reo ovauoro oreorovu raga kuvuura sirova utupaapea ora voea raga varaaro. Oa iava oisoa varaore variripaave oara purareva Pauto voari tuariri. Oire uva varapa evara variripaoro rerare Pauto isivaaepa rutu, ro ira vara rutu evara purareva. Ro-ia Pauto ira-ia vuu-

^r1:17 Ro 3:21; Ga 3:11; Hi 10:38 ^s1:18 Ef 5:6; Kl 3:6 ^t1:20 Sam 19:1-6

^u1:22 Jer 10:14 ^v1:23 Sam 106:20; Ap 17:29 ^w1:24 Ef 4:18-19; 1 Pi 4:3

^x1:25 Ais 44:20

rapa vaisi purapai vigei vao vo vokio ora vo utupaua rutu.

²⁶ Uva vara-a varao vuri pitupituro oara iava Pauto voea iava vasereva, oiso ra ora voea raga ora voea vovouroaro sirova utuave. Ra vara-ia ora arii pieave ora voea raga. Vao kavuoro vearoa ora oua, ora vairoro ragava otopaave rikakora. ²⁷ Vo ovusa oirara tapo oisi raga piepaoro ora voeava otopaave. Oire uva oisi-a eisi osa iava riroa vuria vavataaro oisoa kaepaive ora voea raga. Uva va eva vuri pitupitu vo voriaro oa voeapa torevokopapeira oa oupaiveira.

²⁸ Uva oisoa Pautoa-re isivapaoro rera vo tavitaviarova kaureopaave. Uva va-a vao oa iava voea iava vaserevoiva Pauto, voea iava sopaura oaive agasiepa rutu vuriara oaive iava vo pitupituro-ia oara oisoa purapaive vo vokiara rutu-ia. ²⁹ Oiso vo vovouro varao vuri vovouro rutu oiso-ia, iiruko vovoua vao, ari otopa pitupitua vao, ari riiriipa vovoua vao, ari oira kopii pie ovoipa pitupitua vao, ari ora upopa pitupitua vao, ari kuuvu re-oroa varao oara oisoa purapaoro oearovivu akaipa piepaive, ari reo topatopa piepa vovoua vao. ³⁰ Ari oearovu togapa vovoua vao kuuvu reoro-ia, ari Pautoapa reasipaoro oisoa ora voea vaisiara raga iava vagupaave, ari raiva taraapa vovoua vao oisore ra oraivai iava vuriara purapaive, ari aite irarava ora kaureopa vovoua vao. ³¹ Ora vuri pitupituro oaive purapaoro oisoa voea varaarore ovau-paave reo ovoiro oaive. Ora viapau oiso oaravivu-ia roroiopaave. Uva oearovupa siraopa pitupitu viapau sovopaive vo ora voea sopaaro-ia. Ari, vosa oisi ora sovooro voearovi tauvapaive osa viapau. Aue iava uvare viapau sirao vovourovi vai voea sopaaro-ia. ³² Pauto vo reoaro-a vao oa oiso purapapeira, Oiso torevokopai vosa iravu vuri vovou pura-pareve vokiara rutu-ia, oire ra rera kopii pieta rera upooro. Uva va-a eva rera vaaro voria. Oire uva vo reoa vao-ia oa-ia oisoa taraipaave rutu. Uva oiso purapaave vare, “Eagara, vo reope eva. Vao purape vuria.” Oire uva vao-ia tapo vuria purapaive oearovu siposipopaoro oiso, “Eagara, vuri vovou purapata. Viapau oiso oavu avu vaiei va-ia.”

Pauto Vo Rovirieiara Torevokoa Rutu

2 ^aVoeao-ia vuri irara oea iava tavitaviparai oiso, E voea rovirieipataveira oiso voeare purapaoro, “Vuri irara evoea”? Oire opeita ora visii raga ora keakeapata oisi eisi purapaoro. Vosa oearovu togapata, oire uva visii raga ita oisi vara vuriara purapataveira. Uva oisi-a eisi osa purapaoro uvuipatai ra ora visii raga ora togapata ita. ² Oa-ia vao-ia taraipaviei oiso, Pautoa raga oa-ia vao voeapa siraoa vavataaro vatepareveira voea vo vovouroaro vuriara rovirieipaoro. Uva va-a eva rera vo pitupituro oa oisi eisi torevokopapeira rutu. ³ Uva visii-a vao-ia visiigoa oirara toga iraopataveira varao-ia voea vo vovouroaro vuriara. Ari ita, uva visii raga ita visiigoa oisi vara vuriara purapataveira. Oire uva apeisi-a? Pauto vaaro-ia voria putetaverea va vatavataoro? ⁴ Ari ita, taraipatai Pautoa-ia vearo vovouto, uvare viapau oiso vagevagepavira visiire kasipuparoveira oiso ra visii opesi pie ovoireve. Oire uva apeisi-a? Va-a eva vituaro iava rerapa reasipataveira, eke? E viapau taraipataveira rera-ia Pauto ira visiipa kave vovou rera vaaro vatepareveira visiipa siraopaoro, oisore ra vorevira rera iare sopaura

oavisii porepata? ^{5b}Oire uva vo voki-a vao oa-ia Pauto rera vaaro kasipua karekereverea voea varaaro vuriara rovirieipaoro torevokovira, uva evo voki-ia visii vaaro voria outaverea rera ruvara-ia pute pievira rutu. Eake iava? Uvare riitako vovou irara visii rera vo rearo uvu arapa.

⁶Aue iava uvare uvuivira rutu Pauto voea vorireverea vuriara oaiveva uvuioro, oiso osa voea varaaro vuriara uvuipapeira. ⁷Uva oisi-a eisi osa ragavira Pauto voea vaterereva Tootoo Ovoi voeao oea vo tootoore taraapaiveira, ora voeao oea rerare vearo vovou rutu purapaive kasivarivira rutu oiso ruipapaoro ra Pauto voea-ia rorupareve, voea vaisiario kae piepaoro. ^{8c}Osa voeao oea ora voea ragare rugorugoopaoro vearo vovou kavupaiveira, voea vo pitupituroaro raga sirova utupaoro vuriara, uva voea-a evoea oea-ia Pauto rera vaaro riroa kasipua tovoreverea voeare aveaveoro rutu. ⁹Oire uva riroa tavaka ouivereva voea vo vuriroaro voriaro iava, ora riroa tapo vavata siraoa-ia oa ouivereva. Ovorio epao toupai oa ou rovoivereva irapavira voeao Jiu. Ra voea isivaaro iava oearovu voeao iava ratau tou irara vo voro raga ouive ita. ¹⁰Ari ita, uva oiraopavira uvare voriaro epao, oara toupai vearo vovouro rutu vo voriroaro. Oara vaterereva Pauto voeaopa oea vearo pitupitu purapaive. Oiso osa vo voriro-ia, vigei-ia rorureverea vigei vaisiario kae pieoro, ora gavaurea tapo vaterereva vigeipa. Oa-a vao oa ou rovoivereva irapavira voeao Jiu. Ra voea isivaaro iava oearovu voeao iava ratau tou irara vo voriro raga ouive ita. ¹¹Aue iava uvare torevokovira raga Pauto vaeavira

rutu oearovu rutu rovirieireverea vo utupaua.

¹²Uva voea voeao-ia ratau tou irara oea-ia viapau oiso Moses vaaro Reo Taisi toupaveira. Oire vosa vuri vovou puraive, ra va-ia kopii ovoiaive opesi ovoiooro. Uva viapau oiso Pauto oisi voea pierereva vo uvare Moses vaaro sirova Reo Taisi utuoro voea rovirieireverea. Viapau. Ari, eva peira Reo Taisi Jiu-pa irara raga ruvara-ia. Ari vosa voea evoea vuriara purapaive, oa sirova voea rovirieireverea eva Reo Taisi. ^{13d}Vosa voeao oirara oea Reo Taisi uvupaiveira, ra viapau va sirova utupaave vo Pauto osireiario-ia, uva viapau oiso vearo irara voea evoea. Ari voea oea vearovira vaisipareveira Pauto, oea vearovira Reo Taisi uvupaoro va sirova utupaaveira. ¹⁴Uva va vao-ia Reo Taisi oa viapau oiso voeao-ia ratau tou irara toupaveira. Ari vosa irai voea iava ora rera vo ruipaoro raga iava vearo vovouro purapareve varao oara iava tavipapeira Reo Taisi, oire uva vo vovouro-a varao oara oiso karekepere rera-ia, oara evara rera vaaro reo goru va sirova utupasa. ¹⁵Uva voea raga ita oea vearo pitupitu purapaiveira, oa-a eva oa-ia vao kareke piepaiveira oiso rutu Reo Taisi vo reesireiario, oa toupaveira voea sopaaro-ia oisi. Ora oiso ragavira tapo osa va vao kareke piepaiveira, uvare ora eveipaaveira voea varaaro iava vuriara. Ra va iava ora togapaave oiso puraoro, "Vuria puraavoi." Oire vosa ovokivu-ia ora eveiave ora voea raga oiso puraoro, "Vearoa puraavoi," ra oisi ragavira eisi voea vaaro reo goru ora voea-ia karekeive. ¹⁶Uva oisi-a eisi osa iava vo vokia eva oa-ia Pauto Jisas tavireverea oiso puraoro, "Oirara rovirieiparivoi," ovoki-a eva oa-ia varao vatau rugorugooro oara vigei sopaaro-ia vatauvira toupaveira roroiovira ora

^b2:5 Diu 32:34 ^c2:8 Ga 5:20; 2 Te 2:12 ^d2:13 Je 1:22-23

karekeperea rutu viaevira. Uva vara-a evara oara rovirieireverea rara Jisas. Oiso osa oearovu taviavora vao iava Vearo Siposipo Jisas vaaro.

Voeao Iava Jiu Ora Voea Vaaro Reo Taisi

¹⁷ Visii vao-ia apeisi ragavira toupataveira? Oa iava visii raga ora vaisipataveira oiso, “Igei raga Jiu, riro tarai irara Reo Taisi-ia.” Oa-a eva oa-ia ora visii raga ora vaisiario kae piepataveira oiso purapaoro, “Pauto ira igei raga roporeva. Ira igei raga-ia toupaveira.” ¹⁸ Uva visii rutu rera vaaro Reo Taisi vieipataveira. Osa iava vearovira taraipataveira vo, oiso ra rera vo ruipaaro sirova utupata. Oa iava uvuipatai ra oaravu rutu oisi iava vearovira rovirieipata oaravu reeresipaoro oiso, “Torevokoara varao-ia.” ¹⁹ Oire ora visii raga iava oiso purapataveira, “Uvuipaiei ra ro vaaru vovouto vovouaro karuio, ora uvuipaiei ita tapo ra aviavia vateio voeaopa oea rupavira toupaveira. ²⁰ Ora uvuipaiei tapo ra voeao auu reo pura irara torevokoio tapo. Ora tapo uvuipaiei voeao roroio pievira siposipopasa oea airepavira Pautoa-ia taraiave.” Ora oiso purapataveira, “Taraipaveira vearovira rutu Reo Taisi-ia, oa iavirava varao-ia oiraopa reoro rutu vituaroa iava taraipaveira rutu ora orekerovu rutu-ia taraipaei.” ²¹ Avoeao! Visii vao-ia visiigoa oearovu rutu siposipopataveira. Uva apeisi-a? Ari akepa visii raga ora siposipo asapataveira? Oearovu vosipataveira oiso purapaoro, “Opeita kavirupata.” Uva apeisi-a? E kavirupa irara visii? Iu. Oa purapataveira. ²² ^eOearovu vosipataveira oiso purapaoro, “Opeita otopata.” Ari eakepa visii raga oisi ora

pie asapataveira. Visii riro kasipu irara voeao oea varaore variripaaveira oara purapaaveira ora voea vavaeoro iava. Vo osa visii raga orekerovu kavirupata vo keparo-ia oara-ia varao toupaveira tokarasiara. ²³ Uva ora visii raga tapo ora vaisi oavisii kae piepataveira oiso purapaoro, “Pauto vaaro Reo Taisi igei raga-ia toupaveira.” Uva va vao-ia Reo Taisi oa vatavatapaoro Pauto vaisiario akaipa piepataveira rutu. ²⁴ ^fVao-ia Tugoropa Vuku oiso purapaveira, ‘Voeao-ia ratau tou irara oea visii varaoro vuri pitupituro kekepaoro Pauto vaisiario tovipaveira.’

Rakari Verapa Pitupitu Oa Viapau Uvuipai Oirara Orirupasa

²⁵ ^gVosa Reo Taisi rutu sirova utu ruipapata, ra ora visii iava rakari verapata ora reesipaoro oiso, Visii Pauto voeaoro rutu. Eisi osa vearopai. Ari vosa oisi va purapaoro eisi Reo Taisi vatavatapata, ra vo reesi eva oiso rutu toupave Kuuvua rutu. Oa akaipavira rutu toupai. ²⁶ Oire uva apeisi ragavira toupai vo Pauto osireiario-ia? Aue iava vosa iravu voeao iava ratau tou irara rakari vera asato vearovira Pauto vaaro sirova Reo Taisi utuparo. Oiraopavira ita, oiso Pauto ira eveiparevere oiso rutu osa iravu ro visii iava, visiigoa ora visii iava rakari verapataveira. ²⁷ Oire uva voea voeao-ia ratau tou irara ora voea iava rakari vera asa irara, oea vearovira rutu Pauto vaaro Reo Taisi sirova utu iraopaaveira. Uva voea-a evoea oea vovevira visii togaiverea, uvare visii-a vao Jiu rakari verapa irara, visiigoa akukupavira Reo Taisi-ia tarai ragapataveira, osa viapau oiso va sirova utupata. ²⁸ ^hAue iava uvare iroutoa rutu-a Jiu-pato? Easi ro-a ira-ia rakari vera reesi toupai, raa? Viapau. Asi ro-a

ira-ia oiraopa reesi rutu toupave. Vo reesio-ia oiso-ia vosa Pauto vaaro Reo Taisi rera sopaaro rutu-ia oiraopavira rutu toupave. ²⁹ⁱOiraopavira rutu ro-ia oiraopato Jiu-pato ira-ia oiraopa reesi rutu toupave rera sopaaro-ia. Vo reesio oa viapau oiso sigoa-ia oa purapaiveira vao Reo Taisi sirova utupaaro. Asi vao-a oa purapaveira Pauto reraoro Tugoropato Uraurato. Oa-a eva oa vituaro rutu iava ruipapaaveira rutu, oiso ra voea-ia rorupareve rutu Pauto, uvare viapau oiso rugorugopaaveira ra ora voea raga vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapaive oirara.

**Pauto Rovovira Reoa Vate
Rovoreva Voeapa Jiu Uva
Voava Rerare Isivaepa Ita**

3 Oire uva apeisi ragavira oiso osa toupavoi vao-ia? Vosa Jiu-pato vii, oire ra va iava iravira irapau oearovu rutupa oirara vo Pauto osirearo-ia, eke? E apeisi-a? Akukuvira raga ora voea iava voea Jiu rakari vera ragapaaveira, eke oai toupaveira va-ia vao? ^{2j}Avoeao, oiraopavira rutu oa-ia vao toupavoi vao-ia. Oa vituaro uvare va-ia vao oearovu rutu putepaveira. Rovopa rutu vearoa oiso rutu toupaveira, uvare Pauto ora rera vo reoaro vatereva voeaopa Jiu. Oa iava uvuipai ra va iava vearovira rutu taraipeave va-ia vao oa purareva voeapa. ³Oire uva apeisi-a? Oearovu Jiu-pa irara vo reo-ore vao-ia isivaepa, uva apeisi-a? E Pauto vare vao rera vo reoaro ovau-roverea? ^{4k}Viapau rutu. Oreoa vao rera vaaro oirao pierereva ra oiraopavira karekeperea rutu. Vosa oirara rutu oiso toupave osa riro kuvu irara, uva rera raga ira pauakavira rutu toupaveira

Oiraopatoa Rutu Pauto. Oiso osa vao-ia purapaveira Tugoropa Vuku,

⁵Vosa reoreopau, ra vii vo reoaro oiraopape rutu, oire ra va iava taru oirara rutu vo reo uvupaive. Vosa oearovu vii keakeapaoro vii togapaive oaravu-ia kuvuara oiso purapaoro, Vuritoa rutu vii, oire ra voea-ia puteri voea varaaro viaevira kuvu reoro karekeoro.⁷

⁵Ari ita, oearovu vo rasio iava oiso purapaaveira, “Vosa vigei vo pitupituroaro varao vuriara oara-ia Pauto vaaro torevoko pitupitu viaevira rutu karekeperea, oire uva apeisi-a?” Vosa Pauto vara-ia vigei varaaro vuriara vigei vorirevereva, uva apeisi-a? Ra rera Pauto vuria purareve va-ia oisi?

⁶Viapau rutu! Viapau oiso vurito-a Pauto. Vosa oisi ragavira toupavevori, ra apeisi ragavira oearovu varaaro vuri vovouro torevokovira rovirieipareve voea oea vo rasio-ia toupaveira?

⁷Oire oearoi pasi ragaire oiso puraavere, “Viapau oiso torevokopai ra Pauto igei varaaro iava kuvuara igei rovirieireve. Aue vituaro iava uvare vara iava evara Pautoa-ia taraipeaveira oearovu vearovira oiso, Oiraopatoa Rutu Pauto. Ira ora rera vo reoaro oirao piepareveira vara rovirieipaoro.

^{8l}Oire vosa oiraopa reo vao-ia, ra va iava oearovu vai pasi oiso puraave, “Oire ra vuriara vai purape, ra va iava vearoa vai karekepe.” Ari ita, oearovu oiso ragai tovipaiveira oiso purapaoro, “Vii Pol viigoa oisi oiso oearovu siposipopariveira.” Oiraopavira rutu oa-a vao oa-ia voea evoea riroa tavaka ouivereva rara vo Pauto ruvara-ia voea vo toviroaro voriaro sirova vuriara.

ⁱ2:29 Kl 2:11; 2 Ko 10:18; 1 Pi 3:4 ^j3:2 Diu 4:8; Sam 147:19

^k3:4 Jo 3:33; Sam 116:11, 51:4 ^l3:8 Ro 6:1

**Viapau Rutu Irai Vo Rasio-ia
Torevokotoa Vai Toupaveira**

^{9m}Oire uva apeisi-a? Voeao Jiu-pa irara ratau tou irara-ia putepaveira, uvare voea-a vearo irara, eke? Viapau rutu. Vo reo-ia oa aviavi pievira rutu pura rovoavo oiso-ia, Voea rutu voeao Jiu ora voeao tapo ratau tou irara oea rutu takuvuaro-ia goruvira rutu toupaveira vuria vo varivariaro.

¹⁰ⁿOisi-a oiso osa rutu toupaveira Tugoropa Vuku-ia vo reo-ia,

‘Viapau rutu irai ei torevokotoa vai, uvare oirara rutu-a vuri irara.

¹¹Ari ita, viapau oiso irai ei iraroroi ovira rutu Pautoa-ia taraiparoveira. Ora tapo viapau oiso irai epao ira Pautoa-re taraapaveira rerare rugorugoo paoro.

¹²Uvare oirara rutu-a oea Pautoa-re isivaaepa vuriara-ia pirooro. Viapau oiso vearoa vai purapaveira. Oa iava viapau oiso irai epao voea iava ira vearoa vai purapaveira.

^{13o}Ari ita, voea vo reoroaro vuriara rutu eru geesi reoro, oiso rutu osa vao eruara vo geesipapeira tova urui-ia. Ari ita, voea gisipoaro iava kuuvu reoro kosipa piroveira vo oearovu keakeapasa. Oa iava voea vo reoroaro oearovu avupaveira, oiso rutu osa tavuako.

^{14p}Oearovu tovipaveira vurivira rutu vaavaavuuvira. Oa iava ikauvira rutu voea iava kasipua kosipa piroveira.

^{15q}Oire ra oearovu upopaive.

¹⁶Ora uvarovu rutu vokapaoro oearovu rutu varaaro tekipeaveira. Oire ra varapa rirovira siraopaave voeao oea varaaro-a.

¹⁷Viapau rutu oiso vao-ia taraipaaveira kave vovou vo pitupituaru.

^{18r}Ari ita, oiraopavira, viapau oiso Pautoa-re rugoo paoro rerapa ora avivikepaaveira.’

¹⁹Oire uva vigei oiso taraipavioveira Pauto voeaopa Jiu-pa irara Reo Taisi vatereva, oiso ra toupave va sirova utupaoro. Oa iava viapau oiso irai voea iava uvuiparoi ra oiso puraparo, “Ragai-a torevokotoa rutu.” Viapau rutu. Ari ita, oiraopavira voea rutu voeao uvarovu rutu tou irara oea vao-ia Reo Taisi taraipaoro ora voea-ia taraipaaveira oiso, “Vigei rutu vao-ia vuri irara. Vigoa taru voria ouperea vo Pauto ruvara-ia, varao voriaro vigei varaaro vuri vovouro oavi.” ²⁰Eake iava? Uvare viapau oiso irai ei iraroroi ovira karekeroverea Reo Taisi sirova utuoro vo Pauto osireiara-ia. Viapau. Ari vosa oisi ragavira oiso oaravu-ia taraipavio va iava vao Reo Taisi, oire ra oisi ita ora vigei raga-ia taraipavio, ra oiso purapavio, “Oiraopavira rutu ita, vigei rutu vuri irara.”

**Ro Ira Krai Oirao Piepareve Eera Ira
Torevokovira Karekeroverea
Pauto Osireiara-ia.**

²¹Vosa eisi ragavira toupave Reo Taisi, oire ra viapau oiso oisi ragavira va iava torevokovira karekepavio. Viapau rutu. Ari ita, uva oraivavuei vao oa roroi ovira karekerevora Pauto oirara rutupa. Vao oa iava vo rigato epao vo Moses vo taisiara Reo Taisi sovara-ia. Ora vo oearovu rutu profet irara vo rigatoroaro tapo sovara-ia, varao oara puraiva voari rutu tuariri. ²²Oiso osa vao-ia oa-ia vigei reesipaveira oiso purapaoro, “Torevoko irara voeao-ia” aue iava rara Jisas Krai oirao piepape.

^m3:9 Ga 3:22 ⁿ3:10 Sam 14:1-3 ^o3:13 Sam 5:9, 140:3 ^p3:14 Sam 10:7

^q3:15 Ais 59:7-8 ^r3:18 Sam 36:1

Oraiva eva oa oirara rutupa toupai. Oa-ia oisi eisi voea taru oiso piereverea voeao oea Kraiss oirao piepaiveira rutu. Oa-a eva oa vituaro iava oirara rutu areivira raga toupaveira Pauto osireiario-ia. ²³ Oiraopavira rutu, oiso osa oirara rutu vuri vovou purapaiveira. ²⁴ Oa iava oirara rutu tauaipaaveira Pauto vo Saraaro-ia koata arapa vore rera ruvara-ia. Ari Pauto vo siraaro riroa rutu akukuvira oa vate ragapaveira vigeipa vo Jisas Kraiss vo kovoaro iavirava. Oire uva vo vatevatea vao-ia oia vigei reesipaveira oiso, Torevoko irara voeao-ia, vorara va-ia vigei iava vuriara vera rovopave. ²⁵ Aue iava uvare Pauto Jisas vara piereva rera sipooro vigeipa kopiioro koruoua tavariosa. Oire uva va vituaro-a vao-ia vosa va oupasa Jisas oirao pie rovopape rutu, ra va iava Pautoa tapo ora agiagipavio. Uvare Pauto oirara rutu varaaro oisoa keke ragapave vuri vovouro. Oa iava voeapa oisoa siraoparo rutu. Oire uva oisi-a oiso osa iava Pauto vo vovouro torevokoa rutu viaevira karekeerao vo vokie. ²⁶ Uva vo vokie viapau oiso oirara vo vovouroaro keke ragapaveira. Uva va-a eva oa vituaro iava oirara rutu oiso taraipaaveira, Ro-ia Pauto torevokotoa rutu. Ira voearore oiso puraparoveira, "Torevoko vovou irara voeao," vo rara Jisas oirao pie rovopaive rutu.

²⁷ Oire uva eake vai rutu uvuipai ra oai purape, ra oai iava vo vaisi eva oupe oiso, Vii-a torevoko vovouto? Ra va iava vaguvira tavitavivio? Viapau rutu oiso oai epao. Uvare Reo Taisi rutu sirova utupavioveira, eke? Viapau rutu. Ari aue raga-ia oirao piea vao vigei vaaro. Oa raga-ia uvuipaviei ra vo vaisi eva oupe. ²⁸ Oire uva oisi-a oiso osa iava uvuipaviei ra Pautoa tapo ora agiagi-

pavio vearo vaisi ou rovooro, vo rara Jisas oirao pie rovopape rutu. Ari ita, viapau oiso uvuipaveira vosa Reo Taisi raga vo pitupituroaro sirova utupavio.

²⁹ Uva apeisi-a? E Pauto-a Jiu raga reraaro? E viapau oearovu rutu reraaro-a voeao ratau tou irara, raa? Ari oiraopavira rutu, ro-ia Pauto oirara rutu reraaro. ³⁰ Pauto-a kataitoo raga rutu. Ira voearei rutu iava oearovu rutu reeresipaveira torevoko vovou irara ora rerapa vao raga iava oirao piea. Voearei rutu iava oiso, voeao iava Jiu-pa irara ora voeao ratau tou irara. ³¹ Oire uva apeisi ragavira? Reo Taisi veripape uvare vigei varaaro oirao pie vovouro va-ia Reo Taisi putepavio rutu? Viapau rutu. Ari ita, vo osa vao airepa raiva sirova utupaoro vao tapo Reo Taisi oirao piepape.

Pauto Ebrahim Vaisireva Oiso, Torevokoto

4 Ro-ia Ebrahim Jiu-pa irara aao-toaaro, uvare rera-a voea vituaro rutu Jiu. Oire uva apeisi ragavira puraviei rerare, uvare apeisi ragavira torevokovira karekero viropa? ² Uva apeisi-a? Torevokotoa rutu-a rera varao iava okovoroa rutu purareva, eke? Viapau. Vosa eisi vo kovoro purarevori, uvuipa ra ora vaisiario rei piero. Oire ra va iava ora rera iava vara-ia evara ora rera iava riataroeri. Ari ita, uva viapau oiso uvuiparoepe ra oisi eisi pierave vo Pauto osireiario-ia. ³ Uva Tugoropa Vuku oiso purapaveira,

⁴ Ebrahim Pauto oisoa oirao piepareve.

Va-a vao oa iava Pauto rera vaisireva oiso, "Torevokoto."

⁴ Ari ita, oiso-ia vosa iravu iravupa oirato kovopave, oire ra vo kovo-ia eva rera vaaro vori ouparo. Vo vorio-ia

³3:23 Ga 3:22 ¹3:25 1 Jo 2:2; Hi 9:14, 28; 1 Pi 1:19

^u3:27 Ro 2:17, 23; 1 Ko 1:29-30 ^v3:30 Ga 3:8 ^w4:3 Jen 15:6; Je 2:23

raera vaaro viapau oiso sirao voria vova rera reitoaaro rerapa. Viapau. Ari evo vori oisoa oupareve vao raga-ia rera vo kovoaro. ⁵Oire uva rera-a eera ira oisoa vaisipareve Pauto oiso, Torevokoto, vo rara ora rera vo kovoroarore ovaupaoro Pautoa raga oirao piepareve. Ari ita, Pautoa raga oiso vigei vaisipareveira, Torevoko vovou irara, vigei vao vigoa vuriara purapapeira. ⁶Ro-ia Devit ira tapo oiso reoreoroepa va iava vao oiso-ia, Vosa voeao oirara oea Pauto oirao piepaive, oire ra voea varaaro oirao pie vovouro kekepaoro oiso voea vaisipareve, Torevoko vovou irara. Oa iava oisoa rorupaive rutu. Uva viapau oiso voea vo kovoroaro kekepaoro-a. Viapau. Ari, aue raga oirao piea vao voea vaaro.

^{7x}Oiso vo rigato purareva Devit,

‘Voeao oirara oea rorupaive rutu, uvare voea iava vuriara rutu vera ovoireva vara ovau ovoioro rutu Pauto.

^{8y}Ora tapo rorupareve, ro ira varaaro vuriara kekepaoro Pauto viapau oiso vara vieipareveira vore tuepaoro utupa voki-ia.’

⁹Oire uva apeisi-a oiso osa puraroepa Devit? E voeao raga rorupaive oea ora voea iava oisoa rakari verapaave? Viapau. Eake iava? Uvare Ebrahim voari tuririri rutu Pauto oirao piereva rutu. Oire uva Pauto rera vaaro iava oirao piea eveioro oiso rera vaisireva Ebrahim, Torevokoto. Eisi osa visii tavitavipaavoi vo reo iava vo Tugoropa Vuku-ia. ¹⁰Oire uva apeisi-a? Aa vo vuutao rutu iava vo voki-a vao oa-ia oisi Ebrahim vaisireva Pauto? Uva oisi rera vaisi rovorevoiva, ora rera iava utupavira rakari torevoko vovouepa, eke? Ari! Osa-a eisi. ^{11z}Iu ita, oa-a eva isivaaro rutu iava rera iava rakari veraeapa reesia puraoro. Oiso ra va iava oiraopavira karekepe vo vaisio

oa-ia Pauto rovvovira oiso rera vaisireva Ebrahim, Torevokoto, vo osa ora rera iava rakari vera asavira toureva. Oire uva eisi osa ragavira piereva Ebrahim, Voeao ratau tou irara aitetoaaro. Voeao oea ora voea iava viapau rakari verapaaveira. Uva oisi-a oiso osa iava voea varaaro raga iava oirao pie vovouro voea vaisipareveira Pauto oiso, Torevoko vovou irara. ¹²Oiso-ia tapo rera ro Ebrahim Jiu-pa irara aitetoaaro toupareveira, voeao oea oisoa rakari verapaave. Ora voeao tapo Jiu oea Pauto oirao piepaiveira. Uva oisi-a eisi osa pie rovoreva Ebrahim Pauto oirao pie rovooro, oa iava ora rera iava rakari veraroepa utupavira.

Reo Ovoi Vatoreva Voeaopa Oirao Pie Vovou Irara

^{13a}Pauto Reo Ovoi purareva Ebrahim-pa ora voeao rera aao iraraaro utupa irara. Vao oa-ia oiso puraroepa, “Ragai visiipa vo rasio rutu vateavere rara, ora voeao vii aao iraraaro utupa irara.” Ro Ebrahim ira oisoa Reo Taisi rutu sirova utuparo. Oire uva viapau oiso va vituaro-a vao-ia oa iava Pauto rerapa Reo Ovoi purareva. Viapau. Ari oirao piea raga-a rera vaaro oa vituaro iava va vao vearo vaisi rutu oureva Pauto ruvara iava Ebrahim. ¹⁴Oire uva apeisi-a voea iava voeao oea reo ovoi ouiverea? E voea raga va sirova utupaaveira va vao Reo Taisi, eke? Oire vosa oisi oiso toupave, ra akukuvira raga oea vu Pautoa-ia oiraopa vaisi purapaive. Ra va iava viapau Pauto vaaro Reo Ovoi viapau akaipavira rutu toupave, raa? Ari! ^{15b}Uva viapau oisi eisi toupaveira. Eake iava? Uvare va-ia vao taraipavioveira Reo Taisi oa oiso purapapeira, “Voeao oea vuriara purapaive oarava uvuvira

^x4:7 Sam 32:1-2 ^y4:8 2 Ko 5:19 ^z4:11 Jen 17:10; Lu 19:9

^a4:13 Jen 17:4-6 ^b4:15 Ro 3:20, 7:8, 10, 11

ita vara voriaro ouiverea.” Ari vosa viapau oisi eisi Reo Taisi vaieri, oire va iava viapau oiso ra irai ragaire oiso puraparo, “Vuriara puraparivoi. Oa iava vii vaaro voria ouriverea rara.”

¹⁶Oire uva va raga vao Reo Ovoi vituaro oirao piea. Oiraopavira rutu, uva viapau oiso va vituaro-a vao varo-ia vigei vo kovoroaro. Vosa va vituaro oisi oiso toupave, uva viapau oiso akukua vatevatea vao-ia Reo Ovoi Pauto vaaro. Ari ita, oiraopavira oiso osa varao uvuipaviei ou rovopape vo Reo Ovoi iava vao Pauto vaaro rara Pauto oirao pie rovopape, oiso osa Ebrahim oisoa pie rovopave voari tuariri, uvare Ebrahim-a vigei rutu aitearo. Vigoa Reo Taisi sirova utupavioveira, ora voeao oea Pauto oirao piepaiveira oiso rutu osa oisoa piepareve Ebrahim. ¹⁷^cAue iava uvare oiso purapapeira Tugoropa Vuku, ‘Ragai vii oiso pieava osararovu rutu aitearo vii.’ Oiraopavira rutu vigei vao-ia Ebrahim ovii iraraaro vo Pauto osireiaro-ia, ro Pauto ira oisoa oirao piepareve Ebrahim. Oa vao Reo Ovoi oirao pieverea vo utupaua Pauto. Aue vituaro iava uvare rera raga uvuiparoveira rutu voeao kopii irara vorevira tore piepasa vova tova uruiro-ia. Ora varao tapo oara-ia viapau uvuipaai oearovu oiso ra vara kekepaive, rera raga uvuipa oara karekepasa roroiovira. Rera ro vigei reraaro Pauto ira oisi oiso toupaveira.

¹⁸^dRera ro Ebrahim ira avuka ragaiepa kakae kavau asavira raga. Uva oisoa touvira rutu tueparo Pautoa raga oirao piepaoro oiso purapaoro, “Rera raga ragai vaterevere rara kakaetoa vai.” Uva va-a vao vituaro iava oisoa vao Reo Ovoi oirao piepareve rutu oa vatereva Pauto rerapa. Vao oa-ia oiso puraroepa, “Vii-a Ebrahim, osararovu rutu aitearo.”

¹⁹^eOire uva vo vuuta-a vao oa-ia Ebrahim katai vovoto ivaro (100) iare uvuisa tutuureva. Oa iava oiso puraroepa ora rerare, “Avoeao, avuka ragarai ragaivi. Uva kopiisa tutuuavoi. Vegei avukarei rutu ora vatuava oaa o-ia Sara. Iria viapau uvuipaai oiso ra kakaetoa vai kavaveve.” Uva oisi ragavira toupaooro goruvira oisoa va raga vao Reo Ovoi oirao piepareve, oiso ra va iava kakaetoa vai kavaveve. ²⁰Oire uva va raga-ia vovoupaoro vao Reo Ovoi viapau oiso rera vaaro oirao piea oisoa ovoupaoro. Uvare va-a vao oirao piea oa rera vo rugugooaro goru pieva rutu. Oa iava Pauto-ia vuurapa vaisi purareva rutu. ²¹Ari ita, goruvira rutu va vao Reo Ovoi oirao pieveva rutu. Oiso ra Pauto rera vaaro rerapa va oiraopavira kareke pieveve rutu, uvare viapau oisoa vakuvakuparo rera-ia Pauto rera Ebrahim. ²²Oire uva va-a eva oa vituaro iava Pauto rerare oiso puraroepa, “Torevoko vovoutoa rutu vii Ebrahim.” Uvare oisoa rera vaaro kekepareve riro gorua oirao piea rera vaaro.

²³Oire uva vo reo-a vao oa rigatoiva rera iava Ebrahim oiso, ‘Pauto rera vaisireva oiso, Torevokoto vearoto.’ Uva va vao oiso puraoro viapau oiso rera raga iava oiso vo rigato puraiva. ²⁴Ari ita, vo reo toupaveira vigei rutu iava, vigoa vaisireverea Pauto oiso, Torevoko vovou irara. Aue raga iava vo rara rera oirao pie rovopape rutu, ro-ia Pauto ira Jisas kopiia iava vorevira tore pieveva. ²⁵Pauto rera eakareva viurupa irara vavaeoro-ia, oiso ra kopi-iro vigei varaaro vuriara voriaro ouoro. Uva va-a vao oa iava vorevira toreroepa, oiso ra va iava eva Pautoa tapo ora agiagipavio oiso rutu toupaooro, Torevoko vovou irara rutu.

Pautoa Tapo Ora Agiagipavio Vo Rara Jisas Oirao Pie Rovopape

5 Oire vo osa Pautoa tapo ora agiagi rovopavio rera vaaro Reo Ovoi oirao pie rovopaoro, oa iava gavaurea-ia rera tapo toupapeira. Vo uvare Jisas Krai vigei Turaroaro va eva kasipua opesi pierevora. ^{2f}Oa vao purarevora Jisas vigeipa. Ari ita, uvui iraopaviei ra Jisas oirao piepaoro vereopa vovou oupape vo Pauto ruvara-ia. Uva evo vovou oupaoro tootopavioveira vokiara rutu-ia. Oa-a vao oa iava roru iraopapeira vo vuutaore tuepaoro, oa-ia Pauto tapo toupaperea rera vo vovouaru rutu sirova utupaoro oiso rutu osa rera. ³Ora varao tapo sirao vovouro vo tavakaroaro oara-ia tapo roru iraopape. Uvare vara-ia tarai iraopavioveira oiso, Oara veaopapeira vigeipa. Eake iava? Uvare vara varao vo siraoaro kaepaoro uvuipaviei ra rav-erave asavira goru visivi rutu voka-pape. ⁴Oire vosa oisi eisi toupaperea osa Pauto vigeire vo reo purarevorea oiso puraoro, “Vearopai rutu uvare oisi eisi piepatavoi.” Oire vo osa vo reo-ia taraiapaoro rutu, oa vigei varaaro oirao pie vovouro goru piepaiverea rutu rerare tuepaoro. ^{5g}Oiraopavira rutu, uvare vi-apau oiso akukuvira oirao piepapeira rerare tuepaoro. Viapau. Uvare Pauto riroa siraoa vate ragarevora vigeipa ro-ia Tugoropato Uraurato ira-ia vigei iava sopaura agasi pierevora rutu. Ro-ia Tugoropato ira-ia Pauto vigeipa sirao vate purarevora.

^{6h}Vo vuuta-a eva oa-ia viapau oisoa vigei raga uvuipavio ora tauvapasa, vao oa-ia Pauto vo voki reesireva oa-ia Krai arureva vigeipa kopiisa vigei vao vuri irara. ⁷Oire vo osa irai oiso puraro, “Vosa oeai ragai roro pieive ra-

gai reesioro oiso ra iravu veaoro vo tavukiaro ouoro rerapa kopiira. Avoeao, uva siravira rutu-a. Uvare reasiparai oisi pie arapa. Eari vai pasi, irai vai uvuiparoi ra oisi piereve. Irou vai irai tarai? ⁸Ari ita, Pauto riroa rutu siraoa purareva vigeipa ro-ia Krai, ira vigei vo tavukiaro rutu oueva kopiioro vigeipa vao-ia riro vuri vovouro pura irara. ⁹Uva vigei-a vao vigoapa kopiioro rera Krai. Osa iava uvuipaviei ra Pautoa tapo ora agiagipavio. Ora rera ro Krai ira vigei virivariparevorea Pauto vo kasipuaropa. Ra va iava utupaua vi-apau oiso vigei ouve ita va. ¹⁰ⁱVoari tariri rutu uva oisoa rera tapo ora keripavio. Oa isivaaro iava rera tapo ora agiagivieraou uvare Oviito Jisas vigeipa kopiioro. Uva oisi-a oiso osa tupaoro oiso rutu toupapeira, Pauto vate iraraaro vigei. Ra vao-ia tapo veaovira tarai iraopavio rutu oiso, Jisas vigei oriruparevorea vigei tootoo piepaoro aue iavirava rera vaaro tootoo. ¹¹Iu ita, uva viapau oiso orirua raga-a oa-ia rugorugopavioveira. Ari vao tapo-a riroa rutu roru oa oupapeira. Vo roru oa sovopapeira ora vigei-ia, vo rara vokiara rutu-ia Pautoa tapo ora agiagipavio. Ro Jisas Krai vigei Turaroaro ira veaoro vovou-ia vituparoveira rutu.

Adam Ira Kopii Rovoreva, Ari Krai Ira Oiraopa Tootoo Rovorevora Vigeipa

^{12j}Oire uva vo rovoa-ia iravu oisoa toupave ira kopii rovoreva Adam. Oa-a vao vituaro vuri vovou vo voriaro karekepa vao-ia kopii. Uva oisi ragavira oirara rutu-ia poupa piroveira kopii, uvare oirara rutu vuri vovou purapaiveira. ¹³Uva vuri vovou puraoro oisoa tupaive oirara rutu. Oire

^f5:2 Ef 2:18; 1 Ko 15:1; Hi 3:6 ^g5:5 Fl 1:20; Ef 1:13 ^h5:6 Ga 4:4; Ro 4:25
ⁱ5:10 Kl 1:21-22; 2 Ko 5:18 ^j5:12 Jen 2:17, 3:6, 19

uva Moses vo vuuta-ia voeare kavau-roepa. Oa iava riroroiva, vao Reo Taisi purareva voeapa. Ari ita, voari tuariri uva oisoa va-ia vao vuri vovou toupave vo osa viapau Reo Taisi vaiva toupave. Uva viapau oiso Pauto voea varaaro vuri vovou oisoa vieipareve. ¹⁴kOire uva vo vuuta vao Adam vaaro oa iava vo tuguraepa Moses vo vuutaaro-ia, oa-ia oirara oisoa kopii ragapaave. Uva viapau oiso oisoa piepave oiso osa ro-ia Adam, ira Pautoa-va kaureoepa rutu vuri vovou rovooro rutu. Va vao purareva rera Adam ovoovovira. Oa iava Jisas rera isivaaro-ia karekeroepa kavauoro oavu ita ovoovoa vituaro rovooro.

¹⁵Oire uva vaiterei-a vaitereo ta-sitoarei. Uva viapau oiso vaeavira rutu vaiterei-ia toupaveira. Aue iava uvare Adam vaaro vuria viapau rutu oiso Pauto vo vatearo-a. Eake iava? Uvare riro irara rutu oisoa va-ia kopii ragapaave rutu. Ari ita, Pauto vaaro-a sirao vate, uvare riro irara rutu oirara vo sirao vao ou ragapaaveira rutu. Ari ro raga-ia Jisas ira vigeipa siraoparoveira. Ira vituparoi vao-ia oa iava Pauto vo sirao vate kareke pierevorao vigei-ia vo vokie. ¹⁶Oire uva rera vo voriaro Adam oa oureva rera vaaro-ia vuria vo voriaro, pisa vorivi rutu vaopa Pauto vaaro riroa siraoa. Aue vituaro uvare kataia rutu vuria riroa rera vaaro kekeoro rera rovirieireva. Oa iava rerare oiso puraroepa Pauto, “Vuritoa rutu vii Adam.” Ari ita, vigei rutu varaaro riroara vuriara. Ovusa vigeipa riroa rutu vate rovoopareva siraoa. Oire va isivaaro iava oiso vigei vaisipareve, Vearo irara

rutu. ¹⁷^lOiraopavira rutu Adam vaaro vuria oa iavirava kopii vo goruaro varivariaro karekepapeira vo oirara rutu-ia. Rera raga iava ro-ia Adam. Ari ro-ia Jisas Krai ira vaaro pute pievira rutu toupaveira. Uvare va purareva vigeipa oa-ia riroa rutu vatevatea siraoa oupapeira. Oa iava oiso vigei vaisipareveira, Torevoko vovou irara. Ra va iava vo toupapeira tootooa vo goruaro-ia, uvare rera raga Krai ira Oiraopa Tootoo rutu vatepareveira.

¹⁸Kataitoa raga vaaro iava vuria vo tavakaaro kosi piropa oirara rutu iare. Uva ita, kataitoa raga Jisas ira vurirara vo tavakaaro opesi pieoro tootooa vaterevora oirara rutupa. ¹⁹Uva ois-ia oiso osa iava riro irara rutu vuri irara oisoa toupave, uvare kataitoa raga Pautoa-va kaureoepa Adam voari rovoa-ia vuria rovooro. Uva oisi ragavira ita vigei rutu riro irara uvuipaviei ra vearo vaisi oupape, uvare kataitoa raga ita Jisas Pauto vo ruipaaro sirova uturoepa.

²⁰*Va-a vao-ia Reo Taisi oa ora kareke rovoepa rutu voari tuariri, oiso ra va iava oirara rutu ora eveipaave ora voea raga. Ra va iava oiso purapaave ora voeare “Oiraopavira vuri irara rutu vigei.” Uva va-a vao oa vituaro iava vuri vovou ora rigaepa oirara rutu iare. Oire uva oisi raga ita Pauto vaaro vereopa vovou oa pute pievira rutu ora rigaerao rutu. ²¹Uva vuria vo goruaro oisoa oirara tokipaive voeapa reipaoro. Vao oa vituaro iava oisoa kopiipaave. Ari vao Pauto vaaro vereopa vovou oa-ia uvuipaai ra vearo tauva rutu oupave

*5:20 Ga 3:19; 1 Ti 1:14 uvare rerare tuepaoro raripavioveira rera oirao piepaoro rutu. Oire uva eake-a vo reo vao porearo, raria? Oreoa porearo-a vao-ia oiso toupaveira, Tuepata varaore oara visiipa touvira karekeperea. Ari ita, vo osa ro ira iare oisi orekevu karekepe, oire ra viapau oiso ovouparao raripaoro ita, “Oa ouavere tou visivi.” Viapau, eva ita oa rerapa kareke ovoierao.

torevoko vovou purapasa. Aue iava uvare Jisas Kraiis toupape vo vokio, ira Pauto vaaro vereopa vovouro roroioveva rutu. Vao vereopa vovou oa iava vigeipa siraoparoveira rutu vigeipa Tootoo Ovoi vatepaoro. Vao oa-ia vituparoveira rera Jisas Kraiis vigei Turaroaro.

Vigei Rutu Kopiiviera Kraiis Tapo

6 Apeisi puravio vao iava? E uvuipaviei ra oaravu ita vuriara purape, ra va iava vorerivira Pauto vara ita verareve ora rera vo siraoaro riro pieoro? ²Viapau rutu. Uvare oiso rutu toupapeira osa voeao kopii irara, oea viapau uvuipaaveira oiso ra vuriara vai purapaive. Uva apeisi-a? E uvuipaviei ra oisi eisi toupaooro vuri vovouro vai purape vokiara rutu-ia, eke viapau? ³Uva va-ia tarai iraopata oa-a vao-ia baptaisa vituaro rutu oiso, vo osa baptaisa ouepa va-ia ora reesioro oiso, kataivira rutu toupai vigei rutu Kraiis tapo ora tavosipaoro. Oire uva oisi raga ita-a eisi osa ora reesiviepa ita oiso, oisi raga kataivira rutu rera tapo kopiiooro. ⁴^mOire uva va-a vao-ia baptaisa vituaro porearo oiso-ia, Vo osa Kraiis kopiioera, oire uva vigei tapo rera tapo kopiiviera. Oa iava vigei tapo ita tovaivora rera tapo. Oa iava vorevira rera tootoo pieoro rera tore pieredora Pauto riroa iava gorua vao rera vaaro. Uva oisi ragavira-a eisi osa iava uvuipaviei ra airepa tootoo-ia vokapape.

⁵Oire uva va-a vao osa rera tapo kopiiviera, uva vorevira toreroera. Oa iava vigei tapo ita ovoovovira toreviera rera tapo. Oa-a eva oa iava airepa tootoo oupapeira. ⁶Oiso va-ia taraipavio osa rera evao parikou-ia tapaiva vigei varaaro tapo vuri vovouro. Uva va vao vuria vo varivariaro oa vigei oisoa

tuukepave, osa iava vigei iava toko ovoio piropa. ⁷Vosa irai oiratoa vai kopiiooro, ra viapau oiso toupapeira vuria vo goruaro sovava-ia toupapeve. Viapau. Ra aa vao iava? Ovarivaria eva toko ovoio piropa rera iava, ro ira kopiiooro.

⁸Uva oisi ragavira vigei varaaro tapo vuri vovouro rera tapo Kraiis touepa kopiiooro evao parikou-ia. Eisi osa iava uvuipaviei ra oiraopavira rutu rera-ia raripavio, oiso ra rera tapo toupaooro tootoopaviovevea vo vokio ora vo utupau. ⁹ⁿTarai pavio oiso-ia, Kraiis vorevira kopii iava toreroepa. Uva viapau uvuiparo ita ra vorevira kopiiooro ita. Aue vituaro uvare viapau oiso kopii vo varivariaro sovava-ia toupapevo. ¹⁰Oire vo osa Kraiis kopiioepa, uva va-a eva oa-ia kopii vo varivariaro toko ovoioveva va opesi pie ovoiooro. Oa iava viapau uvuiparoi ra ita vorevira kopiiooro. Uva vo tootooa-a eva oava toupapevo Pauto roru piepasa ora rera-ia. ¹¹^oOisi-a eisi osa iava vearovira rutu ora visii rugorugoopata oiso-ia, vigei kopii irara. Viapau oiso vuria vo varivariaro-ia toupapeira. Ari ita, oiraopavira oiso toupapeira tootoo irara vigei, vo rara Kraiis Jisas tapo ora tavosipavio Pautoapa roru kareke piepaoro ora vigei-ia.

¹²Oire vosa vuri vovou ita visii-ia rovosa ita auepape, oire ra vare koru ovoita. Ra oisi iava viapau oiso vo vovou sirova ututa. ¹³^pOra viapau rutu uvuipatai tapo ra ora visii varauraaro iava orekerovu avu vai iava vaseta, oiso ra vuri vovou eva sirova utupe. Ari uvuipatai ra ora visii iava varaura rutu vate ovoita Pautoa-pa ora visii iava sopaura rutu tapo. Oiso rutu ovoovoooro oisi va purata osa ragavira kopii iava vorevira toretaera. Osa iava Pauto vo vovouro sirova utupaooro vearoa pu-

^m6:4 Kl 2:12; Ga 6:15; Ef 4:22-24 ⁿ6:9 Re 1:18 ^o6:11 Ga 2:19
^p6:13 Ro 7:5; Kl 3:5

rapataveira. ¹⁴QOiraopavira rutu-a oiso osa vuri vovou vo varivariaro toko piropa. Uva viapau oiso uvuipai ra visii ipa riropape. Eake iava? Uvare vao-ia Moses vo taisiario Reo Taisi viapau visii ipa reipapeira. Ari vao raga Pauto vaaro sirao vate, vao oa-ia tauvaa oupataveira.

Vigei Oiso Toupapeira, Torevoko Vovoupa Kovopa Irara

¹⁵Oire uva apeisi-a? E uvuipaviei ra vuri vovou purapape uvare vao Reo Taisi viapau vigeipa reipape, eke? Apeisi-a? Uvuipaviei ra vuria purape, uvare sirao vatei vigei-ia vao Pauto vaaro? Asi viapau rutu oiso uvuipaviei. ¹⁶rVisii taraipataveira vao-ia oiso-ia, Vosa kovopato vii, oire va iava vii reraaro vo reoroaro uvu iraopariveira, ro reito. Vosa oiso-ia rera-ia toupave vuri vovou, oire vii tavireve oiso osa va puraparivoi. Ra rera vaaro sirova utuoro oiso vo pitupitu purari vuria. Eisi osa iava va voriaro ouriverea ita vovevira vao-ia kopii. Ari vosa ro-ia Pauto vii reitoaaro oisi vare oiso vii tavireve, “Vao purari,” oire uva va-a eva oa-ia veaoro ourivere va voriaro, rara va iava oiso vii vaisireve, Vearoto vii. ¹⁷Uva uvuipaviei ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purape, uvare voviri vuri vovouro sirova utupataera. Oa iava vo vokio ora tavarioei. Uvare visii iava rugorugooara agasierao rutu vara o iava oiraopa siposiporo osiposiporoa outavora. ¹⁸sAri ita, Pautoa raga ira visii iava vo tuuke karurevora vuri vovouro vo tuukearo. Uva vo vokio-ia rera raga toupape Pauto visii reraaro reito. Osa iava uvuipatai ra rera ragapa kovopata torevoko vovouro purapaoro. ¹⁹Uva oisi ragavira reorai voeao-ia kovopa irara aue uvuioro. Auepa teapi

oiso raga visii ipa siposipopaoro visii vavagisi piepaa. Ari ita, voviri tuariri ora visii iava vasetava. Oa iava vuriara rutu ora visii-ia purapatavora vearo pitupitu pura arapa reasipaoro. Uva vo vokio-ia uvui iraopatai ra rugorugooara oavisii tavario iraota. Oa iava ora visii iava ita vasepatavere oiso ra vearo pitupitu sirova utupata Pauto vo ruipaoro rutu purapaoro.

²⁰Vo osa rovvira voari toupatavora, uva oiso rutu toupatavora, Vuri pitupitupa kovopa irara visii. Uva oisi tupaoro viapau oiso uvuipataera ra vaore vearo raiva rugoopata. ²¹Ari ita, osararovu rutu vuriara pura rovatavora. Oire uva vara-a evara oara iava ariitai ita. Uva eake rutu-a vao oa outavora vara iava evara? Viapau rutu oiso oavu avu vaiei vara iavirava evara, uvare vuriara vo voriaro-a aue kopii raga. ²²tOa iava vuria vo varivariaro karu pirora rutu. Oa iava vuria kavuoro oiso toupatavori rutu, Visii Pautoa-pa kovopa irara. Uva ora visii iava vovouisiro oavisii rutu iava vearoa purapatavere, uvare Tootoo Ovoi rutu vituaro-a va vao-ia. ²³uOiraopavira rutu, oa-a vao rera vo voriaro ro oirato oa ourevere rera vaaro vuria vo voriaro vao-ia kopii ovoi. Ari Pauto vao riroa rutu sirao vate Tootoo Ovoi akukuvira vate ragapareveira. Oa vitupai ro vigei reraaro Turaro Jisas Krai.

Ovoovo Reoa Vao Reo Taisi Aviavi Piepa Reo

7 Araoko irara oaa, vo reo-ia oa purapaavo visii oiso-ia, vao-ia Reo Taisi vearovira taraipataveira Moses oa purareva. Oreoa-ia oiso ragavira taraipataveira voeao vo reoro oea epao

⁹6:14 Ro 8:2; Ga 5:18 ¹6:16 Ro 11:2; Mt 6:24; Jo 8:34

⁸6:18 Jo 8:32; Ro 8:2 ¹6:22 1 Ko 7:22 ⁴6:23 Ro 5:12; Ga 6:7-8

oea tootoovira toupai. ^{2v}Oiso ragavira oa-a vao goruvira toupaveira reo goru o-ia riakova iria vatuatedo tapo toupavee, vo osa tootoovira toupasi vo avukarei rutu. Ari ita, vosa oira arova kopiuro, oire ra viapau oiso reo goru sirova utuo ita. ^{3w}Uva vosa rerava vatuatedo tupaoro iravu ragava toupavee, oire ra va iava oira-ia ora reopaoro oearovu oirare oiso purapaave, “Avoeao, otopava-a o-ia.” Ari vosa vatuatedo oira raroero kopiuro, ra va iava viapau oiso va eva reo goru gasieve vo osa iravu raga oueve.

⁴Oa-a vao oa oisi oiso toupaveira visiipa vao-ia, araoko irara oaa. Aue iava uvare visii-a vao visiigoa kopiitaera Krai tapo ovoovovira oiso osa Krai vo evao parikou-ia kopiuroepa. Oa vituaro iava viapau oiso visiipa Reo Taisi reipapeira Moses vaaro. Visiigoa oiso rutu toupataveira osa voeao kopii irara, oea viapau Reo Taisi uvupaive. Uva vo vokio-ia oiso rutu toupatavoi, rera voeaaro ro-ia Krai airepato visii vatuatedoaro. Ro Krai ira kopii rovorovira, vorevira toreroepa. Uva rera tapo torepaoro vorevira kopii iava uvuipaviei ra vearo vovouro purapape vo rasio-ia vao sirova Pauto vo ruipaaro utupaoro. ^{5x}Vo osa voviri tou rovopaera ora vigei vo ruipaaro raga-ia vuriara purapaoro, oa iava vao Moses vaaro Reo Taisi vara vuriara rorovovira kareke piepavira. Osa viapau vao Reo Taisi vigeire oisoa korupape vuri pitupituro purapa arapa. Oa iava oisoa vo pitupitu vuriara purapape vo rasio-ia vao sirova vuri vovou vo goruaro utupaoro vore kopii ovoipasa. ^{6y}Oire uva vo vokio-ia viapau oiso Reo Taisi vigeipa reipaerao. Oa iava tuukea karu pirora, vo uvare va arova kopiiviera. Uva vo vokio-ia

kovopae viapau oiso vao-ia tuariripa Reo Taisi. Viapau. Ari vao-ia airepa raiva vao oa karekerevora Tugoropato Uraurato vigeipa.

Vuria Vo Pitupituario Oa Vigei Vuri Pieva

^{7z}Oire apeisi vovoupaviera vare vao Reo Taisi? E vuria-a? Viapau. Asi vearoa. Ari ita, oa-a eva Reo Taisi oa raga ragai taraivora vaopa vuria vo pitupituario. Vao-ia osa oiso purapapeira Reo Taisi, “Opeita iravu varaaro riiriipari.” Oire vosa viapau oiso purapaeri, oa iava viapau ragaire vo ruipa eva karekeeri iravu raga varaaro riiriisa. ⁸Uva va vao vuria orekerovu riiriipasa oa raga ragai soporeva rutu. Oa iava oiso rugorugooraepa, ra opitupiturovu rutu puraa orekerovu riiriipasa oa iava tavitavipai Reo Taisi. Oa iava Reo Taisi raga oiso ragai pieva ra vuria puraa. Iu, vosa viapau Reo Taisi vaieri, oire ra viapau oiso vuria oisi opitupitui purapaavori. ⁹Ari ita, voari rutu tuariri uva oisoa toupaa Reo Taisipa sopaipavira rutu. Oa-a eva oa iava oisoa tootoovira rutu toupaa. Uva Reo Taisi-a vao oa-ia tarairaiva, ora ragai varaaro-ia vuriara ateraerao vo uvare riroerao rutu oa vituaro-ia oiso rutu touavora, Kopiito ragai. ^{10a}Ari ita, Pautoa raga ira Moses-pa Reo Taisi vate rovoreva. Oiso ra va iava oirara rutu tootoovira touive Reo Taisi sirova utupaoro. Uva va iava vao Reo Taisi taraia ouava. Uva va-a raga eva oa ragaipa kopii vateva. ¹¹Oa vaaro-a vao vuria-a oa ragai keakeava vavo reoaro iava vao Reo Taisi. Oa vituaro iava tuukera viropa rutu. Oire uva vuria vo voriaro ouavora vao-ia kopii. ^{12b}Oiraopavira rutu, eva Reo Taisi Pauto vaaro rutu.

^{v7:2} 1 Ko 7:39 ^{w7:3} Mt 5:32 ^{x7:5} Ro 6:13, 21; Ga 5:19; Je 1:15

^{y7:6} Ro 2:29; 2 Ko 3:6 ^{z7:7} Eks 20:17; Diu 5:21; Ro 3:20

^{a7:10} Lev 18:5; Ro 10:5; Ga 3:12 ^{b7:12} 1 Ti 1:8

Torevokoa rutu vearoa oa rigatoreva Moses.

¹³Oire uva apeisi-a? Vearo reoa va vao-ia oa ragaipa kopiia sipova, eke? Viapau rutu! Asi vao raga vuria vo pitupituro oa sipova. Va raga iava vao vearo reo oa vao vuria vateva kopiia ragaipa. Auere oiso ra viaevira rutu vuria vo pitupituro karekepe. Oire ra va-ia taraipaoro va Reo Taisi vuri vovou vo pitupituro eveipape oiso purapaoro, Vuri-a vao-ia vuri vovou vo pitupituro.

Vo Ruiparei Iava Vareo Oarea Oiratoa-ia Ora Itopapeira

¹⁴Taraipavioveira vao-ia Reo Taisi urauraropa oa vatereva Tugoropato Uraurato vigei iava urauraropa vearoa rugooa vatepasa. ¹⁵^cUva va-a eva vituaro iava vavagisi iraoparaero oiso auempaoro, Eakere oisoa oiso vo pitupituro ragai varaaro? Oisopa osa varao oara pura ruiapa ragaparaveira, osa viapau oisi vara purapaa. Vo osa varao raga purapaa oara pura arapa reasipara, uva vara raga purapaa evara vo vokiara rutu-ia. ¹⁶Oire vosa oisi ragavira oiso va puraa oiso osa va pura arapa reasipara, oire ra va iava vao Reo Taisi eveia, ra va iava oiso auera, Vearoa vao-ia torevoko reo oa oiso purapai “Opeita varao purapari.” ¹⁷Oire uva viapau oiso ragai raga-a vao ragoa varao purapaaveira oara pura arapa reasiparaveira. Viapau. Vao raga vuri vovou vo pitupituro raga oa oisi oiso ragai piepaiveira, oa vo toupaveira ragai sopaaro-ia. ¹⁸Uva oiso ragavira rutu ora ragai-ia taraiparaveira, Viapau oiso ragai-ia vearoa vai epao, uvare rasito raga iava ragai. Oa iava raverave iraoparaveira. Ra viapau uvuiparai varao sirova utupasa torevoko vovouro,

oara vo toupaveira ragai sopaaro-ia. ¹⁹Oiraopavira rutu viapau oiso varao purapaaveira vearopara oara pura ruiapa ragaparaveira. Ari varao raga purapaa vuriara oara pura arapa reasipara. ²⁰Oire vosa varao raga purapaaveira evara vuriara varao oara pura arapa oiso reasipara, opitupitua vituaro rutu-a vao-ia vuria, oa vo ragai sopaaro-ia toupaveira.

²¹Oire uva oiso ragavira rutu toupaveira, vo osa vearoa purapasa auelpara, ovusa vuria tutuu pieve ita ragai iare ragai vo ruiapaoro piro piepaoro. ²²^dAri ita, ragai vo ruiapaoro vaopa ruiapa iraopapeira Pauto vaoro Reo Taisi. Oiso ra ragai vaoro-ia rugooa tou iraopaive. ²³Vosa vouao varaua ora ragai iava eveipaa oiso vouao-ia oavuei reo goru oa vo rugooa ora upopapeira, oa sirova ruiapa ragaparaveira. Oa-a eva vao-ia reo goru oa ragai iava varaua-ia toupaveira, oa eva vuria vo vovouro goru piepaoro rutu ragai tuukepaiveira. Oa iava oiso rutu vapa toupaveira ragai, Vapa kovopato vuri vovou, vo rara va sirova utupara. ²⁴^eAvoeao, siraovira rutu uvare vuritoavi rutu-a ragai. Vouao-ia varaua ragai iava oua-ia iroutoa vai uvuiparoi ra voua tuuke pierve. Ra oisi iava viapau oiso ra ovoiei kopii iare ragai topapaive varaua. ²⁵^fUva ro raga ita Jisas Krai vigei reraoro Turaro, ira raga-a ira uvuiparoveira ragai tauvapasa. Oa iava rera iava Jisas Pautoa-ia vearo vaisi purapaaveira. Uva oisi-a oiso ragavira toupaveira oiso, Vova ora ragai iava sopaua-ia uvava Reo Taisipa ruiapaoro va sirova utuparaveira Pautoa-re rugorugoo iraopaoro. Vo osa varaua vouao ragai iava oiso toupaveira, Kovopato vuri vovou vo pitupituro.

Pauto Reraaro Tugoropato Uraurato Ira Vigeipa Tootoo Vatepareveira

8⁸Vosa kataivira rutu rera tapo Jisas Kraís toupape, oire ra va iava viapau Pauto vigei togapareve reoara vai-ia. ²Vo rara Oiraopa Tootoo rutu oupape rera tapo Jisas Kraís, uvare Pauto reraaro-a Uraurato vo reo vao-ia purareva oiso puraoro, “Visii karukaruvói vuriara arova varao oara visii tuukeva kopiia-ia. Oiso ra oiso rutu toupata, Ragai vo reoro tapo reipai visiipa.” ^{3h}Vigei vao-ia oirara viapau oiso uvuipavioveira ra Moses vaaro Reo Taisi sirova vearovira utupavio. Oa vituaro iava viapau oiso uvuipapeira va vao Reo Taisi vigei torevokopasa vigei virivaripaoro. Uvare Pautoa raga-a ira uvuiparoveira vigei rutu virivaripasa. Pauto ora rera Oviitooaro kataitoa rutu siporeva vo rasio iare, oa iava oiravira kavauroepa. Uva kopiioepa vigei vaoro vuria vo voriaro ouoro. Uva va-a eva vuria oa vo pitupituroaro-ia puteoro rutu vigei karukarureva vova vuria-ia. Osa iava viapau oiso vigeipa reipapeira. ⁴Vao-ia Moses vo reoro oa eva torevokopai. Uva uvuipaviei oiso ra varao purapape oarare tavitavipapeira vo reoa vao-ia Reo Taisi, vo rara Tugoropato Uraurato vo tavitaviaro sirova utupaoro vo rugorugooroarpa reaspavio ora vigei varaaro ragapa.

⁵Aue vituaro uvare voeao oearoa varao raga purapaiveira oara ragapa ruipapaave rutu, evoea-a oea varao ragare rugorugopaaveira rutu oara voea ragapa karekepape. Vo osa voeao oea Tugoropato Uraurato vo tavitaviaro sirova utupaave, oea-a evoea varao ragare rugorugopaaveira vara purapasa oara-ia rorupareveira Pauto. ⁶Vosa

varao raga-ia rugorugoopavio oara vigei ragapa karekepapeira vo rasio-ia, oire uva vara voriaroei ita vao-ia kopii ovoi. Ari vosa vaore rugorugoopavio Tugoropato Uraurato vo ruipaaro sirova utupasa, oa-a eva ovoiaroei vao-ia oiso-ia, Tootoo Ovoi ora gavaurea. ⁷Vosa ro ira oiso vara purapareve ora rera raga varaarore rugoopaaro, uva rera-a eera ira oiso toupape, Pautoa-va keripato. Aue vituaro uvare viapau oiso Pauto vaoro Reo Taisi sirova utuparoveira. Oiraopavira rutu, uvare viapau oiso uvuiparoveira, oiso ra va vao Pauto vaoro Reo Taisi sirova vearovira utuparo ⁸Iu ita, uvare voea-a evoea oea ora voea raga vo ruiparoaro sirova utupaaveira vo rasio-ia, evoea oea viapau oiso uvuipaaveira ra Pauto roru piepaive ora voea-ia.

⁹ⁱVo osa visii viapau oiso purapataveira ora visii raga vo ruiparoaro sirova utupaoro. Ari visii Tugoropato Uraurato vo ruipaaro sirova utupataveira, vo osa oisi oiraopape rutu oiso, Tugoropato Uraurato visii sopaaro-ia toupareveira. Oiraopavira rutu ro iava oirato ira-ia viapau oiso toupareve Tugoropato Uraurato ro Jisas reraaro, uva rera-a eera oirato viapau oiso Kraís reraaro-a. ^{10j}Visii iava varaura taru kopiipere, uvare vuria vo pitupituaro-a va eva. Ari ita, visiire oiso puraroverea Pauto, “Torevoko vovou irara visii.” Eisi osa iava visiipa Oiraopa Tootoo vatereverea Tugoropato Uraurato, vo rara Kraís visii sopaaro-ia toupareve. ¹¹Oire vosa rera iava Urauratoaarope visii sopaura-ia, uva va iava Pauto visii tapo vorevira tootoo pierereveira kopiia iava vo Tugoropato Uraurato iavirava, oiso rutu osa Jisas tootoo pierereveira.

⁸8:1 Ro 5:16 ^h8:3 Ap 13:39; Hi 7:18
^j8:10 Ga 2:20; Ef 3:17

ⁱ8:9 1 Ko 3:16; Ga 4:6

**Uvui Iraopaviei Ra Airerei
Vovouvira Toupape**

¹²Araoko irara oaa. Opeita Pauto vo ruipaaro vatavata iraopata ora visii vo ruiparoaro raga sirova utupaoro. ¹³^kVosa oisi oiso piepaoro ora visii vo ruiparoaro raga sirova utupata, ra kopii ovoitaverea taru. Ari vosa Tugoropato Uraurato vo goruaro-ia visii vo ruiparoaro kopii pieta, oire uva uvuipatai ra Tootoo Ovoi rutu oupataverea. ¹⁴Ari voeao oea Tugoropato Uraurato vo tavitaviaro sirova vearovira utupaave, oea-a evoea Pauto ovii iraraaro. ¹⁵^lPauto visiipa Tugoropato vaterevora. Uva viapau oiso visii pierevora ra akukuvira rerapa kovopata rerapa uriri ragapaoro. Viapau. Uvare Tugoropato Uraurato vigei sopaura-ia toupaveira. Oa vituaro iava oiso toupapeira, Vigei-a Pauto ovii iraraaro. Ora vao vo osa tapo rera vo goruaro-ia oiso rerare purapavioveira, “Aite, aite.” ¹⁶Uva ro-ia Tugoropato Uraurato ira vigei reraaro tapo uraurato ora takuvuparoveira. Ra va iava kataivira raga rera tapo oiso purapavioveira, “Vigei-a vao-ia Pauto ovii iraraaro.” ¹⁷^mOire uva oisi-a eisi osa toupapeira oiso, Vigei-a rera ovii iraraaro. Oa iava varao vearopara vatevateara ouperea, oara orirupareveira voeaopa rera voeaaro. Oiraopavira rutu viapau oiso varao raga-a vearopara, ari oaravu rutu tapo-a varao oara orirupareveira Krai-pa. Aue iava uvare varao tavakaara vo siraoaro kaepapeira oiso osa Krai vo siraoro rutu kaereva. Eisi osa iava uvuipaviei ra varao tapo oupape oara peira vo Pauto ruvara-ia Krai varaaro.

**Vigeipa Vearoa Toupaveira
Keraria Vore Utupaua**

¹⁸ⁿVo siitokaro oara kaepapeira vo rasio-ia akukuara raga. Ari ita, vosa varei uvui ragapaoro varei akeake ragapapeira vao tapo rorua oa peira vore utupaua, oire uva viapau oiso uvuipavioveira osa ra oisi varei piepape. Eake iava? Uvare vigei roru piepareverea rera vaoro-ia vaea vovou rutu oa peira rera ruvara-ia Pauto. Ororua eva riroa rutu, oa vo siitokaro vaoro-ia putepaveira rutu. ¹⁹Aue vituaro iava uvare vara rutu varao oara purareva Pauto voraro rutu, oara vo vokiore vagevagepaoro rutu toupaveira oiso ra pou piro vo vokio, ovokia-ia Pauto rera ovii iraraaro kareke piereverea orekerovu rutu osireiario-ia. ²⁰⁻²¹^oOire uva vara rutu-a varao oara purareva oara rutu erupapeira. Ari viapau oiso vara vaoro-a. Viapau. Uvare vo rovoa-ia vuria vo pitupituaro rovvira rutu kareke rovoepa. Oa-a vao oa vituaro iava vara rutu iava vasereva Pauto, oiso ra oisi ragavira piepaive opesi ovoipaoro. Uva touvira vara rutu evara toupaveira vo vokiore tuepaoro oa-ia vara rutu eruara vo pitupituroaro opesi ovoiperea. Ovokia-ia vigei kareke piereverea Pauto. Evo voki raga ita oa-ia vara rutu ora tavarioperea airepara karekeoro ita. Ari ita, vigei rutu tapo ita osa raga ita eisi pieperea, oa iava varao oara purareva Pauto oara vigei tapo roruverea.

²²Vara rutu varao oara-ia taraipavioveira oara purapaoro rovroepa voari tuariri. Oa iava vo vokiore rekasiario vara, oara riroa tavaka vo siraoaro kaepaveira, oiso rorovira

^k8:13 Ga 6:8; Kl 3:5 ^l8:15 2 Ti 1:7; Hi 2:15

^m8:17 Ga 4:7; 2 Ti 2:12; 1 Pi 4:13 ⁿ8:18 2 Ko 4:17; Kl 3:4; 1 Pi 5:1

^o8:20-21 Ap 3:21; Ro 6:21

osa riakova o iria kakaetoava upiapaoro rera kavausa auropaoro gaupave. ²³Uva viapau varao raga oara purareva, oara oisi eisi piepaiveira. Viapau. Easi vigei tapo oirara. Vigoa vovouisiro iava koikoipapeira giigiiraupaoro. Vigoa-ia toupaveira ro Tugoropato Uraurato, ro-ia rovopatoa rutu vatevatea vovouto Pauto, ira vaterava vigeipa. Oiraopavira rutu, uvare gaupaoro tuepavioveira vo vokiore oa-ia vigeire oiso puraroverea Pauto, “Ragai ovii iraraaro visii.” Oa eva vituaro iava airepavira ora tavariovoverea. ²⁴Pauto vigei ora rerapa vovevira vorerevarea, uvare rerare tuepaoro raripavioveira rera oirao piepaoro rutu. Oire uva eake-a vo reo vao porearo, raria? Oreoa porearo-a vao-ia oiso toupaveira, Tuepata varaore oara visiipa touvira karekeperea. Ari ita, vo osa ro ira iare oisi orekevu karekepe, oire ra viapau oiso vovouparo raripaoro ita, “Oa ouavere tou visivi.” Viapau, eva ita oa rerapa kareke ovoierao. ²⁵Ari vosa viapau va keke ovoireve, oire ra va iava toko asavira rutu tueparo.

²⁶P^oOire uva oisi-a eisi osa vituaro iava Tugoropato Uraurato urioparoveira vigei tauvapasa vao raverave vovou irara. Ira vigei tauvapaoro Pautoa-re variriparoveira vigeipa, vo rara viapau taraipavio oiso, Apeisi ragavira uvuipaviei ra oiraopa variri purapape. Vo varirio oa purapaveira Pautoa iare oa-ia koikoipaoro, viapau oiso irai oira-toa vai taraiparoveira va-ia aviavipasa. Oiso osa piepareveira Tugoropato Uraurato. ²⁷Oiraopavira rutu Pautoa raga taraiparoi vigei iava sopaura-ia, ora vao-ia tapo taraiparoveira Tugoropato Uraurato vo koikoiaro vova vigei sopaaro-ia. Uvare Pauto vo ruipaaro sirova utu-

paroveira rera ro Tugoropato Uraurato vigeipa variripaoro.

²⁸Uva vara rutu-ia varao vearovira taraipavioveira oara vigei-ia karekepapeira, oara rutu ovoiaro-a vao-ia vearoa. Oa vituaro oiso toupaveira, vosa Pautoa-pa siraopavio vigei vao vigoa reesireva ora rera vo ruipaaro-ia. Oire uva eagara, oara-a evara oara rutu porerevarea Pauto vigeipa vearoa puraoro. ²⁹Vigei rutu ropo rovorevoiva, vigei reesireva ora rerapa oiso ra oiso rutu toupape osa rera Oviitoaaro Jisas Kraiss. Oire ra Jisas oiso toupaveve vigei avaiotoaaro, vigei vao rera araoko iraraaro rutu. ³⁰Uva Pauto vigei reeresireva katakataivira vigoa roporopo rovopaoro. Uva vigeire keera rovoroiava, oiso puraroepa vigeire, “Torevoko vovou irara visii.” Oa iava vearopara vatevatereva rera vaaro iava keraria.

Pauto Vaaro Siraoa Oa Viapau Uvuipai Ra Opesipe Vigei Iava

³¹Vara rutu-ia tarai ovoiviepa evara. Uva aa vo reo rutu-a vao oa epao touvira oa purapere rara? Vosa Pauto vigei tapo ora takuvuro vigei virivarioro, uva uvuipaviei ra voeare oea vigeiva ora keripaaveira oiso puravio, “Eagara, visi-ipe.” ³²Viapau oiso iirukoto-a Pauto ora rera Oviitoaaro raga-ia kavikovira vovoupaoro. Viapau. Ira akukuvira rutu vovou eakavira paaroreva ro-ia Jisas vigeipa. Oire uva oisi-a eisi osa ragavira rera pierava osa tapo orekerovu rutu iava paarorovere akukuvira vigeipa. ³³Iroutoa vai rutu-a ro ira uvuiparoi ra vigeire vao Pauto ovii iraraaro oiso puraro, “Vuri irara-a visii”? Oire viapau oiso irai epao. Eake iava? Uvare rera raga Pauto ira vigeire oiso puraroepa, “Vearo irara-a visii torevoko irara.”

³⁴sAri ita, viapau rutu uvuipaai oea oiso ra oisi vigeire purapaave oiso-ia. Aue vituaro iava oiso-ia uvare Krai Jisas kopii rovoroiwa, vorevira rera ita tore pierewa. Oa iava oirapapa varataaro-ia vao Pauto torepaveira. Uva voa toupao Pauto arepareveira vo vigei tauvapasa.

³⁵Oiraopavira rutu. Viapau oiso irai epao ira uvuiparoi ra vigei iava Krai vo siraoaro tokoreve. Ari ita, otavakarovu rutu karekepapeira vigei-ia oiso-ia, tavaka vovou-a vao, ari tou taraapa vovou-a vao, ari kasipupa vovou-a vao-ia vigeire uvare vigei-a Krai voeaaro, ari ogoe vuuta vao, ora apotapa vuuta vao, ari ora upopa vo vuutaaro-a vao, ora vao-ia kopiia. Oire uva aa vao-a vao vara iava evara oa uvuipai ra Krai vo siraoaro tokove vigei iava? Viapau rutu oiso oaei.

³⁶tOara iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku, 'Vokiara rutu-ia igeipa tutuu piepapeira kopiia, uvare vii voeaaro-a igei. Igoa oiso rutu piepaiveira osa sipsip kare, okarea upopasa auepaaveira.'

³⁷Oiraopavira uvare siraoa vo vavataaro kaepapeira. Uva viapau oiso oaei ra vigei-ia putepaive. Oa iava uvuipaviei ra va-ia roru iraopape va kaepao, uvare vo roru vituaro-a vao-ia, Jisas vo siraoaro vigeipa. ³⁸uOiraopavira rutu va-ia tarai iraoparai oiso-ia, Easi viapau oiso oaei oa uvuipai ra vao Jisas vo siraoaro tokove vova vigei-ia oiso-ia, kopiiarei ora tootoa oarea tapo viapau oiso uvuipai, ora purapurapa irara ensel, ora voeao oea orekerovu rutupa reipaaveira oea rutu vuvuiua-ia toupaveira, ora varao oarai vo vokio-ia ora varao oara epao vore utupaua, ³⁹ora varao rutu orekerovu oara peira vuvuiua-ia,

ora varao rutu orekerovu oara vo rasitua-ia toupaveira. Oara rutu evara viapau rutu oiso uvuipai. Viapau oiso oarai epao varao rutu iava evara oara puraveira Pauto oara iava oarai uvuipai oiso ra vigei tokove vova Pauto vo siraoaro-ia, vo sirao-ia vigeipa oa-ia vituparaveira Krai Jisas vigeipa ro vigei Turaroaro.

Pol Siraoarpa Jiu-pa Irarapa Voeao Oea Reesireva Pauto Ora Rerapa

9^vRagai-a Krai reraaro uva viapau oiso kuuvuparai. Ro Tugoropato Uraurato ira ragai sopaaro tokipareveira. Uva voa toupao ragai tapo katai reo rutu puraparevoi. Oa iava oiso puraparai, Viapau oiso kuuvuparai oiso purapao. ²Riroa rutu siraoa oa ragai-ia toupaveira ragai iava vovouisi vavata pie iraopao vokiara rutu-ia. ³Uvare voeaviore sara irara oaa rugorugoo iraoparaveira Jiu. Voeao katai revasi rutu ragai tapo, oevia isivaepa Jisas-re. Uva va voriaro ouivere ora voeapa rara. Oa iava oiso vovou iraoparai ra voea vo voriaro vao vuri vori oua voea vo tavukiario ouoro. Eagara, vosa ragaire Krai oiso puraroverea, "Vurito vii," voea arova oisi ragai vaisioro. Uvare rirovira rutu voeapa sirao iraoparai. ⁴Aue iava uvare Pauto voeao raga Jiu-pa irara roro pierewa ora rerapa voea oiso vaisioro, Ragai ovii iraraaro. Oa iava voea iava oearovupa kerariaro iava paaroroepa. Oa iava Pauto voea tapo reo ovoiro puraveira vao tapo Reo Taisi oa rigatoreva Moses. Ora tapo vaore oiso ra oiraopavira Pauto-ia vuurapa vaisi purapave. Uva va isivaaro iava Pauto voeapa reo ravaa puraveira oiso, "Utupavira taru visii oriruaverea rutu

^{8:34} Kl 3:1; Hi 1:3, 7:25, 9:24 ^{8:36} Sam 44:22; 2 Ko 4:11

^{8:38} Ef 1:21; 1 Pi 3:22 ^{9:1} 2 Ko 1:23, 11:10

ora ragai ruvara-ia.” ^{5w}Voeari turaro irara reipa irara Pauto voeaaro, voeao aao iraraaro oea-a voeao Jiu-pa irara vo vokio-ia. Oire uva Kraisa voea saratoaaro vo osa oisoa tootoovira toupaveve vo rasio-ia. Uva Pauto ira turaroparoveira orekerovu rutupa. Ira-ia uvuipaviei ra vuurapa vaisi purapape opesi asavira rutu. Eva ovoiei oiraopa.

Pauto Oirara Rutu Reesireva Ora Rerapa

^{6x}Iu ita, reo ovoi purareva Pauto voeapa Jiu-pa irara. Uva viapau va sirova vara rutu ouiva oara-ia voeapa reo ovoi purareva. Uva apeisi-a? Oisi eisi vuripai? Viapau. Uvare oearovuei voea iava Jiu voeao oea viapau roporeva Pauto voea iava. ⁷Oisi ragavira eisi osa voeaore Ebrahim ovii iraraaro, viapau oiso voea ruture oiso puraroepa Pauto, “Visii rutu-a vao-ia ragai voeaaro.” Viapau. Easi eera oiso puraroepa Ebrahim ragare “Ro Aisak vii oviiitoaaro kikooto, ira ovii iraraaro raga oiso karekeave vii iavapa irara. Vo osa voeao viapau, avaioto ovii iraraaro.” ⁸Oreoa porearo vituaro oiso toupavoi, Viapau oiso Ebrahim ovii iraraaro rutu oiso toupaveira, Pauto voeaaro. Voeao oea varaua vo ruipaaro-ia puraa viropa. Ari voeao raga oea Ebrahim-re aiteaepa vo osa voea-ia Pauto vo rearo vao reo ovoi oirao piereva. ^{9y}Uva oiso Reo Ovoi-ia Ebrahim tavireva Pauto, vao oa-ia oiso puraroepa,

‘Vo osa vuuta-a vao torevokovira pou piro, oire ra vovevira vorera. Oa iava vii vatuvavaaro Sera kakaeto kavavevere.’

^{10z}Uva touvira reoreoparai va iava vao oiso osa Aisak riroroiva, vatuvava

oueva Rebeka. Oa iava tavara kakaerei kavaveve. ^{11-12a}Oire vosa kovua raga-ia kavau asavira tousiva vo vuria pura asavira ora vearoo, uva Pauto Rebeka tavireva vaiterei iava oiso, “Kikooto ro avaiotoapa reiparovere.” Uva oisi ragavira piereva Pauto vo rera vo vovouaro oirao piesa oiso. Oire uva vaiterei-ia touva vo reesirei vo rovoa-ia. Uvare viapau oiso vaiterei vo pitupituroaro-a, oara sirova oisi vaiterei reesireva. Ari rera raga Pauto vo ruipaaro-a, oa-ia oisi vaiterei piereva. ¹³Iu, osa Tugoropa Vuku purapapeira oiso, ‘Pauto oiso puraroepa, Jekop-a ro, irapa ruipaparaveira ropa Iso reasipaoro rutu.’

¹⁴Oire uva apeisi ragavira? Pauto akerukavira oiso vo reo purareva, eke? E apeisi-a? Viapau torevokotoa rera Pauto, eke? ^{15b}Ari ita, Pauto oiso puraroepa Moses-re, ‘Ragai oiso oirara piepaaveira ragai vo vovouaro sirova utupaoro. Oearovupa voea iava siraoparaveira.’

¹⁶Oire uva oisi-a eisi osa ragavira Pauto vo siraoaro oupapeira. Vao osir-aoa vituaro oiso toupaveira, Viapau oiso vigei vo kovoaro-a ora viapau oiso vigei vo ruipaaro-a oisi piepasa, ari rera raga vo vovouaro-a. Oa sirova oisi piepapeira. ^{17c}Oire uva Fero-a ro-ia ira-ia ovoovoa toupaveira vao oa-ia Pauto rerare oiso puraroepa, ‘Ragai vii turaro piepavoi. Oa iava orekerovu kareke pieavere vii-ia. Oire ra vara kekepaoro ragai vo goruaro taraipaave. Ora aue tapo ragai vaisiario viripaivere vo rasitao rutu-ia.’ ¹⁸Uva vo ovoovoa-ia uvuipaviei ra vearovira taraipavio oiso, Ora rera vo ruipaaro sirova utupaoro oearovu ra-

^w9:5 Kl 1:16-19; Jo 1:1 ^x9:6 Nam 23:19 ^y9:9 Jen 18:10

^z9:10 Jen 25:21 ^a9:11-12 Jen 25:23 ^b9:15 Eks 33:19 ^c9:17 Eks 9:16

gapa siraoparoveira oearovu riro kaureo piepaoro ritakovira rutu.

**Pauto Vaaro Iava Siraoa Ora
Rera Vaaro Kasipua**

^{19d}Oire uva Pauto oirara rutu oiso piepareveira ora rera vo vovouaro raga sirova utupaoro. Uva va-a vao oa iava irai vai pasi visii iava ragaire oiso purarovere, “Vosa eisi piepareve Pauto, oire uva iroutoa vai uvuiparoi ra Pauto vo vovouaro gasireve? Uva apeisi ragavira iava Pauto uvuipa ra iraire oiso puraro, Vurito-a vii?” ^{20e}Ari iroutoa vai-a vii vova rasito, viigoa uvuipau ra eisi purau Pauto tovipaoro? Uva o-ia pitokava viapau oiso uvuipaori ra toreoro oiso puraro rore ira oira purareve, “Eakere oiso ragai pieparivoi?” ²¹Oiraopavira rutu, ro-ia ira pitokarirei purasa aueparo oiso iriavu oira-ia vearopara gurupareve, ari iriavu o iria-ia vuriara rogaraara vikipareve. Uva eisi piepaoro oisoa rera raga vo ruipaoro sirova utuparo.

²²Oire uva apeisi ragavira Pauto toupaveira? Ira voeaore kasipu iraoparoveira oearoa vuri pitupituro purapaiveira. Ra oiso vovouparo ra voea opesi pieveve ora rera vo goruaro rutu karekeoro voea-ia. Osa viapau oisi voea piepareve vagevagevira. ²³Iu ita, oiso piepareveira voeaore oepa siraoparoveira. Oiso ra voea-ia keraria vituaro rera vaaro karekereve. Uva voea-a vigei raga ita. Vigoa vatatopo piepareveira rera varaaro vearopara oupasa vo rera vaaro-ia keraria. ²⁴Uvare vigei ruture keeraroepa ora rera iare. Iu, uvare oevu-a vigei iava Jiu, ovusa oevivu-a voea voea raga iava ratau tou irara. ^{25f}Oiso

osa puraparoepa vo Pauto rigato oa purareva Hosea vo Tugoropa Vuku voea o iava ratau tou irara,

‘Voeao oea oiso viapau toupave ragai voeaaro, oea vaisiaverea oiso, Evoea ragai voeaaro rutu. Ora voea oea vo sara sovara-ia toupaveira oepa viapau siraopara, evoea-a oearo oiso puraraverea, Visiipa tapo sirao iraoparaveira. ^{26g}Uva vo uva vo tavitavio uvuiva oiso, Viapau oiso ragai voeaaro-a visii, uva evoa raga ita oiso vo vaisio uvuiverea, Ragai ovii iraraaro visii, ragai Pauto Tootoo Ovoi.’

^{27h}Ora vo reo tapo oa vo Vuku-ia Tugoropa toupaveira origatoa purareva Aisaia Jiu-pa irara iava. Oa-ia oiso puraroepa,

‘Vosa voea Jiu-pa irara rutu vieiara takuvuaro rutu oiso toupaveira osa rogaraara riroara rutu, oire uva voea iava kataipa irara raga roporoporeve ora rera iare. ²⁸Vao vituaro iava uvare ikauvira ora goruvira rera ro Turaro Pauto voea varaaro vuriara voriaro vatereverea voeapa.’

²⁹ⁱAue iava uvare oiso ragavira Pauto va purareverea osa Aisaia rovovira voari rutu va rigato rovoreva,

‘Ro reitoo rutu Turaro Pauto. Oire vosa viapau oiso Jiu-pa irara vigeipa siraoroeri ora voea vigei ovii iraraaro, uva vigei rutu vigoa opesi pie ovoirevori, oiso osa voea oea Sodom uruirei-ia oisoa toupave ora Gomora urui.’

**Voeao Isrel-pa Irara Jisas Vo
Tavitaviaro Viapau Oirao Pieva**

^{30j}Uva apeisi puravio va iava eva? Oiso-ia, voea-ia ratau tou irara oea

^d9:19 Jop 23:13; Dan 4:35 ^e9:20 Ais 29:16 ^f9:25 Hos 2:23

^g9:26 Hos 1:10 ^h9:27 Ais 10:22-23 ⁱ9:29 Ais 1:4, 13:19

^j9:30 Ro 10:6; Ga 2:16

viapau oiso kasivarivira rutu oisoa kovopaive, oire ra va iava oiso toupave, Torevoko vovou irara rutu vo Pauto osireiario-ia. Ari ita, vo osa Pauto oisoa oirao pie iraopaive, eva-a oa raga iava Pauto voeare oiso puraroepa, “Torevoko vovou irara rutu visii.” ³¹Vo osa voeao Jiu-pa irara Pauto oea rorovira ropo rovoreva ora rera iare, oea-a evoea oisoa taraa ragapaive rutu oaravure aue iava Reo Taisi. Oiso ra oisi oai iava oiso karekeave, Torevoko irara rutu vo Pauto osireario-ia. Vo osa viapau oisi voeapa uvuipape rutu. ³²^kE apeisi-a oiso osa vaaro-ia viapau oisoa uvuipape voeapa Jiu? Aue iava uvare ora voea raga ora virivaripasa ora voea ragapa oiso vo kovo pura ragaiva. Osa viapau oiso oirao pie vovou vai puraiva rera-ia Pauto. Oire uva avekeei iria toupaveira o iria-ia koveaepa. Oa iava viapau oiso uvuiaepa oiso ra vo raivao sirova utuave virivaria oupa raiva. ³³^lUva Tugoropa Vuku oiso tavipapeira o iava aveke ro Jisas, ‘Keketa, o-ia aveke iria tovoavoi vo-ia Saion taere sovara-ia ravaavira. Iria-ia koveavere ora opesi pie ovoiro. Ari vosa ro ira rera-ia rariapaoro rera oirao piepareve rutu, eera-a ira-ia viapau uvuiparoi oiso ra rera iava vasereve.’ Mt 21:42; Ro 10:11

**Voeao Isrel Vata Viapau Oiso
Torevoko Pitupitu Sirova
Utuaepa Vao Pauto Vaaro**

10 Araoko irara oaa, rirovira rutu rugorugoo iraoparaveira voeaoe Jiu-pa irara ragai iavapa irara. Uvare rirovira rutu oiso ruipa iraoparaveira ra Pauto voea oureve ora rera iare. Oa-a eva oa iava rirovira rutu Pautoa iare variriparaveira voeapa. ²^mUva vearo reo

rutu purapaavoi voea iavirava, uvare kasivarivira rutu kovo iraopaiveira, oiso ra voea-ia Pauto rorureve. Ari ita, akukupavira rutu kovo ragapaiveira, uvare viapau oiso soporepaa viroveira ora voea vo kovoroaro vituaro iava. ³ⁿViapau rutu oiso taraipaaveira vao iava vo osa Pauto oirara oiso vaisipareveira, Torevoko vovou irara. Ora aue tapo vo osa kovo ragapaiveira oisore ra vo vaisio ouive, Igei-a vao torevoko irara. Oa-a eva oa vituaro iava viapau oiso ora voea iava vasepaiveira oiso ra Pauto voea torevokoreve. ⁴^oUva taraipavio rutu oiso Jisas urioroera. Oa iava Reo Taisi vo goruaro opesiera. Oire uva vo vokio-ia oiso toupai, Vosa ro ira rera oirao piepareve rutu, eera-a ira torevoko vovoutoa rutu vo Pauto osireiario-ia.

**Pauto Oiso Ruipaparoveira Ra
Ora Rera Iare Oirara Rutu
Vorereve Voeao Ouoro**

⁵^pMoses vo reo rigatoreva Reo Taisi iava oiso-ia,

‘Irouto-a ro ira tore ruipaparo vo Pauto osireiario-ia oiso rutu osa torevokoto, ira uvui iraopa oiso ra varao rutu sirova uturo oara epao Reo Taisi sovara-ia. Uva oisi eisi piepaoro Tootoo Ovoi oureve.’

⁶Ari oreovu raga vao oa toupaveira va iava vao oirao piea Pautoa-ia oiso, ‘Opeita ora viire oiso purau, Irouto ro ira vuvuiua iare iparoverea?’

[oiso ra voava Kraiss vara piereve].

⁷^qOra

‘Opeita oiso tapo ora viire purau, Irouto-a ro ira rasito sovara-ia rokoreverea?’

[oire ra voava Kraiss ipa piereve vorevira kopiiia iava]. ⁸^rUva eake rutu-

^k9:32 1 Pi 2:6, 8 ^l9:33 Ais 28:16 ^m10:2 Ap 21:20 ⁿ10:3 Ro 1:17; Fl 3:9

^o10:4 Ga 3:24; Ro 7:1-4 ^p10:5 Nie 9:29; Esi 20:11, 13, 21 ^q10:7 Hi 13:20

^r10:8 Diu 30:14

a oare purapapeira Pauto vo reoaro vaore torevoko vovou? Oreoa vao oiso purapapeira,

‘Vo reo-ia vao iava torevoko vovou viapau oiso tarataraapaa vare taraapasa. Oreoa-ia reoreopauveira ora vii gisipoaro iava. Ora vo reo oirao piepariveira vo ora vii vovouaro-ia.’

Oreoa vao oa iava voviri visii tavitavi rovoavora oiso puraoro, “Oiso toupatavere Kraís oirao piepaoro.” ⁹Vo rara oiso purapata ora visii gisipoaro iava, “Jisas ragai Turaroaro.” Vo rara tapo ora visii vovouaro-ia vao oirao piepata rutu oiso osa Pauto Jisas vorevira tore piereva kopiai iava. Oire eva-a oa iava uvuiparoi ra visii vorereve vorevira ora rerapa visii virivarioro. ¹⁰Oa vituaro-a vao-ia oiso-ia, Vosa Pauto oirao piepape vo ora vigei vovouaro-ia, oire ra va iava vigei vaisireve oiso puraoro, Torevoko vovou irara visii. Ora vo rara oiso purapavio, “Jisas vigei Turaroaro.” Oire ra va iava ora rerapa vigei vorevira vorereve ita.

¹¹Vo Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,

‘Ro ira rera oirao piepareve, oire uva rera-a eera ira iava viapau uvuiparoi ra rera iava vasereve.’

¹²Uva vo reo-a vao-ia oa oiraopapeira rutu voea rutupa oirara, voea Jiu-pa irara, ora voea ratau tou irara, uvare katai irara rutu-a vo Pauto osireiario-ia. Ro Pauto vigei rutu reraaro Turaro. Oire vosa irouto-a ro ira Pautoa iare variriparo, eera-a irapa uvuiparoi ra veaopara paaropareve Pauto rera tauvapasa vara-ia. ¹³Uva oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

‘Ro ira variriparo vore Turaro akepaoro auere tauva, eera-a ira vorerevere ora rerapa rera virivarioro.’

¹⁴Vosa viapau Pauto oirao pierovopaive, oire ra apeisi ragavira rera Pauto akeive tauvaare? Ora vosa rera iava vo siposipo viapau uvu rovpapaive, oire ra apeisi ragavira ita rera oirao pieve? Ora vosa viapau siposipopa irara vai toupapaive voeapa siposipopasa rera iava, oire ra apeisi ragavira uvuipaave ra rera iava vo siposipo uvupaive? ¹⁵Ora vosa viapau irai toupapeve siposipopa irara vai arupasa, oire ra apeisi ragavira vo siposipo vao kosipa piro voraro rutu viripasa? Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Vosa oevu vigei iare poua viro Vearo Siposipo iava vigeipa siposiposa, osa-a oiso osa veaopapeira rutu.’

Isrel-pa Irara Isivapaaveira Va Vao Vearo Siposipo Uvu Arapa

¹⁶Uva oearovu isivapaaveira rutu va vao Vearo Siposipo uvu arapa. Oa iava vao-ia Aisaia oiso vo reo rigatoreva, ‘Turaro, kataipa iraravi raga ragai vo reoaro uvupaiveira vo reo oirao piepaoro. Vo osa oearovu reasipaave.’

¹⁷Oire taraipavioveira vao-ia Kraís iava vo tavitavi oiso osa oearovu voari tuariri vigei tavi rovoiva. Oire uva vo tavitavia eva oa vituaro-a vao-ia, oa iava Pauto oirao piepapeira.

¹⁸Uva visii akepaavoi oiso, E Jiu viapau vo tavitavi iava vao uvuiva? Ari oiraopavira oa iava vao-ia uvuiva, uvare Pauto vo reoaro oiso purapapeira, ‘Ari ita, siposipopa irara vo siposipoaro gurukoaro voraro rutu rasitoa-ia viriva. Oreoa vao-ia voraro rutu avaepa rasito rutu rekasiario-ia.’

¹⁹Uva oiso tapo vorevira ita visii akepaavoi oiso, E apeisi-a? Aviavipai vo

^s10:11 Ais 28:16 ^t10:12 Ro 3:22 ^u10:13 Joe 2:32 ^v10:16 Ais 53:1

^w10:18 Sam 19:4 ^x10:19 Diu 32:21

reo voeaopa Jiu, eke? Ari! Uvare Moses oiso vo rigato purareva va iava vao, 'Viapau oiso ragai vo rearo outava, eva oa iava voeaopa ratau tou irara tavitaviravere. Eva-a oa vituaro iava oiso ragavira aveavepataverea. Uva voea voeao-ia ratau tou irara sopaipa irara voeare kasipu iraopata, vo osa Vearo Siposipo uvu rovopaive.'

²⁰Yora Aisaia tapo ira goruvira rutu uriri asavira vo reo vao rigatoreva va iava vao-ia,

'Oirara ragai kekeiva voeao oea viapau ragaire oisoa taraapaive. Ora ragai voea-ia poua viropa voeao oea viapau oisoa oearoi akepaive ragaire.'

²¹Zari ita, Pauto oiso puraroepa voeare Isrel-pa irara,

'Vokiara rutu-ia voeao ouou ragapaaveira ora ragai iare, ovusa ragaire isivapaave kaureopaoro.'

Pauto Siraoparoepa Oearovivupa Isrel-pa Irara

11 Ragai vo akearo-a vao-ia oa oiso purapai, E Pauto voeaore isivaroepa rera voeaaro Jiu? Viapau rutu. Ragai-a vao Pol voea iava rera, uvare ragai aautoaaro-a Ebrahim voea iava rera. Ora vao tapo ragai vo saraaro oa oiso vaisipaiveira, Bensamin. ²aOea roporeva voari rova rutu-ia Pauto ora rerapa, voeao Jiu-pa irara. Oire uva vo vokio viapau oiso voeare ovauparoi. Oreoa vao oa-ia taraipataveira Tugoropa Vuku-ia toupaveira vao iava osa Ilaija Pauto tavitavipaoro Isrel-pa irara togarava oiso puraoro,

³Turaro, vii voeaaro siposipopa irara upoiva voea kopii pieoro. Ora vii varaaro tapo eravaoara rigaiva. Uva ragai raga vao-ia ragoa touvira

toupaavoi. Uva ragai tapo uposa ita auepaai.'

⁴bUva apeisi ragavira Pauto rera vo rearo aatoreva? Oiso-ia,

'Viapau oiso vii raga-a. Ari oevu rutu tapo-a erao vatara tuku (7,000) evoea oea viapau ro-ia kuuvuto pauto vuurapa vaisi purapaiveira Bal. Oea-a evoea oea touvira toupavoi ragai voeaaro.'

⁵Oire uva oisi ragavira-a eisi osa toupavoi katakataipa irara vo vokio-ia voeao rera voeaaro. Voeao oearoa roporoporeva ora rerapa, uvare oisoa voeapa vereopa vovou vatepareve.

⁶cOiraopavira rutu oiso osa vao oira roporopopa pitupitu vituaro toupaveira vereopa vovou raga-ia vao rera vaaro. Oa vituaro-a vao-ia oira roporopopa pitupitu viapau oiso toupaveira varao iava vearopa kovoro oara purapaive. Vosa oisi eisi toupavori, ra viapau oiso Pauto vaaro vereopa vovou oiraopape rutu.

⁷Oire uva oisi raga toupaveira osa viapau vao kekeiva Jiu oare oisoa taraa ragapaive vereopa vovou Pauto vaaro, ovusa voeao raga katakataipa irara, voea iava oea roporeva Pauto, oea va keke ovooiva. Ovusa oevu voea iava Jiu oea iava oisoa rugorugooara tuukevira rutu vavagisivira toupaveira. Oa iava rerare Pauto isivaepa. ⁸dOa-a vao oa iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

'Pauto voea vo vovouroaro vavagisi piepaoro rovrorepa voari tuariri rova-ia. Oa iava vo rutu rekasi-aerao vo vokio-ia oisi raga piepaoro. Uva va-a eva oa iava viapau oiso uvuipaai ra oiraopara kekepaoro vara eveipaive, ora varao tapo oiraopa reoro oisi raga ita viapau eveipaoro vara uvupaive.'

^y10:20 Ais 65:1; Ro 9:30 ^z10:21 Ais 65:2 ^a11:2 Sam 94:19; 1 Kin 19:10

^b11:4 1 Kin 19:18 ^c11:6 Ro 4:4 ^d11:8 Ais 29:10; Diu 29:4

^{9e}Devit tapo oiso puraroepa vo rigato-ia oa purareva,

‘Ari ita, oisoa aioara tapo vearopara purapaive oiso keapaoro, Varao iava igei-ia rorupareveira Pauto. Vo osa vara rutu-a evara akukuara raga. Oara-ia ora voea vo vovouroaro raga-ia oisoa viripato purapaive rera-ia ora voeare kuverava purapasa. Oire uva oisi-a oiso osa vara purapaoro ora voea-ia rikui-ia koveaepa voa ora kopii pie ovoioro. ¹⁰Vearopai vosa voea iava osireiara voririkeepa, oa iava viapau uvuipaaepa ra oaravu eveive. Ora vearopai tapo vo uvare vosa pukoa viropa riro vavatapara kaepaoro tavaka vovouro.’

Oearovu Oirara Oureva Ora Rerare Vorevira Pauto

^{11f}Oire visii akepaavoio oiso-ia, E Jiu kove ovoiaepa koveoro, eke? Viapau rutu. Easi evoea vorevira toreaverea. Ari ita, uvare koveaepa voea vo pitupituroaro-ia varao vuriara, evara oara kekeoro Pauto voea arova voeao Jiu ora poreroepa voeao iare ratau tou irara, ora rera iare voeao ousa. Oire uva rera vo siraoaro voeaopa ratau tou irara, oa kekeoro voeao Jiu rerapa vorevira ruipapaaverea, oiso ra voeapa ita vorevira siraoaro ita utupavira. ^{12g}Uva oisi ragavira oiso pieivoiva Jiu, Pauto oearovu rutu vatereva rera vo reoaro voraro rutu vo rasio-ia. Ari ita, uvare voea vaaro Jiu oirao piea rera-ia oisoa potepaive, oa-ia oearovu rutu vo rasio iava uvuipaai ra rera goruvira rutu oirao piepaive. Uva oisi-a eisi osa iava oearovu vearoara ouiva, vo osa Jiu vuriara puraiava. Uva vara-a evara oara-ia pute pieara vearopara rutu ouiverea voearei

rutu takuvuaro, vo rara Jiu vorevira ora poreave rera iare Pauto.

Voeao Ratau Tou Irara Oea Jiu Vo Tavukiario Ouiverea Rara

¹³Visiire ratau tou irara reoreoparai, uvare ragai-a Krais-pa kovopato visiipa. Oire uva viapau oiso ariiparai vo kovova vao-ia reia rutu oa purapaavoio visiipa. ¹⁴Oiraopavira rutu, reia rutu vao-ia kovoa. Vosa oisi ragavira rugorugoopaaeri voeao Jiu, ra vaopa Pauto vo kovoaro ruipapaave vai pasi. Oa iava vorevira poreva virori rera iare Pauto vo utupavira. ¹⁵Vo osa Jiu-pa irara arova ora poreroepa voeao tapo ratau tou irara ora agiagisa. Ora vo osa voeao tapo Jiu-pa irara oisi raga ita vorevira ora poreave rera tapo vorevira ora agiagisa ita. Vosa oisi ragavira oiso pieive, oire ra oiso rutu roropape voeapa kopiia iava vorevira torei rera iare Pauto. ^{16h}Oire vosa tuariri voeari Ebrahim vase oisoa toupave Pauto voeaaro, oea iava voeao-ia vo vokio-ia, oea tapo ita oisi ragavira eisi toupavoio. Uvare oiso-ia vosa vo eva vavurupaaro vearovira toupave, oire ra va iava vo eva raoaro tapo oisi raga ita vearovira toupave.

¹⁷ⁱOire oevavu oliv ova oa varuparo uvavu toupaveira. Oa iava oraorovu piava. Uva vo tokoruro iare oraorovu ouiva vo evao iava vegovego ova oavu oliv ova. Oiso ra vo raoro siguvaive vo tokoruro-ia. Ra voa poretepe. Oire uva visii-a vao-ia ratau tou irara visiigoa oiso toupata osa vo evao vegovego ova oliv ova. Visiigoa oiso rutu oureva Pauto osa vo evao vegovego ova vo evao iare, oa vo oisoa toupave varuparo paupa ova. Oiso ra voa vorevira poreteta gorua ouoro tootoosa. Vo goru oa peira Jiu-pa irara tauvapasa. ¹⁸Oire ra viapau

^e11:9 Sam 69:22-23 ^f11:11 Ap 13:46; Ro 10:19 ^g11:12 Ro 11:25

^h11:16 Lev 23:10 ⁱ11:17 Jer 11:17; Ap 2:39

oiso rutu rugorugoopata, Vearo irara rutu-a visii voea-ia putepaoro Jiu, oea oiso tokoa viropa osa vo evao. Viapau. Uvare visii oiso rutu toupatavoi, Raoara visii. Iu ita, viapau oiso raoara vavuru-parapa tootoa vatepaiveira. Viapau. Asi vavurupara-a oara raoara vatepaiveira tootoa. Eva oa vituaro iava viapau uvuipatai ra ora rei vaisi pieta.

¹⁹Oire uva pasi oiso vaio purapatai, “Ari ita, Pauto oea piareva. Oa iava voea vo tavukiaro ouiovorao.” ²⁰Jiu, oiraopa reo vao-ia. Uvare Pauto voea piareva, vo rara reasipaave Pauto oirao pie arapa. Oire vo osa vo tavuki-ia eva toupata, uvare rera oirao piepataveira, ra opeita vagupaoro ora visii iava ri-atapata. Viapau. Ari vo ovoovore rugoo iraopaoro uriri iraopatavere. ²¹Aue vituaro uvare evoea Jiu oiso toupai osa vo evao sipusipuario, oa varuparo toupaveira. Oeva iava Pauto voea piareva voea tokooro. Uva apeisi-a vosa visii tapo vao-ia vo evao iava vegovego ova oisi eisi oai vuria vai purata osa evoea Jiu? Oire ra viapau oisi oai iava Pauto visii tapo tokoreve visii piaoro, eke?

²²Keketa! Oiso osa ragavira Pauto vo pitupitureo purapaveira oiso, oearovupa siraoparaveira oearovupa kasipupaoro. Oire ra ora voea vo vovouroaro-ia vuri vovouro voveira voea viro piepareve. Uva oisi ragavira-a eisi osa voeao Jiu ora voea-ia viroaera uvare voea tokorevora. Vo osa visii ragapa riroa rutu siraoa rera vaaro karekereva, vo uvare touvira rutu Kraisi oirao piepataveira. Ari vosa visii tapo viapau oisi piepata, oire ra oisi ita visii tapo tokoreve ora rera iava. ²³^kVoeao Jiu oea Pautoa-ia oirao piea kavu rovoiva. Osa iava voea tovorevere

Pauto vo ora voea vo tavukiaro-ia, vo rara rera voveira oirao pieve ita. Uva Pauto uvuiparoveira rutu oisi piepasa eisi. ²⁴Visii ratau tou irara visiigoa oiso rutu toupataveira osa vo raoro vo evao iava, vegovego ova. Oire vosa visii oureva Pauto vova vegovego ova vo evao iare oa eva varuparo toupaveira paupa ova, oire uva oisi-a eisi osa ragavira apopoipapeira rutu. Eake iava? Uvare viapau oisi eisi oearoi piepaiveira. Ari ita, vosa Pauto voeao raga voveira Jiu siguvareve vo eva-ia, oire ra voeapa avekatape rutu oisi oiso.

Pauto Vo Siraoaro Oirara Rutupa

²⁵^lAraoko irara oaa, oiso ruipaparai ra vao-ia taraita vatau reo. Ra va-ia taraioro viapau oiso ra ora visii vaisiario rei piepata oiso purapaoro, Igei-a vao riro tarai irara. Oreoa vao-ia oiso toupai, Oearovu voea iava voeao-ia Jiu viapau oiso vokiara vai rutu-ia kaureopaaveira Pauto vo vovouarova. Osa piepaoro vo rutu rekasisa poua virovere, uva uvuiperea ratau tou irara vo vieiario, voea raga oea Pauto oirao piepaiveira rutu. ²⁶^mUva vo vuuta-a eva oa isivaaro iava Pauto voea rutu ourevere Jiu-pa irara ora rerapa. Oa iava oiso purapeira Tugoropa Vuku,

‘Iraavu vova Saion uruia ira uriorovere visii kae piepasa, vo rara voea iava oirara vuri vovouro vera ovoipareve voeao Jekop vo saraoro iava voea. ²⁷ⁿOsa va-a vao oa puraoro vao Reo Ovoi oiraopavira rutu kareke pieavere. Vao oa puraava tuariri rutu voea tapo Jiu-pa irara aao iraraoro.’

²⁸Oire vo osa Jiu-pa irara Vearo Sipsipore isivaapea, oa iava oiso rutu karekeapea, Pautoa-va ora keripa irara.

^j11:20 Ro 12:16; 2 Ko 1:24 ^k11:23 2 Ko 3:16 ^l11:25 1 Ko 2:7-10; Ef 3:3-5

^m11:26 Ais 59:20-21 ⁿ11:27 Ais 27:9

Uva va vituaro-a eva oa iava uvuipatai visii vao-ia ratau tou irara ra va iava Kraiss oirao piepata. Ari ita, vo osa voari rutu Jiu-pa irara ropo rovorevoiva ora rerapa, voea tapo reo ovoi purareva voeari tuariripa irara. Uva oearo rugorugooapaoro voeaopa siraoparoveira vo vokio iavapa irara Jiu. ²⁹Uvare viapau rutu rera vo rugorugooaro tavari-opaveira. Ari ita, vosa katai vovou raga purareve, oire ra oearovu roporoporeve voea iava voea viraakosa. Uva oisi-a eisi taru osa vo vovou purarevereera rara.

³⁰⁻³¹Ari ita, visii vao-ia ratau tou irara oisoa reasipata Pauto vo reoaro uvu arapa. Uva vo vokio Pauto visiipa siraoroerao, uvare vo tavukio-ia Jiu-pa irara vaaro toupatavoi, voea oea isivaaepa rerare. Oiraopavira vo vokio-ia viapau oiso riro irara vai Jiu-pa irara vai Pauto-ia oirao piepaivoi rutu. Ari voea rutupa siraoroverea vo utupaua. Visiipa sirao iraoparoveira Pauto, eisi osa ragavira ita voeapa siraoroverea Jiu. ³²Poa vituaro vao-ia osa Pauto oirara rutu iava vasereva, oiso ra ora voea vo ruipaaro raga-ia vuri pitupituro purapaive. Ra va iava voea rutupa siraoro akukuvira rutu vo utupaua.

Uvuipaviei Pauto-ia Vuurapa Vaisi Purapasa

³³Oiraopavira Pauto orekerovu rutu paaropareveira vigeipa varao iava rera varaaro. Ora rera vaaro rugorugooa riropapeira rutu, uvare orekerovu rutu-ia tarai iraoparoveira. Iroutoa vai rutu-a ro ira uvuiparoveira oiso ra roroiovira rutu Pauto vo ruipaaro-ia taraiparo? Ora iroutoa vai rutu-a ro ira roroiorovere rutu ora rera vo pitupituario-ia

taraiparoveira? ³⁴Vo Tugoropa Vuku oiso purapapeira,

‘Irouto-a ro ira Pauto vo rugorugooario-ia taraiparoveira? Irouto-a ro ira Pautoa-pa rugoo vateparoveira rera vo taraiao topa piepaoro rutu? ³⁵Irouto-a ro ira uvuipa ra oarai vateoro Pautoa-pa oiso puraro, Varao tuuoro ragaipa oarai vateri rara?’

³⁶Vao vituaro iava uvare Pautoa raga ro ira reoreoroiva, orekerovu rutu karekarekeepa. Varao rutu oara vo toupaveira oara purareva rera raga. Oiso ra vara-ia rera iava vaisia kae piepape. Ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapape vokiara rutu-ia. Ovoiei.

Vo Toupai Vao Iava Vosa Ora Vigei Iava Varaura-ia Tauopavio Kraiss-pa Voura Vatepaoro Oiso Osa Tauoa

12^tAraoko irara oaa, vao-ia taraipataveira riroa siraoa Pauto vaaro vigeipa. Oa-a vao oa iava goruvira rutu visii akepaavoioiso ra ora visii iava varauro oavisii rutu vateta, ora sopaura oavisii rutu Pautoa-pa. Kasivarivira rutu rerapa kovopata vearo pitupituro purapaoro rera vo vovouaro raga sirova utupaoro. Ra va iava visii-ia rorupareve. Vo osa oisi eisi piepaoro rera-ia vuurapa vaisi purapata rutu oiraopavira. ²uOpeita varao raga-ia rugorugoopata vo rasio-ia touara oearovu vo pitupituroaro sirova utupaoro. Viapau. Ari Pautoa-re rugoopata, eera ira uvuiparoi ra visii vo rugooroaro tavariopareve. Ra va iava airepa rugooro oupata ita, oisore ra vara-ia taraipata oarapa ruipaparo Pauto. Oiso ra vara purapata. Vosa rera vo rugooaro vearoa sirova utupata ora

^o11:29 Nam 23:19 ^p11:32 Ro 3:9; Ga 3:22-23 ^q11:33 Ef 3:8; Sam 92:5

^r11:34 Ais 40:13-14; Jop 36:22 ^s11:36 1 Ko 8:6; Hi 2:10; Ro 16:27; Hi 13:21

^t12:1 2 Ko 10:1-2; Ro 6:13, 16, 19 ^u12:2 1 Pi 1:14; 1 Jo 2:15; Ef 4:23

vao tapo vearo pitupitu, oire ra va iava visii-ia rorupareve rutu.

Vo Pitupitu Oa Pura Iraopape Pauto Voeaaro Osireiario-ia

³Akukuvira rutu Pauto ragai vate ragarevora vao rera vaaro tauvaa, uvare ragai-a rerapa kovopato. Osa iava oiso visii tavipaavoi, Opeita oiso ora visiire rugurugoopaoro oiso purapata, “Igei-a vao reipa irara rutu.” Viapau rutu. Ari uvuipatai ra avivikevira rutu ora visiire rugurugoo iraopata, rara vao eveipata ora visii-ia oirao pie vovou oa vaterevora Pauto visiipa. Vo osa visii vo vovouaro-ia tarai rovoroiava rutu, uvuvira rutu visii vaterevora totoevira oirao pie vovou. ^{4v}Ari ita, kataiua varaua vigei-ia, osa vara rutu varao toupaveira vigei varaaro-ia oara varaaro kovoara roorookavira toupaveira. ⁵Eisi osa rutu toupapeira vigei vao-ia oirara vigoa oisi roorookavira rutu toupapeira, vo osa Krai tapo kataivira rutu takuvuvira toupape. Oiso osa kataiua varaua vo roorookarova varao toupaveira.

^{6w}Vo osa oisi eisi toupapea roorookavira, oa iava viapau vaeavira oaravu vigeipa vatepareveira varao vatevateara vigei tauvapasa. Viapau. Ari katakataivira vigei vatepare. Oire ra vearovira kovopape vara iavirava rera-ia raripaoro. Oiso-ia osa ragavirare vigei reesireva vaore rera vo siposipoaro purapasa oearovupa. Oire vosa oisi vao purapaoro uvui iraopaviei ra rera-ia raripavio vearo kovo purapaoro vigei varaaro oirao pie vovou sirova uvuvira. ⁷Ora oiso tapo osa iava vigei reesireva oearovu tauvapasa, osa iava eisi uvui iraopaviei ra oisi vara purapape voeapa. Ari

ita, vosa oisi vigei reesireva oiso ra oearovu tarai piepape tapo, uva uvui iraopaviei ra oisi piepape. ^{8x}Ora oisore tapo ra oearovu vovouaro varaata piepape, oire uva uvui iraopaviei ra oearovu vovouaro varaata piepape rutu. Vosa oiso vigei tavireve, ra oearovupa vatepavio varao iava vigei varaaro moniara, uva oisi-a eisi osa ragavira uvui iraopaviei ra voearopa vara-ia paaropavio. Ora vao tapo osa vigei reesireva vaore, oiso ra oearovu tokipape, oire ra oisi kasivarivira rutu vo kovo oisi purapape. Ora ro tapo ira kasivarivira rutu apota irararovi tauvapareve, ira-a eera uvui iraoparoi ra oisi piepaoro rorupareve rutu.

Oiraopa Pitupitu Purapape Oearovupa Siraopaoro

⁹Opeita kuuvuvira oearovupa sirao ragapata. Ari uvui iraopatai ra ora visii iava vovouisiro rutu iava oearovivupa siraopata rutu. Ora vao-ia oiso-ia vuri pitupituro veri iraopaoro vearo-ia pitu iraopata goruvira rutu. ¹⁰Vigei rutu kataivira rutu tou iraopapeira Krai tapo, eisi osa vituaro iava uvuipaviei ra ora vigeipa siraopavio rutu, oiso rutu osa vigei vavuata. Oire vosa iravu visii iava rera vearoa vai purapareve, uva uvuipatai ra rera-ia egapata rorupaoro.

¹¹Kasivarivira rutu kovo iraopata. Oisi piepaoro eisi opeita pokapoka ragapata. Vosa kovo purapata Turaropa, ra oisi va purapaoro goruvira rutu ora visii iava vovouisiro rutu tovo iraopata va-ia.

^{12y}Visii vao-ia visiigoa Krai-ia rari iraopaoro toupata, osa iava eisi uvui iraopatai ra roruvira rutu toupata. Ora goruvira rutu varao tapo-ia tavakaara toupata. Ra variripata vokiara rutu-ia Pautoa-pa.

^v12:4 1 Ko 12:12-14; Ef 4:4, 16 ^w12:6 1 Ko 7:7, 12:4, 10

^x12:8 Mt 6:1-3; 1 Ti 5:17 ^y12:12 Hi 10:32, 36

^{13z}Vosa araoko irara oavisii orekerovupa potepaive, oa iava uvuipatai ra ora visii varaaro iava paaropata voeapa vatepaoro. Ora oiso tapo ra voearopa tavetepa irara ora visii vo keparoarou karupata, ra voa voea tou piepata vearovira.

^{14a}Ari ita, uvui iraopatai oiso ra Pauto arepata, ra va iava voeao viraakopareve oea visii togapaive oreorovua. Oiraopavira rutu oiso uvuipatai ra voeapa vearopara arepata. Viapau oisore-a ra voea vuri piepareve Pauto.

¹⁵Voea tapo roru iraopata oea roruvira toupave. Ora voeao tapo gaupata oea gauvira toupave. ¹⁶Ra vaeavira rutu kovopata ora visii-ia rorupaoro. Opeita oiso ragavira ora visiire rugorugoopata, Oearovu visii iava vara pievira toupaveira. Viapau. Avivikevira rutu ora visiipa tupaoro kataivira rutu kovopata voearovio tapo akaipa keke irara. Opeita oiso ora visiire purapata, "Igei-a riro tarai irara rutu."

^{17b}Oire vosa iravu visii iava vuria vai purareve visii-ia, ra viapau oiso rerava ora tuutuukopata. Ora oiso tapo-ia, vosa vearo rugorugooro raga purapata, oa iava viapau uvuiparo irai ra visii vo rugorugooroarou vaisireve oiso, Vuriara evara. ¹⁸Opeita potepata vearo rugorugoo purapa arapa. Ari gavaure vovou purapata oearovu tapo tupaoro. ^{19c}Araoko irara oaa, opeita oevu vuriara purapaive osa vara aatopasa oiso auepata rugooparo, Ragai auearo va aatosa. Viapau. Oape Pauto vaaro oa taru aatorevere. Oa-a vao-ia vituaro iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku, 'Ragai raga auearo oara vuriara voriaro vateaverea oirara rutupa. Ra-

gai raga Turaro oara tuaverea taru.'

²⁰Oiraopavira rutu, oiso osa purapapeira Tugoropa Vuku vigeire oiso, 'Vosa irouto oirato ogoeparo viiva ora keripato, oire ra rerapa aioa vateri. Ora vosa uuko regapaparo, ra rera vateri uuoa. Ari ita, vosa oisi pierivora rerapa, ora sovero rara rerare kasiraope rugooa oiso osa tituaria ariiuro rera varaarore vuria rugooro.'

²¹Ora opeita vuri vovou vo pitupituro aropavasepata, oiso ra visii-ia puteve rutu ora rigaoro. Viapau rutu. Oa-ia vao vuri vovou uvui iraopatai ra va-ia pute iraopata rutu vao vearo vovou raga purapaoro.

Uvui Iraopaviei Ra Gavman Reroaro Toupape

13^dVigei rutu vao-ia uvuipaviei ra gavman varaaro reo goruro sirova vearovira utu iraopavio. Vosa viapau Pauto gavman vai tovorevori vo-ia, oire ra viapau oiso toupaveve irai. Ari ita, Pauto voeaoa gorua vatepareveira, oiso ra gavman vo kovoaro purapaive vigeipa. ²Vosa iroutoa vai ora kaureoparo gavman tapo, ira vaova tapo ora kaureoparovere oa toveve Pauto. Oa-ia eva vituaro rera raga ora rerare tavaovere vo rovirieipa voki-ia. ³Uvare oirara vearopara purapaiveira, uva viapau oiso uriripaaveira gavmanpa. Oea raga ita-aevea oea vuria purapaiveira. Oire vosa ruipapata oiso ra gavman tapo toupata rutu uriri asavira, uva uvuipatai ra vearo pitupituro rutu purapata. Opitupituro-a evara oara-ia uvuiparoi ra vara iava visii vaisiaraaro kae piepareve. ⁴Voeao oea gavmanpa kovopaive oea oiso rutu

^z12:13 Ro 15:25; Hi 13:2 ^a12:14 Mt 5:44; Lu 6:28

^b12:17 Pro 20:22; 2 Ko 8:21 ^c12:19 Lev 19:18

^d13:1 Ta 3:1; 1 Pi 2:13; Jo 19:11; Dan 2:21

toupaiveira, Pauto kovopa iraraaro. Oa iava vearopara karekepapeira rutu visii rutupa. Ari vosa vuriara purapata, oire ra vara iava rera asavira uriri iraopata. Aue iava uvare torevokovira rutu visii vorirevere varao-ia visii varaaro vuriara. Uva oisi eisi pieoro Pauto vo kasipuaru oirao pievere, voeao-ia oea vuriara purapaveira. ^{5e}Osa iava uvui iraopatai ra gavman vo reoroara sirova vearovira rutu utu iraopata. Ari ita, viapau oiso vao raga-ia, vo osa Pauto vo kasipuarore rugoopaoro vearovira gavman varaaro sirova utupata. Easi vao rutu tapo-a, vo osa ora visii vo rugooraoro eveipaoro vara-ia taraipata oiso, Vearo vovou-a vao-ia.

⁶Oiso osa vao tapo vearopai osa takis vatepataveira gavmanpa. Eake iava? Uvare gavmanpa kovopaoro Pauto vo kovoaro purapaveira voeao oea goruvira gavman vo kovoaro purapai. ^{7f}Oire ra takis vate iraopata voearopa oearoa visii arepaive oiso, oai gavmanpa, ari oai kaunselpa. Osa ragavira eisi oiso opeita iravu ragapa vateoro iravu vo arearo uvu ragata. Viapau rutu. Asi uvuipatai ra voea rutupa ora avivike iraopata voea vo areroaro uvupaoro.

Apeisi Ragavira Uvuipaviei Ra Reo Goru Sirova Utuvio

^{8g}Vosa irou irara vigeipa eake kovo vateive, oire ra ikavira vo kovo opesi piepe va puraoro. Ari Pauto okovovu raga rutu vatevora vigeipa vao oearovupa siraopasa. Okovoa-a vao viapau rutu uvuipai oiso ra va opesi piepe. Ari ita, uvare oiso toupai vo osa iroto ro ira oisi vo kovo purapareve vearovira rutu, eera-a ira Moses vaaro Reo Taisi sirova vearovira utuparoveira.

^{9h}Uvare Moses vo rigato purareva oiso-ia, ‘Opeita ora visiiva otopata, ora opeita oira upopata, ora opeita kavirupata, ora opeita riiriipata,’ ora varao tapo oara katakataivira toupaive. Oreoroa rutu varao takuvuaru oiso purapaveira, “Iravivupa siraopau oiso rutu osa ora viipa siraopaveira.”

¹⁰ⁱVosa iravivupa siraopata, oire ra viapau oiso vuria vai purata rera-ia. Vo osa oisi eisi piepaoro Reo Taisiro rutu roorookaro-ia sirova vearovira utupata. Aue iava rara vo reoro rutu varao takuvuaru-ia vearovira rutu utupata oearovupa siraopaoro.

Uvui Iraopaviei Ra Torevokovira Vokape

^{11j}Osa vearopapeira vosa oisi va purapape vao-ia. Uvare taraipavioveira oiso Ovoioapa Voki-a vao oa tutuu piepaivoi. Oire ra opeita tapurisivira toupata uusi rorovira. Viapau. Ari kaiporivira rutu toupata, vo rara rera oirao pie rovera oiso rugorugoovio, Utupavira rutu voreroverea igei ousa. Osa oiraopavira rutu-a vo vokio-ia vorepa voki rera vaaro oa-ia kareroverea, oapa tutuu pievoi rutu. ^{12k}Rupapa tutuu piei, oa iava aviuu sikereresa tutuuvo. Osa iava uvui iraopaviei ra varao kavupe oara purapapeira vo rupa-ia. Vo osa oisi oarai purapape, oire ra va iava oirao pie vovou-ia pitupaoro ora vigei raga ora virivaripavio Pautoa raga-ia raripaoro vo osa aviavia-ia vokapape. ¹³Vigei vao-ia vigoa aviavia-ia toupapeira. Osa iava uvui iraopaviei ra torevoko vovouro purapape oiso purapaoro, Opeita vureipata spakpaoro, ora opeita riako vuravurapata, ora oira otopa pitupitu purapasa. Opeita arii asavira vuri pitupituro pura-

^e13:5 Ekl 8:2; 1 Pi 2:19 ^f13:7 Mt 22:21; Mk 12:17 ^g13:8 Ga 5:14; Kl 3:14

^h13:9 Eks 20:13-14 ⁱ13:10 Mt 22:39-40 ^j13:11 1 Ko 7:29

^k13:12 1 Jo 2:8; 1 Te 5:8

pata. Opeita raivaro taraapata oearovure oisore ra voea upopata voraro voea ririipaoro. ¹⁴Ari ita, Turaro raga Jisas Kraiss ira-ia uvuipatai ra rera arepata rera vo goruarore va-ia ora virivaripasa vuri vovouro asavira. Oire uva vo goru-a eva oa raga-ia uvuipatai ra kokarapa vovou putepata ora visii iava vo osa visii ou ragapaive vo vovou.

Opeita Araoko Irara Oavisii Vo Pitupituaro Rovirieipata

14^mIravu oirato ira airevi raga Kraiss oirao pieparevora, ira oisoa viapau taraiparo aue-ia oirao piea. Vosa ruipaparo visii tapo tousa, ra vearovira rera pau pieta. Ra opeita rera taraiario-ia vakuvakupata ora piopiopaoro vo taraio rera vaaro aue-ia oirao piea. ²ⁿOeavu oirara oea goruvira rutu oirao piepaiveira vore Pauto, oa iava oaravu rutu aiopaiveira oaiorovu rutu. Ari oeavu oea varu arapa kavupaiveira aue raga aioparo osasararovu rutu aioara voeao oea viapau goruvira Pauto oirao piepaiveira. ³Ro ira orekerovu aiopareve, ira viapau uvuiparoi oiso ra eera akaipa piepareve ira viapau oiso evo pitupitu sirova utuparoveira vara aiopaoro evara. Oire uva rera ro ira varu arapa kavupareveira, ira viapau uvuiparoi ita ra eera akaipa piepareve, ira osasararovu rutu aioara aiopareve. Eake iava? Uvare Pauto vaiterei rutu-ia vaeavira vearo vaisi rutu purare. ^{4o}E roviriei vovou irara rutu-a visii? Oa iava uvuipatai ra iravu voeaaro kovopa irara rovirieipata? Viapau. Ari, voea raga reraaro turaro voea vo pitupituroaro rovirieirevere voeare oiso puraoro, “Vao vearopai,” ari “Vao vuripai.” Uva oiraopavira rutu-a va-ia vao oa vearopape voeapa oa rutu reipere

voeapa, uvare voea tauvapareverea Turaro va-ia.

⁵Oavu-a vao-ia ovoovoa iravu iava oirato, ira ovokivu reesipareveira oiso purapaoro, “Rei voki rutu-a vao-ia, ovokiapa viapau oiso ovokirovu reipapeira.” Vo osa iravu oiso rugorugooapaoro oiso puraparo, “Viapau oiso ovoki reipai. Ari vo vokiro rutu varao kataivira raga toupai.” Oire ra oisi raga roopavira rugorugooapaoro ora vaiterei vovouaro-ia oiso puraparo, “Tepa vo reoro goru piepasi. Auepa teapi vaiterei iava vo rugooro tariri ragapape.” ⁶Oearovu ovokirovu rei piepaiveira, oiso ra va iava Pauto vaisiario kae piepaive vo vokiro-ia rerapa avivikepaoro. Vo osa oearovu osasararovu rutu aiopaiveira aioara, varao oara vatereva Pauto voeapa. Evara-a oara-ia rera-ia vuurapa vaisi purapaiveira rera vaisiario kae piepaoro. Vo ovusa oearovu voeao oea aioara rutu iava oaravupa kavupaiveira, uvare oiso rugooapaiveira, Pauto vo vovouaro sirova utupaiei. Ari ita, uva voea tapo-a oea Pauto vaisiario-ia vuurapa vaisi purapaiveira vara-ia aioara rerapa avivikepaoro ita.

⁷Viapau oiso irai vigei iava ira epao ro ira tootoopaoro ora rera raga-ia rugorugooaparoveira. Ora vosa irai vigei iava kopiuro, ra viapau uvuiparoi ra Pauto vo Saraaro iava kosiro viro. ⁸Ari ita, vao vituaro-ia osa tootoopaoro toupapeira rera ragapa ro vigei reraaro Turaro. Ora oiso tapo osa kopiipaoro rera raga sirova utupavioveira. Uvare vosa tootoopavio Turaro ragapa, ora kopiipavio rera sirova utupaoro, uva oiso toupapeira, Vigei vao rera voeaaro Turaro. ⁹Oiraopavira rutu oiso osa Kraiss kopiuroepa, ora vorevira toreroepa

¹13:14 Ga 3:27; Ef 4:24 ^m14:1 1 Ko 8:9, 9:22 ⁿ14:2 1 Ti 4:4; Ta 1:15
^o14:4 Je 4:12

tootooro. Oiso ra voarei rutupa turarovo oiso, Voeao oea tootoovira toupave, ari voeao oea kopiiave.

^{10p}Visii vao-ia eake-a vao oapa araoko irara oavisii toga ragapataveira oaravua-ia reoara? Ora eakere voeapa voeao araoko irara oavisii reasipataveira voea akaipa piepaoro? Uvare vigei rutu Pauto ruvara-ia torevioverea. Ra voa rera raga vigei rovirieireve varao iava vigei vo vovouroaro. ^{11q}Uva va-a eva oa-ia taraipavio oiso, Oiraopa rutu, uvare vao Tugoropa Vuku oa-ia oiso puraroepa Turaro,

‘Ragai-a tootoopato. Oa iava uvuiparai rutu oiraopavira visii tavipasa oiso, Oirara rutu vo rasio-ia ragaipa avivikepaaverea rekupaoro ragai iare. Ora oiso tapo osa voea rutu ragaire oiso puraaverea, Oiraopatoa rutu Pauto.’

^{12r}Oa vituaro-a vao-ia vo pitupituro-ia vigei varaaro oara kosi piepere ora vigei iava Pauto tavitavipaoro.

**Opeita Araoko Irara Oavisii
Orekerovu Purapata Ra Vara-ia
Voea Kove Piepata**

^{13s}Opeita oreorovu purapata tovira oearovu visii iava togapaoro. Ari visii vo pitupituroaro tavariopaoro vatatopo iraopata oiso, teapi orekerovu purapata vuri vovouro sirova araoko irara oavisii piro piepaoro. ¹⁴Ro Turaro ira ragai vo rugorugooaro goru pieredora oiraopavira rutu, oiso ra vearovira rutu tarai iraopara oiso, Viapau oiso oaioiei vuria vai. Viapau rutu. Ari vosa irouto ro-ia ira oiso puraro, “Oa eva vuripai rutu,” osa oisi rerapa vuripape rutu. Rera-a eera oiso rutu toupave osa voeao oearoa oaravupa aioara kavupaiveira. ^{15t}Ari ita, vosa vo airo aiopata oarare

oisoa oiso purapaave, “Vuriara,” oire ra vo vukuro kekepaoro araokoto oavisii riroa vavata oupare visii vo pitupituro-ia. Vo osa oisi piepata, ra viapau oiso rerare rugorugooaoro siraopata ro araokoto oavisii. Opeita iravu piro pieta oisi vara aiopaoro vo ora visii vo ruipaoro raga sirova utuoro. Uvare Krai kopiiroepa rera tapopa eera. ¹⁶Vosa oiso taraipata vao-ia, Vearo pitupitu purapeira. Oire vatatopopata, teapi oei visii vo pitupituro kekepaoro oiso va vaisiive “Vuri pitupitu vao-ia.” ¹⁷Vao iava Pauto vo Saraaro vituaro. Viapau oiso varao iava-a oara aiopapeira ora varao oara-ia ukaiopavioveira. Viapau. Asi akukuara raga evara. Ari varao-ia reipara rutu oiso-ia, torevoko pitupitua vao-ia, ora vao gavaure tou oearovu tapo, ora oiso-ia ra rorupata vao iava osa Tugoropato Uraurato vigei tauvapaiveira. ¹⁸Oire uva irouto ira vara evara purapaveira oiso-ia rerare ro Krai rugorugooaoro, ira-ia eera rorupaveira Pauto, ora oiso tapo vo osa oearovu rera-ia vearo vaisi purapaive va raga iava rera vaaro vearo pitupitu.

^{19u}Oire uva oisi-a eisi osa ragavira uvui iraopaviei ra vearo vovou purapaoro akeakepape oearovuva gavaure vovou purapaoro. Oa-ia uvuipaviei oearovu varaaro oirao pie vovouro goru piepape rutu. ²⁰Pauto ruipaparoveira rutu vigeipa oiso ra ora rera vo kovoaro purapave ve vigei sopaaro-ia. Uva viapau uvuipaviei oiso ra rera vo kovoaro tekipepe varao ragare rugorugooaoro akukupapa airo. Iu, osa eisi veuropai oiso ra osasararovu rutu aiopape aioara, uva vuripai vosa oisi piepaoro oearovu vovouaro piro piepape voea kasipu piepaoro vara-ia varao aioara. ²¹Vosa

^p14:10 2 Ko 5:10 ^q14:11 Ais 45:23; Fl 2:10-11 ^r14:12 Mt 12:36

^s14:13 Mt 7:1; 1 Ko 8:13 ^t14:15 Ef 5:2; 1 Ko 8:11 ^u14:19 Sam 34:14

oisi toupaviri, ra veaopape rara viapau oiso varuara vai aiopata, ora aue wainara vai-ia ukaiopata, ora orekerovu vai rutu purapata, varao oara-ia araoko irara oavisii vai kove piepata. ²² Ora varao rugugooara ora visii varaaro, oara-ia uvuipatai ra ora visiipa vara roroio piepata rutu vo rara Pautoa raga tapo ora reopata varare varao aioara rugooapaora ora orekerovu rutu. Auere ra rorupareve, ro ira ora rera raga viapau ora togapaoro ora rera ragare rugoopaoro varao-ia, oara-ia taraipara oiso, Vao torevokopai vo Pauto osireiara-ia. ²³ Ari vosa ora rera raga vo vovouara-ia viapau vearovira tarai rovro, ra oiso rugoopaoro "Torevokopai eke viapau," oiso ra vara aiopareve. Oire vosa vara sirova utupara, oire ra rerare vuripape, vo rara viapau oiso va oirao piepareve oiso purapaoro, "Torevokopai rutu vo aio." Oiraopavira rutu oisi eisi oiso-ia vosa visii vao orekerovu purapata, ra vara iava viapau Pauto oirao piepata, oire eva-a oa vituaro iava visiire vuripai rutu.

**Uvui Iraopavie ra Krai Vo
Pitupituarore Rugugooopavio
Oearovu Ruture Rugooapaoro**

15 ^wVigei vao vigoa goruvira rutu Krai oirao piepapeira, vigoa uvui iraopavioveira oearovivu tauvapasa, oea varaaro oirao pie vovouo raverapapeira. Ora vigei raga-ia vovoupa pitupituro tapo kavu rovopape ra oearovivu kapokaporopape voea tauva rovopaoro aue-ia siraoa vo vavataaro. ² Ari ita, vigei rutu uvuipavie ra katakataivira araoko irara oavi tauvapape voea vo vovouoara varaata piepaoro. Auere ra voea varaaro oirao pie vovouo goruvira rutu

torepape. ³ Uvare viapau oiso Krai ora rera raga-ia rugugooopa. Oa-a vao oa iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

'Vosa oearovu visii tovipaive visiipa riroa sirao vavata vatepaoro, ragai tapo ita ovavata eva kaeavora visii vaoro.'

⁴ Vo reoro rutu-a varao oara Tugoropa Vuku-ia toupaveira, oara vigei ruture tapo reoreopapeira, oiso ra vearovira rutu vo reo iava tarai oupape. Oa iava uvuipai vigei vo vovouoara varaata piepasa. Ra va iava goruvira rera-ia pitupape raripaoro. ⁵ Oiso-ia Pauto-a raga ira uvui iraopaveira vigei vo vovouoara varaata piepasa ora vigei varaaro rari vovouo goru piepasa. Eera-a ira raga vo goruo vatepareveira vigeipa oiso ra Krai vaoro ovoova eveipaoro rera vo vovouo purapape. Uva eisi osa piepaoro uvuipavie ra gavaurevira rutu toupape oearovivu tapo katai rugoo raga-ia. ⁶ Uva uvuipavie ra oisi ragavira eisi tupaoro katai vaisi purapape oearovivu tapo Pautoa-ia vuurapa vaisi puraapaoro, ro Pauto, Jisas Krai ro vigei Turaroaro Aitearo.

**Veoro Sipoipo Vao
Voeopa Ratau Tou Irara**

⁷ Katai vovou rutu purapata oearovu tapo voearo oearoa visii tapo paupasa uriopaaveira. Oiso osa Krai visii piereva ora rera-ia visii tovooro. Oire ra va iava oearovu visii vo pitupituroaro kekepaoro Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive. ⁸ Uva visii tavipaavo oiso, Krai vararoepa vo rasio iare, oisore ra Jiu-pa irara tauvapareve. Vo osa oisi piepaoro vao Reo Ovoi Pauto vaoro oirao piepape. Vo reo-ia oa purareva voearipa vigei aao iraraaro voari rutu tuariri oiso ra voea

^v14:22 1 Jo 3:21 ^w15:1 Ro 14:1; Ga 6:1-2 ^x15:3 Sam 69:9; 2 Ko 8:9
^y15:5 Ro 12:16; 1 Ko 1:10 ^z15:8 Mt 15:24; Ap 3:25-26

tauvareve. ^{9a}Oisore tapo ra ratau tou irara vuurapa vaisi purapaive Pautoa-ia ora rera vaaro riroa siraoa voeapa. Oa iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku, ‘Ragai-a vao ragoa ratau tou irara tapo torepaooro vuurapa vaisi purapaaverea vii-ia Pauto. Uva igei rutu eraioverea vii vaisiaro kae piepaoro.’

^{10b}Oire uva oreovu tapo va iava vao Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Visii ratau tou irara rorupata evoea tapo Jiu, oea roporeva Pauto ora rerapa.’

^{11c}Ora vo reo tapo oa rigatoiva vo vuku sovara-ia vao-ia oa oiso purapapeira, ‘Ratau tou irara vuurapa vaisi purapata Turaro-ia. Iu, rirovira rutu vuurapa vaisi purapata Turaro-ia, visii vao-ia osararovu rutu iava.’

^{12d}Ora vao-ia Aisaia oreoa rigatoreva, oa oiso purapapeira, ‘Ro aaoto Jesi ira oiso toupere osa ikopi, ira iava iravu oiso kovaroverea oiso osa airepa sipukao. Ra voa toupaooro ratau tou irarapa turaroparo. Uva rera raga-ia raripaaverea vokiara rutu-ia.’

^{13e}Oire uva variriparaveira Pautoa iare visii, ro ira oiso toupereveira, Visii varaaro oirao pie vovouro vituaro. Ira uvuiparoveira visii vatepasa gavaure vovou ora rorua. Oiso ra vara iava visii vaaro rirope rutu vao oirao piea, vo osa Tugoropato Uraurato vo goruaro visii soapaoro-ia kovopave.

Pol Arii Asavira Vo Rigato Purareva

¹⁴Araoko irara oaa, oiso rugorugooapai visii, Visii vo pitupituroaro-a vearoara rutu, ora visii vo rugorugoooroaro roroioara. Oara-ia uvuipatai

ra oearovu vearovira tarai piepata ora visii iavapa irara. ¹⁵Ari ragai vo rigato vao-ia oa puraavoi visii arii asavira, uvare oiso ruipaparai ra visii rugoo piea visii pore pieoro. Oa vituaro-a vao-ia oa iava Pauto ragai reesirevora vo kovo vao purapasa. ^{16f}Oiraopavira Pauto ira ragai oiso pieredora oiso-ia, Krai Jisas-pa kovopato ragai voeapa ratau tou irara. Uvare ragai vo kovoaro oiso rutu toupai, Voeapa siposipopasa vao iava Vearo Sipoipo Pauto vaoro. Auere ra va uvuivora, uvuivare ra Pauto ora rerapa voea vorevira oureve voea-ia roruoro, voeao oea pasiko piepareveira Tugoropato Uraurato ora rerapa Pauto.

^{17g}Vo osa Krai tapo ora tavosipaoro oiso purara vare vao ragai vo kovoaro, “Vearopai rutu” vo kovo oa purapaaveira Pautoa-pa. ¹⁸Oiraopavira viapau oiso ragai raga vo kovoaro-a. Ari vo kovo purarevora Krai vao-ia ragai-ia, oiso ra va kekepaoro, ora va uvupaoro ragai vo reoro ora voea iava sopaura oaive porepaive Pautoa iare voeao ratau tou irara. ^{19h}Iu ita, osa oiso ragai pieredora, oiso ra ravaa reesiara vai purapaa, ora ovoovora vai. Ora oiso tapo osa ragavira Tugoropato Uraurato ragaipa gorua vaterevora. Uva oiso ragavira piepaoro viripaavora voraro rutu Vearo Sipoipo oiraopavira rutu kosi piepaoro Krai iava. Uva Jerusalem iava rovoraepa oiso rutu rekasisa Iirikam oisi vo kovo purapaoro. ²⁰ⁱAue iava uvare oiso ruipaparaveira ra uvaroi ouruiroi-ia oearoi tarai piepaa va iava vao Vearo Sipoipo Krai iava, voraro uvaroa viapau irai voea tarai pie rovoive rera iava ro Krai. Uva oiso reasiparai ra oeai okovoiaro topa piea. ^{21j}Vao-ia oa iava oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

^a15:9 Sam 18:49 ^b15:10 Diu 32:43 ^c15:11 Sam 117:1 ^d15:12 Ais 11:10

^e15:13 Ro 14:17 ^f15:16 Ap 9:15 ^g15:17 Fl 3:3; Hi 2:17

^h15:19 Ap 19:11 ⁱ15:20 2 Ko 10:15-16 ^j15:21 Ais 52:15

‘Vo uva viapau Jisas Kraís vo siposipoaro viapau uvupaive, uva-a evoa va uvuiverea taru. Vo uva viapau va ou rovoive, uva-a evoa uva voea iava rugorugooara taru roroioperea.’

Rom Iare Tavetesa Ruipa Ragaparoepa Pol

²²Eisi osa ragavira ragai vo ruipaaro toupaveira. Oa iava voraro rutu viripaaveira. Uva vara-a varao oara-ia ora pugu pieparaveira. Oa iava viapau uvuiparai oiso ra visii iare tavetea evoa. ²³⁻²⁴Uva vo vokio ragai vo kovoaro ope-sierao voraro uvarovu. Uva ragai vo ruipaaro-a vao oa ouavora voari tuariri oa sirova utusa vatatopoparai, oiso ra evoare tavetea visii iare. Ari ita, Spen-ia ruture avaravere, vo rara visii tapo tou rovoa evoa Rom-ia. Oire uva visii rutu iare taveteavora, vigei rutu rorupere. Ra va isivaaro iava ragai tauvaoro pasi ragai vai topa pieta vosa avara.

²⁵^kVaviopavira ava rovoaparai rara Jerusalem iare voeaopa vatevateara vate rovosa oirao pie vovou irara. Varao oara guruiva vatevateavira oearovu voeapa. ²⁶^lUvare lotupa irara oea ratauvira toupaveira Masedonia Provins ora Grik taere, oea ora voea vo ruipaaro raga sirova utuoro monia guruiva voeaopa apota irara Pauto voeaaro iava, oea Jerusalem-ia toupaveira. ²⁷Uva roruiva, vo uvare voeapa oisi pieiva eisi. Ari viapau uvuipaai ra apota iraravire ovaupaave, uvare voeao ratau tou irara Vearo Siposipo ou rovoiva Jiu ruvara-ia. Oire uva oisi ragavira ora tuutuupaoro uvuipaai ra veaopara vatepaive vorerivira voeaopa Jiu.

²⁸Uva va guruivora oia iava va topa piepaavo voeapa rara voeao oea

Jerusalem-ia toupaveira. Uva va isivaaro iava voa kavuoro Spen iare avaravere visii iare tavete rovopasa tou visivi. ²⁹Taraiparai oiso osa urioparai visii iare vara rutuva veaopara, oara toupaveira vo Kraís vo viraakoaro sovara-ia. Oara visiipa vatesa urioparai.

³⁰^mAraoko irara oaa, katai vovou raga-ia toupaveira Turaro Jisas Kraís tapo, ora tapo vo uvare Tugoropato Uaurato vigei tauvareveira vo oearovupa siraopasa. Oa vituaro-a vao-ia oa iava visii are iraopaavo oiso ra vigei rutu goruvira variripavio Pautoa iare. Ra va iava ragai tauvareve. ³¹Variripata oiso ra viapau ragai vuri pieive voeao Judia-ia tou irara oirao pie vovou asa irara. Oa iava voea asavira ragai virivarirevere rara Pauto. Ora vaore tapo variripata voeaopa oea Jerusalem-ia toupaveira oirao pie vovou irara. Oiso ra va iava veaovira rutu vao tauvaa ragai vaoro ouive. ³²Oire uva va vao isivaaro iava Pauto vo ruipaaro sirova utuoro urioravere visii iare rorupaoro rara. Uva visii tapo touoro reareaa oia veaovira rutu.

³³ⁿPauto vigei rutupa gavaure vovou vatereve. Uva variriparai auere ra visii tapo toupaveira. Ovoiei.

Pol Vearo Voki Purareva Ora Rera Vate Iraraaropa

16¹⁻²^oIriavuei oira vaisiario, Fibi oirao pie vovouva. Iria vo uruio-ia toupaveira Senkria urui lotupa kovo-ia pitupaoro. Iria oisoa riro irara rutu tauvapeve ora ragai tapo. Vearo vovouva rutu. Uva va-a eva oa-ia oirapa vearo vovou purata ita visii vao Pauto voeaaro rutu, vo rara urioo visii kekesa ita, uvare Turaro oiraaro-a oira eira.

^k15:25 Ap 19:21 ^l15:26 2 Ko 8:1, 9:2 ^m15:30 Ga 5:22

ⁿ15:33 Ro 16:20; 2 Ko 13:11; Fl 4:9 ^o16:1-2 Ap 18:18

^{3p}Ragai-a vearo voki purata vaitere-opa Akwila avukarei ora Prisila. Aiterea ragai tapo tavosivira kovopasiveira Kraiss Jisas vo kovoaro puraoro. ⁴Aiterea ora vaiterei iava tootoa oaes piresivora ragai tauvaoro. Osa iava vearo vaisi purapaavoi vaiterei-ia. Ari viapau oiso ragai raga-a, ari voeao rutu tapo ratau tou irara oea lotu purapaiveira. ⁵Ragai-ia vearo voki purata voeao rutu iare oea lotupaaveira vo avukarei evaiterei vo kepaaro-ia.

Ora oiso purata vearo voki ro iare Epinitas ragai vatetoaaro rutu. Eera rovopato-a rutu voeao iava vo-ia Esia Provins. Ira Kraiss oirao pie rovoreva rutu.

⁶Ora ragai-ia vearo voki purata o iare Maria. Iria vearo kovo rutu purapaaveira kasivarivira visii rutupa.

⁷Ora vearo voki purata vaitereo iare Andronikas vaio ora Junias. Uvare igei peva-a vao Jiu iava igoa vase tuukepa kepa-ia touiova. Aiterea-ia vaitereo taraipaaveira aposel irara, uvare rovovira rutu Kraiss oirao pie rovosiva. Oire uva vaiterei isivaaro iava ragai ita.

⁸Ragai vo reoaro topa pieta vearo voki ro iare Amplietas. Irapa siraoparaveira rutu, uvare Turaro reraaro-a rera.

⁹Ora vaitereo iare tapo vearo voki purata aiterea iava ro-ia Eban ira Kraiss-pa kovopareveira oiso osa vigei. Ora ro Stekis ragai vatetoaaro rutu.

¹⁰Ora ragai vo reoaro topa pieta vearo voki ro iare Apelis, uvare rera-ia oearovu taraipaaveira, vo uvare rera vaaro oirao pie vovo oa goruvira rutu Kraiss-ia toupaveira.

Ora vearo voki purata vo aao iare, Aristobyulas aao.

^{11q}Ora ragai vo reoaro topa pieta vearo voki ro iare Herodion, uvare

saratoaaro-a Jiu iava rera. Ora voeao tapo iare oirao pie vovou irara vova Nassisas aao iava voea.

¹²Ora vearo voki purata vaitereo iare Traifina vaio ora Traifosa, airea Turaro vo kovoaro purapaereveira.

Ora o tapo iare Pesis iria riro kovo rutu puraeva Turaropa, ragai vatevaoro.

¹³Ora vearo voki purata ro iare Rufas. Uvare vearo vovoutoa rutu-a ro ira roporeva Jisas ora rera iare. Ora o tapo iare aakova iria oiso rutu oisoa toupavee ragai aakoaro.

¹⁴Ora ragai vo reoaro topa pieta vearo voki voeao iare Asinkritas vase ora Fligon, Hemis, Patrobas, Hemas, ora oearovu oirao pie vovou irara, oea voea tapo toupaveira.

¹⁵Ora vearo voki purata vaitereo iare Filologas vaio ora Julia. Ora vo vavuatereo iare tapo Nerias vavuatarei. Ora voeao iare tapo Olimpás vase, ora voeao tapo Pauto voeaaro oea tapo toupaveira.

^{16r}Ora visiiva sekanta visii varaaro sirao vovouro karekeoro. Ora voeao rutu lotupa irara Kraiss voeaaro oea oiso purapaai visii ruture, “Vearo voki rutu.”

Pol Ovoioapa Reoro Vaitereva Voeapa Voea Goru Piesa

^{17s}Araoko irara oaa, visii vosi iraopaavoi voeao asavira. Oiso ra voeapa ora vatatopo pie iraopata, teapi visii sikasikapaivere. Ra va iava oearovu visii iava oirao pie vovouroaro piro piepaive. Uva oiso visii tavipaavoi ra tauaivi rutu voeapa toupata, oea Vearo Siposipore kaureopaaveira vao-ia oa ou rovtavara. ^{18t}Voeao raga ita oea oearovu vo vovouroaro piro piepaiveira, oea viapau oiso Kraiss vo kovoaro purapaiveira ro vigei

^p16:3 Ap 18:2; 2 Ti 4:19 ^q16:11 1 Ko 1:11 ^r16:16 1 Ko 16:20; 1 Te 5:26

^s16:17 1 Ti 1:3, 6:3; 2 Jo 10 ^t16:18 Fl 3:19; Kl 2:4

rearao Turaro. Oire uva va purapaoro ora voea raga vo ruiparoaro sirova utupaaveira. Ra vo reo purapaive oa vearovira rutu gurukopaive, vo osa viapau oiraopa reo-a va eva. Oire uva oisi-a eisi osa purapaoro voeao keakeapaiveira oea viapau oiso oiraopa reoro-ia taraipaave rutu. ¹⁹uOearovu rutu visii-ia taraipaaveira visiigoa Krai vo siposipoaro ou ovoitava. Oa iava roru iraopaavo rutu. Uva oiso ruipa iraopara ra vearovira rutu roroio iraopata varao-ia vearopa pitupituro taraipaoro. Oire ra vuri pitupituro vatavata iraopata varapa reasipaoro. ²⁰vPauto-a raga vigei vaaro gavaure tou vituaro. Ira raga Seten-ia putesa aueparoveira, oiso ra rera tovopareve vo visii kokotoaro reoroaro. Ovoiei.

Jisas Krai raga visii vatereve rirovira rutu vova rera vaaro-ia tauva, vo osa visii varaaro-ia rugurugooara toupaveve.

Oearovu Vearo Voki Puraaeapa Voeaore Rom-ia Tou Irara

²¹wTimoti ira visiire vearo voki puraparevoi. Ira ragai tapo vokapaoro kovopareveira. Ora voeao tapo Lusias vase, ora Jeson, ora Sosipata Jiu iava voea vo uvava raga.

²²Oire ora ragai-a vao Tetias ragoa tapo visii iare vearo voki purapaavo, uvare kataitoa raga Turaro oavi vigei reraaro. Ragoa Pol vo reoreoro riga-toavo visii vo pasio sovara-ia.

²³Oire uva ragai-a vao-ia Pol ragoa vo tupaavo Gaias vo kepaaro-ia. Uva rera tapo visii iare vearo voki puraparevoi. Ira vo kepaaro-ia ora gurupaaveira lo-

tupa irara voa lotupasa. Ora vaitereo Erastas vaio ro ira gavman vo moniaro tokipareveira vo urui-ia, ora ro Kwotas vigei araokotoaro. Aiterea rutu tapo visii iare vearo voki purapasivoi.

²⁴[Pautoa iare variripara visii, oiso ra rirovira visii tauvareve Turaro Jisas Krai aue-ia vereopa vovou. Ovoiei.]

Pol Vuurapa Vaisi Purareva Pautoa-ia

²⁵⁻²⁶Vigei rutu vuurapa vaisi purape vo Pauto vaisiaro kae piepaoro. Ro ira uvui iraoparoveira visii goru pie iraso, oiso ra Krai-ia raripata. Oiso osa purapapeira vo Vearo Siposipo-ia ora vo ragai vo reoro-ia tapo vao oa vateav-ora visii. Vao Vearo Siposipo oa vao iava tavitavipapeira oa rovoa rutu-ia vatauepa. Oire uva vo vokio-ia Pauto va roroiovira karekeparevora. Vo uvare va iava profet irara rigatoara pura rovoiva voari tuariri, ora vo uvare tapo Pauto voea siposipopa irara rutu arureva vorarore osararovu rutu iare va iava vao-ia siposiposa. Oa-a vao-ia oa vituaro iava uvuipavie ra goruvira rutu Krai oirao pie iraopape. Ora va tapo vosa Pauto vo vovouroaro rutu-ia vearovira utupaoro. ²⁷Vigei reraaro Pauto kataitoa raga. Ari viapau oiso irai epao, ira rera vo taraiaro-ia putepareveira vao-ia reia rutu. Ari ita, uvare Jisas Krai raga va-a vao vituaro oa iava Pautoa-ia vuurapa vaisi pura iraopapeira, vo rara rera vaisiaro kae piepape opesi asavira rutu. Ovoiei.

Eisivi raga, ra opesipe ragai vo reoro. Ragai-a vao, Pol.

1 KORIN

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva 56 o 57 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Ira va siporeva voeaopa lotupa irara oea Korin urui-ia oisoa toupave. Uva vo urui Korin urui riro urui rutu, ouruia-ia osasarovu rutu vuri pitupituro oisoa toupave. Oa iava vo pitupituro iava vuriara oisoa Pol akepaive. Eisi osa iava vara iava aviavi pievira rigatoreva voeao oirao pie vovou irara tauvapasa, oiso ra viapau vuria purapaive evo urui-ia tupaoro.

Oire uva goruvira Pol voea tavitavireva varao iava tokarasiara, ora kuvu irara tisa irara, ora otopa pitupituro iava, ora aioara varao oara tugoropai aio arapa, oiso ra viapau vuriara vai purapaive vara-ia evara. Uva varao tapo torevoko pitupituro oara iava rigatoreva oiso-ia, ora oupa pitupitu (1 Ko 7:1-40), ora komunion (1 Ko 11:20-34), oearovivupa siraopa vovou (1 Ko 13), ora lotu purapasa Tugoropato Uraurato varaaro vatevateara kovo piepaoro torevokovira (1 Ko 12:1-14:40).

Evo reo isivaaro iava oreorovu purareva vao iava osa oirara vorevira to-reaverea kopii tapi iava vo utupaua (1 Ko 15:1-58).

1. Vo pasio iava aviavi pie reoro, ora vearo vaisi purareva Pol, 1:1-19.
2. Lotupa irara ora roopa pieaepa oevu irapa irara vaisioro oiso-ia, Pol, ora Apolos, ora Pita, 1:10-4:21.
3. Otopa pitupitu oiso vaisireva Pol, Vuri pitupitu rutu. Ora oiso, teapi araokotoara iava gasiri kortua-ia vao oa purapaiveira voeao oirao pie asa irara, 5:1-7:40.

4. Kristen irara vo pitupituroaro iava vo osa oearovu tapo toupaveira voeao oirao pie asa irara, 8:1-11:1.
5. Lotupa pitupitu iava oa-ia uvuipaai oirara ra Pauto roru piepaive, 11:2-14:40.
6. Torearo iava Jisas eisi raga osa to-reaverea oirao pie vovou irara vo Jisas, 15:1-58.
7. Sirao vate puraiva voeaopa Kristen irara vo Judia Distrik-ia, 16:1-4.
8. Pol vo ovoiopa reoro purareva ora tapo vearo vokireva, 16:5-24.

1 ^xRagai-a vao Pol Jisas Krai reraaro aposelto. Ragoa roporeva rera vo kovoaro kaesa Pauto ora rera raga vo ruipaaro sirova utuoro. Oa iava vegei vao vo pasio rigatopavevoi ora ro-ia Sostenis vigei araokotoaaro. ^{2y}Uva vo pasio vao-ia visii pa lotupa irara visii goa Korin urui-ia toupaveira. Visii vao visii goa roporeva Pauto ora rera iare, oiso ra oiso rutu toupata, Rera voeaaro rutu torevoko vovou irara. Visii goa Krai Jisas tapo ora tavositaepa ora voeoro rutu tapo uvarovuva, oearoa ro Turaro vigei rutu Turaroaro Jisas Krai vaisipaiveira variriara purapaoro. ³Uva Pauto Aite arepaavoitaiterei ora Turaro Jisas Krai, oisore ra visii vatesi tauva ora gavaure vovou.

Pol Vearo Vaisi Purareva Pautoa-ia

⁴Vokiara rutu-ia vearo vaisi purapaaveira Pautoa-ia visii-ia rugorugooaoro, uvare vereopa vovou rutu purapaveira visii tauvapaoro Krai Jisas vo goruaro iavirava. ^{5z}Ari ita, vo osa Krai tapo ora tavosivira toupatavoiva, visii-ia veaopara rutu karekeepa oiso osa varao, veaopara rugorugoooro ora varao tapo oiraopa reoro rutu kareke piepasa. ⁶Uva oisi-ia eisi osa iava visii vo touaro oisi eisi

oirao piepaiveira rutu vo reo vao-ia Kraís iava oa vateavora visiipa. ^{7a}Oa iava viapau oiso oaravu avu vaipa viraakoara vai apotavira toupataveira, vo osa tuevira toupata rore vigei reraaro Turaro Jisas Kraís, vao iava osa vorevira voreroverea vo rasio iare. ⁸Oiraopavira rutu ira visii vo vovouroaro goru pieparevere taru vo ruture rekasisa Ovoioapa Voki-ia vaore, vo osa vo voki-ia eva Jisas Kraís vo vokiario Pauto visii kekeoro visiire oiso puraroverea, “Roroio vovou irara raga visii. Visiigoa-ia viapau vuriara vai.” ^{9b}Ari ita, viapau oiso Pauto tavarioa vai epao Oa iava uvuipaviei rutu ra Pautoa-ia rari iraopavio rera oirao piepaoro. Ro ira visiire keeroepa, oisore ra ora tavosita rutu Oviitoava Jisas Kraís vigei reraaro Turaro.

Lotupa Irara Ora Roopa Pieaepa

^{10c}Goruvira rutu oiso visii tavipaavoi Jisas Kraís vaisiario goruaro-ia ro vigei reraaro Turaro oiso, Araoko irara oaa, katai vovou rutu purata vo osa ora reoreopata. Oa iava viapau uvuipatai ra ora roopa piepata. Eisi osa va iava vao visii tavipaavoi oisore ra tavosi visivi rutu toupata katai rugorugoo raga purapaoro, ora katai kovo raga purapaoro. ¹¹Aue iava uvare oreorovu uvavora voea ruvara iava Klowi voeaaro. Oea oiso aviavi pievira ragai taviivora, uvare rirovira rutu kaureo iraopataveira visii vao araoko irara oaa. ¹²Uva vo reo eva topa piepaavoi oiso reopaoro visii vaaro vuria. Vao iava osa totoevira roopavira oiso purapataveira, “Ragai Pol vo siposipoaro sirova utuparai.” Ovusa oearovu visii iava oiso purapaave, “Uva eakepa? Ari ragai Apolos vo siposipoaro sirova utuparai.” Ovusa

oearovu oiso purapaave visii raga iava, “Ari ragai Pita vo siposipoaro sirova utuparai.” Vo osa oearovu goruvira oiso purapaave, “Ari ragai Kraís vo siposipoaro sirova utuparai.” ¹³Oire uva oisi-a eisi osa piepaoro visii raga Kraís roopa piepataveira, oisore ra oearovu rutu roopavira rera-ia pitupaive. Uva visii akepaavoi oiso, E apeisi-a? Pol kotoiva evao parikou-ia oiso ra visiipa kopiio? Uva apeisi-a? Baptaisa outavora rera vaisiario-ia Pol, eke? ¹⁴Oire uva Pautoa-ia vearo vaisi purapaavoi vao iava, uvare viapau oiso visii iava iraipa baptaisa vai vateavora. Ari vaitereo ragapa-ia Krispas vaio ora Gaias. ¹⁵Eva-a oa vituaro iava viapau irai uvuiparoi ra oiso puraparo ragaire, “Pol igeipa baptaisa vatereva, oisore ra rera vo siposipoaro raga sirova utupaio.” ¹⁶Aika! Ora rugoo pierai iravure oirato Stefanas ora rera voeaaro. Ari ita, osa vai-a ovauparai vai pasi vo oearoi vai tapore voearo oearoa vaipa baptaisa vateava, eke viapau pasi. ^{17d}Viapau oiso Kraís ragai arureva baptaisa vatesa. Viapau. Easi eera ragai arureva Veoro Siposipo iava siposiposa. Oa-a vao oa iava viapau vo taraio iava vo rasio-ia oisoa siposipopaa. Viapau. Vaopa teapi Kraís vo kopiario vo evao parikou-ia akukuvira raga tou ragapaive.

Krais-a Pauto Vaaro Gorua Ora Taraia

^{18e}Ari ita, vo siposipo Kraís vaaro iava kopiia vo evao parikou-ia, oa voeaio-ia oiso rutu toupaveira keevaita reo raga, oea oiso vore avapaave Opesi Ovoipa Urui iare. Vo osa vo siposipo-a eva, Pauto vo goruaro iava vigeipa vao vigoa oriruvira rutu toupapeira vo rera vaaro sovara-ia gorua. ¹⁹Vo Tugoropa Vuku-ia oa oiso purapapeira,

^a1:7 Fl 3:20; Ta 2:13 ^b1:9 Ais 49:7; 1 Jo 1:3 ^c1:10 2 Ko 13:11; Ro 12:16

^d1:17 Jo 4:2; Ap 10:48 ^e1:18 Ap 17:18; 1 Ko 15:2; Ro 1:16

‘Ragai vao taraia opesi pieaverea voeao iava riro tarai irara. Ora voea iava oiso roroio rugooro vavagisi pieaverea taru voeao oea orugorugoorovu rutu oupaiveira vo rasio raga iava.’

²⁰ Oire apeisi ragavira voea-ia evoea riro tarai irara eisi toupai? Ari apeisi voeaopa oea taraiare taraapaiveira? Ora voeao oea oearovu rutu-ia putepaive oreorovu-ia reoreopaoro? Oiraopavira rutu uvare Pauto vo taraiaro-a gorua rutu oa karekereva Oa iava vo taraio vo rasio iava akukupapaepa. ²¹ Uva oisi-a eisi osa ragavira iava viapau uvuipaviei ra Pautoa-ia roroiovira taraipavio ora vigei vo rugooaro raga iava. Eake iava? Uvare oisire vigei oisi piereva ora rera vo rugooaro sirova. Ari ita, Pauto voeao oupareveira ora rera iare oea rera oirao piepaive igei vo siposiporoaro uvupaoro. Vo siposiporo oarare oiso purapaaveira oearovu, “Keevaita reoro raga.” ²² Voeao Jiu oea oiso ruipapaaveira ra ravo-toara kekepaivora, oirao piepaive. Ora oearovu voeao iava Grik oea tapo oiso ruipapaaveira ra riro tarairo vai rutu ourovopaivora, oirao piepaive rutu. ²³ Vo osa vigei-a vao vigoa vo siposipo raga iava ora tavitavipavioveira Krai vaaro iava kopii vo evao parikou-ia. Osi-posipoa vao Jiu vo vovouaro vuri pieiraopaiveira, oa iava vo siposipopa reasi-paiveira. Ora voeao Grik oea vare oiso purapaaveira, “Keevaita reo raga.” ²⁴ Ari ita, oiraopavira rutu vo siposipo vituaro-a rera ro Krai. Ira Pauto vo goruaro rutu karekepareveira. Ora oiso tapo vo uvare oiso toupaveira, Eva riroa rutu taraia Pauto vaaro. Oiraopavira rutu uvare vo reo-a eva oa rutu vituaro-a rera ro-ia Krai voeapa voeao oearo Pauto oiso puraroepa, “Ragai voeaaro,” voea ousa vorevira ora rera iare, voeao raga iava

ita voea Jiu ora oevu Grik ratau tou irara. ²⁵ Ari ita, Pauto vo siposipoaro oare oearovu oiso purapaaveira, “Keevaita reo raga.” Uva va-a vao oa oearovu rutu oirara vo tarairoaro-ia putepaiveira vo rasio iava voea. Ora oiso osa oiso purapaaveira, “Raverave reo Pauto vo reoaro.” Uva va-a eva goru reo Pauto vo reoaro oa oirara vo reoroaro-ia uvuipa-veira ra vara-ia putepaive vo reoro vo rasio iava.

²⁶ Araoko irara oaa, visii vo touoroare ora rugorugoo pie iraopata, vo osa Pauto oisoa vo keeraoro uvu asavira toupata. Eake iava? Uvare viapau riro tarai irara-a visii voari tuariri. Ora viapau oiso gorupa reoro pura irara visii. Ora viapau oiso turarovira oisoa toupata oirara osireiario-ia. ²⁷ Ari Pauto visii ora rerapa roporeva visii ouoro rera vo ruipaaro sirova utuoro vaore, oiso ra riro tarai irara-ia pute iraota. Ora oiso ra voeao-ia tapo pute iraota riro gorupa irara, oea visii raga ita vaisipaiveira, “Akukupapa irara.” Eake iava? Ari vaore oiso ra ora voea raga ora arii piepaave. ²⁸ Ari ita, vara-a evara oara oiso vaisipaiveira akukupapara, Pauto oara roporeva vaore, oiso ra vara iavirava oaravu opesi pie ovoireve varao oara rei piepaiveira ora voea vo rugorugooaro raga iava varao vo rasio iava. ²⁹ Eva-a oa vituaro oiso toupai, Viapau irai uvuiparoi ra irai raga vo Pauto osireiario-ia ora vaisiario rei piepareve oiso purapaaro, “Ragai vo taraiaro raga vao oa uvuipai.” ³⁰ Viapau oiso uvuiparoi. Uvare Pautoa raga-a kataito ira visii rutu Krai Jisas tapo tavosireva. Ora vo uvare rera raga-a Pauto ira Krai oiso piereva ra rera iavirava vigei vo tarairoaro uvuipe rutu. Osa iava eisi uvuiparoi ra vigeire oiso puraparo, “Visii tore-voko vovou irara.” Oa iava uvuipaviei

ra oiso rutu toupape, Vigei-a Pauto voeaaro rutu. Oa iava ora rera iare vigei ourevereera rara. ³¹iOire uva oisi-a eisi osa toupaveira oiraopavira rutu oa iava Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Vosa irai oiso ruipaparo ra ora irai raga ora vaisiara rei piepareve, ra viapau oisi uvuipape Ari vosa Turaro Krai raga vaisiara rei piepareve, oa raga-a eva oapa oisi torevokopai rutu eisi.'

Pol Evaio Parikou Iava Siposiporeva

2 Araoko irara oaa, vo osa rovoaira rutu visii tarai pie rovoava Pauto vo reoaro-ia, uva viapau oiso voa vavagisi reoro vai-ia taraivira rutu visii tarai pieava. ^{2j}Viapau. Ari ragai vo vovouaro raga iava-a vao oiso ra ovovourovu rutu veepoa. Oisore ra Jisas Krai iava poteravira tavitavira, ora rera vo kopiario vituaro iava tapo vo evao parikou-ia. ³Vo osa raveraveraepa visii tapo tupaoro uriripaoro, ⁴oa iava viapau oiso vearovira rutu visii siposipoava tarai pievira rutu. Viapau. Ari Pauto reraaro raga Tugoropato Uraurato ira goruvira ragai vo reoaro goru pierava rutu va oirao pievira rutu karekeoro vao iavirava rera vo varivariaro. ^{5k}Uva va-a eva visii vo vovouaro oiraopa vovou rutu vituaro, uvare viapau oiso oirara ruvara iava vo tarai iava-a voeao vo rasio iava. Viapau. Ari Pauto ruvara iava vo variari iava-a vao.

Tugoropato Uraurato Pauto Reraaro Vigei Vatepareveira Taraia

⁶Oiraopavira rutu oiso osa oisoa riroa vatepaa taraia voeaopa oirao pie vovou irara, oea oisoa uvuipaave ra riroa rutu oupaive taraia. Uva viapau oiso vo rasio iava vo taraia. Ora tapo viapau

oiso voeao ruvara iava turaro irara oea reipaaveira vo rasio-ia. Otaraiva ope-siaverea ora gorua. ⁷Viapau Easi Pauto vo taraiaro-a vao oa oisoa kosi piepaa. Vo taraio oa oisoa vatauvira toupave oirara vo rugooroaro asavira. Vo taraio oa reesireva Pauto voari tuariri rovoa-ia, vo osa viapau orekerovu avu vai touva vaore oiso ra va iavirava rorupape rera tapo tupaoro ivoverivira. ⁸Ari ita, viapau rutu oiso irai ei turarotoa vai ira vo tarai-ia eva tarai rovoroepe. Vosa oisi va-ia taraiari, oire ra va iava viapau oiso Turaro tapave vo evao parikou-ia, ro ira-a keraria vituaro. ^{9l}Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Vao oa viapau irai kekepareve, ora vao oa viapau irai uvupareve, ora vao oare viapau irai rugorogoparo, uva va-a eva oa oiraopavira rutu karekeperea. Pauto oa ravaareva voeaopa oea rerapa siraopaave.'

^{10m}Oiraopavira rutu va iava vao oa oisoa vatauvira rutu toupave Pauto oa poeravira karekereva rera reraaro iavirava Tugoropato Uraurato. Uvare Tugoropato Uraurato ira Pauto vo taraiario-ia taraiaroveira, vao oa kae pievira rutu toupaveira ora roko pievira rutu toupaveira. Oa-a eva oa iava rera raga uvuiparoi ra vigeipa vo tarai topa piepareve. Vo taraia oa sirova utuoro ora rera iare raiva purareva vigeipa.

¹¹ⁿAri ita, oirato reraaro uraurato ira orekerovu rutu-ia taraiaroveira varao oara oirato sopaaro-ia toupaveira. Oiso osa Pauto reraaro Tugoropato Uraurato ira orekerovu rutu-ia taraiaroveira varao Pauto vo taraiaro iava vara. ¹²Vo vovouo vo rasio iava oa-ia viapau uvuipaviei ra va-ia pitupape taraia oupasa. Viapau. Ari Tugoropatoa raga Uraurato ro Pauto ruvara iava ira ouepa.

¹1:31 Jer 9:23-24; 2 Ko 10:17 ^j2:2 Ga 6:14; 1 Ko 1:23 ^k2:5 2 Ko 4:7, 6:7
^l2:9 Ais 64:4, 65:17 ^m2:10 Mt 16:17; Ef 3:3, 5 ⁿ2:11 Pro 20:27; Jer 17:9

Eake iava? Uvare Pautoa raga rera arureva vigeipa varao iava vigei avi-avi piepasa Pauto vo tauvaroaro vigeipa, vigoa Pautoa-pa siraopavioveira. ¹³Uva oisi-a eisi osa ragavira iava igei viapau oearovupa siposipopaveira vo reoro iava oara oupaiveira voeao ruvara iava riro tarai irara vo rasio iava. Viapau. Ari oiso ragavira iava-a, uvare Tugoropato Uraurato igeipa reoreora vatepareveira varao oara iava uvuipaiei ra aviavi pievira oiraopara rutu iava siposipopai, varao Pauto varaaro voeao oea uvuipaai ra vara oupaive, vo osa Tugoropato Uraurato voea sopaura-ia toupaveve voa voea tauvapaoro.

¹⁴Ari ro ira viapau sopaaro-ia Tugoropato Uraurato toupaveve, ira-a eera viapau oiso uvuiparoi ra vo tauva oureve vao Tugoropato Uraurato vaaro. Vao iava rara viapau rera iava rugorugooara viapau aviavipape va iavirava. Oa vituaro iava oiso piepaiveira voeao-ia akukupapa irara. Eake iava? Uvare viapau oiso va kerisipaiveira vao Tugoropato Uraurato vo kovoaro. ¹⁵Ari ita, vo osa ro ira iava sopaua-ia toupaveve Tugoropato Uraurato, ira uvuiparoi ra vearovira rutu orekerovua taraipaoro vara kerikerisipareve oiso, "Vearo-a vao-ia, ari vuri-a vao-ia." Ari rera-a eera ira-ia viapau irai uvuiparoi rera vo vovouaro rovirieireve. Eake iava? Vo rara eera ira-ia viapau Pauto vovouaro toupaveve, viapau uvuipa ra rera rovirieipareve ro ira-ia Tugoropato Uraurato toupaveveira. ¹⁶Eva-a oa vituaro iava Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Iroutoa vaiei ira aviavipa vao-ia Turaro vo taraiaro? Ora oiso iroutoa vaiei ro ira uvuiparoi ra Turaro tarai piereve?' Vigei raga ita vao-ia

vigoa vo rugorugooaro-ia Krai vo rugooaro toupaveira. Evo rugoo iavirava uvuipaviei ra orekerovu rutu kerikerisipape vara vearovira rovirieipaoro.

Lotupa Irara-a Pautoa-pa Kovopa Irara

3 ^POiraopavira rutu araoko irara oaa. Vo osa voari tuariri visii tapo oisoa toupaa, uva oisoa viapau visii tapo ora reopara oiso osa oearovu tapo ora reopaveira voeao oea-ia Tugoropato Uraurato toupaveveira. Ari ita, oisoa visii tapo ora reopara veu visivi raga oiso rutu osa vo kakaero veu kakaero. Uvare eisi tupaoro Krai sirova utupaoro viapau rutu oisoa uvuipata vearovira roroio pievira taraipasa vo reo-ia vao Pautoa iava. ²^qUva oisoa visii vatepaa gorotua aioa, vao oa-ia viapau sopea vai, uvare viapau oiso rirovira rirotaepa, oiso ra va iava varao goru aiore aiopata. Uva oiraopavira rutu-a uvare touvira rutu visii epao veu visivi raga. Oa iava viapau uvuipatai ra goru aio vai aiota. ³Eake iava? Uvare oisoa touvira rutu vo vovouro purapata vo rasio iava vara. Vao-ia osa oearovu varaaro orekerovu riiriipaveira. Ora vo vovouro purapataveira kaureo vovouro. Oara-a evara oara-ia vo vovouro varao kareke piepataveira vo rasio iava. Oiraopavira rutu uvare oira turiro raga vo vovouroaro-a varao oara pura vasipataveira. ⁴Vosa irai visii iava oiso puraparo, "Pol sirova utuparai." Osa irai oiso puraro, "Ari Apolos sirova utuparai." Oire uva apeisi-a? E vo rasio iava viapau vo pitupitu-a eva, eke? Iu.

⁵Aue iava uvare irouto-a rera ro-ia Apolos? Ora irouto-a ro Pol? E apeisi-a? Turarotoarei-a vegei? Viapau. Easi kovopatoarei raga vegei Pautoa-pa, ve-

^o2:14 1 Ko 1:18; Je 3:15 ^P3:1 1 Ko 2:15; Ro 7:14; Hi 5:13

^q3:2 Hi 5:12-13; 1 Pi 2:2

goa rutu oisoa tauvaa vatepave visii vo vovouaro oirao piea tore piepaoro. Ari ita, vigei rutu katakataivira vo kovo purapai oa vatepareveira vigeipa Turaro oisore ra va purape. ⁶Oiso-ia, takura pauraepa rasia-ia, vo osa Apolos oisoa vo kovo aruopareve vo kovo vioupaoro. Ovusa Pautoa raga-a ira vara evara kovaaor kae piereva rutu. ⁷Ari ro ira takura pauroepa, ora ro ira oisoa vo kovo aruopareve, uva evaiterei rutu akukuvira kovo ragasiva, vo osa Pautoa raga kataito ira vara riro pieoro rutu vo kovo aruopareve, oa iava vearovira kovaaepa. ⁸Uva iroutoa vaiei ora vaiterei raga iava irai ro ira oisoa ora vaiterei raga iava irai-ia putepareve. Viapau. Asi vaeavira rutu Pauto vaiterei vorirevereve oiso, Ro ira oisoa takura pauparo, ari ro ira oisoa vo kovo vioupareve. ⁹Eake iava? Uvare igei oisoa tavosi visivi rutu kovopai Pautoa-pa. Uva eake-a vao oa vituaro iava igei roo piesa auepatai? Ari ita, visii-a vao visiigoa oiso toupata osa rasia vao oa-ia aio kovo purapa piroveira vao Pauto vo rasiaro.

**Ro Kovopato Lotupa Irara
Tokipareveira Kasivarivira Oiso Osa
Kepa Paupato Kovopareve**

Uva oavu-a vao-ia ovoovoa uvare visii oiso toupataveira, visii-a Pauto vo kepaoro. ¹⁰Pauto oisoa ragai tauvareve vo osa kovopaa kasivarivira rutu, oiso osa ro kepa paupato ira kasivarivira kovopareve kepa pauparo. Oire uva torevokovira rutu tuutara tovo rovoava. Oa iava ro kepa paupato vara ivara-ia vo kepaoro purareva. Uva visii tapo ita oisi otuutarovu ivara-ia kepa paupataveira. Osa iava eisi uvuipatai ra ora vatatopopata vaopa, teapi vurivira vo kepa pautu. ¹¹Oa-a vao vituaro

oiso toupaveira uvare Pauto-a ro ira Jisas Kraiss reesireva oiso, Eera ira kukuuvu tuuta. Otuuta vo rikuaro iare via-pau uvuipai otuutavu raga ra tavarive. ¹²Uva oisi-a oiso osa iava oearovu goru tuutaro-ia kepa paupaaveira oiso-ia, sikoi tuuta-a vao-ia, ari atogo tuuta-a vao-ia, ari torea tuuta-a vao-ia. Vo osa oavu rivutepa tuutaro-ia kepa paupaaveira oiso osa varao-ia, kusiivio-a vao, ari revasioki tuuta-a vao-ia, ari kovuruko tuuta-a vao-ia. ¹³Oiraopavira rutu voea rutu vo kovoroaro taru viaevira karekeperea vo vokio-ia ovokia iava vo vuuta-ia vorevira karekerovereve Kraiss. Uvare vo vokio-a eva oa-ia eto kasiva pouro virovereve. Vo kasio eto kasi oa vo kepaoro vo goruaro oiraopavira rutu viaevira karekevereve. ¹⁴Vosa ro ira oisi oiso vo kepaoro paureve vo tuutaro-ia varao goru tuutaro, oire uva vo kepa-a eva oa viapau oiso rovaperea. Oire ra via-ia riroa rutu voria oureve rera ro ira vo kepaoro-a. ¹⁵Ari vosa vo kepaoro oa rutu rovaperea opesi ovoiooro, oire ra rera ro ira vo kepa paureve, ira iava vara rutu tapo kovoara opesi ovoiperea. Vo osa rera oiso toupareve osa ro ira vorevira kae pieva rera sitaoro tuitui kasi iava, vo osa rova rovaropaepe. Eva-a oa vituaro iava uvui iraopatai ra veoro kovo rutu purapata vo Pauto vo ruipaoro-ia veoro kovo purapasa.

**Visii Rutu Vao Oirara Visiigoa
Oiso Toupataveira Osa
Tugoropa Kepaoro Pauto**

¹⁶Uva viapau vai pasi taraipataveira ora visii-ia vearovira, uvare oiso toupata, Tugoropa Kepa Tempel Pauto vaoro? Vao oa-ia vokiara rutu-ia Tugoropato Uraurato toupaveira? ¹⁷Uva oisi-a oiso osa ragavira ro oirato

^r3:8 Sam 62:12 ^s3:11 Ais 28:6; Ef 2:20

^u3:14 1 Ko 4:5, 9:17 ^v3:15 Jop 23:10

^t3:13 1 Ko 4:5; 2 Te 1:7-10

^w3:16 1 Ko 6:19; 2 Ko 6:16

ira Pauto vo kepaaro Tugoropa Kepa vuri piepareve, ira raga ita opesi pie ovoireverea Pauto. Eake iava? Uvare Pauto vo kepaaro rutu-a Tugoropa Kepa. Uva visii raga ita eva oiso toupata osa kepa.

Viapau Rutu Uvuipaviei Ra Oiratoa Vai Vaisiario Kae Piepape

¹⁸xOpeita ora visii raga ora keakea ragapata oiso-ia, vosa irai visii iavapatoa vai ora iraire oiso rugorugoparo oei siituepaoro, Akoea, riro taraito-a ragai. Oire uva uvui iraoparoi ra rorukovira toupaveve vo oirara rutu osireiario-ia. Osa-a eisi osa iava uvuiparoi ra oiraopavira rutu oiso toupaveve, Taraitoa rutu vo Pautoa-ia. ¹⁹yVao vituaro iava oiso-ia vo osa ro ira reesipaive oirara oiso, Riro taraitoa rutu ro-ia, uva rera raga ita vaaruu vovouto vo Pauto vo reesiario-ia. Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira oisi voea iava eisi,

‘Voeao riro tarai irara Pauto oea eisi piepareveira oiso ra ora voea vo taraiario raga-ia utupaoro vo taraio vo rasio iava oa-ia ora piro piepaaveira.’

²⁰zAri oreovu tapo-a vao voa vo Tugoropa Vuku-ia oa oiso purapapeira, ‘Ro Turaro ira riro taraito vo rugoaro-ia taraiaroveira rutu, vo tarai rera-ia eveipaoro rutu. Oa iava oiso puraproveira, Akukua raga viapa.’

²¹Osa iava viapau irai visii iava uvuiparoveira oiso ra oiratoa vai raga vaisiario kae piepareve oiso purapaoro, ‘Ira-a ro-ia vearo tarai toupaveira.’ Vao iava uvare orekerovu rutu oara oisi toupaveira visii varaaro ²²oiso-ia, Pol-a ro-ia, ari Apolos-a ro, ari Pita ro-ia,

uva igei rutu-a vao visii voeaaro. Igoa oiso toupaveira, Visii tauvapa irara. Ora orekerovu rutu varao vo rasio iava, ora aue tootooa, ora kopiia, ora vo vuutaro oara varao vo vokio-ia, ora vo vutarori rutu voari utupaua. Oara rutu evara visii tauvapara. ²³aAri ita, oara rutu toupai, Visii tauvapara. Osa ragavira ita visii toupatavoi oiso, Kraiss voeaaro visii. Ovusa Kraiss oiso toupaveve, Pauto Oviitoaaro.

Turaro Raga Taraiparoveira Rera Voeaaro Kovopa Irara Rovirieipaoro

4^bUva visii vao uvui iraopatai ra igeire oiso rugoo iraopata, Igei-a Kraiss kovopa iraraaro. Uvare igei vo kovoaro-a vao oa oiso toupaveve, Pauto vo reoaro tokipa irara va kosi piepaoro vao vataua. ²Ari ita, oiso ragavira taraiaratai tapo, ro ira reesireve rera reraaro turaroto vaore, oiso ra rera varaaro orekerovu tokipaveve. Ra va iava goruvira rutu orekerovu rutu vearovira toki iraopaveve varao rera reraaro turaroto varaaro. ³⁻⁴cUva oisi-a eisi osa ragavira vigei Turaroaro ragai vo kovoaro rovirieireverea taru. Viapau oiso visii-ia rugorugoparai rutu oiso osa ragai vo kovoaro rovirieipataveira. Uvare oiso taraiarai visii-ia, Viapau uvuipatai ra oisi orovirieii purata visii vao ora irai. Ora ragai ita ragoa viapau uvuiparai ra ora ragai ragare oiso purapara, ‘Viapau vuria vaiei vo ragai-ia.’ Vao vituaro iava uvare Turaro vo rovirieiaro-a oa purareverea. ⁵dUva oisi ragavira ita viapau uvuipatai ra oearovu kovopa irara vo kovoroaro vagevagepavira rovirieipata. Uvare oiraopa rovirieie rutu epao touvira, oa karekeperea vo osa

^x3:18 Ais 5:21; 1 Ko 8:2 ^y3:19 Jop 5:13; 1 Ko 1:20 ^z3:20 Sam 94:11

^a3:23 1 Ko 15:23; 2 Ko 10:7 ^b4:1 2 Ko 6:4; 1 Ko 9:17 ^c4:3-4 Ro 2:13

^d4:5 Ro 2:1, 29

Turaro vorevira voreroverea. Oire uva vo vuuta-a eva oa-ia vo vovouro rutu vatauara poeravira karekereverea, oara oearovupa vataupaiveira sopaura oaive sovara-ia. Oa iava vara iavirava voea vo voriaro vatereverea Pauto, vo rara vearo kovo purapaive. Oa iava voea vaisiaro rei pierereverea. Ari vosa akaipa kovo, oire ra viapau oiso voea rei vaisi piereve.

Voeao Korin Vata Oea Ora Vaisiaro Kae Pie Iraopaiva

⁶Araoko irara oaa, vo reo purapaa ora vegei iava ora Apolos visii vo rugorugooaro aviavi pieoro. Uva vo ovoovoro-a varao-ia oara puraavo vaore, oiso ra vara iava vo reo rutu vituaro-ia taraita oa oiso purapai, “Visii uvui iraopatai ra vearo reo rutu sirova utupata.” Ari ita, uva viapau irai visii iava uvuiparoi ra iravu vaisiaro rei piepaoro iravu vaisiaro akaipa piepareve. ⁷Uva iroutoa vai rutu-a ro ira eisi visii piereva, oiso ra oearovu rutu vo tarairoaro-ia pute iraopata? E ora visii raga, eke? Viapau. Asi Pautoa raga ira visiipa orekerovu rutu vatereva. Uva apeisi-a? E uvuipatai ra visii raga vaisiaro oavisii rei piepata varao-ia vatevateara? Viapau rutu.

⁸eOiraopavira rutu vo vokio-ia orekerovu rutu toupai voi visii vo ruiparoaro uvui pievira rutu uvui piepaoro, uvare riroara rutu orekerovu rutuva toupataveira. Vo osa igei, viapau oisi. Uva oiso vovouparai ra oiraopavira rutu oisi turarovira toupata, ra ragai tapo oisi visii tapo toupaa turarovira. ⁹Oa iava oiso rugooperai, Pauto osa oiso igei aposel irara piereva oiso ra oearovu sirova utupaio igei vao-ia akukupapa irara. Oiso rutu osa voearo

oearovu oirara oearoa-ia upo reesiro toupaveira, oisore ra va-ia ora voea-ia ariia ouive oirara rutu osireiaro-ia ora purapurapa irara ensel. ¹⁰fOiraopavira rutu uvare oiso rutu toupaioveira, Kokoropa irara vo Krai vo kovoaro purapaoro, vo osa visii vai-a riro tarai irara rutu, eke? Ari igeivi-a raverave vovou irara rutu, ari visii-a riro goru irara rutu, raa? Vo uvare oearovu igei oiso vaisipaoro igei tovipaiveira, Akukupapa irara visii raga vaisiaro kae piepaoro. ¹¹Uva vaviopavira raga ogoepaiei, ora viapau uukoa vaiei igeipa ukaiosa. Ora varao tapo varoara igei varaaro karikaripara, ovusa oearovu igei ragipaiveira. Virivira raga uvarovu rutu vokapaioveira. ¹²gAri ita, igeivi kasivarivira rutu kovopaioveira ora igei vo vavaeroaro iava orekerovu voripasa ora igeipa. Vo ovusa oearovu igeivi takaupaive, ovusa voeare vearo vovoupaiveira. Ari ita, vosa oelai igei vuri pie ruipaave ra viapau oiso ra igei vo kovoaro kavuoro va arova raveraveio. ¹³Igei tovipaiveira ovusa voea vo reoroaro pukopai voeava kave visivi raga reoreopaoro. Oiraopavira rutu uvare igeivi oiso rutu toupaioveira osa kaie kouro, oiso rutu osa kaie tagatagaaro, varao oara viki ragapaiveira akukupavira.

Voeao Korin-pa Irara Uvui Iraopaai Ra Pol Vo Pitupituaro Vioe Iraopaive

¹⁴Oire uva vo reo-a vao-ia oa riga-toavoi visiipa uva viapau oiso visii arii piesa-a. Viapau. Ari visii taraisa-a, uvare oiso toupatavoi, Visii-a ita ragai voeaaro kakae vure. ¹⁵hRiro irara rutu epao oea visii tarai pieve Krai vo taraiaro iava. Ari viapau oiso riro irara vai rutu epao visii aite irara va-

^e4:8 Re 3:17-18 ^f4:10 1 Ko 1:18; Ap 17:18 ^g4:12 Ap 18:3; 1 Pi 3:9

^h4:15 1 Ko 1:30; Fm 10

iaro. Viapau. Ari ragai raga kataito. Vao iava uvare oisoa visii siposipopaa Vearo Siposipo iava vaore, oiso ra va iava Kraiis oirao piepata rutu. ¹⁶ⁱUva goruvira rutu visii tavi iraopaavoi, oiso ra ragai vo pitupituario vieo iraopata. ¹⁷Oa vituario iava Timoti arupaavoi rara visii iare. Eera ita iravu ragai oviitoaaro Kraiis vo kovoaro-ia. Ira viapau oiso raveraveparoveira ragai taupavaoro. Ira visii taupaparevere rara. Ra va iava ragai vo pitupituroarore rugoopata, opitupituroa purapaaveira Airepa Tootoo-ia toupavaoro vao oa ragaipa vatepareveira Kraiis. Vo pitupituro rutu oara iava lotupa irara rutu siposipopavaoro vokapaaveira voraro rutu.

¹⁸Ari ita, oearovu ora visii raga iava voea vaisiario rei piepaiveira keapaoro oiso, Viapau vorevira Pol igei iare uriorovere. ¹⁹Ari vosa Turaro oiso puraro, “Vearopai,” oa iava uvuiparai ra rera vo ruipaaro sirova uriora visii iare tou visivi rara. Ra voa visii tapo toupavaoro voea siituepaa oea vaisiario rei piepaiveira. Ra va iava ora ragaipa oiraopavira rutu taraira vo kovo-ia eva oisi oiso, E vearoa-a, eke kiuvua raga vao voea vo kovoaro iava. ^{20j}Aue iava uvare Pauto vo Saraaro viapau oiso reo turi vai raga karekepaiveira. Viapau. Ari rera vo Saraaro riroa rutu gorua kareke piepaiveira. ²¹Oire uva aa vao vaio-a oapa ruipapatai, ragi rao vaiva pasi urioravere visii torevokosa? Eke vereopa vovouva urioravere visiipa siraooro? Oire ora torevokota. Osa iava vearo vovou ragava urioravere visii iare.

**Vao Iava Ora Oupa Vo Pitupituario
Vuri Piepaive Vo Korin-ia**

5^kTavitaviara visii iava ragai iare karepirao. Vao iava osa oearovu visii

iava otopa pitupitu purapaiveira. Uva vara-a evara vuri pitupituro rutu oara opitupiturovu rutu-ia putepaiveira vo vuriro oara purapaiveira voea oirao pievovou asa irara. Oiraopavira rutu uvare va-a eva vuri pitupitu rutu, osa ro iravu oirato visii iava ira aiteto vatuaavaoro oureva. ^{2l}Oire vosa rera vaaro-ia vuri vovou taraipata, ra apeisi ragavira iava ora visii raga ora vaisiario kae piepata, raa? Vearopai vosa vuria vo tavakaarova toupavaoro rera verata ora visii iava rera eera koopato. ³Uva ragai vo rugorugooaro raga-ia rera rovirieiaavora eera oirato ira vuri vovouro rutu purapareveira vo rovirieio-ia vigei reraaro Turaro vaisiario sovava-ia Jisas Kraiis. Ari ita, visiipa tauaivira rutu tupaavoi vo osa ragai iava sopaua visii-ia tupaavoi. ⁴Osa-a eisi osa ragavira iava vigei rutu uvuipaviei ra katai vovou rutu sirova ora takuvupavio. Oa iava uvuipaviei ra rera ro ira-ia vuri vovou tupaaveira ra ro verape vo goruo iavirava vigei reraaro Turaro Jisas Kraiis vaaro. ^{5m}Ra oisi pieoro rera tovope Seten vavaeoro-ia. Oire voa rera iava varaua vo ruipaaro opesipe. Oiso ra va iava ora rera vaaro vuria eveireve soporeoro. Osa iava pasi uvuiparoi Turaro ra rera iava uraurato oureva rera orirusa vo vuuta vo vokiario-ia Turaro vaaro.

**Korin Lotu Uvuipai Ra
Iraiva Veraiva Vurito**

⁶ⁿViapau oiso torevokopai, ra ora visii raga vaisiario kae piepaoro vagupata. Vao ovoovo reo oiso purapai, “Gareavi raga yis uvuipai ra plaua rutu kae pieveva rutu.” ^{7o}Oire uva va-a eva vagu vovou oa oisi eisi tupaaveira oiso osa yis. Oa-ia eva yis uvui iraopatai ra va verata. Ra va iava oiso rutu touta osa

ⁱ4:16 Fl 3:17; 1 Te 1:6; 2 Te 3:9 ^j4:20 1 Te 1:5 ^k5:1 Lev 18:8; Diu 22:30

^l5:2 1 Ko 4:18; 2 Ko 7:7 ^m5:5 1 Ti 1:20 ⁿ5:6 Je 4:16; Ga 5:9 ^o5:7 1 Pi 1:19

airepa plaua vearoa vao oa-ia viapau yisa vai toupai. Ari visii-ia taraiparai oiso-ia, Vearo vovou irara-a visii. Oire uva vo ovoovo vao-ia purapaavoi va iava vao yis, uvare Tagausapa Vurei Pasovaei oa vatatopoei. Uvare Krais-a ro ira oiso tourevoi osa oavu sipsip kakae ro ira-ia koruoua pura piropa, oiso ra Krais iavirava uvuipaviei ra oiso toupape, Roroio vovou irara vigei. ⁸Osa iava uvuipaviei ra Pasova purape rorupaoro rutu. Ari viapau oiso vao-ia bret vo vurei purape oa-ia tuariripava toupaeve yis o iria vao reesipaevoi kaureo vovou ora vao vagu vovou. Viapau. Uva vao-ia uvuipaviei ra va purape bretea oa-ia viapau yisa vai toupaeve. Obrete-a eva oa oiso toupai, Sisigarueua rutu sopaua ora oiraopa.

⁹Voari tuaririvi uva visiipa oavu pasia rigatoava vao oa-ia oiso ragai visii taviava, “Opeita voearo tapo ora takuvupata oearoa vuri vovouro pura-paiveira varao otopa pitupituro.” ¹⁰Uva vo rigatoa-a eva ragai vaaro viapau oiso evoea otopa irara vaisiava va-ia voeao oea viapau oirao piepaive. Uvare voea raga ita opitupiturovu rutu vuriana purapaiveira oiso vara, otopa-a vao-ia, ari iiruko vovou-a vao-ia, ora kavirupa vovou, ora vuurapa vovou-a vao-ia kuuvu irarapa pau irara oa purapaiveira. Vosa voeare visii taviavori oiso, “Voea vatavatapata,” ra ovure oisi avapata voea vatavatapaoro? Uvai ragare vo rasio iava? ¹¹^PViapau. Ari ragai vo pasia vituaro rutu oiso toupavoi, Opeita ro tapo ora takuvupata ira visii tavipareve ora rera iava oiso, “Ragai-a visii araokotoaaro vo Jisas vaisiario sovara-ia.” Vo osa touvira otopa pitupitu purapareveira ora vao iirukopa. Ora vao osa kuuvuvira vuurapa vaisi purapareveira kuuvu irarapa pau irara.

Ora oiso tapo osa oearovu tovipareveira. Ora spakparoveira kokoropaoro. Ora orekerovu ratarataapa vovouro pura-pareveira. Uva ita, opeita rera tapo paupaoro aiopata. ¹²⁻¹³^QOiraopavira viapau oiso ragai vaaro-a vo voeao rovirieipasa oea lotupa irarapa ratauvira toupave oirao pie asa irara. Viapau. Ari auearo-a raga Pauto ira voea rovirieirevere. Uva visii oiso akepaavoi, “E visii auearo-a lotupa irara vo pitupituroaro rovirieipasa? Iu. Uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapai, ‘Ro ira-ia vuri vovou toupave, uva uvui iraopatai ra rera verata ora visii iava.’”

Lotupatoa Rutu Ira Viapau Uvuiparoi Ra Rera Araokotoaaro Iava Gasireve

6^rAri ovurivu-a vao-ia oa visii-ia toupaveira, uvare ora visii iava oearovivu iava gasipataveira vore gavman. Oa iava voeao ruvara-ia voea tovopataveira oea viapau Jisas oirao piepaiveira. Uva viapau oiso torevokopai eisi. Uvare eakere vo vuriro voea varaaro viapau opesi piepataveira vara-ia ora reopaoro, uvare visii raga ita Pauto voeaaro. ²^SE viapau taraipataveira uvare voeao Pauto voeaaro oea vo rasio rutupa reipaaverea rutu vo orekerovu rutu rovirieipaoro? Uva visii raga ita Pauto voeaaro visiigoa eisi pietaverea vo rasio-ia voari utupaua. Oire uva apeisi-a? E viapau uvuipatai vo vokio-ia ra gareparavi rovirieipata vo ora visii vo taereroaro raga-ia, raa? ³Tarai iraopataveira vao iava osa enselpa irara vo vovouroaro rovirieipaperea rara vo voeapa reipaoro? Oire uva uvuipaviei ra oisi oiraopavira rutu vuri vovouro rovirieipape varao voeao varaaro vo rasio-ia vo vokio. ⁴Vosa

^P5:11 2 Te 3:6 ^Q5:12-13 Diu 13:5, 21:21 ^r6:1 Mt 18:17

^S6:2 Dan 7:22; Mt 19:28

oavu vuria visii-ia pou piro, uva apeisi-a? E uvuipatai ra voeao oirao pie vovou asa irara tavita, ra visii tauvaive opitupiturovu rovirieipasa, raa? ⁵Ae, viapau! Easi eisi vuripai. Uvui iraoatai iravure taraata ora visii raga iava riro taraito eera, ira uvuiparoi ra visii varaaro rovirieireve vuri vovouo, oiso osa vao oa katai araorei rutu tokove vaitereo oirao pie vovouo. ⁶Oiraopavira rutu vao-ia vuria oiso-ia, vo osa iravu riro oirao pie vovouo iravu iava gasireve oirao pie vovouo, ra va iava ro vaiterei vo vuriaro rovirieireve oirao pie asa vovouo.

⁷Ari ita, visii-a eva visiigoa eisi piepataveira ora visii iava oearovivu iava gasipaoro. Uva oisi-a eisi osa piepaoro visii raga ora kove piepataveira. Eake iava? Vosa ro iravu oirao pie vovouo ira ora rera vaaro vuria rovoreve visii vuri pieoro, oa-a eva oa-ia uvuipatai ra rera eakata rerare oiso puraoro, “Oire rerape.” Osa eisi torevokopai. ⁸Uvare visii raga ita visiigoa oearovivu sirao pie ragapataveira voea varaaro ou ragapaoro. Iu, uvare ora visii voeaoro-a araoko irara oavisii oea eisi piepataveira.

⁹Oiraopavira vao-ia oiso taraipataveira, Voeao oea vuri vovouo purapaiveira oea viapau oiso koataverea Pauto vo Saraaro iare. Ra viapau oiso ora keakeapata uvare taraipatai oiso, Viapau oiso voeao koataaverea oea otopa vovouo purapaiveira, ora voeao oea tauopaaveira voeaopa kuuvu irara pau irara, ora voeao oearo oearovuva oirara otopaave ora riakora airoroa oriakorovuva otopaave, ¹⁰ora voeao kavirupa irara, ora voeao iiruko vovouo irara, ora voeao vokiara rutu-ia

spakpaaveira kokoropaoro, ora voeao oea oearovivu tovipaiveira. Oiraopavira rutu viapau irai voea iava koataroverea Pauto vo Saraaro iare. ¹¹Uva oearovu epao oea visii iava oisi vo pitupituro purapaivora voari rorovira. Vara-a evara isivaaro iava visii rutu iava sopaura oavisii sisigarueera rutu. Oa-a vao oa iava visii reesireva oiso, Visii ita Pauto voeaoro. Oa iava torevoko vovouvira rutu toupatavoi vo Pauto osireiario-ia ro raga vaisiario iavirava Turaro Jisas Kraiss, ora tapo vo kovo iavirava Tugoropato Uraurato vo kovoaro Pauto reraoro.

Uvuipaviei Ra Pauto Vaisiario Kae Piepape Vova Varaua Oavi-ia

¹²^vOearovu visii iava oirao pie vovouo irara oiso purapaaveira, “Uvuiparai ra opitupiturovu rutu purapaa.” O ita osa eisi oiraopai. Uva viapau oiso opitupiturovu rutu visii tauvapaiveira. Ari ita, ragai tapo uvuiparai ra oiso purapara, “Uvuiparai ra opitupiturovu purapaa.” Ari viapau uvuiparai ra ora ragai iava vasea. Uvare apeisi ragavira uvuiparai vovio utupaua ra oiso vo pitupituro eakasa? ¹³^wOearovu epao visii iava oea oiso puraaveira, “Aioa toupavoi vaore kovuto vuku piesa. Ora kovuto toupave aio oupasa.” Oiraopavira rutu. Ari ita, Pauto evara rutu aioara ora kovuara opesi piereverea. Vao ovoovo reo vearovira vigei soporepavoi oiso purapaoro, Oiratoa iava varaua vaore viapau oiso toupai, ra varaua vo ruipaario-ia vao-ia otopa pitupitu vukupape. Opitupitu vaaro viapau oiso ra akukuvira opesipe oiso osa aioa. Viapau. Ari varaua-a Turaro vo kovoaro purapaua. Vo osa rera-a Turaro ira vigei iava tootooara oavi vuku piepareveira vigei

tauvapaoro. ¹⁴xPauto ira Turaro iava varaua kopii tapi iava vovevira tore pierева. Oiso osa ragavira vigei tore piereverea voari utupaua vo goru raga iavirava eva rera vaaro.

¹⁵Ora visii iava varaura-ia taraipatai ourarora oiso rutu toupaveira, Jisas iava vavaeara, ora kokotoara, ora orekerovu rutu. Oire uva oisi-a eisi osa taraipaoro, E ragai uvuiparai ra Krai varauaaro iava ovarui oua pasi, ra va oiso piea ovaru vao otopa? Easi viapau rutu eisi torevokopai. ¹⁶yEsa pasi viapau taraipataveira oiso, Vosa iravu oirato iriavuva otopava ora tavosiro o-ia iria vuri pitupitu purapaveira, ra oisi iava kataiua varaua purasi ora vaierei-ia? Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapai ro-roiovira rutu, 'Oirato ora riakova aiterea uvuipasi ra kataiua varaua purasi ora vaierei-ia.' ¹⁷Ari ro ira Turaro-ia ora tavosiro rutu ro Turaro ira ro-roiovira toupaveira. Oire ra katai vovou purareve rera tapo oisi eisi tupaoro.

¹⁸Vao otopa pitupitu veripata vaopa, vosa irai oai vuri pitupitu vai purareve oearoi-ia, oa-ia eva viapau ora rera iava varaua vuri piereve. Ari vosa ro ira otopa pitupitu purareve, ira-a eera ira ora rera iava varauaaro vuri piervoi rutu. ¹⁹zE viapau vao-ia taraipataveira pasi oiso-ia, Visii iava varaura-a Tugoropa Kepa Tempel, Pauto vo kepaoro, vo uva toupaveira Tugoropato Uraurato ro ira vatereva Pauto visiipa. Oa-a eva vituaro iava visii-a Pauto voeaaro. Viapau oiso irai voeaaro-a visii. Ari ita, viapau oiso visii voeaaro-a visii, ra akukupavira ora visii vo ruiparoaro sirova utu ragapata. ²⁰Uvare Pautoa raga ira visii vorireva ora rera iare vo Oviito Krai revasiaro iavirava. Oa iava uvui irapatai ra ora visii iava vearovira

rutu varauraro oavisii rutu tokipata torevoko vovou raga purapaoro. Osa iava uvuipaa ra oearovu Pauto vaisiaro kae piepaive rara visii vo pitupituroaro siituepaoro.

Ora Oupa Pitupitu Iava

7 Vaviopavira visii vo akeroaro pukopaa varao oara sipotavora ragaipa pasia-ia. Oiso-ia rovopa vao-ia. Viapau oiso oavu avu vai vo osa viapau oirato riakova oueve. ²Ari vao raga uvare riovira rutu otopa pitupitu toupaveira visii vo uruiaro-ia. Eva-a oa vituaro uvuipa ra oirato ora rerapa torevokovira riakovaoro oueve. Ora riakova tapo uvuipaoi ra ora oirapa torevokovira oiratoaaro rutu oueve reo goru sirova utupaoro. ³aOire vii vatuaato viapau uvuipauei ra ora vii iava varaua oara vairupari vo vatuaava oarapa. Ora vii riakova viapau oiso uvuipauei ra ora vii iava varaua oara vairupari rerapa, vo osa vatuaato oara vii iava vouava uusi ruipaparo. ⁴Viapau oiso ra vatuaava reipao ora oira iava varaua tokipaoro. Viapau. Ari uvui irapaoi ra vatuaatoaaro vo ruipaparo sirova utupao. Osa raga ita toupai, viapau oiso ra uvuiparoi vatuaato ra ora rei pieparo. Viapau. Ari rera ita uvui iraparoi ra vatuaavaoro vo ruipaparo sirova utuparo. ⁵bOpeita ora vairupasi ora veipa. Ari ita, vearpai vo osa gare vuutavi ou rovopasi variripasa katai rugoo raga-ia. Uva vo vuuta-a eva oa isivaaro iava uvuipasiei ra ora veiva uusisi. Teapi Seten kokarapato vei-ia kokararo vuri pitupitu purasa, ra va-ia kovesi, uvare viapau uvuipatai ra goruvira va-ia vao otopa vovou ora airerei irapata, pasi. ⁶Vo reo-a eva ragai vaaro oa-ia visiire airereivira reoparai. Viapau oiso reo

^x6:14 Ro 6:5, 8, 8:11 ^y6:16 Jen 2:4; Mt 19:5 ^z6:19 Jo 2:21; Ro 14:7-8

^a7:3 1 Pi 3:7 ^b7:5 Eks 19:15; 1 Sml 21:4-5

goru vai purapaavoi visiire. ⁷Uvare ragai vo vovouaro oiso toupavoi, vo osa oirara rutu oisi raga oiso tupaive osa ragai. Ari ita, oiso taraiparai, Pauto katakataivira oirara rutu vatereva vatevateara vaore, oiso ra oiso piepaive iravu ora rera vo pitupituaru purapareve, ovusa iravu osivu raga ora rera vo pitupituaru purapareve rera raga vo vatevatearo iava.

⁸Oire oreovu-a vao-ia visiipa voeao oirara, ora voeao raroe irara ora vairo raroe riako, visiigoa viapau vatua irara vai ora viapau vatua riakoro vai oavisii. Vearo iraopai vosa oisi raga toupata osa ragai riako ou asavira. ⁹^cAri vosa viapau uvuipata oiso ra visii vo ruiparoaro rukupata, oa-a eva vituaro iava uvuipatai ra ora oupata. Oire vo osa ora oupavira tupaoro viapau oiso visii vuri piepaive orugoorovu avu vai vara varaura oaraiaro.

¹⁰^dUva vaviopavira voeao ora oupa irara taraipaavoi. Oa iava goruvira rutu oiso puraparai. Ari viapau oiso ragai vaaro-a reo goru. Ari Turaro raga oa-ia oiso puraparai, “O riakova viapau uvuipaori ra oira vatuatoaaro kavueve. ¹¹Ari vosa rera kavu ragaevu vatuato, ra va iava vorevira ita uvui iraopaori ra rera agiagieve, eke apeisi toueve, oira raga tou ragapave. Uvare viapau uvuipaori ita ra vorevira irai oueve. Osa tapo ita oiratoapa tupaori. Ira tapo ita viapau uvuipaori ra ora oupa pitupitu putereve vatuava vaiaro kavuoro.

¹²Oire oreovu-a vao-ia oearovupa visii iava. Viapau oiso Turaro vo reoaro-a. Ari ragai raga vo reoaro-a oa oiso purapai, Vosa irai oiratoa vai riro oirao pie vovouto riakova vai oueve, o iria viapau Jisas oirao piepave, oire uva oisi eisi viapau oirao piepaoro uvuipaori ra tovira tupaave rera ruvara-ia oira vo

ruipaaro sirova utupaoro. Oa-a eva vituaro iava viapau rutu uvuipaori vatuato oiso ra oira kavueve. ¹³Osa o riakova riro oirao pie vovouva irai oirato oueve, ro ira viapau Jisas oirao piepareve. Ra oiso puraro, “Vearopai osa raga tupaavearea.” Osa iava viapau rutu uvuipaori oiso ra rera kavueve. ¹⁴Eake iava? Uvare vatuato viapau oirao piea vai. Oire ra Pauto riakova raga vo vovouaro oirao piea sisiropaoro vaiereve vaoro ora oua reesipareve oiso, Vearoa torevokoa. Ari vosa riakova ita oisi oira oirao pie vovou asava, oire ra Pauto raga ita oirato vo vovouaro oirao piea sisiropaoro vaiereve vaoro ora oua reesipareve oiso purapaoro, “Vearoa torevokoa.” Vosa viapau Pauto oisi eisi puraroeri, oire ra va iava viapau oiso vearovira torevokovira ovii kakaero vai purapasi. Ari vo osa oisi raga eisi, vaiereve iava torevokovira ovii irara karekepaave vo Pauto osirearo-ia. ¹⁵Ari vosa rera ro ira viapau Jisas oirao piepareve ora rera vatuavaaro kavu ruipaparo o ira Jisas oirao piepave, uva oisi vearopai, ra oisi rerape. Oire uva oisi-a eisi osa sirovava viapau reo goru vaiei vao oa iava viapau uvuipaori ra vatuato vo vovouaro sirova utupao. Vao vituaro iava uvare Pauto ora rera voeao tavireva oiso, “Kave vovou raga purapata orekerovu rutu-ia.” ¹⁶^eAue iava uvare vosa kave vovou raga purapari vii riakova riro oirao pieva, oa iava pasi uvuipauei ra vii reraaro vatuato tauvari. Oire eva-a vai oa iava uvuipaori ra ora rera iava sopauaaro porereve Jisas oirao piesa. Ora vii tapo oirato oirao pie vovouto viigoa tapo uvuipauei ra oisi raga ita kave vovou purapari vatuava oara tauvapaoro. Oa iava uvuipaori ra oira iava sopauaaro pore piro, ra Jisas oirao pieve.

**Uvui Iraopaviei Ra Vo
Vovou-ia Toupape Pauto
Oa Rovu Piereva Vigeipa**

^{17f}Oire uva oavu-a vao oa-ia uvui iraopatai visii rutu ra oiso rutu toupata vo vuutao-ia osa vo vuutari oa-ia oisoa toupata oa-ia Pauto visii reesireva rera vo kovoaro purapasa. Ari ita, Turaro ira visiipa vatevateara vatereva, oisore ra vara kovo piepata. Uva va-a vao osa toupatavoi vo kovo eva purapaoro. Vo reo-a eva oa vatepaaveira voraro rutu lotupa irara voea siposipopaoro. ¹⁸Vosa irouto-a ro ira ora rera iava rakari vera rovro Jiu vo pitupituario sirova utuoro, ira-a eera porero viroi Pauto vo ruipaaro purasa. Oire ra teapi oiso vovoupara vo reesi tavariorereve. Ora vo osa irouto-a ro ira viapau vo reesiva toupaooro porero viro Pauto vo ruipaaro sirova utusa. Oa-a eva isivaaro iava viapau uvuiparoi ra ora rera-ia oresii purareve lotupa irara roru pie ragapasa. ¹⁹Eake iava? Uvare va eva rakari verapa pitupitu viapau oiso reipapeira. Viapau. Ari vao raga oa rei iraopai, Pauto vo ruipaaro sirova utupa. ²⁰Visii rutu uvui iraopatai ra oiso rutu toupata osa oisoa toupata vo uva ora visii iava sopaura oavisii poreoro Pauto vo ruipaaro sirova ututaera. ²¹Oiso-ia, E reitoa vaipa oisoa kovopata akukuvira vori ou asavira vo vokio-ia oa ora visii iava sopaura oavisii poretava Pautoa iare? Oire uva vearopai oiso ra oisi raga eisi toupata. Ari ita, vosa oraivavu avu vai toupave, ra oai iava uvuipatai ra torevokovira reito oavisii arova monipa kovo vai outa. Oire ra oai purata. ^{22g}Vosa eera ruvara-ia visii reraaro reito kovo raga-pata moni ou asavira, uva uvuipatai ra iravu ruvara-ia Turaro Jisas Krai vori outa, vo rara ora visii iava sopaura oav-

isii pore rovota. Ari ro ira ora rerapa kovopareve moni oupaoro, oire ra Krai-re oiso puraro, “Ragai reraaro-a Turaro.” ^{23h}Oiraopavira rutu vo uvare Pauto vigei vorireva rera Oviitoaaro-ia ora rera iare vigei ouoro. Osa iava viapau uvuipatai ra ora visii iava ora vasespata oearovupa oirara, oiso ra visii vo vovouaroore ora rei piepaave. Viapau. Uvare Krai raga ira vigeipa reipareveira. ²⁴Araoko irara oaa, visii rutu uvui iraopatai ra katakataivira Pautoa tapo ora tavosipaoro oiso rutu toupata osa oisoa toupata vo uva ora visii iava sopaura oavisii poreoro Pauto vo ruipaaro sirova ututaera.

**Voeao Iava Oirara Ora Rareo Riako
Oea Viapau Ora Oupaave**

²⁵Oire vo reo-a vao-ia visii vo akeroaro pukopasa voearo iava oearoa viapau riako oupaave. Viapau oiso oreoi iava ragai vo reo purapaavoi vo Turaro oreoiaro. Ari ora ragai raga vo rugooaro iava vo osa Turaro ragai soporepare ragai tavapaoro. Osa-a eisi osa iava uvuipatai ra ragai vo reoaro sirova utupata.

²⁶Taraiparai vao-ia riroa tavaka vigei rutupa oirao pie vovou irara oa rovoi. Uva vo tavakaore rugooapaoro oiso puraparai, Vearopai vosa irouto oirato oisi raga toupaveve, ra oisi raga vearopape rerapa. ²⁷Ari ro ira riakova oureve, ira viapau uvuiparoi ra oiso rugoooro ra oira kavureve. Ora vosa ro viovokoto, ira viapau uvuiparoi ra riakova vaire taraapareve vaore, oiso ra iriai oureve. ²⁸Ari ita, vosa rera ro viovokoto riako ouro, oire ra viapau oiso vuria vai purapareve. Viapau. Ari ita, ora o tavauruva iria iravu oirato oueve, oa iava viapau oiso vuria vai purapaveve. Uva ragai vo rugooaro-a vao-ia oa-ia oiso pu-

raparai, Vearopai rutu voeapa vosa vi-apau ora oupaave. Eake iava? Uvare oiso rugooperai, Vosa oisi raga eisi toupavora, uvuipaai ra otavakarovivu vatavatapaive varapa ora airereipaoro. Vaopa teapi vo tavakarovi evara takutakuvupaive vao iare riro tavaka oa epao vo vokio-ia vigei rutu vaoro.

²⁹Ragai vo rearo vituaro-a vao-ia oiso-ia. Araoko irara oaa, vuuta vao potekupai vigeipa vo rasio-ia. Eva-a oa sirova voeao oea ora oupaaveira uvui iraopaai ra oiso rutu toupave osa riako ou asa irara Pautoa-pa kovopaoro. ³⁰Ora voeao oea gaupaiveira, oea vo vokio oiso rutu tou iraopaivere osa voeao oea viapau tavaka vovouro vai oupaive ora siroara vai Pautoa-pa kovopaoro. Ora voeao tapo oea agesipaaveira, oea uvui iraopaai ra oiso toupave vo vokio-ia osa voeao oea viapau rorupaive Pautoa-pa kovopaoro. Ora voeao oea sara kovoro purapaaveira, oea uvui iraopaai ra oiso rugoopaave Pautoa-pa kovopaoro, Viapau oiso ora vigei ragapa moni oupavioveira. ³¹Ora voeao oea varao-ia kovopaiveira vo rasio iava vara oea uvui iraopaai ra oiso rutu toupave, Evoea oea viapau oiso goruvira rutu varao-ia pitupaiveira vo rasio iava vara. Vao vituaro iava uvare tutuu piepai vo rasiopa oiso ra ora tavariooro pisavira rutu ora karekepe.

³²^kVaopa reasiparai oiso, Teapi oru-gooroi visii pugu piepaive. Uvare oiso ruipaparai ra oiso rutu toupata osa ro ira viapau riakova vai oureve. Ira katai rugoo raga sirova utuparoi. Oire rera-a eera ira uvuiparoi ra Turaro vo kovoaro purapaveve. Eake iava? Uvare rirovira rutu oiso ruipaparoi ra Turaro roru piepareve rutu ora rera-ia. ³³Ari ro ira riako ouro, ira kovopaveve moni oupaoro vatuava roru piepasa. Oire uva

vo kovoro-a evara oara-ia ora pugu pieparoi. ³⁴^lUva oisi-a eisi osa piepaoro vo rugooreiva toupaveve oiso, Turaro-ia orugoovu, ari vatuava-ia orugoovu. Ari vosa tavauruva raga, oire ra rera raga Turaro vo kovoaro purapaveve. Eake iava? Uvare oira-a eira iria Turaro vo reesiaropa ruipapaai vao oa oiso toupai, Rera oiraoro rutu. Ari o oira oupava iria kepa tokirore rugorugoopaoveira ora ovii vure tapo ora orekerovu. Uvare oiso ruipapaoveira ra vatuato roru piepaveve.

³⁵Oreoa vao-ia oa purapaavoi visii varaaro oirao pie vovouro taupapaoro. Viapau oiso visiire korukoruparai vearo pitupituro-ia. Viapau. Ari ragai vaopa ruipaparai torevoko pitupitu rutu, oiso ra va purapata ora tovopaoro vo Turaropa kovopasa. Oa-ia viapau oiso oavu avu vai uvuipai ra visiire korupape rera vo kovoaro purapa arapa.

³⁶Oire vaviopavira vo reo vatepaavoi voeare oea ora ousapa reesirova toupavoi vore utupaua. Oire vosa vaiterei evaiterei oiso vo reesiva ora ousapa tupaoro oiso vovousi katai vovou raga sirova utuoro, Vearopai ra viapau ora ouve. Oire ra va iava oirato oiso ora rugoo piero, Ae asi viapau oiso vearo vovou-a vao-ia oa purapaavoi ragai raga oira vo ruipaarore korupaoro. Oire vosa evo rugoo sirova uturoera vovira, viapau oiso vuria vaipe vaiterei-ia vo rara ora oui. ³⁷Ari vosa irai ora irai raga oruipaiaro sirova utuoro oiso puraro, “Viapau uvuiparai ra riakoa vai oua.” Oire vosa uvuiparo rutu oiso ra ora rera iava varaua vo ruipaaro rutu-ia putereve vo ruipao oa riako ou ruipapape, oire eva-a oa iava viapau uvuiparoi ra iriai tavauruva vai oureve. Uva oisi-a eisi osa ragavira vearopai rerapa. ³⁸Vo reoro rutu isivaaro iava oiso puraparai,

Vosa ro oirato ira o tavauruva oureve iria-ia rera vaarova ora ousapa reesi toupavee, oire ra va-ia viapau vuria vaipe vaierei-ia. Ari ro ira viapau oiso riako vaiaro oupareve, ira oiraopavira rutu vearo vovou purapaveira.

^{39m}Ari vosa o riakova iria ora oira reraaro oueve, oire ra rera tapo toupavee vokiara rutu-ia. Viapau uvuipaori ra rera kavueve vo osa tootoovira raga toupavee. Ari vosa kopii rovoru, uva-a eva uva uvuipaori ra ora oira vo ruipaaro sirova utuoro iravu raga oueve ita. Ari vao raga oiso-ia osa iava viapau uvuipaori ra iravu oueve ro ira viapau Jisas oirao piepareveira. ⁴⁰Ari vosa oira ou asavira toupavee, oa iava uvuipaori ra oiraopavira rutu roruvira raga toupavee. Eisi osa ora ragai raga vo rugooaro toupai. Uvare oiso taraiparai, Pauto reraaro Tugoropato Uraurato osa tapo vo vovouaro toupaveira.

Varuere Kare Oisoa Tauopaive Tokarasi Irapa

8 Visii vo akearo pukopaavo varao iava aioara oara-ia koruoupaaveira tokarasi irarapa voea-ia vuurapa vaisi purapaoro. Vao iava uvare oiso purapataveira, “Igei orekerovu rutu-ia taraipaiei.” Ari ita, visii vo reoroaro oiraopai. Ari vao raga vo osa ro ira ora rera-ia rugoosaro oiso, Riro taraito-a ragai. Eera-a ira ora vaisiari rei pie ragapaveira. Ari vosa vereopa vovou rutu purapavee, oire ra ora rera vaaro vearo pitupitu goru piepareveira rutu. ²ⁿAri ro oirato ira oiso puraparo, “Iu osa taraiparai oiso, Ragai-ia taraia toupavoi.” Ira raga ita-a eera apotapa taraipara. ^{3o}Vo osa ro ira Pautoa-pa sirao iraparo, ira raga ita-a eera ira-ia taraipaveira Pauto. Oa iava rerare

oiso purapaveira, “Ragai reraaro-a ro-ia oirato.”

⁴Oire vigei vao-ia taraipaveira rutu ro iava tokarasi, Ira ovoovovira vaopa oiso toupaveira, oa viapau toupavee rera iavirava. Ora tapo vo osa oiso taraipaveira, Kataitoa raga toupaveira Pauto. Viapau iraiiei ita. Oire uva apeisi-a? Uvuipaviei ra voeapa koruoupa varuro aiopape, eke? Uva viapau. ⁵Ari ita, riro irara toupavoi voeao oea vaisipaveira oiso, Pau irara ora turaro irara voeao vova vo rasio-ia ora oiso vuvuiua-ia. ^{6p}Uva oiso veuropai, Viapau uvuipaviei ra voea-ia rugorugooara oavi tovopape, uvare vigei reraaro-a ro Oiraopatoa rutu Pauto Aite kataitoa raga. Ira orekerovu rutu puraveva. Ora vigei tapo puraveva ora rerapa, oisore ra rera vaisiari rei piepape tootoovira tupaoro. Ora tapo ro kataitoa raga Turaro vigei reraaro Jisas Krai. Ro ira iavirava Pauto orekerovu rutu puraveva. Ora vo osa rera vo goruaro iavirava tootoopaveira. Ira vigei rutu oiso piereva ra oiso toupape, Vigei-a rera voeaaro rutu.

⁷Oire uva apeisi-a vo aioro-ia varao oara vatepaveira voeapa evoea tokarasi irara? Ari ita, voari roovovira rutu uva oarovu visii iava oisoa aio vatepave voeopa tokarasi irara. Uva voea vo rugorugooaro tovovira karu uviro asavira toupaveira. Oa iava tovovira viapau ro-roioapaaveira Pautoa-ia taraiparo vo vokio. Vao vituaro iava vosa koruoupa aio vovovira aioive, uva va-a eva oa-ia oiso rugoopaaveira, Ora voea iava sopaura vuuvui piepaveira. Eake iava? Uvare viapau oiso goruvira rutu ora voea vo rugoosaro goru pie roovopaveira. ^{8q}Oiraopavira rutu viapau oiso uvuipaviei ra aio kavu-

^m7:39 Ro 7:2; 2 Ko 6:14

ⁿ8:2 1 Ko 3:18, 13:8-9, 12

^o8:3 Ga 4:9; Ro 8:29

^p8:6 Mal 2:10; Ro 11:36

^q8:8 Ro 14:17

paviera rutu, torevokovira oiso toupape vo Pauto osireiario-ia. Uva viapau oiso oavu avu vaiei vosa viapau vo aioro evara aiopape. Ora viapau oavu avu vai vo rara vara aiopape. ⁹Ari ora airerei iraopata vaopa, vosa eisi rugoopaoro ora visii vo ruiparoaro raga sirova utupata. Teapi visii vo vovouaro sirova utuoro oearoi koveave vuria-ia, voeao oea-ia raverave vovou oirao piea toupaiivoi.

¹⁰Vosa visii tapo irai toupape ro ira viapau vearovira ora rera vo rugoaro rovirieipareve, oire ra visii uvupa osa oiso purapata, “Vigei rutu-ia toupaiivoi taraia.” Oire va-a eva oa sirovava visii siituepareve ovusa aiopaoro paupata tokarasipa kepa-ia. Oire uva apeisi-a va-ia vao? Vosa rera tapo oisi aiota, ra va isivaaro iava oiso rugoaro vai pasi, Easi vuria vai-a vao oa puraavoi. ¹¹Uva oisi-a eisi osa piepaoro visii raga ita uvuipatai ra iravivu araokoto oavisii kove pieta ro irapa Kraisi kopiioepa. Uvare visii vo taraiaro-a oa-ia rera vavagisi pietavoi. ¹²Visii raga ita vuri vovou purapataveira Kraisi-ia, vo osa ora visii araoko iraraaro kove pieta voeao oea viapau vearovira taraiapaave vao purapaoro torevoko vovou rutu. ¹³Uva ragai raga vo rugoaro-a vao-ia, Vosa tokarasi vaaro aioa varua aiopaoro ora ragai araokotoaaro kove piea vuria iare. Uva oisi-a eisi osa iava uvui iraoparai ra varuarapa kavu ovoia vaopa oiso, teapi araokotoa oaa vuria vai purareve.

**Pol Oisoa Rorupareve Vo
Rara Viapau Moni Ouparo
Vao-ia Rera Vaaro Aposel Kovo**

9 Viapau oiso irai ei ira uvuiparoi ra ragaipa reiro, uvare ragai-a aposelto Pautoa ragapa kovopato. Vo osa Jisas vo reoaro vigei reraaro Turaro kaepaveira, ro ira kekeavora ora ragai vaitereiaro

iava osireitoarei. Uva apeisi-a? E viapau visii-a ragai vo kovoaro vo kuearo vao aposel kovo? ²Ari ita, vosa oearoi viapau ragai eveipaive oiso purapaoro, “Easi viapau aposelto rera ro.” Uva apeisi-a visii? Iu, uvui iraopatai ra ragai-ia taraiapa, Aposelto ragai. Eake iava? Uvare visii vaaro-ia oirao piea Turaro tapo ora tavosipatai. Okuea-a eva ragai vo kovoaro iava vao aposel kovo.

³Vosa oearovu ragai roeropaiveira ragai togapaoro oreorovu-ia, uva voea vo reoroaro pukopaaveira oiso purapaoro, ⁴E viapau ragaipa oiso torevokopai ra aioara vai oupaa, ora uukoara vai vo oirao pie vovou irara ruvara-ia, uvare ragai vo kovoaro-a vao lotua-ia? ⁵E viapau ragaipa oiso torevokopai ra oiso piea osa oearovu aposel irara, ora voeoro Turaro araoko iraraaro, ora ro Pita oea vatua riako tapo vokapaoro avaaepa vairo oirao pie vovou riako? Uva apeisi-a? E viapau uvuiparai ra oisi piea vao-ia ragai vo vokaaro? ⁶Uva apeisi-a? E vegei raga ora Banabas uvui iraopaveiei ra kovopave aio voripasa varao vegeipa ora orekerovu, vo osa viapau oearovu oisi oisoa piepaive? ⁷E upo purapato aio voripasa kovopaveira ora orekerovu vo osa viuru kovo-ia toupareve? E irai ei ira aio kovo vai puraparevoi, ra viapau oai iava opoa vai aioreve? Uva apeisi-a? Iraiei oiratoa vai ira sipsip kare vai tokipaoro oei iava roro pigiparoveira, ra viapau oviroi-ia ukaioro vo vo kare iava, raa? Iu. Vara rutu varao ovoovo reoro oara oiraopai. Ari igei tapo uvuipaiei ra tauva oupaio vo lotupa irara ruvara-ia Pauto vo kovoaro purapaoro.

⁸Ovoovo reo-a eva oa puraavoi varaore rugoopaoro vo rasio iava. Ari vosa Reo Taisire ora rugoo piera,

oire ra vava vaeavira rutu vo reo vao puraa vao iava aposel kovo-ia vori oupa. ⁹Uva vigei uvuipaviei ra Moses vaaro Reo Taisi vieipe oa oiso purapapeira, ‘Vo kareo bulmakau kare oea wit-ia tasiapaoro uvuipaai ra vearo takuraro kareke piepaive. Okarea tapo ita uvuipaai ra vo takuraro aiopaoro vokapaive kovopaoro.’ Uva apeisi-a? E Reo Taisi vaiei va iava eva vo uvare Pauto vearo vovouparoveira vo karere, vo rara vara aiopaive, eke? ¹⁰Viapau. Ari vigeire va-a eva Reo Taisi oa oiso purapapeira. Oiraopavira rutu ro oirato ira aio kovo aruo rovoreve, oire ra iravu ro oirato vo kovo opoaro tatereve, aiterea rutu uvuipasiei ra vaeavira kovopasi oiso rugoopaoro, Oiraopavira rutu uvare aiopaveare rara vovio utupauavi vegei vo kovaaro iava. ¹¹Ari ita, takuraara vikiavora rasitua-ia ro visii iava sopaura. Otarai vao takuraara oa vova Tugoropato Uraurato uriopapeira. Uva apeisi-a? E viapau uvuiparai ra ora ragai vo kovoaro iava kueara vai oua vo kuevo iava oa visii-ia toupaveira, raa? ¹²E torevokopapeira voearopa oearovu oearoa visii ruvara-ia orekerovu oupaiveira ora voea vo pauroaro vearopasa? Uva apeisi ragai? Ragoa uvuiparai ra pute pievira rutu oisi piea eisi.

Ari ita, viapau oiso ora ragaire rugorugoparaveira ragoa oiso toupaveira. Eagara vosa riroa tavaka oupaa, ra viapau oiso visii ruvara-ia oiso arepara oiso, Ragai tauvapata. Uvare oiso rugoopaai, Teapi oisi oai iava oearovivre korukorupara vao uvupa arapa Vearo Siposipo Kraisi iava va. ¹³Uvisii voeao-ia vearovira rutu taraipataveira oea Tugoropa Kepa-ia aue Tempel kovopaiveira. Uva voa raga aio oupaaveira ora voeapa. Ora voeao

tapo oea koruoupa aiore purapaiveira vo Tempel-ia. Oire ra voava okurorovu aiopaive ora voea raga ita varao oara kavupa piroveira. ¹⁴Uva oisi ragavira Turaro vo rearo tapo riro goru reo rutu oiso purapapeira, ‘Voeao oea lotupa irarapa siposipopaiveira vao iava Vearo Siposipo, uva voea raga ita lotupa irara ruvara-ia orekerovu rutu oupaiveira ora voea vo pauroaro rekopasa.’

¹⁵Uva viapau oiso oisi voeao lotupa irara oisoa piepaa vo reo sirova utupasa eva riro goru reo rutu, oisore ra oisi ragai tauvapave. Uva viapau oiso oisore visiipa vo pasio rigatopaavoi ra oisi ragai tauvata. Viapau. Eagara. Vosa kopi-iravere oisi oreoi pura arapa vaore rugoopaoro oiso purapapai, Teapi irai ita oiso ragai vo tavitaviroaro vo ora ragai iava akukupapa piepareve. ¹⁶Ari ita, viapau oiso ora rei vaisi pieparai oiso reopaoro va iava vao ragai vo vovouaro oa purapaaveira Vearo Siposipo iava siposipopaoro. Viapau rutu. Eake iava? Uvare Turaro ragai arureva vo vovou purasa vao-ia. Oiraopavira rutu. Sir-aovira rutu vosa viapau rera vo rearo sirova uturaeri Vearo Siposipo iava siposipopaoro. ¹⁷Vosa ora ragai raga vo ruipaaro sirova uturaeri vo kovo purasa, osa-a eisi osa iava visii arepaavori oiso ra ragaipa voriara vai vatepata. Osa viapau oisi eisi. Viapau rutu. Ari ragai vo kovo purapaaveira uvare Pauto ragaire oiso puraroepa, “Uvuipauei rutu. Oa iava vipa vo kovo vatepaavoi, oisore ra Vearo Siposipo iava siposipopari.” ¹⁸Oire uva akuku visivi raga toupaveira vo ora ragai raga vo touaro-ia. Uva aa vo voria rutu-a vao oa uvuipapeira ragaipa? Vao raga vo osa rorupaaveira rutu Vearo Siposipo iava siposipopaoro. Vao oa-ia viapau voria vaiei. Uvare viapau visii

arepaavoi oisore ra ragai vateta voria vai va-ia vao ragai vo kovoaro.

**Pol Oisoa Oiso Toupaveve,
Kovopato Oirara Rutupa**

¹⁹wViapau oiso reitoa vai ei ro irapa kovopaaveira. Viapau. Ari ora ragai vo vovouaro raga sirova utupaveira vaore, ra oiso toupaa, Ragai oirara rutupa kovopato. Vaore oiso ra ragai vo kovoaro iavirava riro irara vai iava sopaura vai pore pirovorea Jisas oirao piesa. ²⁰Vosa oisoa reo vatevatepara vo Jiu-pa, uva voea tapo toupao oisoa voea vo pitupituroaro sirova utupara vaore, oiso ra ora voea iava sopaura oaive porepaive. Ari ita, oiraopavira eisi osa iava viapau oiso Moses vaaro Reo Taisi ragaipa reipape. Ari voea raga vo reoaro sirova oisoa utupaoro va sirova utupara vare vao rugoopaoro, oiso ra voea iava sopaura oaive porepa piro Jisas oirao piepasa. ²¹xOire uva oisi-a ita eisi osa ragavira voeao tapo ratau tou irara oisoa toupaa uva tapo ita oisoa oisi voea vo pitupituroaro sirova utupara, oea oisoa viapau Moses vaaro-ia taraipaave Reo Taisi. Vaore rugoopaoro oiso ra ora ragai raga vo pitupituroaro iavirava ora voea iava sopaura oaive porepaive. Ari oisi eisi piepaoro viapau oisoa Pauto vaarore Reo Taisi viapau oisoa ovaupara, vo osa touvira Kraiss raga vo reoaro sirova oisoa utupara. ²²Vosa voea tapo raverave rari irara toupaveira, uva ora ragai vo vovouaro oisivio rutu piepaaveira osa voea vo vovouaro. Eake iava? Uvare oiso rugoopaaveira, Oearovi vai voea iava uvuipai ra Jisas vo reoaro uvuive va-ia gorua ouoro. Oire uva irou irara iraoa oea tapo uvuiparai touoro ora ragai vo vovouaro oiso piea osa voea. Ra

va iava ragai vo pitupituroaro kekepaoro ragai vo reoaro uvupaive oiraopavira rutu ora voea iava sopaura-ia Jisas oirao piepasa.

²³Eisi osa iava ragai vo pitupituroaro evara purapaaveira, uvare ragai vo ruipaaro-a oiso ra Vearo Siposipo kosi piepaa. Ra va iava rorupaa oirara kekepaoro voeao oea ora voea iava sopaura oaive vorevira porepaive va uvupaoro.

**Uvui Iraopaviei Ra Goruvira
Ikaupaoro Vo Poupavio Uva
Ovoioa Reesi Toupaveira**

²⁴yVoeao-ia tarai iraopata oea ora paupaupaoro ikaupaaveira. Oire uva riro irara rutu-a oea ikaupaaveira, ra kataitoavi raga voea rutu-ia putereve, eera-a ira oisoa voria oureve. Uva visii tapo ita oisi uvuipatai ra oisi ora varovaropata ikaupaoro vo Kraiss vo raivaaro-ia. Ra opeita raveravepata ikaupaoro vo voriro oavisii ou arapa Pauto ruvara-ia. ²⁵Uva oisi-a eisi osa ro ira paupau ikauro purapaveira ira uvuipa ra rearea asavira ikaupaveira varua oara tarai piepaoro oiso rugoopaoro, Rorupaavere rara oearovu rutu-ia putea. Ororua-a eva rera arova opesipere. Ari vosa vigei oisi piepape, oire ra va iava vigei vaaro rorua ororua vatepareira vigeipa Pauto oa viapau oiso opesipe rutu. ²⁶Uva oisi-a eisi osa vituroaro iava torevokovira rutu ikaupaaveira reesia-ia tugurapasa. Iu, uvare oiso rutu toupaa osa ro ira vavaearei vuvukopaveira iravu tosa. Oa-ia viapau oiso riroirovira vavaearei vikivikipaaveira. ²⁷zViapau. Ari ora ragai iava varua goru piepaaveira voua tarai piepaoro. Osa iava uvuiparai ra ora ragai iava varua vo ruipaaro vara piepaa vaopa oiso,

^w9:19 Ga 5:13; Mt 18:15 ^x9:21 Ro 2:12, 14 ^y9:24 2 Ti 4:7; Hi 12:1
^z9:27 Ro 8:13; Kl 3:5

teapi oearovu ragaire oiso purapaave, “Rerape. Ira viapau uvuiparoi.” Vo osa oisi eisi puraave ragaire, uvare raveravevira opesi ragarai.

**Vo Toupai Kokarapa Iava,
Teapi Va-ia Kovevio**

10^aOavu-a vao-ia oa toupai vo vigei soporepasa voeao iava oea viapau voria oaive ouiva vo Pauto ruvara-ia. Araoko irara oaa, visii rugoo piepaavoⁱ voearire Jiu aao iraraaro oea Moses sirova utuaeapa kuvau tapi, vo uva viapau aue uukoara vai ora aue aioara vai. Uva voa-a vo uva oisoa Pauto voea virivarivira rutu voea tuvetuvepareve rukuta-ia. Oa iava Ret Si iviroiva uvare raakaopa. ²Uva oisi-a eisi osa pieoro ovoovovira Tugoropa Sisu Baptais ouiva Moses ruvara-ia vo avakava-ia Ret Si ora rukuta. Oa-ia oiso ora reesiaepa, Voea evoea Moses tapo ora tavosiaepa. ³Uva voa-a vo uva vaeavira voea rutu katai aio rutu oisoa aiopaive, vao oa voeapa oisoa karekepape vo Krai vo goruaro raga-ia. ⁴^bOra voea rutu oisoa kataia rutu-ia uukoa ukaiopaave vaeavira, vao oa voeapa oisoa karekepape vo Krai vo goruaro raga-ia. Ari ita, vo ovi-a eva uuko ovi oa avekeva iava kosi piropa oa-ia oisoa ukaiopaave. Uva ragaⁱ ovoovovira aveke vaisipaavoⁱ, uvare rera raga-a eera Krai ira oisi toupaveira oiso osa aveke. Rera raga-a ira oisoa voea tauvaporeve, ovusa viapau oiso rera vo tauvaaro oisoa eveipaive. ⁵Ari Pauto viapau oisoa rorupareve rutu voea iava oearovu-ia riro irara rutu. Oa-a eva vituaro iava oisoa voea raga kopiipaave uvarovu voraro kuvau tapiro vo voea vovouaro ouaive ou arapa vo Pauto ruvara-ia.

⁶Osiposipoa vao oiso ovoovovira vigeipa toupaveira vaopa, teapi vigei tapo oisi orekerovu vuriara sirova avapavio. ⁷^cOra oiso tapo, teapi vigei vao tokarasi irara-ia vuurapa vaisi purapape oiso osa oearovu voea iava oisoa piepaive. Oa iava Tugoropa Vuku voea iava oiso purapapeira, ‘Pauaepa aiosa ora ukaiopasa. Oire uva va isivaaro iava toreaepa pupipasa.’ Vo aio-ia oa puraiva tokarasi irara-ia vuurapa vaisi purapaoro. ⁸^dOra vaopa tapo oiso, teapi otopa pitupitu purapape oiso osa oearovu voea iava evoea. Evo vuriro voea varaaro oara vituaro iava riro tukuro rutu kopiiepa katai voki raga-ia oiso osa vo tukuo-ia 23,000 aue oira. ⁹Vigei vao viapau rutu uvuipaviei ra Turarore aveave reoro vai purapape oiso purapaoro, “Ae apeisi viapau vearovira vigei tokipareveira Pauto,” oiso osa oearovu voea iava oea oisoa oiso purapaave. Uva oisi-a eisi osa pieivoiva, rakoru kare voea upoiva, uvare vo kare siporeva Pauto. ¹⁰Ora viapau rutu uvuipaviei ra rera-ia Turaro vakuvakupavio oreorovu purapaoro vuriara rera-ia, oiso osa oearovu voea iava oea oisoa rera-ia vakuvakupaave. Ari ita, eisi osa piepaivoiva, opesiaepa, uvare Oira Upopato Enselto voea rutu uporeva.

¹¹Oovoovoroa rutu-a evara oara toupaveira vigeipa, uvare oearovu vara rigatoiva, oiso ra voa toupave vigei vosipasa rutu varapa. Vaopa teapi vuriara purapape vara-ia oiso osa voea voari. Uvare vigei-a vao toupai vo vuutao iava vo voki-ia oare tutuu piepai Ovoioapa Voki. ¹²Oiso ragavira iava, teapi oiso keapaoro oiso rugoopata, Goruvira torepatai. Teapi oisi iava koveta. ¹³^eEvo pitupituro oara

^a10:1 Eks 13:21, 14:22, 29 ^b10:4 Eks 17:6; Nam 20:11 ^c10:7 Eks 32:4, 6
^d10:8 Nam 25:1-9 ^e10:13 2 Pi 2:9

karekepapeira vigei-ia kokarapasa. Uva viapau oiso vigei raga-ia, ari oearovu tapo-ia voeao voraro rutu. Oa iava Pauto visiire viapau isivaparovere. Osa iava kokarapa vovou viapau uvuipai ra visii-ia putepaive. Viapau. Ari visii taupaperevere vokiara rutu-ia. Uvare rera raga ira reo ovoí rera vaaro oirao piepareveira. Oa iavirava visiipa gorua vatepareveira uvuivira rutu visii taupapaoro vaopa oiso, teapi raveravepata. Ora oiso osa uvuiparoi ra oraivai purareve visii virivarisa vao oa iava uvuipatai ra kokara-ia vatavatapata.

**Viapau Rutu Uvuipaviei Ra
Pauto Oirao Piepaoro Vurito
Uraurato Tapo-ia Raripavio**

¹⁴Oisi-a eisi osa iava vate irara oaa, visii vatatopo piepaavoi oiso ra tauai visivi rutu toupata vo pitupituro asavira tokarasiara-ia vuurapa vaisi purapa. ¹⁵Vearovira rutu rugoo iraopata. Osa iava uvuiparai ra visii-ia taraipaoro visiire oiso purara, Ragai vo reoroaro rovirieipata oiso, E vearovira avu rutu visii tavipaavoi oiso? ¹⁶fVo osa kovukovu aio purapapeira vao komunion, uva kap-ia pitupapeira. Oa iava oirava Turaro arepape, oisore ra oirava Pauto vigei rutu viraakoreve. Oa iava uvuipaviei ra rera-ia Pauto vearo vaisi purapape. Uva apeisi-a? E oiraopavira eisi piepaoro Krai tapo ora tavisipavioveira, rara vare ovoovovira Krai revasiara-ia ukaiopavio, o revasiva iria parueva vo vigeipa. Iu. Ora vao bret-ia oa kakuakupapeira va aiopasa. Uva apeisi-a? E Krai tapo ora tavisipavioveira ovoovovira Krai iava varaua aiopaoro eisi? Iu! ¹⁷Oiraopavira rutu vigei-a riro irara rutu oirara, ari

kataiua-ia varaua karekepavioveira vao-ia lotua, vo rara kataia raga aiopape bret-ia. Eake iava? Uvare ora tavisipavioveira kataivira rutu kataia bret-ia aiopaoro eera raga ita Krai.

¹⁸gVoearire rugoopata voeao Jiu oea oisoa koruoupa airo iava aiopaive. Vo airo oara oisoa vatepaive Pautoapa. Osa eisi pieiva oa-ia vigei soporeiva. Oa iava uvuipaviei ra oiso rugoopavio, Akoea ora tavisiaepa rutu Pautoa tapo. ¹⁹Oire uva apeisi-a oiso osa puraparai voeare ratau tou irara oea tokarasi irara vo pitupituro sirova utupaaveira? E akukuvira raga toupaveira tokarasi irara, ora varao aioara oara-ia oisoa voeapa koruoupaave, eke? ²⁰hIu. Akukupapara raga-a evara oara-ia viapau gorua vai. Ragai vo reoro vituaro-a vao-ia oiso-ia, Evo airo oara oisoa tovopaive eravaoara-ia tokarasi irarapa vara-ia koruoupaoro, viapau oiso Pautoa-paa. Osa-a eisi osa iava oiso ruipaparai ra viapau oiso voare avapata vo uva tokarasi irarapa koruoua purapaiveira. ²¹Viapau rutu uvuipatai katai vovou purapaoro ra vairei-ia ukaiopata kaprirei oiso, O iria vatepapeira Turaro vaaro-ia komunion, ari o iria vatepaveira tugara kare-ia vuurapa vaisi purapaoro. Uva viapau oiso uvuipatai vo aiorei iava aiopata oiso, vo aio Turaro vaaro komunion, ari vo aio tugara kare-ia vuurapa vaisi purapaoro. Oaiorea-a evarei ora vareipa pisavira rutu toupaveira. ²²iEasi pasi visii vai oiso vovoupataveira ra Turarore vuri vovou piepata tokarasi irara-ia visii vo rugorugooaro tovopaoro, ra va iava visiire kasipuparo, eke? E vigei vo goruaro Turaro vo goruaro-ia putepaveira, raa? Asi viapau rutu.

^f10:16 Mt 26:26; Ap 2:42 ^g10:18 Lev 7:6 ^h10:20 Diu 32:17; Sam 106:37

ⁱ10:22 Ais 45:9

**Vokiara Rutu-ia Uvui Iraopaviei
Pautoa-ia Vuurapa Vaisi Purapasa**

^{23j}Ari ita, oearovu vigei iava oiso purapaaveira, “Uvui paviei ra opitupiturovu purapape, ora vigei vo ruiparoaro sirova utupaoro.” Oiraopai eisi. Ari viapau oiso opitupiturovu rutu vearopapeira. Uvui paviei ra opitupiturovu purapape. Uva vao raga uvare viapau oiso opitupiturovu vo vovouroaro vigei tavapaaveira. ^{24k}Opeita iravu vigei iava tapo ora rera raga ora tokiparo oearovivure rugoo asavira. Viapau. Ari eera uvui iraoparoi rutu ra oearovure rugoo paoro voea tavapareve tapo vearo pitupituro raga purapaoro.

²⁵Viapau oiso oavu avu vaiei vo oaravu rutu-ia varuara, varao oara voripataveira uua-ia vara aiopasa. Ari vao raga vo uvare viapau koruoupa pitupiture rugoo paoro vara viapau ake rovataveira oiso, “Ovu iava vao-ia?” ²⁶Vao iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Rasito ora orekerovu rutu varao rera-ia toupaveira Turaro varaaro.’ Oa vituaro iava uvui paviei ra oaravu rutu varuara aiopape.

²⁷Vosa ro ira-ia viapau oirao pie vovou vai toupave viire kaokaoro aiosa rera tapo, ra va iava ora vii vo rugooaro sirova utuoro avau. Oire vosa viipa aio koko purareve. Veapapai va aio ragari. Opeita rera akepari oaravua akeara rirovira oisi varare rugoo paoro. ²⁸Ari vao raga vosa irai vii tavi rovoreve oiso, “Koruoupa aioa vao-ia auepa tokarasi.” Oire ra va iava viapau oiso aiori vaopa oiso, teapi rera vo rugooaro piro pieri varao iava oirao pie vovou vo pitupituroaro. Ora vao tapo vosa oiso ora sovota, Vuria-a vao, ra opeita va aiopata. ²⁹Oire uva viapau

oiso visii vo rugooaro oiso purarai, ari oearovua vo rugooaro-a.

Vo osa oisi vo reo iava oearovu oiso vaio puraave, “Eakere ora ragai vo rugooaro korurai vao oa-ia oearovu vuri pieavo pasii vo aio-ia ora orekerovu avu vai rutu?” ³⁰Vosa Pautoa-ia vearo vaisi pura va aio iavirava, uva apeisi irai uvui paroi ra vo aio iavirava ragai togareve?”

^{31l}Eisi osa iava oiso visii tavipaavo, Vo osa eake aio aiopata, ora eake uuko-ia ukaiopata oara rutu-ia uvui iraopatai ra vara rutu aiopata ora vara rutu-ia ukaiopata, oisore ra visii siituepaoro oearovu visii-ia uvui paai ra Pauto vaisiaro kae pieve. ³²Torevokovira rutu tootopatai. Oa iava viapau uvui pai ra vuria vai karekepe voeao-ia Jiu, ora voea tapo ratau tou irara, ora oirao pie vovou irara voea Pauto voeaaro. ^{33m}Oiso veapapai rutu vosa ragai vo pitupituro vioepata. Oiso osa akekevira raga ragai vo touaro purapaaveira oearovu roru piepaoro. Ari ita, viapau oiso ora ragai ragare rugoo paraveira vaore, oiso ra vearo vai oua. Viapau. Ari vaore oiso ra oearovu rutu vearo ouive. Oa-a evo vituaro iava oearovu uvui paai ra ora voea iava sopaura oave poreive Jisas oirao pieoro.

11 ⁿOsa vituaro iava eisi visii tavipaavo, oisore ragai vo pitupituro vioeta, oiso rutu osa Krai vo pitupituro vioepaveira.

**Kukue Tavurupa
Pitupitu Vao Lotua-ia**

^{2o}Visii-ia vearo vaisi puraavo, uvare ragai roru piepataveira ragaire rugoo paoro ragai vo siposipoaro sirova utupaoro vao oa vateavora visiipa. ³Uva ragai vo ruipaoro oiso

toupai, ra roroiovira rutu vo reore rugoopata oreoa oiso purapai, Krais-a toki ruvarautoa rutu ira oearovu rutu-ia oirara putepareveira. Oiso rutu osa vatuatedu vatua-ia putepareveira oirapa reipaoro. Oiso osa raga ita Pauto Krais-pa reiparoveira. ⁴Osa iava ro ira variriparo, eke Pauto vo reoaro iava siposipopareve kosi pievira oirara rutu osireiario-ia, vosa ora rera iava kukue ruupareve, oa-a eva oa-ia rera raga uvuiparoi ra ora akukupapa pieparo. ⁵Osa raga ita o riakova iria oisi variripao, ora Pauto vo reoaro iava siposipopaeve tapo kosi pievira vo oirara rutu osireiario-ia. Oire vosa viapau ora oira iava kukueva ruupaeve, oa-a eva oa-ia ora oira vatuateduaro vaisiario akaipa piepaevoi. Oire vosa viapau kukuvaipa toveve tavuruvira, ra oiso rutu toupaeve osa o iria ora oira iava orui gagavurieve riroa ariia ouoro. ⁶Ari ita, vosa viapau ora oira iava kukueva tavurupaeve vo varoa-ia, oire uva vearopai pasi vosa ora oira iava orui gagavuri roveve. Uvare taraipatai oiso, Vosa riakova ora oira iava orui gagavurieve, ra va-ia ora arii pieo oira raga. Uva oisi-a eisi osa iava oiso vearopai rutu oirapa vosa ora oira iava kukue tavurupaeve vo lotupa kepa-ia. ⁷Oire uva viapau oiratopa torevokopai oisi oiso vosa ora rera-ia kukuvaipa toveve Pautoa iare lotupaoro. Eake iava? Uvare rera vaoro vuraa oiso rutu toupai osa Pauto vo vuraaro. Osa eisi osa iava uvuipapai oearovu Pauto vaisiario-ia vuurapa vaisi purapaive. Ari riakova vo vuraaro-a vao, oa iava oearovu oirara oearovu-ia oirara raga uvuipapai ra rei vaisi purapaive.

⁸Vao vituaro iava uvare viapau oiso oirato purareva riakova iava. Viapau. Ari oirato pura roveve rorovira rutu.

Oa iava utupavira riakova ita purareva. ⁹Uvare viapau oiso oirato purareva riakova iare, ari riakova purareva oiratoa iare. ¹⁰Eva-a oa vituaro iava uvui iraopai ra riakova ora oira iava orui tavurupaeve kukue-ia Pautoa iare lotupaoro. Oa iava uvuipapai oearovu oiso taraipaave oira-ia, Vatuatedu oirapa reiparoi. Ora ra va iava enselpa irara oiso puraave oira kekepaoro, “Vearopai rutu.” ¹¹Ari oiraopavira rutu vo Turaro vaisiario sovara-ia toupaooro vigei raga oirara viapau uvuipaviei ra riako asavira toupape. Oisi raga ita riakora viapau oiso uvuipapai ra oira asavira toupave ita. ¹²Oa-a vituaro-a vao-ia vo uvare Pauto riakova purareva oiratoa iava voari rovoa-ia. Osa raga ita oirara kavaupaiveira riakora, oea rutu-a voeao oea purareva Pauto ro ira-a orekerovu rutu vituaro.

¹³Ora visii vo rugorugoooro roviriei iraopata oiso-ia, E torevokopai riakovapa o iria variripao oirara rutu osireiario-ia Pautoa-pa ora oruaro tavuru asavira eke? ¹⁴Vaore rugoopata vo voki iavapa pitupitu oa vigei soporepaiveira o iava geegeeru orui riro kaekaeva. Vo rara oirato oirava geegeeru ariiparo. ¹⁵Ari vosa riakova oirava orui geegeeru toupaeve, oa iava oisoa oearovu oirara oira kekeoro oira-ia veoro vaisi purapaive rorupaoro. Uvare iriapa Pauto vo oru vao geegeerua vatereva vaore, oiso ra vo oru-ia kukue tavurupaeve. ¹⁶Ari vosa irai ragaiva kaureo ruipaparo va-ia eva, uva uvuiparai ra rera tavia oiso, Viapau oiso igei aposel irara igoa oiso oai-ia taraipaiei vo rasio iava oa oiso torevokopai vigei rutupa, ora oearoipa Pauto oirara vaiaro lotupa irara vai voeoro uvarovu rutu toupavei.

Turaro Vo Aioaro Iava Vao Oa Oisoa Vuri Piepaive Korin-pa Irara

¹⁷ Visii vatepaavoi oreorovu va-ia vao iava osa viapau oiso visii-ia rorupaa oisi iava eisi. Eake iava? Uvare lotua-ia visii rutu ora gurupataveira. Oire voa vo pitupituro purapataveira oara viapau oiso torevokopapeira evara. ¹⁸ Uva rovo reo rutu-a vao-ia. Oa iava oearovu ragai taviivora, uvare roopavira toupaoora kaureopataveira vo ora visii vo pauaro-ia. Oa iava oiso rugooparai, O asi oiraopavira vai-a pasi. ¹⁹ Ari ita, veaopai vosa osivi ragavira rugorugoopata, uvare oiso osa ragavira iava uvuipatai ra oearovu ora visiipa eveita voeao oea-ia vearo rugoo ora oiraopa vovou toupaveira. ²⁰ Oire vo osa ora gurupata Turaro vo aioaro purapasa vao ovapa aio, oaioa eva akaipa piepataveira. ²¹ Uvare vagevagepavira katakataivira aio rovonopataveira oearovivure tue asavira. Osa iava eisi oearovivu ogoevira raga touvira toupave, vo osa oevu raga vuku rovoave kokoropaoora spakpaoro. ²² E viapau kepaara vaiei visii okeparoiaro, oara-ia uvuipatai ra rovvira aio rovonopata ora ukaio rovonopata, raa? E visii vo vovouaro-a eva eisi, oa iava Pauto voeaaero roaropaoora voeava kaureopataveira voeao lotupa irara? Oire oisi-a eisi osa iava oearovivu voea iava arii piepataveira voeao oea aio arapa ogoevira toupave. Uva apeisi puraparai? Ragai roru piepataveira va-ia oisi eisi eke? Viapau rutu!

Turaro Jisas Ira Komunio Vatevea Voeaopa Disaipel Rera Voeaaro

²³ Uvare Turaro vo taraiaro-a vao oa rovvira rutu visii vateavora vao oa ouava rera raga ruvara-ia Turaro.

Otarai oiso purapapeira, Vo vokiario Judas vigei reraaro Turaro Jisas kosi piereva vore viurupa irara vavaearo, vo rupao-ia oa-ia Jisas bret-ia pitureva. ²⁴ Oa iava va kakuakureva va-ia vearo vaisi puraoro Pautoa-ia. Uva oiso puraroepa, “*Va vao-ia bret ragai iava varaua, oa-a vouao visii rutupa, oisore ra va aiota ragaire rugoopasa.*” ²⁵ Oire uva oisi raga ita evo aio isivaaro iava kap-ia pitureva oiso puraoro, “*O-ia kap iria agasivira toupae aue-ia wain ovi. Iria oiso toupai ovoovova vaopa Airepa Reo Ovi Pauto vaoro, oreoa oirao piepaeverea ragai iava o-ia revasiva. Vosa aa vo vokio-ia oira-ia ukaiota, ra oisi va puraoro ragaire rugoopata.*” ²⁶ Osa iava uvuipatai ra Turaro vo kopiiaro vigeipa oirao piepata rutu vo vokiro rutu-ia, varao oara-ia va vao bret-ia aiopata, ora oira-ia o kap ukaiopata vo rutu tugurasa vo vuutao-ia oa iava vo voki-ia vorevira voreroverea Turaro.

Ro Ira Komunio Vuri Piereva, Ira Vo Vuriaro Voriaro Toupai Rera Ragapa

²⁷ Eisi osa iava vosa ro ira vuvivira vao aioreve Turaro vaoro bret ora ukaioro o iava kap, ira raga ita-a ira vuria purarevoi vareo rutu-ia oiso, Turaro iava varaua ora revasiva. ²⁸ Visii rutu katakataivira ora visii iava sopaura oavisii-ia uvui iraopatai ra voura sisiro rovolta. Oa iava uvuipatai ra ora visii varaaro-ia rugooara oavisii torevokovira Pautoa iare rugorugoopata. Ra va iava taru va aiota bret ora ukaiota kap-ia. ²⁹ Uvare vosa akukuvira raga va vao bret aioreve ora oira-ia o kap ukaioro vo rara viapau oiso vearovira ora rera sopaaro-ia tarai rovororo oiso rugoopaoora, Apeisi ragavira rutu vao vituaro porearo toupai oiso, Vao-ia Turaro iava va-

^s11:19 Mt 18:7; 1 Ti 4:1 ^t11:22 Je 2:6

^u11:23 1 Ko 15:3; Mt 26:26-28; Mk 14:22-24; Lu 22:17-20 ^v11:26 Jo 14:3

raua oiraopaua rutu. Oire uva va-a eva oa iava voua aiorevoi ora ukairoi oira-ia o kap, oarea-ia ora rera raga-ia vuria purarevoi vo Pauto osireiario-ia. Ra va-ia ora rerapa voria oureve siraoa-ia tavaka.³⁰ Eva raga ita-a oa vituaro iava oearovu riro irara visii iava upiapaaveira ora rav-eravepaaveira. Ora oearovu visii iava oisoa kopiipaave.³¹ Vosa visii rutu ora visii iava sopaura oavisii sisiro rovpata rutu, oa iava Pauto viapau oisi visii piepareve eisi.³² ^wAri ita, Turaro vigei varaaro vuri vovouro roviriepareveira, oa iava vigeipa tavaka vateparevoi vigei torevokopaoro vo vokio-ia, vaopa oiso, teapi opesi ovoivioverea voeao tapo oea viapau oirao pie vovou vaiva toupaivoi.

³³ Araoko irara oaa, vosa Turaro vo aioaro aiosa ora gurupata, ra opeita vagevagepavira va aiopata. Ari oearo-vivure tue rovota voeao oea tapo koat-apaai va aiosa.³⁴ Ora vosa irai visii iava ogoero, uva oiso vearovai ra rovvira ora rera vo kepaaro-ia aio rovoreve. Oa iava Pauto viapau uvuipa ra visii ruture oiso puraro, “Vurivira eisi piepatavoi visii,” vo rara oisi eisi ora gurupata vare vao Turaro vo aioaro.

Oaravuei touvira varao oarapa ruipa-parai oiso ra visiipa vara torevokoa. Osa pieavere rara vo osa visii tapo tousa uri-oravere rara.

Vo Toupai Ovatevatearovu Rutu Iava Tugoropato Uraurato Varaaro

12 Araoko irara oaa, visii vo akeroaro pukopaavoi varao iava vatevateara Tugoropato Uraurato varaaro. Uvare oiso ruipaparai ra vearovira rutu roroiovira vara-ia taraipata.² Uva taraipatai oiso ragavira osa toutava voari tuariri, vo uva viapau oisoa oirao pie vovou vaiva toupata, vo

vuutao-ia oa-ia oisoa tokarasi irara raga rei piepata, voeao oea vo vovouoro sirova utupaoro visii raga ora piro pietaepa.³ ^xOiraopavira rutu vara-ia varao vearovira taraipata oiso-ia, Ro ira tuvetuvepareve Pauto reraaro Uraurato, ira viapau uvuiparoi rutu ra tovi reoro vai purareve oiso puraoro, “Rerape eera Jisas, ira-ia vuria toupaivoi.” Ora oiso tapo osa iava viapau irai uvuiparoi ra oiso puraparo, “Rera-a ro-ia Jisas ragai reraaro Turaro,” vo ovusa viapau rera vo ruipaaro Tugoropato Uraurato sirova utuparo.

⁴ ^yOvatevatearovu rutu toupaivoi oara vatepareveira kataitoa raga Tugoropato Uraurato.⁵ Ora oaravu rutu tapo kovoara toupaivoi vara purapasa. Oara-ia uvuipaviei ra vara purapape kataitoa ragapa Turaro.⁶ Ari ita, oirara rutu viapau oiso uvuipaai ra vaeavira okovorovu rutu purapaive Pautoa-pa. Ari kataitoa raga Pauto ira oirara rutu oiso piepareveira ra rera ragapa kovopaive voea vo rugooroaro-ia uvuivira.⁷ ^zOiso osa katakataivira Tugoropato Uraurato vo kovoaro eveipaiveira ora voea iava sopaura-ia oaravu-ia vatevateara varao oearovu rutu oirara tauvapasa⁸ oiso-ia, ro Tugoropato Uraurato ira iravupa reoa vatereve, oisore ra va iava oirara vo rugooroaro soporepareve. Vo osa rera raga ita Tugoropato Uraurato iravupa rugooa vatereve vaore, ra oearovu oirara tarai piereve vao iava oa vatauvira toupaveira.⁹ ^aUva rera raga ro Tugoropato Uraurato ira riro gorua oirao piea iravupa oirato vatereve, oiso ra va iava oearovivu vearovira tauvapareve. Ora iravupa aia ita gorua vatereve oisore ra va iavirava oearovu oirara ruvarupareve

^w11:32 Sam 94:12; Hi 12:7-10; 1 Ko 1:20 ^x12:3 1 Jo 4:2-3; Ro 9:3

^y12:4 Ro 12:4-7 ^z12:7 Ef 4:7 ^a12:9 Mt 17:19-20

voea porete piepaoro. ^{10b}Ari iravupa gorua vaterave ravoto kovoro purapasa. Ari iravu oiso pierave, ra Pauto vo taraiaro oiraopavira rutu kosi piepareve goruvira. Ari iravu oiso pierave ra oearovu rutu oirara vo tarairoaro rovirieipareve oiso purapaoro, “Vova vo kovo-ia Tugoropato Uraurato, ari ourauravu raga iava kuuvua vao-ia.” Ari ita, ovusa iravupa pisa visivi rutu reoa vaterave, ra va iavirava reoreoparo. Ari iravupa taraiava vaterave, ra vo tarai iava eva pisa reo rutu porereve. Oa iava uvuipaai oearovu vo reo porearo rutu-ia taraiapaave. ^{11c}Ari ita, evara rutu orekerovu rutu oara toupaiivoi vatevateara, vo osa kataitoa ragaei Tugoropato Uraurato ira oirara rutupa katakataivira oisi vara piepareveira ora rera raga vo ruipaaro sirova utupaoro.

Vigei-a Ovarurovu Vova Krai Iava Kataiua Varua

¹²Oire Krai-a ro ira oiso toupave, Kataiua varua oua-ia ovarurovu epao. Ari ita, uva osarovu rutu-a vo ovusa kataiua raga iava varua vara-a. ^{13d}Oiso ragavira Jiu-a voeao-ia, ari ratau tou irara-a voeao-ia, ora voeao oea kovo rapapaiveira akukuvira vori ou asavira. Ari voeao oea monipa kovoro purapaiveira ora voeapa, vigei rutu-a vao vigoa ora reesiviepa oiso, Vigei-a kataiua iava varua. Oa-a vao oa iava Tugoropa Reesi ouepa vigei rutu vo Krai-va ora tavosioro vao iavirava Tugoropato Uraurato goruaro. Iu, Pauto vigei vaeavira rutu oiso pierave, oiso ra vigei rutu ukaiopavio ovoovovira rera iava Tugoropato Uraurato, ra rera tovopape vo vigei varaaro-ia tootooara oavi.

¹⁴Vouao varua viapau oiso kataiua rutu-a. Viapau. Ari ovarurovu rutu voua iava toupai. Osa rutu toupaveira Krai ira varaaro iava ovarurovu rutu toupaveira. ¹⁵Vosa tasi tauo oiso purape, “Viapau oiso vavaea-a ragai. Oa iava viapau oiso toupaveira, Ragai-a ovarurovu voava.” Uva oisi-a eisi osa viapau torevokopai, uvare tasi tauo-a oa oiso toupaveira, Oavu voua iava varua. ¹⁶Ora vosa kokito oiso puraro, “Viapau oiso ragai-a osireito. Eisi osa iava viapau oiso ragai-a varua iava.” Eva oa viapau torevokopai, uvare rera-a kokito voua iava varua. ¹⁷Vosa voua rutu varua oiso raga toupave osireitoa raga, oire uva apeisi-a, uvuiparoi osireito ra uvureve? Ora vosa voua rutu varua oiso raga toupave, Voua kokitoa raga, uva apeisi-a? E uvuiparoi ra geesipareve, raa? ¹⁸Viapau. Uvare Pauto raga ora rera vo vovouaro sirova utuoro ovarurovu rutu toveva varua-ia. ¹⁹Vosa katai varuvi raga toupave, uva apeisi-a? Oiraopavira rutu uvare viapau oiso uvuipai oisi eisi toupave varua. ²⁰Oiraopavira rutu viapau oiso oisi-a eisi, uvare ovarurovu rutu iava voua-a kataiua raga varua.

²¹Uva viapau osireito uvuiparoi ra oiso puraro vavaeare, “Viipe. Ra ragai ragape. Uvare ragai raga uvuiparai.” Ora kukueva viapau oiso uvuipaai ra tasi tauore oiso purao, “Viipe. Ragai uvuiparai. Uvare viapau uvuipaai ra ragai tauvari.” ²²Ari ita, oisi eisi viapau torevokopai. Oa-ia eva viapau uvuipavieira ra vearovira toupape, vo rara viapau ovarurovu viapau toupave vigei-ia, vo varuro oara raveraveira vai toupaveira. ²³Ora vo varuro oarare oiso rugorugoopaaveira, Akukuara raga evara, ovarurovi-a evara oara-ia uvui

^b12:10 Ga 3:5; 1 Jo 4:1 ^c12:11 2 Ko 10:13

^d12:13 Ef 2:18; Ga 3:28; Kl 3:11; Jo 7:37-39

iraopaviei ra kasivarivira rutu varavi tokipape. Ora vo varuro oarare oiso rugoopavioveira, Viapau oiso vearovira kekepa piroi, ovarurovi-a evara oara-ia vearovira rutu vara ruupape varoara-ia. ²⁴Vo varo oa-ia viapau uvuipaviei ra vara ruupape ovaruroa vearovira rutu kekepa piro. Uva vo varuro rutu takuvureva Pauto kataiua rutu varaua pu-raoro, oiso ra oirara vo varuroviore vearovira rutu rugoopaave oara akaipa visivi toupave. ²⁵Oire uva oisi-a eisi osa vituaro iava ovarurovu viapau oiso roopavira toupaveira. Viapau. Ari evo varuro rutu vaeavira rutu ora tauvapeira ora vo varuro raga ora tokipaoro. ²⁶Vosa ovaruvu vuria tavaka ouve, ra ovarurovu vo tavaka sovove ora vara-ia. Oa iava vara rutu vo sirao kaeve. Ari vosa ovaruvu vaisiario kae pieive, oa iava ovarurovu roruve va tapo.

²⁷eOire visii rutu ora takuvutaepa rutu. Oa iava oiso toupata visii-a kataiua rutu oiso osa Krai. Ari ita, visii rutu katakataipavira toupataveira oiso osa ovarurovu voua raga iava varaua rera vouaaro. ²⁸Osa iava Pauto ovarurovu rutu tovtovoreva torevokovira ora vara vo tavukiroaro-ia oiso ragavira, Rovopa irara-a voeao aposel irara. Uva eraopaai voeao-ia profet irara. Uva vo pevapaai voeao-ia tarai vatepa irara. Uva voea isivaaro iava voeao-ia oea ravoto kovoro purapaiveira. Uva evoea isivaaro-ia voeao tapopa vo gору vatereva oirara ruvarupa irara ora voeao oearovu tauvapa irara, ora voeao oearovu rutupa irapa irara, ora voeao oea pisa reoro rutu-ia reoreopaaveira. ²⁹Oire uva viapau oiso voea rutu areiivira rutu toupaveira oiso, Voea rutu-a profet irara, ari voea rutu-a tarai vatepa irara. Viapau. Viapau oiso voea rutu

gorua oupaiveira Tugoropato ruvara-ia Uraurato vao ravoto kovoro purapa, ora ³⁰oirara ruvarupa, ora vao pisa reoreoro-ia reoreopa, ora vao pisa reoro aviavi piepa. ³¹fOsa iava eisi uvui iraopatai ra ora visii iava sopaura rutu tovota varao-ia vatevateara oara evara-ia uvuipai ra putepaive rutu.

Ari ita, oavuei aia oa epao touvira aue riroa rutu sirao vovou. Vosa viapau vava toupata, ra viapau uvuipatai ra evo vatevatero kovo piepata vo oearovivu tauvapasa.

Vo Toupai Oearovivupa Siraopa Vovou

13 Uva va vao-ia rovoa rutu aue siraopa vovou oa oiso toupai, Uvuiparai ra oearovu rutu vo reoroaro-ia reoreopara, ora vo reo enselpa irara vaaro pisa reo rutu. Ari vosa viapau sir-aopa vovou purapaa oisi eisi reopaoro, ra ragai vo reoro oiso raga guruko raga-paive osa toiva o iria akukuvira guruko ragapaevoi, uvare oira toga ragapai. ²gOra vosa goruvira rutu Pauto vo rugooaro kosi piea va iava siposipopaoro. Ora vosa orekerovu rutu-ia taraipara varao oara viaevira toupave ora varao oara vatauvira toupaveira. Ora vosa riroa rutupe oirao pie vovou ragai-ia oa iavirava uvuiparai ra pukuia virua uvavure. Ari vosa viapau siraopa vovou purapaa eisi evara purapaoro, oire ra oiso raga toupaa, Akukupapatoa raga ragai. ³hAri ita, vosa ora ragai varaaro rutu orekerovu vatepaa oearovivupa apota irara. Ora vosa ora ragai raga iava varaua iava vasea oearovupa, oire ra ra-gaire kasipupaoro ragai iava voua kasi-ive vaopa, uvare Pauto vo kovoaro-a oa purapaaveira. Oara rutu-a evara oara-ia viapau vitua vai toupai, vo rara viapau siraopa vovou vai pura rovpaa.

⁴iOire uva va-a vao-ia siraopa vovou oa oiso rutu toupai osa kave vovou ora vereopa vovou. Uva ro ira siraopa vovou purapareve, ira viapau uvuiparoi ra orekerovu riiriipaoro iravure vuri rugorugoo purapareve, oiso ra rera varaaro rutu ou ragareve. Ora vo osa viapau ora rera raga-ia vovouparoi. Ora viapau oiso ra ora rera raga vaisiaro rei piepareve. ⁵jOra vo osa ro ira-ia siraopa vovou toupaveira, ira viapau uvuiparoi ra oearovivu arii piepareve. Ora ira viapau uvuiparoi ra iiruko vovou purapareve. Ora viapau uvuipa ra vagevagepavira kasipuparo. Ora vo osa viapau oiso ra varaore vuriara rugorugoo para oara purapaive oearovu rera-ia. ⁶Oire uva rera ro ira-ia siraopa vovou toupaveira ira viapau uvuiparoi ra rorupareve vuri rugorugoo-ia. Ari uvuiparoi ra varao-ia vearopa rugooro rutu orekerovu varaaro rorupareve, varao oiraopa rutu varaaro ora vearopara rutu. ⁷kAri ro ira siraopa vovou-ia toupaveira, ira viapau uvuipa ra va eakareve vo osa riroa tavaka pou piro rera-ia. Ora vao tapo vosa oavu-ia oirao piepareve, ra viapau uvuipa ra va iava ora rera vo rugooaro tavarioreve ita aia. Ora vao tapo vo osa rorupaoro toupaveira varaore tuepaoro, vo osa Pauto vo utupavira rera vatevereve, ra viapau uvuipa ra vo roru eaka piereve. Ora uvuipa ra kave vovou purapareve voeare oea viapau rera vo rugooaro sirova utupave.

⁸Va-a vao siraopa vovou oa pauakavira rutu toupaveira. Oirara uvuipaaveira vearovira Pauto vo reoaro kosi piepasa. Ari ita, uva katai voki raga iare va-a. Ora vao osa oirara vatevateara oupaiveira, oire ra vara iava reoreopaave pisavira reopaoro, oreoroa rutu-a evara oara

opesi ovoipapeira. Oiraopavira rutu uvare riroa rutuei taraia vo Pauto vo ruipaaro iava. Uva ita, osa vo tarai tapo opesiperea. ⁹Oara rutu vituaro-a vao-ia, uvare vigei varaaro-a vatevateara oara viapau rutupavira toupaveira varao oara-ia taraia oupapeira, ora oara iava Pauto vo reoaro kosi piepapeira. ¹⁰Viapau. Ari oavu epao rutupa rutu. Vosa va eva rutupa pou piro, ra va iava orekerovu rutu evara kurokuroara opesi ovoipe.

¹¹Oire vo osa kakae visivi oisoa toupaa, uva voa-a evoa uva oisoa veu visivi rutu reopara. Ora tapo oiso rutu voa oisoa rugorugoo para osa oevu kakae vure rugorugoo paaveira. Oire uva vo vokio-ia ragaiei oira vasito. Eisi osa vituaro iava kakae vure vo vovouroaro kavuava. ¹²Varao oara kekepai vigei vo vokio. Uva viapau oiso roroiivira vara kekepai, uvare turopavira oiso vara vurapai osa sisiroara-ia orekerovu turpavira kekepapeira aauvira. Ari vovio utupaua vara evara viaeperea vigeipa, ra va iava roroiivira vara kekepe. Vo vokio-ia Pauto varaaro-ia taraiparai, vo osa ragaipa vavagisipai. Ari evara rutu taru eveiaverea vovio utupaua vara-ia roroiivira tarai ovoioro, oiso rutu osa Pauto ragai-ia tarai ovoiparoveira. ¹³lu, osa ragavira-a eisi osa touperea voari utupaua. Ari vo vokio-ia oiso rutu toupai vo peva vao oa reipai rutu oiso-ia, oirao pie vovou-a vao-ia, ari rari vovou-a vao-ia, ari siraopa vovou-a vao-ia. Oa-a vao-ia siraopa vovou rovopa rutu vo vo peva iava.

Vo Toupai Rovopa Iava Vatevatea Tugoropato Uraurato Vaaro

14 Ora visii iava sopaura rutu tovota siraopa vovou rutu purapasa. Uva viapau uvuipatai ra oiso ovate-

vatearovure ovaupata. Uvare vo vat-evatea vao-ia Pauto vo rearo kosi piepa, oa-a eva tapo visiipa reipapeira. ^{2m}Aue vituaro iava uvare ro oirato ira pisa vaivaisi-ia reoreoparo, ira viapau oiso oirarapa reoreoparoi. Viapau. Ari eera Pautoa ragapa reoreoparoi. Eake iava? Uvare oirara vo rugorugooraro vavagisipai rera vo rearo uvupaoro, vo osa vatauvira rutu oiraopa rugoo kosi pieparevoi Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava. ³Ari ro ira roroiovira rutu Pauto vo rearo kosi piepareve, ira raga ita oirara tauvaporevoi voea vovouroaro tapo goru piepaoro. Ora voea vateparevoi kave vovou. ⁴Ari ro ira pisa vaivaisi-ia reoparo, ira raga ita ora rera raga ora tauvaparoi. Ari ro ira Pauto vo rearo vearovira rutu kosi piepareve, ira-a ita eera ira lotupa irara rutu tauvaporevoi taraia vatepaoro Pautoa iava. ⁵ⁿUva ragai vo ruipaaro-a vao-ia, oiso ra visii rutu pisavira rutu reopata. Ari rirovira rutu oiso ruipa iraparai ra vo vatevateaova toupata, oa iava vava uvuipatai ra vearovira Pauto vo rearo kosi piepata. Oa-a vao oa iava ro ira roroiovira rutu Pauto vo rearo vatepareve, ira-a eera ira oiraopavira oirara rutu tauvaporeveira. Ari ro ira oreovu raga-ia pisa vaivaisiro-ia reoreoparo, ira viapau oiso piepareveira osa eera. Ari vao raga oiso-ia, vosa iravu rera vo reoroaro porepareve, oa iava lotupa irara rutu uvuipaai ra tauva rutu oupaive.

^{6o}Oire araoko irara oaa, e uvuiparai ra visii iare taveteoro visii tauvaa vo rara pisa visivi reoreora? Viapau. Ari vao raga vosa uriora ra roroiovira Pauto vo rearo vatea vao oa vatereva ragaipa, ora tarai reo vao rera ruvara iava va-a,

ora siposipoara varao oara-ia visii tarai piesa urioravere.

**Visii Uvui Iraopatai Ra Pauto
Vo Rearo Kosi Piepata Vo
Oirara Vo Rearo-ia**

⁷Oiraopavira rutu vosa viapau vearovira pureo tavara vuvurepata ora aue gitaara tatupata, ra va iava ogurukorovu rutu puraave. Ra apeisi ragavira roroiovira vara gurukoaro gauaro eveipata, raa? ⁸Ora vosa ro ira utave vuvurepareve, oire ra vosa viapau roroiovira gurukopaveve, ra apeisi ragavira oira gurukoaro eveioro oearovu oiso puraave, “Upoa purasa vatatopopaviei”? ^{9p}Uva oisi ragavira vosa oisi eisi pisavira visii vo reoroaro vatepata, ra apeisi ragavira oearovu visii vo reoroaro uvupaoro vara vituaro-ia roroiovira taraipaave? Ari ita, visii vo reoroaro oara ora ropi ragapapeira, oiso rutu osa kiuvu gurukoara kaepaoro avaparoveira. ¹⁰Riroara rutu reo kakuro oara vo rasio-ia toupaveira. Oara rutu vituaro poreporearo toupaveira. ¹¹Ari vosa viapau eveivira irai oreoiaro uvua vao oreovu raga, oire uva eera-a ira ragaipa aapaapavira toupaveira, vo osa ragai ita oisi raga rerapa aapaapavira ita oisi toua. Ra ita viapau uvuipaveiei ora vegei-ia taraipasa. ¹²Taraiparai oiso, Visii-a vao visiigoa ruipa iraopataveira oiso ra vara rutuva varao vatevateara toupata, varao Tugoropato Uraurato oara vatepareveira visiipa. Uva osa iava eisi uvui iraopatai ra visii ita pute pie visivi rutu vatevateara kovo piepata, varao oara lotupa irara tauvapaiveira rutu voea vo vovouroaro oirao pie vovouro goru piepaoro rutu.

¹³Oiso osa ro oirato ira pisa vaivaisi-ia reopaoro uvui iraoparoi ra Pauto arepareve variripaoro, ira raga ita uvuiparoi ra rera vo vaivaisiaro roroi ovira rutu porepareve oearovupa. ¹⁴Oiso osa ora ragai-ia taraiparaveira, uvare ovokirovu-ia pisavira rutu vaivaisipaoro variriparaveira, vo rara Tugoropato Uraurato vo vaivaisiro tovopareve vo ragai sopaaro-ia. Uva ora ragai reraoro raga iava uraurato oisi oiraopavira rutu vaivaisipaoro variriparaveira. Ovusa viapau vo vaivaisiro-ia taraiparaveira. ¹⁵¶Ra va iava eva eake vai pura iraoa? Ari vao oiso osa vearopai vo osa ora ragai iava urauratoa oaa rutu iava variripara, osa vearopai tapo vo osa ora ragai vo rugorugooaro rutu iava aviavi pievira variripara. Oiso osa tapo ragaipa vearopai vo osa erapara ora ragai reraoro rutu iava uraurato, ra ita oisi raga aviavi pievira rutu erapara vova ragai vo rugorugooaro-ia. ¹⁶Uvare vosa irai visii iava vearo vaisi purareve Pautoa-ia vo ora irai iava uraurato vaiaro rutu-ia oisi eisi pisavira vaivaisipaoro. Ra apeisi ragavira iravu rera vo reoro sirova utuoro oiso puraro, “Vearovira rutu Pauto”? Osa eisi viapau uvuiparoi. Eake iava? Uvare viapau oiso rera vo reoro vearovira aviavi pievira uvurevo. ¹⁷Ari ita, vosa visii tapo ita pisavira rutu vaivaisipaoro oisi vearovira rutu variriara purapata Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro, osa eisi vearopai ita. Uva aue raga, apeisi ragavira uvuiparoi irai ra visii ruvara-ia tauva ourevo vo osa visii vo variriroaro uvupareve eera sopaipato. ¹⁸Vearo vaisi purapaaveira Pautoa-ia vo vaivaisi iavirava vao-ia pisa. Uvare rirovira rutu va-ia reoreopaoro variriparaveira oearovu vo vaisiroaro-ia

pute pievira pisaara. ¹⁹Ari vo uva lotu puraparaveira oearo rutupa, uva vo raivarei toupavoi, oiso-ia osa vao-ia, rovopa reoreo vatepa, oiso osa ragavira uvuiparaveira garepa reoro-ia aviavi pievira reoreopaoro. Uva eraopa vao-ia, oa-ia oisi raga ita reoreoa vatepa vaopa, vo osa riro vavagisi reo rutu-ia riropara vaivaisipaoro reoreo vatepara. Ra viapau oiso irai uvuiparo aviavi pievira vara uvupaoro vara oupareve. Uva apeisi-a? Ari oiso-ia osa vao vearopai rovoa, osa ragavira ragai vo vovouoro-ia uvuiparai ra aviavi pievira oearovivu tarai piepaa.

²⁰¶Araoko irara oaa, opeita oiso ragavira varaore pisa vaivaisiro veuvira rugorugoopata. Ari ita, oiraopavira rutu uvare veu kakae viapau vuria vaiiei. Ra visii tapo ita uvuipatai ra oisi eisi piepata. Ari uvui iraopatai ra oiso vearovira rugoopata osa oira vasi irara vo rugooroaro toupaveira vo vaivaisiro iava. ²¹¶Vo Tugoropa Vuku-ia oiso purapai,

‘Vo oearovu-ia voearo oreorovu raga iava voea, ora vo oearovu gisipoaro-ia voea osararovu iava ragai vo reoro vateavere voeaopa ragai voeaoro. Ari eagara vosa viapau ragai gisipoaro sirova utupaave vo voea-ia va uvupaoro.’

Eisi osa puraroepa Turaro vo osa Jiu vo kaureo vovouoroaro kareke piereva. ²²Oire uva vo vatevatea-a vao-ia pisa vaivaisi oa iava uvuipaai oirao pie asa irara ra Pauto vo goruaro eveipaive vao oa kaureo vovou kareke piepaiveira. Ari va vao-ia vatevatea oearovupa oisore ra va iava goruvira rutu Pauto vo reoro kosi piepaive, oa toupaveira vaopa oiso ra va iava voea riro oirao pie vovou irara Pauto vo goruaro eveipaive vao oa Pauto vo tauvaaro kareke piepaiveira.

²³Oire vosa oirao pie vovou irara ora guruave lotusa, ra va isivaaro-ia rovoave pispisavira vaivaisioro. Uva apeisi vosa oea vu voea iare koataave voearo iava oirao pie vovou asa irara, voeao oea vo vaivaisiropa ruruvutuvira toupave. Uvare oiso puraave vai pasi, “Easi voeao kokoropaoro oiso reoreopaai.” ²⁴Ari vosa voea voeao lotupa irara ora guruave Pauto vo reoaro iava siposiposa, o-a eva oa iava voeao oirao pie vovou asa irara uvuipaa ra ora voea iava sopaura oaive sovooro oiso puraave, “Oiraopavira rutu uvare vuritoavi-a ragai.” Aue iava uvare vo reo eva uvuivoi vo voea iava sopaura togavoi voea vo vovouroaro vuriara kareke pieoro. ²⁵^tOra vo osa vo reo eva voea vo rugorugooroaro roroiove varao oara vatauvira toupaveira. Oa vituaro iava uvuipaa ra voea rutu ora takuvuave Pautoa-ia vuurapa vaisi purasa oiso purapaoro, “Oiraopavira rutu, uvare Pautoa epao visii-ia.”

**Okovorovu Rutu Varao Lotua
Varaaro Uvui Iraopai Ra
Torevokovira Rutu Karekepape**

²⁶^uOire uva apeisi-a oiso osa ragai vo reoaro opesiaroei? Ari oiso, vo osa visii rutu ora gurupata vuurapa vaisi purapasa, uva oiso vearopai vosa iravu erava kae pie rovoreve. Ari iravu tarai reo iava siposiporeve. Ari iravu vo reo kosi pierve oreoa vatereva Pauto rera ragapa. Ari iravu siposiporeve pisa reo vo vaivaisiaro iava, vo ovusa iravu vo reo porepareve. Ari ita, viapau rutu uvuipatai oavu avu vai purasa, vo rara viapau visii rutu lotupa irara tauvapaive va eva. ²⁷Vosa oearoi visii iava oiso vovoupaave ra va-ia vao pisa reo vo vaivaisiaro reoreoave, uva uvuipaa

ra oiso reoreoave vaiterei raga, eke vo peva tupetupereovira, vo osa oea vu katakataivira voea vo reoreoroaro porepareve. ²⁸Ari vosa viapau irai toupareve voea vo reoreoroaro porepasa, osa iava uvui iraoparoi ro ira pisavira vaivaisipaoro siposipopareve ora tape piero vaopa, vosa eisi reoreopaoro ora rera raga vo reo uvupareve ora Pautoa tapo. ²⁹Ari ita, oiso vearopai vosa aiterei o vo peva oiso vovouave ra Pauto vo reoaro kosi pieve vao oreoa voea ragapa oisoa vatepareve. Uva oisii a eisi osa iava oearovu uvuipaa ra vo peva eva vo reoreoroaro rovirieive, oiso ra vo reo vituaro-ia taraive. ³⁰Ari vosa irai oea vu tapo pauparo, ra Pauto rerapa oreovu vatereve, oire ra va iava uvuipaa oearovu ra iravu siposipopato tapetapeive oiso puraoro, “Ora tape pieu.” Ra va iava rera eera eraopato Pauto vo reoaro iava kosi pierve voeapa. ³¹Visii rutu uvuipatai ra Pauto vo reoroaro kosi piepata oearovupa rera vaaro iavirava vatevatea. Uva aue raga vosa tupetupereovira oisi siposipopata, osa ragavira iava visii rutu uvuipatai ra ora visii vo reoroaro iavirava taraia oupata. Ra vara iava visii iava sopaura goru piepata tapo. ³²^vAri ro oirato ira vatereve Pauto ora rera vo tavitaviaro, ira uvui iraoparoi ra ora rera iava uraurato rei piepareve rutu vo osa evo reo kosi piepareve. Teapi reoreo ragaparo akukuvira. ³³Eake iava? Uvare Pauto viapau oiso vo vatevatearo vigeipa oiso vatepareveira, ra varia ora vavagisi piepavio lotu purapaoro. Viapau. Ari oiso ruipaparoveira ra torevokovira kave vovouvira rera vo ruipaaro sirova.

Vo osa vo uvaroa ora gurupata visii oirao pie vovou irara lotupasa,

^t14:25 Lu 17:16 ^u14:26 1 Ko 12:7-10

^v14:32 1 Jo 4:1

³⁴Wuua voa-a evoa uva riakora raga rutu uvuipaai ra ora tape piepaave vo oiso rutu osa rutu airovu lotupa riako ora tape piepaaveira vo uvarovu rutu. Vaopa uvare viapau oiso vairopa torevokopai, oiso ra akukuvira reoreo raga-paave, uvare Jiu vaaro Reo Taisi oiso purapapeira, 'Riakora uvuipaai ra ora vairo raga vo tavukiroaro-ia toupave. Uvare viapau uvuipaai ra oirara vo tavukiroaro iare putepaive.' ³⁵Vosa oiso ruipapaave ra vara-ia taraipaave varao oara karekepe vo visii vo uvuruaro-ia, oarare uvuipaai ra vatua irara oaive akepaive vo ora vo vureru vo kepararo-ia. Vaopa vosa iriai riakova vai lotua-ia reoreopao ora oira vo ruipaaro ragai-ia, ra oisi iava vigei rutu ariia oupape. ³⁶Uva apeisi-a? Ragaiva ora kaureopatai? Oire ragai tavita oiso, apeisi-a? E visii raga-a visiigoa iare pou piropa Pauto vo reoaro? E rera vo reoaro visii vo lotuaro sovara iava rovoepa?

³⁷Ari vosa irai visii iava oiso ora irai-ia rugooparo, Ragai-a vao Pauto reraaro kovopato, ora ragoapa Tugoropato Uraurato vatevatea vatereroaro, uva uvuiparoi ra irai ragai vo rigatoaro eveireve oiso purasa, "Pol vo rigato purarevora vao iava uvare Turaro goruvira rutu rera arureva oisi va purasa." ³⁸Uva ro irouto oirato ira viapau ragai vo reoaro eveireve oiso, Turaro rutu iava vo reo-a vao, uva va iava ira viapau torevokovira ora vaisipa oiso puraoro, "Ragai-a vao Pauto reraaro kovopato."

³⁹Oire araoko irara oaa, oiso ora visii vo vovouroaro piepata. Oa iava uvui iraopatai ra Pauto vo reoroaro kosi piepata vara iava siposipoaro. Ari vao raga oapa vuripai oiso, Opeita oearovivure korukorupata voeao oea

pisa reoro-ia vaivaisipaive, uvare Tugoropato Uraurato vo goruaro-a va eva. ⁴⁰Uvui iraopatai ra vara rutu orekerovu torevokovira rutu purapata. Opeita visii raga ora vavagisi piepata vara-ia varao vo lotua sovara-ia.

Krais Koppiroepa Oa Iava Vorevira Toreroepa

15 Araoko irara oaa, oiso vovouparai ra visii rugoo piea vaore Vearo Siposipo oa iava vokiara rutu-ia visiipa oisoa siposipopaa. Vao oa outavoiva, goruvira rutu torepataera oirao pie vovouro oavisii-ia. ²Vo siposipo-ia oa iava ragai oisoa visii siposipopaa, oiso ra va-ia goruvira rutu pituta. Oa iava Pauto uvuiparoi ra visii vorevira oureve ora rera iare. Uvare va-a vao-ia vo osa oesai rovvovira rutu va oirao pie ragapaivora, vorevira va ita eakaive. Osa-a eisi osa iava Pauto viapau uvuiparoi ra oisi ora rera iare vorevira oesai visii iava oureve.

³Vo reo-a vao rovoa rutu oa ou rovoava, oa iava visiipa vo reo ita aia topa pieavora. Vo reo oa oiso purapapeira, Krais koppiroepa vigei vo vovouroaro vuriara voriaro ouoro. Oiso rutu osa Tugoropa Vuku rera iava tavitavi rovoepa vigeipa. ⁴Vao oa isivaaro iava rera tovaiva. Oa iava vorevira Pauto rera tore piereva vo pevapa voki-ia. Oiso rutu ita osa Tugoropa Vuku vo siposipoaro oisoa tavitavipape. ⁵Uva vorevira rovvovira rutu Pita iare ora karekeroepa. Oa isivaaro iava voea rutu iare aposel irara urioroepa. ⁶Oa iava ita vo vavae vovoto rutu iare (500) oirara vo vuutavi raga-ia eva ora karekeroepa, voeao oea oisoa rera sirova utupaave. Oea iava oearovuei riro irara tootovira toupavoi, vo ovusa ita oevu epao voea

^w14:34 1 Pi 3:1; Jen 3:16 ^x14:40 1 Ko 14:33

^y15:3 1 Ko 11:23; Ais 53:5-12 ^z15:4 Sam 16:8-10

iava oea kopiiæpa. ⁷Oa-a eva isivaaro iava Jems ita rera kekereva ro ira lotupa irarapa reiparoveira. Oire voava voea rutu ita aposel irara rera kekeiva.

⁸⁻⁹^aUva ragai tapo iare ora karekeroepa ragai vao ovoiopatoa rutu. Ari ita, ovoovovira ragai ovoiovira rutu kavauraepa. Uva voa-a evoa uva oisoa pisavira rutu rerapa toupaa, vao-ia osa Pauto voeaaro oirara oisoa vuri piepaa voviri rovopa visivi. Osa iava viapau oiso uvuiparai ra torevokovira ora ragaire oiso purara, “Vearoto-a ragai aposelto.” ¹⁰^bUvare Pautoa raga vo siraoro-a vao oa iavirava oiso toupavao vo vokio-ia. Vao-ia siraopa vovou oa ragaipa vatereva. Oa vaaro-a vao siraopa vovou oa viapau oiso ora ropivira oiso ragai pie ragava. Viapau. Ari eva ouoro va iava kasivarivira oisoa kovopaa Pautoa-pa oearovu rutu aposel irara vo kovoroaro-ia putepaoro. Oiraopavira rutu uvare viapau oiso ragai vaaro-a va vao-ia. Ari Pautoa raga vo tauvaaro-a oa eisi ragai pieva. ¹¹Uva oisi-a eisi osa ragavira, eagara va iava oearovu-ia aposel irara oisoa va uvupata, eke ragai vai ruvara-ia pasi va uvutava. Uvare oiraopavira rutu-a, uvare igei rutu Vearo Sipoipo iava vaeavira siposipopaioveira vao kataia Jisas iava va-a. Oa iava va oirao pietava.

Vigei Vaaro Iava Torea Vorevira

¹²^cAri ita, igei vo siposipoaro-a vao-ia oa oiso purapapeira, Pauto Kraiss vorevira tore piereva kopiiæ iava. Uva apeisi-a, oiso osa iava oearovu visii iava oiso purapaaveira, “Voeao oea kopiipaaveira, oea viapau uvuipaai ra vorevira kopii tapirova torepave?” ¹³Viapau vearovira reoreopaai oisi puraoro,

uvare vosa vo reo eva oiraopape, ra vo reo kuuvupape Kraiss iava oiso, Vorevira toreroepa. ¹⁴^dAri ita, vosa Kraiss viapau vorevira toreroeri kopiiæ iava, ra viapau oisi oai iava osiposipoi igei-ia toupave. Oa iava viapau uvuipaai oai oisi toupaveira, igei-ia viapau oai oirao piepata. ¹⁵Ora tapo vosa oisi eisi oai toupaveira, ra oai iava oearovu visii iava oiso purapaave, “Kuuvu reoro rutu purapaaveira Pautoa iava.” Eake iava? Uvare oiso siposipopaioveira, Rera raga ita ira Kraiss vorevira tore piereva kopii tapi iava. Ari vosa visii vo reoroaro oiraopape oisi eisi oiso, viapau oiso kopii irara vorevira viapau torevave. Vo osa ita oisi ragavira ita Pauto viapau Kraiss tore pierevira. ¹⁶Vosa viapau vorevira kopii irara torevave, ra osa oisi viapau Kraiss vorevira toreroeri. ¹⁷^eOra vosa Kraiss viapau toreroeri vorevira, ra akukuvira rutu oisi iava ora keakea ragapata visii raga rera oirao pie ragapao. Oire uva va-a eva oa iava visii raga ora opesi pie ragapataeri, uvare visii vo vovouroaro-a vurira. ¹⁸Vosa oiraopavira rutu oisi eisi ropata, osa iava voeari oearovu voeao oea oisoa Jisas oirao piepaave oearoa oisoa kopiipaave, oea tapo ita uvuipaai ra oisi ragavira iava opesi ragaave vuria oupaoro. ¹⁹Vosa vigei vao Kraiss raripaviera varao ragare vearopara ru-goopaoro oara-ia uvuipaveira ra vara oupape vo rasio-ia tootovira tupaoro. Oa isivaaro iava viapau uvuipaviera ra oarai oupasa kopiipavio. Viapau, ari opesi ovoipaviera. Vosa oisi eisi oiraopaviera vigeipa, ra siraovira rutu oisi iava vigeivipa. Vo osa vo siraoro eva vigei vaaro oearovu vo siraoroaro-ia uvuipaeri putepave rutu.

^a15:8-9 Ap 9:3-8; 1 Ko 9:1 ^b15:10 Ef 3:7-8 ^c15:12 Ap 17:32; 2 Ti 2:18

^d15:14 1 Te 4:14 ^e15:17 Ro 4:25

²⁰ Ari ita, oiraopavira rutu Krai vorevira tore piereva Pauto kopii tapi iava. Uva oisi-a eisi osa vo ovoovo puraoro iraroepa ipaoro voeapa voeao oea vorevira toreaverea kopii tapiva. ²¹ Osa ragavira kopii vo pitupituario rovoepa kataitoa raga iava, ro ira vuria purareva rovoira rutu Adam. Osa kopii iava torepa pitupitu-a vao oa rovoreva kataitoa raga ro ira veoroa purareva Krai. ²² Uva oirara rutu kopipaaveira, uvare rera sirovava voea rera aao iraraoro ro ira vuria pura rovoreva Adam. Eisi osa ita katai raiva raga sirova oirara rutu toreaverea rara tootooro voeao oea Krai-va ora tavosi rovoapaaveira. ²³ Vigei rutu katakataivira torevioverea vorevira tootooro vo vigei vo vuutaoro-ia. Uva vigei reraoro ro-ia Krai ira vigeipa ira rovooroera, ra rera sirova utuvioverea, vo rara vorevira voreroverea vigei oupasa.

²⁴ Oire uva evo vuuta isivaoro iava vo vuutao pou piroverea oa-ia rasito opesiroverea taru. Vo uva Krai gavman irara rutu opesi piereverea, ora reipa irara, ora turaro irara, voeao oea vo rasitoa-ia toupaveira ora voeao oea uvarovu rutu toupaveira. Oa-a eva isivaoro iava taru orekerovu rutu-ia putereverea rara varao oara reipapeira vigeipa. Oire uva oisi eisi va puraoro rera vaoro Turaro gorua vaterereva ropa reitoa rutu Pauto Aite. ²⁵ ^fEva ita oa vituario iava vo goruei vao-ia Krai-ia, oava vo tuguraroverea uva Pauto ora rerava keripa irara opesi piereverea voea tovooro vo Krai kokotoaro reroaro. ²⁶ Uva ovoioa rutu-a vao kopii vo pitupituario Pauto oa tapo opesi pie ovoireverea. ²⁷ ^gAue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Pauto orekerovu rutu tovoreva Krai kokotoaro reroaro, rera raga toki

ruvarautoa rutu.' Uva taraipaviei vo reo eva porearo-ia oa viapau oiso oiso purapapeira, "Pauto ora rera raga ora tovooroepa Krai kokotoaro reroaro." ²⁸ Viapau. Uvare Krai raga ira orekerovu rutupa reiparoverea. Oire vo vuuta-a eva oa-ia rera raga ora tovoroverea Pauto vo Saraoro-ia. Osa iava Pautoa raga rei iraoparoverea rutu orekerovu rutupa ora rera tapopa Oviito.

²⁹ Ari oavu-a vao-ia osa oearovu baptaisa oupaveira voeare rugoopaoro voeao rovo kopii irara, oire ra oisi iava Tugoropa Reesi oupave. Oire uva apeisi-a? Vosa viapau vorevira tootooave, uva eake-a vao oare voeao rovo kopii irara rugoopaoro baptaisa purapaveira? ³⁰ Ora apeisi-a tapo igei-ia, vo osa vokiara rutu-ia ora igei iava vasepaioveira, oiso ra oearovu vai igei vuri piepaive pasi, vo osa vo kovo purapaio vao-ia. ³¹ ^hAraoko irara oaa, oiraopavira rutu uvare vokiara rutu-ia kopii ragai iare tutuu piepaiveira rutu, vo osa Pauto vo kovoaro purapaa. Oreoa eva oirao piepaavo rutu, uvare roru iraopaaveira visii-ia. Vao iava osa Krai Jisap tapo ora tavosipataveira. ³² Ari vosa riro avuavu kare tapo oisoa ora upopara vuria ouoro vo uruio-ia Efesas-ia. [Oa-a vao iava ovoovovira oiso reoreoparai riro kasipu vovou irara reesipaoro.] Uva aa vao-a vao veoro-a ragai vaoro oa ouaverea vo upo iavirava eva ragai vaoro? Asi viapau oaiei. Ari ita, vosa kopii irara viapau oiso vorevira toreaverea, oire ra oisi iava eagara, "Uvuipaviei ra aio ragapape ora ukaio ragapavio, vao iava osa vokipavira kopii ragaviovere." Oreoa vao oearovu purapaveira.

³³ Opeita visii ragai ora keakea ragapata vao iava, osa oearovu visii tapo tupaoro ovovourovu vuriara pu-

rapaveira. Uvare uvuipaai ra visii tapo vuri piepaive. ³⁴Poreta viro vearo rugoo puraoro vovevira. Vuri vovouro oavisii pura arapa eakata. Oa-a vao oa iava oiso visiire purarai visii arii pieoro. Uvare oavuei visii iava voeao oea touvira Pautoa-ia tarai asavira toupaivoi.

Varaura Vovevira Toreperea Osivu Ragavira Karekepaoro

³⁵Iravu oirato oiso vaio akerevere, “Apeisi ragavira oirara vovevira kopi- iara iava tootoopaoro torepavevira? Ora apeisi ragavira varaura kekepa pirovarea rara?” ³⁶Ari ita, ro vaaru vovouto ira oiso evo ake purarevere. Uvare viapau taraipatai vaisio-ia takura isi, eke? Vosa vaisi pauta, uva va-a eva oa iava voa uvuipai ra vaisi iava va- raura eru rovope, va isivaaro iava ko- vape. ³⁷Oiraopavira rutu vaisi-a vaisio aisia pauta takura isi raga-a oiso osa aue kukara takura, ora oaravu rutu takuraro. Uva viapau oiso vara iava takeruara oisoa pau rovopata. ³⁸Ari Pau- toa raga-a ira vara govukoaropa va- raura vatepareveira, vo rara rera raga oisi rugoo rovororo. Ora vo vara rutu takuraara katakataiara tapopa varaura vatepareveira oiso, oavu raga ita vao, ari oavu raga ita vao.

³⁹Oire ovararovu rutu viapau oiso vaea kaevira toupaveira. Viapau. Ari ovaravu raga-a vao oirato, ari varuere kare ovaravu raga, ovusa kokio kare ovaravu raga, ari atari kare ovaravu raga. ⁴⁰Oiso osa varao oara kekepapeira vuvuiua-ia, ora varao rasitoo-ia oara kekepapeira. Uva vearo kekeara rutu-a varao oara vuvuiua-ia toupaveira, ora varao tapo ita rasitoo-ia oara toupaveira oisi, vearo kekea. Uva vao raga ita uvare osivu raga visivi kekepa piroveira. ⁴¹Ari ita, ravireo vo kekearo vearoparoveira

ora kekira tapo ita. Ira tapo vearo vi- sivi kekeparo viroveira, vo osa eera vo kekearo pisa visivi ita kekepa piro. Ora aaviikoara rutu vo kekearo katakataivira kekepa piroveira pisa visivi vearovira ita.

⁴²ⁱOire uva oisi ragavira eisi osa kopii irara piesa vovevira torepaveira tootoosa. Vosa varaura tovpapeira, oire voa erupapeira. Uva evoa-a uva ita vovevira torepere, ra va iava viapau opesia vai voua varaua oaiaro. ⁴³Vosa varaura tovpapeira, uva raveravevira toupave vuvivira keke uviropaoro. Ari vosa vovevira torepere, ra evoa kaitutuvira rutu goruvira kekepa piro vearovira rutu. ⁴⁴Vosa varaura tovpapeira, uva oira vara-ia toupave. Ari vosa vovevira torepere, ra uraura vara purave. Oiraopavira rutu ita, uvare vo vokio-ia oira vara-a vao oa-ia toupapeira. Oa iava uvuipaviei ra oiso ragavira ora vigei-ia taraipavio, Utupaua uraura vara-ia taru toupaperea. ⁴⁵^jVao iava uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira, ‘Rovopatoa rutu Adam pura rovoreva Pauto oiso ra oiravira toupaveve.’ Uva oiraopavira rutu-a uvare iravu-a ro Adam ovoiooto ira-a ita ro raga Kraisi reraaro Uraurato ira tootooa vatepareveira. ⁴⁶Uraurato vo tootooaro viapau oiso irapapeira. Viapau. Ari vo rasio vo tootooaro irapapeira. Oa iava uraurato vo tootooaro utupapeira. ⁴⁷Pauto rovopatoa rutu Adam rasito poupouaro iava pura rovoreva. Ari ro ovoioopato Adam vuvuiua iava vararoepea. ⁴⁸Ari ita, oirara voeao vo rasio iava oea oiso rutu toupaveira osa ro ira rasito poupouaro iava pura rovoreva Pauto. Ari voeao oea vo uruiaroiei vuvuiua-ia, oea oiso toupaveira osa ro ira vuvuiua iava

ⁱ15:42 Dan 12:3; Mt 13:43 ^j15:45 Jen 2:7; Ro 5:14, 8:2

vararoepa. ⁴⁹Uva vigei vo kekearo oiso roropaiveira osa rovopato vo kekearo, ro ira vo rasio poupouaro-ia pura rovoreva Pauto. Osa-a eisi osa ragavira vo utupaua vigei vo kekearo oiso rovoverea osa ro Kraiss vo kekearo, ira vuvuiua iava vararoepa.

⁵⁰^kAraoko irara oaa, ragai vo rearo vituaro-a vao-ia oiso, Vouao varaua oua-ia sopeara toupaveira ora aue revasiva. Ovara-a eva viapau uvuipai ra Pauto vo Saraaro iare koatape. Eake iava? Uvare voua varaua uvuipai erupape. Oa vituaro viapau uvuipapeira oiso ra vao tapo ora tavosipape oa viapau uvuipai ra opesipape.

⁵¹⁻⁵²^lRagai vo rearo uvuta. Uvare vatau reo-a vao visiipa oa kosi piepaavoi. Viapau vigei rutu kopiivoverea. Ari ora tavario ragavioverea vagevage visivi raga, oiso osa kataivira ripopareveira osireito. Vo vuutao-ia oa-ia gurukoverea ovoiova utave, vo osa Jisas vo vuutaaro reesioro vo vuutao oa-ia voreroverea. Ogurukoa eva isivaaro iava kopii irara vovavira torevaveira vo vararova oara viapau uvuipai ra opesipe. Vo ovusa vigei ora tavario ragavio kopii asa irara. ⁵³Uvare vo varao oa erupapeira oa uvui iraopai ra ora tavariopape vo varao iare oa viapau uvuipai ra opesipe. Uva oisi-a oiso osa vo varao oa kopiipapeira, oa uvui iraopai ra ora tavariope vo varao iare oa viapau opesia vai. ⁵⁴Oire uva va-a eva vituaro iava uvuipaviei ra Tugoropa Vuku vo rearo eveipape. Ra oiso purapavio, Ari oiraopa reo rutu, vao oa oiso purapapeira Jisas iava, 'Kopiia vo goruaro oa opesi ovoiepa rutu. Vo osa orekerovu rutu-ia putereva.'

⁵⁵'Ovu vii vo goruaroei kopiia, vao oa iavirava uvuipauei igei vuri piepari? Ora ovu-ia kopiia vii vo goruaroei, vao oa iavirava uvuipauei ra orekerovu rutu-ia putepari?'

⁵⁶Oiraopavira rutu uvare kopiia vo goruaro vituaro-a vao-ia vuri vovou. Oa vituaro iava uvuipai ra vigei vuri piepaive. Uva uvuipaviei ra vuri vovou eveipape rutu, vo rara Moses vaaro-ia Reo Taisi taraipavio. Uva vuri vovou-ia taraipaoro va voriaro oupapeira vao-ia kopiia. ⁵⁷Ari roru iraopaavoi Pauto-ia vuurapa vaisi purapaoro. Eake iava? Uvare rera raga vigei vatepareveira tauva ro vigei reraaro Turaro Jisas Kraiss vo goruaro iavirava. Eva-a oa iava uvuipaviei ra vuri vovou vo pitupituaro-ia putepape ora kopiia.

⁵⁸^mOisi-a eisi osa iavirava visii araoko irara oaa, goruvira rutu toupata raripaoro. Opeita raveravevira vovoupata. Ari goruvira rutu kovo iraopata Turaropa. Uvare Jisas vo torevaveira ru-goopaoro taraipatai oiso, Viapau oiso akukuvira kovo ragapatavoi rerapa Turaro. Viapau. Ari visii vo voriaro epao vearoa voria oa outavereira rara.

Sirao Vate Oirara Rutu Tavapa Pauto Voeaaro

16ⁿOire oreovu vao-ia oa visiipa vatepaavoi vao iava moni vate. Uvare oiso ruipaparai ra oiso piepata osa Galesia-pa irara taviava. Oa iava oisoa moni oupaave Pauto voeaaro tavapasa. ²Oiso voea taviava, Toupavokiro rutu-ia visii rutu moniara oavisii orirupata ora visii vo kovoroaro uvuipaoro. Oire vosa oisi eisi piepata, oa iava viapau oavu avu vai vo ovusa visii ruvara-ia moni oupasa uriopara visii iare tavetepaoro. ³^pVo osa poua

^k15:50 Mt 16:17 ^l15:51-52 1 Te 4:15-17 ^m15:58 2 Pi 3:14; 1 Ko 16:10

ⁿ16:1 Ap 24:17, 9:13, 16:6 ^o16:2 Ap 20:7; 2 Ko 9:4-5 ^p16:3 2 Ko 8:18-19

viro ra voeao arua oea reesitava moni kaepasa. Oire uva voea riarā iare oar-avu pasiara rigatoavere rara voea iava varao oara kaeivere vaore, oiso ra voeao Jerusalem urui sovāra-ia tou irara tara-iave voea-ia oiso puraoro, “Oiraopavira rutu voea Korin iava urioai vigeipa sirao vate moniro vatesa.”⁴ Ari vosa oiso rugoopata, Asi rera raga Pol uvuiparoi ra avaparo, uva evoea uvuipaai ra ragai taveoive.

Oiso Ruipaparoepa Pol Ra Vokareve Korin-pa Irara Kekesa

^{5q}Visii iare karera virovere vo rara Masedonia Provins-ia pute rovoa, uvare voa Masedonia Provins-ia pou viro ruipa rovo-parai. ⁶Uva viapau taraiparai oiso visii tapo touavere, eke viapau. Oiso rugoo ragaparai, Iu vai pasi vo vaio tugurasa uva kokepa vuuta opesipere. Oire vo vuuta vai isivaaro iava uvuipatai vai ra ragai taupata ragai sipo pieoro ouruivovu iare voraro uvaroare avapara. ⁷Uva reasiparai poteku visivi visii tapo tou arapa. Uvare ragai vo ruipaaro-a vao oa-ia oiso ruipaparai ra riro kaekae visivi visii tapo toua, vo rara Turaro oiso puraro, “Vearopai eisi viipa.” ⁸Ari ita, tou rovoavere rara Efesas urui-ia vo vokio-ia rekasiro ovokia vaisipaveira oiso, Pentikos-pa voki. ⁹Uvare riro kovo rutuei ragai vaaro vo urui-ia vao-ia. Uvare rataoa karu pirārao ragaipa, oiso ra Turaro vo kovoaro puraa. Ari visii tavipaavo oiso, Riro irara rutu epao vo kovore korukorupa irara.

^{10r}Oire vosa Timoti visii tapo tōsa urioro, oa iava uvuipatai ra rera vearovira pau pieta. Oa iava viapau rera-ia uvuipaai orugorugoovu avu vai tōpaive visiire. Eake iava? Uvare rera-a Turaropa kovopato ira oiso

tōpare osa ragai. ^{11s}Viapau rutu oiso vearopai vosa irai visii iava rerare oiso puraro, “Akaipatoa raga ro-ia akukuto.” Viapau. Ari visii rutu uvuipatai ra rera taupata rera sipo piepaoro. Oa iava uvuiparoi ra vearo voka rutu purapareve rorupaoro. Uvare ragai rerare tueparavere ora oearovu tapo araoko irara oavi oea rera tapo uriopaavere.

^{12t}Oire ra ro iava Apolos vigei araokotoaaro visii tavipaavo. Uvare vorevoreripavira rera tavitavi ragapaavara, oiso ra visii iare tavetereve oearovu tapo araoko irara, ovusa tōvira orugoorovu rera-ia tōpaivoi. Oa iava viapau oiso ikavira avapasa rugo-paroi. Ari vovio vaio-a pasi utupāua, vo rara rerapa raiva karu piro.

Ovoioipa Reoro Vatereva Pol

¹³Visii vearovira rutu ora airerei iraopata. Goruvira rutu tōpata visii varaaro-ia oirao pie vovouro. Opeita uriripata. Ari tuvuu vovovira rutu tōpata. ¹⁴Vo osa varao okovoroa rutu purapata, oara-ia uvuipatai ra sirao vovou rutu sirovava vara purapata.

¹⁵Taraipataveira vo aao-ia Stefanas aao. Oaaoa rovvira rutu ora vo aao iava sopaura oaive pore rovoiva, voeao iava vo aao oea Grik taere-ia oisoa tōpaive. Uva va-a vao oa iava ora vo aao iava sopaura oaive rutu tovoiva vo kovo puraoro Pauto oirārao tokipa kovo. Araoko irara oaa, oiso visii tavipaavo, ¹⁶Voeao vo vovouroaro sirova ututa oea eisi piepaiveira osa evo aao vovouaro. Ari vosa oearovu voea sirovavi tōpaive voea tapo kovopaoro, oa iava uvuipatai ra oiso voea rutu vo vovouroaro sirova ututa.

^q16:5 Ap 19:21 ^r16:10 Ap 16:1, 19:22

^s16:11 1 Ti 4:12

^t16:12 Ap 18:24; 1 Ko 1:12, 3:5-6

¹⁷Roru iraopaavoi vao iava uvare Stefanas vase voeao oea ragai iare urioaerao voeao ora Fotyunetas ora Akaikas, oea ragai rugoo piepaiveira visiire, uvare tauai rutu ragaipa toupataveira. ¹⁸Otoua-a vao oa-ia ragai tapo toupaooro ragai roru pievorao, oiso rutu osa oisoa visii tapo toupaooro visii roru piepaive. Ari ita, uvuipatai ra oirara-ia vearo vaisi rutu purapata evoea oea oiso rutu toupaveira osa voeari Stefanas vase.

¹⁹Voea rutu voeao lotupa irara oea Esia Provins-ia toupaveira oea rutu visii iare vearo voki purapaivoi. Ora vaiterei tapo Akwila avukarei ora Prisila aiterea vearo voki visii iare purasivoi. Ora voeao oea vaiterei vo kepaaro-ia ora guru-paaveira lotu purapasa. Uva vearo voki vaisipaoro visiipa, oiso purapaai vo Turaro vaisiario sovara-ia. ²⁰Vigei rutu

araoko iraraaro voea vo uruio-ia oea vearo voki purapaivoi visiipa.

Oire uva va-a vao oa iava visii tavipaavoi ra ora visiipa siraopaoro sekanta.

²¹Va vao-ia ragai vo reoviaro oa riga-toavoi ora ragai raga vavaearo-ia oiso-ia, "Vearo voki ragaiva Pol."

²²Oire vosa irouto visii iava viapau Turaropa siraoparo, irape. Ira voari utupau taru opesi ovoiroverea. Turaro Jisas uriou igei iare ikauvira rutu.

²³Oire uva oiso ruipa iraoparai ra visii tauvaa outa vigei reraaro Turaro Jisas ruvara-ia vo ovusa visiipa sir-aoparo. ²⁴Ragai-a vao sirao vovou rutu puraavoi visii tapo ora tavosioro Krai Jisas vaisiario-ia.

Eisi osa vo pasio opesi piepaa.

Ragai-a vao, Pol.

2 KORIN

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vao eraopa pasi rigatoreva vo ivao isivaaro iava oa-ia rovopa pasi rigatoreva Masedonia Provins-ia toupao. Uva voea Korin urui-ia tou irara rovopa pasi vieivoiva, vuri pitupituro kavuiva. Oa iava Taitas vo reo kaereva Pol iare rera tavisava voea vo pitupituroaro iava varao veaopara. Eva-a oa iava vao-ia eraopa pasi rera vaaro rorua karekereva voeapa.

Ari viapau voea rutu lotupa irara rera Pol vo reoro sirova utuaepa. Viapau. Aue iava uvare tiovira vuri pitupituro purapaiva. Uvare Pol vo vaisiario aposel vaisi akaipa piepaiva oiso purapaoro, Viapau oiraopato-a ro Pol, oa iava viapau uvuipaiei rera vo reoro uvupasa. Oire uva va-a eva oa iava ora rera iava goruvira voea tavitavireva, uvare Pauto rera reesireva oisore ra aposel kovo purapareve (2 Ko 10:1–13:10).

1. Ora rera iava aviavi pie reoro, ora vearo vaisi purareva Pol, 1:1-11.
2. Pol ora rera vaisiario aposel vaisi oirao piereva voeaopa vakuvaku vovou irara, 1:12–7:16.
3. Oirao pie vovou irara uvuipaai araoko irara oaive tauvapaive vo Jisas vaisiario-ia, 8:1–9:15.
4. Goruvira Pol ora rera vaaro iava aposel kovo taviroepa. Teapi kuuvu irara vo siposiporoaro sirova utupaave Korin vata, 10:1–13:10.
5. Ovoioapa reoroaro varao Pol varaaro ora oreorovu varao goru reoro rutu, 13:11-14.

1^uPauto ragai Pol roporeva oiso ra oiso toupaa, Krai Jisas reraaro ragai aposelto. Oa iava vegei-a vao ora ro-ia vigei araokotoaaro, Timoti ve-

goa vo rigato puravevoi visiipa Pauto voeaaro rutu visiigoa evoa Korin urui-ia lotu purapataveira. Ora voearopa tapo oearovu oearoa evo taere iava vo uruiro-ia toupaveira Grik taere Pauto voeaaro.

²Uva ragai vo ruipaaro-a vao-ia oa-ia oiso vovouparai ra Pauto vigei Aitearo ora ro vigei reraaro Turaro Jisas Krai visiipa vereopa vovou rutu purasi visii tauvapaoro ora gavaure vovou.

Pol Pautoa-ia Vearo Vaisi Purareva Vao-ia Osa Oisoa Rera Tauvapaive

³Uvuipavei ra Pautoa-ia vearo vaisi rutu purapape rera-ia rorupaoro vigei reraaro Turaro Jisas Krai Aitearo. Ro Aite ira riroa rutu kaviko vovou purapaveira. Ro-ia Pauto ira ruvara iava otavaruovu rutu oupapeira. ^{4v}Vosa tavakaa vai vegei-ia pou piro, ra oai-ia oisoa vegei tauvapaive. Osa iava uvuipaveiei ita ra oisi oearovu tauvapaive, vo osa voearo-ia ita vo tavaka poupa piro. Eake iava? Uvare vegei ita uvuipaveiei ra vo tauvaa ita topa piepave oearovupa, oiso osa vegei pie rovpaveira Pauto. ⁵Oiraopavira oiso rutu ita osa Krai-pa vo siitoka eva siraoa oisoa vatepaive oearovu. Uva vo raiva raga ita eva kataia oa sirova ita uvuipaveiei ra riroa siitoka vo siraoaro oupave. Oire uva oisi-a eisi osa iava uvuipaveiei ra riroa rutu tauva oupave Pauto ruvara iava, vo rara Krai tapo ora tavosipave rutu. ^{6w}Ari ita, oearovu vegei vuri piepaiveira. Uva va-a eva oa iava Pauto vegei tauvapaiveira. Uva veaopai oisi ita. Uvare vosa vegei oisi piepaive eisi, oa iava uvuipaveiei ra oisi iava goruvira toupave visii vo vovouaro varaata piepasa. Ra va iava oisi vegei vo vovouaro siituepaoro va sirova ora visii iava oirao pie vovouaro oavisii rutu goru piepata. Ra va iava

oiso purapata “Vigei ita uvuipaviei ra oiso rutu goruvira torepavio osa vaitereo Pol vaio,” vo rara vo siitoka vo siraoaro visii-ia poupa piro. ⁷Eva-a oa vituaro iava uvuipaveiei ra oiso taraipave visii-ia, Oiraopavira goruvira rutu torepaii, uvare tavaka vo vavataaro sovopaveira oiso osa vegei. Oa iava va vao riroa tauva oupaivoi, oiso osa vegei ita vo tauva oupaveira vokiara rutu-ia.

⁸xAraoko irara oave, oiso ruipaveiei ra otavakarovu iava taraipata varao oara vegei-ia poupa pirorao vo Esia Provinsia. Ari ita, riroa rutu vavata vegei-ia pou pirorao va vao tavaka vo vavataaro. Oa iava raveravevira oisoa toupave voa oiso rugoopaoro, Vegeivi kopiipaveiei. ⁹yOiraopavira rutu, uvare oiso rutu rugoopaveiera, Vegoa ita reesiivora, oisire ra vegei upoive. Uva vo rugoo-a eva vegei-ia pou ovoi pirora, oa iava viapau oiso rugoopaveiera ra ora vegei ovovouiario sirova goruvira toreve. Viapau. Ari kataitoa raga Pauto vegei Virivaripato, ira raga ita uvuiparoi ra vegei virivaripareve. Ro ira oirara tore piepareveira vorevira kopii tapirova. ¹⁰Ari ita, oisi ragavira oisoa vegei virivari piepareve voeao asavira oea oisoa vegei-ia upo ruipa ragapaave. Uva vo vokio ita oisi raga vegei virivaripareveira. Oire uva oisi-a eisi osa uvuipaveiei ita rera-ia raripave vovio utupaua, vo rara ita vegei iare tutuu piepaive ita va kopiia vorerivira. ¹¹zUva uvuiparoi ra vegei ita tauvareve, vo rara visii vegeipa variripata vegei tauvapaoro. Ra va iava Pauto visii vo variriroaro riroara uvupaoro vegei-ia vearoa purapareve. Eisi osa ragavira iava riro irara uvuipaii ra vo tauva eveipaoro rera vaisiario kae piepaive va iava vearo vaisi purapaoro.

Pol Viapau Oiso Korin-pa Irara Keareva

¹²aOire uva vegei vaaro-a vao-ia riroa rutu rorua, ororua rutu vituaro-a vao sovopaavo vo ora ragai iava sopaua-ia. Eake iava? Uvare oiso taraiparai Pauto vegei-ia vearoa rutu purapareveira vo vegei iava sopauarei goru piepaoro. Oa iava vegei visii tapo toupaooro ora oearovu tapo voraro oisi va torevoko rugorugooro rutu Pauto vo rugorugooro ora katai vovou oisoa purapave ita. Oiraopavira viapau oiso vo rasio vo taraiaro sirova utupaoro-a, ari Pauto vo tauvaaro iavirava raga vegei oisoa vereopa vovouro purapave evara. ¹³Vosa opasirovu rigatopaavora visiipa, oara-ia evara roroio reoro raga rigatavora visiipa. ¹⁴Uva oiso vovouparai rutu ra utupauavi vo reo-ia vao ora vegei iava vearovira taraitavere rutu, oreoa-ia vo vokio gare visivi vavagisipatai. Vaore vosa vo utupaua ovokia-ia Turaro vorevira vorerovere, uva vegei vaisiario-ia vearoa puratavere. Ovusa ita vegei oisi raga vo vokia ita visii vaisiario-ia vearoa purave rorupaoro.

¹⁵Ari ita, visii oirao piepaavora oiso, Vegei vai egaegapata. Oa-a vao oa iava oiso vovou ragaraepa ra visii iare tavetea vo vuutarei-ia, oiso ra oisi pieoro voreripavira visii tauvaa. ¹⁶Eva vituaro iava oiso vovou ragaraepa ra visii iare tavetea evoa. Ra evoava Masedonia Provins iare ava rovora. Oire ra voava ita vorevira vorera visii iare. Ra va isivaaro iava taru evoava ragai tauvata ragai sipo pieoro Judia Distrik iare. ¹⁷Uva oisi-a eisi osa visii tavi rovoava osa eisi ragai vovouaro oiraopavira rutu toupava. Viapau oiso visii keaava oiso osa iravu vo rasio raga iava rera. Via-

^x1:8 Ap 19:23 ^y1:9 Jer 17:5, 7 ^z1:11 Ro 15:30; Fl 1:19

^a1:12 2 Ko 2:17; 1 Ko 2:4, 13

pau. Uvare viapau uvuiparai oiso ra oeai tavi ragaa oiso, “Urioparai visii iare,” vo ovusa ragai oruipaiaro viapau oisi eisi toupave. ¹⁸ Pauto oiraopavira rutu reoparoveira. Oa iava rera vo pitupituro sirova oisi oiraopavira rutu reoparaveira oiso-ia, Ragai viapau uvuiparai ra oiso rugoopara, Viapau avaparai, vo ovusa ragai iava gisipo oiso purapao, “Oiraopavira urioparai.” ^{19b} Oiraopavira rutu igei vase vao-ia Sailas ora Timoti visii tarai pieiova Jisas iava, vo siposipo-ia oa oiso purapai, Jisas Krai Pauto Oviitoaaro ira viapau oiso rugoopara, Ragai viapau vao purapaavo, vo ovusa rera gisipoaro iava oiso purapape, “Oa purapaavo vao-ia.” Viapau. Ari oisoa va pura ovoipareve vao oare oisoa taviparo va purapasa. ^{20c} Oa vituaro-a vao-ia oiso-ia uvare Pauto ovoi reoro purapaoro oiso puraparoveira “Ragai oa purapaa.” Oa iava Krai Pauto vo reoro sirova utupaoro oisi va purapareveira vo reo oirao piepaoro rutu. Eisi osa ragavira Pauto oiraopavira rutu taviparoveira. Uva va sirova utupaoro Krai tapo ora tavosipavio oiso purapaoro, “Oiraopavira rutu,” vo Pauto vaisiara kae piepaoro. ²¹ Vo uvare Pauto raga-a ira vigei rutu ora vegei Krai va tavosireva vigei vo vovouroaro oirao pieara goru pieoro rutu. Uvare Pauto raga-a ira vegei roporeva vo kovoa vao purapasa. ^{22d} Ari ita, vigei rutu-ia vo reesio tovoreva oa oiso purapapeira, “Vigei-a Pauto voeaaro.” Uva vara rutu oirao piesa Tugoropato Uraurato tovoreva vo vigei sopaaro-ia. Ra va iava rera iavirava oiso taraipavio, Oiraopavira rutu osa eisi oaravuei oara epao tuevira vigeipa varao iava rera varaaro.

Viapau Pol Ikavira Voea Iare Avaroepa

^{23e} Oire vo osa oiso rugoo ragaparaepa oiso ra uriora evoare Korin-ia, osa viapau ita urioraepa. Vo uvare oiso rugooraepa, Teapi visii iava sopaura vavata piea. Pauto ragai iava sopaua-ia taraiparoi, vo ovusa oiso oiraopavira visii tavipaavo. ^{24f} Viapau oiso riro goru reo vai rutu vatepavevoi visiipa, oisore ra oai raga sirova utupata, vo osa ora visii varaaro-ia oirao pie vovouro rugoopata. Viapau. Ari visii vo vovouroaro uvuivira rutu toupaveira varao oirao pie vovouro. Uva visii-ia kovopavevoi visii vatepaoro tauvaa. Oa iava uvuipatai ra roruvira rutu vearovira toupata.

2 Uva ora ragai raga vo rugorugooaro-a vao oa-ia oiso rugooraepa, Viapau uvuiparai ra vorevira visii iare avara. Teapi visii vatea vavata vovou. ² Vaopa vosa oisi eisi visii piea, uva irou vava vao uvuipai ra ragai roru pieve? Ari visii ita viapau uvuipatai ra ragai roru piepata, vo osa visiipa vavata vovou vate rovoa. ^{3g} Eisi osa vituaro iava-a vari rovopa pasia oa rigato rovoavora visiipa oisi raga ita eisi. Uvare reasi-paraera oiso, Teapi visii ruvara iava riro vavata oua, vo osa visii-ia poua viro. Eake iava? Uvare visii raga ita visiigoa vokiara rutu-ia uvuipatai ra ragai roru piepata ragai vo reoroaro sirova utuoro. Va-ia oisi eisi taraiparai, Vosa ragai rorupaa, oire visii tapo ita rorupata. ^{4h} Uva rirovira rutu gaupaoro sir- aopaoro va eva rovopa pasi rigatoavora visiipa. Viapau oiso visiipa vavata vovou vatepasa vo rigato puraavora. Ari ragai vaaro riroa rutu sir- aopa vovou kareke pieoro-a visiipa.

^b1:19 Mt 16:16; 1 Te 1:1; Hi 13:8 ^c1:20 Ro 15:8-9 ^d1:22 Ef 1:13-14

^e1:23 Ga 1:20; 1 Ko 4:21 ^f1:24 1 Pi 5:3; Ro 11:20

^g2:3 2 Ko 12:21, 7:16, 8:22 ^h2:4 2 Ko 7:8-9, 12

Uvuipaa Ra Iravu Iava Vuria Veraive Ro Ira Vuria Purareva

⁵Oire uva vuria purapaoro eera oirato ira visii tapo touparevora. Ira ragaipa vavata vateparevoi ovusa oearovupa visii iava vavata rutu vateparevoi. Uva oisi eisi purarai oiso, “Visii iava oearovupa” vaopa oiso, teapi torevokovira rutu riro goruvira oisi ragavira rera togapaa va-ia. ⁶Ari ita, visiipa vo reo rigatoavora ro iava ira vuri vovou rovoreva riro vavata vateoro. Oa iava ragai vo reoro sirova utupaoro rerare oiso purataera, “Vuria purarivoi,” rera vo vuriaro vo voriaro vateoro rerapa. Uva oisi-a eisi osa uvuipai rutu rerapa. ⁷ⁱOire visii taviavo oiso, ra viapau ita vorerivira rera vo vuriarore rugoopata. Viapau. Ari uvuipatai ra rera vaaro oirao pie vovou vorevira goru pieta vaore rugoopaoro, Teapi oisi va iava rera iava sopaua-ia riro vavata vovou sovooro ora piro pieparo. ⁸Uva oiso goruvira rutu visii tavipaavo, Rerapa visii vo vovouroaro siraopa vovou rirovira rutu kareketa. Ra va iava oiso tarairo, O ari oiraopavira rutu ragaipa siraoai. ⁹Uva vari rovo rigato pura rovoavora vare rugoopaoro oiso, E pasi ragai vo reoro rutu sirova utupaavere, eke viapau? ¹⁰Uva oisi-a eisi osa ragai vo reoro sirova utupaoro rera eera vo vovouro vuria veratavoi, vo osa oisi eisi piepatavora. Ra ragai tapo ita rera vaaro vuria veraa vo Krai vaiario sovara-ia. Ari vosa iravu iava oavu vuria veraa, ra viapau ita vorevira vare rugoora. Osa-a eisi osa piepaaveira vo Krai vaiario sovara-ia visii iava sopaura rutu goru piepaoro. ¹¹^jVaopa, teapi Seten vigei-ia putepareve rutu. Uvare taraipaviei rera-

ia ira vigei ateate piepaoro toupareveira vaore, oiso ra ovokirovu-ia vigei kove piepareve rera vo reoroaro-ia kuuvuara.

Pol Riro Tavaka Rutu Kekereva Troas Urui-ia

¹²^kVosa Troas urui-ia poua viropa Vearo Sisosipo iava Krai vaoro sisosiposa, uva evoa touoro oiso tarairaepa, Akoea, Turaro ragai vo kovoaropa rataoa karurevoi vao-ia. ¹³^lUva evoa touoro taraa ragaava rore vigei araokotoaro Taitas. Oa-a eva vituaro iava rirovira rutu rugorugoo iraoparaepa rerare oiso purapaoro, “Apeisi pierevo?” Uva va-a eva vituaro iava voea evoea avaeava. Oa iava voava topara viropa Masedonia Provins iare.

Aposel Irara Pauto Vo Goruaro Iavirava Oisoo Upoa-ia Putepaive Rutu

¹⁴^mRagai roru iraopaoro Turaro-ia toupavao. Uvare Krai tapo ora tavosipaveiei, ra vegei tapo vokapareveira Pauto uvarovu rutu Seten-ia putepaoro. Ari ita, voraro rutu viripareveira Pauto vegei iava sopauarei tauvapaoro, vo ovusa vegei vo taraiaro vao Krai iava kosi piepave uvarovu rutu. Ra va iava vo reo vao rera iava oa uvupaoro va sovopaive gavaevira ora voea-ia, oiso rutu osa vearo geesiva o korovo (wel). ¹⁵ⁿAue iava uvare vegei oiso rutu toupaveaira osa o vearo geesiva korovo, vao oa-ia koruoua tauoa purapareveira Krai Pautoa-pa. Uva vo geesi-a eva oa gaegaerepaoro uvarovu rutu avapapeira voeaore oea oupareveira Pauto ora rera iare vorevira, ora voearo oearoa opesi ovoipaaveira. ¹⁶Ari ita, vosa va vao

ⁱ2:7 Ga 6:1; Ef 4:32 ^j2:11 Mt 4:10; Lu 22:31; 2 Ko 4:4; 1 Pi 5:8

^k2:12 Ap 16:8; 1 Ko 16:9 ^l2:13 2 Ko 7:5-6 ^m2:14 Ro 6:17; Ef 5:2; Fl 4:18

ⁿ2:15 Ef 5:2; 2 Ko 4:3

vearo geesi voea ruvara-ia pou piro, oire ra va iava vo geesi eveiive, ra oiso puraave, “Asi Pautoa iava vo geesio-ia. Oa iava taru opesi ovoioverea.” Osa voeao oea Pauto ora rera iare vovevira ouparevere vo geesi eveioro va geesiive. Ra va iava oiso puraave, “Pauto vo geesiaro vao-ia tauvapa. Oa iava taru Tootoo Ovoi oupe.” Oiraopavira rutu vo osa vegei raga-a viapau oiso uvuipaveiei ra oisi voea tauvapave. Viapau. Ari Pauto vo goruaro raga-a oa iavirava voea tauvapaveaira. ¹⁷°Riro irara rutu oirara Pauto vo rearo vatepaveira oiso rutu osa akukupapara raga kotokotoara. Oire ra vara-ia moni oupaave vara voripaoro. Ari vegei viapau oiso osa voea. Eake iava? Uvare Pauto vegei vao arureva. Eva-a oa vituaro iava oiraopa reo rutu iava siposipopave, vo rara Kraiss tapo ora tavosipave. Uva Pauto vegeiva vura- pareveira, vo ovusa oiraopavira rutu vo reo kosi piepave oa oupave rera ruvara-ia.

Kovopa Irara Vaaro Airepa Reo Ovoi

3 Vosa oisi eisi purapave, uva viapau oiso ora vegei vaisiaro raga kae piepaoro-a. Viapau oiso aapaapautoarei-a vegei visiipa, oa iava uvuipaveiei ra visiipa oaravu pasiaro kaepave, vo pasiro oara-ia rigatopaive oearovu oiso puraoro, “Vearotoarei-a vaitereo aiterea vo rearo uvuta vearovira. Ra aiterei vearovira pau pieta.” Viapau oiso oisi eisi opasiei. Ari vegei-ia taraipataveira. Ari ita, uvarovu rutu vokapaveaira. Uva voraro viapau oiso ora vegei iava opasiva vokapaveaira vo pasio oa rigatotavora. Ari ita, uva vegei vearovira oisi raga pau piepaveira. ²Eake iava? Uvare visii raga ita vegei vaaro pasia eva vegei vo kovoaro oirao piepaoro. Vo uvare

visii vo touaro-a vearoa, otoua vegei vo kovoaro oiso karekepaiveira pasia. Oa-ia uvuipaai oearovu rutu ra va vieioro tara- iave. ³Oirara rutu visii eveipaiveira oiso, Visii vao pasia vao vova Kraiss oa viapau oiso ing vai-ia rigatoreva aveke pero vai-ia. Viapau. Ari visii sopaaro-ia vo pasio rigatoreva ro iavirava Tugoropato Uraurato Pauto reraaro ira vigei iava sopaura-ia toupaveira. Oire vo pasi-a vao oa rigatorevoiva, va siporeva oearovu iare Pauto vo kovoaro iavirava oa pura- pavevora visii tapo toupaooro.

⁴Osa eisi purapaveiei uvare va-ia vao taraipaveiei oiso osa Pauto vegei tau- vapaveira vokiara rutu-ia vo vegei vo kovoaro-ia, vo ovusa Kraiss tapo ora tavosipave. ⁵PViapau oiso oavu avu vai epao vegei-ia, oiso ra oai iava oiso pu- rave, “Iu. Uvuipaveiei rutu vo kovo pu- rapave.” Viapau rutu. Ari Pautoa raga-a ira oiso vegei piepareveira vo kovo pu- rapasa. ⁶Uva Pautoa raga-a ira vegei goru piepareveira vegei sipopasa rera vaaro iava Airepa vao Reo Ovoi tavi- tavipasa. Vo uvare rera-a Pauto ira re- oreopaoro Tuariripa vao Reo Ovoi-ia va rigatoreva aveke pero-ia. Oa iava oearovu oirara vo reo sirova utu ra- gaaepa. Osa iava vo reo-ia voea raga ora piro pieaepa uva oisoa kopii ovoipaave evo reo sirova. Ari vao-ia Airepa Reo Ovoi oa viapau oiso tupaivoi osa eva Tuariripa. Eake iava? Uvare Airepa Reo Ovoi-a vao oiso purapaveira, “Ro Pauto reraaro Tugoropato Uraurato ira Tootoo Ovoi vatepareveira.”

⁷°Ari ita, Pauto tuariri rutu Reo Taisi aveke pero-ia rigatoreva. Vao oa iava Moses vo pero kareke piereva voeopa oirara, vo ovusa Pauto vaaro keraria avi- aviario goruvira rera-ia roropaiva. Uva voavi ragava va eva keraria vo aviaviario

°2:17 2 Ko 4:2, 1:12, 12:19 P3:5 2 Ko 2:16; 1 Ko 15:10

°3:6 Ga 3:10; Jo 6:63 °3:7 Eks 34:29-35

opesipaoro varapaepa oisivi. Ari ita, tou visivi roropaiva goruvira. Ra va iava vao Jiu-pa irara osireiara aau piepaiva, oa-ia viapau vearovira Moses puaro kekeiva. Oire va vao isivaaro iava va eva Reo Taisi sirova akukuvira utu ragaoro kopiia ouiva. Ari oiraopavira rutu oiso osa va vao-ia Reo Taisi rovoepa, vo ovusa Pauto vaaro riroa keraria va-ia rorova ora Moses-ia tapo. ⁸Oire uva apeisi-a va-ia vao Airepa Reo Ovoi oa Tootoo Ovoi vatepaiveira? Oiraopavira rutu uvare va vao Airepa Reo Ovoi vaaro keraria pute pievira rutu roropaivere vo osa vo Reo iava tavitavipave rera iava ro Tugoropato Uraurato ira Tootoo Ovoi vatepareveira. ⁹Uva voea rutu va-ia vao Reo Taisi taraiaepa oiso, Vearoa vao-ia reoa. Oa-a vao oa iava oearovu voea iava kopiiaepa. Uva oisi raga ita oiso osa oearovu vao-ia Airepa Reo Ovoi vao Krai vaaro taraipaoro oiso purapaai, “Vearo reo rutu vao-ia. Oreoa-ia aviavia toupaveira oirara iava sopaura aviavi piepasa, oisore ra Pauto uvuiparoveira ra oiso puraparo, Visii-a torevoko vovou irara. Osa iava taru Tootoo Ovoi out-averea.” ¹⁰Uva voea voeari tuariripa irara oea vao-ia Reo Taisi taraioro oiso puraaepa, “Vearoa rutu-a vao-ia oa reipai rutu vigeipa.” Ari vo vokio vigei taraipaviei, uvare viapau oisi eisi vo vokio-ia toupai. Eake iava? Uvare Airepa vao Reo Ovoi-a oa Tuariripa Reo-ia pute iraopaivoi rutu pauakavira tupaoro, vo osa orekerovu rutu kareke piepaiveira veaopara. ¹¹Ari ita, Tuariripa Reo oa oisoa aviavia vatepaive opesipaoro. Ari vao-ia Airepa Reo Ovoi vo aviaviaro oa viapau rutu opesia vai epao. Evo reo oa vearo iraopai tuariripa-ia Reo Taisi putepaoro rutu vearoa sisikore aviavi vatepaoro.

^{12s}Oa-ia oisi taraipaoro vegei tuuvu vovou rutu purapaveira. ¹³Uvare vegei viapau oiso toupavevoi osa roari Moses ira ora rera iava puaua tavurureva vaopa oiso, teapi Jiu-pa irara keraria aviaviaro kekeive, vo osa rera puaro iava opesipaoro varape. ¹⁴Ari ita, voea iava rugorugooara oisoa vavagisipape. Uva vo vokio-ia oisi raga touvira vo tavururova tupaivoi voea vo rugooaro ruupaoro vaore, oiso ra tuariripa Reo Taisi vieipaive, ra va iava viapau voeapa aviavipape. Ari vosa iroutoa vai ro ira Krai tapo ora tavosiro, eva-a oa iava uvuiparoi ra ora rera iava ruupa varoa verareve ora rera vo rugooaro ariarava, oisore ra roroiovira taraiparo. ¹⁵Ovokirovu-ia vo vuutao-ia Jiu-pa irara va vao Reo Taisi vieipaive Moses vaaro, vo ovusa viapau oiso aviavivira rugooapaave. Uvare ruupa varoa oa-ia ora voea vo rugorugooaro tavurupaiveira. ^{16t}Ari uvuipai vera uviroa va eva varoa vo osa voea iava iravu oirato rera iava sopaua porereve Turaro oirao piepasa. ¹⁷Oire uva irouto-a Turaro ira vaisipai evo reo? Ro raga ita Tugoropato Uraurato. Oire taraipaviei vao-ia vosa Tugoropato Uraurato oirato iava sopaua-ia toupaveve, ra viapau oiso touvira rera iava rugorugooara vavagisipape. ^{18u}Uva vigei tapo viapau oiso touvira ora vigei iava puaura ruupai oiso osa piereva Moses. Viapau. Ari oirara uvuipaai ra vigei-ia vurapaoro Turaro vo vovouroaro eveipaive. Vao-ia rera raga-ia ro Turaro reraaro Tugoropato Uraurato, ira vokiaru rutu-ia vigei tavariopaoro kovopaveira, oiso ra vigei vo vovouroaro riripape avapaoro oiso rutu toupasa osa Krai vo touaro.

**Aposel Irara Oiso Toupaveira
Osa Pitokava O Verakova**

4 Pauto vereopa vovou rutu puraoro vegeipa vo kovo vatereva. Eisi osa vituaro iava vegei iava viapau sopauarei raveravepapeira. ²Uva oisi eisi pievevoiva, vo vovouro eakaveva oara oisoa purapave rupa vovou-ia varao oara-ia oisoa ariia oupave. Uva eisi osa pievevoiva, viapau oiso kuuvupaveaira. Ora vosa vo reo-ia vao Pauto vo reoaro siposipopaveaira, uva viapau oiso va tavariopaveaira. Ari aviavi pievira rutu va iava siposipopaveaira vaore, oiso ra uvui iraopata va-ia taraipasa oiso, Oiraopa-a rutu. Ari ita, Pauto vegei-ia taraiparoveira oiso, Vegei oiraopa reo rutu kosi piepave. Oiso rutu ita osa oearovu oirara ita vegei-ia taraipaaveira oisi, ³vo osa aviavi pievira Pauto vo reoaro kosi piepaveaira voeapa. Ari oearovu viapau roroiovira va ouiva. Uva aue oaive-ia vosa voea raga ora opesi pie ovoiave eisi va iava. ⁴Uva eisi osa piepaiveira vo rara Seten voeao oirao pie vovou asa irara vo rugooroaro rupareve vara rupa piepaoro, ro raga ita Rovopatoa Rutu Tugarato vo rasio iava. Oire ra oisi iava viapau aviavia vai kekepaive, vo aviavio oa Vearo Siposipo iava rugorugooarare roropaiveira vara aviavi piepasa. Vo siposipo-a vao oa rera iava Kraiis toupaveira. Ro ira kerariava toupaveira oiso rutu osa Pauto. ⁵Uva viapau oiso ora vegei raga iava siposipopaveaira. Viapau. Ari vegei Kraiis Jisas iava siposipopaveaira oiso, Rera-a Turaro. Ari vegei-a kovopatoarei visiipa vo Kraiis vaisiario-ia. Eisi osa vo reo iava tavipaveaira. ⁶Aue iava uvare Pauto oiso puraroepa, “Aviavia rorori vova rupa tapi.” Ira raga ita Pauto ira

aviavia roro piepareveira vigei iava sopaura-ia vigei iava rupa vovouro verapaoro. Oisore ra vo aviavi iavirava varao-ia roroiovira taraipavio Pauto vo vovouroaro, oarare oisi eisi roropaiveira Jisas Kraiis vo vovouaro iavirava.

⁷Pautoa raga-a ira vegei iava sopauarei oisi pieveva, oiso ra oisi aviavivira toupave. Ari ita, oiso vegei piepareveira osa pitokava o iria uvuipaori ra pegepege ovoio viro opesi ovoioro. Uva va-a eva oa uvuipai Pauto vo goruaro kareke piepasa, uvare rera vaaro raga-a gorua oava toupaveoi. ⁸Oiraopavira rutu tavakaara vegei-ia pou ragapa piroveira vaore, osa ra vegei tupapaive, vo osa viapau. Ari ita, ovokirovu-ia vegei vo rugooroaro vavagisi ragapapeira, ovusa viapau uvuipai ra vo kovo kavuve. ⁹Riro irara rutu vegeiva ora keripa irara toupai, ovusa vate irara oave viapau vegei eakapai. Ovokirovu-ia vegei iava varauarei upia piepaiveira, uva viapau oiso vegei opesi pie ovoipaiveira vegei upopaoro. ¹⁰Vokiara rutu-ia vegei oiso piepaiveira osa Jisas pieiva rera-ia vuria puraoro. Uva oisi-a eisi osa va vuria oupaveaira vao oa-ia goruvira rutu torepaveaira. Oisore ra Jisas vo tootooaro vo goruaro roroiovira karekepape vo varaura oave-ia ouareia raveravevira toupaveira. ¹¹Vokiara rutu-ia vegei iare kopiia tutuu piepaiveira, uvare Jisas-pa kovopaveaira, oiso ra oearovu rera vo goruaro eveipaive vao oa purapaveira vegei iava varaura oave-ia, vo ovusa kopiisa tutuupaive. ¹²Uva oisi-a eisi osa vituaro iava visii tapo uvuipatai ra Tootooa oupata. Vo uvare kopii-a vao vegei iare tutuu piepaiveira, vo ovusa

^v4:3 2 Ko 2:12, 3:14; 1 Ko 1:18 ^w4:5 1 Ko 1:13, 23 ^x4:6 Jen 1:3

^y4:8 2 Ko 7:5, 6:12

Pauto vo rearo kosi piepave visii tauvapasa.

^{13z}Ari ita, vegei oiso rutu toupavevoi osa ro iravu ira rigatoa purareva Tugoropa Vuku-ia oiso-ia, ‘Ragai oirao pievovou rutu pura rovoava. Uva va-a eva sirovava oiso reoreoparai kosi pievira.’ Oiraopavira rutu oiso osa vegei Pauto vo rearo iava sipoisopaveaira, vo rara rera oirao piepave. ¹⁴Uvare taraipaveiei oiso, Eera Pauto Turaro Jisas vovovira tore piereva rera tootoo pieoro. Oa-ia oisi taraipaveiei, Osa ita vegei vovovira tore piereverea vegei vore piesa visii tapo ora rera iare, vo rara vigei rutu Kraiss Jisas tapo ora tavosipavio. ¹⁵Vo tavakaro rutu varao oara oupaveaira vao iava Vearo Sipoisipo sipoisopapaoro visii-ia. Oa iava varare oiso purapaveaira, “Vearopai.” Eake iava? Uvare vegei-ia vurapaoro tauvaa oupataveaira, vo rara goruvira torepave. Ora oearovu tapo riro irara vo tauva ouive, vo rara Pauto vaaro siraoa voea-ia karekepe. Oire ra va iava riro irara rutu oiraopavira Pauto vaisiario kae piepave rera-ia vuurapa vaisi purapaoro.

Vao Iava Tavaka Oa Riroa Keraria Kareke Pieverea

¹⁶Eisi osa vituaro iava vegei iava sopauarei viapau oiso raveravepaveaira rera oirao piepaoro. Vo ovusa vegei iava varauarei opesipaoro avapai oisivi raga. Vo osa vokiara rutu-ia vegei iava sopauarei gorua oupaveaira. ^{17a}Evara-a vuriara oara vegei-ia purapaveaira gareparavi raga. Uva opesi ovoipaveaira, vo ovusa goruvira rutu tore iraopave. Uva oisi-a eisi osa vituaro iava riroa rutu voria oupavearea voari utupaua varao iava vearopara oaraei vuvuiua-ia vegeipa opesi asavira.

^{18bc}Eake iava? Uvare ora vegei iava sopauarei rutu tovo iraopaveaira varao-ia Pauto vararo, oara-ia oirara viapau uvuipaaveaira oiso ra vara kekepaive. Viapau varao-a oirara oara kekepaiveira vo rasio-ia. Uvare varao raga oara-ia oirara uvuipaai vara kekepasa, oara evara rutu opesi ovoipere. Vo ovusa varao oara-ia viapau uvuipaaveaira oirara oiso ra vara kekepaive, oara tovovira rutu toupaveaira opesi asavira. Oara rutu-a evara oarare rugorugopaveaira.

Aposel Irara Vo Oirao Pieroaro Voea Iava Sopaura Oaive Oisoa Goru Piepave

5^dVo osa vo rasio-ia toupaveaira, uva vegei iava varaura oiso rutu toupaveaira, kepa. Uva oiso taraipave, Okepa-a vao opesi ovoipaveaira eru- paoro. Oa isivaaro iava okepavu epao vegeipa, vo kepa oara purareva Pauto vo vuvuiua-ia vegeipa. Okepa-a viapau irai oiratoa vai oara paureva. Okepa viapau opesia vaiei vegei arova. ²Uva oiso purapaveiei, “Ae, siraovira.” Ari ita, ruipa iraopaveiei oiso ra airepauarei vai-ia varauarei vai touve vo kepa-ia vao oara epao vuvuiua sovava-ia vegeipa. ³Ari ita, airepauarei vaipa varauarei ruipa iraopaveiei vaopa, teapi kopiiveira, viapau varauarei vai pere vegeipa vo utupa tootoo-ia. ^{4e}Vo osa tovovira vo varareo-ia toupaveaira vo rasio-ia, uva upiara sovopaoro koikoipaveaira ora siitokaara. Uva viapau oiso purapaveiei, Viapau ruipaveiei vegei vouareiaropa varauarei. Viapau. Ari vegei oiso pura iraopaveiei, Ruipaveiei rutu ra vegei vouareiaro varauarei kavuve, vouareo ouarea-ia kopiiveare. Ra va iava tuariripauarei tavariove airepauarei-ia toupasa, vouarei

^z4:13 Sam 116:10 ^a4:17 Ro 8:18 ^b4:18 Ro 8:24; Hi 11:1-3

^c4:18 Ro 8:24; Hi 11:1 ^d5:1 2 Pi 1:13-14 ^e5:4 1 Ko 15:53-54

ouarea viapau opesia vaiei. ⁵Pauto rera raga vegeipa raiva purareva vaore, oiso ra ora vegei iava varauarei oave tavariope airepa vararei ousa. Uva vegei vatereva Tugoropato Uraurato vore sopauarei oave iare varao rutu oirao piepasa rera iavirava oara rutu purareva Pauto vegeipa.

⁶Eva-a oa vituaro iava vegei goruvira rutu toupaveaira tuuvu vovou rutu-ia. Vo uvare taraipaveaira oiso osa tootoopaveaira vova ora vegei iava varauarei-ia vo osa tauaivira toupaveaira Turaro vo uruiaropa. ⁷^fVo osa touvira viapau Turaro kekepave, uva rera vo touaro oirao piepaoro toupaveaira, vao oa sirova ora vegei vo touaro purapaveaira. Uva varao oara kekepaveaira, viapau vara kekepaoro raripaveaira vegei vo oirao pie vovouroaro purapaoro. ⁸Oire uva tuuvu vovouvira rutu toupaveaira. Oa-a vao oa iava vegei vo ruipaaro oiso toupaveaira, ra ora vegei iava varauarei kavuve rera tapo Turaro toupasa vo rera vo uruiaro-ia. ⁹Ari rovopa rutu-a vao-ia ruipa vegei vaaro Pauto roru piepasa vo rasio-ia toupaooro vo ora vegei iava varauarei-ia ora vo vuvuiua-ia. ¹⁰^gOiraopavira vigei rutu vovio utupaua rera ruvara-ia torevioverea Krai, vo ovusa vigei vo vovouroaro rovirieipareve. Uva evoa vigei rutu totoevira voria oavi ouperea rera ruvara-ia, ora vigei vo kovoroaro voriaro vo kovoro oara purapaveaira vo rasio-ia toupaooro. Ari ita, oearovu roru oupaivera vearo kovoro oaive voriaro-ia, osa voeao vuri kovo purapa irara, viapau.

Vao Iava Voeao Tauvapasa Oea Katai Vovou Rutu Purapaive Pauto Tapo

¹¹^hOire va-a eva vuri kovo voriaro oa-ia taraipaoro uriri iraopaveaira. Ouriria vao vituaro iava vegei goruvira oirara rutu tavitavi iraopaveair, oisore ra ora porepaave Turaro iare. Uva oisi-a eisi osa iava Pauto vegei vo vovoureiaro-ia taraipaveaira rutu. Uva visii tapo ita tavipavevoi, oisore ra visii tapo vegei vo vovoureiaro-ia taraipata vo kovo iava vao oa purapaveaira. ¹²Viapau oiso voreri tavi vaiei oa-ia uvuipaveiei ra visii ita tavive oisi oiso-ia, “Vegei oiso piepavevoi vearovira, eke eisi osa piepavevoi vearovira.” Viapau. Ari visii tavitavipavevoi ora vegei vo vovoureiaro iava. Oa iava uvuipatai ra voeao vo reoroaro pukopaoro voea tavipata vegei iava, vo osa rorupata vegei-ia. ¹³Vosa kokoropa rugoorei vai-ia kovopave, uvuipavei vo kovo purapave Pauto vaisiaro kae piepasa. Ari vosa torevokovira kovopave, oa-ia uvuipaveiei visii tauvapasa. ¹⁴ⁱAri Krai raga vaaro riroa siraoa oa vegei oiso piepaveaira, oa iava viapau uvuipaveiei ora vegei vo ruipaaro raga sirova utupasa. Viapau. Ari rera raga vo rugooaro-a oa sirova utupaveaira. Uvare vegei ita oisi rera-ia oiso taraipaveaira, uvare rera raga-a kataito, ira kopiiopepa oirara rutu vo vovouroaro voriaro ouoro. Ari ita, rera raga iavirava oirara rutu toupaveaira vo Pauto osireiaro-ia oiso rutu osa kopii irara. ¹⁵Uva kopiiopepa oirara rutupa, oisore ra viapau uvuipavei ra ora vigei raga vo ruiparoaro sirova utupavio vigoa Tootoo Ovoi ouera. Viapau. Ari rera raga vo ruipaaro-a, ro ira kopii

^f5:7 1 Ko 13:12 ^g5:10 Ro 14:10; Ef 6:8

^h5:11 Hi 10:31; Ju 23

ⁱ5:14 Ap 18:5; Ro 5:15

iava vorevira toreroepa vigei rutupa Airepa Tootoo vateoro.

¹⁶Osa-a eisi osa vituaro iava vegei viapau uvuipaveiei ra vo rasio vo pitupituroaro sirovava tovira rutu oirara vo vovouroaro rovirieipave. Viapau. Ari oiraopavira rutu-a vosa Krai keke rovevori vovira rovevira, oire uva voa-a evoa uva vo rugoo sirovava eva vo rasio iava va rera vo kovoaro rovirieivevori. Uva viapau uvuipaveiei ra oisi eisi pieve vo vokio. ¹⁷Oa vituaro iava vosa ro oirato ira Krai tapo ora tavosiparo, oire ra va iava oiso karekero, Airepatoa rutu. Vo uvare rera vo vovouroaro tuariripa vovouro kavu ovoirevo vao-ia tousa airepa vovou.

¹⁸Pautoa raga ira oisi vigei airepavira kareke piepareveira vigei vo vovouroaro tavariopaoro. Ari ita, vigei-a vao vigoa rovevira rerava oiso ora keru rovevira. Oa iava Oviito Krai siporeva. Ira iavirava Pauto vigei oisi pierava, Ora rera raga vate iraraaro vigei. Oa isivaaro iava vegei vatereva vo kovo, oisore ra oearovivu agiagipave rera iare. ¹⁹Ari ita, vegei vo siposipoaro-a vao-ia oiso toupai, Pauto oirara oiso agiagipareve ora rera iare. Vao iava uvare Krai vo kovoaro-a, ira kopiropo oirara rutupa. Uva Pauto viapau oiso vuri vovouro rigatoreva oirara varaaro vara vievieipasa, oiso ra voa varare rugoopaoro oirara togapareve vara-ia. Viapau. Ari vo siposipo-a oa vegeipa vatereva, oisore ra oirara rutu tavitavipave rera iava oiso, Ro oirara rutu agiagipareveira voea kavikopaoro ora rera iare vorevira.

²⁰^kUva oisi-a eisi osa toupaveira Krai vo reoro kaepaoro vaore, oiso ra vegei gisipoaro-ia Pauto visii tavitavipareve. Uva va-a vao oa iava Krai

vo vovouro kareke piepavevoi goruvira rutu visii tavipaoro oiso, “Ora visii iava vaseta Pautoa-pa. Oa iava uvuiparoi ora rera iare visii agiagipareve visii kavikopaoro. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Oiraopa irara rutu rera voeaaro. ²¹^lAri ita, Krai ira-ia oisoa viapau vuri vovouro vai toupave. Uva Pauto oisi rera pierava, oiso ra vigei varaaro vuri vovouro kaereve varao vova vigei iava ora rera iare. Oa iava uvuipaviei ra Krai tapo tavosivira rutu toupape. Ra va iava Pauto vigei kekepareve oiso, Sisigarue vovou irara rutu. Oiso rutu osa rera Pauto vo vovouro sisigarue-a rutu.

Pol Riroa Rutu Tavaka Kaereva Vo Kovo-ia

6 Vo osa Pautoa tapo kovopaoro visii goruvira rutu oiso tavipavevoi, Opeita Pauto vaaro tauvaa vo vereopa vovou-ia va ou ragapaoro oa ropi ragapata vava tou ragapaoro. ²^mAue iava uvare Pauto oiso puraroepa vo Tugoropa Vuku-ia,

‘Vosa torevokovira rutu karekepa evo vuuta, oisore ra va-ia visii uvua, oire uva va-ia visii uvuava. Uva vo vuuta eva torevokovira rutu karekepa, oisore ra va-ia visii kae piea. Oire uva va-a eva oa-ia visii kae pieava.’

Oire uvuta! Evo vuuta-ia visii uvurevere. Uva vo vuuta-a vao-ia vo vokio-ia, oa-ia oiso vovoupa ra visii kae pierave ora rera iare.

³Oire uva vegei viapau oiso oavu avu vai purapavevoi oirara kove piepasa. Vao oa iava oearovu uvuipaa ra oiso purapaave vegeire, “Vuri kovo eva oa purapasivoi.” ⁴Viapau. Ari vegei orekerovu rutu oiso purapavevoi vegei vo kovoaro

vearovira kareke piepasa vo kovo-ia oa purapavevoi Pautoa-pa. Vosa tuuvu vovou rutu purapave vuriara oupaoro oearovu ruvara-ia ora osiitokarovu rutu oara rutu vegei goru piepai, oisore ra goruvira rutu torepave oisi iavirava. ⁵Iu. Oearovu vegei oisoa ragipaive. Ora oisoa vegei tovo ragapaive tuukepa kepa-ia akukuvira raga. Ovusa oearovu vegei kovokovopaive vegeiva kuarapaoro. Vo ovusa kasivarivira rutu kovopave uusi asavira ora ogoevira vo ovokirovu-ia. ⁶Vosa vara evara vegei iare oisoa poupa piro, uva ora goru piepave rutu. Viapau vuria vai puravevora. Ari oisoa ro-roio rugorugoo raga rutu purapave. Ora oisoa kave vovou purapave ora vereopa vovou vaore, oiso ra oearovu va iava taraipaave oiso, Akoea, vearotoarei-a Pauto kovopatoareiaro. Ari ita, vegei oisoa oiso ragavira piepave rera vo goruaro iavirava Tugoropato Uraurato kaviko vovou rutu purapaoro. ⁷Oiraopa reo raga oisoa vatepave, ora vearo pitupituro purapave vo rera vo goruaro raga-ia. Ra oiso ragavira va-ia vao torevoko vovou pitupave osa ro ira kakutoa raga-ia ora virivaripaoro upoa purapareve rera-ia. ⁸Uva oearovu oisoa vegeire oiso rugoopaave, Vearo kovo purapasivoi, vo osa oearovu, viapau. Ari oearovu oisoa vegei takau-paive, vo ovusa oearovu vegei vaisiaro kae piepaive. Vo ovusa oearovu vegei vaisipaoro oiso purapaave, “Riro kuu-vutoarei.” Vo ovusa oiraopa reo rutu iava tavitavipave. ⁹Ari oearovu vegeire oisoa oiso purapaave, “Aapaapautoarei ratau toutoarei.” Vo ovusa oearovu rutu vegei vo kovoaro-ia vearovira taraipaoro vegei eveipaive. Uva vegeipa tutuu piepai oiso ra kopiive. Vo ovusa vegei-a vao touvira rutu tootoovira

toupavevoi. Ari ita, oirara vegei ragipaiveira vurukoara-ia. Oa-a vao oa-ia viapau vegei upo ovoipaiveira ra kopiipave. ¹⁰ⁿAri ita, oearovu vegei iava sopauarei vavata piepaiveira, vo ovusa touvira rutu rorupave. Ora oiso toupaveaira, Vegei-a apotatoarei. Ari oiso toupaaoro oearovu riro irara oiso purapaveaira ra orekerovu rutu-ia pitupaive vearopara Pauto varaaro, vo rara Pauto vo rearo vatepave voeapa. Ari oavu-a vao-ia vao iava osa oearovu vegeire oiso rugoopaaveira, Viapau oiso oaravu avu vai peira vaitereipa. Vo ovusa orekerovu rutu vegei varaaro toupave.

^{11o}Vate irara oaa visii, visiigoa Korin-ia toupataveira. Visiigoapa sirao iraopaveiei oa-ia viapau oiso oreovu avu vai vataupavevoi visiipa. ¹²Uva-a evoa uva viapau ora vegei iava sopaura oave vairupaveaira visiipa. Viapau. Ari visii raga-a taru, visiigoa ora visii iava sopaura vairupataveira vegeipa. Oa iava vigei rutu viapau katai vovou-ia toupapeira. ^{13p}Oire uva va-a vao oa iava ragai vo reo vatepaavoi oiso rutu osa aiteto ovii iraraaro tapo ora reoreoparoveira. Ora visii iava sopaura oavisii karuta vegeipa siraosa, oiso osa vegei ita oisoa vokiara rutu-ia visiipa siraopave visii kavikopaoro rutu.

Vigei Raga-a Pauto Vo Kepaaro

^{14q}Oire vosa visii Kraisi voeaaro visiigoa orekerovu vearoara pura ruipapata, ra viapau oiso ra voearo tapo ora tavosipaoro oirao pie vovou asa irara oisi vara purapata. Uvare apeisi ragavira uvuipatai ra vuria tapo tavosipaoro vearo vovou raga purapata? Ora apeisi ragavira uvuipatai ra voearo tapo ora tavosipata oea rupa vovouva

ⁿ6:10 Ro 8:32; 1 Ko 3:21 ^o6:11 Esi 33:22; Ais 60:5 ^p6:13 1 Ko 4:14
^q6:14 Diu 7:2-3; 1 Ko 5:9-10

toupaiveira, visii vao visiigoa aviavi vovouva toupataveira? Vosa eisi ragavira piepata, ra viapau oiso vearovira kovopata voea tapo ora tavosipaoro rutu. ¹⁵E Kraiss vaio ora Seten uvuipasi ra katai vovou purasi? Asi viapau rutu. E ro oirao pie vovouto oirao pie asato vo vovouarova tapo vaeavira toupaveira? Easi eisi viapau rutu. ¹⁶Vigei-a Pauto vo kepaaro Tugoropa Kapa, ro Pauto Tootoo Ovoi. Uva apeisi-a? Uvuipatai ra orekerovu avu vai upata vo tugara kare vo kepaaro vo orekeroi tovopasa Pauto vo kepaaro-ia Tugoropa? Viapau. Aue iava uvare Pauto oiso puraroepa vigeire, 'Ragai pauparaverea vo uva toupaiveira ragai voeaaro oirara. Uva-a voa uva voea vuutaaro-ia tupaaverea. Ra voa oiso toupaa, Ragai-a voea reraaro Pauto. Vo osa voea oiso tupaive, Ragai voeaaro oirara.'

¹⁷⁻¹⁸ Ora oiso tapo osa puraroepa Turaro,

'Uvuipatai ra voea ruvara iava ora goropaoro avapata. Opeita varao-ia pitupata oara vuivupavira toupaiveira. Vosa eisi pieta, oa iava uvuiparai ra visii ora ragai iare oua. Ra va iava oiso toupaa, Ragai-a visii aitearo. Ovusa visii ita oiso toupata, Ragai ovii iraraaro visii, ora ragai

ovii riakoaro visii. Eisi osa purarai, ragai vao-ia Gorutoa rutu Turaro.'

7 ^uVate irara oaa. Reo ovoiro evara tupaivoi vigeipa. Osa ragavira-a eisi osa uvui iraopaviei ra orekerovu rutu varao kavupape oara-ia ora vigei iava varaura ora sopaura vuivui piepapeira. Oa iava uvui iraopaviei ra ora airerei piepavio rutu Pautoa-pa avivikepaoro.

Korin-pa Irara Ora Voea Iava Sopaura Oaive Poreivoiva, Pol Rorureva Rutu

²vAri ita, vegei viapau oiso vuria vai puraveva visii iava irai-ia. Viapau oiso irai keaveva visii iava irai piro pieoro. Viapau oiso irai keaoro orekerovu avu vai oisoa ou ragapave irai ruvara-ia. Osa vituaro eisi uvuipatai ra vegeipa siraopa vovou rutu vatepata. ³Uva viapau oiso eisi puraparai visii togapaoro. Viapau. Uvare oiso puraparai vorevoreripavira visii tavipaoro, Rirovira rutu ora vegei iava sopauarei rutu-ia visii kaviko iraopaveira visii ipa siraopaoro. Oa vituaro-a vao oa iava vegei iava sopauarei visii tapo ora tavosipapeira, vo ovusa tootovira toupave, eke vo osa tapo kopiive. ⁴Viapau oiso orugorugooi epao ita oa purapaavo oiso reopaoro visiire. Uvare visii vo vovouaro-ia roru iraopaoro taraiarai oiso, Torevoko vovou rutu purapatavere. Ari ita, otavakarovu rutu oisoa vegei-ia poupa piro. Uva-a evoa uva oiso visii iava uvuvevora, Vearo pitupitu purapatavoi. Eva-a oa vituaro rutu iava varaata vovovira toupaveira visii-ia roru iraopaoro.

⁵wAri ita, oiso ragavira-ia Masedonia Provins-ia pou viroveiepa. Uva viapau oiso voa reareaveiepa, uvare otavakarovu rutu vegei iare vao pou piropa, vo osa oearovu vegeiva ora kau-reopaaepa. Oa-a vao oa iava vegei iava sopauarei rirovira vavataepa rugorugoo iraopaoro. ⁶Uva rera-a Pauto ira uvuiparai vo vavataro verapaveve oirara sopaaro iava. Osa-a oiso osa vegei-ia piereva vo osa Taitas siporeva vegei iare. ⁷Uva viapau oiso rera keke ragapave. Viapau. Ira-ia rorupavevoi rutu, uvare rera vo siposipoaro uvuvevo vao visii iava,

¹⁶6:16 1 Ko 3:16; Jer 31:1; Esi 37:27 ¹⁷6:17-18 Ais 52:11 ¹⁸6:17-18 Hos 1:10; Ais 43:6 ¹⁹7:1 2 Ko 6:17-18 ²⁰7:2 2 Ko 6:12-13 ²¹7:5 2 Ko 2:13, 4:8

vo uvare vearovira rutu rera tauvatavora rera iava sopaua rutu goru piepaoro. Oiraopavira rutu ragai tavirevorao visii iava, vo uvare ragaipa oisoa ruipapata oiso ra ragai keketa. Ora vo osa oisoa ragaipa rirovira siraopata. Ora vao iava tapo osa ragai vo reoroaro sirova oisoa goruvira rutu utupata. Oire uva va-a eva tapo-ia rirovira rutu roru iraopaavo.

⁸Ari ita, ragai vaaro-ia rovoa pasia taraiparai oiso, Voea vaipa pasi riro vavataa vai vateavora vao sipooro. Ari viapau oiso siraoparai vo vokia-ia vo pasi iava eva. Uva taraiparai oiso osa visii sirao pieavora gare visivi raga. Ari viapau oiso ragai iava sopaua oaa vavatapai visiire rugoopaoro. ⁹Viapau. Ari ragai roru iraopaavo. Uva viapau oiso vo sirao vavataaro iava-a eva visii vaaro. Viapau. Ari vao iava uvare visii vo vavataroaro-a evara oara vituaro iava ora visii vo pitupituroaro tavariotavora ragai vo reoroaro uvuoro. Uvare Pauto kasikasi pievira vo vavataro kovo pierevora visii iava sopauria. Uva oisi-a eisi osa vituaro-ia ragai viapau oiso visii vuri pieavora. ¹⁰xEake iava? Uvare vo vavataro evara oara iava uvuipa Pauto oirara vorevira sopaaro porepareve. Ra va iava Pauto voea orirureve. Osa iava eisi vigei rutu uvuipaviei rutu ra rorupe. Ari vosa vo tavakaro vo rasio iava oupaive oirao pie asa irara, oa iava uvuipaai ra kopii ovoipaave rara, vo rara viapau oiso ora oea iava sopaura vai oaive vorevira por-eive va iavirava. ¹¹yVearovira rugorugoo iraopata vo tavakare vao-ia, uvare Pauto oisi va-ia vo kovo purareva visii-ia. Uvare va iavirava oisoa oisi rutu goruvira rugorugoo iraopata. Ora oiso tapo osa va iavirava ikauvira rutu vo reo pukotava, oa-ia visii vo vovouroaro torevoko vovouro karekepa vaore, oiso

ra viapau oisi orugorugooroi purapaive oearoi visii iava. Ari ita, uvare oisi-a eisi osa iavirava vuri vovou veritavora vava uriripaoro vava pura arapa ita. Iu, uvare ragaipa siraopaoro goruvira rutu ragai vo reoroaro sirova torevokovira rutu utu iraotaepa rera eera torevokooro ira vuri pitupitu purareva. Oa iava va eakareva. Oire uva oisi-a eisi osa iava ragai vorerivira keke ruipapatai vaore, ra visii vovouaro kekeoro va-ia oisi taraira eisi oiso, Oiraopavira rutu viapau oiso vuria vaiei visii-ia, vo uvare oisi eisi rera pietava eera.

¹²Oire vo rigato eva oa puraavora uva viapau oiso rugorugooroara, Uvare vuri pitupitu purareva, ora o tapo iria rera vovouaro-ia vuria oueva. Viapau. Ari visiire rugorugooapaoro evo pasi rigatavora visiipa. Oisore ra va kekeoro vo reo sirova utuoro ora visii-ia va iava taraita vo Pauto osireitoaaro-ia. Ra oiso purata, “Oiraopavira rutu oiso osa Pol-pa sir-aopavioveira ora voea oea rera tauvapaiveira.” ¹³Oa-a eva vituaro iava vegei iava sopauarei varaata piepataveira.

Iu. Roru iraopavevoi visii vovouroaro-ia ora ro-ia tapo Taitas. Uvare vegei roru pierevora rutu va-ia, osa visii iava vegei tavitavirevora, vo osa visii rutu rera vo vovouroaro goru piepatava rera vo tavakaroaro verapaoro. ¹⁴Ari ita, voviri tuariri Taitas tavi rovoava oiso, “Evoea Korin-pa irara oea ragai vo reoroaro uvuivere rara.” Oire uva va-a eva osa ragai vo reoroaro eva oirao pietavora rerapa visii vo vovouroaro iava. Uvare vokiara rutu-ia vegei visiire oiraopavira reopaveira. Oiso osa vo reo oa vateava Taitas-pa visii iava, uva oisi oiraopavira rutu karekeera. ¹⁵Oire uva visiire rugorugooapaoro rera vaaro siraopa vovou kavikoa riropai. Eake iava? Uvare ikauvira rutu ora visi-

ipa rera rei vaisi pietava, vo uvare rera vo rearo uvutava. Ora vao-ia tapo osa ora visii raga oisoa ora uriri piepata oiso rugoopaoro, E vearovira avu rera vo vovouaro sirova utuviovere? ^{16z}Uva roru iraopaavo, uvare vao-ia tarai ovoirai oiso, Goruvira rutu eisi vo vovou purapataveira eva vearoa.

Oirao Pie Vovou Irara Uvuipaai Araoko Irara Oaive Tauvapaive

8 Araoko irara oaa, oiso ruipa iraparai visiipa ra oiso ragavira taraipata voeao-ia lotupa guruo oea voraro toupaveira Masedonia Provins sovara-ia. Vao iava osa Pauto oisoa rirovira rutu voeapa vereopa vovou rutu purapareve. ^{2a}Vosa riro tavakaro rutu voea-ia pou piro, uva evara-a oara-ia tupaoro uvuipaai touvira ra roruvira rutu tupaive. Uva vo rorua eva vituaro-a vao-ia, orekerovivu-ia voea varaaro oara-ia oisoa sirao vate purapaive. Oiraopavira uvare apota iraravi rutu-a. Ari oisi tupaoro apotavira riroa rutu sirao vate puraivora. ³Uva oiraopavira visii tavipaavo oiso, Voea varaviaro rutu orekerovu vateivora Krai voeaaro apota irara tauvapasa. Ari ita, pute pievira oaravu ita voea varaaro vateivora. Osa piepaivora eisi ora voea vo ruipaoro raga sirova. ⁴Uva goruvira ragai tavipaivora, “Igei ruipa iraopaiei rutu oiso ra sirao vate purapaio va takuvupaoro oarovu vo vateroaro tapo. Oa iava uvuipaiei ra va-ia Pauto voeaaro tauvapaio.” ⁵Uva oisoa oiso keapaave, Gareavi raga monia sirao vate oa vatei, osa viapau. Riroa rutu oa vatepaivora. Ari ita, oisi-a eisi osa ragavira ora voea rutu iava sopaura rutu oisoa Turaropa vatepaive. Eisi

osa ragavira Pauto vo vovouaro sirova utuoro ora voea rutu iava ita sopaura vateiva vegei tauvapaoro.

⁶Oa-a eva oa iava oiso Taitas-re puraveiera, “Ari ita, voviri tuaririvi Korin-pa irara tavirivora, oiso ra sirao vate purapaive. Ari vosa viapau ikau-pavira va guruguruive, uva eva raga-ia uvuipauei ra voea tauvarivora, va ikauvira opesi pieve va guruoro.” Eisi osa rera tavivevora. ^{7b}Oiraopavira rutu ita oiso osa ovokirovu-ia okovorovu purapata, ra vearovira rutu vara purapata riro goruvira. Uva oisi-a eisi osa ragavira visii-ia taraiparai oiso, Osa ita goruvira rutu Jisas vo rearo-ia pitupataveira. Ora va kosi piepataveira vearovira rutu. Ora vearovira rutu vearo tarai-ia taraipataveira. Ora vegeipa sirao iraopataveira. Ari ita, ikauvira rutu ragai vo rearo uvu ovoitava ragai tauvasa. Oire uva vearovira rutu pute pievira vara evara purapataveira. Uva visii arepaavo ra vao tapo sirao vate vearovira rutu ita purapata.

⁸Ari ita, ragai viapau oiso reo goru vai purapaavo vaore, oiso ra va sirova utupata. Viapau. Ari visii tavipaavo voea iava oea oiso ruipapaai ra oarovivu tauvapaive. Uva visii akepaavo oiso, “E uvuipatai ra oisi pieta eisi?” Ra va iava visii vaoro siraopa vovou kareke pieta viaevira rutu. ^{9c}Uvare taraipatai vigei reraaro Turaro Jisas Krai vo vovouaro-ia vao vereopa vovou. Ira oisoa riroara rutu-ia orekerovu pitupareve ora rera varaaro. Ari ita, oa iava vara-ia ora apota pieroepa rera raga visii rutu tauvaoro. Uva oisi ora apota pieroiva, eisi visii piereva, oiso ra riroara rutu-ia orekerovu pitupata rera varaaro vearopara.

⁷7:16 2 Te 3:4 ^a8:2 2 Ko 9:11 ^b8:7 2 Ko 9:8; 1 Ko 1:5, 12:13
^c8:9 2 Ko 13:14; Fl 2:6-7

¹⁰Oire uva oiso rugorugopara i vao iava, Vearopai vosa vo kovo opesi pieta ora visii varaaro moniara gururo sirao vate puraoro, vo kovoa rovtavora vo ivari-ia oa putevora. Ari ita, uva voari oearovivu tauvasa vovou rovtatera. ¹¹Uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra ikauvira ora visii vo kovoaro opesi pie ovoita visii vo ruipaaoro oirao piepaoro. Ra oisi vo moniro guru ovoipaoro voeavio apota irara tauvapata voea vatepaoro vara. Vosa riroara moniara sirao vatero touve, oara-ia ita uvuipatai ra vara vateta. Ari vosa garearavi, oire oisi raga ita vara vateta ita voeapa. ¹²Vosa vearo vovou rutu purata vo vate purasa eva siraoa, oire ra va-ia Pauto roru pieta. Vosa riropara rutu, ora garepara visii varaaro oara pitupata, uva viapau oiso Pauto vara vieipare. Uvare va-a eva visii raga vo vovouaro vituaro oa-ia oisi rera eisi roru piepataveira.

¹³⁻¹⁴Viapau oiso visii tavipaavoi ra visii raga kasivarivira kovopata, ovusa oearovu tou ragapaive pokapokapaoro. Viapau. Ari vo vuutao-ia riroara rutu orekerovu toupavoi visii ruvara-ia. Evara-a oara iava uvuipatai ra voeaviopa apota irara vatepaoro voea tauvapata. Oisore ita ra vo utupaua riroara vai-ia ita pituivere. Oire ra visii tauvaive ita oarai vatepaoro vo osa ita apotavira toupata. Osa iava uvuipatai ra vaeavira rutu ora tuutuukopata ita. ¹⁵^dTugoropa Vuku oiso purapaveira,

'Ro ira riroara rutu ora rera varaaro gurupareve, oara-a evara viapau oiso varao-ia putepaveira oarapa ruipaparoveira. Ora oiso osa ro ira gareparavi ora rerapa gurupareve, oara-a evara viapau oiso potepaveira varao-ia oarapa ruipaparoveira. Oara rutu evara rerapa

uvuipai ro ira ora rera iare riroara rutu gurupareve, ora ro ira ora rerapa gareparavi gurupareve.'

Uva oisi rutu toupavoi vo visiipa vo osa orekerovu gurupata sirao vate purapasa oearovivupa.

Oearovu Kovopa Irara Poua Virovere Korin-ia

¹⁶Vegei Pautoa-ia vearo vaisi purapavevoi rorupaoro rutu, uvare Taitas eisi piereva oiso ra visiipa siraoparo, oiso osa vegei oisoa visiipa siraopave. Oa iava rirovira rutu oisi vovou iraopari oiso ra visii tauvapareve. ¹⁷Ari ita, ora rera vo vovouaro rutu sirova utuoro uriorovere rara visii tauvapasa. Vosa oisi eisi piereve, oire ra oisi iavirava vegei vo rearo sirova uturo vao oa-ia rera sipopavevoi visii iare. ¹⁸Uva vaiterei rutu sipopavevoi visii iare ora ro iravu araokoto oavi. Ro ira-ia vearo vaisi rutu purapaveira lotupa gururo vo uruiara rutu-ia. Eake iava? Uvare vearo kovo rutu purapaveira Vearo Siposipo kosi piepaoro. ¹⁹Ora vao tapo-ia oiso-ia uvare voea raga lotupa irara rera reesioro rera ropoiva vaore, oiso ra vegei taveopareve. Ra igei rutu vo kovo purapao Turaro vaisiaro rei piepaoro, vo osa sirao vatero kaepaoro avapaio voearopa apota irara. Oire va iava oisi ora igei iava voea tauvapa vovouro kareke piepaio voeapa.

²⁰Oire uva oisi-a eisi osa piepaoro ora vatatopapaio rutu vaopa, teapi oearoi igeire vuri rugorugoo vai kosi pieve va iava vao vo osa va vao sirao vate riroara vatepaio oearoipa. ²¹^eIgei katai vovou ragava toupaveira, oiso ra va iava torevoko vovou raga purapao Turaro osireiaro-ia ora vo oirara rutu osireiaro-ia.

²²Oire uva iravu raga ro vigei araokotoaaro ira voea tapo arupavevoi visii iare. Ari ita, ovokirovu rutu-ia rera vo kovoaro sisiropaveaira. Oa-a vao oa iava oiso taraipaveaira rera-ia, uvare rirovira rutu oiso ruipaparoveira ra visii tauvareve. Uva visii-ia vearovira rari-paoro oiso vovouparoveira rutu ra visii tauvareve. ²³^fOra ro Taitas ira ragai tapo kovopareveira visii tauvapaoro. Ora oearovu araoko irara oavi, voeao oea roporopoiva lotupa irara vo reo eva voea vaaro kaesa visii iare. Ra voea iavirava Kraiss vaisiaro kae pieta. ²⁴^gUva oiso visii tavipaavoi, ra voeavipa vereopa vovou rutu purapata voea tauvapaoro. Ra oisi iavirava lotupa gururo rutu va-ia taraipaave vao oiso osa oiraopavira rutu visii vaaro iava vearo pitupitu rutu siposipopaveaira visii-ia vearo vaisi purapaoro.

Vateatea Iava Vao Pauto Vaaro Oirara Tauvapaasa

9 Va iava vao visii tavitavi ragapaavoi vo pasio rigatooro, uvare visii-ia taraiparaveira oiso osa apota irara tauva ruipa iraopataveira Pauto voeaaro evoea oea Judia Distrik sovava-ia toupaveira. Ari ita, osa eisi piepataveira ora visii raga vo ruiparoaro sirova utupaoro. ²Uva visii vo vovouaro-ia tarai rovaiva, eisi voeaopa oisoa vearovira siposipopaa oea Masedonia Provinsia toupaveira. Uva oiso puraparaera, “Voeao vigei araoko iraraaro oea Grikia tupaoro, ora voea vo vovouaro puravorao vao sirao vate vatepa vo ivari-ia oa putevorao. Oire uva visii iava uvuoro voeao Grik-ia tou irara voea vo vovouaro puraivora voeao apotapa irara tauvasa.” ³Oa vituaro-a eva oa iava voeao araoko irara oavi visii iare sipopaavoi. Oire ra oisi iava vo reo eva visii iava oiraopavira

rutu karekepe, vo osa visii ruvara iava oarai sirao vatero vai oupaive. Vosa viapau oisi ovatevatearoi ravaata, ra oisi iava viapau ragai vo reoaro oiraopavira karekepe. ⁴Oire vosa oearoi Masedonia iava ragai tapo urioavere, vo osa viapau moni vatatoporo vaiva toupata vare eva sirao vate, uva oisi-a eisi osa iava uvuiparai ra riroa rutu ariia oua visii iava. Oiraopavira oiso osa visii tapo uvuipatai ra vo arii outa, vo rara rirovira rutu vo vatevatearo egaega ragapaoro reoreopata, vo osa viapau vara vatepata. ⁵Oire uva va-a eva vituaro iava vigei araoko iraraaro ira pie rovoavoi visii iare sirao vate ravaasa vo vateo oa iava ragai tavi rovtavora. Uva oisi-a eisi osa iava vo vatevatea rutu eva ravaavira visii ruvara-ia toupaveira, vo ovusa visii ruvara-ia pou virosa uriora. Ra va iava oiso taraira, Ora visii raga vo vovouaro sirova ututai vo vatevatearo vateoro, vo osa viapau ragai vo reoaro iava.

⁶^hVaore ovoovoa rugoo iraopata ro iava oirato ira gareara takuraara paureva. Oa iava vara kuearo gare visivi ourevere. Ari ita, ro ira riro takuraro paureva, oa iava vara kuearo ita rirovira ourevere ora rerapa. ⁷Oire visii rutu katakataivira ora visii vo vovouaro sirova sirao vatero vate iraota. Ra opeita reo goru ragare rugorugoo iraopata rutu, ra va-ia sirao vate vatepata. Ora vosa oisi vara purapata, ra opeita ora visii ragare siraopao rugorugoopata oisoi, Ora ragai varaviaro opesi pieavoi. Viapau. Eake iava? Uvare Pauto taru rerapa vereopa vovou rutu purapareve, ro ira sirao vate purapareve rorupaoro rutu oearovupa. ⁸ⁱOiraopavira rutu oiso osa Pauto uvuiparoi visiipa orekerovu vatepasa visii vo vovouaro-ia pute pievira rutu. Eisi osa iava

rirovira rutu orekerovu touvere visii-
ipa ora oearovivu tauvapasa tapo. Oa
iava viapau uvuipatai ra orekerovu avu
vaipa apotapata varao oarapa ruipapata.
⁹JTugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,
‘Ro ira rirovira rutu apota irara
vatevatepareve, ira-a eera ira-ia
vereopa vovou opesi asavira rutu
toupaverea.’

¹⁰Ari ita, vo ovoovo-ia tapo oiso
oiraopavira purapai, Vosa oirato taku-
raara paupareveira, Pautoa raga ita-a
ira vo takuraro pureva. Oire vosa ro
ira otakurarovu ita paureve, uva rera
raga ita Pauto ira vo takuraro kova
piepareveira. Oire ra va iava oirato vara
aiopareve. Osa ragavira Pauto uvuiparoi
ra oisi eisi visii pieredora, oisi vo vatero
varao vatepata. Osa iava uvuipatai ra
vo vatero tuaro pute pievira rutu
oupata rera ruvara-ia. ¹¹Oire vosa Pauto
visiipa rirovira rutu orekerovu vate
rovopareve, uva visii ita uvuipatai ra
vara iava rirovira oaravu vatepata.
Osa-a eisi osa iava riro irara rutu
oirara uvuipaai ra Pauto vaisiaro kae
piepaive, vo rara visii vo vatevateroaro
ou rovopaive ora voeapa varao oara
kaero uvuipaiei avao voeapa. ¹²Uvare
vo vatevatea eva oa puratavoi oa-ia
varei kovoarei toupavoi oiso, Oavu-a
vao apota irara tauvapasa voeao oea
orekerovupa apotavira toupavoi. Ari
oavu-a vao-ia oiso ragavira uvare vo
vatevatea-a eva oa iavirava riro irara
uvuipaai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi
purapaive rera-ia rorupaoro. ¹³Vosa
igei vo moniro evara ouoro avaiovere
rara voea vatesa, oire ra vara kekeoro
varao visii vo vateroaro siraoara tara-
iave visii-ia oiso puraoro, “Oiraopavira
rutu uvare voeao Korin-pa irara goru-
vira rutu Krai vo reoro-ia pitupaiveira
vao Vearo Siposipo. Oa iava oearovupa

siposipopaiveira va iava tavitavipaoro.”
Oire ra va iava Pautoa-ia vuurapa vaisi
puraive visii iavirava. Ora visii vaoro-
ia vereopa vovou vearo vaisi puraive
vao oa purapata voea tauvapaooro ora
oearovu. ¹⁴Osa iava uvuipaai ra visii-
ipa rirovira variripaave visii kaviko
iraopao. Eake iava? Uvare uvuipaai
ra taraiave oiso, Pauto oiraopavira rutu
visii tauvapaooro vearopara rutu kareke
piepareveira visii-ia. ¹⁵^kAri ita, vigei
rutu uvuipaviei ra vearo vaisi purapape
rera-ia va iavirava vao riroa rutu tauva
sirao vate rovopa rutu. Vo vateo-ia rera
raga-ia ro-ia Krai, ira siporeva Pauto
vigei virivarioro vigei kae piesa.

**Pol Takau Reoro Pukoreva
Varao Oara Oisoa Purapaive
Aposel Irara Takaupaooro**

10 Ragai-a vao-ia Pol ragoa oiso visii
tavipaavoi ra goruvira rutu vo re-
ore rugoo iraopata. Uvare oiso purap-
ataveira, “Pol igeipa tauavira toupaooro
igeipa uriri asavira riro gorupa reoro
vatepareveira. Ari vosa igei tapo tou-
parevori, ra va iava kave visivi reoro-
oporo igeire.” ²Oire uva oiso ragavira
visii tavipaavoi vo vovou sirova Krai
oa oisoa purapareve kave vovou. E ra-
gaipa ruipapatai ra visii iare uriora
uriri asavira visii tapo toupaooro reo-
reosa evoa visii rutu puaro-ia, eke?
Opeita eisi ragai piepata, oiso ra oisi
piea visii-ia. Uvare oiraopavira rutu
taraiapai oiso osa uvuiparai ra uriri
asavira rutu oisi eisi piea voeao iare oea
vegeire oiso purapaaveira, “E vaiterei
rasitoa raga vo rugorugooroaro sirova
utupasiveira.” ³Ari ita, vegei rasitoa-
ia toupaveira. Uva viapau oiso rasito
vo pitupituarore rugorugoopaveira oiso
ra va-ia gorua oupave Seten-va ora up-
opasa. ⁴¹Varao upo purapara oara-ia

upo purapaveaira, uva viapau oiso vova rasitua-ia vara-a. Viapau. Ari evara vova Pauto ruvara-ia uriopapeira riro goru-ara rutu. Oara uvuipapeira rutu vao riro gorua vuria opesi pie ovoipasa, ora vao rera vaaro riro goru kovo. Osa ita eisi osa vegei varao opesi piepaveaira, oara purapaiveira oirara varao kuuvu reoro Pautoa tapo kaureopaoro. ^{5m}Varao oiso vosa oearovu Pauto toga ragapaive oreorovu-ia rera takaupaoro, vo rara oisi vo reo iava viapau oearovu rera oirao piepaive. Oire uva vo reoro verapaveaira varao oara iavirava oearovu ora vaisi oaive raga kae piepaiveira, oiso ra oirara vo rugorugooroaro tavariopavevora, oirara uvuipaai ra Kraiis ragare rugoopaave rera raga sirova utupaoro. ⁶Osa pieveare eisi ra va iava oisi eisi toupata Kraiis ragare rugoopaoro. Osa iava uvuipaveiei ra uriri asa vovou rutu iava oearovu visii iava vo rugooroaro torevokove, voearo oearoa touvira rutu ora voea ragare rugorugoo iraopaaveira Pauto vo reoroaro uvupa arapa.

⁷Osireiara oavisii vura pieta. E Apeisia? Viapau vegei sopaaro eveipata, eke? Uvare vegei tapo ita sopaura oave porevora Kraiis iare oiso rutu osa visii. Oire vosa irai oiso ora iraire puraparo, “Ragai-a Kraiis reraaro,” uva uvui iraoparoi ra vorevira rera raga ita ora sapaarore rugorugooapaoro ora rugorugoo piero. Oisi iava oiso tarairo, Ragai ita Kraiis reraaro. Eisi raga ita osa vegei tapo ita toupave, Kraiis vaitereiario. ⁸Eagara vosa ragai raga rirovira rutu reoara puraavora ora ragai iava oiso, Ragai reiparai visiipa. Uva viapau oiso vo reo-ia vao ariia vai ouavoi. Vo uvare Turaro raga ira oisi ragai pierevora visii varaaro oirao pie vovouro tore piesa. Viapau oiso ragai vo kovoaro-a visii vo

vovouroaro oirao pie vovouro tekipasa. ⁹Ra opeita oiso rugoopata, Ragai vo pasiro rigatoavoi visii uriri piesa. Viapau oiso ragai eisi visii pieavoi. ¹⁰Oearovu vai pasi visii iava oiso purapaai, “Pol riro goru reoro purarevovi igei torevokosa vo pasiro-ia. Ari vosa igei tapo toupavevori vo-ia, ra raveravevira raga reoreo ragaparo akukuvira.” ¹¹Ragai evoeapa oiso ruipa iraoparai, ra vao-ia oiso taraiave rutu osa ragavira visiipa tauaivira rutu tupaoro vo reo rigatoavoi vo pasiro-ia. Uva vo reorei vaeavira rutu tupaivoi ora vo reo oa taru puraavere vo osa visii iare poua viro evoa.

¹²Viapau oiso reoreopaveiei osa voeao oea ora voea vo kovoroaro raga rovirieipaoro oiso purapaai, “Oearovu vuri kovoro purapaiveira, ovusa igei vearo kovo ita purapaio.” Vo ovusa voea raga ita oiso purapaaveira, “Viapau oearoi uvuipaai ra oiso vearopa kovoro vai purapaive osa igei.” Uva vegei viapau oisi uvuipaveiei ra eisi purapave. Uvare kokoropa reoro raga varao oara-ia eisi purapaaveira. ¹³Ari Pautoa raga-a ira vegei oisi tavireva vo kovo vao-ia purasa. Oa vituaro iava rera vo reoaro raga sirova utupaveaira vo osa visiipa kovopaveaira. Uva viapau uvuipaveiei ra oiso purave ora vegei ragare, “Okovovu raga-a vao-ia oa purapavevovi vearovira.” Viapau. Ari vo kovo raga vao-ia oa iava tavitavipaveaira, Pautoa raga oa vegeipa vatereva va purapasa vo visii tauvapaoro ora oearovu. ¹⁴Vosa oisoo toupata voari tuariri Vearo Siposipo uvu asavira, uva visii iare urioveiepa va iava tavitavisa vao Vearo Siposipo. Oa iava uvuipaveiei ra ora vegei vo kovoaro iava torevokovira tavitavipaoro rorupave rutu, uvare vo kovo-a eva Pauto oa vatereva vegeipa, oisore ra

va purave visiipa. ¹⁵Uva viapau oiso oearovu vo kovoroaro egaegapaoro oiso purapave, “Vegei vo kovoaro raga vao-ia osa va purapaveaira.” Viapau. Ari varao raga iava tavitavipaveaira oiraopavira okovoa purapaveaira. Ari ita, vegei oiso ruipapaveiei ra visii vo vovouroaro oirao pie vovouro kovapape rutu. Oisore ra visii tauvapaoro vegei vo kovoaro riroppape rutu vao oirara tauvapasa. ¹⁶Uva ita, uvuiipaveiei ra otaererovu iare ita avave Vearo Sipoosipo iava tavitavisa visii vo taerearo-ia puteoro. Uva uvuiipaveiei voeaopa siposipove oea viapau Vearo Sipoosipo iava uvupaiveira. Osa iava viapau uvuiipaveiei ra oearovu raga vo kovoroaro egaegapaoro rorupave. Viapau. Ari vo kovo raga vegei. Eake iava? Uvare vegei raga-a vegoa Kraiss iava rovopavira rutu voea evoea tavitaviveare rara.

¹⁷Uva oiraopavira rutu-a, uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Ro ira oiso vovouparo ra iravu raga vaisiario kae piepareve, ira-a eera uvuiiparoi ra Turaro raga kataito vaisiario kae piepareve.’

¹⁸Eake iava? Vosa ro oirato ira ora rera raga iava vaisia kae piepareve oiso purapaoro, “Ragai vearo kovo rutu-a vao purapaaveira,” oreoa eva akuku reo raga. Ari vosa Turaro Pauto rerare oiso puraro, “Era vearo kovo rutu purapaveira,” oire ra va iava vo reo eva oisi oiraopavira rutu toupave.

Pol Poeravira Rutu Kuuvu Irara Iava Aposel Irara Tavitaviroepa

11 Oiso ruipaparai ra ragai vo reoaro uvuta, uvare oearovu ragaire oiso purapaaveira, “Rerape eera. Ira ora rera vaisiario raga kae

piepareveira ora rera vo kovoaro iava eera Pol,” osa viapau ragai oisi eisi. Uva ita, uvuiipatai ra ragai vo reoaro uvu iraopata. ²Eake iava? Uvare ragai visiire rirovira rutu rugorugoo iraoparaveira, oiso raga ita osa Pauto visiire rirovira rutu rugorugooaparaveira oiso, Teapi oeai visii ivuive rera arova. Oa-a vao oa iava oiso rugooperai visii-ia, uvare oiso rutu toupatavoi ovoovoa, oiso osa o iriavu tavauruva iria reesireva aiteto iravupa viovokoto, oiso ra oira oureve. Uva oisoa vaiterei vo vokiare ora ousapa voki tuepaoro aiteto vearovira rutu oisoa oira tokipareve vaopa oiso, teapi irai raga oira-ia vuria vai pura rovoreve. Oire uva oisi-a eisi osa ragai-a ita visii rutu aitearo ragoa visii reesipaaveira, oiso ra Kraiss tapo kataivira rutu ora tavosipata. Oa vituaro iava eisi vokiara rutu-ia kasivarivira visii tokipaaveira. ³Eake iava? Uvare vapa vao uriri iraoparaveira oiso, teapi oearoi raga visii vo rugorugoooroaro tekipaive vara vuri piepaoro. Ra oisi iava vo vovou kavuta vare ovauoro oa purapataveira Kraiss tapo ora tavosipaoro. Teapi oiso pieta osa o-ia Iv iria piro piereva ro rakoruto Seten vara raga-ia evara kuuvu reoro. ⁴Ari ita, rorupataveira oearovu vo siposiporoaro uvupaoro, oara osivu ragavira purapaaveira. Uvare iravu vai raga iava Kraiss vo siposipo eva. Viapau oiso rera raga ro Kraiss ira iava visii siposipopaveira. Uva oisi ragavira-a eisi osa iava vo reoro evara oaravu raga tovopataveira ora visii iava sopaura-ia. Oa iava ora visii sopaaro iare iravu raga uraurato oupataveira. Oiraopavira rutu uvare voea evoea vo siposipoaro viapau oiso toupaveira osa vo siposipo vegei vaaro. Ora eera uraurato iravu raga.

¹10:17 Jer 9:24 ^o10:18 Ro 2:29 ^p11:2 Hos 2:19; Ef 5:26-27

^q11:3 Jen 3:4; Jo 8:44

Viapau oiso ro-a Tugoropatoa rutu Uraurato ro ira-ia taraipaveaira.

⁵Uva oearo evoea oiso purapataveira, “Vearo irara rutu voeao-ia aposel irara.” Ari ita, ora ragai vo kovoaro-ia taraiparaveira oiso, Viapau oiso evoea vo kovoaro ragai vo kovoaro-ia putepaiveira. Viapau. ⁶Uva ita, viapau oiso uvuiparai ra vearo reo vai puraa, oiso osa vo reoro oara purapaiveira. Ari ragai vao raga-ia oiraopa reo rutu-ia vearovira rutu taraiparai, oiso osa va iava oisoa siposipopaa visiipa roroiovira rutu va kosi piepaoro. Ora oiso tapo osa oisoa torevokovira rutu ragai vo pitupituario viaevira rutu visii osireiario-ia purapaa, oiso ra vara-ia taraipata oiso, Vo reoro-a eva Pauto vo reoro rutu oiraopara.

⁷Oiraopavira rutu va iava osa oisoa Vearo Siposipo iava visiipa siposipopaa. Uva vo kovo eva oa-ia viapau oisoa moniara vai oupaa visii ruvara iava. Viapau. Ari ragai akukuvira rutu eisi oisoa piepaa ora ragai vaisiario raga vara piepaoro, oisore ra visii vaisiario kae piea. Uva apeisi-a? Vuria vai oa oisoa purapaa eisi piepaoro, raa? ⁸Ari ita, vosa oisoa visii tapo toupaa, uva oearovu lotupa irara uvarovuva ragai oisoa tauvapaive moniara vatepaoro varao oara-ia oisoa visiipa kovopaa. Uva eisi osa piepaoro oisoa moni oupaa oearovu raga ruvara-ia vo visii tauvapasa vara-ia. Uva apeisi-a? Oisi eisi vuripai, raa? ⁹Oire vo osa visii tapo toupaooro moni apotaparaera auere ora ragaipa oaravu avu vai voripasa. Uva viapau visii areavora moniara vaire. Viapau. Ari voeao raga araoko irara oavi oea oisoa Masedonia Provins iava uriopaaave ragai tauvapasa. Viapau visii ruvara-ia moni areparaera. Uva viapau oiso ra visii arepaa oairaire ita moniara

vai vo utupavira. ¹⁰Taraipatai oiso osa oiraopavira rutu oiso puraparai, Krai tapo ora tavosiparaveira. Uva oisi ragavira ita oiso osa oiraopavira rutu oiso puraparai, Viapau rutu irai uvuiparoi ra ragai vo siposipoarore korukuro, osiposipoa purapaavoi vao iava osa visiipa akukuvira rutu oisoa kovo ragapaa moni ou asavira. Viapau. Ari ragai vo reoro vororo rutu avaperea Grik-ia. ¹¹Eake iava oiso puraparai visiire? E viapau pasi visii vaipa siraoparaveira, raa? Ari ita, Pautoa raga taraiparaveira ragai vaario-ia riroa rutu siraoa visiipa oiraopavira rutu oa ragai-ia toupaveira.

^{12r}Oire uva akukuvira raga touvira moni ou asavira visiipa kovopaavere. Uvare evoea oearovu oea vaisipataveira oiso, Aposel irara oea moni oupaoro kovopaiveira. Uva oisi-a eisi osa iava viapau uvuipaa ra ora voea vo kovoaro-ia rorupaoro vovio utupauavi va iava tavitavipaave, oiso osa ragai ora ragai vo kovoaro-ia rorupaoro uvuiparai ra tavitavipara. ^{13s}Oearoa viapau oiso aposel irara-a. Viapau rutu. Ari kuuvu irara raga evoea. Oea ora voea vo kovoaro keakeavira raga purapaiveira va tavariopaoro vaore, oiso ra utupauavi oiraopavira rutu voea vo kovoaro oiso karekepe Krai voeaoro vo kovoaro aposel kovo. Vo osa viapau rutu. ¹⁴Ari ita, viapau oiso va kekepaoro ora sitaraerao. Uvare Seten tapo ira uvuiparoi ora rera raga ora tavarioparo. Ra va iava eisi karekepaoro oiso, Purapurapato enselto ro ira oiraopa reo rutu iava tavitaviparoi. Vo osa viapau rutu. ^{15t}Oire oisi-a oiso osa vo ovoovo sirova utupaoro ora rera Seten voeaoro kovopa irara vo vovouoro tapo tavariopaiveira, uvare ora voeare eisi rugoopaaveira, oiso ra oearovu visii iava voea vaisipaive

oiso, Vearo irara rutu aposel irara. Vo ovusa Pauto vearovira rutu voea-ia vurapareveira vore tuepaoro utupaua, uva voea vo voriaro vatereveira evara kuuvu kovoro voeapa vorioro.

Pol Riroara Rutu Tavakaara Oisoa Oupareve Aposel Kovo-ia

¹⁶ Oire ragai ita oiso vorerivira visii tavipaavoivo voeao iava oea ragaire oiso purapaaveira, “Rerape eera. Ira ora rera raga ora rera iava vaisia kae piepareveira.” Opeita visii tapo ita ragaire oisi purapatai eisi. Ari vosa oisi eisi purapata, oire eagara, uvuipatai ra tovira ragai vo reoroaro uvuta ¹⁷ vo osa oiso puraparai, “Vearovira vao purapaa,” ora “Ragai oa puraavere vearovira rutu.” Uva Turaro viapau vo reo eva ragaipa vaterevoi. Ari ragai raga vo rugorugooaro iava oiso vo reo purapaavo akukuvira raga. ¹⁸ Ari ita, riro irara ora voea raga ora vaisiaro kae piepaaveira, uvare vo rasio vo rugooaro sirova utupaaveira oisi eisi piepaoro. Oire uva eagara ita. Ragai tapo ita oisi piepaavo. ¹⁹ Visii raga ita ora vaisipatai oisio, Igei-a riro tarai irara rutu. Osa iava roruvira rutu vo reo uvupataveira oa-ia oearovu oiso purapaaveira, “Igei uvuipaiei ra oiso vearovira vara puraio, eke eisi ragavira.” ²⁰ Oiraopavira rutu visii roruvira rutu evo reoro uvupata varao oaria oisi eisi oiso visii tavipaive, “Oire oisi eisi piepata ikauvira!” Ora tapo oiso osa rorupata voea vo rugooaro raga sirova utupaoro, vo rara visii vo rugorugooaro paipai piepaive visii varaaro ou ragapaoro vatauvira raga. Ora vosa visii oiso piepaive akaipa irara raga. Ora vosa visii puaro taparakopaive. ²¹ E vuria vai pasi puraavora, uvare viapau oiso eisi visiipa oai puraavora tapo, raa?

Oire vo osa oisi eisi purapaave oiso, “Igei vearoa vao-ia purapaiovoi,” osa raga ita ragai tapo uvuiparai ra oisi reora visiire eisi. Ari ita, uvuiparai ra eisi kokoropavira reora visiire osa voeao oea vuriara purapaaveira oisi eisi reoreopaoro. ²² ^uOra apeisi-a? Ora voeare oiso purapaaveira, Igei-a Hibru-pa irara? Osa raga ita ragai tapo uvuiparai ra oiso purara, Ragai-a iravu Hibru-pato. Ora apeisi-a? Jiu-a voea evoea? Iu ita, uva ragai tapo ita iravu Jiu-pato. Ora apeisi-a? Ebrahim aao iraraaro-a, osatoa tapo ita ragai, ragoa oisi toupaa. ²³ ^vVosa oiso purapaave, “Igei-a Kraiskovopa iraraaro.” Uva ita, ragai tapo vearovira Kraiskovopa vo kovoaro goruvira rutu purapaaveira voea vo kovoroario putepaoro rutu. Uva ora ragai-ia taraiparai uvare oisi rutu eisi ora ragai raga ora vaisiaro kae piepaavo oisiororovira rutu osa kokoropato. Oire uva va-a vao osa oisoa kasivarivira Kraiskovopaa, oa iava oisoa vo ovutarovuiaragai tovopaive tuukepa kepa-ia. Ora rirovira rutu oisoa ragai ragipaive. Ora vo osa oisoa ovokirovu-ia ragaipa oisoa tutuu pie ragapape oiso ra kopiira. Oire uva oisi-a eisi osa oisoa piepaavora, ragai vo siitokaroaro voea vo siitokaroario pute iraopaive rutu evoea aposel irara riro kuuvu irara. ²⁴ Oire vo vavae vokiroia oara sovara-ia oisoa ragai ragipaive aue-ia kopirovu iro voea vo pitupituroaro sirova utupaoro Jiu. Osa oisoa piepaive oearovu oirara ragipaoro vo peva tau vo resura vatara vuutaro rutu-ia (39) ragipaoro. ²⁵ ^wOra voea tapo Rom vata oea ita ragai ragaipa opevavu-ia ita voki. Uva ovokivu-ia ragai vurokoiva aue-ia aveke. Ora vo peva selpa uvuopeva oara ragaiva vuriepa vo peva vuutaru-ia vo rirova-ia purepava. Oa iava voa avakava igei oisoa vuri piepaave.

^u11:22 Ap 6:1 ^v11:23 2 Ko 6:5 ^w11:25 Ap 16:22, 14:19

Vo uva katai voki rutu-ia ravireopa voki gaegaerevira touava ora oavu-ia rupa voki voa raga avakava ivara-ia gae-gaerepaoro. ²⁶Oire vo osa oisoa voraro rutu vokapaoro viripaa, uva vo tavakaro ragai iare oisoa karekepape oiso rutu osa varao pirutuara, ora voeao kavirupa irara. Ora vosa voeareo Jiu-pa irara ora voeao ratau tou irara oiso ruipa ragapaave ra ragai vuri pieve rutu. Ari ita, vosa reipa uruiro tapo-ia toupaooro oisoa vo tavakaro oupaa ora voraro tapo vegoaro. Ora voraro avakava selpa uvuoaara-ia vokapaoro. Ora vao-ia tapo oisoa tavakaara oupaa rara ragai keakeapaive oiso purapaoro, “Igei-a vii vate iraraaro.” Vo osa viapau. ²⁷xUva voa-a vo uva oisoa kasiraovira rutu kovopaa. Vao-ia osa riro ruparo rutu-ia viapau oisoa uusipara, ora viapau aiopaa, ora viapau ukaiopara. Ari ita, riro vokiro rutu-ia oisoa aio apotapara rutu, ora aue varo, ora aue kepa vaore uusipasa.

²⁸Ora oiso osa oavu-a vao-ia, uvare vokiara rutu-ia oisoa riro vavata rutu siraoa oisoa kaepaa lotupa gururo ruture voeapa siraopaoro rutu ²⁹oiso-ia, Vosa oearovu oisoa raveravepaave, vo oa iava oisoa ragai tapo ita oisi ora ragai-ia oraverave sovopaa. Ora vosa oearovu oirara oearovu vuri vovouro-ia kove piepaive, oire ragai tapo ita otavakaroa evara vo siraoaro oisoa sovopaa vo ora ragai-ia oiso rutu osa eto kasi.

³⁰yVosa ora egaegapaoro vo reoro puraa ora ragai iava, oa iava uvuiapai ra varao raga iava visii tavitavipaa, oara iava ragaire oiso puratavere vai pasi, “Viapau oiso riro gorutoa vii Pol.” ³¹Uva Pautoa raga Turaro Jisas reraaro Aite ira vo vaisiario kae piepaiveira rutu oirara, ira taraiparoveira vo osa ragai viapau oiso visii keakeapaa. ³²zAri ita, vo osa

Damaskas urui-ia touava, ovusa ro Reito Aretas reraaro kovopato oisoa voa turaroparo, ira ora rera voeaaoro uutupa irara arureva, oisore ra ragai ouive vo rei urui rataoaro riaaro-ia, oiso ra ragai tovoive tuukepa kepa-ia. ³³Ovusa voava voea asavira toriava, uvare oearovu ragai vara pieiva rirova-ia kuverava kiuvupa ratao-ia ragai pute pieoro vo katura iava. Oa iava viapau uvuiaepa oiso ra ragai ouive voea uutupa irara.

Urusiara-ia Riro Reoro Rutu Iava Pol Kareke Piepareva Pauto

12 Vo reo iava ragai oiso ragavira reoreoparai osa oearovu piepaiveira ora voea iava vaisiara oaive raga kae piepaoro. Ari eagara osa piepaa ita. Vo uvare ragai oiso ruipaparai ra visii tavia varao iava areo urusiro oara-ia vo reoro vatepareveira Pauto ragaipa ravotovira ²a oiso-ia, Ourusivu-a vao-ia oa puraavoiva, katai tau vo resura ivaro va isivaaro iava putevorao vo touo-ia oa-ia oiso tupaavora, Ragai vao Krai reraaro. Va-a eva oa iavirava ragai kae piereva oiso ruture vuvuiua ivara-ia rutu. Ari ita, varauava touava vo urusi-ia eva. Uva viapau taraiparai rutu oiso, Apeisi ragavira-a oiso osa kaera viropa varaua rutuva, eke uraura vai raga. Uvare viapau taraiparai. Uva Pautoa raga ira taraiparoi.

³Oire vorerivira ita oiso puraparai, Taraiparai oiso osa oiraopavira rutu iparaepa vuvuiua iare. Uva viapau oiso aviaviparai rutu oiso osa ragavira avu iparaepa. Uva Pautoa raga ira taraiparoi. ⁴Uvare rera raga-a ira ragai kae piereva vuvuiua iare, vo uva rera vo reoro riro gorua rutu uvuava. Uva ragai-a vao oiso puraparai, “Riro goru reo rutu-a oa

^x11:27 1 Te 2:9 ^y11:30 1 Ko 2:3 ^z11:32 Ap 9:24-25

^a12:2 Ro 16:7; Ef 4:10; 2 Ko 11:11

iava viapau uvuipaai oirara ra va iava tavitavia.”⁵ Uva roru iraopaavoi varaia varao oara kekeava vo tou-ia eva. Oa iava visii tavitavipaavoi vara iava. Oire uva viapau oiso ragai vo kovoaro iava vao vearo kovo visii tavitavipaavoi. Viapau. Ari varao raga-a oara-ia uvuipatai ra taraita, Ragai-a Pol raverave novouto.

^{6b}Vosa ragai raga ora vaisiaro kae pie ruipapara, oa iava viapau kokopavira reoreoparavere. Eake iava? Uvare oiraopa reo rutu-a vao-ia oa kosi pie iraopaavoi ora ragai iava. Uva viapau ita oisi piepaa ora ragai iava vaisia ita kae piepaoro vaopa, teapi oearoi ragai vaisiaro raga kae piepaoro vo reoro ragare ragai varaaro rugorugooapaave. Ari ita, uvuipatai ra ragai vo kovoaro kekepata ora ragai vo reoro uvupata. Ra va iava torevokovira rutu ragaire rugorugooapaata ragai vaisiaro oisi piepasa.

Pauto Oavu Upia Rerapa Pol Vatereva

⁷Oiraopavira rutu oiso osa riroara rutu pisara vearopara kekeava, vo osa vuvuiua iare taveteava. Uva oisi vai iava pasi uvuiparai ra ragai vaisiaro rei piea evara rutu iava tavitavipaoro. Vo osa viapau oisiei. Uvare Pauto ragaipa oavu upia vatereva vaopa, teapi ora ragai raga vaisiaro kae piepaa vagupaoro, ra oisi va-ia vuria vai puraa. Vo upiao-ia oa oiso toupai, Seten-pa kovopato ro ira ragai iava varaua upia piepareveira vapa oiso, teapi oisi iava vagupara.⁸ Uva vo peva rutu-ia aue vuuta variriparaepa Turaro akepaoro vare vao. Oiso puraraepa, “Turaro, vo upiao verari ragai iava.”^{9c}Oa iava ragai vo variriario pukoreva vao-ia oiso puraoro, “*Viapau. Ari uvuipauei ra upiavira raga toupai, uvare virivarivira toupai ragai vavaeoro-ia. Ari ita, ragai vo goruaro kareke piepariveira rutu,*

uvare goruvira rutu kovopariveira raveravevira raga toupaooro.” Osa-a eisi osa ragai tavireva Turaro. Oa iavirava rorupaa tavitavipaoro ora ragai vo raveraveroaro iava. Eake iava? Uvare vara-a evara ragai rugoo piepaiveira rutu. Ra vara iava Kraiss vo goruarore rugoopaara ora ragaipa vaore, ra kasivarivira ragai tokipareve vereopa vovou purapaoro ragaipa.^{10d}Oire ra va iava kave vovouvira rutu toupaa. Eagara ita vosa riroara tavakaara iava vuriara ragai-ia karekepape oiso osa varao, vo osa ragai iava varaua raveravepape, ora vo osa ragai-ia takau vaisiro purapaive, ora vo osa apotapara, ora vo osa ragai uposa auepaave, ora vo osa orekerovu vuriara karekepe ragai-ia. Oara rutu iava uvuiparai ita ra rorua oupaa varaia, vo osa Kraiss-pa kovopaoro toupaa. Ororua vao vituaro oiso toupai, vo uvare raveravevira toupaooro vao-ia taraiparaveira Kraiss vo goruaro, uvare ragai goru piepaiveira rutu.

Pol Oiso Ruipaparoepa Ra Korin-pa Irara Varaaro Oirao Pie Vovouro Goru Piereve Rutu

¹¹Oire uva oisi-a eisi osa purapaoro ragai oiso reoreoparai osa voeao oea ora voea iava vaisiara oaive kae piepaiveira. Uva viapau oisi eisi piepaavoi ora ragai vo ruipaoro raga sirova utupaoro. Ari visii raga-a visiigoa ragai oisi piepatavoi, oa iava oiso eisi puraparai. Eake iava? Uvare visii raga ita visiigoapa torevokopai, Visiigoa uvuipatai ra ragai vaisiaro kae piepata. Ari ita, akaipatoa raga-a ragai, ovusa ita oiso toupaooro oearovu vo kovoroaro viapau ragai vo kovoaro-ia putepaivoi, voeao oearoa vaisipataveira oiso, “Vearo irara rutu voeao aposel irara.”^{12e}Vo osa ragai visii

^b12:6 2 Ko 10:8, 11:16 ^c12:9 Fl 4:13; 2 Ko 11:30 ^d12:10 Ro 5:3; 2 Ko 6:4
^e12:12 Ro 15:18-19

tapo oisoa toupaa, uva oisoa ragai vo kovoaro kekepata, ovusa riro goruvira rutu kovopaa raverave asavira. Ora oar-avu rutu ravoto kovoro purapaa visi-ipa, ora okovorovu pisa kovoro. Oara rutu iava taraia outava ragai iava oiso osa vao-ia oa iava oiso taraitaepa, O ari oiraopatoa rutu-a aposelto Pauto reraaro rutu. ¹³Uva eakere ragaire oiso purapataveira, “Viapau oiso vearo vovou vai igei-ia purariva oiso osa vara purariva oloturovupa uvarovu?” Uva visii vo rearo oiso vai toupai voi vao iava, osa ragai viapau pasi visii ruvara-ia viapau oisoa moniara vai oupaa vaore orekerovu avu vai voripasa ora ragaipa, raa? Uva apeisi-a? Vuripai oisi eisi, raa?

¹⁴Oire uva vatatopoparai oisore ra visii iare ita vorerivira uriora. Uvare oiso ruipaparai ra visii iare vo pevapa voka puraa ita visii kekesa. Uvare ragai vo vovouaro visii-ia toupaveira, oiso ra visii tapo tupaoro visii varaaro oirao pie vovouro goru piea. Viapau oiso visii ruvara-ia moni ousa-a ora ragaipa. Viapau eisi ragavira vovoupaoro oiso moni areparavere visii ruvara-ia. Ari ita, aite irara moniara oaive orirupaiveira ovii irara oaive tauvapasa. Vo ovusa ovii irara kakae vure viapau voea aite irara oaive tauvapave oara-ia moniara vai. ¹⁵Uva oisi-a eisi osa iava uvuiparai ra visii tauvapaoro rorupaa rutu orekerovu rutu ragai varaaro ora sopaua oaa rutu tapo visiipa vatepaoro. Vosa eisi piepaa, ra ragai vaaro-ia siraopa vovou oisi iava eisi taraipata rutu. Uva apeisi-a? Eakere ragaivipa tapo gare visivi raga siraopataveira, raa?

¹⁶Taraipatai vo osa viapau oiso ragai visii ruvara-ia moni ousa urioraera. Ari oearovu raga visii iava eisi ragaire purapaaveira oiso, “Pol igei keakea-pasa urioparoera, vo osa orekerovi vatau-

vira puraparevora.” ¹⁷Oire uva apeisi-a? Ragai tavita! Aa vao-a oa puraavora, raa? E ragai iraiaro kovopatoa vai aru-avora visii vuri piesa, oa iava eisi purapataveira ragaire, raa? ¹⁸Uva goruvira rutu Taitas taviava voari tuariri. Oa iava rera sipoava visii iare. Ora iravu araokoto oavi tapo aruava rera taveosa. Oire uva apeisi-a? Ragai tavita! E Taitas vai visii keakeareva visii vuri pieoro, raa? E viapau vegei rutu ora Taitas katai vovou raga purapaoro visii-ia oisoa kovopave, ora vo pitupituo oa iavirava visii oisoa tauvapave, raa?

¹⁹Vosa vo pasio vieipatavoi oa puraavoi, ra viapau oiso vare vao rugoota oiso, Vo pasio rigatorevorao oiso ra vearo rugoo rutu purape rerare. Ari vegei evo reo puravevoi Kraiss vo vovouaro raga sirova utuoro. Vate irara oave, visii tauvapasa orekerovu rutu purapaveira. Pauto ragai-ia taraiparaveira, ovusa oiraopa reoro rutu iava tavipara. ²⁰Visii tavipaavoi vao iava uvare visiire rirovira rugorugoo iraoparai oiso, Teapi visii iare urioraera, tovira rutu vuri vovouro purapata. Uvare pasi tou visivi vai ora visiire kaureopataveira, ora tapo ora visii kasipu vovouro rutu purapataveira, ora vara riirii vovou. Ora kuuvu reo raga purapata oearovivu iava. Ora oiso osa vai tapo tou visivi oearovivu takaupataveira. Ora vo osa orugoorovu raga vatepata lotupa irara roo piesa. Ora vo osa visii raga vo vovouaro iava vagupata, ora vo osa ora iiruko vovou purapataveira. Teapi vorerivira oisi raga ita eisi visii kekea. Oire ra va iava visiire ita kasipura vorerivira. Oapa reasipataveira ragaipa oiso, Teapi visiire vorerivira eisi piea. ²¹gOra oiso tapo osa rugorugoparai vaopa, Teapi vorerivira visii kekea vo osa

touvira vuri pitupitu purapata, ra Pauto ragai arii pierève vao iava, uvare visii varaaro-a vuriara oavisii. Vosa oisi eisi piepata, ra uvui iraoparai ra visiipa siraopaoro gaua. Uvare voeao oea tuariri rutu vuri vovouro puraiva, uva viapau oisoa vara iava ora voea iava vo vovouisiro oaive porepaive vara veripaoro varaov vuri pitupituro rutu otopa pitupituro.

**Korin-pa Irara Uvuipaa Ra
Vearovira Rutu Ora Voea Vo Oirao
Pieroaro-ia Uutu Iraopaave**

13^hRagai visii iare vo vokarei pu-raava. Uva vo vokarei isivaaro iava vo pevapa voka puraavere rara. Tugoropa Vuku-ia vo reo oiso purapai, 'Vosa vaiterei eke vo peva oirara iravu kekeive ro ira vuria purareve, oa iava uvuipaa ra torevokovira rutu rera togapaive va-ia rera vaoro vuria viaevira rutu kareke piepaoro.'

²Oire uva oisi-a oiso osa vo reo purapaavo visii visiigoa vuriara rutu oisoa purapata tuariri ora oearovu tapo. Uvare va-a vao osa visii tapo touava eraopa voka-ia, uva evoa oiso visii taviava oiso. Oire uva vorerivira ita visii tavipaavo oiso visiipa tauaivira rutu tupaoro, "Oiraopavira rutu vo vokaria utupa voka visii tapo tupaavere." Uva voa-a evoa uva viapau oiso irai visii iava kavavere, vo osa visii rutu torevokopaoro visii kasipura, visii vao visiigoa touvira rutu vuri pitupituro pura iraopataveira. ³Uva oiso purapataveira ragaire, "E Krai vo reo vatereva oa vatepareveira igeipa Pol? Eke ora rera vai raga vo rugooaro iava vo reo vai?" Oire vosa visii iare urioravere rara, uva uriri asavira rutu reoreoravere visii. Ra va iava ragai-ia oisi

taraita oiso-ia, Akoea, Krai vo reoaro kosi piepato-a rera ro-ia. Aue iava uvare Krai visii iava sopaura-ia kovopareveira raverave asavira, vo osa rera vo goruaro kareke piepareveira eisi piepaoro. ⁴Oiraopavira rutu uvare oearovu Krai upoiva vo evao parikou-ia vo uva raverave ovoiro kopii ovoiroepa. Uva varaua oaa raveravepapeira oiso osa Jisas varaaro pierève vo evao parikou-ia. Oa iava rera tapo ora tavosipaoro Pauto vo goruaro oupaaveira. Ari Pauto riroa rutu gorua kareke pierève. Oa iava va-ia Krai vevira tore pierève kopii iava. Oa-a vao oa iava oisi ragai Krai tapo ora tavosipaoro kave vovou rutu pura-paaveira. Oisore ra vo osa visii iare urioveare rara visii torevokosa, uva rera tapo tupaoro Pauto vo goruaro kareke pieveare rutu visii-ia.

⁵Ora visii vo vovouroaro rutu sisiro iraota vara rovirieipaoro, ra oiso ora akepata, "E torevoko vovouvira rutu tupaoro? Eke viapau?" E viapau oiso tarapatai, Jisas Krai visii iava sopaura-ia tupaoreveira? Uva oisi-a eisi osa oiraopai. Ari vosa oearovu visii iava viapau Krai-va tavosivira tupaive, ra opesi ovoivave. ⁶Ora vosa vegei iava sopauarei sisiro rotopata, ra va iava taraita oiso, Oiraopavira rutu Krai tapo tavosivira tupaiveira Pol vaio. ⁷Vegei variripaveie Pauto arepaoro visii tauvapasa, ra viapau vuri vovouro vai purapata. Eke iava? E vao iava osa ora vegei raga ora vaisiaro kae piepave visii? Viapau. Ari vaore vegei visiipa oiso ruipaveie, ra vao purapata oa oiso torevokopai. Vosa oearovu vegeire oiso rugooapaave, Vaiterei vo kovoaro vuria, oire uvuipai voeape. Uvare vegei visii raga rugorugoo iraopaveira. ⁸Vo uvare

^h13:1 Diu 19:15; Mt 18:16 ⁱ13:4 Fl 2:7-8; Ro 6:4, 8

^j13:5 Jo 6:6; 1 Ko 11:28, 9:27

vegei viapau uvuipaveiei ra vao Oiraopa Reo tavariove. Viapau rutu. Ari vegei vo kovo purapaveaira vao Oiraopa Reo vearovira rutu voa kareke piepasa. ⁹ Ari ita, uvuipaveiei ra rorupave vo osa viapau ora vegei vo kovoaro iava vao aposel kovo goruvira tavitavipave. Vorara visii-ia taraipave oiso, Goruvira rutu Jisas raga-ia oirao piepataveira. Osa iava eisi Pauto arepaveaira visii varaaro oirao pie vovouro uvuivira rutu kareke piepasa, vo rara torevoko vovou raga purapata. ¹⁰ ^kVo osa tauai toupaooro visiipa vao rigatoavoi, oisore ra vosa aa vo reo avuo vao ragai vaaro sirova utupata ora visii raga ora torevokopaoro, oa iava viapau oiso uvuiparai ra uriora visii torevokosa Turaro vo goruaro iavirava. Uvare rera vo goruaro toupaveira oirara varaaro oirao pie vovouro goru piepasa. Viapau oisore ra oirara varaaro oirao pie vovouro vuri piesa.

Ovoioipa Reo Vatareva Pol

¹¹ Araoko irara oaa, va vao-ia ovoioipa reo ragai vaaro. Vearovira rutu toupata.

Ora visii rutu iava sopaura oavisii rutu tovopaoro torevoko pitupituro raga purapata ragai vo reoaro sirova. Opeita ora kaureopata ora upopasa. Ari uvuipatai ra kave vovou raga purapata oearovivu tapo ora visii iava voea. Uva uvuiparoi Pauto ra visii tapo toupaveve ro ira visii vatepareveira siraopa vovou rutu ora gavaure vovou.

¹² Ora visii iava vavaeara oavisii vatepata sekanpaoro araoko irara oavisii tapo voeao Krai voeaaro. ¹³ Voea rutu voeao Pauto voeaaro vo toupaooro oiso purapaai visiire, “Vearo voki rutu visii-ia.”

¹⁴ Oire uva ragai-a vao variriparai Turaro iare Jisas Krai, oisore ra visii tauvapaveve, vo osa Pauto visiipa siraopa vovou rutu tapo vatepareve. Ora vaore tapo ra taraipata oiso osa Tugoropato Uraurato toupaveira visii iava sopaura sovara-ia, vo osa katai vovou raga-ia toupata rera-ia tapo.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi, ra opesipe.

Ragai-a vao, Pol.

GALESIA

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva Antiok uruia toupao ro aue-ia 49 yia Jisas vaaro isivaaro iava kavaua. Vo pasio rigatoreva voeao iare Kristen irara vo Galesia Provins-ia voea tavioro oiso, Viapau uvuipatai ra rugorugoo ragapata vao-ia Jiu vaaro Reo Taisi rakari verapasa. Uva oiso puraroepa eisi uvare oeavu Jiu iava oea urioaepa Galesia-pa irara siposipopasa ora voea vaaro iava Reo Taisi. Ari goruvira voeao oirao pie vovou irara tavireva Pol, uvare Kraiss voea karureva Reo Taisi vo goruaro ariarava (Ga 2:15, 16, 21). Uva viapau uvuipaai oirara ra Reo Taisi raga sirova utupaoro torevoko vaisi ouive Pauto ruvara-ia.

1. Ora rera iava aviavi pie reoro Pol varaaro ora oreorovu vo pasio vituaro iava, 1:1-10.
2. Pol Pauto ruvara-ia gorua ou iraoreva aposel kovo purapasa, 1:11-2:21.
3. Vearo Siposipoaro-ia Pauto vereopa vovou toupai oirara rutu tauvapasa, vo osa viapau tauvaa vai oupaive Jiu vaaro Reo Taisi sirova utupaoro, 3:1-4:31.
4. Kristen irara airerei vovouvira toupao ro viapau uvuipaai ra ora voea raga vo ruipaaro sirova utupaave, 5:1-6:10.
5. Ovoioapa reoreoro-ia Pol reoroepa, 6:11-18.

1^{1-2m}Vo rigatoa vao-ia oa pura-paavo voeao rutupa riro oirao pie vovou irara lotuara rutu sovara-ia oea toupaveira Galesia taere sovara-ia. Uva ragai-a Pol ragoa vo rigato puraavo voea tapo oea ragai tapo tupaivo oearovu oirao pie vovou irara.

Ari ita, iravu ragai roporeva, oiso ra oiso toupaa, Ragai-a aposelto oirara siposipopato. Ari viapau vova vo rasio iava ira ragai roporeva. Ora aue tapo viapau Pauto irai oiratoa vai tavireva ragai roposa. Viapau. Ari rera raga-a Jisas Kraiss ora rera aitetoaaro Pauto, ro ira Jisas vorevira porete piereva kopii tapiva.

³Oire uva oiso visiipa ruipaparai ra Pauto vigei rutu Aitearo ora Jisas Kraiss vigei reraaro Turaro, vaitereo aiterea visii tauvapaveira gavaurea vatepaoro. ⁴ⁿAri ita, Jisas vigei reraaro Pauto Aite vo ruipaaro sirova utuoro ora rera iava vasereva ora rera-ia tauoro vuriara oavi-ia. Oa iava kopiioepa vuriara rutu vo goruaro-ia tasioro. Eisi osa pierevoiva, uvuipaviei vo raivao-ia oa purareva Jisas vuriara vatavata-pape vo rasio-ia toupao ro. ⁵Eva oa iava uvuipaviei ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapape vo vokio ora vo vokiara rutu-ia. Oivoiei.

Kataia Raga Vearo Siposipo Toupai

⁶Visii tavitavipaavo oiso, uvare rirovira rutu tavetave iraopaavo vao iava osa ikauvira Pauto kavupatavo ro ira-ia vearovira rutu tarai rovataveira. Ari ita, Kraiss visiipa siraopaveira. Osiraoa iavirava Pauto visii ouevora. Osa iava Tootoo Ovoi vatevea visiipa. Ari visii vo siposipo Vearo Siposipo kavupatavo vo siposipo vao kuvu siposipo oirao pieoro oiso keapaoro, Vearo Siposipo-a vao. ⁷Oiraopavira rutu uvare katai siposipo raga vao oiraopa siposipo, osiposipo tavariopaoro oearovu raga visii keakea ragaveira visiipa tavaka vate ragapaoro. ^{8o}Uva va vao-ia Vearo Siposipo voviri tuariri oa vate rovoavora visiipa eva oiraopa siposipo

rutu. Oire vosa irouto vova vo rasio iava, ora vosa irai vova vuvuiua iava enseltoa vai, ora vosa ragai raga oisi va Vearo Sipoosipo tavarioreve osiposipovu raga vateoro, uva eera-a ira vai-a tovoreverea Pauto vo vuri tapi uva opesi ovoiroverea. ⁹P^oOisi raga ita oiso-ia osa vorerivira visii tavipaavoio oiso, Vosa oisi irouto va vao Vearo Sipoosipo tavarioreve vao oa-ia rorovira tarai rovota, ira-a eera irapa Pauto riroa tavaka vatepareverea oa viapau opesia vaiaro.

¹⁰Q^aApeisi-a? Eakere oiso visiire purapai? E visii vai agoagoto ragapaavoio visii roru pie ragapaoro? Viapau. Easi ragai vo reo oiso purapaavoio, auere ra Pauto ragai-ia rorupareve. Ari ita, vosa oirara raga roru piepasa vo rugorugoova toupaa, ra viapau oiso uvuiapai oiso toupasa, Ragai-a Kraisi-pa kovopato.

**Pol Iava Vo Sipoosipo Ro Ira
Vavaearo Oiso Karekeroepa,
Pautoa-pa Kovopato**

¹¹R^aAraoko irara oaa, oiso visii tavipaavoio, Viapau rutu oiso oirara iava vo sipoosipo oiraopa oa vate rovoavora visiipa. ¹²OⁱOiraopavira rutu. Viapau oiso irai oiratoa vai ragaipa oiso vo tavitavio purarevora ragai sipoosipooro. Viapau. Ari rera raga ro-ia Jisas Kraisi ira ragaipa oiraopa sipoosipo rutu karekereva poeravira rutu.

¹³S^aAri ita, ragai-ia oisoa taraipata vo osa Jiu-pa irara vo pitupituroaro sirova oisoa utu rovopara voviri turariri. Ovuuta-ia eva voraro rutu oisoa voearore taraapaa lotupa irara Pauto voeaaro, oiso ra voepa vuri vovou vatepaa. Oa iava oisoa akeakepaa vo lotupa kovo opesi piesa. Uva taraipatai oiso, Viapau Vearo Sipoosipo ouava

voeao ruvara-ia oea uposa oisoa rugorugoo ragapara. ¹⁴A^ue iava uvare oisoa kasisarivira rutu Reo Taisi sirova utupara, vao oa oisoa Jiu-pa irara vo pitupituroaro sovara-ia toupave. Oiraopavira rutu oiso osa oearovu rutu-ia puteava aue-ia ragai vo vovouaro, voeao oea karekeapea vo vuutao-ia oa-ia ragai karekeraepa.

¹⁵T^ari Pauto vo rera vaaro-ia vereopa vovou ragaire keeroapea ragai tauvaoro, oiso ra rerapa kovopaa. Vao vituaro iava osa ragai reesireva ora rerapa vo osa touvira aako raga kovuaro-ia toupava. ¹⁶U^vva Pauto ora rera vo ruipaaro sirova utuoro Oviito oaro kareke pierava ragaire, oisore ra va iava avara visiipa ratau tou irara sipoosiposa rera iava Jisas. Uva vo vuuta-ia eva oa-ia viapau oiso oearoi ruvara-ia vo taraio ouavora vo oearoi tapo ora reoreopaoro. ¹⁷Vⁱapau oiso Jerusalem iare ava rovoraepa aposel irara ruvara-ia orugorugooi ou rovoava voeao oea reesi rovoreva Pauto. Viapau. Ari raaka tapia-ia vo uvare ava rovoraepa Arebia. Evoava uvava karera viropa vorerivira taru riro urui iare vao vo Damaskas.

¹⁸Oⁱre uva utupavira rutu vo peva ivaro isivaaro iava Jerusalem iare Pita kekesa avaraepa. Uva katai tau vo vavae (15) vokiro-ia voa touava rera ruvara-ia oaravu tarai reoro oupaoro. ¹⁹U^vva vo vuuta-ia eva oa-ia viapau oiso irai aposelto kekeava. Ari ro raga-ia Jemsi vigei Turarotoaaro araokotoaaro. ²⁰U^vva vo rigato-a vao-ia oa purapaavoio oiraopa vovou rutuva vo Pauto osireiario-ia. Viapau oiso kuuvu reo-a vao-ia.

²¹Oⁱre uva Jerusalem iava Siria taere iare avaraepa ora vo tapo Silisia-ia. ²²U^vva vo vuuta-ia eva oa-ia ragai kekeivori, voeao lotupa irara oea eva

^P1:9 Ro 1:15-17; 1 Ko 16:22 ^Q1:10 1 Te 2:4-6 ^R1:11 2 Ti 3:16-17

^S1:13 Mt 16:17-19 ^T1:15 Ais 49:1-6; Jer 1:4-6 ^U1:16 1 Ti 1:12-16

toupaiveira Judia-ia. ²³Ari reoara raga iava oisoa ragai-ia taraiapaave varao oara iava oisoa oearovu voea tavitavipaive oiso, “Easi eera igeiva ora keriparoera voviri tuariri. Uva vo vokio-ia igeipa siposipoparevoi, oiso ra Kraiss oirao piepaio. Ro Pol ira tuariri oisoa Kraiss vo siposiporoaro tekipareve rutu.” ²⁴vOa iava ragai vaaro airepa vovou kekepaoro vuurapa vaisi purapavira Pautoa-ia.

Pol Jerusalem Urui Iare Avaroepa Aposel Irara Kekesa

2^wOire uva va vao osa katai tau vo resura (14) ivaro putevoiva, vara isivaaro iava avaraepa Banabas tapo. Oire Taitas ou pieava oiso ra vegei tapo avaro Jerusalem iare. ²Evoa uvare avaraepa, Pauto ragai tavirevoiva voare. Oire uva va vao osa lotuapa irapa irara tapo ora reoreo rovaraepa voa vo igei raga. Uva evoea isivaaro iava oearovu tapo aia oirao pie vovou irara touava voea tapo ora reopaoro. Uva irapa irara tavitaviava vao iava Vearo Siposipo osiposipoa puraava voeaopa ratau tou irara. Auepa teapi oiso keapaave irapa irara, Osiposipovu raga iava voeapa siposipoparevo Pol voeaopa ratau tou irara. Ra va iava viapau oiso ragai tapo katai vovou purapaive voeao irapa irara. Ora teapi vo kovo okovoa purapaa vo vuutao-ia ora vo kovo oa pura rovoavora irapavira akukuvira rutu ava ragape. ³xOire uva va vao osa vo tavitavi vao ragai vaaro uvuoro oiso puraera, “O ita, osa vearopai eisi.” Uva oisi-a eisi osa purapaoro viapau oiso goruvira ragai tavipaivora, oiso ra ragai vate-toaaro iava Taitas rakari verara, voeao iava ratau tou irara rera, ra oisi rera pieoro rera reesia. ⁴Oiraopavira eisi vo osa oearovu riro kuvu irara vo vuutaa-ia eva oearovu urioaepa igei sovara-ia

pausa, oiso ra igei vo pitupituroaro-ia taraiave vara rovirieipaoro. Uvare Kraiss Jisas vo siposipoaro iavirava viaevira rutu toupaio vaopa Reo Taisi. Oire uva oiso purapaaepa, “Oiraopavira, igei tapo ita vao-ia riro oirao pie vovou irara.” Uva voea raga vo ruipaaro-a, oa-ia oiso vovoupaepa ra vigei-ia voea vaaro riro vavata reo goru tovo ragapaive vao Jiu vaaro iava Reo Taisi. ⁵Ari viapau voea vo ruipaaro sirova uturaepa oisi Taitas pieoro oiso-ia. Vosa oisi va puraavori, ra kerukavira poupa piro visii-ia vo siposipo vao Vearo Siposipo oa uvutavora ragai ruvara-ia.

⁶Ari ita, evoea reipa irara oea viapau oiso ragaipa orugorugooi airepa vai vateivora. Iu, oearovu evoea vaisipaiveira oiso, Reipa irara, vo osa vigei rutu areiivira rutu toupapeira vo Pauto osireiario-ia. ⁷Uva viapau oiso orugorugooroi rutu vateiva ragaipa, uvare taraiapa rutu ragai-ia vo osa Pauto ragaipa vo kovo vatereva, oiso ra oirara rutupa voeao ratau tou irara vai iava Vearo Siposipo siposipoa. Oiso rutu osa aue ita Pita irapa Pauto oisi vo kovo ita vatereva, oiso ra voeapa voeao Jiu-pa irara siposipopareve va iava vao Vearo Siposipo. ⁸Aue vituaro iava uvare Pita roporevoiva Pauto, ora rera vo goruaro karoporeva rerapa, oiso ra va iava vearo kovo rutu purareve voeapa Jiu-pa irara. Ari ita, uva oisi-a oiso-ia osa ragai tapo ita roporeva. Oa iava oisi raga ita ragaipa ora rera vo goruaro karoporeva, oiso ra vo goru iava riro goru kovo rutu puraa voea-ia ratau tou irara. ⁹yOire uva va vao osa Pauto vo goruaro eveipaoro ragai-ia oiso purapaaepa “O vearopai ita.” Oa iava vegeiva ora Banabas sekanaepa irapa irara Jems vase ora Pita ora Jon. Uva katai rugoo rutu sirova utuiepa igei rutu oiso ora reoro,

Jems peva Jiu-pa irarapa Jisas vo reoaro iava siposipoivere, vo osa vegei voeaopa ratau tou irara siposipove. ^{10z}Ora vao tapore oiso ra moniara vai oupaave vat-evateara vai voeao tauvapasa oarai-ia apota irara. Oa iava voea taviavora oiso, Kasivarivira rutu oa purapaaveira vao oiso.

Pol Ira Pita Torevokoreva Vo Antiok-ia

^{11a}Oire vo osa Pita Antiok urui iare urioroepa vo uva toupaaavora. Oa iava rera taviavora oiso, Vuria purarivoi. ¹²Ovuria-a vao oa oiso ragavira toupaivoi, Vo osa voari rovvira rutu oisoa Pita koataparao voea tapo ratau tou irara aiopasa. Oa iava Jems oevu oirao pie vovou irara arureva voare vo-ia Antiok-ia. Uva voea evoea kekerevoiva Pita, viapau oiso vorerivira ita ratau tou irara tapo aioreva. Auepa uvare oiso ragavira uririparoepa, Teapi rerare oiso puraave, “Jiu vaaro Reo Taisi gasipareveira Pita oiso piepaoro.” ¹³Eisi ita osa oevu tapo Jiu-pa irara oisoa piepaive, voeao oea oisoa Jisas oirao piepaive rutu vo rera raga Pita vo vovouaro sirova utupaoro vo vovourei rutu vatakoiva. Uva va vao osa piepaoro Banabas tapo ora piro pieroepa. ¹⁴Opitupitua-a eva oa kekeavorao. Oa iava oiso rugoorerao, Viapau oiso katai vovou vai puraivoi Vearo Siposipo sirova utusa. Oire uva va-a vao oa vituaro iava Pita taviavora voea vuutaaro-ia oiso, Pita vii-a Jiu-pato. Viigoa Jiu vaaro Reo Taisire ovauuepa tuariri rutu. Oire uva apeisi-a? Uvare vo vuutao-ia voea ratau tou irara taviparivoi, oiso ra eva Jiu vo pitupituroaro sirova utupaoro oisi piepaive.

Ro Ira Jisas Oirao Piepareve Ira Uvuipa Ra Torevokovira Karekero

¹⁵Ari ita, vegei-a vao vegoa vao kavauveiepa vegei Jiu-patoarei. Viapau oiso vegei-a voeao iava ratau tou irara oea vuri pitupituroaro sirova utupaaveira vuriana purapaoro. ^{16b}Vearovira rutu oiso taraipaveiei, Vosa Jiu raga vaaro Reo Taisi sirova utupave, ra viapau oiso va iava vegei vaisireve Pauto oiso, “Torevoko vovoutoarei-a vei.” Viapau. Ari vao raga iava vo osa Jisas Kraisi-ia rari iraopave. Eva-a oa iava uvuiparoi ra vegei vaisireve oisi eisi. Ari ita, vegei-a ita vao-ia vegoa eisi piepaveira vo Kraisi Jisas-ia raripaoro, oisore ra vegei-ia va kekepaoro oirao pie vovou Pauto vegei vaisireve, “Torevokotoarei.” Viapau oiso Reo Taisi oirao piepaveira rutu. Eake iava? Uvare oiso ragavira taraipaveira, Viapau oiso irai vaisireverea Pauto oiso, “Torevokoto-a vii,” vo osa evo taisi raga vo reoaro sirova utuparo. ^{17c}Oire uva apeisi-a? Vosa vegei ora vii Kraisi oirao piepaoro oiso rugoopave Pauto vegei vaisirevere oiso, “Torevokotoarei-a vei.” Osa iava utupavira rara oisi ora eveiveare oiso, Akoea, ratau toutoarei-a vegei vuritoarei. Oire uva apeisi-a? E ora vegei iava oiso tavipaveiei, Kraisi oirao piepaoro ora piro pieveiera? Asi viapau rutu. Siraovira rutu vosa irai oisi oiso-ia puraro rera iavirava ro-ia Kraisi. ¹⁸Ari ita, uvare oiso toupaivoi, Vosa irai eru kepa vai rigareve, ra vo kepa iava tuutara-ia airepa kepa paureve. Oire ra viapau oiso oisi vearopape. Ari ita, uva oiso ragavira-a, vosa rovvira rutu Jiu-pa irara vaarore Reo Taisi ovau rovora, oire ra vorevira ita va sirova utupaoro oiso purapara ragai raga ora keakeapaoro, Pauto ragai ourevere ora rera iare. Osa viapau rutu.

¹⁹Vosa eva Reo Taisi kavu ovoia vare ovauoro vao oa viapau uvuipape ragaipa tootoa vatepasa. Oire uva oisi-a eisi osa ragavira iava kopiiraepa Reo Taisi arova. Oa vituaro iava uvuiparai ra vorevira tootoovira toupao Pautoa ragare rugorugoo paoro toupaa. ²⁰Iu. Eake iava? Uvare Krai evao parikou-ia koto ro viropa. Uva rera tapo kopiiraepa. Oire uva voa-a evao vo rugorugoo rutu kopiiepa oara iava oisoa ora ragai ragare rugorugoo para. Uva vo vokio Krai vo rugorugoo toupaveira ragai-ia. Oa ragai tootoo piepai ragaipa vearopa rugorugoo vatepaoro. Osa iava tootoo iraopaveira rutu. Evo tootoo oa vituaro oiso toupai, Pauto Oviitoaaro rutu-ia rari iraopaveira. Ro ira iava vasereva ragaipa ragai kavikooro, oiso ra rera kopii pieve. Eva-a oa iava Oiraopa Tootoo oupaaveira rutu. ²¹^dViapau oiso Pauto vaaro veripaaveira vatevatea vovou Reo Taisi raga-ia rari paoro, oiso ra Tootoo Ovoi oua vo va-ia. Viapau. Eake iava? Vosa irai Reo Taisi raga vo reoaro sirova utuparo, ra va iava Pauto rerare oiso puraro, "Torevokoto-a vii." Vosa oisi oiraopape vo reo eva, oire ra oiso taraipavio, O ari akukuvira rutu kopii ragaroepa Krai. Ari ita, osa viapau rutu oiso eisi torevokopapeira.

**Reo Taisi Vo Pitupituario
Sirova Utupa Vovou Ora Oirao
Piea Sirova Utupa Vovou**

3 Visii vao-ia vaaru vovou irara vova Galesia! E viapau ora eveipataveira, uvare visii piro pierevora iravu? Visii roroio pievira taviava ro iava Jisas Krai ira evao parikou-ia kopiiepa. Uva vo vokio-ia oearovu raga vo reoaro sirova utu ragapataveira oiraopa reo rutu kavupaoro. Irouto-a ro ira oisi eisi visii pierevora? ²Oire uva katai ake

raga vao-ia oa-ia oiso visii akepaavo. E Pauto visii vatevora Tugoropato Uraurato vo osa Reo Taisi sirova vao Jiu vaaro utupataera? Asi viapau rutu. Oire ra oiso ragavira ita visii akea. E Pauto visii vatevora Tugoropato Uraurato vo osa Jisas Krai oirao piepataveira vo rera raga-ia rari paoro? Iu, eisi. ³^eOire uva eake-a vao oare visii vao-ia eisi rutu piepataveira oiso osa voeao kokoropa irara? Ari ita, rovvira rutu voari Pauto reraaro Tugoropato Uraurato sirova utu rovotaepa. Oa iava rera ita kavutavora ora visii raga vo goruaro-ia rari paoro. Oire uva apeisi-a? Eisi vai piepaoro ora keakea ragapataveira oiso rugoo paoro, Uvuipatai vai pasi ra torevokovira kareketa oisi iava eisi? ⁴E vara ruture varao ovautaera oara rutu visiipa vatepareva Tugoropato Uraurato vo osa oisoa Pautoa-pa kovopata? Uva apeisi-a? Oiraopavira rutu-a oisi eisi pasi? ⁵Uva oiso visii akepaavo, E apeisi-a Pauto visiipa Tugoropato Uraurato vatepareveira, ora varao tapo oira porete piepa goruro, ora varao tapo ravoto pitupituro purapa goruro, vo rara Reo Taisi raga vo vovouaro sirova utupata? Easi viapau rutu! Teapi ora piro piepata Reo Taisi raga-ia rugoo paoro. Eake iava? Uvare evara vituaro oiso toupai, Vo osa Jisas Krai oirao piepata rutu rera vo siposipoaro sirova utupaoro vao oa iava uvutavora.

⁶^fAri ita, oiso purapapeira ro iava Ebrahim vao-ia Tugoropa Vuku, 'Pauto vaaro Reo Ovoi oirao piereve rutu. Eva oa iava oiso Ebrahim vaisireva Pauto, Torevoko vovoutoa rutu.' ⁷Oire uva oiso ragavira va-ia tarai iraopata, Vosa irouto ro ira Pauto oirao pie iraopareve vo ora rera vaaro-ia raria, ira-a eera Ebrahim saratoaaro. ⁸Oire vo tuariri rutu rovoa-ia Pauto voeao-ia ratau tou irara

^d2:21 Ro 10:9-13^e3:3 Ro 10:17^f3:6 Jen 15:1-6

tarairoepa oiso, Akoea, voeao Vearo Siposipo oirao piepaiverea, ra va iava ora ragaipa voea oua vorevira. Uva oisi-a eisi osa tarairoiva, Ebrahim tavireva Pauto aue iava Tugoropa Reo oiso puraoro, 'Vii-a vao rutu vituaro, oa iava oirara rutu taru viraakoaverea.' ⁹Uva Ebrahim vo reo eva Reo Ovoio oirao pierewa rutu. Oa iava Pauto oiso rera vaisireva Ebrahim, Torevokotoa rutu. Oire vosa eisi oearoi tapo rera Pauto vaaro Reo Ovoio oirao piepaive, ra va iava voea ita oisi vaisireve oiso, Torevoko vovou irara rutu.

¹⁰^hAri oearovu Reo Taisi raga oirao piepaiveira oiso purapaoro, "Vao raga uvuipai ra vigeipa vearoara karekeve." Uva voea-a evoea oea vuria vo voriaro rutu ouive vo Pauto ruvara-ia, uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,

'Vosa irouto ro ira Reo Taisi-ia taraiparo, oire ra va-ia taraipaoro viapau oreorovu rutu sirova utuparo varao oara va sovara-ia toupaveira, ira-a eera taru vuria vo voriaro rutu oureve Pauto ruvara-ia.'

¹¹Oiraopavira rutu, oiso osa viapau oiso irai ei ro ira uvuiparoi ra Reo Taisi sirova utupaoro torevokovira rutu karekeroverea vo Pauto osireiario-ia. Viapau rutu. Eva oa iava oiso purapapeira vo Tugoropa Vuku-ia,

'Ro ira Pauto oirao piepareve rutu oire ra va iava Pauto rera vaisireve oiso, Vii-a torevokoto, ira-a eera irapa taru Tootoo Ovoio vatepareverea Pauto.'

¹²Eake iava? Uvare Reo Taisi-a oavu raga rutu pisa. Uvare oirao pie asavira rutu orekerovu rutu purapaiveira oearovu oirara vo Reo Taisi sirova utu ragapaoro. Uva Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,

'Vosa irouto Reo Taisi rutu sirova utupaoro varao purapareve oara Reo Taisi sovara-ia toupaveira, eera-a ira uvuiparoi ra Tootoo Ovoio rutu oureve.'

¹³ⁱAri vigei rutu-a vao-ia vigoa oisoa potepape rutu vo Reo Taisi sirova utupaoro. Eva-a oa vituaro iava vigeipa vuria vo voriaro rutu vaterevori Pauto. Oire uva eakere? Uvare Krai urioroepa vigei varaaro rutu ouoro vuriara. Uva varava koto ro viropa evao parikou-ia, uvare vo Tugoropa Vuku-ia oiraopavira oiso purapapeira,

'Ro oirato ira kotoive evaova-ia, oiso ra voa rera vo voriaro vuri vori oureve vo Pauto ruvara-ia, vo osa Pauto rera vaisireve oiso, Vurito-a vii.'

¹⁴Oire vo Pauto Ebrahim-pa Reo Ovoio purareva vao oa-ia rerare oiso puraroepa, "Ragai vearopara vateaverea rara voeao rutupa ratau tou irara." Uva vigei vaaro vuri vori ou ovoioro Krai Jisas va eva Reo Ovoio oirao pierewa vigeipa. Eva-a oa vituaro iava uvuipaviei ra oisi iava ratau tou irara tapo vigei rutu Tugoropato Uraurato oupape, vo rara goruvira rutu oirao pie rovopape rutu vo Pautoa-ia raripaoro.

Vo Toupai Reo Taisi Iava Ora Reo Ovoio

¹⁵Araoko irara oaa, visiipa ovoovo reo vatepaavoi. Vosa aiterei reo ovoio vai purasi vo reoara vai rutu opesi pieoro, ra viapau oiso iravu uvuiro aue aveke tauvu verasa vao oa-ia oisoa ovoiei vaisi purapasi. Oiso tapo osa viapau irai uvuiparoi ra airepa reo vai takuvuoro tariripa reo vai verareve vao iava reo ovoio. ¹⁶^jOire Pauto Ebrahim vaiopa ora rera aautoaaro Reo Ovoio vatereva vo reo-ia oa viapau oiso vatereva oiso puraoro, "Vo reo vatepaavoi visii aao ru-

tupa,” Viapau. Ari ro ragare Krai oiso puraroepa, “Vao oa purapaavo vei aoparei ragapa.” ¹⁷kUva oiso puraparai, Viapau oiso oaei oai uvuipai ra vo reo tavariove oa purareva Pauto ovoieivira. Oire uva va-a vao Reo Ovoi isivaaro iava varao vo resura vovoto vo peva tau (430) ivaro puteva. Oa iava Reo Taisi vatereva Pauto. Uva viapau oiso vao-ia Reo Ovoi putepaiveira Reo Taisi. Viapau. Ari touvira rutu Reo Ovoi toupaveira vao Pauto vaaro. ¹⁸Ari ita, vosa irai eisi Reo Taisi sirova utuparo, ra va iava vearoa oureve, oire uva va-a eva oa iava Reo Ovoi akukuvira rutu tou ragapaiveira. Ro-ia Ebrahim ira Reo Ovoi oirao piereva rutu. Oa vituaro iava Pauto rerare oiso puraroepa, “Ebrahim-a torevoko vovoutoa rutu.” Oa iava vearovira rutu oiso taraipavio, Viapau oiso Pauto vaaro-ia Reo Ovoi putepaiveira rutu eva Reo Taisi.

¹⁹Oire uva aa vao rutu-a va vao Reo Taisi vo kovoaro? Vao-ia oa vo kovoaro vao Reo Taisi oiso toupaveira. Uvare voeao tuariripa irara viapau oiso ora voea-ia va eveiiva oiso puraoro, “Akoea, vuri pitupituro rutu-a varao oara purapapeira.” Ari vo osa va-ia Reo Taisi taraiava, oiso puraaepa, “O, ari vurirara rutu-a varao oara purapapeira Pauto osireiario-ia.” Uva oisi raga-a eisi osa oisoa toupaveira Reo Taisi vore tuepaoro uva Pauto Oviitoaro pouro virovere rera raga ita Ebrahim aautoaro. Oire uva vo vuuta-a eva oa-ia opesi ovoiepa Reo Taisi. Uva va-a vao Reo Taisi oa iava Pauto enselpa irara tavireva. Oa iava evoea ita topa pievira aue Moses taviiva ita. Uva eera ita topa pievira oirara ita tavitavireva. ²⁰Ari torevokovira rutu Pauto Reo Ovoi vatereva. Eva-a oa vituaro iava vao-ia Reo Taisi putepaiveira

rutu, uvare Reo Taisi riroara rutu iava pura piropa gisipoara.

Reo Taisi Vo Kovoaro Iava

²¹Oire uva apeisi-a? Ora upopapeira varei vareo Reo Taisi ora Reo Ovoi? Asi viapau rutu. Ari ita, vosa irai va sirova Reo Taisi utupaoro va iava tootooa oupareve, uva va-a eva oa iava uvuiparoi vai ra torevoko vaisi oupareve vo Pauto ruvara-ia. Asi viapau oiso uvuipai ra torevoko vaisi vai oureve Reo Taisi iavirava, ²²uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Oirara rutu vuri rugorugooro oaive sirova utupaaveira. Osa iava vuria oirara rutu tuukepaiveira vo rasio-ia.’ Oa-a eva oa iava oirara rutu uvuipaai ra oiso taraipaave, Voeao oea Jisas Krai oirao piepaive ora voeao vo vovouroaro iava oirao pie vovouro raga, oeapa Oiraopa Tootoo rutu vatereveira Pauto vo Reo Ovoiario sirova utuoro vao oa vatereva Ebrahim-pa.

²³Voari tuariri rutu vo osa Krai-ia oirao pie vovou vo pitupituaro pou viro asavira oisoa toupave, ovuuta-a eva oa-ia Reo Taisi oisoa vigeire riro vavata iraopape. Uva oisoa vigei tuukepaive rutu. Oa iava oirao pie vovou vo pitupituaro karekeera. Uva va-a eva vituaro iava Jisas ora karekeroera vo rasio iare. ²⁴nOire uva Reo Taisi vo kovoaro-a vao, oirara tokipasa voea torevokopaoro. Oa iava vo rekasiara vo vuutao-ia oa-ia Krai pouro virora. Uva vo vuutao-ia Krai vigeipa tasi puraparevoi vitupaoro. Oa iava uvuipaviei ra oirao pie vovou rutu purapape torevokovira rutu tupaoro vo Pauto osireiario-ia. ²⁵Ari ita, ovuuta-a eva oa vo vokie-ia tupaivoi eva oa-ia Krai-raripaviei. Uva va-a eva vituaro iava viapau oiso Reo Taisi vigeipa reipapeira.

^k3:17 Eks 12:40; Ro 4:13-14 ^l3:19 Diu 5:5; Ro 4:13-15 ^m3:22 Ro 3:23
ⁿ3:24 Ro 10:4; 1 Ko 4:15; Ga 2:16

²⁶Oire uva vo vokio-ia visii varaaro oirao pie vovouro visii oiso rutu piepaivoi, Visii-a Pauto ovii iraraaro vo rara Krai Jisas-ia rarijata rutu. ²⁷Uvare baptaija outavora, oiso ra kataivira rutu toupata Krai tapo oiso, Visii-a Pauto ovii iraraaro rutu oiso rutu osa ro-ia Krai eera Pauto Oviitoaaro. ²⁸Ari ita, oiraopavira uvare visii rutu areiivira rutu toupataveira. Viapau oiso roopavira toupata oiso, Jiu-pato-a vii, ari ratau tou irara iava vii, ari kovopato-a vii moni oupato, ari vii-a akuku kovotoa raga. Ora oiso riakova viapau oiso oiratoa-ia putepaveoi, ora viapau oirato riakova-ia putepaveoi. Viapau rutu. Ari kataivira rutu toupataveira vo Krai Jisas-ia. ²⁹PiU, vo osa visii rutu Krai voeaaro, ra oiso rutu tauta, Visii-a Ebraham aao iraraaro visii goa rera sirova utupataveira. Ra va iava vao outa vearoa Pauto ruvara-ia oa iava voari tuariri Reo Ovoi purareva Ebraham taviro.

4 Oire uva topa pievira vo reo vatepaavo i ta oiso-ia, vosa iravu oirato kopiuro auero rutu arova varao rera varaaro, ra oviito vara-ia ita pitureve vo rara riroparo. Oire ra viapau oiso ikavira vara oisoa oupareve vo rara kakaevira toupaveve. Viapau. Ari oisoa kovopavira tou rovopaveve oiso osa kovopato vo vuutaore tuepaoro oa-ia oisoa vara rutu oupareve varao aiteto varaaro. ²Oire vo osa kakaevira toupaveve, uva oisoa oearovu sirova utuparo voea oearoa oisoa rera tokipave ora rera varaaro vo vuutaore tuepaoro oa reesireva aiteto. ³Oire uva vigei ita oisoa toupape oiso osa evoea kakae vure, uvare tuariripa pitupituro oisoa vigeire reipape rutu varao oara-ia oisoa avatapa irara toupave uraura

irara. ⁴Uva va-a eva isivaaro iava vo vokio pou pirora vigeipa ovokia reesireva Pauto, oiso ra vo vokia rera Oviitoaaro kataitoa rutu siporeve. Oa iava vo vokia rera siporevora. Uva tavauruva rera kavavevora. Oa iava riroparo toupavevora Jiu vaoro Reo Taisi sirova utupaoro. ⁵Ari ita, oirara oisoa Reo Taisi roaro vii tou rovopaveve. Oa iava Jisas urioroera vo taisi vavataaro verasa vuri voriro oavi opesi pieoro, oisore ra vigei rutu oiso toupape, Pauto ovii iraraaro rutu.

⁶Oiraopavira rutu uvare visii rutu-a Pauto ovii iraraaro. Eake iava? Uvare eva oirao piesa Pauto rera Oviitoaaro Urauraaro siporevora vigei soppaaro iare, oisore ra voa tupaoro oiso pura-paro vigei iavirava, "Aite. Igei rutu Aitearo." ⁷Oire uva va-a eva oa vituaro iava viapau oiso akukuvira kovo raga-paoro toupataveira oiso osa voea oea akukuvira raga kovopaveira aite irara varaaro tuepaoro. Viapau. Ari visii-a Pauto rutu ovii iraraaro. Eva-a oa iava varao rutu vateparevere visii pa oara tuevira toupaveira visii rutupa vao-ia ovii irara.

Pol Rirovira Rutu Galesia Vatare Ruguroopa

⁸Voari rovovira rutu uva Pautoa-ia tarai asavira rutu oisoa tou rovopata. Evo vuuta-ia oiso rutu toupata, Kovopa irara voeaopa vuri tugararo oea visii oisoa tuukepaveve, voea oea viapau oiso oiraopavira rutu toupaveira oiso osa Pauto. ⁹Oire ra vo vokio-ia Pautoa-ia taraijata, vo rara rera-ia oirao pie vovou purajata. Ari ita, oiraopavira uvare Pautoa ita visii-ia tarai iraparo rovopavira. Oire uva apeisi-a? Rerare ovaupaoro vorepatai varao iare tuariripa

⁹3:27 Ro 6:1-10 ²3:29 1 Ko 3:23 ⁴4:4 Jen 3:15; Ais 7:14

¹4:5 Ef 1:7; Jo 1:12; Ef 1:5 ⁸4:6 Ro 8:14-17

pitupituro varao oara viapau uvuipai oirara tauvapasa, eke? E ruipapatai ita ra tuariripa pitupitupa kovo ragapata ita vori ou asavira, raa? ¹⁰Uva vo pitupituro purapaoro ovokirovu oovapa vokiro reesipataveira ora visiipa, ora oaravu kekiraara, ora oivarovu tapo, oisore ra vo vuutaro-ia aioara vureiara purapata. Oire ra voa vara-ia variripata oiso keapaoro, Oara-ia Pauto roru piepaioveira. ¹¹Ari ita, visiire rugorugoo iraoparaveira, uvare riro kovo rutu puraava visii siposipopaoro. Uva apeisi-a? Akuku kovo raga-a oa puraava visii-ia, eke?

¹²Araoko irara oaa, goruvira rutu visiire oiso puraparai, Ragai tapo katai vovou rutu purapata vao iavirava Reo Taisi vare rugorugooapaoro, uvare ragai tapo va kavuava, ra visii tapo va kavu iraopata. Ari ita, viapau oai vuria vai puratavora ragai-ia. ¹³Ari tuariri oisoa ragai tauvapata vo osa upiapaaraera. Oupia-a eva oa-ia toupapaoro riro kaekaevira tupaavora visii ruvaria-ia. Ovuuta-a vao oa-ia visiipa Vearo Siposipo vatepaavora. E vare rugorugooapatai? ¹⁴Vo osa oisoa upiapaoro visii pugu piepaa, uva viapau oiso ragai oisoa kavupata ragai tovipaoro. Viapau. Oiraopavira rutu, eisi osa voeao enselpa irara vai pasi oisi piepatavori, oiso osa ragai oisoa tokipata. Ora ro tapo Jisas Krai ira vai-a tapo uvuipatai ra rera oiso tokipata osa ragai oisoa tokipata. ¹⁵Oire uva oisi-a eisi osa ragavira oisoa ragai tauvapata voari tuariri. Oire uva apeisi-a? Visii vaoro ragai-ia roru vovou tovira tupaivoi visii-ia oiso osa voari tuariri, eke? Ari ita, taraiparai, Vosa eisi purataeri voari tuariri, “Ora vigei varaaro gorogorope osireiara.” Oa iava purata, “Ie, Pol,

osireiara varao oara tateiovoi ora igei iava viipa tauva vatepaoro pute pievira rutu.” Oire uva oisi-a eisi osa purataeri, vo uvare ragaipa oisoa sirao iraopata rutu rirovira. ¹⁶Ra apeisi vo vokio-ia? Vo uvare visiipa oiraopa reo rutu vate rovoavora. Uva apeisi-a? Vo vokio-ia ragai-a visiiva keripato, eke?

¹⁷Oire oiso-ia vo osa visiipa kuuvu reoro raga vatepaiveira rakari verapa pitupitu iava vo visii aroviaku ragapaoro, uva riroa rutu rugorugooa purapaiveira visii-ia. Eake iava? Uvare oiso rutu vovoupaaveira ra visii ivupaive igei arova, oiso ra kasivarivira rutu voea sirova utupata. ¹⁸Oire veoropai vo osa oearovu kasivarivira avu rugorugooapaavere visiire visii tauvapasa oiso osa ragai visii tauvapaavora visii tapo tupaoro. Ari vao raga oiso vo osa torevokoa vai karekepere vo tauva iava eva. Ari ita, viapau oiso torevoko rugoo vai-ia visii tauvapaivere voea evoea. Aue iava uvare ora voea vo pitupituro raga sirova utupasa visii tavitavipaiveira vao rakari verapa pitupitu. ¹⁹Ari ita, oiso rutu tupaaveira, Ragai ovii iraraoro rutu. Oire vosa riakova kakaeto kavausa auepao, ra riroa rutu upia oueve. Uva vo upia eva oira iava oisoa opesipape vo osa kakaeto karekero. Uva oisi-a eisi osa ragavira visiiva riroa upia oupaaveira vo osa riropata. Ari ita, vosa ovoieivira rutu visii varaaro oira pie vovouro tupaive vo osa vara iava Jisas-ia riripata, eva-a oa iava uvuiparai ra ragai iava opesipe evara upiara. ²⁰Ragai rirovira rutu oiso ruipa irao ragaparai ra visii tapo tupaava vo vuuta-ia vao-ia. Uvare oiso rutu ruipa iraoparai ra ragai vo rugorugooaro visii varaaro rugorugooara keke iraove. Oa iava ragai vaoro riro vavata reoro uvuipai ra tavari-

^t4:10 Kl 2:14-17 ^u4:13 1 Ko 2:3 ^v4:14 Mt 10:40; Lu 10:16

^w4:19 1 Ko 3:1-4, 4:15

ope. Ra va iava kavevira reoreora visii tapo. Uvare vo toupao ro ragai vo rugorugooaro paipai irapaivoi. Eva-a oa iava viapau uvuiparai oiso ra visii tauvaa.

Reo Ruu Vaireo Iava Hega Vaio Ora Sera

²¹ ^xOire ragai tavita vearovira rutu ora visii iava visiigoa oiso ruipapataveira ra Reo Taisi roaro toupata. Uva eake-a vao oa rutupa viapau vearovira Reo Taisi vo rearo uvupataveira? ²² Oire vo taisi oiso tavipapeira, Ebrahim vaiterei oviitoarei kavaueva. Uva oiso-ia iriavu-a kovopava iria oviitoaaro-a iravu. Ari iriavu-a vatuava oaro rutu iria oviitoaaro-a iravu. ²³ Oire uva avaioto kavaueva o kovopava oiso osa airorovu rutu okakaerovu kavaupaiveira. Ovusa ro-ia kikooto ira pisa visivi rutu karekeroepe. Eake iava? Uvare rera-a eera ira iava Pauto Reo Ovoi puraveva Ebrahim-pa. ²⁴⁻²⁵ ^yOire vo siposipo ovoovovira rutu toupaveira vaitereo iava oviitoarei, uvare vaireo riakorirei airea oiso rutu toupaveira varei Reo Ovoirei. Ari ita, o-ia kovopava Hega iria ovii iraraaro oiso karekeape, Evoea kovopa irara. Uva oiso rutu toupaveira osa vao Reo Taisi oa Mosespa vatereva Pauto vo Sinai Pukui-ia. Ari ita, voeao oea oisoa Arebia-ia toupave oea vo pukui oisoa vaisi-vaive, Hega Pukui. Uva eira Hega iria ovoovovira oiso rutu toupaveira osa vao Jerusalem urui. Eake iava? Uvare oira-a kovopava oiso osa voeao Jerusalem urui-ia tou irara oea oisoa Reo Taisi roaro kovopave. ²⁶ Oire uva oira-a o-ia vigei aakoaro rutu Ebrahim vatuavaaro rutu eira iria oiso toupaveira, Ouruivu airepa rutu vao Jerusalem oa vo vuvuiua-ia toupaveira,

eira-a Sera iria ovii iraraaro viapau oiso Reo Taisi roaro kovopaveira. ²⁷ ^zIria iava Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Rorupari vii vao riakova viigoa kake kavau asavira toupai upia ou asavira. Utupavira riro kakaero rutu taru kavaurivere o-ia puteoro kovopava o-ia iriapa kake puraro vatuato.'

²⁸ ^aOire uva visii rutu-a vao ragai araoko iraraaro Pauto ovii iraraaro, visiigoa rera oira piepaoro rutu oiso rutu toupaveira osa vaitereo Ebrahim avukarei, aiterea Pauto vo rearo oira piesiva rutu. Oa iava Aisak kavausiva. ²⁹ Ari ita, o-ia Hega iria ro kavaueva iravu kakaeto oiso raga ita osa airorovu rutu riakora kake vure kavaupaiveira. Uva eera-a ira ropa tavaka vatereva ira Pauto reraaro Uraurato vo goruaro-ia kavauroepa. Uva oisi rutu-a oiso-ia osa piepaiveira vo vokio-ia Reo Taisi roaro kovopao voeapa tavaka vatepaoro oeapa Pauto Tugoropato Uraurato vatepareveira. ³⁰ ^bAri ita, ro-ia Ebrahim ira iava oiso tavipapeira vo Tugoropa Vuku sovara iava, uvare Pauto oiso rera tavireva ra kovopava ora rera iava verareve voavaorei rutu ora oviito. Eake iava? Uvare ro kovopava oviitoaaro viapau oiso uvuiparai ra orekerovu rutu varao Ebrahim varaaro ouveve vo rara Ebrahim kopi-ro. Uvare ro ragapa rutu oisoa uvuipape rera vatuavaaro rutu oviitoaaro. Vosa kopi-ro aite-to, ra orekerovu rutu ouveve taru rera raga. ³¹ Araoko irara oaa, viapau oiso toupape osa voeao okakaeroa kavaueva o-ia kovopava. Viapau rutu. Ari vigei-a vao oiso rutu toupape, Vigei-a Ebrahim vatuavaaro rutu ovii iraraaro. Oire

^x4:21 Ro 3:19-20 ^y4:24-25 Jen 17:15-27 ^z4:27 Ais 54:1

^a4:28 Ro 9:6-9 ^b4:30 Jen 21:9-11

uva evo reo oa oiso ovoovovira rutu toupaveira vigeipa.

**Vii Viigoa Karurevora Tuukea
Iava Viigoa Uvuipauaei Ra
Eakavira Rutu Toupari**

5^cViapau rutu oiso kovopavira toupataveira oiso osa voeao oea Reo Taisi roaroovi kovopaveira, uvare visii karurevora Kraisi Reo Taisi vo tuukearo iava. Uva visii tavipaavoio oiso, ra oiso ragavira rutu toupata. Ra oisi toupao viapau oiso ra ora visii vo pitupituroaro iare vorevira porepata oiso osa voea kovopa irara.

²Oire uva ragai-a Pol ragoa vo reoaro vao-ia uvu iraota! Vosa vao Reo Taisi sirova utupaoro ora visii iava rakari verapata oiso rugoopaoro, Vao raga rutu iava Pauto uvuiparoi ra igei ora rera iare vorevira oupareve. Uva oisi-a eisi osa iava Kraisi viapau uvuiparoi ra visii orirupareve vo ora rera iare visii virivaripaoro. ³^dOiso vorerivira ita visii tavipaavoio, Vosa irai visii iava oiso rugoopaoro, Vosa ora ragai iava rakari verara, ra va iava Pauto ragai-ia vearo vovou purareve. Oire vosa oisi oisoi rugoopaoro, ra viapau rutu uvuiparoi ra oreorovivu ruture ovauparo vao Reo Taisi rutu sovara-ia. ⁴Uva visii oiso purapataveira, “Reo Taisi sirova utupaoro Oiraopa Tootoo rutu oupaiveira.” Ari oisi-a eisi osa purapataveira, uva viapau rutu oiso uvuipatai ra Oiraopa Tootoo oupata vo Kraisi ruvara-ia. Uvare eisi purapaoro Pauto vo siraoaro kavupataveira. ⁵^eAri igei tauvapareveira Tugoropato Uraurato igoa Kraisi-ia rari-paoro Pauto vo rearore tuepaiveira, vo osa rera raga igeire oiso puraro, “Vearo irara rutu visii.” ⁶Ari ita, oisoi vosa ro ira Kraisi Jisas-va tavosivira

toupareve, ra viapau oiso rerapa rakari verapa pitupitu reipape rutu. Ora vao vosa vo pitupitu kavureve, ra viapau oiso eva tapo rerapa reipape. Viapau. Ari vao raga rutu-ia oirao pie vovou. Eva-ao vituaro rutu iava oirato vo vovouaro tore piepaiveira, ra sirao vovou rutu purapareve vo vokiara rutu-ia.

⁷Voari tuariri uva vearovira rutu Kraisi vo reoaro uvu rovatavora, oa iava oisoi va sirova utupata. Oire uva iroutoa rutu-ao ro ira visii piro pievora oiraopa reo sirova utu arapa? Uva apeisi rutu-ao oiso osa visiire puraroera, oa iava oisi rera uvuoro eisi pietavora? ⁸Ari ita, viapau rutu oiso Pauto visii piro pievora. Viapau. Uvare rera-ao eera ira keeraparoveira varao arova tuariripa vo vovouro visii varaaro oara oisoi visii tuukepaive rutu. ⁹^fUva oearovu oiso ovoovovira purapaaveira, “Gareavi yis uvuipai ra riroa rutu plaua kae pieve rutu va riro pieoro.” ¹⁰Oire uva oisi-ao eisi osa voeoro vo reoroaro visii piro piepaiveira. Ari Pauto ovovouro-ia evara voea varaaro vurapareveira oara voriaro voeapa vaterevere. Uva oiso ragavira tarai iraparai ro iava Turaro Kraisi ira raga uvuiparoi visii tauvapasa rutu. Oa iava uvuipatai ra evara piro pie reoro eakapata. Eisi osa iava uvuipatai ra ragai vo reoroaro sirova utupata ita.

¹¹Uva oearovu oiso purapaaveira, “Rera Pol oiso voea siposipopareveira, oisore ra ora voea iava rakari verapaave. Ra va iava oiso karekepaave, Jiu rutu.” Uva vosa oisi eisi visii siposipopaaavori, ra eakepa Jiu-pa irara ragaire kasipupai? Ari vao raga Jisas iava vo reo ro ira evao parikou-ia kopiiopepa, oreo vatepaaveira. Oa vituaro iava oisi eisi kasipupaaai ragai vuri piepasa. ¹²Uva oiso ruipa iraparai voea iava oea

^c5:1 Fl 4:1 ^d5:3 Diu 27:26; Ga 3:10 ^e5:5 Ro 5:1-11

^f5:9 Mt 13:33-35; 1 Ko 5:1-8

visii piro piepaiveira oiso purapaoro, ra ora visii iava rakari verapata. Uva oiso voeapa vearpapeira vosa visii arova uvuipaai ra ora verapaave uvaroi ragare.

¹³Araoko irara oaa, oiso visii tavipaavoi, Pauto visiire keeroepa, oiso ra tuariripa pitupituro rutu kavuta varao vavagisara rutu. Ra avekatavira toupaooro opeita ora visiire oiso purapata, “Uvuipaviei ra varaua vo ruipaoro sirova toupape.” Viapau. Ari eisi toupaooro uvuipatai ra oearovupa siraopaoro voea tauvapata. ¹⁴gAue iava uvare vara rutu evara oara Reo Taisi sovara-ia toupaveira oara rutu takuvuaro iava oiso purapapeira, “Oearovivupa sirao iraopata oiso osa ora visii ragapa siraopataveira.” ¹⁵hAri ita, vosa eisi piepata oiso osa kaakau kare vo kareo oea ora upopaaveira, ra eake vai va sirovava karekepe? Ora vatatopo iraopata. Uvare eisi piepaoro uvuipatai ra ora opesi pieta.

**Tugoropato Uraurato Vo
Pitupituario Iava Ora Oirara Vo
Pitupituario Vo Toupaooro Rasitua-ia**

¹⁶Ragai vo reoaro-a vao-ia oiso. Vo osa Tugoropato Uraurato ora rera vo reoaro vatereve visiipa, oire eva-a oia-ia uvuipatai ra va sirova utu iraopata. Ari ita, vosa visii raga vo ruiparoaro oiso purapapeira, Eagara vuria purari, uva vo ruiparo-a evara oara iava uvuipatai ra pore iraota viro Tugoropato Uraurato vo reoaro raga sirova utupasa. ¹⁷iUvare Tugoropato Uraurato vo rugorugooaro osivu ragavira rutu toupaveira, vo rara vigei vo rugorugooaro pisavira toupave. Oire vo rugorugooarei eisi ragavira toupaooro ora upopapeira. Ora tapo vo rugorugooarei oiso vigei piepaiveira, ra oavu kavuoro

oavu raga sirova utupavio vao oa pura arapa reasipavio. ¹⁸Ari ita, vosa Tugoropato Uraurato vo reoaro rutu sirova utu iraopata, ra va iava viapau oiso Reo Taisi visii tuukepaive.

¹⁹jVosa ora vigei raga vo rugorugooaro raga sirova utupavio, ra va iava vo vovouro rutu viaevira karekepape varao oiso-ia, otopa pitupitu, ora vuri rugorugoooro tapo varao oara purapaiveira, ora opitupiturovu purapaiveira arii asavira. ²⁰kVo osa oearovu tokarasiara vaisiario kae pie ragapaive va iare tugara vo goruroaro ou ragapaoro. Ari oearovu kavokavo kovoro raga purapaiveira. Ari oearovu viurupa vovouro purapaiveira. Vo osa oearovu ora upopaveira. Ari oearovu riirii vovouro purapaiveira, osa oearovu kasipu vovourova toupaveira, ora oearovu tapo ora voea raga-ia vovoupaaveira ora vaisi oave kae piepaoro. Vo osa oearovu oiso purapaave, “Igei vovouaro torevokopai. Ari visii vaaro koikepavira toupai.” ²¹Vo osa oearovu varaaro aupariara riiriipaiveira. Ari oearovu riro gorupara-ia ukaiopaave kokoropaoro. Osa oearovu vurei airo purapaive. Oire ra vo airo-ia ora voeava vuri vovouro purapaive. Oire uva oiso ita vorerivira visii tavipaavoi osa rovovira visii tavi rovoavora oiso, Vosa ro ira vuri vovouro rutu purapareve oiso osa vara evara, ira-a eera viapau rutu oiso uvuiparoi ra koataro Pauto vo Saraaro iare. Ra va iava viapau oiso toupaveve, Rera-a Pauto oiratoaaro.

²²lAri vosa Tugoropato Uraurato vo rugorugooaro sirova utupavio varao oara kareke piepareve vigei sopaario-ia. Uva evara oara iava uvuipai ra oiso karekepape, sirao vovou-a vao-

^g5:14 Ro 13:8-10 ^h5:15 Je 3:13-18 ⁱ5:17 Ro 7:15-25

^j5:19 Ef 5:3; Kl 3:5 ^k5:20 Re 21:8 ^l5:22 Ef 5:9; Kl 3:12-15

ia, ari rorupa vovou-a vao-ia, ari kave vovou-a vao-ia. Oire ra eisi sirova vi-apau oiso vagevagepavira kasipupavio, vo osa oearovu tauvapasa auepavio, ora varao vearo rugorugooro, ora vao tu-uvu vovou rutu oa purapape. ²³Ora vao tapo veripape oiso-ia, opeita oearovivua putepape, ora opeita ora vigei iava vasepape vuri vovouro purapasa. Oire vosa oisi eisi piepari, viapau oiso irai uvuiparoi ra vii togareve reoa vai-ia, vii vao viigoa Tugoropato Uraurato vo vovouaro sirova utupau. Viapau. Aue iava uvare viapau oiso Reo Taisi vo pitupituario puteparivoi eisi vara sirova utupaoro. ²⁴^mOire opitupituroa rutu varao eakaiva voeao Krai voeaaoro varao vuri rugorugooro.

²⁵ⁿAri ita, vosa tootopavioveira vo Tugoropato Uraurato vo goruaro sovararia, eva-a oa iava uvuipaviei ra ora vigei iava vase irapape rera iare. Oa iava uvuiparoi ra vigeipa vasepareve ora rera vo rugorugooro iare. ²⁶Ra vara evara sirova utupaoro viapau oiso vagu vovoua vai purapape, ora viapau oiso oearovure kasipu rugooro tore piepape, ora viapau oiso ra oearovu varaaro riiriipape.

Vigei Uvuipaviei Ra Araoko Iraa Oavi Tauvapape Voea Vo Siraoro Kaepaoro

6 ^oAraoko irara oaa, vosa irouto visii iava oirao pie vovouto vuri vovou-ia kovero, oire ra irai visii iava ro ira goruvira rutu Tugoropato Uraurato vo vovouaro sirova rutu utuparo, eera-a ira uvuiparoi ra reravi vorevira tore pierave rera tauvaoro kave vovou raga-ia. Oire ra vearovira ita vorevira vokareve. Uva vo osa rera tauva rovorevora, vearovira rutu ita rera ora vatatorovere vaopa,

teapi rera ita va vao vuria raga-ia kovero ita. ²Visii rutu oearovivu rutu visii iavapa irara tauvapaoro toupata voeavi kapokaporopaoro vuri vovou vo vavataarova. Oire vosa oisi eisi piepata, ra va iava Krai vo reoro sirova oisi rutu eisi utupata vao rera vaoro reo goru. ³Ari vosa irai visii iava oiso puraparo, “Viapau rutu uvuiparai ra eisi ovoovoi sirova utura. Uvare riro vaisitoo rutua ragai.” Oire uva rera-a eera ira eisi purapaoro ora keakea ragaparoi. ⁴Vosa iravu siituepaoro oiso purapau, “Viigoa-ia putepaavoi uvare vuria puraparivoi,” oire uva viapau oiso torevokovira eisi reopaei. Viapau. Ari vearovira rutu ora vii raga ora viiva siituepau ora vii vo vovouaro roviriei rovopaoro rutu. Oire vosa vii iava sopaua oiso purape, “Vearopai,” ra va iava oiso ragavira taraiu, O, ari torevoko vovou-a vao-ia oa purapaavoi, ⁵uvare oirara rutu uvui irapapai ra katakataivira kovoara oaive vavataoro kae piepaive.

⁶^pOire vosa irai Jisas vo reoro iava visiipa siposiporeve, oa iava visii ita uvuipatai ra orekerovu-ia vearopara rera tauva ragapata rera vatepaoro.

⁷^qOpeita ora visii raga ora keakea ragapata oiso keapaoro, Uvuipaviei ra Pauto keapasa vatauvira orekerovu pura ragapape. Oa vituaro vao-ia oiso toupaveira, Vosa eake vao pauri vo kovoa-ia vii vaoro, ra oisi raga kuepe. ⁸Oire vo osa irai orekerovi vuriara vai paupareve, ra vara iava oupaoro rera vo vovouaro vuri vovouro aio piepareve. Eva-a osa raga piepaoro ora opesi pie ovoiroverea. Ari vo osa ro ira vearopara paupareve Tugoropato Uraurato vo reoro sirova utupaoro, uva rera-a eera ira vearoa oureverea. Aue iava vo rara Tugoropato Uraurato ruvara-ia

Tootoo Ovoi rutu oureve. ⁹Vo rara reasi asavira varao vearopara purapape. Ari vosa keruriavira rutu topa pievira orekerovu rutu vearopara purapata, oire eva-a oa iava taru vearopa kuero oupatavere vova Pauto ruvara-ia. ¹⁰Va-a eva vituaro rutu iava uvuipaviei ra oearovivu rutuva vearopa vovouro purapape vo osa vuutaa vaipe oisi eisi piepasa. Oiso osa voeao oevia Krai oirao piepaiveira vigei araoko iraraaro, oeapa ita uvuipaviei ra oisi vearopara rutu purapape pute pievira rutu.

**Pol Kristen Irara-ia
Rorureva Voea Goru Pieoro**

¹¹Oire ragai-a vao ragoa raga visiiipa vo rigato puraavoi. Uva vo kirokiroro kekepatavoi riropara ragai varaaro. ¹²Uva voeao oea oisi visii siposipopaiveira goruvira rutu visiire oiso purapaoro, “Uvui iraopatai ra ora visii iava rakari verapata.” Uva eisi ragavira piepaiveira vuri vovou vo vavataaro asavira oiso, teapi voea oupaive. Aue iava uvare oiso taraipaaveira oraivavu epao vao-ia osa Jisas kopiioepa evao parikou-ia vigei vorevira ouoro. Uva vo raiva eva oa iava siposipopaoro pasi vuri vovou vai oupaive Jiu ruvara-ia pasi. ¹³Ari ita, osa voeao-ia oea oisoa ora voea iava rakari verapaave, viapau oiso Reo Taisi rutu rutuaro sirova utupaoro-a. Viapau. Uva oiso ruipapaaveira rutu ra voea vo rearo sirova utupaoro ora visii iava rakari verapata. Ra va iava oiso purapaave ora voea iava, “Easi evoea vigei vo pitupituario raga sirova utupaaveira.” Oa iava oearovu voea

vo pitupituario raga rei piepaive rutu. ¹⁴Ari ragai viapau oiso oisi ragavira eisi oearoipa siposipopaa. Viapau. Ari evao parikou raga rei piepaaveira rutu vao oa-ia kopiioepa vigei reraaro Turaro Jisas Krai ragai ouoro. Uva oisi-a eisi osa vituaro iava viapau oiso orekevu avu vai ragai vo vovouaro uvai ragare ivupaiveira varao vo rasio iava akukupapara raga. Evara rutu kopiiepa ragai iava evao parikou-ia. ¹⁵Ari ita, vo osa ora visii iava rakari verapataaveira oa-a viapau eva uvuipai ra visii virivarive. O vosa vo pitupitu eva kavuta, oa tapo ita viapau uvuipai oiso ra visii virivarive. Ari vao raga-ia vo rara Tugoropato Uraurato vigeipa airepa rugorugoooro vaterave. ¹⁶Vosa oisi raga eisi vo reo sirova utupaave oearoi, oire ra va iava voeare oiso purara, Osa vearopai eisi. Eake iava? Uvare ruipaparaveira rutu voea rutupa oiso ra vearo tou puraive, ora aue tapo ra sirao vovou purareve Pauto voea-ia ora oearovu tapo Pauto voeaaro.

¹⁷Oire ovoioipa reo-a vao-ia ragai vaaro oiso oa visiiipa vateavoi vo vokio-ia. Ovokia vao isivaaro iava viapau rutu oiso irai uvui iraoparoi ra utupaua ragai vo rearova ora kaureoro. Uvare ragai-a Jisas-pa kovopato. Ari ita, viupara varao oara ragai varaaro-ia tupaivoi ragai vo rearo oirao piepasa.

¹⁸Araoko irara oaa, oiso rutu ruipa iraoparai ra vigei reraaro Turaro Jisas Krai visii rutu viraako iraoreve visii taupapaoro.

Evavi raga, ra opesipe.

Ragai-a vao, Pol.

⁹6:9 1 Ko 15:58

⁶6:10 Jo 9:4; Ta 3:8

¹⁴6:14 Fl 3:7-9; Ro 6:2, 6

¹⁰6:15 2 Ko 5:17

¹⁶6:17 2 Ko 1:5

EFESAS

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vo pasio rigatoreva Pol tuukepa kepa-ia toupaooro eisi Rom aue-ia 61-63 yia Jisas vaaro isivaaro iava kavaua. Pol aue iava rigatoreva ra katai vovouvira rutu toupave Jisas vaisiario-ia voeao lotupa irara. Ari ita, oirao pie vovou irara oiso rutu toupaveira, Jisas iava varaua (Ef 1:23, 4:25, 5:23, 30), ro ira oiso toupape osa kukue (Ef 4:15-16). Ora vao sios voea ita lotupa irara oea oiso rutu toupaveira Kraiis oiraaro vatuava (Ef 5:22-32) vo osa rera-a vatuato. Evo reoro rutu rigatoreva Pol lotupa irara goru piesa, voeao oea oisoa Efesas urui-ia toupave.

1. Ira pievira aviavi pie reoro rigatoreva Pol, 1:1-2.
2. Kraiis-a ro ira vo raiva vituaro rutu oa-ia uvuipaii oirara ra vorevira voreave Pautoa iare rera tapo ora agiagipaoro ita, 1:3-3:21.
3. Opitupiturovu iava torevoko pitupituro oara purapaveira voeao oea aviavia-ia toupaveira Pauto vaoro, 4:1-6:20.
4. Pol veoro voki purareva oearovuva oirara, 6:21-24.

1 Ragai-a Pol ragoa vo pasio rigatoavoi visii rutupa Pauto voeaooro visiiigoa evoa Efesas-ia toupataveira. Visiiigoa Kraiis Jisas vo reoaro uvu rovotava. Uva vo vokio-ia touvira rutu toupatavovi Kraiis Jisas-va ora tavosi- paoro oisi raga vo reo sirova utupaoro. Ari ita, Pauto ragai roporeva ora rera vo ruipaaro-ia, oisore ra aposel kovoi-ia pitupaoro Jisas Kraiis kareke piepaa.² Oire uva ragai vo ruipaaro oiso rutu toupavoi visiipa, Pauto ro vigei Aitearo ora ro vigei reraaro Turaro Jisas Kraiis

evaiterei aiterea vokiara rutu-ia tauvaa ora gavaurea vatepasiveira visiipa.

Pauto Vigei Vatepareveira Viraakoa Vao-ia Ro-ia Jisas Kraiis

³ Uva veorapai ra rera-ia Pauto vuu- rapa vaisi purapape ro Aitetoaaro Jisas Kraiis vigei Turaroaro. Uvare vigei rutu viraakorevora orekerovu rutu veorapa vateoro varao rera vo Saraava iava, auere oiso ra uraura tootooro oavi tau- vaporeve, uvare kataivira rutu vigei Jisas Kraiis tapo toupapeira.⁴ Voari rutu tuariri vo osa Pauto rasito pura asavira toureva, uva vo vuuta-a eva oa rutu-ia Pauto vigei ropo rovoreva rutu, oisore ra oiso toupape, Vigei rera voeaooro rutu. Oa-a vao vituaro rutu ri- aaro iava, rera ro-ia Kraiis. Uva oisi- a eisi osa iava uvuipaviei ra torevoko vovou rutu purapape vao oa-ia viapau vuria vai vo rera osireiario-ia Pauto.⁵ Ari ita, Pauto vigei kavikoreva rutu, uvare vigeire rugorugoopepa rutu voari rovoa-ia ro iava Jisas Kraiis, ira iavi- rava vigei ourevere taru vorevira ora rera iare oiso vigei vaisiario, Ragai ovii iraraaro. Eisi osa pierevere, uvare rera rutu vo ruipaaro-a Pauto.⁶ Rera-ia vu- urapa vaisi pura iraopata ro-ia Pauto vaore rugorugoopepa rutu, akukua vat- evatea vovou ora vao rera vo tauvaoro vereopa vovou-ia vigei-ia. Eake iava? Uvare rera Oviitoaaro-a ira oisoa kaviko- pareve rutu. Ira iavirava akukuvira rutu evara oupapeira.

⁷ Ro-ia Jisas ira evao parikou-ia kopi- iroepa. Oa iava voa rera iava reva- siva parueva vigei iava vuri vovouro veraoro rutu. Oiraopavira rutu Pauto vo siraoaro riroa rutu vao oa iavi- rava vigei karurevora vuria vo tuukearo iava.⁸ Vo sirao-ia oa pute pievira rutu vigeipa vaterevora. Eake iava? Uvare

orekerovu rutu-ia tarai rovoroepea rutu. ⁹xIu. Uvare Pauto ora rera raga vo ruipaaro sirova utuoro vao vatau reo poteravira karekereva. Vo reo oa voari rutu tou rovova ro iava Kraiis Pauto vo rugooaro iava. ¹⁰Oreoa-ia Pauto ovokivu reesireva vao oa-ia Kraiis iava orekerovu rutupa kukue purarevereava varao oara rutu gururevereava vo vuvuiua-ia ora vo rasitoea-ia ora rera iare. Uva eisi osa pieoro oiso ora rera vo ruipaaro sirova uturo.

¹¹Pauto ora rera vo ruipaaro-ia vigei roporeva vo Kraiis vaisiario sovava-ia, oiso ra oiso toupape, Rera voeaaro vigei. Uvare ora rera vo ruipaaro raga-ia oaravu rutu purapaveira. ¹²Oiraopavira rutu, vigei vao-ia vigoa Kraiis-ia oisoa rari rovopavio. Ra oearovu vigei varaaro oirao pie vovouro kekepaoro uvuipaai ra vuurapa vaisi purapaveira Pauto-ia.

¹³Oire uva oisi ragavira eisi osa toupavoi visii rutu-ia. Eake iava? Uvare voari rovoa-ia oiraopa reo uvu rovotavora vao Vearo Siposipo osiposipoa iava uvuiparoi Pauto ra vigei oureva vorevira ora rera iare. Oa iava Kraiis-ia raritara. Uva Pauto ora rerapa visii reesirevora visii vateoro Tugoropato Uraurato ro ira iava rovoa-ia Reo Ovoi purareva. ¹⁴zRoia Tugoropato Uraurato rovopatoa rutu varaopa oara oupaperea vo utupaua. Oiraopavira rutu rera-a eera ira iava uvuipavie ra ora vigei-ia rera sovopaoro va iava oiso purapavio, O, oiraopa reo rutu vao Pauto vaaro oa tavitavipaveira varao rutu iava oara vaterevereava Pauto vigei ouoro ora rera iare. Uva vearovira rutu Pauto, uvare rei vaisitoea rutu-a vii.

Pol Variriroepa Pautoa Iare Oiso Ra Efesas-pa Irarapa Taraia Vatevere

¹⁵⁻¹⁶Vo voki-a vao oa-ia visii iava uvu rovooro variripaoro rovorara Pautoa iare visii iavirava rera-ia vearo vaisi puraoro. Ari ita, evo voki-ia visii-ia tarai rovoraepea rovovira rutu, vo osa Jisas Kraiis oirao piepatavara ro vigei Turaroaro. Oa iava eva oisoa oearovupa siraopata voearo Pauto voeaaro. ¹⁷Oisi-a eisi osa rugooapaoro Pauto akepaaveira ro Jisas Kraiis Turaro Aitearo ro ira kerariava toupaveira, ira arepaaveira visiipa, oiso ra visiipa Tugoropato Uraurato vatepareve. Auere ra va iava vearovira rutu Pauto-ia taraipata. ¹⁸aIra arepaaveira oiso ra visii varaaro rugorugooara karureve aviavia ariarava rera vaaro. Eva-a oa iava uvuipatai ra vovio utupaua roroiovira rutu varao keketa oara karekerevereava varao oarare tuepataveira. Aue vituaro iava uvare visii ourevora ora rera iare. Oiraopavira rutu oiso osa va vao Reo Ovoi oa purareva Pauto, oiso ra rera voeaaro rutu viraako iraoreve rutu vo utupa voki-ia. Uva va-a eva riroa rutu viraakoa oa eveitavere rara. ¹⁹Ari ita, vo vokie tapo rera vo goruaro riro varivarivira rutu kovopaveira vigei tavvapaoro vao vigoa rera oirao piepaveira. Eisi osa iava uvuipatai ra varao-ia riropara rera varaaro taraipata aviavi pievira rutu. ²⁰Uva vo gorua-a eva oa vaova areipaveira ogorua iava Kraiis vorevira tore pieveva kopiia iava rera pau piesa vo ora rera vaaro-ia oirapapa varata vo Pauto vo uruiaro-ia vo vuvuiua-ia. ²¹bOa iava voa tupaoro oearovu rutu-ia reipa irara putepaveira oiso-ia, gavmanpa reipa irara-a voeao,

^x1:9 Ro 16:25 ^y1:13 Jo 16:7-11; Kl 1:5; Ef 4:30 ^z1:14 2 Ko 1:22

^a1:18 Ap 26:18; Ef 6:10 ^b1:21 Fl 2:9-10

ari turaro irara-a voeao, ora voeao tapo pau tugara irara ora enselpa irara oea reipaai vo vokio ora vo utupaua. Ari ita, oea rutu-ia evoea pute iraoapeveira rera raga ro-ia Krais. ^{22c}Oiraopavira rutu Pauto orekerovu rutu tovoreva vo Krais tasiaro roeroaro, oiso ra varapa kukue purapareve vigeipa lotupa irara vigoa rera iava varauava ovoovovira toupapeira. ²³Uva voua-a varaua lotuua oua-ia ovoivira rutu toupapeveira. Ira voraro rutu orekerovu rutu ovoi pie iraoapeveira.

**Pauto Vigei Oiso Rutu Piereva,
Kopii Irara Vigei, Oisore Ra**

Avaavaovira Krais Tapo Tootoopavio

2 Ari ita, voari tuariri rutu uva oisoa oiso rutu toupata osa kopii irara. Eake iava? Uvare oisoa kaureopaoro rirovira rutu vuri vovouro purapata. ²Uva vo vuuta-a eva oa-ia toupaooro oisoa vo rasio vo pitupituroaro ragapa ruipapata. Oa iava Seten vo pitupituroaro raga oisoa purapata, ro ira tugara kare rutupa turaropaveira. Ira kovopaveira vo voeao sopaarioa oea Pautoa-va ora kaureopaaveira. ^{3d}Oiraopavira rutu ita oiso osa vigei tapo piepapeira vo ora vigei raga vo ruiparoaro sirova utupaoro. Ari ita, varao-ia vuri vovouro oara puraepa voari tuariri oara varaura vo ruiparoarioa karekeepa ora vo tapo vigei vo rugorugooroarioa. Uva oisi-a eisi osa pieepa, oa iava tutuu pie ragava Pautoapa, oiso ra vigei varaaro vuriara voriaro vatereve vigeipa oiso osa oearovu oirara oisoa piepareve.

^{4e}Vo osa rirovira rutu siraopaoro vigeipa rera vaoro riroa sirao rutu vatereva vigeipa. ⁵Oire uva-a va eva oa vituaro iava avaavaovira vigei rutu

tootoo piereva Krais tapo, vigoa oisoa oiso rutu toupape, Kopii irara aue-ia vuri vovou. Oiraopavira rutu uvare Pautoare riroepa rutu vao vereopa vovou. Oa iava vorevira ora rera iare vigei oureva vigeipa siraoooro. ^{6f}Uva vigei vorevira tore pieparevora, uvare vigei tavosireva Krais tapo. Uva oisi-a eisi osa ragavira ovoovovira toupaooro Krais Jisas tapo vuvuiua-ia turarovira toupapeira. ⁷Oire vigei oiso piereva. Oa vituaro iava oearovu vo utupa vuutarioa uvuipaai ra vigeiva vurapaoro Pauto vo vatearo vao sirao vate eveipaive vo vigei-ia vo osa Krais Jisas-va ora tavosipavio. Vo sirao-ia oa oaravu rutu-ia pute iraoapeveira. ⁸Oa-ia Pauto akukuvira rutu vigei vorevira ourevora ora rera iare vo vigei varaaro sirova oirao pie vovouro. Oire uva apeisi-a? E vigei raga vo kovoaro riaaro iava oiso toupapeira? Viapau rutu. Ari vao raga-a akuku vate Pauto vaoro. ^{9g}Uva viapau rutu uvuipavioveira ora vigei raga-ia vuurapa vaisi purapape. Eake iava? Uvare viapau oiso vigei vo kovoaro-a. ¹⁰Iu, uvare Pautoa raga kataito vigei pura rovorevoiva, vigeipa Airepa Tootoo vatereva ro-ia Jisas Krais. Oiraopavira rutu uvare vao rutupa oisoa ruipaparo, vo osa vearovira rutu toupape oearovivu taupapaoro, uvare tuariri vo vovou reesi rovoreva vigeipa oearovivupa siraopasa.

**Krais Vo Sararei Takuvureva Oa
Iava Kataia Purava**

¹¹Oire ra opeita vaore ovaupata osa Jiu-pa irara voeao rakari verapa irara oisoa visii vaisipaive oiso, Vuivuiipa irara visii oea-ia viapau reesia vai toupapeveira. Iu. Uva ora visiire rugoopata, Vigei-a Jentaelpa irara vigoa ratau kavauepa. ¹²Ora oiso tapo rugoopata, Vo vuuta-

^c1:22 Ef 4:15 ^d2:3 Ga 5:16-17; Ro 2:14

^e2:4 Ro 10:12; Sam 103:1-14

^f2:6 Ef 1:20 ^g2:9 Ro 3:20, 28; 2 Ti 1:9

a eua oa-ia Krai-pa oisoa toko pievira toupai, uvare igei rutu-a vao-ia tauaipa irara raga aapaapu irara voeaopa Pauto voeaaro Jiu. Ari ita, voeapa evoea Jiu Reo Ovoi purareva osa sopaipavira oisoa toupata vaopa Reo Ovoi. Oa iava viapau uvuipataera ra oaravu avu vai oupata Pauto ruvara-ia. Otoua-a eua visii vaaro oa-ia oisoa Pautoa-pa rorukovira rutu oisoa toupata. Eva-a oa iava oisoa viapau oaravu avu vaire tuepata varao vova Pauto. ¹³hAri ita, voari tuariri tauavira rutu oisoa toupata, ovusa vo vokio-ia Krai Jisas-va ora tavosipaoro uvui iraopatai ra Pautoa iare tutuu piepata. Oa vituaro iava uvuipatai ra oiso pieta, uvare vigeipa kopiioepa Krai ora rera iava revasiva petooro. ¹⁴iRera raga-ira Jiu-pa irararei ora ratau tou irara takuvureva. Oa iava ora agiagiaepa, uvare rera vo kopiiaro-ia vigei ariarava kovokova tokoreva. Oa-a vao oa-ia ora vigeiva keripa pitupitu opesi pie ovoireva. ¹⁵⁻¹⁶Uva evao parikou-ia kopiioero Jiu varaaro reo goruro opesi pierewa varao oara-ia oisoa oiso visii vaisipaive, Aapaapu irara. Uva oiso osa pieoro voearei iava airepa sara roro pierewa ora rera-ia voea tavosioro. Eisi osa iava gavaure vovou-ia kataivira toupapeira, uvare Pautoa tapo ora agiagipavioveira. Iu, uva oiso osa kataivira toueiva, vigei vaaro keripa vovou opesiepa vao-ia evao parikou. ¹⁷Oiraopavira Krai pouro viropa Vearo Sipoipo iava siposipopaoro aue iava gavaurea aviavi pievira. Uva va-a vao osa va purareva visiipa ratau tou irara visiigoa oisoa Pautoa-pa tauavira rutu toupata. Ora igei tapopa vao-ia Jiu-pa irara igoa oisoa rera-ia taraipaoro rera ruvara-ia toupai. ¹⁸Ju, Jisas Krai vo kovoaro-a vao vituaro rutu oiso-ia, oa-

ia uvuipaviei vigei Jiu-pa irara ora visii ratau tou irara ra aite Pauto osireiario iare koatavio, vo ovusa Tugoropato Uraurato vigei rutu tauvapareve.

¹⁹Visii vao-ia ratau tou irara, viapau oiso vorerivira ratau tou irara-a visii. Ora viapau oiso aapaapu irara-a visii. Viapau rutu. Eake iava? Uvare visii-a ora igei Pauto voeaoro katai irara rutu. Aue iava uvare vigei rutu-a Pauto ovii iraraoro. ²⁰kOire voeao-ia profet irara ora voeao aposel irara oearea rutu-a tutara. Oa iava voea riar-ia torepaaveira oiso tupaoro. Ari ita, Krai Jisas-a eera rovopatoa rutu Tuutato. Oiso osa vo tutao oa tovo rovopaveira aveke tuuta vo osa kepa-ia pau vovouave. ²¹Oire eera kukuuvu tuuta Jisas ira-ia vigei rutu uvuipavioveira ra rera raga-ia ora takuvupavio, ra riropape kovapaoro vo osa vearo pitupituro purapape. Oa iava uvuipaviei ra oiso rutu toupape osa rera vo kepaoro Tugoropa Kepa vao oa-ia viapau vuria vaiei. ²²Uva visii tapo visiigoa uvuipatai ra rera raga-ia tavosivira toupata oearovivu tapo voeoro oirao pie vovou irara. Eva-a oa vituaro rutu iava Pauto vo kepa paureve rera vo kepaoro. Visii rutu-ia vo kepaoro sovara-ia toupaveira urauravira Tugoropato.

Pol Vo Kovoaro Voeaopa Siposipopasa Ratau Tou Irara

3¹Ragai-a Pol Jisas Krai kovopatoaoro ragoa vo tupaavoi tuukepa kepa-ia, uvare visii iava tapo siposipopaaveira oiso, Vigei rutu-a katai irara rutu. ²Vao vai-ia pasi taraipataveira oiso osa Pauto ragai tauvaoro ragai vatereva vo kovo-ia, oisore ra visii tauvaa. Iu, vao-ia taraipatai ora oavu-ia tapo vao. ³Vo osa Pauto ora rera vo vovouaro karekereva

^h2:13 Hi 10:19-25 ⁱ2:14 Kl 3:15; 1 Ko 12:13 ^j2:18 Ef 3:12; 1 Ko 12:13

^k2:20 1 Ko 3:9-11; 1 Pi 2:6-8 ^l3:1 Kl 1:24-29

ragaipa, oiso ra va-ia taraira. [Ari ita, gare visivi va iava siposipoavora visiipa oavu-ia rigatoa ragai vaaro].⁴ Evo rigato oa vieipaoro uvuipatai ra va iava ragai-ia taraipaoro oiso purapata, “Akoea, Pol roroiovira rutu taraiparoveira varao-ia oara Krai iava vatauvira toupaveira.”⁵ Ari ita, voari tuariri uva oisoa Pauto vo vovouaro vatauvira rutu tou rovopaive. Oa iava rera voeao viapau oisoa va-ia taraipaave. Uva vo vokie Pauto ora rera vo reoreoaro aue-ia Tugoropato Uraurato karekervora ora rera voeareiaropa voeao aposel irara ora voeao profet irara, oearoa roroio sopavira rutu oisoa toupave.^{6m} Vo reo-a oreoa oisoa vataupape oa oiso oisoa purapape, “Voeao ratau tou irara oea orekerovu rutu ouiverea Pauto ruvara-ia oiso osa voeao Jiu-pa irara. Vao oa vituaro-a vao-ia Vearo Siposipo, oa iava vigei rutu oiso toupai, Katai irara. Uvare oiraopa rutu-a vao Reo Ovoi oa puraveira Pauto Krai Jis iava vigei rutupa.

⁷ Ari ita, Pauto vo kovo vatereva ragaipa, oiso ra oearovu rutupa siposipopaa Vearo Siposipo iava. Oa iava ragai taupaveira rera raga vo goruaro-ia, oisore ra torevokovira rutu rera vo kovoaro purapaa.⁸ⁿ Oiraopavira rutu uvare oirara rutu voeao Pauto voeao oea ragai-ia putepaveira. Eake iava? Uvare akaipatoavi rutu-a ragai. Ari ragai raga roporevorao Pauto, oiso ra Vearo Siposipo kaea voeao ratau tou irara. Osiposipoa varao iava Krai varaaro veaopara oara viapau uvuipatai oiso ra vara vieipata, uvare viapau oiso vara iava rekasia vaiei.⁹ Ora vao tapo osa oisore ragai reesireva, ra voeapa Pauto

vo vovouaro aviavi piepaa va kosi piepaoro roroiovira rutu. Auere ra va iava oirara rutu vearovira taraipaave oisi vo vovou kovoaro iava, ora rera-ia tapo Pauto. Vao iava osa orekerovu rutu pura rovoreva voari rovoa-ia, uva vao tapo vatau vovou pura rovoreva.^{10o} Uva oisi-a eisi osa pie rovoreva voari tuariri. Oa iava voeao reipa irara ensel ora oearovu oea vuvuiua-ia toupaveira tokipaoro rera vo tarairo eveipaveira, vo osa rera varaaro otarairovu rutu kareke piepaveira voeao lotupa irara ora takuvupaoro kataivira.¹¹ Oa-a vao-ia oa puraveira ro-ia Jis Krai vigei reraaro Turaro vo rasio iare rera sipoaro. Uva va puraveira Pauto ora rera raga vo vovouaro sirova utuoro, ovovouva oisoa toupave vo osa vo rasio pura asavira touva.^{12p} Ari ita, uva uvuipaviei ra ora vigei-ia Jis tavosipaoro rera oirao piepape. Eva-a oa iava uvuipaviei rutu ra tuuvu vovouvira rutu Pauto iare tutuu piepape rera osireiario iare.¹³ Va-a eva vituaro iava ragai oiso visii tavipaavo, Viapau uvuipatai ra ragai vaaro tavaka kekepaoro visii varaaro oirao pie vovouro raverave piepata. Ari ita, vuria oupaavo visii taupavaoro. Eva-a oa vituaro iava uvuipatai ra varaata vovouvira rutu toupata.

Vo Toupai Krai Vo Siraoaro Iava

¹⁴ Oire uva Pauto vo ruipaoro taraipaoro variria purapaavo taku viropaoro Aite oaa iare.¹⁵ Ira ruvara-ia oiraopa vaisi rutu oupaveira vigei ora voeao oea vuvuiua-ia toupaveira.^{16q} Ira-a ro-ia Pauto ira arepaavo, oisore ra visiipa tupetupereovira rutu Tugoropato Uraurato vatereve vao iava keraria oa viapau opesia vai, oisore

ra rera iavirava visii varaaro oirao pie vovouro goru pie iraoveve. ¹⁷Ora vaore tapo variriparai oiso ra Krai visii sopaaro-ia tootooparo, vo rara rera oirao piepata rutu. Uva toupaoero evoa rera vo siraoaro uvuipai ra karekepe. Oa vituaro iava eva uvuipatai ra goruvira toreta oiso osa evaoara, oara rasitao-ia ikoara roko piepaoro goruvira rutu riropavira torepapeira. ¹⁸Ora oiso variripara ra visii rutu-a vao ora voeao Pauto voeao visiigoa rutu uvuipatai ra Krai vo vovouaro sirao vovou roroi ovira eveipata rutu. Ovovoua oiso rutu toupaveira oiso, vo parakaaro-a vao, ari va kaekaearo-a vao, ari va torearo-a vao, ora va rokoaro-a vao. ¹⁹Uva eisi osa ragavira uvuipaoro uvuipatai ra vo sirao uvuiaro-ia taraita. Ari oiraopavira rutu uvare viapau oiso irai uvuiparoi ra rera vo siraoaro rekasiaro rutu-ia taraiparo. Uva eisi toupaoero Pauto visii sopaaro-ia uvuipa ra visii vuku piepareve rutu ora rera raga-ia.

²⁰Oire uva Pauto ora rera vo goruaro vituaro karekepareveira vigei sopaaro-ia. Eva oa vigei vo areroaro-ia ora vigei vo rugorugooaro-ia pute pievira okovorovu rutu purapaiveira. ²¹Uva va-a vao oa iava vuurapa vaisi purapapeira Pautoa-pa. Uvare evara oirao piepareveira rera vo goruroaro ora rera vo siraoaro vo lotua sovora-ia ora vo Krai Jisas tapo-ia. Ari ita, vokiara rutu-ia rera vaisiara kae piepapeira rutu opesi asavira. Eisi ovoie.

Vigei-a Vao Kristen Iraa Krai Iava Varaua

4 ^tRagai vo-ia tuukepa kepa-ia
toupavaoi, uvare Turaro

kovopatoaro-a ragai. Ragoa oiso goruvira visii tavipaavoi, Pauto visii keerarevoiva, visii-ia uvuia purarevorao, oisore ra vearovira tootooparo vo uvui-ia rekasipata. ²Uva oisi-a eisi osa toupaoero uvuipatai ra gavaevira rutu toupata vo ora visii raga iava vaisiara vara piepaoro. Ra opeita kasipu vovouro purapata. Ari uvui iraopatai ra visii iava sirao vovou rutu kosi piepata oearovivu tauvapaoro. ³Vo vovouo rutu pura iraopata oa purapaveira Tugoropato Uraurato visii-ia, oiso ra kataivira rutu tou iraopata. Oire ra oisi vo vovou sovopaoero ora visii-ia gavaevira rutu tou iraopata. ⁴Kataivira rutu tou iraopata oiso osa kataiua varaua. Ora vao tapo uvare kataito-a Uraurato vigei reraaro. Ora oiso osa vaeavira rutu visii ruture keeraroepa Pauto, oisore ra oisi raga ita vaeavira raga orekerovu ruture tuepata varao oupasa rera vaaro iava keraria. ⁵Uvare kataitoa raga vigei reraaro Turaro. Ra rera-ia kataia raga oirao pie vovou purapape. Ora vao tapo kataia rutu baptaisa oa-ia uvuipaviei ra ora reesipavio va oupaoro. ⁶Ari ita, uvare kataitoa rutu-a Pauto ira oiso toupaveira, Oirara rutu Aitearo. Rera raga reiparoveira vigei rutupa. Ira rera vo goruaro vigeipa katakataivira vatepareveira, oisore ra rera vo kovoaro purapape. Ora oiso tapo osa katakataivira vigei iava sopaura-ia toupaveira.

⁷Vigei rutu vao-ia vigoa voari tariri pisavira rutu vatevatea ouepa Krai ruvara-ia, vo osa vigei rutupa katakataivira vara vatereva ora rera vo ruipaoro sirova. ⁸Vo Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira,

^t3:18 Ef 1:18; Jop 11:8-9 ^s3:19 Kl 2:10; Ef 1:23 ^t4:1 1 Te 2:12

^u4:5 1 Ko 12:12-13, 15:1-8 ^v4:8 Sam 68:17-19

‘Vo osa tuukepa irara tapo iparoepa viara-ia ruture, oa iava vatevateara voeapa vatavea oirara.’

⁹Oire uva aa vao-a vao vo reo vituaro vao-ia vo osa iparoepa voea tapo? Vao-ia oa vituaro vo osa rasito sovaria roko rovoreva. ¹⁰Uva voava toreoro vuvuiua-ia puteoro iparoepa rutu. Oire uva vo rekasio ora rera vo tavukiroaro rutu uvui piereva vara agasi pieoro rutu ora rera-ia. ¹¹^wAri ita, uvare rera raga ira vara rutu vatevateara vatavea oirara rutupa oiso-ia, oearovu-a voeao oea roporeva aposel kovo purapasa. Ari voeao profet irara oea roporeva, oisore ra rera vo reoaro vatevateive oirara rutupa. Ari voeao oea roporeva Vearo Siposipo iava siposiposa va uvarovu ruture sikasikaoro, oea vaisipaiveira oiso, evanselis. Ari voea oea roporeva, oisore ra rera vo reoaro iava oirara rutu tarai piepaive voea tauvapaoro, oea vaisipaiveira oiso, pasta irara voea raga ita tisa irara. ¹²Oire uva eakere vo vatevatearo vatepareveira voeaopa oirara? Oa vituaro-a vao-ia oiso toupaveira, ra va iava oisi rutu uvuiapaoro goruvira rera vo kovoaro purapaive lotupa irara. Ra va iava vigei goruvira rutu torepe, uvare vigei-a vao Krai iava varaua lotuua. ¹³Eisi osa iava uvuiapaviei vigei rutu, ra katai rugoo raga-ia vao oirao piepa pitupitu ora takuvupavio Pauto Oviitoaarore rugoopaoro Krai. Eisi osa iava uvuiapaviei ra oiso rutu pura uvirovio kakae vure rirooro vo rekasisa Krai vo uvuiaro-ia. Ra va iava rera iavirava uvuivira rutu toupape Krai. ¹⁴Oire ra voava veu kakaero vo rugooaro kavupe rirooro. Eake iava? Uvare vo kakaero evara vo rugooaro viripaiveira ora tavariopaoro oiso rutu osa kiuvu ira voraro rutu avaparoveira, ora oiso osa toru kouro. Ari ita, uvare

vuri irara voeao piro piepaiveira kuvu reoro vatepaoro voeapa oea veuvira rugorugooapaiveira, oisore ra voea vo vovouaro sirova utupaave. ¹⁵⁻¹⁶Ari vigei oearovupa siraopaoro oiraopa reoro rutu-ia uvui iraopaviei ra voea vatepape. Eisi osa iava uvuiapaviei ra rirovio vo rekasisa Krai vo uvuiaro rutu-ia okovorovu rutu purapaoro. Uva vigei-a Krai iava varaua. Oa iava rera-a vigei kukuearo. Ra va iava vigei vao pisa irara ora takuvupavio rutu. Ra va iava rera vo goruaro oupape vao vova Krai vo tootoaro goruaro-ia. Oire ra va oupaoro rera tapo tavosivira rutu riropavio, vo rara torevokovira rutu rera vaaro purapape. Uva oisi-a eisi osa iava voua varaua uvuiapai ra riropape vao-ia lotuua. Eake iava? Uvare lotuua varaua vituaro rutu vao-ia siraopa vovou.

Airepa Tootoo Toupaveira Krais Raga-ia

¹⁷Oire uva Turaro Krai vaisiaro-ia goruvira rutu oiso visii tavipaavoi, Opeita ora tou pie ragapata oiso rutu rorovira osa voeao ratau tou irara oea-ia viapau rari vovoua vai toupave. Uva voea vo rugorugooaro agasipa-veira rutu aue-ia kokoropa vovouro raga. ¹⁸Uvare voea vo rugorugooaro-a oara rupavira rutu toupaveira. Viapau oiso voea iava rugorugooara karupa piroveira, oisore ra Pauto vo tootoaro oupaive. Uvare oiraopavira rutu riitako vovou irara rutu-a voea voeao-ia vaaruu vovou irara. ¹⁹^xAri ita, viapau rutu oiso ora voea vaaro ariia sovopaiveira, vo osa ora voea vo vovouaro vuriara purapaive. Aue iava uvare ora voea iava vaseiva, oiso ra ora voea vo pitupituaro raga sirova utupaave orekerovu rutu vuriara purapaoro arii asavira, varao

oara-ia ora voea iava varaura agasi piepaiveira touvira rutu.

²⁰Opeita evo pitupituro vuriara purapata, uvare viapau oiso vo tarai-a eva oa outavora vo Krai ruvara-ia oiso ra vara purapata. ²¹Uvare vo osa Krai-ia taraia ou rovtavora, uva viapau oiso vuri pitupituro purapasa vo tarai eva outavora. ²²Oire tuariripa vovouro kavu iraota, rara varao vuri vovouro ora visii iava verata oara iava visii iava varaura oavisii agasipapeira. Varao oara visii keakeapaiveira, oisore ra vuri pitupituro purapata ora visii vo vovouroaro raga sirova utupaoro. ²³Vosa eisi pieoro visii vo rugurugooroaro tavoriata, ra va iava visii iava sopaura airepavira rutu karekepe ora tavariooro. ²⁴^yVao-ia Airepa Tootoo sisigaruea rutu, oa-ia viapau vuria vaiei. Oa ora visii-ia tovo iraota oiso rutu osa airepa varoa sisigaruea. Pauto ootootoa purareva oiso osa rera vo tootooaro.

²⁵^zOpeita touvira raga kuuvu reoro purapata. Ari oiraopavira rutu araoko irara oavisii ora reoreopata. Uvare vigei rutu takuvuvira toupapeira oiso rutu, Vigei-a kataiua varaua Krai iava. ²⁶Oire vosa kasipupata, ra viapau vava vuria purapata. Ikauvira raga oiso vo vovou opesi pie ovoita. Teapi vo kasipure vokipe, vo osa touvira kasipupata. ²⁷^aOa vituaro oiso toupai vao-ia, Vosa oisi touvira kasipupata, ra va-ia ora visii iava sopaura iava vasepata, ra Seten visii sopaaro-ia koataparao vuri pitupituro karekepeasa. ²⁸Oire vosa irai oiratoa vai orekerovu avu vai kavirupareve, ira-a eera uvui iraoparoi ra vo pitupitu eva kavu iraoreve. Oa iava uvui paroi ra torevokovira ora rera vaaro-ia kovoa pitureve. Oa iava uvui paroi ra rera vaaro voria oureve. Ra

va iava oearovivu tauvapareve voearo apota irararovi. ²⁹^bOpeita vuri reoro kosi piepata ora visii gisipoaro iava. Ari uvui patai ra vo reoro raga veoro reoro purapata. Oara iava oearovivu uvui paai ra tauva oupaive visii ruvara-ia voeao raverave vovou irara. ³⁰Ora opeita Pauto reraaro Tugoropato Uraurato vavata piepata orekerovu-ia vuriara oavisii. Eake iava? Uvare vo reesia-a eva oa oirao piepareveira, oa iava Pauto visii eveirevere voari Ovoioapa Voki rutu-ia. Vo vokio oa-ia ora rera iare Pauto visii ourevere. ³¹Evara rutu vuriara oara ora visii iava vera iraota oiso-ia, kasipua vao-ia, ari aveavea vao-ia, ari oearovu togapa vao-ia kasipu reoro-ia. Ora aue tapo ora vovouaro raga iare kasipupaoro, ari ikaupa vavae viki. ³²Evara ovovouroa tavarioopaoro veoropara rutu pura iraopata oiso-ia, oearovivu tauvapata voearopa siraopaoro, ora voearo iava vuriara verapata oiso osa Pauto visii iava vuriara oavisii verarevora Krai-ia, uvare Krai voeaoro-a visii oirara.

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Voka Iraopape Aviavia-ia

5 ^cVisii rutu-a Pauto ovii iraraviaro. Eva-a oa iava uvui patai ra rera vo pitupituroaro vioepaoro oisi pieta, oiso rutu osa ovii kakaero aite irara vo pitupituroaro vioepaoro vara sirova utupaaveira. ²Ovoivira rutu sirao vukurova toupata vo oearovivupa siraopaoro. Vo osa oisi eisi piepaoro Krai vaaro sirova ovoovovira oiso utupata. Uvare vigeipa siraoro ora rera iava vasereva. Oa-ia ora rera-ia tauoa purareva. Oa iava Pauto vo tauo vearovira utuuvaoro geesireva va-ia rorupaoro rutu.

³Ra opeita ora visii va otopa pitupituro purapata, ora varao vuri

^y4:24 2 Ko 5:17 ^z4:25 Sek 8:16-17 ^a4:27 Je 4:7 ^b4:29 Mt 12:34-35
^c5:1 Lu 6:36

rugooro, ora opeita oearovu varaaro riiriipata vara oupasa ora visiipa. Viapau rutu uvuipatai ra oisi eisi piepata. Ora aue tapo opeita oaravu-ia vuri reoro ora reopata vara purapasa. ⁴Ora tapo oiso-ia, opeita ora visiire vuri reoro purapata varao vuivuiipa reoro, oreoroa-ia oearovu kovata piepataveira. Viapau. Ari uvuipatai ra Pauto vaarore rugoopaoro rutu rera-ia vuurapa vaisi pura irapata. ⁵Oire vearovira varao-ia tarai irapata oiso-ia, Ro ira otoparo, ora ro ira vuri rugooro purapareve, ora ro ira oearovu varaaro riiriipareve, eera-a ira viapau uvuiparoi ra Kraiss vaio ora Pauto vo Saraaro iare koataro rera vo voriaro ousa. [Oa vao riiriipa pitupitu porearo oa-ia Pauto tovopareveira utupaua, rara varao raga vo touara vo rasio-ia ira piepareve. Oiso rutu osa ro ira tokarasiara raga oirao piepareveira Pauto tovopaoro rutu utupaua.]

^{6d}Ora opeita iravupa ora visii iava vasepata, oiso ra visii keareve visii tavipaoro, “Viapau oavu avu vai. Ari uvuipatai vo pitupituro purapasa.” Oire teapi rera vo reoaro uvuta, uvare oiraopavira rutu evo pitupituro sirova Pauto vo kasipuaru karekeperea voeare oea rerava ora kaureopaaveira rutu. ^{7e}Eva oa vituaro iava visii tavipaa, Opeita voea tapo evoea ora tavosipata. ⁸Eake iava? Uvare tuaririvi rupa vovou-ia toupatavara. Uva vo vokio-ia visii rutu-a vao Turaro vaaro-ia aviavia toupatavoi. Eva-a oa vituaro iava uvui irapatai ra oiso rutu tou irapata osa voeao oirara oea aviavia sovara-ia toupaveira. ⁹Vo aviavio oa veoro vovou ora torevoko vovou rutu kareke piepaiveira. Uva vo vovou-a evara oara-ia uvuipatai ra vara pura

iraota. ¹⁰Vo rara orekerovu rutu akeake irapaooro vara purapata, ra va iava oaravu ora visii-ia sovopata vara eveipaoro oiso, O, ari Turaro roruparevoi rutu va-ia oa puraei. ¹¹Opeita varao orekerovu purapata oara purapaiveira oearovu oara kuearo vurivira karekepapeira. Evara-a oara purapaiveira vo rupa vovou-ia. Ari visii uvuipatai ra evara vurirara oaive viaevira kareke pie irapata vore aviavia-ia. ¹²Vo vovouo vurirara oara ariia kareke piepaiveira, vo rara vara-ia ora reopata varao oara vatauvira purapaiveira. ¹³Vosa vara evara vatau vovouo kosi pie rovopape vore aviavia-ia, ra va iava utupavira oiraopavira rutu vara vituaro karekepape. Aue iava uvare varao oara vatauvira toupaveira oara viaevira karekepere vo osa aviavia vara-ia rorove. ^{14f}Eva-a oa vituaro iava oiso purapai,

‘Eraou vii viigoa uusipau. Ora vorevira toreu vii kopiito. Osa iava Kraiss vo aviaviaro uvuipai ra vii-ia rorove.’

¹⁵Ora vatatopo irapata. Goruvira rutu voka iraoa. Teapi koveta. Ra visii vo vokaroaro oiso rutu pie iraoa osa voeao varaaro riro tarai irara. Ra opeita oiso piepata osa voeao vaaru vovou irara. ^{16g}Teapi visii vo vuutaroaro ropi ragapata. Ari vokiara rutu-ia veoro kovoro raga purapata, uvare vurirara toupavoi vo vokiro-ia. ¹⁷Ra opeita oiso raga toupata osa voeoro vaaru vovou irara. Viapau. Ari vo osa Pauto vo vovouaropa ruipapaoro oisi vo vovou sirova ututa.

^{18h}Ora opeita goruara-ia uukoara ukaiopata ora kokoro piepaoro. Viapau. Vosa eisi raga piepaoro uvuipatai ra visii raga ora opesi pieta vai pasi. Ari uvuipatai ra Tugoropato Uraurato iare ora visii iava vasete. Ra va iava

^d5:6 Jer 29:8; Ro 1:18 ^e5:7 1 Ti 5:22
⁸5:16 Kl 4:2-6 ^h5:18 Pro 23:29-35

^f5:14 Ais 60:1; Jo 5:25

rera iava ovoivira rutu touta. ¹⁹Vo rara ro iavirava Turaro ora visii raga ora reoreopata, vo ora visii raga ora varaata piepaoro vo reo sirovava oa toupai vo Sam ora vo erava-ia uva toupai Tugoropa reoro. Oire vo osa oiso eisi piepaoro ora visii sopaaro-ia Turaro vaisiaro kae pie iraopata. ²⁰Ra vokiara rutu-ia vearo vaisi pura iraopata orekerovu rutu iavirava rera-ia ro Pauto vigei Aitearo, ro vaisiaro-ia Turaro vigei reraoro Jisas Kraiss.

Ora Oupa Pitupitu Iava Vao Oirara Ora Riakora

²¹Oire visii vao oiso ora piepata, ra oearovivu reoroaro toupata. Oisi-ia iava eisi uvuipatai ra Kraiss vaisiaropa avivikevira toupata.

²²Riakora visiigoa vatua irara oavisii reoroarovi toupata voea vo reoroaro uvupaoro. Osa ragavira eisi piepaoro uvuipatai ra Turaro Jisas reoroarovi ora tovopata. ²³ⁱOiso ragavira osa ro ira vatuaaro tokipareve, eisi osa ragavira Kraiss oirara rutu tokipareveira, voeao lotupa irara oea oiso toupaveira, Rera iava vavaeara, ora rera iava kokotoara, ora varaua, uvare voea rutupa oiso toupaveira, Voea Kae Piepatoaro. ²⁴^jEva vituaro iava va vao lotua Kraiss vo reoro sirova utupapeira. Oire uva visii riakora uvuipatai ra vatua irara oavisii vo reoroaro sirova vearovira rutu utupata ita.

²⁵^kRa visii vatua irara riakora oavisii-
ipa vearovira rutu sirao iraopata oiso osa Kraiss lotupa irarapa sirao iraoparoveira. Uvare voeapa siraooro ora rera iava vasereva, oisore ra kopiuro voeapa. ²⁶Osa eisi piereva Kraiss Pautoa iare oirara rookaoro. Uva oisi rutu-a oiso-ia osa ovoovo purareva lotupa irara sisuoro aue-ia baptais ora vao Pauto

vo reoro Tugoropa Reo. ²⁷Uva va vituaro-a vao oiso osa uvuiparoi Jisas ra ora rerapa lotupa irara vatepareve, vo rara vuurapavira rutu toupave. Viapau vuivuiara vai voea-ia, ora viapau regorea vai voea-ia. Ari uvuipaai ra roroiivira raga toupave, uvare vara asavira oiso voea sisigarue piepareve voea sisupaoro. ²⁸Eisi osa ragavira visii vatua irara riakora oavisii-
ipa vearovira rutu vairoro tokipata. Oisi rutu osa ora visii iava varaurapa siraooro voura vearovira tokipataveira. Uvare oiso toupai, Ro ira vatuaaro siraoparoveira, ira ita-a eera ora rera varaaropa siraoparoveira. ²⁹Viapau oiso irai ei ira ora irai iava varaua vaire kasipuparoveira. Viapau. Ari voua aio piepareveira vearovira voua tokipaoro. Eisi rutu osa Kraiss ora rera iava varaua tokipareveira vouao-ia vao-ia lotuua. ³⁰Ari ita, vigei-a vao lotupa irara vigoa oiso rutu toupapeira, Rera iava vavaeara, ora kokotoara, ora orekerovu rutu varao voua-ia vouao varaua rera vouaaro. ³¹^lUva oiso purapapeira Tugoropa Vuku,

'Ro oirato ira aitetoarei kavuro avaro, ra voava iriavu riakova oure, oire ra oisi iava eisi vo rara ora ousi oiso rutu karekesi, Kataiua varaua.'

³²Uva vo reoa-a vao-ia reia rutu, oa vituaro viaevira kareke piereva Kraiss. Uva ragaipa oiso va porearo vituaro toupavoi, Lotupa irara rutu toupai Kraiss-ia kataiua raga purapaoro varaua rera-ia. ³³Ari vao porearo vituaro visii rutupa oiso toupavoi-ia, ra ora visii vo riakoroaropa siraopata, oiso rutu osa visii vatua irara ora visii-
ipa siraopataveira. Eva-a oa iava vairo vatua riakoro oavisii uvuipaai ra visii-
ipa avivikevira toupave.

ⁱ5:23 1 Ko 11:3; Kl 1:18

^j5:24 Kl 3:18

^k5:25 Kl 3:19

^l5:31 Jen 2:23-24; Mt 19:5; 1 Ko 6:16

Vo Reo Aite Irara Vo Reoaro Ora Ovii Irara

6 p ^{1m}Oire kakae vure visii vao uvui iraupatai ra aite irara oav-visii vo reoroaro uvupata, uvare Turaro visii tovoreva voea roaroovi. Osa eisi veoropapeira. ²Oire avivike iraupata aitearapa ora aakoara. Eva-a rovopa rutu Reo Taisi iava, oa toupaveira aue tapo Reo Ovoi. ³Vao Reo Ovoi oa oiso purapapeira, “Vosa eisi ragavira piepata ora visii aite iraraaropa, oire ra va iava vearovira rutu visii iava tootooara riro kaekavira toupave vo rasio-ia.” ⁴ⁿOire vei aitetoarei ora aakova viapau uvuiipasiei ra ovii irara oaesi kasipu piepasi, ra va iava oisi piepave. Viapau. Ari oiso-a vo osa voea tokipaoro voeapa vearo raiva purapasi va-ia vearovira rutu voea siposipopaoro Turaro vo siposipoaro sirova utupaoro.

Kovopa Irara Iava Vo Reo Ora Voea Tokipa Irara

p ^{5o}Visii vao-ia akuku kovo irara visiigoa vori asavira kovo ragapataveira, visiigoa ora visii vo kovoaro purapata voeaopa avivikepaoro oea visii tokipaiveira. Oire vosa oisi eisi kovopata, ra viapau oiso orugoorovu purapata voeare. Ari uvuipatai ra voeapa kovo ragapata oiso rutu osa Krai-pa kovo ragapataveira. ⁶Oire ra opeita kasiraovira rutu kovopata vo vuutao raga-ia oa-ia visiiva vurapave voeao oea visii tokipaiveira vaore rugoopaoro, ra visiire oiso purapaave, “Akoa, vearo kovoto ro-ia.” Viapau. Ari visii uvuipatai ra vo vuutara rutu iava vo vokiro-ia visii vo varivariroaro tovpata vo vara-ia kovopaoro Pauto vo ruipaaro sirova. Uva eisi osa

ragavira uvuipatai ra eisi varivaripata vo Krai-pa kovopaoro. ^{7p}Oire ra oisi ora visii vo kovoaro purapata rerare rugorugooapaoro Turaro Krai. Oa iava uvuipatai ra rorupata. Eisi osa viapau uvuipatai oiso ra oirara ragare rugorugooapa voeao oea visii tokipaiveira. ⁸Eva-a oa vituaro porearo rutu oiso toupai, Vo osa evara uvuiaro voriaro rutu veorapa vaterevea visiipa Turaro Krai varao oara purapata. Eagara, vosa aa ro avuo ro ira akukuvira kovopave, ira-ia viapau vaisia vai toupave, ora ro ira-ia vaisia toupave tapo, oea rutu vaeavira uvuiaro oisi piererevea.

p ^{9q}Ora visii vao-ia tokipa irara visiigoa vearo vovou iraupata voeaore visii voeaaro kovopa irara. Opeita voeare reoreopaoro voea uriri piepata. Ari vaore rugoo iraupata, uvare visii tokipato toupaveira vo vuvuiua, ira roaro toupataveira visii rutu tokipa irara ora voea kovopa irara areivira raga.

Oirao Pie Vovou Irara Vaaro Utupa

p ¹⁰Oire ovoiopa reo-a vao-ia oa oiso visiipa vatepaavo, oiso ra goruvira rutu torepata Turaro Krai vo goruaro-ia. Uva oiso ruipaparai ra rera ruvara-ia vo goru outa rera tapo ora tavosioro rutu. ¹¹Ra varao-ia ora kuvupata oara visiipa vatepareveira Pauto, oiso ra vara-ia Seten asavira vara-ia ora utopata vao asavira kuuvupa pitupituro rera varaaro. ^{12r}Uvare viapau oiso oirara raga tapo ora upopavioveira voeao oea-ia varaua toupaveira. Viapau. Ari voeao tapo-a uraura irara tugara oea tapo ora upopavioveira, voeoro reipa irara ora turaro irara oea urauravira toupaveira. Voeao oea vuri vovouro purapaveira rupa vovou-ia tupaoro. Voeao oea vo

^m6:1 Eks 20:12 ⁿ6:4 Pro 22:6; Jen 18:19 ^o6:5 Kl 3:22; Fl 2:12

^p6:7 Kl 3:23 ^q6:9 Ap 10:34-35; Jo 13:13; Kl 3:25 ^r6:12 1 Ko 9:25; Ro 8:38

viara-ia ora vo rasitua-ia tokipaaveira. ¹³Uva oisi-a eisi osa toupaveira, uva uvuipatai ra Pauto varaaro ora utopara outa vara-ia ora utosa. Oire vosa vo vokio oa-ia vo vuri eva karekepere, oa vokia-ia goruvira rutu virivaripaoro torepatavere. Viapau oiso ra ora visii iava sopaura iava vasepata. Uva oisi-a raga eisi osa piepaoro uvuipatai ra goruvira torepata vo tugurasa uva taru vo tatu eva opesipe.

p ^{14s}Oire toreta ora virivaripaoro oiso-ia, Tuu iroro-ia takita vo ora visii kovuaro-ia, eva-a oiraopa reo rutu oa oiso rutu toupai, takipa iro. Ora vo pekerio oa-ia pitupata ora visii iava varataara oavisii utopasa. Opekeria oa oiso toupavoi osa vao torevoko vovou oa-ia viapau vuria vaiei. ¹⁵Oire ra ora visii-ia tasipara oavisii tapo tovota varao oara oiso toupai, eva-a ikaupa voka oa-ia vokapaoro uvuipatai ra Vearo Siposipo kosi piepata uvarovu rutu, vao oa gavaure vovou iava tavipai. ¹⁶Vokiara rutu-ia vo pekerio kaepata viurua iare oa oiso toupai, oirao piepa vovou rutu. Oa-ia uvuipatai ra o asavira rauruva iria viriario-ia tuituia toupaveira ora utopata, vo kaeo oa-ia ritaparoveira Seten. ¹⁷Ora vao tapo kukuvaipa oa ora visii kukearo-ia tovota va-ia kukuvaio, oa oiso toupavoi osa Pauto vigei oureva ora rera iare vigei orirusa rutu. Ora vao-ia Pauto vo rearo oriruvira pitupata, vo reo oa vatepareveira visii-ia Tugoropato Uraurato. Oreoa oiso toupai osa toorio. ¹⁸Oire uva oisi rutu piepaoro uvui iraopatai ra variripata vo vokiara rutu-ia, ovusa Tugoropato Uraurato vo tauvaaro-ia variriara purapata. Eva-a oa vituaro iava tuevira toupata variripasa. Ora vao tapo oiso osa Pauto voearopa oirara variripata voea tau-

vapaoro vo vokiara rutu-ia. ¹⁹Ora ragaipa tapo variripatavere ra va iava Pauto ragaipa oreorovu vatepareve vo osa oirarapa siposipopasa vatatopopaa. Ora vaore tapo ragai goru piepasa variripatavere ra uriri asavira Vearo Siposipo kosi piepaa vo reo poerapaoro voearopa oearovu ratau tou irara. ²⁰Ari ita, oiraopavira uvare reo kaepato-a ragai vao-ia Vearo Siposipo kosi piepaoro. Ari vo vokio-ia ragai epao vo-ia tuukepa kepa-ia. Ragaipa variripata Pautoa iare ra uriri asavira rutu Vearo Siposipo kosi piepaa, uvare ragai vo kovoaro rutu-a.

Pol Vearo Voki Purareva Oearovuva Oirara

p ²¹vEera Tikikas vigei araokotoaaro, irapa kavikopavioveira. Vokiara rutu-ia igei tavavapaveira Turaro vo kovoaro purapaoro. Ira visii siposipoparevere ragai iava, auere ra vearovira taraipata ragai vo touaro iava ora varao iava oara purapaaveira vo tupaoro. ²²Ira-a ro-ia ira visiiipa sipopaavoi, oiso ra visiiipa siposipopaoro visii vo vovouroaro varaata piepareve igei iava siposipopaoro.

p ²³wOire ragai vo ruipaaro-a vao-ia oa-ia oiso ruipaparai ra Pauto ro vigei Aitearo ora Jisas Krai ro vigei Turaroaro, aiteara evaiterei gavaure vovou vatepasivoi, ora vao sirao vovou, ora vao oirao pie vovou rutu voeao rutupa igei araoko iraraaro oearoa Jisas-ia rari-paaveira. ²⁴Oire Pauto visii rutu viri-kooparevovi, visiiigoa ropa Turaro oavi Jisas Krai sirao iraopaoro rerapa ruipa iraopataveira. Vo ruipao iava oa-ia viapau opesia vaiei.

p Eisivi raga ra opesipe.

p Ragai-a vao, Pol.

FILIPAI

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva tuukepa kepa-ia toupaooro eisi Rom aue-ia 61-63 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Pol vo vearo vaisi vore piereva vao-ia vatea oa sipoiva Filipai vata, osa vo toupaveva tuukepa kepa-ia. Ora aue iava tapo voea tavireva oiso osa toupaveva vo tuukepa kepa-ia. Ora aue iava tapo goruvira voea tavireva voea vovouaro goru pieoro, ra viapau uvuipaai ra voea gisipoaro uvupaive kuuvu irara tisa irara voeao oea aue iava siposipopaiveira rakari verapa pitupitu (Fl 3:2-3, 18-19).

1. Vearo vaisi purareva Pol Pautoa-ia voea-ia rugoopaoro Filipai vata, 1:1-11.
2. Pol ora rera varaaro iava taviroepa tavakara, varao oara iavirava vo raiva karu piropa oa-ia Vearo Siposipo avaepa voraro rutu, 1:12-26.
3. Reesiara iava varao oara iava uvuipaai oearovu ra Kristento eveive, 1:27-2:18.
4. Timoti vaio ora Epafrodaitas arusa aueroepa Pol lotupa irara vo vovouaro varaata piesa, 2:19-30.
5. Vatatopo pie reoro voeao iava keripa irara Jiu, ora aue iava variri purapa pitupitu, 3:1-4:9.
6. Pol vearo vaisi purareva Filipai vatava aueva vatevatea, 4:10-20.
7. Ovoipa reoro vatereva Pol, 4:21-23.

1 *Ragai-a vao Pol ora ro Timoti vegoa vo rigato puravevoi visiipa, vegeia vao Krai kovopatoareiara. Oa iava visii rutu vo rigato vieipatavere, visii eva lotua-ia irapa irara, ora visii rutu vao visiigoa lotua-ia ora tauvapataveira, ora visii oirao pie vovou irara evoa Filipai

urui-ia. ²Oire Pauto visii rutu viraako-reve vereopa vovou-ia. Ari ita, ragai visiipa Pauto arepaavoi ro vigei Aitearo, vaiterei ora Turaro Jisas Krai, oisore ra visiipa gavaure vovou vatesi.

Pol Vo Variriaro Voeare Oea Rera Vo Reoro Vieipaive

³Oire vosa visii ruture rugoopaai, oa iava vearo vaisi purapaavoi Pautoa-ia visii iavirava. ⁴Ora vo vuutaro-ia tapo oara-ia variripaveira rorupaoro visii-ia. ⁵Aue iava uvare vo vuutarore rugoopaaveira oara-ia ragai tauvapatavora Pauto vo kovoaro purapaoro, vo osa visii ruvara-ia toupavara Vearo Siposipo iava visiipa siposipoaoro. Oiraopavira uvare voari rutuva rovoa-ia ragai tauvapaoro rovotaepa. Oa iava vo vokio-ia tugurataerao oisi raga ragai tauvapaoro. ⁶Pautoa raga-a ira oisi visii piereva, oa iava oisi ragai tauvapataveira. Oiso osa raga ita Pauto vo kovo rovoreva visii-ia vo rutu tugurasa uva Krai Jisas vorevira vorerovere vo rasio iare. Eisi osa ragavira va-ia vearovira taraiparai ragai. ⁷Rirovira rutu oisoa ragai tauvapatata, oa iava oisoa ragai vo kovoaro purapaa. Vo kovo oa vatereva Pauto ragaipa vo tuukepa kepa-ia, oiso ra voa va puraa ora vo ratau vo oearovu tavitavipaoro Krai iava, vo osa voa Vearo Siposipo vituaro rutu oisoa kosi piepaa vo voeao vo reoroaro veripaoro asapapa reo pura irara, voeao riro kuuvu reoro raga pura irara. Uva va eva visii vaoro tauvaa oare rugoopaoro vearovira rutu visiire rugorugoo iraopaveira. Eisi osa torevokopai. ⁸Ari ita, Pauto ragai vo reoro-ia oiraopavira rutu taraiparo vo osa oiso purapara, Visiipa rirovira

rutu sirao iraoparaveira Krai Jisas vo siraoaro sirova.

⁹Uva ragai vaaro variria oa purapaavoi visiipa, oiso ra visii vo vovouroaro sirao vovouro rirope rutu, ora visii vo tarairoaro tapo, ora varao torevoko rugorugooro rutu. ¹⁰^zEisi osa iava uvuipatai ra vearovira rutu rugorugoo rovopata. Ra va iava rugorugooara rutu roviriei rovopaooro orugoorovu vearovira purapata vara-ia kovopaooro. Eva-a oa iava viapau oiso irai uvuiparoi ra oreovu avu vai-ia visii togareve. Eisi osa iava uvuipatai ra vearovira raga touta vo vokio-ia tugurasa oa-ia Krai vorevira voreroverea. ¹¹Uva oisi-a eisi osa piepaoro uvuipatai ra torevoko vovouro raga purapaoro oisi raga kareketa, vo vovouro oara visii iava vearovira riro piereverea Jisas Krai. Ovovouroa-a evara oara kekepaoro oearovu uvuipaai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive rera vaisiaro kae piepaoro.

Ragai-a Vao Ragoa Krais Sirova Toupaa

¹²Uva visii tavipaavoi araoko irara oaa, Varao rutu orekerovu oara oisoa purapaive oearovu vo ragaire, uva evara oara-ia raiva puraiva, oiso ra va iava Vearo Sipoipo avape uvarovu ruture. ¹³^aOisi-a oiso-ia osa tuukepa kepa-ia ragai tovoiva, oa iava voa tuukepa irara tokipa irara polis irara oisoa voa ragai-ia taraipaave oiso, Krai kovopatoaaro-a ro-ia, oa vituaro iava tuukepa kepa-ia toupaveira. ¹⁴Ari oavu-a vao-ia vo osa oisi tuukepavira toupavora. Uva voa oearovu voeao oirao pie vovou irara oisoa ragai-ia taraipaoro voea vo vovouroaro oirao pie vovouro oisoa goru piepaive rutu Jisas-re rugoopaooro. Eisi

osa iava uvuipaai ra oisi uriri asavira rutu Pauto vo rearo kosi piepaive.

¹⁵Ari ita, oearovu rera iava Krai oisoa siposipoive, vo osa rirovira ragaiva ora kaureopaave ragai riiriipaoro. Vo osa oearovu rera iava Krai siposipopaive vearo vovou rutu purapaoro. ¹⁶Oire uva voea-a evoea oea oisoa eisi piepaive ragaipa siraopaoro, uvare oiso ragavira oisoa taraipaave, Pauto vo kovo vatereva ragaipa, oiso ra rera vaaro Vearo Sipoipo goruvira tore piea, ovusa oavu va roaro ragapaive, ¹⁷voeao oea viapau oiso katai vovou-ia Krai vaisiaro iava oisoa siposipopaive. Viapau. Ari oiso-a ra ora voea raga vaisiaro kae piepaive, uvare oiso tapo oisoa rugorugooapaave, Vosa Vearo Sipoipo iava siposipopape, ra va iava Pol vuria rutu oupareve vo tuukepa kepa-ia. Eisi osa vearovai. ¹⁸Uva voeare oiso puraparai, Eagara. Voeape. Eake iava? Uvare rorupaavoi. Uvare oisi voearei iava Krai vaisiaro kosiro viropa voeareo oearo vo rugorei purapaiveira oiso, Voeao oea vuri rugooro purapaiveira, ari voeao oea oiraopa rugoo sirova utupaaveira.

¹⁹Iu, eisi osa vare-ia vareo taraiparai oiso, Visii varaaro variriara oara purapataveira ragaipa. Ora ro tapo Jisas Krai Urauratoaro vo tauvaaro ragai-ia, oarea vo tauvaaro iava vorevira vearovira toupaveira rara ita. ²⁰^bRagai vo ruipaaro rutu oiso rutu toupai osa va vao oa oirao piepaavoi rutu. Osa iava eisi viapau uvuiparai ra raveravepaoro vao kavua ragai vo kovoaro. Vo uvare oiso ruipaparai ra vokiara rutu-ia oisi raga oiso touvira rutu toupaa vai-ia vao goru vovou. Oa iava uvuiparai ra ora ragai rutu iava Krai vaisiaro kae piepaa. Ari ita, osa-a eisi oiso vosa apeisi avu, vosa kopiira, eke apeisi-a

vosa tootoora. ²¹cUvare eake rutu-a va vao-ia tootooa? Oa vituaro iava ora ragai ragare oiso puraparai, Ro-ia Krai, ragai vaaro rutu tootooa vituaro, vo rara rerapa kovopaa. Ora vosa kopiira, ra va iava vearo tou rutu ouavere. ²²Vosa touvira toupaveira, oa iava uvuiiparai ra rerapa kovopaa tou visivi rutu vo rasio-ia. Oire uva apeisi-a, aa vao-a vao oa ragaiva vearopai, tootooa eke kopiira? Uva oisi-a eisi osa iava vare-ia avava-ia paoro rirovira vavagisiparai ora ragai raga. ²³dUvare oiso ruipaparai rutu ra vo rasio kavura Krai tapo touse tootooro oiso osa rera. Uvare va-a eva oa oaravu rutu-ia putepaiveira. ²⁴Ari ragai vo kovoaro reipai rutu visiipa. Oa iava uvuiiparai ra touvira tootoopara vo rasio-ia. ²⁵Eva-a oare rirovira rutu rugurugoo iraopaveira. Uva va-ia taraiparai oiso, O, ari oiso iava uvuiiparai ra goruvira rutu toupaa vo rasio-ia visii tauvapaoro, auere ra visii varaaro oirao pie vovouro rirope. Ora oiso ra rorupata Jisas raga oirao piepaoro. ²⁶Va-a eva vituaro iava ragai tapo rorupatavere utupaua, uvare ragai utorevoiva, visiire vorevira voreraera. Osa iava vigei rutu Krai Jisas vaisiario kae piepapere.

Pol Filipai Vata Tavireva Oiso Ra Rera Tapo Tavosivira Toupave Vo Upoa-ia

²⁷Oire uva va-a vao-ia oa visiipa reipai rutu, oiso-ia ra ro oirato vo vovouaro sirova ututa ira goruvira rutu Krai vaisiario oirao piepareveira. Eisi osa iava uvui iraopatai ra apeisi avu pieta, vosa visii tapo toupaa. Eke apeisi avu-a, vosa viapau eisi. Eagara vosa apeisi avu toupatavera visii iava ragaipa taviave oaroi, oiso oisi raga goruvira rutu toupaveira touvira katai vovou raga purapaoro. Uva eisi osa ra-

gavira piepaoro vuri pitupituro upopatavere katai vovou raga sirova utupaoro vao Vearo Sipoipo goruvira rutu tore piepaoro. ²⁸eOpeita voearo asavira uriripata oea visii ora keripaaveira. Viapau. Ari goruvira rutu torepatavere. Oa iava visii eveipaive, ra visiire oiso purapaave, "O oiraopavira rutu, uvare uvuiipai ra vigei-ia putepaive." Aue vituaro iava uvare Pauto visii kavikopaoro visii virivirirevere, osa voea-a evoa oea opesi ovoiavere. ²⁹fAri ita, Pauto visii roporeva, oiso ra Krai-pa kovopata vo raivare-ia oiso-ia, Oraivavu vao-ia rera oirao piepaoro. Ari oraivavu-a vao-ia siraoa riroa tavaka oupaoro vo oearovu-ia, vo rara rera sirova goruvira rutu utupata. ³⁰Oire uva vigei rutu-a vao ora ragai vigoa rutu va eva vuri pitupitu-ia uvuiipaviei ra va upopape tavaka kaepaoro. Eisi osa vava oiso ora upopara voviri tuariri, oiso osa ragaiva oiso vurapata. Uva vo upo raga-a vao oa touvira purapaavo vo voki-ro-ia vao oa iava uvupatavo.

Ora Vigei Iava Sopaura Oavi Gare Piepaoro Uvuiipaviei Ra Ora Vigei Iava Sopaura Vatepape Oearovivupa Araoko Irara Oavi

2^gOire uva oiso puraparai, E visii iava sopaura uvuiipai ra gorua ouve vo Krai-ia? Uva apeisi-a? E rera vo siraoaro sovopataveira oa visii iava sopaura varaata piepaiveira? Ora apeisi-a? E katai rugoo rutu purapataveira Tugoropato tapo Uraurato? Ora apeisi-a? E oearovivupa sirapataveira voearo tokipaoro? ²Oire uva visii vo rearopa ruipaparai ra oiso purape, Iu. Oara rutu-a evara oara-ia uvuiipatai rutu ra ragai roru pie iraopata rutu oiso katai rugoo raga purapaoro vo oearovivu ru-

^c1:21 Hi 9:27 ^d1:23 2 Ko 5:1-10 ^e1:28 2 Te 1:3-12; Ro 8:17

^f1:29 Mt 5:12; Ap 14:22 ^g2:1 Ju 20-23

tupa siraopaoro vao katai vovou raga purapaoro. ^{3h}Opeita orekerovu ora visii raga-pa purapata, ra vara-ia rei vaisi piepata. Ora opeita vara iava vaguvira reopata ora visii iava. Viapau. Ari visii uvui iraopatai ra ora gare piepata oisivi vo rara oiso rugoopata, Viapau oiso vigei oearoi-ia putepapeira vo orekerovi purapaoro. ⁴Ora ra opeita ora visii raga-ia rugorugoopata rutu varao-ia visii varaaro. Viapau. Ari oearovivure rugorugoo iraopata voea tauvapasa.

⁵ⁱOire uva vo rugooro visii vo rugooro ora visii iava ora varao vo oearovure vo rugooro oara rutu uvuipai ra oiso toupave osa Krai vo rugooro vo ora rerare ora oearovure tapo. ^{6j}Uvare Krai ira oiso rutu toupaveira osa Pauto. Ari viapau oiso ora rera raga-ia rugooroepa oiso puraoro, “Ragai rirovira rutu oiso pieavere osa Aite vo uva toupaveira.” Viapau. ^{7k}Ari rera raga vo ruipaoroa oa-ia gorua sovava iava ora keraria ora rera iava vasereva oiso rutu ora pieoro, Kovopatoa raga oearovupa. Ari ita, oiso rutu karekeroepea oirato vo rasio iava rera. ⁸Uva rera raga oiso ora gare pieparo. Oa iava oisi raga piepaoro vo raivao gaepaoro vokareva uvava vo tuguraroepa evao parikou-ia uva rera kopii pieiva. ⁹Oa iava Pauto vorevira rera tore pieveira rera kae pievira tovoa uvarovu rutu ariaraoro. Oa iava oisi piepaoro vao rei vaisi tovoreva rera-ia Krai oearovu rutu vaisiara-ia puteoro. ^{10-11l}Uva vo vaisi eva rei vaisi ovaisiapa avivikepaoro va kae piepaiverea va-ia vuurapa vaisi purapaoro oearovu rutu voeoro vo viara-ia, ora voeoro rutu vo rasito ivara-ia, ora voeoro rutu vo rasito roerooro tou irara. Oearoa rutu-a oea

taru vuurapa vaisi purapaiverea Pautoa-ia Aiteto oiso puraoro, “Oiraopavira rutu uvare rera ro Jisas Krai vigei reraoro rutu Turaro.”

Uvuipatai Ra Oiso Rutu Toupata, Visii Aviavia Rasitoa Rutupa

¹²Araoko irara oaa, visii tavipaavoi oiso, Vo osa tuariri visii ruvara-ia tou rovopaavora, uva oisoa vearovira rutu ragai vo reorooro sirova utupata. Uva oisi raga uvuipatai ra ragai vo reoro uvupata vo osa visiipa tauaivira toupavoi. Oa iava uvuipatai ra ora visii raga kasivarivira rutu kovo iraopata situevira ropepaoro. Ra va-ia vo kovo opesi pie ovoita rara okovoa iava Pauto visii-ia rorureviera rutu. ¹³Uvare Pauto visii tauvapaveira, oisore ra rera vo ruipaoro sirova utu ruipapata. Osa iava uvuipatai ra rera vo ruipaoro sirova utupaoro rera roru piepata.

^{14m}Oire ra oaravu rutu kovoara purapata kaureo asavira. Ora opeita tapo oearovu tapo kasipu reoro purapata. ¹⁵ⁿVosa eisi rutu piepata, ra sisigaruevira rutu toupata. Oa iava oisi rutu karekepata, Visii rutu vao-ia Pauto ovii iraraoro rutu oea torevoko vovou rutuva toupaveira. Iu, osa-a eisi osa tupaoro uvuipatai ra roroiovira rutu tupaoro voeoro tapo vuri irara toupata oea eisi ora piro piepaaveira voea raga. Ra voeapa Vearo Sipoipo iava siposipopata, oiso rutu tupaoro osa aaviikoara roropaiveira aviavipaoro. ^{16o}Oire vosa tootoopa reo vatepata voeapa, oa iava uvuiparai ra visii-ia roruaverea vo vokio-ia oa-ia vorerovere Krai. Eake iava? Uvare oiso vovouraverea, Viapau oiso akukuvira kovo ragaavora visii tauvapaoro.

^h2:3 Je 3:14 ⁱ2:5 Ro 15:1-3 ^j2:6 Jo 1:1 ^k2:7 Sam 8:1-9

^l2:10-11 Ais 45:22-23 ^m2:14 1 Ko 10:10; Mt 5:15-16 ⁿ2:15 Ef 5:1

^o2:16 2 Ko 1:14; 1 Te 2:19

¹⁷Uva oiso vovouparai, Oearoi vai ragai upoive ragai revasi pieoro, uvare visii tauvapaaveira. Uva viapau oiso taraiparai vao-ia oa ragai-ia karekeperea. Eagara, uvuiparai ra visii tapo touvira rorupaa. ¹⁸Oire uva oisi-a eisi osa raga toupata roruvira ragai roru piepaoro vo vovou raga-ia vao-ia varaata vovou.

Vo Toupai Timoti Vo Rearo

¹⁹Vosa Turaro Jisas vo ruipaaro-a, oa iava oiso vovouparai ra visii iare Timoti arua. Ra va iava vorevira visii iava ragaipa tavitavisa vorero rara. Ra oisi iava visii-ia roru iraopaa. ²⁰Ro raga ira katai rugoo rutu purapaveira igei tapo toupaooro vo visii-ia rugorugooaoro rutu. ²¹Vo osa oearovu ora voea raga varaarore rugorugooaave vare vao Jisas Kraiss vo kovoaro ovau-paoro. ²²Ari ita, taraipataveira rera-ia ro Timoti, oiso ragavira osa rera vo kovoaro kekepatavorao vo osa kovopavevora. Oiraopavira uvare oiso rutu toupaveira, Rera ro-ia Timoti ragai oviitoaoro rutu, uvare tavosivira rutu kovopaveira Kraiss vo kovoaro iava siposipopaoro. ²³Uva visii iare rera aru-avere rara tou visivi, vo rara varao iava taraia ou rovoa oara puraivere ragai-ia, vo osa vo toupaa tuukepa kepa-ia. ²⁴Turaro raga-ia rariparai, oa iava uvuiparai ra urioravere tou visivi visii tauvasa.

Epafrodaitas Iava Vo Reo

²⁵Oire va-a vao osa rirovira rutu ora rugorugoo pieraera. Oa iava ro vigei araokotoaoro Epafrodaitas arupaavoi visii iare, ira arutava ragai iare. Oa iava ragai tauvapasa urioroepa. Uva rera iava oiso visii tavipaavoi,

Ira vearovira rutu kovorevora vuri pitupiturova ora upopaoro rutu. ²⁶Uva ruipa iraoparoi oiso ra vorevira visii kekesa vorero. Ari ita, viapau oiso vearovira toupavevoi, uvare visii ruvara iava oreorovu uvurevora ora rera iava oreoa oiso purapaera, “Vurivira rutu upiaparoi.” Osa viapau oiso upia vai epao rera-ia. ²⁷Ari oiraopavira, rirovira rutu upiapoera, oa iava kopii ragaeroera. Uva Pautoa raga rerapa sir-aoro rutu rera vearovira tokirevora. Oa iava ita ragai tapopa siraoroera Pauto oiso auepaoro, Teapi rerapa Epafrodaitas siraopaoro ragai iava sopaua vavatape rutu. Oire uva varaatavira raga oisoa toupaa. ²⁸Iu. Osa oiso ruipa iraoparai rutu oiso ra visii iare rera arua. Ra va iava rera kekeoro rera-ia rirovira rutu roruta. Eisi osa iava uvuipai ra ragai vo vavataaro opesipe. ²⁹Ra va iava rera tapo sekanta vo rera-ia rorupaoro, vo rara pouro viro visii iare rera ro-ia visii araokotoaoro Kraiss vaisiario sovara-ia. Uva uvui iraopatai ra oearovu tapo avivikepata voea oea oiso rutu toupaveira osa rera ro-ia Epafrodaitas. ³⁰Uvare ora piroeroepa rutu topogovira, oiso ra Kraiss vo kovoaro purareve. Oa iava vo kovo purapaoro tutuu pie ragaepa oiso ra kopiuro. Oire uva oisi-a eisi osa piepaoro oisoa ragai tauvapaveve vo visii iavirava kovopaoro, uvare ragaipa tauavira rutu toupataveira.

Ro Iava Oirato Ira Kraiss Oirao Piepareve Rutu, Eera Torevokoto

3 Oire oiso vo rigato opesi piepaoro oiso visii tavipaavoi, Rorupata rutu aue-ia Turaro, vo rara rerare rugoopata rutu rera vaisiario raga-ia toupaooro. Uva aia ita oiso vorerivira visii tavipaavoi

¶2:17 2 Ti 4:6-8 ¶2:22 1 Ko 4:17; 1 Ti 1:2 ¶2:24 Fl 1:25

§2:29 1 Ko 16:18; 1 Ti 5:17

oiso osa voari tuariri visii taviava vara iava varao oara reipapeira rutu visiipa.

²tVearovira rutu ora vatatopo iraopata voeaopa oirara oea oiso toupaveira, Kaakau kare oea vuriara purapaaveira. Uvare oiso purapaaveira, “Ora roorooopata ora visii iava rakari verapaoro ora reesipaoro.” ³Ari ita, vo reesiei vo vigei-ia oiraopa. Oa vituaro rutu poreaoro oiso toupaveira, Vo uvare Tugoropato Uraurato Pauto reraaro vigei taupapaveira orugoorovu vatepaoro auere lotu purapasa. Ora vo osa Jisas Krai vaiario kae piepapeira vo rara rera-ia toupape. Ora oiso tapo uvare viapau oiso ora vigei raga-ia rugoopavioveira varao raga-ia raripaoro oara purapapeira vigei raga vo ruiparoaro sirova utupaoro. ⁴uOire uva irai vaiei pasi ira vai-a uvuiaroi ra oisi oiso-ia puraro, “Ragai kovoara rutu gogotoavora vara rutu opesi pieoro. Oa iava uvuiaroi ra Pauto vo Saraaro iare koatara.” Oire vosa iraierei ra eisi puraro osa eera, oire uva ragai raga-a vao-ia ragoa-a eera oearovu rutu-ia putepaa. ⁵Vao vituaro uvare Jiu-ia kavauraepa, oa iava ragai-a Bensamin vo saraaro iava. Uva kataiva rutuva revasiva tupaavo voea tapo oiraopa Hibru vova Jiu. Uva vo uva kavauraiva, erao vatara (7) voki ro isivaaro iava ragai iava rakari veraeapa. Oire uva voava riro raiva, Farisi vaisi-ia tupaava vao Jiu vaaro Reo Taisi sirova utupaoro goruvira rutu. ⁶vOa iava oisoa tupaoro Jiu-pa irara vo pitupituroaropa ruipa iraopara, oiso ra va iava voearo vuri piepaa oea oisoa Jisas vo kovoaro purapaive. Oiraopavira rutu uvare reo uvutoa rutu-a ragai torevokovira. Oa-ia oisoa Reo Taisi-ia kasivarivira rutu utupara. Uva viapau oiso oavi va

iava vao Reo Taisi oisoa kavupaa oaire ovaupaoro. ⁷Oire evara rutu vieiavo oara iava uvuiaroi ra ora ragai raga vaiario kae piepaa vara iava. Uva varare vovou eakavira oiso puraparai, Varape evara akukuara raga. Aue vituaro iava uvare vo vokio Jisas Krai raga oirao piepaavo rutu. ⁸Ari ita, oara rutu-a evara oarare oiso puraparai vovou eakavira, Oara rutupe evara akukupapara raga. Uvare kataia raga-a vao oa raga-ia taraiaroi oa orekerovu rutu-ia vara evara putepaveira, vao-ia ro-ia Jisas Krai ragai reraaro Turaro. Eake iava? Uvare orekerovu rutu oiso tupaivoi osa kaieara. Oara rutu viki ovoipaavo rera raga-ia Krai goruvira rutu pituoro. ⁹Uva varao torevoko vovouro sirova utuparaera vo Reo Taisi rutu purapaoro oiraopavira. Uva vara rutu evara akukupapara raga oara-ia viapau oiso oavu avu vaiei. Uva vo vokio-ia rera vaiario-ia tupaoro uvuiaroi ra torevoko vovou rutu pura iraopaa vo Krai vo goruaro raga-ia, vao oa vituaro oiso tupaivoi, ra Krai oirao pie iraopaa. Uvare Pautoa raga torevoko vovouro rutu karekereva. Oa iava oiso vara eveipareveira ragai vaaro oirao piea kekepaoro. ¹⁰wUva orekerovu rutu kavuoro katai vovou raga rutu sirova utuparai ro-ia Krai taraipasa. Ora vao goruvira rutu tupaava vo rera vo goruaro-ia, ogorua iava vorevira toreroepa rera vaaro iava kopii. Ora tapo ra rera vo siitokaaro kaea vao oa vateiva rerapa oearovu. Ora tapo osa oiso ruipaparai ra oiso piepaa osa Krai osa varaua vo ruipaoro oisoa kopii piepareve. ¹¹xOire uva va-a eva osa iava Pautoa-ia rariparai oiso, Ragai tapo vorevira tore piereverea Airepa Tootoo ousa.

^t3:2 Ais 56:9-12

^u3:4 2 Ko 11:16-33

^v3:6 Ap 8:1-4

^w3:10 Ef 1:9-23

^x3:11 1 Ko 15:51-57

**Pol Ikaureva Vo Rekasisa
Ovoioipa-ia Reesia**

^{12y}Viapau oiso oearoi tavitavipaaveira vao iava oiso, Ragaiei vo-ia ovoioipa-ia reesia vo uva viapau vuria vai toupaveira, uvare vearo vovou raga purapaaveira. Asi viapau. Eake iava? Uvare touvira rutu akeake rovopaaveira rutu oisi rutu eisi tousa. Eisi osa iava oiso rutu ruuiparai ra oiso toua osa Kraiis vo ruipaaro toupaveira ragaipa. Uvare Kraiis Jisas raiva purareva oraiva iava uvuiparai ra voa vo poua viro ovoioipa-ia reesia. ^{13z}Oiraopavira rutu araoko irara oaa, viapau oiso rugooparai, Ragaiei evoa karera viropa. Viapau. Ari goruvira rutu oiso vovouparai ra orekerovu rutu kavuro evoare topara viro. ¹⁴Uva oisi-a eisi osa ikaupaavoitorevokovira oiso vovoupaoro ra voa poua viro vo ovoioipa reesi-ia. Oa iava uvuiparai ra voa toua oiso rutu osa Kraiis vo ruipaaro toupai ragaipa, oiso ra voa Airepa Tootoo oua. Ari ita, vo touo oa iare Pauto ragaire keeraroepa va vao Kraiis Jisas vo kovoaro iavirava.

¹⁵Oire uva uvuipatai ra torevokovira rutu rugoo iraopata oiso rutu osa riropa irara. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu rugoopata vare vao osa ragai. Ari vosa oearovu visii iava osivu raga rugorugopaave, uva vo rugoo eva oa oisi visiipa kareke piereve Pauto. ¹⁶Ari vao raga-ia oiraopa tarai pie reo rutu goruvira toupata oa visii iare pou piropa voari tuariri.

¹⁷Araoko irara oaa, oiso ruipa iraoparai visiipa ra oiso rutu pie iraopata osa ragai. Uvare va-a eva ovoovoa oa puraiovora visii tapo tupaoro, oisore ra oisi va sirova

utupata. Oa iava uvuipatai ra voeao reesipata oea va sirova oiso utupaave. Oa iava visii uvuipatai ita ra oisi vioevira utupata. ¹⁸Ari ita, viapau oiso katai reo vai va iava vao visiipa vateava voari tuariri. Easi riro reoro rutu-a. Uva vorerivira oiso osa ita visiipa vo reo vao vatepaavoitogaupaoro. Uvare riro irara rutu oiso vovoupaai rutu ra oiso toupave osa voeao keripa irara, oearoa Kraiis vo rearova ora upopaaveira rutu. Vo reo oa evao parikou iava tavitavipapeira. ^{19a}Oiraopavira uvare voea-a evoea oea opesiaverea vo eto kasi-ia, uvare oiso piepaaveira ora voea vo rugorugooaro raga sirova utupaoro. Uvare ora voea vo ruiparoaro raga-a oara rei piepaaveira rutu oiso rutu osa varao tokarasiara voea varaaro, oara vaisiario rei piepaoro vara sirova utupaaveira. Uva vara rutu-a eva vuriara oara-ia uvuipaai ra ariia vai ouive ora voea raga-ia, uvare viapau arii vovouro vai voea-ia. Aue iava uvare vara raga purapaoro vagupaaveira varao raga-ia rugorugooaro oara vo rasio-ia toupaveira. ²⁰Oire uva vigei-a vao Pauto voeaaro rutu oirara vigoa vo uruiaro rutu vuvuiua-ia toupaveira. Uva tuebavioveira touvira rutu oiso rugorugooaro, Esa pasi touvira vai uriorovere Kae Piepato vigei reraaro vova vuvuiua-ia ro-ia Turaro Jisas Kraiis. ^{21b}Ari ita, vigei iava varauraro oavi raveravepapeira ovararoa tavariorovere rara Kraiis. Ra va iava oiso raga karekepe osa rera iava varaua oua vo toupaveira sisikorepaoro. Eisi osa piereverea vo rera vo goruaro-ia, vao oa-ia uvuiparoi ra ora rera roaro orekerovu rutu tovoreve varapa reipaoro.

^y3:12 1 Ti 6:12; 1 Ko 13:10 ^z3:13 Lu 9:62 ^a3:19 2 Ko 11:15; Ro 16:18

^b3:21 1 Ko 15:43-53

**Uva Uvuipaai Ra Katai Vovou
Purapaive, Ra Va Iava Vereo Vovou
Rutu Oupaive Voeao Rutu**

4^cOire uva araoko irara oaa, ragai visii-ia roru iraopaaveira vo osa visii-ire rugoopara, uvare kasivarivira rutu Krai vo pitupituario rutu sirova utupataveira. Oa-a eva oa-ia ragai iava sopaua varaata iraopapeira. Ari ita, uvare oiso ruiapa iraoparai ra oisi raga eisi piepata Krai sirova goruvira rutu torepao.

²Oire vei-a vao-ia riakorirei Yuodia vaio ora Sintiki veigoa ragai vo reoaro vao-ia uvu iraoere oa veipa vatepaavoi, oiso ra ora vei vo vovouaro varao kau-reo vovouro eaka iraoere. Uvare Turaro-a ira vei tauvarevere vo osa oisi pieere. ³Oire uva vii tapo ragai vatetoaaro rutu uvuipauei ra evairei tauvari. Uvare oisoa ragai tauvapaive voea rutu ora Klemen vase vo Vearo Siposipo kosi piepaoro. Oea vaivaisiario vo toupai Pauto vo vukuaro-ia vao Tootoopa oa toupaveira.

⁴Oire ra rorupata Turaro vo vovouaro rutu sirova utupaoro. Uva vorerivira ita visii tavipaavoi oiso, Roru iraopata!

⁵Opeita gete rugorugooro purapata oearovivure. Ari uvuipatai ra voeavi tauvapata, uvare Turaro vo vokiropata tutuu piepai vao oa-ia taru vorevira vorerovere. ⁶^dOpeita rirovira rugorugoopata varaore oara-ia uvuiparoi Pauto visii tauvareve, vo rara rerare goruvira rutu variri rovopata. Vosa oisi eisi piepaoro rerare, uvuipatai ra vearo vaisi rutu pura rovopata rera-ia vao iavirava tauvaa rera varaaro visii-ia. ⁷Oire vosa oisi-a eisi piepata, oa iava uvuipatai ra gavaure vovou rutu outa vao oa visiipa vatereve Pauto. Vao oa viapau uvuipaai kareke piepaive oirara ora voea vo

taraia-ia. Viapau. Ari Pautoa raga ira uvuiparoveira ra visii soparoaro vuavua piepareve. Ora varao visii vo rugorugooro tapo, vo rara Krai raga-ia rari iraopata.

⁸^eOire oiso vo reo opesi pieoro visii tavipaavoi araoko irara oaa. Visii vo rugorugooro agasi pieta rutu varao raga-ia oiso-ia, oara veaopara kareke piepaiveira ora aue sisigarueara, ora varao oiso oara avivike vovou kareke piepaiveira, ora varao torevokoara. Oara rutu-a oara iava uvuipatai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapata. ⁹Ari ita, visii tapo oisoa ora reopara eva oa-ia visiipa ovoovoa puraava. Ovoovoa sirova utuoro uvuipatai ra vara evara sirova utupata. Osa iava uvuipa Pauto ra visii tapo toupaveve visiipa gavaure vovou rutu vatepaoro.

**Pol Vearo Vaisi Purareva
Filipai Vatava Aueva Vatevatea**

¹⁰Oire uva rorupaavoi rutu Turaro vo pitupituario iavirava, uvare voari tuariri viapau oisoa uvuipata ra visii varaaro kaviko vovouro kareke pieta ragaipa. Ari vo vokio-ia oisi uvuipatai rutu. Uva va-a eva oa-ia rirovira rutu visii-ia roru iraopaavoi, uvare vorerivira aia ragai tauva iraopatavo. ¹¹⁻¹²^{fg} Viapau oiso puraparai ora ragaire, Oaravu avu vaipa apotaparai. Viapau. Ragai taraia ouavora oiso, Vosa orekerovu rutu ragai-ia karekepape, eagara, ragai iava sopaua veaopapeira evapa. Evara rutupa ragoa uvuiparai ra oiso toupaa osa ro oirato apotato. Ora uvuiparai ra riroara rutu-ia pitua. Ragai taraiparai vo pitupituo-ia riropa aio pitupitu ora vao ogoepa pitupitu. Ora vo pitupituo-ia taraiparai riro orekerovu rutu-ia pitupasa, ora vao orekerovu rutupa apota-

^c4:1 Dan 12:3; 2 Ti 4:6-8 ^d4:6 1 Te 5:17-18 ^e4:8 1 Ko 13:4-8; 1 Pi 2:12; 1 Te 5:22 ^f4:11-12 1 Ti 6:6 ^g4:11-12 1 Ko 4:11; 2 Ko 11:9

pasa. Ora vo vuutara rutu-ia ora vo uvarovu rutu. Oire uva vara rutu-a varao oara-ia vearo tarai ouavora oara rutu ragaipa vearopai. ¹³^hAri ita, uvuiparai ra eisi ragavira toua. Eake iava? Uvare vare oiso torepasa Kraiis rera vo goruaro vatepareveira ragaipa ora vigei rutupa.

¹⁴Uva vearopai rutu vo uvare oisoa vearovira ragai tauvapata vo osa vuria oupaa. ¹⁵Oire visii Filipai-pa irara vao-ia taraiataveira oia Vearo Siposipo iava siposipo rovoraepa vo Masedonia Provins-ia pute rovopaoro, vo uva visii raga vaaro katai lotu toupaveira vao oa iava oisoa visii rutu ragai tauvapata ragaipa moni vatepaoro, ora vigei rutu oisoa ora tutukopavio oaravu-ia ora vatepaoro. ¹⁶Ora vo osa Tesalonaika-ia oisoa toupaa uva viapau oiso katai vuuta raga-a vao oa-ia ragaipa tauvaa oisoa sipopata. Ari vorevoreripavira-a. ¹⁷Uva oiso visii tavipaavoi, Viapau oiso orekevu avu vai rutu ou ruipaparai visii ruvara-ia. Viapau. Ari vao keke ruipaparai voari utupauavi vo uva visii vo tauvaroaro evara voriaro taru outaverea vearopara. ¹⁸Ari ita, uvuivira rutu oisoa ragaipa orekerovu rutu vatepata. Ovuuta vao-ia oa-ia uvuivira orekerovuva toupaaivoi vova visii ruvara-ia varao oara sipotavora ragaipa, oarava uri-oroepa Epafrodaitas. Evara-a oara oiso rutu toupaveira, Vearo riipua tauoa oa

riipuaoro vupapaoro Pauto rorupareveira rutu visii-ia. ¹⁹ⁱAri ita, uva rera raga-a Pauto ira visiipa oisi uvuivira oaravu vateveve vara iava rera varaaro oara vo toupaveira rera voaro. Oara-a evara vituaro purareva vao-ia Kraiis vo kovoaro vigeipa. ²⁰Uva eisi osa iava vokiara rutu-ia vuurapa vaisi purapaveira rera-ia eera Pauto vigei Aitearo opesi asavira. Ovoiei.

Ovoioa Reoro Vateveva Pol

²¹Vearo voki rutu vaisipaavoi oirara rutuva voeao oea Kraiis Jisas vaisiaro sovara-ia toupaveira. Voeao-ia vigei rutu araoko iraraaro oea ragai tapo tupaoro visiipa vo reo sipopaivoi oisi raga ita eisi oiso purapaoro, “Vearo voki rutu visii-ia.” ²²Ari ita, voea rutu voeao-ia Pauto voeaaro oea vo toupaveira oea rutu eisi purapaai oiso, “Vearo voki.” Ora voeao tapo oirao pie vovou irara oea reito Sisa vo kepaaro-ia kovopaveira oea tapo oisi raga ita eisi visiire purapaai oiso, “Vearo voki visii-ia.”

²³Ro vigei reraaro Turaro Jisas Kraiis ira uvuipa ra visii rutu viraakooro visiipa vereopa vovou vateveve visii tauvapaoro. Eva-a oare oiso visiipa variriparai rerare.

Eisivi raga, ra opesipe.
Ragai-a vao, Pol.

KOLOSI

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva eisi toupaooro tuukepa kepa-ia Rom aue-ia 61-63 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Uva vo Pol Kolosi vatapa rigatoreva voea tavioro, uvare Vearo Siposipo vatakoiva varao tapo Jiu vo pitupituroaro, ora varao oirao pie asa vovou irara vo pitupituroaro. Oiso voea tavireva uvare oearovu raga lotupa irara oisoa vuu-rapa vaisi purapaive enselpa irarapa. Ora oiso oisoa siposipopaive, Kraisa oiratoa raga, uvare viapau Pautoa iava rera. Oa iava Pol goruvira voea tavireva Kraisa iava oiso, Pauto ruvara iava ira ro urioroepa oiravira toupasa vo rasio-ia (Kl 2:9-10).

1. Aviavi pie reoro Pol varaaro, ora vearo vaisi Pautoa-ia, 1:1-14.
2. Kraisa iava ora rera vo kovoaro, ro ira uvuiparoi rutu oirara oisi piesa ra torevoko vaisi ouive vo Pauto ruvara-ia, 1:15-3:4.
3. Oirara uvuipaai ra Tootoo Ovoi ouive Kraisa-ia vo rara rasito vo pitupituroaro kopii pie rovoive vara kavu ovoioro, 3:5-4:6.
4. Pol vearo voki rutu purareva voea rutuva Kolosi vata, 4:7-18.

1¹⁻² Vo pasio rigatoavoi ragai Pol visii ipa araoko irara oave, visiiigoa Kolosi urui-ia toupataveira Pauto voeaaro. Visiiigoa goruvira rutu toupataveira Kraisa-ia raripaoro rutu. Ragoa roporeva Pauto, oisore ra oiso toupaa, Ragai-a Kraisa Jisas reraaro aposelto. Uva vegei rutua vao-ia vo rigato puravevoi ora Timoti vigei araokotoaaro visiiipa. Uva variriparai Pautoa iare vigei Aitearo, oisore ra visii vatereve tauvaa ora gavaure vovou.

Pol Vearo Vaisi Purareva Pautoa-ia Rera Vaaro-ia Variria

³Vo osa variripaveiei visiiipa tauvare akepaoro uva vokiara rutu-ia vearo vaisi purapaveaira Pautoa-ia ro Turaro Jisas Kraisa Aitearo. ⁴Uvare visii iava uvupaveaira visiiigoa Kraisa Jisas oirao piepataveira rutu. Ora vao tapo iava osa Pauto voeaaropa siraopataveira rutu. ⁵Ari ita, oisi-a eisi osa piepataveira uvare vaore oiraopa Vearo Siposipo ru-goopataveira oa iava voari tuariri visii taviiiova oiso, Pauto orekerovu rutu vearopara tovoreva vuvuiua-ia visiiipa oara taru oupataverea utupaua. ^{6j}Va vao Vearo Siposipo oa riropaoro uvarovu ruture va kuearova ora sikasikapaveira voraro ruture vo rasio-ia, oiso rutu osa voari rovoa-ia ita visii vuruvuruaro-ia ora sikasikaepa, vo vokio rutu isivaaro iava oa-ia Pauto vo siraoaro-ia roroiiovira taraia ou roivotava. Vo sirao akuku vatevatea rera vaaro oa vate raga-pareveira Pauto. ^{7k}Uva vo taraia-a vao oa vatereva visiiipa ro-ia Epafras, ro ira oisoa vegei tapo kovopareve goruvira rutu, uvare iravu-a rera Kraisa reraaro. Ira oisoa kaviko iraopave. ^{8l}Ira vegei tavireva visii iava oiso, Pauto reraaro Tugoropato Uraurato visiiipa oearovupa siraopa vovou vatereva.

Pol Variriroepa Pautoa Iare, Oiso Ra Kolosi Vata Goru Piereve

⁹Uva eisi osa iava visii iava uvuoro vo vokia eva variria rovoveva visiiipa. Oa iava oisi raga piepaoro vo vokio tuguraveiei. Ari ita, variripaveaira Pautoa iare oiso ra rera vo vovouaro viaevira rutu karekepe visii-ia. Ra va iava vearovira taraipata vo osa Tugoropato Uraurato visiiipa vara aviavi piepareve. ^{10m}Ra oisi va-ia roroiiovira taraipaoro

vearovira Turaro vo pitupituario ora rera vo vovouaro sirova utupata. Ra va-ia rera roru piepata rutu ora visii-ia. Ora vosa oearovu-ia vearo kovo purapata. Uva va-a eva oa-ia kuea kareke piepata, ra oiso pieve, Visii-ia Pautoa iava vo tarai oa kovapai. ¹¹Uva variri-paoro Pauto arepaveaira oiso ra visii goru piepareve. Ra va iava Pauto vo kerariaro vo goruaro oupata vo goruo oa toupaveira visii goru piepasa. Oa iava viapau uvuipatai ra Pautoa-pa tauaita, vo rara otavakavu visii-ia pou piro. ¹²Viapau. Ari touvira rutu vigei Aitearo-ia Pauto vuurapa vaisi pura iraopata rorupaoro rutu, uvare Pauto oisire visii oisi uvuireva rutu, oiso ra vara outa oara Pauto ruvara-ia toupaveira vore utupa vokia tupeaoro, oara ravaavira toupaveira voeaopa oea aviavi vovou rutu-ia vao rera vaaro vokapaveira. ¹³Ari ita, rupa iava Pauto vigei vorevira oureva vigei orirusa rera vo Saraaro sovara-ia ro Oviito ira kaviko irao-paraiveira. ¹⁴Ro Jisas ira vigei karureva vorevira vova vuri pitupitu vo tuukearo vigei iava vuri vovouro verapaoro.

Vo Toupai Krai Vo Pitupituario Iava Ora Rera Vaaro Kova

¹⁵Viapau oiso irai Pauto kekepareveira. Ari ro raga Krai, ira raga oisi rutu oiso toupaveira osa Pauto. Oa iava rera vurapaoro uvuipaviei ra va iava Pauto kekepape rera-ia. Ari ita, Pauto orekerovu rutu pura rovereva. Uva Krai raga orekerovu rutupa rovopatoa rutu, uvare vara rutu-ia putepaveira rera ro avaioto Pauto Oviitoaaro. ¹⁶Uvare rera iavirava Pauto pute pievira orekerovu rutu purareva oiso-ia, oaravu-a varao oara vuvuiua-ia toupaveira, ari varao

oara vo rasitua-ia toupaveira, ora evara oara iava oaravu kekepaveira, ovusa vara iava oaravu viapau kekepape, varao oara vatauvira toupaveira. Oire uva va vao osa oevu tapo pura rovereva reipa irara voeao uraura irara enselpa irara oea reipaaveira voeaopa oea vuvuiua-ia toupaveira. Vara rutu evara purapaveira Pauto Oviitoaaro iavirava, oiso ra rerapa varape Oviito. ¹⁷Ari ita, voari rovoa-ia viapau orekerovu avu vai touva ovuuta-a eva oa-ia Krai raga kataito toureva. Uva rera raga iare orekerovu rutu ora vara vo tavukiroaro iare purareva voraro. Uva touvira vara evara toupaveira rera vo goruaro-ia. ¹⁸Oire uva Krai-a lotua iava kukue, ovusa lotu-a varaua. Uvare vigei raga vigoa tokipaveira vigeipa oiraopa rutu Tootoo Ovoi vatepaoro. Rera-a Krai avaiotoa rutu ira kopiiia iava vorevira tore pierve Aiteto. Eva-a oa vituario iava rera-a rovopatoa rutu ira orekerovu rutu-ia putepaveira, uvare vigeipa iraro toreroepa vorevira. ¹⁹Ari ita, Pauto vo ruipaaro-a oa-ia oisi pierve rera Oviito Krai oiso rutu osa Pauto. ²⁰Uva rera raga vo ruipaaro-a vao sirova utuoro rera Oviito roporeva, oisore uva rera iavirava orekerovu rutu varao pauaka touara vorevira ourevera ora rera iare. Oa iava Pauto ora agiagipa pitupitu purareva, vo osa kopiioepa Oviito evao parikou-ia ora rera iava revasiva petooro vigeipa. Va-a vao oa vituario iava orekerovu rutu taru ourevera ora rera iare varao oara vuvuiua-ia toupaveira ora vo rasitua-ia. ²¹Ari ita, voari tuariri uva oisora vuriarare rugoopata, oa iava varao vuri vovouro oisora purapata. Oara-ia Pautoa-pa oisora tauavira toupata rerava keripaoro. ²²Uva vo vokia-ia

^m1:11 Ef 3:16, 4:2 ^o1:14 Hi 9:16-28 ^p1:15 2 Ko 4:4; Re 3:14

^q1:17 Hi 2:9-10 ^r1:19 Jo 1:16 ^s1:20 2 Ko 5:18-21

oiso toupatavoi, Rera vate iraraaro visii. Uvare oisi-a eisi osa visii piereva, vo osa Oviito siporeva oiso ra kopiuro oiso rutu osa oirato akukutoavi. Oire uva va-a vao oa purareva, oiso ra rera vo vuraaro iare koatataverea ro-roiovira raga torevoko vovouvira rutu toupasa rera ruvara-ia, vo osa viapau vuriara vai visii-ia. ²³ Oiraopavira rutu osa eisi ragavira va purarevera, vo rara Vearo Sipoosipo oirao piepaoro rutu va vituaro-ia goruvira rutu pitupata. Teapi oearovu gisipoaro uvupaoro oirao pie vovouro oavisii iava vasepata. Vo vovouro oara ou rogotava rutu voari vo uva Vearo Sipoosipo oirao pie rogotava va uvupaoro. Ari ita, eva raga ita Vearo Sipoosipo oa iava ragai raga ita vao-ia Pol oiso siposipopaaveira, uvare oiso rutu tupaaveira, Ragai-a kovopato vo reo vao sikasikapaoro uvarovu ruture vo rasio-ia.

Pol Ira Kolosi-pa Irara Tauvareva

²⁴ Roru iraopaavoivi uvare visii tauvapaoro riroa siitoka oupaaveira. Osiitoka vao oa-ia Kraisi vo siitokaaro uvui piepaavoivi oiso osa piereva lotupa irara rutu tauvaoro. Uvare vigei raga ita-a vao-ia lotua iava varaura. Oa iava uvuiapai ra vo siitokarei rutu ora tavosioro lotua tauvave rutu ora Kraisi. ²⁵ Uvare ragai toveva Pauto visii tauvasa. Oa iava ragai vatereva vo kovo-ia, oiso ra va iava visii tavitavipaa vo reoro rutu iava varao rera vo reoroaro. Oa iava uvuiapai ra veaoro rutu karekeperea visii-ia lotupa irara rera voeaaro. ²⁶ Ari ita, voari tuariri uva Pauto vo reoro Kraisi vo kovoaro iava oreoa oisoa vatauvira rutu tupaaveira. Viapau oisoa irai voa vo reo-ia roroiovaro. Uva vo vokio-ia rera vaoro Vearo Sipoosipo kosi pierevo-

rao, oisore ra va-ia taraiave voeao rera voeaaro. ²⁷ Eake iava? Uvare Pauto oiso ruiparoopa ra rera vo reoro vatauvira rutu voeao iare rera voeaaro karekepe ora poeraoro vao riro goru reo rutu. Oa peira oirara rutu vaoro. Oa vao porearo oiso tupaaveira, Kraisi-a eera ira totoovira rutu tupaaveivoivi visii iava sopaura-ia. Ira-a vao vituaro, oa iava rera vo kerararo iava veaoro para outaverea rara, eva oarare tuepavioveira raripaoro. ²⁸ Uva eisi osa iava vegei oearovu rutu oirara tavitavipaveira Kraisi vaisiaro iava. Oa iava oirara rutu vatatopo piepaveira voea siposipopaoro riroa-ia taraiavaore, ra viapau vavagisipaave. Ra va iava rera-ia taraiapaave, oa iava rera vo vuraaro iare koataaverea. Viapau oiso ragavira taraiapaoro-a osa voeao veu kakaero. Ari oiso rutu-a osa voeao riropa irara vo Kraisi tapo kataivira tupaasa. ²⁹ Uva va purapasa riroa rutu kasivaria kovoa purapaaveira. Oa iava Kraisi vaoro riroa gorua vatepareveira va purapasa, vo goruo oa-ia ragai iava sopau goru piepareveira rutu.

Oirara Rutu Uvuipai Ra Goruvira Rutu Oirao Piepaive Kuuvu Reoro Isivapaoro

2 Oire uva oiso ruipaparai ra vao-ia veaovira rutu tarai iraopata, osa ragavira kovoava visiipa kasivarivira rutu, ora voeaopa tapo Leodisia tou irara, ora oavupa tapo voeao oea viapau oiso ragai iava oisoa puava kekepaive. ^{2w} Uva oiso osa ragavira kovopaoro rirovira rutu voeare rugorugoo iraoparai, auere ra voea iava sopaura oaive goruvira rutu torepe. Ra va iava ora voea iava voeoro para siraopa vovou tapo purapaive katai vovou raga-ia, vo rara veaovira rutu roroiovira Pautoa-ia taraiapaave. Oa

^t1:26 Ef 3:3-4 ^u1:28 Kl 3:16; 1 Ko 2:6-7 ^v1:29 1 Ko 15:10; Ef 1:19
^w2:2 Fl 3:8

iava uvuipaai ra vakuvaku rugoorore isivapaave. Osa iava uvuipaai ra Pauto vo rearo-ia vatau reo taraipaave vo reo oa Krai raga iava toupaveira. ^{3x}Va vituaro iava uvare rera raga Krai ira ruvararia taraiara rutu toupaveira. Ira raga uvuiparoi ra oiraopa rugooro rutu kosi piepareve vara vatepaoro.

⁴Eisi osa iava oiso visii tavipaavoi, Opeita iravupa ora visii iava vasepata ro ira uvuiparoi ra kuvu rugooro iare visii piro piereve. Viapau rutu oiso ra rera vo rearo uvupata. ^{5y}Ari ita, ragai visii tauavira toupavoi. Uva oisii a oiso osa tupaoro visiiirouvirarugoparai. Vo uvare torevokovira rutu visii vo touaro-ia tupaoro, oisi torevokovira Krai oirao piepataveira goruvira rutu. Opitupitu-a eva visii vaoro oa-ia rirovira rutu visii-ia rorupaaveira vokiara rutu-ia.

Vigei Rutu Uvuipaviei Ra Krai Tapo Ora Tavosipavio, Oa Iava Uvuipaviei Ra Oiraopa Tootoo Oupe

^{6z}Ari ita, visii rutu oiso purataepa, "Krai-a vigei rutu Turaroaro." Uva va-a eva osa rerava oisi pietavoiva, uvui iraopatai ra ora tavosivira rutu rera tapo toupata. ⁷Eisi rutu tupaoro uvuipatai ra oiso toupata ikoto. Ro ikoto ira oisiri rutu rokopareveira rasitoo-ia avekearia pitupasa. Oire uva oisi-a eisi osa eera ikoto osa ragavira ita visii Krai-ia pitupaveira, eera ira oiso toupaveira osa rasito ora aveke. Osa iava uvuipatai ra kovapata riropaoro rera-ia gorua oupaoro. Oa iava uvuipatai ra igei vo siposiporoaro sirova utupaoro visii vo vovouroaro oirao pie vovouro goruvira rutu karekepe. Osa iava uvuipatai ra oisi tupaoro vuurapa vaisi purapata Pautoa-ia vo vokiara rutu-ia.

^{8a}Oire ora vatatopo iraopata vaopa, teapi irai visii-ia kokararo visii ivuoro kuvu reo vai uvusa vuria vai. Vo reoro oara ora voea raga vo rugorugooro iava karekepaaveira, oara ouiva vova avu iraraoro voea vo rasio-ia. Viapau oiso vo vara ouiva Krai ruvararia-ia.

⁹Oa-a vao porearo oiso toupai, uvare Krai iavirava Pauto vo vovouro vituaro karekepareveira viaevira rutu oiravira tupaoro. ¹⁰Ra va iava rerava ora tavosipaoro Krai ovoievira rutu Oiraopa Tootoo rutu oupata. Uvare rera raga-a ira reipa irara rutupa reipareveira. Rera raga-a ira turaro irara rutupa turaropareveira. ¹¹Uva va-a vao osa rera tapo ora tavositaiva, ora visii iava rakari verataepa. Ari ita, viapau oiso rera vo reesiaro rakariua-ia toupaveira oa verapaveira oirara. Viapau. Asi voa sopaura oavisii rutu sovara-ia. Uvare rera raga Krai ira vuri vovou vo goruaro tokoreva vao oa oisoa sovara-ia toupata. Oa iava viaevira rutu toupataavorao varua raga vaoro vuria kavuoro. ¹²Ari ita, oirara visii-ia baptaisa puraiva vao oa iava oiso rutu toupatavoi visii ita, Krai tapo kopiitaepa. Oa iava rera tapo tova-ia rokotava. Oa iava vorevira rera tapo ita toretaepa. Vao iava osa Pauto vo goruaro rutu oisoa oirao pie iraopata, vo goruo oa iava Krai vorevira torevokovira riku iava. ¹³Ari ita, kopiivira rutu oisoa toupata voari tuariri, uvare vuri vovou oisoa purapata. Uvare ratau tou irara visii, vo rara viapau Reo Taisi-ia taraipata vao Pauto vaoro. Uva vo vokio-ia Krai raga-ia visii torevokovira. Oa-a eva vituaro iava Airepa Tootoo rutu vaterevora Pauto vigeipa vuriana veraoro vigei sopaaro iava. ^{14b}Ora vao tapo osa rera raga Pauto

^x2:3 Ais 45:3; Ro 11:33 ^y2:5 1 Te 2:17; 1 Pi 5:7-9 ^z2:6 1 Te 4:1

^a2:8 1 Ko 8:9; Ga 4:3, 8-11 ^b2:14 Ef 2:14-18

varaaro reo goruro oara oisoa gasipata, varao-ia oara oisoa oiso purapape, “Opeita vao purapata.” Eva-a oa vituaro iava oreorovu toupai Reo Taisi-ia oa oiso purapai, “Vuri pitupituro rutu purapataveira visii.” Uva Pauto evo reoro rutu verareva vo osa Krai kopiiroepa evao parikou-ia. Uvare Krai-a ro ira vigei vaaro oueva varao vuriara oavi vo voriaro ouoro. ¹⁵ Uva va-a vao osa Krai evao parikou-ia kopiiro Seten vo goruaro-ia putereva ora voeao pau tugara irara. Osa iava viapau oiso oai rera-ia putepaveira. Viapau. Ari evoea rutu tovereva ora rera kokotoaro reroaro. Oa-ia voeao Seten vase arii piereva rutu vo oirara rutu osireiario-ia.

¹⁶ Uva oisi-a eisi osa iava viapau uvuipatai ra ro reoaro uvupata ira visii togapareve varao iava visii varaaro aioara, ora uukoara, ora vo voki ovokiroa reesipataveira ora visiipa oiso, tugoropa voki-a vao, ora vo aio airepatoa iava kekira, ora vao Sabat voki. ¹⁷ Evara reo goruro oara vurapaoro Pauto vo kovoaro oisoa kekepaive urauravira okovoa touvira purapareve. Oire eva isivaaro iava Krai urioroepa ro Oiraopatoa rutu, ro ira-ia Pauto vo kovoaro oiraopavira rutu roroio pierevora. ¹⁸ Oire opeita oearovu vo reoroaro uru piepata, vo osa visiire oiso purapaave, “Vuri irara-a visii, uvare viapau oiso enselpa irara-ia vuurapa vaisi purapataveira osa ora visii iava varauraaro tekupata.” Uvare visii keaoro oiso puraaverea, “Igei-a vao igoa riro tarai rutu ouiova urusiara-ia. Uva eakepa visii tapo viapau oiso pie asapataveira?” Uva oisi-a eisi osa piepaoro ora voea raga

ora riro piepaaveira vo oirara raga vo rugorugooaro-ia. ¹⁹ Ari ita, oa-a eva oa vituaro iava Krai-ia pitu arapa ora voea iava vasepaiveira. Rera raga ita-a ira orekerovu rutu kukuearo. Osa toupaooro vigei-ia orekerovu rutu aioara vatepareveira varauapa vouao lotuuu. Ira raga-a ira vigei rutu takutakuvupareveira, oisore ra kataiua raga-ia varaua toupape vigei rutu vao-ia lotuuu. Oa iava uvuipaviei ra riropavio, vo rara vigeipa Pauto gorua vatepareve.

Krais Tapo Kopii Ovoitaepa

²⁰ Ari ita, kopiiitaepa Krai tapo. Oa iava varao kavutava oara-ia visiire oiso oisoa purapaave, “Varao sirova utupata, ra vara iava oriruvira rutu toupata.” Uva eake rutu-a vao vo rasio iava oare uvuipatai ra touvira rutu vara sirova utupata varao oiso-ia, ²¹ Opeita vara-ia pitupata, ora opeita vara-ia togovipata, ora opeita vara ravapata vara sovopaoro. ²² Oara-a evara vo ragava rasitoa-ia. Va vituaro iava vosa aioara togovipata, oire ra voava vara opesi pie ovoipata vara aiopaoro, uvare akukupapara raga evara vo rasio iava. ²³ Uva voeao oea oisoa evo pitupitu purapaive oea oiso rutu kekepaa viroveira, riro tarai irara ora oea lotu purapaaveira tapo. Uva oiso purapaaveira, “Enselpa irarapa taku viropata voea vaisiario kae piepaoro. Ora uvui iraopatai ra ora vaisiario gare piepata. Ora varaura vo ruipaaropa reipata vo osa visii iava varaura oavisii upopata.” Ari ita, akukupapara raga evara reo goruro. Oara viapau uvuipai ra voea iava varaura tokipaive. Eake iava? Uvare touvira varaura vo ruiparoaro reipapeira rutu voea vo rugorugooaro piro piepaoro.

^c2:16 Ro 14:1-3

^d2:19 Ef 1:22, 4:16

^e2:20 Ro 6:3, 5; Ga 4:3, 9

^f2:23 Ro 13:14

Pauto Ovoievira Krai Tapo Vigei Tore Pie Ovoieva

3⁸Oire vo osa Pauto visii tore pie ovoieva Krai tapo, oa iava visii rutupa Airepa Tootoo rutu vate ovoieva. Uva oisi-a eisi osa iavirava uvuipatai varaore vearovira rutu rugoopata oara peira vuvuiua-ia tuevira. Vovio uva touparevira Krai reia-ia paupa vao Pauto voaviaro oirapapa varata iava. ^{2h}Oa iava viapau rutu uvuipatai ra varaore vo rasitua-ia rugoopata. Viapau. Ari varao ragare rugoo iraopata oara epao vuvuiua-ia. ³Aue iava rara oiso rutu toupata osa voeao kopii irara oea rasito vo touaro kavupaiveira Airepa Tootoo rutu oupasa Krai tapo ora tavosi-paoro. Osa eisi uvuipatai toupatavara, Pauto visii orirupareve vokiara rutu-ia. ⁴ⁱOiraopavira rutu uvare visii vaaro-a Oiraopa Tootoo rutu vituaro rera ro-ia Krai. Uvare vorevira vorerovere, ra oisi vo tootoo outa aue tapo rera vo kerariaro vo aviaviaro.

Vao Iava Airepa Tootoo Ora Tuariri Tootoo

^{5j}Varao-ia vo rasio iava oara kopii piepata oara-a varao-ia oiso-ia, kaakau kare vo pitupituario-a vao oa uvuipatai kavu iraopata, ora otopa rugooro, ora opeita iravure riiriipare oirato vatauvira rera oupasa ora riakova oira oupasa, ora vao tapo opeita iiruko vovou purapata, ora opeita oearovu varaaro riiriipata, ora oiso tapo ra viapau oaravu vuri pitupituro purapata ora visii raga-ia vovoupaoro orekerovu-ia veaopara varao vo rasio-ia touara. Opitupituroa-a evara porearo oara-ia Pauto tovopataveira utupaua rara varao raga vo touara vo rasio-ia ira

piepataveira, oiso rutu osa ro ira tokarasiara raga oirao piepareveira Pauto tovopaoro rutu utupaua. ⁶Vosa vo pitupituro evara purapaive oirara oara voriaro voeapa tuuvira vatereverea Pauto voeare kasipuoro. ⁷Ari ita, tuariri rutu opitupituroa evara oisoa purapata, vo osa vo vuuta-ia eva vara visiiipa riropape vo rasio-ia.

⁸Ari vo vokie uvuipatai ra vara ruture isivapata oiso, kasipu vovoua vao-ia, ora aveave vovoua vao-ia, ora vuri rugorugoo, ora takau reoa vao-ia oearovu togapaoro reoara-ia, ora tapo ora asapapa reoro eakapata, ora arii asa reo puraro eakapata tapo. ⁹Ora opeita oearovu keakeapata, uvare tuariri evo pitupituro sirova oisoa utupata oa isivaaro iava varare isivataepa vara kavuoro. ^{10k}Uva vara iava ora tavariooro airepa vovouro sirova utupataveira ro airepato varaaro ira airepavira ita purareva Pauto. Eisi ita osa ragavira visii tauvapareveira Pauto oiso ruipapaoro ra topatopa pievira torevoko vovou rutu purapata. Oa vituaro iava uvuipatai ra torevoko vovou sirova rutu utupaoro va iare tutuu piepata vao Pauto vo vovouaro vioepaoro. ^{11l}Ari ita, uvare vigei rutu-a vao-ia vigoa airepa pierevora Pauto. Oa vituaro iava viapau oiso pisipisavira toupai. Viapau. Vigei-a katai irara raga Krai vaisiario sovara-ia oiso-ia, ratau tou irara voeao, ora Jiu-a voeao, ora voeao oea oisoa ora voea iava rakari verapaave ora reesipaoro, ora voeao oea vo pitupitu eva kavuiva, ora voeao tauai rutu oea toupaveira, ora voeao oea vegoaroro toupaveira, ora voeao oea riro vaisivira toupaveira, ora voeao akaipa keke irara. Eake iava? Uvare Krai-a kataitoa raga vigei rutu vituaro. Oa iava vigei rutu vaeavira roosikevira rutu toupai.

⁸3:1 Ro 6:1-10; Sam 110:1 ^h3:2 1 Jo 2:15-17 ⁱ3:4 1 Te 4:13-18; Jo 14:6
^j3:5 Ro 6:13; Ef 5:3, 5 ^k3:10 Ro 12:2; Ef 4:23 ^l3:11 Ga 3:26-29

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Oearovupa Siraopa Pitupitu Pura Iraopape

^{12m}Pauto visii kaviko iraopareveira oare visii roporeva oiso ra oiso rutu toupata, Rera voeaaro. Oa-a eva iava uvui iraopatai ra oearovivupa siraopata. Ra oearovure ita rugurugoopaoro voea tauvapata. Ra oisi voea piepaoro ora visii iava vaisiara oavisii vara piepata voea roeroavire. Opeita vagevagepavira kasipupata, ari uvuipatai ra voea ateate pie rovpata. Oa iava uvuipaai ra visiire vovevira ita kave vovou puraive. ¹³Ari ita, vosa iravu-ia siraoa vo vavataaro touve, oa iava visii rutu uvuipatai ra reravi vo vavataaro kapokaporota rera tauvaoro. Ora vosa irouto ro-ia visii-ia vuria vai pura rovoreva, ira iava uvuipatai ra rerapa siraota va veraoro rera iava. Oiraopavira rutu vosa iravu iava oisi vuria verata, oiso rutu ita-a osa visii iava Krai vuriara vera rovoreva visii rutu kavikooro. ¹⁴Ari ita, uvare riroa rutu-a va vao-ia kaviko vovou. Ovovou-a vao-ia kaviko vovou orekerovu rutu vearopa pitupituro vituaro rutu, oara uvuipai ra vaeavira rutu ovoievira toupave. ¹⁵ⁿVosa eake avu visii-ia karekepe, oa sirova Krai uvuiparoi ra visiipa vare kave vovou vaterave, vo rara goruvira torevoko vovou-ia vare kerisi iraopata. Uva Pauto visii oureva vaore oiso ra kave vovou purapata. Ovovoua-a eva oa-ia uvuipatai ra kataiua rutu-ia varaua toupata vao-ia lotuua vearo vaisi purapaoro Pautoa-ia vokiara rutu-ia. ¹⁶Vo reore rugurugoo iraopata oa toupai ro iava Krai, oisore ra vo reo rutu sovopaoro utu

iraopata. Oa iava uvuipatai ra vearo rugoo raga-ia oearovu tarai piepaoro voearopa oisi vara kareke piepata varao torevoko vovouro. Oire vo osa oisi piepaoro uvuipatai ra vearo vaisi purapata Pautoa-ia Tugoropava-ia erapaoro, ora o erava iria-ia vuurapa purata rera-ia. Ora o iria-ia Pauto vo reoaro vieita. ^{17o}Ari vosa eakero avu purapata ora vo osa eake reoro avu tapo purapata, oara rutu-ia uvuipatai ra vo raga vara purapata Turaro Jisais vaisiara sovara-ia. Oa iava rera tapo ora tavosipata visii rutu, vo osa Pautoa-ia vigei Aitearo vuurapa vaisi purapata.

Oirato Vo Vovouaro Iava Vo Osa Oearovu Tapo Vearovira Toupave

^{18p}Visii riakora uvuipatai ra vatua irara oavisii vo reoroaro uvu iraopata rutu. Vosa oisi eisi piepata, oa iava uvuipatai ra Turaro vo vovouaro rutu sirova utupata. ¹⁹Ra visii tapo oirara uvuipatai ra riakora oavisii kaviko iraopata rutu vairoropa siraopaoro. Opeita vo riako torevokopata kasipu reoro-ia.

^{20q}Ora visii kakae vure visiigoa aite irara oavisii vo reoroaro uvu iraopata, vo osa vara sirova utupata. Vosa oisi piepata, oa iava uvuiparoi Pauto ra visii-ia rorupave rutu. ²¹Ora visii aite irara opeita kasipu reoro rutu-ia ovii irara oavisii torevokopata. Teapi riro vavatapara vatepata voeapa kakae vure oara-ia pasi viapau uvuipaai oiso ra vara kaepave.

Pol Vo Reoreo Purareva Voeaopa Kovopa Irara Ora Tokipa Irara

^{22r}Ora visii kovopa irara visiigoa uvuipatai ra voearo vo reoroaro uvu

^m3:12 Ga 5:22-23; Fl 2:3; 2 Ko 6:6 ⁿ3:15 Fl 4:7

^o3:17 1 Ko 10:31-33; Ef 5:20 ^p3:18 Ef 5:22-23 ^q3:20 Ef 6:1-4

^r3:22 1 Te 5:18; Ef 6:5-8

iraopata oearoa visiipa reipaaveira. Ra opeita kasivarivira rutu kovopata vo vuutao raga-ia oa-ia visiiva vurapaive voeao oea visii tokipaiveira, vaore rugoopaoro ra visiire oiso purapaave, “Akoea, ari vearo kovoto ro-ia.” Ari ro raga-a ira-ia rugoopaoro uvuipatai ra oearovupa vearo kovo rutu purapata Turaro Krai. ²³Iu, vosa aa vo kovo avuo vao oa kasivarivira purapaoro rera ragare rugoopata Jisas, ra oiso purapata, “Oiraopavira rutu, ira-a ro ragaipa reiparoi ira ragaipa vo kovo vateveve.” Uva osa eisi vovoupaoro uvuipatai ra oearovupa kovopata voeoro oearoa visiipa reipaaveira. ²⁴^sOa vituaro oiso toupavoi, Visii-a Krai-pa kovopa irara. Ari ita, uvare taraipatai visii vaoro voria toupavoi tuevira oa vateveveea rara visiipa. ²⁵^tPauto oearovu rutuva vurapareveira roosikevira rutu voea rovirieipaoro. Oa tapo eva vituaro iava oiso toupaveira, Vosa irai visii iava vuria vai purareve, ira tapo ita ora rera vo voriaro ourevere va sirova eva.

4 ^uVisii tapo reipa irara visiigoa ora visii voeaaropa kovopa irara torevoko pitupitu vearoa purapata vaeavira rutu. Eake iava? Uvare oiso taraipatai, Visii reraaro epao reito ira vuvuiua-ia toupaveira.

Goruvira Variripa Pitupitu Ora Torevokovira Vokapasa Tapo

²^vUva visii uvui iraopatai ra goruvira variria vo pitupituro rutu-ia pitu iraopata. Teapi rurapaoro variripata. Ari uvuipatai ra roroiovira rutu rugoopaoro Pautoa-ia vearo vaisi purapata vokiara rutu-ia. ³Uva oisi-a eisi osa piepaoro igei tapopa variripata vaore, ra

igeipa raiva karupareve oa-ia uvuipaiei ra siposipopaoro Vearo Siposipo iava vokaio. Ari ita, voari tuariri viapau oiso vo siposipo-ia vao taraiepa oirara. Uva vo vokie karu piroi rutu va vao Vearo Siposipo Jisas Krai iava, uvare va karu-avoi. Oa-a vao vituaro iava ragaiei vo-ia tuukepa kepa-ia. ⁴Oire variria Pauto vo tauvaore purapata, oa iava uvuiparai ra roroiovira rutu ragai vo siposipoaro vatepaa oirarapa. Aue iava uvare Pauto ragai roporeva oisi eisi va purapasa.

⁵^wOire vosa oearovu tapo toupata voeao oirao pie vovou asa irara, uva uvuipatai ra voeapa ora vatatopo piepaoro rutu oaravu vearopa pitupituro purapata voeapa. Opeita visii vo vuutaroo ropi ragapata vo osa viapau voea tauvapata. ⁶^xOire vosa oearovupa reo vatevate vovoupata, ra vearo rugoo rutu iava voeapa reoreota. Ra tapo vearovira rutu taraipaoro voea vo akeroaro aatopata torevoko reo-ia.

Pol Tikikas Vaio Ora Onisimas Arureva

⁷^yOire uva oavu-a vao-ia oa iava visii tavipaavoi ro iava vigei araokotoaviaro Tikikas. Ira oisoa kasivarivira rutu ragai tauvapaoro kovopareve Turaro vo kovoaro purapaoro. Ira visii siposiporevere rara ragai iava. ⁸Oa iava visii iare rera arupaavoi vaore, ra igei vo touaro iava uvuoro visii iava vovouisiro varaatape. ⁹^zUva vaiterei rutu-a vaitereo visii iare uriopasiei rara ora ro Onisimas iravu ita vigei araokotoaviaro. Ira tapo ita oisi kasivarivira rutu oisoa kovopareve reasi asavira. Eera-a visii raga iava rera ira tapo oisi raga ita igei vo touaro iava visii tavitaviparevere rara.

^s3:24 Ef 6:2-8; 1 Ko 7:22 ^t3:25 Ef 6:8-9; Ap 10:34

^u4:1 Lev 25:43, 53; Ef 6:9 ^v4:2 Ro 12:12; Fl 2:7 ^w4:5 Ef 5:15-16

^x4:6 Ef 4:29; Mk 9:50; 1 Pi 3:15 ^y4:7 Ef 6:21-22 ^z4:9 Fm 10-18

**Pol Vearo Voki Rutu Purareva Voea
Rutuva Voeao Kolosi Vata**

^{10a}Aristakas ira ragai tapo toupave voia tuukepa kepa-ia vaierei ora Mak, Banabas raovutoaaro, aiteara tapo visii-ia vearo voki purapasivoi. Ro Mak ira iava voari tuaririvi visii taviava, oiso ra rerava sekanpata rera vearovira rutu tokipaoro. ¹¹Uva iravu ro Jisas ira raga vaisiara-a ro Jastas ira tapo visii-ia vearo voki puraparevoi. Uva vo peva raga-a vao-ia Jiu iava voea oea ragai tapo oisoa kovopaive Pauto vo Saraa kova piepaoro. Oearoa oisoa rirovira rutu ragai tauvapaive riroa vavata kaepaoro.

^{12b}Ari iravu-a ro visii iava rera Epafraas ira tapo visiiva vearo voki puraparevoi. Ira tapo oisoa Kraias Jisas vo kovoaro purapaoro oisoa vokiara rutu-ia varirirara purapareve visiipa kasivarivira rutu, auere ra vearovira katai vovou rutu-ia torepata goruvira oira vasivira. Ra oisi vo vovou iava katai rugoo raga-ia Pauto vo ruipaaro rutu sirova utu ruipasa auepata. ¹³Ari ita, ragai oisoa rera teeriopaa rutu vo osa oisi kovopareve. Oa iava ragai rera iava visii tavipaavoi oiraopavira rutu vao iava osa visiipa kovoreva voari tuariri, ovusa

rera teeriopaavora rutu. Uva viapau oiso visii ragapa kovoreva. Ari voeareo tapopa kovoreva Leodisia-rei ora Hirapolis vata. ^{14c}Ora ro Luk ira oisoa igei ruvarupareve ira oisoa kavikopaio rutu, vaierei ora Dimas aiteara tapo visiiva vearo voki purapasivoi.

^{15d}Ragai vaaro vearo reo topa piepata voeaopa araoko irara oavi oea Leodisia-ia toupaveira, ora o Nimpa, ora voea oea oira vo kepaaro-ia lotu purapasa uriopaaveira. ¹⁶Oire vo pasia vao-ia oa viei rovopatavoi, ra va iava va topa pievira vateta ita voeaopa oirara lotupa irara oea Leodisia-ia toupaveira. Oa iava voea tapo ita uvuipaai ra va vieiive. Oa iava uvuipatai ra tuuvira aia ita visii voea vo pasiaro vieita rara ita. ¹⁷Oire Akipas tavipatavoi oiso, “Vo kovo opesi pieri oa vatereva vigei reraaro Turaro viipa.”

¹⁸Ari ita, ora ragai raga vavaearo iava vo rigato puraavoi oiso-ia, Vearo Voki ragaiva Pol. Ragaire rugoopata ragoa vo toupaaivoi tuukepa kepa-ia touvira. Pauto visii viraakoreve ora ragai.

Eisivi raga osa ragai vo reoaro opesi piepaavoi.

Ragai-a vao, Pol.

1 TESALONAIIKA

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva tavete tapi touoro vo Korin urui-ia 50 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Taraiparoepa voeao-ia Jiu-pa irara oea vuria rutu oisoa purapaive lotupa irara-ia oirao pie vovou irara. Eva-a oa iava vo rigato purapareva voea varaaro oirao pie vovouro goru piepasa. Uva aue iava tapo rigatoreva Krai vo vorearo iava vore vo rasio oirao pie vovou irara ou piesa vuuiua iare (1 Te 4:13–5:11).

1. Pol vearo vaisi purareva Pautoa-ia voeapa Tesalonaika vata, 1:1-10.
2. Pol vo kovoaro iava vao oa purareva Tesalonaika-ia, 2:1–3:13.
3. Oirao pie vovou irara uvui iraoapai ra airerei vovouvira toupave, 4:1-12.
4. Turaro oirao pie vovou irara rutu ousa vorevira voreroverea, 4:13–5:11.
5. Ovoioapa reoro Pol varaaro, 5:12-28.

1 Ragai-a vao-ia Pol ragoa vo pasio rigatoavoi vaierevo tapo tupaoro Sailas vaio ora Timoti. Origatoa oa puraavoi visii rutupa lotupa irara visiiigoa evoa Tesalonaika-ia toupaveira, visii eva Pauto Aite voeaaro ora Turaro Jisas Krai. Uva variripaiei visiiipa oisore ra visiiipa tauva vatesi ora gavaurea.

Voeao Tesalonaika-pa Irara Oisoa Oirao Piepaive Rutu Torevokovira Rutu Tupaoro

²⁻³Igoa peva vao igoa vokiara rutu-ia Pautoa-ia vearo vaisi purapaiveira visii iavirava. Uva visii vaisipaiveira variriara-ia, vo rara visii vo pitupiturore rugoopao, vo osa visii varaaro-ia oirao pie vovouro oavisii goruvira

kovopaveira, ora vo osa oearovupa siraopaoro voea tauvapataveira. Ora vao-ia tapo visii vaoro rari vovou rutu, vo osa vigei reraoro Turaro Jisas Krai tuepaoro eisi goruvira rari-pataveira vo Pauto Aite oavi osireiara-ia. ⁴Oiraopavira rutu araoko irara oavo visii kavikopaveira rutu Pauto. Uva visii-ia oisi taraipaiei oiso, Visii eva visiiigoa ropaveira Pauto ora rerapa, oisore ra oiso rutu toupata rera voeaaro.

⁵Vao iava uvare Vearo Sipoipo iava siposipoava visiiipa. Ari ita, viapau oiso reo tirituri raga oa siposipoavara visiiipa. Viapau. Ari gorua rutu tapo-a Tugoropato Uraurato iavirava. Uvare ragai vo reoro-a vao oa oirao piereva rutu vigei rutupa ora visii. Iu, uvare igai vo pitupituroaro-ia oisoa taraipata vo osa tupaiovora evoa visii tauvapaoro.

⁶Uva igai vo rugorugooroaro sirova utuoro orekerovu oisoa purapata Turaro vo rugorugooroaroa torevokovira. Uva Pauto vo reoro-ia pitutavoiva, oearovu visii vuri piepaivora. Ari ita, oisoa rorupata rutu vo reoro-ia varao oara vira piereva Tugoropato Uraurato visiiipa rorua tapo. ⁷Uva oisi-a eisi osa ragavira va-ia ora visii-ia ovoova puratava voeapa oirao pie vovou irara, oisore ra oisi va kekepaoro goruvira oirao pie vovou purapaive va sirova utupaoro, voeareo oearea Masedonia Provinsareia toupaveira ora Grik. ⁸Aue vituaro iava uvare Turaro vo siposipoaro-a oa oiso rutu ora sikataepa osa toiva gurukoaro oa ora sikataepa voraro ruture. Ari ita, avaepa voare vo Masedonia-ia ora evoa Grik-ia. Oa iava voava uvarovu ruture puteva, oiso ra oearovu voraro va iava uvuoro visii varaaro oirao pie vovouro-ia taraipaave rutu. Oa vituaro iava viapau oiso uvuipaiei ra oearoipa ita siposipoio. ⁹^fEvoea oea

^e1:5 2 Te 2:14; Kl 2:2 ^f1:9 1 Ko 12:2; Ga 4:8

oisoa visii iava igei siposipopaive, vo osa visii tapo oisoa toupai. Aue iava uvare vearovira rutu oisoa igei tokipata. Ora varao iava tapo osa ora visii vo kovoroaro varao tokarasipa kovoro tavariotava oiraopatoa rutu iare Pauto ro irapa kovopataveira.¹⁰ Ora aue tapo osa rera oviitoaarore tuepataveira ro ira vuvuiua iava varoverea. Eera ro Oviito Jisas ira vorevira tore piereva kopii tapi iava. Ro raga ita ira vigei viri-varipareveira osa iava viapau Pauto vo kasipuarore vigei-ia pou piroverea. Oa-a eva voeao vuri vovou irara-ia pou piroverea.

Pol Vo Kovoaro Iava Vao Oa Purareva Tesalonaika-ia

2 Oire va vao-ia araoko irara oai, oa-ia tarai iraopata oiso-ia, Viapau oiso akukuvira raga visii iare tavete ragaiova. Viapau. Uvare igei vo kovoaro kueera visii-ia.^{2h} Uva vao-ia tapo oiso ragavira taraipata rutu osa Filipai-ia oisoa toupai, uva oisoa oearovu igei vuri piepaive rutu igei tovipaoro. Uva va-a eva oa iava Tesalonaika iare topa uvi-roiepa. Uva eva ita oearovu oisoa igeire ita kaureopaave. Ari ita, Pautoa raga ira oisoa igei vo vovouroaro goru piepareve rutu, oiso ra visiipa Vearo Siposipo iava tavitavipaio.³ Uva torevokovira rutu va iava visiipa siposipoiova, ra va-ia viapau visii iava irai piro pieio. Viapau rutu. Ora aue tapo viapau ora igei raga-ia rugoopaoro vo siposipo puraiova.⁴ Ari reoreopaioveira vao sirova utupaoro Pauto vo ruipaoro, uvare oisire igei oisi uvuireva. Oa iava oiso puraroepa igeire, “Uvuipatai ra Vearo Siposipo kaeta va iava siposiposa.” Uva viapau oiso vaore oisoa Vearo Siposipo kosi piepaio, oiso ra oirara igei-ia rorupaive.

Viapau. Vaore-a oiso ra Pauto igeire oiso puraroverea, “Vearovira rutu,” vo rara oisi igei vo vovouroaro eveireve.⁵ⁱ Oire uva oisi ragavira taraipataveira osa oisoa visii tapo toupai. Uva vo tou-ia viapau oisoa visii agoagoto ragapaoro toupai. Ora oiso tapo igei-ia taraipata, Viapau oiso orekerovu ririipa vovou vai oisoa vataupaio. Viapau rutu. Pauto vearovira rutu ragai vo reoro-ia taraiparoi osa oiso puraparai oiraopavira.⁶ Ari ita, viapau oisore vo kovo puraiova ra igei vaisiarore raga rei piepata visii ora oearovu. Viapau rutu. Oiraopavira, uvare igei-ia Kraispakovopa iraraaro voeao igoa arureva igei sipooro. Eisi osa iava uvuipaiei ra oiso visii tavipaio, Igei vaisiarore rei piepata. Ari ita, osa viapau oisiei eisi.⁷ Ari vao raga kave vovou rutu oa raga oisoa purapaio visii tapo tupaoro. Oiso rutu osa aakova oisoa kakaeto piepaive vo osa vo kakae tokipaeve.⁸ Oa iava visii kavikopaoro oisoa rorupaio Pauto vo reoro iava visiipa siposipoaoro. Ora vao tapo osa oisoa oiso rutu vovoupaio ra ora igei iava sopaura oai rutu vatepaio visiipa, uvare oisoa visii kaviko iraopaio rutu.

^{9j} Oire uva apeisi-a araoko irara oai? E igei vo kovoarore rugoopataveira vao-ia osa kovoiova visii-ia? Ari ita, uva goruvira rutu oisoa moni oupasa kovopaio vo ravireoura-ia ora vokiaroro tapo. Osa iava viapau oisoa igeipa orekerovu avu vai voripata, vo osa visii tapo oisoa tupaoro visiipa siposipoaio va iava vao Vearo Siposipo Pauto vaoro.

¹⁰ Ari ita, igei vo pitupituroaro oisoa eveipata visii rutu ora Pauto vo osa oisoa rerapa goruvira kovopaio, ora vuri rugorugoorore pura asavira. Osa iava viapau irai uvuiparoi ra oreoi purapareve igei

⁸1:10 ² Pi 3:12; Ap 2:24; Ro 5:9 ^h2:2 Ap 17:1-4 ⁱ2:5 ² Ko 2:14-17
^j2:9 Ap 20:34; 2 Te 3:8

vaisipaoro vo osa visii tapo toupaiio visii vao visiigoa Kraiis oirao piepataveira. ¹¹Oire oisi-a eisi osa ragavira va-ia tarai irapata oiso-ia osa katakataivira rutu oisoa visii kavikopaio oiso rutu osa aite irara roopavira kakae vurero oaive kavikopaiveira. ¹²^kUva oisoa visii iava sopaura goru piepaio. Ora tapo visii sapaoro oisoa varaata piepaio. Ora oisoa topatopa piepavira visii tavivapaio, oisore ra vo touo purapata oia-ia uvuiparoi Pauto visii-ia rorupareve. Vao vituaro iava uvare visii roporeva oiso, Visiigoa koatataverea vore rera vo Saraaro-ia vao oa-ia rera vo kerariaro-ia rera tapo toupataverea.

**Voea Rutu Goruvira Oirao Pie
Vovou Purapaoro Sirao Vo
Vavataaro Oisoa Kaepaive**

¹³Oire uva oavu tapo-a vao-ia oiso osa visii iavirava Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaioveira vo vokiara rutu-ia. Aue iava uvare visiipa Pauto vo reoaro kaeiova. Oa iava va uvuoro ora visii sopaura oavisii-ia vo reo oriru ovoitava rutu. Uva oisoa viapau oiso rugorugoopata, Oiratoa raga vo reoaro vao-ia. Osa viapau. Ari oiso rugoo ovoitaepa, Pautoa rutu vo reoaro vao-ia, oreoa visii sapaoro-ia kovopaiveira visii eva oirao pie vovou irara. ¹⁴^lAraoko irara oaio, uva visii vuria outavora oearovu-ia ora visii raga iava voeoro vova ora visii raga vo taereroaro-ia. Uva visii lotupa irara oiso rutu toupatavoi osa voeao oea Judia Distrik-ia oisoa toupave Jisas vaisiarova. Uva va-a eva oa-ia vuria ouiva rera vaisiaro iavirava voeao-ia Jiu. ¹⁵^mUvare voea ita evoea Jiu oea Jisas upoiva rera kopii pieoro ora oavuu

profet irara. Ari ita, igei tapo oisoa vuri piepaive rutu vo osa oisoa igei sigupaive. Oiraopavira rutu, uvare ora voeare Pauto kasipu piepaiveira rutu. Ora aue tapo osa oearovure oisi eisi oisoa kasipupaave. ¹⁶ⁿIgeire oisoa korukoru ragapaave oiso, Teapi ratau tou irarapa siposipopaio vo reo iava vao Pauto vo reoaro. Oiso rugoopao, Teapi vo reo sirova utupaera, oiso rutu pieve Pauto voearo. Oa vao vituaro iava kap agasiopa rutu varao iava vuri vovouro voea varaaro. Uva va vao osa agasioiva, oira vurapaoro rirovira rutu kasipu iraparoveira Pauto, oisore ra oirapa voea opesi pie ovoireverea.

**Pol Oiso Ruipaparoepa Rutu Ra
Vorerivira Ita Voea Kekereve**

¹⁷^oAraoko irara oaio, voviri visii arova avaiapa. Uva varaura raga ita, ovusa rugorugooara touvira rutu igei iava visiire rugoopapeira. Uva va vao osa visiire rugoopao raiva taraa ragaparaveira oiso ruipapao ra vorevira visii puaro ita kekea. ¹⁸Rirovira rutu ruipa irao ragapaioveira oiso ra vorevira visii iare kareio visii kekesa. Vo osa viapau. Uva ragai vorevira karesa akeake raga irapapaaveira, vo ovusa Seten raga vorevira ragaire korukoruparo. ¹⁹^pAri ita, utupaua vigei reraaro Turaro Jisas vorevira voreroverea. Ra va iava rera puaro-ia vigei rutu torevio vo vuuta-ia eva. Ra eake vai ouio igei? Ora eake vai iava veoro vovouio? Ora eake vai-ia rorua vai ouio? Ora aa vao oa-ia ora igei iava vaisiara rei pieioveira? Ari visii iavirava raga. ²⁰^qUvare oiso rutu toupataverea, Igei vaoro keraria ora igei vaoro rorua.

^k2:12 Ef 4:1; 1 Pi 5:10 ^l2:14 Ap 17:5; 2 Te 1:4 ^m2:15 Mt 23:34-36

ⁿ2:16 Mt 23:32-33 ^o2:17 1 Ko 5:3; 1 Te 3:10 ^p2:19 2 Ti 4:6-8; 1 Te 3:13

^q2:20 2 Ko 1:14

**Pol Timoti Arureva Voea
Iava Sopaura Goru Piesa**

3¹⁻³Viapau rutu uvuipaiei oiso ra visii iare urioio evoa, uvare viapau raivaa vai igeipa. Uva va-a vao oa iava rirovira rutu rugorugoooparaerao vo toupaooro Atens urui-ia, oiso ra visii iare Timoti arua, ra visii iare uriooro vo osa ragaibe vo raga. Ro Timoti vigei araokotoaoro ira Pauto vo kovoaro purapataveira vegei tapo Vearo Sipoosipo sipoosipoooro oearovupa Kraiss vaaro iava. Uva visii iare rera sipoavo visii vo vovouroaro oirao pie vovouro goru piepasa rutu. Teapi oearovu visii varaaro oirao pie vovouro iava visii kosi piepaive visiire kasipupaoro, ra va iava vo vovouro oavisii kavupata. Uva taraipatai va-ia vao osa Pauto voeapa vasepareveira, auere ra vigei-ia vuriana purapaive voeao vuri irara. ⁴Ari ita, vo osa oisoa visii tapo tou rovopaio uva voa visii taviiova oiso, Utupa visivi vuria oupere rara voeao ruvara-ia vuri irara. Oire uva taraipatai uvare oisi rutu eisi karekepa. ⁵Uva visii-ia rirovira rugorugooopaooro Timoti aruava visii iare, uvare viapau rutu uvuipaiei ra visii varaaro-ia taraipao oirao pie vovouro oavisii vo raga toupaooro. Uva rirovira rutu oiso rugorugoooparaveira, Seten vai pasi visii-ia kokaraparaveira, oiso ra oirao pie vovouro oavisii kavupata. Oire ra oisi iava igei vo kovoaro akukupavira rutu visii-ia tou ragapaive.

**Pol Rorupareva
Timoti Vo sipoosipoooro-ia**

⁶Oire uva va vao osa Timoti visii ruvara iava vorevira kareroerao visii iava ragai tavitavisa. Uva vearo reo visii iava kaeoro kareroerao goru oirao

pie rutu iava visii vaaro vo Kraiss vaisiara sovara-ia. Ora vao tapo iava osa oearovupa siraopataveira. Ora vao tapo iava osa visii iava ragaipa tavitavisa kareroerao, uvare vearo vovou rutu purapataveira igei-ia. Eva oa vituaro iava igeipa oiso ruipapataveira rutu ra igei keketa. Osa igei tapo ita oisi ruipapaio oiso ra visii kekeio. ⁷⁻⁸Uva oisi-a eisi osa iava igei iava vovouisiro varaatavira toupaveira, vo osa vuri vovou vo siraoro sovara-ia toupao oearovu vovouroaro. Iu araoko irara oaio, visii varaaro iava oirao pie vovouro uvupaoro tootopaiei rutu, vo osa tavosivira rutu Turaro tapo toupataveira. ⁹Eva-a oa iava uvuipaiei ra vearo vaisi Pautoa-ia purapaio visii iavirava. Ari ita, rorupaiovoi rutu vo Pauto osireiario-ia, uvare visii vaaro-ia taraipaei vearo rutu toua. Oa iava Pautoa-ia vuu-rapa vaisi purupaiovoi rutu visii iavirava. ¹⁰Vo ravireopa voki-ro-ia ora vo voki-aroro uvaroa Pauto arepaioveira rutu oiso ruipapaoro ra visii iava puara kekepaio. Ari ita, vosa visii varaaro oirao pie vovouro potepaive, oa iava uvuipaiei igei visiipa vara riro piepaio ita.

Pol Variriroepa Pauto Iare

¹¹Igei-a vao oiso ruipapaiei ra vigei Aitearo Pauto vai-tere-i ora vigei reraaro Turaro Jisas igeipa raiva vai purasi. Ra oai iava evoare torevokovira urioio visii iare. ¹²Vora oiso tapo osa rirovira rutu oiso ruipapaiei ra visii varaaro siraopa vovouro riro piepareve rutu Turaro oavi. Oire ra vo vovouro iava oearovivupa siraopata ora visii iava vearo ora oearovu rutu. Eisi osa iava uvuipai ra vaeavira rutu touve igei vo vovouarova siraopa vovou. ¹³Uva oisi-a eisi osa uvuipai ra toupavira, sopaura

^r3:1-3 Ap 17:15 ^s3:5 1 Ko 10:12-13 ^t3:7-8 Ef 6:11-17 ^u3:9 1 Te 1:2
^v3:12 1 Te 4:1, 10 ^w3:13 1 Ko 1:8; 1 Te 2:19, 4:17

oavisii uvuipa ra va iava visii iava vo vovouro goru piepareve rutu Turaro. Oa iava uvuipatai ra torevokovira raga rera osireiario-ia kareketaverea Pauto Aite vo vokio-ia oa-ia vorevira kareroverea oirara rutu tapo rera voeaaro vigei reraaro Turaro Jisas.

Vo Toupai Toua Iava Vao Oa Iava Uvuipa Pauto Vigei-ia Rorupareve

4 Oire oavu-a vao araoko irara oaio tavipaiovoi. Igei ruvara-ia vo taraio outavora vao iava vearo tou oa-ia Pauto roru pietavora. Uva va-a vao oa iava goru pievira ita Turaro Jisas vaisiario-ia visii oiso tavitavipaiovoi, Uvuipatai ra eva-ia pute pievira oaravu rutu ita purapata vearopa pitupituro.

²Ari ita, oreoa-ia vao tarai reo taraipatai oa visiipa vateiovora ro vaisiario-ia vigei reraaro Turaro Jisas.

^{3x}Uvare Pauto oisi eisi ruipaparoveira oiso ra oisi vara purapata oiso-ia, vo osa sopaura oavisii visii iava torevokovira raga toupave, vo rara viapau otopa pitupiturore rugoopata vara purapasa.

^{4y}Ari visii uvuipatai ra katakataipavira ora oupa pitupitu raga purapata. Oa iava uvuipatai torevokovira raga riakora oavisii oupata, oa-ia viapau vuria vai. ^{5z}Vosa oisi piepaoro eisi, viapau oiso vo vovouo otopa purapata. Oa oiso toupaveira voeao vaaro oea viapau Pautoa-ia taraipaave. ⁶Ora viapau oiso irai uvuiparoi ra vuria vai purareve ora irai araokotoa vaiaro-ia irai keakepaoro, oiso ra rera putereve rera-ia. Oa-a vao oa iava voari tuariri visii taviiova. Vo uva varare evara ravaavira visii vosiiova oiso visii tavioro, Turaro voeao vorireverea oea oiso vara vuriara purapaiveira.

^{7a}Uvare viapau oiso Pauto vare eva

otopa pitupitu vigei roporeva. Viapau. Ari vaore-a oiso ra vearovira rutu roroiovira toupape. ⁸Uva oiso toupai vo osa ro ira vo reore vao-ia isivaparo. Uvare eake-a? Viapau oiso oirara ragare oisi isivaparoveira eisi. Ari Pautoa-re ro ira visiipa Tugoropato Uraurato vatepareveira.

⁹Ari ita, oiso taraipatai viapau oiso uvuiparai ra vorerivira visii ita roroio piea vaore, ra ora visii araoko iraraaropa siraopata. Uva rera visii tarai pie ragaparevora Pauto, oiso ra oearovivupa ora visii iava voea kavikopata. ¹⁰Ari ita, oiso osa oearovivupa piepataveira ita vigei araoko iraraaro voearo riro oirao pie vovou irara, oearoa voraro toupaveira Masedonia Provins-ia. Uva oiso goruvira rutu visii tavipaavoi, Uvuipatai ra evo vovou-ia pute pievira rutu oisi piepata eisi. ¹¹Oire uva ora eaka pie iraopata. Opeita voraro vokapata oearovu vo rugorugooroaro torevoko ragapasa ora visii vo ruiparoaro raga-ia. Ari uvuipatai ra moni oupata ora visii vo kovoroario-ia varao oara purapataveira ora visii vavaeoro iava. Oiso osa voari rovoa-ia tuaririvi visii tavi rovoiovora. ¹²Oa iava uvuipaai oearovu oirao pie vovou asa irara oisi iavirava visii kekepaoro visiipa avivikepaave. Ora aue tapo ra viapau potepata auepa vearopara varao oara arepataveira oearovu ruvara-ia.

Turaro Vigei Rutu Ousa Vorevira Voreroverea

^{13b}Araoko irara oaio, igei oiso ruipapaiei ra voeao-ia tarai iraopata rutu kopii irara vaopa, teapi rirovira rutu visii iava sopaura siraopape rutu voeapa oiso rutu osa voearo oearoa viapau Pauto oirao piepaoro gaupaiveira. ^{14c}Oiraopavira rutu oiso

^x4:3 1 Ko 6:18; Kl 3:5 ^y4:4 1 Ko 7:2; 1 Pi 3:7 ^z4:5 1 Ko 6:14-20

^a4:7 Hi 12:14; Lev 11:44 ^b4:13 Jo 11:11-27 ^c4:14 1 Ko 15:13, 23

osa vigei va vao oirao piepapeira oiso-ia, Jisas kopiioepa, oa iava vorevira va iava ora poreteroepa toreoro. Oa-a eva vituaro iava oiso ragavira rera oirao piepaioveira. Osa ragavira iava Pauto voea rutu voeao kare pierevera oea kopiipaaveira Jisas oirao piepaoro. Oea rera tapo kareaverea Jisas.

^{15d}Oire uva oiso ruipapaiei ra visiipa vao iava taviio oa iava Jisas taviroepa rera vo siposipoaro-ia vo vokio iava oa-ia vorevira voreroverea vigei rutu ousa. Uva vigei vao vigoa tootopaviei viapau oiso voeapa iravioveera oea kopiipaaveira. ^{16e}Viapau. Asi Turaro raga-ira vuvuiua iava oiso keerapaoro vararo. Ora rovopatoa rutu reito enselto ira kaku pie rovorevera vo osa Turaro vaaro utave guruko pura piro. Ogurukoa isivaaro iava voeao oea Kraiss oirao piepaoro kopiipaaveira tore rovoaveera. ^{17f}Uva evoea isivaaro iava vigei rutu vao vigoa tootovira toupai vo vokio-ia voeava aivaroperea rukuta sovaraa. Ra va iava vigei rutu Turaro iare pou virovio vo vuvuiua rutu ivara-ia. Uva voa-a evoa Turaro tapo toupaperea vokiara rutu-ia. ¹⁸Oreoa vao-ia oa iava uvuipatai ra oearovivu tavitavipata. Ra va uvupaoro ora voea iava vovouisiro oaive varaata piepaive.

Ora Vatatopo Iraopata Vo Vuutaopa Oa-ia Turaro Vorevira Voreroverea

5 Araoko irara oaa, viapau oavu reoa rigatopaaovi visipa, oiso ra vaa visii siposipopaa evo vuutaro iava oara-ia orekerovu karekeperea vo utupau rutu. Ari ita, viapau ruruvutu rugorugoo irara-a visii. ^{2g}Viapau. Ari taraipataveira oiso, Vo voki-a vao oa

vatauvira pou piroveera oiso rutu osa kavirupato vo pitupituaro. Uva viapau irai evo vokia-ia taraiparo ovokia-ia voreroverea Turaro. ^{3h}Ovuuta-a eva oa-ia oearovu oiso purapaaveera, “Viapau oiso oavu avu vaiei. Ari orekerovu rutu torevokovira raga toupaivoi.” Vo osa vo vuuta-a eva oa-ia riroa rutu siraoa vo tavakaaro karekeperea voea rutu-ia. Oiso rutu osa riakova oisoa upia oupaeve vo osa kakaeto kavausa auepao. Viapau rutu oiso uvuiaverea vo tavaka eva vatavata, uvare Pauto vo Saraaro iava opesi ovoiai. ⁴ⁱAri ita, araoko irara oaa, viapau oiso visii vo rugorugooaro visii iava rupavira toupaveira, ra oisi iava visii sita pieoro vo voki eva pou piro oiso rutu osa kavirupato. ⁵Ari visii rutu aviavi rugovira toupatavoi. Uva vigei rutu-a vao oirara vo vokio iava ravireopa voki. Viapau oiso rupa voki iava vigei-a. ⁶Teapi uusipata oiso osa oearovu. Viapau. Ari vigei uvuipaviei ra ora airereipavio varao tokipaoro rutu ora vigei iava varauraro oavi vo ruiparoaro. ⁷Oiraopavira rutu, uvare rupa vokia oa-ia uusipaaveira oirara osa oearovu vo rupa-ia spakpaaveira kokoropao. ^{8j}Ari vigei-a aviavi voki iava voea oirara. Oa vituaro iava uvuipaviei ra roroio rugorugoo rutu-ia toupape vao oearovupa siraopa rugoo ora oirao piepa rugoo. Oa iava uvuipaviei ra ora utopatoa-ia oirao piepato kuvuvio kuvupato vuriara asavira. Ora oa iava uvuipaviei ra ora vigei iava kukueara kukuvaive vo pitupituo-ia oa-ia Pautoare tuepavioveira vo vokiore, oa-ia vigei rutu ourevera vorevira ora rerapa. ⁹Viapau oiso Pauto vaore oiso vigei roporeva, ra vigeire kasipuro vigeipa upia vateoro. Viapau. Asi vigei reraaro Tu-

^d4:15 Ap 1:10-11 ^e4:16 Mt 24:31 ^f4:17 1 Ko 15:52

^g5:2 1 Ko 1:8; 2 Pi 3:10 ^h5:3 Hos 13:13 ⁱ5:4 Ro 11:14; 1 Jo 2:8

^j5:8 Ais 59:16-21

raro Jisas Krai kopiiroepa. Oa iava vigei varaaro vuri vovouro voriaro oureva rera raga. ¹⁰kEva-a oa vituaro iava uvuipaviei ra rera tapo tootoovio vo utupaua. Eagara vosa apeisi tootoovira toupape, eke kopivira toupape ovusa urioro vorevira vigeire. ¹¹Uva oisi-a eisi osa ragavira uvuipatai ra oearovivu ora visii iava sopaaro varaata piepata voea tauvapaoro oiso ora ora visii raga ora piepataveira.

Vo Reoreo Iava Oa-ia Vo Pasio Opsi Piereva

¹²Oire uva visii goruvira akepaavoi, oisore ra voeao-ia rei vaisi purapata oea visiipa reipaaveira. Uvare Turaro voea roporevora, auere ra visii tauvapaive visiipa tarai reoro vatepaoro. ¹³Uva uvuipatai ra voeavipa reipa irara avivikevira rutu toupata voepa sir-aopaoro. Aue iava uvare voea-a evoea oea Turaro vaisiario sovara-ia kovopaoro toupavoi. Oire ra ora visii ragava tapo gavaure vovou rutu purapata.

¹⁴mAraoko irara oaio, goruvira rutu visii tavipaiovoi, oiso ra voearovio pokapoka vovou irara vosipata rutu. Ora voeao tapo vovouaro goru piepata oea uririavi purapaiveira. Ora oiso ra voearovio tapo tauvapata oearoa viapau oiso goruvira torepaveira. Ra oisi eisi piepaoro kave vovou rutu purapata vo oearovu rutuva.

¹⁵nVosa irai visii iava irai vuri piereve, viapau oiso uvuipatai ra rera varirivira ita vuri pieta. Viapau rutu. Ari goruvira rutu vaore rugoo iraopata, ra ora visiiva vearo vovou raga purapata oearovu rutu tapo oirara.

¹⁶Vokiara rutu-ia roruvira raga toupata. ¹⁷Vokiara rutu variripata reasi asavira. ¹⁸Vosa eake karekepe visii-ia,

uva uvuipatai ra va-ia vearo vaisi purapata Pautoa-ia. Vao vituaro iava osa Pauto oisi ruipaparoveira eisi vo osa Krai Jisas vaisiario-ia oisi piepata.

¹⁹Ra opeita Tugoropato Uraurato vo goruaro sisipata oiso osa eto kasiro sisipataveira vo kasiro roko piepaoro. ²⁰Ra opeita voea vo reoroaro uvu arapa reasipata oea oiso toupaveira, Pauto gisipoaro. ²¹Orekerovu rutu vearovira rovirieipata vara iava veopara raga roporopopaoro vara-ia pitupasa. ²²Ra oisi piepaoro eisi vearovira varao rutupa vatavata iraopata vuri pitupituro.

²³Oiraopavira ita, uvare Pauto-a ro-ia gavaure vovou vituaro rutu. Ira uvuipa ra visii airereipaveve, oiso ra roroio vovouro raga-ia toupatavere. Oa iava urauraara oavisii ora vovouisiro oavisii ora varauraro oavisii oara rutu uvuipai ra vuri asavira rutu toupave vo vokiore tuepaoro oa-ia vigei Turaroaro Jisas Krai vorevira voreroverea. ²⁴oUva Pauto visiire keeroepa, ra oisi piereve visii-ia eisi osa iava uvuipa, ra viapau visii kavureve.

²⁵Araoko irara oaa, variri iraopata igeivipa.

²⁶Ora sekanpata oearovivu tapo vo Jisas vaisiario sovara-ia evoea vigei araoko iraraaro.

²⁷Oire uva ragai-a vao goruvira rutu oiso visii tavipaavoi Turaro Jisas vaisiario sovara-ia, oa iava uvui iraopatai ra vo pasio vieita voea rutupa oirao pie vovou irara evoea araoko irara oavi.

²⁸Igei variripaiei, oiso ra Turaro Jisas Krai visiipa vereopa vovou vatereve.

Eisivi raga osa vo rigato purapaavoi visiipa.

Ragai-a vao, Pol.

2 TESALONAIIKA

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Gare vuutavi raga puteva vo osa Pol rovopa pasi purareva voeaopa Tesalonaiika vata. Uva evo vuuta isivaaro iava oavu eraopa pasi rigatoreva voea ragapa. Aue iava uvare vavagisipaaepa Jisas vo vorearo iava vao oa iava rigatoreva rovovira. Uva viapau rera vo reoroaro uvuiva vo osa voea tapo toupaveva. Ora viapau rera vo reoroaro oirao pieiva varao iava oara iava rigato rovoreva rovopa pasi-ia oara toupaiiva. Eva-a oa vituaro iava eraopa pasi rigatoreva vorerivira voea soporepasa aviavi pievira Kraiss vo vorearo iava. Uvare oearovu voea iava lotupa irara oiso purapaaepa, Ari Kraiss vorevira vore ovoiroera tuaririvi. Osa viapau oiraopaepa eisi.

1. Aviavi pie reoro Pol varaaro, 1:1-2.
2. Pol rera vaaro rorua kareke pierева Pautoa-ia voea iavirava Tesalonaiika vata, 1:3-12.
3. Aviavi pie reoro vao iava Turaro vo vokiario oa-ia voreroverea oirao pie vovou irara ou piesa, 2:1-17.
4. Goruvira voea tavireva Pol oisore ra variriara puraive, ora ra raverave asavira kovoa puraive Pauto vaaro, 3:1-15.
5. Ovoioapa reoro Pol varaaro, 3:16-18.

1 Igei-a vao-ia oiso-ia ragai Pol ora Silas ora Timoti igoa vo rigato puraiovoi visiipa lotupa irara evoa Tesalonaiika urui-ia. Visiigoa oiso toupata, Pauto vigei Aitearo voeaaro visii ora Jisas Kraiss vigei reraaro Turaro.

²Uva oiso ruipapaiei ra Pauto Aite vaio ora Jisas Kraiss Turaro vareo vatesi visiipa oiso-ia, tauvaa vao-ia ora gavaure vovou.

Pol Vearo Vaisi Rutu Purareva Pautoa-ia

³Igei uvuipaiei ra Pautoa-ia vearo vaisi rutu puraio visiire rugoopaoro araoko irara oaio. Osa-a eisi osa purapaoro torevokopai. Vao vituaro iava uvare visii varaaro oirao pie vovou riro varivarivira rutu torepai. Ora varao iavirava sirao vovouro oara visii iava riro varivaripai oearovupa siraoapaoro ora visii iava voearo. ⁴Oa-a vao vituaro iava igei vo reoroaro-ia oearovivu oloturovu iava voea tauvapaivoi voearo-ia tavitavipaoro visii iava visii vaisiario rei piepaoro. Ora vao iava tapo vo osa oearovu visii vuri piepaiveira, vo osa tovira goruvira rutu toupata oirao pie vovou purapaoro raverave asavira rutu.

Pauto Vigei Rovirieipareveira Torevoko Pitupitu Sirova

⁵Oire uva oisi-a eisi osa toupai visii o pitupituaro vituaro vao oa iava vo reo Pauto vo reoro oirao piepaiveira vao oa-ia oirara torevokovira rutu rovirieipareveira. Eake iava? Uvare goruvira rutu oirao pie vovou rutu purapataveira oearovu-ia ora visii-ia vuria oupaoro. Ovovoua-a eva oa kekereverea Pauto visii-ia. Oa iava uvuivira oiso kareketaverea visiigoa vao visiigoa rera vo Saraaro-ia koatataverea. ⁶Iu, uvare torevoko vovou raga Pauto oa purapareveira voearopa siraoa vavataaro vatepaoro oearoa visii vuri piepaiveira. ⁷Uva vo vavata vao oa tuuke pierereveira visii iava ora igei. Ari ita, oisi-a oiso osa va purareverea vo osa Turaro Jisas vuviua iava vorevira vararo voea tapo reipa irara purapurapa irara voea en-

sel. ^{8s}Eisi raga ita osa urioroverea voea vo voriaro vuri vori vatesa voeopa oea viapau oiso Pautoa-ia taraipaaveira. Ora voeapa oea viapau vearovira rera vo siposipoaro sirova utupaaveira vao Vearo Siposipo rera iava Turaro Jisas. ⁹Oiraopavira rutu, osa ragavira-a oiso osa voea vo voriroaro varao oupaoro vo toupavereea kuvau tapi rutu vuri tapi. Uva-a vo uva viapau voea ruvara-ia toupavereea Turaro. Viapau rutu. Uva viapau oiso oavi garea vai vearoa vai rera vo kovaro iava, o rera vo goruaro iava toupavereea oiso ra oai kekepaive voa. Uva-a evoa vuri tapi uva touvira rutu toupavereea ora voeapa siraopaoro opesi asavira rutu. ¹⁰Oire uva oisi-a eisi osa voea piereverea vo voki-ia vao oa-ia urioroverea rara vorevira. Ovokia-a vao oa-ia voeao oirao pie vovou irara rutu rera-ia vuurapa vaisi puraivereea rera-ia egapaoro rutu. Uva-a vo uva visii tapo voea tapo toutavereea, uvare vo Siposipo Vearoa oirao pietavora oa visii-ia vateiovora.

Variria Purareva Pol

^{11t}Oa vituaro iava visiiapa goruvira rutu variripaioveira vo vokiara rutu-ia Pauto akepaoro, oisore ra visii tauvapareve auere ra vo touo vearovira rutu purata otoua iare visii reesireva. Uva oiso ruipapai ei ra rera vo goruaro-ia visii vo ruipaaro uvui piereve visii-ia visiiigoa vearo vovou purapasa ruipa iraopataveira. Ora aue tapopa variripaioveira, oiso ra visii vo kovoroaro ovoi piereve, vo kovoro oara purapataveira vao vituaro iavirava oirao pie vovouro oavisii. ^{12u}Oisi-a oiso osa uvuipatai oisi piepaoro rera vaisiario kae pieta rutu Turaro Jisas. Ra aia ita tuuvira ita visii vaisiario varirivira kae piereve ita rera.

Oa rutu vituaro-a vao-ia akuku raga vatevatea vereopa vovou vaiterei vaoro Pauto vaio ora Turaro Jisas Kraiss.

Ro Iava Ira Pautoa-va Ora Kaureoparoveira

2¹⁻²Oire uva visii tavitavipaavo rera iava ro-ia Turaro Jisas Kraiss, ira vorevira voreroverea taru vo rasio iare vo voki-ia oa-ia vigei rutu ora guruvioverea rera tapo tousa. Uva ragai oiso goruvira rutu visii tavipaavo, ra viapau oiso vo vokia eva oearovu vo reoroaro uvuta, voeao oea oiso purapaaveira, “Turaro vo vokiario-a vao-ia oa pou piroi.” Teapi oisi vo tavi uvuoro visii raga ora visii iava rugurugooara vavagisi pieta. Vo uvare oeai vai oirara vai pasi urusia vai-ia eisi evo reo ouiva, eke oeai vai Pauto vo reoroaro iava siposipopa irara vai vo reo eva kosi pieiva, eke oearoi vai pasi igei iava oisi puraaepa oiso, “Pol vai pasi va iava taviroepa rera vo rigatoaro-ia.” ^{3v}Oire ra viapau oiso voea vo reoroaro evara kuuvuara oirao piepata. Vao vituaro iava uvare viapau vo voki-ia vao Turaro ovokia-ia voreroverea vo rara viapau vo vokireo kareke rovope oiso-ia, vo voki voeao vaoro oea Pautoa-va ora kaureopasa ora guruavereea. Ari vo voki oa-ia ro Vuritoa Rutu viaevira ora karekeroverea, ira vuri pitupituro rutu vituaro karekepareveira. Eera raga ita Vurito, ira eto kasi iare avaroverea. ^{4w}Rera raga ita ro Vuritoa Rutu ira orekerovu rutuva ora upo rovoaparoverea varao oara rutu-ia oirara rutu vuurapa vaisiro purapaiveira. Ora varao oara reesipaiveira oirarare oiso purapaoro, “Vova vao-ia Pauto.” Oire uva rera-a eera ira ora rera raga ora rei pieroverea rutu varao rutu-ia puteoro. Ora oiso

^s1:8 Hi 12:29; Ga 4:8; Ro 2:8 ^t1:11 1 Te 1:2-3 ^u1:12 Fl 2:9

^v2:3 Ef 5:6-8; Lu 18:8; Dan 7:8, 25 ^w2:4 Ais 14:13-14

tapo osa Pauto vo kepaaro-ia Tugoropa Kepa Tempel koataroverea tapo. Uva voa pauoro oiso puraroverea ora rerare, “Ragai-a oiraopatoa rutu pauto.”

⁵E ragai vo reoaro reoaro rugoopatai vao iava oiso, eke? Vo reoro oara oisoa vatepaa visiipa vo osa visii tapo oisoa toupaa. ⁶Ari ita, ro Vurito ira viapau oisi oai purapaveira. Eake iava? Uvare oavuei touvira oa rerare korupa-peira. Uva va vai-ia taraipataveira ita pasi. Oiso-ia vosa vo koro eva opesi rovope, oire ra utupavira va isivaaro iava taru pouro viroverea. ⁷Oiraopavira rutu, uvare vo gorua vao-ia vuri vovou vo goruaro vituaro oa oirara oiso piepaiveira oa iava reo goruro gasipaiveira. Uvare vatauvira rutu sopaura sovara-ia kovopaiveira vo goru vao-ia. Ari ita, uva utupavira rutu ora poera iraoperea riro varivarivira rutu kovooro, vo rara evo koro vera rovoreverea iravu raga ita oa vare korukorupapeira. ⁸Oire uva va-a eva oa isivaaro iava rara rera ro ira vuri vovou rutu-ia vituparoveira ira karekeroverea rara. Oa-a vao taru oa iava Turaro Jisas sisikorepaoro urioroverea. Uva vo sisikorea eva ora vo vuvuroa evara oara raga Turaro varaaro rera Vuritoa Rutu Oirato taru kopii pie ovoive rera opesi pieoro. ⁹Rera raga ita ro-ia Vurito ira taru urioroverea vo Seten vo goruaro-ia orekerovu rutu purasa ravotovira. Uva vara rutu-a varao oara keakeavira raga toupavereea rera vo reesiroaro ora rera vo kovoroaro, vo osa viapau oiraora vai vara-ia. ¹⁰Oire uva vara-a varao riroara rutu kuuvo kovoro rera varaaro oara-ia oirara piro pie ovoireverea. Ra va iava opesi ovoivae. Eake iava? Uvare oiraopa ruture isivapaavereea vao oa iava viapau oiso Pauto voea ourevereea ora rera iare.

¹¹Uva va vituaro iava Pauto voea vavagisi pierevereea rutu. Ra va iava kuuvo kovoro oiraora piepaive rutu. ¹²Oire uva oiraopa kovore isivapaoro rorupaivereea varao raga vuri vovouro purapaoro. Oa-a vao oa vituaro iava Pauto voea rovirieipaoro voeare oiso puraroverea, “Visii vao-ia vuri irara rutu.”

Pauto Visii Reesireva Ora Rera Iare Visii Ousa

¹³^yVokiara rutu-ia uvui iraopaioveira ra vearo vaisi purapaio Pauto-ia visiire rugorugooapaoro. Araoko irara oai, visii kavikopaveira Turaro, uvare rovoa rutu-ia visii reesi rovoreva vaore ora rera iare vorevira visii ousa. Oa iava Tugoropato Urauratoa-ia oiso visii piereva ra ora airereipaoro oiso rutu toupata, Pauto voeaaro rutu. Ora oisore tapo ra goruvira rutu rera vaoro oiraopa kovo rutu oiraora piepata. ¹⁴^zUva va sovara-ia Pauto visiire keeroera Vearo Siposipo vao oa iava visiipa siposipoivora. Iu. Uvare Pauto visiire keeroepa, oiso ra rera tapo ora tavosi ovoipaoro rera tapo ita keraria oupatavereea rera vaoro ro Turaro Jisas Krai vigei reraaro. ¹⁵^aAraoko irara oaa, goruvira rutu torepata varao-ia pitupaoro oiraopara rutu. Oara-ia visii tarai pieiovora vo osa vara iava visii siposipopaiovora, ora vo osa vara iava visiipa rigatoara sipopaavora.

¹⁶⁻¹⁷^bUva eisi osa iava oiso ruipaparai ra vigei reraaro Turaro Jisas Krai ora ro vigei Aitearo Pauto visii vakuvakuvira rutu tore piepasi, auere ra vearopa vovouro goruara rutu purapata ora vearopa reoro. Oiraopavira uvare Pauto vigei vo vovouroaro varaata piepareveira ora rera vaoro iavirava vereopa vovouaro. Ora vigeipa

^x2:8 Re 19:11-20; Dan 7:10 ^y2:13 Ef 1:4; 1 Pi 1:2 ^z2:14 1 Pi 5:10

^a2:15 1 Ko 16:13, 11:2 ^b2:16-17 1 Te 3:2, 11; Jo 3:16

siraoparoveira vokiara rutu-ia vigei varaaro rari vukuro vituaro purapaoro.

Visii Rutu Variripata Ra Pauto Igei Tauvapareve

3 Araoko irara oaio, visii akepaavoi oiso ra variripata igeipa. Ra va iava ikaupavira rutu Turaro vo rearo uvarovu ruture sikasikapaio. Osa iava vo reo-ia oearovu uvuipaaí ra Pautoa-ia vuurapa vaisi puraive oiso osa visii pie rovtava voari rovvira. ²Ora vaore tapo variripata Pautoa-re ra igei utopareve voeao asavira vuri irara. Teapi igei vuri piepaive. Oiraopavira oearovu epao oea viapau oiso igei vo siposiporoaro oirao piepaiveira.

^{3c}Ari ita, viapau tavarioa vai peira rera-ia ro Turaro. Ira touvira visii varaaro oirao pie vovouro goru piepareveira visii virivaripaoro ro asavira Vuritoa Rutu. ⁴Uva ro-ia Turaro ira igei vo rugorugooroaro tore piepareveira visii iava tavipaoro, uvare vearovira rutu igei vo siposiporoaro sirova utupataveira. Ora tapo osa evo vovou isivaaro iava topa pievira ita utupauavi oisi piepataverea.

^{5d}Ari ita, Turaro raga uvuiparoi ra visii sopaaro ivupareve vore Pauto vo siraoaro. Ra voa toupaooro goruvira rutu utupata oiso osa Kraís.

Oirara Rutu Uvuipaaí Ra Kovo Iraopaive

^{6e}Araoko irara oaio, goruvira rutu oiso visii tavi iraopaavoi vo vaisio sovara-ia ro-ia Turaro Jisas Kraís voeao vatavatapasa, oea pokapoka pitupituro purapaiveira igei vo reoroaro sirova utupa arapa. ⁷Oire vara-ia varao vearo pitupituro tarai iraopata, ra vara sirova goruvira utu iraopata pokapoka asavira

oara oisoa purapaio. Uvare viapau oisoa pokapoka vovouro vai oisoa purapaio vo visii tapo toupaooro. ⁸Igei viapau oiso akuku tauva vai ou ragaiova visii ruvara iava. Viapau. Ari evara aioara oara oisoa voripaio visii ruvara-ia. Ari ita, kasisarivira rutu oisoa kovopaio vo aviaro ora vo vokiara moni oupaoro auepa oiso, teapi visii vo moniaro aio ragapaio. ⁹Uva eisi osa oisoa piepaio visii ipa ovoovora purapaoro visii osireiaro-ia. Ari oiraopavira oiso uvui irao ragapioveira oiso ra oisi visii tavipaio, ra igeivi akukuvira tauva ragapata, uvare Pauto kovopa iraraaro-a igei. Vo osa viapau uvuipaiei ra eisi oisi visii tavipaio. ¹⁰Vo osa visii tapo oisoa toupaoio uva oiso oisoa visii tavipaio, “Vosa irai viapau moni kovo vai purapareve, ra va iava viapau oiso aiopareve.”

¹¹Uva oiso purapaiei visiire uvare vo reo uvuiovorao oiso-ia, “Oearovu visii iava pokapokapaaveira voraro vokapaoro oearovu vo rugorugooroaro torevoko ragapasa ora voea vo ruiparoaro raga-ia.” ^{12f}Uva voeare ravaavira goruvira rutu oiso purapaiei vo vaisio sovara-ia Turaro Jisas Kraís, auere ra ora voea vo kovoaro vearovira rutu purapaive ora tape pie ragapaoro. Osa piepaoro uvuipaaí ra moni oupaave ora voea vo pauaro voripasa.

¹³Oire visii-a vao opeita reasi iraopata varao vearopara purapa arapa. ¹⁴Vosa irouto visii iava viapau igei vo rearo sirova utuparo vo pasio-ia, ira-ia uvuipatai ra rera reesita. Ira uvuipatai vatavatata, ra va-ia ora rera-ia ariia oureve. ¹⁵Uva opeita oiso rera piepata, Visiiva keripato. Viapau. Ari vorevira uvuipatai ra rera vosita. Aue iava uvare rera-a eera visii araokotoaoro.

Ovoioipa Reo Vao-ia

¹⁶Ro vigei reraaro Turaro ira raga-a gavaure vovou rutu vituaro. Uva oiso ruipaparai rutu ra gavaure vovou rutu vituaro iava visii vatepareve vo vokiara rutu-ia oraivarovu rutu-ia. Osa iava uvuiparoi Turaro ra visii tapo toupaveve.

¹⁷Ari ita, ora ragai raga vavaearo iava vo rigato puraavoi oiso-ia, Vearo Voki

ragaiva Pol. Vo pitupitua vao oa sirova uturai vao opesi pieoro osa pasiara rutu opesi pieavoi. Eisi ragavira ragai vo kiroaro keketa.

¹⁸Ra visiipa Turaro Jisas Krais eva vereopa vovou vaterere visii tauvapaoro, ra visii tapo touve.

Evavi raga osa vo pasio purapaavoi.
Ragai-a vao, Pol.

1 TIMOTI

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Ovokirovu-ia Pol vaio ora Timoti oisoa kovopasi, oa iava Pol Timoti arureva Efesas urui iare, oiso ra voa toupaooro lotupa irara tauvapareve irapaoro voeapa (1 Ti 1:3).

Goruvira Timoti tavireva rera vosipaoro voeao asavira kuuvu irara tisa irara. Teapi oirao pie vovou irara vavagisi piepaive ora voea varaaro-ia kuuvu reoro. Ora auere tapo Timoti tavireva oiso ra riro oirao pie vovou irara vai reesireve lotupa kovo-ia pitupasa. Rirovira tavitavipai vo pasio aue iava lotupa kovo, ora aue iava voeao lotupa kovo-ia irapa irara.

1. Aviavi pie reoro-ia Pol reoroepa, 1:1-2.
2. Lotupa kovo iava rigatoroepa Pol oiso-ia, variri purapa pitupitu, ora irapa irara reesisa, ora kuuvu irara vo siposiporoaro vatavatapasa vara uvu arapa, lotupa riako vo pitupituroaro, ora lotu purapa pitupituro iava vara, 1:3-3:16.
3. Oreorovu vatereva Pol Timoti-pa rera vo vovouaro goru piepasa vo osa lotupa kovo-ia iraparo, 4:1-6:21.

1^{1-2h}Ragai-a Pol ragoa vo pasio rigatoavoi viipa Timoti viigoa goruvira rutu Kraiis oirao piepariveira. Oa iava oiso toupapariveira, Ragai oviitoaaro rutu. Ragoa roporeva Pauto Kraiis Jisas-pa kovopasa. Rera raga Pauto ro ira vigei vovovira oureva vigei virivarioro ora rera iare, oiso ra Kraiis-re Jisas tuevira toupape. Uva variriparai Pautoa iare Aite ora Kraiis Jisas vigei reraaro Turaro,

oiso ra viipa tauvaa ora siraopa vovou vatesi ora gavaure vovou.

Uvuui Iraopaviei Ra Oreorovu Rutu Kuuvu Reoro Veripape

³Vo osa ragai Masedonia Provins iare avaparaera, uva evoa oiso goruvira rutu vii taviava, ra evoa raga toupari Efesasia. Uva voverivira ita oisi vii tavipaavoi, oiso ra voa raga evoa toupari. Eake iava? Uvare oearovu oearovu iava kuuvuara siposipopaivoi. Osa eisi vituaro iava uvuipauiei rutu ra voeare korupau vo reoropa evara. ⁴ⁱOiso voea evoea riro kuuvu irara tavipari, “Opeita vo siposiporo purapata vo rasio raga iava vara. Ora opeita aao irara oavisii vaivaisiario vievieipata. Uvare vo reoro evara oara vituaro iava kaureo vovou karekepapeira lotupa irara iava. Viapau oiso ra vo siposiporo purapata vo rasio raga iava. Viapau. Uva vo reoro evara viapau oiso uvuipai visii vo rugooroaro-ia kovopasa Pauto vo taraiaro soporepaoro visiipa. Viapau.” ^{5j}Ari ita, vao goru reo rutu voeapa vatepari, ra voea iava vovouisiro oaive torepe ora voeapa sirao vovou rutu puraoro. Uvare va vao-ia sirao vovou oa voeao-ia toupaveira oea torevoko vovouro rutu purapaveira, ora oa voeao-ia tapo toupaveira oea viapau oiso ora voea iava sopaura oaive sovopaoro oiso purapaveira, “O ari touvira rutu vuri vovouro-a varao oara purapapeira.” Ora oa-a vao oa voeao-ia tapo toupaveira oea oiraopavira rutu oirao pie vovouro purapaveira. ⁶Oearovu ora voea vo vovouroaro iava ora piro piepaaveira varao oirao pie vovouro kavupaoro. Osa iava voea iava rugorugooara riroirovira raga avapapeira akukupapa reoro raga-ia ora reopaooro. ^{7k}Uva oiso ruipa ra-

^h1:1-2 Ap 16:1; 2 Ti 1:2 ⁱ1:4 Ta 1:14; 1 Ti 6:4 ^j1:5 Ro 13:8-14

^k1:7 Je 3:1; 1 Ti 6:4

gapaaveira ra oiso rutu toupave osa voeao oea Pauto vaaro iava reo goru siposipopaiveira. Oa-a eva oa iava voea vo rugooroaro paipai ragapaiveira vo reoro-ia roroiovira taraipa arapa, oara iava siposipopaiveira osa viapau oiso vara-ia taraipaave.

⁸Vigei taraipavioveira vao-ia, Reo goru vearo-a, vo osa torevokovira rutu vo taisi iava siposipopaive. ⁹Uva eisi osa iava uvui iraopaviei ra vearovira rutu taraipavio ovaru-ia reo goruro. Uvare viapau oiso voeaopa vao reo goruro, oearoa torevoko vovouro purapaiveira. Viapau. Ari voeaopa oea vara gasipaiveira, ora voeao oea vuri pitupituro rutu purapaiveira, ora voeao oea viapau Pauto oirao piepaiveira, ora voeao oea viapau oiso lotuapa ruipa-paave, ora voeao oea viapau Tugoropato Uraurato vo vovouaropa ruipapaaveira, ora voeao oea aite irara oaive ora aako riako upopaiveira ora oearovu rutu oirara upopaiveira. ¹⁰¹Ora voeao tapo otopa irara, ora voeao oea ora oupa pitupituro vuri piepaiveira, ora voeao oea oearovu oirara kavirupaiveira voe-ia monia oupasa, ora voeao oea kuuvu reoro raga purapaiveira vo rara viapau vearopa reoro rutu purapaive orekerovu oirao piepasa rutu. Ora voeao tapopa reo goruro toupaveira oea vuri pitupituro sirova utupaaveira, vo rara reasipaave oiraopa siposiporo rutu sirova utupa arapa, ¹¹varao oara Vearo Siposipo rutu-ia toupaveira, vo siposipo oa Pauto ragaipa vatereva oisore ra va kosi piepaa. Ari ita, rera raga vo siposipo eva kosi pierewa Pauto ro ira vaaro-a keraria oa aviaviava toupaveira. Ira raga-ia oiraopa roru rutu toupaveira.

Pol Ira Pautoa-ia Vearo Vaisi Purareva Uvare Rerapa Siraoparoepa

¹²^mVearo vaisi purapaavoi Krai Jisas-ia vigei reraaro Turaro. Ira ragai vatepareveira vo goruo vo kovo purapasa. Uva va-a vao oa iava vearo vaisi purapaavoi rera-ia, uvare ragai-ia raripaoro Krai vo kovo tovoreva ragai-ia oiso ra rerapa kovopaa. ¹³ⁿAri ita, oiraopavira rutu voari tuariri vuri reoro rutu oisoo purapaa rera-ia Krai. Oa iava oisoo keripa vovouro rutu purapaa oirao pie vovou irara rutuva rera voeaaro. Ora oiso osa tapo oisoo rera vaisiaro tovipaa. Uva Pauto ragaipa siraoroepa vo rara viapau rera oirao piepaa vaaru vovouvira rutu tupaoro vuri vovouro rutu purapaoro rera-ia. ¹⁴Uva oisi-a eisi osa iavirava ragai-ia kaviko vovou rutu purareva. Uva va iavirava ragai vo vovouaro tore pierewa rutu oirao pie vovou ora vao siraopa vovou vateoro. Ovovourea vigei-ia toupaveira vo rara Krai Jisas tapo ora tavosipavio rutu.

¹⁵^oUvare vo reo-a vao-ia oiraopa reo rutu oreoa-ia uvuipaa pitupaoro va oirao piepaive. Oreoa vao-ia oa oiso purapai, “Krai Jisas vararoepa vo rasio iare, oiso ra raiva purareve voeaopa vuri irara. Ra va iava vevira voea kae pierewe.” Ari ita, ragai-a vuritoavi rutu. Oiraopavira ragoa oearovu rutu-ia vuri irara oisoo putepaa vurira rutu purapaoro. ¹⁶^pUva va-a eva oa iava oisi eisi Pauto ragai-ia vo sirao oiso karek-ereva. Osirao-a vao oa iavirava oisoo Krai Jisas ragai ate piepareva vaore tuepaoro ra ora ragai iava sopaua oaa vevira poreva rera iare. Uvare oiso rutu oisoo toupaa, Rovopatoa rutu ragai vurito. Ra oearovupa voeao utupa irara

¹1:10 Eks 21:16 ^m1:12 1 Ko 15:10-11
^p1:16 Ef 2:7

ⁿ1:13 Ap 9:4-5 ^o1:15 Ro 1:15-18

oiso rutu ovoovovira toupaveira. Uvare ragai porereva ora rerapa ragaipa sirao iraopaoro rutu. ¹⁷qRo Pauto Kataitoo raga ira viapau opesia vaiei, ira viapau uvuipaai ra rera kekepe ro ira orekerovu rutupa reiparoveira. Oa iava uvuipaviei ra rera vaisiara kae piepaoro rera-ia vuurapa vaisi purapape vokiara rutu-ia. Ovoiei.

Uvui Iraoparoepa Timoti Ra Kuuvu Siposiporo Pura Irara Torevokoreve

¹⁸rTimoti oviitoo oaa, vii vatepaavoivo reo-ia riro goru reo rutu, oiso ra evoea riro kuuvu siposiporo pura irara torevokopari. Osa-a eisi osa purapaoro vo reo sirova utuparai profetato oa purarevorao vii iava voviri tuaririvi. Evo reoro-ia goruara rutu pitu iraopari oara oiso rutu toupaveira osa upo purapara. Oara-ia uvuipauei ra vearovira rutu upoa purapari vuria vo goruaro tokooro. ¹⁹sOsa iava eisi uvuipauei ra goruvira rutu oirao pie vovou rutu purapari sisigarue vovou rutu iava. Ari ita, oearovu viapau oisoa oisi eisi piepaive, vo rara va eva sisigarue vovou rutu veripaive. Osa iava eisi oisoa ora voea vo vovouroaro oirao pieara vuri pie ovoipaive. ²⁰tOiso osa aitereivu-a vaitereo evoea iava Haimenias ora Aleksanda. Aiterea tovoava Seten vavaearo iare, oisore ra voa taraia ousi siraoa vo tavakaaro-ia. Ra oisi iavirava Jisas vaisiara takau arapa eakasi.

Oiso Osa Ragavira Uvuipaviei Ra Variripavio

2 Oire uva vao-ia rovopa reo rutu vii tavi rovopaavoivo ragai vaaro viipa vao variria vo pitupituaro iava oiso-ia, ra vokiara rutu-ia variripau voeaopa oea

voraro rutu toupaveira ora vigei tapopa. Uvuipauei ra Pauto akepari vaore, oiso ra voea taupavareve, vo osa vearo vaisi purapari Pautoa-ia vo tauva-ia vao oare variripau. ²uUvuipaviei ra reipa irarapa variripavio ora voea turaro irara oea vigeipa reipaaveira. Oa iava uvuipaai ra va-ia tauvaa oupaoro vearovira rutu vigei tokipaive. Osa iava uvuipaviei ra gavaurea-ia toupape ora vao kave vovou-ia, vo rara eisi vearo vovou rutu purapape Pautoa-pa avivikepaoro rutu, uvare vigeipa reiparoveira. ³vOsa piepaoro eisi uvuipaviei ra Pauto roru piepape ro vigei Kae Piepatoaaro. ⁴Ari ita, ira ora rera vo ruipaaro sirova vao-ia oiso oirara vorevira ora rera iare oupareveira. Ora oiso ra oisi iavirava rera-ia taraipaave vao iava rera vo reoaro oiraopa rutu. ⁵⁻⁶Uvare oiso rutu-a rera raga ro-ia Kataito Pauto, ora ro-ia Kataito Krai Jisas Vuvuvuru-iaipato. Ro ira Pautoa-va vorevira oirara rutu agiagi piereva va iavirava rera vo vovouaro. Vao-ia osa ora rera iava vasereva, oisore ra rera upoivora, vigei varaaro vuriara voriaro oureva evao parikou-ia. Ovuuta-a eva oa purareva oa torevokopai. Pauto oa purareva oisore ra va iava rera vo vovouaro oirao piereve oirara rutu vorevira virivario. ⁷Oa-a eva vituaro iava Pauto ragai siporeva oisore ra aposel kovo puraa, ora vo osa ratau tou irara tarai piea. Vo rara oisi eisi piepaoro vo siposipo kosi piepaa oirao pie vovou iava. Viapau oiso kuuvuparai. Viapau. Ari oiraopa rutu-a vao-ia ragai vo kovoaro iava.

⁸wUva oiso ruipaparai ra oirara rutu voea voraro rutu variripaave, voea oea Pauto vaaro oiraopa vovou sirova utupaaveira va purapaoro. Oea uvuipaai

^q1:17 Kl 1:15; Ro 11:36 ^r1:18 1 Ti 4:14; 2 Ti 2:2-3 ^s1:19 1 Ti 6:12

^t1:20 2 Ti 2:17, 4:14 ^u2:2 Esr 6:10; Ro 13:1

^v2:3 Ro 12:2; 1 Ti 4:10; Ap 16:31 ^w2:8 Sam 134:2

ra ora voea iava vavaeara oaive kae piepaoro variripaave, vo rara viapau kaureo vovouro vaiva toupai ve ora kasipu vovouro vai.

Reoara Vairopa Riakora

⁹xOiso ruipaparai tapo vao iava oiso-ia ra evairo ora vairo-ia vearo visivi kuvuara tovopaive vaopa, teapi ooritorovu rutu ora vairo-ia oruoro-ia tovopaive. Ora tapo vaopa, teapi rirovira rutu varao-ia aasipaave bisiaara oara-ia riropa moniro rutu vikipaiveira vara-ia ora orito ragapasa. Ora teapi orito ragapasa riropa moniro viki ragapaiveira vara-ia varao varoara. ¹⁰Viapau. Ari vao-a oiso-ia vosa vearo vovouro rutu purapaive vairo evairo, ra oisi iavirava oearovu vairo kekepaoro oiso purapaave, “Oiraopavira rutu lotupa riako taru vo riako.” ¹¹yVosa lotupa riako vuurapa vaisi purapaive vo lotua-ia, ra uvui iraopaai kuuvaki visivi rutu toupai ve oearovivupa avivikepaoro. ¹²Ragai vo rugorugooaro oiso toupai voi, Riakora viapau uvui paai ra oirara taraipaive voeapa reipaoro. Viapau. Ari evairo uvui paai ra kuuvaki visivi toupai ve avivikepaoro. ¹³zEake iava? Uvare Pauto Adam pura roveva. Uva va isivaaro iava utupavira Iv purareva. ¹⁴aOisi-a oiso osa ragavira rakoru viapau oiso Adam keakeaeva rera kove pieoro. Viapau. Ari riakova-a iria vo reo eva sirova utuopa koveoro, vo uvare oira-a riakova iria Pauto vaaro reo goru gasieva vao oa vatereva Pauto vaitereipa tapo. ¹⁵Uva Pauto vovevira iriai kae pieverea vo osa oiraopa vovou rutu pura roveve rera-ia. Vo rara torevokovira rutu kakae kavau-pao, ora vo rara oearovu tauvapaive voearopa siraopa vovou purapaoro. Ora

ave tapo vo osa ora airereipao vuri rugooro asavira, ra vearo rugoo raga-ia toupave. Osa iava eisi oiraopavira rutu Pauto oira vovevira ourevereera rara ora rera iare.

Voeao Vo Reoaro Lotupa Uvurupa Tokipa Irara

3^bVo reo-a vao oreoa-ia oiraopavira rutu oiso reoparai. Vosa irouto oiso vovoupari ra lotupa irara tuvetuvepareve, osa ita eisi vearopai. Uvare oisi eisi oiraopai vearo kovo. ²Ari ro ira lotupa irara sovara-ia reiparo, ira uvui paroi vosa viapau rera-ia vuri vovou vai toupai ve. Ora vosa kataiva ragava vatua va toupave. Ira uvui paroi ra ora airereiparo varao tokipaoro rutu ora rera iava varau vo ruiparoaro. Vo rara vereopa vovou rutu torevoko purapave oearovupa ora rera vo kepaoro-ia voeoro koata piepaoro. Osa ita vearopai vo osa uvui paroi ra vearovira rutu oearovivu tarai piepareve. ³Vo rara viapau spakparo, ora kasipu vovouro purapave oearovivu upopasa. Ira uvui iraoparoi ra kave vovou rutu purapave ora kuuvaki tou. Vo rara viapau oiso riro rugorugooro vai rutu oupareve, oiso ra oisi iava rirovira rutu moni ouparo. ⁴cOa iava uvui iraoparoi ra vearovira rutu ovii irara oaro toki irapareve voea torevokopaoro. Ra va iava rera vo reoroaro uvupaivora, oisi raga piepaive osa rera. ⁵Vaopa vosa viapau oiso ovii irara piepareve oiso ra rerapa avivikepaave, uva apeisi ragavira-a oiso osa uvui paroi ra vearovira rutu lotupa irara tokipareve, raa? Uvare voea tapo ita-a evoea Pauto ovii iraraaro. ⁶Ro ira airevi raga ora rera iava sopaua oaro porereve Turaro iare, ira viapau uvui paroi ra oirarapa reiparo.

^x2:9 1 Pi 3:3 ^y2:11 Jen 3:16 ^z2:13 Jen 1:27; 1 Ko 11:8

^a2:14 Jen 3:6; 2 Ko 11:3 ^b3:1 Ap 11:30, 20:28-30 ^c3:4 Ta 1:6

Eake iava? Auepa teapi ikauvira rutu ora rera vaisiario rei piereve ora rera vo kovoarore rugoopaoro. Ira-a eera-ia Pauto uvuiparoi ra rera verareve rera vo vovouaro sirovava eva tavoko vovou oiso osa Seten piereva. ^{7d}Oire uva viapau uvuiparoi ra lotupa kovo-ia pitupareve vo rara voea tapo lotu asa irara rera vaisiario-ia viapau vearo vaisi purapaive. Ra oisi iava viapau oiso rerapa avivikepaave. Osa iava eisi uvuiparoi ra kovero vo rara oisi iavirava Seten vo kokaraaro rera iare kare piro.

Vo Toupai Vo Reo Voeaore Oea Lotupa Irapa Irapaaveira

^{8e}Voeao oea tauvapaaveira lotua vo kovoaro-ia oirarapa irapaoro, vo osa vearo vaisivira toupaooro evo kovo purapaive. Vo rara viapau rutu oiso uvuipaai ra voea keakea ragapaive voeapa reo vatepaoro vo rugorugoor-eiva. Ora vo rara viapau spakpaave, ora iirukopaave, ora voea raga-ia rugorugooapaoro. ^{9f}Vo osa goruvira rutu oiraopa reo rutu-ia pitupaive vao oaa oirao piea vo vovouaro rutu vituaro. Uvare viapau uvuipaai ra vuri rugorugoova toupave. Ari vao ragava ro-roio vovou. ¹⁰Uvuipau ra voea evoea kovopa irara vo pitupituroaro siitue rovopari rutu. Oire vosa vearovira rutu kovopaive, oa iava uvuipaai ra oisi kovopaive vearovira. Ra voea reesipari oiso, Tauvapa irara-a voeao-ia. ^{11g}Ora evairo tauvapa riako airoa tapo uvui irapaai ra oisi vearo vovouaro rutu purapaive. Aue iava rara viapau rirovira reo rovopaave oearovivu toga ragapaoro oreorovu-ia kuuvuara. Ora vo rara viapau rirovira rutu ukaiopaave goruara-ia. Ora uvui irapaai ra goruvira rutu

kovopaive. ¹²Vosa irouto ro ira tauvaparo lotua-ia, ira uvui irapaaroi ra kataiva rutuva vatuava toupaveve. Ora ovii irara oaro tapo ora aao irara vearovira rutu tokipareve tapo. ¹³Voeao tauvapa irara oea vearo kovo purapaive vo lotua, oea vearo vaisi ouiverea taru oearovu ruvara iava vovou utupaua. Osa vituaro iava tuuvu vovouvira rutu oearovu vearovira rutu tavitaviiverea va iava vao Krai Jisas-ia raripa vovou.

Pauto Vo Reoaro Rutu Vituaro Iava

¹⁴Oiraopavira rutu uvare ragai oiso ruipaparai ra vii kekea rara. Va vao oare rugoopaoro vo rigato puraavoi v-ipa. ¹⁵Ari vosa oavu avu vai ragaire korupere, ra oisi iava viapau ikauvira vii iare uriora, uva uvuipauvei ra ragai vo rugooaro ouoro vearovira vo pasio vieiri. Uvare oiso ruipaparai rutu ra taraiu vo pitupitu-ia vao-ia oa purapapeira lotua-ia, vao lotua Pauto vaaro ro Pauaka Tootooto rutu. Ro Pauto kukuuvu tuuta rutu ora vitui rutu vaopa oiraopa reo rutu vituaro. ^{16h}Iu, uvare apopoivira rutu toupai Pauto vo vovouaro, vo osa va-ia taraisa ruipapavio. Ari oiraopavira va kareke piesa oiravira karekeroepa. Oa iava Tugoropato Uraurato rera vo vovouaro torevokoa rutu oirao pievira karekereva. Ora vo osa purapurapa irara voeao ensel rera kekeiva. Ora vo osa oearovu rera iava siposipoiva voraro rutu vo rasio-ia. Oa vituaro iava riro irara rera oirao pieva. Oa iava Pauto vorevira rera ipa piereva vuvuiua iare.

^d3:7 1 Te 4:9-12; 1 Ko 5:12; 2 Ti 2:26 ^e3:8 Ap 6:1-8 ^f3:9 1 Ti 1:19
^g3:11 2 Ti 3:3; Ta 2:3 ^h3:16 Ais 7:14, 9:6-7; Jo 1:1-14; Ap 1:10-11

Riro Kuuvu Irara Iava Vo Reo

4ⁱAri ita, roroiovira rutu Tugoropato Uraurato oiso taviparoveira, Utupaua oearovu oirao pie vovouro oaive kavupaiverea. Vo osa ora voea iava sopaura oaive porepaive kuuvu urauraro sirova utupasa voeao Seten voeaaro. Vo osa tugara vo siposiporoaro uvupaive vara purapasa voeapa kovopaoro. ²Voeao iava riro kuuvu irara osiposiporoa kosipa piroveira voea oea viapau vuri vovouro sovopaiveira ora voea iava sopaura-ia. Vao iava uvare voea iava sopaura rutu tupapa piroveira. ³^jOea oiso voea tarai piepaiveira oiso purapaoro, “Viapau oiso vearopai ora oua. Ora oaravu tapopa aioara oara voeapa tugoropapeira. Oa iava viapau uvuipaai oearovu vara aiopasa.” Ari ita, oiraopavira rutu varao-ia aioara rutu Pauto oara rutu pura rovoreva vaore, oiso ra oirara vara oupaive aiopasa rera-ia vuurapa vaisi pura rovopaoro. Oire va iava vara taru aiopaive voeao oea Pauto oirao piepaive oiraopavira rutu rera vo vovouaro-ia tarai rovopaoro. ⁴^kOrekerovu rutu Pauto vearovira rutu karekereva. Oa iava viapau irai uvuiparoi ra vara iava oaioi veripareve varao. Viapau. Ari uvuiparoi ra vara rutu oupaoro Pautoa-ia vuurapa vaisi purapareve vara iavirava. ⁵Eake iava? Uvare Pauto vara rutu karureva, oisore ra vigei vara rutu oupape. Ra va iava rerare variripavio rera vo reoaro-ia vaivaisipaoro variria-ia.

Vo Timoti Iava Toupai Uva Uvui Iraoparoi Ra Vearovira Rutu Oiso Toupaveve, Vearoto Krai-pa Kovopato

⁶Ari ita, vosa eisi lotupa irara tarai piepari evo reoreo-ia rugorugooapaoro, oa iava uvuipauei ra oiso rutu toupai, Vearotoa rutu vii Krai Jisas-pa kovopato. Uvare oirao piea rutu iava vo reo-ia ora torevoko vovou rutu purapa, oarea rutu uvuipai ra vii-ia torevoko vovou riro piepaive va kova piepaoro. ⁷^lUva viapau oiso uvuipauei ra evo reoro uvupari kuuvuara, oara viapau oiso Pautoa iava siposipopaiveira. Viapau rutu. Ari uvuipauei ra varapa ora airerei iraopau. Oa iava vii iava sopaua uvuipai ra gorupape rutu Pautoa raga vo pitupituario iavirava. ⁸Ari ita, vigei ora vigei iava varaura tokipaoro rorupapeira oisi eisi piepaoro. Uva va-a eva oa-ia riroa rutu roria oupapeira, vo rara vearovira rutu ora vigei iava sopaura airereipape. Eake iava? Uvare eisi iava Oiraopa Tootoo rutu oupere rara vo vokio ora voari utupaua. ⁹Oreoa-a eva oa oiraopa reo rutu. Oa-ia uvuipaai oirara rutu goruvira rutu pitupaoro va oirao piepaive. ¹⁰^mOa-a eva vituario iava kasivarivira rutu kovopapeira. Uvare Pautoa-ia raripapeira ro ira pauakavira rutu tootooparoveira. Ira raga ita ro kataito ira taru oirara kae piereverea. Oiraopavira rutu ita, uvare rera raga ira vigei virivaripareveira vigoa rera oirao piepapeira.

¹¹Goruvira rutu tarai piea purapari varao-ia. ¹²Opeita ariipau ora vii raga vo rara oearovu oiso purapaave vi-ire, “Easi viovokotoa raga eera.” Viapau rutu. Uvare vii raga uvuipauei

ⁱ4:1 Mt 24:4-8; 1 Jo 2:18-29 ^j4:3 1 Ko 7:28; Hi 13:4; Jen 1:29

^k4:4 Ro 14:14 ^l4:7 2 Ti 2:16; Hi 5:14 ^m4:10 1 Ko 4:11; 1 Ti 2:4; Ap 16:31

ra voeopa riro oirao pie vovou irara ovoovoa purapari vearopa reoro rutu purapaoro, ora vearopa vovouro, ora vereopa vovou. Ora vo osa tapo riro goruvira rutu rari vovou rutu purapari ora sisi-garue rugorugooro rutu roroioara. ¹³Ra-gaire tuepaoro rirovira rutu siposipoara Tugoropa Vuku iava vieipari lotupa irarapa siposipopaoro, ora voea tarai piepari. ¹⁴ⁿOra oiso ra opeita vo vat-evatea eva ropi ragapari Tugoropato Uraurato oa viipa vatereva. Oa-a eva oa-ia vii iava ravaa reo puraiva. Oa iava reipa irara rutu vii ariaraoro ora voea iava vavaeara tovoiva vii viraakooro. ¹⁵Uva vatatopovira rutu vo pitupituro evara puraparivere vaore, osa oearovu vii siituepaoro oiso purapaavere, “O ita, vearovira. Uvare rera vaaro oirao pie vovou kovapai.” ¹⁶^oRa airereivira rutu ora tokipauvere vearovira rutu oearovu tarai piepaoro. Ra opeita raveravepau-vere vearopa kovoro purapaoro, uvare vara-a evara oara iavirava uvuipau ra virivaripau, ora voeao oea vii vo reoaro uvupaiveira.

Vearo Vovou Vao Oirara Rutu Torevokopa

5 ^pOpeita kasipuvira iravivu avukato vo vovouaro torevokori. Viapau. Ari uvuipau ra vearovira rugoopaoro oiso-ia rera kave visivi torevokori oiso osa aiteara rutu piepariveira. Ora viovoko irara tapo oisi eisi piepari oiso osa araoko irara oara rutu piepariveira. ²Ora avuka riakovi tapo oisi eisi piepari vairo torevokopaoro airoa ita oiso toupai, Vii aako riakoaro. Ora tavauru riako tapo oisi eisi torevokopari airoa

ita oiso toupai, Vii taataa riakoaro evairo, vo rara vearo rugorugooro raga purapari vairo-ia.

Raroe Riako Iava Vo Reo Vairo Airoa Arova Vatua Irara Kopiipaaveira

³Vearo vovou rutu purapari vairovira vairo airoa oiraopavira rutu raroevira raga toupaveira. Vao iava rara viapau rutu oearoi vairo tokipaive. ⁴Ari ita, vosa ovii kakaero vai toupave ora avu kakaero vai, okakaeroa ita evoea uvuipaai ra vearovira rutu vereopa vovouva oira tokipaive. Oa-ia uvuipaai ra vo tokiro tuuive otokiroa oisoa pura rovpaveira vairo evairo voea-ia. Eake iava? Uvare vo pitupitu-a eva oa-ia uvuipaai ra Pauto roru piepaive. ⁵^qO raroeva riakova iria viapau tauvapareve irai, iria-a eira kataivira raga tupaoro Pauto oirao piepaiveira rutu, vo rara vokiara rutu-ia Pauto akepaive variripaoro, oiso ra oira tauvapareve. ⁶^rAri ita, vosa iriai raroeva vai ora iriai raga vo ruipaoro sirova utuo vuria vai puraoro, ra va iava oiso rutu toupave, Kopiiva rutu oira eira va iava eva oira vaaro vuria. ⁷Voea rutupa uvui iraopauei ra goru reo rutu vatepari. Osa iava uvuipaai vuriara oaive eakapaive. Oa iava oearovu viapau uvuipaai ra reoara vai-ia voea togapaive. ⁸^sOire vosa irai viapau oiso vearovira rutu ora irai sara irara vaiaro tokipareve ora aao irara vaiaro, ira ita-a eera ira oirao piepa pitupiture isivapaveira. Vao oa iava rera vaaro vuria voeao vo vuriroaro-ia putepaveira rutu oirao pie vovou asa irara.

ⁿ4:14 2 Ti 1:6; 1 Ti 1:18 ^o4:16 Ap 20:18; Jos 1:1-9 ^p5:1 Lev 19:32

^q5:5 1 Ko 7:32; Lu 2:37 ^r5:6 Je 5:5 ^s5:8 Mt 15:1-9; Ga 6:10; Ta 1:16

Vo Toupai Raroe Riako Iava Airoa Lotupa Kovo Purapaive

⁹⁻¹⁰tVosa oisi raga raroevira toupave ve vo rara kataitoa raga vatuaato oira reraaro, oire oisi touevora, oearovu oiso oirare purapaave, “Iria o vereopa vovouro rutu veaopara purapaaveira.” Ora vosa vearovira rutu kakae vure air-eievira riro piepaevora, ora oearovivu aapaupaupa iraravi rutu koata pie ragapaaveira ora oira vo kepaaro iare. Ora vosa oearovu Pauto voeaaro koko-toaro sisupaive. Ora vosa voearovio tauvapaave oearoa tavaka vo siraoaro vavataaro kaepaveira, ora okovorovu rutu veaopara purapaave. Vosa oirare katai vatara tau (60) ivaro rutu puteve, osa iava uvuipauei ra oira vaisiario rigatori airorovu vaisiario iare raroie riakoro. Osa iava lotupa irara uvuipaai ra vairo rutu tokipaive.

¹¹Ari ita, viapau oiso ra vairo vaisiario tapo rigatopari airoroa viapau oiso avukapaave. Uvare evairo uvuipaai ra ora vairo vo ruiparoaro sirova utupaave vorevira oira oupaoro. Osa iava pasi uvuipaai vai ra vorevira Krais-re isivapaave. ¹²Osa eisi piepaoro vao reo goru gasipaiveira oa oisoa pura rovopaive oiso purapaoro, “Krais vairoaro vigei.” ¹³uVairo raroie riako airoa viapau avukapaave, airoa uvuipaai vai pasi ra opitupiturovu oaive purapaive vo vuutarovio pute pie ragapaoro viripaive okeparovu iare. Ora opitupiturovu vai tapo oara vai-ia uvuipaai ra vara purapaive, vo osa vo vovouro sirova utu ragapaave siposipoara purapaoro kiuvu reoro raga iava. Varao iava vara oupaoro oara viapau torevokopaveira oiso ra vara iava reoreopaave. ¹⁴vOsa-a eisi

osa ragavira ragai vairore raroie riako rugoopaari airoa viapau avukapaaveira. Airoapa veaopai vosa vorevira oira oupaave. Ra va iava kakae kavaupaoro vo kakaero vearovira tokipaive ora vairo sara irara tapo. Vosa oisi eisi piepaive, ra oisi iava vigeiva keripa irara viapau oiso vigei-ia vao oirao pie vovou irara ora reopaave vuri reoro vai-ia. ¹⁵Oiraopavira rutu, uvare airovu evairo iava raroie riakoro Krais-re isivapaoro Seten sirova utupaaveira. ¹⁶Oire vosa irovua o riro oirao pieva rutu iria uvuipaai ra vairo oira sara riakoaro raroie riako tokipaive. Osa iava viapau uvuipaai ra lotupa irara arepaave oisore ra vairo tokipaive. Viapau. Eake iava? Uvare lotupa irara vairore tokipaiveira raroie riakoro airoroa viapau oearoi vairo tokipasa.

Vo Reoreo Lotuapa Reipa Irarare

¹⁷wVoeao oea lotua-ia reipaaveira oeavi-ia uvui iraopatai ra vearovira voeapa tauvaa vateta. Ari ita, evoea oea siposipopaiveira visiipa ora visii tarai piepaiveira, osa iava uvuipatai ra voeavipa vearo vovou rutu purapata pute pievira rutu. ¹⁸xEake iava? Uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapaveira, ‘Vo kareo bulmakau kare oea wit-ia tasi-asipaoro uvuipaai ra vearo takuraro aiopaoro vokapaive kovopaoro. Uvare voriavi ovoiaro-a vo karepa.’ Ora vo reo tapo oa-ia oiso purapai, ‘Torevokopai kovopatoapa vori ousa evo kovo-ia rera vaaro.’

¹⁹yAri ita, vosa irai kataitoavi vai oreoi-ia lotua-ia reipato toga raga pareve, ra opeita rera vo reoaro uvupari, vaopa vo osa viapau aiterei opevai rera sirova toupave rera vo reoaro oirao piepaoro va vavata piepaive.

^t5:9-10 Ap 9:36-43, 16:15 ^u5:13 2 Te 3:11; Ta 1:11 ^v5:14 1 Ko 7:9; Ta 2:5
^w5:17 1 Ko 9:6-14 ^x5:18 Diu 25:4 ^y5:19 Mt 18:15-20

^{20z}Voearo oearoa lotua-ia reipaoro vuria puraive, oa iava uvuipauei ra voea torevokori oirara rutu osireiario-ia. Osa iava uvuipaai ra voea kekeoro uririave. Ra viapau irai voea iava lotupa irara vuria vai purapareve.

²¹Ragai-a vao oiso vo reo-ia vii tavipaavoi Pauto osireiario-ia ora voeao rera voeao oiso-ia, Krais Jisas-a ro ora purapurapa irara ensel. Uva oiso goruvira rutu vii tavipaavoi ra vo reo sirova utuu rutu ragai vaaro oa purapaavoi, oiso ra voea rutu areivira rutu torevokori vearovira. ^{22a}Ra opeita vagevagevira ora vii iava vavaea tovopari oearovu-ia voearo reesipaoro, oearoa oiso vovoupaave ra Turaro vo kovoaro purapaive. Ora opeita voearo tapo ora tavosipau oearoa vuri vovouro purapaiveira. Viapau. Ari uvui iraopauei ra ora vii iava sopaua airereipari rutu vapa vao oiso, teapi vuria vai purari.

²³Opeita uukoara raga-ia ukaiopau upiapaoro. Ari uvuipauei ra gare visivi raga wain ovi iava ukaiou ora vii iava kovuto ruvarupaoro. Aue iava uvare kovuto viire upiaparoveira.

²⁴Taraipauei oearovu poeravira rutu vuriara purapaiveira, ovovouroa-ia evara viapau uvuipai ra vataupape. Osa raga piepaoro vo rutu rekasiperea Ovoioapa Voki-ia uva taru ora voea varaaro voriaro ouivereia vuriara. Vo osa voearo oearovu vatauvira oaravu vuriara purapaiveira. Osa iava viapau ikaupavira voea varaaro-ia vuriara taraipavioveira. ²⁵Uva oisi raga ita oiso osa vearopa kovoro viaevira karekepapeira. Ora vo kovoro garepa kovorovi oisivi vearo pieara ita oara tapo viapau oiso uvuipai ra vataupape.

Akuku Kovo Irara Iava Vo Reo

6^bVoearo oirao pie vovou irara oea vori ou asavira kovo ragapaiveira oea uvuipaai ra veoro vovou rutu pura iraopaive voearo-ia oearoa voeapa reipaaveira oisopa, teapi oearoi vuri reoro vai purapaive Pauto vaisiario-ia ora vigei vo taraiaro.

^{2c}Oearovu voeao oirao pie vovou irara oearoa akukuvira kovo ragapaiveira voearopa oearovu riro oirao pie vovou irara rutu, uva voea evoea viapau uvuipaai ra oiso rugoopaave, Rera ro araokotoa oaa raga ita. Uva viapau uvuiparai ra rera uvupaa. Ari ita, viapau rutu torevokopai oisi eisi rugoopaoro. Ari eisi ragavira uvuipaai ra kovo iraopaive pute pievira voeapa araoko irara oaive. Uvare voea ita oea oirao pie vovou irara tavapaiveira.

Riroara Rutu Orekerovu Oupa Pitupitu Iava

Oire vii Timoti, vo reoro iava siposipo iraopari oearovu tarai pieoro vara-ia.

^{3d}Ari vosa irai osivu ragavira siposiporeve voea tarai pieoro, ro ira viapau vo reo vigei reraaro Turaro Jisas Krais vaaro viapau oirao piepareve rutu. Ro ira orugoovu raga oureve vao oa-ia uvuipaviei ra Pauto roru piepape, osa viapau oiraopa rugooa, ⁴ira-a eera ira ora rera raga vaisiario kae piepareveira oiso purapaoro, “Riro taraito-a rutu raga.” Ira-ia viapau taraia vai ei eera. Ira oiso ruipa ragaparoveira ra oearovuva kaureoparo vo reoro rutu vituarore taraa ragapaoro. Opitupitua-a eva vuria oa-ia riiripa vovou ora upo purapa vovou oarea karekepapeira. Oupoa-ia oearovu ora tovipaaveira ora vaisi ragapaoro oiso, “Visii vao vuriara purapa irara.”

^z5:20 Ga 2:11-14 ^a5:22 Ap 6:6; 2 Ti 1:6; Ef 5:11 ^b6:1 Ta 2:9; 1 Pi 2:18
^c6:2 Ga 3:28; Fm 16; 1 Ti 4:11 ^d6:3 1 Ko 8:1-3

⁵Uva oisi-a eisi osa iava ora kaureopaoro ora kasipupaaveira voea raga voeao oea vo rugorugooaro vavagisivira toupaveira, uvare oiraopa reo ruture oisoa isivapaave. Oa iava oiso rugoopaaveira, Easi uvuipaviei ra lotupa vovou purapape. Oa iava uvuipaviei ra riroara vai rutu orekeroi veaopara vai oupape ora vigeipa.

⁶^eOiraopavira rutu, vosa irouto ro ira Pauto vo rearo rutu sirova utuparo, ira uvuiparoi ra rorupareve rutu varoia oara oupare Pauto ruvara-ia. Vo rara ora rera iava sopaua-ia tarai rovero oiso, Oaravia ita varao uvuipai Pauto oara ragaipa vatepareveira. ⁷^fVosa kavau-pavioveira, uva orekerovu avu vaiva-a, raa? Viapau. Vosa ita kopiipavioveira, uva orekerovu avu vai kaepaoro avapavioveira, raa? Viapau. ⁸Ari ita, vosa vo rasio-ia toupapeira, uva varavio raga vigeiva uvuipapeira aioara ora varoara. ⁹Ari voeao oea rirovira rutu orekerovu guru ruipapaaveira ora voeapa, oea-a evoea ikauvira rutu kovepaveira kokarapa vovou. Oeare oisoa Seten kuverava tovopareve voea kuverapasa. Ra va iava rera vo vovouaro raga sirova utupaave vao vuria. Uva va-a eva oa oirara iava sopaura vuri piepaiveira. Ra va iava kove ovoipaave opesipasa. ¹⁰^gAa vo vovou-a va eva vuri vovou vituaro? Vao raga ita aia oa oirara vuri piepaiveira, moni ou ruipa. Ari ita, oearovu vorevira oirao pie vovou iava porepaa viroveira moni oupa pitupitu raga sirova utupaoro. Uva va-a eva oa-ia uvuipai ra otavakarovu rutu oupaive ora voea iava sopaura-ia.

Uvui Iraopaei Ra Goruvira Rutu Tootoo Ovoi Rutu-ia Pitu Iraopari

¹¹Uva vii-a Pauto reraaro. Oa iava uvuipaei ra evo pitupituro vatavata iraopari vara pura arapa. Uva uvuipaei ra Pauto vo rugooaro-ia pitupaoro kasi-varivira rutu varao pura iraopari torevoko rugoo rutu iava, ora oirao pie vovou, ora siraopa vovou, ora kave vovou, ora tapo vo osa goruvira rutu torepau Pauto vo vovouaro sirova utupaoro. ¹²^hGoruvira rutu paupaua purari, ra orekerovu-ia vuriara pute iraori. Uvare va-a eva vii vo oirao piearo oa iavirava uvuipaei ra ora vii vo voriaro ouri vao pute pie moni oa oiso rutu toupai, Tootoo Ovoi. Eake iava? Uvare Pauto vii roporevora, oisore ra va vao Tootoo Ovoi ouri. Vao oa iava oiraopavira rutu tavitaviuepa va iava eva vii vaaro raria. Oa-ia oearovu riro irara va-ia taraipaaepa. ¹³ⁱOire uva oiso riro goruvira rutu viire puraparai vaitereo Pauto vaio osireiaro-ia ora ro Jisas Krai, uvare rera raga Pauto orekerovu rutu totooara vituaro. Ora Jisas uvare Pontias Pailat osireiaro-ia aviavi pievira Pautoa iava tavitaviroepa. ¹⁴Uva oiso va iava vao vii tavitavipaavo vaiterei osireoaro-ia oiso, Goruvira rutu Pauto vo vovouaro sirova utupau ora airereipaoro. Teapi vuri vaisi puraive oearovu vii-ia. Ra oisi raga toupai vo vokio-ia rekasi-pasa ovokia-ia vigei reraaro Turaro Jisas Krai voreroverea. ¹⁵^jPautoa raga-ira torevokovira ora rera vo vovouaro sirova vo voki eva karekereverea. Uvare Kataitoa raga Reitoa rutu ira oearovu rutupa reiparoi king irara voeao voraro rutu. Ora oearovu rutupa turaro irara

^e6:6 Fl 4:10-19 ^f6:7 Jop 1:21; Sam 49:16-20 ^g6:10 1 Ti 3:3; Je 5:19

^h6:12 1 Ko 9:25-26 ⁱ6:13 Jo 18:37 ^j6:15 Re 17:14, 19:16

reiparoi voearo voraro rutu. ^{16k}Ira viapau opesia vai, uvare tootoovira toupaveira rera vaaro-ia keraria ovusa roropaive. Oa aviaviaro eva uvuipai ra ro aau pieve ira voavire tutuu piereve. Ari ita, viapau oiso irai rera kekereva. Osa raga ita viapau irai rera kekerevere. Rei vaisitoa rutu. Ira vo goruaro-ia viapau uvuipai oavu avu vai puteve. Osa raga toupaveira. Ovoiei.

Vo Reoa Vao Voeaore Oea Riroara Rutu Orekerovuva Toupaveira

^{17l}Uvuipaei rutu ra voearo oearoa riroaro rutuva orekerovu toupaveira tavitaviri vaopa, teapi ora voea vaisiara raga rei piepaive vara iavirava evara vova rasitua-ia. Osa iava viapau uvuipai ra vara raga-ia raripaave oara opesiperea. Ari uvui iraopaai ra Pautoa-ia rari iraopaoro rera oirao piepaive rutu, ro ira vigeipa riroara rutu vatepareveira. Osa iava uvuipaviei ra vara-ia rorupape. ^{18m}Oiso voea taviri, “Vearo kovo purapata. Opeita iirukopata. Ari uvuipatai ra paaropa vovou rutu vatevatea vereopa vovou purapata.” ¹⁹Osa piepaoro eisi uvuipai ra vearoa voria gurupaive vao ovoria

ouiverea rara voviri utupaua. Vo uva oiso Tootoo Ovoi ouive vao Oiraopa Tootoo rutu.

Uvuipaei Ra Ora Vii Vo Kovoaro-ia Siitue Pievira Rutu Uutupau

²⁰ⁿTimoti, vearovira rutu vo kovoro oriru iraopari Pauto viipa oara vateveva. Vaopa uvare oearovu rirovira rutu reoreo ragapaaveira orekerovu iava, ovusa viapau rugorugopaave Pautoa-re. Ari oearovu oreorovu rutu riroara pura ragapaaveira akukuvira raga varao raga iava vo rasio-ia. Oa iava oisi vo reoreo oiso purapaaveira, “Riroa taraia toupavoi oreoa-ia vao-ia.” Vo osa viapau. Uva oisi-a eisi osa iava viapau oiso uvuipaei ra voea tapo ora tavosipau evoea oea eisi piepaiveira. ²¹Eake iava? Uvare oearovu ora vaisi oave raga oisora rei piepaive oiso purapaoro, “Riro tarai irara igei.” Oa-a eva oa-ia oisora Pauto oirao piepa vovoure ovaupaave.

Ragai-a vao visii rutupa variriparai Pautoa iare ra visii-ia vereopa vovou rutu purareve visii tauvapaoro.

Eisivi raga osa vo pasio puraavoi viipa. Ragai-a vao, Pol.

^k6:16 1 Ti 1:17; Jo 1:18; Ef 3:21 ^l6:17 Ekl 5:18-20; Sam 62:10; Lu 12:20-21
^m6:18 1 Ti 5:10; Ro 12:8, 13 ⁿ6:20 2 Ti 1:14, 2:16

2 TIMOTI

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vorerivira Pol toupaveva tuukepa kepa-ia eisi Rom 66 o 67 yia Krai vo kavauaro isivaaro iava. Uva voa toupaooro vo pasio eraopa pasi rigatoreva taraipaoro oiso, Tutuu pievoi vo vuutao ra kopiira (2 Ti 4:6). Uva Timoti vovouaro goru piesa vo pasio rigatoreva Pol. Rera tavireva oiso ra viapau uririparo vo tavakapa vuutaoro-ia, vosa vuri vovou purapaive oearovu rerare (2 Ti 1:8, 2:3-7). Uva oiso puraroepa Timoti-re, Goruvira Vearo Sipoipo kosi pieri oirara siposipopaoro tuuvu vovouvira rutu toupaooro (2 Ti 4:1-5).

1. Irapa reoro aviavi pie reoroaro Pol varaaro, 1:1-2.
2. Timoti vovovouaro tore piesa goru reo vatereva Pol, oiso ra touvira rutu tuuvu vovouvira toupaveve Timoti kovopaoro lotua-ia, 1:3-2:13.
3. Pol rera tavireva oiso ra airerevira toupaveve, ora vatatopoporo voeaopa kuuvu siposiporo purapa irara oea poua viroverea ovoioipa vokiro-ia, 2:14-4:8.
4. Ovoioipa reoro varao, ora vearo voki purareva Pol oearovuva, 4:9-22.

1¹⁻² Ragai-a vao Pol ragoa vo rigato puraavoi viipa Timoti. Uva vii oiso toupari, Vii-a ragai oviitoaoro. Ragoa roporeva Pauto ora rera raga vo ruipaoro sirova utupaoro, oa iava oiso toupaveira, Ragai-a Krai Jisas reraaro aposelto. Oa iava vo kovo eva purapaaveira va iava vao Tootoo Ovoi tavitavipaoro. Uva va-a eva oa iava Pauto reo ovoi purareva vare vao tootooa, oiso ra va oupape vo rara Krai-va ora tavosipavio rutu. Uva

ragai-a vao Pautoa-pa Aite variriparai ora Krai Jisas vigei reraaro Turaro, ra visii vatesi tauvaa, ora sirao vovou rutu, ora gavaure vovou.

Viapau Uvuipaviei Ra Aripavio Vearo Sipoipo

³ P^aAao irara oaa oisoa Pauto vo rugoorooro sirova rutu utupaave. Osa raga ita oiso osa ragai katai raga ro-roio rugoo sirova utupaveira Pautoa-pa kovopaoro. Oa-a eva oa-ia vearo vaisi rutu purapaaveira rerapa. Ora tapo osa viipa Pautoa-ia vearo vaisi purapaaveira vo osa viipa variripara vo vokiara ora vo avi vokiro-ia. ⁴ Uva gau ovire rugoopaaveira vao oa purariva ragaire rugooro. Osa iava oiso ruipaparai rutu ra vii kekea ita. Oa iava uvuiparai ra rorua rutu vii tapo toupaooro. ⁵ Ari ita, ragai rugoopaaveira vii vaarore oirao pie vovou rutu oa oisoa purapari kasivarivira rutu. Uvare oisi raga ita-a eisi oisoa pie rovopaere taataiara avaorei aue Lois ora aue aakoara Yunis, airea oisoa rovopa visivi Pautoa-ia oirao piepaere rutu. Uva taraiparai osa vii tapo ita oisi rera oirao piepariveira. ⁶ Eva oa iava vii rugoo piepaavoi vo kovo iavirava oa vaterevora Pauto viipa, vo osa vii reesiavora vii-ia vavae tovooro. Ra oiso rutu vo kovo riro pieri osa ro oirato ira eto kasi vuvurepare vao oa rokosa auepai. Ra vorevira vuvuve. ⁷ Ari ita, Pauto viapau oiso vigei piepareveira ra orekerovupa uriripavio. Viapau. Ari eera vigei vatepareveira Tugoropato Uraurato vigei iava sopaura goru piepasa, ora sirao vovou kareke piepasa, ora vigei tauvapasa, oisore ra airerevira rutu toupape varaura vo ruiparoaropa reipaoro rutu.

⁸ Oire uva opeita ariipau oearovu tavitavipaoro Turaro iava. Ora ragai tapopa

oisi viapau uvuipauēi ra ariipau osa tuukepa kepa sovara-ia toupaaivoi rera vo kovoaro iavirava. Uva uvuipauēi ra goruvira rutu tore iraopau vo osa vii-ia poupa piro otavakarovu va iavirava vao Vearo Sipoſipo. Ari ita, Pautoa raga vii tauvaparevere, ra goruvira rutu torepau evo tavakarova. ⁹Rera raga oisoa vegei orirupareve. Oa iava vegei roporeva ora rerapa kovopasa. Uva uvuipaveiēi ra ora airereipave rutu vuri rugoo asavira, ra vao raga vearo kovo purapave. Vegei vao rera vaitereiaro. Uva apeisi-a? E vearo pitupitu vai pura rovoeivoiva? Viapau. Ari vao raga iava-a, Rera vo vovouaro raga, ora rera vaaro vereopa vovou rutu vegei-ia. Vao oa oisoa purapareve vegei sopaaro-ia Kraiſ Jiſas iavirava voari tuariri rutu, vo osa vo rasio pura uviro asavira touva. ¹⁰Ari vo vokio rera vo vovouaro-ia taraipaveiēi vao vereopa vovou oa purapaveira vegei-ia. Eake iava? Uvare viaevira rutu va karekereva vo osa Kraiſ Jiſas siporeva, oisore ra oiso toureve, Eera vegei Kae Pietoaaaro. Ira oiraopavira kopii va varivariaro tokoreva Tootoo Ovoi kareke pieoro. Otootooa eva vituaro oiso toupaiivoi vao-ia Vearo Sipoſipo Kraiſ iavirava va-a.

¹¹Oa-a vao oare Pauto ragai roporeva oearovupa va iava eva Vearo Sipoſipo tavitavi rovopasa. Oare ragai reesireva oiso, Aposelto ora tarai vatepato. ¹²Eiſi osa iava vo tavakao oupaaveira. Uva viapau oiso ariiparaveira vo osa oisi toupaa eiſi. Eake iava? Uvare tarai ovoiraera ro-ia ira oirao piepaaveira oiso, Oiraopavira rutu ira uvuiparoi ra ragai virivaripareve vao-ia ragai vo kovoaro. Oa vatereva ragaipa vaore, oiso ra va purapaa rerapa voari rera vo Vokiario-ia rekasiſa utupaua.

¹³Oreoa vao tarai reo uvuriva ragai giſipoaro-ia. Oreoa-ia eiſi ovoovovira vii taviava, oiso ra oisi va sirova utupau goruvira rutu vo reoro-ia pitupaoro vara purapari. Ra viapau evo oirao pie vovou kavupari, ora eva siraopa vovou oa oiso toupaveira vegei-ia osa Kraiſ-va tavosivira toupaveira. ¹⁴Vearovira vo kovo tokipari vao oa vatereva viipa Pauto. Oa iava uvuipau ra oiraopavira Vearo Sipoſipo iava tavitavipau ro vo goruaro iavirava Tugoropato Uraurato, ira vegei sopaaro tootoo piepaoro vegei-ia toupaveira.

¹⁵Voēao-ia taraipaveira oea Eſia Proviſ-ia toupaveira oea rutu ragaire iſivaoro porea viropa vaiterevo tapo Fiſelaſ ora Hemoseniſ. ¹⁶Uva Turaro arepaivoi oiso ra vereopa vovou purareve Onesiſoraſ aaopa, uvare ovokirovu rutu-ia ragai iava sopaua oisoa varaata piepareve ragai roru piepaoro. Vo uvare viapau oisoa ragaipa ariiparo vo osa oisoa tuukepa kepa-ia toupaa. ¹⁷Viapau. Ari voſa Rom urui-ia pouro viroiva, rovoroepe voava ragaire taraapaoro. Oa iava ragai ruvara-ia pouro viropa. ¹⁸Ira ita taraipaveira eera Onesiſoraſ, ira ragai oisoa tauvapareve vearovira rutu Efeſaſ-ia ragai tapo tupaoro. Oa-a eva oa iava Turaro arepaivoi ra oisi iava rerapa sirao vovou rutu purarevere vo vokiri-ia utupaua Turaro vo vokiaro.

Uvuipauēi Oiso Toupari, Vearoto Viurupato Kraiſ Jiſas Reraaro

2 Timoti, ragai oviitoaaaro rutu-a vii. Vigoa goru vovou rutu pura iraori rara vereopa vovou ouri Kraiſ Jiſas ruvara iava. Ovovoua eva oa-ia tauvaa oupaveira vo rara rerava ora tavosipave rutu. ²Vo reo oa uvuriva ragai ruvara-ia vo osa va iava riro irara rutu

oisoa siposipopaa, uva vii ita uvuipauei ra oearovupa ita topa pievira vo reo vateri voearopa oearoa vo kovoroaro-ia vearovira taraipauveira. Oa iava voea ita uvuipaai ra oisi raga ita vearovira oearovu ita siposipopave vo reoro-ia.

³Ora vatatopo iraopau, uvare oearovu tapo otavakarovu ouparivere, uvare oisi eisi toupari oiso, Krai Jisas reraaro viurupato ro ira goruvira rutu torepaveira. ⁴Uvare viurupato oiso vovouparaveira ra rera reraaro reito roru piepareve ora rera-ia. Osa ragavira iava eisi viapau oiso voearova ora tavosiparovere oearoa ora voea ragapa moni oupa kovoro purapaveira. Viapau. Uvare rera-ia ira viuru kovo raga purapaveira.

⁵Oiso osa ro ira ikaupareve paupaua purapaoro. Ira viapau uvuiparoi ra oearovu-ia putepareve rutu, vo rara viapau torevokovira reoreoa sirova uturo vao paupaua vaaro. Oa iava oiso oisoa rera piepaive, Ovoikuto. ⁶Ora ro ira kasivarivira rutu aio kovo tokipareve, uva uvuiparoi ra vo kovo iava avaio kuero ou rovoreve ora rerapa torevokovira. ⁷Vo ovoovorore rugoopauei oara purapaavoi viipa, oiso ra katai rugoo raga rutu sirova utupau. Oara viipa Turaro roroio pieparevere vo rugorugoorore vii soporepaoro, ra oisi iava vara vituaro-ia vearovira rutu taraipau.

⁸Rugoo Jisas Krai-re Devit aao-toaaro, ro ira Pauto voveira tore piereva kopii tapi iava. Ira iava oisoa siposipopaa Vearo Siposipo rutu purapaoro eisi. ⁹Vo osa oisoa Vearo Siposipo iava siposipopaa, uva va-a eva oapa oearovu oisoa ragai tuukepaive sen iroro-ia, oiso rorovira rutu osa voearo vuri irara oearoa reo goruro

gasipaiveira. Uva viapau rutu oisoa uvuipaave oiso ra Pauto vo rearore korupaave va tuukepaoro sen iroro-ia. ¹⁰Eva vituaro iava viapau raveraveparaveira vo osa otavakarovu rutu ragai-ia poupa piroveira. Ari oisi eisi piepaoro voeaore rugoopaaveira Pauto oea ropopareveira ora rerapa. Uvare oiso ruipaparaveira ra voea tauvapaa. Oa iava Pauto voea virivaripareve, vo rara Jisas Krai oirao piepaive. Ra va iava vao rera vaaro keraria tapo oupaive oa viapau opesia vai.

¹¹Vo reo-a voa-ia oiraopa rutu, “Vosa oiraopavira rutu kopiiviepa rera tapo, oa iava rera tapo toupapeira tootoopaoro.

¹²WVosa goru vovou rutu-ia siraoa vo tavakaaro kaepape, oa iava uvuipavie ra rera tapo reipavio.

Vosa rerare isivavio, osa ita uvuiroverea rera vigeire isivaoro.

¹³XVosa viapau oiraopavira rutu rera vo vovouaro purapape, uva rera raga ora rera vo vovouaro purareve. Eake iava? Uvare viapau oiso uvuiparoi ra ora rera vo vovouaro tavarioreve vao vokiara rutu-ia ovovoua oirao piepareveira vigeipa.”

Oiraopatoa Rutu Iava Kovopato Ro Ira-ia Pauto Vo Reesiaro Toupaveira

¹⁴YVoea rugoo pieri voea vatatopo pieoro evoea oea tokipariveira Pauto osireiaro-ia. Ra oiso purau voeare, Opeita ora kaureo ragapata oreorovu rovirieipaoro vara-ia ora reo ragapaoro. Viapau rutu vearoa vai uvuipai ra eisi oreoi iava karekepape. Viapau. Ari vao raga-ia uvare voearo vo rugorugooroaro vuri piepaiveira oearoa voea vo reoroaro uru piepaiveira.

^t2:4 2 Pi 2:20 ^u2:5 1 Ko 9:25 ^v2:7 Pro 3:5-10

^w2:12 1 Pi 4:13; Mt 10:33 ^x2:13 Ro 3:3; Nam 23:19 ^y2:14 1 Ti 5:21, 6:4

^{15z}Ora vii iava vovouisi rutu toveri ora vii vo kovoaro-ia. Oa-ia uvuipauei ra Pauto roru piepari va-ia. Osa iava viapau uvuipauei ra ariia vai oupari vii vo kovoaro-ia, vo rara torevokovira rutu Pauto vaaro-ia oiraopa reo oearovu tarai piepari. ¹⁶Viapau rutu uvuipauei ra voearo tapo ora tavosipau oearoa riroara rutu akuku reoro raga pura ragapaiveira, vo osa viapau Pautoa-re rugoopaave. Vo reoro oreoro-ia oirara rutu kove piepaiveira, oa iava Pauto vo reoaro isivapaaveira vare ovaupaoro. ¹⁷Oreoroa varao akuku reoro oara iava siposipopaiveira oara oiso rutu toupaveira, Riroa kapua oa sopearia aiopaiveira. Oea iava vaitereo-ia tisatoarei aiterea oiso vaisipaiveira, Haimenias vaio ora Failitas. ^{18a}Aiterea evaiterei oiraopa reo rutu arova piosiera. Uva va-a vao oa-ia oearovu vo vovouroaro piro piepasiveira oisi siposipopaoro oiso, Vigei tore ovoiviepa kopii tapi iava.

^{19b}Vo osa vo reoa vao oiraopa reo rutu Pauto oa purareva oa oiso rutu toupaveira kukuuvu tuuta. Oa viapau uvuipai ra irai va gugiugireve va verapasa, vao oa iava evo reo oiso purapapeira, “Oea-ia Turaro taraiparoveira voeao rera voeao.” Ora oreovu vao oa oiso purapapeira, “Ro ira oiso puraparo, Turaro-a ragai reraaro, ira uvui iraoparoi ra ora rera iava vovouisiaro porereve vuri vovou rera vaaro kavuroo.”

²⁰Okepavu-ia riroa oisoa osasararovu rutu dis toupave oiso-ia, oaravu aue iava gol, ari oaravu aue iava silva, ari oaravu aue iava evaoara, ari oaravu aue iava verako rasi. Evara rutu oara iava oaravu rutu pisa visivi toupaveira oara-ia ovureirovu aiopaiveira. Ovusa oar-

avu raga toupave varao akukupapara oara-ia vokiara rutu-ia aio ragapaiveira. ²¹Osa ragavira ita oirato tapo uvuipa ra pisa visivi toureve oiso osa kovopa Pauto vaaro, vo rara vuri pitupitu rera vaaro kavu rovoreve, vo pitupituo oa oiso rutu toupaveira osa akukupapava raga. Oa iava uvuiparoi ra Pauto rera roporeve rera reesioro oiso rutu, Rerapa kovopato. Osa iava Pauto uvuiparoi ra veoro kovo rutu purareve rera iavirava vo osa oiso toupaveira, Ira-a eera vo kovo purasa vatatopovira toupaveira.

²²Vii vovouaro airereiro rutu va tokipari vaopa, teapi va vao vuri vovou purari vo vovouroapa ruipapaaveira voeao viovoko irara. Ovovouroa asavira uvuipauei ra vatavatapau. Goruvira rutu kovopari torevoko vovou rutu pura-paoro oirao pie vovou tapo, ora sir-aoa, ora gavaure vovou. Vo osa oisi eisi piepaoro uvuipauei ra voearo tapo ora tavosipau oea sisigarue sopavira rutu toupaveira. Oire ra oisi va iava Turaro arepaive voea tauvapasa. ²³Uva viapau oiso uvuipauei ra voea tapo ora tavosipau oea akuku reoro raga purapaiveira ora kaureo ragapaoro, vo osa viapau taraipaave rutu. Oea-ia taraipaveira evoea oea oisi eisi piepaoro ora kaureoara kareke piepaiveira vokiara rutu-ia. ^{24c}Ari ita, Turaropa kovopato viapau uvui iraoparoi ra kaureoparo. Ira uvuiparoi ra vearopa rugooro rutu purapaveira oirara rutupa. Vosa vearovira rutu voea tarai piepareve, ra viapau voeao vagevagepavira aveaveparo oea viapau vagevagepavira rera vo reoro oupaoro va-ia viapau roroioapaave. ²⁵Ira uvuiparoi rutu ra kave vovou rutuva voea torevokopareve voeao oea rera vo gisipoarova kaureopaave. Oa vai iava uvuipaai ra ora voea iava sopaura oaive

^a2:15 Je 1:12 ^a2:18 1 Ko 15:12-18 ^b2:19 Ais 28:16-17; Jo 10:14

^c2:24 1 Ti 3:3; Ta 1:7

porepaive, vo osa Pauto voea tauvaporeve vo osa oisi vai eisi piepaive. Osa iava voea evoea uvuipaai ra oiraopa reo rutu oirao pieve. ²⁶Eisi osa uvuipaai ra vorevira vearo rugorugooro ouive o iava kuverava torioro Seten iria tovo-pareveira voea oupasa. Ro vurito ira rovvira voea ou rovporeveira, oisore ra rera vo vovouaro sirova utupaave.

**Ovoioa Vuuta Iava Oa-ia
Taru Ovovourovu Rutu
Vuriara Karekeperea**

3^dVearovira rutu vao-ia taraiu vo osa ovoioa vuutaro iava vo vokiro-ia karekepaperea tavaka vo siraoaro. ²^eOirara riroara rutu vuri pitupituro purapaiverea oiso vara, iirukopa vovou-a vao-ia, ari orekerovu rutu gurupa vovou-a vao-ia, ari vagu vovou-a vao-ia, ari ora vaisi oaive raga kae piepa vovou-a vao-ia, ari oearovivu tovipaiverea. Ora vo osa aite irara oaiveva kaureopaave, vo osa viapau voea vo vovouaro sirova utupaave. Vo rara viapau oiso rugoopave ra vearo vaisi purapaive voea-ia orekerovu oupaoro voea ruvara-ia. Vo osa Pauto vo vovouoarore isivapaave. ³Vo osa viapau vereopa vovou purapaive. Oa-a eva oa iava viapau oiso oearovivupa siraoapa vovouo viapau purapaiverea. Osa-a eisi osa iava vuri takauro rutu purapaiverea oearovu reopaoro. Ora rirovira rutu ora upo ruipa iraopaave kasipu iraopaoro reasi iraopaoro vereopa vovou vo pitupituro purapa arapa. ⁴Ora oiso osa ora voea vate iraraaro taeapaiverea voeare isivapaoro vorevira, vo rara vagevagepavira vuri rugorugooro raga sirova utupaave. Ora oiso osa ora voea raga vaisiara kae piepaiverea oearovivu vaisiara akaipa piepaoro. Ora oiso osa ora

voea raga vo vovouaro sirova utupaaverea Pautoa-re isivapaoro. ⁵Ora oiso osa lotu purapaaverea varaatavira raga oiso osa orekerovu rogetara gaegaerepapeira uuko rovuro ivara-ia. Vo rara vao oiraopa goru rutu taeapaive oa oiraopavira rutu vavatapaoro rokopaivira sovara-ia ruture. Uva viapau uvuipauei oiso ra voea iare tutuu piepári.

⁶Ari oearovu voea iava vatauvira okeparovu-ia koatapaaveira airorovu oupasa riakora, oiso ra vairoro vo rugorugooroaro piro piepaive vairoro airoa viapau goruvira rutu rugorugooapaave. Airoa riro vavata rutu kaepaiveira vairo varaaro vo vavataaro vuriara. Uvare vairo vo rugorugooroaro viripaiveira orekerovure vuriara rugooapaoro, oiso ra vara purapaive. ⁷Evairo riakora airoa taraa ragapaiveira vaore, oiso ra oiraopa vovou rutu vo pitupituroaro-ia taraiave, osa viapau. ⁸^fAri voeao-ia oirara oea vuri rugooro purapaiveira oiraopa pitupitu ruture isivapaoro. Oea ita evoea oea kove ovoiaepa lotupa pitupituroo pura arapa. Oiso rutu osa vaitereo-ia Janis vaio ora Jambris aiterea vaitereo-ia oisi Moses-re isivasiepa rera vo reoaro sirova utu arapa. ⁹Osa iava viapau uvuipaai ra riro kovo vai puraive. Eake iava? Uvare oearovu oirara voea vo vovouaro kekepaoro oiso purapaaveira, “O ari keakea kovoro varao voea varaaro oara purapaiveira kokoropavira raga.” Oiso rutu osa vaitereo voari tuariri Janis vaio ora Jambris oisoa eveipaive.

**Uvui Iraopauei Rutu Ra Pauto Vo
Rearo-ia Goruvira Rutu Pitupari**

¹⁰Ari ita, oisoa ragai vo vovouaro sirova vearovira rutu utupau varao iava oara oisoa purapaa tarai reoro

^d3:1 1 Jo 4:1-3; Ju 17-18 ^e3:2 Ro 1:24-32 ^f3:8 Eks 7:11-12

vatepaoro, ora vo pitupituro oara oisoa purapaa, ora ragai vo touaro vituaro iava tapo. Oara rutu-ia oisoa evara vearovira rutu ragai siituepari, vo osa vara purapaa oirao pie vovou rutuva. Ora vo osa oisoa orekerovu ruture ora tuvu piepara siraoa vo vavataaro kaepaoro. Ari ita, ragai vo siraoaro-ia oisoa taraipau vao oa oisoa purapaa oearovupa. Ora oisoa viapau oisoa raveravevira kovopaa. ¹¹gAri ita, ragai vo tavakaroaro-ia oisoa taraipau varao oara oisoa ragai-ia poupa piro. Oara oisoa ragaipa vokiara rutu-ia upiara vatepaive. Ora varao rutu-ia taraipauveira oara oisoa ragai-ia karekepape vo osa Antiok-ia toupaa, ora Aikoniam-ia, ora Listra-ia. Oara rutu evara oisoa ragaipa rirovira rutu tavaka vovou vatepaive. Ari ita, uva Turaro raga oisoa ragai virivaripareve vara rutupa evara. ¹²hOiraopavira rutu oisoa irou irara avu voeao oea Pauto vo vovouaro sirova utu ruipapaave Krai Jisas tapo ora tavosipaoro rutu, oea ita-a oea oisi vo tavakaro vo siraoaro oupaivere taru. ¹³Ari vuri irara voeao riro kuvu irara oea oirara vo rugorugooroaro piro piepaiveira vuri vovou vo pitupituro voeapa topatopa piepaoro rutu. Osa iava vorevoreripavira oearovu keakeapaiveira. Osa piepaoro eisi ora voea raga ora piro piepaaveira rutu.

¹⁴Ari ita, uva vii Timoti uvui iraopaei ra goruvira rutu torepaoro oiraopa reo rutu sirova utupau. Vao oa-ia oearovu vii tarai pieivoiva, va oirao piepariveira goruvira rutu. Uva voea-ia taraipauveira voeao oea oisoa vii tarai piepaive. ¹⁵iVo osa kakae visivi touriva uva oisoa evoa vii tarai piepaive. Ovuuta-a eva oa-ia taraiuepa Tugoropa Vuku iava vo siposipo-ia

vao oreoa vaaro iava taraia ouriva. Vo taraio oa vituaro-a vao-ia vo raivao oraiva-ia Pauto uvuiparoi ra oirara rutu vorevira oupareve ora rera iare, vo rara Krai Jisas oirao piepaive rutu. ¹⁶jOiraopavira Pauto reraaro-a Tugoropato Uraurato ira reoara kareke rovoreva varao oara Tugoropa Vuku-ia toupaveira. Vo reo oa-ia uvuipaviei ra oiraopa vovou rutu iava siposipope. Ora oisoa vo reo iavirava uvuipaviei ra ora vigei iava sopaura-ia vuri vovouro eveipape. Ora oisoa vo reo iavirava uvuipaviei ra torevoko pitupituro-ia taraipavio ora vigei raga oiso rutu osa vigei tavipaiveira. ¹⁷Eisi osa vo reo vao Tugoropa toupaveira oiso osa kovo purapa, ro vaaro ira Pautoa-pa kovopareve. Osa iava uvuiparoi ra uvuivira rutu okovorovu rutu purapareve varao vearopa kovoro rutu.

Uvui Iraopau Ra Oiraopavira Rutu Pauto Vo Reoaro Kosi Piepari

4^kKrai Jisas oirara vo vovouroaro rovirieireverea rara, voeao oea oiso tootoovira toupaveira ora voeao oea kopiipaaveira. Oire uva vii tavipaavoi Pauto osireiario-ia vaiterei ora Krai Jisas oiso, Krai taru oirara rutu osireiario-ia ora karekeroverea turarovira oirara rutupa reipaoro. ²Uva oisi-a oiso osa goruvira rutu vii tavipaavoi oiso ra goruvira rutu evo reoro iava tavitaviu, vo osa oearoi vii uvu ruipapaave va-ia. Oire vosa vava reasipaave, oire eagara. Oisi raga uvuipauei ra va iava voea tavitavi ragari. Osa iava uvuipauei ra va-ia voea vo vovouroaro vurira poteravira karekeri, vo osa oearovu voea iava torevokori, ora vo osa oearovu varaaro oirao pie vovouro voea iava

⁸3:11 Ap 13:44-52, 14:19-20 ^h3:12 Sam 34:19; Mt 16:24; 1 Te 3:3

ⁱ3:15 Sam 119:97-104 ^j3:16 2 Pi 1:19-21 ^k4:1 Re 20:11-15

goru pieri voea rutupa siposipooro kave vovou rutuva. ^{3l}Vo vuutari utupa oa pou piroverea ovuuta-a eva oa-ia viapau oiraopa reo rutu uvuiverea oirara, uvare ora voea raga vo vovouaro sirova utupaaverea. Vo uvare riro irara rutu voea tuvetuvepa irara guruguruiverea voea aivaro pieoro ora voea iare oea kokiara kokosipaveira rutu vo reoro uvu iraopasa oreoropa ruipapaaveira. ⁴Osa eisi piepaoro oiraopa reo ruture isivapaaveira, oiso vovoupaoro ra vao raga tuariripa reo vo siposipooro sirova utupaave rasito vaoro. ^{5m}Uva uvuipauei ra roroiiovira rutu rugorugooapaoro ora airereipau rutu. Teapi raveravepauera, tavaka vovou vo siraoaro kaeri. Uva vo kovo-ia uvuipauei ra va purapari oearovivu siposipopaoro Vearo Siposipo iava. Osa tapo uvuipauei ra okovorovu rutu tapo purapari varao oara vaterevora viipa Pauto. Oa iava uvuipauei ra oiso toupari, Rera kovopatoaaro vii.

Ragai Vo Kovoaro Opesisa Tutuuvo

⁶ⁿAri ita, taraipaveira voeari-ia rovopa irara oea oisoa tauopaave Pautoa-pa. Osa ita eisi ragai-a vao oisi tauovira toupavoi. Aue iava uvare ragai vo vuutaaro tutuu pievoi oiso ra vo rasio kavua Pautoa iare avaooro, oiso rutu vo tuukeo karuoro vo rasio-ia osa pisikui o iria vagoovi. ^{7o}Ragai vao-ia paupaua ikauava, oa iava reesia-ia pouira virora. Uvare ragai vo kovoaro viapau oisoa oavu avu vaipa apotapape vao iava rara oiraopa vovou rutu purapaa. ^{8p}Osa pieava eisi oa iava ragai vaoro peira pute piea voria. Ovorira eva ouaverea vo rara oiso ragai vaisireve, Torevokotoa rutu vii, voari Ovoiopa Voki-ia. Uva Turaro vo reesiaro-a ro

ira ora rera raga torevokovira oirara vo vovouaro rovirieipareverea. Uva viapau oiso ragai raga vo reesiaro-a. Ari oearovu rutu tapo vaoro-a voeao oea rerare tuevira toupaveira rerapa kaviko vovou rutu purapaoro.

Ovoiopa Reoro Vatereva Pol

⁹Akeake iraopari ragai iare ikauvira uriosa. ¹⁰Ari ita, Dimas ragai kavureva vo rasio raga vo pitupituaroo sirova utupasa. Oa vituaroo-a vao oa iava Tesalonika iare avaroera, vo osa Kresens Galeisia iare avaroera. Ari Taitas Dalmesia iare avaroera. ¹¹Uva Luk raga-a ro ira tovira ragai tapo touparevoi. Uva Mak tapo uriopauei, ra vei rutu ragai iare uriosi. Eake iava? Uvare uvuiparoi ra ragai tavareve vo kovo puraoro. ¹²Ari aue Tikikas aruavora Efesas iare.

¹³Vosa uriopavere, ra ragai reraarova kuvupato uriou ira kavuava Traos-ia aue ruvara-ia Kapas, ora vukuara tapo. Viapau oiso uvuipauei ra vo vukuro evara kavuri oara oisoa purapave aue iava bulmakau rakariro.

^{14q}Ari ropa ora vatatopopavere Aleksanda ira orekerovu rutu purapaveira aue-ia bras. Ira oisoa ragai vuri piepareve rutu. Ovuria eva voriaro Turaro rerapa vatereverea voari utupaua. ¹⁵Irapa ora vatatopo iraopauei. Eake iava? Uvare rirovira rutu kasipupaoro oiso ruipaparoveira ra vigei vo siposipooro tekipeve va opesi ovoipasa.

^{16r}Ari ita, rovo vuuta rutu-a vao-ia oa-ia rovoa rutu-ia kortua-ia toreraepa. Uva viapau oiso irai vao ragai tapo toureva voea vo reoroaro reo rovirieipa irara pukopasa ragai tavapaoro. Uva Pautoa iare variriparai ra viapau oiso voeare

^l4:3 Ais 30:9-12; Jer 5:30-31 ^m4:5 Ap 21:8 ⁿ4:6 1 Ti 6:12

^o4:7 Fl 3:10-14 ^p4:8 1 Te 4:13-18

^q4:14 Ap 19:33; Ro 12:19; Sam 119:98-99 ^r4:16 Ap 7:60

kasipupaoro voeapa reesia vai purareve, vao-ia vuria oa puraiva ragai eakaoro. ¹⁷Ari ita, Turaro viapau oisoa ragai eakapareve. Viapau. Uvare rera raga ira oisoa ragaipa gorua vatepareve. Oa iava oisoa vo reoro rutu iava siposipopaa Pautoa iava. Eisi osa iava voea rutu voearo ratau tou irara oisoa ragai vo reoroaro uvupaive. Uva oisi-a eisi osa piepaavoiva, Turaro oisoa ragai virivaripareve voea asavira keripa irara, oea oisoa oiso vovou ragapaave ra ragai opesi pieive. Evoea oea oiso rutu toupaveira osa aakau kare voea ro riro kasipu vovou irara. ¹⁸Ari ita, Turaro utupaua ragai virivariparevere evoea ruvara iava oearoa oisoa oiso vovou ragapaave ra ragai vuri pieive. Oa vituaro iava ragai orirureverea ora rera vo Saraaro-ia eisi vuvuiua-ia. Oa-a eva oa iava vokiara rutu-ia rera vaisiaro kae

piepaaveira rera vaaro keraria eveipaoro oa-ia viapau opesia vai. Ovoiei.

¹⁹Uva ragai-a vao vearo voki rutu purapaavoi Prisila vaiopa, ora Akwila, ora Onesiforas aao rutu. ²⁰Oire uva Erastas ira epao touvira Korin-ia. Ora Trofimas ira kavuava Mailitas-ia, uvare upi-aparoepa voa. ²¹Akeakeri rutu ra ikauvira uriou. Teapi kokepa vuuta vao vuria pou piro. Yubyulas vase vearo voki purapaivoi ora ro Pyudens, ora ro Lainas, ora ro Klodia ora voea rutu araoko irara oaive voea vo.

²²Turaro iare variripaveira oiso ra rera tapo vii reraaro tapo uraurato tavosivira toureva. Ra oisi iava Pauto tauva visii rutupa vaterere evoa.

Evavi raga osa viipa vo pasio purapaavoi.

Ragai-a vao, Pol.

TAITAS

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol toupaveva Masedonia Provinsia uva voa tupaoro vo pasio rigatoreva Taitas-pa. Oiso ra Krit Toko iare Taitas arureve Pol oiso ra voeao lotupa irara tokipasa avaro. Vo pasio oa oiso toupaveira osa vao rovopa pasi oa rigatoreva Pol rera vatetoaaro iare Timoti. Aue iava uvare Taitas tavireva oisore ra lotupa irarapa iraparo (Ta 1:5), torevokovira siposipopaoro vao iava Vearo Siposipo (Ta 2:1), ora voea vo rugurugooaro soporepasa voeao oea viapau vearovira Pauto vo reoro sirova utupaave (Ta 2:15, 3:8).

1. Aviavi pie reoro Pol varaaro, 1:1-4.
2. Voeao iava lotupa kovo-ia irapa irara, 1:5-16.
3. Lotupa irara tavireva Pol varao iava oara-ia uvuipaai ra Pauto roru piepaive rera vo ruipaaro sirova utupaoro, 2:1-3:11.
4. Ovoioapa reoro Pol vo reoroaro, 3:12-15.

1¹⁻⁴ Ragai-a vao Pol ragoa vo rigato puraavoi viipa Taitas, uvare oiso rutu toupaveira, Ragai oviitoaaro rutu vii, vo rara vegei rutu Turaro oirao piepave rutu. Ari ita, variripaveira Pautoa iare Aite ora Jisas Krai vegei Kae Piepatoaaro, auere ra vii tauvapai aue-ia gavaure vovou ora vereopa vovou rutu. Ragai-a vao-ia Pautoa kovopato, uvare Jisas Krai oiso puraroepa ragai aruoro, “Avau oearovu rutupa siposiposa.” Iu, uvare Pauto ragai roporeva, oiso ra voeao tauvaa oea roporeva Pauto vaore, oiso ra voea vo vovouroaro oirao pie vovouro goruvira rutu voea iava torepe. Oa iava uvuipaai ra vao-ia Pauto vo pitupituaro oiraopa

rutu taraiave, vo rara va iava voea siposipoa. Oire ra oisi iava va-ia taraioro vearovira rutu tuevira raga toupave auere Tootoo Ovoio, uvare voeapa vo tootoo vaterevea Pauto voeao rera voeaaro. Tuariri rutu vo uva vo rasio pura viro asavira touva uva Reo Ovoio puraveva va iavirava, oiso ra vo tootoo vatereve. Oiraopavira, uvare viapau oiso kuuvupato-a Pauto. Ira vo vuutao-ia oearovu arurevora va iava vao Vearo Siposipo kosi pievira siposipopasa. Eera Pauto vegei Kae Pietoaro ira ragai tapo ita roporeva oisi ita osiposipo iava siposipopasa.

Taitas Vo Kovoaro Iava Vo Osa Krit Toko-ia Toureva

⁵ Vii Taitas tavipaavoi oiso-ia, Vii kavuavora evoa Krit Toko-ia, oiso ra vao vo kovoro torevokori okovoroa pura uviro asavira toupavira evoa Krit-pa irara sovora-ia. Oire ra vao oearoi tapo reeresiri voeao oearoa uvuipaai ra lotupa irara tokipave voraro uruiaria-ia voeapa irapaoro. ⁶ Eisi osa iava uvuipauei ra vaore rugooa osa vii tavi rovoavoi rorovira oiso, Voeao lotupa irarapa oea irapaaveira viapau oiso uvuipaai ra vuriara vai purapaive. Ora oiso-ia viapau irai uvuiparoi ra aireiva vatuarirei vai toupaveve. Viapau. Ari kataiva raga. Ora vo osa rera ovii iraraaro, oire ra oirao piepa vovouvira rutu torevokovira toupave. Viapau rutu oiso uvuipaai ra ora voea vo ruiparoaro sirova utupaoro vuri vovouro purapaive. Ra oisi iava voea iava siposipoara uvarovu rutu vuriara avapape. ⁷ Aue vituaro iava uvare rera-a eera oirarapa irapato ira Pauto vo kovoaro tokipaveira. Eisi osa iava uvuiparoi ra torevokovira raga toupaveve. Opeita ro ropori ira oearovu tapo rirovira ora kaureop-

¹1:1-4 Nam 23:19; Ro 16:25; 2 Ti 1:10

⁵1:5 Ap 20:28-30; 1 Ti 3:1-7

aro. Ora opeita ro tapo ropori ikaupa kasiputo, ora ro ira spakpaoro kokoparo, ora ro ira oearovu upopaoro voea upia piepareve, ora ro ira ora rera raga-ia vovouparo vo orekerovu rutu ou ragapaoro. ⁸Ari uvuipauei ra rera ropori ira oearovure sopaipa irara oiso puraro, “Uriota vore ragai vo kepaaro-ia vearovira pausa touoro.” Ora ro tapo ira vearo rugooro raga sirova rutu toupaveve. Eera ira uvuiparoi ra ora rera vo vovouaro raga rovirieipareve, ra va iava torevoko vovouro raga purapareve ora airereipaoro rutu. Iu, eera torevoko vovouto rutu. ⁹Ari ita, vosa oiraopa reoro rutu-ia pitupareve varao oara oupareveira vo Vearo Siposipo iava, uva va-a eva oa iava ita rera uvuiparoi ra oearovivupa topa pievira siposipopareve kosi pievira va iava vao oiraopa reo rutu. Ora ira uvuiparoi ra viaevira vo reoro karekereve vuriara oreoroa vatepaiveira oearovu oirara piro piepasa.

¹⁰Aue iava uvare riro irara rutu epao oea ora upopaaveira vaova Vearo Siposipo, vo osa oearovu keakea ragapaive kokoropa reoro raga-ia. Ari ita, voea tapo Jiu oea vao iava ora voea iava rakari verapa pitupitu siposipopaveira. ¹¹Uva voea tavi iraori ra ora eakaave uvupavira, uvare oira aoro rutu piro piepaiveira rutu vuri reoreoro raga-ia. Uvare oiso piepaiveira ra vo aoro ruvara-ia moni oupaave vo aoro siposipopaoro. ¹²Oiraopavira rutu osa vii tavipaavoi iravu iava Krit-pa irara iava rera. Ira oiso puraroepa voeaore oea oisoa vo Toko-ia vao Krit toupave, “Voeao-ia Krit-pa irara oea kuuvu reoro raga purapaaveira. Oea oiso rutu toupaveira osa kaakau kare. Oea kovo arapa reasipaoro ora voea raga-ia rugoopaaveira riroara rutu aio ragapaoro.” ¹³Ari ita, uva oiraopa reo

rutu-a vao-ia. Eisi osa vituaro iava uvuipauei ra goruvira rutu voeare korupau vo voea torevoko piepaoro. Oa iava voea vo vovouaro oirao pie vovouro uvuipai ra goruvira voea iava torepape. ¹⁴Uva oisi-a eisi osa toupao uvuipaai ra vo reoropa reasipaave tuariripa siposiporo iava varao akukuara, oara vo ragava uriopapeira Jiu, ora voea oearoa reo goruro pura ragapaiveira oara-ia oiraopa reore isiva ragapaaveira.

¹⁵Oire vosa viapau irai vo rugorugooro-ia vuria vai toupave, uva va eva vituaro iava oiso toupai, Vosa apeisi eake uvureve, ora apeisi eake kekereve oara-a evara oara-ia viapau oiso vuria vai toupavoi. Ari ita, vosa vuria vai toupave vo rera varaaro-ia rugorugooara, oire uva vara-a evara oara vituaro-ia oaravu rutu vuriara toupaveira varao oara uvupareve ora vara kekepareve. Aue iava uvare rera vo rugorugooro piroepa rutu. Oa iava oisi iava orekerovu rutu rera iava vuivuipea ro ira Jisas Krai viapau oirao piepareve. ¹⁶Ari ita, oiso purapaaveira, “Igei Pautoa-ia taraiopaveira.” Uva vigei uvuipavie oiso ra voea vo pitupituroaro eveipaoro vearovira rutu voea-ia taraipavio oiso, Asi vuri rugorugoo irara rutu-a voea oea kuuvu reoro raga rutu purapaiveira. Eake iava? Uvare kasipu vovouro raga-a oara purapaiveira vo oearovuva ora aveavepaoro. Oa-ia Pauto vo reoro gasipaiveira. Oa iava viapau oiso uvuipaai ra veoropara vai purapaive.

Vo Toupai Avuka Irara Iava Vo Reo

2^xOire uva uvuipauei ra torevokovira rutu voea tarai piepari aue-ia oiraopa reo rutu vao oa-a vigei vaoro

oirao piea rutu vituaro. ^{2y}Avuka irara tavipari oiso, Opeita spakpata ukaiopaoro, ora opeita varao purapata osa kokoropa irara vara purapaiveira. Viapau. Ari uvuipaai ra vearovira rutu taraipaoro ora voea vo pitupituroaro sirova utupaave vara purapaoro. Oa iava viapau uvuipaai ra raveravevira Kraiss oirao piepaive ora oearovupa siraopaave vo vokiara rutu-ia.

³Oisi raga ita eisi osa uvuipauei ra vairoro avuka riako tavipari, ra oisi raga vo vovouro purapaive evara. Auepa teapi kiuvu reoro raga pura ragapaive oearovivu toga ragapaoro vo reo-ia. Ra opeita tapo goru oviro vai-ia ukaiopaave spakpaoro. Uva evairo airoa uvuipaai ra vatuapa riako vearovira rutu tarai piepaive vearo pitupituro-ia. ^{4-5z}Ra va iava vo aoro vearovira ora tokipaave ora vo aaropa siraopaoro. Ra viapau vuri rugorugooro karekepape vo riako-ia. Uva uvuipaai vatuapa riako ra vearovira rutu vatua irara oaive vo reoroaro uvupaive reasi asavira. Evairo airoa uvuipaai ra ora vairo vo vovouaro raga rovirieipaive, ra va iava torevoko vovouro raga purapaive ora airereipaoro rutu. Uva oisi-a eisi osa vearopai vo osa eisi ragavira vo pitupituro evara purapaive. Oa iava viapau oiso irai uvuiparoi ra vuri reo vai purapareve vao-ia Pauto vaaro tarai reo.

Vo Toupai Viovoko Irara Iava Vo Reo

⁶Oire uva oisi ragavira ita uvuipauei ra voeao viovokoa tarai piepari. Ra va iava ora voea vo rugooroaro rite pie rovopaive auepa, teapi evo rugooro raga voea vovouaro piropiro piepaive rutu vo rara voea-ia putepaive. ^{7a}Oire uva vii tapo Taitas oiso toupai, Vi-

igoa uvuipauei ra voeapa ovoovoa rutu purapari vo osa vearovira raga kovoa purapari. Opeita voeare keevaita reoro raga purapari. Viapau. Ari uvuipau ra voeapa vavata pievira reopau vo osa voea siposipopari. ^{8b}Iu, uvuipau ra vo reo rutu vateri oa vituaro-ia riroa gorua rutu toupai. Oa iava viiva keripa irara viapau uvuipaai ra oiso puraave, “Kevaita reo raga-a eva akukupapa reo vuria.” Oa iava uvuipaai ra ariave.

Vo Toupai Kovopa Irara Iava Vo reo

^{9c}Oire uva kovopa irara uvuipaai ra voeao vo reoroaro tapo uvupaive oea voea tokipaiveira. Ra va iava vearovira rutu voea-ia rorupaive voea tokipaoro. Ora ra opeita kaureopaave voeare. ^{10d}Uva viapau uvuipaai ra reipa irara oaive varaaro orekerovu kavirupaive. Ra va iava oearovu voea-ia va kekepaoro oiso purapaave, “O oiraopavira rutu, uvare Pauto ro Kae Pieta vaaro tarai reo kasiraovira rutu torepai.”

Uvui Iraopaviei Ra Sisigarue Vovouvira Toupape

^{11e}Ari ita, Pauto rera vo vovouaro vao vereopa vovou viaevira rutu karekere piepareveira vo oearovu rutu kae piepaoro. Oa iava vorevira ora rera iare voea oupareveira. ¹²Eva vereopa vovouaro oa vigei tarai piepai, ra va iava rera vo ruipaaro purapape vo rasio-ia. Eisi osa vituaro iava uvuipaviei ra vuri vovouro oavi kavupape ora vigei iava, oiso ra vearovira rutu ora airereipavio vuri pitupituropa vo rasio iava. ^{13f}Uva oiso ragavira touoro vo vokiore tuepavio pisa voki rutu. Ovokia-ia vao Pauto vaaro kerari aviavi oa karekepere rara, vo osa va-ia aue

^y2:2 1 Ko 13:4-8 ^z2:4-5 1 Ko 14:34; Ef 5:22; 1 Ti 6:1 ^a2:7 1 Ti 4:12

^b2:8 Fl 4:8-9; 1 Ti 6:3 ^c2:9 Ef 6:5 ^d2:10 Mt 5:16 ^e2:11 Ef 2:8-10

^f2:13 1 Te 4:13-18; 2 Pi 1:1

Jisas Kraiss vigei Kae Pietoaro vorevira vorero. Oa-a eva oare rugoopaoro goruvira raripavioveira. ¹⁴Uvare ora rera iava vasereva oiso ra kopiio. Eisi osa iava uvuiparoi ra vigei kae piepareve vorevira varao iava vigei vo vovouroaro vuriara. Ora vao tapo oiso ra torevoko vovou raga-ia toupape, uvare ora rera iare vigei vaisireva. Oire uva va-a eva oa iava uvuipaviei ra ruipapavio vearo vovouro purapasa vo rera vaisiaro-ia.

¹⁵Oire uva vo reo-a vao oa iava uvuipavei ra oearovu vo vovouroaro varaata piepari voea goru piepaoro. Asi vii-a reito vaisito viigoa uvuipavei oiso ra oearovivu vo vovouroaro vuriara poterapari voea vorevira torevokopaoro. Teapi viipa keapaave oiso, Vii-a oira akuku raga-a.

Uvuipau Ra Goruvira Toupari Torevoko Pitupitu Raga Purapaoro

3^hOire voeao oirara oea tokipariveira oea-ia uvuipavei ra voea soporeri. Auepa teapi gavman-va ora kaureopaave ora voeao oirara oea reipaaveira visii rutupa. Oa iava uvuipaai ra vearovira rutu voea vo reoroaro uvupaive, ra vearo kovo rutu purapaive. ²Voea taviri oiso, Opeita oearovu togapata vuri reo-ia. Viapau. Ari visii uvui iraopatai ra kave vovou rutu purapata oearovu rutupa. Ora vao tapo osa ravaavira raga toupata oearovivu tauvapasa gavaure vovou raga-ia.

³Vao vituaro iava uvare voari tuariri oisoa toupape vuriara raga purapaoro rupasopavira raga tupaoro. Ora varao osa oisoa ora vigeiva kaureopavio. Ora oiso osa tapo viapau vearo vovou sirova oisoa utupavio vo osa reo goru gasipape. Oa iava vuri pitupitu vigei tuukeva,

oiso ra ora vigei raga vo rugooroaro-ia vuriara sirova utupavio. Eva-a oa iava oisoa oearovu varaaro riiriipape. Uva oisoa oearovure rirovira kasipupavio, osa vorevira igeire ita rirovira rutu kasipupaave.

⁴Ari ita, vo osa Pauto vo vuutaaro karekeerao oa-a eva oa-ia ora rera vareiaro sirau vovourei karekerevoroa ora tauvaa vigeipa. ⁵Oa iava vorevira vigei ora rera iare ourevoroa ro-ia Pauto vigei Kae Pietoaro. Oiraopavira, viapau oiso vearo kovo vai purapape, ra oai iava Pauto vigei-ia vearo vovou vai purapaveve. Viapau rutu. Ari ita, vao raga-a kaviko vovou riroa rutu rera vaaro vigei-ia. Oa-a eva oa iava Airepa Tootoo rutu ouerao, uvare vigei sisigarue pieravorao. Osa vigei pieoro ro Tugoropato Uraurato oisi vigei pieravorao, Airepa irara vigei. ⁶⁻⁷Iu, Pauto vigeipa rirovira rutu Tugoropato Uraurato vaterevoroa, vo uvare Jisas Kraiss vigei Kae Piepatoaro vigeipa raiva purarevora vao vorevira ora porete piepa raiva. Uva Pauto vigei vaisipare oiso rutu, Torevoko irara. Eva-a oa vituaro iava uvuipaviei ra oisi iava ora agiagipavio rutu Pautoa tapo. Oire uva oisi-a eisi osa iava uvuipaviei ra Tootoo Ovoi ouperea vao oare tuevira tupaoro goruvira rutu raripavioveira.

⁸JUva vo reo-a vao-ia oa puraavoi oa-ia oiraopavira rutu vii tavipaavoi, oisore ra voeapa vo reo vasirakovira rutu topa piepari rutu, ra va iava pisa visivi rutu tupaive voeapa voeao oea Pauto oirao piepaive rutu. Ra va iava vearo kovoro purapaive evara oara vearopai. Oara iavirava uvuipaai ra vearo tou rutu ouive.

⁹Uva visii rutu viapau uvuipatai ra akukupapa reo raga-ia ora upopata. Ora opeita aao irara oavisii raga-ia vuu-

^h2:15 1 Ti 4:12-16 ^h3:1 Ro 13:1-7 ⁱ3:5 Ef 2:4-9; Ro 3:20
^j3:8 Je 2:14-20; 1 Ti 1:15

rapa vaisi purapata vo voea vaivaisipaoro. Ora opeita ora visii ragava kau-reopata. Ora opeita oearovu kasipu piepata Moses vaaro-ia Reo Taisi voeare reoreopaoro. Uva vo reoro-a evara kiuvu reoro raga, oreoroa rutu iava viapau uvuipai vearoa vai karekepe.

¹⁰^kOire vosa irai orugoorei iava pisavira siposiporeve vo lotupa uvuru sovara-ia, ra vo rugoorei sirova roopavira avaave, ra vii goruvira rera taviri oiso, Viapau uvuipaei ra vorevira oisi osiposiporoi purapari ita! Oire vosa viapau vii vo reoro uvureve, ra viapau oiso vorerivira ita rera tapo touri. ¹¹Vo uvare rera-ia taraipaei oiso, Vuri vovou rutu rera-ia toupai voi. Ovovouroa ora rera-ia eveipaoro oiso puraparoveira, “Eagara, ragoa oisivio toupaveve.”

Ovoipa Reoro Vateveva Pol

¹²Ari ita, ragaipa tutuu piepai ra vii iare Atemas sipoa eke aue Tikikas. Oire vosa irai vaiterei iava vii iare pouro virovere, ra va iava ikauvira ragai iare uriou

vo-ia Nikopolis-ia. Uvare oiso ruipa-parai ra evoa touve vo uteopa vuuta-ia. ¹³^lViigoa uvuipaei ra Sinas tauviri riro taraito reo goruro-ia, aiterea vatatopopasiei ora Apolos vokasa. Uva vii tavipaavoi oiso ra oearovu taviri, ra orekerovu avu vai vaitereipa vatevateive oarava uvuipasiei avasa.

¹⁴Voeao oirao pie vovou irara oea tokipaveira, oearo oiso vii tavipaavoi ra voea vearovira rutu tarai pieri. Ra va iava vearo pitupitu rutu purapaive. Oa iava uvuipaai ra tauva vovou rutu purapaive voeaopa oea Jisas vo kovoaro purapaiveira. Ra vearo tou rutu purapaive ora voea vo rugooroaro kavuoro oara-ia ora voea raga-ia vovoupaaveira.

¹⁵^mAri ita, voeao rutu oea oisoa ragai tapo toupave oea voeao viiva vearo voki rutu purapaivoi. Oa iava uvuipaei ra vo vaisio topa pieri, vearo voki voeaopa oea Jisas oirao piepaiveira.

Pauto visiigoa rutupa rirovira vereopa vovou vateveve ora igei tapo.

Ragai-a vao, Pol.

FAILIMON

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pol vo pasio rigatoreva tuukepa kepa-ia toupaoero eisi Rom urui-ia 61 o 63 yia Krai vo kavauaro isivaaro iava. Vo rigato purareva rera iare rera vatetoaaro ro Failimon ira Pol vo reoro uvuoro porero viropa oa iava va sirova uturoepa Krai oirao piepaoro. Uva iravu kovopato Onisimas Failimon reraaro, ira torireva Failimon arova vore Rom uva voa oisoa Pol tapo toupaveve, oa iava oisoa Krai oirao piepareve, uvare rera vovouaro porereva. Oisi-a eisi osa iava Failimon akereva Pol oiso, E uvuipauei ra rera Onisimas vorevira ou pieri, uvare vii araokotoaaro rera-a ro vo Krai vaisiario-ia. Ra rera ou pieoro rerapa siraou vao-ia rera vo vuriaro vao oa purareva.

1. Aviavi pie reoro rigatoreva Pol, 1-3.
2. Ora rera vaaro sirao vovou Failimon-pa, 4-7.
3. Failimon arereva Pol oiso ra vorevira Onisimas ou pierive, 8-22.
4. Ovoioipa reoro-ia vearo vokireva Pol, 23-25.

1¹⁻² Ragai-a vao Pol ragoa tuukepa kepa-ia toupaaivoi, uvare Krai-pa kovopato-a ragai. Uva vegei-a vao ora ro Timoti vii araokotoareiaro ora ragai, vegoa vo rigato puravevoi viipa Failimon. Uvare viipa siraopaveira vo osa Krai-pa kovopariveira. Oire uva voeoro rutu tapopa vo rigato-a vao-ia, oearoa vii vo kepaaro-ia ora gurupaaveira lotu purapasa. Ora o tapo vigei taataavaaro Apia iriapa tapo vo rigato puravevoi, ora ro tapopa Akipas ira vegei tapo vuri vovourova ora upoparoveira.³ Uva variriparai Pautoa iare

vigei aitearo ora Jisas Krai vigei Turaroaro oiso ra gavaure vovou purasi visii-ia tauvaa vateoro visiipa.

Oirao Pie Vovouaro Failimon Ora Siraopa Vovou Aue-ia Turaro

⁴ Ari ita, vosa variria purapaoro vii vaisipaavo Failimon. Ora vosa viire rugoopaoro veoro vaisi vuurapa vaisi purapaavo ragai reraaro-ia Pauto.⁵ Vo uvare vii iava uvupaaveira vo oearovu ruvaria-ia. Uvare vii-a eva viigoa oearovu rutupa siraopaveira voeao vii voearo, vo rara goruvira rutu oirao pie vovou purapari Turaro-ia Jisas.⁶ Uva oiso variripaoro viire rugoopaoro oiso, Vearopai rutu vo osa ora vii vaaro oirao pie vovou kareke pieri oearovu rutupa oirara. Oire ra va iava vii-ia vo vovou eveoro oiraopavira rutu varao oirao pieve vara-ia taraoro veoropara, oara vigeipa Krai Jisas-ia toupaveira, vo osa rera tapo ora tavosipavio.⁷ Oiso osa va eva, araoko, vii vaaro sirao vovou voeoro Pauto voeoroaro. Oa iava rorupaavo rutu, uvare va-a eva oa ragai vovouaro varaata pievoi rutu. Ari ita, igei rutu varaata pierivora igei vao Pauto voeoro.

Pol Failimon Tavireva, Viipa Ruipaparai Rutu Ra Onisimas Ou Pieri Ora Vii Iare Oiso Rutu Osa Araokoto Oara

⁸ Oire uva veoro vovou-a vii vaaro oia-ia taraipaoro uvuiparai ra oiso vii tavia goruvira, Ragai vo reoro uvu iraori, uvare vegei araorei-a vo Krai vaisiario-ia.⁹ Ari ita, viipa siraoparaveira rutu. Eva-a oa vituaro iava gavaure visivi vii arepaavo. Ragai-a vao avukatoavi Pol, ragoa tuukepa kepa-ia toupaaivoi Krai-pa kovopato.¹⁰ Oire uva oisi-a oiso

¹1:1-2 Ef 3:1; Fl 2:25; Kl 4:17 ¹1:4 Kl 1:3-7; Ro 1:8-9

¹1:6 Je 2:14-20; Fl 1:9 ¹1:7 2 Ko 7:13

osa ragavira rerapa ro-ia Onisimas vii arepaavoi, oiso ra rera tauvari ira vi-
ipa kovo rovoreva. Oa iava torireva vii
arova. Uvare rera-a ira oiso rutu tou-
pareveira, ragai oviitoaaro. Vao vitu-
aro iava uvare tuukepa kepa-ia toupao-
ro Krais iava rera taviava. Oa iava ragai
vo reoro uvuoro Krais oirao pierewa.
Osa iava Airepa Tootoo rutu oureva.
¹¹ Ari ita, voari tuariri viapau vearo kovo
vai purapareva viipa. Ari vo vokio-ia
uvuiparoi rutu ra vearo kovo rutu pura-
pareve vegei rutupa ora vii.

¹² Oire uva rera arupaavoi vorevira
vii iare. Uva rera-ia ora ragai iava
vovouis rutu tapo sipopaavoi vii iare sir-
aovira. ¹³ Ari ita, rerapa ruipa ragaparai
rutu oiso ra vovio raga ragai ruvara-
ia toupaveve, vo uva tuukepa kepa-ia
toupavao. Aue iava uvare oearovupa
siposipopaaveira Vearo Siposipo iava.
Oire ra oisi ragai ruvara-ia touoro ra-
gai tauvareve vii vo tavukiaro ouoro.
¹⁴ Ari viapau uvuiparai ra goruvira rera-
ia pitupaa vo raga ragai ruvara-ia, vosa
viapau vearo vaisi pura rovoru rera-ia.
Ari ita, reasiparai oiso ra vii tavia oiso,
“Ragai tauvari.” Viapau. Ari vii raga vo
rugooaro vegei-ia. Oa-ia uvuipauei ra
vegei tauvari vii vo ruipaaro sirova.

¹⁵ Ari ita, ragai oiso rugorugooaparai,
Pautoa vai vo ruipaaro sirova torireva vii
arova. Oire uva voa-a evoa uvava vore-
oro taru vii ruvara-ia riro kaekavira
rutu toupaveve. Iu, uva oiraopavira
rutu-a eisi. ¹⁶ Vo vokio vao oa-ia viapau
oiso Onisimas toupavevoi osa voari tu-
ariri akukuvira oisoa kovo ragapaveve.
Viapau. Uvare vo vokio-ia oiso rutu
toupavevoi, Rera-a ro-ia vegei araoko-
toaaro vo Krais vaisiario-ia. Eva-a oa-
ia kovopa irarapa pute pievira tou-
parevoi. Eisi osa iava uvuipaveiei ra
rirovira rutu rerapa siraopave. Oire vosa

oiso rugorugooapu rore Onisimas, Ra-
gaipa kovopato ro-ia ora ragai araoko-
toaaro vo Turaro vaisiario-ia, uva eisi osa
rugooapaoro uvuipauei ra rirovira rutu
rerapa siraopau vo siraio-ia pute pievira
osa rerapa siraopaveira.

¹⁷ Ari ita, vosa oiso ragaire rugoopau,
Vatetoa oaa rutu-a ro-ia Pol, uva
uvuipauei ra rerare tapo oisi rugooa,
vorevira ora vii iare rera voreoro
ro-ia Onisimas. ¹⁸ E vuria vai peira
rera-ia vii-ia ora vo vii orekerovu
avu vaiaro-ia? Vosa oisi oarai pape,
oire uva uvuiparai ra viipa oarai
kare piea. ¹⁹ Oire uva va vao oa
kekepari oreoa rigatopaavoi ora ragai
Pol vavaeoro raga iava. Oa-ia oiso
puraparai, Iu, oiraopavira rutu viipa
oara kare pieavere. Uva uvuiparai ra
oiso vii tavia, Easi riroa rutu epao oa
ou ragariva ragai ruvara-ia, uvare vii
siposipo ragapaavora Vearo Siposipo
iava. Oa iava Jisas oirao pieoro Airepa
Tootoo ourivora. ²⁰ Oire araokotoa
oaa, vii Failimon arepaavoi oiso ra
oisi eisi va purari. Uvare tavosivira
rutu toupavevoi vo Krais vaisiario-ia.
Uva va-a vao oa-ia uvuipauei ra oisi
iava ragai vovouaro varaata pieri rutu,
vo osa vii tauvareve Turaro oisi eisi
piepasa.

²¹ Ari ita, vii-ia taraipaoro oiso vi-
ipa vo pasio rigatoavoi. Oiso osa ra-
gavira uvuipauei ra oisi va purari. Uvare
oiso ragavira vii-ia taraiparai, evara-ia
pute pievira rutu taru orekerovu rutu
oisi purarivere rara ragaipa. ²² Oire uva
oisi-a eisi osa ragaipa oai tugia vai
ravaavira vatatopori. Ari ita, Pauto oirao
piepaavoi rutu, oiso ra visii rutu varaaro
variriaro vearovira rutu uvupaveve. Oa
iava ragaipa raiva purarevere vao oa-ia
vorevira voreravere visii tapo toupasa.

Ovoioa Reoro Vatareva Pol

²³Oire uva oreovu-a vao-ia vo osa Epafra vearo voki purarevoi viiva. Ira oisoa ragai tapo toupaveve vo tuukepa kepa-ia, uvare rera tapo Kraipa kovopato. ²⁴Ora voeao tapo Mak vase, ora Aristakas, ora Dimas, ora Luk

oea rutu tapo viiva vearo voki purapaivoi, voeao oea oisoa ragai tapo kovopaive.

²⁵Oire uva ragai-a vao variriparai Turaro iare Jisas Krai, oisore ra visiipa tauva vatareve visii viraakoo rutu. Ovoiei.

Ragai-a vao, Pol.

HIBRU

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vo pasio rigatoreva iravu voeaopa oirao pie vovou irara Jiu-pa irara iava voea. Ari viapau taraipaviei oiso, Iroutoa rutu vo rigato purareva.

Uva Krai iava Kristenpa irara tavitavireva oiso purapaoro, Ro Krai ira oearovu rutu-ia pute iraopareveira reipaoro voea iava, oiso osa voea profet irara, ora voea enselpa irara, ora ro Moses, ora Josua, ora pris irara Eron vo saraoro iava voea. Ora oiso tapo puraroepa vo pasio-ia, Vao Airepa Reo Ovoi oa tuariripa-ia pute iraopaiveira tauva vatepaoro oirarapa. Ora vao koruoua oa purareva ora rera-ia Krai ora aue tapo varao oirao pie reoro oara rutu Jiu varaaro-ia putepaiveira varao oara oisoa purapaive vo tuariri rutu.

Oire uva Papara 11 sovara-ia goru reoro rutu toupaveira oreoroa epao voea iava tuariripa irara oea varaoro oirao pie vovouro oisoa kareke piepaive Pautoa raga-ia rari iraopaoro vo osa oisoa oar-avu kovoara purapaive.

1. Jisas iava vao aviavi pie reo, ira-a orekerovu rutu vituaro-a rera, 1:1-3.
2. Krai voea-ia enselpa irara puteparevoi rutu, 1:4-2:18.
3. Krai vaiterei-ia Moses vaio ora Josua puteparevoi rutu, 3:1-4:13.
4. Krai voea-ia pris irara Eron vo saraoro iava pute iraoparevoi rutu, 4:14-7:28.
5. Tuariripa koruouaroa-ia puteparevoi Krai, uvare ora rera iava revasiva-ia ovoioapa koruoua purareva Airepa Reo Ovoi oirao piepaoro, 8:1-10:18.

6. Oirao pie vovou-a vao oa-ia uvui iraopaviei ra Pauto roru piepape oiso osa tuariripa irara oisoa rera roru piepaive, 10:19-12:29.

7. Goru reo vateveira Kristen irara vo vovouroaro tore piepasa, oiso ra tu-uvu vovouvira toupave, 13:1-25.

Pauto Oviitoaoro Vigeipa Reo Vatepare

1 Pauto tuariri rutu ora rera vo reoro oisoa vatevatepareve voeaopa vigei aao iraraoro. Ora vo osa tapo vo oraivarovu rutu-ia oisoa profet irara-ia piepareve ra rera vo reoro kareke pieve va kosi pieoro. ^{2u}Ari vo vokiroa varao-ia ovoioapa vokiro oara-ia Pauto ora rera vo reoro kosi pierevora rera Oviitoaoro-ia. Ro-ia ira iavirava Pauto orekerovu rutu pura roveveira voari rovoa rutu-ia. Ora oiso tapore eera ira-ia orekerovu rutu touvereira vo ovoioapa voki-ia, ra oiso rutu pieve evara, Rera raga varaoro. ^{3v}Eera Jisas ira iava ropaveira aviavia vova Pauto vo kerariaro-ia. Ro ira kekepaoro oiso tarapaaepa, O ari Pauto oiso toupaveira osa ro, uvare Pautoa-va arei-ipeveira rutu Jisas. Rera vo reoro vo goruaro oa-ia orekerovu rutu voka piepareveira oiso vuvuiua-ia ora vo rasitoa-ia, oisore ra orekerovu rutu oisi raga toupave vo vokiara rutu-ia. Oire uva raiva pura roveveira oirara rutupa vo vuriara rutu verapasa vo ora rera revasiario-ia. Oa iava vo vokio oirapapa varata-ia pauparoi vuvuiua-ia Pauto ruvara-ia, ro-ia Reitoa rutu ira oearovu rutu-ia king irara putepareveira.

Pauto Oviitoaoro Ira Enselpa Ira Rutu-ia Putepare

⁴Eva-a oa iava rera raga enselpa irara-ia putepareveira rutu. Oiso osa

^u1:2 Ga 4:4; Hi 2:3; Sam 2:8 ^v1:3 Jo 1:14; Kl 1:17

raga ita rera vaisiario voea vaisiario-ia putepareveira vo vaisio-ia oa vatereva Aiteto Pauto rerapa. ^{5w}Uva va vituaro iava oiso toupai, uvare viapau oiso irai voea iava enselpa irara oisi tavireva oiso, ‘Vii-a ragai Oviitoaaro. Vo vokie-ia ragai-a vii aitetoaaro.’

Ora oiso tapo osa viapau oiso irai voea iava enselpa irara tavireva oiso, ‘Ragai-a rera aitearo. Ira taru toupaveveira ragai Oviitoaaro.’

^{6x}Oire vosa Pauto ora rera Oviitoaaro rutu Avaioto vara piesa aueparoepa, uva oiso puraroepa,

‘Voea rutu Pauto voeaaro purapurapa irara ensel irara taku viro iraoave rera Oviitoaaro-ia vuurapa vaisi puraoro.’

^{7y}Oire uva voeao enselpa irara oea iava Pauto oiso puraroepa,

‘Purapurapa irara ensel irara puraava, oiso ra oiso toupave osa kiuvu. Ora tapo ragai voeaaro kovopa irara oiso puraava, ra oiso toupave osa vuvua.’

^{8z}Oire uva vo reo raga purareva rera Oviitoaaro iava oiso,

‘Turaro. Vii vaaro paupa viapau oiso opesiperea. Oa touvira rutu toupaverea ovusa va-ia paupau oearovu rutu tokipaoro. Voeao rutupa reipaverea, oea torevokovira rovirieipariverea.

^{9a}Viigoa vovou iraopau torevokoa purapasa vao vuria verapaoro. Eva-a oa vituaro iava Pauto, vii reraaro Pauto vii roporevora. Oa iava oearovu rutu-ia putepari, vo osa viipa avivikepaaveira vii-ia vuurapa vaisi purapaoro. Va-a vao oa vituaro iava roru vovou rutu vaterevora viipa.’

^{10b}Oire uva oiso tapo puraroepa Pauto,

‘Vii-a Turaro viigoa vo rasio karekeriva va purapaoro rovoa-ia. Oa iava ora vii iava vavaea raga-ia vuvuiua ita aia purariva.

¹¹Ari ita, oiraopavira rutu. Vara rutu opesiperea, vo osa vii raga touvira rutu toupari. Oara rutu evara ruta-paperea avukapaoro. Oiso rutu osa varoara varao oarapa tutuu piepa-peira oiso ra karikari piro.

¹²Oisi-a eisi osa piepaivora uvuipau ra vara vikopari vara vikipasa. Uva vara rutu oisi purariva oara ora tavariopapeira oiso osa varoara ora tavariopapeira, vo osa vii viapau oisi otavarioiei. Ora viapau rutu oiso avukapaverea.’

^{13c}Ari ita, Pauto viapau irai enseltoa vai tavireva oiso purapaoro,

‘Vo pauu ragai vaaro iava oirapapa varata. Uva tuepaverea vo vokie-ia oa-ia voeao viiva keripa irara tovoaverea vo vii roeroaro, oiso rutu osa orekerovu varao oara ivara-ia tasipaiveira kokotoara.’

¹⁴Oire uva eake rutu-a voeao enselpa irara? Uvare voea rutu kovopaiveira urauravira Pautoa-pa. Oa iava Pauto voea sipopareveira voearo tauvapasa oearoa ora vatatopopaaveira rerare tuevira. Vo osa voeapa ruipaparo, oiso ra ora rera iare voea oupareve.

Pauto Vo Ruipaparo Oisi Toupaveira Ra Vorevira Ora Rerapa Vigei Oupareve

2 Oire uva vo reo-a vao oreoa vate rovoivora vigeipa oiraopa reo rutu, oa iava vo reo uvu iraopapeira. Vo reo-ia pitupapeira goruvira rutu. Teapi vo reo arova ora aapaapau pie oiso osa opi-

^w1:5 Sam 2:7 ^x1:6 Diu 32:43 ^y1:7 Sam 104:4 ^z1:8 Sam 45:6-7

^a1:9 Ais 61:1-3 ^b1:10 Sam 102:25 ^c1:13 Sam 110:1

taisi vo avaka rovu ivara-ia gaegaerepai. ^{2d}Uva vo siposipoa-a vao oa purapaiaveira enselpa irara oa eveipaiveira oirara rutu oiso, Va-a vao-ia oiraopa siposipo rutu aue Reo Taisi Jiu vaaro. Uva viapau oiso vearovira vo reo sirova utu rovopaaepa. Oa iava vuria vo voriaro uvuivira ouivora. ^{3e}Oire uva apeisi-a? Vosa vo siposipo eva uvu ragapape vo pitupitu iava Pauto vaaro oarovu oupa vore ora rera iare, uva apeisi ragavira oiso osa iava uvuipaviei ra vuri vovou vo voriaro vatavatape? Viapau rutu uvuipaviei ra vuria vo voriaro vatavatape, uvare Turaro Vearo Siposipo kosi pie rovoreva. Oa iava oarovu va uvuivoiva, Pauto voea oureva ora rera iare. Va-a eva oa rutu vituaro iava vo siposipo oiraopavira rutu oiso karekeerao vigeipa. ^{4f}Uva Pauto vigei rutupa evo reo oirao pierева oaravu rutu ravotoara puraoro vigeipa ora rera vo goruaro riro goru rutu kareke pieoro. Oa iava oaravu tapo vatereva voeaopa oirao pie vovou irara, varao vatevateara Tugoropato Uraurato varaaro. Uva vara-a evara oara vatereva voeapa ora rera vo ruipaaro raga-ia, Pauto.

Jisas Raga Uvuiparoi Rutu Vorevira Vigei Oupasa

⁵Oire uva airepa vovouva urioroepa Krai. Oa iava viapau oiso Pauto enselpa irara reesireva oisore ra varao-ia airepa rugooro tokipaave, varao oara iava tavitaviparai. ^{6g}Viapau. Ari, iravu oirato oiso puraroepa Tugoropa Vuku sovarama oiso, 'Pauto. Eake irara vai-a oirara ra voeare rugorugoo rovou? Iu. Eake rutu-a oirara ra voeapa siraopau rutu? ⁷Ari ita, poteku vuutavi raga oa-ia voeapa oisi pierivora, oiso ra

enselpa irara reroarovi toupave. Uva evoea oirara oea-ia keraria tovorivora, oiso ra vara rutu voea vaisiaro kae piepaive. Uvare orekerovu rutu voea reroaro toupaveira varao oara rutu tokipaiveira.'

⁸Oiraopavira rutu oiso osa evo reo purapai oiso, Orekerovu rutu oirara reroarovi toupavoi varao oarapa reipaaveira. Ari touvira rutu oirara siitueperea vo rara oisi pieve orekerovupa reioro. ^{9h}Ari ita, viapau oirara oisi kekepapeira, ari Jisas raga. Poteku vuutavi raga oa-ia tourevora vo enselpa irara reroarovi oiravira. Oa iava Pauto oirara rutupa siraoro Jisas siporevora, oiso ra voea rutupa kopiuro. Okopiia isivaaro iava rera kae pieredora ora rera iare. Uva rerapa rei vaisi rutu vaterevora rera tovooro rera vo kerariaro sovarama.

¹⁰Uvare Pauto-a ira orekerovu rutu karekereva ora rerapa. Ora orekerovu rutu rovo rovoreva. Eva-a oa vituaro iava oisi torevokovira rutu Jisas oisi pierева. Ari ita, Jisas eera ira iava oirara rutu uvuipaai ra oisi toupave, ra va iava Pauto ora rera iare vorevira voea oupareve. Uva va-a vao oa vituaro purareva Jisas siitoka ouoro. Uvare rera raga kataitoa rutu ira uvuivira rutu karekeroepa oirara rutu tuvetuvepasa vaore, oiso ra Pauto voaaro koatapaave. ¹¹ⁱUva Jisas vuriara rutu vera irao- pareveira oirara iava. Oa iava voea rutu Jisas vase areiivira rutu toupaveira, uvare torevoko irara-a vigei. Oa iava kataitoa rutu-a Aiteto Pauto vigei rutu Aitearo. Oa-a eva oa sirova viapau oiso Jisas ariia vai oupareveira, vo rara oirao pie vovou irara rutu vaisipareve oiso,

^d2:2 Hi 1:1 ^e2:3 Hi 10:29, 1:1; Lu 1:2 ^f2:4 Jo 4:48; 1 Ko 12:4; Ef 1:5
^g2:6 Sam 8:4-6 ^h2:9 Fl 2:7-9; Ap 2:33; Jo 3:16 ⁱ2:11 Hi 10:10

“Ragai araoko iraraaro.” ¹²Jira vo reoaro oiso puraepa,

‘Pauto. Ragai vii iava araoko irara oaa tavipaoro vii vaisaro-ia vuurapa vaisi purapaaverea vo oirara rutu osireiaro-ia voea oea ora gurupaave.’

¹³^kOra vo reo-ia tapo rera vo reoaro oa-ia oiso puraroepa,

‘Ragai vii-ia Pauto rari vovou purapaaveira.’

Ora vo reo tapo oa oiso purapai,

‘Ragai-a vao ragoa voeavio tapo kakae vure toupavaoi, oea vaterevora Pauto ragaipa.’

Jisas Ira Oiravira Karekeroepa Vigei Tauvasa

¹⁴^lOire uva voeao oea oiso vaisireva kakae vure evoea-a oirara rutu. Uvare Jisas oisi rutu kavauroepa oiso osa voeao oirara oeava areiipare. Ira eisi ragavira piereva aue-ia evao parikou-ia kopiioro, oiso ra Seten vo goruaro-ia tasireve vao oirara kopii piepa goru. ¹⁵^mUva Jisas Seten-ia pute ovoireva rera vo goruaro tokooro. Oa iava voea vo rugorugooaro karukarureva voeao oea vokiara rutu-ia oisoa kopiiapa uriri-paave. Uva vo uriri tapo eva opesi pie ovoireva. ¹⁶Oiraopavira rutu vao-ia taraipavio oiso, Viapau oiso enselpa irara tauvapareveira. Viapau. Aue iava uvare voea-a voeao oea tauvapareveira oea toupai Ebrahim aao iraraaro. ¹⁷ⁿOa vituaro iava oiso rutu karekeroepa osa oirara rutu araokotoaaro, oisore ra oiravira rutu touoro goruvira rutu Pauto vo kovoaro purapareve. Vo kovoa-ia okovoa oisoa purapareve Rovopato Pristo, oiraopa kovotoa rutu Pautoa-pa tauoara purapaoro vigei iavirava sir-aovira. Oa iava Pauto oirara iava vuri

vovouro rutu verareva. ¹⁸^oOire uva oisi ragavira eisi osa toupaooro uvuiparoveira rutu voeao tauvapaoro oea-ia kokaraproveira Seten. Eake iava? Uvare Jisas tapo-ia kokara ragaroepa rera Seten. Oa iava va-ia vo sirao oureva eera, vo osa voa Jisas rera-ia Seten vorevira putereva rutu.

Vao Turaro Vaisi Jisas Vaaro Oa Vao-ia Turaro Vaisi Moses Vaaro Puteva

3 Araoko irara oaa, visii vaisireva Pauto, “Ragaipa.” Uvare viapau vuri vovou vaiei visii-ia. Oire rugoo iraopata rore Jisas. Eera ira siporevora Pauto vo rasio iare rera vo reoaro kaepasa. Oa iava oiso rera karekerevora rera Rovopatoa rutu Pristo. Uva rera-a eera ira vaisipai oiso, “Vigei reraaro.” ²Uva viapau oiso Pautoa-va kaureoroepa ro ira roporeva rutu vo kovo purapasa. Oiso osa piereva aue Moses ira viapau oiso potereva vo oirara rutupa kovopaoro Pauto voeaaoro ora Pautoa tapopa. ³^pOire auea vao-ia ovoovoa ro iava oirato ira kepa paureve rei vaisi kepa. Ra rera vaisiario reiparo vo kepa-ia. Oiso osa aue Jisas ira vaisiario Moses vaisiario-ia puteva vo Pauto rugorugooaro-ia. ⁴Ari ita, viapau oiso okepai akukuvira kareke ragapapeira. Viapau. Ari oirara raga oea vo keparo rutu evara paupaiveira. Oiso osa Pauto ro ira orekerovu rutu purareva. ⁵^qOire uva Moses-a eera Pauto kovopatoaaro. Uva viapau oisoa potepareve voeaopa kovopaoro oea Pauto vo kepaoro-ia toupaveira. Viapau. Asi eva-ia rera vo kovoaro ovoovoa purareva vao oa iava ora tavitaviave vo utupaua. ⁶^rAri ita, uva Kraisa-a Pauto Oviitoaaro rutu

j2:12 Sam 22:22 ^k2:13 Ais 8:17-18; Jo 10:29 ^l2:14 Mt 16:17; Jo 1:14

^m2:15 Ro 8:15; 2 Ti 1:7 ⁿ2:17 Fl 2:7; 1 Jo 2:2, 4:10 ^o2:18 Hi 4:15 ^p3:3 2 Ko 3:7-11 ^q3:5 Nam 12:7; Eks 14:31; Diu 18:18-19 ^r3:6 1 Ko 3:16; Ro 5:2

ira tapo viapau oiso potepareveira vigei tokipaoro vigoa oiso toupapeira, Pauto vo kepaaro. Uva vigei vao vigoa oiso rutu toupai, Pauto vo kepaaro, vo rara Krai-ia oirao piepaoro goruvira pitupape vo Pauto vo Saraarore tuepaoro.

**Voeao Oea Pauto Gisipoarova
Kaureopaai Oea Viapau Uvuipaai Ra
Reareaa Vai Ouive**

^{7s}Oire uva eisi tupaoro Tugoropato Uraurato ravaavira vigei vatatopo piepareveira oiso purapaoro,

‘Vo osa vo vokie reoara uvu iraopata varao vova Pauto gisipoaro-ia,

⁸ra opeita oiso vo vovouro purapata osa voviri tuariri kaureopataepa rutu Pautoa-va. Vo osa voraro toutava raaka tapiro evoava oisosa Moses vo reoroaro akeakepata varo reoroaropaoro.

^{9t}Ari ita, uvaroa evoraro uva touiva voeari visii aao iraraaro. Uva oisosa voraro tupaoro oaravu rutu vurira purapaive. Oa iava tutuu pie ragaepa ragaipa oiso ra voea opesi piea. Osa viapau. Ari vo resura tau ivaro-ia (40) touiva osa voea oisosa tokipaa touvira. Iu ita. Evoa oisosa ragai vo tokiaro evei ragapaoro vuri vovouro rutu pura ragapaive.

¹⁰Oa vituaro iava voeare kasipuraepa oiso puraoro, Voea rutu voeao-ia riro kaureo irara. Uvare viapau oiso ragai vo reoro sirova utupaaveira oisi vara purapasa.

^{11u}Uva voeare kasipuraepa. Oa iava reo ovoi puraava oiso puraoro, Viapau rutu oiso oeai koataavere ragai tapo touoro reareasa!’

**Viapau Rutu Uvuipavio Ra
Kaureopavio Pautoa-re
Oiso Osa Voeao Isrel**

^{12v}Araoko irara oaa, ora vatatopo iraopata. Teapi irai visii iava oiso okau-reoi purapareve evo vovouro rutu pura-paoro vurira. Ra vara-ia ora piro piero Pauto arova. Ro Pauto ira touvira visii tokipareveira. ^{13w}Ari oearovivu tavapata ora visii iava vokiara rutu-ia, vo osa touvira evo vokiuro tupaive vore utupau. Teapi irai visii iava ora keakea ragaparo oiso purapaoro, “Viapau oiso vuri vovou uvuipai ra ragai vuri pieive.” Oire uva va-a eva oa viapau oiso uvuipai ra vii arovi pieve Pauto vo pitupituaro sirova utusa. ¹⁴Eake iava? Uvare vigei rutu Krai tapo takuvuvira rutu toupai rera vaaro oupaoro tauvaa, vo rara vao-ia rari vuku goruvira rutu pitupape vao oa-ia rovovio rovovira rutu. Teapi vaore ovaupavio Ovoioapa Vokire tuea.

¹⁵Iravu vo rigato purareva oa oiso purapapeira,

‘Vosa vo vokie reoara uvupata varao vova Pauto gisipoaro iava, ra opeita vo vovouro purapata osa voviri tuariri kaureopataepa rutu Pautoa-va.’

¹⁶Uva irou irara rutu-a voeao oea Pauto gisipoaro oisosa uvu ragapaoro rerava kaureopaave? Evoea raga ita oea tuvvetuvereva Moses vo vokie-ia oa-ia Isip-ia kavuoro avaaepa. ¹⁷Ora irou irara rutu-a voeao oearo kasipuroepa Pauto aue-ia vo resura tau (40) ivaro? Ari voea raga ita evoea oea vuri vovouro purapaiva. Oa iava kopiiiepa evoraro raaka tapiro. ^{18x}Uva irou irara-a voeao oeapa vao ovoioapa reo purareva Pauto oiso voea vosioro ravaavira, “Viapau rutu oiso oeai koataaverea ragai tapo touoro reareasa!” Oreoa vao-ia oa pu-

^s3:7 Hi 9:8; Sam 95:7 ^t3:9 Ap 7:36 ^u3:11 Hi 4:3, 5 ^v3:12 Hi 12:25

^w3:13 Hi 10:24-25; Ef 4:22 ^x3:18 Nam 14:23; Hi 4:6

rareva voeare voeao oea oiso rerava ora kaureopaave rutu. ¹⁹yOire uva va-eva oa-ia taraipavio rutu, uvare va iavirava viapau oiso uvuiaepa rera voarore reareapa tapi koataave, uvare viapau rera-ia raripaoro oisoa toupave.

Rearea Toupai Pauto Voeaaropa Oirara

4 Touvira Pauto vo rearo vigeipa toupai vore koatapasa reareapa tapi. Ra ora vatatopo iraopata vaopa uriripaoro, teapi irai vigei iava potereve vo Pauto osirearo-ia, ra viapau uvuiro voare koatasa vo reareapa tapi. ²Iu, oa iava vo siposipo uvuerao oiso ra Pautoa tapo toupape oiso osa voeari tuariripa irara. Ari ita, oea vo siposipo oisoa uvu ragapaive. Osa iava vo reo oupaoro viapau oisoa vo reo oirao piepaive.

³zAri vigei vo reo vao-ia oirao piepaera. Eva-a oa vituaro iava koata ovoiviera voare vo Pauto voaaro reareapa tapi toupasa. Oa iava ita oiso puraroepa,

‘Uva voeare kasipuraepa. Oa iava ovoioipa reo puraava oiso puraoro, Viapau rutu oiso uvuipai ra oeai koataaverea ragai tapo touoro reareasa!’

Uva oisi-a eisi osa puraroepa. Ari oiraopavira rera vo kovoaro opesi piereva rutu voari rova-ia. Oa iava voeare oisoa tueparo. ⁴aOa vituaro oiso toupaveira vo-ia Tugoropa Vuku-ia, uvare oiso puraroepa aue iava vao-ia erao vatarapa (7) voki,

‘Vao-ia erao vatarapa voki rearearoepa Pauto orekerovu rutu isivaaro iava vara purarevoiva.’

⁵Oire uva vo reoa raga-a vao oa ita toupai vore vo Tugoropa Vuku sovara-ia,

‘Viapau rutu oiso koataaverea vo ragai iare reareasa.’

⁶Ari ita, voeao oea vearo siposipo uvu rovoiva oea viapau oiso koataaepa Pautoa iare vo reareapa tapi reareasa. Uvare viapau oiso oirao pie vovou vai oisoa purapaive. Ari oearovu epao touvira, oea uvuipai koatasa rera iare Pauto vo reareapa tapi. ⁷bEake iava? Uvare Pauto ovokivu reesireva oiso vaisioro, Vo voki. Oreoa vao isivaaro iava Devit vo reo rigatorevora vao-ia Pauto vo rearo vo voki iavapa reo oiso,

‘Vosa vo voki rearo uvu iraopata varao vova Pauto gisipoaro-ia, ra opeita vo vovouro purapata osa tuariri kaureopataepa rutu Pautoa-va.’

⁸cUva oirara vo vuutao-ia touiva oa-ia Josua voea tokireva. Oire vosa vo vuuta-ia eva koataaeri vore Pauto voaro reareapa tapi, ra viapau oiso Devit oisi oa-ia taraioro oiso vo rigato purareve, ‘Ovokivu toupai touvira oearovupa.’

⁹Ari ita, oiraopavira rutu, uvare touvira vuuta epao vao oa-ia koataaverea vo Pauto ruvara iare reareasa. Oa oiso toupai osa vo voki erao vatarapa voki oa-ia rearearoepa orekerovu rutu puraoro. ¹⁰Aue iava uvare ro ira koataro voare vo Pauto voaaro reareapa tapi, uva oiso rutu toupave, Ira ita eera oisi orekerovu rutu opesi pieredora, oa iava rearearo oiso osa Pauto rearearoepa.

¹¹Oisi-a eisi osa visii tavipaavo oiso, Orekerovu vearovira rutu purapape, ra va iava koatavioverea vore Pauto rera tapo reareapasa voa. Auepa teapi irai vigei iava oiso pierereve osa voeao tuariripa irara oea oisoa kaureopaave. Ra va iava viapau oiso uvuipa ra Pauto tapo toupasa koataro.

¹²dOiraopavira rutu oiso osa Pauto vo rearo tootoopai ora kovopai vore.

^y3:19 Jo 3:36

^z4:3 Sam 95:11

^a4:4 Jen 2:2; Eks 20:11

^b4:7 Sam 95:7-8

^c4:8 Jos 22:4

^d4:12 Jer 23:29; Ef 6:17

Riro avuavua oa oaravu rutu sigoara avuavuario-ia putepaiveira rutu. Uva eisi osa uvuipai oirara ra va avuavuario sovopaive vo ora voea sopaaro-ia, ora vo tapo ora voea varaaro-ia rugorugooara. Oa rokopaiveira vo keruara rutu sovara-ia. Oire voava vearopa vovouro rovirieipaive varao arova vuri vovouro, ora varao vearopa rugorugooro varao arova vuri rugorugooro. ^{13e}Uva oisi-a eisi osa iava viapau rutu oiso uvuipai ra kataiavi vai gareavi vai vataupape. Viapau. Ari orekerovu rutu-ia taraiparoveira Pauto vara kekepaoro. Ari ita, orekerovu rutu viaevira toupaveira. Ra va iava vara-ia taraiparo Pauto. Va-a eva oa iava uvui iraopaviei ra ora vigei vo vovouroaro karekepape. Ra va iava vara-ia taraipaoro Pauto vara rovirieipareve.

Jisas-a Rovopato Pristo Vigeipa

^{14f}Eva-a oa iava goruvira rutu toupata Jisas raga-ia rariapaoro. Ira raga uvuiparoi vigei taupareve, uvare rera raga-a Pauto Oviitoaro. Eera ira koata rovoroepe Pautoa tapo tousa, uva voa tupaoro Rovopato Pristo vo kovoaro purapareveira vigei taupapaoro. ^{15g}Uva Jisas viapau oiso toupaveira osa irai pristoa vai, ro ira viapau vigei varaaro vuriara vavataaro sovopareve. Ari ita, vigei reraaro-a Rovopatoa rutu Pristo Jisas ira tou rovoreva vo rasitao-ia oiso osa vigei vao-ia. Oa iava oaravu rutu vuri pitupituro rera-ia kokara ragapaepa, oiso ra vuria vai purareve. Osa viapau oiso oai purareva vuria vai. ^{16h}Oisi-a eisi osa vituaro iava uvuipaviei ra koatavio Pauto voaaro iare reia paupa tutuu pieoro uriri asavira rutu. Ra voa

vigei kekeoro vigeipa vereopa vovou vatereve, vigeipa siraoro vo vuutao-ia, oa-ia riroa rutu tavaka karekeperea.

Ro-ia Jisas Rovopatoa Rutu Pristo Vigei Orirupato

5 Oire ro oirato ira rovopa pris irara vo kovoaro-ia pitupareveira, oirara raga iava rera-a. Uva rera vo kovoaro rutu-a vao-ia Pautoa-pa kovopaoro oirara rutu taupapasa oiso-ia, tauoara purapareveira auere ra Pauto oirara iava vuriara verapareve, ora Pautoa-pa vatevateara vate ragapareve voea iavirava. ²Uva uvuiparoveira rutu voeaopa siraopaoro voea taupapasa oea ruruvutu rugoo-ia ora piro piepaaveira, uvare viapau goru vovouro vai voea-ia toupaveira. Uva oisi raga pristoa vo vovouroaro toupaveira osa sovopaoro ora rera-ia voea taupapareveira. ³Uva oiso tupaoro uvui iraoparoi tauoara purapareve oirara taupapaoro, oiso ra Pauto voea iava vuriara oaive verapareve ora rera iava tapo pris.

⁴ⁱViapau rutu irai uvuiparoi ra ora iraiapa avivikevira toupasa ora ropoparo oiso purapaoro, “Ragai-a Rovopato Pris.” Viapau. Ari Pautoa raga ira rera vaisipareveira oisi. Eva-a oa iava Rovopatoa rutu vo kovoaro purapareveira Pristo. Oa-a eva oa vituaro iava Eron Rovopato vo kovoaro Pris kovo oureva voari tuariri.

^{5j}Oire uva eisi osa ita tupaoro Krai viapau ora roporoepa rera raga. Viapau. Ari Pautoa raga ira rera roporeva rerapa avivikea vateoro. Oa iava Pauto oiso puraroepa,

‘Vii-a ragai Oviitoaro. Oa iava vo vokio-ia ragai viipa oiso toupaa, Ragai vii Aitearo.’

^e4:13 Sam 33:13-15 ^f4:14 Hi 13:1, 7:26, 10:23

^g4:15 Hi 2:18; 2 Ko 5:21; 1 Pi 2:22 ^h4:16 Ef 2:18

ⁱ5:4 2 Kro 26:18; Eks 28:1 ^j5:5 Jo 8:54; Sam 2:7; Hi 1:1, 5

^{6k}Uva oreovu toupai vo Tugoropa Vuku sovara-ia oa oiso purapai, ‘Vii pris vo kovoaro purapariverea vokiara rutu-ia vao oa viapau ope-sipape rova Melkisedek areiipaoro rutu.’

⁷Oire vo osa Jisas oisoa toupaveve vo rasio-ia uva voava oisoa variriparo Pautoa iare. Uva oisoa gaupaoro areparo rera vo vavataaro sovopaoro. Uvare oisoa oiso taraiparo Jisas, Pauto uvuiiparoi ra ragai utoreve, ra va iava viapau kopiira rutu. Uva va-a eva oa iava Pauto rera uvureva. Eake iava? Uvare taraipavira rutu Pautoa-pa avivikepaoro oisi vo variri oisoa purapareve Jisas. ^{8l}Oire Jisas-a Pauto Oviitoaaro rutu. Ari tavaka vovou vo vavataaro kaereva. Oa rera tarai pieva rutu, oiso ra va iava Pauto gisipoaro sirova rutu uturo. ⁹Uva eisi osa piepaoro Jisas vo rekasio-ia rutu rekasiroepa oa purareva Pauto rerapa. Eva-a oa vituaro purareva toupaooro, oiso ra va iava Pauto vigei oupareve vorevira ora rera iare, vo rara goruvira rutu Jisas gisipoaro sirova utupavio. ¹⁰Uva rerare ro Jisas oiso puraroepa Pauto, “Rovopatoa rutu vii Pristo vo Melkisedek vo saraaro sovara iava.”

Opeita Kovepata Oirao Pie Vovou Arova

¹¹Visiipa riro gorupa reoro oara vatesa aue ragaparai osa vavagisipatai. Uva viapau vearovira rutu vara uvupataveira, ra vara sirova utupata. ^{12m}Riro kaekaevira toupatavora visii vao oirao pie vovou irara. Osa iava uvuiipataeri oiso ra oearovu siposipopata va iava, osa viapau oiso uvuiipataveira. Ari oearovu raga ruvara-ia vo tarai ou irapataveira vo siposipo iava vao oa ou rovtava

voari tuariri. Oiraopavira rutu, uvare vorevira oiso rutu toupataveira osa voeao veu kakaero oea viapau uvuiipai ra sopeara vai aiopaive. Viapau. Ari aue raga tapi rovuro. ¹³ⁿOire vosa iravu kakaeto tapi rovu raga tapipareve, ra va iava oearovu rera siituepaoro oiso purapaave, “Okakaeto-a ro-ia ira-ia viapau vearo rugoo vai toupai. Ira viapau taraiparo torevoko vovou vai-ia.” ^{14o}Ari ita, rirapa irara raga sope varuro aiopaiveira. Uvare voea varaaro rugorugooara oaive roroiovira toupaveira. Oa iava taraivira orekerovu rutu rovirieipaiveira. Uva vo vokio-ia uvuiipai ra vearopara orekerovu rovirieipaive oiso, Veoro-a vao-ia, ari vuri-a vao-ia.

Goruvira Rutu Kovopape Oirao Pie-ia Pitupaoro

6^{1-2p}Oisi-a eisi osa iava uvui ipaovavira ra topa pievira otarairovu ita oupape. Oiraopavira ita. Eake iava? Uvare rorovira Krai vo taraiaoro ou rovoepa. Oa iava uvuiipavira ra otarairovu ita topa pievira oupape. Uvare roropa rutu-a vao-ia ro-ia Krai ira-a vigei vaoro vituaro rutu oirao pie vovou. Uva apeisi-a? E vorerivira ita visii taviavere va vituaro puraoro ita? Viapau. Teapi visii tavi ragaa ita akukuvira oiso puraoro, “Opeita ora vatatopo pie ragapata akukupava kovoro raga pura ragapaooro.” Viapau. Ora teapi visii siposipo ragaa bapataisa vituaro iava ita, ora vao vavae tovo vo viraakoa purapaooro. Ora voeoro iava oearoa kopii roropaaveira ra voava vorevira voea ita tore piepape. Ora vo vuutao iava oa-ia Pauto oirara rutu rovirieirevere voeapa vuri vovou vo voriaro vateoro. ³Vo siposiporo-a evava

^k5:6 Sam 110:4; Hi 7:17 ^l5:8 Hi 3:6; Fl 2:8 ^m5:12 Ap 7:38; 1 Ko 3:2

ⁿ5:13 1 Ko 3:1 ^o5:14 Ais 7:15 ^p6:1-2 Fl 3:12-14

oara iava uvuipaviei ra topa pievira ita avavio otarairovu iare ita, vo rara Pauto oiso puraparo, “Osa vearopai eisi osa piepata.”

⁴Qearovu epao oea Pautoa-ia taraipaaveira aviavi pievira rutu. Ari vosa koveave oisi rera-ia taraipaoro ra vo tarai kavuoro kove ovoiave. Ra apeisi ragavira vorevira ita voreave oiso vo tarai iare rera iava vao-ia torevoko vovou toupasa? Oiraopavira rutu, uvare Tugoropatoa-ia Uraurato tarai rovoaepa rutu ro vova vuvuiua-ia rera sovopaoro ora voea sopaaro-ia. ⁵Uva oiso tapo taraipaerao, Pauto vo reoaro-a vao oa tapo-a vearopai rutu. Ora vao riroa rutu gorua oa eveiivora va sovopaoro ora voea sopaaro-ia vao oa kovovere rara vo vuutao-ia Pauto vaaro. ⁶Uva evara rutu arova koveaepa. Ari ita, oiraopavira rutu viapau oiso uvuipaai ra vorerivira ora voeare oiso puraave, Ragai iava vurua oaa verari Pauto. Eake iava? Uvare vara ruture ovauoro evara oiso piepaiveira oiso osa ro Pauto Oviitoaaro tapaivora evao parikou-ia. Oa iava riroa ariia oureva oearovu rutu osireiario-ia.

⁷Ari ita, vosa rasia vearovira toupave, oisi tupaoro oaravu rutu aioara kova piepaive vara-ia oirara rutu aio piepasa. Ra ovokirovu-ia Pauto vo rasipa vearoa purapareve kokeva kove piepaoro vo rasi vearo piepasa. ⁸Ari vosa vuri kou rokarokapa kou voa kovape, ra va-a eva oa iava vuri rasia. Oa iava Pauto uvuiparoi ra vo rasi opesi pie ovoireve vai pasi va kasiooro.

⁹Visii-a ragai vate iraraaro, visii tavipaavoi riro vavataivira rutu eisi. Ari visii-ia vearovira rutu taraipavieira visiihoa vao oiso toupataveira goruvira rutu oirao pie vovou purapaoro oa-ia

igei vo reoaro uvupataveira. Oa vituaro iava eva vearoa rutu kuea oa kareke piepataveira. ¹⁰Uva oiso taraipavioveira, Pauto orekerovu rutu torevokovira rovirieipareveira. Teapi keapata oiso, Visii vo kovoroarore ovaurovereira ora visii vo siraoroaro varao rerapa. Uvare rerere rugoopaoro rera voeaaro oisoa tauvapata. Ari ita, eisi osa touvira voea tauvapataveira. ¹¹Oire uva rirovira rutu vaopa oiso ruipapaiei rutu oiso ra visii rutu katakataivira oearovivu rutu kavikopata voeapa siraopaoro. Eva oa iava taru vearopara outavereira varao oarare visii rutu rugoopaoro oisi piepataveira eisi ragavira raripaoro. ¹²Opeita pokapokapata. Uvare igei oiso ruipapaiei rutu visiipa ra oiso rutu toupata osa voeao riro oirao pie vovou irara aate vovou irara rutu. Auere ra oisi eisi tupaoro vearopara oupaive varao oarare ovoioapa reo purareva Pauto.

Uvuipaviei Vo Pauto Vaaro Ovoioapa Reo Oirao Piepasa

¹³Pauto Reo Ovoi rutu purareva ropa Ebrahim. Oa iava va-ia reo goru purareva, oiso ra va iava Reo Ovoi rera vaaro oirao piepape. Osa viapau oiso iraiiei ira toureva vo vuuta-ia oiso ra irai vaisiario Pauto vaisiario-ia putereve. Oisore ra ira vaisiario Reo Ovoi rera vaaro oirao piepareve Pauto. Eva-a oa vituaro iava rera raga Pauto ora vaisiroepa ora rera vaaro Reo Ovoi pura ovoiooro. ¹⁴Oire Pauto oiso puraroepa rore Ebrahim,

‘Ragai-a vao ragoa vii tapo Ebrahim vao Reo Ovoi purapaavoi, oiso ra riro irara rutu oirara taru viire aiteave voeao ovii iraraaro vii aao iraraaro.’

¹⁵Oa isivaaro iava oisoa Ebrahim toupareve reo ravaa ateate piepaoro vao oa oirao piereva Aisak kavauoro.

¹⁶^uOire vosa irai oiratoa vai reo ovoi vai purareve, eera-a ira oisoa ro vaisipareve ira rera vaisiario-ia oisoa putepareve rera vo rearo oirao piepaoro. Osa iava oreorovu rutu ora eaka piepapeira. ¹⁷^vOire uva Pauto oiso ruipaparoepa rutu, ra voea iava vakuvaku rugooro verareve. Ra va iava goruvira rutu rera-ia raripaave varaore rugorugooapaoro oara ouivera rara rera ruvara-ia vearopara. Uva va-a vao-ia oa vituaro iava ora rera raga ora vaisiroepa rera vaaro Reo Ovoi oirao pieoro rutu. ¹⁸Uva vo reorei-a vareo-ia oiso-ia, Reo Ovoi-a vao-ia, ari oirao piepa reo-a vao-ia. Uva viapau rutu oiso uvuipai ra keakeavira ora tavariopape vo reorei. Viapau rutu. Aue iava uvare Pauto viapau rutu oiso uvuiparoi ra vo reorei iava oreo-ia kuuvu reoa vai purareve. Uva oisi-a eisi osa taraipaoro rera-ia ro vigei reraaro uvuipaviei ra ora vigei iava sopaura goru piepape. Osa iava uvuipaviei ra vo vovou-ia goru vovou pitupaoro Pauto vaarore viraakoa tuepavio, vigei vao vigoa rera iare ikauepa, oiso ra vigei utoreve. ¹⁹⁻²⁰^wUva oisi toupaaoro uvuipaviei ra ora vigei iava sopaura tupapaoro goruvira rutu toupape. Ra voava viapau oiso ora virupape. Viapau. Ari vigei uvuipaviei ra oriruvira rutu toupape. Ra va iava Pauto vigei sopaaro sisiropaoro Tugoropa Tavuki Rutu-ia toupaveve vo uva koataroepa Jisas vigei tauvaoro. Uva va-a eva oa vituaro iava Jisas oiso rutu toupaveveira opesi asavira eera vigei reraaro Rovopato Pristo Pauto vo tauvaaro oupato vigeipa. Ari ita,

eera Jisas Rovopatoa rutu Pristo aue Melkisedek saratoaaro.

Ro-ia Melkisedek Iravu Rovopato Pristo

7 ^xOire rera ro-ia Melkisedek reitoo rutu turaro voea reraaro Selem vata. Ira oiso toupaaoro pris kovo tapo purareva ro iavirava Reitoo Rutu Pauto Rovopatoa Rutu. Ari ita, vo tuariri rutu Ebrahim oearovu turaro irara uporeva voea kopii piepaoro. Uva oupovu iava karepaoro rera tapo ro-ia Melkisedek aivaroreva raivaaro vo uva Ebrahim viraakoreva rera Melkisedek. ²Oa iava Ebrahim Melkisedek vatereva varao oara gogireva evoea upopaoro. Oire vosa rera ruvara-ia Ebrahim katai tau (10) rutu aue golara toupaiava, oa iava vara iava oavu gororeva kataia rerapa ro Melkisedek turaro va vatesa. Uva oisi raga ita aue vievieioro sipsip tau (10) iriavu voea iava gororeva ita rerapa oira vatesa. Oire uva oisi raga oiso osa orekerovu rutu iava piepaoro va purareva rerapa. [Oire rovopa vao porearo rutu oiso toupaveira rera iava ro-ia Melkisedek ro-ia king ira torevokovira rutu toupaveira. Ira-ia viapau oisoa vuria vai toupave. Eisi osa toupai rera vo vaisiario porearo. Ari eraopa vao porearo oiso toupaveira vo rera raga vaisiario-ia, Ro-ia reitoo rutu king ira gavaure vovouva toupaveira voea reraaro Selem vata.] ³Ira-a ro viapau aitetoa vai ora viapau aakovaa vai. Ora viapau aao iraraa vai rera oeiario. Ora oiso tapo osa viapau oisoa taraipaave, Aa vo vokio-ia puraro viropa. Ora aa vo vokio-ia vorevira kopiioepa. Uva eisi osa vo tou puraoro Pauto Oviitooaro vo touaro ovoovooro toureva. Uvare

^u6:16 Ga 3:15; Eks 22:11 ^v6:17 Sam 110:4 ^w6:19-20 Lev 16:2; Hi 9:7
^x7:1 Jen 14:18-20

Rovopatoa rutu Pristo vo kovoaro-a oia oisoa pitupareve vokiara rutu-ia.

⁴YE apeisi-a? Oearovu rutu-ia oirara oisoa putepareve ro-ia Melkisedek? Ari, oiraopavira rutu. Ira-ia taraipaviei rutu oiso-ia, Ro-ia Melkisedek irapa vatevateara rutu vatereva aue Ebrahim oira vasitao rutu vo tauro iava oara ogogireva oearovu turaro irara upopaoro. ⁵Oire ro-ia Melkisedek viapau oiso Livai vase vo saraaro iava rera-a, evoea oea oisoa pris vo kovoaro-ia tuariri rutu pitupaive. Uva auea vao-ia Reo Taisi oa-ia oisoa oiso toupave evoea vo kovoaro iava. Vosa katakataivira tauara toupave, oire ra voava katakataivira oaravu oupaive kataipara voea ruvara iava voeao Isrel-pa irara. Ari ita, evoea ruvara-ia oisoa vara oisi ououpaive oea tapo oisoa ora araokopaave rutu. Aue iava uvare kataitoa rutu-a voea rutu aautoaaro ro-ia Ebrahim. ⁶aViapau oiso Livai vase iava rera-a Melkisedek. Ro reito ira oisi katakataivira vara oureva eera ruvara-ia Ebrahim rera viraakooro. Ro Ebrahim irapa Reo Ovoi vatereva Pauto. ⁷Oire vigei taraipavio ro-ia ira oiraopavira rutu oisoa voeaopa viraakoara veaopara vatepareve. Eva-a oa vituaro iava oisoa oearovu vaisiario-ia putepareve rutu reipaoro. ⁸bVoeao Livai vase oisoa katakataivira orekerovu oupaive tautauara rutu iava. Uva oisoa kopiipaave oiso raga osa oirara. Ari ro-ia Melkisedek ira iava oiso vo reo toupaveira, oisoa tootoovira rutu toupaveve. Viapau oiso kopiiopepa. ⁹Uva uvuipaviei ra oiso purapavio, Iu, Ebrahim ira katakataivira orekerovu rutu vatereva tautauara rutu iava. Osa oisi raga ita pierева Livai katakataivira rera varaaro iava tautauara vatevateoro. Ari ita, voea-a evoea Livai vase oea oisoa

oisi katakataivira oisoa oupaave. Eake iava? Uvare voea ita oisoa vo kovo eva pris kovo purapaive. ¹⁰Oire uva apeisi-a? Vo uvare Livai kavau asavira rutu toureva vo osa oisoa Ebrahim voari rutu tou rovporeve tuariri. Uva oiraopavira oiso-ia uvare eisi vo tou-ia eera Livai rera aautoaaro sopaaro-ia touvira toupaveva aue Ebrahim, vo osa rera raga Ebrahim rovvira rutu Melkisedek-va aivaroreva raivaaro.

Vo Airepato Pristo Tuariripa Pristo Tavarioveva

¹¹Vo tuariri Livai vase oisoa pris kovo-ia pitupaive. Uva va-a eva voea vaaro pris kovo oa vearovira oirara kareke piepaivori. Ra va iava vearovira rutu karekepaave. Oa-a eva vituaro iava Reo Taisi vatereva Jiu-pa irarapa Pauto. Uva eakere iravu pristo utupaua uvuipa ra karekero ro ira Melkisedek-va areiipareve, osa aueva Eron Rovopato Pristo viapau areiipareve? ¹²⁻¹⁴cOire vosa Pauto iravu roporeve pisato pristo voeao rovopa irara pris tavariosa rera-ia, uva va sirova eisi uvui iraopaai ra vao tapo Reo Taisi tavario iraoive. Oire ro-ia taraipavioveira oiso-ia, Viapau oiso Kraisa Livai vase vo saraaro iava voeao pris irara. Viapau. Ari Juda vo saraaro iava rera-a. Ari ita, viapau irai voea iava Juda-pa irara pristo vai, uvare vo sarapa viapau oiso Moses pris kovo vatereva.

Jisas Oiso Toupaveira Osa Ro Melkisedek Ira Oisoa Toupaveve

¹⁵Oire ra evo reo iava vearovira rutu oiso aviavipavio osa rore rugoopavio ira pisavira rutu karekeroepa Melkisedek-va areiisa. ¹⁶Oiraopavira rutu ira prisvira rutu karekeroepa

^y7:4 Jen 14:20 ^z7:5 Nam 18:21, 26 ^a7:6 Jen 14:19; Ro 4:13

^b7:8 Hi 5:6, 6:20 ^c7:12-14 Ais 11:1; Mt 1:3; Lu 3:33; Ro 1:3; Re 5:5

pisavira. Uvare viapau oiso Reo Taisi sirova uturoepa. Ora aue tapo viapau oiso voea iava-a eera oea oisoa kopiipaave. Viapau. Ari vao-a oa vituaro iava evo kovo-ia pitupareveira, uvare vao Tootoo Ovoi rera vaaro rerapa gorua vatepaiveira. ^{17d}Oa iava Pauto vo roaro-ia oiso purapapeira, ‘Vii vo kovoaro vao pris kovo opesi asa rutu. Oa purapariverea oiso osa ro Melkisedek oa oisoa purapareve.’

¹⁸⁻¹⁹Oire uva oisi-a eisi osa pieoro vao tuariripa Reo Taisi ora tavarioepa. Uvare oisi va sirova utupaoro oirara rutu oisoa viapau Pautoa iare tutuu piepaive. Oa iava oisoa akukuvira rutu tou ragapaive Reo Taisi. Uva va-a vao oa iava Pauto oraivavu raga purareva vao-ia airepa raiva. Oa iava uvuipaviei ra Pautoa iare tutuu piepape rutu.

²⁰Oire uva Pauto oiraopa reo purareva oiso puraoro, Eera pristo ira ovoivira toupareveira opesi asavira. Uva viapau rutu oiso uvuiparoi ra evo reo tavarioeve. Ari ita, viapau oiso iraire oiso oreoi purareva vo pris kovo tovo-tovopaoro oiso osa vo reo vao purareva Pauto. ²¹Viapau. Asi Pautoa raga oiso Jisas-ia vo vaisio tovoreva oiso, Pristo vo osa vao oirao pie reo purareva oiso, ‘Turaro oirao pie reo purarevora. Orugooa vao-ia rera vaaro oa-ia viapau uvuiparoi ra osi ragavira va tavarioeve vo reo-ia oa oiso purapai, Vii vao-ia viigoa vokiara rutu-ia prisvira toupaviverea opesi asavira rutu.’

^{22e}Eva-a oa iava uvuipaviei ra vearovira rutu oiso taraipavio, Ro-ia Jisas ira Airepa Reo Ovoi oirao pierava rutu vo reoa vao oa iavirava Pauto vo siraoaro karekeepa oirara rutupa. Vo reo oa vearovira rutu toupaveira vao-ia

tuariripa Reo Ovoi putepaoro rutu, oreoa vaterava Pauto Moses-pa.

²³Uva oavu-a vao-ia oiso-ia. Riro irara rutu voari tuariri pris kovo oisoa purapave. Eake iava? Uvare kopiipaoro oisoa oearovupa vo kovo kavupaive. ²⁴Ari ro-ia Jisas ira ovoieivira rutu tootoovira raga toupareveira. Oa iava rera raga vo kovo-ia vao-ia pris kovo pitupareveira vokiara rutu-ia. ^{25f}Uva va-a eva oa vituaro iava uvuiparoi ra vo vokio ora vo vokirori-ia oearovu oupareve Pautoa iare, vo rara Jisas oirao piepaoro rutu rera iare urioapaave. Aue sirova uvare Jisas ovoieivira rutu tootooparoveira Pauto arepaoro voea oupasa.

Rovopato Pristo Ira Uvui Iraoparoveira Oiso Ra Vigei Tauvapareve

^{26g}Oiraopavira rutu. Aue-ia Jisas Rovopatoa rutu Pristo ira uvui iraoparoveira rutu vigei tauvapasa. Ro ira-ia toupaveira vao torevoko vovou rutu, uvare roroio vovouvira rutu oisoa toupareve. Ora aue tapo viapau rera-ia oisoa vuria vai toupave, ora oisoa airereivira toupareve vuri vovou irara vo rugooroarpa. Oa iava eva Pauto rera kae pierava rutu vuvuiua-ia pute pievira rutu. ^{27h}Viapau oiso toupaveira osa oearovu voea rovopa pris irara. Uvare viapau oiso koruouara vai purapareveira vo vokiara rutu-ia, oiso ra Pauto rera varaaro vuriara verapareve ora oearovu iava tapo oirara. Viapau, ari katai vuuta rutu-a vao oa iare ora rera iava vasereva rutu aue iare evao parikou. Oa iava voa ora rera-ia katai koruou rutu purareva. ²⁸Oire uva Reo Taisi-a vao sirova utuoro ora voea raga-ia pris vaisi oisoa

^d7:17 Sam 110:4; Hi 5:6 ^e7:22 Hi 8:6, 9:15, 12:24 ^f7:25 Ro 8:34; Hi 9:24
^g7:26 Hi 4:15, 8:1 ^h7:27 Hi 5:1, 3; Ef 5:2

tovopaive, voea oea-ia oisoa viapau goru vovou vai toupave torevoko pitupitu purapasa. Ari ita, Reo Taisi vo vuutaaro isivaaro iava Pauto ora rera vaaro Reo Ovoi oirao piereva. Osa iava Oviito oiso vaisireva ro-ia, Rovopatoa rutu Pristo. Ira uvui iraopa ra vigei tauvaporeve vokiara rutu-ia.

Jisas Vigei Reraaro Rutu Rovopato Vo Vuvuiua-ia

8 Evo reo aviavi pie reo vituaro-a vao-ia oare eisi puraepa oiso, Krais-a Rovopatoa rutu Pristo vigei reraaro. Ira oirapapa varata-ia paupa-ia Pauto vaaro pauparoveira vuvuiua-ia. ²Uva pris irara vo kovoaro purapareveira evoa toupaooro oiraopa Tugoropa Tapi. Oa oiso rutu toupaveira osa vao Tugoropa Kepa lotupa kepa. Uva viapau oiso irai vo kepa eva Lotupa Kepa paureva. Viapau. Ari Pautoa raga.

³Voea-a evoea rovopa pris irara oea oisoa evo kovo purapaive varao vatepasa orekerovu vatevateara ora korouoro aue-ia varuere kare. Uva oisi-a eisi osa tapo Jisas uvui iraoroepa okoruouvu vateoro Pautoa-pa. ⁴Vosa touvira vo rasio-ia tou rovopareva, uva viapau oiso uvuiparoepa oiso ra voa pris kovo-ia pitupareve. Eake iava? Uvare viapau oiso Livai vase iava rera-a. Voea oea iava Reo Taisi oiso tavipapeira. Voeao raga oea oisoa pris kovo-ia pitupave vao tauo vatepa kovo. ⁵¹Ari voea vo kovoaro oa-ia oisoa ovoovovira vo toupave, vo osa oiraopa kovo vo toupave vuvuiua-ia. Uva oiso rutu ovoovovira toupaveira osa Moses vatatoporoepa, oiso ra varo kepa paureve vao oa sovara-ia lotupa kovo purasa aueparoepa. Osa iava Pauto rera tavireva oiso, “Oiso ragavira

varao rutu purarivere vo kepa pauoro osa vo ovoovo oa-ia vii keke pieavora vo Sinai pukui-ia.” ⁶^jOiraopavira rutu Krais-ei vo vuvuiua-ia vo vuutao-ia oa vao. Ira vo kovoaro pris kovo voea vo kovoroaro-ia vo rasitoa-ia putepaveira pris irara. Oa vituaro iava vao-ia Airepa Reo Ovoi. Evo reo oa purareva Pauto, oiso ra rera tapo oirara ora agiagiave. Oiraopavira rutu uvare vao Airepa Reo Ovoi vao-ia tuariripa putepaveira rutu, uvare va-a vao oa taru orekerovu rutu veaopara karekevereve rara.

Airepa Reo Ovoi Oa Tuariripa-ia Putepaveira

⁷Ari ita, vo osa tuariripa rutu vao-ia Reo Ovoi vearovira tou rovova, uva eakere ita utupavira va isivaaro-ia airepa purareva ita? Ari ita, uvare vao tuariripa oisoa potepave oa-ia viapau oisoa Pauto sirova utupaave. ⁸^kOire uva eisi osa pievoiva, Pauto ora rera voeaaro togareva vo reo-ia oa oiso purapai,

“Turaro oiso puraparo, Ovokirovu epao oara uriopapere. Oara-ia oavu Reo Ovoi puraaverea voea tapo Isrel-pa irara ora voea tapo vova Juda.

⁹¹Uva va vao-ia Airepa Reo Ovoi oa pisavira rutu toupaveira. Oa viapau oiso vaova areiipaivere oa puraava Isip iava voea tuvetuveoro voea-ia pitupaoro. Uva reasi iraopaaepa vao Reo Ovoi sirova utu arapa ragai vaaro. Osa iava voea iava vaseava, oiso ra ora voea raga vo taraiaro sirova utuave.

¹⁰^mOire uva Turaro tapo ita vo reo-ia vao oisi ita puraroepa oiso, Va vao-ia Reo Ovoi oa puraaverea voea tapo Isrel-pa irara oa oiso purapai, Varao-ia ragai varaaro reo goruro oara tovoavere rara voea

ⁱ8:5 Kl 2:17; Hi 9:23; Eks 25:40 ^j8:6 1 Ti 2:5; Hi 7:22 ^k8:8 Jer 31:31-34

^l8:9 Eks 19:5-6 ^m8:10 Hi 10:16; 2 Ko 3:3; Sek 8:8

vo rugorugooroaro-ia, oiso ra voa vara-ia taraiave. Ora vara rigatoavere vo voea sopaaro-ia, oiso ra voa vara eveipaive vara sirova utupasa. Ragai oiso toupaverea, Ragai vao voea reraaro Pauto. Ora voea oiso toupaverea, Ragai voeaaro oirara.

¹¹Viapau oiso irai epao voea iava ira voea siposipoparevere voeao oea rera tapo toupaveira oiso voeare purapaoro, Turaro oavisii-ia vearovira rutu tarai iraopata. Ora tapo viapau oiso ra oearovivu rutu tapo oisi voea iava oearoi tavitavipaive rera iava Turaro voearo oearoa voea vo taerearo-ia toupaveira. Eake iava? Uvare voea rutu ragai-ia taraipaavere. Oiso-ia voeavio tapo oea kakae visivi toupaveira, ora voeao oea rei vaisi-ia toupaveira.

¹²Ari ita, siraoravere voea kekeoro vo osa vuri pitupitu puraive. Oire ra voea iava vara vera ovoipaoro viapau oiso varare rugorugopara ita vorerivira.'

¹³Uva va-a vao Airepa Reo Ovoi oa iava reoreoroepa Pauto. Uva vo reoreoa vao oa-ia reoreopaoro vaore tuariripa Reo Ovoi oiso puraroepa, "Rutapa raga eva. Tuariripa." Oire orekerovu-ia taraipavio oiso, Vosa eake tou ragapaive vao oa-ia viapau kovoa vai, oire ra oisi raga ora opesi pie ragape va.

**Ro Rovopato Pristo Ira Tuariri
Rutu Oisoa Varuere Kare
Revasiario-ia Tauoparo**

9Oire va vao-ia tuariripa Reo Ovoi oa sovara-ia oisoa reo goruro toupave. Vo reoro oara sirova Jiu oisoa Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaive. Oara varao

sirova tapo kepa pauiva Pauto iavirava. ²P^oOisi-a oiso osa vituaro iava rakari kepa pauiva vao oa-ia oisoa vo tugirei toupave oiso, rataupa tugia vao oa oisoa vaisipaive oiso Tugoropa Tavuki. Oa-ia varao rutu tugoropara tovoiva oiso vara, vuruvua o, ora tebol ro-ia, ora brete-a vao-ia oa-ia oisoa tauopaave Pautoa-pa. ³Q^oAri vo tugio vao-ia ataropa tugi otugia-a vao-ia varoa isivaaro-ia oisoa toupave. Vouao oua tovoiva vuruvuru-ia kovovovira. Oire uva vo tugia vao oa oisoa oiso vaisipaive, Tugoropa Tavuki Rutu. ⁴r^oVo tugio oa oisoa ataropa rutu toupave, oa sovara-ia oisoa varao rutu toupave oiso-ia, gol alta vao-ia oa oisoa ivara-ia orekerovu kasipaive vara-ia vearoa riipu geesi purapaoro. Ora aue bokis o iria oisoa vaisipaive oiso, Aak. O iria sovara-ia oisoa vukua toupave vao oa-ia Reo Ovoi rigatoiva. O bokis iria tavuruoro aue gol oa puraiva. O iria sovara-ia oisoa oavu gol tou toupave. Vo touo oa sovara-ia oisoa aioa toupave vao oa vatereva Pauto. Oa oisoa vaisipaive oiso, Mana. Ora ro tooroto Eron reraaro ira-ia airepa sipukao kova oisoa toupave. Ora vareo aveke perorei oarea-ia Reo Taisi rigatoreva Pauto. ⁵Oire uva oira-a bokis iria ivara-ia aitereivu uvarutoarei oisoa toupasi toa pievira. Vaitereo aiterea ovoovovira oisoa kekepasi viro oiso, Tugoropatoarei vuvuiua iava vaiterei. Aiterea oiso putae parakarova oovovira toupasi vo uva oisoa vaiterei vuutaaro-ia varuere kare revasiario petopareve Rovopato Pristo, oiso ra oira-ia Pauto oirara iava vuriara verapareve. Oire uva viapau oiso vuutaa vaiei vaviopavira oiso ra oai-ia vara iava varao visii aviavi piea.

ⁿ8:11 Ais 54:13 ^o9:1 Eks 25:8 ^p9:2 Eks 25:8-9, 23-39

^q9:3 Eks 26:31-33 ^r9:4 Eks 30:1-5, 25:10-16

⁶Uva oisi-a eisi osa oisoa toupave voa vo vara vo tavukiario-ia. Uva voea rutu pris irara oisoa koatapaave vokiara rutu-ia va iare rataupa tugi va iava vao vo tugi rakari kepa voa voea vo kovoaro purapasa. ⁷Ari ro raga Rovopatoa Rutu iravu Pristo ira oisoa koataparō vao iare rovopa tugi rutu atoaropa. Uva va eva Tugoropa Tavuki Rutu oa iare oisoa koataparō kataipa vokiara raga-ia vo vokiara katakataivira ivara iava vo vokiara. Ovokiroa-ia oisoa revasi rovurova koataparō vara-ia koruoua purapasa Pautoa-pa, ora rera iavirava, ora voea tapo oirara voeao oea rutu oisoa vuriara purapaive ruruvutuvira vo osa viapau vara-ia taraipaave. ⁸Oire uva vo vokio-ia rera ro Tugoropato Uraurato vara iava evara vigei siposipopaveira aviavi pievira. Uvare va vao-ia Rovopa Kepa rutu voea Jiu vaaro okepa iava vo tugio rataupa voeaopa Jiu-pa irara oisoa reipape rutu. Uva vo vuuta-a eva ovuuta-ia oisoa voea asavira atoaropa tugi tupapa piro rutu vaopa oiso, teapi voare koatapaave voearo oira akukuro. ⁹Oire vo kepa vao Rovopa Kepa rutu oa ovoovovira toupaveira vao oa-ia uvuipaai pris irara ra vatevateara vatepaive ora tauo vatero tapo purapaive voa. Ari ita, oiraopavira evara iava viapau oiso uvuipaai ra Pautoa iare tutuu piepaive, uvare oaravupa aia potepaveira rutu. ¹⁰Uvare vo kovoa vao-ia Pautoa-ia vuurapa vaisi purapa kovo oa oisoa purapaive varao raga-ia aio tauoro ora ukaiopa tauoro, ora osasararovu rutu oiso osa varao sisupa pitupituro. Oire vo reo goruro-a evara oara raga oisoa sirova utupaave vo rasio iava vara. Oa iava oisi eisi oirarapa reipapeira vo vuuta-ia rekasisa oa-ia

orekerovu rutu torevokopaveira Pauto vo osa vara rutu tavariopave.

Ro Krai Ira Ora Rera Raga Revasiario-ia Tauoroera

¹¹Ari ita, evara isivaaro iava Krai pouro virora vao-ia airepa vuuta vo vokio. Uva oiso tourevora Rovopato Pristo, ira airepa kovo purapare. Oa iava avaroepa vo kepa vao Rovopa Kepa sovara-ia koatasa, okepa tuariripa kepa-ia vao rakari kepa putepaiveira rutu. Vao vituaro iava uvare viapau oiratoa vai vo kepa paureva vo rasio iava orekerovu avu vai-ia. ¹²Oire vosa Krai va-ia rataupa tugi puteoro rutu atoaropa tugi iare vao Tugoropa Tavuki Rutu koata ovoiroepa, uva viapau oiso revasi rovu vaiva voare koataroepa aue iava meme ora bulmakau kakae vai oa-ia tauoa vai purasa. Viapau. Ari ora rera raga oiraarova revasiva katai vuuta raga-ia koata ovoiroepa vo raivao purasa, oa-ia uvuiparoi Pauto ra va iava vigei vorevira oureve ora rera iare. Vo raivao oa-ia viapau opesia vaiei. ¹³Uvao-ia revasi rovuro aue iava meme ora bulmakau ora oavu bulmakau kakae iava gavuta oara rutu rororeva pristo vo oirara rutu ariaraaro. Eake iava? Uvare vuvuipavira rutu tupaoro pris irara oisoa voea piepaive, oisore ra oiso voea vaisipaive, Evoea sisigarue irara rutu oea Reo Taisi sirova utupaoro. ¹⁴U. Oiraopavira rutu ita osa oisi eisi vara puraiva. Uva apeisia o-ia Krai iava revasiva? Ari ita, riroa rutu vao-ia oa pute pievira rutu pura piropa rera iava revasiva-ia. Oa-a vao oa-ia riroa rutu kovoa ora puraepa. Vao vituaro iava uvare ora rera raga iava oira-ia revasiva koruoua purareva, rera iavirava Tugoropato-ia Uraurato, ro ira viapau opesia vaiei. Oa iava uvuvira

⁹8 Hi 10:19-20; Jo 14:6 ⁹11 Hi 2:17, 10:1, 8:2 ⁹13 Nam 19:9, 17-18
^v9:14 1 Jo 1:7; 1 Pi 3:18; Ta 2:14

rutu Pautoa-pa vo koruou vao purareva. Ari ita, rera oiraaro revasiva iria vigei iava sopaura sisigarue pieeva rutu, oiso ra viapau oiso akukuvira Pautoa-pa kovopape. Viapau. Ari vaore-a ra oiso rutu toupape, Oiraopa kovo irara rutu Pautoa-pa, ro ira tootooparoveira vokiara rutu-ia.

Jisas Revasiario-ia Airepa Reo Ovoi Goru Pierevora Rutu

¹⁵W Oa vituaro-a vao oiraopa oa Kraisia pura piropa Airepa Reo Ovoi, oiso ra voeao oea vaisipareveira Pauto oiso, Ora rera voeaaro evoea oea viraakoara ouiveree, varao oara viapau opesia vai. Oara iavirava Reo Ovoi purareva. Eake-a va vituaro? Ari vao uvare kopiiroepa Kraisi. Ora vao uvare rera vo kopiiaro iavirava oirara roroiopa voea vo vovouroaro iava vuriara, oara oisoa purapaive vo osa oisoa tuariripa Reo Ovoi rei piepaive.

¹⁶Vo osa oavu reoa toupave auempa ovii irara aiteto vaaro vao oreoa-ia oisoa voea tavipareve aiteto, oiso ra orekerovu rutu ouive varao rera varaaro vo rara kopiiro. Uva viapau oiso irai vo reo oisoa oirao piepareve vo orekeroi vateoro, vo rara viapau oiso aitetoa oaive kopiiro rutu oiraopavira. ¹⁷Uvare viapau oiso vo reo-ia kovoa vai toupavoi vo osa touvira tootooparo aiteto. Ari vo raga vo osa kopii rovoru rutu. ¹⁸Oa vituaro-a vao-ia oiso toupai vao-ia rovopa Reo Ovoi. Vosa viapau revasiva vai toupave va oirao piesa rutu, ra viapau oiso kovoa vai va-ia. ¹⁹x Ari ita, voari rovvira rutu uva Moses oirara rutu tavitavireva varao rutu iava oara oisoa Reo Taisi sirovavi toupave. Oa iava revasiva karareva bulmakau kakae iava uukoa tapo. Uva vo uvare rutu-ia vao oa-ia oirara sisureva ora vo vuku vao oa-ia oisoa toupave Reo

Taisi. Uva va purasa evaoa kairi oureva vo evao oa vaisipaiveira oiso, Hisop. Oa iava va kukuearo-ia sipsip oru tuukereva. Ra va-ia revasi uvare kae piepaoro voea iare oirara va sisiputapareva, vo osa vo oru oisoa roko piepareve revasi rovu-ia. ²⁰y Uva oiso puraroepa, 'O-ia revasiva iria Reo Ovoi oirao pieeva.

Oa iava visii goruvira rutu tavireva Pauto, oisi ra va sirova utu iraota.'

²¹Oire uva oisi ragavira-a eisi ita osa Moses oisoa revasiva sisiputapareve rakari kepa sisupaoro, ora varao tugaropara rutu oara-ia oisoa lotua purapaive vo kepa sovara-ia. ²²z Oiraopavira vosa Reo Taisi sirova rutu goruvira utupaave, oa iava uvuipai evara iava oaravivu riroara sisigaruevira toupave o iavirava revasiva. Ora tapo varao vuri vovouro, vo rara eira revasiva peto rovoreve oira-ia tauoa puraoro vuri vovouro verapasa.

Krais Ora Rera Raga-ia Tauoa Purareva Vuri Vovouro Oavi Verasa

²³Uva oisi-a eisi osa torevokopapeira osa varao vo rasio-ia touaro oisoa sisigarue piepaive varaore ovoovovira oara vuvuiua-ia toupaveira. Ari oiraopara rutu vuvuiua-ia toupaveira. Oara viapau oiso uvuipai ra vara sisigarue piepaive, vo rara viapau otauorovu pute pievira rutu purapaive vearopara rutu. ²⁴a Osa iava Kraisi viapau vore koataroepa Tugoropa Tapi oirara raga oa puraiva ovoovovira vaore oiraopa vuvuiua-ia toua. Viapau. Ari vuvuiua rutu iare kaero viropa vo uva toupaveira Pauto ruvara-ia tauvaa oupaoro vigeipa.

²⁵Uva rera ro Jiu reraaro Rovopatoa rutu Pristo ira oisoa koataparoro vore Tugoropa Tavuki Rutu-ia aueva varuere

w9:15 1 Ti 2:5; Hi 3:1 x9:19 Eks 24:6-8; Lev 14:4, 6-7

y9:20 Eks 24:8; Mt 26:28 z9:22 Lev 17:11; Ef 1:7 a9:24 Hi 6:20; 1 Jo 2:1

kare iava revasiva katakataivira vokiara-ia vo ivara rutu-ia. Ari Krai viapau oiso vorevorerivira koataroepa okoruoui ita purasa ora rera-ia. ²⁶Vosa rerapa torevokopaeri ra oisi eisi piereve, oire ra va iava vorevoreripavira siitoka vo siraoaro oureve voariva rovooro uva vo rasio rovoepa. Ari ita, uva viapau oisi eisi torevokopapeira. Uvare katai vuuta rutu-a vao-ia oa-ia vo rasio iare urio ovoiroepa, vo uva vo vuutao tutuu pieva oiso ra opesipe. Eva-a oa sirovava ora rera iava vasereva koruoua puraoro. Oa iavirava vuri vovou vo varivariaro opesi ovoiepa. ²⁷^bAri ita, oirara rutu katai kopii raga rutu purapaive. Osa iava taru Pauto voea vo vovouroaro rovirieireverea rara. ²⁸^cUva oisi-a eisi osa va puraoro Krai ita katai kopii raga purareva ora rera-ia tauoa puraoro, oiso ra oirara rutu iava vuriara vera uvirope. Ari ita, vorevira voreroverea rara. Ra viapau oiso vorerivira vuri vovouro vai verasa-a. Viapau. Ari voea kae pie ragasa-a voea oriruoro, voea raga oea rerare tuevira toupaveira.

Tuariripa Tauo Viapau Oiso Uvuipape Vuriara Verapasa

10 Varao Reo Taisi iava Jiu vaaro oara oiraopavira varao oiraopara oisoa ovoovopaive vara urarapaoro oara utupauavi uriope. Oiraopavira rutu otauoroa evara oisoa vorevoreripavira rutu purapaive ivara rutu-ia. Oire uva apeisi-a? Vosa vara varao oisi vorevoreripavira purapaiveira, oara uvuipai ra voeao iava vuriara verapaive, oea tutuu pie ragapaiveira Pauto iare, eke? Viapau. Viapau oiso eva Reo Taisi uvuipapeira rutu. ²Ari ita, vosa Reo Taisi uvuipaeri rutu, ra va sirova

utupaoro tauoara purapaoro oirara iava sopaura sisigaruevira raga toupavori. Oire ra va iava viapau voreripavira ora sovopaoro oiso purapaave, “Ragai-ia vao-ia vuri vovouto.” Ra va iava koruouara pura arapa eakaave, vo rara sisigaruevira rutu toupave. ³Ari oiraopavira evo koruouro voea oisoa rugorugoo piepaive rutu evarare vuri vovouro, vo rara ivara rutu-ia voea iava sopaura-ia toupave vuriara. ⁴^dOa vituaro vao oiso toupavoi, O-ia bulmakau vairei ora meme airea revasiaro-ia Pauto viapau uvuiparoi ra vuriara verareve oirara iava.

⁵^eOire vosa varasa vore rasitua-ia Jisas aueparoepa, oa iava Pautoa-re oiso puraroepa,

‘Ari ita, varaopa tauoara viapau ruipapaveira ora vatevateara. Oa iava ragai-ia ouavu varaua ravaariva.

⁶*Vo kareo okarea rutupavira kasipaiveira oirara eravaoara ivara-ia, okarea-ia viapau oiso vii roru piepaiveira. Ora tapo vo koruouropa reasipaiveira vuriara verapa koruouro.*

⁷^f*Eva-a oa iavirava oiso puraraepa viire Pauto, Toupavoi ragai vii vo ruipaoro sirova utusa. Eisi osa va iava ragai iava vo reoro toupaveira vo vukuo-ia oa-ia Reo Taisi toupaveira.’*

⁸^gOire uva rovvira Krai oiso puraroepa, *‘Varaopa reasipaiveira,’* ora *‘Varao oara-ia viapau vii roru piepaiveira oiso osa varao koruouara ora varao vatevateara vatepa, ora vo karero varuere karero oea kasipaiveira vo eravaoara ivara-ia, ora varao oaravu koruouara vuri vovouro verapasa.’* Ari ita, oisi eisi osa puraroepa varao rutu iava oara oisoa purapaive torevokovira Reo Taisi sirova utupaoro. ⁹Eva-a oa iava oiso pu-

^b9:27 Jen 3:19; 2 Ko 5:10 ^c9:28 Ro 6:10; 1 Pi 2:24; Ta 2:13

^d10:4 Mai 6:6-7 ^e10:5 Sam 40:6-8; 1 Pi 2:24 ^f10:7 Jer 36:2

^g10:8 Mk 12:33

raroepa Kraiss, ‘Ragai toupavao Pauto vii vo ruipaaro sirova utusa.’ Oire uva vo reoa vao oa iava Pauto tuariripa koruouro veeporeva, oiso ra rera vo koruouro vara vo tavukiaro ouve vao oa purareva Kraiss ora rera-ia. ^{10h}Eake iava? Uvare rera Jisas Kraiss ira Pauto vo ruipaaro sirova utu ovoiroepa oisi va pura ovoiro. Vao oa vituaro iava vigei iava sopaura rutu sisigarue ovoiepa vo koruouo-ia oa purareva ora rera-ia katai vuuta-ia.

Jisas Ora Rera-ia Tauoroera Vuriara Verasa

¹¹Voeao pris irara Jiu iava oea oisoa katakataivira ora voea vo kovoaro pura-paoro torepave katakataipavira vokiara rutu-ia. Oa-a vao oa-ia oisoa voreripavira vo koruouro purapaive. Ari vo koruouro-a evara oara viapau oisoa uvuipape oiso ra vara-ia voea iava vuriara verapareve Pauto. ¹²ⁱAri ro Kraiss katai koruou raga pura ovoireva vuri vovouro vera ovoiro. Eva katai koruou oa uvuiepa vokiara rutu iare. Oa isivaaro iava pau ovoiroepa Pauto vo varata iava oirapapa. ¹³Evoa uva tuepaoro toupaveira vo vuutaore oa-ia rerava keripa irara tovorevera Pauto vo rera kokotoaro roero oiso osa orekevu rerapa tasipa. ¹⁴Oire uva katai koruou raga pura ovoireva. Oa-ia voea rutu uvuipie ovoireva. Oa iava uvuipaai ra Pauto iare tutuu piepaive voea sisigarue vovou irara.

^{15j}Ari ita, uva ro tapo Tugoropato Uraurato oisi vo reo eva oirao piepareveira rutu oiso osa pura rovroepa rutu Tugoropa Vuku sovara-ia,

^{16k}Vao-ia Reo Ovoi ragai oa puraaverea oirara rutu tapo vo

utupaua. Vo uva ragai varaaro reo goruro tovoaverea voea rutu iava sopaura-ia. Ora vara rigatoaverea voea vo rugorugooroaro-ia, eisi osa puraroepa Turaro.’

^{17l}Oire evo reo isivaaro iava ita rera raga Uraurato oiso puraroepa, ‘Ragai varaore ita vuri vovouro viapau oiso rugooraverea vorerivira ora varao vuri pitupituro.’

¹⁸Uva oiraopavira rutu vara varao vuri vovouro vera ovoireva oirara iava. Uva apeisi-a? E uvuipai ra okoruoui ita vorerivira ora purape, oiso ra oai iava vuriara vorerivira ita vera piro? Viapau rutu.

Uvuipaviei Ra Oirao Piepe Rutu, Ra Va Iava Pautoa Iare Tutuu Piepape

¹⁹Araoko irara oaa, uva oisi-a eisi osa iava viapau oiso oai epao oa uvuipai ra vigeire korukorupape vore koatapa arapa Tugoropa Tavuki Rutu-ia. Viapau. Ari uvuipaviei vao iavirava Jisas vaaro kopii. ²⁰Oa-a vao oa-ia airepa raiva karureva tootoa vatepa vigeipa. Oraiva-a vao oa iava uvuipaviei ra varo kovovo-ia putepape koatapaoro. Vao varoa oa oisoa ovoovovira toupave oiso osa rera iava varaua. ²¹Iu. Rovopato Pisto toupave vigei rutu reraaro ira Pauto ovii iraraaro oirara tokipareveira. ^{22m}Uva uvui irapaviei rutu ra Pauto iare tutuu piepe rutu oiraopa vovou rutuva oiso ora vigei-ia taraipaoro, O ita, torevokovira toupavao oiso, Ragai-a Pauto reraaro. Vao vituaro iava uvare vigei iava sopaura sisu piropa. Oa iava vo rugooro vigei iava opesiepa ora eveipa rugooro oiso, Vuri irara-a vigei. Ora vao iava tapo osa vigei iava varaura

^h10:10 Jo 17:19; Hi 7:27 ⁱ10:12 Hi 1:3 ^j10:15 Hi 3:7

^k10:16 Jer 31:33-34 ^l10:17 Hi 8:12 ^m10:22 Hi 4:16; Ef 3:12; Esi 36:25

sisigaruepa vearoa-ia uuoa. ²³ⁿOisi-a eisi osa iava uvuipaviei ra goruvira rutu oirao pie vovou purapape vao oa iava oearovu tavitavipape va oirao piepaoro. Eake iava? Uvare uvuipaviei ra Pauto-ia raripavio auere, ra ora rera vaaro Reo Ovoi oirao piepareve. ²⁴Oa iava uvuipaviei ra oearovivu vo sitokaroaro sovo iraopape. Ora oearovivu vo vigei iava tauvapape oiso ra ora vigei voea vovouoro oisi iava sirao vovouo kosi piepape oearovivua vereopa vovou rutu purapaoro. ^{25o}Ari vao raga osa vigei viapau uvuipaviei ra vao kavupape ora gurupa pitupitu lotupasa oiso osa oearovu piepaiveira. Viapau. Easi vigei uvuipaviei ra oearovu vo vovouoroa tore piepape. Vao iava uvare Turaro vo vokiario, vorevira vorepa voki tutuu piepaivoi rutu.

Opeita Isivapavio Pauto Oviitoaarore

^{26p}Vosa vigei vo siposipo-ia oiraopa tarai ovoi rovovio rutu, oire ra va isivaaro iava vuri vovou ita purasa ruipavio ita. Uva apeisi-a? E oai epao voreri tauo vai oa uvuipai vigei iava vuriara ita vorerivira verave? Easi viapau rutu! ^{27q}Uva vo uririo raga oava uvuipaviei toupape varao iavirava vuriara oavi vigei varaaro. Oiso varapa-ia osa varao-ia oiso, Rovirieia vao-ia ora riro goru kasia vao-ia oa voea aiopaivera oea Pautoa-re isivapaaveira. ^{28r}Vosa irai oiratoa vai oisoa Moses vaaro Reo Taisi gasipareve, ra irai tovopaive kopii-ia. Viapau irai pa siraoave, vo osa vaiterei ora vo peva oea oisoa oiso purapaave iraire, “Oiraopavira rutu uvare vuria vao oa purarivo.” Oa iava oisoa voea vo reoaro oirao piepaive. ²⁹Oire uva eake vori rutu ouparevarea ro ira Pauto

Oviitoaarore isivaparo? Eera ira oiso puraparo, “Revasiva akuku raga-a,” iria rera sisigarue pieeva rutu Pauto vaaro sirovava Reo Ovoi. Ora apeisi-a ropa oirato ira Tugoropato Uraurato tovipareve, ro Uraurato ira Pauto vo siraoaro kareke piepareveira rerapa oirato? Oire uva apeisi-a rerapa eera? Sirao vira rutu! Uvare rera varaaro iava vuri vovouo ro voriaro ouparevarea vao-ia pute pievira rutu oa toupai vo Reo Taisi-ia. ^{30s}Uvare rera-a eera ira-ia taraipavioveira ira oiso puraroepa, ‘Ragai auerao vao vuri vovou vo voriaro vatepasa. Oa tuuavere rutu rerapa.’ Ora oreovu ita vao oa purareva oiso, ‘Turaro ora rera voeaaro varaaro vuri vovouo rovirieirevarea rara.’ ³¹Ari ita, sirao vira rutu voeavipa voea oea vo vovouo vuriara purapaoro Pauto vavaeoro-ia kovepaaverea vara voriaro oupasa rera ruvara-ia pauaka tootooa rutu Pauto.

Goruvira Rutu Torepau Oirao Pie Vovou Oara-ia

³²Vore rugorugoo iraopata visii vo touaro vao oa oisoa purapata tuariri. Ovuuta-a eva oa-ia Pauto vaaro aviavia visii sopaaro soporeva ora rera iava. Oa isivaaro iava riroaravi rutu tavaka vovouo outava oearovu-ia. Osa viapau oisoa visii kove piepaive. ³³Ari ita, vuvira rutu visii api pievira karekeiva oirara oearovu osireiario-ia. Oa iava visii oisoa agesipaive visii tovipaoro. Ora ovokirovu-ia oevu tapo ora tavosipasa oisoa ruipapata voea oea oisi vo tavakaaro oisoa oupaive. ³⁴Ora voea tapo vo vavataroaro sovopata ora visii-ia oea oisoa tuukepa keparo-ia tuukepaave. Oa iava voeapa oisoa siraoapa. Ora oiso osa oearovu tapo oisoa uriopaave visii varaaro-ia orekerovu

ⁿ10:23 Hi 4:14; 1 Ko 1:9 ^o10:25 Ap 2:42; Hi 3:13; Fl 4:5 ^p10:26 Nam 15:30; 2 Pi 2:20 ^q10:27 Ais 26:11 ^r10:28 Diu 17:2-6 ^s10:30 Diu 32:35-36; Ro 12:19

pitupasa. Uva viapau oisoa evarare rugorugoopaoro siraopata. Viapau. Ari visii oisoa roru iraopata rutu, uvare oisoa taraipata oiso, Oaravu epao visii varaaro oara visiipa tuevira toupai, oara varao-ia putepaiveira rutu vo rasio iava vara.

³⁵ Opeita oearovupa uriripaoro ora visii iava goru vovouro oavisii rutu akukupapavira viki ragapata. Uvare vo vovouro raga uvuipai ra visiipa vearo vori sipove. ³⁶ Ari ita, vosa kave vovou rutu sirova utu rovopata, oa vituaro iava uvuipatai rutu ra oiraopa vovou rutu Pauto vaaro sirova utupata. Oa iavirava uvuipatai ra vearopara outa, varao oara iava Reo Ovoi purareva Pauto. ³⁷ Aue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapai, 'Tou visivi taru voreroverea. Viapau oiso ateate pie ragapaoro voa toupare.

³⁸ Uva ragai voeaaro-a oirara oea-ia torevoko vovou toupaveira oea taru tootoopaave oirao pie vovou rutu purapaoro. Ari vosa irouto ro ira voea iava ragai arova porero vivoverea, ira-a eera viapau oiso ragai roru pierereva ora rera-ia.'

³⁹ Oire uva viapau oiso vigei-a vao voea iava voeao oea oisoa pore uviroopaave rera arova opesi ovoipaoro vo vuri tapi-ia. Viapau. Ari vigei-a vao vigoa oirao pie vovou rutu purapaoro oriruvira rutu toupapeira.

Vo Toupai Oirao Pie Vovou Vo Pitupituaro Vituaro

11 ^y Oire uva eakea rutu-a vao oirao pie vovou? Oa vao-ia oiso toupaveira, Varao oara-ia oiso tarai ovoipavioveira oara varao oiraopavira karekepaperea vo utupaua, oarare tuevira toupaooro oirao piepapeira.

Ora tapo vosa oiso ragavira ora sovopavio, O ari oiraopara-a, oara viapau kekepapeira. ² Uva vo vovou-a eva oa purapaoro voeari tuariripa irara oisoa Pauto roru piepaive ora voea-ia. ³ Oirao pie vovou rutu purapaoro tarai ovoipavio oiso, O ari Pauto orekerovu rutu purareva varao oara kekepai ora rera vo Reoaro iavirava. Uva viapau oiso orekerovu avu vai iava vara purareva. Viapau.

Vo Toupai Ebel Vase Iava Ora Inok ora Noa

⁴ Oire uva oirao piepaoro Ebel koroua purareva Pautoa-pa, vo koruouo oa Ken vo koruouaro-ia puteva. Ooirao piea iavirava Pauto rerare oiso puraroepa, "Torevokotoa rutu vii." Aue vituaro iava uvare va-a vao vatevatea koruouo oa-ia Pauto roru pierereva ora rera-ia Ebel. Uva vo vovoua vao rera vaaro Ebel ira kopi-iroepa, oa vigei siposipopavoi vo vokio-ia touvira.

⁵ Oire ro vo oirao piearo-a vao-ia Inok oa iavirava viapau oiso kopi-iroepa. Ira tootoovira raga kae pierereva Pauto. Oa iava oirara oisoa rerare taraa ragapaive, uvare Pauto ora rera iare rera oureva. Ari ita, Tugoropa Vuku oiso purapai, 'Kae pie asavira oisoa vo rasio-ia toupaveira Pauto roru piepaoro ora rera-ia rutu.' ⁶ Ari ita, viapau irai oiratoa vai uvuiparoi ra oisi Pauto roru piepareve, vo rara viapau oirao pie vovou vai pura rovopareve. Uva va-a vao vituaro oiso toupaveira, Ro ira ruipaparo oiso ra Pautoa iare tutuu piepareve, ira-a eera uvuiparoi ra Pauto vo touaro oirao pie rovopareve rutu. Ora aue tapo oirao piepareve oiso, Pautoa iare tutuu

^t10:35 Hi 2:2 ^u10:36 Lu 21:19; Kl 3:24 ^v10:37 Hab 2:3-4; Lu 18:8 ^w10:38 Ro 1:17; Ga 3:11 ^x10:39 2 Pi 2:20 ^y11:1 Ro 8:24; 2 Ko 4:18 ^z11:3 Jen 1:1; Jo 1:3; Hi 6:5 ^a11:4 Jen 4:4, 10; 1 Jo 3:12 ^b11:5 Jen 5:21-24 ^c11:6 Hi 7:19

piereve, ra voa vearo vori oureve rera ruvara-ia.

^{7d}Oire iravu-a ro-ia Noa ira ora rera vo oirao piearo iava Pauto vo rearo vo vovou reo uvureva uriripaoro. Oreoa-ia rera vosioro tavitavireva varaore oara kekereverea utupaua. Oreoa vao sirova utuoro aak uvuo purareva Noa. Oa iava voa ovii avao orirureva rutu vo tuukou vo vuutaaro-ia. Uva oisi-a eisi osa pierivoiva, Noa oirara rutu karekereva vo rasio-ia vuri irara. Oa iava Pauto rera raga roro pierewa oiso, Vearoto. Eake iava? Uvare oirao pie vovou rutu-a vao oa oisoa purapareve.

Ebrahim Iava Vo Reoro

^{8e}Vo oisoa Ebrahim oirao pie vovou purapareve. Oa purapaoro Pauto uvureva ovusa rerare keeraroepa. Oa iava rera vo rearo sirova utuoro ora vaseroepa, oiso ra rera vo taerearo kavuoro avaro vore avaro uvare Reo Ovoi purareva Pauto rerapa. Ari ita, rera vo taerearo rutu kavuoro gaururoepa. Oire voava avapaoro viapau oiso taraiparoepa oiso, Ovu iare avaparai. ^{9f}Uva va-a vao osa rera vo vovouaro oirao pie vovou sirova oisoa toupaveve vo taereo-ia oa iare rerapa Reo Ovoi purareva Pauto. Uva voa oiso rutu oisoa toupaveve osa ro ira vegoparo rakari keparo raga-ia. Ora vo araoreo tapo oviitoarei Aisak vaio ora Jekop aiterea tapo oisoa vo keparo-ia evara rakari keparo toupasi, aitereapa Pauto Reo Ovoi vatereva.

¹⁰Vao vituaro iava Ebrahim vokiara rutu-ia rera vo oirao piearo-ia oisoa tuevira raga toupaveve, oiso ra vo uruio kekereve ouruia paureva Pauto ora rera vo ruipaaro-ia. Oa pauakavira rutu toupavereva.

^{11g}Uva va-a vao oirao pie vovou oa vituaro Ebrahim uvuiparoi ra oiso toupaveve, Aite. Ari ita, eagara vosa avukaroepa rutu, ora vao tapo osa vat-uava Sera oisoa kakae kavau asavira toupaveve. Vo osa touvira rutu Pauto-ia oisoa rariparo, oisore ra oiraopavira rutu karekepe rerapa Reo Ovoi Pauto vaoro. ¹²Oiraopavira rutu ita, uvare kopiisa tutuu pierewa, vo osa rera raga aao iraraaro-a voeao riro irara rutu oea karekeaepa. Oea vieiario oiso rutu pura viropa osa aaviikoara vieiario, ora oiso osa rogara vao oa avakava sirova toupaveira viei asavira.

¹³Oire uva oisi raga touvira rutu oirao piepaoro oisoa kopiipaave varao ou asavira oara iava Pauto Reo Ovoi purareva. Uva oiso ora voea-ia taraiaepa, Akoea, igeivi vao sopaiapa irara. Vigoa tavete visivi raga toupaveira vo rasio-ia, oa iava vara eveipaioveira varao veaopara oara tauai rutu vo utupaua vigeipa toupaveira Pauto ruvara-ia va iava vearo vaisi purapaoro vara-ia evara.

¹⁴Ari ita, oearovu oirara evo reo purapaveira. Uva vigei uvuipaviei ra oisi ragavira taraipavio voea-ia oiso, O ari touvira ora voea voaaro ruture taraapaivoi.

¹⁵Uva viapau vorerivira voare rugooava voea vo taerearo-ia vao oa iava gau-ruava oiso ra voare vorevira kareave. Oiraopavira rutu oiso uvuipaai ra vore kareave, vo rara oisi ruipapaave vore karesa. ¹⁶Ari oisoa oiso ruipapaave ra uvavure avaave, vo uva vearovira rutu toupave. Otaerei-ia vao oa oiso rutu toupave osa vuvuiua. Oa-a eva oa vituaro iava oisoa Pauto viapau ariiparo voea uvupaoro, vo rara rera vaisiario vaisipaive oiso purapaoro, "Igei reraaro Pauto." Eake iava? Uvare oiraopavira

^d11:7 Jen 6:13-22 ^e11:8 Jen 12:1-4 ^f11:9 Jen 12:8
^g11:11 Jen 17:19, 18:11-14, 21:2

rutu riro urui voeapa ravaareva va pauoro.

¹⁷Va vao oirao pie vovou oa oisoa purapareve Ebrahim oa iavirava oiso vovouroepa ra oviitoa-ia koruoua purareve Aisak, vo uvare Pauto rera-ia kokararoepa. Ari ita, oiraopavira uvare Ebrahim-pa Reo Ovoi pura rovoreva Pauto, oiso ra riro irara rutu oirara aao keeraave rerare Ebrahim. Uva va-a vao oa-ia tarai rovoroiiva, vatatopoa purareva, oiso ra oviitoa-ia kataito koruoua purareve. ¹⁸Uva rovvira rutu Pauto rerare oiso puraroepa, ‘Rera-a eera Aisak ira iavirava riro irara rutu viire aiteaverea.’

¹⁹Va-a vao osa Ebrahim tarai ovoiroepa oiso osa ragavira uvuiparoi ra Pauto Aisak tore piereve vorevira kopiia iava. Ari ita, oiso osa ovoovovira kopii tapiva vorevira toreroepa Aisak rera ruvara-ia Ebrahim toupasa.

Vo Toupai Aisak Vase Iava Ora Jekop Ora Josep

²⁰Oire uva Aisak oirao pie vovou sirovava reo ovoi purareva auere viraakoa, oiso ra vo araorei-ia karekepe Jekop vaio ora Iso. ²¹^hOa isivaaro-ia Jekop Josep ovii iraraaro katakataivira viraakoreva ora rera vaaro oirao pie vovou vituaro iavirava, vo osa rerapa tutuu piepa oiso ra kopiuro. Ari ita, takuvira oisoa toupaooro tooroto riarara Pautoa-ia oisoa vuurapa vaisi purareve. ²²ⁱOra ro tapo Josep ora rera vo oirao piearo vituaro iava vo reo purareva vo vuutao iava oa-ia Isip-ia kavui-vere Jiu-pa irara. Oreoa isivaaro iava oreovua vao oa iava voea tavireva ora rera iava oiso, “Vosa ragai iava varaua kopiipe ra voua tovota oiso.” Uvare rera vaaro kopiia tutuu pieva.

Moses Iava Vo Reoreoro-ia

²³^jVa-a vao oirao pie vovou oa oisoa purapasi vaitereo Moses aitetoreiario. Oa sirovava rera kavausivoiva, vo kakae oisoa vataupasiva vo peva rutu sovara-ia kekira peva. Vo rara rera-ia vearovira rutu tarapasi oiso, Vearo keketoa rutu ro-ia. Oa vituaro iava ro king vo rearo gasisiva tuuvu vovovira rutu vo reo oa purareva kakae vurerore.

²⁴^kOa iava riroroiva Moses, vaopa oisoa reasiparo oiso teapi oiso rera vaisi-paive, Pero ro reito oviivaaro oviitoaro. ²⁵Ari ita, oisoa oisi vo vaisi veripaooro oiso vovouroepa rutu ra Pauto voeaaro tapo oirara ora tavosiro rutu, vo osa riroa rutu tavaka oisoa oupaive. Oa iava oisoa vaopa reasiparo, teapi vuri vovou vai purareve gare vuutavi raga-ia. ²⁶Uvare varao rutu-ia taraparoepa oara-ia osa tavaka vo siraoroaro oisoa oupareve oiso rutu osa vo tavaka oureva ro ira roporeva Pauto. Varao oara oiso oaravu rutu-ia pute iraopaive rutu varao veaopara rera varaaro oara oisoa Isip-ia toupave. Eake iava? Uvare oisoa tuevira vaore vearo vori toupave vao oa ourevere vovio utupauavi rera vo tavakaroaro iavirava.

²⁷^lOire uva oirao pie vovou vituaro sirovava Isip-ia kavureva. Oa raga iavirava viapau oiso kingto vaaropa kasipu vovou uririparoepa Moses. Viapau. Ari oisoa topaparo viro rutu avapaooro. Eake iava? Uvare rera-a eera ira oiso rutu toupaveva, Ira eera Pauto kekereva ora rera-ia, ro ira viapau uvuiparoi irai ra rera kekereve. ²⁸^mUva oirao pie vovou purarevoiva, va sirovava oirara rutu tavireva, oiso ra Tagausapa Vurei Pasova puraive. Vo vuutao-ia oa-ia voea rutu tavitavireva, oiso ra revasiva-ia rataoara

^h11:21 Jen 48:5 ⁱ11:22 Jen 50:24-25; Eks 13:19 ^j11:23 Eks 2:2, 1:16

^k11:24 Eks 2:10 ^l11:27 Eks 12:50-51 ^m11:28 Eks 12:21

rutu riaaro kipuive. Vo kipuro oara kekepaoro uvuiparoi ra vo keparo reesi-paoro Jiu-pa irara ovii kakaeroaro voeao avaiopa kakaero tagaupaooro okakaerovu raga avaiopa kakaero kopii piereve en-selto. Uvare rera vaaro-a voea upopasa.

Riro Irara Rutu Jiu-pa Irara Goruvira Rutu Oirao Pieiva

²⁹ⁿOisi-a oiso osa vo vovouro iava varao oirao pie vovouro Jiu-pa irara Ret Si avakava iviroiva ovusa voeapa raakaopa. Oa iava Isip-pa irara voea tariopaoro iviropaoro utupaaepa, ovusa voea ururao ora aivaro pieopa. Oa iava voa kopii ovoiaepa.

^{30o}Ora tapo oiso osa vo oirao pieroa varao oara iava kasuraara varao Jerikoa ia kururu piropa, vo osa Jiu-pa irara vo urui taripaoro riro goruvira rutu viri rovopaiva erao vatara (7) vokirotutu-ia. ^{31p}Ora o tapo riakova Rehap riro otopava iria ruvara iava voeao rutu kopie-iaepa oea oisoa Pautoa-re isivapaave, ovusa oira viapau kopiiopa. Eake iava? Uvare voeao oea vo rasi vagogo rovosa urioaepa vao oa-ia oisoa toupaeve. Oa iava vao oira raga voea tokieva oira vo kepaoro-ia oira vaaro iavirava oirao pie vovou.

³²Oire uva visii akepaavoi, E uvuiparai oea iava ita visii tavitavia, eke? Oiraopavira, viapau oiso vuutaa vaiei ragaipa ra Gidion vase iava visii siposipoa ora Barak, ora Samson, ora Jepta, ora Devit, ora Samyuel, ora voea rutu voeao profet irara oea oisoa Pauto vo reoaro kosi piepaive. ^{33q}Oiraopavira rutu oiso osa oisoa oirao pie vovouro purapaoro riro irara rutu upopaive uvarovu rutu voea-ia putepaoro. Ari ita, torevoko pitupitu rutu sirova oisoa utupaave, oa iava vao ouiva oearo

voeapa Pauto Reo Ovoi purareva. Voeao oea laion kare iava gisipo kapu pieiva. Oa iava viapau oiso voea aioiva. ³⁴Ora voeao oea riro kasi rutu tuituia roko pieiva. Ora oiso osa virivarivira rutu toripaiva voea asavira oea toorioara-ia voea upopasa aue ragapaaepa. Uva va-a vao osa raveraveaepa. Uva vorerivira ita ora voea iava varaura-ia gorua ouiva. Osa iava tuuvu vovouvira rutu upoara puraiva oearovu tapo uvarovu rutuva voea voea-ia putepaoro rutu. ^{35r}Ora oearovu tapo voea iava oea oisoa kopii rovopaaera, vorevira torepaaeve. Eake iava? Uvare airorovu voea iava vairoro airoa oisi oiso oirao piepaiva oiso puraoro, “Oiraopavira uvuipaai ra vorevira toreacha vigei voeaaro.” Ora oiso tapo osa oearovu vuri irara oea voeare oiso puraapaepa, “Uvuipatai ra vova kosita viro vosa visii varaaro oirao pie vovouro kavu rovota.” Uva viapau kosia viropa, uvare oiso ruipapaaepa ra voea varaaro oirao pie vovouro kareke piepaive. Oa iava oisoa voea vuri piepaive rutu voea upopaoro. Vo rara oiso ruipapaave ra eisi voea piepaivora, vorevira torepaaeve vearo tootoo rutu oupasa.

³⁶Uva oearovu oisoa voea tovipaive tapo voea ragipaoro viripa iroro-ia. Ovusa oearovu oisoa voea tuukepaive iroara-ia tuukepa keparo-ia voea tovopasa. ³⁷Ari oearovu oisoa voea vurokopaive aue-ia aveke, ovusa oearovu raga ita voea iava varaura koripaive. Ora vo osa oearovu oisoa upopaive aue-ia toorioara. Ora tapo oisoa taririvira toupave apotavira rutu toupaooro sipsip rakariro-ia kuvupaoro ora meme rakariro, ovusa oearovu voeao oisoa vuri piepaive rutu. ³⁸Oiraopavira rutu oiso osa voeao

ⁿ11:29 Eks 14:21-31 ^o11:30 Jos 6:12-21 ^p11:31 Jos 2:1-21, 6:21-25

^q11:33 2 Sml 7:11; Dan 6:22 ^r11:35 1 Kin 17:22

rasio-ia tou irara oisoa viapau voea eveipaive ra va iava oiso purapaave, “O asi vearo vovou irara vai-a voeao-ia.” Voea raga ita voeao-ia oea oisoa viripaive voraro raaka tapiro, ora voraro pukuara-ia, ora tarieara-ia, ora rikuara tapo.

³⁹ Uva oiraopavira rutu-a oiso osa vo siposiporo toupaveira voeao iava oea oisoa Pauto roru piepaive rutu. Eake iava? Uvare eisi oisoa piepaive voea vo vovouaro oirao pie vovouro rutu purapaoro. Uva viapau varao vearopara ouiva oara iava voeapa Reo Ovoi purareva Pauto. ⁴⁰ Uvare Pauto orugoovu raga-a vao oa purareva vigeipa. Oiso rugooro ra vao-ia airepa rugoo voea tapo tuariripa irara vigei rutu takuvuoro vigei uvui pie ovoireverea voari ruture utupaua.

Vigei Uvuipaviei Ra Jisas-ia Vurapaoro Rera Oirao Piepape

12 ^sAri ita, vo vokio-ia vearovira rutu taraipaviera voeao iava tuariripa irara, uvare oisi eisi oisoa piepaive voea vo pitupituroaro evara oirao pie pitupituro oiraopavira kareke piepaoro. Uva vigei tapo ita uvui iraopaviei ra oisi eisi piepape. Oa iava uvuipaviei ra varao vuri pitupituro kavupape vo pitupituro oara vigei-ia goruvira rutu pitupaiveira, ora varao rutu tapo oara vigeire korukorupapeira torevoko pitupitu purapa arapa. Uva uvuipaviei ra vara rutu evara kavuera, vo paupauo purape reasi asavira oaravua pute iraopasa vuriara. ² ^tUva oisi eisi piepaoro uvuipaviei ra goruvira rutu Jisas-ia vurapape. Vao iava uvare rera raga vigei varaaro oirao pie vovouro vituaro vo rutuva rovopaoro rovoa-ia vo rekasisa opesipa tapi. Oiraopavira

rutu ita, uvare viapau oiso torireva vao asavira evao parikou vo siitokaaro. Viapau. Ari ora rera iava vasereva voare, oiso ra vao kopiioro ariia oureve evao parikou-ia. Uvare vao ragare rugorugoo-roepa riroa rorua oa rerapa oisoa tuevira toupave. Ari ita, uvare vo vokio rera epao reia-ia pauparoi paupa vo oiraopapa varata-ia vao Pauto vaaro.

Pauto Vigeipa Siraopa Vateveva Vigei Torevokopasa

³ ^uRerare ro Jisas rugorugoo iraopata. Opeita rera vaarore riroa goru vovou ovaupata. Vao oava toupaooro kasipu vovou oureva vuri irara ruvara-ia. Uva oisi-a eisi osa visii tapo ita viapau uvuipatai ra visii vo vovouaro goru vovouro viki ragapata visii vo oirao pieroaro kavupaoro. ⁴ Vao iava uvare vo paupau-a eva purapaoro vuri vovouva ora upopatai oa-ia revasiva visii iava touvira parupaevere pasi. ⁵ ^vE vo reorore vai ovautaepa oara Pauto vateveva visiipa vao rera ovii iraraaro, oisore ra ora visii iava vovouisi oavisii goru pie iraopata? Uvare oiso puraroepa, ‘Oviitoa oaa, vaore rugorugoo iraopau vo osa Turaro Pauto viipa vavata vatepareve, oiso ra va kaeri. Ora tapo oiso-ia ra opeita raveravepau vo osa viipa goru reoro rutu vatepareve varao vii torevokopasa. ⁶ ^wUvare ro ira kaviko iraopareveira Pauto, ira raga ita-a eera irapa uvuiparoi Pauto ra rera vatepareve vavata oiso ra va kaepareve. Ora voeao tapo oea oiso vaisipareveira, Rera ovii iraraaro, oeapa voea vo vuriaro vo voriaro vatepareveira voea torevokopao.’ ⁷ Oire uva uvui iraopatai ra goruvira rutu vovou iraota vo osa vo va-

^s12:1 1 Ko 9:24; Hi 10:36 ^t12:2 Fl 2:8-9; Hi 1:3, 13; 1 Pi 3:22

^u12:3 Mt 10:24; Ga 6:9 ^v12:5 Pro 3:11-12 ^w12:6 Sam 94:12; Je 1:12

vata eva oupata. Vo uvare taraipatai oiso, Aite ruvara iava va vao-ia. Ari ita, visii vo vavataaro vao karekepaiveira rutu visiipa, oire ra va iava oiso purapata, “Oiraopavira rutu Pauto osa oiso igei piepareveira oiso, Rera ovii iraraaro.” Uva ragai tavita oiso, E irai aitetoa vai viapau irai pa ovii toa vai goru reo vai viapau vatereva vaore irai torevokopasa oai-ia, eke? ^{8x}Vosa viapau Pauto vaoro vavata kaepata oiso osa oearovu rera ovii iraraaro vo vavata kaepaveira, oa iava uvuipatai ra ora visii-ia taraipata oiso, O ita, viapau oiso vigei-a Pauto ovii iraraaro rutu. Ari iravu raga ovii iraraaro-a vigei. ⁹Ari ita, voeao aite irara oavi vo rasio-ia vigei torevokopaiveira varao vuri pitupituro asavira. Oa-a eva oa iava voeapa avivikepavioveira. Uva va-a eva osa vituaro iava uvuipaviei ra pute pie visivi rutu ora vigei iava vasipape rera iare. Oa iava uvuipaviei ra Tootoo Ovoi oupape rera ruvararia Aite Pauto ro vova vuvuiua. ¹⁰Uva aite irara oavi vigei oisoa torevokopaive potekupa vuutarovi raga-ia voea vo rugorugooroaro sirova utupasa. Ari Pauto vigeire rugorugoparoveira rutu oiso vigei torevokopaoro. Oa iava uvuipaviei ra torevoko vovou rutu purapape ora airereipaoro, oiso rutu osa rera vo vovouaro vuri asa vovou rutu. ^{11y}Vosa goru reo rutu oupaive vao voea torevokopa reo vuri pitupituro iavirava, oa iava uvuipaai ra ora voeapa sirapopaave oiso purapaoro, “Siraovira rutu vigeivipa vao-ia, vigoa viapau oiso vo reo-ia vao-ia rorupapeira.” Viapau. Ari oiraopavira uvare oearovu voea iava vao goru reo uvuivoiva, oa iava torevoko vovou ouiva. Uva vo utupaua voea vo voriaro ouiva vao gavaure vovou.

Reo Ravaa Iava Vao Oisore Ra Goruvira Toreta

^{12z}Oisi-a eisi osa ragavira uvui iraopatai toupaooro ora visii iava vavaeara goruvira rutu kae pieta varao oara raveravepaoro eoropapeira. Ora oiso ra goruvira rutu kotupiara itotuo piepaoro torevokopa. ^{13a}Ra oisi iava topa pievira voka iraooro avata vao-ia torevoko raiva. Visii vao veoro kokoto irara voea tapo vokapata voea goru piepaoro voea vuri kokoto irara. Teapi raiva tasi arova piropaave.

^{14b}Ora visii iava vovouisiro oavisii rutu tovo iraota. Oa iava uvuipatai ra gavaure vovou rutuva oearovu tapo toupata oirara. Ora visii iava vovouisiro oavisii rutu tovo iraopata, ra ora airereipaoro viapau rutu vuri pitupituro vai sirova utupatavere. Eake iava? Uvare viapau oiso irai oiratoa vai Turaro Pauto kekereveira vo rara viapau eisi piepareve. ¹⁵Ora vaopa tapo ora vatatopo iraopata. Teapi irai visii iava vaore isivaparo Pauto vaoro kavikopa vovou oa purapaveira visiipa. Ora vao tapopa ora vatatopo iraopata. Teapi oiso rutu toupata osa okuerovu varao itakopa kuero. Aue vituaro, teapi oirara rutu vuri piepata visii vo pitupituroaro raga-ia. Oiso rutu osa itako ovi gare ovivi raga oa aioara rutu vuri pievo vara sovara-ia avaooro. ^{16c}Ra vaopa tapo ora vatatopo iraopata. Teapi irai visii iava otopa vovou vai purareve. Ora tapo teapi irai Pautoa-re isivapaoro oiso piepareve osa ro Iso. Ira katai vuutavi raga-ia gareavi raga aioa ouoro araokoto ruvararia kikoto ira reo ovoi purareva kokotoa aropa oiso puraoro, Ragai varaaro rutu ouriverea rara varao aite ruvara iava. ^{17d}Ari ita, rera-ia taraipataveira, uvare

^x12:8 1 Pi 5:9 ^y12:11 1 Pi 1:6; Je 3:17-18 ^z12:12 Ais 35:3 ^a12:13 Pro 4:26;
Ga 6:1 ^b12:14 Mt 5:8 ^c12:16 Jen 25:33 ^d12:17 Jen 27:30-40

va isivaaro iava oiso ruipa ragaroepa ra aiteto ruvara-ia viraakoia oureve. Vo osa viapau uvuiroepa. Eake iava? Uvare viapau oiso uvuiaroepa ra evo vovou tavarioreve oa-ia tuutuua pura rovoreva kikootoapa. Uva gau ragapaoro rirovira rutu akeake ragapareva. Vo osa viapau.

Vigei Pou Viroviei Vo Vearo Pukui-ia Vao Vo Saion

^{18e}Viapau oiso pou virotaepa vo pukuio-ia Sinai, oiso osa voeari Jiu voari tuariri. Vo pukuio oa oisoa uvuiapaave ra va kekeive ora voea osireiario iava. Opukuio eva oa-ia oisoa riro kasi rutu eto kasi karekepape ovokirovu-ia, vo osa Pauto reo vateparo. Ora vao tapo osa voa oisoa ruupa rutu karekepape ora purepato kiuvu. ¹⁹Opukuia raga ita-a eva oa-ia utave guruko karekeepa ora reoreoa. Ari ita, oreoreoa eva uvuiava, oa iava vare oisoa riro goruvira rutu arepaave oirara, oiso ra opesipe vo reoreo voea arova. ^{20f}Eake iava? Uvare Pauto vo reoreoaro uvupaoro rirovira rutu uriri iraopaaepa. Oreoa-ia voeare Pauto oiso puraroepa, ‘Vosa irai oiratoa vai, eke irai varuere-toa vai vo pukuio-ia tasiashireve, iraa eera ira-ia uvuiapaai rera vurokoive rera kopii pieoro.’

^{21g}Iu. Oiraopavira rutu uvare vo pukuia-a eva oava vurapaoro oisoa rirovira rutu uriripaave. Osa iava Moses ora rerare oiso puraroepa, ‘Ragai-a vao ragoa rirovira rutu rik-erikeparai uriri iraopaooro.’

^{22h}Oire uva visii ita vao-ia viapau oiso vo pukuia eva pouta viropa. Via-pau. Ari opukuivu raga vao oa-ia pouta viropa oa vaisipaiveira oiso, Saion. Vo uva Pauto vo uruiaro toupaveira ro Tootoopatoa Rutu. Vo uruiio-ia ouruia

epao toupavoi oiso osa raga toupaverea voari rutu utupaua vo vuvuiua-ia. Vao oa vaisipaiveira, Jerusalem. Oa sovara-ia riro tukuro (tausen tausent) rutu en-selpa irara rorupaoro toupaveira. Voea raga ita oea vo uvurua iare pouta virora. ²³ⁱOa-ia toupaveira voeao Pauto ovii iraraoro avairo irara. Voea ita oea vaisiroaro rigatoreva vukua-ia vao oa epao vuvuiua-ia. Ari ita, kareta virora rera iare ro Pauto ira oirara rutu vo vovouroaro rovirieipareveira. Ora voeao iare tapo urara irara torevoko vovou irara voeao Pauto oea uvuvira ovoi piereva rutu. ²⁴Oiraopavira rutu ita, vo uvare kareta virora Jisas iare. Ro ira-ia oiraopea oa pura piropa Airepa Reo Ovoi. Oire ra oisi iavirava ora rera iava revasiva petoreve va eva Reo Ovoi goru pieoro. Eira revasiva iria vo kovoaro Ebel revasiario-ia putepaveira rutu. Uvare Krai revasiario-a iria veaopara rutu kareke piepaveira.

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Ora Vatatope Iraopavio Vearovira

²⁵Ora vatatope iraopata vaopa oiso, Opeita siposipopato vo reoroaro veripata, oiso osa voeao oea viapau oiso oisi rera vo reoroaro uvupaive, eera ira tugoropa siposiporo oisoa vatepareve vo rasio-ia vo tuariri rutu. Uva voea-a evoea oea viapau oiso voea vo voriaro vuria vatavataiva. Oire uva apeisia vigeipa vao? E uvuiaviei ra oisi va vuria vo voriaro vatavatapape, vo rara oisi rera vo reoroaro veripape ro ira vo reoro kosi piepareve vuvuiua iavapara? ^{26j}Oiraopavira rutu ira-a ro ira vo gurukoaro voari tuariri rutu vo rasio rik-erike pieeva. Oa iava Reo Ovoi purareva oiso puraoro,

^e12:18 Eks 19:12-22; Diu 4:11 ^f12:20 Eks 19:12-13 ^g12:21 Eks 19:16

^h12:22 Fl 3:20 ⁱ12:23 Lu 10:20; Fl 3:12 ^j12:26 Eks 19:18; Hag 2:6

‘Ragai taru vorerivira vo rasio ita rik-erike piea. Uva viapau oiso vo rasio raga-a, ari vuvuiua rutu tapo-a.’

²⁷Oire uva vo reoa vao-ia oa oiso pupapai, Vorerivira, oa porearo oiso ro-roiovira rutu toupai oiso-ia, Vara rutu orekerovu Pauto oara purareva voari rutu rovoa-ia, oara rutu opesiperea rik-erikeoro. Ari varao oara viapau oiso rik-erikeperea, oara raga-a evara oara perea.

²⁸^kOire uva rorupata, uvare vao oupa-peira Pauto vo Saraaro oa viapau opesia vai vo osa rikerikepe. Osa iava vigei uvuipaviei ra Pauto vaisiario-ia vuurapa vaisi purapaoro rerapa avivike iraopavio rera vaisiario kae piepaoro rutu. ²⁹^lUvare Pauto riro kasiva eto kasi toupaveira. Oa uvuipai ra orekerovu rutu rova pieve vara rutu opesi pie ovoioro.

Uvuipaviei Ra Ora Vigei Araoko Iraaraopa Sirao Vovou Vatepape

13^mVokiara rutu-ia uvui iraopatai ra oearovivupa siraopata, voeao araoko irara oavi oea Krai vaisiario-ia toupaveira. ²ⁿOpeita vaore ovau iraopata oiso osa uvuipatai ra oearovivure aapaapaupa irara keerapata vorarore visii vo keparoaro-ia voea koata piepasa. Ari ita, oearovu oisoa oisi eisi oearovu piepaive voari. Uva viapau oisoa voea eveipaoro voea koata piepaive ora voea vo keparoaro iare, vo osa voeavi uvuiaroa ita enselpa irara oea oisoa koata piepaive.

³^oOra voeaviore tapo rugorugoopata oearoa tuukepa keparo-ia toupaveira vo Jisas iavirava. Ra ora visii-ia voea sovopaoro oiso taraipata, Visii uvuiaro eva visiigoa ita tuukepa kepa-ia toupatavoi. Ora ra voeaviore tapo rugorugoo iraopata oearovia tavaka vo

vavataaro kaepaveira. Vo vavataaro uvuipatai ra ora visii-ia va sovopata oiso rutu ita, ovavata-a eva voea vaaro oa visii-ia ita toupavoi.

⁴^pOpeita vo pitupituore ora oupa pitupitu oiso rugorugoopata, Akukupapa raga. Viapau rutu. Ari ro oirato ora o riakova oavukarea raga uvuipasiei ra ora vaiterei raga rutu toupasi. Vao vituaro iava vosa viapau oisi eisi toupasi, oa-a eva oapa Pauto vaiterei ora oearovu rutu rovirieireverea vapa vao ora voeava otopa vovou, vo osa vo pitupitu vo voriaro vuri vori vatereve voeapa.

⁵^qOra opeita vo vovouva toupata tapo moniara riiriipa vovou. Ari uvuipatai ra varavio-ia roru iraopata oara-ia pitupataveira oiso purapaoro, “Ari uvuipai varao.” Eake iava? Uvare Pauto vao-ia oiso puraroepa, ‘Viapau oiso visii kavuaverea. Ora viapau oiso visiire ovauraverea.’

⁶Oreoare vao rugorugooapaoro uvui iraopaviei ra goru vovouvira rutu oiso purapavio,

‘Ragai reraaro tauvapato Turaro Pauto. Osa iava viapau uvuiparai ra orekerovu avu vaipa uriripara. Oiraopavira rutu. Eake vai-a vao oa-ia uvuiparoi irai ra oai purareve ragai vuri piesa? Viapau oiso oai.’

Vigei Uvuipaviei Ra Oiso Rutu Utupavio Osa Voeao Turaro Irara Tuariripa Irara

⁷^rOra voeavore rugorugoo iraopata tuariripa irara oea oisoa visii tuvetuvepaive Pauto vo rearo iava siposipopaoro. Ora voea vo pitupituroarore tapo rugoopata oiso osa ragavira oisoa toupave tootopaoro ora kopiipaoro. Uva vo pitupituri-a

^k12:28 Dan 2:44; Hi 13:15 ^l12:29 Diu 4:24 ^m13:1 Ro 12:10; 1 Te 4:9

ⁿ13:2 1 Pi 4:9 ^o13:3 Mt 25:36; Kl 4:18 ^p13:4 1 Ko 6:9

^q13:5 Fl 4:11; Diu 31:6, 8; Jos 1:5 ^r13:7 Hi 6:12

evarei oarea-ia visii ita uvuipatai ra oisi voea vioepata voea vo vovouaro oirao pieara sirova utupaoro.

^{8s}Jisas Krais viapau oiso tavarioa vaiei. Ira vo vokio touparevoi oisi raga ita osa tuariri oisoa toupareve. Osa raga ita eisi osa voari utupaua touparevera taru. ^{9t}Opeita osiposiporovu raga pisaara uvupata vaopa, teapi visii ivuive vao arova torevoko raiva Pauto vaoro. Vosa vigei iava sopaura sirao vovou vo goruaro ove Pauto ruvaria-ia, osa vearopai. Oa iava vigei iava sopaura viapau uvuipai ra osasararovu rutu aue reo goruro vo goruaro ove varaore aiopara. Oara vo pitupituaru viapau oirara oisoa tauvapaive vo osa va-ia vokapaive.

Vo Toupai Vao Iava Koruoua Oa-ia Rorupare Pauto

^{10u}Ovoovova eravao vigei oiraaro toupai oira-ia koruoua toupai. Vo koruouo oa iava viapau rutu uvuipaai Jiu-pa irara pris ra oai puraive va-ia. Uvare viapau voea vaoro-a. Ari vigeipa oirao pie vovou irara. ^{11v}Ari ita, ro Rovopatoa rutu Pisto Jiu iava ira oisoa Tugoropa Tavuki Rutu iare oisoa koataparou varuere kare iava revasi rovurova vara-ia koruoupasa vuriara verapaoro. Vo karero okarea oisoa kasipaive vo uva sel urui-ia toupai vatuaro. ^{12w}Uva oisi-a eisi osa vituaro iava Jisas ita kopi-roepa oisi ratau vo riro urui iava rataoariaaro vatuaro-ia. Oa iava voa rera iava revasiva parueva oirara rutu sisigarue pieoro vuri vovouro iava. ^{13x}Uva vigei tapo ita uvuipaviei ra oisi uruia vatuaro iare kosi viropavio varao kavuro Jiu varaaro, oiso ra rera sirova utupavio. Ra va iava ora vigei-ia rera

vaoro ariia sovopape va vao siitoka vavataaro kaepaoro. ¹⁴Oiraopavira ita, viapau oiso pauaka urui-a vao oa oiso vaisipapeira, Vigei vo uruiaro va vo rasio-ia. Viapau. Ari touvira rutu tuevira tupaoro vo uruire taraapapeira vao oa rutu-ia toupaperea voari utupaua. ¹⁵Eisi osa iava uvuipaviei ra Pautoa-ia vuu-rapa vaisi purapape Jisas vaisiaro iavirava. Vo vaisio vuurapa vaisi oa oiso toupai, Vigei vaoro koruoua vova vigei iava gisipoara-ia. Uvare rera vaisiaro rei piepapeira oisi va iava tavitavipaoro. ¹⁶Ora opeita tapo vo vovoureore tapo ovaupata vearoa purapa, ora aue vao tauvaa oearovu tauvapasa. Eake iava? Uvare evo vovourei oarea-ia uvuipatai ra Pauto roru piepata ora visii-ia.

^{17y}Voeao oea visiipa irapaaveira vo reoroviaro tapo uvu iraopata, ora voea vo vovouaro tapo sirova utupata. Uvare vuutara visii iava sopaura oavisii tokipaiveira vaopa, teapi oearovu visii piro piepaive. Oa iava voea evoea tokipa irara Pauto tavitavipaaveira ora voea vo kovoaro iava. Vosa voea vo reoroaro oisi purapata, oa iava uvuipaai ra visii-ia kovopaive roruvira. Ari vosa oisipa eisi viapape, oire ra siraoa vo vavataaro kaepaive oisi eisi kovopaoro. Ra oisi vo vavata iava viapau oiso ra tauvaa vai outavere.

Vo Toupai Tauvaa Oupa Iava Variria

¹⁸Visii vo variriroaro topa piepata, ra Pauto igei tauvapareve. Oa iava ora igei-ia tarai ovoipaioveira oiso, Igei iava sopaura sisigaruepapeira vo Pauto osirearo-ia. Uvare igei vo ruipaaro rutua va vao-ia torevoko vovou purapaoro vokiara rutu-ia. ¹⁹Uva vorerivira ita visii arepaavo i goruvira rutu oiso ra variri-

^s13:8 Hi 1:12 ^t13:9 Ef 4:14; Kl 2:7, 16 ^u13:10 1 Ko 9:13, 10:18

^v13:11 Eks 29:14; Lev 16:27 ^w13:12 Jo 19:17 ^x13:13 Hi 11:26

^y13:17 Ais 62:6; Ap 20:28

pata. Oa iava Pauto visii iare ragai vore piereve rara.

^{20z}Pauto vigei Turaroaro Jisas kopiia iava vorevira tore piereva rera ro vigei Tokipatoa Rutu Vearoto. Ira sipsip ragui tokipareveira, oraguia-a vao vigei raga ita. Ari ita, rera vaaro iava kopiia vao Reo Ovoi Pauto vaaro, oa oiraoepa vo reo oreoa-ia viapau opesia vaii.

^{21a}Uva Pauto arepaaveira ro gavaurepa vovouto, oisore ra vearopara vatepareve visiipa, vaore, oiso ra oisi vara iava rera vo ruiparoo sirova utu iraopata. Ora vaore tapo, oisore ra oisi vigei pieparevora, uvuipaviei ra rera roru piepape vao iavirava Jisas Krai vo goruaro. Oire uva uvuipaviei ra Krai vaisiario kae piepape vokiara rutu-ia. Ovoiei.

Ovoioa Reo-a Vao-ia

²²Goru visivi rutu visii araoko irara oaa tavipaavoi auere ra ragai vo reoaro

uvu iraota. Oreoa purapaavoi visii iava sopaura oavisii goru piepaoro. Oa oisivio rutu toupai gareavi pasia. ^{23b}Uva oiso ruipaparai ra visii tavia ro iava Timoti vigei araokotoaaro. Ira kosi pieivorao vova tuukepa kepa iava. Oire vosa ikauvira raga kareroera ragai iare, oa iava uvuipaveiei ra vegei rutu uriove visii kekesa.

²⁴Igei vo reoaro topa piepaoro vearo voki purata voeaova visii voeaaro turaro irara ora oearovuva Pauto voeaaro. Voearo visii araoko iraraaro vo taereo iava Itali oea tapo visii-ia ita vearo voki purapaivoi.

^{25c}Uva visiipa Pauto arepaavoi, oisore ra visiipa vereopa vovou rutu purareve visii tauvapasa.

Eisivi raga ra opesipe.

^z13:20 Ro 15:33; Sek 9:11 ^a13:21 1 Pi 5:10; Fl 2:13

^b13:23 1 Te 3:2; 1 Ti 6:12 ^c13:25 Ta 3:15

JEMS

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Oeavu tarai irara oiso ruguru-goopaaveira, Ro Jems ira raga ita Jisas araokotoaaro (Mt 13:55; Mk 6:3). Uva ora vaisiparoepa oiso, Krais-pa kovopato (Je 1:1), ora tisato (Je 3:1). Vo pasio rigatoreva voeaopa oea vaisireva oiso, Katai tau erao (12) sara oea sikasikavira toupaveira voraro rutu. Uva taraipavio voea-ia Kristen irara oea tapo sikasikavira oisoa toupave vo vuuta-ia eva. Aue iava uvare oearovu vuri vovou irara vuri pitupituro oisoa purapave voea vo touaro vuri piepaoro.

Jems varao-ia reoreoparoi vao iava osa ragavira uvuipa Kristento ra toupaveve oiso-ia, teapi kasipu vovouva riro kaekavira toupaveve (Je 1:19-21), ora uvui iraopa ra vearovira ora rera iava arevuoto tokipareve (Je 3:1-12), teapi oearovu raga vo pitupituroaro roviriei ragapareve, (Je 4:11-12), ora teapi goruvira varao-ia pitupareve varao vo rasio iava (Je 5:1-3). Ari uvui iraparoi ra Pauto ruvara-ia tutuu pievira toupaveve (Je 4:7-8), ora uvui iraopa ra rera vaaro rari vuku oirao pierave varao iavirava kovoara oara purapareve Pautoa-pa ora oearovivupa oirara tapo tavapaooro.

1. Ora rera iava aviavi pie reoro vatereva Jems, 1:1.
2. Oiraopa lotu vo pitupituro iava oa kareke piepareve ro ira Pauto vo reoro uvupaoro va sirova utuparo, 1:2-27.
3. Oirato vaoro oirao pie vovou oa oirao piepareve

kovopaoro, ora arevuoto tokipaoro, ora vo osa viapau oearovu tovipareve, 2:1-3:12.

4. Oiraopa tarai iava vo reoro, ora vao iava variria upiapa irara tavapasa, 3:13-5:18.

5. Ovoiopa reoro varao-ia vo iraviva tavapasa vurira iava, oiso ra porero viro, 5:19-20.

1 Ragai-a vao Jems ragoa-a Pautoa-pa kovopato ora Turaro Jisas Krais. Ragoa vo pasio rigatoavoivi visiipa Isrel-pa irara katai tau erao (12) saraoro visiigoa Isrel-ia oisoa tou rovopata. Oa iava voava sikasikataepa orasirovu raga-ia toupasa. Uva ragai visiiva veoro vokiavoi.

Kokarapa Iava Vao Oa Uvuipai Ra Vigei Goru Piepave

^{2d}Araoko irara oaa, vosa oaravu rutu kokaraara visii-ia karekepape, oa iava uvuipatai ra oiso rugoopata, Rorupasapara varao-ia. ^{3e}Uvare taraipatai varao-ia oara karekepape visii varaaro oirao pie vovouro-ia kokarapasa, oara uvuipai ra visii-ia poupa piro, ra vara iava keevoisivira torepata varao kaepaoro tavaka vovouro, vo rara kokaraara-ia putepata. ^{4f}Vokiara rutu-ia goruvira rutu toreiraopata tavaka vo siraooro kae iraopaoro. Oa iava vo pitupitu eva uvuipai ra vearovira rutu kareke iraope visii-ia. Osa iava uvuipatai ra vearovira rutu touta. Ra oisi iava viapau oiso opitupituipa apotata oai ou arapa Pauto ruvara-ia. Viapau. Ari eisi iava visii uvuipatai ra uvui iraota rara.

^d1:2 Ro 5:1-6; Mt 5:12; Hi 10:34 ^e1:3 Ro 5:3 ^f1:4 Kl 4:12; 1 Te 5:23

Ro Ira Vearo Rugorugooa Ruipaparo Ra Vare Variriro

^{5g}Vosa irai visii vuruvuru-ia ro iava vearo rugorugoo vaipa apotaparo, oire Pautoa iare variriro, oiso ra rerapa rugorugoo vatero. Ra va iava Pauto rera vatero. Ari ita, ro Pauto ira vearo rugooro rutu vatepareveira oirara rutupa. Uva viapau voearo kasipuparoveira oearoa vearo rugooropa apotapaave vo osa varare arepaave. ^{6h}Ari vosa rera eera oirao pie rovo iraopareve ra va iava Pautoa iare variriro, viapau uvuiparoi ra gare visivi rera vaaro oirao pie vovou kavureve oiso rugooapaoro, Esa pasi, Pauto ragaipa vao vatero, eke viapau. Eake iava? Uvare rera-ia vo rugooro toupaveira. Uvare oiso toupaveira oia avakava iria torupaoro ora vurevurepaoveira. ⁷⁻⁸ⁱOsa voearo eisi viapau uvuipai ra oiso rugooapaave, Turaro irapa oavu avu vai vatero. Viapau rutu. Eake iava? Uvare rera vo rugooro avavaipai ora sikasikapaoro. Oa iava vo vovouro evara rera varaaro rera oiso piepai, oa iava viapau uvuiparoi ra katai raiva vai raga sirova utuparo.

Apotatoa Iava Ora Ro Riro Kotokoto Guruto

⁹Vosa aa ro avuo araokotoa oavi apotato ro oirao pie vovouto, ira uvuiparoi ra rorupareve, uvare Pauto rera kae piepareve ora rera osireiario iare. ^{10j}Ora vosa aa ro avuo araokotoa oavi ira riroara rutu kotokotoarava toupaveira, ira tapo ita uvuiparoi ra Pautoa-ia rorupareve vo rara rera apota piero. Eake iava? Uvare oisi voea riro kotokoto gurutoro akukuvira rutu kopii ragaaverea

rara, oiso rutu osa isiso kokookoro oara kopii papeira. ^{11k}Taraipavio vosa ravireo kaeparo voveira, oire ra kasiraoparo rutu. Oa-ia isiso kouro erakopapeira rutu. Ra vo kou kokookoro kovepe. Oire ra voava oritoara vuripe. Eisi raga ita osa ro riro kotokoto guruto ira rataa pievira kopii ovovore vo osa toupaveira kovopaveira orekerovu gurupaoro ora rerapa.

Vo Toupai Varao Iava Orekerovu Oara Oiratoa-ia Kokarape

¹²Ari ro oirato ira goruvira rutu ore iraoparo tavaka vo siraoaro kaepaoro vokiara rutu-ia, ira uvuiparoi ra rorupareve, vo rara varava ora keevoisiparo. Irapa Pauto Tootoo Ovoi vatero oiso rutu osa rera vo voriaro, vao Pauto ovoria iava reo ovoi puraveira vo vori vatesa oirarapa voea oea ora voea iava sopaura oaive vatepaive rerapa. ^{13l}Vosa orekevu iravu sita pieve rera rata pieoro, oire voava rera ivuve ra vuria puraveira. Uva viapau uvuiparoi ra oiso puraro, "Pauto ragai ivurevo vao vuria purasa." Viapau. Uvare vuria viapau uvuipai ra Pauto ivuve. Ora Pauto viapau oiso oirato ivupaveira vuri vovouro purapasa. ¹⁴Ari ita, vigei iava katakataivira sopaura toupaveira ora sitapapeira ra vigei ivupaive. Va raga vao vuri ruipa vigei vaaro oa raga vigei aroviakupaveira vigei-ia kokarapaoro. Oa iava vigei ivupaiveira vuri vovouro purapasa. ^{15m}Uva vo pitupitu-a vao oia sopaura ora sitapapeira. Oire voava vuri vovou kova pieve, ra oisi raga ora rigapaoro kae piro va ragava vuri vovou. Vo vovou vao vuria kakaeoro. Ra voava utupavira rirovira rutu karekepe. Oa-ia oisoa kopii purapaveira oiratoapa.

^g1:5 Pro 2:1-9; 1 Jo 5:14 ^h1:6 Mk 11:24 ⁱ1:7-8 Pro 3:5-6; Je 4:8

^j1:10 1 Ko 7:31; 1 Pi 1:24 ^k1:11 Ais 40:6-8; Sam 102:4, 11

^l1:13 1 Ko 10:11-13 ^m1:15 Sam 7:11-17; Ro 6:21

¹⁶Araoko irara oaa rutu. Teapi vao kokarapa pitupitu eaka ragapata oa visii keakeapaiveira. ¹⁷ⁿVo pitupituro rutu varao veaopara vate ragapa pitupituro ora varao vatevateara vigei tauvapara, oara rutu vuvuiua iava uriopapeira vova Pauto ruvara-ia ro ira aviaviara rutu purareva, varao oara roropaoro vuvuiua-ia toupaveira. Ari ita, ovuutarovu-ia viapau vaeavira roropaiveira vo rara rukuta vara utopaeve. Ari Pauto viapau oisi eisi toupaveira, aue iava uvare viapau oavu avu vai epao oa uvuipai Pauto vaaro vearo vovou utopasa. ¹⁸^oViapau. Ari eera ora rera raga vo ruipaaro sirova utuparoveira. Oa-ia vigei Aitearo puraparo viroveira vao iava vo rara rera vaaro Oiraopa Reo rutu oirao piepape. Uvare rera-a ro ira vigei karekereva aue sirova Oiraopa Reo rutu rera vaaro vaore, ra oiso toupape, Avaio kakaero orekerovu rutupa ira pievira varao oara purareva Pauto.

Uvuipatai Ra Reo Uvu Iraopata Vara Sirova Utu Iraopaoro

¹⁹^pAraoko irara oaa rutu, va-ia tarai iraota ra visii rutu vatatopopata ikauvira reo uvusa. Ari ita, ra viapau oiso vagevagepavira reo purapata. Ora viapau oiso ra ikaupavira kasipupata. ²⁰Eake iava? Uvare kasipu vovou-a oirato vaaro oa viapau oiso torevoko vovou vai kareke piepaiveira Pauto oaiaro. ²¹Osa-a eisi osa iava vao vuvuiua vovou ora vao vuri pitupitu rirovira rutu karekepapeira. Evara ovovouroa veri rovopata. Ra tapo ora visii vo rugorugooaro eaka pie rovota, ra vo reo outa oa tovoreva Pauto vo visii sopaaro-

ia. Evo reo oa iavirava uvuipatai ra vorevira voreta oriruvira rutu toupasa vo Pauto ruvara-ia.

²²^qAri ita, vo osa oisi vo reo sirova utu iraota oisi va purasa. Viapau uvuipatai ra va uvu ragapata. Viapau. Vosa va uvu ragapata, uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra visii raga ora keakea ragapata. ²³Vosa irai Pauto vo reoaro uvupareve vo osa viapau vo sirova utuparo, ira-a eera oiso rutu toupape, ira ora rera iava puaua raga vuraparevoi sisiro-ia. ²⁴Vo osa ora rera iava puaua vura rovoreve, ra voava ikauvira avaro vo puare ovausa. Ra oiso aueparo, Apeisi ragavira puavira toupaveira? ²⁵Ari ita, Pauto vaaro reo goru oiraopa oa vigei ariarava vuri vovou vo tuukearo karupaiveira. Oa torevokopai rutu vosa irai vearovira rutu va vituaro vao reo goru kekereve, ra va iava va sirova uturo. Uva vosa viapau vo reo uvu ragapareve ra ikauvira akukuvira raga vo reore ovuparo, oire uva rera-a eera ira uvuiparoi rorupareve Pauto vaaro-ia viraakoa.

²⁶^rAri vosa irai oiratoa vai oiso rugooparo, Ragai-a vearoto lotupato ragoa Pautoa-pa lotu iraoparaveira rutu, vo osa viapau oiso ora rera iava arevuoto vearovira tokipareve, oire uva rera-a eera ira kuuvuparoveira vo ora rera raga sopaaro-ia. Eva-a oa iava rera vaaro oirao piea ora lotua oiso rutu toupaveira, Oavu avu raga. ²⁷^sAri lotupato vo vovouaro-a sisigaruea rutu vo Pauto Aite osireitoaaro-ia vo rara vearo vovou purapareve oiso-ia, vo osa virakoi kakaero ora raroie riako tauvapareve voea vo vavataaro kaepaoro.

Uvuipaviei Ra Oirara Rutupa Vaea Kaevira Raga Siraopavio

2^tAraoko irara oaa, vigei reraaro Turaro Jisas Krai oirao pie iraopata ro ira kerariava toupaveira. Oa vituaro iava eva viapau uvuipatai raro raga vearopata ira rei vaisiva toupave roviore isivapaoro akaipatoavi. ²⁻³Easi pasi irai vearotoa vai-ia kuvutoa vai oisoa ora kuvuparo ora riro voripara-ia ora oritooro. Ra va iava koataro visii okepaiaro-ia lotupa kepaai vai. Ovusa apotatoa vai pasi oisoa vuritoo-ia kuvupato kuvuparo, oire ra rera tapo ita koataro voare vo visii vo kepaaro-ia lotupa kepa. Uva pasi oisoa ro vaio raga vearopata ira vearotoa-ia kuvupato oisoa ora kuvuparo. Oa vai iava oiso oisoa rera tavipata, “Vao-ia paupa pauu.” Uva pasi oiso ro apotato oisoa tavipata, “Vao-ia vii torepau,” eke “Vo pauu rakorako uru-ia vovio ragai kokotoaro ruvara-ia.” ⁴Vosa oiso vo vovouro purapata, oire uva vo vovouro evara oara-ia araoko irara oavisii rovirieipataveira vo ora visii raga vo rugorugooroaro iava. Viapau vaea kaevira torevokovira voea rovirieipataveira. Ari oiso rutu piepataveira osa voeao oirara rovirieipa irara ora voea vo rugooroaro raga vuriara sirova.

⁵^uAraoko irara oaa, visii uvu iraota! Voeao oea oiso apotavira toupaveira oirara rutu osireiario-ia voea vo rasio-ia, oea evoea reesireva Pauto oiso puraoro, “Ragai ovii iraraaro. Visii tauvapaavere oiso ra goruvira oirao pie vovouro oavisii purapata ragai-ia. Ora vao tapo osa vo koatataverea ragai vo Saraaro-ia toupasa.” Vo uvare voari tuariri Pauto reo ovoi purareva voeao oisi eisi piesa voeao oea rerapa siraopaave.

⁶Ari visii voeavi voeao apota irara ari piepataveira. Taraipatai ita voeao-ia riro moni irara oea visii vara piepaiveira rutu visiipa tavaka vo siraoro vatepaoro. Oea raga ita evoea oea visii iava gasipaiveira kortuara iare tavaara. ⁷Uva Pauto vearo vaisi toveva visii-ia vao-ia vo vaisio-ia oiso, Krai voeao. Oa-eva oea iava vo vaisiva visii tovipaveira voea evoea riro moni irara.

⁸^vOire uva torevokopai rutu visiipa vosa rovopa rutu reo goru sirova ututa vao oa Tugoropa Vuku-ia toupaveira oiso purapaoro, ‘Vosa ora viipa siraopaveira, osa raga ita eisi osa uvuipauei ra roviopa siraopau ira vii ruvara-iavi toupave.’ ⁹Ari vosa oearovu raga vearopaoro oearovivure isivapata, uva va-eva oea-ia vuria purapataveira. Oa iava vao Pauto vaoro reo goru visii sopaaro togapai. Osa iava va sovo iraopatavoi rutu, Visii vao-ia riro reo goruro-ia gasi irara. ¹⁰^wVosa irai vearovira rutu Reo Taisi rutu sirova utupaoro oavivu-ia reo goru gasireve, oea-eva oea-ia Reo Taisi rutu-ia gasipaveira. ¹¹^xVigei taraipavioveira oiso, Pauto oiso puraroepa, ‘Opeita vii vaoro ora oua puteri.’ Uva rera raga ita oiso tapo puraroepa, ‘Opeita oirato upooro rera kopii pieri.’ Oire vosa viapau ora oua puteri ra ita oirato upooro rera kopii pieri, oa ita-eva oea-ia Reo Taisi-ia gasirivoi. ¹²Vare vao-ia rugoo iraopata, uvare Pauto visii rovirieireverea vao reo goru sirova utuoro, oreoa vao oiso toupaveira vigei tauvapasa, oiso ra vearovira toupape. ¹³Vosa oiraopavira rutu irai viapau iravipa siraoparo oiratoa vai, irai ita-aea vo vovouaro rovirieireverea Pauto. Eisi osa iava viapau gare visivi rerapa siraoverea Pauto. Ari vosa ro ira

^t2:1 Ap 10:34-35; Ro 10:9-13 ^u2:5 1 Ko 1:26-31 ^v2:8 Lev 19:18

^w2:10 Ga 3:10-12 ^x2:11 Eks 20:13-14; Diu 5:17-18

iravivupa siraoparo, ira ita-a eera Pauto irapa siraoroverea.

Oirao Piea Vao Oa Viapau Vearo Kovo Vaiva Toupave Oa Kopii Ovoiperea

¹⁴yAraoko irara oaa. Vosa irai oira-toa vai oiso puraro, “Ragai Kraiss oirao piepaavoi,” vo osa viapau vearo kovo purapareve rutu, oire va iava rera vaaro oirao piea akukupapa raga purave. E pasi eisi vo oirao pie vai iava Pauto uvuiiparoi ra rera vai vorereve ora rera iare? Easi viapau. ¹⁵Easi pasi oearoi araoko irara oavi ora taataa riako oavi oea vai-ia vuriana vaiva varoara toupavoi. Ora auempa tapo viapau voeapa aioara vai. ¹⁶Easi pasi irai epao visii vuutaaro iava ira vai-a uvuiiparoi ra oiso voea tavireve, “Pauto visii tauvareve ra avata varoara vai-ia tuusa. Oire ra va iava aiooro kovuara oavisii vuku pieta.” Ari ita, vo osa oisi eisi pura ragaparo osa viapau oiso voeapa oarai varoara vai vatepare ora aioara vai voea iava varaura tauvapaoro. Ra apeisi ragavira vo reo eva voea tauvave? ¹⁷Oire uva aue oirao piea oisi raga ita eisi toupavoi. Vosa oisi tou raga-pave, ra viapau vearo kovo vai kareke-pave. Ra oisi raga ita akukupapavira toupave vao oirao piea oa kopiiepa.

¹⁸zUva iravu oiso puraproveira, “Iravu uvuiiparoi ra oirao pie vovou rutu purapareve, vo ovusa iravu vearo kovo purapareve.” Oa iava ragai oiso puraparai rerare, “Oire ragai kareke pieri vii vo oirao piearo iava vao oa viapau vearoa vaiva tapo karekepapeira.” Uva vearo kovo-a vao purapaavoi vaore, oiso ra vii kareke piea ragai vo oirao piearo iava. ¹⁹E oiso oirao piepariveira, Kataitoa raga Pauto toupavevoi? Uva oisi vearopai.

Uva ita, vuri irara tapo uraura irara tugara oisi eisi oirao piepaiveira rirovira rutu rikerikepaoro uriria iava. ²⁰Vii-a kokoropatoa rutu! Ari ita, vosa oisi oirao pie ragapari vo osa viapau vearo kovo vai tapo purapari, oire ra va iava vii vaaro oirao pie vovou akukupapavira ita oisi toupave. Easi pasi va vai vao vituaro iava tarai ruiapauei, raa?

²¹aVoari tuariri rutu uva vigei aao-toaaro Ebrahim oviito Aisak tovoreva eravao-ia, oiso ra rera vaterere Pautoa-pa oiso osa tauoa vo Pauto vo ruipaaro sirova utupaoro. Oire uva vo vokia-a eva oa-ia Pauto rera vo vovouaro kekereva. Oa iava oiso rera vaisireva, Torevokoto oirato. ²²Taraipatai eera vaaro-ia oirao pie vovou ora vearo pitupitu tapo oarea oisoa kovopave. Oa iava rera vaaro oirao pie vovou oisoa uvui piepave rutu Pauto osireiaro-ia oisi iava. ²³bVoari tuariri rutu Tugoropa Vuku-ia oiso puraroepa Moses, ‘Ebrahim oisoa Pauto oirao piepareve.’ Oa vituaro iava oiso puraroepa Pauto, ‘Torevoko vovou rutu vii vaaro Ebrahim.’ Eva-a oa iava Ebrahim oisoa oiso rutu toupave, Pauto vatetoaaro. ²⁴Oire uva vo vokie va-ia taraitai auempa vao akukupapa oirao pie raga, viapau oiso va iava uvuiiparoi ra iraire oiso puraro, “Torevokoto vii.” Viapau. Ari rore rugooparoi ira vearo kovo rutu purapaveira aue-ia oirao piea. Oa-a eva oa iava oiso rera vaisirevere, “Torevokotoa rutu vii oirato.”

²⁵Oiso raga ita osa o otopava Rehap iria voeao tokieva Josua oea arureva. Uva voa-a evoa uvava oraivavu raga-ia voea vovira kare pieeva voea viri-varioro keripa irara asavira. Oa iava Pauto oirare Rehap oiso puraroepa, “Torevokova.”

^y2:14 Ef 2:8-10; Mt 7:26 ^z2:18 Je 3:13 ^a2:21 Jen 22:1-14

^b2:23 Jen 15:6; Ro 4:3; Ais 41:8

²⁶Vigei taraipavio oiso, Varaua-ia viapau urauratoa vai oua kopii ovoiepa rutu. Osa raga ita oiso, vosa ro ira oirao pie ragapareve vo osa viapau vearo kovo vai tapo karekepareve, oire uva oisi-a eisi osa iava rera vo oirao piearo-a eva oisi eisi toupai oiso, Kopiiiepa.

Uvui Iraopaviei Ra Ora Vigei Iava Arevuoara Vearovira Rutu Tokipape

3 Araoko irara oaa. Teapi riro irara vai visii iava ora tisa vaisi piepaave. Taraipaviei oiso uvare utupaua Pauto goruvira rutu kovoreverea vigei tisa irara rovirieipaoro, vo osa garevira kovoreverea oearovu oirao pie vovou irara rovirieipaoro. ²Vigei rutu rirovira ora piro piepavioveira vuriara pura-paoro. Ari ro ira uvuiparo ra ora rera iava gisipo eaka piepareve vuri reoro pura arapa, ira ita-a eera uvuiparoi ra ora rera iava varaua rutu vearovira airereipareve vuri pitupituro purapa arapa. ³Vigei hos gisipoaro tuukepapeira aue-ia ain, auere ra vigei raga vo ruipaaro sirova utuparo vokapaoro. Oa iava rera iava varaua porepapeira vo oraivavu iare. ⁴Ora auere tapo selpa uvuo rugoopata oavu eva riroa rutu. Vosa riroto kiuvu va peopareve ovusa avapape avakava-ia, oire uva va iava stia gareavi rutu. Ari ita, vosa kepten uvavure ava vovoupari, ra va iava vo uvuo porepaoro avaro. ⁵Eisi raga ita osa arevuoto garetoavi raga varaua iava. Ari ira uvuiparoi ra oaravu rutu karekepareve reoreopaoro.

E taraipataveira aue-ia tuituia oa uvuipai ra riro kasi rutu poko pieve vegoa-ia? Oire ra va iava evaora rutu rovape. ⁶^dArevuotoa tapo osa

toupare oiso osa tuituia, ira varaua rutu vuruvuruaro-ia toupaveira. Uva voava ovovourovu rutu vuriara kosikosi piepareveira. Oa iava vara-ia evara orekerovu rutu varaua rutu vuivui piepareveira. Uva eisi osa varaua vo ruipaaro kosi piepareveira oiso rutu osa riro kasirao kasi rutu eto kasi. Opesi tapi rutu vituaro okasia vao kasipaiveira eto kasi. ⁷Oirara okarerovu rutu varuere kare oupaiveira vavarai kare oiso, kokio kare, ora rakoru kare, ora oaravu rutu avakava sovara-ia touara. Oa iava vo karepa reipaaveira voea raguipaoro. Osa raga ita eisi uvuipai oirara oisi eisi piepaive vo vokio. ⁸^eAri ita, uva viapau irai oiratoa vai uvuiparoi ra arevuotoapa reiparo, oiso ra oisi rera roeroovi toupaveve. Viapau rutu. Uvare vokiara rutu-ia arevuoto torepaveira vuri reoro rutu purapasa. Ro ira-ia vuri raviraviro toupaveira kavokavo oirara kopii piepasa. ⁹Ro-ia arevuoto ira iava Turaro-ia vuurapa vaisi purapapeira ora Pauto vigei Aitearo. Ira raga ita ro arevuoto ira iava oearovivu vurivira takau-papeira oirara voeao oea purareva Pauto oisi raga ita oiso osa rera. ¹⁰Vao Pauto vaisiario kae piepa reo ora vao takau reo oreorea rutu kataiva raga iava gisipo kosipa piroveira. Araoko irara oaa. Teapi vigei tapo oisi eisi opitupituroi purapape oiso. ¹¹Viapau uvuipai ra oai tuputupue riku vai vearoa vai uukoa vai kareke piepaive ora avakava tapo ita. ¹²^fAraoko irara oaa. E pasi fik ova uvuipai ra oliv kue vai kareke pieeve, raa? Ora pasi wain ova vai uvuipai ra fik kue vai kareke pieive? Eisi raga ita osa avakava viapau uvuipaori ra vearoa vai uukoa vai kareke piepaave.

^c3:3 Sam 32:9-11 ^d3:6 Pro 12:17-18
^f3:12 Mt 7:16

^e3:8 Sam 140:1-3; Mt 15:10-20

Vao Vearo Tarai Oa Pautoa Iava Uriopapeira

^{13g}Easi pasi iralei visii iava ir-ia vearo rugorugoo vaiei ora taraia vai, raa? Vosa irai oisito oiso, oire ra ora rera vo touaro oirao pievira rutu kareke piepareve rera vaaro-ia vearo kovo. Oire ra oisi iava va-ia vearo rugorugoo oaro oearovupa oirara kareke piepareve. ¹⁴Easi visii vai pasi oearovivure vuri vovupataveira oiso vo vovouro-ia, ora visii raga vaisiario kae piepa vovou, ora oearovivu tovipa vovou, ari iirukopa vovoua vao-ia. Oire vosa oiso vo vovouro purapata, ra opeita ora visii vo tarairoaro-ia rorupaoro oiraopa reoro rutu roeroapata kuuvu reoro raga purapaoro vara-ia. ^{15h}Otaraiia eva viapau oiso vuvuiua iava varaepa. Viapau. Ari rasito raga iava va-a, varaua raga vo ruipaaro. Oa iava Seten-a vara rutu aitearo. ¹⁶Oire vosa oearoi oearoire oirara vai vuri vovoupaave, ora vosa ora voea raga oiso vo pitupituroaro purapaive vare vao ora voea raga-ia vaisiario kae piepasa, osa voearo eisi viapau oiso vearovira paupaaveira. Vo uvare ovovourovu rutu vuriara purapaiveira. ¹⁷ⁱAri oirara uvuipaai ra otarairovu raga oupaive varao oara vova uriopapeira Pauto. Varao oara iava uvuipaai ra oiso vo vovouro purapaive, rovopa vao-ia vo rara roroio vovou rutu sirova utupaave. Ari eraopa vao-ia vo rara oearovivu tapo gavaurevira toupave vo rara voeavi kavepave rutu. Ora vo rara oearovu vo reoroaro tapo uvupaive vara arovipaoro. Ora vo rara oearovu kavikopaive vearo kovo purapaoro. Oire uva oisi-a eisi osa iava uvuipaai ra vearo kovo raga vaeav-ira rutu katai rugoo-ia purapaive oirara rutu-ia. Osa iava viapau uvuipaai ra

oiso toupave, Kuuvu oirao pie vovou irara. ¹⁸Ari ita, vosa kave vovou raga-ia toupape, oa-a eva uvuipai oiso toupai, Aio kokookoro pauparivoi. Oire ra va-ia vao kave vovou torevoko vovou rutu karekepe oiso, Vearoa rutu kuea.

Ro Oirato Ira Rasito Vo Vovouaropa Ruipaparo Ira Ita-a Eera Ira Pautoa-va Ora Keriparoveira

4^jEake rutu-a oreorovu ora kaureopa reoro vituaro, ora oreorovu kasipuara varao oara visii vuutaaro-ia toupaveira, raa? Vo uvare riiriipa vovouro visii-ia toupaveira. Oa iava visii iava sopaura-ia ora upopapeira, oiso ra ovovourovu varaua raga vo ruipaaro sirova utupape. ²Orekerovu rutupa ruipapataveira, ra viapau oiso vara oupata. Uva va-a eva oa iava oira upo vovupataveira. Visii vao-ia riro orekerovu riirii irara, oa iava viapau oiso vara oupataveira. Osa iava kasipu iraopaoro upoara kosi piepataveira. Vao iava uvare viapau oiso Pautoa iare variripataveira vo orekerovu oupasa. Uva va-a eva oa iava viapau oarai oupataveira. ³Variripataveira orekerovu oupasa. Uva viapau oiso vara oupataveira. Eake iava? Uvare viapau torevoko rugooro-a visii varaaro oara iava Pautoa iare variripataveira. Ora vo osa ora visii vo ruiparoaro raga-ia rugorugooaoro orekerovure arepataveira variripaoro Pautoa iare. ^{4k}Visii vao visiigoa oiso rutu toupataveira osa voeao oea ora oua vuri piepaiveira. Vosa ro ira vo rasio vo vovouaropa ruipaparo, eera-a ira Pautoa-va ora keriparoveira. Easi pasi viapau vao-ia taraipataveira, raa? Oire vosa irouto vo rasiova ora vate vovouparo, eera-a ira karekerovere,

^{83:13} Ga 6:4; Je 2:18 ^{h3:15} Je 1:17; 1 Ti 4:1

^{i3:17} 1 Ko 2:6; Ro 12:9; 1 Pi 1:22 ^{j4:1} Ro 7:15-25 ^{k4:4} 1 Jo 2:15-17

Pautoa-va keripato. ⁵!Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Ro-ia Uraurato Pauto ira tovoreva vigei sopaaro-ia ira vigei kasivarivira rutu tokipareveira vaopa oiso, teapi Pautoa-re ovauvio.’ Esa pasi vo reo vaiore oiso rugoopatai, Akuku reo raga-a, raa?

⁶mAri Pauto riroa rutu siraoa vate iraopareveira vigeipa. Oa iava Tugoropa Vuku oiso purapapeira, ‘Pauto voea riro kaureo irara uvu ragapareveira, voeao ragapa rirovira rutu sirao iraopaoro oea ora voea iava vaisiario oaive gare piepaiveira.’

⁷nAvoeao! Ora visii iava vasepata Pautoa-pa vo osa ora visii iava sopaura vatepata rerapa. Ra Seten-pa tapo ora vairu iraopata, ra oisi iava visii arova toripareve. ⁸Oa iava Pautoa iare tutuu piepata rutu. Osa iava uvuiparoi ra visii iare tutuu piepareve. Visii vuri vovou irara visiigoa iava sopaura oavisii sisigaruepe oiso rutu osa ro ira ora rera iava vavaea sisureve. Oire ra va iava rera iava sisigaruepa vo vavae. Visii vao visiigoa-ia vo rugorugooeiva toupataveira. Visiigoa ora visii iava vo rugorugoo eva vuria ora visii sopaaro iava vera iraota. ⁹Visiigoa ora visiipa sirao iraota ora tapo gau iraota rirovira rutu. Agesi vovou tavariooro vorevira gau iraota. Ora uvui iraopatai ra rorupa vovouro oavisii tavariota, ra sirao vovou raga-ia toupata. ¹⁰Ora visii raga oisivi ora gare piepata vo Turaro osireiario-ia. Vosa oisi piepata oiso, oa iava Turaro uvuiparoi visii vaisiario kae piereverea.

Vigei Viapau Uvuipaviei Ra Araokotoa Oavi Togapape Reoara-ia

¹¹oAraoko irara oaa, viapau uvuipatai ra ora visii araoko iraraaro takaupata. Ro ira iravu araokoto takaupareve eke rera araokotoaaro togapareve oreorovua, ira-a eera Pauto vaaro reo goru takau-parevoi ita vo osa va tekiparevi reoara-ia. Oire vosa reo goru togapari, uva viapau oiso vii-a reo goru sirova utupato. Viapau. Ari vii oiso toupari, Reo goru rovirieipato. ¹²pKataitoa raga Pauto toupate ira reo goru kareke piepareveira. Uva rera raga reo rovirieipavira toupateveira. Uvare rera raga Kataito ira uvuiparoi oirara rutu vorevira vorepareve, ora voea tapo oirara opesi piepareve. Uva oisi-a oiso osa iava, irouto-a vii viigoa iravivu togapari oreovu-ia ro ira vii ruvara-iavi tutuu pievira toupateve, raa?

Viapau Uvuipaviei Ra Pautoa-re Kaureopavio

¹³⁻¹⁴qr Visii oearovu visiigoa oiso purapataveira, “Vo vokio eke vokipavira uva avaviovere riro urui iare sara kovoro vai purasa katai iva rutu uvuiario-ia. Oa iava uvuipaviei riroara vai moniara vai oupe.” Uva oiso visii tavipaavoi, Viapau oiso taraipataveira oiso, Eake karekepere evoa vokipavira. Visii iava tootooara apeisi ragavira toupaveira? Visii eva visiigoa oiso rutu toupataveira osa kupareto. Ro ira karekeparoveira, oire voava gare visivi toureva, ra va iava opesi ovoiro. ¹⁵Ari torevokopai vosa oiso purata, “Vosa Turaro oisi ruiparo, osa iava uvuipaviei ra tootoovira toupape, ora vo kovo purapape, eke viapau okovovu raga.” ¹⁶Ari

¹4:5 Jen 6:5; Nam 11:29 ^m4:6 Sam 138:6 ⁿ4:7 Mt 4:1-11

^o4:11 Mt 7:1-5; 1 Pi 2:1 ^p4:12 Mt 10:28; Ro 14:4 ^q4:13-14 Pro 27:1

^r4:13-14 Lu 12:16-21; Jop 7:7; Sam 102:3

ita, visii raga riro gisipo iraopataveira rutu ora visii raga iava vaiiara oavisii kae piepaoro. Ovovouroa rutu-a varao-ia kaureo vovouro vuriara. ¹⁷^sVearovira rutu rugoo iraopata. Ro ira vearo vovou purasa taraiparo ra viapau vo vovou purareve, ira ita-a eera ira vuri vovou pureveoi.

Ro Ira Riroara Rutu-ia Orekerovu Pitupare

5 ^tRagai-a vao vaviopavira visii rutu tavipaavoi oiso-ia, Visii riroara rutu tavakaore rugurugoo iraopata oa karekesa auepai visii-ia. Oa iava uvui iraopatai ra gau iraopata oivepaoro rutu. ²Kotokotoara ora oritoara varao visii varaaro oara rutu eruera, ora varoara tapo varao visii varaaro atarike kare oara rutu aio ovoivora. ³^uVarao golara ora silvaara visii varaaro oara rutu vuri ovoiera. Ouvia eva oa visiipa vuri vovou puravere, ra oisi iava viaevira visii vo vuri vovouroaro karekepere. Uva visii vo ruiparoaro auepa moni oara raga visii kasipaivere oiso rutu osa eto kasi. Visii vao visiigoa riroara rutu orekerovu oisoa gurupata kotokotoara ora moni vo vuutao-ia ovoiopa voki iarepa. ⁴Vearovira rutu uvu iraota voeao iava kovopa irara oea aio kovo aioaro eriva varuparo vo visii vo kovoaro-ia. Oire uva voeavi keatava vovevira voea vo voriaro-ia pituoro ita. Vo vorio oa ora visii iare vovevira rukutava. Oa-a vao oare voeavi oisoa rirovira rutu visii are ragapaive. Uva vo area vao voea vaaro oa Pauto kokiara-ia pou piropa ro ira oirara rutupa ora purapurapa irara ensel turaroparoveira. ⁵^vVokiara rutu-ia vo rasio-ia toupataveira vearopara

rutu oupaoro. Oa iava vara-ia rorupaoro toupataveira. Ari ita, rirovira rutu aio iraopataveira, oa iava taoropataveira. Oire uva visii uposapa vokia-a eva oa pou piroi oa-ia visii koriivere oiso osa okarerovu koripaive. ⁶Visiigoa torevokotoa eva gasitava rera uposa. Oa iava visii eaka ragareva. Viapau oiso visii tapo vovevira ora uporoepa.

Uvuipaviei Ra Sopaura Oavi Goru Piepaoro Siraoa Karekepape Rerare Turaro Tuepaoro

⁷^wUva oisi-a oiso-ia araoko irara oaa visii vao oirao pie vovou irara osa ora visii iava sopaura oavisii goru piepaoro sirao vovouro rutu kaepata rerare Turaro tuepaoro, ovusa vovevira urioro. Ari ita, tarai iraopataveira ro-ia ira vaaro-a kovoa, ira vearoparare aioara tueparoveira, auere ra aio purape. Uva ora rera iava oisoa sopaua goru piepareve auere tapo kokeva ora ravireo tuepaoro, oisore ra varei rutu uvuivira kovovora, va iava taru aio ouro. ⁸Oire uva visii tapo uvuipatai ra oisi ora visii iava sopaura oavisii goru piepata tavaka oupaoro. Uvare vao Turaro vo vuutaaro tutuuvoiu rutu oa-ia vorerovere. Uva va-a eva oa iava sopaura oavisii uvuipai ra tuvuvira rutu toupave raripaoro.

⁹^xAraoko irara oaa. Opeita oearovure araoko irara oavisiire kasipupata, ora voeare tapo isivavira reopata. Teapi rovirieipato visiire va voriaro vorekuoverearea vurivira ita. Uvu iraopatavoi. Rovirieipato rataoariaaro-ia toreparoveira Pauto Ovoiopa Vokire tuevira toupaooro. ¹⁰^yAraoko irara oaa, uvuipatai ra voeaoe profet irara rugoo iraopata oea tuariri Turaro vaiiara iava tavitavi rovoaepa. Keripa

^s4:17 Lu 12:47; Jo 9:41 ^t5:1 Lu 16:19-31 ^u5:3 1 Ti 6:6-11

^v5:5 Amo 6:1; Jer 12:3, 25:34 ^w5:7 1 Ko 7:29-31; Diu 11:14

^x5:9 Je 4:11-12 ^y5:10 Mt 5:12

irara oeavia-ia vuria puraiva. Ari ita, uva oisoa ora voea iava sopaura rutu goru pie iraopaive vo tavaka eva vo siraoaro kaepaoro. Uva visii uvuipatai ita ra voea vo pitupituroaro sirova ovoovovira oisi rutu utu iraopata. ^{11z}Uvuta! Vigei oiso purapavioveira, Ora voea iava vovouisiro oaive rutu goru pieiva tavaka vo siraoaro kaesa. Oa-ia uvuipaai ra rorupaive. Ari ita, Jop vo siposipoaro uvutava oa toupaveira Tugoropa Vuku-ia. Vo uvare ora rera iava sopaua rutu goru piereva otavakarovu rutu vo siraoaro kaesa. Uva va-a eva isivaaro iava Turaro vearo vovou rutu karekereva rera-ia. Oa-ia tapo vao-ia taraipavioveira. Iu, osa taraipaviei ita, Turaro vigeipa rirovira rutu siraparoveira vo rara vokiara rutu-ia vigei kavikopareve.

Viapau Uvuipaviei Ra Oiraopa Reo Rutu Purapape Viara Iare

^{12a}Ari ita, araoko irara oaa, rovopa rutu-a vao-ia oa-ia uvuipatai ra va purapata. Oa oiso toupai, Opeita vuvuiua vaisipata, eke eake rasito, eke orekerovu vo osa oiraopa reo ovoi rutu purapata viara iare. Ari vosa oiso purapata, “Iu” vo oreovu-ia vearo reo, oire oiso purata “Iu” raga. Eisi osa uvuiei. Ari vosa oiso purata, “Viapau,” oire “Viapau ita” osa ovoiei eisi. Teapi oisi iava eisi Pauto visipa vuria vo voriaro vore piereverea.

Ro Torevokoto Vo Variriaro Oa-ia Gorua Toupai

^{13b}E irai vai visii iava araokoto oavisii tavaka vo siraoaro vai kaeparevoi, eke? Oire uva uvui iraoparoi ra Pautoa iare variriaro. Easi pasi irai vai araokoto oavisii iava sopaua vai rorupaivoi. Oire

uva uvuiparoi ra erava vai-ia eraro Pauto vaisiario kae pieoro. ^{14c}Irai pasi visii iava araokoto oavisii ira upiaparoi vai pasi, raa? Uva uvuiparoi ra lotupa irarapa reipa irarare tuvetuvepa irara keeraro. Ra va iava rera iava varaua-ia korovo ovi tovoive Turaro vaisiario-ia variria puraro. ¹⁵Vosa Pauto oirao pie rovopaoro rerare variriave, oire ra Pauto rera upiapatorevira porete piereve. Oa iava vorevira ora vearoo ita. Ora vosa vuri vovouara vai pura rovorevora, oara-ia uvuiparoi Turaro ra vara rutu verareve. ^{16d}Uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra ora visii iava vuriara oavisii kosi pie iraopata oearovupa araoko irara oavisii. Oa iava uvuipatai ra Pautoa iare variriara, ra voea araoko irara oavisii taupareve. Oa iava Pauto uvuiparoi ra visii vorevira porete piepareve. Vo variriaro torevokoto oirato vaaro oa-ia gorua toupaveira. Oa uvui iraopai ra oiratoapa tauva ouve Pauto ruvara-ia. ¹⁷Ilaija oiso raga-a rera osa vigei. Ira Pautoa iare goruvira rutu variriaroepa auere kokeva, oiso ra viapau koveo. Oa iava kokeva viapau koveopa vo rasitoa-ia vo peva rutu uvuiaro-ia aue iva peva ora katai vatara aue kekira. ^{18e}Uva vorevira variriaroiva, vuvuiua kokeva ita vara pieeva. Oa iava aioara vorevira poretepa vo rasitoa-ia.

Ro Ira Raiva Kavureve Ira Uvuipai Ra Rera Vorevira Vorepe

^{19f}Araoko irara oaa, vosa irai visii iava Oiraopa Reo rutu vo pitupituroaro kavureve, oa iava irai vorevira rera vorereve. ^{20g}Oire ra rera-ia eera oiso ragavira taraipatai, Vosa vuri vovoutoa vai tauparevora, vuri raiva kavuro vorevira vorero Pautoa iare, oire ra oisi iavirava

^z5:11 Jop 1:21-22, 42:10; Nam 14:18 ^a5:12 Mt 5:34-37 ^b5:13 Sam 50:15

^c5:14 Mk 6:13 ^d5:16 Mt 3:6; 1 Pi 2:24; Jo 9:31 ^e5:18 1 Kin 18:1, 42, 45

^f5:19 Mt 18:15 ^g5:20 Pro 11:30-31; Ro 11:14; 1 Pi 4:8

rera-a eera rera iava sopaua oureve, osa iava viapau uvuipai ra opesi ovoipe ope-sipa tapi. Uva vo pitupitu-a eva oa iavirava Pauto uvuiparoi ra rera iava riroara rutu vuriara verapareve.

Evavi raga osa vo pasio purapaavoi.
Ragai-a vao, Jems.

1 PITA

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Pita vo pasio rigatoreva 62 o 64 yia Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Uva voeaopa rigatoreva oea voraro oisoa toupai Rom gavman vo tokiaro sovara-ia. Oire oa iava Pita vo vaisio-ia Rom urui vaisireva ovoovovira oiso, Babilon urui.

Uva reoreoepa Pita vo pasio-ia vao iava uvare oisoa voea upoaipe voea vuri piepaoro vo teki-ia. Uva oiso puraroepa, Vearopai vosa visii vuri piepaive visii-ia vuri vavataaro tovopaoro. Vearopai ra vara kaepata.

Oreorovu tapo purareva riro goru reoro oreoroa toupai Papara 3. Uva tarai irara viapau taraipaai evo reoro vituaro-ia (1 Pi 3:18-21).

Pita vo touoro Rom-ia vao rigatoreva vo osa oisoa Rom reraaro rovopato Niro voea vuri piepareve. Uva tutuupaiva oiso ra Pita kopiuro. Oa iava vao rigatoreva vo osa Niro rera uposa aueparoepa.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1:1-2.
2. Oirao pie vovou irara uvui irapaai ra airerei vovouvira toupaipe vearopa viraakoro oupaoro Pauto ruvara-ia, 1:3-2:10.
3. Oirao pie vovouto vo pitupituroaro oara-ia uvui irapa ra Pauto roru piepareve, 2:11-4:11.
4. Pauto rera orirureve ro ira tuuvu vovouvira toupaipe vuri pitupituro purapa arapa, 4:12-5:11.
5. Ovoviopa reoro varao, 5:12-14.

1^hRagai-a vao Pita Jisas Krai reraaro aposelto. Ragoa vo pasio rigatoavoi

visii rutupa visiigoa roporeva Pauto ora rera iare. Visiigoa voraro rutu sikasikavira toupataveira vo distriko-ia voraro oiso-ia, Pontas-ia vo, ora Galesia-ia vo, ari Kapadosia-ia, ora Esia-ia, ora Bitinia-ia. Uvaroare gaurutaepa visii voaaro rutu kavuoro. ²Pauto Aite visiigoa roporeva ora rera vo vovouaro sirova utuoro, oiso ra oisi eisi touta oiso, Rera voeaaro rutu ro iavirava Tugoropato Uraurato. Osa iava uvuipatai ra Jisas Krai vo reoro uvupaoro va purapata. Eisi osa iava Jisas Krai iava revasiva uvuipaoi ra visii iava sopaura sisigarue pieve rutu. Uva ragai-a vao variriparai Pautoa iare, oisore ra visii rirovira rutu vatereve vereopa vovou ora gavaure vovou visii tavupaoro.

Vearo Rutu Tootooa Oa Vigeire Tuepapeira Vuvuiua-ia

³Vigei rutu vuurapa vaisi purape Pautoa-ia ro vigei reraaro Turaro Jisas Krai Aitearo. Osa iava rirovira rutu vigeipa siraooro Airepa Tootoo vatereva. Ootootoa eva vituaro vo goruo oa-ia Jisas Krai vorevira tore pierava kopii tapi iava. Osa iava ita eisi uvuipaviei ra vigei tapo oisi tootoopaoro rutu tuevira raripavio vore utupaua. ⁴^kVo uva vearopara ouperea taru Pauto ruvara-ia varao viraakoara oara orirupareveira Pauto voeapa oea rera vo reoro-ia pitupaive. Oara-a evara vuvuiua sovara-ia viapau uvuipai ra erupape, ora vuripape, ora voa opesipape. ⁵Uva toupaveira visiipa ovusa Pauto visiiva vurapaoro visii virivaripareveira, vo osa rera vo goruaro-ia raripataveira. Osa iava utupaua Ovoviopa Vuuta-ia viaevira rutu visii ourevere ora rera iare.

⁶lOare eva rugoo iraopaoro roru iraopata. Uvare taraipatai vai pasi oiso, Rovovira vai pasi oiso oaravu tavakaara ou rovota. Osa-a eisi osa siraoa vo vavataaro kae rovataverea. ⁷Ari ita, otavakaroa evara oiso toupaveira, Visii varaaro rari vovouro akeakepara vaore, oiso ra oiraopavira rutu karekepape. Uva gol-ia taraipataveira oa opesipapeira. Uva vosa va kasipaive tuitui kasi-ia, ra oisi iava rogetara uvuipai ra va iava opesipape vao gol. Ra gol viratoaro raga roroioaro toupave. Osa-a eisi osa ragavira visii varaaro oirao pie vovouro goruvira toupaveira. Vo uvare evo tavakaro visii vo vovouroaro oirao pie vovouro goru pie rovoarea. Ovovouroa evara oirao pie vovouro vo voriaro gol vo voriaro-ia pute iraopaiveira rutu. Uvare vo vokia eva Jisas Krai ora karekeroverea visii vaisiaro kae piesa visii vo vovouroaro oirao pie vovouro kekeoro. Ora visii vatereverea keraria ora rei vaisi. ⁸mOiraopavira, uvare rerapa siraopataveira ro ira viapau oiso kekepata. Uva viapau rera kekepaoro rera oirao piepatavoi vo vokie. Osa iava uvuipatai ra roru iraopata va-ia vao riroa rutu rorua. Uva viapau uvuipatai ra ora visii sopaaro iava va kosi piepaoro va iava roroiovira tavitavipata, uvare riroa rutu-a. ⁹Ororua vituaro oiso toupaveira, uvare Pauto visii iava sopaura virivaripaveira rutu, vo rara visii varaaro oirao pie vovouro Jisas Krai-ia eveipave.

¹⁰Oiraopavira rutu, uvare va-a eva oa vituarore oisoa kasivarivira taraapaive profet irara. Oa-a eva isivaaro iava va iava reo ravaa puraiva oiso puraoro, “Vo vatevateao Pauto oa visipa vatereverea.” ¹¹nOsa eisi taraapaoro rirovira rutu oisoa akeakepaive oiso pu-

rapaoro, “Aa vo vuuta rutu-a vao oa-ia uvuipai ra karekepe?” Ora, “Uva apeisi ragavira va purareverea Pauto?” Uva oisi-a eisi osa rirovira rutu oisoa piepaive. Uva vo vuutaore utupa rugorugoopaaepa, ovusa Krai reraaro Uraurato voea sopaaro-ia toupaveira. Uva va iava voea tavitavireva oiso, “Ovuuta-a eva utupa oa-ia Krai riro tavakaro oureverea. Oire ra va isivaaro iava Pauto rera vatereve keraria vorevira rera kae pieoro.” ¹²Uva Pauto profet irara tavioaro oiso puraroepa, “Viapau oiso ora visii tauvasa vao-ia reo ravaa ora vatepatai. Viapau. Ari voeaopa va-a utupaua.” Uva ita visii raga-a ita voea evoea. Uva oiraopavira rutu ita oiso profet irara vo reoroaro uvupataveira voea ruvara-ia oea Vearo Siposipo iava tavitavipaoro va iava siposipopaveira, vo rara vo reoro evara kosi piepaive Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava, ro ira Pauto siporeva vuvuiua iava. Ari ita, vo taraio-ia oa oupataveira oiraopa reo rutu vaaro otaraiapa purapurapa irara voea ensel rirovira rutu ruipa ragapaaveira.

Pauto Vigeire Keeraparoveira Oisore Ra Ora Airereipavio Vuria Pura Arapa

¹³oOsa-a eisi osa uvui iraopatai ra ora visii vo rugorugooaro ravaapaoro tuevira toupata. Viapau uvuipatai ra vovouisiro oavisii iava uusipata. Viapau. Ari kaiporivira rutu varare evara rugorugoo iraopata Pauto oara visipa vatereverea vo osa Jisas Krai ora karekero. ¹⁴pGoruvira rutu Pauto vo reoro sirova utupata. Opeita ora visii iava vasepata opitupiturovupa, oisore ra visii ivupaive. Vo pitupituro oara oisoa pura rovpata voari tuariri vo osa rupa vovou-ia oisoa toupata. ¹⁵Viapau. Ari

¹l:6 Ro 5:2; Jo 16:1-11; Je 1:2 ^m1:8 Jo 20:24-31; 1 Jo 4:20

ⁿ1:11 Ais 53:1-12 ^o1:13 Ef 6:14; 1 Te 5:6 ^p1:14 Ro 12:1-2

Pauto vo vovouaro vao tugoropa vieo iraopata oa sisigaruevira toupaveira. Oa iava uvui iraopatai ra oisi airerevira rutu toupata. Opeita okovorovu vurirara purapata. ¹⁶qAri ita, Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Ora airerei iraopata vo rara viapau vurirara vai purapata, uvare ragai-a sisigaruetoa rutu.'

Riroa Voria Oa Vatereva Pauto Vigei Vorevira Ousa Ora Rera Iare

¹⁷rVo osa Pautoa iare variripaoro oiso rera vaisipata, Igei Aitearo. Osa eisi piepaoro uvuipatai ra visii vo touarolia vo rasio-ia vao tavete tou rerapa avivikevira rutu toupata. Eake iava? Uvare rera raga ira vaeavira rutu oirara rovirieireverea voea vo pitupituroaro sirova katakataivira. ¹⁸Ari ita, vo voria eva taraipataveira oa iavirava visii oureva Pauto ora rera iare. Uva visipava vo vori vatereva, oisore ra va iavirava tuariripa pitupituro oavisii akukupapara kavuta varao oara oisoa oupata visii aao iraraaro ruvara-ia. Ovorioa eva oa viapau uvuipai ra opesipe oiso osa vareo golarei oarea opesiperea ora silva. ¹⁹sViapau. Uvare vao vituaro iava reipai rutu vo vori eva oa purareva vigei ousa. Oiso osa vao-ia osa ragavira Krai viapau vurivira toureva. Ira sisigaruevira rutu touoro ora rera-ia tauoa purareva oiso rutu osa sipsip kakaero oisoa piepaive Jiu-pa irara voari tuariri. Oa ia visii rutupa ovoovoa purareva, oisore ra va iavirava vuri pitupituro tuariripara kavuta. ²⁰tPauto rera roporeva ovusa vo rasio kareke asavira touva voari tuariri rutu. Uva va-a eva isivaaro iava Pauto rera karekereva vao iava ovoioapa vuuta vaore, oiso ra visii tauvareve. ²¹Ra Krai vo kovoaro-ia taraipaoro Pauto oirao

piepata ro ira rera vorevira tore piereva kopiia iava rera vateoro keraria. Oa-a eva oa iava uvuipatai ra goruvira rutu oirao pie vovou purapata rera raga-ia rari iraopaoro ro-ia Pauto.

Uvui Iraopavio Ra Araoko Irarapa Siraopavio

²²uOisi-a eisi osa oiraopa reo rutu sirova utupataiva, visii iava sopaura sisigaruevira toupaveira. Oa iava uvuipatai ra oiraopavira rutu sirao iraopata oearovivupa ora visii iava voea oirao pie vovou irara. Uva oisi piepatavora, uvui iraopatai ra vearovira rutu sopaura oavisii rutu iava oearovivu tauvapata voeao ora visii iava voea. ²³Uvare Airepa Tootoo outavorao vao oa pauakavira toupaveira. Ootootoa vituaro-a Pauto vo reoro ro Aite ira tootoovira toupaveira. Ira viapau opesia vaiaro. Oa iava uvuipatai ra oiso rutu toupata, Visii a ita Pauto ovii iraraaro rutu, visiigoa viapau opesia vai. ²⁴vTugoropa Vuku iava vo siposipo oiso purapapeira,

'Ari ita, voea raga oirara oea oiso rutu toupaveira osa isiso kou. Ora varao oritoara oarapa ruipapaaveira oara oiso rutu toupaveira osa isiso kouro kokookoaro. Ari ita, isiso kouro vokiara rutu-ia kopiipapeira. Ra vo kouro kokookoaro tapo erakopaoro opesipape kopii ovoipaoro.

²⁵wAri Turaro vo reoro-ia viapau opesia vai.'

Evo reo raga ita oa visii-ia karekeepa vo uva oisoa Vearo Siposipo uvupata oearovu ruvara-ia.

Jisas Oiso Toupaveira Osa Aveke O Iria-ia Tootooa Toupai

2 Oire uva uvui iraopatai ra vuri vovouro oavisii kavuta. Opeita

q1:16 Lev 11:44 r1:17 Diu 10:17; Hi 12:28 s1:19 Eks 12:5; Hi 10:19-25

t1:20 Ef 1:4; Hi 9:26 u1:22 Jo 13:34 v1:24 Ais 40:6-8 w1:25 Jo 1:1

kuuvu reoro raga purapata ora opitupiturovu kuuvuara. Opeita oearovu varaaro riiriipata orekerovu. Opeita oearovivu takaupata vuri reoro-ia. ^{2x}Uvui iraopatai ra vaopa vearo aio ogoepata Pauto vo rearo, ra va iava vearoa taraia outa Pauto ruvara-ia. Oa iava uvuipai ra visii varaaro oirao pie vovouro oavisii goruvira torepe tauva oupaoro vo Pauto ruvara-ia. Oiso rutu osa kakae vure vokiara rutu-ia roro ruipapaaveira aako riakoro-ia goruvira riropaoro. ^{3y}Aue iava uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira, 'Vereopa vovou oisoa sovopata vao Turaro oa purapareva visii-ia.'

^{4z}Turaro iare uriopata ro-ia kataitao raga. Ira oiso rutu toupaveira osa aveke o iria-ia tootooa toupaveira. Ari ita, oearovu iria o aveke verioro oiso vovouaepa ra oira viki ragaive oiso rutu osa aveke turi raga. Vo osa Pauto oira eira roporeva, oiso ra rera vo kovoaro puraave. ⁵Osa ita eisi osa visii toupataveira oiso osa avekeara oara-ia tootooa toupaveira. Ari ita, Pauto uvuiparoi ra visii-ia tugoropa kepa pau-reve vo rara ora visii iava vasepata rerapa. Vo osa vo kepa opesirevora, uvuipatai ra voa pris kovoro purapata tauoro purapaoro vo kepa sovara-ia. Varao oara-ia uvuipatai ra Pauto roru piepata vo rara vara purapata Jisas Kraiss vo tauvaoro-ia.

^{6a}Uvare Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira Kraiss iava, 'O ropoava aveke iria-ia riroa voria toupaveira. Uva oira tovoava. Oa iava oiso toupaveira osa kukuuvu tuuta vo Kepao vaaro oa pauava Saion taere-ia vo Jerusalem urui

vaore oiso, Irouto ro ira Kraiss oirao pieveve ro rera raga ita aveke, ira vi-apau uvuiparoi ra ariia vai oureve vo rara oisi pieveve eisi.'

⁷Uva rera iavirava riro tauva rutu visi-ipa toupavoi visiigoa rera oirao piepata rutu. Ari vosa aa voeao oea viapau rera oirao piepaive, Tugoropa Vuku-ia oiso purapapeira oearo evoea,

'Oire aveke kepa paupa irara iria oisoa veripaive. Uva oira raga ita eira iria vo utupaua oiso rutu karekeovevea, rovopa tuuta rutu kukuuvu tuuta va iava Kepa.'

^{8b}Ora oreoreovu ita Tugoropa Vuku iava oiso purapapeira,

'Iriavu aveke iria iava tuipaoro oirara posipaiveira kovepasa.'

Voeao oea Pauto vo rearova kaure-opaave osa toupai vo reo ovoovovira. Eira aveke iria ovoovovira toupaveira oiso osa Pauto vo rearo. Uvare oirara vo reo iava posipaiveira kovepaoro vo rara vava reasipaave. Uvare Pauto vare oiraopavira oisi puraroepa.

Vigei Oiso Toupapeira Pauto Voeaaro Oirara

^{9c}Ari Pauto visii reesireva oa iava oiso toupataveira, Visii-a rera voeaaro. Visiigoa oiso toupataveira, Pris irara rera voeaaro ro King visiigoa sisigaruevira rutu toupataveira. Oa-a eva vituaro iava oiso toupataveira, Visii Pauto voeaaro torevokoaro rutu. Oa iava uvuipatai ra ovovourovu rutu iava siposipopata varao vearopara rutu oara oisoa purapaveve visiipa. Osa raga ita oiso osa visii-ire keeroepa ora rera iare. Oa iava rupa vovou kavutava, ovusa visii oureva vore aviavia-ia rera vaaro vearo aviavi rutu. ^{10d}Ari ita, tuariri oisoa oiso

^x2:2 Mk 10:15; 1 Ko 3:2 ^y2:3 Sam 34:8-10 ^z2:4 Sam 118:19-29

^a2:6 Ais 28:16 ^b2:8 Ais 8:14; Ro 9:22 ^c2:9 Diu 10:15; Ap 26:18

^d2:10 Hos 1:9-10

rutu toupata, Oira turiro raga. Uva vo vokie oiso toupatavoi, Pauto voeaaro rutu visii. Ari ita, voari tuariri viapau oisoa siraoa vai oupata Pauto ruvara-ia. Ari vo vokie-ia vo sirao outavoi rera ruvara iava.

Vigei Uvui Iraopaviei Ra Oiso Toupape, Pautoa-pa Kovopa Irara

^{11e}Vate irara oaa, visii oiso rutu toupataveira vo rasio-ia osa sopaipa irara oea tavetevira toupaveira. Eva vituaro iava visii tavipaavoi oiso ra visii vo vovouroaro poreta vo vovouro iava vo rasio varaaro, oara visii iava sopaura vuri piepaiveira. Evo vovouro vuriana oara vearo vovourova ora upopapeira vo visii iava sopaura-ia. ¹²Torevoko vovou raga purapata oirao pie vovou asa irara vuutaaro-ia toupao. Eagara vosa vurivira visii vaisipaive kuuvuvira, vo osa voeava torevoko vovou raga purapata. Osa iava eisi uvuipaai ra visii siituepaoro oisi iava taraia oupaive. Oa vai iava uvuipaai vai ra utupauavi Pauto vaisiario kae pieve vo vokiri-ia oa-ia vorevira voreroverea Turaro.

^{13f}Gavman irara vo reoroaro rutu sirova utu iraopata reo goru, vo uvare Turaro Pauto vo ruipaaro-a visiipa. Ora Praitim Minista vo reoroaro tapo uvupata vara purapasa. ¹⁴Ora turaro irara tapo vo reoroaro uvu iraopata. Voeao oearopa vo kovo vaterevora rovopato Gavman, oiso ra vuri irara vo voriaro vateive. Ora vearo irara vaisiario kae pieve. ¹⁵Uva eake-a vao oare uvui iraopatai ra voea vo reoaro reipa irara sirova utu iraopata? Aue iava uvare Pauto vo ruipaaro visiipa oisi oiso toupaveira vaore, oiso ra va-ia torevoko vovou rutu purapata. Osa iava eisi roruko irara viapau uvuipaai ra visii

togapaive oreoroi-ia, evoearo oearoa oearovivu takaupaiveira vuri reoro-ia. ^{16g}Ari ita, uvuipatai ra oiso rutu toupata osa voeao oearoa viapau tokipareve irai voea vo kovoroaro-ia voea siituepaoro vo rasio-ia. Uva oiso rutu toupata osa voeao kovopa irara oea tokipareveira Pauto ora rera osireiario-ia. Uva oisi-a eisi osa iava viapau akeakevira raga vuri vovouro purapata vatauvira. ^{17h}Oearovu rutu-ia vearo rugorugooro purapaoro voea vaisiario rei piepata. Ora oirao pie vovou iraravi oearoviapa tapo sirao iraopata voeao visii iavapa irara. Pautoa-pa avivikepata. Ora visii reraaro reito gavman vo reoroaro uvu iraopata.

Uvui Iraopaviei Ra Krai Vaaro Ovoovoa Sirova Utu Iraopavio Siitoka Oupaoro

¹⁸Visii kovopa irara arovi iraopata voearopa oearoa visiipa reipaoro visii tokipaiveira kave vovou rutu purapaoro visiipa. Voea vo reoroaro uvuta. Eagara vosa visiire kasipuvira reopaave oearovu raga reipa irara, oearoa tapo vo reoroaro-ia uvuipatai ra vara uvu iraopata. ¹⁹ⁱOsa-a eisi osa iava uvuipatai ora visii vo voriaro outaverea vo Pauto ruvara-ia, vo rara viapau vearovira visii vo kovoroaro eveipaive. Eake iava? Uvare Pauto vo vovouaro-ia tarai rovopaoro eva kasipua oupataveira voea ruvara-ia oea visii vurivira tokipaiveira. Vo ovusa viapau oiso vuri pitupituro vai purapataveira. ^{20j}Ari ita, vosa vuria purata, ra va-ia tavaka outa vo osa viapau kasipupata. Uva apeisi-a? E ovoriei va iavirava visiipa? Viapau rutu. Ari vosa vearoa raga purapata, ra va iavirava tavaka outa vo osa viapau kasipupata, osa iava eisi Pauto uvuiparoi ra visiipa vearo vori vatereve. ^{21k}Eva-a

^e2:11 Hi 11:8-10 ^f2:13 Ro 13:1-10 ^g2:16 Ga 5:1; 1 Ko 7:22

^h2:17 Ro 12:10; Hi 13:1 ⁱ2:19 Ro 13:5 ^j2:20 1 Pi 3:17 ^k2:21 Ais 53:1-9

Pauto vo ruipaaro visiipa. Aue iava uvare Kraís vo ovoovo purareva visiipa riroa rutu upia ouoro evao parikou-ia visii tauvaoro. Osa eisi vo ovoovo eva vioepata. ²²Oiraopavira rutu uvare eera Kraís viapau oisoa vuriara vai purapareve. Ora viapau kuuvu reoro vai oisoa purapareve rera oiraoro iava gisipo irai keakeapasa. ²³Ari vosa irai rera takaupareve, uva viapau Kraís uvuiparoi ra oisi eisi irai otakauiaro pukooro irai toivreve. Ora vosa tavaka vai oureve irai ruvara-ia, ra viapau oiso iraire oiso puraro, “Vii vuri pieavere rara.” Viapau. Ari Pautoa raga-ia oisoa rariparo oiso, Ira raga rerapa va voriaro eva vuria vatereve. Uvare Pauto ora rera raga torevokovira rutu oirara rutu rovirieirevereve voea vo voriroaro voeapa vateoro. ²⁴¹Ari ita, Kraís kopiioepa evao parikou-ia vo uva ora rera iava varaua-ia vigei vo vuriroaro vo voriaro oureva. Uva vigeipa kopiioepa, uvare oiso ruipaparoveira ra vuri pitupituro kavupape. Oa iava eva uvuipaviei ra tootoovira toupape torevoko vovou raga purapaoro. Oiraopavira uvare vara-a evara rera vo viuparoaro oara iavirava uvuipaviei ra porete- vira rutu tootoovira toupape. ²⁵Voari rovvira rutu uva oisoa virivira raga toupata oiso osa sipsip ragui viri ragapaveira. Oa isivaaro iava poreta viora visii Tokipatoaaro sirova utusa ro-ia Pauto. Ro ira uvuiparoi ra visii iava sopaura oavisii utopareve vuri vovouro asavira.

Vo Toupai Ora Oupa Irarare Vo Reoreo

3 Visii oirapa riako visiigoa arovi iraozata vatua irara oavisii voea vo reoroaro sirova utupasa. Ari ita, vosa oearovu voea iava viapau Pauto

vo reoro oirao piepaive, oea uvuipaai ra visii vo vovouroaro vearoara kekepaoro ora voea iava vovouisiro oaive porepaoro Pauto oirao pieve, vao iava rara viapau va iava oisi eisi voea tavitavipata. ²Uva ita, uvuipaai ra visii vo vovouroaro sisigarue vovouro eveiive vo osa voeapa avivikepata. Oire ra va iava oiso puraave, “O ari oiraopatoa rutu-a Pauto.” ^{3m}Visii riakora viapau uvuipatai ra varaura raga ratauva oritopata vo pitupituro sirova utupaoro oruara oritopa gol oritoro tovopaoro, ora ooritorovu rutu vearo kekeara varoara, ora aasiara oara-ia riro moni viki ragapataveira. ⁴Viapau. Asi vearopai vosa sopaura oavisii iava oritopata vao-ia oritoo oa viapau uvuipai ra opesipe. Eva ita kave vovou vo osa ora visii vo pitupituroaro raga sirova vearo vovouro purapataveira. Ooritoo-a eva reia rutu rovopa vo Pauto osireiario-ia. ⁵Airovu vairo airoa oisoa tuariri rutu riro goruvira rutu Pauto sirova oiso utupaave rera oirao piepaoro, evairo airoava ovoovovira vairo oiso vearovira vo oritoro purapaveira ora vairo sopaaro-ia vo osa vatua irara oaive vo reoroaro uvupaoro vara purapaveira. ^{6m}Iriavu-a o-ia vairo iava Sera, iria vatuaato ro Ebrahim vo reoro uvuoro oiso rera vaisieva, “Ragai reraoro reito.” Uva vo vokio-ia visii riako oiso toupatavoi, Oira ovii riakoaro visii, vo rara oira vo vovouaro rutu sirova vearovira utupata, ora vosa viapau uriripata orekerovu avu vaipa.

^{7o}Visii vatua irara visiigoa oiso tavipaavoi, Ora visii vatua riakoroarova tupaoro oiso rutu rugoopata vaiore, Oiraopavira rutu, uvare viapau oiso goruvira rutu toupaveira oiso osa

¹2:24 Hi 1:1-4; Ro 6:2

^m3:3 1 Ti 2:9; Ais 3:18-23

ⁿ3:6 Jen 18:9-15

^o3:7 Ef 5:25; 1 Te 4:4

oirara. Ra oisi eisi rugorugoo iraopaoro vearovira vairo tokipata rutu. Eake iava? Uvare Pauto vaeavira vei avukarei rutu tootoo piepareveira vao-ia rera vo vatevatearo. Ari ita, uvui iraopatai ra vokiara rutu-ia vearo vovou rutu pura iraopata vatua riakoro oavisii-ia. Teapi vuriara vai purapata vairo-ia, ra oisi iavirava eisi Pauto viapau visii uvupareve vo osa rera iare variripata.

Uvuipaviei Ra Katai Vovou Rutu-ia Toupape

⁸Oire uva oaravu varao oara iava oiso visii tavipaavoi, Katai vovou rutu purapata ora visii rutuva vaeavira oearovivupa siraopaoro, oiso rutu osa ora visii araoko irararo rutupa siraopataveira. Vereopa vovou rutu purapata oearovivupa ora visii iava. Ra opeita oiso vovouvupata ra oearovupata reipata. ⁹Vosa oearoi visii vuri piepaive, opeita voea vo pitupituroaro tuupata. Ora vosa oearoi visii takaupaive, ra opeita voea vo takauroaro pukopata ita voeare vorevira. Viapau. Ari uvuipatai ra vereopa vovou raga purapaoro voeapa voea vo pitupituroaro pukopata voeapa siraopaoro rutu. Eake iava? Uvare Pauto visii reesireva oearovupa vereopa vovou vatepasa voea tauvapaoro. Ra oisi iavirava uvuipatai ra vorerivira vereopa vovou oupata vo Pauto ruvara-ia.

¹⁰qAue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira va iava vao oiso, 'Ro oirato ira oiso ruipaparo ra rera vo touaro vearovira karekepape. Ora ro ira oiso ruipaparo ra vearo vuutaro rutu-ia toupareve. Ira uvui iraoparoi ra ora rera iava gisipo tupa rovo- pareve vuri reoro pura arapa. Ora ira uvui iraoparoi ra kuuvu reoro kosi pie arapa eaka rovoru.

¹¹Ira-a eera uvui iraopa ra vuri vovouro arova ora pore rovoru torevoko vovou raga purasa. Ira uvuipa ra akekevira kave vovoure taraa- pareve. Oa iava uvuiparoi ra kasi- varivira vo vovou sirova gavaure- vira oearovu tapo toupareve.

¹²Eake iava? Uvare Turaro oiso voearo siituepareveira vovouro oearoa torevoko vovou purapaiveira. Ra oisi iava voea vo variroaro uvupareve. Ari ita, voeare kasipupaoro voeare isivaparoveira oearoa vuri vovouro purapaiveira.'

Tavaka Ouoro Uvui Iraopavio Ra Va Iava Rorupape

¹³rVosa vearo vovou raga purapasa ruipa iraopata, uva iroutoa vai uvuiparoi ra oisi eisi oai iava visii vuri piereve? Eake iava? Uvare viapau oai oiso eisi piepaiveira voea vearo irara vuri piepaoro. ¹⁴Ari vosa tavaka outa vearo vovou raga purapaoro, eagara. Oa-ia uvui iraopatai ra oisi va iavirava roru iraopata. Opeita uriripata voeaoropa evoea. Ora opeita rirovira rutu oisi voeare eisi rugorugoo iraopata oearoa visii vuri piepaiveira. ¹⁵Ari Kraisi vaisiaro kae piepata ora visii vo rugorugooroaro-ia. Ora vo osa oiraopavira rutu rerare oiso purapata, "Ragaipa turaro iraoparoi rutu." Ora vaopa tapo vatatopo iraopata vo osa oearoi oiso purapaave visiire, "Igeipa visii vo oirao pieroaro aviavi piepata. Uva eake rutu-a vao oare tuepataveira?" Ari ita, vosa ora visii vo rugorugooroaro ravaa rovopata, osa iavirava uvuipatai ra voea vo reoroaro pukopata aviavi pievira. ¹⁶sUva oisi-a eisi osa voea vo reoroaro pukopaoro uvui iraopatai ra kave vovou rutu purapata voeapa.

Opeita voearovi akaipa piepata. Ora opeita orekerovu vuriara purapata ora visii-ia, ra vara sovopaoro ora visii iava sopaura-ia oiso purapata, “Ae, vuria puraavoi.” Oapa eva vatatopopaoro airereivira rutu torevoko vovou raga purapata voeapa. Oa iava uvuipaai ra oisi vo vovouro eveipaoro ariipaave ora voea raga, voearo oearoa vuri takauro-ia visii vaisiara takaupaveira oiso purapaoro, “Vuri kovo raga eva akukua,” vo osa vearo kovo raga Kraiis vaaro purapataveira. ¹⁷^tOiraopavira rutu, uvare vearopai rutu vo rara tavaka oupata vearo kovo purapaoro vo osa Pauto vo ruipaaro oisi eisi toupave visiiipa. Ari vosa vuriara purapaoro tavaka oupata, oire uva visii raga auearo-a.

Krais Kopiiroera Vigei Varaaro Vuriara Veraoro

¹⁸^uOa eva vituaro-a vao oiso, Rera raga ita Kraiis ira kopiiroepa visii tauvaoro. Ira oiso eisi kopii ovoiroepa vigei varaaro-ia vuriara vo voriaro ouoro ovoieivira rutu. Ari ita, uvare rera raga-a vearotoa rutu ira kopiiroepa oirara tauvasa vuri irara. Osa-a eisi osa iavirava vigei vore piereva Pautoa iare. Oiraopavira rutu oiso osa rera iava varaua kopii ovoiepa, ovusa rera iava uraurato tootoovira raga toureva. ¹⁹^vOsa eisi urauravira toupaooro avaroepa voearopa uraura irara siposipopasa oearoa tuukea-ia toupaveira. ²⁰^wVo ea urauraaro oea rerare Pauto isivaaepa kaureopaoro voari tuariri rutu vo vuutao-ia oa-ia Noa ateate piepareva Pauto, ovusa aak uvuo purapaveira. Uva oisi-a oiso osa iava kataipa irara raga virivarireva

rera Pauto vo peva vatara raga, vo osa pirutu paitu raga ivara-ia toupaveira va-ia uvuoa aak. ²¹^xOire uva voari tuariri eva paitu rovu uuko rovu Noa aao kaeva voea tovoa vo oriru tapi. Uva oisi raga ita uukoa-ia Tugoropa Sisu oupape oa vigei kaepaveira vigei tovopasa va oriruvira toupaveira. Aue iavirava rera vo goruaro vao oa Jisais Kraiis tore pieva vova kopii tapi. Osisua-a eva oa viapau oiso toupai ra va-ia vuivui verapape ora vigei iava varaua oavi iava. Viapau. Ari vigei uvuipaviei ra oisi eisi va purapaoro ora vigei vo ruiparooro reesipape, vo rara oiso ruipapavio ra vigei iava sopaura oavi sisigaruevira rutu toupaveira Pauto osireiario-ia vo rara evo gorua ita oupape rera vaaro. ²²^yRera raga Kraiis ira iparoepa vuvuiua iare vo uva Pauto ruvara-ia oirapapa varata-ia toupaveira. Uva voa-a eva uva toupaooro voea rutupa enselpa irara reipaveira ora voea oearoa reipaaveira vuvuiua-ia.

Uvuipaviei Ra Tavaka Vo Upiaoro Oupe Toua Oavi Tavariooro

4 ^zOire uva vo osa oearovu Kraiis iava varaua vuri pieva rerapa riroa upia vateoro, taraipatai vai pasi osa vai-a eisi oearoi visii vuri piepaveira. Uva vare eva rugorugooapaoro oisi eisi uvuipatai ra ora visii iava sopaura oavisii goru piepata rutu vaore, vosa vuria outa oearovu ruvara-ia. Uvare ro ira upia oureva ora rera iava varaua-ia vo rara oearovu rera vuri pieve, ira-a eera ira vuri vovou tokorevere oisi eisi pieoro. ^{2a}Uva eisi piepaoro uvuipatai ra vo rutu tugurata vo vokio-ia oa-ia kopiiitavere. Uva vo vuutaro evara oara-ia viapau uvuipatai ra ora visii vo vovourooro

^t3:17 Mt 5:10-12; 1 Pi 2:15, 20 ^u3:18 1 Pi 2:21; 2 Ko 13:4 ^v3:19 1 Pi 4:6

^w3:20 Jen 6:1-13 ^x3:21 Ta 3:5; Hi 9:14; 1 Pi 1:3 ^y3:22 Ap 1:10-11

^z4:1 1 Pi 3:18; Ga 5:24 ^a4:2 Ga 2:20; Ro 6:11

sirova utupata vuri vovouro purapaoro. Viapau. Ari uvui iraopatai ra Pautoa iare ora visii iava vase iraopata rera raga vo vovouroaro sirova utupasa. ³Ari ita, rovvira rutu oiso oisoa piepata osa voeao oea rupa vovouvira toupaveira, opitupitua eva uvuipai ra opesipe. Osa-a eisi osa toupaooro oisoa rirovira rutu vuri vovouro purapata varao opitupiturovu rutu otopa pitupituro purapaoro. Ora vo osa oisoa spakpasa ruipa iraopata oiso vovoupaoro ra vara iava kokoroaro opitupiturovu rutu vuriara purapata. Ora oiso osa tokarasi irara-ia oisoa vuurapa vaisi purapata, varao oarare kasipuparoveira Pauto. ⁴Uva vo vokio opeita voea tapo ora tavosipata oearoa ora voea iava varauro oave vo ruiparoaro sirova utupaaveira oisi eisi vo vovouro vuriara purapaoro. Oa vituaro iava visii vo pitupituroaro-ia tavetave iraopaiveira. Oa iava visii tovipaiveira vuri reoro raga-ia visii takaupaoro. ^{5b}Oea-a evoea voari utupaua Pauto osireiario-ia toreaverea rerapa tavitavisa vo pitupituro iava evara voea varauro. Oire ra evo vuuta raga-ia voea vo vovouroaro rovirieireverea rera ro Pauto ira tuevira toupaveira voea rovirieisa kortua-ia, voearo oearoa tootoovira toupaveira ora voearo oearoa kopiipaaveira. ^{6c}Oa eva vituaro iava voeao oisoa Vearo Siposipo iava siposipopaive voearopa oearoa tuariri rutu oisoa kopiipaave. Osa iava evoea rovirieireva osa vigei vao rovirieireverea vigoa tootoovira toupai vo vokio-ia. Uva vosa vearovira rutu Vearo Siposipo oisoa uvupaivori voeao oea kopiiaepa tuariri, ra oisi iavirava voea vo urauraroaro tootoo ovoivira rutu toupave oiso osa rera Pauto toupaveira.

**Vearoto Kovopato Ira
Pauto Vo Siraoaro Roo
Piepareveira Oearovivupa**

^{7d}Tutuuvui vuuta vao oa-ia orekerovu rutu opesipere. Oa-ia uvui iraopatai ra ora vatatopo iraopata ora kaipori piepaoro variripasa. ^{8e}Ari rovopa rutu-a vao-ia vo osa oearovivupa siraopaoro voea-ia kaviko vovou rutu purapata. Eake iava? Uvare oearovivupa siraopaoro uvuipaviei ra vuriarare ovaupavio evara oara vigei vuri piepaiveira. ⁹Vosa oearovivu visii iava visii iare karepaa viro, osa iava uvuipatai ora visii vo keparoaro iare voearovi koata piepata. Uva viapau uvuipatai ra voearovire orugorugoorovu purapata oisi iavirava. ^{10f}Pauto ora rera varauro vatevateara vatepareveira visii rutupa katakataivira vaore, oiso ra vearovira rutu vara tokipaoro vara kovo piepata. Oa iava uvuipatai ra vara-ia oearovivu araoko irara oavisii vara-ia tauvapata. ^{11g}Oiso osa vo vatevatearo-a varauro-ia ropa ira Pauto vo reoaro iava siposipopareve. Osa siposipopaoro uvui iraoparoi ra torevokovira rutu Pauto rera iava reoreoparo. Ari vo vatevateao-a vao-ia ropa ira oearovu rutu tauvapareve. Ira uvui iraoparoi ra oisi eisi vo vatevateo eva kovo piepaoro oirara tauvapareve vo goru iavirava eva oa oupareveira Pauto ruvara-ia. Oire uva oisi-a eisi osa okovorovu rutu purapataveira evara oara rutu iavirava Pauto vaisiario kae pievireea oearovu Jisas Krai vaisiario iavirava. Vao iava uvare Pauto vareiaro-a vareo keraria ora gorua oarea viapau opesia vai. Ovoiei.

^b4:5 Ap 10:42; 2 Ti 4:1 ^c4:6 1 Pi 3:19 ^d4:7 Je 5:7-10; Ro 13:11

^e4:8 1 Ko 13:7 ^f4:10 Ro 12:6-8 ^g4:11 Ef 6:10, 5:20; 1 Ti 6:16

Tavaka Kaepa Vo Vovouaro Kraís Tapo

^{12h}Vate irara oaa, vokiara rutu-ia tavakaara oupataveira. Uva viapau uvuipatai ra vara-ia tavetave iraopata oiso rugoopaoro, Ae pisaara rutu varao oara vigei-ia karekepapeira. ¹³Viapau. Ari roru iraopata vara-ia. Uvare vo tavakaro-a evara oara vaeapaiveira vo tavakaova Kraís oa oureva vo osa rera-ia vuria puraiva. Vosa oisi eisi piepatavora, uvuipatai ra oiraopa roru rutu outa vo osa Kraís ora karekeroverea kerariava viaevira rera vaaro. ¹⁴ⁱVisii rutu oisi eisi touta Kraís vaisiario-ia. Ra oisi visii-ia taraipaoro visii takaupaive. Osa iava uvuipatai ra rorupata. Uvare vo vuria eva oupaoro uvuipatai ra ora visii-ia taraipata oiso, Oiraopavira rutu, Pauto reraaro Uraurato vigei sopaaro-ia toupaveira. Ro Tugoropato Uraurato ira-ia riroa rutu keraria aue gorua touveira. ¹⁵Teapi oearovu kopii piepata. Ora teapi orekerovu avu vai kavirupata. Ora reo goruro opeita putepata. Ora opeita voraro vokapata oearovu vo rugorugooroaro torevoko ragapasa ora visii vo ruiparoaro raga-ia. Vosa oisi eisi piepata, osa ita torevokopai visiipa ra oisi iavirava tavaka oupata. ¹⁶Ari vosa tavaka oupata vo ovusa oearovu visii vaisipaive oiso, Kristento, oire oisi iavirava viapau oiso ariipata. Viapau. Ari uvuipatai ra Pautoa-ia vuurapa vaisi purapata. Eake iava? Uvare eisi visii vaisipaoro Kraís vaisiario tovopaivoi visii-ia.

^{17j}Oire vo vuuta-a vao-ia oa pou piroi oa-ia Pauto rovoroi rovirieia purapaoro. Oa-ia ora rera voeaaro rovvira roviriei rovpavevoi rutu. Oire vosa vigei oirao

pie vovou irara rovo rovopavio, ra apeisi voeao oirao pie vovou asa irara oea viapau Pauto vo reoaro oirao piepaiveira vo reo sirova utupasa? Uva siraovira rutu-a voeavipa! ^{18k}Aue iava uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira voeare,

‘Viapau oiso avekatapai rerapa ro vearo vovouto, ra ora rera iava sopaua porereve, oiso ra oisi iava Pauto rera orirureve ora rerapa. Uva apeisi-a? Uva aa vao-a opesia evoea vaaro oearoa vuri vovouro purapaiveira, voeao oea Pauto vo reoaro uvu arapa viapau oiso ruipapaaveira.’

¹⁹Osa ragavira-a eisi osa Pauto ora rera vo ruipaaro sirova rera voeaaro iava vasepareveira, oisore ra oisi iavirava tavakaara oupaive. Osa iava uvuipaai rutu ra torevoko vovou rutu purapaoro ora voea totooaro rutu tovopaive Pauto vavaeoro-ia. Uvare Pauto vigei rutu purareva ora ragai. Osa iavirava uvuiparoi rutu ra vigei iava sopaura tokipaoro voura orirupareve rutu.

Visii Kovopa Irara Uvui Iraopatai Ra Pauto Vo Raguiaro Sipsip Raguiro Toki Iraopata

5¹Goruvira rutu voeare visii tuvetu-vepa irara lotupa irara reoparai. Uvare ragai tapo ita iravu tuvetuvepato. Vo uvare ora ragai osireiario iava Kraís kekeava vo osa tavaka vo siraoaro oureva oearovu ruvara-ia. Osa iava eisi ragai tapo va vao keraria ouaverea vo rara vigei iare viaevira rutu pou piro. ^{2m}Uva goruvira rutu visii tavipaavo oiso, Oiso rutu toupata osa sipsip tokipa irara oirara rutu Pauto voeaaro tauvapaoro. Oisi eisi vo kovo purapaoro rorupata, uvare Pauto vo ruipaaro-a oisi visiipa. Opeita reasipata oisi pie arapa. Ora opeita oisi eisi vo kovo purapaoro vo-

^h4:12 2 Ti 2:11-13 ⁱ4:14 Mt 5:10-12 ^j4:17 2 Kro 7:14

^k4:18 Pro 11:31; Ro 10:9-17 ^l5:1 Ro 8:14-25 ^m5:2 Jo 21:15-17; 1 Ko 9:17

ria ragare rugoopata. Viapau. Ari visii uvuipatai ra evo kovo purapata vo rara visii iava sopaura vo ruiparoaro oisi toupave oisi vara purapaoro. ³Opeita oiso vovoupata ra voearoviopa reipata oearoa tokipataveira. Viapau. Uvare uvuipatai ra ora visii-ia ovoovoa purapata. Osa iava visii vo touroaro vura-paoro vara sirova vearovira rutu utupaavere. ⁴ⁿVosa oisi eisi piepatavora, voari utupaua Rovopatoa rutu Sipsip Tokipato ora karekeroverea ro raga ita Krai. Uva vo vuuta-a eva oa-ia ora visii vo voriaro outaverea vao oa sikorevira roroverea kerariava, vao oa viapau opesia vai.

**Ora Vigei Vo Rugooroaro
Rere Pie Rovopape Ra
Torevokovira Rugorugoopavio**

⁵Osa ragavira eisi osa visii viovoko irara uvui iraopatai ra oira vasi irarapa avivikepata voea vo reoroaro uvupaoro. Ra ora visii raga ora vara piepataera, oisi tupaoro oearovivu tauvapata. Uvare Tugoropa Vuku oiso purapapeira, 'Pauto voeaopa vairuparoveira oearoa ora voea ragare oiso purapaaveira, Vearotoa rutu-a ragai. Vo osa voearo oearoa ora vara piepaave, oea-a evoea oepa vereopa vovou rutu vatepareveira.'

⁶^pUva oisi-a eisi osa ragavira uvuipatai ra Pauto vavaearo reoroaro vao riro gorua takuvira toupata. Auere ra vo vavae iava eva oa-ia utupaua oiso visii kae piereverea rara vo vokie-ia oa rera raga reesireva. ⁷Opeita tavaka vo siraoroaro kaepata ora visii raga. Viapau. Vara tovopata vo Pauto vavaearo-ia. Eake iava? Uvare rera raga-a ira visii kavikopareveira visii tauvapaoro.

⁸Ora vatatopo iraopata kaiporivira rutu uutupaoro rerare ro Seten visii-iva keripatoa rutu. Ira voraro rutu viri-pareveira oiso rutu osa aakauto ro ira okarerovu ruture taraapaoro viri-pareveira voea aiopasa. ⁹Goruvira rutu tore iraopata oirao piepaoro, ra rerare korupaoro isivapata. Uvare taraipatai araoko irara oavisii-ia oirao pie vovou irara voea oea uvarovu rutu voraro toupaveira. Oea oisi eisi vo tavakaro oupaiveira osa vo tavakaroa varao oupataveira visii. ¹⁰Ari ita, Pauto visii reesireva ro ira vereopa vovou rutu purapareveira oearovu rutupa vaore, oiso ra vo reesiva Krai tapo ora tavosipaoro rerava reipata, vo uvare rera-a Krai ira orekerovu rutupa reiparoverea pauakavira rutu. Osa-a eisi osa iava uvuipatai ra Pauto vaarore vereopa vovou rugoopata, vao oa-ia visii tauvavapereve, vo osa gare vuutavi raga-ia otavakarovu vo siraoroaro oupata oearovu ruvara-ia. Oara isivaaro iava evara Pauto visii vorevira vearo pierereve vo osa visii iava sopaura goru pierereve oiso rutu tore pieoro osa kuku-uvu tuuta. ¹¹Ira-a ro riro gorutoa rutu Turaro. Ira vo goruaro viapau opesia vai. Ovoi.

Vo Toupai Ovoioapa Reo

¹²^qRagai-a vao ragoa vavio poteku pasi puraavo visii-osa Sailas va rigatoparevoi ragai tauvapaoro. Rerare rugoaparai oiso, Ira ita vigei araokotoaaro. Ira goruvira rutu Pauto vo reoro-ia pitupaoro vearovira kovopareveira. Uva vo pasi-a vao oa-ia oiso ruipaparai ra goruvira rutu visii iava sopaura varaata pieoro voura goru piea rutu. Ora oiso osa oiso ruipaparai ra ora ragai vo reoro oirao piea rutu visii-osa ragavira.

ⁿ5:4 Hi 13:20; 2 Ti 4:8 ^o5:5 Je 4:6; Ais 57:15; Pro 6:16-19

^p5:6 Ais 57:15-21; Je 4:6-10 ^q5:12 2 Ko 1:19; Hi 13:22

Pauto visiipa vereopa vovou rutu oisoa purapareve. Ovovoua eva oiraopai rutu. Osa iava uvui iraopatai ra va iavirava goruvira rutu torepata.

¹³Ari ita, Pauto visii reeresireva ora rerapa ora voeao lotupa irara oea vo Babilon urui-ia toupaiveira uvava visiipa vearo voki purapaivoi. Uva Mak tapo ra-

gai oviitoaaro vearo voki puraparevoi. ¹⁴Oire uva visii rutu sekanta oearovu tapo sirao vovou puraoro.

Uva visiipa Pauto arepaavoi ra gavaure vovou vatereve visiipa visiigoa Krai tapo ora tavosipataveira.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi. Ragai-a vao, Pita.

2 PITA

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Viapau taraipaviei aa vo iva-ia vo pasio rigatoreva Pita, ora irou irara rutupa. Ari taraipavio oiso, Kristen irara varaaro oirao pie vovouro tore piesa vo rigato purareva. Voea tavireva oiso ra vorerivira Vearo Siposipo-ia rugorugooapaave vao oiraopa reo rutu (2 Pi 1:12, 3:1-2), ora rera iava Turaro Pauto ira vo reoroaro oiraopara purapareverea taru vo utupaua voeaopa vearo vovou irara ora voeaopa tapo vuri vovou irara (2 Pi 3:10-13), ora aue iava tapo rigatoreva kuuvu irara tisa irara oiso ra voeapa vatatopopaave voea vo siposipoaro uvu arapa, ora Krai vo vorearo iava voea Kristen irara tavireva. Teapi urioparo osa viapau vatatopopaave rerare Turaro (2 Pi 3:8-13).

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1:1-2.
2. Oiraopa taraia vao vova vituaro iava, 1:3-21.
3. Kuuvu irara iava oea ora voea vo voriaro vuri vori oa ouivereva rara, 2:1-22.
4. Voea tavireva oiso ra tuevira toupave Krai vo vokiare vao vorepa voki, 3:1-18.

1 ^sRagai-a vao Saimon Pita Jisas Krai-pa kovopato. Ragoa roporeva Pauto, oiso ra rera vo kovoaro aposel kovo kaepaa. Ragoa vo pasio visiipa rigatoavoi. Visiigoa oirao pie vovou rutu purapaoro roru iraopataveira, oiso rutu osa igei vao rorupaioveira. Ari ita, vigei rutu katai vovou raga oirao pie vovou rutu pura irapape vaitereo vo vovouaro

iavirava torevokoa Pauto vaio ora Jisas Krai vigei Kae Pietoaro.

²Visii vaaro taraia aue-ia vereopa vovou ora gavaurea oa uvuipai kaepa piro riropaoro, vo osa topa pievira rutu Pautoa-ia ora Jisas vigei Turaroaro-ia vearo tarai oupata rutu.

Pauto Vigei Reesireva Ora Rerapa

³Ari ita, Pauto ora rera vaaro iavirava riroa gorua vigei vateveva orekerovu rutu vigei vo touaro uvui piesa, oiso ra uvuipaviei ra torevoko vovou rutu sirova utupavio vao Pauto vaaro. Aue iava uvare rera-ia taraipaviei ro ira vigei reesireva rera tapo ora tavosipasa vao keraria oupaoro ora vearo vovouro. ⁴Osa ita-a eisi osa vara varao riropa vatevatearo oupapeira vearopara rutu varao oarare reo ovoi purareva vigeipa. Ovatevatearo-a evara vearopara oupaoro tauva oupapeira ora vigei raga vo opesiaro-ia rugorugooapaoro, ra va vatavatape. Vao oa vigei-ia poupa pirovere vosa vuri vovouro purapape vo rasio raga iava vara. Ari vosa vatevateara kovo piepape rera varaaro, oa iava uvuipaviei taru ra torevoko vovou rutu purapape rera tapo rera vo rugorugooaro sirova.

⁵Uva va-a eva oa vituaro iava uvuipata ra oirao pie vovou rutu purapaoro vearo pitupitu tapo pura irapata. Osa iava eisi visii vo vovouaro vearopara-ia uvuipatai ra vara tapo vao takuvu irapata vearo tarai rutu oupa vovou. ⁶Vo osa vo vovou eva vearo tarai rutu oupa tapo takuvupatavora, oisi iavirava uvui irapatai ra ora airereipaoro ora visii iava varaura vo ruiparoaro tokipata. Osa iavirava uvui irapatai ra evo vovou tapo takuvupata vaova

^s1:1 Ro 1:12, 3:21-26 ^t1:3 1 Pi 1:5; 1 Te 2:12

^u1:4 2 Ko 1:18-21; 1 Jo 3:2; 2 Pi 2:18-20

raverave asa vovou. Ora vo vovou tapo oisi iavirava takuvupata Pauto vo vovouaro sirova utupa. ⁷Osa iava evo vovou uvuipai ra siraopa vovouva ora takuvupe vao oa purapataveira ora visii araoko iraraaropa, ora vo vovou oearovu kavikopa vovou.

⁸Oire uva uvui iraopatai ra evo vovou rutuva vearopara oisi eisi toupata pute pievira rutu vokiara rutuia. Eake iava? Uvare oearovu-ia oisi eisi vo vovouro purapataveira, osa iava uvuipatai ra visii vo tarairoaro oirao pievira rutu kareke iraopata ro iava vigei reraaro Turaro Jisas Krai. Osa-a eisi osa iava uvuipatai ra tauvavuvira otarairovu oupata rera iava ita. ⁹vAri ro ira viapau oisi vo vovou vearopara purapareve, ira oiso rutu toupaveira, Voosito. Oa-a eva oiso toupai, Ira ikaupavira rutu Krai vo kovoarore ovauparoveira vo kovo oa iavirava rera varaaro vuriara riga piropa varao tuariri oara oisoa pura rovporeve. ¹⁰Araoko irara oaa, oisi eisi kasivarivira rutu vearo vovou purapata. Osa iava vara iavirava uvuipatai ra ora visii-ia vearovira rutu taraipata oiso, O ari oiraopavira rutu Pauto vigei reesireva. Oa iava ita ora rerapa vigei roporeva. Osa iava uvuipatai ra oisi eisi piepatavora, viapau Pautoa-re isivapatavere kove ovoipaoro. ¹¹Osa torevokopai rutu eisi visiipa koatasa Jisas Krai vo Saraaro sovara-ia, ro vigei reraaro Turaro ora vigei Kae Pietoaro tapo, ira vo Saraaro viapau opesia vai.

¹²Osa-a eisi osa vituaro iava vorevoreripavira rutu visii rugoo pie iraopaavere evara iava vearopa vovouro sirova. Ari ita, vara-ia taraitai vo osa Pauto vo reoaro oiraopa visii sopaaro-ia goruvira toupaveira. ¹³Oiso rugoopaari osa torevokopai ragaipa eisi osa visii piepaavere vao iava vo rara totoovira

toupa vo rasio-ia. Oire ra oisi iavirava visii vo rugorugooroaro tore piepaa vara-ia evara vorevoreripavira vearo vovou purapasa. ¹⁴wUva oiso taraiparai ora ragai-ia, Utupau ora ragai iava varaua kavavere, osa ragai tavireva vigei Turaroaro Jisas Krai aviavi pievira. ¹⁵Osa-a eisi osare akeakepaavo rutu oai-ia, oiso ra oisi oai iava varare evara vearo vovouro rugoopatavere ragai vo kopiiaro isivaaro iava.

Igei Krai Vaaro Keraria Kekeiova

¹⁶Uva oisi-a eisi osa visii tavitavipaio vigei reraaro iava Turaro Jisas Krai ira vorevira vorerovere rera vaarova riroa gorua. Uva viapau rutu vo siposiporo iava oisoa osiposiporo kosi piepaio varao iava oara oirara raga oisoa purapaive voari tuariri rutu. Viapau. Uvare ora igei varaaro iava osireiara oisoa rera siituepaio ovusa ora rera vo goruaro rutu kareke piepareve riroa. ¹⁷⁻¹⁸xUva evo vuuta raga-ia rera tapo touiova vo pukuio-ia oa tugoropapeira oearovu rutupa, oa-ia Pauto Aite rera vatereva keraria rera vaisiaro rei pieoro. Uva oiso puraroepa, “Rera ro-ia Oviitoa oaa rutu. Ira-ia rirovira rutu roru iraopaavo rera kaviko iraopaoro.” Uva oisi-a eisi osa puraroepa rera vaaro-ia reoreoa vao oa varaepa vuvuiua iava riroara keraria aviaviaro-ia. Ari ita, igei tapo vo reo eva gurukoaro uvuiova vo osa vuvuiua iava varapaepa.

¹⁹Uva evo reo iavirava tarai ovoiepa oiso, Oreoa-a ita eva profet irara vaaro oreoa oiraopai rutu. Oa iava visiipa vearopai, ra goruvira rutu vo reo-ia pitu iraopata. Eake iava? Uvare oiso rutu toupavoi osa vuravu roroaro oa roropai aviavi piepaoro vore rupa tapi vo tugurasa uva ravireo kaero virovere ora aviva aaviiko o-ia iria

oiso rutu toupaveira osa Jisas ira visii sopaaro iare aviavia vatepareveira. ²⁰YOire uva vare rugoo iraopata rovopa rutu oiso-ia, Vosa kataitoa raga-a, viapau uvuiparoi ra rera raga oearovupa oreorovu rutu aviavi piepareve varao profet irara vo reoroaro oara Tugoropa Vuku-ia toupaveira. ²¹ZViapau. Uvare profet irara viapau oiso ora voea raga vo rugooaro iava oiso vo reo karekeiva. Viapau. Ari Tugoropatoa raga Uraurato ira voea soporeva roroio pievira vo reore rugoosa oreoa vatereva Pauto voeapa, oisore ra oisi iavirava torevokovira rutu vo reo kosi piepaive.

**Vuri Vovou Voeao Vaaro
Profet Irara Riro Kuuvu Irara**

2 Ari voari rutu tuariri uva riro kuuvu irara oisosa profet irara karekepaave tuariripa irara vuutaaro-ia. Uva oisi raga oiso osa katai raiva-ia oearovu riro kuuvu irara otarairovu vatepa irara karekepaavere vo vokio visii iare vatauvira. Varao iava visii tarai piepasa oara uvuipai ra visii kove piepaive vo siposiporo-ia kuuvuara. Oara iava Turaro vo kovoarore oiso puraavere, “Kuuvu kovo vao,” ro Turaro ira raiva purarevora voeapa Pauto ruvara iare. Uva oisi eisi piepaoro ikauvira rutu vara-ia ora opesi pie ovoipaavere. ²Ari ita, oearovu siposipopaivere, ra va iava oearovu riro irara voea vo pitupituroaro vuriara rutu otopa pitupituro sirova utupaave. Osa-a eisi osa iava oearovu voeava vurapaoro evoea voare oiraopa lotu vo pitupituro vuri takauro rutu purapaivere va reoroaropaoro. ³Ari ita, uva moni ou ruipa-ia riro kuuvu irara visii ipa oiso ora voea raga vo siposiporoaro vatepaivere vaore, oiso ra vara-ia oisi iavirava vori oupaave ora voeapa. Ari

tuariri rutu voea vo voriaro reesireva. Oa iava voea ateate piepaoro voeare tuevira toupaveira Pauto uusi asavira rutu. Oa-a eva oa iava voea rovirieipaoro vo voea tovoparevere uva siitokavira toupaverea voea varaaro-ia vuriara.

⁴Ari ita, Pauto viapau oiso ora vura ragapareveira evoea profet irara kuuvu irara. Uvare turariripa irara-ia taraipavio oea ita viapau vura ragareva. Oiraopavira rutu, uvare Pauto viapau oiso voeao enselpa irara vura ragareva oea vuri vovou puraiva. Viapau. Oea evoea tovoreva vo eto kasia opesi tapi rutu. Vo rupa tapi uva vo tuukero toupaveira sen iroro-ia vo rutu tugurasa uva taru Pauto voea rovirieirevere. ⁵aEisi osa Pauto viapau oiso voeari vura ragareva tuariripa irara. Viapau. Ari pirutu rovu paitua purareva voea opesi piesa voeao oea viapau oisosa Pauto oirao piepaive. Uva Noa aao raga orirureva vo peva vatara (8) rutu evoea oirara, eera Noa ira torevoko vovou rutu sirovava oisosa siposipopareve. ⁶bOire uva ouruireivu-a vareo Pauto oareare oiso puraroepa, “Vuri uruirei rutu vareo Sodom uruirei ora vao Gomora urui.” Osa iava vo uruirei opesi pie ovoireva varei kasioro riro kasi rutu-ia eto kasi. Osa-a eisi osa evara piepaoro ovoovoa purareva oearovu rutu-ia. Osa ita uvuipai ra voeao vaaro-ia opesia taraipaave oea viapau Pauto oirao piepaive. ⁷cOire Lot raga ro veoro vovouto virivarireva evo uruirei rutu kasioro. Ari ita, rera iava sopauaaro rirovira rutu vavataepa vuri irarapa rirovira rutu siraooro. Vao vituaro iava uvare voea vo pitupituroaro raga-a ita vuriara oara-ia oisosa otopa pitupituro purapaive Reo Taisi gasipaoro. ⁸Eera Lot veoroto ira oisosa voea

^y1:20 2 Ti 3:16-17; Ro 12:6 ^z1:21 1 Pi 1:11; Ap 1:16 ^a2:5 Jen 6:8-13
^b2:6 Jen 19:24 ^c2:7 Jen 19:16

vo vuutaaro-ia vokiara rutu-ia toupaveve vo osa rova asavira vo uruirei evarei oisoa toupave. Uva oisoa voea siituepareve ora voea uvupareve tapo. Uva va eva vituaro iava rera vo vovouaro vearo vovou rerare riro vavataepa rutu sirao iraopaoro voea vaaro iavirava riroa rutu vuria. ⁹Vosa kokarapa vovou karekepe voeao-ia oea Pauto sirova utupaaveira, uva oisi-a eisi osa iava Turaro oiso taraiparoveira. Ra va iava voea vorereve vova kokarapa vovou voea virivaripaoro. Ora oiso taraiparoveira Turaro voea vo pitupituroaro-ia vuri irara, oisore ra voea vo voriroaro vurirara vatereve voeapa, varao vo vokio iarepara ora vo vokiri iare ovokia-ia oirara rutu rovirieireverea Pauto. ¹⁰Ari ita, oearovu voea iava vuri irara ora voea vo voriroaro pute pievira rutu oupaiveira, voearo-a oearoa rirovira rutu vuri vovouro purapaoro ora voea vo ruiparoaro sirova utupaaveira Pauto vaisiario rei vaisi rutu takau ragapaoro. Voeao-ia riro kuuvu irara oirara tuvetu-vepa irara oea oearovivu vaisiario vara piepaiveira vo rara kaureovira rutu ora voea raga vo rugooroaro iava voeapa siposipopaive. Oa-a eva vituaro iava enselpa irara-ia tapo viapau rei vaisi vai purapaiveira voeao oea vuvuiua-ia reipaaveira. Viapau. Ari uriri asavira rutu voea takau ragapaiveira voeavi akaipa piepaoro. ¹¹^dOiraopavira rutu, uvare oearovu voeao iava enselpa irara oea vo goruaro riro kuuvu irara vo goruaro-ia pute iraopaiveira, uvare riroa rutu. Osa eisi piepaoro reipa irara enselpa irara viapau oiso takaupaiveira vuri reoro vai-ia vo Turaro osireiario-ia.

¹²Evoea riro kuuvu irara oea oiso rutu toupaveira osa vavarai kare, uvare ora voea raga vo rugooroaro sirova utupaaveira varao voea iava varaura

vo ruiparoaro. Evo kare vavarai kare oirara okareroa upopaiveira vo kare aiopaoro voea opesi pie ovoipasa. Osa eisi piepaoro vo reoro-ia vuri reoro takau purapaaveira oreoroa vituaro-ia viapau taraipaave. Oa iava oearovu voea voeao riro kuuvu irara upopaoro voea opesi pie ovoipaiveira oiso rutu osa vo karero vavarai karero opesi piepaiveira. ¹³Oea-a evoea vararo vurirara voriaro-a vao-ia riroa tavaka, oa oiso toupai osa va vatepaiveira oearovivupa. Vao-ia osa oiraopavira rutu roruvira vuri vovouro purapaiveira oirara rutu osireiario-ia ravireo vuutaaro-ia varao-ia vuri vovouro voea iava varaura vo ruiparoaro raga. Oara-ia visiipa ariia vatepaiveira. Oara oiso rutu toupaveira osa vuvui o iria sisigaruea-ia varoa toupae. Vao vituaro uvare visii rutu tapo aiopaoro ora voea raga vo rugooroaro vurirara sirova utupaaveira visii keakeapaoro. ¹⁴Vao-ia osa vuravurapaoro otopa riakorore taraapaoro viripaiveira. Osa eisi piepaoro viapau voea iava osireiaria reareapapeira vuri pitupiturore vuravurapaoro. Uvare voea tuvetuvepaiveira voearo oearoa-ia viapau riro goru oirao piero vai toupaveira. Vao-ia osa voea kuverapaiveira voea kove piepaoro, oa iava vuri pitupituro purapaiveira. Osa eisi piepaoro ora voea raga iava sopaura tarai piepaiveira oearovu vararo riiriipasa. Oiraopavira rutu, uvare voea vaaro vuria voriaro epao Pauto oa vatereverea voeapa taru. ¹⁵^eAri ita, oea-a evoea torevoko raiva iava piroaepa. Uva eisi pieivoiva, ope-sikoaepa rutu. Oisi-a eisi osa piepaoro vo raivao sirova utupaaveira oa-ia Belam ro Bio oviitoaaro avaroepa. Ira-a ro ira vo moniro ragare rugooroepa oa uvuiparoi oupareve vuri vovou purapaoro. ¹⁶Uva va-a vao oa iava iriavu donki rera vo

vuriaro roroio pievira rutu karekeeva rera Belam tavitavio. Eira donki iri-avu reo asa kare iava oira okareroa viapau reoreopaave. Ari eira iriavu vo kare iava iria rerare koruoupa oiravira rutu reoreoro, vo ovusa vuria pura rovosa aueparoepa kokoropa rugorugoo raga sirova.

¹⁷ Voeao riro kuuvu irara, oirara tuve-tuvepa irara oea oiso rutu toupaveira osa tuputupue riku vao oa-ia viapau uukoa vai kaepa piro. Ora oiso tapo toupaveira osa tuputupue riku vao oa-ia viapau uukoa vai kaepa piro. Ora oiso tapo toupaveira osa rukuta o iria peopaveira kiuvu. Oa iava viri ragapaveira. Ra va iava kokeva viapau kovepao rasito kave piepaoro rera tavapasa. Ari ita, oeapa evoea Pauto ouruivu reesireva tauai rutu vo rupa tapi rutu uva voea tovopaveira. ¹⁸ Voeao-ia oirara riro reo pura irara kokoropavira oea vuri rugorugoo raga-ia reopaaveira. Oa-ia oaravu rutu vuri vovouro otopara purapaaveira varao oara iare oirara ivupaaveira vaore, oiso ra voea sirova utupaave voearo oea airepavira rupa vovouro kavu ragapaveira. ¹⁹ Voea-a voeao vuri irara oea oiso voea tavipaaveira, “Viapau oiso oavu avu vaiei, ra visii vo ruiparoarore korupape.” Eisi osa purapaaveira. Oa iava ora voea vo vovouroaro vuriara oara-ia voea raga tuukepaaveira rutu. Uva oisi-a eisi osa vara-ia evara ora opesi pie ovoipaaveira. Ari ita, varao vuriara oara oirato tuukepaive, vo rara rera-ia putepaive rutu vo vovouro evara. ²⁰ Oiraopavira rutu, vo osa vuri vovouro oaive vo rasio iava oara isivaaro iava oisoa Jisas Krai-ia tarai rovopaave ro Turaro vigei Kae Piepatoaaro. Eva-a oa-ia oisoa ora voea varaaro vuri vovouro asavira toripaive,

varao ovovouroa uvuipai ra voea iava sopaura oaive vuri piepaive. Oire ra ita va isivaaro iava vorerivira ita aia vo vovouro evara vuriara voea tuukeve ita voea-ia puteoro rutu. Uva siraovira rutu a oisi voeavipa eisi. Ari ita, voari vuriara oaive rovoaro-ia ovuria-ia putev-erea vo vurio voea vo opesiaro. ²¹ ^fOsa ita eisi vearopai voeapa oiso vo osa viapau torevoko vovou vo pitupituaro-ia viapau tarai rovopaeri. Eake iava? Uvare oisoa-ia Pauto vaaro-ia Reo Taisi rovovira tarai rovoae, oreoa ouiva rera ruvara-ia. Oire uva vare ita vorevira isivaae. Uva va-a eva vituaro iava ora voea vo vuriaro voriaro oupaiveira riroa rutu pute pievira rutu. ²² ^gOa-a vao vuri pitupitu oa vo ovoovo oirao piepaaveira rutu. Oa oiso purapaveira, ‘Kaakau vorevira vo aio aiopaveira oa oe rovopaveira.’ Ora vo reo oa oiso purapaveira, Koie oisoa sisu rovopaora uuko ovi-ia, vorevira ita sikupasa tuuvua-ia vorepao. Oisi raga ita osa voeao oirara oea vorevira vorepaave ora voea raga vo pitupituroaro vuriara purapasa ita.

Oiraopavira Rutu Turaro Voreroverea Taru

3 Vate irara oaa, vo pasio-ia eraopa pasi oa rigatoavoi visiipa. Vao iava osa vo pasirei rutu-ia vareo-ia vo reo pu-raavo visii vo rugorugooaro tore piesa airerei rugorugooaro vo osa vearo vovou ruture visii rugoo piepaavoi. ² Uva oiso ruipaparai ra vo reore rugoopata profet irara oa vateiva visiipa Pauto voeaaro. Ora vao riro goru reo rutu Turaro vaaro vigei Kae Piepato oreoa vatereva visii voeaaro aposel irara gisipoaro-ia. Oreoare tapo eva rugoo iraopata.

³⁻⁴ ^hVearovira tarai iraopata vao-ia, uvare voari ovoiopa vuutaro iava vo vokiro-ia uva oearovu karekeaverea

voeao oea ora voea raga vo vovouaro sirova vuriara utupaaverea. Oa iava visii tovipaoro agesi pievira oiso pura-paaverea, “Oiso puraroepa Jisas, *Vorevira voreraverea vuvuiua iava*. Uva apeisia? Uva ovu rutu-a vo uva toupaveoi vo rasio-ia? Uvare viapau oiso oavu avu vai vo rasio iava ora tavariopaoro voari rutuva rovooro tuariripa vuuta-ia uri-oepa, uva kopiiiepa vigei avu iraraoro vo vokio-ia rekasisa ovokia vao-ia. Oiraopavira rutu, uvare orekerovu rutu areiivira toupai voari rutuva rovopaoro uva rasito rovrooepa.” ⁵ⁱUva eisi purapaoro oiso ruipapaaveira ra vaore ovauave Pauto vaaro vo osa reoreoroepa voari tuariri. Vao osa iavirava vuvuiiarei ora rasia karekepa, vo rasio-a oa purareva uuko ovi iava, oa iava vo rasiro avakava vuvuutaario-ia toupaveira oiso. ^{6j}Ari ita, voari tuariri vo rasi vao opesi pierева uuko ovi raga-ia vo uva pirutu rovu-ia paitua purareva voari tuariri. ⁷Ari vo vokio vuvuiiarei ora rasito Pauto virivari-paraaveira rera vo reoro iavirava. Uva ita, ovokivu epao vo utupavira ovokia rasia opesi piereverea aue-ia eto kasi vo rasi kasiro. Iu. Varei evarei virivari-paraaveira vo vokio rutu iare oa-ia oearovu rovirieireverea rara voea opesi pie ovoiro, voea oea viapau Pauto vo vovouaro sirova utupaave.

^{8k}Vate irara oaa, viapau uvuipatai ra ovaupata vaore tarai reo oa oiso purapapeira, “Turaro katai voki ovoovopareveira aue-ia, katai tuku (1,000) ivaro. Oiso osa katai tuku (1,000) ivaro ovoovopareveira oiso, katai voki raga. Varei vo vuutariaro rutu areiivira vaeapaoro.” ^{9l}Osa-a eisi osa Turaro viapau oiso garutuvira varao oirao piepareveira oarare vigeipa reo ovoi purareva. Ari ita,

oearovu rerare oiso purapaaveira, “Riro garututo eera,” osa viapau. Vo osa visii ateate piepareveira. Eake iava? Uvare vaopa reasiparoi ra irai oirara rutu iava opesikoro. Ari oiso rutu ruipaparaveira ra oirara rutu voea vo vovouaro iava vuriara vorevira porea viro. Eisi osa vi-tuaro iava ateate piepareveira.

Rasito Ora Vuvuiua Opesi Ovoiperea Rara

^{10m}Oiraopavira rutu ita, uvare Turaro vo vokiario-a oa kaviruvira karekeperea oiso osa kavirupato karekeparaveira. Ovoki-a eva oa-ia vuvuiua opesi ovoiperea vo osa riroa rutu gurukoa pura piro. Oa-a vao oa-ia aaviikoara ora orekerovu rutu vuvuiua-ia touara rova ovoiperea opesi ovoiro. Osa raga ita vo rasio tapo pieverea ora orekerovu rutu vara oara vao toupaveira. ¹¹ⁿOire vosa vara rutu evara oisi eisi pieve, uva apeisi-a oiso osa uvuipatai ra toupata vo vokiro-ia? Uvuira irapatai ra torevoko vovou rutu airereia purapata ora visii iava vearovira sopaura rutu tovopaoro Pauto vo ruipaoro rutu sirova utupasa. ¹²Oisi eisi piepata vo vokire tuepaoro Pauto vo vokiario, vo osa Pauto vo kovoaro tapo vearovira rutu pura irapata. Oa iava uvuipai vo voki eva vagevagevira rutu tutuu pievira karekepe. Uva vo voki-a eva oa-ia vuvuiua rutu rovaoro opesiperea, ovusa riro kasi rutu tuituia karekepe, vao oa vara rutu orekerovu kasiverea, osa vara rutu kasiraopavira paruverea. ^{13o}Ari vare voari tuepavioveira Pauto oare vigeipa reo ovoi purareva oiso-ia, ‘Airepaua perea vuvuiua ora airepato rasito vo uva torevoko vovouo raga purapaiveira vokiara rutu-ia.’

ⁱ3:5 Jen 1:6-13 ^j3:6 Jen 7:11-24 ^k3:8 Sam 90:4 ^l3:9 Ais 30:18; 1 Pi 3:20

^m3:10 Mt 24:42-51; 1 Te 5:2; Re 21:1 ⁿ3:11 Re 20:11-15 ^o3:13 Ais 65:17-25

Uvui Iraopavio Ra Tuevira Touavio

¹⁴P^POsa-a eisi osa visii vate irara oaa tuevira toupata aireparare kasivarivira rutu sisigaruevira raga toupao Pauto osireiara-ia, vo rara viapau vuriara vai purapata. Osa iava uvuiparo Pauto visii tapo ora agiagipaoro vokiara rutu-ia toupave. ¹⁵Ari ita, taraipataveira oiso osa Turaro visii ateate piepareveira. Uva vo raiva-a eva rera vaaro visiire oa iavirava uvuipatai ra vorevira rera iare ora visii iava sopaura porepata. Oiso osa visiipa vo rigato purareva oisi iavirava ro vigei araokotoaaro rutu Pol. Vo uvare Pauto rera vatereva taraia va iava. ¹⁶Uvare tavitaviroepa vo raiva iava oisi eisi ora rera vo pasiroaro rutu-ia. Ari ita, oreorovuei vo pasiro sovaria evara oreoroa viapau roroiovira tavitavipai. Oreoroa oearovu tarai asa irara ruruvutu vovouvira raga pisavira aviavi pie ragapaiveira. Osa rutu ita-a eisi oreorovu vuri piepaiveira oearovu voea

iava vo Tugoropa Vuku sovara-ia. Vo osa oearovivu piro piepaoro ora vuri pie ovoipaaveira voea raga.

¹⁷Q^VVate irara oaa, eva-ia ravaa reo taraitaera. Uva oisi-a eisi osa iava uvuipatai ra ora vatatopo iraopata vaopa, teapi voea evoea vuri irara visii ivupaivere ora voea vo vovouaro raga sirova utupasa. Ari ita, oea-a evoea oea vokiara rutu-ia reo goru putepaiveira. Vosa voea vo pitupituroaro vioepaoro oiso vara purapata, oa-ia uvuipatai ra ora vavagisi piepata ora piro piepaoro. ¹⁸R^AAri uvui iraopatai ra vereopa vovou raga vearo pitupitu rutu-ia purapata, ra oisi iava kovapape. Osa iava visii vo tarairoaro uvuipai ra riropape rutu ro iava Jisas Krai vigei reraaro Turaro ora vigei Kae Pietoaaro. Ira vaisiara kae piepaoro uvuipaviei ra rera-ia vuu-rapa vaisi purapape vo vokio ora vokiara rutu-ia opesi asavira. Ovoiei.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi.
Ragai-a vao, Pita.

1 JON

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Vo pasio rigatoreva Efesas urui-ia tupaoro aue 90 yia Jisas vaaro isi-vaaro iava kavaua. Uva voea rutupa oirao pie vovou irara vo rigato purareva. Ira varao iava siposipoara rigatoreva oara viapau vaeavira toupaveira oiso-ia, aviavia vao ora rupa (1 Jo 1:6-7, 2:8-11), rasito varaaropa ruipapaoro ora Pauto varaaropa ruipapaoro (1 Jo 2:15-17), Pauto voeaaro ovii irara ora Seten voeaaro ovii irara (1 Jo 3:4-10), siraopa vovou ora kasipupa vovou (1 Jo 3:11-18, 4:7-12, 16-21), Pauto reraaro Uraurato ora Krai-va keripato reraaro uraurato (1 Jo 4:1-3).

Goruvira rutu oirao pie vovou irara tavireva oiso ra viapau uvuipai ra kuuvu irara tisa irara vo siposiporoaro uvu- paive. Voeao oea kuuvuvira siposiporo raga purapaiveira oiso, Viapau uvuipa Krai ra varaua-ia kavauro, uvare vo varaua oua-ia toupapeira oa agasipapeira aue-ia vuri pitupituro. Uva vo siposiporopa Jon goruvira oirao pie vovou irara tavireva, oiso ra viapau vara oirao piepaive voea oirao pie vovou irara (1 Jo 4:1-3).

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava uvare oiraopa reo rutu oreoroa iava rigatoreva, 1:1-4.
2. Aviavia-ia vokapaoro uvuipa Kristento ra ora rera vo vovouaro-ia oirao pie vovou taraiparo, 1:5–2:29.
3. Pauto vo vovouaro-ia kaviko vovou tupaoro uvuipa Kristento ra ora rera vo vovouaro-ia oirao pie vovou taraiparo, 3:1–4:21.

4. Uvuipa Kristento orekerovu vuriara-ia putepasa vo osa goruvira Krai-ia rari iraparo, 5:1-12.
5. Pauto Oviitoaaro-ia taraipavio ira uvuipa vigei orirupasa vuri vovouro purapa arapa, 5:13-21.

Tootooa Vatepa Reoro Iava Ro-ia Jisas Krai

1^sVao-ia oa oiso ragavira touva voari tuariri rutu rovoa-ia vo uva vo rasio pura asavira touva. Oa iava igei va uvuiovera, ora va kekeiovera vo ora igei osireiario iava. Ora va vuravuraiovera, ora va-ia tapo pitupituiiovera ora igei vavaeoro iava vao-ia Tootooa Vatepa Reo. ²Oire uva va a vao Tootooa oa poeravira ora kare-keepa, oa iava igei va kekeiovera. Uva oiraopavira va iava siposipoiiovera visiipa va iava vao-ia Tootoo Ovoi rutu. Oa-a vao oa tuariri rutu Aite tapo touva, oa iava poeravira ora karekeera uva va kekeiovera igei. ³Uva igei va kekeiovera ora va uvuiovera. Oa-a eva oa iava visii siposipoiiovoi, oisore ra va iava vigei rutu uvuipaviei ra katai vovou raga purape Aite tapo ora rera Oviitoaaro Jisas Krai. ⁴Uva vo reoa vao-ia oa rigatopaiiovoi, oisore ra va-ia vigei rutu vukupavio rutu vao-ia roria.

Uvuipaviei Ra Aviavia-ia Vokape

⁵^uVo reo-a vao-ia oa uvuiovera oreoa igeipa vaterevora ro Pauto Oviitoaaro. Oa iava visiipa siposipoiiovoi oiso-ia, Pauto-a aviavia ira-ia viapau rutu rupa vai toupaveira. ⁶Vosa vigei oiso puravio, “Ragai katai vovou rutu purapaavo rera tapo,” vo osa rupa vovou vo pitupituro-ia vokapape, oire ra oisi iava vo reo oiso pura piro, Kuuvu reo. Ra viapau oiraopa reo vo pitupituro-ia

^s1:1 Jo 1:1, 14; 2 Pi 1:16; Jo 20:27 ^t1:4 1 Jo 2:1; Jo 3:29, 15:9-14

^u1:5 Jo 9:1-7, 39-41

vokapape. ⁷Ari vosa rera vo aviaviaro-ia vokapape vo aviavio oa-ia toupaveira Pauto, eva oa iava vigei rutu katai vovou purapape oearovu rutu tapo araoko irara oavi, voeao oirao pie vovou irara. Oire ra va iava revasiva o Jisas iava Pauto Oviitoaaro vigei iava vuriara oavi vera-paeve. Ra va iava sisigaruepavio.

⁸vVosa oiso puravio, “Ragai viapau vuria vaiei,” oire uva vigei raga ora vigei iava sopaaro oavi keakeapai. Ra oisi iava viapau oiso Pauto vaaro oiraopa reo vigei sopaaro-ia toupave. ⁹Ari vosa vigei vuri vovouro oavi kosi piepe vara iava Pautoa-pa tavitavio, eisi osare reo ovoi purareva oiso ra oisi iava oiraopavira oisi piereve vigei-ia. Osa iava uvuiparoi ra vigei iava vuriara oavi verapareve vigei-ia rera vaaro torevoko vovou rutu purapaoro. Eisi osa iava uvuipaviei ra sisigaruevira rutu toupape. ¹⁰wVosa oiso puravio, “Viapau oiso ragai vuria vai oiraopavira puraavorao,” uva vo reo-a eva oa-ia Pauto oiso pie ragapai, Kuuvuto, uvare oiso puraroepa, “Oirara rutu vuri vovou purapaveira.” Ra oisi iava viapau oiso rera vo rearo oiraopa reo vigei sopaaro-ia toupave.

Krais-a Vigei Tauvapato

2^xVo rigato puraavoi visiipa kakae vure oaa, auere ra viapau vuri vovou purapata. Oire vosa irai vuria vai purapareve, uva toupave Jisas Krais vigei tauvapatoaaro eera torevoko vovoutoa rutu, ira Aite arepareveira vigei iavirava. ²Aue vituaro iava uvare Krais raga-a ira raiva purareva vigei vo vuri vovouro oavi vo voriaro opesi pieoro vaore, oiso ra vuriara rutu vera ovoireve vigei iava. Ari ita, uva viapau oiso vigei raga varaaro-a vuriara. Ari oearovu rutu

vo vovouroaro-a vuri vovouro voearo voraro rutu.

³Vosa oiraopavira rutu Pauto vo rearo goru reo rutu sirova vearovira rutu utupavio, oire ra va iava oiso taraipavio, O ari, oiraopavira rutu Pautoa-ia taraipaviei. ⁴Ari vosa irai oiratoa vai oiso puraro, “Ira-ia Pauto taraiparai,” vo osa viapau vearovira rutu Pauto vaaro goru sirova viapau utuparo, oire uva rera-a eera riro kuuvuto. Ra viapau oiraopa reo sirova utuparo va-ia taraipasa. ⁵Ari ro ira Pauto vo rearo uvupaoro va purapareve, eera-a ira vuku iraoparoveira rerapa siraopaoro. Oire uva apeisi ragavira uvuipaviei ra vao-ia taraipavio oiso, Ora tavosiviei rutu Pautoa tapo, eke? ⁶yEisi osa-a oiso-ia vosa irai oiso puraro, “Ragai Pautoa tapo tavosivira toupavaoi,” uva rera-a eera torevoko pitupitu puraparevoi oiso rutu osa Jisas Krais oisoa va purapaoro toupave vo rasio-ia.

Ro Oirato Ira Araokotoapa Ora Rera Iava Sopaua Rutu Vatepareve, Eera Ira Aviavia-ia Toupave

⁷zVate irara oaa, riro goru reo rutu vao-ia oa rigatoavoi visiipa. Uva viapau oiso airepa reoa. Viapau. Ari tuariripa reo rutu-a vao-ia vo reo oa oisoa visii-ia toupave vo osa oirao pie vovouro oavisii rovoera. Oreoa raga vao-ia oreoa vo siposipoaro-a vao oa uvutava voari tuariri rutu. ⁸aUva vo reo raga-a vao-ia goru reo oare oiso purapara, Airepa reo. Eake iava? Uvare tutuu pievoi auere ra rupa vuuta opesipe. Uvare oiraopa aviavi rutu voare kaviko vovou vo pitupituro roroparevoi aviavipaoro. Vao vituaro osa ragavira oirara uvuipaai ra

v1:8 Jop 15:14; Pro 20:9; Je 3:2 w1:10 1 Jo 5:10; Ro 3:21-25

x2:1 Ro 8:31-39; Jo 14:15-26; Hi 7:25 y2:6 Jo 15:10-14; 1 Pi 2:21

z2:7 1 Jo 3:2, 11 a2:8 Ef 5:8; 1 Te 5:5; Jo 1:9

goru reo eveipaive oiso puraoro, “Akoea, oiraopa reo rutu-a vao,” vo aue iavirava Kraís vo touaro ora visii vo touaro tapo.

⁹Ari ita, vosa irai ita oiso puraro, “Ragai aviavia-ia vokapaavoí,” vo osa kasipuparo ora rera araokotoaarore, ira-a eera ira touvira rutu rupa-ia toupaveira vo rutu vo vuutao rutu-ia rekasisa vo vokio. ¹⁰Ari ro ira araokotoapa siraoparo, ira-a eera ira aviavia-ia vokapaveira. Eisi osa iava viapau oiso vuria vai rera-ia toupaveira vo oa iava viapau uvuiparoi ra irai vovouaro piro piereve. ¹¹^bAri ro ira araokotoare kasipuparo, ira-a eera touvira rutu rupa-ia toupaveiroi. Orupaa-a eva oa sovara-ia viri ragapaveira torevoko rugoo arova. Eake iava? Uvare rera osireiaro voosi pieva vuri rugoo.

¹²Kakae vure oaa, vo rigato puraavoí visiipa, uvare vuri vovouaro oavisii rutu vera ovoireva Kraís visii iava rera vo raivaaro iavirava. ¹³Aite irara, vo rigato puraavoí visiipa, uvare rera-ia taraipatai ro ira oiso toupaveira voari rutu rovoa-ia ora vo vokio. Uva visii tapopa viovoko irara vo rigato puraavoí. Vao vituaro iava uvare ro-ia putetavorao rutu tugara kare reitoaaro ro-ia Seten rera vo varivariaro tokooro.

¹⁴^cOire ragai-a vao vo rigato puraavoí visiipa kakae vure oaa, uvare taraipatai ro-ia vigei Aitearo. Uva vo rigato puraavoí visiipa aite irara, uvare taraipatai rera-ia ro ira voari rutu oisoa toupaveve rovoa rutu-ia ora vo vokio. Ora visii vao viovoko irara visiigoapa tapo vo rigato vao-ia puraavoí, uvare goru vovouvira rutu toupataveira, vo osa Pauto vo rearo kovopaveira visii iava sopaura sovara-ia. Ora vao tapo iava osa rera-ia ro Seten-ia putetavora rutu rera vo varivariaro tokooro.

Viapau Uvui Iraopaviei Ra Ora Vigei Iava Sopaura Oavi Vatepape Rasito Vo Pitupituaropa

¹⁵^dOpeita varao riiriipata oara rasitua-ia toupaveira, ora varao oara rasitua iava ora karekepaveira. Vosa oisi eisi piepata vara ragare rugorugooapa rasitua iava vara, uva viapau uvuipai ra visii-ia toupave vo Aite tapo ora tavosipa vovou. ¹⁶Eake iava? Uvare varao oara vova rasitua-ia ora karekepaveira oiso-ia osa varao oarapa ruipa iraopaaveira oirara vuri vovouro rutu purapaoro. Ora oiso osa vara kekepaoro vara riiriipaveira. Ora oiso osa vara iavirava oirara ora voea-ia rei vaisi purapaveira. Ari ita, viapau oiso varao iava oisi oai kareke piepareveira Aite. Ari rasitua raga aueroaro-a evara. ¹⁷^eOire uva rera ro-ia rasito ora vara rutu varao oara riiriipaveira ovatakoroa rutu opesiperea. Ari ro ira Pauto vo vovouaro sirova vearovira rutu utuparo, eera-a ira Opeí Asa Tootoo rutuva toupaveveira.

Keripa Irara Kraís-va Kareá Viroi

¹⁸^fKakae vure oaa, vigei-a vao ovoioapa vuuta-ia toupai. Oire uva vo vuuta eveipai rutu vao-ia. Eake iava? Uvare riro irara rutu-a Kraís-va ora keripa irara oea karekarekepaa viroi. Ari ita, tuariri voea iava uvu rovoava oiso, “Ro Kraís-va ora keripato ira tapo epao vo vuuta-ia eva uriosa aue-ia ovoioapa vuuta. ¹⁹Oire uva voea-a evoea keripa irara oea viapau oiso vigei tapo ora tavosiaepa. Eisi osa vituaro iava vigei kavuiva. Vosa oiraopavira rutu vigei tapo ora tavosipaave, osa iava uvuipaai ra touvira rutu vigei tapo toupave. Ari vigei arova avaaepa.

^b2:11 Jo 12:35 ^c2:14 1 Jo 1:1; Ef 6:10; Jo 5:38

^d2:15 Ro 12:1-2; Mt 6:24; Je 4:4 ^e2:17 1 Ko 7:31 ^f2:18 1 Pi 4:7-8; 1 Jo 4:1, 3

Oa iava uvuipaviei ra vearovira rutu taraipavio oiso, Asi viapau oiso voeao vigei tapo ora tavosiaepa.

^{20g}Ari ro raga Tugoropato Uraurato ira visii-ia toupaveira, Krai ira vara pierewa visiipa, eera ira iava oiraopa reo rutu-ia vearovira taraipataveira. ²¹Oire uva vo rigato puraavoi visiipa, aue iava uvare oiraopa reo rutu-ia taraipataveira. Ari ita, viapau vao-ia oiraopa reo rutu tarai asavira toupataveira. Ora vao-ia tapo oiso taraipataveira, Viapau oiso vao kuvu reo vova oiraopa reo rutu-ia karekepapeira.

^{22h}Oire uva iroutoa rutu-a rera ro riro kuvvuto? Ari ro raga ira oiso pura-paroveira, “Viapau oiso Jisas-a ro Krai ro ira arureva Pauto vo rasio iare. Uva rera raga-a eera Krai-va keripato. Ira vo aorei rutu ora Aiteto ora Oviito akaipa piepareveira vo aoreire isivapaoro. ²³Uvare ro oirato ira oiso Oviitoare isivaparo, eera ira Aitetoare tapo isivaparo. Ari vosa irouto ro ira Oviito vaisipaoro oearovupa tavitaviparo oiso, “Jisas-a Pauto Oviitoaaro,” eera ira-ia toupaveira Aite.

Tugoropato Uraurato Ira Vigei Tarai Piepareveira Oiraopa Reo Rutu-ia

²⁴Ora vatatopo iraopata, ra vo siposipo oriru iraopata oa uvutava voari rova-ia. Ra goruvira rutu vo siposipo-ia pitupata. Ra va-ia toupaooro uvuipatai ra Oviito tapo ora tavosivira rutu toupata ora Pauto Aite. ²⁵ⁱKrai reo ovoi rutu vatereva, oisore ra va iavirava Tootoo Ovoi rutu oupape rera ruvara-ia.

²⁶Ari ita, vo rigato puraavoi visiipa voeao iava oea oiso ruipapaaveira rutu ra visii-ia kokarapaave voea vo

reoroaro-ia kuvuara. ^{27j}Uva viapau oiso torevokopapeira voearopa oearovu, oiso ra visii tarai piepaive vo reo iava oiraopa reo o vo reo iava kuvu reo. Eake iava? Uvare Tugoropato Uraurato visii-ia toupaveira ro ira vara pierewa Krai visiipa. Rera-a Tugoropato Uraurato ira visii tarai piepareveira orekerovu rutu iava, uvare rera vo siposipoaro-a oiraopa rutu. Viapau oiso keakeapavira oirara tarai piepareveira. Oa iava uvui iraopatai ra rera vaoro oiraopa reo rutu sirova utupata vo osa Krai tapo tavosivira toupata.

²⁸Ari ita, kakae vure oaa Krai tapo tou iraopata vo vokio iare oa-ia oiso vorevira karekeroverea ita. Uva eisi tuuvu vovouvira toupaooro viapau oiso ra ora vataupavio rerapa ari-ipooro vo vokio-ia oa-ia vorevira ora karekeroverea vigei iare. ^{29k}Oire uva oiso ragavira taraipata, Krai torevoko vovouvira rutu toupaveira oa-ia viapau vuria vai. Oisi eisi ragavira rera-ia taraipooro uvuipatai ra vao-ia tapo vearovira taraipata ro iava oirato ira torevoko vovou purapave, ira raga ita-a eera Pauto oviitoaaro.

Oiso Toupapeira, Vigei Pauto Ovii Iraraaro

3^lOiraopavira rutu Aiteto-a ira vigei kaviko iraopaveira rutu. Uva pute pie sirao rutu-a rera vaoro oa-ia vigeipa toupaveira. Oa-a vao vituaro iava vo vaisio vigei-ia toupaveira oiso, Vigei-a Pauto ovii iraraaro. Uva ita, oiraopavira rutu uvare oisi ragavira toupapeira. Eva-a oa vituaro iava voea voeao vo rasio-ia viapau oiso vigei-ia taraipaaveira vo osa oisi eisi toupape. Uvare viapau oiso Pauto-ia taraipaaveira. ^{2m}Kakae vure

§2:20 1 Ko 2:9-16; 2 Ko 1:21 ^h2:22 Re 21:8 ⁱ2:25 Jo 3:16-21, 17:3

^j2:27 Jo 16:7-13 ^k2:29 1 Jo 3:7, 9, 4:7 ^l3:1 Ef 2:1-7; Jo 1:12

^m3:2 1 Ko 13:9-13; Ro 8:15; 2 Ko 4:17

oaa, oiraopavira rutu osa oiso toupapeira, Vigei vao-ia Pauto ovii iraraaro. Uva tou visivi roroio pievira rutu ora vigei vo touaro-ia taraipavioverea, otoua pura piroverea vovio Pauto vo uruiario-ia utupa visivi. Ari vo vokie oiso taraipaviei, Oiraopavira Krai vore vorevira karekeroverea vigei iare. Oa iava rera kekeperea oiso osa oiraopavira rutu toupaveverea. Vo osa rera-ia oiso taraio oisi rutu karekevioverea osa rera. ³Eva-a oa iava voeao oea Kraisia raripaoro toupaveira tuevira vo vuutaore oa-ia vaeavira toupavereea oiso osa rera, vo rara ora voea iava sopaura oaive tokipaive oiso ra roroiovira toupave. Osa iava viapau vuria vai voea-ia, oiso rutu osa Krai ro ira-ia viapau vuria vai.

⁴Ari ro oirato ira vuri vovou purapareve, eera-a ira Pauto vaaro reo goru gasipareveira. Eva vituaro-a vao-ia uvare va eva vuri vovou oa sirova reo goru gasipaiveira. ⁵Oire uva taraipata oiso, Krai oiravira karekeroera vo rasitoa-ia, oisore ra raiva purareve oirara rutu varaaro vuri vovouro verapa raiva. Ora aue tapo taraipata oiso, Viapau rutu vuri vovou oisoa purapareve Krai vo osa oisoa vo rasitoa-ia toupaveve. ⁶Oire uva voeao oea oiso Krai-va ora tavosipaaveira, oea viapau oiso vorevoreripavira vuri vovouro purapaveira. Ari ro ira vuri vovou purapareve vorevoreripavira, eera-a ira viapau oiso Krai vo touaro vituaro eveirevora. Ora viapau oiso Krai-ia tarairoera.

⁷Kakae vure oaa, viapau rutu oiso ra iravupa ora visii iava vasepata, ro ira uvuiparoi oiso ra visii keakeapareve. Vao vituaro iava oiso-ia vo osa ro ira torevoko vovou rutu purapareve, ira-a eera ira-ia torevoko vovou rutu toupaveira oiso rutu osa Krai

vo vovouaro. ⁸Ari ro ira vorevoreripavira vuri vovouro purapareve, ira-a eera Seten reraaro. Uvare Seten vo pitupituaro sirova utuparoveira. Evo vovou vuria rutu Seten oa oisoa purapareve voari rutu rovoa iava, vo osa vo rasio pura asavira touva. Oire uva Pauto Oviitoaro karekeroepa va vao Seten vo kovoaro opesi piesa. ⁹Ari ro oirato Pauto reraaro ira viapau oiso vorevoreripavira vuri vovouro vai purapareve. Eake iava? Uvare Pauto-a Tootooa rutu vituaro. Ovituaroo-a vao rera vaaro oa rera sopaaro-ia oirato toupaveira. Ari ita, Pauto-a eera oirato aitetoaaro. Oa iava viapau uvuiparoi oirato ra vorevoreripavira vuri vovouro vai purapareve. ¹⁰Oire ra oiso ragavira taraipavio, Pauto ovii iraraaro pisa visivi rutu toupaveira voeaoa Seten ovii iraraaro. Vao vituaro iava vosa ro ira viapau torevoko pitupitu purapareve, ora viapau oiso ora rera sopaaro vatepare araokotoapa siraopaoro, ira-a eera ira oiso toupave, Viapau oiso rera-a Pauto oviitoaaro.

Oiraopa Vovou Rutu Sopaua Rutu Vatepasa Araokotoa Oaviipa

¹¹Vo tavitavia-a vao-ia oa iava uvutava voari rovoa-ia oa oiso purapai, Vigei uvui iraopaviei ra oearovivupa sirapavio ora vigei iava voea. ¹²Uva viapau rutu oiso uvuipaviei ra oiso piepape osa ro-ia Adam oviitoaaro Ken Seten reraaro. Ira araokoto uporeva rera kopii pieoro. Oire uva eake-a vao oare araokoto upooro rera kopii piereva? Oa-a vao vituaro oiso toupavoi-ia, uvare rera oisoa vuri pitupituro purapareve, ovusa eera araokoto torevoko pitupituro oisoa purapareve.

¹³P Araoko irara oaa, opeita oearovu vo vovouaro-ia tavetave iraopata

voearo vo rasio-ia vo rara visiire kasipu iraopaave. ¹⁴Ari vigei-a vao vigoa ora vigei araoko iraraaropa sirao iraopavioveira. Eva-a oa iava uvuipaviei ra taraipavio oiso, Va vao kopiipa vovou oa iava iviropaviera vore tootoopa vovou-ia. Uva ro oirato ira viapau siraopa vovou purapareve, eera-a ira touvira touparevoi kopii vovou raga-ia. ¹⁵Ro ira touvira kasipu vovou purapareve ora rera araokotoarore, ira ita oiso touparevoi osa riro oira upoto. Oa iava rera-ia taraipatai oiso, Viapau oiso ro-ia Tootoo Ovoi vai toupaveira. ¹⁶Oire uva apeisi ragavira uvuipaviei ra vearovira rutu va-ia vao sirao vovou taraipavio? Ari oiso-ia, Krai ora rera iava vasereva oearovupa, oiso ra rera kopii pieive vigei iavirava. Oa iava uvui iraopaviei ra ora vigei iava tootooara oavi rutu vatepape oearovivu araoko irara oavi tauvapaoro. ¹⁷Vosa irouto ro ira riroara rutu-ia orekerovu rutu pitupareve, ra varava reasiparo iravivu araokotoaaro tauvapa arapa, vosa eisi piepareve, ra eake iava oiso puraparo, “Ragai Pautoa-pa siraoparai rutu ora ragai sopaaro rutu iava”? Viapau oiso uvuiparoi rutu ra oisi piereve. ¹⁸Kakae vure oaa, vigei viapau rutu uvuipaviei ra sirao reo purapape vo ragava gisipoara iava. Viapau. Ari vosa sirao vovou rutu purapape, oa iava uvuipaai oearovu va eveipasa, vo rara sirao vovou rutuva kovopaoro oearovivu tauvapape.

Ro Riro Rarito Viapau Uvuipa Ra Uririparo Pautoa-pa

¹⁹Uva oisi eisi oearovupa siraopaoro uvuipaviei ra oiso taraipavio ora vigei-ia, Oiraopa vovou purapai va vao

Pauto vo vovouaro rutu. Osa iava uvuipaviei ra Pauto osireiaro-ia rasi-vauru vovouvira rutu toupape. ²⁰Uva rutu vituaro iava vosa ora vigei iava sopaura oavi rutu-ia sovopape oiso, O ari vuri pitupitu purapai. Oire uva uvuipaviei ra oiso ragavira taraipavio, Pauto vo taraiaro vigei vo vovouroaro-ia putepaiveira rutu. Uvare orekerovu rutu-ia taraiparoveira rera Pauto. Eva oa-ia uvuipaviei ra Pauto osireiaro-ia uriri asavira toupape. ²¹Oire vate irara oaa, vosa ora vigei iava sopaura oavi sovopaoro oiso purapavio, Asi vigei viapau oiso vuria vai purai, eisi osa iava uvuipaviei ra Pauto osireiaro-ia uriri asavira rutu toupe. ²²Uva varao oupa-peira rera ruvara-ia oarare rera arepa-peira. Eake iava? Uvare rera vaaro goru reo uvupapeira oisi va purapasa. Uva va-a eva oa-ia rera roru piepapeira ora vigei-ia. ²³Uva va-a vao oare vigei tavipareveira rera vo reoaro-ia gorua oiso-ia, Rera vaisiaro oirao piepape rutu rera Oviitoaaro Jisas Krai. Ra oearovupa va iava siraopavio voeao vigei iava voea oiso osa Pauto goruvira rutu vigei tavireva. ²⁴Oire ro ira Pauto vo reoaro sirova utuparo va purapaoro, Pautoa-va ora tavosiroi, vo osa Pauto rerava ita ora tavosiroi vo rera sopaaro-ia. Uva apeisi ragavira uvuipaviei ra Pautoa-ia taraipavio vo osa toupareve vo vigei iava sopaura-ia? Ari ro raga iavirava ita ro-ia Tugoropato Uraurato Pauto ira vatereva vigeipa.

Pauto Reraaro Uraurato Ora Vurito Iravu Uraurato

4 ^yAvoeao vate irara oaa, opeita oearovu oirara vo reoroaro oirao pie ragapata voeao oea oiso purapaaveira, “Ragai-

^q3:15 Mt 5:21-26 ^r3:16 Ro 16:1-4 ^s3:17 Je 1:22-27 ^t3:19 1 Jo 2:21

^u3:20 1 Ko 4:4 ^v3:21 1 Jo 5:14 ^w3:22 Mt 7:7, 21:22; 1 Jo 2:3

^x3:24 Ro 8:9 ^y4:1 2 Ko 11:13-15

ia Tugoropato Uraurato touparevoi.” Viapau. Ari uvuipatai ra voea kerisi iraopata rerare ro uraurato vo osa voea rovirieipata oiso, Ro Pauto reraaro, ari vo urauraaro vo rasio iava. Aue vituaro iava uvare riro irara rutu profet irara voeao reo topa piepa irara oea voka-paiveira voraro rutu. Oea kuuvuvira Pauto vo kovoaro purapaiveira. ^{2z}Uva uvuipatai ra vearovira Pauto reraaro evei iraopata, uvare Pauto reraaro Uraurato ro-ia toupareveira ira oirara oiso tavitavipareveira, “Jisas Kraiss oiravira urioroepa vo rasio iare.” ³Ari ro ira oiso puraparoveira, “Viapau oiso Jisas Kraissa Pauto Oviitoaaro,” eera-a ira-ia viapau toupareveira Pauto reraaro Uraurato. Viapau. Ari iravu raga-a uraurato ira Kraiss-va ora keriparoveira. Ari ita, rera iava uvu rovtava ira iava oiso puraepa, “Urioroverea.” Uva rera epao ira touparevoi vo rasio-ia.

^{4a}Oire uva visii-a vao ovii irara oaa Pauto voeaaro visiigoa voeao-ia kuuvu irara profeta irara putetavora, voeao oea visii varaaro oirao pie vovouro oavisii piro pie ragapaivora, osa viapau uvuipaaera. Eake iava? Uvare Tugoropato Uraurato vo varivariaro visii sopaaro-ia toupareveira, ro ira vurito vo varivariaro-ia putepareveira rutu. Ro vurito ira voeaopa reiparoveira vo rasio-ia. ⁵Voea kuuvu irara profet irara oea vo reoro kosi piepaiveira varao iava orekerovu rasito aueroaro. Oa iava oearovu voearo vo rasio iava oearoa voea vo reoroaro uvupaoro oisi vara purapaiveira, uvare voeao tapo ita profet irara vo rasio-ia tou irara. ^{6b}Ari vigeia Pauto voeaaro. Uva ro ira Pautoa-ia taraiparoveira, ira ita vigei vo reoroaro uvupaoro. Ari ro ira vi-

apau Pautoa-ia taraiparo, eera-a ira vigei vo reoroaro reasiparoveira. Eva-a oa iava uvuipaviei rutu ra urauratoarei vearovira rovirieipape oisi va iava vaiterei eveipaoro oiso, Iravua ro oiraopa rutu vituaro. Ari ro-a ro ira oirara piro piepareveira voea keakeapaoro.

Pauto-a Vereopa Vovou Rutu Vituaro

⁷Vate irara oaa, uvui iraopaviei ra ora vigei iava oearovivupa siraopavio, uvare vereopa vovou rutu vituaro-a vao-ia ro-ia Pauto. Uva aa ro-a ro-ia oearovu kavikopareveira? Eera oirato Pauto reraaro ira Pautoa-ia taraiparoveira rutu. ⁸Ari ro ira viapau kaviko vovou purapareve, eera ira viapau oiso Pautoa-ia taraiparoi. Eake iava? Uvare Pauto-a kaviko vovou rutu vituaro. ^{9c}Uva Pauto ora rera vaaro kaviko vovou karekereva, vo uvare ora rera Oviitoaaro Kataito arureva vo rasio iare. Oa iava uvuipaviei ra oiraopa tootoo rutu Tootoo Ovoi oupape vao iava Oviito vo kovoaro. ¹⁰Oire uva eake rutu-a vao kaviko vovou rutu vituaro? E oiso toupavoi pasi ra Pautoa-pa sirao rovpavio, eke? Viapau. Easi vao-ia uvare Pauto vigeipa sirao rovroepa rutu. Oa iava Oviito arureva vo rasio iare raiva purasa, oraiva-ia vigei vo vuri vovouro oavi vo voriaro opesi piereva.

¹¹Vate irara oaa, vosa Pauto oiraopavira rutu eisi vigeipa sirao-roepa, uva vigei ita uvui iraopaviei ra oisi oearovivupa sirao iraopavio. ^{12d}Ari ita, viapau oiso iraei ro ira Pauto kekereva. Ari vosa oiraopavira rutu ora vigei iava oearovivupa siraopavio, eisi osa iava uvuiparoi Pauto ra vo toupareve vigei iava sopaura-ia. Eva-a oa iava

^z4:2 Ro 10:8-13 ^a4:4 Ro 8:31-39; 1 Jo 5:4

^b4:6 1 Ko 2:9-16; Jo 8:47; 1 Ti 4:1 ^c4:9 Jo 3:16; 1 Jo 5:11; Ais 9:6-7

^d4:12 Jo 1:18; 1 Ti 6:16

uvuipai ra rera vo kavikoaro kovopaive riroparo vo vigei iava sopaura-ia.

¹³ Uva uvuipaviei ra oiso taraipavio, O ari, Pautoa tapo tavosivira toupapeira. Ora aue-ia tapo osa vigei tavosivira toupaveira, uvare vigeipa Tugoropato Uraurato vatereva. ¹⁴ Ora oiso tapo osa va vao kekeerao ora vigei varaaro iava osireiara. Oa iava uvuipaviei ra oearovivu oiraopavira tavitavipape oiso-ia, Aiteto Oviito arureva, aue ra oiso rasitoa-ia tou irara vorevira oureve ora rerapa voea varaaro tootoara oaive orirusa. ¹⁵ Ari ro ira oirara tavitavipareveira oiso, “Jisas-a Pauto Oviitoaaro,” eera-a ira sopaaro-ia Pauto toupaveira, ovusa rera ita Pautoa-va tavosivira toupaveira. ¹⁶ Uva vigei tapo ita vo vovou-ia taraipavioveira oa purareva Pauto vigeipa. Ora rera vaaro kaviko vovou oa oirao piepapeira tapo.

Iu, Pauto-a kaviko vovou vituaro. Vosa irouto ro ira vo vovou vituaro sovara-ia toupaveira vo vovou pura-paoro, eera-a ira Pauto tapo tavosivira toupaveira, ovusa ita Pauto rerava ora tavosiparo. ¹⁷ Oire uva eake-a vao oare vo kaviko vovou eva kovopaoro riropapeira sopaura oavi-ia? Auere ra va iava tuuvu vovouvira rutu toupape vo vokio-ia oa-ia Pauto oirara rutu rovirieireverea. Rara vearovira rutu ora vigei-ia taraipavio oiso, Akoea, ari vigei vo touaro vo rasio-ia oiso rutu toupai osa Krai vo touaro toupaveira. ¹⁸ Vosa kaviko vovou toupave vo vigei iava sopaura-ia, oa iava viapau uvuipai ra uriri vovou otavukiaro toupave vo ora vigei iava sopaura-ia. Viapau. Aue vituaro iava uvare kaviko vovou rutu-a vao oa uririara rutu kosi piepaveira. Oire vosa uriri vovou vai toupave vo irai iava sopaua vai-ia, ra va iava taraipaave

oiso, Asi ro vuria vo voriarore rugorugoopaaro. Oire va-a eva uriri vovou oa vituaro iava kaviko vovou viapau uvuipai oiso ra riropo rutu rera-ia.

¹⁹ eSiraopavio. Eake iava? Uvare Pauto vigeipa sirao rovrooepa. ²⁰ Oire vosa irai oiratoa vai oiso puraro, “Ragai Pautoa-pa siraoparai,” vo osa araokotoaarore kasipua rera-ia toupave, oire uva rera-a eera riro kuuvutoa rutu. Oa vituaro iava oiso toupai, Vosa viapau araokotoaaropa sirao rovroparo, ro ira uvuiparoi rera kekepareve, oire uva apeisi ragavira oiso osa iava uvuipai ra Pautoa-pa siraoparo, ro ira viapau uvuiparo ra Pauto kekepareve? ²¹ Riro goru reo rutu vatereva Pauto vigeipa oiso-ia, “Ro ira Pautoa-pa siraoparo, eera-a ira uvui iraoparoi ora rera araokotoaaropa tapo sirao iraoparo.”

Riro Oirao Pie Vovouto Ira Rasito Vo Pitupituaro-ia Putepaveira

5 ^fVosa irouto oiso oirao piepareve, Pauto Jisas roporevoiva, rera-ia vo vaisio tovoreva, Krai vigei tuvetuvepa-toaaro, ira ita-a eera oirato Pauto oviitoaaro. Uva ro ira Aitepa siraoparo, ira ita ovii irarapa tapo siraoparoveira. ² ^gEisi osa iava uvuipaviei ra taraipavio oiso, Vigei-a vao Pauto ovii iraraaropa siraopavioveira, uvare Pauto Aite irapa siraopavioveira. Ora rera vo reoaro tapo sirova utupavioveira vao goru reo rutu. ³ Vosa vo reo riro goru reo sirova utupavio vo reo orirupaoro vo vigei varaaro-ia sopaura oavi-ia, ra oiso toupape, Vigoa ita Pautoa-pa siraopavioveira. Ora vao rera vaaro riro goru reo rutu vao oa viapau oiso vavagisipapeira vigeipa vo osa va purapape. ⁴ ^hAue iava uvare voeao oea oiso toupaveira Pauto voeaaro rera vo

^e4:19 2 Ko 5:14-17 ^f5:1 1 Ko 15:1-11; Jo 1:12 ^g5:2 1 Jo 2:5

^h5:4 Hi 11:1-6; Jo 16:33

rearo purapaoro, oea uvuipaaveira rutu oiso ra rasito vo pitupituario vo goruario-ia putepaive. Uva vo goruo-ia putepa vituario oiso toupai, Eva vigei vaaro oirao pie vovou rutu. ⁵Ari ita, irouto-a ro ira uvuiparoi vo goru-ia vao rasito vaaro putepareve? Ari ro raga ira oiso puraproveira oirao piepaoro, “Jisas-a Pauto Oviitoaaro.”

Pauto Roroiovira Taviroepa Oviitoa Iava

⁶iJisas Kraiss ira raga vo rasio iare uri-oroepa. Oa iava baptaisa oureva uuko ovi-ia. Ora oiso osa ora rera iava revasiva vatereva evao parikou-ia kopiioro. Ari ita, uva viapau oiso vao ragava uri-oroepa baptaisa vo pitupituario aue-ia uukoa. Viapau. Ari varei rutu-a oiso-ia, uukoa vao-ia ari revasiva o. Oarea rutu oirao piepareveira Tugoropato Uraurato, uvare rera raga oiraopatoa rutu. ⁷Oire uva vo peva rutu-a varao-ia oara oiraopavira rutu tavitavipapeira Kraiss iava oiso-ia, ⁸jTugoropato Uraurato-a ro-ia, ari uuko-a vao-ia, ari revasiva-a o-ia. Opevaa rutu kataivira rera iava oiraopa reo rutu kosi piepaiveira. ⁹kOire uvuipaviei ra vo reoro oirao piepape oara oiraopavira purapaiveira oearovu oirara orekerovu iava. Oiso osa Pauto va vao oirao pie reo purapareveira Oviitoa iava. Oreoa-a eva oiraopa reo oa oirara vo reoroaro-ia oiraopa reoro putepaiveira rutu. ¹⁰Uva ro ira Pauto Oviitoaaro oirao piepareveira, eera-a ira sopaaro-ia Pauto vo reoro oiraopa reo rutu toupaveira. Ari ro ira viapau Pauto vo reoro oirao piepareve, eera-a ita ira Pauto oiso piepare, Riro kuuvuto. Eake iava? Uvare viapau oiso vao oiraopa reo oirao piepareveira rutu vo reo oa pu-

rareva Pauto ora rera Oviitoaaro iava tavitavipaoro. ¹¹Oreoa vao oiso purapai, “Pauto vigei vatereva Tootoo Ovoi vo tootoo-ia oa-ia vituparoveira rera raga Oviito.” ¹²lAri ita, ro ira Oviitoava ora tavosivira rutu toupareve, eera ita ira-ia Oiraopa Tootoo rutu toupaveira. Ari vosa irouto-a ro ira viapau Oviitoava ora tavosivira toupareve, uva rera-ia viapau oiso Oiraopa Tootoo toupavoi.

Vigei Uvuipaviei Ra Taraipavio Oiso, Vigei Tootoo Ovoiva Toupai

¹³mVo rigato puraavoi visiipa oisore ra vearovira rutu taraipata oiso, Tootoo Ovoiva toupatavoi visii vao-ia visiigoa vo Pauto Oviitoaaro vaisiara oirao piepataveira. ¹⁴nOire uva uvuipaviei ra tuuvu vovouvira toupape vo Pauto osireiara-ia, uvare taraipaviei oiso, Vigei varaaro variriara uvupareveira, vo osa rera arepapeira rera raga vo ruipaaro sirova utupaoro. ¹⁵Ari ita, vigei vo reoroaro uvupareveira, vo osa variripavioveira rera akepaoro. Oa-ia oiraopavira rutu taraipavio. Oire uva va-a eva oa vituario iava uvuipaviei ra oiso ragavira taraipavio, Varao epao oara vateparevere vigei vo ruipaaro uvui ovoipaoro.

¹⁶oOire vosa irai ro ira araoko-toaarova siitueparo, ovusa vuria vai purapareve ro oirao pie vovouto, ovuriva eva viapau oiso opesiroverea Tootoo Ovoi ou asavira, uva uvuiparoi ra Pauto arereve rerapa araokoto. Oa iava uvuiparoi ra tootooa vatereva araokotoaaropa rera vo rugooaro torevokopaoro. Uva voeaore reoreoparai oea oiso varao vuriana purapaive oarava viapau oiso opesiaverea Tootoo Ovoi ou asavira. Ari oavuei touvira vuria, ovuria

ⁱ5:6 Mt 3:13-17; Jo 19:34 ^j5:8 Jo 19:31-37; Mt 18:16

^k5:9 Jo 8:17-18; Mt 3:16-17 ^l5:12 Jo 3:36 ^m5:13 Jo 20:30-31

ⁿ5:14 1 Jo 3:21-22; Mt 7:7 ^o5:16 Je 5:15; Hi 6:4-6; 1 Ko 11:23-32

vo vovouaro sirova utupaoro uvuipaai oirao pie vovou irara ra vo vovou iava opesiave Tootoo Ovoi ou asavira. Uva viapau oiso visii tavitavipaavoi oiso ra rerapa Pauto aketa eera ira eisi vo vuri eva purarevora. Viapau. ¹⁷Oaravu rutu vuri pitupituro oara purapaoro vuri vovou purapapeira. Ari oaravuei varao oara viapau oiso visii oiso piepaiveira ra vara iava opesipata Tootoo Ovoi ou asavira.

¹⁸Vigei taraipaviei rera-ia oirato Pauto reraaro ira viapau vorevoreripavira vuriara purapareveira, uvare Pauto Oviitoaaro Jisas rera utopareveira. Eva-a oa vituaro iava viapau uvuiparoi Vuritoa rutu Seten oiso ra rera vuri piereve eera oirato.

¹⁹Oire uva uvuipaviei ra ora vigei-ia taraipavio oiso, Vigei-a vao-ia Pauto

voeaaro, vo ovusa riro irara rutu voeao oearovu oea toupai vo rasio-ia, oeapa reiparoveira ro-ia Seten.

²⁰Uva Pauto Oviitoaaro-ia taraipavio oiso-ia, Ira urioroepa vigei vo rugorugooroaro aviavi piesa, oisore ra va iava aviavi pievira rutu taraipavio Oiraopatoa-ia Pauto. Uvare vigei varaaro tootooara toupaveira rera raga-ia Oiraopatoa rutu Pauto ro raga ita Oviitoaaro Jisas Krai. Eera raga Oiraopatoa rutu Pauto ira raga ita Tootoo Ovoi rutu vituaro.

²¹Kakae vure oaa, ora vatatopo iraopata voeaopa riro kuuvu irara pau irara ora varao kuuvu siposiporo. Oara evara uvuipai ra Pauto vo tavukiario ove vo visii iava sopaura oavisii-ia.

Eisivi raga osa vo pasio purapaavoi visiipa. Ra opesipe.

2 JON

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Ro ira vo pasio rigatoreva ira ita opa riakova reesireva ora voeao oira voeaaro ovii irara oiso ra vo reoro vieiive. Ari tarai irara oiso rugorugooapaaveira, Ira ovoovovira oeavu lotupa irara reesireva oira vaisipaoro o riakova. Uva goruvira vo pasio-ia rigatoreva oiso ra oirao pie vovou irara siraopa vovou pura iraopaive oearovivuppa siraopaoro, vo osa Pauto vo reoro vearovira uvupaive (2 Jo 5-6). Uva ita, voea tavireva oiso, Teapi oeavu kuvuu irara vo siposiporoaro uvupata, voeao oea oiso purapaaveira, Krai viapau oiravira urioeapa vo rasitoo-ia toupasa.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1-3.
2. Rovopa reo goru vao oa oiso purapai, Iravivupa sirao iraopau, 4-6.
3. Vatatopo pie reo voeao iava riro kuvu irara tisa irara, 7-11.
4. Ovoioapa reoro varao, 12-13.

1 Ragai-a vao-ia reito ragoa vo rigato puraavoiviipa oira vasiva rutu riakova vearova rutu. Viigoa roporeva Pauto ora vo vureo tapo kakae vure vii voeaaro. Visii rutu eva visiigoa kaviko iraopaaveira. Uva viapau oiso ragai raga-a, ari oearovu tapo-a voeao oearoa Oiraopa Reo-ia tarai iraopaaveira rutu. ²Poreo-a vao Oiraopa Reo oa vigei sopaaro-ia toupavoivi ora toupaveira vokiara rutu-ia. ³Oire uva Pauto arepaavoivi ro Aite ora Jisas Krai Aiteto Oviitoaaro, auere ra tauva vatesi vigeipa, ora sirao vovou, ora gavaure vovou viigoa oiraopa vovou-ia tarapavioveira, ora vao-ia kaviko vovou.

Uvui Iraopaviei Ra Kaviko
Vovou Rutu Purape

⁴Roru iraopaavoivi rutu oearovu vii ovii iraraaro iava kekepaoro voeao oea oiraopa reo rutu sirova utupaaveira, oiso rutu osa evo reo iava vigeipa goru reo vatereva Aite. ⁵Oire uva vearovira riakova vii tavipaavoivi oiso, Vigei tapo ita uvui iraopaviei ra oearovivu ita kaviko iraopape ora vigei iava voea. Uva viapau oiso airepa reo-a vao-ia oa rigatoavoivi viipa. Viapau. Ari aue raga iava-a uvare riro goru reo rutu-a vao oa uvuepa voari rovoa-ia vo uva oirao pie vovou rovoeapa. ⁶Oire va vao-ia ora kavikopa vovou oa iava reoreoparai oa oiso ragavira toupaveira, Uvui iraopaviei ra Pauto vo ruipaoro sirova utupavio. Oiso osa vao riro goru reo oa uvutava voari rovoa-ia oa oiso purapapeira, Uvui iraopatai ra oiso toupata kaviko vovou rutu purapaoro.

Uvui Iraopaviei Ra Goruvira Rutu
Krais Vo Reoro-ia Pitupape

⁷Ari ita, riro irara rutu oirara oea sikasikaapea uvarovu ruture vo rasio-ia, voeao oea oirara keakeapaiveira oiso purapaoro, "Jisas Krai viapau oiso oiravira urioeapa." Uvare voea-a riro kuvu irara voeao oea Krai-va ora keripaaveira. Oea oiso rutu toupaveira osa ro Vurito Krai-va Keripato. ⁸Ora vatatopo iraopata auepa, teapi viapau voria vai oavisii outa vao oare kovopataveira Pauto vo kovoaro purapaoro. Ari vosa ora utopata, oa iava uvuipatai ra ora visii vo voriaro rutu outa vo Pauto ruvara-ia. ⁹Oearovu viapau oiso Krai vo taraiaro raga sirova utupaaveira. Viapau. Ari osiposiporovu raga oupaoro vara-ia oirara tuvetuve-

^p1:2 2 Pi 1:12; 1 Jo 1:8 ^q1:4 3 Jo 3-4
^s1:6 Jo 15:10-17 ^t1:7 1 Jo 4:1-3, 2:22

^r1:5 1 Jo 2:7, 3:11

^u1:7 Re 13:11-18 ^v1:8 Hi 10:35-39

paiveira. Uva voea-a evoea oea viapau oiso Pauto tapo ora tавosipaaveira. Ari voea raga oea Krai vo taraiaro sirova utupaaveira, evoea-a oea Aite vaio tapo ora Oviito ora tавosipaaveira. ¹⁰ Oire vosa irai vii iare karero viro ro ira vi-apau oiso Krai vo taraiaro ragava uri-oro, ra viapau oiso rera koata pieri vii vo kepaaro-ia voa rera pau piesa. Viapau. Ari ita, opeita rerava oiso purau, “Vearo voki rutu.” ¹¹ Aue vituaro iava vosa ro ira rerava eera vearo vokireve, ira-a rera vo kovoaro ita eva vuri kovo purareve rerava ora tавosioro.

Ovoiopa Reo Vao-ia

¹² Ari ita, riroara reoreoara rutu epao ragai varaaro touvira. Uva reasiparai vara iava visii tavitavi arapa vao-ia pepa ora ing. Viapau. Ari ragai oiso raga rugorugoparai rutu raripaoro, oiso ra visii kekea rutu. Oa iava vigei rutu uvuipaviei ra ora reoreovio. Ra va iava uvuipaviei ra rorupape rutu.

¹³ Oeavu visiiva vearo voki puraivoi, voeao vii taataavaaro ovii iraraaro o iria roporeva Pauto.

Eisivi raga, ra opesipe.

3 JON

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Jon vao rigatoreva vo pevapa pasi rerapa Gaias. Uva oreoreorovu tapo vatereva Gaias vaoro oirao pie vovou goru piesa. Ora Gaias tapo tavireva ra iravu ro Daiotrefis verareve lotua iava, uvare vuri pitupituro oisoa purapareve, ora oisoa ora rera raga ora ira pieparo rutu.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1-4.
2. Gaias-ia rorureva Jon rera vaoro-ia veoro kovo, 5-8.
3. Daiotrefis vo pitupituroaro iava vuriara rera tavireva, 9-10.
4. Demitrias ira veoro kovo purareva, 11-12.
5. Ovoioapa reoro varao, 13-15.

1 Ragai-a vao-ia reito ragoa vo rigato puraavoi viipa Gaias viigoa oiraopavira rutu kaviro iraopaaveira. ²Vatettoa oaa, variriparai oisore ra vearovira rutu toupari. Vao oa iava viapau oiso oavu avu vai vii iare uriopere oiso osa upiara. Ari ita, vearovira taraiparai vii-ia, uvare viapau oiso vuria vaiei vii iava sopaua oara-ia. ³Ragai roruavora rutu vo reo uvuoro araoko irara oavi gisipoaro iava. Uvare pou virooro vii iava ragai tavitaviivora oiso-ia, “Viapau oiso raveraveparoi vao oiraopa reo sirova utupaoro.” Ari ita, vii-a taraiparaveira, vo uvare oiraopavira rutu vokiara rutu-ia riro goru reo sirova utupaaveira. ⁴Uva viapau oiso oaei oa uvuipai ra vao-ia putepaive oiso osa ovii irara oaa iava uvupaoro rorupaaveira, vao iava uvare oiraopa reo sirova utupaaveira rutu.

Gaias Veoro Kovo Oiso Purapareve

⁵Vatettoa oaa, kasivarivira araoko irara oave tauvapa kovo purapari. Ari ita, vosa oearovu araoko irara oara oea aapaapavira uriopaave vii iare, uva voea tapo ita touvira tauvapariveira. ⁶Uva evoea araoko irara oave evoava kareaiva, voeao lotupa irara tavitaviivora vova vii vaoro iava vereopa vovou. Uva vii tavipaavoi oiso ra touvira voeavi tauvapari. Ra oisi iavirava topa pievira ita vokapaivere oearovupa siposipopasa Pautoa iava. Oa iava rera roru pierivere ora vii vaoro iavirava tauva. ⁷^aAue iava uvare voea vaoro voka rovoepa Kraiswa kovopaoro voraro rutu. Uva voo viapau oiso oearoi oisoa ora voeapa arepaive orekerovu avu vaire voeao ruvara-ia oea oisoa viapau Kraisa oirao piepaive. ⁸Eva-a oa vituaro iava uvui iraopaviei ra voea tauvapave evoea araoko irara oave. Oa iava uvuipaveiei voea tapo kovopasa oiraopa reo kosi piepaoro oearovupa ita.

Daiotrefis Vuri Pitupitu Purareva

⁹Voviri tuaririvi oavivu gareavi pasia rigatoava voeapa lotupa irara. Uva viapau oisoa ragai vo reoroaro sirova utuparo Daiotrefis. Uva oiso raga vovouparoveira ra ora rera raga ora rei vaisi pieparo lotupa irara tuvetuvepaoro. ¹⁰^bOire vosa poua viro, ra rera vaoro vuria poeraavere oiso vara varao-ia, kiuvu reoa vao-ia oa viapavira rutu akukuvira raga purapareveira vigei toga ragapaoro, ora kuuvu reoro tapo purapareveira vigeire, osa viapau vara evoa rekasipareve. Vo osa oaravu tapo varao-ia oara purapareveira oiso-ia, Viapau oiso araoko irara oave koata piepareveira vo ora rera vo kepaoro-ia paupasa. Uva ita,

^x1:3 2 Jo 4 ^y1:4 1 Ko 4:15; Fm 10

^z1:5 1 Ti 3:1-2; Ro 12:13; Hi 13:2

^a1:7 1 Ko 9:15-18; Ap 5:41, 20:33-35

^b1:10 Pro 10:8-10; 2 Jo 12

oearovivure koruparoveira vo osa eisi ruipa ragapaave oearovivu araoko irara koata piepasa. Uva rera vo ruipaaro oiso toupaveira ra voea kosi piepareve lotupa irara arova.

¹¹cVatetoa oaa, opeita voeao vioepari oea vuriara purapaveira. Ari uvuipau ra voea raga vioepari oea veaopara purapaveira. Uvare ro ira veaora purapave, ira-a eera Pauto reraaro. Ari vosa ro ira vuria purapave, eera-a ira viapau oiso Pauto vo vovouaro eveipaveira, oisore ra oisi va purapave.

Demitrias Vearo Vovou Oisoa Purapave

¹²dRiro irara rutu Demitrias-ia oisoa egaegapaive rutu. Uva oiraopavira oisoa vearo kovo rutu purapave. Eva-a oa vituaro iava uvuipaveiei ra vegei tapo

voea vo reoroaro oirao pieve. Oire ra ragai tapo ita rera iava oiraopavira tavitavipara. Ari ita, taraipavei ragai vo reoro-ia vao oiraopa.

Ovoioa Reoreo Vao-ia

¹³Riroara rutu epao reoreoara ragai varaaro. Uva viapau oiso uvuiparai viipa vara rigatoa aue-ia pentoa vai ora ing. ¹⁴Ari rirovira rutu oiso ruipaparai ra vii kekea utupa visivi. Oa iava uvuipaveiei vegei rutu ra ora reoreove.

¹⁵Oire uva Pauto arepaavo oiso ra gavaure vovou vatereve viipa. Uva vate irara oara rutu vo reo viipa sipopaivoi oiso purapaoro viire, "Vearo voki rutu." Ora vii tapo ita osa varirivira purauvere voeaore igei vate iraraaro katakataivira oiso, "Vearo voki rutu visiipa."

Evavi raga osa vo pasio opesi piea.

JUT

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Oearovu oiso purapaaveira, Ro Jut ira Jisas araorei ora Jems kokoratoaaro (Mk 6:3; Mt 13:55), vo osa oearovu tarai irara oea oiso purapaaveira, Iravu raga Jut.

Uva vo reoreoro oara toupai vo pasio-ia oreoa vaeapai ora vo reoreoro oara rigatoreva Pita eraopa pasi oaro-ia. Riro goru reo rutu vatereva Kristen irarapa, uvare oearovu vuri vovou irara oea oisoa voea tavitavipaive oiso ra vuri pitupituro purapaive akukuvira raga. Ari ita, kuuvu reoro raga varao-ia. Jut oiso puraroepa, Voeao kuuvu irara oea oiso rutu toupai voi osa oearovu riro kuuvu irara tuariripa irara (Ju 5-16). Uva voea vaisipaoro ovaisirovu oureva vova Jiu-pa irara vo vukuroaro iava, varao oara viapau toupaveira vao-ia vigei vaaro Tugoropa Vuku oa-ia pitupai vigei Kristen irara vo vokie (Ju 9, 14-15).

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1-2.
2. Tuariripa irara riro kuuvu irara vaisireva voea vo vuriroaro iava tavitavipaoro, 3-16.
3. Uvui irapaai Kristen irara ra oirao piea-ia uvisivira pitupaive, 17-23.
4. Vearo vaisi vore Pauto, 24-25.

1 ^eRagai-a vao Jut ragoa vo rigato puraavo Jisas Krai kovopatoaaro, ora tapo Jems araokotoaaro. Uva vo rigato puraavo voeaopa oearo keeroepa Pauto, oisore ra rera sirova utuave, evoea oea kaviko irapaveira Pauto Aite. Oea oriruvira rutu toupaveira, uvare Jisas Krai tapo ora tavosi irapaaveira. ²Uva Pauto arepaavo, oisore ra siraopa vovou rutu vatereve ora gavaurea ora kaviko vovou uvuvira rutu.

Vearo Sipsipova Keripa Irara Vo Reoreoro Toupaivoi

^{3f}Vate irara oaa, oiso ruipa rovoraera ra visiipa vo rigato puraa vo raivao vituaro iava, oa iava Pauto vigei vorevira ourevera ora rera iare. Oire uva evo rugoo isivaaro iava oiso ora sovorai, oa iava oiso vovouparai ra visiipa taru goruvira rutu vao rigato visii vo vovouaro goru piesa rutu. Eisi osa iava uvuipatai ra uriri asavira vo vovouo vituaro iava reoreopata oara oirao piepataveira. Evara raga oara vatereva Pauto voeaopa rera voeaaro, oiso ra vo vovouo-ia taraipaave. ⁴Eake iava? Uvare oearovu oirao pie vovou asa irara kaviruvira raga koatapaaepa visii tapo toupasa. Vearo oearo kuuvuvira tavitavipaaveira Pauto vo siraoro iava. Evoea oea oiso purapaaveira, “Eagara, uvuipaiei ra otopa pitupitu puraipo. Oa-ia Pauto uvuiparoi ra igei vura ragapareve igepa siraopaoro.” Uva oisi-a eisi osa piepaoro Jisas Krai-re isivapaaveira ro Reito ora Turaro. Vo osa voari tuariri aue-ia Tugoropa Vuku oiso puraepa, “Voea vo voriaro oa ouiverea eva-ia vuria raga.”

^{5g}Oiraopavira rutu vao-ia tarapataveira. Ari visii rugorugoo piepaavo, oiso ra vearovira rutu vare rugoopata vao-ia oiso osa ro Turaro voea Jiu-pa irara oureva Isip iava voea orirusa. Oa isivaaro iava oearovu voea iava opesi pie ovoireva, oea viapau oisoa rera oirao piepaive. ^{6h}Ora vao tapore rugoopata osa voeao enselpa irara ora voea vaisiaro raga rei pieoro ora voea vo tavukiroaro kavuiva. Oire uva oisi-a eisi osa pieoro ora voea voa arova avaaepa. Uva va-a eva oa vituaro iava voeaei, oea tuukepaai vo vokie sen iro-ia pupurua sovara-ia. Evoa-a

^e1:1 Ap 1:13; 1 Pi 1:5 ^f1:3 Fl 1:27-30

^g1:5 Nam 14:1-38

^h1:6 Re 20:1-3

uva voea tovo piereva Pauto vore tuepaoro uva ora voea vo voriaro vuri vori ouivereera rara vo Rei Voki-ia. ⁷Uva oiso tapo visii rugoo piepaavoi ra vo uruireore tapo rugoo iraopata Sodom uruirei ora Gomora urui, vo uruiro tapo ouruira oisoa vo uruirei ruvara-iavi toupave. Uvare evo uruiro rutu-ia tou irara eisi vo pitupituro oisoa purapaive otopa pitupituro ora opitupiturovivu, oara tapo viapau oisoa torevokopape, vo rara ora voea ragava oirara toupave otopaoro. Oa-ia ora voea vo voriaro ouiva vao-ia tuitui kasi. Oire uva oisi-a eisi osa pieoro vigeipa vo ovoovo rutu puraiva vo vokio iare vao iava eto kasi oa viapau opesia vai.

⁸Oiso osa vo vokio-ia oa-ia oearovu oirao pie vovou asa irara vuri urusiro-ia orekerovu oupaoro vara sirova ora voea iava varaura vuri piepaiveira vo pitupituro-ia, oara-ia Pauto vo goruarore isivapaaveira. Oa iava voeao takaupaoro oiso purapaaveira, “Voeao reipa irara vuvuiua iava voea-a akuku irara raga.” ⁹Ari ita, ro-ia rovopato enselto Maikel ira viapau oiso eisi oai purareva. Ari vo osa ora uporoepa aueva Seten, vo osa ora kaureosiepa Moses kopii-ia vo rera ousa oiso, “Aa ro-a ro ira rera ouparevoi.” Oire uva Maikel avivikevira rutu rerava ora kaureoparoepa oiso rugoopaoro, Teapi vuri reoreo vai-ia Seten togareve. Oa-a vao oa iava rerare oiso puraroepa, “Reitoa raga Turaro uvuiparoi ra vii torevokoreve. Ra eakau.” ¹⁰Uva vo vokio-ia voeao vuri irara varao tovipaiveira, oara-ia viapau oiso roroiovira rutu rugorugooapaaveira. Ari vo vovouro vuri vovouro oara sovopaiveira vo ora voea sopaura raga-ia. Oiso rutu osa vo karero kaakau kare oisi piepaiveira. Oara-a evara uvuipai ra voea opesi pie ovoipaive.

¹¹jSiraovira rutu voeavipa. Uvare vuri pitupitu sirova oisoa utupaave oa purareva Ken. Oire uva va vao osa moni ou ragare oisoa ruipapaave. Eva vituaro oa iava vuri pitupitu sirova utusa oisoa arovipaave, vao oa oisoa purapareve Belam. Ora kaureo vovouro rutu tapo oisoa purapaive, oiso rutu osa ro Kora ira Moses-va ora kaureoroepa. Oa iava voea rutu opesi pie ovoireva Pauto, oiso osa Kora opesi pie rovoreva.

¹²Oea oiso rutu toupaveira osa varao avekeara oara vatauvira rutu toupaveira vo uva takuvuvira aiopataveira katai vovou raga-ia. Eake iava? Uvare voa-a evoa uva oirara kove piepaiveira aue-ia vuri pitupitu, vo osa visii tapo aiopaive. Oire uva oisi-a eisi osa piepaiveira ora voea raga-ia rugorugooapaoro arii asavira rutu. Oea evoea oiso rutu toupaveira osa o rukuta iria-ia viapau kokeva vai oirara tauvapasa. Uvare kiuvu oira pupipareveira uvarovu ruture. Ora tapo uvare oiso rutu toupaveira osa oearovu evaovaro varao oara viapau kuepapeira ora vo evaro vo vuutaroaro-ia. Uva va-a eva oa iava oisoa tate ovoi piropa erako ovoisa kopii ovoioro vavurupa kaviro rutu tapo. ¹³Oea oiso rutu tapo toupaveira osa riroa toru kou vo avakava-ia, uvare vuriara purapaiveira vuvuiara. Oa iava ruiuisovira oisoa karekepape vao toru kou vo viara-ia. Ora oiso rutu tapo toupaveira osa varao ruuso aaviikoro oara viripaiveira voraro rutu. Vo osa Pauto varapa uvavu reesireva vara voaaro. Uva uvuipai ra tauai rutuva roropaive rupa rutu-ia tupaoro. Vo uva viapau opesia vai.

Vuri Irara Oiso Voea Vo Voriaro Ouivera

^{14k}Voari tuariri rutu uva ro oirato Inok oavu ravaa reo ravaavira purareva voeaore vuri irara. Uvare rera ro Inok ira Adam sirova uturoepa katai vatarapa aao puraoro. Ira-a ro ira oiso puraroepa, ‘Keketa. Turaro taru urioroverea riro ipuro (tausen) rutuva enselpa irara turgoropa irara. ¹⁵Oisore ra oirara rutupa voea vo voriaro vatereve. Uva va-a vao oa-ia voea vuri irara togareverea, oea viapau oiso Pauto oirao piepaiveira. Voea raga ita evoa oea vuri vovouro purapaiveira. Oiso vara tovi reoro-a varao oara purapaiveira Pauto tovipaoro. Oara vituaro iava voeare oiso puraroverea, “Visii raga ita vao visiigoa vuri vovou purapataveira.” ^{16l}Ari ita, voea vuri irara rirovira kaureopaoro oearovivu toga ragapaiveira oirara kuuvu reoro-ia. Vo ovusa ora voea vo vovouroaro vurirara raga sirova utupaaveira. Vo vovouro oara iava ora voea vaisiario raga riro piepaiveira. Ora oiso tapo osa oearovivu tapo agoagoto iraopaiveira, oisore ra va iava voea vo vovouroaro pura viropape.

Oirao Pie Vovouro Oavisii-ia Goruvira Pitu Iraopata

¹⁷Ari visii vate irara oaa, opeita vo reore ovau iraopata. Oreoa visiiipa vateiva aposel irara ro iava vigei reraaro Turaro Jisas Krai voari tuariri. ¹⁸Uva oiso puraaepa visii tavioro, “Vosa ovoioipa vuutaro pou piroverea, uva oearovu oirara karea viroverea, voea oea oearovu agesi piepaivera visii iavirava visii tovipaoro. Uva voea raga-a evoea oea ora voea vo ruiparoaro sirova utupaaverea Pautoa-re isivapaoro.” ¹⁹Evoea raga ita oea lotupa

irara roo piepaiveira voeapa orugoorovu rutu vatepaoro. Vo osa oirara raga vo rugooroaro sirova utupaaveira. Uva va-a eva oa vituaro iava viapau oiso voea soppaaro-ia toupaveira ro Tugoropato Uraurato.

^{20m}Uva visii-a vao vate irara oaa, viapau uvuipatai ra eisi piepata osa evoea. Ari uvuipatai ra ora visii raga ora tore pie iraopata vao-ia goruvira rutu pitupaoro visii vaaro oirao pie vovou vo Pautoa-ia, vo osa variripata Pautoa-re Tugoropato Uraurato vo goruaro iavirava. ²¹Ora oiso osa uvuipatai ra vo touo rutu purata, oa iava uvuipatai ra ora sovota oiso puraoro, “Oiraopavira rutu. Uva Pauto vo siraoaro vigei-ia toupavoi.” Uva oisi-a eisi osa tupaoro uvuipatai ra vaore tuevira tupaoro Tootoo Ovoi oupata, oa vatereverea visiiipa Turaro Jisas Krai visiiipa siraoaro rutu. ²²Sirao vovou rutu kareke pie iraopata voeaopa oea vo vovouroaro avavaiavira tupaiveira oiso purapaoro, “Aa vao-a vao oa veeropai? Ari aa vao-a vao oa vuripai?” ²³ⁿOearovu airerei iraopata voea vorevira kae piepaoro vova tuituia vaopa, teapi rovaave vo vuri tapi. Ora vo osa oearovivupa sirao iraopata vaopa uriripaoro vuri vovou oa purapaiveira. Ari ita, oiraopavira uvuipatai ra voea varaaro varoara veripata, varao oara vuivupaiveira vurirara purapaoro.

Pautoa-ia Vuurapa Vaisi Purapaa

^{24o}Ari Pauto uvuiparoi ra visii utopareve vaopa, teapi koveta. Oa iava eva visii vorevira oureverea ora rera iare, vo rara viapau vuri vovouro vai oavisii visii-ia touve roruvira raga tupaoro. Ari ita, visii tovoreverea vo ora rera rutu puaro-ia, vo uva rera vo kerariaro

^k1:14 Jen 5:18-24; Diu 33:2; Dan 7:10
Ef 6:18 ⁿ1:23 Amo 4:11; Sek 3:2-5

^l1:16 2 Pi 2:18 ^m1:20 2 Ti 2:15; Kl 2:7;
^o1:24 Ro 16:25; Ef 3:20; Kl 1:22

vo aviaviaro roropaiverea vokiara rutuia. ²⁵PVearovira rutu Pautoa-ia Kataitoa rutu. Ro ira vigei kae piepareveira ro vo kovoaro iavirava Jisas Krais vigei reraaro Turaro. Oirara rutu uvui iraopaai ra rera-ia vuurapa vaisi pura-paive. Oiraopavira rutu oiso osa Pauto rei iraoparoveira oirara rutupa. Ira riroparoi rutu oirara rutupa. Ira-a ro

Pauto oirara rutuva vurapareveira voea tokipaoro rera vo goruaro iava riroa rutu. Ira oisi raga oisoa toupareve voari tuariri rutu rovoa-ia. Uva vo vokio tapo ita oisi raga touparevoi. Ora voari tapo utupaua uva taru oisi raga ita toupareverea. Ovoiei.

Ragai-a vao, Jut.

REVELESEN

Irapa Reoro Vo Vukuo Iava

Jon toupaveva tuukepa kepa-ia vo Patmos Toko-ia uva voa rigato purareva. Uva 95 o 96 yia puteva Jisas vo kavauaro isivaaro iava. Uva vo vuuta-a eva oia Rom gavman vuri pitupituro rutu oisoa purapareve Kristen irara opesi pie ovoipaoro. Eva-a oa iava Jon goru reo vatereva voeapa oiso ra tuuvu vovouvira rutu toupave uriri asavira. Ari ita, viapau oiso rera vo reoroaro rutu-a vara varao. Viapau. Ari Jisas raga ita vo reoro vatereva Jon-pa aue-ia areo uusi. Oa vaisipaiveira popotepa irara vo reoro-ia oiso, Revelesen.

Uva oreorovu oureva ita varao oara-ia reoreoaepa profet irara voeao-ia, Esikiel, Danyel, ora Sekaraia. Varao oara epao vo vukuo-ia oara poupa pirovere. Ari oaravu karekeperea vo osa voreroverea Oirato Oviitoaaro Jisas. Uvare Jisas-a ro ira oearovu rerava keripa irara opesi pie ovoireverea, ora vao Seten vo goruaro tapo. Osa iava uvuipaviei vigei oirao pie vovou irara ra goruvira toupape rerare tupaoro Jisas.

1. Aviavi pie reoro vo pasio iava, 1:1-8.
2. Tavitaviara varao voeopa erao vatara (7) sios oara epao erao vatara uruiro-ia, 1:9-3:22.
3. Varao iava oara karekeperea vo utupaua oara kekereva Jon aue-ia areo uusi, 4:1-22:5.
- a. Vuurapa vaisi puraiverea Pautoa-ia vo vuvuiua-ia, 4:1-11.
- b. Vuku viko karureverea Sipsip Kakae, 5:1-14.
- c. Erao vatara tuukeara kekereva areo uusi-ia, 6:1-8:6.

- d. Erao vatara utave iava vo reoro, 8:7-11:19.
- e. Erao vatara karero pisa karero rutu, 12:1-14:20.
- f. Erao vatara orekerovu vuriara rutu iava varao Pauto vo kasipuroaro, 15:1-16:21.
- g. Voeao Babilon oea voea vo voriaro vuri vori ouiverea, 17:1-19:10.
- h. Vaiterei kove ovoisivera vavaraito vaio ora profetato riro kuuvuto, 19:11-21.
- i. Seten iava vo reoro vo osa rera tuukeiverea, 20:1-3.
- j. Krai turarovira toupaveverea reipaoro katai tuku ivaro (1,000 yia) sovara-ia, 20:4-6.
- k. Vorevira Seten karuiverea, 20:7-10.
- l. Oira rovirieipa voki iava vao rei voki rutu, 20:11-15.
- m. Airepaua vuvuiua vouao ora airepa rasi, 21:1-8.
- n. Airepa urui Jerusalem urui iava, 21:9-22:5.
4. Ovoioipa reoro vo vukuo iava, ora vo osa Krai oiso puraroepa, Oiraopavira rutu, ikauvira urioravere taru, 22:6-21.

1 ⁹Vo reo tuariri rutu oisoa kareke asavira rutu toupave. Oa iava Pauto Jisas Krai-pa poeravira rutu vo reo kareke rovereva vaore, oiso ra ora rera voeaaropa kovopa irara vo reo ro-roiovira kareke pierave. Orekerovu rutu iava vo reo varao oarapa tutuu piepai ra karekepape. Uva vara-a varao oara iava Krai ragai soporeveva, ragai rerapa kovopato tarai pieoro. Vao-ia osa ragai iare iravu purapurapato ensel arureva ragaipa vo reo vatepasa. ²Uva ragai-a vao Jon ragoa vara rutu varao kekeava. Oa iava roroiovira rutu siposipopaa Pauto vo tavitaviaro iava, ora vo reo

vao Jisas Krai vo reoaro oa oiraopavira karekereva.

^{3r}Uva voeao oea ora voea gisipoara oaive iava vo reo vieipaiverea Pauto vo reoaro vo vukuo iava, oea roruiverea rara. Ora voeao oea vo reo uvupaiverea ra vo reo sirova utupaave, oearoa tapo roruiverea. Oea rutu vovea uvuipaai ra vo reo sirova utupaave rutu. Eake iava? Uvare vuuta-a vao oapa tutuivoi ra karekepe. Ovuuta-ia vara rutu karekepere varao oarare taviroiva Jisas, vo reo rigatoavora vo vukuo-ia.

**Vo Toupai Vo Reo Iava Vao Oa
Rigatoreva Jon Erao
Vatarapa (7) Gururo**

^{4s}Ragai-a vao Jon ragoa vo reo rigatopaavoivi visiipa erao vatara (7) lotupa gururo. Visiigoa evoa toupataveira Esia Provins-ia. Ari ita, Pauto toupaveira oiso osa raga tuariri rutu oisoa toupaveve. Osa raga-a ita eisi osa utupavira urioroverea. Ira raga uvuiparoi ra visii rutupa kave vovou rutu vatereve ora gavaure vovou. Ora erao vatara tapo aue uraura irara voeao oea paupa vao Pauto vaaro ruvara—ia toupaveira, oea uvuipaai ra kave vovou vateive ora gavaure vovou visiipa. ^{5t}Ari ita, ro Jisas Krai torevokovira Pauto vo reoaro rutu Vatepato. Eera-a avaiotoa rutu Oviito. Ira vorevira toreroepa kopii tapi iava. Reitoa rutu-a turaro voea rutupa king irara vo rasio-ia tou irara. Ira tapo ita uvuiparoi ra kave vovou vatepareve visiipa.

Eera ira vigeipa siraoparoveira. Oa vituaro iava vigei iava vuriara oavi verareva ora rera iava revasiva-ia. ⁶Ira oiso vigei piereva ra oiso karekevio, Vigeia rera vaaro sara, pris irara Pautoapa kovopa irara eera rera Aitetoaaro.

Ira Jisas Krai kerariava ora gorua toupaveira vao vokiara rutu iarepa. Ovoieia.

^{7u}Vurata! Ira-a eera rukuta vuutaaromia uriosa aueparoi. Oa iava oirara rutu ora voea osireiario-ia rera kekeiverea. Ora voeao oea rera togaiva, oea tapo rera kekeiverea rara. Osa-a eisi osa iava oirara rutu vo osararovu rutu iava vo rasio-ia rirovira rutu rera-ia rugorugooapo gaupaiverea. Oiraopavira ita. Osa eisi vara rutu evara taru karekeperea. Ovoiei.

^{8v}Uva Turaro Pauto oiso puraroepa, “Ragai-a orekerovu rutu vituaro. Ora ragai-a orekerovu rutu opesiaro.” Ira raga ita eera Pauto, ira vo vokieo toupaveivoi oiso osa raga ita tuariri rutu oisoa toupaveve. Uva oisi raga ita eisi osa utupaua urioroverea. Uvare rera raga-a goruara rutu vituaro.

**Jon Oirato Oviitoaaro
Ro Ropoto Kekereva**

⁹Ragai-a Jon visii araokotoaaro. Uva ita, vigei rutu-a Jisas voeaaro. Uvare visii tapo ora tavosipaaro upiara vo vavataaro oupaaveira. Ora vo osa Pauto vo tokiario-ia toupaveira visii tapo, osa iava vigei rutu tuvuu vovouvira rutu torepavioveira siraoa oupaaro. Ari ita, ragai oisoa Pauto vo reoaro iava siposipopaa ora varao iava oiraopara oara kareke piereva Jisas. Osa-a eisi osa iava ragai siguivora vo toko-ia ragai tovoa oa vaisipaiveira oiso, Patmos Toko. ¹⁰Vo Turaro vo vokiario-ia Tugoropato Uraurato ragai iava sopaua-ia ora karekeroepa rutu. Uva ora ragai isivaaro-ia ogurukovu riroa rutu uvuavorao oiso rorovira osa utave. ¹¹Oreoa vao oiso puraerao, “Auro rutu kekepariveira oara rutu-ia uvuipavei ra

^r1:3 1 Te 5:27; Re 22:6-7; Lu 11:28 ^s1:4 Jo 1:1; Eks 3:14

^t1:5 Re 3:14; Sam 89:27; Pro 14:5 ^u1:7 Sek 12:10 ^v1:8 Ais 9:6-7; Re 21:6

vara rigatori vukua-ia. Oire ra vo vuku sipori evoeapa erao vatara gururo oiso, evo Sios Efesas-ia oa toupaveira, ora varaopa oara Smena-ia toupaveira, ora Pegamam-ia, ora Taiataira-ia, ora Sadis-ia, ora Filadelfia-ia, ora Leodisia-ia.”

¹²W Oire uva ora poreraerao rera kekesa ro ira ragai tavitaviparevorao. Uva ora pore ovoiraiva, erao vatara (7) aue vuravu kekeavorao oara puraiva aue iava gol. ¹³X Uva iravu kekeavorao osa vara vuruvuruaro-ia varao vuravura touparevorao. Irapa oiso paerao Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. Ira riro kaekaetoa-ia kuvupato kuvupaoro rera rutu tavuruparevorao kokotoarei rutu-ia rekasipaoro. Ora gol iro-ia takipa iro takiparoerao ora rera kopukopuaro rutu-ia vo iro tavurupaoro. ¹⁴Uva rera kukuearo-ia orui popoteparoerao rutu oiso osa sipsip oruaro. Uva oiso tapo popoteparoerao osa popotepava rutu rukuta. Ora osireitoarei aiterea rera iava aroropavira roropasivorao oiso rutu osa tuituia vuvuaro. ¹⁵Kokotoarei tapo rera iava sisikorevira rutu roropaivorao oiso osa bras kasi roropaiveira tuituia-ia, ra utupavira va tuiave va rekorekooro. Ora rera tapo iava okoe uvuavorao iria rera iava rirovira pokoo viro oiso osa riroa uuko sirisiri oa pokopi. ¹⁶Uva erao vatara-ia aaviiko pituparevorao oirapapa vavae iava, ora toorio ira-ia varei avuavurei toupaveira. Ira avuparevorao pitupa iava ora rera iava gisipoi-ia. Ovusa rera iava tapo puaua roro iraopaivorao oiso osa ravireo goruvira roro iraopareveira.

¹⁷Y Uva rera kekeoro koveraerao rera kokotoaro ruvara-ia. Uva ragaipa oiso paerao rutu kopiito. Oa iava ragai-ia ora rera iava oirapapa vavae tovooro oiso puraroerao, “*Opeita uriripau. Ragai-*

a irapatoa rutu. Ora ragai-a ovoikutoa rutu. ¹⁸Z Ragai-a vao tootoovira toupaa ragoa tuariri kopiiraera. Ari ita, ragai kekerivoi ovusa vo tootoo-ia toupaaivoi Opesi Asa Tootoo, ragoa gorua rutuva toupaaivoi vao kopiiia vo goruaro vituaro. Osa iava uvuiparai voea tore piepasa vova kopiiia iava, ora oearovu tovopasa vo ovoiei kopii-ia. ¹⁹Osa-a eisi osa iavirava vo reo rigatori vara rutu iava varao oara kekerivoi vo vokio iava vara, ora varao tapo oara karekepapea voari utupau. ²⁰Aue erao vatara aaviikoara kekerivo ovusa ragai iava oirapapa vavae-ia toupaiivo, ora varao erao vatara aue vuravu golara. Oara evara oiso toupaiivoi, Reo ruu. Oara porearo vituaro oiso toupaiivoi. Vao-ia erao vatara aue aaviikoara oara oiso toupai, Evoea purapurapa irara ensel erao vatara Siosro voeaaro. Ora varao vuravura erao vatara, oara oisi raga ita toupaiivoi oiso, Erao vatara aue Siosara.

Jisas Jon Tavireva Efesas-pa Irara Iava

2 “*Reoara rigatori enseltoa iare, ro ira Efesas-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai erao (7) vatara-ia aaviiko pitupaaveira ora ragai iava oirapapa vavae iava. Ora erao vatara vuruvuruaro-ia aue vuravura golara vokapaaveira viipa vo reo vao sipopasa.*

^{2a} “*Ragai vii-ia taraiparai vo vovouro rutu iavirava oara puraparaveira ora vii vaaro tapo kasivari kovo. Uva taraiparai oiso, Goruvira rutu torepauei raverave asavira vuri irarapa reasipaoro rutu. Voeao oea oiso vii tavipaivora, Igei tapo-a aposel irara. Vo osa viapau. Vo uvare voea vo reoroaro tapo rovirieirivora. Oa iava voea vo pitupituroaro iava taraia ourivora oiso,*

^w1:12 Eks 25:27; Sek 4:2 ^x1:13 Esi 1:26; Dan 7:9-13, 10:5-6 ^y1:17 Esi 1:28; Dan 8:18, 10:10 ^z1:18 Lu 16:19-31 ^a2:2 1 Jo 4:1-6; 2 Ko 11:13

Voea-a riro kuuvu irara raga. ^{3b}Uvare voea-a evoea oea vii kekeivora vo osa ragai vaisiario-ia pituparivora. Oa iava vii vuri pieivora. Ari goruvira rutu torepauveira vo sirao vavataaro kaepaoro. Uva vi-
 apau oiso reasiuera tuuvuvira rutu kovo arapa. Oiso osa vii-ia taraiparai. ⁴Ari ita, oavivu oa iava vii tavipaavoi. Voari tuariri osa airepavira rutu oisoa oirao piepari, ovuuta-a eva oa-ia oisoa ragai kavikopari rutu. Ari vo vokie, vi-
 apau. ⁵Voari tuariri uva oisoa veoro vovou rutu purapari. Uva ita, va arova koveuerao. Uva oisi-a eisi osa iava oiso vovouparai ra vorevira ora rugoo pieu vo vovoure eva oa oisoa pura rovopari voari tuariri. Oire uva uvuipauei ra sopaua poreri, ra vo vovou eva purari oa oisoa purapari voari rovovira rutu. Ari vosa viapau ora vii iava sopaua poreri, oire uva voa-a evoa uva uri-
 oravere vii arova vuravu verasa vova oira vo tavukiaro iava. ⁶Ari ita, toupavira vo vovou eva vii-ia toupavoi, vo uvare keripauveira Nikolas-pa irara vo vovouarova. Uva ragai tapo ita voea vo vovouroaro-pa oisi reasi iraoparaveira.

^{7c}“Ro ira-ia kokito toupave, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi. Oiso-ia vosa ro ira upoava ora keevoisiro, eera-a irapa uvuiparai ra vagagaavora, aio ouro vo evaova iava Tootoo Vatepa Ova. Oeva eva Pauto vo kovoaro-ia toupaveira.

Jisas Jon Tavireva Smena-pa Irara Iava

^{8d}“Reoara vai rigatori enseltoa iare, ro ira Smena-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Irapatoa rutu ora ragai-a Ovoiookuto rutu. Ragoa tuariri

kopiiraepa. Uva vaviopavira tootoovira toupavoi. Oa iava vo reo sipoavoi vii iare.

^{9e}“Taraiparai vii vo siraoroaro-ia ora upiara varao oara vii-ia karekepapeira. Osa iava vii-ia taraiparai oiso, Apotavira rutu toupavoi varao pa vo rasio iava. Vo osa vo vuvuuia-ia uva vii varao rutuei oara toupavoi. Ora vao-ia osa taraiparai vo reo-ia oa-ia oearovu vii tovipaoro oiso purapaaveira, Igei-a Jiu iava voea. Ari ita, osa viapau oiso Jiu iava voea-a. Viapau. Easi, Seten voveaaro evoea. ^{10f}Utupauavi upiara ourivere. Uva viapau oiso uvuipau ra uriripau vava eva. Uvuri! Seten visii iava oearoi tuukerevere rara oei-ia kokarapasa. Oire ra upia oupaive oearoi katai tau [10] rutu-ia aue vokiara. Uva uvui iraopau ra goruvira rutu oirao piea-ia pitupari vo vuutari rutu-ia tugurasa uva kopiiuvere. Osa iava vii vateavere voria vao Tootoo Ovoi rutu.

¹¹“Ro ira-ia kokito toupave, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi. Oiso-ia vosa ro ira upoava ora keevoisiro, osa iava eraopa kopii viapau uvuipai ra rera vuri pieve. Viapau rutu.

Jisas Jon Tavireva Pegamam-pa Irara Iava

¹²“Reoara vai rigatori enseltoa iare, ro ira Pegamam-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Riro kaekaetoo-ia toorio pitupaavoi riro avuavuto. Ira-ia varee avuavurei toupai. Oa iava vii iare vo reo sipoavoi.

¹³“Ragai taraiparai vii vo uruiario-ia ouruia-ia Seten turarovira rutu toupavoi. Ari ita, vo osa goruvira rutu ragai vaisiario-ia pitupariveira ora ragai oirao piepariveira tapo. Uva viapau vo oirao pie eva kavurivora. Ari ita, tuariri ro-

^b2:3 Hi 12:1-3; Ga 6:7-9 ^c2:7 Mt 11:15; Re 3:6, 13; Jen 2:9, 3:22-24

^d2:8 Re 1:11, 17-18 ^e2:9 Je 2:5; Re 3:9 ^f2:10 Dan 1:12, 12:3

ia Antipas eera ragai iava siposipopato visii tapo oisoa toupaooro vearovira rutu ragai gisipoaro oisoa sirova utuparo. Oa iava rera upoiva visii vuutaaro-ia vo urui-ia eva oa-ia Seten toupaveira. Uva vo vuuta-a eva oa-ia tapo viapau oisoa ragai vaisiara vataupata. ¹⁴ Ari ita, ragai oreorovuva toupaa viire. Uvare oearovuei vii voeaoro vo Pegamam oea goruvira rutu Belam vo vovouaro-ia pitupaiveira. Vo vovouo-ia Belam vaaro oiso-ia, Voari tuariri uva Belak tarai piereva vo vovouo iava oirara keakeapa voea Isrel. Oa-ia voea kove piereva vuri vovou iare. Oire uva Belak vo siposipoaro iavirava Isrel-pa irara oisoa vuri vovouro purapaive vo osa tauopa varuerero aiopaive, varao oara oisoa tauopaive kuuvu irarapa pau irara. Ora vo osa vao tapo otopa pitupitu oisoa purapaive. ¹⁵ Eisi ita osa raga oearovu epao vii ruvara-ia voeao oea goruvira rutu oearovu vo siposiporoaro varao vuri siposiporo sirova utupaaveira voeoro Nikolas iavapa irara. ¹⁶ Osa-a eisi osa iavirava ora vii iava sopaua pore iraori. Ari vosa viapau oisi eisi pieri, uva tutuu piepai ra vii iare uriora voea tapo evoea ora uposa rera-ia ro toorio ira ragai gisipoaro-ia toupaveiroi.

¹⁷ ^h“Ro ira-ia kokito toupaveve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi. Oiso-ia vosa ro ira upoava ora keevoisiro, uva rera-a eera irapa aioara vai vateaverea vuvuiua iava varao oara vatauvira toupavoi. Ora irapa tapo eera popotepava aveke vateaverea, iria-ia airepa vaisi rigatoavere. Vo vaisio oa-ia viapau irai uvuiparoi ra tarairo. Ari ro raga ira oira eira aveke oureve, ira raga taraiaparoverea.

Jisas Jon Tavireva Taiataira-pa Irara Iava

¹⁸ “Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Taiataira-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Pauto Oviitoaaro ragoa iava osireito oiso toupaveira osa aroropa tuituia. Oa goruvira rutu roropaoro vuvupai. Ora ragoa iava kokotoa oiso rutu sisikorepaiveira osa bras. Ragoa vo reo sipoavoi vii iare.

¹⁹ “Ragai vii-ia taraiaparaveira rutu vo vovouro rutu-ia oara puraparaveira. Taraiapai vii-ia viigoa oirarapa siraopaiveira ragai oirao piepaoro. Ora vo osa okovorovu rutu puraparaveira oirara tauvapaoro. Taraiapai vo uvare goruvira rutu torepaiveira otavakarovuva ora keevoisipaoro varao oara vii-ia karekepaveira. Ora oiso taraiapai ovovourovu rutu varari oara oisoa pura rovipari vearovira. Oire uva vo utupavira pute pievira rutu okovorovu ita aia veoro pievira puraparivorao. ²⁰ ⁱ Ari ita, ragai-a vao oreovuva viire, uvare o eaka ragaparaveira riakova Jesebel iria vii tapo toupaveira. Eira iria oiso purapaoveira, Ragai-a profetava, ovusa ragai voeaoro kovopa irara tarai piepaaveira otopa pitupituro sirova utupasa, ora tauopara varuara aiopasa varao oara tauopaiveira kuuvu irarapa pau irara. Uva vo vovouroa evara oara-ia voea keakeapaiveira. ²¹ Oiso ruipaparai oirapa ra ora oira iava sopaua poreeve. Eisi osa iava oira aate piepaaveira, oisore ra ovuutaro-ia tou roveeve. Ari ita, osa viapau ora oira iava sopaua porepaiveira, oisore ra oisi iavirava otopa pitupiturore oira varaaro eakaeve. ²² Oire uvuri! Ragai riroa siitoka ora upia vateavere oirapa eira. Ora evoea oea oirava vo pitupituro

⁸2:14 Nam 24:14-25 ^h2:17 Jo 6:49-50; Ais 62:2

ⁱ2:20 1 Kin 16:31-32, 21:25; 2 Kin 9:7

otopara purapaiveira, vosa oisi iavirava viapau ora voea iava sopaura oaive porepaive vo pitupiture eva isivapasa, osa iavirava riroa siitoka voeapa vatepaavere taru. ^{23j}Ora oira ovii iraraaro tapo kopii pie ovoiavere. Osa iava eisi lotupa gururo rutu uvuiipai ra taraiave oiso, Ragai vearovira rutu rugorugooara rovirieipaaveira ora oirara rutu iava sopaura. Osa iavirava vara voriaro visiipa katakataivira kare pieaverea visii vo vovouroarova uvuivira varao oara purapataveira.

^{24k}*“Uva vaviopavira visii tavipaavoi, Oearovu visiigoa evoa Taiataira-ia toupataveira visiigoa viapau oiso vo siposipo sirova utupataveira vao vuria rutu. Ora viapau oiso vo vovou iava vao-ia taraia vai outava oa vaisipaiveira oiso, Seten vaaro vatau reo rutu vituaro. Uva ragai oiso visii tavipaavoi, Viapau oiso visiipa ovavatai vateaverea ita. ^{25l}Ari ita, ovovourovu rutu vearopara oara purapataveira, evara oara goruvira rutu pura iraopatavere vo rekasisa ovuuta-ia voreraverea. ²⁶Ari ita, vosa ro ira upoava ora keevoisi iraoro, eera ita ira ragai vo vovouaro rutu sirova utuparoi vo rekasisa uva rera vo vuutaaro opesiperea. Osa iavirava eisi ragai rera rei vaisi pieaverea, ra oirara rutupa reiparo. ²⁷Uva aintoa-ia tooro pitureve oirara tokipasa rerava. Oiso rutu osa ro ira pitokava ragioro oira garepa visivi kakiakireve. Vo kovo rerapa vateavere oa vaeapai vo kovova Aite ragaipa oa vatereva oirara rutu tokipaoro voeapa reipasa. ²⁸Ora tapo vo osa rerapa aviva vateaverea aaviiko. ²⁹Ro ira-ia kokito toupaveve, ira uvuiiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.*

Jisas Jon Tavireva Sadis-pa Irara Iava

3 *“Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Sadis-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai erao vatarava (7) toupaaovoi tugoropa urauraro Pauto voeaaro. Ora varao-ia tapo erao vatara (7) aue aaviiko pitupaavoi. Ragoa ita vo reo sipoavoi vii iare.*

“Uva taraiparai vo vovouro-ia oara puraparaveira. Oiso purapaaveira oearovu viire, Vo guruo lotupa irara tootoovira toupaveira. Vo osa viapau, uvare kopi- iuepa. ²Erao iraou uusia kavuoro. Vii vo vovouroaro rutu epao touvira raga oara kopiisa auepai. Evara oara vorevira goru pie iraori. Eake iava? Uvare vo vovouro rutu oara oisoa purapari, viapau oiso oai kekepaavoi torevokoa vai ragai reraaro Pauto osireiaro-ia. ^{3m}Tuariri vao uvuoro Vearo Siposipo va ouriva. Oire vorevira vare rugoo iraou! Ra oisi iavirava va vearovira rutu tokiri ora vii iava sopaua poreoro. Vosa viapau uusia kavuoro toreu, oire uva oisi-a eisi osa iava vii iare karera virovere oiso rutu osa kavirupato. Ovusa viapau taraiu vo vuuta-ia oa-ia vii iare poura viro. ⁴ⁿAri oearovuei vii iava oea Sadis-ia touvira toupai. Oea viapau oiso ora voea varaaro varoara vuivuiipaive vuri pitupituro vai-ia. Oea- a evoea oea popotepara-ia varoara tuoro ragai tapo vokapaiverea oea vaova uvuiipai. ⁵Ari ita, vosa ro ira upoava ora keevoisiro, uva rera-a eera ira tuaverea rara popotepa-ia varoa. Ora ira tapo vaisiaro viapau oiso veraaverea vukua iava vari Tootoopa. Viapau. Ari ira vaisiaro kosi pieaverea Aite oaa puaaro-ia ora enselpa irara puaaro-ia voeari Pauto voeaaro.

⁶“Ro ira-ia kokito toupaveve, ira uvuiiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu

^j2:23 Jer 11:20, 17:9-10 ^k2:24 Ap 15:28 ^l2:25 Ap 1:11

^m3:3 1 Te 5:2, 6; 2 Pi 3:10 ⁿ3:4 Ap 1:15; Ju 23; Re 6:11, 7:9, 13

iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.

**Jisas Jon Tavireva
Filadelfia-pa Irara Iava**

⁷“Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Filadelfia-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Tugoropatoa Rutu ora ragai-a Oiraopa Vovou Rutu Vituaro. Ragoa kii-ia pitupaavoi Devit oiraaro ro ira oisoa turaroparo tuariri. Vosa rataoa karua, ra irai viapau uvuipa ra vorevira va tupareve. Ora vosa vo ratao tupaa, ra viapau oiso irai raga vo ratao ita karureve. Uva ragai raga ita vo reo vii iare sipopaavoi.

⁸“Ovovourovu rutu-ia taraiparai oara purapariveira. Oire vurari! Ratao-a vao viipa karuavoi. Uva viapau irai uvuiparoi ita ra va tupareve. Taraiparai vii-ia gareaviei gorua touvira toupavoi. Ari ita, ragai vo reoaro sirova utupaveira. Osa iavirava viapau oiso ragai vaisiaro taeapariveira. ⁹Taraipaveira voeoro-ia voeao iava Seten voeao oea oiso purapaaveira, Igei-a Jiu iava voea. Oea ita-a evoea riro kuuvu irara. Oire uvuri! Oea-a evoea oiso pieaverea, ra rekusa urioave vii kokotoaro ruvara-ia. Ra oisi iavirava taraiave oiso, Ragai vii kavikopaaveira rutu. ¹⁰Vii ita viigoa ragai vo reoaro sirova utupaveira. Oa iava goruvira rutu torepaveira tavakaara rutu-ia varao oara vii-ia karekepapeira. Eisi osa iavirava uvuiparai ra vii virivaria vaopa kokara oa karekepe oirara rutu-ia kokarasa. Ra oisi iavirava viapau oiso vii-ia karekepe vii vuri piesa. ¹¹Ari ita, ragai vii iare ikavivira rutu poua virovere. Vao oa-ia pitupari oa-ia eva uvuipauei ra oriruvira va-ia pitu iraopari. Teapi irai vii vo voriaro veraverareve va

kaviruoro. ¹²Ari vosa ro ira upoava ora keevoisiro, ira-a eera tore pieaverea oiso rutu osa tuuta vo kepa-ia toupasa Tugoropa Pauto vaaro ro ragai reraaro. Ra viapau oiso vorevira vo kepa kavureve Tugoropa Kepa. Viapau rutu. Ira-ia Pauto vaisiaro rigatoaverea ora riro urui vaisiaro tapo vao ragai reraaro Pauto vo uruiaro. Vo urui airepa urui riroa Jerusalem, ouruia vuvuiua iava varaperea Pauto ruvara iava. Ora ragai iava vaisia airepa oa tapo rigatoaverea rera-ia.

¹³“Oire vosa ro ira-ia kokito toupaveve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.

**Jisas Jon Tavireva
Leodisia-pa Irara Iava**

¹⁴“Reoara vai rigatori enseltoa iare ro ira Leodisia-ia lotupa irara tokipareveira vo reo iavirava oiso-ia. Ragai-a Oiraopa Reo Rutu Vituaro. Ragoa torevokovira Pauto vo reoroaro rutu kosi piepaaveira. Vokiara rutu-ia oiraopa reo raga kosi piepaaveira, ragai orekerovu rutu vituaro Pauto oara purareva. Ragoa vo reo sipoavoi vii iare.

¹⁵“Taraiparai ovovourovu rutu-ia oara purapariveira. Taraiparai vii-ia viigoa viapau oiso toupaveira osa vukusi ovi ragaipa reasipaoro. Ora vo osa viapau oiso toupaveira osa kasirao ovi ragaipa ruiapa iraopaoro. Uva oiso ruiaparai ra vukusivira touri, eke kasiraovira touri auepa, teapi avavaiapau vo rugoorei-ia. ¹⁶Ari ita, vo osa viapau. Uva gare visivi raga kasirao visivi toupaveira. Viapau oiso ra kasiraopau rutu. Ora viapau oiso ra vukusipau rutu. Osa-a eisi osa iavirava ora ragai gisipoaro iava vii rui iraoavere vii kosi pieoro.

¹⁷tViigoa oiso purapauveira, Ragai-a riro monito, ragoava riroara rutu epao. Viapau oiso oavu avu vaipa apotaparaveira. Ari ita, osa viapau, uvare vurivira rutu toupári. Viigoapa uvuipaai oirara ra viipa siraopaave, uvare apotavira rutu toupáriveira Pauto vo rugooaropa. Ora uvare voosi osireivira toupáriveira. Ora gapuvira toupáriveira ovusa vii raga viigoa vao-ia viapau taraipaaveira. ¹⁸uEisi osa iava vo rugorugoo vateavoí viipa. Ragai vaaro gol roroio oa-ia uvuipauei ra va voriri eva gol ragai ruvara-ia, ra oisi iavirava riro moniu. Oa iava uvuipauei ra popotepara varoara voriri ora vii iava varaua rakurakupasa. Ra oisi iavirava viapau oiso oirara uvuipaave ra gapuvira vii kekepaive, ra oisi iava ariipau. Osa iava uvuipauei ra ruvarupara vai marasinara vai voriri ora vii osireiaro-ia oarai tovopasa, ra vuravurari ita. ¹⁹vAri ita, kasivarivira ragai voeaaro *torevokopaaveira vo osa ora voea vaaro raga-ia vuria voea togapaa. Eake iava? Uvare voea kaviko iraopaaveira rutu. Eisi osa iava uvuipauei ra rugorugoo iraopau ora vii vo vovouroarore. Ra ora vii iava sopaua pore ovoiri.* ²⁰Kekeri! Rataoa-ia torepairai va totopaoro. Vosa ro ira ragai gisipoaro eveireve ra vo ratao karureve, oire ra oisi iava koatara rera tapo aiosa. Ra rera ita ragai tapo aioreve. ²¹Ari ita, vosa aa ro avu ro ira upoava ora keevoisiro, irapa eera vagagaavora, ragai tapo pauro paupa-ia ragai vaaro. Eisi osa ita ragai tuariri vo upova ora keevoisiraepa. Oa iava Aite tapo pau-raepa rera vaaro-ia reia paupa.

²²“Ro ira-ia kokito toupaveve, ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve Tugoropato Uraurato oreoa-ia lotupa gururore reoreoroi.”

Vuvuiua-ia Tou Irara Pautoa-ia Vuurapa Vaisi Purapaiveira

4^wEvo reo opesieiva, urusia-ia vuvuiua kekeavorao uva rataoa karuvira touvorao. Ora oreovu gurukoaro tuariri ogurukoa uvu rovoavorao oa ragai tavipaivorao oiso gurukopaero osa utave. Uva vo vokio oiso purae, “Vore ipau, ra vii kareke piea orekerovu rutu iava varao oara utupaua kareke iraopaperea.” ²xUva ikavivira raga Tugoropato Uraurato goruvira rutu ragai-ia kareke ovoiroi. Oa iava rera vo goruaro iavirava voa vuvuiua-ia paupa reito vaaro kekeavorao ovusa iravu va-ia pauparoerao. ³Uva ro ira pauparoerao paupa-ia ira kekeavorao osa roroparevorao sisikorepaoro oiso rutu osa aveke o jaspava ora revasipava iri-avu aveke konilian-va. Uva iravu govugovuto paupa reito vaaro kovokovoparevorao. Uva ragai rera kekeavorao kokovaravira vo osa oiso roroparevorao osa aveke emeral. ⁴Uva erao tau vo resura rutu (24) paupara oara reito vaaro paupa kovokovopaivorao. Ora erao tau vo resura (24) turaro irara oea vara-ia paupaerao. Uva voea evoea turaro irara oea popotepara-ia kuvupaerao. Ora kukuvaiparava toupaiavorao golara. ⁵Uva reito vaaro iava paupa varakeoto parakauparevorao. Uva gurukoa karekeerao oa iava varakeoto pokoro virora. Uva paupa ruvara-ia erao vatara (7) ao touro roropaoro toupaiavorao. Uva vo touro-a evara ao touro uraura irara Pauto voeaaro erao vatara. ⁶yUva voa vo paupa ruvara-ia oavu avu epao oa oiso toupaiavorao osa rirova avakava. Oa oiso rutu toupaiavorao osa sisiro roroiova rutu.

Uva okarevu avu vo resura tootoopaoro paupa reito vaaro kovokovopaivorao uva torepaaerao. Uva vo resura eva okarea-ia riroara rutu osireiara toupavovora kopukopuara rutu vo kare iava uvui piepaoro ora oisova vo kare isivaaro-ia. ⁷Uva rovopatoa rutu-a ro ira tootoovira toupaveira oiso rera osa laion. Ari eraopatoa-a ro iravu oiso rera osa bulmakau kakae. Uva vo pevapato-a ro iravu oiso puavira toupavevoraosa oisora oiratoa iava puava. Uva vo resurapato-a ro ira oisi toupavevoraosa iravu riroto keravo. Ira viara-ia papapaveira. ⁸Uva vo resura vao tootoovira toupaveira, oresura rutu-ia katakataivira katai vatara aue putaera toupavovora. Ora riroara osireiara oara voea rutu iava varaura rutu-ia uvui pievira toupavovora ora putaera roaro tapo. Uva ravireoura rutu-ia ora vokiararo erapaaveira opesi asavira oiso purapaoro,

“Turaro Pauto ira-ia goruara rutu toupaveira, eera Tugoropato, eera Tugoropato, eera Tugoropato. Ira tuariri rutu oisoa toupaveve. Uva vo vokio tapo toupaveira. Uva uriosa aueparoi.”

⁹Uva vo kare eva Pauto vaaro iava keraria tavitavipaaveira ira paupaveira reipa paupa-ia tootoovira raga tupaoro vokiarara rutu-ia. Oa iava rera vaisiara-ia vuurapa vaisi purapaaveira. Ora rera-ia vearo vaisi purapaaveira. Uva vuutara rutu-ia vo resura eva tootoovira tupaoro oisi raga piepaaveira eisi. ¹⁰Ovuutaroa-ia voea evoea erao tau vo resura (24) turaro irara rekupaaveira rera ruvara-ia ira paupa-ia pauparoi reito vaaro. Uva rerapa vuurapa vaisi purapaaveira ovusa tootoovira raga tou-

pareve vokiarara rutu-ia. Uva kukuvaipara golara ora voea varaaro vikipaveira, ra vo kovepasa avapape paupa ruvara-ia rera vaaro. Uva oiso purapaaveira,

¹¹“Turaro. Vii-a igei reraaro Pauto. Vii-igoa uvuipaaveira rutu ra oirara rutu vii vaaro iava keraria tavitavipaave vii vaisiara kae piepaoro, ora vii vo goruaro tapo roaroaro tupaoro. Uvare vii raga orekerovu rutu purariva ora vii raga vo ruipaaro-ia. Uva vara purarivoiva, karekeepa. Uva vo vokio vara rutu varaaro toupaveira.”

Jon Oavu Vuku Viko Kekereva Oa Tuukeiva

5^bUva Pauto rera vaaro-ia paupa pauparo oirapapa vavae iava oavu-ia vuku viko pitupavevoraosa oa kekeavoraosa. Oa-ia rigatoa toupavovoraosa sovara-ia ora vova va varaaro-ia. Uva vo viko tuuke-ia erao vatara-ia tep tuukero oara-ia reesiara toupavovoraosa. ²^cOra iravu purapurapato ensel gorutoa rutu kekeavoraosa ovusa paupaoro rirovira takatoparoeraosa oiso akepaoro, “Irouto-a vearoto ira-ia reesia toupavovoi oa iava uvuiparoi ra tep tuukero tokoreve, oiso ra vuku viko vao karureve?” ³Ari ita, viapau oiso vuvuiua-ia irai epao, ora vo rasitoa-ia, ora vo rasito roaro irai epao ira uvuiparoi ra vo viko vao vukua karureve va sovara-ia vuravurasa. ⁴Ari ita, viapau oiso irai kekepaivovoraosa ro ira uvuiparoi ra vao vukua karuoro va sovara-ia vuravuraveve. Osa-a eisi osa iavirava gau iraopaavoraosa. ⁵^dUva iravu voea iava turaro irara ira ragai tavirevovoraosa oiso, “Opeita gaupari. Kekeri! Laion-a ro-ia Juda sara iava rera oirato. Devit aao iraraaro iava rera. Ira viapau vuri vovou vai, uvare upoava ora keevoisiroepa

⁷4:7 Esi 1:10, 10:8-22 ^a4:9 Sam 47:8

^b5:1 Esi 2:9-10; Ais 29:11; Dan 12:4

^c5:2 Ais 63:4-6; Re 10:1

^d5:5 Jen 49:8-12; Ais 11:1, 10

rutu. Osa iavirava eisi uvuiparoi ra vo vukuo iava tep tuukero toko rovorevora, vo viko karureve.”

Sipsip Kakae Kekereva Jon

^{6e}Uva urusia-ia oavu Sipsip Kakae [aue Jisas] oa kekeavorao ovusa torepaaero oiso osa va upoivoiva, kopiiepa. Oa reito vaaro-ia paupa vuutaarovi-ia torepaaero ora vo resurao vuvuvuruaro-ia, okarea tootoovira toupaveira turaro irara tapo. Okakaea erao vatarava ketaara toupavorao, ora erao vatara aue osireiara. Evoa ita-a erao vatara uraura irara Pauto voeaaro. Pauto oea arureva voraro ruture rasitoo rutu-ia. ⁷Uva Sipsip Kakae avaaero vo vuku ousa ovusa Pautoa iava oirapapa vavae-ia toupavorao. Vo osa rei-ia paupa pauparoerao rera vaaro. ⁸Uva vo vuku ouvorao vo kakae ovusa vo resura eva, okarea tootoovira toupaveira, ora erao tau vo resura turaro irara oea rutu rekuivoro vo Sipsip kakae ruvara-ia. Uva voea rutu turaro irara katakataivira orekerovu-ia pitupaivoro, oiso roroara osa gita, ora oaravu disara golara, ora akoroa riro geesia, oa kasipaiveira ra geesipape, oa iava disara agasipaerao. Oara-a evara variriara oirara rutu Pauto voeaaro reesipaivoro. ^{9f}Uva iriavu-ia erava airepava eraaerao. Iria oiso purapaoi,

“Vii-ia reesia toupavoi. Uvui iraopauei ra vukua ouri, ra va iava tuukeara tokori. Uvare vii upoiva oa iava kopiiuepa. Oa iava ora vii iava revasiva-ia oirara rutu vorevira voririva Pautoa-pa voea vatesa. Iu. Oirara rutu osararovu rutu iava voririvora, ora oreovu rutu iava, ora ovararovu rutu, ora

okantrirovu rutu iava. ¹⁰Vo ea oiso pieriva, ra oiso toupave king irara prispaoro Pautoa-pa kovopa irara ro vigei reraaro. Ra oisi iavirava oiso toupave, Vo ea a oirara rutupa reipa irara voea oea vo rasio-ia toupaveira.”

Sipsip Kakae Vaisiara Kae Pieiva

^{11gh}Oire uva vorerivira ita oavu kekeavorao. Uva riro irara rutu enselpa irara gisipoaro uvuavorao oea uvuiaro rutu-a voea oiso uvuipaaero riroara rutu ipuipuaara (handet milion) ora riroara rutu tukuara (tausen tausent). Oea rutu torepaaerao Pauto vaaro paupa kovokovopaoro, ora vo kareo tapo oea tootoovira toupaveira, ora voea tapo turaro irara. ¹²ⁱOiso erapaoro rirovira rutu raga piepaivoro,

“Vo kakae-ia Sipsip Kakae tuariri oa upoivoiva, oa kopiiepa. Ira uvuiparoi rutu ra gorua oureva, ora orekerovu rutu veaopara, ora veaopa tarairo, ora riroa rutu varivaria. Ira uvuiparoi rutu ra oirara rutu rera vaisiara kae pie iraopaive. Ora rera vaaro iava keraria tavitavi iraopaave rera-ia vearo vaisi purapaoro.”

^{13j}Oire uva orekerovu rutu reoreoaro uvuavorao Pauto oara purareva, varao oara vuvuiua-ia toupaveira, ora varao oara rasito reroaro toupaveira, ora varao oara avakava-ia toupaveira. Iu. Evara rutu oara uvarovu rutu toupaveira ragai oara rutu vo reoaro uvuavorao osa oiso puraerao,

“Pauto rei-ia paupa rera vaaro paupaveira ora Sipsip Kakae aiterea rutu uvuipasiei ra vuurapa vaisiro rutu ora rei vaisiro ousi, ora ker-

^e5:6 Re 4:6; Ais 53:7; Sek 3:8-10, 4:10 ^f5:9 Sam 40:3; 1 Ko 6:20

^g5:11 Dan 7:10; Hi 12:22 ^h5:11 Dan 7:10 ⁱ5:12 Fl 2:9-11

^j5:13 1 Ti 6:16; Re 1:6, 6:16, 7:10

aria, ora varivaria varao vokiara rutu iarepara!”

¹⁴Oire uva evo reo isivaaro iava vo resurao okarea tootoovira toupaveira okarea oiso puraerao, “Ovoiei.” Oa iava turaro irara vaiterei-ia vuurapa vaisi pupaoro rekupaivorao.

Sipsip Kakae Katai Vatara (6) Tep Iroro Vukua Iava Tokova

6 Oire uva Sipsip Kakae kekeavorao ovusa vo vuku-ia eva pitupaivorao oa-ia erao vatara tep tuukero toupaveira. Uva rovo tuuke toko rovorao. Oa iava ragai oavu uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaveira. Oa reoreoaro gurukoaro oiso rutu poko virorao osa varakeoto. Oa oiso puraerao, “Uriou.” ²Oire uva vorerivira ita vuraavorao. Oa iava iriavu popotepava hos kekeavorao ora ro ira oira ivara-ia paupaoro koetava-ia pituparevorao. Uva rerapa kukuvaipa vateivorao. Oa oiso rutu toupai osa vao oa vatepaiveira ropa ira upoava ora kevoisiro. Oire ra vava avaroera upoara purapasa. Oiso ra voea-ia keripa irara putereve upoa-ia.

³Uva Sipsip Kakae eraopa tuukea vukua iava tokovorao. Uva eraopa uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaveira. Oa oiso puraerao, “Uriou.”

⁴^kUva iriavu revasipava rutu hos kosi virooro karekeorao. Uva ro oira-ia paupaoroerao ira gorua oureva upoa kareke piesa oirara-ia voeao vo rasio-ia tou irara. Ra oisi iavirava ora upopaoro ora kopii piepaave oearovu tapo. Osa-a eisi osa iava rera vateivorao iravu riroto toorio vo kovo vao purasa.

⁵^lUva Sipsip Kakae vo pevapa tuuke vukua iava tokovorao. Uva vo pevapa uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaveira. Oa oiso pu-

raerao, “Uriou.” Oire uva iriavu rupava hos kekeavorao. Iria ivara-ia iravu paupaoroerao. Ira skel-ia pituparevorao orekerovu atepato ora rera iava vavaea-ia. ⁶Uva ogurukovu uvuavorao oapa oiso paierao oavu reoreoa oa uriopaerao vo resurao vuutaaro-ia okarea tootoovira toupaveira. Oire uva vo reoa eva oiso puraerao, “Gare pitokavi vai wit ateri aue uvuiaro-ia katai voki voriaro. Ora opevavi rutu gare peva vai rais pitokaro vai ateri katai voki voriaro, uvare viapau riroara aioara epao. Ari opeita oliv ovi korovoaro vuri pieri ora aue tapo wain-ia.”

⁷Uva Sipsip Kakae vo resurapa tuuke vukua iava tokovorao. Uva vo resurapa uvuavorao vo kareo iava okarea tootoovira toupaveira. Oa oiso puraerao, “Uriou.” ⁸Oire uva vorerivira ita vuraavorao. Oa iava iriavu keseva hos kekeavorao ora ro ira oira ivara-ia paupaoroerao. Rera vaisiaro ro-ia, Kopii. Ora ro turaroto kopii urui iava rera ira tapo urioroerao. Aiterea rutu-a evaiterei oirara rutu voeao vo rasio-ia vo resura-ia sara uvuiaro iare voea roo piesiva. Oa iava vo resura iava osaravupa reipasiveira. Oire uva gorua ousiva evo sara kopii piepasa aue-ia toorio upo purapato, ora ogoeto, ora oaravu rutu upiara, ora vo kareo-ia vavarai kare vo rasio iava voea.

⁹^mUva Sipsip Kakae vo vavaepa tuukea vukua iava tokovorao. Oire uva oearovu kopii irara urauraoro kekeavorao ovusa eravao alta rooro toupaiporao. Tuariri rutu oea Pauto vo reoro-ia goruvira rutu pituiva. Oa iava oisoa vo reo iava siposipopave. Uva va-a eva vituaro iava keripa irara voea kopii pieiva. ¹⁰ⁿUva voea evoea uraura irara oea rirovira rutu keerapaoro arepaerao oiso purapaoro,

“O Reito Turaro King. Orekerovu rutupa tugorovira toupaveira. Ora vo osa vii vovouaro-a oiraopa rutu. Ovirovu rutu vuuta pute rovoverea, ra tavaa purari kort voeaova oirara oea rasitua-ia toupaveira. Ra igei revasiario kare pieri, raa?”¹¹ Oire uva voveapa popotepa kuvuro vateiva katakataivira oiso vovea taviro, “Rearea rovota. Visii tapo kovopa irara ora vovea araoko irara oavisii oea upovivera keripa irara oisi ita osa visii upo rovoiva. Oire ra oisi iavirava visii rutu vieiario uvuvira karekeperea vo vieio oa reesi rovoveva Pauto.”

¹²Oire uva Sipsip Kakae kekeavorao ovusa katai vatarapa tuukea vukua iava tokovorao. Uva vuravuraavorao ita. Oa iava riroto ravurike kekeavorao ira rasitua rutu-ia karekeroerao. Ovusa ravireo ora poreroerao rupaoro oiso rorovira osa pupurua varoa. Ovusa kekira rutu revasiro virorao rutu oiso rutu osa revasiva.¹³ Uva aaviikoara rutu vuvuiua iava kovekoveerao rasitua iare oiso rutu osa fik kue vao oa viapau viorope. Ra kiuvu va kuki ragareve. Ra oisi iava kovepe.¹⁴ Ora vuvuiua tapo oua vera pirorao oiso rorovira rutu osa urupava mat vikopaiveira. Ovusa pukuiara ora tokotokoara ora vara vo tavukiroaro rutu kavupaivorao ora virupaoro.¹⁵ Oire uva king irara vovea vo rasio-ia, ora rei vaisi irara, ora viurupa irara vovearo kepten irara, ora vovea riro moni irara, ora riro varivari irara, ora oirara rutu vovea oea akukupavira kovo ragapaiveira, ora vovea oea voveapa reipaiveira. Evovea rutu oearoa vataupaaerao aveke kakiro sovara-ia vo rasitua-ia ora oaravu riropara aveke tokutokuro roeroaro vagapara-ia.¹⁶ Uva keerapaaerao pukuiara ruture ora avekeara oiso

purapaoro, “Igei ivara-ia kovekoveta igei utopaoro Pauto osireiario asavira ira pauparoi rera vaaro-ia reipa paupa ora Sipsip Kakae tapo vo kasipuaroo asavira.¹⁷ Uvare rei voki rutu-a vaiterei vaaro oa-ia riroa kasipua toupavoi vuri vovouro vovea voriaroo tuusa. Ovokia-a vao pou piroi. Uva iroutoa vaiei ira uvuiparoi ra vaitereire korusa keevoisivira torepaa, raa? Easi viapau iraii.”

Uva Oiso Uvui Irara Isrel Pauto Vo Reesiario Ouiva 144,000

7^PVara rutu-a varao oara opesieiva, vo resura purapurapa irara ensel kekeavorao ovusa torepaaerao vo resura rutu roopavira vo rasito vatuaroo iava. Oea vo resurare kiuvu korupaaerao. Ra oisi iava kiuvuara viapau oiso rasito pupive, ora avakava, ora evaoara.² Oire uva iravu kekeavora enselto osa vova kaero virorao uvava ravireo kaeparoo viroveira. Ira Pauto vo reesiarova toupavevorao, ro Pauto ira tootoovira raga toupaveira. Ira rirovira rutu keeraparoerao evo resurare enselpa irara, oea gorua ouiva Pauto ruvara-ia rasitoo vuri piesa ora avakava.³ Ira oiso puraroerao, “Opeita vagevagepata rasitoo vuri piepaoro ora avakava ora vegoara. Igei oiso vovoupaiei ra vo reesio tovo rovoio Pauto vaaro rera voveaaro kagavearo-ia kovopa irara. Osa iava taru utupaua orekerovu rutu vuri pietavere!”⁴ Oire uva vovea uvuiario vaisipavorao vovea oea-ia vo reesi toupave. Vovea uvuiario 144,000 vovea iava vovea Isrel-pa irara.⁵ Uva oisi-a eisi osa iava 12,000 Juda sara iava vo reesi ouivorao. Ora vovea Ruben sara iraraaro iava vovea 12,000. Ora vovea Gat sara iraraaro iava vovea 12,000.⁶ Ora vovea Asa sara iraraaro iava vovea

12,000. Ora voeao Naptalai sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Manasa sara iraraaro iava voea 12,000. ⁷Ora voeao Simion sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Livai sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Isaka sara iraraaro iava voea 12,000. ⁸Ora voeao Sebyulan sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Josep sara iraraaro iava voea 12,000. Ora voeao Bensamin sara iraraaro iava voea 12,000. Oea-a evoea vo reesi ouivorao va vao Pauto vaaro.

Riro Irara Rutu Lotupaaveira Pautoa-pa

⁹^rVara rutu opesieiva, urusia-ia vu-ravuraavorao ita. Oa iava riro irara rutu kekeavorao ouvurua toupavorao. Uva viapau irai uvuiparoi ra voea uvuiaro vieireve. Voea rutu-a evoea osararovu rutu iava vo uvuru, ora okantrirovu rutu iava voea, ora ovararovu rutu iava voea, ora oreorovu rutu iava voea, oea torepaaerao reito vaaro paupa ruvaria-ia ora Sipsip Kakae ruvara-ia. Oea riro kaekaepa kuvuro-ia kuvupaerao vao popotepa varo. Ora sorapita raoro-ia pitupaivorao ora voea iava vavaeara-ia. ¹⁰Rirovira rutu raga piepaivorao oiso purapaoro, “Vigei reraaro Pauto ira rera vaaro-ia paupa pauparoi ora Sipsip Kakae tapo aiterea vigei vorevira ousiva. Oa iava oriruvira toupai.”

¹¹Uva enselpa irara rutu paupaaro kovokovopaoro torepaaerao turaro irara tapo ora vo resurao okarea tootovira toupaveira. Uva voea rutu enselpa irara rekupaivorao taku viropaoro Pauto vaisiario-ia vuurapa vaisi purapaoro. ¹²^sOiso purapaerao, “Oiraopavira rutu. Roru iraopai vigei reraaro-ia Pauto. Ora tavitavipaviei rera vaaro iava keraria. Ira-ia

vearopara rutu rugorugooara toupaveira. Osa iava rera-ia vearo vaisi purapai rera vaisiario kae piepaoro ira riroava gorua toupavevoi rutu. Iu. Ira-ia riroa rutu varivaria toupavoi. Ari ita, vara rutu-a evara rera raga varaaro vokiara rutu iarepara.”

Siitoka Opesiepa Voeao Iava Vearo Vovou Irara

¹³Uva iravu turaroto voea iava erao tau vo resura (24) ira oiso ragai akerevorao, “Ovu iava evoea oea riro kaekaepara-ia kuvuparo popotepara kuvupai? Irou irara-a, raa?”

¹⁴^tUva rera vo reoaro pukooro oiso puraraerao, “Auoro, vii raga oisi voea-ia taraipaei evoea.” Uva ragaire oiso puraroerao, “Oea-a voeao riroa rutu siitoka ouiva ora upiara keripa irara vavaearo-ia vo vuutao-ia vuri vuuta rutu. Oiso osa iava ora voea varaaro kuvupara sisuiva Sipsip Kakae revasiario-ia. Oa iava kuvupara popotevira karekeepa. ¹⁵^uEva-a oa vituaro iava torepaaeira paupa ruvara-ia Pauto vaaro. Uva voa-a evoa uva ravireoura rutu-ia ora rupa vokiara rutu-ia Pautoa-pa kovopaiveira rera vo kepaoro-ia Tugoropa Kepa. Uva rera Pauto voa paupaoro uvuipa ra voea tokipaoro voea virivaripareve. ¹⁶Uva viapau uvuipaai ra vorerivira ogoeave. Ora viapau uvuipaai ra vorerivira uuko regaave. Ora viapau uvuipai ra ravireo voea kaukau piepaoro voea-ia roropareve. Ora viapau oavu avu vai uvuipai voea iava varaura oaive kasikasi piepaive. ¹⁷^vEake iava? Uvare Sipsip Kakae paupa vuutaarovi-ia toupaveira. Eera ira voeapa oiso toupavevea, Voea tokipato. Ira taru

voea tuvetuvepareverea tuputupue rikuro iare uva Tootoopa Uukoara kosipa piroveira. Ora vo osa Pauto voea osireiario iava gau oviro posiposi piereverea. Ra viapau oiso vorerivira gaupaive ita.

Sipsip Kakae Erao Vatarapa Tuuke Tokova Vuku Viko Iava

8 Uva Sipsip Kakae erao vatarapa (7) tuuke vuku tuukepa tokovorao. Oire uva viapau oavu avu vai gurukoa vai purapaivorao. Ora viapau reoreoa vai voa vuvuiua-ia katai vuutavi rutu uvuiario-ia (hap aua). ^{2w}Uva eva isivaaro iava erao vatara enselpa irara kekeavorao oea Pauto ruvara-ia torepaaveira, vo uva rera ruvara iava erao vatara utaveara ouivorao.

³Uva iravu enselto eravao ruvara-ia toresa urioroerao plet-ia golava pitupaoro, iria-ia akoroa-ia riipu kupare purapaiveira geesipa. Uva rera vateivorao riroara rutu akoroara riipu kupare geesi purapa vaore, oiso ra va tapo uverereve oirara rutu vo variriroarova voea Pauto voeaaro. Osa iava tauoa purarevere Pautoa-pa oira-ia eira eravao golava iria torepaaveira reito paupaaro ruvara-ia Pauto vaaro. ^{4x}Uva vo kupare-a vao akoroa vaaro riipu geesi purapa ora variriara oirara varaaro Pauto voeaaro ovatakoa rutu eva enselto vavaearo iava ipaerao Pauto ruvara-ia pou virosa. ^{5y}Oire uva enselto plet ourevorao riipu kupare geesi purapava, ora tuituia tapo ourevorao eravao iava. Oa iava vara rutu-ia plet agasi pierevorao. Uva va tuitui kasi vikirevorao rasitua iare. Uva va vikirevoiva, varakeoto pokoro virorao. Vo osa gurukoa karekeerao. Oa iava rera varakeoto parakauoro rororevorao. Uva va-a eva oa iava rasito ravurikeroerao.

Vo Resura Purapurapa Irara Ensel Utaveara Vuvurepaiva

⁶Uva voea-a voea erao vatara enselpa irara oea erao vatara-ia pitupaivorao utaveara vatatopopaoro, oiso ra vara-ia utaveave.

^{7z}Uva rovoto enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oa iava ais uvere ora tuituia ora revasiva karekeerao rasitua iare kovesa. Oa-ia rasito reesiivorao rera roo piesa vo peva uvuiario iare. Oa iava tuitui kasi oavu uvavuva aiovorao vo peva iava va rasia, ora vegoa, osa kokopa kouro rutu varao oara tootoopa-peira oara rovaerao.

^{8a}Uva eraopato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oire uva orekevu vikiivorao oiso roroa osa pukua riroa opukua rovapaerao. Uva avakava-ia kovesa varaerao. Oa-ia eva avakava reesivorao ita oira roo pieoro vo peva uvuiario rutu iare. Oa iava orovuvu vo peva iava revasivira pore pirorao. ⁹Uva oisi-a oiso osa okarerovu rutu voea okarea tootoopaaveira avakava-ia, oea reesireesiivorao vo kare rutu roo pieoro vo peva sara uvuiario iare oiso, Osaravu kopiiera vo peva iava. Ora uvuoa tapo uvuiario roo pieivorao vo peva sararo uvuiario iare aue selpa uvuoro. Uva vo peva iava osaravu uvuo sip vuriera.

^{10b}Uva vo pevapato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Ovusa iravu rirova aaviiko rovaoro rutu oiso osa aoa oa vuvuiua iava koveerao. Uva uukoara rutu roo pieivorao vo peva sararo uvuiario iare aue uuko. Uva aaviko koveerao osaravu-ia vo peva iava aue uuko ora vara rutu-ia tuputupue

uukoro. ^{11c}Uva oira vaisiario-a o-ia aavi-iko, Itakova iria itakopaoveira. Iria-ia uuko oviro vieiario roo pieivorao vo peva rutu uuko sararu uvuiario iare. Uva vo peva iava osaravu uuko itakovira ora pore ovoierao. Oa iava riro irara rutu vo oviro-ia ukaiopaaiva, itakopaoro kopii ovoipaerao.

^{12d}Uva vo resurapato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oa iava ravireo, ora kekira, ora aaviikoara rutu roo pieivorao vo peva sara rutu uvuiario iare. Oa iava vo peva iava ovarurovu vurierao oiso, ravireo varu, ora kekira varu, ora ovarurovu aaviikoara rutu iava. Osa-a eisi osa iava vara rutu rooaro iava varao aviavipara ovarurovu rupavira karekeerao. Eisi osa iava vo ravireopa vuuta-ia uva vo resura vuutaro rutu-ia rupaerao. Ora vokiario tapo ita uva viapau aviavia vai vo kekira iava oai ora aaviikoara rutu iava oaviavi vo vo resura vuuta rutu sovara-ia.

¹³Uva riroto keravo kekeavorao osa papapaoro vuvuiua-ia avaparoerao. Oire uva rera uvuavorao osa rirovira rutu gaupaoro oiso puraparoerao, “Siraovira! Siraovira! Siraovira rutu oiraravipa voeao oea touvira vo rasio-ia toupavereaa. Uvare vo peva enselpa irara oiso vovoupaai ra utaveara oaive vuvureive. Ra oisi iavirava riro tavaka rutu voea-ia oirara karekepe.”

Vo Vavaepato Purapurapato Ensel Utave Vuvurerevorao

9Uva vo vavaepato enselto rera oiraaro utave vuvurerevorao. Oa iava iriavu aaviiko kekeavorao iria vuvuiua iava koveorao vore rasitoo-ia. Uva oira vateivorao kii vaore oira googagare riku oa vituaro-ia viapau

rekasia vai. ^{2e}Uva vo riku karuevoiva, kupareto voava vusivusiparevorao riro kasi iava tuituia. Okuparea eva ravireo tavurupaivorao ora vuvuiua. Oa iava ravireo vaio ora vuvuiua rupapasierao. ³Uva riro kare rutu tutuvake kare vo kupare iava varapaaerao rasitoo iare. Okarea-ia toupavoi riroa rutu avuavua oiso osa siikopi ro ira oirara upia piepareveira. ⁴Oire uva oiso oavu vosi reo uvuavorao vo kareo iava tutuvake kare. Oa oiso puraerao, “Opeita isiso kouro vuri piepata eke orekerovu rutu kokopa kouro ora evaoara. Ari visii uvuipatai ra oirara avupata voeao oea kagavearo-ia Pauto vo reesiario viapau toupave. ⁵Uvuipatai ra voeapa upia vatepata vo vavae rutu kekira uvuiario-ia. Ari opeita voea kopii piepata rutu! Viapau.” Eisi osa iava vo kare eva tutuvake kare vuri upiario vatepavira oirarapa oiso rutu osa siikopi oirara avupaoro voea upia piepareveira. ^{6f}Uva vo vuuta vao vo vavae iava vao kekira oa-ia oirara kopiipa raivare taraa ragapaiverea. Ari ita, ra viapau oiso va kekepaive. Iu. Ruipa irao ragapaaverea oiso ra kopiiave vo osa kopii voea asavira toripaive.

^{7g}Uva ragai vo kare eva tutuvake kare kekeavorao oiso osa hos kare upo purapasa auempaaveira. Uva vo kare kukuearo-ia kukuvaipara golara toupaviraoro. Ovusa vo kare iava puura oiso toupaviraoro osa oirara puaro. ⁸Ora vo osa voea iava oruara oiso toupaviraoro osa gegeru, oiso osa ri-akora oruaro. Ovusa voea iava reuri-ara oiso toupaviraoro osa laion reuri-aro. ⁹Uva vo kare kopukopuaro-ia oar-avu oiso rutu kekevira toupaviraoro osa

^c8:11 Jer 9:15, 23:15 ^d8:12 Re 6:12-13

^e9:2 Jen 19:28; Eks 19:18; Joe 2:2, 10 ^f9:6 Jop 3:21; Jer 8:3

^g9:7 Joe 2:4; Nea 3:17; Dan 7:8

kaapara kuvupara voea utopasa. Ora vo kare putaearo putaputapaoro pokopa vi-rorao oiso osa riroara rutu karis ururo hos kare ivupaoro ikaupaiveira upoa iare avapaoro, ovusa vara karisara ra-garagavaopaive pokopoko uviropaoro. ¹⁰Kookoopiara vo kare iava toupaviraoro oiso osa siikopi, ora rokarokara varao oara-ia kuuva ovi roko piepaiveira avu vuuro iare vituara pukopaoro oirarapa upia vatepasa vo vavae rutu uvuiaro iare kekira. ¹¹Uva iravu voea reraaro king toupaveira ro-ia enselto, ira googagare rikui-ia tou irarapa reiparoerao o iria-ia viapau rekasia vai. Ira vaisipaiveira Hi-bru reo-ia oiso, Abadon. Ari Grik reo-ia oiso rera vaisipaiveira, Apolian. Oa porearo-a vao oiso, Orekerovu Rutu Vuri Piepato.

¹²Ari ita, rovo tavaka rutu opesi rovo-eraro. Oire uvuta! Touvira otavakareivu epao oarea taru utupaua karekeperea.

Katai Vatarapato (6) Purapurapato Utave Vuvurerevoroa

¹³Oire uva katai vatarapato enselto rera oiraaro utave vuvurerevoroa. Uva oreovu uvuavorao vatu resura vuruvuruaro-ia aue eravao golava vatuaro iria Pauto ruvara-ia toupaveira. ¹⁴^hOa-ia oiso puraerao katai vatarapatoare enselto ira utave-ia pitupare, “Vo resurao enselpa irara oea tuukepaaveira riro kara-ia uuko kara Yufretis. Voea iava vase iraori voea tuukearo karuoro, ra avaave.” ¹⁵Oire uva vo resura evoea enselpa irara vatatopo ovoiaerao vo vuuta ragare tuepaoro, ora vo vokio raga, ora vo kekira raga, ora vo ivao raga-ia vo kovo vao purasa. Oa iava vo kovo purasa voea karurevoroa, oiso ra oirara rutu reereesiive voea roo pieoro vo peva uvuiaro rutu iare sara. Ra osaravu vo

peva iava upoive. ¹⁶Uva viurupa irara uvuiaro rutu-a voea oea hos kare-ia paupaaerao oiso voea 200 milion. Voea uvuiaro rutu reesiaro iava uvuavorao. ¹⁷Uva areo uusi-ia vo kare kekeavorao hos kare ovusa vo kare-ia paupaaerao. Uva voea oirara kaapa kuvupara-ia kuvupaaveira. Uva vara siroviearo revasipavira toupaveira, ora kuuva siroviero, ora kese siroviero. Ovusa hos kare kukuearo oiso osa laion kukuearo. Oire uva tuituiara, ora kupareara, ora aveke viitavokoro solfaara oara rutu vo kare gisipoaro iava kosikosipa pirorao tuituivira pigigiopaoro. ¹⁸Uva oirara roo pieivoroa vo peva rutu uvuiaro iare sara. Oa iava vo peva iava osaravu kopiera, vo uvare vao tuituiara, ora kupareara, ora aveke viitavokoro solfaara oara rutu vo kare gisipoaro iava hos kare pigigiovira kosikosi piroiva, kopii ovoiaerao. ¹⁹Vo kare vo varivariaro hos kare oa gisipo-ia toupaveira ora vo kookoopi-ia. Okarea iava kookoopi oiso toupaveira osa rakoru, iria porikearo kukuearo-ia gisipo toupaveira. Iria-ia oirara vuri piepaiveira.

²⁰ⁱOire uva oearovu rutu oirara viapau oiso kopiaepa vo peva-ia eva vuri peva, oea viapau ora voea iava sopaura porepaiveira, ra varaore ovaupaave oara purapaiveira vuriara ora voea raga vavaeoro iava. Iu ita, uvare viapau oiso vuri urauraro tugara vuura vaisi purapa vovouro viapau kavupaiveira, ora pau irara tokarasi irara voea oea purapaiveira aue-ia gol, ora silva, ora bras, ora aveke, ora evaora. Oara-a rutu evara viapau uvuipapeira ra vuravurapaive, ora viapau uvupaive, ora viapau vokapaive. ²¹^jOiso osa oearovu voea iava oira upopaiveira, ora kavokavopaaveira, ora otopa pitupituro

purapaiveira, ora orekerovu kavirupaiveira. Ari ita, osa viapau oiso ora voea iava sopaura porepaiveira, ra vo vovouore evara ovaupaave.

**Purapurapato Ensel Jon-pa
Vukua Vatarevoiva, Va Aioreva**

10^kVao opesierao, oa iava iravu riro varivarito purapurapato ensel kekeavorao ovusa vuvuiua iava vararoerao aue-ia rukuta kuvupaoro. Ovusa govugovuto rera kukuearo-ia toupavevoroa, vo osa rera iava puaua sisikorevira roropaivoroa oiso osa ravireo. Vo osa rera iava kokotoa tuituvira toupavoroa vuvupaoro. ²Uva oavivuiua gare viko vukua pituparevoroa ovusa karuvira toupavoroa vo vuku. Uva oirapapa kokoto iava avakava ivaria-ia tasiparevoroa ovusa koike kokoto iava rasitoo-ia tasiparevoroa. ³Oire uva rirovira rutu keeraparoerao, oiso rutu osa laion gaupareveira. Uva oisi-a eisi osa keeraparoerao uva erao vatara (7) varakeoara rera vo keeraaro pukovoroa poko virooro oiso reoreooro. ⁴^mUva erao vatara varakeo poko virooro reoreoerao. Uva oiso ruipaparai ra vao rigatoa. Ari ita, ragai oreovu uvuavorao oa vuvuiua iava urioerao oiso puraoro, “Evo reo erao vatara varakeoara vaaro oa oriru iraori ora vii iava rugorugooa-ia. Viapau uvuipauei ra va rigatori.”

⁵Uva ro enselto ira keke rovoavorao ovusa avakava ivara-ia tasipaoro ora rasito ora rera vaaro oirapapa vavae kae pierevoroa vuvuiua iare. ⁶Uva oiso puraroerao, “Oiraopavira rutu vavo oiso viara-ia Pauto vaisiario-ia ro ira tootoovira toupaveveira vokiara rutu-ia. Ro Pauto ira vuvuiua pu-

rareva ora orekerovu rutu varao oara voa toupaveira. Ira raga rasito purareva ora orekerovu rutu varao voa toupaveira. Ora avakava iria purareva, ora orekerovu rutu varao oara voa toupaveira.” Oire uva enselto oiso puraroerao, “Vuuta opesisa tutuuvo, ra Pauto viapau touvira aate piepareve. ⁷Viapau. Ari utupa visivi erao vatarapato enselto utave vuvurevere rare. Ra oira gurukoaro karekeo. Ovuuta raga- a eva oa-ia Pauto va vao purarevere a oa iava tavitaviroepa vatauvira vo osa profet irara tavitavireva voeari rerapa kovopa irara.”

⁸Uva vo reo-a vao voviri uvu rovoavora oa vuvuiua iava urioerao oa ragai tavivoroa ita oiso puraoro, “Vuku viko ousa avau eva oa karuvira toupavoi enselto vavaearo-ia, eera ira avakava ivara-ia tasipaoro torepairoi ora rasitoo-ia.” ⁹ⁿUva enseltoa iare avaraerao. Oa iava rerare oiso puraraerao. “Ragai vateri eva gareavi vuku viko.” Oire uva ragai tavioro oiso puraroerao, “Va ouri. Ra va aiori. Ra vii sarearo uureo pieve. Ari ita, vo osa vii iava gisipo-ia oiso rutu gavaurepavira vuta rovo pirovere oiso rutu osa koisiva.” ¹⁰^oUva oisi-a oiso osa puraroiva, va eva gare vukuvi ouavorao rera vavaearo iava va aiosa. Uva ragai iava gisipo-ia gavaurepavira rutu vutapa pirora oiso osa koisiva. Uva va kopa ovoiaivoiva, ragai sarearo uureo pievoroa.

¹¹Oire uva ragai taviivoroa oiso puraoro, “Siposipo iraorivere ita Pauto varaaro rutu iava, varao oara oirara rutu-ia karekeperea uvarovu rutu okantrirovu-ia, ora oreorovu-ia, ora oearovu-ia tapo riro irara king irara.”

^k10:1 Esi 1:26-28 ^l10:3 Sam 29:1-11; Ais 31:4 ^m10:4 Dan 8:26, 12:4, 9
ⁿ10:9 Esi 2:8-9; Sam 119:103 ^o10:10 Esi 3:3

Vo Toupai Oiratoarei Iava Siposipopatoarei

11 Uva ragai vateivorao oavu uvuia orekerovu uvuipasa oiso roroa rutu osa vokapato tooro. Uva ragai taviivorao oiso, “Toreu, ra Pauto vo kepaaro aue Tempel uvuiri ora eravao vao alta. Ra oirara vieiara tapo vieiri voeao oea Pautoa-pa vuurapa vaisi purapaiveira Tugoropa Kepa-ia.² Ari opeita uru uvuiri eva ratao Tugoropa Kepa riaaro-ia. Oa-ia uvuipau ra va kavu iraori. Uvare vo uru-a eva sopaipa irara rupa vovou irara vaaro, oea uriopaavere Jerusalem urui vao-ia Tugoropa Urui taciasipaoro va vuri piepasa vo resura tau erao (42) kekiraro rutu uvuiaro-ia.³ Uva ragai vaitereipa vaitereo gorua vateavere aiterea ragai vo reoaro iava siposipopasivere bek karipareivi raga-ia tuupaoro varovira, oiso ra vaiterei vo siraoaro karekepasi. Osa eisi piesiverea oiso vo vokiyo rutu uvuiaro-ia 1,260 vokiyo.”

⁴ Aiterea oiso toupasiveira osa oliv ovarei, ora vuravurirei vaireo airea Turaro ruvara-ia tupaereveira ro rasito rutupa reipato. Oara rutu iava rigatoreva Sekaraia.⁵ Uva vosa oearoi vaiterei vuri piesa auepaave, osa iava tuitui kasi vaiterei gisipoaro iava kosikosipa piroverea voea evoea vaitereiva keripa irara kasi ovoisa. Iu. Oiraopavira rutu, ro ira vaiterei vuri piesa aueparo, ovovoua raga-a eva oa sirova uvuiparoi ra kopii ovoiro.⁶ Aiterea goruava toupasivoi vuvuiare korupasa. Ra viapau rutu oiso aue kokeva vai vo vuutaro rutu-ia kovepao, varao oara-ia Pauto vo reoaro-ia siposipopao vokapasi. Ora goruava tapo toupasivoi oa iavarava uvuipasi ra uuko kararo tuputupueara revasivira poresi. Ora oirara rutu vuri piesi voeao

vo rasio-ia orekerovu rutu iavirava vuriara. Ari ita, ovuutaro-a evara oara-ia oisi eisi piepasiveira ora vaiterei vo vovoureiaro raga sirova utupaoro.

⁷ Uva ora vaiterei vo kovoaro opesi pie rovosiverea vao Pauto vo reoaro iava siposipopa. Oire ro vavaraito googagare rikui iava kosiro viro vaiterei tapo ora uposa. Eera ira vaiterei-ia pute ovoireverea vaiterei kopii pie ovoiro.⁸ Oa iava vo kopiirei riro raiva-ia toupaverea vo raivao vore riro urui-ia Jerusalem vao ouruia-ia Turaro vaiterei reraaro kopiioepa evao parikou-ia. Ouruia vaisiaro ovoovovira oiso vaisipaiveira, Sodom urui, eke vao Isipia.⁹ Uva oearovu ovararovu rutu iava, ora okantrirovu rutu iava, ora oreorovu rutu iava, ora osararovu rutu iava voearo vo kopiirei keke ragapaiverea rutu varei vura ragapaoro vo peva rutu uvuiaro-ia voki ora ovokipavu. Uva ora voeaire korupaaverea vaiterei tova arapa.¹⁰ Uva voeao oirara vo rasio iava rorupaiverea vo rara kopiisi. Uva pupipaiverea egaegapaoro, ora aiopaiverea oearovupa vate irara oaive orekerovu vatevateara vatepaoro. Eake iava? Uvare vaiterei-a evaiterei profetatoarei, aiterea upiara vuriara oisoa vatepasi oirarapa voeao vo rasio-ia.¹¹ Oire uva vo peva voki ora ovokipavu opesi rovoerao. Oa iava Pauto rera vaaro vovoua vovoueva tootoopa vaiterei sopaaro iare vaiterei tootoo piesa. Uva oisi iavirava toresierao. Oa iava voeao rutu vaiterei kekepaoro uriri iraopaerao rutu.¹² Uva oreovu uvusivorao oa vuvuiua iava urioerao vaitereire rirovira rutu keerapaoro. Oiso puraerao “Vore ipasi!” Oire uva ipa ovoisierao vuvuiua iare rukuta sovara-ia ovusa keripa irara voeao vaitereiva vaiterei siituepaivorao.

^p11:3 Dan 7:24-28; Re 19:10 ^q11:4 Sek 4:1-14; Sam 52:8

^r11:5 2 Kin 1:9-12 ^s11:6 1 Kin 17:1-7 ^t11:8 Ais 1:9-10; Hi 13:12

¹³Uva vo vuutavi raga-ia riroto ravurike vusi ovoirevorao. Oa iava uvavuva oavu riro urui iava urui varu vuri pierevorao ovusa vo resura vatara karutu raga kavu pirorao. Uva voea 7,000 rutu-a oirara oea voa kopiiaraerao rera-ia eera ravurike. Uva oavuvu kavua virorao oea rirovira rutu uriri iraopaaerao. Osa-a eisi osa iava Pauto vaisiarao kae pie iraopaivorao ro oisova vuvuiua-ia.

¹⁴Oire uva va-a vao erao pie tavaka oa oiso opesiera. Uvu iraota! Gareavi raga, ra vo pevapa tavaka karekepe ita.

Erao Vatarapato Ensel Utave Vuvurerevorao

¹⁵Uva erao vatarapato purapurapato ensel rera oiraaro utave vuvurerevorao, ovusa oreorovu vuvuiua iava rirovira rutu keerapaoro oiso purapaerao, “Turaro oavi vaiterei ora Kraisi rera reraara ira oiso karekeroi, Rasitoa rutu reraara King. Ira touvira rutu turarovira opesi asavira toupavevera!” ¹⁶Oa iava voeao erao tau vo resura (24) turaro oea paupaaveira voea varaaro-ia paupara vo Pauto ruvara-ia oea takupaa viorao Pautoa-ia vuurapa vaisi purapaoro.

¹⁷Uva oiso purapaerao, “O Turaro Pauto goruara rutuva toupariveira. Viigoa vo vokio toupari, ora tuariri rutu tapo oisoo toupari. Viigoa riroa rutu varivaria ouriva oa iava turarovira toupari orekerovu rutupa reipaoro. Eisi osa iava vii-ia vearo vaisi purapaivoi.

¹⁸^vRupa vovou irara kasipu iraopaai vo osa vii vo kasipuaoro kareke ovoiei. Uva vo vuuta-a vao-ia oa-ia kopii irara rovirieia iare kort karekepaai ovuuta vao-ia vearoa voria vatesapa vii voeaaropa

kovopa irara. Evoea ita profet irara, ora voea oirara vii voeaaro, ora voeoro oearoa viipa avivikepaoro vii roaroovi toupaveira, ora voeao oea rei vaisirova toupaveira, ora voeao rei vaisi asa irara, oea rutu-a ovuuta vao-ia voeao vuri piesapa oea rasito oiso vuri piepaaveira.”

¹⁹^wOire uva oisi-a oiso osa ro rovoaiva, Tugoropa Keba vao Tempel karuivoroa Pauto vaaro oa vuvuiua-ia toupaveira. Uva bokisi o iria-ia Reo Ovoi purareva Pauto iria viaevira toupaveoro Tempel sovava-ia. Uva varakeoto parakauoro voare pigigivira avaparoerao, ovusa gurukoto karekeparaoerao ora varakeoto pokoparo virorao. Uva rasito ravurikeroerao ovusa riroara kokeara ora ais koveerao.

Riakova Vaio Iava Ora Dragon

12^xUva oavu riroa reesia karekeerao vuvuiua iava oiso rorovira osa riakova iria ravireo-ia ora tavurupaoro oiso osa varaoa toupaveoro. Ovusa kekira oira kokotoaro roaro toupaveoro. Uva oira iava kukue-ia katai tau erao (12) toupavoroa aavii-iko oiso osa kukuvaipa. ²^yIria kakae kovuva touevoroa, ora upiaoroa kakaeto kavausa. Uva vo upia eva vuriva rutu oa iava rirovira rutu oivepaoro kakaeto kavausa auopaoro.

³Oire uva oreesivu ita voava vuvuiua-ia karekeerao, oreesia oiso toupavoroa, Iravu riroto dragon. Ira toupaveoro revasipato ira-ia erao vatara kukue toupavoroa ora katai tau keta. Ovusa erao vatara king varaaro kukuvaipara vo kukuero-ia toupavoroa. ⁴^zUva rera iava kookooipi osaravu rutu aavii-iko gu-ruevoroa vara vikisa rasiuaarore, vo

^u11:15 1 Ko 15:24-28; Dan 2:44, 7:14, 27

^v11:18 Sam 2:1; Dan 7:9-10; 2 Ti 4:6-8 ^w11:19 Re 15:5, 8, 8:5

^x12:1 Jen 37:8-9 ^y12:2 Ais 66:7-14; Ga 4:19 ^z12:4 Dan 8:9-14

uva koveerao ovusa vo sararei raga kavu pirorao vuvuiua-ia. Uva rera-a eera dragon ira riakova ruvara-ia torepoerao ovusa kakaeto kavausa auepaorao. Ira oira aate pieparevorao, oiso ra rera aioreve oira reraaro kakaeto. ⁵Uva o riakova oira kakae kavauevorao. Uva rera kakaeto ira utupaua ain tooro-ia pitureverea vava oirara rutu tokipasa osararovu rutu iava voea. Oire uva rikova kakaeto kavau ovoievorao. Oa iava ikauvira rera ouivorao viara iare Pauto-a iare rera siposa vo uva pauparoerao rera vaaro-ia paupa. ⁶Uva eira riakova torioro avaoarao uvavure kuvau tapi uva viapau oirara vai toupave, vo uva Pauto ora rera vo uruiaro ravaareva oirapa. Oisore ra voa oira vearovira rutu tokipaive oirapa aio vatepaoro vo vokiro rutu uvuiaro-ia 1,260 vokiro.

⁷Uva vo vokio riroa upoa roveoi vuvuiua-ia. Oa-ia Maikel ora rera voeaaro enselpa irara dragonva riroto ora upopaai. Ovusa ro dragon ora rera voeaaro enselpa irara oea voeava ita ora upopaai. ⁸Ari ita, osa viapau varivaria vaiei voeapa upoava ora poesisa. Osa-a eisi osa iava viapau uvuipaai ra touvira toupave vuvuiua-ia evoea dragon vase. ⁹Uva purapurapa irara ensel Pauto voeaaro rera-ia dragon vikiaerao rera kosi pieoro rutu. Eera dragon tuariripatoa rutu ira vaisipaiveira oiso, Seten. Ira oirara rutu iava gasipareveira, ora oirara rutu keakeapareveira voeao vo rasio-ia. Ira vikiivorao rasiuaarore rera voeaaro tapo purapurapa irara.

¹⁰Uva oreovu uvuavorao vuvuiua iava oa rirovira rutu oiso puraerao, “Vo vokio-ia vigei reraaro Pauto vigei vorevira ou ovoirevoi. Ora vo osa rera vo varivariaro viaevira rutu ora karekei. Oa iava kingvira toure ora rera reraaro Krai, ira tapo ora rerapa riroa tu-

raro vaisi ourevoi. Eake iava? Uvare ro Seten ira vigei araoko iraraaro iava gasi iraopareveira Pauto osireiario-ia vo ravireoura rutu-ia ora voki ruparo rutu. Uva vo vokio enselpa irara rera kosi pieivoi vuvuiua iava. ¹¹Voeao araoko irara oavi oea varivaria ouiva ora gorua Sipsip Kakae revasiario-ia, varei ora vao oiraopa vovou rutu oa iavirava rera vo reoaro iava oisoa siposipopaive. Oire uva vo pitupitu-a eva oa sirova upoava ora poesiai keripatoa-ia puteoro rutu. Uvare viapau oiso ora voea vo touroarore vearovira oisoa rugorugoopaave varao vo rasio-ia ora voea raga ora orirupasa. Viapau. Ari oisoa ora eaka ragapaave, ra kopiipaave. ¹²Osa-a eisi osa iava vii vuvuiua ora visii rutu visiigoa voa toupataveira evoa vuvuiua-ia visiigoa roru iraopata. Ari ita, vo osa visii vao vo rasio-ia tou irara ora vii avakava visiigoa rutu eva vatatopo iraopata. Uva siraovira rutu visiivipa, uvare riro siitoka rutu visii-ia karekesa auepai. Aue iava uvare Seten epao ira visii iare vararoi. Ira riroava toupavevoi kasipua, uvare taraiparoi oiso, Rera vaaro epao poteku vuutavi raga.”

¹³Uva dragon ora rera-ia tarairoerao oiso, Eari, ragai-ia vikiaera vo rasitao iare. Oire oa iava voa o riakova tarioparevorao iria kakaeto kavauevorao. ¹⁴Ari ita, uva oirapa riakova vearovira rutu putaeuarei vateivorao riroto keravo putaearo. Ourea iava uvuipaai ra papapaoro avao oira voaarore vo rasitao-ia kuvau tapi uva viapau oirara vai toupave. Uva uvuipaai ra toripaoro voa toupave riroto asavira dragon. Ra voa oira vearovira rutu tokipaive aioara vai-ia vo peva ivaro rutu uvuiaro iare ora okurovu. ¹⁵Uva rera dragon uukoa oerevorao ora rera gisipoaro iava oiso rutu osa uukova iria pirutuvira

^a12:7 Dan 10:13 ^b12:10 Ais 14:12-17; Jop 1:9-11

paruevorao. Oa iava oira tariopaoro utuerao o riakova, uvare dragon oiso vovouparoerao ra oira turove vo pirutu. Ra opesi ovoio. ¹⁶Ari ita, vo osa rasia riakova tauvavorao akaoro. Uva vo rasi eva vo pirutu kopavorao oa oe ragarevorao dragon ora rera gisipoaro iava. ¹⁷^cUva rera-a eera dragon riroto ira kasipu iraoporoerao oirare o riakova. Oa iava avaroerao, oiso ra okakaeroi oira ovii kakaero vaiaro uporeve ita voeoro oearoa Pauto vo reoroaro varao reo goruro sirova utupaaveira, ora Jisas vo reoro iava sipoipoaro rera tapo sirova utupaaveira. ¹⁸Uva rera eera dragon rogaraua-ia avakava-ia toreparoerao.

Vaiterei Vavaraitoarei Aiterea Karekesierao

13 Uva iravu vavaraito varuereto kekeavorao, ovusa kosiro vioro avakava iava. Ira-ia katai tau keta toupavoroa, ora erao vatara aue kukue. Uva rera iava keta tau kukuearo-ia king vo kukuvaoro toupavoroa voa. Uva rera iava erao vatara-ia kukue oaravu vaisiara toupavoroa, vo vaisiro otakaurovu rutu vaisiara varao oara-ia Pauto tovipaoro rera takaupaveira. ²^dUva rera vavaraito ira kekeavorao ira oiso toupaveira osa lepat laion roroto. Uva rera iava kokotoara oiso toupavoroa osa bea kokotoaro. Ari rera iava gisipo oiso osa laion gisipoaro. Uva rera-a eera dragon ira ora rera vo varivariaro vaterevorao rerapa eera vavaraito. Oa iava oiso rera tovorevorao rera reraaro king oiso raga ita osa rera. Osa iavirava eisi rerapa riroa rutu gorua vaterevorao orekerovupa reipasa. ³Uva iriavu kukue rera iava vavaraito oiso tupaevoroa, Iria togaiva oira kopii pieoro. Ari ita, uva

kapua viupa rera kukuearo-ia vasavava. Oa iava vorevira kukue vearoopa ita. Uva oisi-a eisi osa iava oirara rutu vo rasio iava oea rera-ia tavetave iraopaivoroa eera vavaraito. Oa iava rera sirova utupaaerao. ⁴Uva rera reito dragon ira rerapa ro vavaraito gorua vaterevoiva ora rera vaaro, oirara rera-ia dragon vurarapa vaisi purapaivoroa. Uva rera tapo-ia eera vavaraito vurarapa vaisi purapaivoroa oiso purapaoro, “Iroutoa vai rova vavaraito vaepare? Iroutoa vai uvuiparoi ra rera tapo ora uporo? Easi viapau iraiiei?”

⁵Uva iravu rerapa eera vavaraito vaserevorao ovusa rirovira takatoporoerao Pauto takaupaoaro. Ari ita, goruava touperevorao vo pitupitu eva purasa vo resura tau erao (42) rutu uvuiaro-ia kekira. ⁶Uva ora rera iava gisipo aka pieoro rutu Pauto tovipaoro rera takauperevorao, ora rera vaisiara Pauto, ora rera vo uruiaro Pauto, ora rera vo saraaro Pauto voeao oea vuvuiua-ia tupaiveira. Oara-a varao oara rutu tovipaoro vara takauperevorao vavaraito. ⁷^eUva iravu rerapa vaserevorao. Oa iava upoa kareke pierevorao Pauto voearova. Uva upoava ora poesiroerao. Oa iava voea kove pierevorao, uvare gorua oureva vao oa iavirava uvuiparoi ra reiparo osararovu rutupa, ora okantrirovu rutupa, ora oreorovu rutupa, ora ovararovu rutupa. ⁸^fOirara rutu voeao vo rasio-ia oea vaisiara viapau toupavoroa Tootoopa Vuku-ia vo vuutao-ia oa-ia Pauto rasito purareva, oea rera-ia vurarapa vaisi purapaiverea eera vavaraito. Ari ita, vuku-a eva Sipsip Kakae vaaro vo kakaeo tuariri oa upoivoiva, kopiiepa.

^c12:17 Ais 1:9-10 ^d13:2 Dan 7:4-6 ^e13:7 Dan 7:21; Re 11:7

^f13:8 Fl 4:3; Re 3:5, 20:12-15

⁹Ro ira-ia kokito toupare ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reo uvu iraoreve. ¹⁰Vosa Pauto vo ruipaaro sirova iravu ouive tuukea iare, oire avaro tuukesa. Ora vosa Pauto vo ruipaaro-ia irai upo oive toorio vai-ia, oire ra oisi rera upo iraoive rera-ia toorio. Ari ita, vo osa vo pitupitu eva oisi eisi karekepe voea-ia osa iava Pauto voeaaro uvuipaai ra goruvira rutu ora voea vo oirao pie vovouaro-ia uvisi iraoive.

¹¹Uva iravu eraopato vavaraito kekeavorao ovusa rasito sovara iava vusirevorao. Ira-ia vaiterei ketatoarei toupasivorao oiso osa sipsip kakae ketaaro. Ira reoropa oiso paerao dragon rearo. ¹²Uva rera ro rovopato ira ruvara-ia oisi raga ita vo gorua oueva vavaraito ro eraopato. Oa iava rera vo goruaro iavirava okovorovu rutu purareva rovopato vavaraito sirovavi. Ira oirara rutu oiso piereva ora rasito, ra rera raga-ia eera vavaraito rovopato vuurapa vaisi purapaive. Ira-ia tuariri kapua viupa pura piroiva, vasavava. ¹³Uva rera ro eraopato vavaraito oaravu rutu ravotoara puraparevorao oravotovu-a vao-ia oiso, vo uvare oirara rutu osireiario-ia tuituia vara pierevorao vuvuiua iava vore rasitoa-ia. ¹⁴^gOsa iravu rerapa vaserevorao vo osa vo ravotoro rutu evara puraparevorao rovopato vavaraito osireiario-ia. Oire uva vo pitupitu eva oa-ia oirara rutu voea vo rasio-ia keakearevorao eraopato vavaraito oiso voea tavioro, “Ro rovopato vavaraito ira urauraaro purata evaoa vai-ia tokarasivira. Ra rera vaisiario kae piepata ro vavaraito tuariri toorio ira uporeva. Ari ita, uva tootoovira raga rera toupare.” ¹⁵Uva iravu rerapa vaserevoiva, tokarasi-ia tootoo pierevorao eraopato vavaraito rera iare vavauoro. Oa iava rera eera

tokarasi reoreoroerao. Oire vosa viapau oearoi ro-ia tokarasi vuurapa vaisi purapaive, ra rera raga ita voea uporeve.

¹⁶Uva eera eraopato vavaraito oiso taviroerao. Oa iava oreesivu tovoivorao oirapapa vavae-ia, eke vo kagaveara-ia oirara rutu-ia voea oira akukuro raga, ora voea oea rei vaisivira toupaveira, ora voea monipa irara, ora apota irara, ora voea oea akukupavira kovo ragapaveira, ora voea oea eveopa reipaaveira. ¹⁷Osa-a eisi oiso vosa ro ira-ia viapau vo reesi eva viapau toupave vavaraito vaisiario iavirava vo reesi, ora rera vaaro iava vieia vo reesi tapo, ra viapau oaravu avu vai voripareve oearovu ruvara-ia. Ra ita oisi oearovu viapau oaravu avu vai ita voripaive rera ruvara-ia ita ro ira-ia viapau vo reesi toupave. ¹⁸^hVigei uvui iraopaviei ra vaore vearovira rutu rugurugoo iraopavio, Ro ira vearovira rutu taraiparo ira uvuiparoi ra vearovira rutu vo reesi vituaro rutu-ia vao vavaraitoa iava roroiovira taraiparo. Uvare vo reesia vao-ia iravu oirato vaisiario iavirava vo reesi vao, 666.

Voeao Uvuiario Oiso-ia 144,000 Airepava-ia Eraeapa Erava

14 Uva vorerivira ita vuravuraa-
vorao. Oa iava Sipsip Kakae kekeavorao Saion Pukui-ia, ovusa voea 144,000 oirara rera tapo vao torepaaerao oea kagavearo-ia Sipsip Kakae vaisiario toupavivorao ora Aiteto vaisiario. Vo vaisio oa rigatoreva Pauto voea iava kagavearo-ia. ²Uva oreovu uvuavorao vuvuiua iava oa oiso rutu gurukovorao osa uuko sirisiri gurukoaro. Ora oiso tapo osa riro guruko varakeo vo osa pokoro viro. Uva

vo guruko eva uvuavorao oiso osa riro irara rerevae pievira gitara toipaivorao. ³Uva iriavu-ia erava eraerao airepava Pauto vaaro paupa ruvara-ia, ora vo resurao ruvara-ia okarea tootoovira toupaveira, ora turaro irara ruvara-ia. Uva voea voeao 144,000 oirara Pauto oea vorireva oirara rutu iava voea vo rasio-ia. Ari ita, voea raga uvuipaai ra taraiapaave oira-ia eira erava. Uva viapau oiso irai raga ita uvuiparoi ra oira-ia tarairo. ⁴ⁱVoea-a evoea oirara oea viapau vuriara vai oisoa purapaive riakora tapo. Viapau. Ari sisigaruevira rutu oisoa toupave. Ari ita, uvarovu ruture Sipsip Kakae oisoa avapape, uva voea evoea oisoa rera sirova utupaave Pauto oea vorevira ora rerapa vorireva oirara rutu iava voea vo rasio-ia. Oea oiso rutu toupaveira, Rovopa sara rutu Pauto oea vorevira vorereva ora vaitereipa ora Sipsip Kakae. ^{5j}Oea viapau oisoa kuuvu reoro vai purapaive. Ora viapau vuria vai oavu avu vai-ia voea oaiaro.

Vo Peva Purapurapa Irara Ensel Reoa Puraiva

^{6k}Uva iravu raga kekeavorao enselto ovusa vuvuiua vuruvuruaro-ia papapaoro avaparoerao Vearo Sipsipova vao oa-ia viapau opesia vaiei. Uvare vo kovova toupavevoro vao va iava Vearo Sipsipo siposipopa kovo oirara rutupa voea vo rasio-ia toupaveira. Uva va iava siposipoparevoro osararovu rutupa voraro rutu okantrirovu rutu-ia, ora voraro oreorovu rutu-ia, ora voraro ovararovu rutu iava. ⁷Uva rirovira rutu takatopaoro oiso puraparoerao, “Vuuta vao pou piroi oa-ia Pauto oirara rutu rovirieirevere kortua-ia. Eisi osa iavi-

rava uvuipatai ra rerapa uriripaoro rera vaisiara rei pie iraopata. Ra rera-ia Pauto vuurapa vaisi pura iraopata ira vuvuiua purareva, ora rasito, ora avakava, ora tuputupue rikuro rutu uukoara.”

⁸Uva iravu raga purapurapato enselrovoto purapurapato sirova utuoro uriroerao. Uva eera eraopato ira oiso puraroerao, “Rei urui rutu Babilon urui oa vuri ovoiooro koveei. Iu, vuri ovoiei. Uvare vo uruia vao Babilon-ia oa raga osararovu rutu oirara oiso pieva, ra va raga vo vovouaro goruvira sirova utupaave vao otopa pitupitu vo urui vaaro. Oa-a eva oiso toupai, Riro goru ovi wain, oovi-ia oisoa voea ukaio piepaeve, oa iava oira vo pitupituaroo otopa pitupitu puraiva. Uva Pauto vo kasipuaroo voea-ia pou piropa.”

^{9-10l}Uva iravu purapurapato enselvaiterei sirova uturoerao uriooro. Uva rera eera vo pevapatoo rirovira rutu keerao oiso puraparoerao, “Vosa oeai ro-ia vavaraitoo vuurapa vaisi purapaive ora rera tokarasiaro-ia tapo, ora reesia oureve vao kagave iare, eke vavaea iare tapo ora voea iava, oire ra voea evoea iriavu-ia ukaiave wain vo wainoo Pauto vo kasipuaroo. O wain iria viapau uvare rovoreve Pauto uukoa vaiva tapo oira vo goruaroo kopii pieoro. Viapau. Ari eera vo kasipu rutu petoreverea kap iare vuria vo voriaroo kare piesa. Ra voea evoea oirara oira-ia ukaioo iraoave. Ra oisi iavirava vurivira rutu upiaave riro kasirao kasi-ia tuitui kasi oa vuvupaiveira solfa viitavokoaro-ia vo enselipa irara osireiaroo voea tugoropa irara ora vo Sipsip Kakae osireiaroo. ^{11m}Uva kupareto kosiparoverea vo kasi-ia eva oa voea upia piepaiveraa, eera ira kaeparoo viro rutu vokiara rutu-ia.

ⁱ14:4 2 Ko 11:2; Re 3:4, 5:9; Je 1:18 ^j14:5 Sam 32:2; Ef 5:27

^k14:6 1 Ko 1:18-25; Ro 1:15-18 ^l14:9-10 Re 13:14-16; Jer 25:15-17

^m14:11 Ais 34:10

Ra voeao oea rera-ia vavaraito vuurapa vaisi purapaive ora rera iava tokarasi-ia ora vo rara rera vo reesiaro oupaive rera vaisiaro-ia, oea-a evoea viapau oiso rearea vai oupaivea vo ravireoura rutu-ia ora vokiारoro.”

¹²Vo osa vo pitupitu eva karekepaperea osa iavirava uvui iraopaai Pauto voeaaro ra goruvira rutu torepaaivea voeao oea Pauto vo reoroaro reo goruro sirova utupaaveira, ora Jisas oirao piea-ia tapo uvisivira rutu pitu iraopaivea.

¹³Uva oreovu vuvuavora oa vuvuiua iava urioerao oiso puraoro, “Vo reoro rigatori, Oirara Turaro oirao piepaoro kopiipaaveira vo vokio ora ovuutarovu rutu-ia varari utupaua, oea evoea kopii irara uvuiipaai ra roru iraoive.” Uva Uraurato-a ro ira tapo oiso puraroerao, “Oiraopavira! Ra vao virikasi kovo kavuive oa oisoa purapaive, ra reareaave. Rara viapau oiso ava ragaave. Viapau. Ari vearo vovouro oisoa purapaive evara oara voriaro-a ovoriroa voea tapo avaperea.”

Aio Oupa Vuuta Vo Rasito

¹⁴Oire uva vorerivira ita vuravuraa- vorao. Oa iava iriavu raga popotepava rukuta kekeavorao osa toupaveoroa. Uva iravu pauparoerao oira-ia rukuta oiso rera osa Oirato Oviitoaaro Ro Ropoto. Ira kukuvaipava gol toupaveoroa ora rera iava kukue-ia ora sigoa-ia porokoa pituparevorao riro avuavua rutu. ¹⁵Uva iravu purapurapato ensel kosi virooro urioerao Rovopa Kepa Tempel iava roarire rirovira rutu keerasa ira rukuta ivara-ia pauparoerao oiso puraoro, “Aio tokopauei vii vaaro-ia sigoa, uvare aioara rutu varao vo rasio-ia vioroerao. Uva oisi-a eisi osa iava vo voki-a vao vo airo varao oupasa.

¹⁶Oire uva ro ira rukuta ivara-ia pauparoerao ira ora rera vaaro-ia sigoa pitupaoro va-ia tosiparevorao rasito-ia aioara tosipaooro varao oara vioroerao.

¹⁷Uva iravu ita enselto Rovopa Kepa Tempel iava kosi vioroerao vuvuiua-ia. Ira tapo ita eera oavu-ia sigo poroko riro avuavua pituparevorao. ¹⁸Uva iravu raga purapurapato eravao arova urioerao. Eera purapurapato ensel ira vo kovoaro-a, Pauto vo kasiaro eto kasi tokipato. Ira roarire enselto rirovira keeraparoerao ira sigo poroko-ia riro avuavua pituparevorao oiso purapaoro, “Sigoava uriou eva oa-ia pituparivoi vii vaaro riro avuavua. Ra va-ia aio kuero rutu roturoturi wain iro iava vo rasio-ia. Ra vara gururi, uvare evara aio kuero vioroerao.” ¹⁹Oire uva rera enselto ira sigoa-ia pitupaoro va-ia tosiparevorao vo rasio-ia aio kuero rutu rotupaoro wain iro kuearo. Oa iava vo kuero guru ovoirevorao. Vo kuero evara rokoroko pieparevorao riro rikui-ia avekea vao wain pigipigipa riku. Oa eva oiso toupai, Pauto vo kasipuarovoeare vuri irara. ²⁰Oire uva wain iro kuearo pigipigipaoro va-ia tasiapaivo- raoro riro rikui-ia avekea oa riro urui vatuarovi-ia toupaveira. Oa iava vo tatu uukoaro revasiaro oiso rutu parupaivo- raoro osa oiratoa iava revasiva. Uva aue rutu uvuiaro-ia parupaoro avapaerao 300 kilomita. Uva vorevira vo rovu oiso rutu uvuvira vo rovu torearo kaepa piroraoro osa oirato torearo uvuiaro rutu.

Erao Vatara Purapurapa Irara Ensel Vuriara Rutu-ia Orekerovu Oisoa Pitupaive

15 Oire uva oavu kekeavorao reia rutu reesia pisa oa karekeerao vuvuiua-ia vao erao vatara (7) enselpa

¹⁴14:13 1 Ko 15:51-58; Sam 116:15 ¹⁵14:14 Dan 7:13; Re 1:13

¹⁶14:16 Mt 13:36-43 ¹⁷14:18 Joe 3:13 ¹⁸14:20 Ais 63:1-6; Hi 13:12; Re 11:8

irara va eva reesia. Uva rirovira rutu vare rugorugoo iraoparaerao, uvare voeao enselpa irara kekeavorao ovusa voa toupavorao erao vatara-ia orekerovu vuriara rutu pitupaoro oira vuri piepara. Uva vara-a evara ovoikuara rutu. Ra viapau ita vara isivaaro iava oai ita karekepe. Uva vara-a evara vuriara oiso toupai, Pauto vo kasipuaroo ovoiaroo rutu.

²Uva oavu kekeavorao oapa oiso paerao avakava. Oa oiso toupavorao osa sisiro roroiova rutu. Iria uvareiva tuituia tapo vaore, oiso ra oisi iavirava sisikorepaeve. Oire uva voeao tapo voa kekeavorao oea vaitereiriva ora keevoisiaera upoa-ia vavaraito vaio ora rera tokarasiaro, ora vo osa rera vo reesiaroo vo goruaroo opesierao voea-ia. Uva voea evoea torepaaerao vo avakava vatuaroo-ia oea vaitereiva ora keevoisiaera. Uva Pauto voa voeapa oaravu vate ovoirevorao oara oiso toupaveira osa gitara. Oa iava voa vara-ia pitupaavorao.

³Uva iriavu-ia erava eraaerao Moses oiraaro ro Pautoa-pa kovopato, ora Sipsip Kakae oiraaro tapo iriavu erava o-ia oiso purapaai,

“Turaro Pauto vii goruara rutuva toupaveira. Ora okovorovu rutu varao oara purariva reipara. Oa iava vara kekepaoro vara-ia rirovira rutu tavetave iraopaveira. King Reitoa rutu vii osararovu rutu oirara reraaro. Vii vo vovouoroa torevokoara rutu ora oiraopara rutu. ⁴Turaro vii-a kataitoa raga viigoa tugoropavira toupaveira. Osa iava iroutoa vai uvuipa ra viapau viipa avivikeparo? Ora iroutoa vai viapau uvuipa ra vii vaisiaroo kae piepareve? Viapau. Ari osararovu rutu uvui iraopaai ra vii-ia vuurapa vaisi purapasa

uriopaave. Eake iava? Uvare torevoko vovoutoa rutu-a vii vo vovouo oa poeravira rutu ora karekeerao.”

⁵Uva eva isivaaro iava vuravuraavorao ita vorerivira vo uva Tugoropa Kepa Tempel sovara-ia toupavorao vuvuiua-ia oa karu pirorao. Eva Lotupa Kepa selpa Pauto vaaro. Oa-ia Oiraopa Reo rutu karekereva rera vaaro. ⁶Uvava voeao erao vatara enselpa irara kosa viroiva, erao vatara-ia orekerovu vuriara rutu pitupaavorao varao oira vuri piepara rutu. Uva voea-a evoea oea vearopara rutu-ia varoara tuupaaerao sisigarueara rutu, ora sisikorepara, ora gol irooria takipa irooria ora takipaoro ora voea iava kopukupuara-ia vo irooria tavurupaavorao. ⁷Oire uva iravu vo kareo iava rera oresura tootoovira toupaveira erao vatara (7) dis golaroo vaterevorao voeapa voeao erao vatara enselpa irara, ora Pauto vo kasipuaroo ro ira tootoovira toupaveira vokiara rutu-ia, okasipua eva oa iava evara erao vatara dis agasi iraoerao. ⁸Oire uva keraria iava ora Pauto vo goruaroo oa iava kupareto kosiro virorao Tempel agasi piesa. Ra viapau oiso irai uvuiparoo oiso ra voeare koataroo Tugoropa Kepa-ia. Viapau. Ari uvui iraopaai ra evoeare erao vatara enselpa irara tue rovopaave ovusa vo kovo opesi pie rovoive evara-ia vuriara rutu.

Erao Vatara (7) Aue Dis Oara-ia Kasipu Koko Toupai Pauto Vaaro

16 Uva oreovu uvuavorao oa kosi pirorao Rovopa Kepa Tempel iava. Oa voeaoere erao vatara keera-paoro goruvira rutu oiso puraerao, “Ava iraopatai eva erao vatara kasipu kokoro Pauto varaaro petosa. Ra varape rasitoo iare koveoro.”

²^uOire uva rovoto purapurapato ensel ora rera vo kokoarova kasipua avaroerao dis-ia rasitua iare va petopaoro. Oa iava osararovu rutu goru kapuaro karekeerao oirara-ia voeao oea vavaraito vo reesiarova toupaveira, oea raga ita tokarasipa vuurapa vaisi purapaiveira.

³^vUva eraopato ita purapurapato ensel ora rera vo kokoaro kasipua petorevorao avakava-ia. Oa iava avakava revasivira ora poreorao oiso osa kopii irara revasiaro. Oa iava vo karero rutu eva avakava sovara-ia tootoopaaveira kopii ovoiaerao.

⁴^wUva ita vo pevapato purapurapato ensel ora rera vo kokoaro kasipua petorevorao riropa uukoro-ia ora tuputupue uukoro-ia tapo. Oa iava vara rutu revasivira ora pore ovoierao.

⁵Uva ragai ro uvuavorao purapurapato uukoara reraara ira oiso puraroerao,

“Toupari oiso osa oisoa toupari tuariri rutu. Tugoropatoa Rutu-a vii. Vo vii vaaro-ia tavaa kort oia oirara rovirieirivere rutu torevokovira voeao vuri irara.

⁶^xVoeao oea vii voeaaoro oisoa upopaive ora profet irara tapo. Oa iava voea iava revasiara oisoa petopa piro. Eisi osa iava revasiva vateparivoi voeapa evoea vuri irara, ra oisi iavirava oira-ia ukaiave. Ra torevokovira voea vaaro vuri vovou vo voriaro ouive.”

⁷Uva oreovu uvuavorao eravao iava oa oiso puraerao,

“Iu. Oiraopavira rutu, Turaro Pauto vii-ia goruara rutu toupaveira. Vao oa iavirava oirara rovirieipariveira kortua-ia oiraopa vovou rutu sirova vao torevokoa rutu.”

⁸⁻⁹Oire uva vo resurapato purapurapato ensel ora rera vo kokoaro

kasipua petorevorao ravireo-ia. Uva oisi-a eisi osa iava Pauto ravireo eakarevoiva, oirara rutu kasirevorao va-ia vao riroa tuitui kasi ravireo vaaro. Oa-ia vurivira rutu voea evoea kasirevorao. Osa iavirava eisi rera tovipaoro Pauto rera takaupaivorao ro ira-ia gorua toupaveira vara rutu evara vuriara kareke piepasa. Uva viapau oiso ora voea iava sopaura oaive porepaivora rera vaisiaro kae piepasa.

¹⁰Uva vo vavaepato ita purapurapato ensel ora rera vo kokoaro kasipua petorevorao rei-ia paupa vavaraito vaaro. Oa iava rupaerao vo sararore oirara oea vavaraito roeroovi toupaveira. Uva rirovira rutu siitoka iraopaaerao upiapaoro. Uva oisi-a eisi osa iava ora voea iava arevuoara oaive kotukotupaivorao vara gatagatapaoro.

¹¹Uva ora voea vo upiaroore rugorugooapaoro ora kapuara Pauto tovi iraopaivorao rera takaupaoro ro vuvuiua iava. Ari ita, vo osa viapau oiso ora voea iava sopaura oaive porepaivorao vo vovouore evara ovaupaoro oara oisoa purapaive.

¹²Uva katai vatarapato purapurapato ensel ora rera vo kokoaro kasipua petorevorao riro kara-ia uuko kara vao-ia Yufretis. Oa iava voava vo kara raaka ovoierao raiva pura ovoioro turaro irarapa king irara, oisore ra voa urioave oisiriva uva ravireo kaeparo viroveira. ¹³^yUva vo peva tugara peva kekeavorao oiso rorovira osa rokoroko kare. Oea dragon gisipoaro iava riroto kosia virorao ora vavaraito tapo gisipoaro iava, ora profetato gisipoaro iava tapo ro riro kuuvuto. ¹⁴Opevaa eva uraura peva vuri irara rutu oea oaravu rutu ravotoara purapaiveira. Uva avapaaveira voea iare oirara rutu voeaaoro

^u16:2 Eks 9:8-12

^v16:3 Eks 7:17-21

^w16:4 Eks 7:17-21

^x16:6 Ais 49:24-26

^y16:13 Eks 8:1-6

king irara voeao vo rasitua-ia, voea guru rovoapoaro upoa kosi piepasa vo vokio-ia rei voki Pauto vaaro ro ira-ia ogorurovu rutu toupaveira.

¹⁵“Uvu iraopata! Ragai oiso visii iare sita pievira poua viroverea osa kavirupato! Ra rorupareve ro ira uutupaoro viapau uusiparo. Osa iava uvuipa ra vearovira ora rera vaaro-ia varoa tuuro, ra viapau gapuvira vokareve. Ra oisi iava oirara viapau rera iava ariipa tavuki kekeive. Osa iava uvuiparoi ra roru iraoreve.”

¹⁶Uva voea vuri irara tugara uraura irara king irara guruivora voa evoa oea Hibru reo-ia vaisipaveira oiso, Amagedon.

¹⁷Uva erao vatarapato purapurapato ensel ora rera vo kokoaro kasipua petorevora aue-ia kiuvu. Oa iava Rovopa Kepa Tempel sovara iava ora paupa iava Pauto vaaro oreovu rirovira rutu keeraoro oiso puraerao, “Ovoiei rutu.” ¹⁸Uva varakeoto parakauoro roropaoro avaparoerao, ovusa rera vo gurukoaro karekepavorao, ovusa rera varakeoto pokoparo virora. Oa iava riroto ravurike karekeroerao. Uva rera-a eera ravurike rirotoa rutu. Ira oravurikerovu rutu-ia puteparevoi varao oara ovuutarovu rutu-ia oisoa karekepape vo osa oirara vo rasio-ia toupave. Viapau oiso oravurikei oisi roroa vai oisi eisi karekeepa tuariri osa ro-ia. ¹⁹Uva va vao riro urui oa rera-ia vo peva puravorao kaku virooro, ovusa otaererovu rutu iava ouruivovu rutu varao riropa uruuro oara opesi ovoipaerao vuri ovoipaoro. Uva Pauto riroa uruire vao Babilon urui rugorugooerao. Oa iava vo urui ukaio pierevora o-ia kap iria-ia wain ovi toupaveira. Wain eva-a riroa rutu kasipua Pauto vaaro. ²⁰Uva

tokotokoara rutu rokovora opesi ovoiro. Oa iava viapau oiso opukui touvora vorerivira. ²¹Uva rirova rutu kokeva ais koveora. Uva ogagatarovu rutu aisiara riro vavatapara aue-ia uvuipai 50 kilos vara vavataara katakataivira. Evaisiro aisiroa vuvuiua iava kovekovepaerao oirara-ia. Oa iava oira-ia ais vuri iraoerao. Uva oisi-a eisi osa iavirava Pauto takau iraopaivora oirava eira ais iria voea vuri pievora.

**Reiva Turarova Riakova Otopava Iria
Vuria Voria Oueva. Oira Vaisiaro,
Babilon O Vaisia Porearo,
Oloturovu Raga Purapa Irara**

17 Uva iravu purapurapato ensel erao vatara iava oea erao vatara-ia aue dis pitupaivora ira urioroerao ragai tavisia oiso, “Uriou o tuesa reiva riakova otopava iria uuko karaaro rutu sirova toupaveoi. Iria oira vaaro vuri vori oupae. Uva oiso vovouparai ra oira-ia vii kareke piea. ²Turaro irara king irara voeao vo rasio-ia oea oisoa riro pitupituro rutu purapave otopara oira tapo riakova. Ora oirara voeao vo rasio-ia oea oirava va vao otopa pitupitu purapaveira. Oa iava kokoropaaveira oiso rutu osa ro ira spakpaoro kokoroparo.”

³Oire uva Tugoropato Uraurato ragai-ia riro varivarivira rutu karekeroiva, eera enselto ragai kaerevora orasivu iare vo uva viapau oiratoa vai toupave kuvau tapi. Uva-a eva uva iriavu kekeavorao riakova iria revasipato vavaraito ivara-ia paupaora. Uva rera-a eera vavaraito ira iava varaua agasi iraopaerao riro vaisiro iava Pauto tovipa vaisiro. Uva rera raga vavaraito ira erao vatarava kukue tourevora, ora katai tau aue keta. ⁴Uva oira-ia riakova aitereivu revasipatoarei kuvutoarei toupasivora, ora ooritorovu rutu golara, ora oar-

avu oritopara oara oisoa purapaive veaopara iava avekeara, ora aasi iroso varao pute pie voriara rutu. Uva ora oira iava vavaea-ia kap-ia golava pitupaevorao o iria agasiorao aue-ia opitupiturovu rutu eruara Pauto osireiario-ia, ora opitupiturovu rutu vuivuipara otopa pitupiturovu varao oara oisoa purapaive. ⁵aUva rigatoa oira vaisiario iava oira kagavearo-ia toupavirao, vo vaisio oa porearo vituaro vatauvira toupai oiso, “Rei Urui Babilon-ia. Oriakorovu rutu otopa riako aakoaro-a vii ora opitupiturovu rutu vuriara varao vo rasio-ia.” ⁶Iria eira riakova Pauto voeaaro oisoa upopaoro voea kopii piepaeve ora voeao oea oisoa Jisas oirao piepaive rera vaisiario iava siposipopaoro. Uva ragai oira kekeavorao osa voea revasiario-ia ukaioorao. Oa iava kokorovira karekeorao. Oire uva va eva kekeavoiva, rirovira rutu tavetave iraopaoro va-ia eva rirovira rugorugooaraerao.

⁷Uva purapurapato ensel ragaire oiso puraroerao, “Eakere rirovira rutu rugorugoo iraopau? Uvuiparai vii soporepaa vatau reo rutu vituaro iava o riakova vaaro ora ro vavaraito ira-ia erao vatara kukue toupaveira ora katai tau keta, ira ivara-ia paupaoveira voraro avapaoro. ⁸Rera kekerivorao ro-ia vavaraito tuariri ira oisoa tootoovira toupaveve. Uva vo vokio viapau oiso rera epao. Ari ita, uva utupavira vo riku eva kavureveera oa viapau rekasia vai voava kae virooro. Ra oisi iavirava opesiko ovoiro. Ora oearoi oirara vai vo rasio iava voeoro oearoa Pauto viapau vaisiario rigatoreva Vukua-ia Tootoopa vo vuutari-ia oa-ia rasito purareva. Oea-a evoea oea rera vavaraito kekepaoro rirovira rutu tavetave iraopaiveera. Eake iava? Uvare tuariri oisoa tootoovira

tou rovopareve. Uva vo vokio viapau rera epao ita. Ari vo utupavira ita karekeroveera.

⁹“Ro ira vearo rugorugoo rutuva toupaveve ira uvuiparoi ra vearovira rutu taraiparo va-ia vao oiso-ia, Varao-ia erao vatara kukue oara oiso toupai erao vatara pukuiara, oara varaoro-ia riakova paupaoveira voa erao vatara pukuiara. ¹⁰Uva vara-a varao erao vatara kukue oara erao vatara king irara reipa irara reesipaiveira, oiso vo vavae opesi ovoiaepa osa iravuei kataito ira vo vokio toupavevoi ovusa iravu touvira reipaoro karekeroveve. Oire ra utupavira karekero viro, ra oisi iavirava gare vuutavi raga-ia toureva. ¹¹Uva rera eera vavaraito tuariri rutu ira oisoa tootoovira toupaveve. Uva vaviopavira viapau rera epao ira oiso toupaveve, Eera vo peva vatarapato reito. Ari ita, uva rera-a voeao saratoaaro erao vatara (7) reipa irara ira ita eera opesi ovoiroveera.

¹²b“Ari ita, katai tau kekerivorao keta oara katai tau reipa irara reesipaivoi oea touvira gorua oupaiveera ro ruvara-ia vavaraito. Oire ra reipaoro toupaveve vavaraito tapo katai vuutavi raga uvuiario-ia. ¹³Uva voea-a evoea reipa irara oea katai rugorugoo ragava toupaveira. Oa iava varivariara ora goruara varao oara voea-ia toupaveira evara rutu oiso vateiveera rerapa ro vavaraito. ¹⁴cUva Sipsip Kakaeva ora upoaveera. Ra oisi iavirava Sipsip kakaeva ora keevoisiro voea-ia puteve rutu. Eake iava? Uvare rera ira tularoparoi rutu oearovu rutupa turaro irara, ora uvare rera-a king irara rutupa king. Ra oirara voeao oea rera tapo toupaveira rera vo keeraoro sirova utupaave voea oea ora rerapa reesireva. Oa iava rera vo reoroaro vearovira

^a17:5 Ais 13:1-18; 2 Te 2:7 ^b17:12 Dan 2:41-42, 7:20, 24

^c17:14 Re 19:16, 19-20; Mt 22:14

rutu sirova oisoa utupaave oea-a evoea uvuipaai ra vo upova ora keevoisiave rera tapo ro-ia Sipsip Kakaē.”

¹⁵ Uva ragai tavirevoraō oiso, “Vo kararo ita kekerivoraō riropa kararo uukoara ooviroa sirova paupaoveira oira o otopava. Okararoa osasararoa rutu reesipaiveira ora aue oirara rutu vo okantrirovu rutu-ia, ora ovararovu rutu, ora oreorovu rutu. ¹⁶ Ora evara katai tau keta oara tapo ita keke ovoirivoraō oara voeao reesipai king irara oea rutu evoea ora rera ro vavaraito oirava eira otopava ora keriavereā. Ra oira vuri pieive rutu oira iava varoara rutu veraoro. Vo osa oira iava tapo varaua iava sopearā aioive oira kasi ovoioro tuitui kasi-ia.

¹⁷ Iu, Pauto voea iava sopaura-ia rugorugooara tovo rovorevereā, ra oisi iavirava va vao puraoro oisi va karekeive. Ari ita, katai rugorugoo ragava toupavereā ora vao gorua oara ouivereā, ra vara iavirava oiso touive osa king. Oara rutu evara vateivereā vavaraitoapa. Uva oisi-a eisi osa piepaivereā vo rutu rekasisa ovuuta-ia Pauto vo reoroaro oiraopavira rutu karekeperea varao iava oara iavirava oisi eisi puraroepa. ¹⁸ Uva eira riakova iria kekerivoi, o-ia vao-ia rei urui oa oiso toupai, Reipa irara rutu iava kukue voea vo rasio-ia.”

Babilon Urui Ovoiepa Vurioro

18 Uva vao isivaaro iava iravu raga purapurapato ensel kekeavorao urusia-ia ira vuvuiua iava vararoerao. Ira-ia riroa rutu gorua touvoraō ora riroa keraria rera vaaro. Oa iavirava rasio aviavirevoraō rirovira rutu. ^{2d} Ira rirovira rutu takatooro oiso puraroerao, “Reiva Babilon urui iria opesi ovoioi.

Iria opesi ovoioi vurioro. Iria oiso karekeoi vo vokio, Oira-a vuri tugaraaro vo uruiaro. Oa-ia

toupaiveira vuri irara tugara ora vuri kare kokio kare. Oea rutu tapo oira-ia toupaveira.

³ Eake iava? Uvare osararovu rutu oirara oisoa oirava opitupiturovu rutu otopara purapaive. Uvare oiso toupai, Oira ruvara-ia riro gorupa wainro-ia oisoa ukaiopaave. Osa raga ita reipa irara voeao vo rasio iava oirava otopa pitupituro purapaiveira. Ora voeao oirara oea vo rasio-ia sara kovoro purapaiveira riroara oara purapaoro vara-ia riroara rutu moniara oupaiveira ovovourovu rutu sirova riropara kaureo vovouro oira varaaro.”

^{4e} Uva oreovu uvuavorao oreoa vuvuiua iava uriooro oiso puraerao,

“Oirara oaa evo urui iava kosita viro. Teapi oira tapo ora taveopata oira vovouaro-ia vuria. Teapi oira tapo ora taveopata vuri vovou vo voriaro oira vaaro ousa.

⁵ Oira vaaro vuria oa oiso rutu ora gurupapeira osa oavu torearo pukuiā oa ipaepa rutu vuvuiua iare rekasisa. Uva Pauto vo vovouro ruture evara vuriara rugooperaveira vo urui eva varaaro.

⁶ Rugoo iraoapata vo vovoure eva oira otopava oa purapaiveira. Ra oisi uvuivira rutu oira-ia oisi piepata oiso osa visii piepaiveira. Uvare ora oira vo vovouroaro

vuriara tavsipaiveira, oa iava rirovira rutu karekepapeira. Eisi raga ita osa uvuipatai ra oira vo voriaro vuria vao eraopa vori tapokopata vo vorirei rutu purapaoro oira-ia. Iria eira riro gorupa uukoro porepaiveira kap-ia. Osa ita uvuipatai ra oira vo goruaro vao eraopa goru tapokopata oira

^d18:2 Ais 13:21-22; Jer 50:39 ^e18:4 Ais 48:20

vatepasa voreripavira ita. Ra vara-ia ukaiopao varao-ia vuriara.

⁷Iria oisoa ora oira raga vaisiara kae piepaeve opitupiturovu rutu pura-paoro ora oira raga vo ruiparoaro uvui piepasa. Eisi osa iavirava uvui irapatai ra oirapa riro upiara vai rutu vatepata oira vo kaureoroarova uvui-paoro. Ora oira tapo rirovira rutu gau pie irapata vova oira iava sopaua-ia uvava oiso purapaoveira, Ragai oiso toupaa Kwin. Ragoa pauparai Kwin vaaro-ia paupa. Viapau oiso ragai-a raroeva. Siraoa viapau uvui-pai ra ragai-ia karekepe, ra oisi iava gaupaa. Viapau rutu.

⁸Uva oisi-a eisi osa iava osasararovu rutu vuriara oira-ia karekeperea katai voki raga-ia. Riro irara upiapaoro kopiipaaverea. Uva riro irara rutu vurivira gaupaiverea ora riroto ogoeto ira tapo karekeroverea. Uva riroa tuitui kasi Babilon urui rutu kasi ovoiverea. Iu. Reito Pauto oira vo vovouroaro rovirieireverea rutu oira vaaro vuria vo voriaro kare pieoro oirapa, eera Turaro Pauto riro gorutoa rutu.”

Eisi osa puraepa vo reo vuvuiua iava va.

⁹Uva voeao reipa irara vo rasio-ia oea oirava otopa pitupituro oisoa purapaive ora oaravu tapo riroara kaureo vovouro rutu oisoa purapaive oira tapo ora voea raga-ia rugorugoo-paoro. Eisi osa iava voea reipa irara kupareto tueiverea ovusa kaero viro, vo rara tuitui kasi oira kasiive. Ra oisi iavirava rirovira rutu gaupaive siraopaoro. ¹⁰Uva uriri-averea rutu vaopa vuria rutu upia oa taru oira-ia karekeperea. Ra oisi iavirava oira asavira tauaivi toupave oiso pura-paoro, “Siraovira! Siraovira rutu vii-ia Babilon! Uvare vii-a rei urui rutu. Ora

vo uvare riro varivari urui rutu-a vii. Vakoravira raga katai vuuta raga-ia vii vo vuriaro voriaro vii-ia kareke ovoieci.”

¹¹Uva voeao oea vo rasio-ia sara kovoro purapaiveira oea vo uruire vao rugorugoo-paaverea. Ra oisi iavirava vo uruipa gaupaive rirovira rutu sir-aopaoro. Eake iava? Uvare viapau ita irai epao ira uvui-paro ra voea ruvara-ia kotokoto voriparo vorerivira. ¹²Vo kotokoto-ia aue gol, ora silva, ora vea-ropara avekeara, ora aue aasi riro voriaro rutu, ora vea-ropara rutu popotepa varoro, ora osasararovu rutu revasipa varoro, ora gausisi varoro, ora oar-avu rutu eva-oara vea-ropa geesiara. Ora orekerovu rutu oara purapaiveira elefant iava ketaara-ia. Ora orekerovu rutu oara purapaiveira oevaovu-ia evaova riro voria rutu, ora aue bras, ora ainara, ora aveke korikoripara. ¹³Ora orekerovu rutu varao oiso, vasirere, ora tagotago o aiopava, ora akoroara geesipa kupare purapara, ora osasararovu rutu tuga-geesipara, ora vea-ropa sandaro, ora aue wain, ora korovo, ora vea-ropara aue plaua, ora aue wit, ora bulmakau, ora sipsip, ora hos, ora karis-ara, ora voeao akuku kovo irara, ora oirara tootooroaro tapo ita. Evara rutu voea vo kotokoto-oroaro oara-ia sara kovoro oisoa purapaive osa viapau oeci vo vara voripasa. ¹⁴Oea-a voeao oea sara kovoro oisoa purapaive oea oiso puraerao oirare, “Varao rutu oarapa vii iava sopaua ririipapeira rutu vara oupasa oara rutu vii kavuvorao. Oaravu rutu vea-ropara aioara, ora orekerovu riro-pa voriaro, ora orekerovu rutu vea-ropa oritoro vii varaaro oara rutu evara vii kavu ovoivorao. Oire uva oirara viapau oiso orekerovu avu vai vea-ropara vai vii-ia vorerivira kekepaiverea.”

¹⁵Uva voeao oea sara kovoro pura-paiveira vara-ia rirovira moni oupasa vo urui-ia eva, oea rirovira rutu uriripaaverea vaopa vuri upia oa ouvoi vo urui eva. Osa iavirava vo urui asavira tauaivi oga pievira toupaverea gaupaoro rirovira rutu siraopaoro. ¹⁶Uva oiso purapaaverea, “Siraovira! Siraovira rutu vo uruivpa vao riro urui! Ouruia oisoa tuariri vearopa varoro popotepararia tuupape ora osararovu rutu revasipa varoro. Ora oiso osa ora vo urui iava varaua oisoa oritopaive aue-ia gol, ora vearopa avekero, ora aasi iroso riro voripara. ¹⁷Ari ita, vakoravira raga oara rutu evara moniara ora oritoara rutu opesi ovoiei.”

Oire uva kepten irara rutu selpa uvuoro-ia tou irara, ora voea rutu voeao oearoa uvuoara-ia voripaoro uvarovure avapaaveira, ora kovopa irara uvuoa-ia, ora oearovu rutu voeao oea sara kovo purapaiveira avakava-ia oea rutu Babilon urui siituepaoro tauai torepaaverea. ¹⁸Oea kupareto kekeivere ovusa tuitui kasi vo urui kasive. Ra rirovira keerapaoro oiso purapaave, “Aa vo uruio vai epao oa vo uruiova vaeavira toupai rei urui, raa?” ¹⁹Uva ora voea kukuearo-ia rasito poupouaro vikipaiverea gaupaoro siraopaoro rutu. Ra oiso purapaoro rirovira rutu gaupaive, “Siraovira rutu! Siraovira rutu rei uruipa, oa-ia moni oupaioveira igei vao igoa torevokoaraaro-a uvuoa. Siraovira rutu! Vakoravira raga opesi ovoieui.” Eisi osa puraepa selpa uvuoa-ia kovopa irara.

²⁰“Vii vuvuiua, ora oirara rutu Pauto voeaaro, ora visii aposel irara, ora profet irara visiigoa rutu uvuipatai ra roru iraota va-ia vao oa vo vokie karekei vo uruia vao riro urui. Ouruia rovirieirevoi

Pauto vo uruipa vuri vovou vo urui vaoro kare pieoro ovovoua eva oisoa purapaive visii-ia.”

²¹Oire uva vo reo opesieiva, iravu riro varivarito enselto iriavu aveke ourevorao rirova rutu wit tatupava. Uva oira kae pieoro oira-ia vikiroerao avakava sovara iare. Uva oiso puraroerao, “Osa oiso vo urui vao rei urui kae pieiverea Babilon-ia va-ia riro varivarivira rutu vikisa. Ra oisi iavirava oirara viapau vo urui vorerivira kekepaive. ²²Osa-a eisi osa iavirava gita guruko ora osararovu rutu pupipara, ora rivu, ora utave ogurukoa rutu evara viapau uvuipai ra vorevira varao uvuive vii iava riro urui. Ora voeao oearoa tarai oupaiveira okovorovu rutu purapasa, oearoa-a evoea viapau uvuipaai ra voea vorerivira kekepaive vii-ia. O wit tatupava aveke iria gurukoaro-ia viapau uvuipai ra vorerivira oira gurukoaro uvupaive ita vii-ia. ²³Ora vuravu aviaviaro viapau uvuipaai ra viire aviavieve vorerivira. Ora ro vo reoara ira airepavira riako oupa, ora o rera oiraaro riakova. Oara rutu-ia evara viapau uvuipai ra vara uvuive vorerivira vii sovara-ia. Voari tuariri vii voeaaro oirara sara kovorova oisoa toupave oiso rutu varava tupaoro reipa irara rutu oirara vo rasio iava voea. Ora oiso osa oisoa oirara rutu osararovu rutu iava oisoa keakeapari oaravu rutu-ia kavokavoara.”

²⁴^hUva Pauto vo urui eva kekerevoraoro ouruia vuriava toupaveira profet irara upopa, ora oirara rutu voeao rera voeaaro oeva oisoa oirara rutu voeao vo rasio-ia keripaave voea kopii pie ovoipasa. Ovuria tapo eva oa voa raga tupaivoi vo-ia Babilon urui raga-ia.”

^h18:24 Hi 11:32-40; Jer 51:49

**Oirara Rutu Rorupaiva Uvare
Babilon Urui Vuriepa**

19ⁱVao isivaaro iava ragai oavu riro takato gurukoaro uvuavorao oiso rutu osa riro takato riro irara rutu oirara vaaro voeao oea vuvuiua-ia toupaveira. Oea oiso puraerao, “Pauto vaisiario kae piepe vigei reraaro Pauto. Eera-a kataitoa raga ira vorevira vigei ourevoi, rei vaisitoa rutu, ora riro varivarito. ²Jira kortua-ia oirara rovirieipaveira oiraopavira rutu torevoko vovou sirova. Uva o otopava riakova oira vaaro-ia otopa pitupitu oirara rutu vuri pieeva voeao vo rasio-ia. Eisi osa iavirava Pauto oira vo vuriaro voriaro vorevira kare pierivoi oirapa. Eira riakova iria Pauto kovopa iraraaro upopaoro oisoa voea kopii piepave.”

³Oire uva vorerivira ita oiso keeraoro oiso puraerao, “Pauto vaisiario kae piepe! Uvare tuitui kasi kuparearo riro urui kasivoi vao oa vokiara rutu-ia ipapapeira!” ⁴Oire uva oisi-a eisi osa iava erao tau vo resura (24) turaro irara ora vo resurao vo kareo oea tootoovira toupaveira oea rutu takua virorao kokoto rekuoro Pautoa-ia vurarapa vaisi puraoro, ira pauparoveira rera vaaro-ia paupa. Uva oiso puraerao, “Oiraopavira rutu Pauto vaisiario kae pie iraope. Vigei reraaro!” ⁵^kUva voava vo paupa Pauto vaaro oreovu keeraoro oiso puraerao, “Visii Pautoa-pa kovopa irara, visiigoa rerapa Pauto avivikepataveira visii oira akukuro, ora visii visiigoa oearovu rei vaisirova toupataveira. Visiigoa rutu Pauto vaisiario kae pie iraoa.”

**Riako Oupa Vurei
Puraiva Sipsip Kakaepa**

⁶Oire uva oreovu uvuavorao oa karekeerao riro irara rutu iava oirara oea ora guraaerao. Ogurukoa oiso rutu poko pirorao osa riroa uuko sirisiri gurukoaro, ora oiso osa riroto varakeoto poko piearo gurukoaro. Ogurukoa eva oiso puraerao, “Pauto vaisiario kae piepe. Reitoa rutu Turaro eera vigei reraaro Pauto. Ira-ia goruara rutu toupaveira. Ira vo vokio kingvira rutu toupavei. ⁷¹Uva uvuipaviei ra vo vokio-ia vearo vovou iraoivio rera vaisiario kae pieoro. Eake iava? Uvare vuuta karekei Sipsip Kakaepa vaaro oa-ia riako oupai. Uvare riakova ora vatatopooro tuepaoui, voea raga ita Pauto voeaaro. ⁸Uva Pauto oirapa popotea varoa vaterevoi vearoo rutu, ora riro aviavia rutu, ora sisingaruea rutu. Uva va-ia tuuoi va vao popotea varoa.” Oa-ia torevoko vovou rutu reesivoi vo vovou oa pura-paveira Pauto voeaaro.

⁹^mUva purapurapato ensel ragai tavirevorao oiso, “Vo reo rigatori oiso, Pauto oevure keeraoi riroa iare ora oupa aio Sipsip Kakaepa vaaro. Oa-ia uvuipaai ra roru irao-pavei.” Uva oiso ragai tavirevorao, “Oreoa vao-ia irao-pa reo rutu Pauto vaaro.” ¹⁰Uva takura virorao enselto kokotoaro ruvara-ia rera-ia vurarapa vaisi purasa. Uva ragai tavioro oiso puraroerao, “Opeita eisi ragaire pieri. Uvare ragai-a vii tapo kovopato, ora araoko irara oara tapo. Visiigoa rutu Jisaa oirao piepataveira rera vaisiario iava siposipopaoro. Uvuipauei ra Pautoa-ia vurarapa vaisi pura irao-ia kataitoa raga. Ari ita, taraipaviei oiso, Tugoropato Uraurato profet irara vo rugorugooroaro

ⁱ19:1 Sam 118:22-29 ^j19:2 Diu 32:43; Re 6:10 ^k19:5 Sam 134:1

^l19:7 Mt 22:1-10; 2 Ko 11:2; Ef 5:32; Re 21:2, 9 ^m19:9 Lu 14:15-17

oisoa toretore piepareve Pauto vaisiario iava siposipopasa. Eera ira voeao oirara tauvapareveira oea Jisas vaisiario iava siposipopaveira.”

Oirato Popotepava Kaare Hos Ivara-ia Pauparoepa

¹¹Uva vuvuiua kekeavorao urusia-ia ovusa karu pirorao. Uva toupaevorao kaare hos iria-ia pauparoerao oirato. Ira vaisiario oiso toupave, Eera oirato ira rera vo kovoaro vearovira rutu tokipareveira. Ora, Eera oirato ira ora rera vo pitupituro oiraopa rutu purapareveira. Vosa oirara rovirieireve kortua-ia, ora vosa upoa tore piereve, oire uva oisi-a eisi osa torevoko vovou raga sirova utuparoi vara purapaoro. ¹²Ira iava osireito oiso roroparevorao osa tuituia vuvuaro, ora riroara kukuvaipara reito varaaro rera kukuearo-ia toupavovoro. Osa oavu rigatoo rera iava varaua-ia toupavovoro eva rera vaisiario. Eera kataitoo raga ira raga vo vaisi-ia taraiparoveira vo osa oearovu, viapau. ¹³Uva revasiva varoo veuevorao vao oa-ia tuuparoveira. Oa iava oiso rera vaisiivovoro, Pauto Vo Reoaro. ¹⁴Uva viurupa irara voeao vuvuiua iava hos kare-ia paupaerao kaare kare voea voeaaro. Uva popotepa varoro raga-ia tuuro vearovira sisigarueara rutu rera sirova utuaerao. ¹⁵Uva ro irapato voea reraaro tooriova toupavevovoro riro avuavuto ira rera gisipovoro iava kosiparo virorao, oiso ra oearoi uporeve oirara vai rera ro-ia toorio. Ora kakuto ainto kaeparevorao rerava oirara rutupa reipasa eera kakuto. Ra wain pigireve aveke rikui-ia wain pigipa oa-a eva riroa kasipua Pauto vaoro ro ira ogorovu rutuva toupaveveira. ¹⁶Ira-ia rigatoo toupavovoro rera vaisiario iava oa varo-ia toupavovoro ora rera kokotoaro-ia

tapo. Vo vaisio oiso-ia, Kingpa irara rutu reraaro King, ora Turaro irara rutu reraaro Turaro.

¹⁷Uva iravu ita purapurapato ensel kekeavorao ovusa ravireo osireiario-ia torepavovoro kokio kare ruture rirovira keevovoro ovusa vuvuiua vuutaaro-ia papavovoro. Uva oiso puravovoro, “Uriota vo ora gurusa riroa-ia aiao Pauto vaoro. ¹⁸Visiigoa uvuipatai ra kingpa irara varuaro aiota, ora kepten irara tapo varuaro, ora voeao viurupa irara varuaro voeao riro varivaripa irara. Ora hos kare tapo varuaro, ora voea oea vo kare ivara-ia paupaaveira hos kare. Ora uvuipatai ra oirara rutu varuaro aiota voeao akuku kovo irara, ora voeao oea evoea tokipaveira, ora voeao oea rei vaisirova toupaveira, ora oira akukuro.”

¹⁹Oire uva rera vavovoro kekeavorao, ora kingpa irara voeao vo rasio iava, ora voea voeaaro viurupa irara oea ora guru ovoiaerao, oiso ra rera tapo ora upoave ro ira hos ivara-ia paupavovoro. Ora vo osa rera voeaaro tapo viurupa irara ora uposa auvovovoro. ²⁰Ari ita, vo osa vavovoro piturevorao, ora profetato riro kuvvuto ira oisoa riroara rutu ravovovoro purapareve vavovoro osireiario-ia. Ovitupitua eva oa-ia oisoa oirara kekeavovoro, oiso ra vo reesi ovive eva vavovoro vaoro. Ora oiso ra tokarasipa tapo vuurapa vaisi puravovoro. Uva vavovoro vaiterei rutu ora riro kuvvuto profetato aiterea tovovira toovovovoro aiterea vikiiva rirova-ia rikui, iria-ia riro kasirao kasi tuituia vuvupaveira solfa-ia aveke viitavoko. ²¹Uva rera roari ira hos ivara-ia paupavovoro oearovu uporevorao viurupa irara vaiterei voeaaro rera-ia toorio riro kaekaeto ro ira kosiparo virorao rera gisipovoro iava. Oa iava vo kare

¹¹19:11 Sam 9:1-8; Ais 11:4 ¹²19:13 Jo 1:14; Ais 63:2-3 ¹³19:15 Ais 11:1-5
¹⁴19:17 Jop 3:9-17; Sek 14:1-7 ¹⁵19:20 Dan 7:24-26

rutu kokio kare urioaerao voea varuaro evoea oirara aiosa. Oa iava vo kare iava kovuara vukuerao rutu.

Seten Ira 1,000 Ivaro Rutu-ia Tuukeparoverea

20 Oire uva iravu raga purapurapato ensel kekeavorao urusia-ia ovusa vuvuiua iava vararoerao kii-ia pitupaoro rikui karupava, o iria-ia viapau rekasia vai toupaveira. Uva riroa-ia tapo sen iro pituparevorao. ^{2s}Uva rera ro riroto dragon raurevorao eera dragon tuariripatoa rutu ira oirara rutu iava gasipareveira, ro-ia Seten. Uva oisi-a eisi osa iava rera tuukerevorao sen iroro-ia, oiso ra vo tuukeva toupaveira 1,000 ivara rutu uvuiaro-ia. ^{3t}Uva enselto rera vikioro rera roko pierevorao rikui-ia o iria-ia viapau rekasia vai. Oa iava voa rera ururao tupa ovoirevorao goruvira rutu. Osa iava viapau uvuipa ra rera Seten vorerivira oirara vai keakeapaveve vo vuuta-ia vao. Uva evoa uvuiparoi ra 1,000 ivaro rerare pute rovove. Oire ra utupavira voava rerare karuive. Ra va iava uvarovu vokareve poteku vuutavi raga-ia oisivi raga.

Jisas Ira 1,000 Ivaro Rutu-ia Turaroparoverea

^{4u}Uva oaravu kekeavorao reipa irara paupara oara-ia paupaaerao oearovu osa Pauto voeapa kovoara vateparevorao oirara vo vovouroaro rovirieipasa kortua-ia. Uva riro irara tapo urau-raaro oirara kekeavorao voeao oea Jisas oisoa oirao piepaive rera vaisiaro iava siposipopaoro. Ora oisoa goruvira rutu Pauto vo reoaro-ia tapo pitupaive. Oa raga-a eva oapa oisoa keripa irara

voea okoearo tokopaive, ra oisi iavirava kopiipaave. Uva tapo voeao urau-raaro kekeavorao oea viapau vavaraito-ia vuurapa vaisi viapau oisoa purapaive ora rera tapo iava tokarasi. Vo rara viapau rera vo reesiaro tapo oupaive ora voea kagavearo iare ora vavaeara. Oea evoea oea Tootoo Ovoioi oiva. Oa iava reipaoro Kraisi tapo toupaveira 1,000 ivaro rutu uvuiaro iare. ^{5v}Eva-a rovopa vuuta rutu oa-ia oirara tova urui iava vovovira toreaverea. Uva oearovu kopii irara viapau oiso Tootoo Ovoioi oiva vo vuuta-ia eva. Oea vaore 1,000 ivaro tuepaaveira, oiso ra opesi rovope. ^{6w}Uva voea-a voeari oea vovovira tore rovoaepa rovopa vuuta-ia, oea uvuipaai ra roru iraopaive ora airereipaoro. Osa iavirava eraopa kopii viapau uvuipai gorua vai-ia voea kove pieve. Viapau. Ari evoea taru pris kovo-ia pitupaiverea Pauto vaaro ora Kraisi, ora tapo reipaoro toupaveira rera tapo vo ivaro rutu uvuiaro-ia 1,000 ivaro.

Seten Ira Vuri Iraoroepa Rutu

⁷Utupaua varao 1,000 ivaro opesiperea taru. Ra vara isivaaro iava tuukepa kepa karuive. Ra va iava Seten rera vaaro iava kosiro viro tuukea. ^{8x}Uva voava kosiro viroverea oirara rutu keakeapasa voeao oea vo resura rasito vatuaroo-ia toupaveira aue vo saraaro Gok vaiterei ora Megok. Voea rutu voraro rutuva gurureverea Seten upoa purasa. Oea vieiario uvuiaro oiso toupai osa rogaraara vieiario. ^{9y}Uva ora sikasikapaaerao voraro uvarovu rasitoa-ia Pauto voeaaoro vo uruiroaro kovokovopaoro ora vao rei urui Pauto oapa siraoparoveira rutu. Ari ita, tuituia

^s20:2 2 Pi 2:4; Ju 6 ^t20:3 Re 12:9

^u20:4 Dan 7:9, 22; Ais 11:1-10; Ais 65:17-25

^v20:5 Lu 14:14; Fl 3:11; 1 Te 4:16 ^w20:6 1 Ko 15:51-57

^x20:8 Esi 38:2, 39:1; Re 16:14; Hi 11:12 ^y20:9 Esi 38:9, 22, 39:6

vuvuiua iava varaperea voea evoea viurupa irara kasi iraos. ¹⁰Oisi-a eisi Seten voea kea rovorevoiva, Pauto rera vikirevorao rirova sovara-ia gogagare rikui, o iria-ia riro kasirao vuvu toupaveira tuituia aue-ia avekea solfa viitavokoaro, vo uva toupaveira vavaraito vaio ora profetato riro kuuvuto. Uva vo peva rutu evoea vuri upia rutu siitoka oupaiverea ravireoura rutu-ia ora vokiara rutu vo uva viapau opesia vai.

Riroa Tavaa Kort Oa Karekeperea

¹¹^zOire uva oavu reia paupa popotea turaro vaaro kekeavorao urusia-ia osa voa toupavorao oa-ia pauparoero Pauto. Uva rasiarei ora vuvuiua rera asavira toripaivorao. Eisi osa iavirava viapau oarei varei iava vorevira kekeivorao. ¹²^aUva kopii irara kekeavorao osa voa toupavorao voeao rei vaisi irara ora voeao akaipa irara oea Pauto vaaro paupa ruvara-ia torepaerao. Ovusa roari ira va-ia paupa pauparo vukuara karukaruparevorao. Uva ovukuvu tapo ita karurevorao eva Tootoopa Vuku. Oa iavirava kopii irara rovirieparevorao, uvare rigatoara kekeparevorao oara vo vukuro-ia toupavorao. Oa iava voea kopii irara rovirieparevorao voea vo vovouroaro uvuiarova varari oara oisoa purapaive. ¹³^bUva avakava voea rutu vorevira kopii irara kosi pieevorao voeao oea oira-ia toupaveira. Ovusa Kopii ora vo uva kopii irara toupaveira oa voare vorevira voea rutu kopii irara kosi pievorao. Osa-a oiso osa iava rovirieipato jas voa voea rutu katakataivira rovirieparevorao voea vo pitupituroarova uvuivira oiso

osa vara oisoa purapaive. ¹⁴^cUva Kopii vikirevorao varei ora vo uva kopii irara toupaveira, oarea rutu vikirevorao rirova-ia rikui iria-ia tuituia toupaveira. Uva oira-a eira rikui iria-ia eraopa kopii toupaveira. ¹⁵^eUva oirara rovirieipato viapau irai vaisiara oiratoa vai kekereve vukua-ia vao Tootoopa, oire ra rera vikireve oira-ia eira rirova rikui iria-ia tuitui kasi toupaveira.

Vo Toupai Airepaua Iava Vuvuiua Ora Airepato Rasito

21 ^dOire uva airepaua vuvuiua kekeavorao urusia-ia ora airepato rasito. Uvare rovopaua vuvuiua ora rovopato rasito oarea opesi rovoepa. Uva avakava tapo viapau tupaevorao. ²^eUva vao Tugoropa Urui airepa Jerusalem urui kekeavorao oa Pauto ruvara iava varapaerao vuvuiua iava. Ouruia veoro orito rutuva touvorao oiso rutu osa riakova vearopa orito vatatopovira oisoa purapaeve vatuato ousa, oira reraaro. ³Uva oreovu uvuavorao reito vaaro iava oa paupa urioerao rirovira rutu oiso puraoro, “Kekeri! Vo vokie Pauto vo kepaaro toupai oirara tapo. Oa voea vuruvuruaro-ia toupaveira, ra oisi iavirava oiso toupave, Rera voeaaro oirara. Iu. Pautoa raga ita ira pere voea tapo, ra oiso toupavevira, Voea reraaro rutu. ⁴^fIra voea iava gau oviro rutu posiposi pievira. Ora viapau oiso ra vorerivira ita kopiiave. Ora viapau oiso ita ra vorerivira tavaka vo siraoaro vai oupaive. Ora viapau oiso ra vorerivira gaupaive. Ora viapau vorerivira upiaave. Evara rutu tuaripara oara opesi ovoiei.”

^z20:11 Dan 2:35; Re 12:8 ^a20:12 Lu 10:20

^b20:13 Re 6:8; Ais 26:19; Re 2:23 ^c20:14 1 Ko 15:26; Re 6:8 ^d21:1 Ais 65:17; 2 Pi 3:13 ^e21:2 Hi 11:10-16 ^f21:4 1 Ko 15:26; Ais 35:10, 65:19

⁵Uva ro ira reito vaaro-ia paupa paupaoro oiso puraroerao, “Kekeri! Ragai orekerovu rutu airepavira kareke pieavoi.” Uva oiso ita puraroerao, “Vo reoa vao rigatori oiraopa reo rutu, oia uvuipaai oirara rutu ra va oirao pie iraoive rutu.” ⁶Uva ragai ita tavirevorao oiso puraoro vorerivira, “Orekerovu rutu varao kareke ovoiei! Uva ragai raga-a, Irapatoa rutu. Ora ragai raga-a, Ovoiohoto. Ragai-a orekerovu rutu vituaro, ora okovorovu rutu opesiaro. Vosa ro ira uuko regaparo, irapa eera ragai vagagaavere, ra ukaioro tuputupue ovi-ia uukoa Tootopa. Oa eva vate ragaavere rerapa vatevateavira. ⁷Vosa ro ira upoava ora keevoisiro, ira uvuiparoi ra evara rutu varao viraakoara oureve ragai varaaro. Ra oisi iavirava ragai oiso rerapa toupaa, Ragai-a rera reraaro Pauto. Vo osa rera oiso toupaveve, Rera ita-a oviitoa oaa.

^{8g}“Ari ita, vosa voeao oea uriripaaveira vorevira ora ruvupaoro, ora voeao tapo oea viapau oirao piepaiveira, ora voeao oea kaakau kare vo pitupituro rutu purapaiveira, ora voeao oira upopa irara, ora otopa pitupituro purapa irara, ora kavokavoara purapa irara, ora voeao oea kuuvu irara tokarasi iraria vuurapa vaisi purapaiveira, ora kuuvu reoro raga purapaiveira, oearoa rutu-a evoea oea ora voea vo uruiaro ouiverea vo rirova-ia rikui uva riro kasi vuvupaoro toupaveira aue-ia solfa viitarokoaro-ia. Uva va vao-ia eraopa kopii voea vaaro.”

Airepa Urui Iava Jerusalem Urui

⁹Uva iravu raga ita purapurapato ensel ragai iare urioroerao. Eera-a iravu voeao iava erao vatara enselpa irara oea disara-ia pitupaivorao, varao oara-ia vuriara rutu ovoiopara toupavorao

oirara vuri piepasa. Uva rera enselto oiso ragai tavirevorao, “Uriou! Ra vii kareke piea riakova-ia o Sipsip Kakae oiraaro eira iria ourevo.” ¹⁰Oire uva Tugoropato Uraurato ragai-ia goruvira rutu ora karekeroerao. Oa iava enselto ragai kaeoro avaroerao oavu iare riro pukui riro torea rutu. Uva vo pukui kukuearo-ia toupaooro voava ragai kareke pieparevorao vare vao rei urui Tugoropa Jerusalem urui oa Pauto ruvara iava varapaerao vuvuiua iava. ¹¹Uva Pauto vaaro aua sisikorevira roropaivo rutu vo urui-ia eva rei urui. Oro-roa aviaviaro pisavira rutu toupavorao oiso rutu osa aveke o riro voriva rutu. Iu. Eisi osa aveke jaspera iria oiso rutu roropaveira osa sisiro. ^{12h}Uva vo urui eva oa-ia rirova kasura toupavorao riro torea rutu, okasura-ia katai tau erao (12) rataoara tupaivorao. Uva katai tau erao (12) enselpa irara vara riaaro-ia rataoara rutu uutupaoro torepaaerao. Uva katai tau erao (12) sara Isrel-pa irara vaisiaro voa tupaivorao rataoaro rutu riaaro-ia. ¹³Uva kasura iava oiso va uvava ravireo kaeparo viroveira uvava opevavu ratao tupaivorao. Osa opevavu ratao oisova oirapapa varata-ia, ari opevavu oisova koike varata-ia, ari opevavu oisova uva ravireo rokopaveira. ¹⁴ⁱUva vo kasura vao rei urui iava va oa-ia katai tau erao (12) tupaivorao avekeara vo kasura vituaro goru piepasa. Oavekeroa-ia vo vaisiro katai tau erao (12) aposel tupaivorao Sipsip Kakae voeaaro vaisiaro.

¹⁵Uva rera raga ita eera purapurapato ensel ragai tapo ora reoparoerao ira uvuia-ia pituparevo gol vo urui vao rei urui uvuipasa, ora vo urui iava rataoara, ora vo urui kasuraaro. ¹⁶Uva rera purapurapato vo urui uvuiparevorao rera vaaro-ia uvuia. Oa iava vo

urui uvuiaro vao-ia uvuipai, 2,400 vu-utaro (kilomita) va kaekaearo-ia, ora vo urui kasuraaro parakaaro-ia, ora vo urui torearo uvuiaro oara rutu vaeapaivora katai uvui raga-ia. ¹⁷Uva vo urui kasuraaro tapo uvuirevora, uvare kasura tapo-a riro toeva. Iria aue uvuipai 60 mita. Oa-a vao-ia mita oa-ia oirara oiso orekerovu uvuipaive. Uva purapurapato ensel va-ia eva kasura uvuirevora mita.

¹⁸jUva vo kasura eva rei urui iava Pauto oa purareva avekeara-ia varao jaspaa. Ora vo urui tapo purareva aue raga-ia gol. Oa iava oiso rutu avipaveira roroi ovira roropaoro oiso osa sisiro. ¹⁹Uva vo urui kasuraaro vituaro oritoreva Pauto osararovu rutu-ia avekeara riro voripara. Uva rovova rutu vearova aveke vo kasura rutu vituaro-ia toupaveira o-ia jaspaa. Ari eraopava kuuvava iriavu aveke sapaia. Ari vo pevapava popoteva aget. Ari vo resurapava kokovarava emeral. ²⁰Ari vo vavaepava sadonikis eira revasiva ora popote vatakopava. Ari katai vatarapava revasipava konilian. Ari erao vatarapava keseva krisolait. Ari vo peva vatarapava iriavu kokovarava beril. Ari vo resura vatarapava iriavu keseva topas. Ari katai taupava krisopres iria kokovara vatakovira toupaveira ora kesevira. Ari katai tau kataipava o-ia iriavu kuuvava haiasin. Ari katai tau eraopava o-ia iriavu revasipava ametis. ²¹Varao-ia katai tau erao (12) rataoara evara aasiara popotepara riro voriara rutu. Orataovu purareva aisivu iava katai isi riro isi aasi isi. Ora gol raiva raga vo urui sovara-ia, oa oiso rutu roropaiveira osa sisiro roroi ovira rutu.

²²Uva viapau oiso Tugoropa Kepa kekeavorao voa vo uruia oa tavarioro-oro Turaro raga Pauto ira-ia goruara

rutu toupaveira ora Sipsip Kakae. Aue iava uvare vaierei raga oiso toupasivo-rao Tugoropa Kepa ora vaierei raga-ia. ²³kUva vo uruia-a eva oa-ia viapau ravireo roro vai ora kekira roro vai. Viapau. Ari Pauto raga vaaro-a aua, oa raga sisikorepaoro voare roropaiveira. Ora vo uvare Sipsip Kakae-a vuravu vo urui oiraaro. ²⁴Oirara rutu vokapaiveira vo urui raga aviaviaro-ia. Ora reipa irara voeao voasio iava oea ora voea varaarova oritoara uriopaave voare riro voripara rutu vo urui-ia. ²⁵lUva ravireo-ia viapau uvuipai ra rataoara tupapaive varao vo urui kasuraaro-ia vo rataoro. Aue iava uvare viapau rutu rupaa vai karekepape vo urui-ia vao. ²⁶Orekerovu rutu riropa voriara okantrirovu rutu iava oarava koataaverea rera vaisiaro-ia vuurapa vaisi purapasa. ²⁷Ari varao vuivui para, ora voeao oirara oearoa opitupiturovu rutu purapaiveira vuriara, ora voeao oea kuuvu reoro raga purapaiveira, oearo-a evoea viapau oiso koataaverea voare. Viapau rutu. Uvare Sipsip Kakae oearovu raga vaisiaro rigatova Tootoopa Vuku-ia. Oea raga-a evoea vo urui-ia koataaverea.

Tootoopa Uukoa Ora Tootoopa Ova Evaova

22¹⁻²mUva rera ro purapurapato ensel ragai kareke pieravorao okaravure uuko kara eva Tootoopa Kara uukoa oa oiso rutu roropaiveira osa sisiro. Okara paupa iava Pauto vaaro parupaiveira vaierei ora Sipsip Kakae raiva rutu vuutaaro-ia vao rei urui sovara-ia tou raiva. Uva uuko kara vaturo-ia oisova ora oisiriva uvareava Tootoopa Ova toupaveira. Oeva kuepa-veira kekiraara rutu-ia katakataivira katai tau erao (12) vuutaro-ia katai iva

^j21:18 2 Kro 3:3-10 ^k21:23 Ais 24:23, 60:19-20 ^l21:25 Ais 60:1-11

^m22:1-2 Esi 47:1-12; Sek 14:8; Re 4:6

rutu sovara-ia. Uva vo eva iava guru-
vara oirara vearo piepaoro voea ruvaru-
para. ³ⁿAri orekerovu rutu varao oarare
oiso puraparoveira, “Vuriara” varapa
reasipaoro, oara viapau uvuipai ra voa
toupave.

Ari paupa raga Pauto vaaro ora Sip-
sip Kakae oa uvuipai ra vo urui-ia
toupave. Uva Pauto voeaoro kovopa
irara voa rera-ia vuurapa vaisi pura-
paiverea. ⁴^oOra rera tapo puaro vura-
paiverea ira ora rera iava vaisia riga-
toverea voea iava kagaveara-ia. ⁵^pUva
viapau oiso rupa vai karekepaperea.
Osa iava viapau vuravu aviaviaropa
ruipapaaverea ora ravireo vai aviaviaro
tapopa. Viapau. Ari Turaro raga Pauto
voeare aviavipareverea. Ra turarovira
rutu reipaoro toupaverea opesi asavira.

Jisas Ikauvira Raga Urioroverea

⁶Uva purapurapato ensel ragai
tavirevorao oiso puraoro, “Oiraopa
reo rutu-a vao-ia. Oreoa-ia uvuiapai
oirara rutu ra va oirao pie iraoive.
Turaro Pauto oisoa Tugoropato
Uraurato topatopapareve profet
irara sopaoro-ia. Oa iava oisoa rera
vo reoaro iava siposipopaive. Ira
purapurapato rera reraaro arureva
rera voeaoro rutu kovopa irara roroio
piepasa orekerovu rutu iava varao oara
ikauvira rutu karekepasa auepaperea.”
⁷^q“Uvu iraori!” Jisas oiso puraroero.
“Urioparai ikauvira. Vosa irai Pauto
vo reoaro sirova utuparo vo vuku vao
iava oreoa karekepapere utupaua, oire
uva oisi-a eisi osa iavirava eera oirato
uvuiparoi ra rorureve.”

⁸Ragai-a vao-ia Jon ragoa vo reo
uvuavoiva, vara rutu varao keke ovoia-
vorao. Oa iava purapurapato ensel koko-

toaro ruvara-ia takura viro, ro ira
ragai kareke pierevorao vara ruture
evara. Osa iava rera-ia vuurapa vaisi
purasa aueparaero. ⁹Ari ragaire oiso
puraroero, “Opeita eisi ragai piepari,
uvare ragai-a vii tapo kovopato, ora
araoko irara oaro tapo voeao profet
irara. Ora ragai-a vaoao tapo kovopato
oea vo reo sirova utupaaveira oreoa vo
vuku-ia toupaveira. Ari Pautoa raga-
ia kataito vuurapa vaisi pura iraori.”

¹⁰Uva ragai taviroo oiso puraroero,
“Vo reo-a vao-ia Pauto vo reoaro oreoa
vo vuku-ia toupaveira, oreoa-ia viapau
uvuiapai ra vo reo rukuri. Viapau rutu.
Eake iava? Uvare Pauto vo vuutaaro-a
vao vara rutu evara purapasa oa tutuu-
voi. ¹¹Osa iava ro ira vuria purapare, osa
raga ita vara purapareverea vuriara. Ari
ro ira rupa vovou purapareve, ira ita vo
vovou rupa vovou purapareverea. Ari ro
ira torevoko vovou purapareve, ira oisi
raga vo vovou purapareverea. Ora ro ira
airerei vovovira toupaveve, eera ita oisi
raga airerei vovovira toupaveverea.”

¹²^rJisas oiso puraroero, “Uvu iraori!
*Ikauvira poua virovere rara oirara rutu vo
viroaro vatesa katakataivira, vo vovouro
voriaro uvuiaro oara oisoa purapaive.*
¹³Uvare ragai raga-a, Irapatoa rutu
ora Ovoiookutoa rutu. Ora ragai raga-
a, Avaioto ora Utupatoa rutu. Ora ra-
gai raga-a, orekerovu rutu Vituaro ora
Opesiaro.”

¹⁴^sVoeao oea varoara oaive sisu-
paive oea uvuiapai roru iraoipaive. Vo
uvare voea-a evoea oea uvuiapai ra
aio oupaave vo evao iava Tootoopa
Ova. Ora oea uvuiapai ra rei urui iava
vo rataoro-ia koataave. ¹⁵Ari voeao
oea kaakau kare vo pitupituaro pura-
paiveira, ora voeao oea kavokavo pura-

ⁿ22:3 Jen 3:17-19; Sek 14:11 ^o22:4 Mt 5:8 ^p22:5 Dan 7:27

^q22:7 Hi 10:36-37; 1 Te 4:13-18 ^r22:12 Ais 40:10; Jer 17:10

^s22:14 Pro 11:13-31

paiveira, ora voeao oea otopa pitupituro purapaiveira, ora oirara upopaiveira, ora tokarasipa kuuvuto vuurapa vaisi purapaiveira, ora kuuvu vovoupa ruipa-paaveira va sirova utupasa, oea rutu-a evoea oea rei uruipa ratau toupavereia Pauto vo uruiaro.

¹⁶ “*Ragai-a Jisas ragoa purapurapato en-sel aruavora visii iare. Oa iava visipa vo reo vao siposiporevora visii lotupa uvu-ruo. Ari ita, uvare ragai-a Ikoto Devit aao-toaaro. Ora vo oea ragai-a, o aaviiko aviva iria sisikorevira roropaeveira.*” Osa oiso puraroepa Jisas.

¹⁷ Tugoropato Uraurato vaiterei ora Sipsip Kakae vatuaavaaro aiterea oiso purasiei, “Uriota!” Ra ro ira vo reo eva uvureve ira tapo ita uvui iraoparoi ra oisi raga ita puraro oiso, “Uriota!” Osa iava ro ira uuko regaparo, ira uvuipa ra urioro. Ora ro ira ita ukaio ruipaparo, ira uvuipa ra urioro uukoa Tootoopa ousa oa oiso toupai, Vate raga siraoa Pauto vaaro.

Ovoioipa Reo Vao-ia

¹⁸ †Ragai-a vao Jon goru reo rutu vate iraopaavoi oirara rutupa voeao oea

Pauto vo reoaro uvupaiveira vo vukuo iava. Vosa irai oiratoa vai vo reo sigu-vareve oreoi raga tapo vo reova vao-ia, oire uva vara rutu-a evara vuriara oarare Pauto oiso reoroepa vo vukuo-ia, rera Pauto orekerovu takutakuvurevorea rerapa eera oirato. Ra vara iavirava vurivira rutu siitoka iraoparo. ¹⁹ Ora vosa irai oreoroi verareve vo vuku iava vao, Pauto ira ita taru oisi verareve. Ra viapau oiso aio ouro vo evao iava Tootoopa Ova. Ora viapau oiso vao-ia rei urui tapo toupavereia ouruia iava vo vukuo oiso purapai.

²⁰ †Oire uva Jisas oiso puraroi, “*Oiraopavira rutu, ikauvira urioravere taru.*” Ira-a ro ira varao rutu iava siposiporevora oara vo vukuo-ia toupai. Ari ita, Turaro Jisas uriou!

²¹ Vereopa vovou Turaro Jisas vaaro uvuipai ra visii rutu tapo toupavereia visii tauvapasa vokiara rutu-ia. Ovoiei.